Bissa

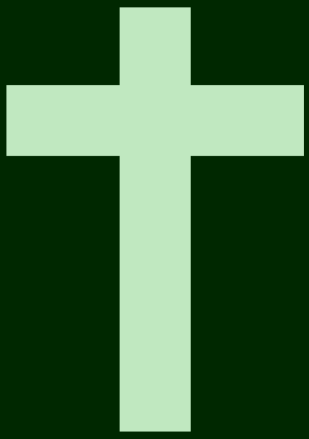

Bisa: Wosoci Gɔaasıbabaa Daa New Testament

Bissa
Bisa: Wosoci Gʋaasɩbabaa Daa New Testament

copyright © 2001 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bissa

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-04-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 26 Apr 2025 from source files dated 26 Apr 2025
b9a8abe9-82bd-5507-a45a-13023081ebc2

Contents

Matiyee 1
Markı 55
Likki 88
Zaan 144
Zibəəzannɔ Ci 183
Rɔm zannɔ 232
1 Korɛntı zannɔ 256
2 Korɛntı zannɔ 280
Galasii zannɔ 297
Efɛɛzı zannɔ 306
Filipii zannɔ 315
Kolɔɔsı zannɔ 321
1 Tesaloniki zannɔ 327
2 Tesaloniki zannɔ 332
1 Timote 335
2 Timote 343
Tiitı 348
Filemɔn 352
Ebree gʊɔɔ 354
Zakkı 373
1 Pıyɛɛr 379
2 Pıyɛɛr 386
1 Zaan 391
2 Zaan 397
3 Zaan 398
Ziidi 399
Hınkarɛ Ci 401

Yeezuu Krista lemim nyınta kʊ
MATIYEE
a gʊrsıra ba

Yeezuu Krista lemim nyınta kʊ Matiyee a gʊrsıra ba bı gasʊʊrɛ

Yeezuu Krista karındanyı Matiyee ı ci naa do ba. Nyınta a mıŋŋa ʊ yawʊrsir, Yeezuu n a bir k'an zu a ʊ. Markı kan Likki kı y'a birle ŋ ʊ Levii. Zııfʊrɔ do gʊaa m.

Ci bı ba Matiyee ʊ zııfʊrɔ kʊ ŋ y'a ba kristagʊɔɔ wɔɔ tɔ ma. K'a hınka ŋ nı a ʊ, gʊaasıbabaa gusire lerbɔrɛrɔ wɔɔ kʊ yı Yeezuu Krista tɔ ma, bı, a m cir kʊ Woso ʊ k'a nyɔɔ Israyɛl gʊɔɔ wɔɔ ma biisi tee… bı. (Matiyee 4.17).

A y'a hınkam cB i bı nɔ ʊ a ʊ, Yeezuu m bʊmbɔrɛzaa kʊ Woso a ler bɔ bı. (Matiyee 1.21). A y'a hınkam sɔ a ʊ, Zı Woso Nyı n Yeezuu m, bı, a ba n nı kan wɔɔ kı dɔmım haay amba a tɔ Emanuwɛl bı n n'a hınkam bı m. (Matiyee 1.23). A y'a hınkam sɔ a ʊ, Yeezuu a karındanyınɔ haay nyɔɔ durnya gʊɔɔ haay ma kʊ ŋ nı lemim nyınta pa da. (Matiyee 28.20). Bala, Yeezuu ı bʊr Woso cirbəə m, kʊ gʊaa k'a nı sıra kaŋ ʊ bı n gasʊ ʊ.

Yeezuu yaabɔɔ
(Likki 3.23-38)

1 Yeezuu yaabɔɔ wɔɔ ba n nı: Yeezuu ı yırɛ ı ʊ, cir *Davıd Nyı m,
Abraham do gʊaa m sɔ.
2 Abraham n Izakkı yı,
Izakkı n Zakɔɔb yı,
Zakɔɔb n Ziida kan a dannɔ kı yı,
3 Ziida n Farɛɛs kan Zaaraa kı yı,
ŋ da m Tamaar m,
Farɛɛs n Ɛsrɔm yı,
Ɛsrɔm n Aram yı,
4 Aram n Aminadaab yı,
Aminadaab n Naasɔɔn yı,
Naasɔɔn n Salmɔɔn yı,
5 Salmɔɔn n Boozı yı,
a da m Rahab m,
Boozı n Zobɛɛd yı,
a da m Rutı m,
Zobɛɛd n Yesee yı,
6 Yesee n cir Davıd yı,
Davıd n Salomɔɔn yı,
a da nyınta Iirii lʊ,
7 Salomɔɔn n Roboam yı,
Roboam n Abıya yı,
Abıya n Azaa yı,
8 Azaa n Zozafat yı,
Zozafat n Zooram yı,
Zooram n Ozıyas yı,
9 Ozıyas n Zowatan yı,
Zowatan n Akaazı yı,

Akaazı n Ezekıyas yı,
10 Ezekıyas n Manase yı,
Manase n Amɔɔn yı,
Amɔɔn n Zozıyas yı,
11 Zozıyas n Zekonıyas kan a dannɔ kı yı.
A n a ga kʊ ʊ kan *Babılɔnnı lɔmbaa tarɛ dɔmım bı kı.
12 Babılɔnnı lɔmbaa bı jɛ ʊ bı,
Zekonıyas Salatıyɛl yı,
Salatıyɛl n Zorobabɛl yı,
13 Zorobabɛl n Abiyud yı,
Abiyud n Eliyakim yı,
Eliyakim n Azɔɔr yı,
14 Azɔɔr n Sadɔk yı,
Sadɔk n Akim yı,
Akim n Eliyud yı,
15 Eliyud n Eleyazaar yı,
Eleyazaar n Matan yı,
Matan n Zakɔɔb yı,
16 Zakɔɔb n Maarii zim Zozɛf yı,
Maarii bı do ı Yeezuu yı n n'a birm Krista.

17 Yaabɔɔ wɔɔ haay lɛ a zɛ kʊ ra bueeresi-si. A n a sa Abraham ma an ta m Davıd ra bueeresi, an a sa Davıd ma an ta m Babılɔnnı lɔmbaa ma bueeresi, an a sa Babılɔnnı lɔmbaa ma an ta m Krista ra bueeresi.

Yeezuu yırɛ
(Likki 2.1-7)

18 Yeezuu yırɛ bı zaa ba n nı: A da Maarii bı, nyınta a ʊ Zozɛf jaan, bı, an lɛɛ ka kʊ Maarii n a ba Zozɛf lʊ bı, *Sɛnt-Ɛspri a ka Maarii n jısı sa.
19 A jaan Zozɛf bı kʊ gʊaa mıŋŋa m bı, a n a ŋʊa k'a a da nyannı ʊ y. A n a hɔɔn da k'a wɔ saa kʊ gɔsı b'a dɔ y.
20 K'a n'a hɔɔn darɛ ncınaaʊ bı, Zuuba Malɛɛka bʊr zi nınnarɛ nɔ ʊ, an a hı m, a ʊ: «Zozɛf, Davıd do gʊaa, ı bı nyi ba k'ı Maarii sa ı ba ı lʊ y, bala, Sɛnt-Ɛspri paŋŋa y'a ka, an nı jısı bı m,
21 a nyı yım yar, k'ı tɔ ka Yeezuu, bala, a m n'a do bı bʊmbɔrɛ a mimbʊnyaarɔ nɔ ʊ.»
22 Naa do woo… naa, ba ʊ kʊ meerbaa kʊ Woso a ba kan a lɛsinnısorazaa lɛ kı bı n kʊ yı.
23 A ba n nı: nyımbʊɛɛrɛ k'a n yar dɔ bı jısı sim,
an nyı yı yar, n y'a tɔ karɛ Emanʊwɛl,
a jı lɛ taa k'a hı, a ʊ: Woso ı kan wɔɔ kı.
24 Zozɛf k'a bı gu hinceem ma bı, a hɔ kʊ Zuuba malɛɛka b'a hı m bı ba:
A Maarii gaa, an a ba a lʊ,
25 bı, a n a dɔ lʊ y, an ta an aa dɔmım k'a nyıyar bı yı ʊ bı ku, an a tɔ ka Yeezuu.

2

Hɔdonno bʊr k'a bı dıga Yeezuu ma

1 Yeezuu bı, yı a ʊ Betelehɛm ʊ Zidee kʊ ʊ, cir Hırɔɔdı dɔmım ʊ, bı hɔdonno a to dɔjır ʊ, ŋnı bʊr Zerizalɛm ʊ,
2 ŋnı laaka da: «Zıfʊrɔ cir k'a yı b'ı ka? Wɔɔ monyaa yı dɔjır ʊ bı y'a ka, wɔɔ n bʊr k'ʊ b'a da ʊ.»
3 Hırɔɔdı k'a naa ma bı, a da bɔ ʊ kan Zerizalɛm zannɔ kı haay.

4 A n wosocɛmannıbənno jıtannɔ wɔɔ so kʊ ma kan woso-
cikarınsaambɔɔ wɔɔ kı, an laaka da ŋ han kʊ nıŋŋə kʊ Krista bı n nı
yıŋ ʊ bı ma.
5 Brɔɔ n a nyı bɔ ʊ, ŋ ʊ: Betelehɛm ʊ Zidee kʊ ʊ, bala, hɔ kʊ
wosolɛsinnısorazaa b'a hı bı n naa do.
6 B'ıbıı Betelehɛm, Zidee kʊ,
ıbıı bɛɛ m poore Zidee kʊrɔ gʊtɔɔ wɔɔ barla y.
Bala, cir bɔrɛ ıbıı bireyaa ʊ,
an ka Israyɛl mɔɔ gʊɔɔ wɔɔ lɛɛ.
7 A m bı, Hırɔɔdı n hɔdonno wɔɔ bir sɛɛrɛ, an laaka da ŋ han dɔmım kʊ
monyaa bı bɔ ʊ bı ma.
8 A n ŋ nyɔɔ Betelehɛm ʊ, an n'a hırɛ ŋ nı, a ʊ: «K'a ta a laaka da nyı bı
mim ma mıŋŋa, k'a nyı bı yı, k'a a wusigə a b'a hı mɔɔ m, kʊ m ta m aa
da ʊ sɔ.»
9 Cir bı k'a naa hı bı, ŋ y'a hʊr, ta kʊ ŋ nawʊm bı, monyaa kʊ ŋ lɛɛ ka ŋn'a
yı dɔjır b'ı tarɛ ŋ lɛɛ, an ta an aa jım lɛɛ kʊ nyı bı n ta ʊ bı burə ʊ.
10 Monyaa bı kʊ ŋ y'a yı bı, ŋ heer yı nyınta gʊta.
11 Ŋ gasʊ cɛ b'ʊ, ŋn'aa nyı bı yı kan a da Maarii kı, ŋnı kukurə zɛ a taa,
ŋnı yaa da m, bı jɛ ʊ, ŋn'a mɔdrɔ wɔɔ hʊr, ŋnı gan wʊ ma: Sarma m kan
tidəər nyisi kı, *mıır kı.
12 Bı Woso a hı ŋ nı nınnarɛ nɔ ʊ, a ʊ: ŋ b'a ya, ŋnı bɔ Hırɔɔdı zi y. Naa
minto bı, brɔɔ zaa vanta sa ŋnı doo a kʊ ʊ.

Eziptı kʊ tarɛ

13 A hʊr kʊ ŋ y'a ʊ bı, Zuuba malɛɛka a hınka Zozɛf m nınnarɛ nɔ ʊ, an
a hı m, a ʊ: «Wuti ı nyı bı gaa kan a da bı kı, ı ı si, ı ta Eziptı ʊ, nyınta
b'ʊ k'an ta an aa dɔmım kʊ mɔɔ n nı m yarɛ m meer ba kan ıbıı kı bı ku,
bala, Hırɔɔdı y'a kam nyı bı ma, k'a zɛ.»
14 Zozɛf n wuti, an nyı bı kan a da bı kı gaa gunuu ʊ, an a hʊr an ta
Eziptı ʊ.
15 A gɔɔta b'ʊ an ta, an Hırɔɔdı garɛ ku, kʊ Woso meerbaa k'a ba kan a
lɛsinnısorazaa lɛ kı bı n kʊ yı.
Mɔɔ m Nyı bı bir, k'an bɔ Eziptı ʊ.

Betelehɛm nyınɔ poorero zınzɛrɛ

16 Hırɔɔdı k'a b'a dɔ a ʊ, hɔdonno wɔɔ a yamba a m bı, a wuti nɔmaa
gandaara m. A n gʊɔɔ nyɔɔ Betelehɛm ʊ kan kʊrɔ vantɔɔ k'a a so ŋ ʊ rɔ
wɔɔ kı ʊ, kʊ ŋ n'aa nyınɔ poorero yaarɔ kʊ ŋ dɔɔraa hııya gɛɛ ŋ n a ku rɔ
wɔɔ zınzɛ. Amba hɔdonno wɔɔ a hı m, nyınta k'a ʊ, an laaka da k'a nyı
bı yırɛ dɔmım dɔ bı ma.
17 Naa ma bı, hɔ kʊ wosolɛsinnısorazaa Zeremii a hı bı kʊ yı, a ʊ:
18 N zeedarɛ ma Ramaa ʊ,
nyikəre kan heerzarlɛ gʊta kı:
Rasɛl nı nyi karɛ a nyınɔ minto,
a lɛ baa kʊ n n'a wɔ zınzɛ a nı y, nyınɔ wɔɔ kʊ ŋ gınga bı tɔ ma.

Zozɛf bɔ Eziptı ʊ

19 Hırɔɔdı garɛ jɛ ʊ bı, Zuuba malɛɛka a hınka Zozɛf m nınnarɛ nɔ ʊ
Eziptı ʊ.
20 A n meer ba kan kı, a ʊ: «Wuti, ı nyı bı kan a da bı kı gaa ı ı wusigə,
ı ta Israyɛl tara ra. Bala, gʊɔɔ kʊ ŋ n'a kam ma k'a nyı bı meeyaa bɔ ʊ rɔ
wɔɔ gınga.»
21 Zozɛf n wuti, an nyı bı kan a da bı kı gaa, an ta Israyɛl ʊ.

22 Bı, Zozɛf k'a a ma, n ʊ, Arkelayus nı cirbəə m Zidee ʊ a zı Hırɔɔdı
bıncɛ ʊ bı, nyibəə a nyasʊ k'an ta b'ʊ bı kı, bı Woso meer ba kan kı
nınnarɛ nɔ ʊ, an ta Galilee kʊ ʊ.
23 A n aa nyınta kʊ kʊ n n'a hım ma Nazarɛtı ʊ b'ʊ, k'an bır yırɛ ı ʊ hɔ
kʊ wosolɛsinnısorazannɔ wɔɔ a hı bı n kʊ yı, ŋ ʊ:
N y'a birm Nazarɛtı gʊaa.

3

Zaan-Batiisi ı Woso lemim pa dam
(Markı 1.1-8; Likki 3.1-18; Zaan 1.19-28)

1 Dɔmınnɔ wɔɔ duro ʊ bı, Zaan-Batiisi bʊr Zidee poo nɔ ʊ, an nı Woso
lemim pa dam.
2 A n n'a hırɛ, a ʊ: «K'a a bɔ a taam, k'a sugur yɛ, bala, Woso cirbəə b'a
zɔ.»
3 A mıŋŋa wosolɛsinnısorazaa Ezayii a hı ma, a ʊ:
Gʊaa leer nı bɔm poo nɔ ʊ:
k'a Zuuba zaa banka,
k'a zaa fɔɔrɛrɔ wɔɔ bımbanka
kʊ ŋ nı yı tırga.
4 Zaan bı, yoonde ka huu a a du a ma, an kʊmbar sa an a so a ʊ, bısınɔ
kan zɔɔn kı n a hɔbırɛ.
5 A m naa, Zerizalɛm, Zidee kʊ bı haay, kɔ k'a tɔ m Zʊrdɛn kʊrɔ wɔɔ haay
nı tam zi,
6 ŋ n'a mimbʊnyaarɔ hırɛ, Zaan nı batɛm karɛ ŋ ʊ Zʊrdɛn kɔ ʊ.
7 K'a farizɛɛnrɔ kan sadisɛɛnrɔ kı yı ŋn'ı zɛm gʊta batɛm sire bıncɛ ʊ
bı, a a hı ŋ nı, a ʊ: «Mınnɔ kʊsırɔ do, nka y'a hı awɔɔ m, a ʊ, a a si Woso
nɔmaa gʊta k'a nı zɛm bı lɛɛ?
8 K'a zibəə k'a n'a hınkarɛ a ʊ, awɔɔ heerlʊrlɛ yı bı ba.
9 B'a b'a hɔɔn da a ʊ, awɔɔ zı m Abraham nı y. Bala, mɔɔ y'a hırɛ awɔɔ
m, Woso a da ma an jaarɔ nɔɔn duro wusigə an ŋ ba Abraham nyınɔ.
10 Bı dııtaa naa, n sıga banka k'an gɔrɔ zınzɛ ra ŋ məsi ma, gɔ nıŋŋə k'a
bır nyı mıŋŋa darɛ y, n y'a zɛm la, n n a da sɛ ʊ.»

Hi batɛm kan sɛ batɛm kı

11 «Mɔɔ ı batɛm karɛ awɔɔ ʊ hi ʊ a heer k'awɔɔ lʊr bı minto. Bı, an nı
zɛm mɔɔ jɛ ʊ bı paŋŋa lɛ da mɔɔ ra, mɔɔ n m ga m, m a kʊsɔrɔ waa a
gannɔ ʊ y, a batɛm karɛ awɔɔ ʊ *Sɛnt-Ɛspri kan sɛ kı nɔ ʊ.
12 A y'a gʊr m a wɔ ʊ, a y'a tʊyaa waarɛ an a hɔyaa gʊr an a zar sı ʊ, bı,
a sɛ k'a bır lihim bı nyam puur b'ʊ.»

Yeezuu batɛm si
(Markı 1.9-11; Likki 3.21-22)

13 A m bı, Yeezuu n a to Galilee ʊ, an bʊr Zʊrdɛn ʊ Zaan zi, k'a bı batɛm
si.
14 Bı, Zaan a gu an n'a hırɛ, a ʊ: «Ɩbıı y'ı ga m, ı batɛm ka mɔɔ ʊ, b'ıbıı
ı ya, ı nı zɛm mɔɔ zi!»
15 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «A to k'an yı ncınaaʊ naa ma, bala, naa n'a karɛ,
wɔɔ n hɔ haay k'an tırga Woso ma bı ba.» Zaan n yɛ kɛɛrɛ.
16 Yeezuu k'a batɛm bı si bı, a bɔ hi b'ʊ. A m bı, brama n a gʊ, an Woso
Ɛspri yı an nı zerle, am cirpʊʊrɛ hɔ bı m an bı zer la.
17 Leer n a to mim ʊ an n'a hırɛ, a ʊ: «Ba mɔɔ Nyı m na. Mɔɔ ŋʊa gʊta.
A mɔɔ nɔ yı paan….»

4

Sʊtaana a gɪnga Yeezuu ma

k'an mimbʊnyaa ba
(Markɪ 1.12-13; Likki 4.1-13)

1 Bɪ jɛ ʊ bɪ, Sɛnt-Ɛspri bɪ ta Yeezuu m poo nɔ ʊ, kʊ Sʊtaana n a gɪnga ma.
2 K'a a lɛ kʊsɪ dɔmɪm busi sinuu ʊ kan a gunuu ʊ kɪ bɪ, nɔ b'a nyasʊ.
3 Sʊtaana n a zɔ ma, an a hɪ m, a ʊ: «Kʊ Woso Nyɪ n'ɪbɪɪ m, k'ɪ ka kʊ jaarɔ nɔɔn duro n a ba hɔbɪrɛ.»
4 Bɪ, Yeezuu a nyɪ bɔ nʊ, a ʊ: «N y'a gʊrsɪra ba Wosoci ʊ, n ʊ:
Hɔbɪrɛ bɛɛ gʊaa n'a bɪm bala k'a mɪsɪrbaa ba y,
bɪ lemim haay k'a nɪ bɔm Woso lɛ ʊ bɪ m.»
5 Sʊtaana n a gaa an ta m Zerizalɛm ʊ, an a der Wosocɛ bɪ mim ʊ.
6 A n a hɪ m, a ʊ: «Kʊ Woso Nyɪ n'ɪbɪɪ m k'ɪ hɪr ɪ ɪ da tara ʊ, bala, n y'a gʊrsɪra ba, n ʊ:
A lɛrɔ karɛ a malɛɛkarɔ ʊ, kʊ ŋ n'ɪbɪɪ busu a wɔrɔ ʊ k'ɪbɪɪ b'ɪ gəm zɛ y.»
7 Yeezuu n a hɪ m, a ʊ: «N y'a gʊrsɪra ba sɔ, n ʊ:
I bɪ da Zuuba ɪ Woso lɛ ʊ y.»
8 Sʊtaana n a ya, an ta m ci gʊta mim ʊ, an durnya cirbəəro kʊrɔ hɪnka m kan ŋ paŋŋa kɪ,
9 an a hɪ, a ʊ: «K'ɪbɪɪ kukurə zɛ mɔɔ taa, ɪ mɔɔ da ʊ, mɔɔ naa haay karɛ ɪbɪɪ ʊ.»
10 Yeezuu a nyɪ bɔ nʊ, a ʊ: «I jɛ bɔ mɔɔ jɪr ʊ, Sʊtaana! Bala, n y'a gʊrsɪra ba, n ʊ:
Zuuba Woso y'a deem ɪbɪɪ nɪ yaa dam nɪ, ɪ da ʊ.»
11 Bɪ jɛ ʊ bɪ, Sʊtaana n a bɔ a jɛ ʊ, lɛɛm bɪ malɛɛkarɔ n bʊr, ŋnɪ bɪ hɔbɪrɛ ka ʊ.

Yeezuu ɪ tam Galilee ʊ
(Markɪ 1.14-15; Likki 4.14-15)

12 Yeezuu k'a a ma, n ʊ, n Zaan du lɔnnɔcɛ ʊ bɪ, a a hʊr, an ta Galilee ʊ.
13 A n gɔɔta Nazarɛtɪ ʊ y. A hʊr a ʊ, an aa nyɪnta Kapɛrnawum ʊ. Kʊ m bɪ, an nɪ Galilee higʊta lɛ ra Zabɪlɔn kan Nɛftalii kɪ kʊrɔ wɔɔ barla.
14 Yɪ a ʊ ncɪnaaʊ kʊ wosolɛsinnɪsorazaa Ezayii meerbaarɔ nɔɔn duro n kʊ yɪ.
15 Zabɪlɔn tara, Nɛftalii tara, higʊta zaa, kʊrɔ kʊ ŋ nɪ Zʊrdɛn kɔ gəm la kan doro vantɔɔ kʊ ŋ nɪ Galilee ʊ rɔ wɔɔ kɪ.
16 Do k'a nɪ monsigə ʊ bɪ lɛɛgure gandaara yɪ,
gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ zɛ kʊ ʊ kan zɛ hinni kɪ rɔ wɔɔ,
lɛɛgure bʊr brɔɔ minto.
17 A n a sa naa ma bɪ, Yeezuu a sɪŋŋɪda sa, an nɪ Woso lemim pa darɛ, an n'a hɪrɛ, a ʊ: «K'a bɔ a taam k'a sugur yɛ: Woso cirbəə b'a zɔ.»

Lɛɛkarɛ karɪndanyɪnɔ
(Markɪ 1.16-20; Likki 5.1-11)

18 Yeezuu k'a nɪ Galilee higʊta lɛ ra an nɪ tam bɪ, a gʊɔɔ yɪ hɪɪya: Sɪmɔɔn kʊ n n'a birm Pɪyɛɛr kan a danzaa Andɪr kɪ, ŋn'ɪ zaŋŋa zom higʊta b'ʊ, bala, zɔbənno m.
19 A n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «K'a bʊr a zu mɔɔ ʊ, mɔɔ y'awɔɔ bam gʊɔɔ kama zannɔ.»
20 Lɛɛm bɪ, ŋ y'a zaŋŋarɔ wɔɔ to, ŋn'ɪ zum Yeezuu ʊ.

21 K'a ta lɛɛ bı, a Zakkı yı kan a danzaa Zaan kı, Zebedee nyınɔ m ŋn'ı
kɔɔlʊʊ ʊ kan a zı Zebedee bı kı, ŋn'a zaŋŋarɔ bankam. A n ŋ bir.
22 Ŋ n a bɔ a zı b'ʊ kan kɔɔlʊʊ bı kı lɛɛm, ŋn'ı zure a jɛ ʊ.

Yeezuu kan gʊɔɔ ciiro kı

23 Yeezuu gasʊ Galilee kʊ b'ʊ haay, an nı bımbırm, an nı hɔ dındam
gʊɔɔ m zııfʊrɔ sokʊmacɛrɔ wɔɔ ʊ, an nı Woso cirbəə lemim nyınta bı pa
dam, an nı yaaba do haay waam kan kʊsı do haay kı zamaa bı bire ʊ.
24 A tɔ bɔ lɛɛ haay ʊ, an ta kan Siirii kʊ kı haay, a m naa, n nı zɛm gʊɔɔ
kʊ ŋ nı cicir bam yaaba do haay kan kʊsı do haay nɔ ʊ rɔ wɔɔ kı m: Gʊɔɔ
kʊ zinəro n ta ŋ nı, parparlɔzannɔ, mɛgarɛzannɔ kı an ŋ waa.
25 Zamaa cir gʊta nı zure a jɛ ʊ, a to ŋ y'a ʊ Galilee ʊ, Taraburo ʊ,
Zerizalɛm kan Zidee kı, kan Zʊrdɛn kɔ gəm la kı.

5

Yeezuu ı Woso lemim dındam

ci burə ʊ
(Likki 6.20-23)

1 Yeezuu k'a zamaa bı yı bı, a der ci burə ʊ, an nyınta. A karındanyınɔ
wɔɔ n a zɔ ma.
2 A n a sıŋŋıda sa, an nı hɔ dındarɛ ŋ nı, an n'a hırɛ, a ʊ:
3 «Mimbirenyıntazannɔ m mıŋŋazerlezannɔ m:
Ŋ hɔ m Woso cirbəə bı m.
4 Mimbirenyıntazannɔ m gʊɔɔ bʊgʊ-bʊgʊdɔɔ wɔɔ m:
Ŋ y'a hɔjirle yım durnya ʊ.
5 Mimbirenyıntazannɔ m nyikərezannɔ m:
Woso bra barɛ ŋ nı.
6 Mimbirenyıntazannɔ m gʊɔɔ kʊ tırgabaa nɔ nı ŋ zɛm kan mısı kı rɔ wɔɔ
m:
Hɔ yı ŋ kam.
7 Mimbirenyıntazannɔ m cicirzɛrɛzannɔ m:
Woso yı ŋ cicir zɛrɛ.
8 Mimbirenyıntazannɔ m heerhuzannɔ m:
Ŋ Woso yırɛ.
9 Mimbirenyıntazannɔ m gʊɔɔ kʊ ŋ n'a kam kʊmarɛ ma rɔ wɔɔ m:
Woso yı ŋ birle a nyınɔ.
10 Mimbirenyıntazannɔ m gʊɔɔ kʊ ŋ nı cicir bam tırgabaa tɔ ma rɔ wɔɔ
m:
Ŋ hɔ m Woso cirbəə bı m.
11 Mimbirenyıntazannɔ n'awɔɔ m, kʊ n y'awɔɔ sʊnsɔ wʊrɛ, n nı cicir karɛ
awɔɔ ma, n nı ŋʊaar do haay karɛ awɔɔ ra mɔɔ minto,
12 k'a heer nyɔɔ heernyɔɔ gʊta m, bala, awɔɔ ganwʊrɛ gʊta yım arzana ʊ.
A ba n y'a ʊ ncınaaʊ wosolɛsinnısorazannɔ kʊ ŋ lɛɛ ka awɔɔ m nɔ wɔɔ
m.»

Durnya yɛ, durnya lɛɛgure
(Markı 9.50; Likki 14.34-35)

13 «Durnya yɛ n'awɔɔ m. Bı, kʊ yɛ nyıntabaa bɔ, n y'a bam lɔ, k'a a ya, a
nyıntabaa ka ʊ? A zibəə ba ʊ dɔ y, a lo n nawʊm garga ra, gʊɔɔ nı tʊntɔm
la.»
14 «Durnya lɛɛgure n'awɔɔ m, kʊ k'a nı zigi burə ʊ bı b'a dam ma, an a
nyaakʊm da y.

15 Kʊ gʊaa sɛ nya fɪtɪrɛ ʊ a bɪr a cɪntam kasɪ taa y, a cɪnta a tɪr a ʊ hɔ
burə ʊ an cɛ bɪ gu gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ b'ʊ haay rɔ wɔɔ daahan minto.
16 Bɪ, k'awɔɔ lɛɛgure n yɔ ncɪnaaʊ gʊɔɔ mɪm ʊ, kʊ ŋ n'a lɛ bɔ awɔɔ Zɪ
k'a nɪ arzana ʊ b'ʊ, awɔɔ zibəəro mɪŋŋɔɔ kʊ ŋ yɪ ŋ yɪ rɔ wɔɔ minto.»

Yeezuu kan Moyiisi lɛ kɪ

17 «A b'a hɔɔn da a ʊ, bʊr mɔɔ ʊ kʊ m bɪ Moyiisi lɛ, gɛɛ,
wosolɛsinnɪsorazannɔ wɔɔ n a hɪ rɔ wɔɔ zar y. Mɔɔ n bʊr kʊ m bɪ ŋ
zar y, bʊr mɔɔ ʊ kʊ ŋ nɪ kʊ yɪ.
18 Sɪra mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m, an lɛɛ ka kʊ tara kan brama kɪ n cem bɪ,
Woso lɛ bɪ nyɪ deem bɪ bɪ cenle y, a jɪ deem bɪ cenim sɔ y, kʊ nawɔnnɔ
haay n bɔkarɛ an kʊ yɪ.
19 Naa minto bɪ, kʊ gʊaa bɪsɪ ka Woso lɛ bɪ poore deem taan… ma an
a dɪnda gʊɔɔ m kʊ ŋ n'a ba maam sɔ, a zaa bɪ do bir n nawʊm gʊɔɔ wɔɔ
haay poore Woso cirbəə b'ʊ. Bɪ gʊaa k'a zu lɛrɔ wɔɔ ʊ, an a dɪnda gʊɔɔ
m ŋn'a ba maam sɔ bɪ, bɪ zaa nyɪntam gʊta Woso cirbəə b'ʊ.
20 Kʊ m sɪra hɪ awɔɔ m. K'awɔɔ tɪrgabaa n cem wosocikarɪnsaambɔɔ
wɔɔ kan farizɛɛnrɔ wɔɔ tɪrgabaa kɪ han, awɔɔ bɪ gasʊm Woso cirbəə ʊ
y.»

Heerbusu mim

21 «Awɔɔ ma n n a hɪ wɔɔ yaabɔɔ m, n ʊ: ‹I bɪ gər zɛ y›, kʊ gʊaa a mim
meeyaa bɔ ʊ, a a ga m, kʊ n n ta m dʊdɔkənno taa.
22 Bɪ mɔɔ y'a hɪrɛ awɔɔ m: Kʊ gʊaa nɔmaa ba kan a mim kɪ, a a ga m, kʊ
n n ta a zaa m dʊdɔkənno taa. Kʊ gʊaa a hɪ a mim m, a ʊ: ‹Hɔɔnwarzaa›,
a a ga m, kʊ n n ta a zaa m dʊdɔkənno jɪtannɔ taa. Kʊ gʊaa a hɪ a mim
m, a ʊ: ‹hɔɔzaa›, a ga a ʊ m k'an ta sɛhar ʊ.
23 Naa minto bɪ, k'ɪbɪɪ ta Wosocɛ ʊ k'ɪ yaa ganwʊrɛ ka Woso ʊ, ɪ bɔkarɛ
ɪ tɔ da ɪ nɔ ʊ, ɪ ʊ, ɪ ɪ zar ɪ mim ma,
24 k'ɪ ganwʊrɛ bɪ to Wosocɛ ʊ b'ʊ, ɪ ta ɪ yaa n'ɪ zɛ kʊ ra kan ɪ mim bɪ kɪ,
k'ɪ bɔkarɛ ɪ ɪ wusigə ɪ bʊr, ɪ b'ɪ ganwʊrɛ bɪ ka Woso ʊ.
25 K'ɪbɪɪ jɪm ɪ tarɛ ɪ m dʊdɔkarɛ bɪncɛ ʊ, k'ɪ tɔ ʊ, a kʊ ma zaa ra. K'a n
yɪ ncɪnaaʊ y, a y'ɪ kam dʊdɔkər ʊ, dʊdɔkər bɪ n ɪ ka lɔnnɔdɔmazannɔ ʊ,
ŋn'ɪ du lɔnnɔcɛ ʊ.
26 Sɪra mɔɔ n'a hɪrɛ ɪbɪɪ m: Ɪbɪɪ bɪ bɔm b'ʊ k'ɪbɪɪ n ɪ zɪm bɪ ka haay y,
bɪ tanka deem taan… bɪ gɔɔtarɛ y.»

Jaandarɛ mim

27 «Awɔɔ ma, n ʊ: ‹I bɪ jaan da y.›
28 Bɪ mɔɔ y'a hɪrɛ awɔɔ m: Kʊ gʊaa dɪga lʊ ma a hɔɔn n ta zi, a jaan da
kan kɪ a heer ʊ.»
29 «K'ɪ bɪsɪ mɪnyaa bɪ y'ɪ dam mimbʊnyaa barɛ ma, k'ɪ bɔ ʊ, ɪ zo laatʊ ɪ
ma. Bala, a jɪra k'ɪ mɛ vəŋŋə deem n a zaar ba, k'ɪ mɛ bɪ haay bɪ ta sɛhar
ʊ y.
30 Bɪ, k'ɪ bɪsɪ wɔ bɪ y'ɪ dam mimbʊnyaa barɛ ma, k'ɪ zɛ ra ɪ zo laatʊ ɪ
ma. A jɪra k'ɪ mɛ vəŋŋə deem n a zaar ba, k'ɪ mɛ bɪ haay bɪ ta sɛhar ʊ y.»

La a lʊ ra mim
(Matiyee 19.9; Markɪ 10.11-12; Likki 16.18)

31 «N y'a ya, n n a hɪ sɔ, n ʊ: ‹Kʊ gʊaa la a lʊ ra k'an wɔsaalʊmaci ka ʊ.›
32 Bɪ mɔɔ y'a hɪrɛ awɔɔ m: Kʊ gʊaa la a lʊ ra, bɪ jaan bɛɛ a a da y, lʊ bɪ
da an nawʊm jaandarɛ ma. Bɪ, kʊ gʊaa lʊ k'a gʊ a zim ma sa, jaan a da.»

Wersire mim

33 «Awɔɔ ma, n n a hɪ wɔɔ yaabɔɔ m, n ʊ: ‹I bɪ ɪ lerbɔrɛ to y, b'a ka kʊ hɔ k'ɪbɪɪ ler bɔ Zuuba m ɪ ɪ wer si bɪ n kʊ yɪ.›
34 Bɪ mɔɔ y'a hɪrɛ awɔɔ m, a b'a wer si fɪɪga y: A b'a wer si brama tɔ nɪ y, bala, Woso cirbəəduu m bɪ.
35 A b'a wer si tara tɔ nɪ y, bala, a gam cɪntarahɔ m bɪ, a b'a wer si Zerizalɛm tɔ nɪ y, bala, cir gʊta bɪ kʊ m bɪ.
36 I b'ɪ wer si ɪ mim tɔ nɪ y, bala ɪbɪɪ b'ɪ dam ma ɪ ka minkə deem n a ba kunkum gɛɛ fu y.
37 K'awɔɔ ɪ meer barɛ, kʊ ɪɪn… m, k'a hɪ, a ʊ: ɪɪn… m. Kʊ ayy… m, k'a hɪ, a ʊ: ayy… m. Meerbaa k'a n'a nam ma bɪ, a to a ʊ a Bʊnyaabarɛzaa* bɪ zi.»

Zɪmbɔkʊma mim
(Likki 6.29-30)

38 «Awɔɔ ma, n n a hɪ, n ʊ: ‹Mɪnyaa nɪ sompim mɪnyaa bɪncɛ ʊ, sɔ nɪ sompim sɔ bɪncɛ ʊ.›
39 Bɪ mɔɔ y'a hɪrɛ awɔɔ m, kʊ gʊaa a ba awɔɔ m bʊnyaa, a b'a bʊnyaa ba m sɔ y. Bɪ, kʊ gʊaa a wɔ ta ɪ bɪsɪ paasɪ rɛ, k'ɪ ɪ jɪsa paasɪ bɪ ka ʊ k'an a ta rɛ.
40 Kʊ gʊaa ʊ, k'a dʊdɔ ka kan ɪ kɪ, k'a ɪ huudaara yɔ ɪ m, k'ɪ to k'an ɪ huukuurə sa sɔ.
41 Kʊ gʊaa paŋŋa ba ɪ ma, k'a ɪ da tarɛ ma ganjɪbɔʊrɛ tisi kan a kɪ, k'ɪ ta ganjɪbɔʊrɛ tisi hɪɪya kan kɪ.
42 Kʊ gʊaa hɔ yɛ ɪ han, k'ɪ ka ʊ. Kʊ gʊaa ʊ, k'a zɪm sa ɪ zi, ɪ bɪ ɪ gu han y.»

Jɪnnɔ ŋʊarɛ
(Likki 6.27-28,32-36)

43 «Awɔɔ ma, n n a hɪ, n ʊ: ‹K'ɪ ɪ gʊaa ŋʊa, k'ɪ sɔ ɪ jɪm m.›
44 Bɪ mɔɔ y'a hɪrɛ awɔɔ m: K'a a jɪnnɔ ŋʊa, k'a yaa da Woso m gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ fɪr karɛ awɔɔ ma rɔ wɔɔ tɔ ma.
45 Ncɪnaaʊ bɪ, awɔɔ yɪm awɔɔ Zɪ k'a nɪ arzana ʊ bɪ nyɪnɔ paan…rɔ. Bala, a a ka woso nɪ gum gʊɔɔ bʊnyaarɔ wɔɔ ra kan gʊɔɔ mɪŋŋɔɔ wɔɔ kɪ. A a ka sɔ, la nɪ bam gʊɔɔ mɪŋŋɔɔ ra kan gʊɔɔ bʊnyaarɔ wɔɔ kɪ.
46 Bɪ, k'awɔɔ ɪ gʊɔɔ kʊ ŋ n'awɔɔ ŋʊam nɔ wɔɔ ŋʊarɛ, a nyɔɔdʊ ɪ ka? Bala, yawʊrsinno wɔɔ y'a barɛ ncɪnaaʊ sɔ.
47 Bɪ, k'awɔɔ ɪ yaa darɛ a danyɪnɔ m bala, bɔ awɔɔ n'a bam, an nɪ yɪrɛ a hɔ? Kɪfɪɪrɔ wɔɔ bɪr a barɛ ncɪnaaʊ sɔ ra?
48 K'a maam, k'a yɪ mɪŋŋa paan… amba awɔɔ Zɪ k'a nɪ arzana ʊ n mɪŋŋa paan… bɪ m.»

6

Ganwʊrɛ karɛ

1 «A b'a ka k'a a zibəəro mɪŋŋɔɔ ba, kʊ gʊɔɔ n dɪga a ma y. K'awɔɔ ŋ ba kʊ ŋ nɪ dɪga a ma, awɔɔ bɪ ganwʊrɛ yɪm awɔɔ Zɪ k'a nɪ arzana ʊ bɪ zi y.
2 K'ɪbɪɪ ɪ hɔ kam cicirzaa ʊ, ɪ bɪ hɔ ba kʊ gʊaa haay n a dɔ, ŋ ʊ, ɪbɪɪ ɪ hɔ kam gʊaa ʊ, amba zambʊzannɔ kʊ ŋ n'a bam sokʊmacɛrɔ ʊ kan zaa birero ʊ kɪ, kʊ gʊɔɔ n a lɛ bɔ a ʊ rɔ wɔɔ nɪ y. Mɔɔ y'a hɪrɛ awɔɔ m, ŋ y'a ganwʊrɛ yɪ.
3 B'ɪbɪɪ, k'ɪ ɪ gan wʊrɛ, k'ɪ jɪsa wɔ bɪ bɪ hɔ k'ɪ bɪsɪ wɔ n'a bam bɪ dɔ y.

* **5:37 5.37** Bʊnyaabarɛzaa: a lɛ taa k'a hɪ a ʊ: «Sʊtaana».

4 K'ı ganwʊrɛ bı nyaakʊm da ı ka, ı Zı k'a nı hɔ nyaakʊndarɛ yım bı
ganwʊrɛ karɛ ı ʊ.»

Yaadarɛ
(Likki 11.2-4)

5 «K'awɔɔ ı yaa darɛ, a bı yı am zambʊzannɔ hɔ bı nı y. Kʊ ŋ lɛ n taa
kʊ gʊɔɔ n a yı bı, jım ŋ tır a ʊ sokʊmacɛrɔ wɔɔ ʊ, kan zaarɔ zɛkʊrajırɔ
kı ʊ, ŋn'ı bır yaa darɛ. Mɔɔ y'a hırɛ awɔɔ m, sıra m, ŋ y'a ganwʊrɛ yı.
6 B'ıbıı, k'ı lɛ taa kı yaa da, gasʊ ı cɛ ʊ ı lɛ ta, ı yaa da ı Zı Woso k'a nı
b'ʊ bı m, b'ıbıı Zı k'a nı lɛɛ k'a nyaakʊm da bı yım bı, a y'ıbıı zibəə k'ıbıı
nyaakʊm da bı ganwʊrɛ karɛ ı ʊ.
7 K'awɔɔ ı yaa darɛ, a bı meer ba gʊta am kıfıırɔ hɔ bı nı y. A hɔɔn ŋn'a
darɛ, ŋ ʊ, k'a meer ba gʊta, Woso y'a yaadarɛ mam.
8 A b'a ba am ŋ hɔ bı nı y. Bala, awɔɔ Zı Woso bı lɛɛ ka an hɔ k'awɔɔ lɛ
n taa bı dɔ, awɔɔ n bɔkarɛ, an n'a yɛm han.»
9 «K'awɔɔ k'a yaa da, k'a da ncınaaʊ:
Wɔɔ Zı k'a nı arzana ʊ,
k'ı tɔ n lɛbɔʊrɛ yı,
10 k'ı cirbəə n bʊr,
k'ı hɔɔnhɔ n ba tara burə ʊ,
amba an nı bam arzana ʊ bı m.
11 Wɔɔ her hɔbırɛ ka wɔɔ ʊ.
12 Wɔɔ kʊrɔmarɔ sugur ka wɔɔ ʊ,
amba wɔɔ n'ʊ muno kʊrɔmarɔ sugur karɛ ŋ ʊ bı m.
13 Dɔ wɔɔ ma k'ʊ bı yɛ ʊ ʊ do makra bʊnyaa nɔ ʊ y,
bı wɔɔ yɔ Bʊnyaabarɛzaa bı wɔ ʊ.
[Bala, ıbıı y'ı so cirbəə ʊ kan paŋŋa kı, lɛbɔʊrɛ kı dɔɔraa k'a nyarɛ ba ʊ
nɔ ʊ.»]
14 «Kʊ sıra nı, k'awɔɔ gʊɔɔ kʊrɔmarɔ sugur ka ŋ ʊ, awɔɔ Zı k'a nı arzana
ʊ bı sugur karɛ awɔɔ ʊ sɔ.
15 Bı, k'awɔɔ bır sugur kam gʊɔɔ ʊ, awɔɔ Zı k'a nı arzana ʊ bı b'awɔɔ
kʊrɔmarɔ sugur karɛ awɔɔ ʊ sɔ y.»

Lɛkʊsırɛ

16 «K'awɔɔ y'a lɛ kʊsırɛ, a bı tır a meer zınzar kʊ ʊ, am zambʊzannɔ hɔ
bı nı y. A meer ŋ tır a zınzar kʊ ʊ, kʊ gʊɔɔ n a dɔ, ŋ ʊ, a a lɛ kʊsı. Sıra
mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m: ŋ y'a ganwʊrɛ yı.
17 K'ıbıı y'ı lɛ kʊsırɛ, k'ı hi da ı meer ʊ, ı tidəər zɛ ı mim ma,
18 kʊ gʊɔɔ b'a dɔ, ŋ ʊ, ı lɛ ı kʊsı y. Bı, k'ı Zı k'a nı lɛɛ k'a nyaakʊm da ʊ
bı n a dɔ a deem. B'a y'ı ganwʊrɛ karɛ ı ʊ.»

Arzaka k'a nı arzana ʊ
(Likki 12.33-34)

19 «A b'a ka arzaka ma durnya burə ʊ naa ʊ y. Bala, bɛɛ kan muku kı
y'a zarm, konno ı cɛlɛ yarm, ŋn'a sarɛ.
20 Bı k'ı ka arzana arzaka ma. Bala, muku kan bɛɛ kı ba b'ʊ k'a zar y,
konno ba b'ʊ k'a cɛlɛ yar, k'a sa y.
21 Bala, lɛɛ k'ı arzaka n ta ʊ b'ı heer n ta ʊ sɔ.»
(Likki 11.34-36)
22 «Mɛsim fıtırɛ m mınyaa m. K'ı mınyaa mıŋŋa ıbıı mɛ bı haay ı
lɛɛgure ʊ.
23 Bı k'ı mınyaa bı mıŋŋa y, ıbıı mɛ bı haay nyıntam monsigə ʊ. K'a ı
yırɛ ı ʊ, lɛɛgure k'ıbıı n ta m bı monsigə nı, monsigə bı do yım gʊta bidə.»

Woso gɛɛ busoo
(Likki 16.13)

24 «Gʊaa ba ʊ an b'a dam ma, an zuubɔɔ hɪɪyɔɔ zi ba y. A deem ŋʊam, an sɔ deem m, gɛɛ, an a zɛ kʊ ra kan deem kɪ, an kaanm deem m. Awɔɔ b'a dam ma, a zu Woso ʊ, k'a a ya, a zu busoo ʊ y.»

(Likki 12.22-31)

25 «Bɪ y'a ka, mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m: a b'a heer kɔ a mɪsɪrbaa bɪ hɔbɪrɛ mim ma y. B'a b'a heer kɔ huu mim ma sɔ y. Mɪsɪrbaa n lɛ da hɔbɪrɛ m na? Mɛsim bɪ n lɛ da huu m na?

26 K'a dɪga bɛnnɔ ma: ŋ bɪr hɔ duure y, bɪ ŋ bɪr hɔ darɛ y, ŋ bɪr hɔ zarm sɪ ʊ y, b'awɔɔ Zɪ k'a nɪ arzana ʊ bɪ yɪ ŋ tʊrm! Awɔɔ n lɛ da ŋ nɪ gallɛm hɔka ra?

27 Nka n'a dam ma, an a mɪsɪrbaa da ra poore tɔkkɛ a hɔɔn k'a n'a dam ma gʊta minto?

28 Bɔ y'a ka, awɔɔ n'a heer kɔm huu mim ma? K'a dɪga pooyaa hɔvuro ma, ŋ yɪ mam, bɪ ŋ bɪr zi barɛ, bɪ ŋ bɪr huu barɛ y.

29 Bɪ mɔɔ ʊ kʊ m a hɪ awɔɔ m, Salomɔɔn mɪŋŋa, b'a kan a cirbəə bɪ kɪ, a n huu du a ma, am ŋ deem hɔ bɪ nɪ y.

30 Bɪ, kʊ Woso ɪ huu dum pooyaa bur ma ncɪnaaʊ, bɪ ta an a ʊ her kʊ sɛ n b'a bɪ booti m, a bɪ huu dure awɔɔ ma an lɛ da brɔɔ m na? Sɪrakarɛ poore zannɔ!

31 K'a maam, a b'a heer kɔ a bɪr a hɪrɛ, a ʊ: Bɔ wɔɔ n'a bɪrɛ? Bɔ wɔɔ n'a mire? Bɔ wɔɔ n'a dure ʊ ma?

32 Naa do haay kɪfɪɪrɔ wɔɔ n'a karɛ ŋ ma kʊsɪ-kʊsɪ, b'awɔɔ Zɪ k'a nɪ arzana ʊ b'a dɔ, a ʊ, awɔɔ lɛ taa ŋ ma.

33 K'a lɛɛ ka a ka Woso cirbəə bɪ ma, kan a tɪrgabaa kɪ. Maam bɪ, Woso hɔ k'a gɔɔta bɪ karɛ awɔɔ ʊ.

34 Naa minto bɪ, a b'a heer kɔ booti mim ma y. Booti dɪgarɛ a mɪŋŋa mim ma. Dɔmɪm biyəə y'a mɪŋŋa mim m.»

7

Kʊ dʊdɔyarlɛ
(Likki 6.37-38,41-42)

1 «A bɪ gʊaa dʊdɔ yar y, kʊ Woso b'a dʊdɔ yar y.

2 K'awɔɔ gʊaa dʊdɔ yar lʊnlɔ, awɔɔ dʊdɔ yar n nawʊm maam sɔ, hɔganhɔ k'awɔɔ n ta m gʊɔɔ minto bɪ, bɪ nɪ nyɪntam hɔganhɔ awɔɔ minto sɔ.

3 A lɔ ɪbɪɪ nɪ bur k'a n'ɪ mim mɪm ʊ bɪ yɪrɛ, an bɔkarɛ kusə n'ɪbɪɪ mɪm ʊ, b'ɪ bɪr a yɪrɛ?

4 Ɪbɪɪ y'a bam lɔ, ɪ hɪ ɪ danyɪ m, ɪ ʊ, jɪm kʊ m bur bɔ ɪ mɪm ʊ, an bɔkarɛ kusə n'ɪbɪɪ mɪm ʊ!

5 Zambʊzaa, kusə bɪ bɔ ɪ mɪm ʊ cɪna, k'ɪ dɔ ɪ lɛɛ yɪ mɪŋŋa, ɪ bur bɪ bɔ ɪ danyɪ bɪ mɪm ʊ.

6 A bɪ hɔ mɪŋŋa ka jino ʊ y, kʊ n bɛɛ m, ŋ y'a bɔrɛ, ŋn'awɔɔ bɪ. A bɪ hɔ wɪsɪ sa a ka kurkuuro ʊ y, kʊ n bɛɛ m, ŋ tʊntɔm la.

Hɔyɛrɛ Woso han
(Likki 11.9-13)

7 K'a hɔ yɛ, n y'a karɛ awɔɔ ʊ. K'awɔɔ a ka ma, awɔɔ y'a yɪm. K'awɔɔ cɛlɛ zɛ, n y'a gʊrɛ awɔɔ m.

8 Bala, kʊ gʊaa hɔ yɛ, a y'a yɪm. K'a a ka ma, a y'a yɪm. Kʊ gʊaa cɛlɛ zɛ, n y'a gʊm nɪ.

9 Gʊaa y'awɔɔ bire ʊ a nyɪ nɪ bur yɛm han, an jaa ka ʊ ra?
10 Gɛɛ, k'a zɔ yɛ han, a mɪm kaŋ ʊ ra?
11 Awɔɔ k'an bʊnyaa ncɪnaaʊ a bɔkarɛ a hɔɔ mɪŋŋɔɔ ka a nyɪnɔ ʊ dɔ, awɔɔ Zɪ k'a nɪ arzana ʊ bɪ bɛɛ lɛ da ra? A hɔɔ mɪŋŋɔɔ kam gʊɔɔ kʊ ŋ n'a yɛm han rɔ wɔɔ ʊ.
12 Ncɪnaaʊ bɪ, hɔ k'awɔɔ lɛ n taa haay kʊ gʊɔɔ n a ba awɔɔ m bɪ, k'a ba ŋ nɪ sɔ. Moyiisi lɛrɔ wɔɔ haay kan wosolɛsinnɪsorazannɔ wɔɔ ciro wɔɔ kɪ a hɪ.

Zaa poore
(Likki 13.24)

13 K'a gasʊ cɛlɛ fɔɔrɛ bɪ m, bala, cɛlɛ gʊta bɪ kan zaa zanta bɪ kɪ bɪ, ta ŋ nawʊm nyaanlɛ bɪncɛ ʊ. Gʊɔɔ gʊta yɪ ŋ sam.
14 Bɪ, cɛlɛ fɔɔrɛ bɪ kan zaa kʊsɪ bɪ kɪ bɪ, ta ŋ nawʊm mɪsɪrbaa bɪncɛ ʊ. Gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ ŋ yɪm nɔ wɔɔ bɪ gʊta y.

Gɔ dɔ n nawʊrɛ a nyɪ ma
(Likki 6.43-44)

15 K'a dundo a zi kan ŋʊaarlɛsinnɪsorazannɔ wɔɔ kɪ, bʊr ŋ tɪr a ʊ awɔɔ zi, am seero hɔ bɪ m, an bɔkarɛ poojino kʊsɪrɔ m.
16 Ɲ zibəəro awɔɔ nɪ ŋ dɔm ma. N bɪr tʊgɔ nyɪ nɔm laa gɔ ra y, n bɪr sɔɔn nyɪ nɔm laazankʊrɛ ra y.
17 Gɔ mɪŋŋa bɪ, nyɪ mɪŋŋa an n'a dam, gɔ bʊnyaa bɪ, nyɪ bʊnyaa an n'a dam sɔ.
18 Gɔ mɪŋŋa b'a dam ma an nyɪ bʊnyaa da y, gɔ bʊnyaa b'a dam ma, an nyɪ mɪŋŋa da sɔ y.
19 Gɔ haay k'a bɪr nyɪ mɪŋŋa dam bɪ, a zɛ n nawʊm la, n n'a dam sɛ ʊ.
20 Ncɪnaaʊ bɪ ŋ zibəəro awɔɔ nɪ ŋ dɔm ma.

Karɪndanyɪnɔ paan…rɔ
(Likki 13.25-27)

21 Gʊaa haay k'a n'a hɪm mɔɔ ma: ‹Zuuba, Zuuba› bɪ bɛɛ nɪ gasʊm Woso cirbəə ʊ y. Bɪ, gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ mɔɔ Zɪ k'a nɪ arzana ʊ bɪ hɔɔnhɔ bam nɔ wɔɔ m.
22 Dʊdɔkarɛ hinni ʊ, gʊɔɔ gʊta y'a hɪrɛ: ‹Zuuba, Zuuba, ɪbɪɪ tɔ minto, wɔɔ Woso lɛ si ʊ so ra. Ɪbɪɪ tɔ ma wɔɔ la zinəro ra. Wɔɔ hoserlo ba gʊta ɪbɪɪ tɔ minto.›
23 Bɪ mɔɔ y'a hɪrɛ ŋ nɪ, mɔɔ ʊ: ‹Mɔɔ n awɔɔ dɔ fɪɪga y. K'a a hʊr mɔɔ jɪr ʊ, mimbʊnyaabənno!›

Cɛ jɪr k'an mɪŋŋa
(Likki 6.47-49)

24 Ncɪnaaʊ bɪ, gʊaa k'a nɪ mɔɔ meerbaa kʊ mɔɔ ba naa mam bɪ, an nɪ zi bam nɪ bɪ, bɔ a ʊ kʊ ʊ kan gʊaa k'a hɔɔn n ta ʊ, an a cɛ dɔ ci burə ʊ kɪ.
25 La n ba, hi n yar, hɪnhɛr n hɔn kan paŋŋa kɪ, an a mom cɛ b'ʊ, a n a da y. Bala, a jɪr bɪ da n y'a ʊ ci burə ʊ.
26 Bɪ gʊaa k'a nɪ mɔɔ meerbaa kʊ mɔɔ ba naa mam b'a bɪr zi bam nɪ bɪ, gʊaa bɪ do bɔ a ʊ kʊ ʊ kan gʊaa yarma k'a cɛ dɔ nyɪntaa burə ʊ kɪ.
27 La n ba, hi n yar, hɪnhɛr n hɔn kan paŋŋa kɪ, an a mom cɛ b'ʊ, cɛ bɪ n wurgə, a hɔsɪ n gɔɔta y.»
28 Yeezuu k'a hɔ dɪnda ncɪnaaʊ an a nya bɪ, gʊɔɔ cir gʊta kʊ ŋ nɪ b'ʊ rɔ wɔɔ zɛ kədə a hɔdɪndarɛ bɪ minto.
29 Bala, Yeezuu bɪr hɔ dɪndarɛ am ŋ wosocikarɪnsaambɔɔ wɔɔ hɔ bɪ nɪ y. Woso paŋŋa an nɪ hɔ bɪ dɪndam nɪ.

8

Kusimə waarɛ
(Markı 1.40-45; Likki 5.12-16)

1 Yeezuu k'a a to ci bı mim ʊ bı, gʊɔɔ cir gʊta zu a jɛ ʊ.
2 Kusimə n b'a zɔ ma, an kukurə zɛ a taa, an a hı m, a ʊ: «Zuuba, k'ı lɛ taa, ı ı da ma, ı mɔɔ waa, ı dintim naa do gʊ mɔɔ ma.»
3 Yeezuu n a wɔ hʊr, an a da ma, an a hı, a ʊ: «Mɔɔ lɛ taa, ı waa. Kʊ dintim bı n gʊ ı ma.» Lɛɛm bı, a kusiməbaa bı nya ma.
4 A m bı, Yeezuu n a hı m, a ʊ: «I b'a hı gɔsı nı y, bı ta ı yaa n'ı hınka wosocɛmannıbər bı m, k'ı ganwʊrɛ kʊ Moyiisi lɛ ka kʊ n n a ba bı ka, k'an nyınta ıbıı waarɛ bı kasɛtı gʊaa haay minto.»

Yeezuu kan Kapɛrnawum

sʊrdaa zɔrɔ cir kı
(Likki 7.1-10)

5 Yeezuu k'a nı gasʊm Kapɛrnawum ʊ bı, sʊrdaarɔ cir bʊr zi, an a hı m, a ʊ:
6 «Zuuba, mɔɔ zibəənyı nı wʊtam har ʊ, a mɛ n ga, an nı fır yım gʊta.»
7 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «Mɔɔ tam, m aa a waa.»
8 Bı sʊrdaarɔ cir b'a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Zuuba, mɔɔ n m ga m, k'ıbıı n gasʊ mɔɔ har ʊ y, meerbaanyı ba deem bala, mɔɔ zibəənyı bı y'a waam!
9 Lɛɛzannɔ y'a so mɔɔ mıŋŋa ʊ, mɔɔ nı m so sʊrdaarɔ ʊ. Kʊ mɔɔ hı deem m, mɔɔ ʊ: ‹Ta!›, b'a ta. Kʊ mɔɔ hı a vanta m, mɔɔ ʊ: ‹Bʊr!›, b'a bʊr. Kʊ mɔɔ m ya, m a hı m zibəənyı m, mɔɔ ʊ: ‹Naa ba!›, b'a a ba.»
10 Yeezuu k'a naa ma bı, a dıga gʊaa bı ma, an zɛ kədə, an a hı gʊɔɔ kʊ ŋ nı zum kʊ ʊ kan kı rɔ wɔɔ m, a ʊ: «Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, mɔɔ n sırakarɛ naa do lɔɔ yı Israyɛl gʊaa zi y.
11 A hı mɔɔ n nawʊrɛ awɔɔ m, gʊɔɔ y'a tom gʊta dɔjır ʊ kan meer kı ŋnı bı nyınta kan Abraham kı Izakkı kı, Zakɔɔb kı, ŋnı hɔ bı Woso cirbəə b'ʊ.
12 Gʊɔɔ kʊ n lɛɛ ka n ŋ bɔ ʊ Woso cirbəə bı minto rɔ wɔɔ, n brɔɔ nyɔɔm garga ra monsigə ʊ. Nyikəre kan sɔsʊrɛ kı nyıntam b'ʊ.»
13 Meerbaa naa do jɛ ʊ, Yeezuu a hı sʊrdaarɔ cir bı m, a ʊ: «Doo har ʊ, k'an ba ıbıı m, amba ıbıı sıra ka mɔɔ ʊ bı m.» Wakatı bı do ʊ lɛɛm bı, zibəənyı b'a waa.

Pıyɛɛr dində waarɛ
(Markı 1.29-34; Likki 4.38-41)

14 Yeezuu k'a gasʊ Pıyɛɛr har ʊ bı, a Pıyɛɛr dində yı an nı wʊtam mɛmarɛ m.
15 A n a wɔ da a wɔ ma mɛmarɛ bı n bɔ a mɛ ʊ, an wuti an nyasʊ Yeezuu m.

Yaabazannɔ waarɛ

16 Yirbəə k'a da bı, n bʊr gʊɔɔ m gʊta zinərɔ n ta ŋ nı. Yeezuu meer ba bala an la zinərɔ wɔɔ ra, an yaabazannɔ wɔɔ waa haay.
17 Yı a ʊ ncınaaʊ, kʊ hɔ kʊ wosolɛsinnısorazaa Ezayii a hı bı n kʊ yı. A a hı, a ʊ:
A ı hɔ haay k'a nı fır kam wɔɔ mɛsim ma bı sa,
an wɔɔ yaabarɔ gʊ wɔɔ ma.

Gʊɔɔ kʊ ŋ n'a ŋʊam k'a zu Yeezuu ʊ
(Likki 9.57-62)

18 Yeezuu k'a gʊɔɔ cir gʊta yı, ŋnı bır a ma bı, a lɛ ka a ʊ, k'a ta higʊta bı gəm deem la.
19 Wosocikarınsaamba deem n a zɔ ma, an a hı m, a ʊ: «Karınsaamba, mɔɔ zure ıbıı jɛ ʊ lɛɛ haay k'ıbıı nı taŋ ʊ b'ʊ.»
20 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «Sɛɛʊnrɔ ı yaarɔ m, bɛnnɔ ı cɛlıŋŋarɔ m, bı Gʊaanyı bı ba bıncɛ m k'a a mim cınta ʊ y.»
21 Karındanyı vanta n a hı m, a ʊ: «Zuuba, zaa ka m ʊ, kʊ m aa nı m zı gər bir, kʊ m a dɔ m bʊr.»
22 Bı, Yeezuu a hı m, a ʊ: «Zu mɔɔ ʊ, k'ı gəəno to kʊ ŋ n'a gəəno bir.»

(Markı 4.35-41; Likki 8.22-25)

23 Yeezuu gasʊ kɔɔlʊʊ ʊ, a karındanyınɔ n zu a jɛ ʊ.
24 Lɛɛm bı, hınhɛr gʊta wuti hi bı burə ʊ, an a ŋʊa k'a ka kʊ hi m kɔɔlʊʊ bı mom. Yeezuu n bɔkarɛ, an nı hinceem bam.
25 Karındanyınɔ wɔɔ n a zɔ ma, ŋn'a gu, ŋn'a hı m, ŋ ʊ: «Zuuba, wɔɔ yɔ! Kʊ m bɛɛ m wɔɔ gıngam!»
26 A n a hı ŋ nı, a ʊ: «Bɔ m, awɔɔ nı nyi barɛ, sırakarɛ poore zannɔ!» A n wuti an jım, an həən si hınhɛr bı ma kan higʊta bı kı. Lɛɛ bı n zɛ sıı…
27 Ŋ n zɛ kədə, ŋn'a hırɛ, ŋ ʊ: «Bı gʊaa bı kara n naa, baa hınhɛr kan hi kı n n'a lɛ sire?»

Gʊɔɔ kʊ zinərɔ n ta ŋ nı waarɛ
(Markı 5.1-20; Likki 8.26-39)

28 Yeezuu k'a lee ku higʊta bı tʊr deem ʊ Gadara zannɔ kʊ ʊ b'ʊ bı, a m bı, gʊɔɔ hııyɔɔ kʊ zinərɔ n ta ŋ nı n bɔ gəənoyaarɔ ʊ, ŋnı b'a zɛ ʊ. Gʊɔɔ wɔɔ duro nyınta bʊnyaa gʊta. Naa minto bı, gɔsı b'a dam ma, an cem lɛɛ bı do ʊ y.
29 Ŋ n a sıŋŋıda ba, ŋn'ı zee dam, ŋ ʊ: «Bɔ ıbıı lɛ n taa k'ı ba wɔɔ nı Woso Nyı? Bʊr ıbıı ʊ k'ı bı fır ka wɔɔ ma, bı wɔɔ fıryırɛ dɔmım bı n a ku cına ra?»
30 A n bɔkarɛ, kurkuuro cir gʊta ı nyınta laatʊ b'ʊ, ŋn'ı hɔ bırɛ.
31 Zinərɔ wɔɔ n'a yɛm Yeezuu han gʊta, ŋ ʊ: «K'ı la wɔɔ ra, k'ı wɔɔ nyɔɔ kurkuuro wɔɔ mɛ ʊ.»
32 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a ta!» Ŋ nı bɔ gʊɔɔ wɔɔ mɛ ʊ, ŋnı gasʊ kurkuuro wɔɔ mɛ ʊ. A m bı, kurkuuro cir gʊta bı n bra si, ŋnı zer, ŋn'a zar higʊta b'ʊ, ŋnı gınga.
33 Kurkuuro dundonno wɔɔ n bra si, ŋn'aa hɔ k'a ba bı hı kʊnɔ ʊ b'ʊ, kan hɔ k'a ba gʊɔɔ kʊ zinərɔ n ta ŋ nı rɔ wɔɔ n bı kı.
34 A m bı, gʊɔɔ kʊ ŋ nı kʊnɔ ʊ b'ʊ haay rɔ wɔɔ n bɔ, ŋn'ı tam k'a yaa Yeezuu zɛ ʊ. A yı kʊ ŋ y'a ʊ bı, ŋ y'a yɛ han gʊta k'an bɔ a kʊ b'ʊ.

9

Mɛgarɛzaa waarɛ
(Markı 2.1-12; Likki 5.17-26)

1 Naa jɛ ʊ bı, Yeezuu gasʊ kɔɔlʊʊ ʊ, an a wusigə, an higʊta bı zɛ ra an ta a kʊ ʊ.
2 N n mɛgarɛzaa busu wʊtarahɔ ra, n nı bʊr m Yeezuu zi. K'a gʊɔɔ kʊ ŋ bʊr m nɔ wɔɔ sırakarɛ yı bı, a a hı mɛgarɛzaa bı m, a ʊ: «M nyınnı, ı tɔ ʊ, ı ı mimbʊnyaarɔ wɔɔ sugur yı.»
3 Wosocikarınsaambɔɔ gɔsınnɔ nyınta b'ʊ, ŋn'a hırɛ a heer ʊ, ŋ ʊ: «Gʊaa naa do ı Woso sʊnsɔ wʊrɛ!»
4 Yeezuu k'a hɔ k'a nı ŋ heer ʊ bı dɔ bı, a a hı ŋ nı, a ʊ: «Bɔ minto, awɔɔ n'a hɔɔn darɛ ncınaaʊ?

5 Kara m zanta? Mɔɔ n b'a hım lʊgɔ bı m, mɔɔ ʊ: I ı mimbʊnyaarɔ sugur yı bı m gɛ, gɛɛ, ı wuti ı ı wʊtarahɔ bı gʊr, ı ta bı nı?
6 Bı kɛɛrɛ bı, awɔɔ y'a dɔrɛ, a ʊ: Gʊaanyı b'ı lɛ m tara burə ʊ, k'a gʊɔɔ mimbʊnyaarɔ sugur ka ŋ ʊ.» A n a hı lʊgɔ bı m, a ʊ: «Wuti, ı ı wʊtarahɔ bı gʊr ı doo!»
7 Gʊaa bı n wuti an doo.
8 Gʊɔɔ cir gʊta kʊ ŋ naa yı bı, ŋ da bɔ ʊ, ŋn'a lɛ bɔ Woso ʊ, k'a paŋŋa naa do ka gʊɔɔ ʊ bı minto.

Matiyee har hɔbırɛ
(Markı 2.13-17; Likki 5.27-32)

9 Yeezuu k'a nı tam bı, a a to, an gʊaa yı an nı nyıntam yawʊrsire bıncɛ b'ʊ, a tɔ m Matiyee, an a hı m, a ʊ: «Zu mɔɔ ʊ!» A n wuti an zu a jɛ ʊ.
10 Kʊ Yeezuu nı nyıntam Matiyee har ʊ b'ʊ k'a hɔ bı bı, yawʊrsinno kan mimbʊnyaabənno kı nyınta b'ʊ gʊta kan kı, kan a karındanyınɔ wɔɔ kı.
11 Farizɛɛnrɔ wɔɔ kʊ ŋ naa yı bı, ŋ y'a hırɛ a karındanyınɔ wɔɔ m, ŋ ʊ: «A lɔ, awɔɔ karınsaamba bı nı hɔbırɛ bım kan yawʊrsinno kı, mimbʊnyaabənno kı?»
12 Yeezuu k'a naa ma bı, a a hı, a ʊ: «Laafıızannɔ lɛ baa lɔɔtɔr ma y, yaabazannɔ lɛ n taa lɔɔtɔr ma.
13 K'a ta, a yaa a ka meerbaa naa do jı ma: ‹Cicirzɛrɛ mɔɔ lɛ n taa, mannı barɛ bɛɛ y›. Mɔɔ n bʊr kʊ m bı gʊɔɔ mıŋŋɔɔ bir y. Bʊr mɔɔ ʊ kʊ m bı mimbʊnyaabənno bir.»

Hɔ daa kan hɔ gusire kı

bır zum kʊ ʊ y
(Markı 2.18-22; Likki 5.33-39)

14 Zaan karındanyınɔ a zɔ Yeezuu ma, ŋnı laaka da han, ŋ ʊ: «Bɔ minto m, wɔɔ kan farizɛɛnrɔ wɔɔ kı, wɔɔ n'ʊ lɛ kʊsım, b'ıbıı hɔɔ wɔɔ bır a kʊsırɛ?»
15 Yeezuu n a nyı bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Kʊ gʊaa ı lʊsarɛ cibsa barɛ, lʊ bı zim bı nı gʊɔɔ wɔɔ bireyaa ʊ, gʊɔɔ wɔɔ y'a dam ma, ŋnı heerzarlɛ ba ra? Bı dɔmım nıŋŋə ʊ, n zɛm bı lʊ bı zim bı gʊ ŋ ma, ŋ y'a lɛ kʊsım dɔmım bı do ʊ.
16 Gʊaa ba ʊ, an nı pɛɛra daa kər sam, an n'a tam huu gusire rɛ y. Bala, pɛɛra daa kər bı huu gusire bı gaam an a kaansʊ, an lɛ da biisi ra.
17 Gʊaa ba ʊ, an nı dıvɛn daa sam k'a tɔ hibɔɔnrɔ gusinno ʊ y. Kʊ m bɛɛ m, hibɔɔnrɔ wɔɔ hınhaanm, dıvɛn bı n a lo hibɔɔnrɔ wɔɔ n a zaar ba. Bı dıvɛn daa bı tɔ n tır a ʊ hibɔɔnrɔ daarɔ ʊ, dıvɛn bı kan hibɔɔnrɔ wɔɔ kı b'a zaarbarɛ y.»

Zııfʊrɔ sokʊmacɛ cir nyımbʊɛɛrɛ waarɛ, kan lʊ k'a wɔ da Yeezuu huu ma kı
(Markı 5.21-43; Likki 8.40-56)

18 K'a nı meer barɛ ncınaaʊ kan gʊɔɔ wɔɔ kı bı, zııfʊrɔ sokʊmacɛ cir deem n a zɔ ma, an sʊnta a taa, an n'a hım nı, a ʊ: «Mɔɔ nyımbʊɛɛrɛ ı ga, a n maasırɛ ba cına y. Bı, bʊr ı wɔ ka a mim la, k'an a mım bɔ ʊ.»
19 Yeezuu n wuti kan a karındanyınɔ kı, ŋnı zu a jɛ ʊ.
20 Bı, lʊ n ta ʊ, ma n'a dam zi a dɔɔraa bueerehııya hɔ m naa, an a zɔ Yeezuu ma jɛ ʊ, an a wɔ da Yeezuu huu lɛ ma.
21 Bala, lʊ bı y'a hırɛ a heer ʊ, a ʊ: «Kʊ mɔɔ m wɔ da a huu lɛ ma tɔkkɛ, mɔɔ yı m waam.»

22 Bı, Yeezuu a bɔ an dıga a jɛ ʊ, an lʊ bı yı an a hı m, a ʊ: «Mɔɔ nyınnı, ı heer ba kookoo, ı sırakarɛ y'ı bʊmbɔ». Lɛɛm bı, lʊ b'a waa wakatı bı do ʊ.
23 Yeezuu k'a lee ku zııfʊrɔ sokʊmacɛ cir bı har ʊ bı, k'a hirpenno wɔɔ yı kan gʊaa cir bı bʊgʊr barɛ kı bı, a a hı ŋ nı, a ʊ:
24 «K'a bɔ, nyımbʊɛɛrɛ bı n ga y. Hinceem a a ba.» Gʊɔɔ wɔɔ nı yaa wʊm ma.
25 Kʊ n bɔ gʊɔɔ wɔɔ m bı, a gasʊ zi, an nyı bı sa a wɔ ma, a m bı, nyımbʊɛɛrɛ bı n wuti.
26 Mim naa do n ta lɛ haay ʊ kʊ bı do ʊ.

Bʊʊrɔ hııyɔɔ waarɛ

27 Yeezuu k'a hʊr b'ʊ bı, bʊʊrɔ hııyɔɔ ı b'a zɛ ʊ, ŋnı zu a jɛ ʊ, ŋn'ı baa dam, ŋn'a hırɛ, ŋ ʊ: «Wɔɔ cicir zɛ *Davıd Nyı!»
28 Yeezuu k'a lee ku har ʊ bı, bʊʊrɔ wɔɔ a zɔ ma, an ŋ lar, a ʊ: «Awɔɔ sıra ka a ʊ, mɔɔ yı m dam ma, m naa ba ra?» Ŋ n a nyı bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Iın…, Zuuba.»
29 A m naa, Yeezuu n a wɔ da ŋ mınyaarɔ wɔɔ ma, an a hı, a ʊ: «Hɔ k'awɔɔ sıra ka k'a yı bı, k'a yı maam.»
30 Ŋ mınyaarɔ wɔɔ n gʊ. Yeezuu n lɛ ka ŋ ʊ paŋŋa m, a ʊ: «K'a dundo a zi! A b'a ka gʊaa n a dɔ y!»
31 Bı gʊɔɔ wɔɔ kʊ ŋ bɔ bı, ŋ y'a sıŋŋıda sa lɛɛm, ŋn'a mim dındam kʊ b'ʊ haay.

Yeezuu bəətir waa

32 Yeezuu k'a n'a hʊrm bı, n bʊr gʊaa m zinə n ta m, an a ba bəətir.
33 Yeezuu k'a la zinə bı ra bı, bəətir b'a sıŋŋıda sa, an nı meer bam. Gʊɔɔ cir gʊta bı zɛ kədə. Ŋ n'a hırɛ, ŋ ʊ: «Hɔ naa do lɔɔ n ba cına Israyɛl kʊ naa ʊ y!»
34 Bı farizɛɛnrɔ wɔɔ y'a hırɛ, ŋ ʊ: «Zinərɔ jıtaarɛ bı nı paŋŋa kaŋ ʊ, an nı lam zinərɔ wɔɔ ra.»

Yeezuu ı gʊɔɔ cir gʊta cicir zɛm

35 Yeezuu ı bırm kʊnɔrɔ wɔɔ ʊ kan bɔlɛɛmarɔ kʊrɔ wɔɔ kı, an nı hɔ dındarɛ ŋ sokʊmacɛrɔ wɔɔ ʊ, an nı Woso cirbəə lemim nyınta pa dam sɔ, an nı yaaba do haay waam kan kʊsı do haay kı.
36 K'a gʊɔɔ cir gʊta bı yı bı, ŋ cicir a nyasʊ, bala, gʊɔɔ wɔɔ ı heerzarlɛ nɔ ʊ kan kɔrɛ kı, amba hɔbısırɔ kʊ ŋ ba dundor m bı m.
37 A n a hı a karındanyınɔ wɔɔ m, a ʊ: «Mɔsa zibəə bı gʊta, bı zibəənyınɔ wɔɔ bı gʊta y.
38 Naa minto bı, k'a yɛ Wutuzaa bı han k'an zibəənyınɔ nyɔɔ a mɔsa zibəə bı tɔ ma.»

10

Kristazibəəzannɔ bueerehııyɔɔ wɔɔ (Markı 3.13-19; Likki 6.12-16)

1 Yeezuu a karındanyınɔ bueerehııyɔɔ wɔɔ bir, an paŋŋa ka ŋ ʊ, kʊ ŋ n'a da zinərɔ wɔɔ ma, kʊ ŋ nı la ŋ la, kʊ ŋ nı yaaba do haay waa, kan kʊsı do haay kı.
2 Kristazibəəzannɔ bueerehııyɔɔ wɔɔ tɔrɔ ba n nı: Lɛɛkarɛ zaa bı tɔ m, Sımɔɔn, n n'a hım ma Pıyɛɛr, kan a danzaa Andır kı, Zebedee nyınɔ Zakkı kan a danzaa Zaan kı.
3 Filipi kan Bartelemii kı, Toma kan yawʊrsirezaa Matiyee kı, Alfee nyı Zakkı kan Tade kı.

4 Sımɔɔn *Zelɔtı, kan Zidas Iskarıyɔtı kı, b'ı Yeezuu da jınnɔ wɔ ʊ bı.
(Markı 6.7-13; Likki 9.1-6)
5 Yeezuu bueerehııyɔɔ nɔɔn duro nyɔɔ, an lɛ ka ŋ ʊ, a ʊ: «A bı kıfıırɔ zaa sa y, b'a bı gasʊ Samarii zannɔ kʊ ʊ y.
6 Bı k'a ta Israyɛl do zi, gʊɔɔ kʊ ŋ bɔ kʊ ʊ kan hɔbısırɔ kʊ ŋ nyaam nɔ wɔɔ kı zi.
7 K'awɔɔ ı tam k'a bır a pa darɛ, a ʊ: Woso cirbəə b'a zɔ.
8 K'a yaabazannɔ waa, k'a gəəno mım bɔ ʊ, k'a kusiməro waa, a dintim gʊ ŋ ma, k'a la zinəro ra. A ka n y'a ʊ awɔɔ ʊ vam, k'a ka vam sɔ.
9 A bı sarma sa, b'a bı busoo sa sɔ y. A bı bɔɔlʊgʊ zar a mɔr ʊ sɔ y.
10 A bı hıra sa zaa bı sarɛ minto, b'a bı huu sa hııya y. A bı kʊsɔ kan bara kı sa y, bala, zibəəzaa b'a ga m, an hɔbırɛ yı.
11 K'awɔɔ gasʊ kʊ poore ʊ gɛɛ kʊ gʊta ʊ, k'a laaka da, kʊ gʊaa ta ʊ a lɛ n taa k'awɔɔ si a har ʊ, k'a gɔɔta b'ʊ k'an ta an awɔɔ hʊrlɛ ku.
12 K'awɔɔ ta k'a gasʊ har b'ʊ, k'a hı, a ʊ: ‹Laafıı n bır kan awɔɔ kı.›
13 Kʊ har bı do a ga m, k'awɔɔ laafıı n nyınta kan kı. Bı, k'a n a ga m, k'awɔɔ laafıı n a wusigə awɔɔ zi.
14 Har bı do nɔ ʊ kʊ ŋ n awɔɔ si, kʊ ŋ n a tʊr ka awɔɔ meerbaa bı ma, ŋn'a si sɔ, k'a ı bɔm har bı do ʊ, gɛɛ kʊ bı do ʊ, k'a taanyisi gʊ a gannɔ ma.
15 Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m: dʊdɔkarɛ hinni ʊ, kʊ naa do fıryırɛ yım gʊta an lɛ da Sodɔm kan Gomɔɔr kı kʊ ra.»

Fıryırɛ k'a nı zɛm bı mim
(Markı 13.9-13; Likki 21.12-17)
16 «K'a tʊr ka mıŋŋa, awɔɔ nyɔɔ mɔɔ nawʊm am seero hɔ bı m poojino bireyaa ʊ. Bı minto bı, k'a hɔɔn ka mıŋŋa, am mınnɔ hɔ bı m. K'a yı gʊɔɔ kʊ ŋ mim ba ʊ y, am cirpʊnnɔ hɔ bı m.
17 K'a dundo a zi kan gʊɔɔ kı, bala, ŋ y'awɔɔ gʊrm, ŋnı ta awɔɔ m dʊdɔkənno zi. Ŋ y'awɔɔ zɛm madıırɔ m a sokʊmacɛrɔ ʊ.
18 Ŋ tarɛ awɔɔ m kʊrɔ lɛɛzannɔ kan cinno kı taa mɔɔ tɔ ma. Naa nı nyıntam kasɛtı ŋ mıŋŋɔɔ kan kıfıırɔ wɔɔ kı lɛɛ.
19 Kʊ ŋ bı ta awɔɔ m brɔɔ lɛɛ, a b'a hɔɔn da k'awɔɔ meer bam lʊnlɔ, gɛɛ, bɔ awɔɔ n n'a hırɛ y. Hɔ k'awɔɔ n'a hım bı, n y'a karɛ awɔɔ ʊ dɔmım bı do ʊ.
20 Bala, awɔɔ bɛɛ n nı meer barɛ a zim y, awɔɔ Zı Sɛnt-Ɛspri n nı meer k'awɔɔ n n'a bam bı darɛ awɔɔ lɛ ʊ.
21 Danyınɔ kʊ kam zɛ ma. Zı y'a nyı karɛ, n n a zɛ. Nyınɔ wutire ŋnı jım kan a zırɔ kı, ŋnı ŋ ka, ŋnı ŋ zınzɛ.
22 Gʊaa haay sɔrɛ awɔɔ m mɔɔ tɔ ma. Bı gʊaa k'a jım kɔɔkɔɔ an ta an fıryırɛ bı nyarɛ ku bı bʊmbɔrɛ yım.
23 Kʊ ŋ fır ka awɔɔ ma kʊ niŋŋə ʊ, k'a a si a ta kʊ vanta ʊ. Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, awɔɔ bı Israyɛl kʊnɔrɔ wɔɔ nyarɛ Gʊaanyı bı m bɔkarɛ, an bʊr y.
24 Karındanyı bı n lɛ da a karınsaamba ra y, zibəənyı bı n lɛ da a zuuba ra sɔ y.
25 Karındanyı a ga m, an yı am a karınsaamba m. Zibəənyı a ga m, an yı am a zuuba m. Kʊ n har bı zaa bı ba zinəro jıtaarɛ, awɔɔ hɔɔn ʊ naa, n b'a bam har bı nyınɔ wɔɔ m ncınaaʊ ra?
(Likki 12.2-7)
26 Ncınaaʊ bı, a bı nyi ba gʊɔɔ nı y. Bala, hɔ ba ʊ, an a nyaakʊm da, n ba yırɛ y. Mim ba ʊ, an a nyaakʊm da, n b'a dɔrɛ y.

27 Hɔ kʊ mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m monsigə ʊ bɪ, k'a hɪ garga ra, hɔ k'awɔɔ n'a mam sɔ awɔɔ y'a minto bɪ, k'a pa da kʊ gʊaa haay n a ma.
28 A bɪ nyi ba gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ mɛsim zɛm gər, bɪ ŋ b'a dam ma, ŋnɪ gʊaa nyi zɛ rɔ wɔɔ nɪ y. K'a nyi ba Woso m. Bɪ y'a da ma, an mɛsim kan nyi kɪ zaar ba sɛhar ʊ.
29 N bɪr bɛnnɔ hɛɛnm hɪɪya wacɪr la? A n bɔkarɛ deem taan… bɪr gam k'awɔɔ Zɪ bɛɛ zaa ka y.
30 B'awɔɔ, ŋ y'awɔɔ minkə bɪ lɛ dɔ.
31 K'a maam, a bɪ nyi ba y. Awɔɔ gore ta ʊ, an lɛ da bɛnnɔ haay ra.

(Likki 12.8-9)

32 Kʊ gʊaa a hɪ gʊɔɔ lɛɛ, a ʊ, a mɔɔ dɔ, mɔɔ y'a hɪrɛ m Zɪ k'a nɪ arzana ʊ bɪ m, mɔɔ ʊ, mɔɔ zaa dɔ sɔ.
33 Bɪ, kʊ gʊaa bɪsɪ ka mɔɔ ma gʊɔɔ lɛɛ, mɔɔ bɪsɪ karɛ a zaa ma sɔ mɔɔ Zɪ k'a nɪ arzana ʊ bɪ lɛɛ.

Laafɪɪ bɛɛ bʊr y, yarbarɛ m
(Likki 12.51-53; 14.26-27)

34 A b'a hɔɔn da, a ʊ, bʊr mɔɔ ʊ kʊ laafɪɪ n nyɪnta ʊ tara burə ʊ y. Mɔɔ n bʊr kʊ laafɪɪ n nyɪnta ʊ y. Bʊr mɔɔ ʊ zoobarɛ m.
35 Bʊr mɔɔ ʊ, kʊ m gʊaa gʊ a zɪ ma, kʊ m nyɪmbʊɛɛrɛ gʊ a da ma, kʊ m lʊ gʊ a nyar ma.
36 Gʊaa har gʊɔɔ n nɪ yɪrɛ a jɪnnɔ.
37 Kʊ gʊaa a zɪ ŋʊa gɛɛ a da an lɛ da mɔɔ m, gʊaa bɪ do n a ga m, an yɪ mɔɔ gʊaa y. Kʊ gʊaa a nyɪyar gɛɛ a nyɪmbʊɛɛrɛ ŋʊa an lɛ da mɔɔ m, gʊaa bɪ do n a ga m, an yɪ mɔɔ gʊaa sɔ y.
38 Kʊ gʊaa n a gɔdarkʊra busu an zu mɔɔ ʊ, a n a ga m, an yɪ mɔɔ gʊaa y.
39 Kʊ gʊaa lɛ taa k'a a meeyaa bʊmbɔ, a b'a meeyaa bʊmbɔrɛ yɪrɛ y. Bɪ gʊaa k'a yɛ zɛ ma mɔɔ tɔ ma bɪ bʊmbɔrɛ yɪm.»

Ganwʊrɛ yɪrɛ
(Markɪ 9.41)

40 «Kʊ gʊaa awɔɔ si, mɔɔ a m si. Mɔɔ si k'a ʊ bɪ, bɔzaa ɪ mɔɔ nyɔɔ b'a a si.
41 Kʊ gʊaa wosolɛsinnɪsorazaa si k'an wosolɛsinnɪsorazaa bɪ minto, a wosolɛsinnɪsorazaa ganwʊrɛ yɪm. Kʊ gʊaa gʊaa tɪrga si a tɪrgabaa tɔ ma, a gʊaa tɪrga ganwʊrɛ yɪm.
42 Sɪra mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m, kʊ gʊaa hi ka hɪnnɪ ʊ tɔkkɛ nyɪnɔ poorero nɔɔn duro deem ʊ, kʊ mɔɔ karɪndanyɪ m bɪ tɔ ma, gʊaa bɪ do bɪ kʊrɔm ganwʊrɛ ma y.»

11

Zaan-Batiisi gʊɔɔ nyɔɔ Yeezuu zi
(Likki 7.18-35)

1 Yeezuu k'a hɔ dɪnda a karɪndanyɪnɔ bueerehɪɪyɔɔ wɔɔ m an a nya bɪ, a a hʊr lɛɛ bɪ do ʊ k'a yaa Woso lemim pa da, k'a hɔ dɪnda sɔ kʊrɔ kʊ ŋ nɪ b'ʊ rɔ wɔɔ ʊ.
2 Zaan k'a nɪ lɔnnɔcɛ ʊ b'a to an Krista zibəəro wɔɔ mim ma, an a karɪndanyɪnɔ gɔsɪnnɔ nyɔɔ,
3 kʊ ŋ n aa laaka da han, ŋ ʊ: «Ibɪɪ ŋn'ɪ dɔrɛ ɪ zɛrɛ ma bɪ gɛɛ, gʊaa vanta nɪ?»
4 Yeezuu n a nyɪ bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «K'a ta a yaa hɔ k'awɔɔ n'a mam, an n'a yɪm naa dɪnda Zaan m:

5 Bʊʊrɔ mım ı lɛɛ yım, lʊgɔrɔ ı tam, kusimoo y'a waam, dintim nı gʊrɛ ŋ ma, tikkiro ı meerbaa mam, gəəno y'a mım bɔŋ ʊ, lemim nyınta ı hım ŋʊazannɔ m.
6 Mimbirenyıntazaa m gʊaa k'a n a sırakarɛ to mɔɔ minto bı m.»
7 Zaan karındanyınɔ wɔɔ kʊ ŋ y'a hʊr bı, Yeezuu a sıŋŋıda ba, an n'a hım zamaa bı m, a ʊ: «Nka awɔɔ ta a yaa dıga a poohɔɔn ʊ? Hınhɛr awɔɔ yı, an nı niigə gɔ yəŋŋəm gɛ?
8 Bɔ awɔɔ ta a yaa dıga a paan…? Gʊaa m, an huu wısı da a ra gɛ? Gʊɔɔ kʊ ŋ nı huu wısırɔ darɛ a ra rɔ wɔɔ ı cinno harlɔ ʊ.
9 Nka awɔɔ ta a yaa dıga a? Wosolɛsinnısorazaa m gɛ? Iın…, mɔɔ y'a hı awɔɔ m, a lɛ da wosolɛsinnısorazaa ra.
10 Zaan mim n y'a gʊrsıra ba Wosoci nɔ ʊ, n ʊ: ‹Mɔɔ nı m zibəəzaa nyɔɔrɛ ıbıı lɛɛ, k'an ıbıı zaa banka.›
11 Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, lannɔ nyınɔ barla gʊaa ba ʊ an lɛ da Zaan-Batiisi ra y. A n bɔkarɛ gʊaa k'an poore Woso cirbəə nɔ ʊ bı lɛ da m.
12 A n a sıŋŋıda sa Zaan-Batiisi Woso lemim padarɛ dɔmınnɔ ʊ, an lee ku dııtaa naa ma bı, arzana bı gasʊ n nawʊŋ ʊ paŋŋa m, tʊntɔʊrɛzannɔ n'a soŋ ʊ.
13 Wosolɛsinnısorazannɔ wɔɔ haay kan Moyiisi lɛrɔ wɔɔ kı Woso cirbəə bı mim dında, an ta an Zaan dɔmım ku.
14 K'a dɔ mıŋŋa a ʊ, *Elii nıŋŋə kʊ n ʊ a zɛm bı m Zaan m.
15 Gʊaa k'a nı tʊr m k'an a ma!
16 Kʊ m her gʊɔɔ nɔɔn makra ba kan bɔ kı? Bɔ ŋ y'a ʊ kʊ ʊ kan nyınɔ kʊ ŋ yaa nyınta daasıyaa ʊ, ŋn'a to, ŋn'ı kʊ bimbirm, ŋ ʊ:
17 Wɔɔ hir hɛ awɔɔ m,
b'awɔɔ n sar ba y!
Wɔɔ zɛlaa lɔ awɔɔ m,
b'awɔɔ n nyi ka y!
18 Bala, Zaan k'a bʊr bı, a bır hɔ bırɛ y, a bır dıvɛn mim sɔ y. N n a hırɛ, n ʊ: zinə n ta m.
19 Gʊaanyı bı bʊr, an nı hɔ bım, an nı hɔ mim, n n'a hım ma, n ʊ: Naa do naa, nɔzaa m, bı, bɛɛmir m sɔ. Yawʊrsinno kan mimbʊnyaabənno kı hannyı m. Bı, gʊɔɔ kʊ ŋ nı yɛm Woso Mindɔrɛ bı ma rɔ wɔɔ a dɔ ŋ ʊ, Woso Mindɔrɛ bı tırga.»

(Likki 10.13-15)

20 A m naa, Yeezuu n a sıŋŋıda sa, an nı nyaa bam kan kʊrɔ k'a hoserlo ba ʊ gʊta bı ŋ n a bɔ a taam nɔ wɔɔ kı.
21 «Korazɛn, ıbıı kʊsı yım! Bɛtsayıdaa, ıbıı kʊsı yım sɔ! Bala, hoserlo kʊ ŋ ba awɔɔ bireyaa ʊ rɔ wɔɔ, kʊ ba ŋ y'a ʊ Tiir kʊ ʊ kan Sidɔn kʊ kı, k'an naa brɔɔ huu yiiro gʊr ŋnı ŋ ka a ra ŋnı suu lo a ra, k'a hınka a ʊ, a lɛ taa k'a a bɔ a taam.
22 Bı y'a ka, mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m: dʊdɔkarɛ hinni ʊ, awɔɔ fıryırɛ nyıntam kʊsı, an lɛ da Tiir kan Sidɔn kı m.
23 B'ıbıı, Kapɛrnawum, ıbıı y'ı busure ı lee ku brama ra?
Ibıı zerm ı gasʊ gəənokʊ ʊ!
Bala, kʊ hoserlo kʊ ŋ ba ıbıı zi rɔ wɔɔ, kʊ ba ŋ y'a ʊ Sodɔm kʊ ʊ, k'an naa a gɔɔta an ta ʊ her dɔmım ʊ.
24 Naa y'a ka, mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m: dʊdɔkarɛ dɔmım ʊ, ıbıı fıryırɛ yım kʊsı an lɛ da Sodɔm hɔ ra.»

Zı kan Nyı kı
(Likki 10.21-22)

25 Dɔmɪm bɪ do ʊ bɪ, Yeezuu meer ba, a ʊ: «Zɪ k'a a so tara ʊ kan brama kɪ, mɔɔ ɪ yaa darɛ ɪbɪɪ m barka, k'ɪbɪɪ hɔɔ nɔɔn duro nyaakʊm da gʊɔɔ hɔɔnzannɔ m kan hɔdonno kɪ m, ɪ bɔkarɛ, ɪ ŋ hɪnka nyɪnɔ poorero m bɪ minto.
26 Ɪɪn…, Zɪ, ɪbɪɪ y'a ŋʊa ɪ ba ncɪnaaʊ.
27 Mɔɔ Zɪ hɔ haay ka mɔɔ ʊ. Zɪ bɪ y'a deem ɪ Nyɪ bɪ dɔ. Nyɪ bɪ y'a deem ɪ Zɪ bɪ dɔ kan gʊɔɔ k'a lɛ n taa k'a hɪnka ŋ nɪ rɔ wɔɔ kɪ bala.
28 K'a bʊr mɔɔ zi, awɔɔ haay k'awɔɔ mɔr gorezaa busu an n'a kɔm nɔ wɔɔ, mɔɔ hoonsire karɛ awɔɔ ʊ.
29 K'a zu mɔɔ ʊ, k'a mɔɔ hɔdɪndarɛ si, bala, mɔɔ bʊgʊ-bʊgʊ, mɪŋŋazerlezaa m mɔɔ m. Bɪ, awɔɔ nyiro wɔɔ hoonsire yɪm.
30 Bala, zuuba k'an kʊsɪ bɛɛ m mɔɔ nɪ y. Mɔr kʊ mɔɔ n'a karɛ awɔɔ ʊ bɪ gore ba ʊ sɔ y.»

12

Sabaa hinni bɪsɪkarɛ
(Markɪ 2.23-28; Likki 6.1-5)

1 Dɔmɪnnɔ wɔɔ duro ʊ, sabaa hinni ʊ, Yeezuu bɔ hɔsɪrarɔ ʊ, nɔ n a karɪndanyɪnɔ wɔɔ nyasʊ, ŋn'a sɪŋŋɪda ba, ŋn'ɪ hɔyaa yɪnyarm ŋn'a tiŋŋəre, ŋn'a sʊm.
2 Farizɛɛnrɔ wɔɔ kʊ ŋ naa yɪ bɪ, ŋ y'a hɪ Yeezuu m, ŋ ʊ: «Dɪga ɪ karɪndanyɪnɔ wɔɔ ma, hɔ k'a n a ga barɛ m *sabaa hinni ʊ bɪ ŋn'a bam.»
3 Yeezuu n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Mim k'a pakra ba Davɪd m kan a gʊɔɔ kɪ bɪ dɔmɪm ʊ, hɔ niŋŋə k'a a ba, nɔ k'a a nyasʊ bɪ,
4 gasʊ k'a ʊ Woso zɛʊjɪ bɪncɛ ʊ, an mannɪ bur bɪ gʊr an a bɪ, kan a gʊɔɔ wɔɔ kɪ, bɪ lɛ ba ʊ kʊ ŋ n'a bɪ kʊ wosocɛmannɪbənno wɔɔ bɛɛ m bala bɪ, awɔɔ n a karɪnda ba ra?
5 Gɛɛ, awɔɔ n a karɪnda ba Moyiisi lɛrɔ ci b'ʊ, n ʊ: Woso zɛʊjɪ bɪncɛ ʊ b'ʊ bɪ, wosocɛmannɪbənno wɔɔ bɪr zum sabaa hinni b'ʊ y, bɪ kʊrɔma bɛɛ nɪ y.
6 Bɪ, mɔɔ y'a hɪrɛ awɔɔ m, Gʊaa ɪ naa ʊ, an lɛ da Wosocɛ bɪ ra.
7 N ʊ: cicirzɛrɛ mɔɔ lɛ n taa, mannɪbarɛ bɛɛ y, k'awɔɔ meerbaa naa do jɪ ma, awɔɔ bɪ gʊɔɔ nɔɔn duro dʊdɔ yarlɛ y, bala, ŋ n kʊrɔma y.
8 Bala, Gʊaanyɪ bɪ m sabaa hinni bɪ minzaa.»

Wɔgərzaa
(Markɪ 3.1-6; Likki 6.6-11)

9 Cem kʊ Yeezuu ʊ b'ʊ bɪ, ta a ʊ, an aa gasʊ ŋ sokʊmacɛ ʊ.
10 Lɛɛ bɪ do ʊ bɪ, gʊaa n nɪ b'ʊ, a wɔ deem n ga. Ŋ n laaka da Yeezuu han, ŋ ʊ: «A a ga m, kʊ n nɪ gʊaa waa *sabaa hinni ʊ ra?» A hɪ ŋ y'a ʊ ncɪnaaʊ, k'a Yeezuu ku, a mim ka ra.
11 Bɪ, Yeezuu a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Nka n'awɔɔ bire ʊ, a ser deem bala n n'a dam yaa ʊ sabaa hinni ʊ, b'a bɪ tarɛ an aa a bɔ yaa b'ʊ?
12 Gʊaa n lɛ da ser m denter la? K'a maam, a a ga m, kʊ n nɪ zi mɪŋŋa ba gʊaa m sabaa hinni ʊ.»
13 A m bɪ, an a hɪ wɔgərzaa bɪ m, a ʊ: «Ɪ wɔ bɪ hʊr!» Gʊaa bɪ n a hʊr, a wɔ bɪ n a banka mɪŋŋa am deem bɪ hɔ bɪ m.
14 Farizɛɛnrɔ wɔɔ kʊ ŋ bɔ sokʊmacɛ b'ʊ bɪ, ŋ y'a dɪnda k'a ka zaa ma k'a Yeezuu ku a zɛ.

Zibəənyɪ kʊ Woso a bɔ ʊ

15 Yeezuu k'a naa ma bɪ, a a hʊr lɛɛ bɪ do ʊ, gʊaa cir gʊta n zu a jɛ ʊ, an yaabazannɔ wɔɔ waa haay.

16 A n n'a hɪrɛ ŋ nɪ mɪŋŋa, a ʊ: A b'a ka gɔsɪ n a dɔ y.
17 Kʊ hɔ kʊ wosolɛsinnɪsorazaa Ezayii a hɪ bɪ n kʊ yɪ. A a hɪ, a ʊ:
18 Mɔɔ Zibəənyɪ kʊ mɔɔ bɔ ʊ bɪ ba n nɪ.
Gʊaa kʊ mɔɔ n'a ŋʊam kan m heer kɪ haay bɪ,
mɔɔ yɪ m Ɛspri bɪ kaŋ ʊ.
A mɔɔ lɛrɔ hɪ m do gʊta m.
19 A b'a kam nyaa ma y.
A bɪ zee darɛ y.
Gɔsɪ b'a leer mam zaarɔ bire ʊ y.
20 A bɪ niigə gɔ paŋŋawarzaa darɛ y.
A bɪ fɪtɪrɛ k'a sɛ paŋŋa ba ʊ bɪ lihire y.
A ba a nawʊrɛ ncɪnaaʊ, an ta an paŋŋa ka tɪrgabaa ʊ.
21 Do haay sɪra kaŋ ʊ.

Yeezuu kan Bɛlzebul kɪ
(Markɪ 3.22-30; Likki 11.14-23)

22 Bɪ jɛ ʊ bɪ, n bʊr gʊaa m Yeezuu zi, zinə n ta m, an a ba bʊʊ, bəətirbaa n ta m sɔ. Yeezuu n a waa, a n nɪ meerbarɛ, a mɪm n nɪ lɛɛ yɪm sɔ.
23 Gʊaa cir bɪ zɛ kədə, ŋn'a hɪrɛ, ŋ ʊ: «*Davɪd Nyɪ bɛɛ m na?»
24 Bɪ farizɛɛnrɔ wɔɔ kʊ ŋ naa ma bɪ, ŋ y'a hɪrɛ, ŋ ʊ: «Naa do k'an naa, la a nawʊm zinəro ra, zinəro jɪtaarɛ Bɛlzebul paŋŋa m bala.»
25 Yeezuu k'a hɔ kʊ ŋ n'a hɔɔn dam ma bɪ dɔ bɪ, a a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Kʊ k'a gʊɔɔ bɪr kʊ mam bɪ y'a darɛ. Kʊnɔ gɛɛ, har kʊ kʊmarɛ ba ʊ bɪ y'a dam sɔ.
26 Kʊ Sʊtaana bʊr an nɪ lam Sʊtaana ra, gʊngʊrɛ m bɪ. A kʊ bɪ y'a dam ma, an jɪm dʊntɔ ra?
27 Bɪ kʊ Bɛlzebul paŋŋa y'a ka mɔɔ nɪ lam zinəro ra, awɔɔ karɪndanyɪnɔ wɔɔ la kʊ ŋ nawʊrɛ ŋ la sɔ bɪ, ŋ paŋŋa b'a to ka? Bɪ y'a ka ŋ mɪŋŋɔɔ n n'awɔɔ dʊdɔ karɛ.
28 Bɪ kʊ Woso *Sɛnt-Ɛspri paŋŋa y'a ka mɔɔ nɪ lam zinəro ra, k'a maam k'a dɔ a ʊ, Woso cirbəə bɪ lee ku awɔɔ zi.
29 A n ta ʊ sɔ bɪ, gʊaa ba ʊ, an b'a dam ma, an gasʊ gʊaa paŋŋazaa har ʊ, k'a mərlɔ gʊr, k'a n ser ka, an a kʊsɪ, an bɔkarɛ, an gasʊ, an mərlɔ wɔɔ gʊr y.
30 Gʊaa k'a ba kan mɔɔ kɪ bɪ, mɔɔ jɪm m. Gʊaa k'a bɪr a dam mɔɔ han an a so kʊ ma bɪ, a hɪsɪga a nawʊm.»
31 «Naa y'a ka, mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m, Woso mimbʊnyaarɔ haay kan sʊnsɔrɔ haay kɪ sugur kam gʊɔɔ ʊ. Bɪ, gʊaa biyəə k'a nɪ Sɛnt-Ɛspri sʊnsɔ wʊm bɪ, a b'a sugur yɪm fɪɪga y.
32 Kʊ gʊaa meer ba Gʊaanyɪ bɪ ma, a y'a sugur yɪm, bɪ k'a meer ba Sɛnt-Ɛspri ma, a b'a sugur yɪm tara burə ʊ naa ʊ, b'a b'a yɪm booti hinni ʊ sɔ y.»

Gɔ kan a nyɪ kɪ
(Likki 6.43-45)

33 «K'a dɔ a ʊ: gɔ mɪŋŋa bɪ, nyɪ mɪŋŋa a n'a dam. Gɔ bʊnyaa bɪ nɪ nyɪ bʊnyaa dam. N gɔ biyəə dɔ a nyɪ ma.
34 Mɪnnɔ kʊsɪrɔ, awɔɔ y'a bam lɔ k'a mim mɪŋŋa hɪ a kʊsɪrabaa bɪ nɔ ʊ? Bala, hɔ k'a gʊaa heer han b'a lɛ n'a hɪm.
35 Gʊaa mɪŋŋa k'a n'a mɪŋŋabaa m bɪ, bɔ an nawʊm mim mɪŋŋa m a heer ʊ. Gʊaa bʊnyaa k'a n'a bʊnyaabaa m bɪ, bɔ an nawʊm mim bʊnyaa m a heer ʊ sɔ.

36 Bı, mɔɔ y'a hırɛ awɔɔ m, mɔɔ ʊ: Meerbaa k'a nyɔɔdʊ ba ʊ haay kʊ gʊaa n'a bam bı, Woso y'a larm ma.
37 Bala, ıbıı meerbaa n n'ı bʊmbɔrɛ, ı meerbaa n n'ı dam mim ʊ sɔ.»

Gʊɔɔ ı hoser yɛrɛ
(Markı 8.11-12; Likki 11.29-32)
38 Naa kur bı, wosocikarınsaambɔɔ kan farizɛɛnrɔ kı a sıŋŋıda ba, ŋn'a hı Yeezuu m, ŋ ʊ: «Karınsaamba, wɔɔ lɛ taa k'ı hoser ba k'ʊ a yı.»
39 A n a nyı bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Her naa gʊɔɔ wɔɔ, gʊɔɔ bʊnyaarɔ m, ŋ bır Woso lɛ sire y, ŋ y'a kam makra ma, bı kʊ makra bı nı, ŋ bı makra vanta yırɛ kʊ wosolɛsinnısorazaa Zonas makra bı bɛɛ y.
40 Bala, Zonas k'a gɔɔta zɔ gʊta nɔ ʊ hi ʊ dɔmım kaakʊ bı, sinuu ʊ kan a gunuu ʊ kı bı, Gʊaanyı bı gɔɔtam maam sɔ tara noom ʊ dɔmım kaakʊ, sinuu ʊ kan a gunuu ʊ kı.
41 Dʊdɔkarɛ hinni ʊ, Niniivı gʊɔɔ wutire, ŋnı her gʊɔɔ nɔɔn da lɛ ʊ, ŋnı ŋ gumə war bı hınka ŋ nı. Bala, Niniivı gʊɔɔ wɔɔ a bɔ a taam ŋnı sugur yɛ Zonas Woso lemim padarɛ ma. Bı naa ʊ bı, gʊaa ta ʊ an lɛ da Zonas ra.
42 Dʊdɔkarɛ hinni ʊ, lʊ cir k'a a to jısadɔpaası ma an bʊr k'a b'a tʊr ka Salomɔɔn mindɔrɛ meerbaa ma bı, a zamaana naa do gumə war bı hınkarɛ ŋ nı. Bala, a to a ʊ kʊ laatʊrɛ ʊ, an bʊr k'a b'a tʊr ka ma, an bɔkarɛ, gʊaa ı naa ʊ an lɛ da Salomɔɔn ra.»

Zinə k'a a ya, an nı zɛm gʊaa zi
(Likki 11.24-26)
43 «Kʊ zinə bɔ gʊaa mɛ ʊ, a da an nawʊm lɛɛ gəəro zi, k'a a ka hoonsire bıncɛ ma, bı k'a bır a yırɛ,
44 b'a hı a heer ʊ, a ʊ: ‹Mɔɔ yı m wusigəre m bıncɛ gusire ʊ.› K'a yaa leeku bı, a yaa dıga a gɔsı n a so cɛ b'ʊ, bı dintim ba b'ʊ sɔ y. Hɔ haay ı cɛ b'ʊ, a bıncɛrɔ ʊ mıŋŋa.
45 K'a yı ncınaaʊ, b'a ta an aa zinəro vantɔɔ gaa saanhına, ŋ bʊnyaabaa n lɛ da a mıŋŋa ra, ŋnı bı gasʊ, ŋn'a so gʊaa bı do ʊ. Gʊaa bı do mim bı bʊnyaabaa lɛ dam biisi hɔ ra. Zamaana naa do k'an bʊnyaa naa, a mim yırɛ ncınaaʊ sɔ.»

Yeezuu danyınɔ mim
(Markı 3.31-35; Likki 8.19-21)
46 Yeezuu k'a nı meer bam kan gʊɔɔ cir bı kı bı, a da kan a danyınɔ kı bʊr, ŋnı jım garga ra, ŋn'a ŋʊam k'a meer ba kan kı. [
47 Gʊaa n a hı Yeezuu m, a ʊ: «I da kan ı danyınɔ kı ı garga ra, ŋ lɛ n taa k'a meer ba kan ı kı.»]
48 Yeezuu n a nyı bɔ gʊaa bı nʊ, a ʊ: «Nka m mɔɔ da? Nkɔɔ m mɔɔ danyınɔ?»
49 A n bɔkarɛ, an a wɔ nyɔɔ a karındanyınɔ wɔɔ ma, an a hı, a ʊ: «Mɔɔ da bı ba n nı, kan mɔɔ danyınɔ wɔɔ kı.
50 Gʊaa nıŋŋə k'a nı mɔɔ Zı k'a nı arzana ʊ bı hɔɔnhɔ bam bı, mɔɔ danyı m, mɔɔ danlʊ m, mɔɔ da m.»

13

Hɔduure hɔbɔkʊrɛnoom darɛ
(Markı 4.1-9; Likki 8.4-8)
1 Hinni bı dɔ ʊ bı, Yeezuu bɔ har ʊ, an aa nyınta higʊta bı lɛ ra,
2 zamaa cir gʊta a so kʊ ma a jır ʊ. A m bı, Yeezuu n kɔ, an aa nyınta kɔɔlʊʊ ʊ, zamaa bı haay n nı jınım hi bı lɛ ra.

3 A hɔ dında ŋ nı gʊta hɔbɔkʊrɛnoom darɛ nɔ ʊ, an a hı, a ʊ: «Gʊaa ı
bɔ, k'a hɔ duu.
4 A duu k'a nawʊm bı, gɔsınnɔ n a lo zaa gʊr ma, bɛnnɔ n bʊr, ŋnı b'a
bı haay.
5 Gɔsınnɔ n a lo jaarɔ bıncɛ ʊ, taa n nyınta b'ʊ gʊta y. Hɔyaa bı n bɔ
lɛɛm, kʊ taa ba b'ʊ gʊta bı minto.
6 Woso k'a der bı, a na hɔka bı ma, an ga, k'a məsi ba ʊ bı tɔ ma.
7 Gɔsınnɔ n a zar laa gaa ʊ, laa bı n haan, an ŋ zınzɛ.
8 Gɔsınnɔ n a lo lɛɛ mıŋŋa ʊ, ŋnı haan, ŋnı ma, ŋnı nyı da. A yaa deem
yaa ka zɔrɔ, deem busɔrdı, deem bukərku.
9 Gʊaa k'a nı tʊr m bı, k'an a tʊr ka ma.»

Bɔ minto m, Yeezuu n tır meer ba hɔbɔkʊrɛnoom darɛ nı? (Markı 4.10-12; Likki 8.9-10)

10 Karındanyınɔ wɔɔ a zɔ Yeezuu ma, ŋn'a hı m, ŋ ʊ: «Bɔ m, ıbıı n tır
meer ba kan ŋ kı hɔbɔkʊrɛnoom nı?»
11 A n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Woso a ka k'awɔɔ n Woso cirbəə bı minno kʊ ŋ
y'a nyaakʊm da rɔ wɔɔ dɔ, b'a n a ka nawɔnnɔ ʊ y.
12 Bala, gʊaa k'an ta hɔ m bı, n y'a yarɛ n n a ka ʊ, a hɔ n yı gʊta, bı
gʊaa k'a ba m bı, baa hɔ k'an ta m bı, n bı yɔm nı.
13 Naa y'a ka mɔɔ nı meer bam kan ŋ kı hɔbɔkʊrɛnoom m. Bala, ŋ yı
dıgam, bı ŋ bır lɛɛ yırɛ y. Ŋ y'a tʊr kam, bı ŋ bır a marɛ, ŋ bır a jı mam
sɔ y.
14 Kʊ hɔ kʊ Ezayii a hı bı n kʊ yı ŋ minto. A ʊ:
Awɔɔ mim mam gʊta,
b'awɔɔ b'a jı marɛ y.
Awɔɔ dıgam mıŋŋa,
b'awɔɔ bı lɛɛ yırɛ y.
15 Bala, do naa do heer a ta.
Ŋ tʊr bır mim marɛ y,
ŋ y'a mınyaarɔ tınta,
k'a bı lɛɛ yı, k'a bı mim ma y,
k'a heer bı mim jı ma y,
k'a bı sugur yɛ, a a bɔ a taam kʊ mɔɔ n a waa y!
16 B'awɔɔ, awɔɔ jıra: awɔɔ mınyaarɔ ı lɛɛ yım, awɔɔ tʊʊrɔ ı mim mam!
17 Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, wosolɛsinnısorazannɔ gʊta kan gʊɔɔ tırgɔɔ
gʊta kı a ŋʊa, k'a hɔ k'awɔɔ n'a yım naa yı, bı ŋ n a yı y. K'a hɔ k'awɔɔ
n'a mam naa ma, bı ŋ n a ma y.»

Hɔduure hɔbɔkʊrɛnoom bı jı hırɛ (Markı 4.13-20; Likki 8.11-15)

18 «K'a tʊr ka hɔduure hɔbɔkʊrɛnoom bı jı ma.
19 Hɔyaa k'a nı zaa lezi bı, gʊɔɔ kʊ ŋ nı Woso cirbəə lemim bı mam, bı
ŋ bır a jı mam nɔ wɔɔ m. Bala, lɛɛm bı, Sʊtaana lemim kʊ n y'a duu ŋ
heer ʊ bı si ŋ han.
20 Hɔyaa k'a nı jaarɔ bıncɛ ʊ bı, gʊɔɔ kʊ ŋ nı Woso lemim bı marɛ, ŋn'a
sim lɛɛm kan heernyɔɔ kı rɔ wɔɔ m brɔɔ m.
21 Bı, ŋ mıŋŋɔɔ məsi ba ʊ y, hindeem gʊɔɔ m. Kʊ heerzar gɛɛ fıryırɛ
bʊr Woso lemim bı tɔ ma, bı ŋ y'a do lɛɛm.
22 Hɔyaa k'a nı laarɔ bireyaa ʊ bı, gʊɔɔ m, ŋnı Woso lemim bı ma,
durnya hɔɔndama kan a arzaka lɛtaama kı ŋ lemim bı zɛ, a bır nyı darɛ
y.

23 Hɔyaa k'a nɪ lɛɛ mɪŋŋa ʊ bɪ, gʊɔɔ kʊ ŋ Woso lemim bɪ ma, ŋn'a jɪ
ma rɔ wɔɔ m: Ŋ n'ɪ nyɪ dam. A yaa deem ɪ nyɪ dam zɔrɔ, deem busɔrdɪ,
deem bukərku.»
24 Yeezuu a ya, an hɔbɔkʊrɛnoom vanta da, a ʊ: «Woso cirbəə bɔ kʊ ʊ
kan gʊaa k'a hɔdo mɪŋŋa duu a hɔsɪra ʊ bɪ kɪ.
25 Gum k'a bɪ da gʊɔɔ nɪ hinceem bam bɪ, gʊaa bɪ jɪm deem n bʊr, an
bɪ sʊr duu hɔyaa bɪ barla, an a hʊr.
26 Hɔyaa bɪ k'a bɪ bɔ, an ma, an yaa ka bɪ, sʊr bɪ n bɔ sɔ.
27 Hɔsɪrazaa bɪ zibəənyɪnɔ n b'a hɪ m, ŋ ʊ: ‹Zuuba, hɔdo mɪŋŋa bɛɛ ɪbɪɪ
duu ɪ hɔsɪra b'ʊ ra? A a ba lɔ kɛɛrɛ sʊr n bʊr, an ta ʊ?›
28 A n a nyɪ bɔ ŋ nʊ, a ʊ: ‹Jɪm deem ɪ hɔ naa do ba›. A m naa, zibəənyɪnɔ
wɔɔ n a lar, ŋ ʊ: ‹Ɩbɪɪ lɛ taa k'ʊ ta, ʊ aa sʊr bɪ wʊnwʊr la?› A n a nyɪ bɔ
ʊ, a ʊ:
29 ‹Ayy… Bala, k'awɔɔ k'a sʊr bɪ wʊnwʊr, awɔɔ cenle a hɔka bɪ wʊnwʊr
sɔ.
30 K'a ŋ to kʊ ŋ nɪ ma kan kʊ kɪ, k'an ta, an aa hɔdarɛ dɔmɪm ku. Hɔdarɛ
dɔmɪm ʊ bɪ, mɔɔ y'a hɪm zibənno wɔɔ m, mɔɔ ʊ: K'a lɛɛ ka a sʊr bɪ gʊr,
a kʊsɪ, a da sɛ ʊ, k'a bɔkarɛ a hɔyaa bɪ gʊr a zar m sɪ ʊ.› »

(Markɪ 4.30-32; Likki 13.18-19)

31 Yeezuu a ya, an hɔbɔkʊrɛnoom vanta da ŋ nɪ, a ʊ: «Woso cirbəə bɪ bɔ
kʊ ʊ kan hɔ kʊ n n'a hɪm ma mutardɪ yaa, kʊ gʊaa n'a sam, an n'a duum
a hɔsɪra ʊ bɪ kɪ.
32 A m hɔdo haay rɔ wɔɔ poore. Bɪ, kʊ n y'a duu an bɔ, ma an nawʊm,
an nɪ lɛ dam hɔyaa haay ra: a ba an nawʊm gɔ gʊta, bɛnnɔ n b'a dam ma,
ŋnɪ cɛ kɪnka a vəŋŋəro ma.»

Nyʊnyɔɔ hɔbɔkʊrɛnoom darɛ
(Likki 13.20-21)

33 A a ya an hɔbɔkʊrɛnoom da ŋ nɪ, a ʊ: «Woso cirbəə bɪ bɔ kʊ rɛ kan
nyʊnyɔɔ kɪ. Lʊ n a sa, an a tʊntɔ kan nyisi kɪ mɔr gʊta lɛ ma kaakʊ. Nyisi
bɪ n ta an der.»

Bɔ m, Yeezuu nɪ hɔbɔkʊrɛnoom darɛ
(Markɪ 4.33-34)

34 Minno nɔɔn duro haay hɪ Yeezuu n nawʊrɛ ŋ nɪ hɔbɔkʊrɛnoom m. A
bɪr hɔsɪ hɪm gʊɔɔ cir bɪ m, k'a hɪ bɛɛ a nawʊm hɔbɔkʊrɛnoom nɪ y.
35 Kʊ hɔ kʊ wosolɛsinnɪsorazaa b'a hɪ bɪ n kʊ yɪ. A a hɪ, a ʊ:
Mɔɔ yɪ m lɛ gʊrɛ,
m hɔbɔkʊrɛnoom da ŋ nɪ,
m hɔ k'a nyaakʊm da durnya sɪŋŋɪda ʊ tee… bɪ hɪ ŋ nɪ.

Yeezuu ɪ sʊr hɔbɔkʊrɛnoom bɪ

jɪ hɪrɛ

36 Yeezuu k'a zamaa cir bɪ to, an doo bɪ, a karɪndanyɪnɔ wɔɔ a zɔ ma,
ŋn'a hɪ m, ŋ ʊ: «Sʊr hɔbɔkʊrɛnoom bɪ jɪ dɪnda wɔɔ m.»
37 A n a nyɪ bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Gʊaa k'a nɪ hɔ mɪŋŋa do duum bɪ, Gʊaanyɪ
bɪ m.
38 Hɔsɪra bɪ, durnya m. Hɔdo mɪŋŋa bɪ, Woso cirbəə nyɪnɔ wɔɔ m. Sʊr
bɪ, Sʊtaana nyɪnɔ m.
39 Jɪm k'a sʊr bɪ duu bɪ, Sʊtaana m. Hɔdarɛ bɪ, durnya nyarɛ m.
Hɔdənno wɔɔ, malɛɛkarɔ m.
40 Amba kʊ ŋ nɪ sʊr gʊrm ŋn'a dam sɛ ʊ bɪ, yɪ a nawʊrɛ ncɪnaaʊ durnya
nyarɛ hinni ʊ:

41 Gʊaanyɪ bɪ y'a malɛɛkarɔ nyɔɔrɛ, ŋnɪ hɔ haay k'a nɪ gʊɔɔ gʊm Woso
ma rɔ wɔɔ gʊr Woso cirbəə bɪ nɔ ʊ. Ŋ mimbʊnyaabənno wɔɔ gʊrm sɔ,
ŋnɪ bɔ ŋ nɪ,
42 ŋn'aa ŋ zar sɛhar ʊ. Ŋ nyi kam b'ʊ, ŋn'a sɔ sʊ.
43 Bɪ, gʊɔɔ tɪrgarɔ wɔɔ gure am wosogure hɔ bɪ m, ŋ Zɪ bɪ cirbəə nɔ ʊ
b'ʊ. Gʊaa k'a nɪ tʊr m, k'a n'a tʊr ka ma.»

Arzaka k'a a nyaakʊm da

44 «Woso cirbəə bɪ bɔ kʊ rɛ kan arzaka gʊta kʊ n y'a nyaakʊm da hɔsɪra
ʊ bɪ kɪ, gʊaa n sʊr la: a n so ra, an a nyaakʊm da. K'a heer nyɔɔ bɪ, an a
hʊr, an aa hɔ haay k'an ta m nɔ wɔɔ hɛɛ, an hɔsɪra bɪ do si m.»
45 «Woso cirbəə b'a ya an bɔ kʊ rɛ kan terbarɛzaa k'a n'a kam
nyɛɛnyaarɔ mɪŋŋɔɔ ma kɪ.
46 K'a nyɛɛnyaa wɪsɪ yɪ, a busoo nɪ yɪm gʊta bɪ, an ta, an aa hɔ haay
k'an ta m nɔ wɔɔ hɛɛ, an b'a si m.»

Zaŋŋa hɔbɔkʊrɛnoom

47 «Woso cirbəə b'a ya, an bɔ kʊ rɛ kan zaŋŋa kʊ ŋ n'a zom hi ʊ, an nɪ
zɔ do haay gʊrlɛ an nɪ bɔm nɪ bɪ kɪ.
48 Kʊ zɔnɔ a han bɪ n y'a gaa, n n bɔ m hi bɪ lɛ ra. N n bɔkarɛ, ŋnɪ nyɪnta,
ŋnɪ zɔnɔ mɪŋŋɔɔ wɔɔ nyʊkɔ ʊ, ŋnɪ ŋ zar mɔr ʊ, ŋnɪ zɔnɔ bʊnyaarɔ wɔɔ
lo.
49 Yɪ a nawʊrɛ ncɪnaaʊ durnya nyarɛ hinni ʊ. Malɛɛkarɔ zɛm bɪ gʊɔɔ
bʊnyaarɔ wɔɔ gʊ gʊɔɔ tɪrgarɔ wɔɔ ma,
50 ŋnɪ ŋ zar sɛhar ʊ. Ŋ nyi kam b'ʊ, ŋn'a sɔ sʊ.»
51 Yeezuu n a karɪndanyɪnɔ wɔɔ lar, a ʊ: «Awɔɔ naa haay woo… ma
mɪŋŋa ra?» Ŋ ʊ: «lɪn…»
52 A n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Ncɪnaaʊ bɪ, wosocikarɪnsaamba biyəə k'a n'a bam
Woso cirbəə kʊ bɪ karɪndanyɪ bɪ, bɔ a ʊ kʊ rɛ kan harzaa k'a nɪ hɔ gusire
kan hɔ daa kɪ bɔrɛ a arzaka ʊ bɪ kɪ.»

Nazarɛtɪ gʊɔɔ n sɪra ka Yeezuu ʊ y
(Markɪ 6.1-6; Likki 4.16-24)

53 Yeezuu k'a hɔbɔkʊrɛnoonno nɔɔn duro da an ŋ nya bɪ, a a hʊr lɛɛ bɪ
do ʊ,
54 an doo kʊ k'a tʊr ʊ b'ʊ. A n a sɪŋŋɪda sa, an nɪ hɔ dɪndam kʊ bɪ do
sokʊmacɛ b'ʊ, zamaa bɪ n zɛ kədə a hɔdɪndarɛ bɪ tɔ ma. Ŋ n'a hɪrɛ, ŋ ʊ:
«Awɔɔ a to mindɔrɛ naa do m ka? A a ba lɔ, an nɪ hoserlo barɛ?
55 Gɔwurezaa bɪ nyɪ bɛɛ n'awɔɔ m na? Maarii nyɪ bɛɛ n'awɔɔ m na?
Zakkɪ, Zozɛf, Sɪmɔɔn, Ziidi, a danyɪnɔ bɛɛ m nawɔnnɔ ra?
56 Awɔɔ danlʊrɔ ba wɔɔ bire ʊ naa ʊ ra? A a ba lɔ kɛɛrɛ, an n'a dam
naa do haay barɛ ma?»
57 Naa do a ka, ŋ n kaanm Yeezuu m. A m naa, Yeezuu n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ:
«Wosolɛsinnɪsorazaa ɪ daʊrɛ yɪm bɪncɛ haay ʊ, b'a bɪr a yɪm a kʊ ʊ, a bɪr
a yɪm a har ʊ sɔ y.»
58 Yeezuu n hoser ba b'ʊ gʊta y, ŋ sɪrakarɛwar bɪ tɔ ma.

14

Zaan-Batiisi zɛ
(Markɪ 6.14-29; Likki 9.7-9)

1 Dɔmɪm bɪ do ʊ bɪ, cir Hɪrɔɔdɪ Yeezuu mim ma, bala a tɔ bɔ lɛɛ haay
ʊ.

2 A n n'a hɪrɛ a zibəənyɪnɔ m, a ʊ: «Gʊaa naa do, Zaan-Batiisi m! K'a a mɪm bɔ ʊ gəəno bire ʊ bɪ y'a ka, an paŋŋa yɪ, an nɪ hoserlo barɛ.»
3 Kʊ sɪra nɪ, Hɪrɔɔdɪ a ka, ŋnɪ Zaan nyasʊ, ŋn'a sur, ŋn'a du lɔnnɔcɛ ʊ, a dam Filipi lʊ k'an ta m, a tɔ m Hɪrɔdɪyaadɪ bɪ minto.
4 Bala, Zaan a hɪ Hɪrɔɔdɪ m, a ʊ: «A n a ga m k'ɪbɪɪ n a ba ɪ lʊ y!»
5 Hɪrɔɔdɪ a ŋʊa k'a Zaan zɛ gər, b'a ɪ nyi bam gʊɔɔ wɔɔ m. Bala, brɔɔ haay ɪ dɪgam Zaan ma, ŋ ʊ: Wosolɛsinnɪsorazaa m.
6 Bɪ, Hɪrɔɔdɪ yɪrɛ dɔmɪm cibsa hinni ʊ, Hɪrɔdɪyaadɪ nyɪmbʊɛɛrɛ sar ba gʊɔɔ kʊ n yɪ ŋ bir cibsa ma rɔ wɔɔ lɛɛ, an Hɪrɔɔdɪ nɔ yɪ.
7 Hɪrɔɔdɪ n a wer si, a ʊ: hɔ k'a lɛ n taa haay bɪ, a y'a kaŋ ʊ.
8 Nyɪmbʊɛɛrɛ bɪ da bɪ n a nyʊnnyɔɔta, a ʊ: «A n Zaan-Batiisi mim yɛ laaga burə ʊ.» Nyɪmbʊɛɛrɛ bɪ n a yɛ maam sɔ.
9 Cir bɪ heer n a zar, b'a b'a dam ma, an a gu y, k'a wer si hɔbɪrɛbinno wɔɔ bire ʊ bɪ minto. A m bɪ, an lɛ ka kʊ n n'a ka ʊ.
10 A n gʊaa deem nyɔɔ, an aa Zaan mim gʊ ma lɔnnɔcɛ ʊ b'ʊ,
11 an bʊr m laaga ʊ, an b'a ka nyɪmbʊɛɛrɛ b'ʊ, an a si, an aa a ka a da ʊ.
12 Zaan karɪndanyɪnɔ wɔɔ n bʊr, ŋnɪ bɪ Zaan gər bɪ sa, ŋn'aa bir, ŋnɪ bɔkarɛ ŋn'aa hɔ k'a a ba bɪ hɪ Yeezuu m.

Yeezuu gʊɔɔyaarɔ tʊr tisi soor
(Markɪ 6.30-44; Likki 9.10-17; Zaan 6.1-14)

13 Yeezuu k'a mim naa do ma bɪ, a a hʊr lɛɛ bɪ do ʊ, an da kɔɔlʊʊ ʊ k'a ta toore ma a deem. Gʊɔɔ cir kʊ ŋ naa yɪ bɪ, ŋ y'a hʊr a kʊrɔ ʊ a gam ma, k'a zu a jɛ ʊ.
14 Yeezuu k'a bɔ kɔɔlʊʊ b'ʊ bɪ, a gʊaa cir yɪ gʊta, gʊɔɔ wɔɔ cicir n a nyasʊ, an a sɪŋŋɪda sa, an nɪ ŋ yaabazannɔ waarɛ.
15 Yirbəə k'a da bɪ, a karɪndanyɪnɔ wɔɔ a zɔ ma, ŋn'a hɪ m, ŋ ʊ: «Gum da, bɪ pooyaa m naa, gʊɔɔ wɔɔ da zaa ra kʊ ŋ nɪ ta kʊrɔ wɔɔ ʊ, ŋn'aa hɔbɪrɛ si, ŋn'a bɪ!»
16 Bɪ, Yeezuu a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «A n a ga m, ŋn'a hʊr y. K'a hɔbɪrɛ ka ŋ ʊ a zim.»
17 A m bɪ, ŋn'a hɪ m, ŋ ʊ: «Bur soor kan zɔnɔ kɪ hɪɪya wɔɔ n ta m naa ʊ.»
18 Yeezuu n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «K'a ŋ ka m ʊ naa ʊ».
19 A n lɛ ka, kʊ gʊɔɔ wɔɔ n nyɪnta bur bɪ ra, an bur soorlɔ wɔɔ si kan zɔ hɪɪya bɪ kɪ a wɔ ʊ, an dɪga brama, an barka da Woso m. A n buuro wɔɔ zɪnzɛ ra, an a ka a karɪndanyɪnɔ wɔɔ ʊ, kʊ ŋ n'a ka zamaa b'ʊ.
20 Gʊɔɔ wɔɔ haay a bɪ, an ŋ ka. Karɪndanyɪnɔ wɔɔ bur kan zɔ kɪ kuuro kʊ ŋ gɔɔta rɔ wɔɔ gʊr kasɪ lɛ ma bueerehɪɪya.
21 Gʊɔɔ kʊ ŋ hɔ bɪ rɔ wɔɔ, yaarɔ wɔɔ lɛ a zɔ tisi soor ma. N n lannɔ kan nyɪnɔ kɪ lɛ sa y.

Yeezuu ɪ tam hi burə ʊ
(Markɪ 6.45-52; Zaan 6.15-21)

22 Lɛɛm bɪ, Yeezuu a ka karɪndanyɪnɔ wɔɔ n da kɔɔlʊʊ b'ʊ, kʊ ŋ nɪ bra higʊta bɪ gəm deem la, k'a gɔɔta a zamaa bɪ da zaa ra.
23 K'a zamaa bɪ da zaa ra an a nya bɪ, a a hʊr a deem, an ta ci ra, k'a yaa da. Yirbəə k'a da bɪ, a gɔɔta b'ʊ a deem.
24 Kɔɔlʊʊ bɪ n a gʊ hi bɪ lɛ bɪ ma, an ta laatʊ hi bɪ bire ʊ. Bala, hɪnhɛr y'a nyam kɔɔlʊʊ bɪ zi, hikurero wɔɔ n'a monɪm kɔɔlʊʊ b'ʊ
25 Dɔ k'a bʊr an nɪ mɛm bɪ, a wuti an tɔ hi bɪ ra, an nɪ tarɛ ŋ zi.
26 Kʊ karɪndanyɪnɔ wɔɔ a yɪ an nɪ tam hi bɪ ra bɪ, nyibəə gasʊ ŋ ʊ, ŋn'a hɪrɛ, ŋ ʊ: «Toor m!» Ŋ n'ɪ zee dam.

27 Lɛɛm bı, Yeezuu meer ba kan ŋ kı, a ʊ: «K'a sıra ka, mɔɔ m, a da bı bɔ ʊ y!»
28 Pıyɛɛr n a hı m, a ʊ: «Zuuba, k'ıbıı m paan… k'ı lɛ ka kʊ m bʊr ı zi hi bı burə ʊ.»
29 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «Bʊr.» Pıyɛɛr n bɔ kɔɔlʊʊ b'ʊ, an nı tɔm hi bı ra k'a ta Yeezuu zi.
30 K'a hınhɛr bı yı an nı hɔnm kan paŋŋa kı bı, a da bɔ ʊ, hi bı n'a monım, an zee da, a ʊ: «Zuuba, m bɔ lɛ m!»
31 Lɛɛm bı, Yeezuu a wɔ nyɔɔ an a nyasʊ, an a hı m, a ʊ: «Ibıı sırakarɛ poore! A lɔ ıbıı n sınsım ka?»
32 Ŋ n'a da kʊ ʊ, ŋnı gasʊ kɔɔlʊʊ b'ʊ hınhɛr bı n jım.
33 Gʊɔɔ kʊ ŋ nı kɔɔlʊʊ b'ʊ rɔ wɔɔ kukurə zɛ a taa, ŋn'a hırɛ, ŋ ʊ: «Woso Nyı n'ıbıı m paan….»

Zenezarɛtı yaabazannɔ waarɛ
(Markı 6.53-56)

34 Kʊ ŋ higʊta bı zɛ ra bı, ŋ yaa lee ku Zenezarɛtı ʊ.
35 Kʊ bı do gʊɔɔ wɔɔ kʊ ŋ Yeezuu yı, ŋn'a dɔ bı, ŋ yaa a hı kʊ b'ʊ haay kan kʊrɔ jınjɛɛnnɔ wɔɔ kı, ŋ ʊ, a bʊr. Ŋ n bʊr yaabazannɔ wɔɔ m haay Yeezuu zi.
36 Ŋ n a yɛ han, k'a a wɔ da a huu lɛ tɔkkɛ ma. Bı, gʊɔɔ kʊ ŋ y'a wɔ da ma rɔ wɔɔ waarɛ yı haay.

15

Woso lɛrɔ kan yınnıbayı kı
(Markı 7.1-13)

1 Farizɛɛnrɔ kan wosocikarınsaambɔɔ gɔsınnɔ kı a to Zerizalɛm ʊ, ŋnı bʊr Yeezuu zi, ŋnı b'a hı m, ŋ ʊ:
2 «Bɔ m, ıbıı karındanyınɔ wɔɔ bır zum wɔɔ yaabɔɔ yınnıbayırɔ wɔɔ ʊ? Ŋ n'ı hɔ bım, bı ŋ n a wɔ hir y. A n a ga nı y.»
3 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «B'awɔɔ, a lɔ awɔɔ bır zum Woso lɛrɔ wɔɔ ʊ, a bɔkarɛ, an nı zum a yınnıbayırɔ wɔɔ ʊ?
4 Woso a hı, a ʊ: ‹I zı kan ı da kı da ʊ. Bı gʊaa k'a zı bɔ ʊ gɛɛ a da a bɔ ʊ, pakra m, kʊ n n a zɛ gər.›
5 B'awɔɔ ʊ, kʊ gʊaa a hı a zı m, gɛɛ a da m, a ʊ: ‹Daahan kʊ mɔɔ m ga m, m a ka ıbıı ʊ bı, Woso hɔ nı.›
6 Pakra bɛɛ m kʊ gʊaa bı do m a da a zı kan a da kı han y. Woso lemim bı zar awɔɔ nawʊrɛ ncınaaʊ a yınnıbayırɔ wɔɔ minto.
7 Zambʊzannɔ, Ezayii gumə ta ʊ, an awɔɔ mim hı, a ʊ:
8 Gʊɔɔ nɔɔn duro, mɔɔ da ŋ nawʊŋ ʊ a lɛ m, bı ŋ heer laatʊ mɔɔ ma.
9 Daʊrɛ kʊ ŋ n'a kam mɔɔ ʊ bı, vam m.
Bala, durnya mim ŋn'a dındam gʊɔɔ m, ı ʊ Woso hɔ m.»

Hɔ k'a nı dintim kam gʊaa ma
(Markı 7.14-23)

10 Bı jɛ ʊ bı, Yeezuu zamaa bı bir, an a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a tʊr ka mıŋŋa k'a jı ma!
11 Hɔ k'a nı gasʊm gʊaa lɛ ʊ an ta a nɔ ʊ bı bɛɛ nı dintim kam ma y, bı hɔ k'a nı bɔm gʊaa lɛ ʊ bı nı dintim kam ma.»
12 A m naa, karındanyınɔ wɔɔ n a zɔ ma, ŋn'a hı m, ŋ ʊ: «Farizɛɛnrɔ wɔɔ kʊ ŋ naa ma bı, ıbıı dɔ ı ʊ, a busu ŋ ma ra?»
13 A n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Hɔ haay kʊ mɔɔ Zı k'a nı arzana ʊ bı n a sɔɔn bı, n y'a wʊrm.

14 K'a ŋ to, bʊʊrɔ nɪ bʊʊrɔ gaam. Bɪ, kʊ bʊʊ bʊr, an nɪ bʊʊ gaarɛ, ŋ gʊaa hɪɪya haay y'a zarm yaa ʊ!»
15 Pɪyɛɛr n a hɪ m, a ʊ: «Hɔbɔkʊrɛnoom naa do jɪ hɪ ʊ m.»
16 Yeezuu n a hɪ, a ʊ: «Awɔɔ gɔɔta, awɔɔ n a jɪ dɔ ra?
17 Awɔɔ n a dɔ, a ʊ, hɔ haay k'a nɪ gasʊm gʊaa lɛ ʊ, an nɪ tarɛ a nɔ ʊ bɪ, ta an nawʊm, an nɪ bɔm garga ra ra?
18 Bɪ, hɔ k'a nɪ bɔm gʊaa lɛ ʊ bɪ, a to a nawʊm gʊaa heer ʊ, bɪ nɪ dintim kam ma.
19 Bala, gʊaa heer hɔɔndarɛ bʊnyaarɔ wɔɔ nɪ bɔŋ ʊ: gərzɛrɛ, jaandarɛ, koorbarɛ, gʊɔɔ tɔ zarlɛ, kan sʊnsɔwʊrɛ kɪ.
20 Nawɔnnɔ nɪ dintim kam gʊaa ma, bɪ hɔbɪrɛ bɪ, ɪ n ɪ wɔ hir bɪ bɪr dintim kam gʊaa ma y.»

Yeezuu bɔ Zidee kʊ ʊ
(Markɪ 7.24-30)

21 Yeezuu k'a cem b'ʊ bɪ, a ta Tiir kan Sidɔn kɪ kʊrɔ wɔɔ ʊ.
22 Lʊ nɪ b'ʊ an ta Yeezuu zi, zɪɪfʊ bɛɛ nɪ y, Kanaan do nyɪ m, an a hɪ Yeezuu m, a ʊ: «M cicir zɛ Zuuba, *Davɪd Nyɪ, mɔɔ nyɪmbʊɛɛrɛ zinə n ta m, an nɪ fɪr kam ma gʊta.»
23 Yeezuu n a nyɪ bɔ nʊ y. A karɪndanyɪnɔ wɔɔ n a zɔ ma, ŋn'a yɛ han, ŋ ʊ: «La lʊ naa do ra, bala, a ɪ wɔɔ kɔm kan a zeedarɛ kɪ.»
24 Yeezuu n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «Mɔɔ nyɔɔ n y'a ʊ Israyɛl gʊɔɔ kʊ ŋ bɔ kʊ ʊ kan seero kʊ ŋ nyaam nɔ wɔɔ kɪ zi.»
25 Bɪ, lʊ b'a gu an bɪ kukurə zɛ a taa, an a hɪ m, a ʊ: «Zuuba, bʊr ɪ da mɔɔ han!»
26 Yeezuu n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «A n a ga m, n nɪ nyɪnɔ hɔbɪrɛ sa, n n a ka jinnyɪnɔ ʊ y.»
27 Lʊ bɪ n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «Sɪra m, Zuuba, baa jinnyɪnɔ wɔɔ ɪ hɔbɪrɛ bʊtʊ k'a a lo ŋ zuubarɔ wɔɔ taa bɪ gʊrlɛ, ŋn'a bɪrɛ.»
28 A m naa Yeezuu n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «Lʊ, ɪ sɪrakarɛ gandaa ʊ! I hɔ k'ɪ lɛ n taa bɪ yɪm!» Lɛɛm bɪ, a nyɪmbʊɛɛrɛ b'a waa wakatɪ bɪ do ʊ.

Yeezuu yaabazannɔ waa gʊta

29 Yeezuu a hʊr b'ʊ, an ta Galilee higʊta lɛ ra, an aa der ci ra, an nyɪnta.
30 Gʊɔɔ cir gʊta bʊr zi, lʊgɔrɔ m, bʊʊrɔ m, gandeenzannɔ m, bəətinno kan yaabazannɔ vantɔɔ kɪ m, ŋnɪ bɪ ŋ nyɪnta Yeezuu taa, an ŋ waa.
31 Gʊɔɔ wɔɔ n zɛ kədə, kʊ bəətinno nɪ meer barɛ, gandeenzannɔ n a gannɔ yɪ, lʊgɔrɔ nɪ tam mɪŋŋa, bʊʊrɔ nɪ lɛɛ yɪm bɪ minto. Ŋ y'a lɛ bɔ Israyɛl Woso ʊ.

Yeezuu gʊɔɔyaarɔ tʊr tisi si
(Markɪ 8.1-10)

32 Yeezuu a karɪndanyɪnɔ wɔɔ bir an a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Zamaa bɪ cicir ɪ mɔɔ zɛm, bala, a dɔmɪm kaakʊ hɔ m naa, ŋ nɪ kan mɔɔ kɪ, hɔsɪ ba ŋ ʊ, ŋn'a bɪrɛ y. Mɔɔ lɛ baa kʊ m ŋ da zaa ra kan nɔ kɪ y. Kʊ n bɛɛ nɪ, ŋ y'a dundom zaa ra.»
33 Karɪndanyɪnɔ wɔɔ n a hɪ m, ŋ ʊ: «K'ʊ bur yɪ ka pooyaa ʊ naa ʊ, ʊ a ka gʊɔɔ cir naa ʊ, k'an ŋ ka?»
34 Yeezuu n ŋ lar, a ʊ: «Bur karɔ n ta awɔɔ ʊ?» Ŋ n a nyɪ bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Saanhɪna kan zɔ poorenyɪnɔ kɪ.»
35 A n lɛ ka kʊ zamaa bɪ n nyɪnta tara ʊ.
36 A n bur saanhɪna bɪ sa kan zɔnɔ wɔɔ kɪ an yaa da Woso m barka, an n'a zɪnzɛm la, an n'a kam a karɪndanyɪnɔ wɔɔ ʊ, ŋn'a kam, zamaa b'ʊ.

37 Ŋ n a bɪ, an ŋ ka, an a yɔ, ŋn'a kuuro gʊr kasɪ lɛ ma saanhɪna.
38 Zamaa bɪ gʊɔɔyaarɔ a zɔ tisi si ma, n n lannɔ kan nyɪnɔ kɪ lɛ sa y.
39 Bɪ jɛ ʊ bɪ, Yeezuu ŋ da zaa ra, an da kɔɔlʊʊ b'ʊ an ta Magadaan ʊ.

16

Hoser yɛrɛ
(Markɪ 8.11-13; Likki 12.54-56)

1 Farizɛɛnrɔ kan sadisɛɛnrɔ kɪ a zɔ Yeezuu ma, ŋnɪ hoser yɛ han, k'a makra ba.
2 Yeezuu n a nyɪ bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Kʊ woso lɛ a zo, b'awɔɔ ʊ, lɛɛ yɪm mɪŋŋa, bala, brama bɪ piin….
3 Dɔgta m, b'awɔɔ ʊ la bam her, bala, brama bɪ piin… b'a kundə sɔ. Awɔɔ brama mim dɔ, b'awɔɔ b'a dam ma a hɔɔ kʊ ŋ nɪ bam dɪɪtaa rɔ wɔɔ jɪ dɔ y.
4 Her gʊɔɔ bʊnyaarɔ kʊ ŋ bɪr Woso lɛ sim nɔ wɔɔ ɪ hoser yɛrɛ, bɪ ŋ bɪ hoser vanta yɪrɛ kʊ Zonas hɔ bɪ bɛɛ y.» A n a gʊ ŋ ma, an cem.

Farizɛɛnrɔ kan sadisɛɛnrɔ kɪ nyʊnyɔɔ
(Markɪ 8.14-21)

5 A hʊr kʊ Yeezuu ʊ kan a karɪndanyɪnɔ wɔɔ kɪ ŋnɪ bra higʊta bɪ gəm deem bɪ ra bɪ, bur tɔ bɔ karɪndanyɪnɔ wɔɔ nɔ ʊ.
6 Yeezuu n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «K'a dundo a zi, k'a a ba laatʊ farizɛɛnrɔ kan sadisɛɛnrɔ kɪ nyʊnyɔɔ bɪ ma.»
7 Ŋ n bɔkarɛ, ŋn'a hɪm kʊ m, ŋ ʊ: «Kʊ wɔɔ n bur sa bɪ y'a ka an naa hɪ.»
8 Yeezuu n a dɔ, an a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «A lɔ awɔɔ n'a hɪm kʊ m, a ʊ: kʊ wɔɔ n bur sa bɪ minto nɪ? Awɔɔ sɪrakarɛ bɪ gʊta y!
9 Awɔɔ gɔɔta a bɪr naa jɪ dɔm na? Kʊ mɔɔ bur soor zɪnzɛ ra, m a ka gʊɔɔyaarɔ tisi soor ʊ bɪ, a tɔ b'awɔɔ nɔ ʊ ra? Awɔɔ kuuro gʊr kasɪ lɛ ma karɔ?
10 Bɪ, kʊ mɔɔ bur saanhɪna zɪnzɛ ra m a ka gʊaa tisi si ʊ bɪ, kasɪ lɛ ma karɔ awɔɔ kuuro gʊr ʊ? A tɔ b'awɔɔ nɔ ʊ ra?
11 A a ba lɔ awɔɔ n a jɪ ma, a ʊ, bur bɛɛ mɔɔ n'a hɪm ma? K'a dundo a zi kan farizɛɛnrɔ, sadisɛɛnrɔ nyʊnyɔɔ bɪ kɪ.»
12 A m naa, karɪndanyɪnɔ wɔɔ n bɔkarɛ, ŋn'a jɪ ma, ŋn'a dɔ ŋ ʊ, bur barɛ nyʊnyɔɔ bɛɛ an n'a hɪm ma y. Farizɛɛnrɔ kan sadisɛɛnrɔ kɪ hɔdɪndarɛ an n'a hɪm ma.

Pɪyɛɛr kasɛtɪ karɛ
(Markɪ 8.27-30; Likki 9.18-21)

13 Ŋ yaa lee ku kʊ kʊ n n'a hɪm ma, ŋ ʊ: Filipi-Sezaaree kʊrɔ wɔɔ ʊ. Yeezuu laaka da a karɪndanyɪnɔ wɔɔ han, a ʊ: «Gʊɔɔ wɔɔ y'a hɪrɛ, ŋ ʊ: nka m Gʊaanyɪ bɪ nɪ?»
14 Ŋ n a nyɪ bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Gɔsɪnnɔ y'a hɪrɛ, ŋ ʊ: Zaan-Batiisi m, nawɔnnɔ ʊ: *Elii m, gɔsɪnnɔ a ya, ŋ ʊ: Zeremii m, gɛɛ, wosolɛsinnɪsorazannɔ wɔɔ deem m.»
15 A n ŋ lar, a ʊ: «B'awɔɔ, awɔɔ y'a hɪrɛ, a ʊ: nka m mɔɔ nɪ?»
16 Pɪyɛɛr n meerbaa bɪ si, an a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «Krista bɪ n'ɪbɪɪ m, Woso k'an mɪsɪr bɪ nyɪ.»
17 Yeezuu n a hɪ m, a ʊ: «Mimbirenyɪntazaa n'ɪbɪɪ m, Sɪmɔɔn, Zonas nyɪnnɪ, bala, gʊaa bɛɛ sɪra naa do hɪnka ɪbɪɪ nɪ y. Mɔɔ Zɪ k'a nɪ arzana ʊ bɪ m.

18 Bı, mɔɔ y'a hırɛ ıbıı m, Pıyɛɛr* n'ıbıı m, bı ci naa do mɔɔ n nı m
sokoma bı dɔrɛ a burə ʊ. Zɛ kan a paŋŋa kı bı bʊrm la y.
19 Mɔɔ Woso cirbəə cɛnyırɔ karɛ ıbıı ʊ, hɔ haay k'ıbıı n n'a kʊsım tara
burə ʊ bı, n y'a kʊsım arzana ʊ, hɔ haay k'ıbıı n n'a hʊrm tara burə ʊ bı,
n y'a hʊrm arzana ʊ.»
20 Naa do jɛ ʊ, a lɛ ka ŋ ʊ mıŋŋa, a ʊ: ŋ b'a hı gɔsı m, ŋ ʊ, Krista n'awɔɔ
nı y.

Yeezuu fıryırɛ mim
(Markı 8.31–9.1; Likki 9.22-27)
21 A n a sa wakatı bı do ma, Yeezuu a sıŋŋıda sa, an nı hɔ dındarɛ a
karındanyınɔ wɔɔ m, a ʊ: «Pakra m, kʊ m ta Zerizalɛm ʊ kʊ m aa fır yı
gʊta gʊɔgusinno kan wosocɛmannıbənno jıtannɔ, wosocikarınsaambɔɔ
kı wɔ ʊ. Ŋ mɔɔ zɛm gər. B'a dɔmım kaakʊ hinni ʊ, Woso mɔɔ mım bɔŋ
ʊ.»
22 Pıyɛɛr n Yeezuu gaa, an bɔ m toore ma, an nı nyaa bam kan kı, a ʊ.
«Woso dɔrɛ ı ma kan naa kı Zuuba, mim naa do b'ı b'ı yırɛ y.»
23 Bı, Yeezuu a bɔ, an a hı Pıyɛɛr m, a ʊ: «I jɛ bɔ mɔɔ jır ʊ! Sʊtaana,
mɔɔ makra ıbıı n'a bam, ıbıı hɔɔndarɛ bı n bɔ kʊ ʊ kan Woso hɔ kı y.
Gʊɔɔ hɔɔndarɛ m.»

Yeezuu zaa zure
24 Bı kur bı, Yeezuu a hı a karındanyınɔ wɔɔ m, a ʊ: «Kʊ gʊaa lɛ taa k'a
zu mɔɔ ʊ, k'an sɔ a mıŋŋa m, k'an a gɔdarkʊra busu, an zu mɔɔ ʊ.
25 Bala, kʊ gʊaa lɛ taa k'a a meeyaa bʊmbɔ, a b'a meeyaa bʊmbɔrɛ yırɛ
y. Bı, kʊ gʊaa ga mɔɔ tɔ ma a y'a meeyaa bʊmbɔrɛ yırɛ.
26 Bı, kʊ gʊaa a so durnya hɔ haay ʊ, an bɔkarɛ an kʊrɔ mısırbaa k'a
nyarɛ ba ʊ bı ma, a nyɔɔdʊ ı ka? Gɛɛ gʊaa y'a mısırbaa lʊrm kan bɔ kı?
27 Bala, Gʊaanyı bı zɛrɛ a Zı lɛbɔʊrɛ nɔ ʊ kan a malɛɛkarɔ kı. Dɔmım
bı do ʊ bı, a gʊaa biyəə zibəə nyɔɔdʊ kaŋ ʊ.»
28 Yeezuu a ya, an a hı ŋ nı, a ʊ: «Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, gʊɔɔ kʊ ŋ
nı naa ʊ naa, gɔsınnɔ zɛ b'a kure, kʊ ŋ n Gʊaanyı bı yı an bʊr a cirbəə
nɔ ʊ y.»

17

Yeezuu lʊrlɛ
(Markı 9.2-13; Likki 9.28-36)
1 Dɔmım sɔrdı kur bı, Yeezuu Pıyɛɛr gaa, kan Zakkı kı a danzaa Zaan
kı, an bɔ ŋ nı toore ma a minto, ci jintə mim ʊ.
2 A n a lʊr ŋ mım ʊ. A meer nı yɔm am wosogure hɔ bı m, a huuro wɔɔ
nı nyakı bɔm, ŋn'a ba fu fırr….
3 *Elii n a hınka ŋ nı kan Moyiisi kı, ŋn'ı meer bam kan Yeezuu kı.
4 Pıyɛɛr n a hı Yeezuu m, a ʊ: «Zuuba, kʊ wɔɔ ı naa ʊ, a mıŋŋa. K'ı lɛ
taa, kʊ m bur ba kaakʊ: ıbıı hɔ deem, Moyiisi hɔ deem, Elii hɔ deem.»
5 K'a nı meer barɛ ncınaaʊ bı, warkʊ k'a nı yɔm bʊr an b'a ku ŋ la.
Meerbaa n a to warkʊ bı nɔ ʊ, a ʊ: «Ba mɔɔ Nyı m na. Mɔɔ ŋʊa gʊta. A
mɔɔ nɔ yı paan…. K'a a tʊr ka ma.»
6 Karındanyınɔ wɔɔ kʊ ŋ naa ma bı, ŋ y'a dundo, ŋn'a meer kunku tara
ma, dabɔʊ gʊta k'a ŋ nyasʊ bı minto.
7 Yeezuu n a zɔ ŋ ma, an a wɔ da ŋ ma, an a hı, a ʊ: «K'a wuti, a da bı
bɔ ʊ y!»

* **16:18 16.18** Pıyɛɛr, a lɛ taa k'a hı, a ʊ: «ci».

8 Kʊ ŋ y'a bɔ ŋnɪ dɪga bɪ, ŋ n gɔsɪ yɪ dɔ, kʊ Yeezuu y'a deem bɛɛ y.
9 Kʊ ŋ n'ɪ zerm ci bɪ ra bɪ, a lɛ ka ŋ ʊ, a ʊ: «Hɔ k'awɔɔ yɪ naa, a b'a hɪ gɔsɪ nɪ y, k'an ta, an Gʊaanyɪ bɪ mɪmbɔʊrɛ ku gəəno bire ʊ.»

N Yeezuu lar Elii mim ma
10 A karɪndanyɪnɔ wɔɔ n a lar, ŋ ʊ: «Bɔ m wosocikarɪnsaambɔɔ wɔɔ ʊ, Elii lɛɛkarɛ an bʊr?»
11 Yeezuu n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «Sɪra m, Elii nɪ lɛɛkarɛ an bʊr k'a bɪ hɔ haay banka.
12 Sɪra mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m, Elii bʊr kara, bɪ ŋ n a dɔ y, a hɔɔnhɔ ŋ y'a ba m. Gʊaanyɪ bɪ fɪr yɪrɛ ŋ wɔ ʊ maam sɔ.»
(Markɪ 9.14-29; Likki 9.37-43a)
13 A m naa, karɪndanyɪnɔ wɔɔ n a dɔ, ŋ ʊ, Zaan-Batiisi an n'a hɪm ma.

Yeezuu zinə bɔ nyɪ mɛ ʊ
14 Kʊ ŋ lee ku zamaa cir gʊta bɪ zi bɪ, gʊaa a zɔ Yeezuu ma, an kukurə zɛ a taa, an a hɪ m, a ʊ:
15 «Karɪnsaamba, m nyɪnnɪ cicir zɛ, hɔɔ n'a zɛm, an nɪ fɪr yɪm gʊta, a tɪr a da sɛ ʊ, gɛɛ hi ʊ.
16 Mɔɔ n bʊr m ɪ karɪndanyɪnɔ wɔɔ zi, bɪ, ŋ n a da ma, ŋn'a waa y.»
17 Yeezuu n meerbaa bɪ sa, a ʊ: «Zamaana sɪrakarɛwar zannɔ, gʊɔɔ bʊnyaarɔ, mɔɔ dɔmɪm bam karɔ kan awɔɔ kɪ? Dɔmɪm karɔ mɔɔ nɪ m yarɛ, m yɛ kɔrɛ ma awɔɔ minto? K'a bʊr m mɔɔ zi.»
18 Yeezuu n həən si zinə bɪ ma, an bɔ nyɪ bɪ mɛ ʊ, nyɪ bɪ n laafɪɪ yɪ wakatɪ bɪ do ʊ.
19 Karɪndanyɪnɔ wɔɔ n a zɔ Yeezuu ma, ŋn'a lar a deem, ŋ ʊ: «Bɔ y'a ka wɔɔ n ʊ da ma, ʊ la zinə bɪ ra?»
20 A n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Awɔɔ sɪrakarɛ k'an poore bɪ m. Bala, sɪra mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m, k'awɔɔ sɪrakarɛ bɔ kʊ ʊ kan mutardɪ yaa kɪ, awɔɔ y'a hɪm ci naa do m, a ʊ: wuti, ɪ ta lɛɛ naa do ʊ! A wutire an ta, awɔɔ bɪ jɪram hɔsɪ barɛ ra y. [
21 Bɪ, zinə ncɪnaaʊ bɪ, hɔ ba ʊ an b'a dam ma an a ka, an bɔ, kʊ yaadarɛ bɛɛ kan lɛkʊsɪrɛ kɪ y.]»

Yeezuu a ya, an n'a zɛ mim dɪndam
(Markɪ 9.30-32; Likki 9.43b-45)
22 Hindeem ʊ, karɪndanyɪnɔ wɔɔ kʊ ŋ y'a so kʊ ma haay Galilee ʊ bɪ, Yeezuu a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «N Gʊaanyɪ bɪ dam gʊɔɔ wɔ ʊ.
23 Ŋ y'a zɛm, b'a dɔmɪm kaakʊ hinni ʊ, Woso y'a mɪm bɔŋ ʊ.» Meerbaa naa do ŋ heer zar gʊta.

Yawʊr karɛ
24 Kʊ Yeezuu kan a karɪndanyɪnɔ wɔɔ kɪ lee ku Kapɛrnawum ʊ bɪ, Wosocɛ yawʊrsinno a zɔ Pɪyɛɛr ma, ŋn'a lar, ŋ ʊ: «Awɔɔ karɪnsaamba bɪ bɪr Wosocɛ yawʊr kam na?»
25 Pɪyɛɛr n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «A y'a kam.» Pɪyɛɛr k'a lee ku har ʊ bɪ, Yeezuu lɛɛ ka m an a lar, a ʊ: «Sɪmɔɔn, kan ɪbɪɪ kɪ, nkɔɔ durnya cinno nɔɔm nɪ yawʊr sire ŋ han? Ŋ nyɪnɔ m gɛɛ, saanɔɔ nɪ?»
26 Pɪyɛɛr n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «Saanɔɔ m.» Yeezuu n a hɪ m, a ʊ: «K'a maam ŋ nyɪnɔ wɔɔ ba ŋ barla y.
27 Bɪ k'ʊ lɛ baa kʊ ŋ n'a hɪ, ŋ ʊ, ʊ ʊ zar a ma bɪ, ta higʊta b'ʊ, ɪ yaa ka zo hi b'ʊ. Zɔ niŋŋə k'a nɪ lɛɛ kam an ka bɪ mom bɪ, bɔ zɔ bɪ do m, ɪ lɛ gʊ, ɪbɪɪ busoo yɪrɛ a lɛ b'ʊ, an nɪ mɔɔ kan ɪbɪɪ kɪ yawʊr karɛ bɔm. K'ɪ bɔ ʊ, ɪ b'a ka yawʊrsinno wɔɔ ʊ.»

18

Nka m jɪtaarɛ?
(Markɪ 9.33-37; Likki 9.46-48)

1 Wakatɪ bɪ do ʊ bɪ, karɪndanyɪnɔ wɔɔ a zɔ Yeezuu ma, ŋn'a lar, ŋ ʊ: «Nka m jɪtaarɛ Woso cirbəə bɪ nɔ ʊ?»
2 Yeezuu n nyɪ poore bir an a jɪm ŋ bire ʊ,
3 an bɔkarɛ, an a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Sɪra mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m, k'awɔɔ n a lʊr a a ba, am nyɪ poore hɔ bɪ nɪ, awɔɔ bɪ gasʊm Woso cirbəə b'ʊ y.
4 Gʊaa k'a n'a mɪŋŋa zerm am nyɪ hɔ bɪ m bɪ, bɪ zaa n jɪtaarɛ Woso cirbəə b'ʊ.
5 Gʊaa k'a nyɪ poore si mɔɔ tɔ ma am nyɪ naa do m bɪ, mɔɔ mɪŋŋa a yɪ m si.»

Dundoazi mim
(Markɪ 9.42-48; Likki 17.1-2)

6 «Bɪ, kʊ gʊaa a ka nyɪnɔ kʊ ŋ sɪra ka mɔɔ rɔ nɔɔn duro gʊaa deem n a do mimbʊnyaa nɔ ʊ, kʊ n jɛnlajaa gʊta kʊsɪ a wer ma, n n a da higʊta ʊ, a jɪra.
7 Kʊsɪ nɪ kan durnya kɪ, kʊ minno n ta ʊ, ŋn'ɪ gʊɔɔ dom mimbʊnyaa nɔ ʊ bɪ minto. Minno wɔɔ duro bɪ nyam durnya nɔ ʊ y, bɪ kʊsɪ ɪ kan gʊaa k'a ka ŋn'ɪ zɛm bɪ kɪ.
8 K'ɪ wɔ gɛɛ, ɪ gam y'ɪ dam mimbʊnyaa barɛ ma, k'ɪ zɛ ra, ɪ zo laatʊ ɪ ma k'ɪ gasʊ mɪsɪrbaa k'a nyarɛ ba ʊ b'ʊ, ɪ wɔ deem m, gɛɛ ɪ gam deem m, bɪ jɪra, gasʊ k'ɪbɪɪ nawʊrɛ ɪ wɔ hɪɪya m, gɛɛ ɪ gam hɪɪya m sɛhar k'a lihire ba ʊ bɪ nɔ ʊ bɪ m.
9 K'ɪ mɪnyaa y'ɪ dam mimbʊnyaa barɛ ma, k'ɪ bɔ ʊ ɪ zo laatʊ ɪ ma, k'ɪ gasʊ ɪ mɪnyaa deem m mɪsɪrbaa k'a nyarɛ ba ʊ bɪ nɔ ʊ, bɪ jɪra, gasʊ k'ɪbɪɪ nawʊrɛ ɪ mɪm hɪɪya m sɛhar ʊ bɪ m.

Ser k'a nyaam hɔbɔkʊrɛnoom darɛ
(Likki 15.3-7)

10 K'a dundo a zi, a b'a ka a nyɪnɔ nɔɔn duro gʊaa deem bɔ ʊ y. Bala, sɪra mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m, arzana ʊ bɪ, ŋ malɛɛkarɔ ɪ mɔɔ Zɪ k'a nɪ arzana ʊ bɪ mɛ yɪm wakatɪ haay. [
11 Bala Gʊaanyɪ bɪ, bʊr a ʊ, k'a gʊɔɔ kʊ ŋ nyaam nɔ wɔɔ bʊmbɔ.]
12 Awɔɔ y'a hɔɔn dam lʊnlɔ? Kʊ gʊaa ɪ seero m zɔrɔ, deem n a bɔ ʊ an nyaam, a bɪ bunɛɛhʊ a yaa nɛɛhʊ rɔ wɔɔ tom zigi ra, an ta an aa a ka deem k'a nyaam bɪ ma ra?
13 K'a ser bɪ yɪ, a heer yɪm nyɪnta kan kɪ an lɛ da bunɛɛhʊ a yaa nɛɛhʊ rɔ kʊ ŋ n nyaam nɔ wɔɔ ra.
14 Awɔɔ Zɪ k'a nɪ arzana ʊ bɪ lɛ baa sɔ kʊ nyɪnɔ nɔɔn duro gʊaa deem n nyaam y.

Kʊ bɔ zaa ʊ mim

15 K'ɪ danyɪ a zar ɪ ma, k'ɪ ta zi, ɪ yaa hɔ k'a ba ɪbɪɪ m bɪ hɪ m, ɪbɪɪ kan kɪ a hɪɪya. K'a ɪbɪɪ mim bɪ si, k'ɪ dɔ ɪ ʊ, awɔɔ a zɛ kʊ ra.
16 Bɪ, k'a n a tʊr ka ɪ ma, k'ɪ gʊaa na ɪ ma deem gɛɛ hɪɪya, amba Wosoci a hɪ, a ʊ: ‹Gʊaa hɪɪya gɛɛ kaakʊ y'a ga mim kasɛtɪ barɛ m.›
17 Kʊ gʊaa bɪ lɛ baa k'a tʊr ka brɔɔ ma sɔ, k'ɪ hɪ kristagʊɔɔ sokʊma bɪ m. K'a ʊ a b'a tʊr kam kristagʊɔɔ sokʊma bɪ ma, k'ɪ dɪga ma kɪfɪr gɛɛ, yawʊrsirezaa.

18 Sɪra mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m: hɔ haay, k'awɔɔ n'a gum ma tara burə ʊ naa ʊ, n y'a gum ma sɔ Woso cirbəə nɔ ʊ. Hɔ haay k'awɔɔ nɪ yɛm ma tara burə ʊ, n yɛm ma sɔ Woso cirbəə nɔ ʊ.
19 Mɔɔ m ya, m n'a hɪrɛ awɔɔ m sɔ: K'awɔɔ gʊaa hɪɪya a zɛ kʊ ra tara burə ʊ naa ʊ, k'a hɔ niŋŋə haay yɛ yaadarɛ nɔ ʊ, mɔɔ Zɪ k'a nɪ arzana ʊ bɪ hɔ bɪ do karɛ ŋ ʊ.
20 Bala, lɛɛ kʊ gʊɔɔ a so kʊ ma ʊ hɪɪya gɛɛ kaakʊ mɔɔ tɔ ma bɪ, mɔɔ yɪ ŋ bireyaa ʊ.»

Sugur ka kʊ ʊ mim

21 Pɪyɛɛr n a zɔ Yeezuu ma, an a hɪ m, a ʊ: «Zuuba, kʊ mɔɔ danyɪ a zar mɔɔ ma, gallɛm karɔ mɔɔ nɪ sugur kaŋ ʊ? Gallɛm saanhɪna gɛɛ?»
22 Yeezuu n a hɪ m, a ʊ: «Mɔɔ n a hɪ ɪbɪɪ m, mɔɔ ʊ gallɛm saanhɪna y, bɪ, gallɛm busaanhɪna a gallɛm saanhɪna.»

Zibəənyɪ k'a n yɛ sugur ma hɔbɔkʊrɛnoom

23 «Naa do minto bɪ, Woso cirbəə bɪ bɔ kʊ rɛ kan cir k'a wuti k'a a zibəənyɪnɔ lar ŋ zibəə ma.
24 A sɪŋŋɪda k'a k'a ba bɪ, bʊr n y'a ʊ zibəənyɪ deem m, an ta talan* waa bu zɪm m.
25 Bɪ, gʊaa bɪ ba hɔsɪ m an b'a zɪm bɪ karɛ y. A m bɪ, cir bɪ n lɛ ka, kʊ n nɪ gʊaa bɪ hɛɛ kan a lʊ kɪ, a nyɪnɔ kɪ, kan hɔ niŋŋə k'an ta m haay kɪ, k'a cɪnta zɪm bɪ bɪncɛ ʊ.
26 A m naa, zibəənyɪ bɪ n kukurə zɛ cir bɪ taa, an cicir ba a lɛ ra, a ʊ: ‹M cicir zɛ, mɔɔ yɪ m zɪm bɪ kam haay!›
27 Gʊaa bɪ cicir n cir bɪ nyasʊ, an zɪm bɪ to m, an a da zaa ra.
28 Zibəənyɪ bɪ n bɔ, an a muno wɔɔ deem zɛ ʊ zaa ra, a zɪm n ta ra *deniyee zɔrɔ, an a wɔ so a bʊkɔ ʊ, an n'a ŋʊam k'a hoonsi ta rɛ, an n'a hɪm nɪ, a ʊ: ‹M zɪm bɪ ka m ʊ.›
29 A mim bɪ n kukurə zɛ a taa, an cicir ba a lɛ ra, a ʊ: ‹M cicir zɛ, mɔɔ yɪ m zɪm bɪ kam.›
30 Bɪ, gʊaa b'a gu, an ta, an aa a ka, n n a du lɔnnɔcɛ ʊ, k'an tolle ba, an zɪm bɪ ka, an a nya.
31 Zibəənyɪnɔ mɪsɪrɔ wɔɔ kʊ ŋ naa yɪ bɪ, ŋ heer a zar gʊta, ŋnɪ ta, ŋn'aa hɔ haay woo… k'a ba bɪ hɪ cir bɪ m.
32 Cir bɪ n zibəənyɪ bɪ bir an a hɪ m, a ʊ: ‹Zibəənyɪ bʊnyaa, mɔɔ ɪ zɪm bɪ to ɪbɪɪ m haay, k'ɪbɪɪ cicir ba mɔɔ lɛ ra bɪ minto.
33 Ɪbɪɪ n ɪ da ma sɔ, ɪ ɪ mim bɪ cicir zɛ, amba mɔɔ ɪbɪɪ cicir zɛ bɪ n na?›
34 Cir bɪ nɔ n ma ʊ gʊta, an gʊaa bɪ du lɔnnɔcɛ ʊ k'an fɪr yɪ, k'an zɪm bɪ ka haay.»
35 Yeezuu n a ya, an a na ma, a ʊ: «Mɔɔ Zɪ k'a nɪ arzana ʊ bɪ y'a barɛ awɔɔ m ncɪnaaʊ, k'awɔɔ bɪr sugur kam kʊ ʊ kan a heer kɪ haay ɣ.»

19

La a lʊ ra mim
(Markɪ 10.1-12)

1 Yeezuu k'a naa do dɪnda haay bɪ, a a hʊr Galilee ʊ, an ta Zidee ʊ, Zʊrdɛn kur.
2 Zamaa cir gʊta zu a jɛ ʊ, an ŋ yaabazannɔ waa b'ʊ.
3 Farizɛɛnrɔ n a zɔ ma, k'a nyasʊ meerbaa nɔ ʊ, ŋnɪ laaka da han, ŋ ʊ: «Gʊaa a da ma, an la a lʊ ra, baa kʊ mim kara m na?»

* **18:24 18.24** Talan deem: Dɔɔraa buhɪra zibəə busoo m.

4 A n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Awɔɔ n a karında ba Wosoci b'ʊ ra? A ʊ: ‹A sıŋŋıda ʊ bı, Woso gʊaa da kan lʊ kı.›
5 A n a hı ŋ nı, a ʊ: ‹Bı y'a ka: gʊaa y'a gʊrɛ a zı kan a da kı ma, an a zɛ kʊ ra kan a lʊ kı, ŋ gʊaa hııya bı n a ba deem.›
6 Ncınaaʊ bı, ŋ bı hııya dɔ y, ŋ deem. Bı, gʊaa bı hɔ kʊ Woso a zɛ kʊ ra bı gʊngʊm kʊ ma y.»
7 Farizɛɛnrɔ wɔɔ n a lar, ŋ ʊ: «Bɔ m Moyiisi ʊ, n nı harcıntarɛ kaansʊrɛ ci ba, kʊ n nı bɔkarɛ n nı la lʊ ra?»
8 Yeezuu n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Awɔɔ heerkarɛ minto y'a ka Moyiisi n lɛ ka k'awɔɔ n la a lannɔ ra. Bı, durnya sıŋŋıda ʊ bı, ncınaaʊ bɛɛ y.
9 Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m: kʊ gʊaa la a lʊ ra, bı lʊ bı n jaan da y, an lʊ vanta sa, gʊaa bı do, jaandarɛzaa m.»
10 Karındanyınɔ wɔɔ n a hı m, ŋ ʊ: «Kʊ gʊaa kan a lʊ kı mim b'ı yırɛ ncınaaʊ, kʊ gʊaa n lʊ sa y, a jıra.»
11 Yeezuu n a nyı bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Gʊaa haay bɛɛ nı hɔdındarɛ naa do sire y, bı gʊɔɔ kʊ Woso paŋŋa ka ŋ ʊ kʊ ŋ n'a si rɔ wɔɔ, brɔɔ y'a sim.
12 Minno y'a hʊnhɔ y'a karɛ gʊɔɔ bır lʊ sire y: Gʊɔɔ ta ʊ, yı kʊ ŋ y'a ʊ bı, ŋ b'a dam ma ŋnı lʊ si y, gɔsınnɔ ta ʊ, gʊɔɔ y'a ba ŋ nı, gɔsınnɔ n ta ʊ, ŋ bır lʊ sire y Woso cirbəə bı minto. Gʊaa k'a n'a dam ma, an meerbaa naa do si bı, k'an a si.»

Nyınɔ poorero barkadaʊrɛ
(Markı 10.13-16; Likki 18.15-17)

13 Gʊɔɔ bʊr nyınɔ poorero m Yeezuu zi, k'an a wɔ ka ŋ mim la, an yaa da ŋ tɔ ma, bı karındanyınɔ wɔɔ n yɛ gʊɔɔ wɔɔ nı y, ŋn'a bam kan ŋ kı.
14 Yeezuu k'a naa yı bı, a a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a nyınɔ poorero wɔɔ to, ŋnı bʊr mɔɔ zi, a b'a ta ŋ nı tolle y. Bala, gʊɔɔ kʊ ŋ bɔ kʊ ʊ kan nawɔnnɔ kı rɔ wɔɔ, ŋ hɔ m Woso cirbəə bı m.»
15 A n a wɔ ka nyınɔ wɔɔ mim la, an a hʊr lɛɛ bı do ʊ.

Yeezuu kan arzakazaa kı
(Markı 10.17-31; Likki 18.18-30)

16 Bı kur bı, gʊaa a zɔ Yeezuu ma, an a lar, a ʊ: «Karınsaamba, bɔ mıŋŋa mɔɔ n'a barɛ m mısırbaa k'a nyarɛ ba ʊ bı yı?»
17 Yeezuu n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Bɔ m, ıbıı nı mɔɔ larm hɔ mıŋŋa mim ma? Gʊaa mıŋŋa ba ʊ kʊ Woso deem bɛɛ y. K'ıbıı lɛ taa k'ı gasʊ mısırbaa k'a nyarɛ ba ʊ bı nɔ ʊ, k'ı zu Woso lɛrɔ wɔɔ ʊ.»
18 Gʊaa bı n laaka da Yeezuu han, a ʊ: «Karɔɔ m Woso lɛrɔ wɔɔ barla?» Yeezuu n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «I bı gər zɛ y, ı bı jaan da y, ı bı koor ba y, ı bı kasɛtı ŋʊaar ba ı ka ı mim la y,
19 ı zı kan ı da kı da ʊ, ı ı mim ŋʊa amba ı ı mıŋŋa ŋʊa bı m.»
20 Nyukumbueere bı n a hı m, a ʊ: «Mɔɔ zu lɛrɔ nɔɔn duro haay ʊ, bɔ ı gɔɔta mɔɔ n'a barɛ?»
21 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «K'ıbıı lɛ taa k'ı yı mıŋŋa paan… k'ı ta ı yaa hɔ k'a n'ıbıı ʊ haay bı hɛɛ, ı busoo bı ka ŋʊazannɔ ʊ. Maam bı, ıbıı arzaka yım arzana ʊ. K'ı bʊr, ı bır zum mɔɔ ʊ.»
22 Bı, nyukumbueere bı k'a naa ma bı, a heer a zar gʊta, an a hʊr kan heerzar kı, bala, arzakazaa gʊta m.
23 A m naa, Yeezuu n a hı a karındanyınɔ wɔɔ m, a ʊ: «Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m: a wer ta ʊ kʊ arzakazaa n gasʊ Woso cirbəə nɔ ʊ.
24 Mɔɔ m ya, m n'a hırɛ: Yoonde gasʊ huuka yaa ʊ zanta, an lɛ da arzakazaa gasʊ Woso cirbəə bı nɔ ʊ m.»

25 Karındanyınɔ wɔɔ n zɛ kədə meerbaa naa do minto, ŋn'a hırɛ, ŋ ʊ: «Bı nka n'a dam ma kɛɛrɛ an bʊmbɔrɛ yı?»
26 Yeezuu n dıga ŋ ma, an a hı ŋ nı, a ʊ: «Gʊɔɔ b'a dam ma y, bı, Woso a da hɔ haay ma.»
27 Pıyɛɛr n meerbaa bı sa, a ʊ: «Dıga, wɔɔ hɔ haay to k'ʊ zu ıbıı ʊ, a nyıntam wɔɔ ma lɔ?»
28 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m: kʊ Gʊaanyı bı bʊr an nı nyıntam a cirbəəduu paŋŋazaa bı ra durnya daa b'ʊ, awɔɔ bueerehııyɔɔ k'a zu mɔɔ ʊ naa, awɔɔ nyıntam sɔ duuro ra kan mɔɔ kı k'ʊ Israyɛl do bueerehııyɔɔ wɔɔ dʊdɔ ka.
29 Bı, gʊaa haay k'a gʊ a harlɔ ma, gɛɛ a danyınɔ ma, a danlʊrɔ ma gɛɛ a zı kan a da kı ma, a nyınɔ ma, a hɔsıraro ma mɔɔ tɔ ma bı, a nawɔnnɔ haay yım gallɛm zɔrɔ kan mısırbaa k'a nyarɛ ba ʊ bı kı.
30 Bı, lɛɛkarɛzannɔ gʊta nyıntam jɛzannɔ, jɛzannɔ gʊta n nyınta lɛɛkarɛzannɔ.»

20

Dıvɛnsıra zibəəzannɔ

1 «Woso cirbəə bı bɔ kʊ rɛ kan gʊaa k'a wuti dɔgta mıŋŋa m, k'a gʊɔɔ sa a dıvɛnsıra zibəə ma bı kı.
2 A n lɛ sa kan zibəəzannɔ wɔɔ kı k'a *deniyee deem ka ŋ ʊ hindeem zibəə busoo. A n ŋ nyɔɔ a hɔsıra b'ʊ.
3 A n a ya, an a bɔ dɔgta wakatı nɛɛhʊ ma an gʊɔɔ gɔsınnɔ yı, ŋn'ı jınım daasıyaa ʊ, bı ŋ ba zibəə nı y.
4 A n a hı ŋ nı, a ʊ: ‹K'a ta mɔɔ hɔsıra b'ʊ sɔ, mɔɔ y'awɔɔ zibəə busoo k'a a ga m karɛ awɔɔ ʊ.›
5 Ŋ n ta hɔsıra b'ʊ. A n a ya, an bɔ sinsebir ʊ kan yirbəə wakatı kaakʊ kı ma, an a ya, an a ba maam sɔ.
6 Yirbəə wakatı soor k'a a ku bı, a a ya, an bɔ, an gʊɔɔ vantɔɔ yı ŋn'ı jınım daasıyaa b'ʊ, an a hı ŋ nı, a ʊ: ‹Bɔ m, awɔɔ n gɔɔta naa ʊ dɔgta m saa…, b'awɔɔ ba zibəə nı y?›
7 Gʊɔɔ wɔɔ n a hı m, ŋ ʊ: ‹Gɔsı n wɔɔ sa zibəə ma y.› A n a hı ŋ nı, a ʊ: ‹K'a ta mɔɔ hɔsıra b'ʊ sɔ a yaa zi ba.›
8 Lɛɛ k'a bʊr k'a lihi bı, dıvɛnsıra zaa b'a hı a zibəədıgamazaa bı m, a ʊ: ‹Zibəəzannɔ wɔɔ bir, ı ŋ busoo ka ŋ ʊ. A sıŋŋıda ba gʊɔɔ kʊ ŋ bʊr jɛ ʊ rɔ wɔɔ ma, k'ı nyambʊr lɛɛkarɛzannɔ wɔɔ ma.›
9 Gʊɔɔ kʊ ŋ bʊr yirbəə wakatı soor ma rɔ wɔɔ a zɔ, n nı deniyee deem-deem ka ŋ ʊ.
10 Lɛɛkarɛzannɔ wɔɔ kʊ ŋ y'a zɔ bı, ŋ y'a hɔɔn darɛ ŋ ʊ, a y'a yırɛ an lɛ da. Bı, deniyee deem-deem ŋ y'a ka ŋ ʊ sɔ.
11 Busoo bı kʊ ŋ n'a sim bı, ŋn'ı kukur bam hɔsırazaa bı ma.
12 Ŋ ʊ: ‹Gʊɔɔ nɔɔn duro, bʊr ŋ y'a ʊ jɛ ʊ, ŋ n zi ba wakatı deem taan…, ıbıı n bɔkarɛ, ı busoo ka ŋ ʊ hɔdeem kan wɔɔ kı, bı zi wɔɔ ba, ʊ kɔ dɔgta m tee… woso n wɔ wɔɔ ʊ, am sɛ hɔ bı m!›
13 Hɔsırazaa bı n a hı ŋ gʊaa deem m, a ʊ: ‹M gʊaa, mɔɔ n tu ta ıbıı rɛ y, ıbıı n lɛ sa kan mɔɔ kı kʊ m deniyee deem ka ı ʊ hindeem zibəə busoo ra?
14 Ɪ zibəə busoo si k'ı hʊr. Mɔɔ lɛ taa kʊ m busoo ka gʊaa k'a bʊr jɛ ʊ naa ʊ, amba mɔɔ lɛ n taa kʊ m a ka ıbıı ʊ naa m.
15 Mɔɔ ba lɛ m kʊ m m hɔɔnhɔ ba m busoo m na? Gɛɛ nɔntaama n ta ıbıı m kʊ mɔɔ m mıŋŋa bı minto ra!› »

16 Yeezuu n a ya, an a hı, a ʊ: «Ncınaaʊ bı, jɛzannɔ yım lɛɛkarɛzannɔ, lɛɛkarɛzannɔ n yı jɛzannɔ.»

Yeezuu a ya, an n'a zɛ kan a mımbɔʊrɛ kı mim dındam
(Markı 10.32-34; Likki 18.31-34)

17 Yeezuu a hʊr, an nı tam Zerizalɛm ʊ. A n karındanyınɔ bueerehııyɔɔ wɔɔ gaa a hɔ, ŋn'ı tarɛ, an n'a hırɛ ŋ nı, a ʊ:

18 «K'a tʊr ka, ta kʊ wɔɔ nawʊm Zerizalɛm ʊ naa, bı n nı zɛm bı Gʊaanyı bı nyasʊ ʊ, n n a ka wosocɛmannıbənno jıtannɔ wɔɔ ʊ kan wosocíkarınsaambɔɔ wɔɔ kı. Brɔɔ n a ka zɛ ma.

19 Ŋ y'a kam kıfıırɔ ʊ, brɔɔ n yaa wʊ ma, ŋn'a zɛ madır m, ŋn'a wɔ gɔdarkʊra ma, b'a dɔmım kaakʊ hinni ʊ, Woso y'a mım bɔŋ ʊ gəəno bire ʊ.»

Zakkı kan Zaan kı da hɔ yɛrɛ
(Markı 10.35-45)

20 Zebedee nyınɔ da a zɔ Yeezuu ma kan a nyınɔ wɔɔ kı, an kukurə zɛ a taa, k'a hɔ yɛ han.

21 Yeezuu n a lar, a ʊ: «Bɔ ı lɛ n taa?» A n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Lɛ ka kʊ mɔɔ nyınɔ hııyɔɔ nɔɔm n bı nyınta ıbıı cirbəə bı nɔ ʊ. Deem ı bısı, deem ı jısa.»

22 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Awɔɔ n hɔ k'a n'a yɛm bı dɔ y. Awɔɔ y'a dam ma, a fıryırɛ kʊ mɔɔ n n'a yım bı yı ra?» Ŋ n a nyı bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Wɔɔ ʊ da ma.»

23 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Fıryırɛ kʊ mɔɔ n n'a yım bı, awɔɔ y'a yırɛ. Bı, k'a gɔɔta mɔɔ jısa kan mɔɔ bısı bı kı nyıntarɛ nı, mɔɔ n m da ma, m zaa ka y, bala, mɔɔ n m so ŋ ʊ y. N zɛm bı ŋ ka gʊɔɔ kʊ mɔɔ Zı bıncɛrɔ wɔɔ banka ŋ minto rɔ wɔɔ ʊ.»

24 Karındanyınɔ buro kʊ ŋ gɔɔta rɔ wɔɔ kʊ ŋ naa ma bı, ŋ nɔ ma ʊ kan danyınɔ hııyɔɔ wɔɔ kı.

25 Yeezuu n ŋ bir, an a hı ŋ nı, a ʊ: «Awɔɔ dɔ, a ʊ: gʊɔɔ k'awɔɔ nı dıgarɛ ŋ ma kıfıırɔ wɔɔ, ŋ cinno ı paŋŋa barɛ ŋ ma, paŋŋazannɔ n n'a hɔɔnhɔ bam gʊɔɔ wɔɔ ma sɔ.

26 B'a n a ga m, an yı ncınaaʊ awɔɔ bire ʊ y. Bı, kʊ gʊaa lɛ taa k'a yı jıtaarɛ awɔɔ bire ʊ, k'an a ba awɔɔ zibəənyı.

27 Bı, kʊ gʊaa lɛ taa k'a yı lɛɛkarɛzaa awɔɔ bire ʊ, k'an a ba awɔɔ lɔ.

28 Bala, Gʊaanyı bı n bʊr kʊ gʊɔɔ n'a hɔɔnhɔ ba y, bʊr a ʊ k'a b'a ba gʊɔɔ zibəənyı, k'a ga, kʊ gʊɔɔ gʊta n bʊmbɔrɛ yı.»

Zeriko bʊʊrɔ hııyɔɔ waarɛ
(Markı 10.46-52; Likki 18.35-43)

29 Bɔ kʊ ŋ y'a ʊ Zeriko ʊ bı, gʊaa cir gʊta zu Yeezuu jɛ ʊ.

30 Bʊʊrɔ nyınta hııya zaa bı lezi. Kʊ ŋ y'a ma, ŋ ʊ: Yeezuu n nı cenim bı, ŋn'a sıŋŋıda ba ŋn'ı zee dam, ŋ ʊ. «Karınsaamba, *Davıd Nyı, wɔɔ cicir zɛ!»

31 Gʊɔɔ wɔɔ nı bʊgʊr barɛ ŋ ma, ŋ ʊ, ŋn'a tʊr ka, bı ŋ y'a banka ŋn'a da ra: «Karınsaamba, Davıd Nyı, wɔɔ cicír zɛ!»

32 Yeezuu n jım, an ŋ bir, an ŋ lar, a ʊ: «Awɔɔ lɛ n taa kʊ m bɔ ba awɔɔ minto?»

33 Ŋ n a nyı bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Karınsaamba, a ka kʊ wɔɔ n lɛɛ yı.»

34 Yeezuu n ŋ cicir zɛ, an a wɔ da ŋ mınyaarɔ wɔɔ ma. Lɛɛm bı, gʊɔɔ hııyɔɔ wɔɔ ı lɛɛ yırɛ, ŋn'ı zum Yeezuu ʊ.

21

Yeezuu gasʊ Zerizalɛm ʊ
(Markɩ 11.1-11; Likki 19.28-40; Zaan 12.12-19)

1 Kʊ ŋ y'a zɔ Zerizalɛm ma, ŋn'a zɔ Bɛtfazee jɩr ʊ Oliviyee ci mim ʊ bɩ,
Yeezuu a karɩndanyɩnɔ nyɔɔ hɩɩya.
2 A n a hɩ ŋ nɩ, a ʊ: «K'a ta kʊ k'a n'awɔɔ lɛɛ naa ʊ. Awɔɔ brada yɩrɛ, n
n a kʊsɩ kan a nyɩnnɩ kɩ, k'a hʊr a bʊr ŋ nɩ.
3 Kʊ gʊaa awɔɔ lar a hʊrlɛ zaa ma, k'a hɩ m a ʊ: Zuuba lɛ n taa. B'a yɩ
ŋ tore ŋnɩ bʊr.»
4 Ba mim naa do ʊ kʊ wosolɛsinnɩsorazaa bɩ hɔ k'a hɩ naa n kʊ yɩ. A ʊ:
5 K'a hɩ *Siyɔn zannɔ m, a ʊ:
K'a dɩga a cir k'a nɩ zɛrɛ a zi mɩŋŋazerle m,
an da bra ʊ, brapoo m, brada nyɩnnɩ m.
6 Karɩndanyɩnɔ wɔɔ n ta, ŋnɩ hɔ kʊ Yeezuu a hɩ ŋ nɩ bɩ ba.
7 Ŋ n bʊr brada bɩ m kan a nyɩnnɩ bɩ kɩ, ŋn'a huuro ka ŋ la, Yeezuu n da
ʊ.
8 Gʊɔɔ gʊta n a huuro ka zaa bɩ ra, gɔsɩnnɔ n gɔ lɛɛ yɩnyar ŋn'a ka zaa bɩ
ra sɔ.
9 Gʊɔɔ kʊ ŋ nɩ Yeezuu lɛɛ kan gʊɔɔ kʊ ŋ n'a jɛ ʊ rɔ wɔɔ kɩ ɩ zee darɛ, ŋ ʊ:
«*Hozaana *Davɩd Nyɩ!
Gʊaa k'a nɩ zɛm Zuuba tɔ ma bɩ n barka yɩ!
Woso n lɛbɔʊrɛ yɩ arzana ʊ!»
10 Yeezuu k'a gasʊ Zerizalɛm ʊ bɩ, kʊ bɩ gʊɔɔ wɔɔ haay ŋn'ɩ bɩrlɛ a mim
ma, ŋn'ɩ laaka dam, ŋ ʊ: «Gʊaa naa do nka nɩ?»
11 Zamaa bɩ n'a nyɩ bɔŋ ʊ, ŋ ʊ: «Wosolɛsinnɩsorazaa Yeezuu m, a to a ʊ
Nazarɛtɩ ʊ, Galilee kʊ ʊ.»

Yeezuu ɩ lam hɔheenno ra

Zerizalɛm Wosocɛ ʊ
(Markɩ 11.15-19; Likki 19.45-48; Zaan 2.13-22)

12 Yeezuu n gasʊ Wosocɛ ʊ b'ʊ, an nɩ lam gʊɔɔ kʊ ŋ nɩ hɔ hɛɛnm, ŋn'ɩ
hɔ sim nɔ wɔɔ ra. A busoolʊrlɛzannɔ taabɩrlɔ hɩnhɩsɩga kan cirpʊnnɔ
hɛɛnno nyɩntaragɔrɔ kɩ.
13 A n a hɩ ŋ nɩ, a ʊ: «N n a gʊrsɩra ba Wosoci ʊ, n ʊ: ‹N mɔɔ cɛ bɩ birm
yaadarɛcɛ› ra? Awɔɔ n bɔkarɛ a sa, a ba konno nyaakʊndajɩ!»
14 Bʊʊrɔ kan kusiməro kɩ n a zɔ Yeezuu ma Wosocɛ ʊ b'ʊ an ŋ waa.
15 Wosocɛmannɩbənno jɩtannɔ kan wosocikarɩnsaambɔɔ wɔɔ kɩ heer n
yɩ nyɩnta kan Yeezuu kɩ ỵ, kʊ ŋ y'a yɩ an nɩ zi gʊta barɛ, kan nyɩnɔ kʊ ŋ
nɩ zee dam Wosocɛ ʊ b'ʊ, ŋ ʊ: «Hozaana, Davɩd Nyɩ!»
16 Ŋ n a hɩ Yeezuu m, ŋ ʊ: «Ɩbɩɩ ɩ hɔ kʊ ŋ n'a hɩm bɩ mam na?» Yeezuu
n a nyɩ bɔ ʊ, a ʊ: «Ɩɩn…, awɔɔ n a karɩnda ba fɩɩga Wosoci b'ʊ, n ʊ: ‹Ɩbɩɩ
ka nyɩnɔ kan banfinnirɔ kɩ n n'a lɛ bɔrɛ ɩbɩɩ ʊ› ra?»
17 A m bɩ, Yeezuu n ŋ to b'ʊ, an a hʊr an bɔ kʊnɔ ʊ b'ʊ, an ta Betanii ʊ
dɔ n mɛ m b'ʊ.

Yeezuu lɛ kʊsɩ da sɔɔn ʊ
(Markɩ 11.12-14,20-24)

18 Yeezuu k'a wusigə dɔgta mɩŋŋa m, an nɩ tam kʊnɔ ʊ b'ʊ bɩ, nɔ a nyasʊ.
19 A n sɔɔn yɩ zaa bɩ lezi, an a zɔ ma b'a n hɔsɩ yɩ ma k'a lɛɛ bɛɛ bala y.
A m bɩ, an a hɩ sɔɔn bɩ m, a ʊ: «Ɩbɩɩ b'ɩ yarɛ ɩ nyɩ da dɔ y!» Lɛɛm bɩ, sɔɔn
bɩ ga.

20 Karındanyınɔ wɔɔ kʊ ŋ naa yı bı, ŋ zɛ kədə, ŋnı laaka da Yeezuu han, ŋ ʊ: «A a ba lɔ sɔɔn bı n ga lɛɛm ncınaaʊ?»
21 Yeezuu n a nyı bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m: k'awɔɔ sıra ka, bı bısıkarɛ b'awɔɔ heer ʊ, awɔɔ mɔɔ zi kʊ mɔɔ ba sɔɔn naa do m bı bam. B'awɔɔ a da ma sɔ, a hı ci naa do m, a ʊ, ı bɔɔta naa ʊ, ı ı da higʊta ʊ. A bam maam.
22 K'awɔɔ sıra ka, hɔ haay k'awɔɔ n n'a yɛm yaadarɛ nɔ ʊ haay bı, Woso yı ŋ karɛ awɔɔ ʊ.»

Yeezuu paŋŋa bı, a to a ʊ ka?
(Markı 11.27-33; Likki 20.1-8)

23 Yeezuu k'a gasʊ Wosocɛ ʊ b'ʊ bı, a a sıŋŋıda ba, an nı hɔ dındam. Wosocɛmannıbənno jıtannɔ kan gʊɔɔgusinno kı a zɔ Yeezuu ma, ŋn'a lar, ŋ ʊ: «Lɛ kara ıbıı n ta m k'ı naa ba? Nka ı lɛ bı do ka ı b'ʊ?»
24 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Kʊ m awɔɔ lar mim deem ma, deem bala, k'awɔɔ nyı bɔ ʊ, kʊ m bɔkarɛ, m lɛ kʊ mɔɔ n ta m bı jı hı awɔɔ m.
25 Batɛm kʊ Zaan n n'a kam bı, a to a ʊ Woso zi gɛɛ, gʊɔɔ zi?» Ŋ nı bısı kam kan kʊ kı, ŋ ʊ: «Kʊ wɔɔ ʊ a to a ʊ Woso zi, a y'a hırɛ, a ʊ: Bɔ minto m, wɔɔ n sıra ka ʊ?
26 Bı kʊ wɔɔ ʊ gʊɔɔ zi, wɔɔ ı nyi bam zamaa bı kʊ ŋ Zaan dɔ wosolɛsinnısorazaa paan… bı, ŋ bı yɛm kan ʊ kı y.»
27 A m naa, ŋn'a nyı bɔ Yeezuu nʊ, ŋ ʊ: «Wɔɔ n a dɔ y.» Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Mɔɔ bı lɛ kʊ mɔɔ n ta m, m nı naa bam bı jı hırɛ awɔɔ m sɔ y.»

Gʊaa nyınɔ hııyɔɔ hɔbɔkʊrɛnoom

28 «Awɔɔ y'a hɔɔn dam mim naa do ma lɔ? Gʊaa ı nyınta nyınɔ m hııya. A n a hı lɛɛkarɛzaa bı m, a ʊ: ‹M nyınnı, ta her ı yaa zi ba mɔɔ *dıvɛnsıra ʊ.›
29 Nyı bı n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: ‹Mɔɔ bı tarɛ y.› Maasırɛ k'a ba bı, a a hɔɔndarɛ lʊr an ta hɔsıra b'ʊ.
30 Gʊaa bı n a ya, an a hı nyı vanta bı m maam sɔ. Nyı bı do ʊ: ‹Lın…, baaba,› b'a n ta y.
31 Nyınɔ hııyɔɔ nɔɔn duro bire ʊ bı, nka y'a zı bı hɔɔnhɔ ba?» Ŋ n a nyı bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Lɛɛkarɛzaa bı m». Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, yawʊrsinno kan lannɔ kʊ ŋ n'a mıŋŋa hɛɛnm nɔ kı lɛɛkarɛ awɔɔ m Woso cirbəə bı nɔ ʊ.
32 Bala, Zaan-Batiisi bʊr awɔɔ zi, an zaa mıŋŋa hınka awɔɔ m, b'awɔɔ n a mim si y. Bı, yawʊrsinno kan lannɔ kʊ ŋ n'a mıŋŋa hɛɛnm nɔ kı a mim si. Awɔɔ naa yı, b'awɔɔ gɔɔta awɔɔ n a bɔ a taam k'a mim si y.»

Wutu dɔmazannɔ bʊnyaarɔ hɔbɔkʊrɛnoom
(Markı 12.1-12; Likki 20.9-19)

33 «K'a tʊr ka hɔbɔkʊrɛnoom vanta ma: Gʊaa ı nyınta, an dıvɛn gɔ sɔɔn, an lambaar da ma, an yaa hɔn, k'a bır dıvɛn bı hí bɔŋ ʊ, an bɛŋŋʊ dɔ sɔ k'a tır dɔ hɔsıra bı ma. A n a sa, an a da gʊɔɔ wɔ ʊ, kʊ ŋ n'a zi ba, k'a b'a nyɔɔdʊ bı jir. A n a hʊr, an ta kʊ ʊ.
34 Dıvɛn mɔsa k'a ku bı, an a zibəənyınɔ nyɔɔ hɔsıra bı zibənno wɔɔ zi, kʊ ŋ n'aa a hɔ si, ŋnı b'a ka a ʊ.
35 Zibəənyınɔ wɔɔ n ŋ nyasʊ, ŋnı deem dundu, ŋnı deem zɛ gər, ŋnı deem bımba jaarɔ m, ŋn'a zɛ, an ga.
36 Hɔsırazaa bı n a ya, an zibəənyınɔ nyɔɔ gʊta an lɛ da biisi bı m. Bı, zibənno wɔɔ a ya ŋnı hɔ kʊ ŋ y'a ba lɛɛkarɛzannɔ wɔɔ m bı ba nawɔnnɔ m sɔ.
37 A nyarɛ ma bı, a nyıyar a nyɔɔ, an n'a hɔɔn darɛ, a ʊ, kʊ mɔɔ nyı m naa, ŋ y'a daŋ ʊ.

38 Bı, zibənno wɔɔ kʊ ŋ y'a to ŋnı nyı bı yı bı, ŋn'a dındam kan kʊ kı, ŋ ʊ: ‹Naa n nı zɛm b'a so a zı arzaka b'ʊ. K'a bʊr, k'ʊ a zɛ, k'ʊ ʊ so arzaka b'ʊ!›
39 Ŋ n a nyasʊ, ŋnı bɔ m hɔsıra b'ʊ, ŋn'a zɛ gər.»
40 Yeezuu n laaka da ŋ han, a ʊ: «Kʊ dıvɛnsırazaa bı bʊr, bɔ an n'a bam zibənno wɔɔ nı?»
41 Ŋ n a nyı bɔ ʊ, ŋ ʊ: «A gʊɔɔ bʊnyaarɔ nɔɔn duro zınzɛm, a bı ŋ cicir zɛrɛ y, an hɔsıra bı ka gʊɔɔ vantɔɔ ʊ ŋn'a zi ba, ŋn'a hɔ ka ʊ a dɔmım ʊ.»
42 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Awɔɔ n hɔ kʊ Wosoci b'a hı bı karında ba ra? A a hı, a ʊ:
Jaa kʊ cɛdonno wɔɔ a zo bı
y'a ba cɛ bı jır jaa paŋŋazaa.
Hɔ kʊ Zuuba a ba bı n naa do,
wɔɔ nı dıgam ma hɔ mıŋŋa gʊta.
43 Bı y'a ka, mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, mɔɔ ʊ, n Woso cirbəə bı yɔrɛ awɔɔ m, n n a ka do vanta ʊ an cirbəə bı zibəə k'a a ga m bı ba. [
44 Kʊ gʊaa a do jaa naa do ra, a hısıga dam, bı kʊ jaa b'a da gʊaa ra a gʊaa bı do hɔɔnsırɛ.]»
45 Wosocɛmannıbənno jıtannɔ kan farizɛɛnrɔ wɔɔ kı kʊ ŋ Yeezuu hɔbɔkʊrɛnoonno nɔɔn duro ma bı, ŋ y'a dɔ ŋ ʊ, a hı a nawʊrɛ a ma.
46 Ŋ n'a kam ma k'a nyasʊ, bı, ŋ yı nyi bam zamaa bı m, bala, zamaa b'ı dıgam Yeezuu ma wosolɛsinnısorazaa.

22

Harcıntarɛ cibsa hɔbırɛ gʊta hɔbɔkʊrɛnoom
(Likki 14.15-24)

1 Yeezuu a ya, an hɔbɔkʊrɛnoom da ŋ nı, a ʊ:
2 «Woso cirbəə bɔ kʊ rɛ kan cir k'a a nyınnı lʊsarɛ cibsa ba kı.
3 A n a zibəənyınɔ nyɔɔ kʊ ŋ n'aa gʊɔɔ k'a hı ŋ nı kʊ ŋ nı bı cibsa bı rɔ wɔɔ bir, ŋnı bɔkarɛ ŋ ʊ, a bı zɛrɛ y.
4 A n a ya, an zibəənyınɔ vantɔɔ nyɔɔ an a hı ŋ nı, a ʊ: ‹K'a yaa hı gʊɔɔ kʊ mɔɔ ŋ bir cibsa bı ma rɔ wɔɔ m, a ʊ: mɔɔ cibsa bı banka m a nya, mɔɔ m dono zınzɛ kan m hɔbısırɔ gʊtɔɔ kı, hɔ haay banka, k'a bʊr cibsa bı ma kɛɛrɛ.›
5 Bı, gʊɔɔ wɔɔ n dıga cibsa birle bı ma hɔsı y, ŋn'a hʊr ŋnı ta a zibəəjırɔ ʊ, naa n ta hɔsıra ʊ, naa n ta daası ʊ mədrɔ hɛɛjı ʊ.
6 Ŋ n gɔɔta rɔ wɔɔ n zibəənyınɔ wɔɔ nyasʊ, ŋnı nyannı da ŋ ma, ŋnı bɔkarɛ, ŋnı ŋ zınzɛ.
7 Cir bı nɔ n ma ʊ, an sʊrdaarɔ nyɔɔ ŋn'aa gərzenno nɔɔn duro zınzɛ, ŋnı sɛ da ŋ kʊ bı ma.
8 A m naa, an a hı a zibəənyınɔ m, a ʊ: ‹Cibsa bı hɔbırɛ bı bankarɛ nya, bı gʊɔɔ kʊ mɔɔ hı ŋ nı rɔ wɔɔ n a ga kʊ ʊ ba y.
9 K'a ta zaazɛkʊrarɔ wɔɔ ra, kʊ nka awɔɔ yı, k'a hı m k'an bʊr cibsa bı ma.›
10 A zibəənyınɔ wɔɔ n a hʊr, ŋnı zaarɔ sa ŋnı gʊɔɔ kʊ ŋ yı ŋ yı rɔ wɔɔ so kʊ ma, gʊɔɔ mıŋŋɔɔ, kan gʊɔɔ bʊnyaarɔ kı. Gʊɔɔ n cɛ kʊ n nı cibsa bı baŋ ʊ bı han.
11 Cir bı gasʊ k'a dıga gʊɔɔ kʊ ŋ bʊr cibsa bı ma rɔ wɔɔ ma, an a to, an gʊaa yı, gʊaa bı do n harcıntarɛ cibsa huu du a ma y.
12 A n a hı m, a ʊ: ‹Ibıı ba lɔ ı gasʊ naa ʊ, b'ıbıı ba harcıntarɛ cibsa huu nı?› Bı gʊaa bı n a nyı bɔ ʊ y.

13 A m bɪ, cir bɪ n a hɪ zibəənyɪnɔ wɔɔ m, a ʊ: ‹K'a gannɔ kan a wɔrɔ
kɪ kʊsɪ a zo garga ra, monsigə ʊ. Lɛɛ bɪ do an nɪ nyi kaŋ ʊ, an a sɔ sʊ.› »
14 Yeezuu n a ya, an a hɪ, a ʊ: «N gʊɔɔ bir gʊta, bɪ, n nɪ ŋ nyʊkɔ ʊ rɔ
wɔɔ poore.»

Rɔm cir yawʊr sire mim
(Markɪ 12.13-17; Likki 20.20-26)

15 Naa jɛ ʊ bɪ, farizɛɛnrɔ ta, ŋn'aa a so kʊ ma, k'a a ka zaa k'a nɪ Yeezuu
nyasʊm ma a meerbaa nɔ ʊ bɪ dɔ.
16 Ɲ n a karɪndanyɪnɔ kan Hɪrɔɔdɪ jɛzannɔ kɪ nyɔɔ Yeezuu zi, kʊ ŋ n'aa
hɪ m, ŋ ʊ: «Karɪnsaamba, wɔɔ dɔ wɔɔ ʊ sɪra ɪbɪɪ n'a hɪm, Woso zaa ɪbɪɪ
n'a dɪndam sɪra bɪncɛ ʊ, ɪbɪɪ bɪr nyi bam gʊɔɔ nɪ y, b'ɪbɪɪ bɪr gʊɔɔ nyʊkɔŋ
ʊ sɔ y.
17 Bɪ minto bɪ, ɪ hɔɔnhɔ hɪ wɔɔ m, wɔɔ lɛ bɪ zaa ka k'ʊ Rɔm cir yawʊr
ka ʊ gɛɛ, ʊ b'a ka ʊ gɛ?»
18 Bɪ, kʊ Yeezuu ŋ zambʊ bɪ dɔ bɪ, a a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Zambʊzannɔ! Bɔ
m, awɔɔ nɪ mɔɔ makra barɛ?
19 K'a busoo kʊ n nɪ Rɔm cir yawʊr kam nɪ bɪ hɪnka m m.» Ɲ n deniyee
deem hɪnka m.
20 Yeezuu n ŋ lar, a ʊ: «Gʊaa mim kʊ n y'a da ʊ naa kan gʊrsɪra naa do
kɪ, nka hɔɔ nɪ?»
21 Ɲ ʊ: «Rɔm cir hɔɔ m.» A n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «K'a maam k'a hɔ kʊ Rɔm
cir hɔ m bɪ ka ʊ, k'a hɔ kʊ Woso hɔ m bɪ ka ʊ sɔ.»
22 Meerbaa naa do a ka ŋ n zɛ kədə, ŋn'a hʊr, ŋnɪ Yeezuu to.

Gəəno mɪmbɔʊrɛ mim
(Markɪ 12.18-27; Likki 20.27-40)

23 Hinni bɪ do ʊ bɪ, sadisɛɛnrɔ gɔsɪnnɔ bʊr Yeezuu zi. Bala, sadisɛɛnrɔ
wɔɔ ʊ gəəno mɪmbɔʊrɛ b'a ʊ y. Ɲ n laaka da Yeezuu han, ŋ ʊ:
24 «Karɪnsaamba, Moyiisi a gʊrsɪra ba an a ka wɔɔ ʊ, a ʊ, kʊ gʊaa cɛmba
ta ʊ, an ga an a lʊ to, b'a nyɪ ba ʊ y, k'a dam n lʊ bɪ si, k'an nyɪ yɪ kan kɪ
a cɛmba bɪ minto.
25 A n bɔkarɛ, danyɪnɔ ɪ nyɪnta saanhɪna wɔɔ bire ʊ, lɛɛkarɛzaa bɪ n lʊ
sa an ga, b'a n nyɪ yɪ kan lʊ bɪ kɪ y.
26 A hɪɪya hɔ bɪ n lʊ bɪ si, an ga, an lʊ bɪ to b'a n nyɪ yɪ kan kɪ y. A kaakʊ
hɔ bɪ maam sɔ, saanhɪnarɔ wɔɔ haay ŋ gɪnga bɪ ŋ n nyɪ yɪ kan lʊ bɪ kɪ y.
27 Ɲ haay kur bɪ, lʊ bɪ n ga sɔ.
28 Gəəno mɪmbɔʊrɛ dɔmɪm ʊ, kʊ ŋ y'a mɪm bɔ ʊ, nka y'a so lʊ b'ʊ ŋ
bireyaa ʊ? Bala, gʊɔɔ saanhɪnarɔ wɔɔ haay lʊ bɪ si.»
29 Yeezuu n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «K'awɔɔ n gʊrsɪra mɪŋŋɔɔ wɔɔ dɔ kan Woso
paŋŋa kɪ bɪ y'a ka awɔɔ n'a nyʊnnyɔɔm.
30 Bala, gəəno mɪmbɔʊrɛ dɔmɪm ʊ, yar bɪr lʊ sarɛ y, lʊ bɪr yar sarɛ y,
bɔ ŋ y'a ʊ kʊ ʊ kan malɛɛkarɔ kʊ ŋ nɪ brama rɔ wɔɔ kɪ.
31 Bɪ, kʊ gəəno mɪmbɔʊrɛ mim nɪ, awɔɔ n hɔ kʊ Woso a hɪ awɔɔ m bɪ
karɪnda ba ra? A a hɪ, a ʊ:
32 ‹Abraham kan Izakkɪ kɪ, Zakɔɔb kɪ Woso m mɔɔ m.› Gəəno Woso bɛɛ
y, gʊɔɔ mɪsɪɪrɔ Woso m.»
33 Yeezuu hɔdɪndarɛ naa do cem zamaa bɪ hɔɔndarɛ han.

Lɛ k'a lɛ da lɛrɔ wɔɔ m haay
(Markɪ 12.28-34; Likki 10.25-28)

34 Farizɛɛnrɔ wɔɔ kʊ ŋ y'a ma, ŋ ʊ, Yeezuu a ka sadisɛɛnrɔ wɔɔ b'a dam
ma ŋn'a ya ŋnɪ meer ba bɪ, ŋ y'a so kʊ ma.

35 Ŋ gʊaa deem kʊ wosocikarınsaamba gʊta m bı laaka da Yeezuu han, k'a makra ba.
36 A ʊ: «Karınsaamba, lɛrɔ wɔɔ haay bire ʊ, kara ı lɛ da?»
37 Yeezuu n a nyı bɔ nʊ, a ʊ: « ‹K'ı Zuuba Woso ŋʊa kan ı heer kı haay, kan ı nyi kı haay, kan ı hɔɔndarɛ kı haay.›
38 Lɛ k'a lɛ da, a m lɛ gʊta bı m naa do.
39 Lɛ hııya hɔ k'a gʊtabaa lɛɛkarɛ hɔ bı ku bı m naa do: ‹K'ı mim ŋʊa amba ı mıŋŋa m.›
40 Moyiisi lɛrɔ wɔɔ haay kan wosolɛsinnısorazannɔ wɔɔ meerbaarɔ kı haay məsi m lɛrɔ hııyɔɔ nɔɔn duro m.»

Krista bı, nka nyı nı?
(Markı 12.35-37; Likki 20.41-44)

41 Farizɛɛnrɔ wɔɔ kʊ ŋ y'a so kʊ ma bı, Yeezuu laaka da ŋ han, a ʊ:
42 «Awɔɔ y'a hɔɔn dam Krista ma lʊnlɔ? Nka nyı nı?» Ŋ n a hı m, ŋ ʊ: «*Davıd Nyı m.»
43 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «B'a yı lɔ, Sɛnt-Ɛspri n a ka Davıd n a bir a Zuuba? Bala, Davıd b'a hı, a ʊ:
44 Zuuba Woso a hı mɔɔ zuuba m,
a ʊ: nyınta mɔɔ bısı ʊ,
kʊ m tolle ba m a ka, k'ı jınnɔ wɔɔ n nyınta ı gam taa.
45 K'a ı yırɛ ı ʊ Davıd y'a birm a Zuuba, yı an nawʊm lɔ kɛɛrɛ kʊ Krista n yı *Davıd Nyı?»
46 Gɔsı n a da ma, an a nyı bɔ nʊ y. Hinni bı do tɛkka ma, gʊaa ba ʊ dɔ, a heer n kookoo k'a lar mim ma y.

23

Wosocikarınsaambɔɔ kan farizɛɛnrɔ kı zambʊ mim
(Markı 12.38-39; Likki 11.43,46; 20.45-46)

1 Yeezuu a sıŋŋıda ba, an nı meer bam kan zamaa bı kı, a karındanyınɔ wɔɔ kı, an n'a hırɛ, a ʊ:
2 «Wosocikarınsaambɔɔ wɔɔ kan farizɛɛnrɔ wɔɔ kı, Moyiisi lɛrɔ wɔɔ ŋn'a hınkam gʊɔɔ m.
3 Bı minto bı, awɔɔ a ga m, a sıra ka ŋ ʊ, a hɔ kʊ ŋ n'a hırɛ awɔɔ m haay bı ba, b'a bı zu ŋ zibəə ʊ y. Bala, ŋ bır hɔ kʊ ŋ n'a dındam gʊɔɔ m bı barɛ y.
4 Ŋ tır mɔr gorezaa kʊsı ŋn'a ka gʊaa mee, bı ŋ bır a wɔ dam ma k'a a da a zaa han, an a busu y.
5 Ziro kʊ ŋ nı ŋ bam haay rɔ wɔɔ ba ŋ nawʊm kʊ gʊɔɔ m dıga a ma, bı y'a ka, Wosoci lemim kʊ ŋ tır a kʊsı a tusə ma gɛɛ a za ma bı ba ŋ tır a ʊ jintə, ŋ tır pɛɛra lensəzannɔ dɔ a huuro rɛ, k'an bır yım.
6 Lɛɛ mıŋŋɔɔ ŋ tır a ka ma cibsarɔ bıncɛ ʊ, sokʊma bıncɛ ʊ, lɛɛ wısı ŋ tır a kam ma.
7 A ŋʊa ŋ tır a ʊ kʊ ŋ nı bır yaa darɛ a m mıŋŋa gʊɔɔ gaa ʊ, kʊ gʊɔɔ n bır a birm karınsaamba.
8 B'awɔɔ, a bı yɛ kʊ n n'a bir karınsaamba y, bala, danyınɔ n'awɔɔ m haay, awɔɔ karınsaamba bı deem.
9 A bı gɔsı bir tara burə ʊ a ʊ, a Zı y, bala, awɔɔ Zı bı deem, an nı arzana ʊ bı.
10 A b'a ka ma kʊ n n'a bir jıtaarɛ y. Bala, awɔɔ jıtaarɛ bı deem, Krista m.
11 Gʊaa k'a lɛ da awɔɔ bire ʊ bı, k'an yı awɔɔ zibəənyı.

12 Kʊ gʊaa a mɪŋŋa busu, Woso y'a zerm. Kʊ gʊaa a mɪŋŋa zer, Woso
y'a busum.»

Yeezuu ɪ meer bam wosocikarɪnsaambɔɔ kan farizɛɛnrɔ wɔɔ kɪ ma
(Markɪ 12.40; Likki 11.39-42,44,52; 20.47)

13 «Kʊsɪ ɪ kan awɔɔ kɪ, awɔɔ wosocikarɪnsaambɔɔ kan farizɛɛnrɔ
zambʊzannɔ kɪ, awɔɔ ɪ Woso cirbəə bɪ lɛ tam kʊ gʊɔɔ bɪ gasʊ y. Awɔɔ
mɪŋŋɔɔ bɪr gasʊrɛ y, bɪ gʊɔɔ kʊ ŋ lɛ n taa k'a gasʊ rɔ wɔɔ, awɔɔ bɪr brɔɔ
tore ŋn'ɪ gasʊrɛ y.

[

14 Kʊsɪ ɪ kan awɔɔ kɪ awɔɔ wosocikarɪnsaambɔɔ kan farizɛɛnrɔ
zambʊzannɔ kɪ, awɔɔ ɪ zonno hɔ kʊ ŋ nɪ ta m bɪ yɔrɛ ŋ nɪ, a a ya, a
gaa, an nɪ yaa jintoo dam kʊ n n'a hɪ a ma gʊɔɔ mɪŋŋɔɔ. Naa minto m,
awɔɔ hʊnhʊrlɛ n nɪ yɪm maam-maam.]

15 Kʊsɪ ɪ kan awɔɔ kɪ, awɔɔ, wosocikarɪnsaambɔɔ kan farizɛɛnrɔ
zambʊzannɔ kɪ, awɔɔ ɪ tam kʊrɔ ʊ tara burə ʊ kan kɔɔlʊʊ nɔ ʊ kɪ an
n'a kam gʊaa deem taan... ma k'an zu awɔɔ lɛrɔ wɔɔ ʊ, bɪ k'awɔɔ ku
b'awɔɔ ka an yɪ sɛhar gʊaa gallɛm hɪɪya an lɛ da awɔɔ m.

16 Kʊsɪ ɪ kan awɔɔ kɪ, awɔɔ k'an bʊʊrɔ, an nɪ zaa hɪnkam gʊɔɔ m, awɔɔ
y'a hɪrɛ, a ʊ: ‹Kʊ gʊaa ler bɔ Wosocɛ bɪ tɔ ma hɔsɪ bɛɛ nɪ y, bɪ k'a ler bɔ
Wosocɛ bɪ sarma bɪ tɔ ma pakra m k'an hɔ k'a hɪ bɪ ba.›

17 Hɔɔnwarzannɔ, bʊʊrɔ n'awɔɔ m! Kara ɪ lɛ da a mim nɪ? Sarma bɪ m
gɛɛ, Wosocɛ k'a ka sarma bɪ nɪ yɪm Woso hɔ bɪ nɪ?

18 Awɔɔ a ya, an n'a hɪrɛ, a ʊ: ‹Kʊ gʊaa ler bɔ mannɪduu ma hɔsɪ bɛɛ y,
bɪ k'a ler bɔ mannɪhɔ k'a n'a burə ʊ bɪ ma, pakra m k'an hɔ k'a hɪ bɪ ba.›

19 Bʊʊrɔ n'awɔɔ m! Kara ɪ lɛ da? Mannɪhɔ bɪ n gɛɛ, mannɪduu k'a nɪ
mannɪhɔ bɪ kam Woso ʊ bɪ nɪ?

20 Gʊaa k'a nɪ ler bɔm mannɪduu bɪ ma bɪ, ler bɔ a nawʊm duu bɪ ma,
kan hɔ niŋŋə haay k'a nɪ duu bɪ burə ʊ bɪ kɪ.

21 Gʊaa k'a nɪ ler bɔm Wosocɛ bɪ ma bɪ, ler bɔ a nawʊm Wosocɛ bɪ ma,
kan Woso k'a nɪ cɛ b'ʊ bɪ kɪ.

22 Gʊaa k'a nɪ ler bɔm arzana ma, ler bɔ a nawʊm Woso duu bɪ ma kan
Woso mɪŋŋa k'a nyɪnta ra bɪ kɪ.

23 Kʊsɪ ɪ kan awɔɔ kɪ, wosocikarɪnsaambɔɔ kan farizɛɛnrɔ zambʊzannɔ
kɪ, awɔɔ ɪ dʊlɛɛrɔ bu hɔ ganwʊrɛ bɔŋ ʊ an n'a kam Woso ʊ, a bɔkarɛ, a
hɔ k'an mɪŋŋa Woso lɛrɔ wɔɔ nɔ ʊ bɪ to, amba: Tɪrgabaa, mɪŋŋabaa, kan
sɪrabarɛ kɪ, nawɔnnɔ awɔɔ a ga m, a ŋ ba, a ŋ gɔɔtarɔ wɔɔ ba sɔ.

24 Awɔɔ k'an bʊʊrɔ, an nɪ zaa hɪnkam bɪ, awɔɔ y'a hɔ mire sʊrm k'a
mɛɛm bɔ ʊ, b'awɔɔ ɪ yoonde monɪm.

25 Kʊsɪ ɪ kan awɔɔ kɪ, wosocikarɪnsaambɔɔ kan farizɛɛnrɔ zambʊzannɔ
kɪ, awɔɔ ɪ hɔmihɔ kan hɔbɪrɛ mɔr burə kɪ sʊrgɔm, k'a dintim gʊ ŋ ma. Bɪ,
ŋ nɔ rɔ wɔɔ, awɔɔ koorbaa zibəə kan a hɔɔndarɛ bʊnyaarɔ kɪ yɪ ŋ han.

26 Farizɛn, bʊʊ n'ɪbɪɪ m, lɛɛ ka ɪ hɔmihɔ bɪ nɔ sʊrgɔ, a burə bɪ hu bɔm
sɔ.

27 Kʊsɪ ɪ kan awɔɔ kɪ, wosocikarɪnsaambɔɔ kan farizɛɛnrɔ zambʊzannɔ
kɪ, bɔ awɔɔ ʊ kʊ rɛ kan gəənoyaarɔ huro kɪ, ŋ burə gʊɛrɛ n ta ʊ, an
bɔkarɛ, ŋ nɔ ʊ b'ʊ bɪ, yaarɔ kan hɔɔ vənno do haay kɪ yɪ ŋ han.

28 Awɔɔ do m bɪ, gʊɔɔ ɪ dɪgarɛ a ma gʊɔɔ mɪŋŋɔɔ, an bɔkarɛ zambʊ kan
bʊnyaabaa kɪ y'awɔɔ heer han.»

(Likki 11.47-51)

29 «Kʊsɪ ɪ kan awɔɔ kɪ, wosocikarɪnsaambɔɔ kan farizɛɛnrɔ
zambʊzannɔ kɪ, gəənoyaarɔ awɔɔ nɪ ŋ bankam mɪŋŋa

wosolɛsinnɪsorazannɔ minto, gʊɔɔ tɪrgɔɔ wɔɔ awɔɔ nɪ ŋ yaarɔ gʊɛrɛ dam ma.
30 A bɔkarɛ, an n'a hɪrɛ, a ʊ: ‹Kʊ wɔɔ ɪ nyɪnta ʊ yaabɔɔ dɔmɪm ʊ, wɔɔ b'ʊ zɛm kʊ ra kan ŋ kɪ, ʊ wosolɛsinnɪsorazannɔ wɔɔ zɪnzɛ y.›
31 Naa minto bɪ, awɔɔ mɪŋŋɔɔ nɪ kasɛtɪ karɛ a ʊ, gʊɔɔ kʊ ŋ wosolɛsinnɪsorazannɔ wɔɔ zɪnzɛ rɔ wɔɔ nyɪnɔ n'awɔɔ m.
32 K'a maam, k'a a tʊntɔ ʊ, k'a hɔ k'awɔɔ yaabɔɔ a sɪŋŋɪda ba bɪ nyambʊr.
33 Mɪnnɔ, cɪrkarɔ do n'awɔɔ m! Awɔɔ y'a hɔɔn dam lɔ, k'a a da ma, a a si Woso k'awɔɔ dʊdɔ yar, an awɔɔ da sɛhar ʊ bɪ lɛɛ?
34 Bɪ y'a ka, mɔɔ wosolɛsinnɪsorazannɔ, hɔɔnzannɔ kan woso-cikarɪnsaambɔɔ kɪ nyɔɔrɛ awɔɔ zi. Awɔɔ nɔɔn zɪnzɛm, a gɔsɪnnɔ wɔ gɔdarkʊrarɔ ma, awɔɔ nɔɔn zɛm madɪɪrɔ m a sokʊmacɛrɔ ʊ, a fɪr ka ŋ ma kʊrɔ ʊ.
35 Naa minto bɪ, awɔɔ hʊnhʊrlɛ yɪm gʊɔɔ tɪrgɔɔ k'awɔɔ ŋ zɪnzɛ rɔ wɔɔ minto, an a sɪŋŋɪda sa gʊaa tɪrga Abɛl zɛrɛ ma, an ta an aa Baraki nyɪ Zakarii k'awɔɔ zɛ Wosocɛ bɪ bɪncɛ paan… bɪ kan mannɪduu bɪ kɪ bire ʊ bɪ ma.
36 Sɪra mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m, hʊnhʊrlɛ k'a a ga m gʊɔɔ zɪnzɛrɛ naa do minto bɪ, her zamaana naa do n nɪ hʊnhʊrlɛ bɪ do yɪm.»

Yeezuu heerzarlɛ Zerizalɛm minto
(Likki 13.34-35)

37 «Zerizalɛm, Zerizalɛm, ɪbɪɪ k'ɪ nɪ wosolɛsinnɪsorazannɔ zɪnzɛm, ɪ nɪ gʊɔɔ kʊ Woso ŋ nyɔɔ ɪ ma rɔ wɔɔ bɪmbam jaarɔ m bɪ! Mɔɔ gallɛm karɔ m a ŋʊa kʊ m ɪ ɪ zamaa so kʊ ma m taa amba kʊrda tɪr a nyɪnɔ so kʊ ma a zarɔ taa bɪ m, b'awɔɔ n yɛ!
38 Bɪ kɛɛrɛ naa, ‹N y'a bɔrɛ awɔɔ cɛ b'ʊ.›
39 Sɪra mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m: an a sɪŋŋɪda sa naa ma, awɔɔ b'a yarɛ a mɔɔ yɪ y, k'awɔɔ m b'a hɪ, a ʊ: ‹Barka ɪ gʊaa k'a nɪ zɛm Zuuba tɔ ma bɪ mim ʊ!› »

24

Yeezuu ɪ Wosocɛ bɪ wurgəre mim dɪndam
(Markɪ 13.1-2; Likki 21.5-6)

1 Yeezuu k'a bɔ Wosocɛ b'ʊ k'a a hʊr bɪ, a karɪndanyɪnɔ wɔɔ a zɔ ma ŋn'ɪ Wosocɛ bɪ dɔrɛ mim hɪm nɪ.
2 A n a nyɪ bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Naa k'awɔɔ n'a yɪm haay naa, sɪra mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m: jaa deem bɪ gɔɔtarɛ a mim burə ʊ y. Ŋ haay zɛm bɪ wurgə.»
(Markɪ 13.3-13; Likki 21.7-19)
3 Yeezuu k'a nɪ nyɪntam Oliviyee ci mim ʊ bɪ, a karɪndanyɪnɔ a zɔ ma a minto, ŋn'a lar, ŋ ʊ: «A hɪ wɔɔ m, ba naa do nawʊm brɔ? Makra kara n n'ɪbɪɪ zɛrɛ hɪnkarɛ kan durnya nyarɛ kɪ?»
4 Yeezuu n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «K'a dundo a zi kʊ gɔsɪ b'awɔɔ nyʊnnyɔɔ y.
5 Bala, gʊɔɔ zɛm gʊta, ŋnɪ meer ba mɔɔ tɔ m, ŋ ʊ: ‹Mɔɔ m Krista,› bɪ ŋ gʊɔɔ nyʊnnyɔɔm gʊta.
6 Awɔɔ yarbarɛ mim mam, kan yarbarɛ k'a n'a dam ma an bɪ wuti bɪ mim kɪ, a bɪ dabɔʊ ba y. Bala, pakra m, kʊ naa haay n ba, bɪ durnya bɪ nyarɛ bɛɛ m cɪna y.
7 Do deem gʊɔɔ wutire ŋnɪ yar ba kan do vanta kɪ, tara deem zannɔ wutire ŋnɪ yar ba kan tara vanta zannɔ kɪ, nɔ nyɪntam kʊrɔ ʊ, bɪncɛrɔ niŋŋoo nyiŋŋəm.
8 Naa do haay bɪ, bɔ a ʊ kʊ rɛ kan lʊ nyɪ yɪrɛ fɪryɪrɛ sɪŋŋɪda kɪ.

9 Bɪ, n y'awɔɔ gʊrm, ŋnɪ fɪr ka awɔɔ ma, ŋn'a zɪnzɛ. Doro haay sɔrɛ awɔɔ m mɔɔ minto.
10 Dɔmɪnnɔ wɔɔ duro ʊ gʊɔɔ gʊta sɪrakarɛ tom, ŋnɪ ŋʊaar ba kʊ m, ŋnɪ sɔ kʊ m.
11 Ŋʊaarlɛsinnɪsorazannɔ zɛm gʊta ŋnɪ gʊɔɔ gʊta nyʊnnyɔɔ.
12 Mimbʊnyaa pasɪm gʊta, an a ka gʊaa cir gʊta ŋʊarɛ n nyɔɔ.
13 Bɪ, gʊaa k'a nyasʊ a sɪrakarɛ m kaŋŋɪda an ta an fɪryɪrɛ bɪ nyarɛ ku bɪ, bɪ zaa bʊmbɔrɛ yɪm.
14 Ŋ Woso lemim nyɪnta naa do pa dam durnya haay nɔ ʊ, k'an nyɪnta kasɛtɪ, doro minto. Naa jɛ, durnya nyarɛ n nɪ zɛŋ ʊ.»

Heerzar gʊta
(Markɪ 13.14-23; Likki 21.20-24)
15 «K'awɔɔ bɪ ‹Gʊaa kʊ hɔzaarbarɛzaa bʊnyaa m bɪ yɪ›, wosolɛsinnɪsorazaa Danɪyɛl n a hɪ ma bɪ, an nɪ nyɪntam lɛɛ mɪŋŋa kʊ Woso bɪncɛ m, b'a n a ga nɪ y, gʊaa k'a nɪ karɪnda bam bɪ, k'a n'a jɪ ma mɪŋŋa.
16 Ncɪnaaʊ bɪ, gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ Zidee ʊ bɪ, kʊ ŋ n'a si, ŋnɪ ta ciro ʊ.
17 Gʊaa k'a n'a cɛ mim ʊ bɪ, a b'a ka zerle ma k'a gasʊ a cɛ ʊ a hɔsɪ sa y.
18 Gʊaa k'a n'a hɔsɪra ʊ sɔ bɪ, a bɪ doo k'a yaa a huu sa y.
19 Dɔmɪnnɔ wɔɔ duro ʊ, a yɪm kʊsɪ lannɔ jɪsɪzannɔ wɔɔ ma, kan lannɔ kʊ ŋ nɪ nyɔ karɛ a nyɪnɔ ʊ rɔ wɔɔ kɪ.
20 K'a yaa da Woso m k'awɔɔ sire bɪ bɪ nyɪnta la barɛ dɔmɪnnɔ ʊ gɛɛ, *sabaa hinni ʊ y.
21 Bala, a nyɪntam fɪryɪrɛ gʊta dɔmɪnnɔ an lɛ da fɪryɪrɛ haay ra, an a sa durnya sɪŋŋɪda ma an naa ma ku, naa lɔɔ n nyɪnta ʊ y, b'a bɪ nyɪntaŋ ʊ fɪɪga y.
22 Kʊ Woso bɛɛ dɔmɪnnɔ nɔɔn duro bɔrɛ, gɔsɪ bɪ larɛ y. Bɪ, a ŋ bɔrɛ a gʊɔɔ k'a ŋ nyʊkɔ ʊ rɔ wɔɔ minto.
23 Kʊ gʊaa a hɪ awɔɔ m, a ʊ: Krista ɪ naa ʊ, gɛɛ, a ɪ bra ʊ, a b'a si y.
24 Bala, kristarɔ ŋʊaarzannɔ kan ŋʊaarlɛsinnɪsorazannɔ kɪ nyɪntaŋ ʊ gʊta. Ŋ hoserlo bam kan makrarɔ kɪ, k'an yɪ ʊ, a a da ma, a gʊɔɔ kʊ Woso ŋ nyʊkɔ ʊ rɔ wɔɔ nyʊnnyɔɔ.
25 K'a tʊr ka mɪŋŋa, mɔɔ ser ka m a hɪ awɔɔ m.
26 Kʊ n b'a hɪ awɔɔ m, n ʊ, k'a dɪga, a ɪ poo ʊ, a bɪ ta y, gɛɛ kʊ n y'a hɪ awɔɔ m, n ʊ, a a nyaakʊm da naa ʊ, a b'a si y.
27 Amba brama tɪr nyakɪ bɔ dɔjɪr ʊ an ta meer ʊ bɪ, Gʊaanyɪ bɪ zɛm maam sɔ.
28 Lɛɛ kʊ hɔgər n ta ʊ bɪ, gɔbɪrgʊrɔ n n'a som kʊ ma ʊ.»
(Markɪ 13.24-27; Likki 21.25-28)
29 «Kʊ fɪr gʊta dɔmɪnnɔ wɔɔ bɪ cem,
woso bɪ gum dɔ y,
mom bɪ gum sɔ y,
monyaarɔ surm,
brama hɔɔpaŋŋazannɔ haay nyiŋŋəm.
30 Dɔmɪm bɪ do ʊ bɪ, Gʊaanyɪ bɪ makra y'a hɪnkam brama. ‹Do haay n nyi ka. Ŋ Gʊaanyɪ bɪ yɪrɛ an a to brama warkʊ mim ʊ› kan paŋŋa kɪ, lɛbɔʊrɛ gʊta nɔ ʊ.
31 ‹Ŋ hir gʊta bɪ hɛm, an a malɛɛkarɔ nyɔɔ durnya gʊrga siro wɔɔ ʊ, kʊ ŋ nɪ gʊɔɔ k'a ŋ nyʊkɔ ʊ rɔ wɔɔ so kʊ ma, an a sa durnya lɛ ma an ta a cɪntarɛ ma.› »
(Markɪ 13.28-31; Likki 21.29-33)

32 «K'a makra sa sɔɔn ma: k'awɔɔ b'a yı, an lɛɛ daa da, a lɛɛ nı kure,
awɔɔ dɔ a ʊ, siire a zɔ.
33 A maam sɔ, k'awɔɔ bı minno nɔɔn duro yı, k'a dɔ a ʊ Gʊaanyı bı zɛrɛ
a zɔ, bı, yı an nawʊm maam sɔ.
34 Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, zamaana naa do bı cenim, kʊ nawɔnnɔ
haay bɛɛ ba y.
35 Brama kan tara kı cenim, bı mɔɔ meerbaarɔ wɔɔ bı cenle y.»

Gɔsı n Gʊaanyı bı zɛrɛ dɔmım dɔ y
(Markı 13.32-37; Likki 17.26-30,34-36)
36 «A n ta ʊ bı, gɔsı n dɔmım bı do kan a wakatı kı dɔ y. Baa, malɛɛkarɔ
kʊ ŋ nı brama rɔ wɔɔ n a dɔ y, Nyı bı n a dɔ sɔ y. Zı bı y'a dɔ a deem.
37 Hɔ k'a ba Nowee* dɔmım ʊ bı nyıntaŋ ʊ sɔ Gʊaanyı bı zɛrɛ dɔmım
ʊ.
38 Kʊ sıra nı, an lɛɛ ka kʊ hi m durnya bı Nowee dɔmım b'ʊ bı, gʊɔɔ
wɔɔ ı hɔbırɛ bım, ŋn'ı hɔ mim, ŋn'ı lʊ kam cɛ ʊ, ŋn'a nyınɔ kam gʊɔɔ ʊ
ŋnı ŋ kam cɛ ʊ, an ta an aa dɔmım kʊ Nowee gasʊ kɔɔlʊʊ b'ʊ bı ku.
39 Ŋ n a zu a ʊ, ŋ n a dɔ ŋ ʊ hɔsı ı barɛ y, hi bı n tolle ba an bı cem ŋ nı
haay. A yırɛ ncınaaʊ Gʊaanyı bı zɛrɛ dɔmım ʊ.
40 Kʊ gʊaa hııya ı hɔsıra ʊ: n deem gaam, n nı deem to.
41 Kʊ lannɔ hııya ŋn'ı jaa lɔm, n deem gaam, n nı deem to.
42 Naa minto bı, a b'a zu a ʊ y, bala, awɔɔ n dɔmım k'awɔɔ Zuuba n nı
zɛŋ ʊ bı dɔ y.
43 K'a mim naa do jı ma mıŋŋa. Kʊ harzaa b'a dɔ a ʊ, koor bı zɛm gunuu
wakatı naa do ma, a bı hinceem barɛ y, a bı koor bı tore an gasʊ a cɛ b'ʊ
y.
44 Bı y'a ka, awɔɔ sɔ k'a a banka, bala, Gʊaanyı bı zɛm wakatı k'awɔɔ
bır a hɔɔn dam ma b'ʊ y.»

Zibəənyı mıŋŋa mim
(Likki 12.41-48)
45 «Zibəənyı kara n mıŋŋa, a hɔɔn n ta ʊ? Zibəənyı lɛɛzaa zibəə ka ʊ,
a ʊ, an dıga zibəənyınɔ mısırɔ wɔɔ ma mıŋŋa k'a nı ŋ hɔbırɛ kaŋ ʊ a
dɔmım ʊ.
46 Zibəənyı bı do nyıntam mimbirenyıntazaa, k'a lɛɛzaa b'a wusigə an
bʊr har ʊ, an b'a ku an nı zibəə k'a ka ʊ bı barɛ.
47 Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, lɛɛzaa bı y'a kam an yı a har bı haay arzaka
dɔmazaa.
48 Bı, kʊ zibəənyı bʊnyaa m, a y'a hırɛ a heer ʊ, a ʊ, mɔɔ Zuuba maasırɛ
ba a bır zɛrɛ y.
49 A n wuti, an a muno wɔɔ zɛ, an hɔ bı, an bɛɛ mi kan bɛɛminno kı.
50 B'a Zuuba bı zɛm dɔmım kʊ zibəənyı bı bır dɔm ma b'ʊ, kan wakatı
k'a n a dɔ bı kı ʊ.
51 A zibəənyı bı hʊnhʊrm mıŋŋa, an zambʊzannɔ fıryırɛ ka ma, bıncɛ
nıŋŋə k'a nı nyi kaŋ ʊ, an a sɔ sʊ ʊ b'ʊ.»

25

Nyımbɔnnɔ bu hɔbɔkʊrɛnoom
1 «Woso cirbəə bı bɔ kʊ rɛ kan nyımbɔnnɔ buro kʊ ŋ y'a fıtırɛrɔ gʊr,
ŋnı bɔ k'a yaa n'a zim zɛ ʊ kı.
2 Soor hɔɔn ı ba ʊ y, soor hɔɔn n ta ʊ.

* **24:37 24.37** Nowee mim: K'a dıga Sıŋŋıda Ci 6.5-8 bıncɛ ʊ.

3 Ŋ hɔɔn ba ʊ rɔ wɔɔ n a fɪtɪrɛrɔ gʊr, bɪ ŋ n nyɔɔ tɔ mɔr ʊ, ŋn'a sa y.
4 Bɪ, ŋ hɔɔn n ta ʊ rɔ wɔɔ, brɔɔ nyɔɔ tɔ mɔdrɔ ʊ ŋn'a na a fɪtɪrɛrɔ wɔɔ ma.
5 Bɪ, zim bɪ bɔkarɛ an maasɪrɛ ba a bɪr zɛrɛ y. Hinceem n nyɪmbɔnnɔ bu rɔ wɔɔ nyasʊ, ŋnɪ hinceem ba.
6 Gunuu wakatɪ bueerehɪɪya k'a b'a ku bɪ, zee n bɔ, a ʊ: ‹Zim bɪ ba n nɪ! K'a bɔ a yaa a zɛ ʊ!›
7 A m naa, nyɪmbɔnnɔ bu rɔ wɔɔ n gu, ŋn'a fɪtɪrɛrɔ bankarɛ.
8 Ŋ hɔɔn ba ʊ rɔ wɔɔ n'a hɪm, ŋ ʊ: ‹K'a nyɔɔ bɪ ka wɔɔ ʊ poore, bala, wɔɔ fɪtɪrɛrɔ wɔɔ ɪ lihim.›
9 Ŋ hɔɔn ta ʊ rɔ wɔɔ n a nyɪ bɔ ʊ, ŋ ʊ: ‹Ayy…, bala, a bɪ gʊta y, a bɪ wɔɔ bɔm kan awɔɔ kɪ y. K'a ta a yaa n a hɔ si a hɛɛrɛzannɔ wɔɔ zi.›
10 Ŋ hɔɔn ba ʊ rɔ wɔɔ n ta k'a yaa nyɔɔ bɪ si, a hʊr kʊ ŋ y'a ʊ bɪ, zim bɪ gɔɔta an bʊr ŋ jɛ ʊ, nyɪmbɔnnɔ kʊ ŋ y'a banka rɔ wɔɔ n gasʊ kan kɪ harcɪntarɛ cibsa cɛ ʊ b'ʊ, n nɪ cɛlɛ bɪ gaa, n n a ta a nyɪ m.
11 Maasɪrɛ k'a ba bɪ, nyɪmbɔnnɔ kʊ ŋ gɔɔta rɔ wɔɔ bʊr, ŋn'ɪ zee darɛ, ŋ ʊ: ‹Karɪnsaamba, karɪnsaamba, cɛ bɪ gʊ wɔɔ m!›
12 Bɪ, b'a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: ‹Sɪra mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m, mɔɔ n awɔɔ dɔ y.› »
13 Yeezuu n a ya, an a hɪ, a ʊ: «A bɪ hinceem ba y, bala, awɔɔ n dɔmɪm bɪ kan wakatɪ bɪ kɪ dɔ y.»

Zibəənyɪnɔ kaakʊrɔ hɔbɔkʊrɛnoom (Likki 19.11-27)

14 «Woso cirbəə b'a ya, an bɔ kʊ rɛ kan gʊaa k'a n'a ŋʊam k'a ta kʊ ʊ, an a zibəənyɪnɔ bir, an a arzaka ka ŋ ʊ kʊ ŋ nɪ dɔ ma bɪ kɪ.
15 A n talan* soor ka deem ʊ, an talan hɪɪya ka naa do ʊ, an talan deem ka a vanta ʊ. Gʊaa biyəə n n'a dam ma an zi ba m b'a ka ʊ, an bɔkarɛ, an cem.
16 Gʊaa k'a talan soor bɪ yɪ bɪ n ta an ter ba m, an talan soor vanta yɪ an a na ma.
17 Gʊaa k'a talan hɪɪya yɪ bɪ n ta an ter ba m sɔ, an talan hɪɪya yɪ an a na ma.
18 Bɪ, gʊaa k'a talan deem yɪ bɪ, ta a ʊ, an aa yaa hɔn, an a zuuba bɪ busoo nyaakʊm da ʊ.
19 Zibəənyɪnɔ wɔɔ zuuba bɪ, k'a ta tee… bɪ, a a bɔ an bʊr, an n'a busoo bɪ mim laaka darɛ ŋ han.
20 Gʊaa k'a talan soor yɪ bɪ n a zɔ, an talan soor k'a yɪ an a na ma bɪ hɪnka, an a hɪ, a ʊ: ‹Zuuba, talan soor ɪbɪɪ ka mɔɔ ʊ hɔɔ, talan soor vanta ba mɔɔ yɪ na.›
21 A zuuba bɪ n a hɪ m, a ʊ: ‹Zibəənyɪ mɪŋŋa k'an tɪrga n'ɪbɪɪ m, a mɪŋŋa, ɪbɪɪ sɪra zi ba hɔ poore nɔ ʊ, mɔɔ hɔ gʊta zibəə karɛ ɪ ʊ, bʊr ɪ heernyɔɔ ba kan mɔɔ kɪ.›
22 Zibəənyɪ k'a talan hɪɪya yɪ bɪ n a zɔ, an a hɪ, a ʊ: ‹Talan hɪɪya ɪbɪɪ ka mɔɔ ʊ, talan hɪɪya vanta ba mɔɔ yɪ na.›
23 A zuuba bɪ n a hɪ m, a ʊ: ‹Zibəənyɪ mɪŋŋa k'an tɪrga n'ɪbɪɪ m, ɪbɪɪ sɪra zi ba hɔ poore nɔ ʊ, mɔɔ hɔ gʊta zibəə karɛ ɪ ʊ, bʊr ɪ heernyɔɔ ba kan mɔɔ kɪ.›
24 Zibəənyɪ k'a talan deem yɪ bɪ n a zɔ, an a hɪ, a ʊ: ‹Zuuba, mɔɔ dɔ mɔɔ ʊ gʊaa kʊsɪ n'ɪbɪɪ m, lɛɛ k'ɪbɪɪ n hɔ duu ʊ bɪ ɪbɪɪ nɪ hɔ daŋ ʊ, lɛɛ k'ɪbɪɪ n hɔ sɔɔn ʊ bɪ ɪbɪɪ nɪ hɔ saŋ ʊ.

* **25:15 25.15** Talan deem: Dɔɔraa buhɪra zibəə busoo m.

25 Nyibəə mɔɔ nyasʊ, mɔɔ n ta m aa ɪ busoo bɪ biitə tara ʊ, dɪga, ɪ busoo
bɪ ba n nɪ.›
26 A zuuba bɪ n a nyɪ bɔ nʊ, a ʊ: ‹Zibəənyɪ bʊnyaa yakʊzaa ra! Ibɪɪ dɔ
mɪŋŋa ɪ ʊ, mɔɔ ɪ hɔ dam lɛɛ kʊ mɔɔ n hɔ duu ʊ, m nɪ hɔ sam lɛɛ kʊ mɔɔ
n hɔ sɔɔn ʊ.
27 A dɔ k'ɪbɪɪ ʊ maam bɪ, mɔɔ busoo bɪ cɪnta ɪbɪɪ nawʊm busoocɪntarɛcɛ
ʊ, mɔɔ wusigəre ma, mɔɔ yɪ m busoo bɪ sam kan nyɔɔdʊ kɪ.
28 Naa minto bɪ, k'a busoo talan deem k'an ta m bɪ yɔm, a ka talan bu
zaa b'ʊ.
29 Bala, gʊaa k'an ta hɔ m bɪ, n y'a kam bɪ zaa ʊ, an a na ma, a hɔ m yɪ
gʊta. Bɪ gʊaa k'a bam bɪ, baa hɔ k'an ta m bɪ, n bɪ yɔm nɪ.
30 Bɪ, k'a zibəənyɪ hɔ vam naa do zo garga ra monsigə ʊ. Lɛɛ bɪ do an
nɪ baa daŋ ʊ, an a sɔ sʊ.› »

Durnya gʊɔɔ haay dʊdɔkarɛ

31 «Kʊ Gʊaanyɪ bʊr a cirbəə nɔ ʊ kan malɛɛkarɔ wɔɔ kɪ haay, a nyɪntam
a cirbəəduu paŋŋazaa bɪ ra.
32 Durnya kʊrɔ haay gʊɔɔ y'a som kʊ ma a lɛɛ, an gʊɔɔ gʊngʊ a hɔ, amba
hɔbɪsɪrɔ dundor tɪr seero gʊ biiro ma bɪ m.
33 A seero wɔɔ nyɔɔrɛ a bɪsɪ, an biiro wɔɔ nyɔɔ a jɪsa.
34 Cir bɪ y'a hɪrɛ a bɪsɪ ra zannɔ wɔɔ m, a ʊ: ‹Awɔɔ kʊ mɔɔ Zɪ barka n
nɪ kan a kɪ bɪ, k'a bʊr, a cirbəə kʊ Woso a banka awɔɔ minto durnya darɛ
sɪŋŋɪda ʊ bɪ si.
35 Bala, nɔ mɔɔ zɛ, awɔɔ n hɔbɪrɛ ka mɔɔ ʊ, mɪsɪ mɔɔ zɛ, awɔɔ n hi ka
mɔɔ ʊ, mɔɔ bʊr awɔɔ zi saana, awɔɔ mɔɔ si a har ʊ,
36 mɔɔ nyɪnta dɪgɪ, awɔɔ n huu du mɔɔ ma, mɔɔ n nyɪnta laafɪɪ y, awɔɔ
bɪ dɪga mɔɔ ma, mɔɔ nyɪnta lɔnnɔcɛ ʊ, awɔɔ m bʊr mɔɔ zi b'ʊ.›
37 Meerbaa naa do jɛ ʊ, gʊɔɔ tɪrgɔɔ wɔɔ y'a hɪrɛ, ŋ ʊ: ‹Zuuba, wɔɔ ɪbɪɪ
yɪ brɔɔ nɔ n'ɪbɪɪ zɛrɛ, ʊ hɔbɪrɛ ka ɪbɪɪ ʊ, gɛɛ mɪsɪ n'ɪ zɛrɛ, ʊ hi ka ɪ ʊ?
38 Wɔɔ ɪbɪɪ yɪ brɔɔ saana, ʊ ɪbɪɪ si ʊ har ʊ, gɛɛ ɪbɪɪ n dɪgɪ, ʊ huu du ɪ
ma?
39 Wɔɔ ɪbɪɪ yɪ brɔɔ ɪ nɪ yaaba m, gɛɛ ɪ nɪ lɔnnɔcɛ ʊ, ʊ ta, ʊ aa dɪga ɪ
ma?›
40 Cir bɪ y'a hɪrɛ, a ʊ: ‹Sɪra mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m, hɔɔ nɔɔn duro k'awɔɔ
n n'a bam gʊɔɔ poorero nɔɔn gʊaa deem m bɪ, kʊ ŋ nɪ mɔɔ danyɪnɔ wɔɔ
bɪ, a ba awɔɔ nawʊm mɔɔ m.›
41 Naa jɛ ʊ, a y'a hɪm jɪsa ra zannɔ wɔɔ m, a ʊ: ‹K'a jɪ bɔ mɔɔ ma a ta
laatʊ, awɔɔ kʊ Woso lerbɔrɛ bʊnyaa n'a jɛ ʊ, k'a ta sɛ k'a lihire ba ʊ, n n
a banka Sʊtaana kan a malɛɛkarɔ kɪ minto b'ʊ.
42 Bala, nɔ mɔɔ zɛ, b'awɔɔ n hɔbɪrɛ ka mɔɔ ʊ y, mɪsɪ mɔɔ zɛ, b'awɔɔ n
hi ka mɔɔ ʊ y,
43 mɔɔ nyɪnta saana, awɔɔ n mɔɔ si a har ʊ y, mɔɔ nyɪnta dɪgɪ, awɔɔ n
huu du mɔɔ ma y, mɔɔ n nyɪnta laafɪɪ y, awɔɔ n bɪ dɪga mɔɔ ma y, mɔɔ
nyɪnta lɔnnɔcɛ ʊ, awɔɔ n bɪ dɪga mɔɔ ma sɔ y.›
44 Brɔɔ y'a hɪm nɪ, ŋ ʊ: ‹Zuuba, wɔɔ ɪbɪɪ yɪ brɔɔ nɔ n'ɪ zɛrɛ, mɪsɪ n'ɪ
zɛrɛ, gɛɛ saana, ɪ n dɪgɪ, ɪ nɪ yaaba m, ɪ nɪ lɔnnɔcɛ ʊ, wɔɔ n dɪga ɪbɪɪ ma,
k'ʊ da ɪ han?›
45 Cir bɪ y'a hɪrɛ ŋ nɪ, a ʊ: ‹Sɪra mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m, k'awɔɔ n a ba
gʊɔɔ poorero nɔɔn duro gʊaa deem m bɪ, awɔɔ n a ba mɔɔ m sɔ y.›
46 Ncɪnaaʊ bɪ, ŋ y'a hʊrlɛ ŋnɪ ta hʊnhʊrlɛ k'a nyarɛ ba ʊ bɪ nɔ ʊ, bɪ gʊɔɔ
tɪrgɔɔ wɔɔ tam mɪsɪrbaa k'a nyarɛ ba ʊ bɪ nɔ ʊ.»

26

Lɛɛzannɔ y'a kam Yeezuu nyasʊrɛ ma
(Markı 14.1-2; Likki 22.1-2; Zaan 11.45-53)

1 Yeezuu k'a meerbaarɔ nɔɔn duro ba haay bı, a a hı a karındanyınɔ wɔɔ m, a ʊ: «Awɔɔ dɔ a ʊ pakkı cibsa n zizer.
2 N Gʊaanyı bı nyasʊrɛ, n n a zɛ gɔdarkʊra ma.»
3 A m naa, wosocɛmannıbənno jıtannɔ, kan kʊ bı gʊɔɔgusinno wɔɔ kı n a so kʊ ma wosocɛmannıbər jıtaarɛ *Kayiifʊ har ʊ.
4 Ŋ n kʊ ma k'a Yeezuu nyasʊ hɔɔnkarɛ m, a zɛ gər.
5 Ŋ n'a hırɛ, ŋ ʊ: «Ʊ b'a nyasʊ cibsa bı bire ʊ y, kʊ m bɛɛ zɛkʊma nyıntam zamaa bı bire ʊ.»

Lʊ tidəər zɛ Yeezuu ma Betanii ʊ
(Markı 14.3-9; Zaan 12.1-8)

6 Yeezuu k'a ta Sımɔɔn kʊ n n'a birm kusimə bı har ʊ, Betanii ʊ bı,
7 Yeezuu k'a nyınta an nı hɔ bım bı, lʊ n a zɔ ma tidəər k'a lɛ n kʊsı m albatır jaa gedre ʊ, an a burgu Yeezuu mim la.
8 Karındanyınɔ wɔɔ kʊ ŋ naa yı bı, ŋ nɔ n yı y, ŋn'a hırɛ, ŋ ʊ: «Bɔ noonkahɔma n naa?
9 N y'a da ma, n nı tidəər naa do hɛɛ busoo gʊta ma, n n a ka ŋʊazannɔ ʊ.»
10 Yeezuu k'a a dɔ a ʊ, ŋ yı meer barɛ ncınaaʊ bı, a a hı ŋ nı, a ʊ: «Bɔ m, awɔɔ nı lʊ naa do heer kɔrɛ? Zibəə mıŋŋa a a ba mɔɔ m naa.
11 Ŋʊazannɔ gɔɔtarɛ ŋnı bır kan awɔɔ kı tee…, bı mɔɔ ba kan awɔɔ kı tee… y.
12 Tidəər naa do k'a a burgu mɔɔ ra naa, mɔɔ gər birle a a banka.
13 Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, lɛɛ haay kʊ gʊɔɔ n nı lemim nyınta naa do dındaŋ ʊ durnya lɛɛ haay ʊ bı, ŋ lʊ naa do zi k'a a ba bı tɔ darɛ a nɔ ʊ, ŋn'a dında.»

Zidas lɛ taa k'a Yeezuu nyasʊ a ka
(Markı 14.10-11; Likki 22.3-6)

14 Bı kur bı, Zidas Iskarıyɔtı karındanyınɔ bueerehııyɔɔ wɔɔ gʊaa deem bı ta wosocɛmannıbənno jıtannɔ wɔɔ zi.
15 A n aa a hı ŋ nı, a ʊ, awɔɔ: «Bɔ hɔ awɔɔ n n'a kam mɔɔ ʊ, kʊ mɔɔ Yeezuu nyasʊ m a ka a ʊ?» Brɔɔ n wanzurfu busooyaa lɛ sa bukərku, ŋn'a ka ʊ.
16 Dɔmım bı do tɛkka ʊ, Zidas y'a kam toore mıŋŋa ma k'a Yeezuu nyasʊ a ka ŋ ʊ.

Yeezuu ı pakkı hɔbırɛ bım kan a karındanyınɔ kı
(Markı 14.12-21; Likki 22.7-14,21-23; Zaan 13.21-30)

17 Bur kʊ n nı nyʊnyɔɔ da ʊ cibsa lɛɛkarɛ dɔmım ma bı, karındanyınɔ wɔɔ bʊr Yeezuu zi, ŋn'a lar, ŋ ʊ: «Ibıı lɛ n taa kʊ aa pakkı hɔbırɛ banka lɛɛ kara ʊ ıbıı minto?»
18 Yeezuu n a nyı bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «K'a ta kʊnɔ ʊ b'ʊ niŋŋəzaa naa zi, a hı m, a ʊ: Karınsaamba ʊ, mɔɔ dɔmım a zɔ, ıbıı har mɔɔ n nı pakkı bı bıŋ ʊ kan ŋ karındanyınɔ kı.»
19 Karındanyınɔ wɔɔ hɔ kʊ Yeezuu a hı ŋ nı bı ba, ŋnı pakkı hɔbırɛ bı banka.
20 Yirbəə k'a da bı, Yeezuu nyınta k'a hɔ bı kan bueerehııyɔɔ wɔɔ kı.
21 Hɔbırɛ bı kʊ ŋ n'a bım bı, Yeezuu n a hı, a ʊ: «Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, awɔɔ gʊaa deem mɔɔ nyasʊrɛ, an mɔɔ ka.»

22 Karındanyınɔ wɔɔ heer n a zar, ŋn'ı laaka dam han deem-deem, ŋ ʊ: «Yı a nawʊm mɔɔ ra, Zuuba?»
23 Yeezuu n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Gʊaa k'a a wɔ nyɔɔ laaga b'ʊ kan mɔɔ kı, bı m.
24 Gʊaanyı bı garɛ amba hɔ kʊ ŋ y'a gʊrsıra ba a tɔ ma bı m, bı gʊaa k'a nı Gʊaanyı bı nyasʊm k'a ka bı kʊsı yırɛ. Kʊ gʊaa bı do ı nı yı, a jıra m.»
25 Zidas k'a nı zɛm b'a nyasʊ an a ka bı n a lar, a ʊ: «Mɔɔ m gɛɛ karınsaamba?» Yeezuu n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Ibıı y'a hı ı zi m.»

Yeezuu hɔbırɛ jɛzaa
(Markı 14.22-26; Likki 22.15-20; 1 Korɛntı zannɔ 11.23-25)

26 Hɔbırɛ bı kʊ ŋ n'a bım bı, Yeezuu bur sa an barka da Woso m, an a zınzɛ ra, an bɔkarɛ an a ka a karındanyınɔ wɔɔ ʊ, an a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a si a bı, naa do naa mɔɔ mɛ m.»
27 Bı kur bı, an hɔmire sa, an barka da Woso m, an bɔkarɛ an a ka a karındanyınɔ wɔɔ ʊ, an a hı, a ʊ: «Awɔɔ haay k'a mi.
28 Bala, mɔɔ ma n naa, gʊaasıbabaa ma m, an a lo gʊɔɔ ciiro minto, mimbʊnyaarɔ sugur yırɛ minto.
29 A hı mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ m, mɔɔ bı m yarɛ m dıvɛn daa mi dʊntɔ y, an ta an dɔmım kʊ mɔɔ n a mim kan awɔɔ kı m Zı cirbəə nɔ ʊ bı ku.»
30 Kʊ ŋ cibsa bı laarɔ lɔ ŋn'a nya bı, ŋ y'a hʊr ŋnı ta Oliviyee ci ra.

Yeezuu ı Pıyɛɛr bısıkarɛ mim hım
(Markı 14.27-31; Likki 22.31-34; Zaan 13.36-38)

31 Bı kur bı, Yeezuu a hı a karındanyınɔ wɔɔ m, a ʊ: «Gum naa do ʊ bala, awɔɔ haay y'a sırakarɛ tom mɔɔ minto, bala, n y'a gʊrsıra ba Wosoci nɔ ʊ, n ʊ: ‹Mɔɔ seero dundor bı zɛm, seero wɔɔ n hısıga da.›
32 Bı kʊ mɔɔ bı m mım bɔ ʊ, mɔɔ lɛɛkarɛ awɔɔ lɛɛ Galilee ʊ.»
33 Pıyɛɛr n meerbaa bı sa, an a hı m, a ʊ: «Baa kʊ nawɔnnɔ haay a sırakarɛ to, mɔɔ bı m sırakarɛ tore y.»
34 Yeezuu n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Sıra mɔɔ n'a hırɛ ıbıı m: Gum naa do ʊ bala, an lɛɛ ka koo baadarɛ m, ıbıı bısı kam mɔɔ ma gallɛm kaakʊ ı ʊ, ı n mɔɔ dɔ y.»
35 Pıyɛɛr n a hı m, a ʊ: «Baa kʊ ga mɔɔ nawʊm kan ıbıı kı, bı m. Mɔɔ bı bısı karɛ ıbıı ma y.» A muno wɔɔ haay n a hı maam sɔ.

Yeezuu yaadarɛ Gɛtsemanee ʊ
(Markı 14.32-42; Likki 22.39-46)

36 Bı kur bı, Yeezuu ta kan a karındanyınɔ wɔɔ kı lɛɛ kʊ n n'a birm Gɛtsemanee ʊ b'ʊ, an a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a nyınta naa ʊ, kʊ m aa yaa da lɛɛ naa do ʊ kʊ m bʊr.»
37 A n Pıyɛɛr gaa kan Zebedee nyınɔ hııyɔɔ wɔɔ kı. Heerzar kan dabɔʊ kı gasʊ ʊ.
38 A n a hı ŋ nı, a ʊ: «Mɔɔ heer a zar an a zɔ zɛ ma, k'a gɔɔta naa ʊ, a bı hinceem ba y.»
39 A n ta lɛɛ poore, an a do an a meer ku tara ma, an nı yaa darɛ, an n'a hırɛ, a ʊ: «M Zı, kʊ fıryırɛ naa do y'a dam ma an a gʊ mɔɔ ma, k'ı gʊ m ma. Kan naa kı haay ı bı mɔɔ hɔɔnhɔ ba y, ı hɔɔnhɔ ba.»
40 A n a wusigə, an bʊr karındanyınɔ kaakʊrɔ wɔɔ zi, a bı dıga a ŋ hinceem ba. A n a hı Pıyɛɛr m, a ʊ: «Ncınaaʊ bı, awɔɔ n a da a mıŋŋa ma a jım wakatı deem nɔ ʊ tɔkkɛ kan mɔɔ kı y!
41 K'a yaa da, a bı hinceem ba y, a yaa n a do makra nɔ ʊ. Gʊaa heer lɛ taa, b'a mɛsim paŋŋa ba ʊ y.»

42 A n a ya, an a bɔ a hııya hɔ ma, an yaa da, a ʊ: «M Zı, kʊ pakra m kʊ fıryıɛ naa do n mɔɔ yı, k'an yı maam, k'ı hɔɔnhɔ n kʊ yı.»
43 A n a ya, an a bɔ an bʊr karındanyınɔ wɔɔ zi, an bı ŋ yı ŋn'ı hinceem barɛ, hinceem k'a nı ŋ zɛm bı minto m.
44 Yeezuu n a ya, an a gʊ ŋ ma a kaakʊ hɔ ma, an aa so a yaadarɛ bı ra.
45 A n a bɔ an bʊr karındanyınɔ wɔɔ zi, an a hı ŋ nı, a ʊ: «Awɔɔ gɔɔta an nı hinceem bam, an nı hoon sim na? K'a dıga a wakatı a ku, n Gʊaanyı bı nyasʊrɛ, n n a ka mimbʊnyaabənno ʊ.
46 K'a wuti! K'ʊ ʊ hʊr! Gʊaa k'a nı mɔɔ nyasʊm k'a mɔɔ ka bı lee ku.»

Yeezuu nyasʊrɛ
(Markı 14.43-50; Likki 22.47-53; Zaan 18.3-12)

47 K'a gɔɔta an nı meer bam bı, karındanyınɔ bueerehııyɔɔ wɔɔ gʊaa deem Zidas bı lee ku. Bʊr a ʊ kan zamaa cir gʊta kı, ŋn'ı kargʊrɔ m kan bənkənno kı. Wosocɛmannıbənno jıtannɔ kan zıufʊrɔ gʊɔɔgusinno wɔɔ kı yı ŋ nyɔɔ.
48 Zidas bı lɛɛ ka an hɔ k'a n'a bam ŋnı Yeezuu dɔ ŋn'a nyasʊ bı makra hınka ŋ nı, a ʊ: «Gʊaa kʊ mɔɔ n nı yaa dam nı kan daʊrɛ kı bı, gʊaa bı do m, k'a nyasʊ.»
49 Zidas n a zɔ Yeezuu ma lɛɛm, an a hı m, a ʊ: «Karınsaamba, mɔɔ ı yaa darɛ ıbıı m!» A n bɔkarɛ, an yaa da m.
50 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «M gʊaasıba, hɔ k'ı bʊr, kı b'a ba bı ba.» A m naa, gʊɔɔ wɔɔ n a zɔ Yeezuu ma, ŋn'a nyasʊ.
51 Bı, gʊɔɔ kʊ ŋ nı kan Yeezuu kı rɔ wɔɔ gʊaa deem a kargʊ gaa ʊ, an wosocɛmannıbər jıtaarɛ bı zibəənyı deem sakʊ, an a tʊr gʊ ma.
52 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «I kargʊ bı du a caan ʊ, bala, gʊaa nıŋŋə k'a nı yar bam kargʊ m bı, kargʊ n n'a zɛm gər.
53 Ibıı n a dɔ ı ʊ, mɔɔ n da ma, m m Zı bir, an malɛɛkarɔ tisi bam hɔka-hɔka nyɔɔ mɔɔ m lɛɛm na?
54 Bı k'a yı ncınaaʊ, Wosoci bı meerbaa y'a bam lɔ, an kʊ yı? Bala, a a hı, a ʊ: Pakra m k'an yı ncınaaʊ.»
55 Yeezuu n a ya, an a hı gʊaa cir bı m, a ʊ: «Bʊr awɔɔ ʊ kargʊrɔ m kan bannɔ kı k'a bı mɔɔ nyasʊ, ı ʊ, dazaamazaa m mɔɔ nı! Mɔɔ nyınta Wosocɛ ʊ b'ʊ dɔmım haay, m nı hɔ dındam, b'awɔɔ n mɔɔ nyasʊ y.
56 Bı naa do haay naa, ba a ʊ kʊ wosolɛsinnısorazannɔ wɔɔ meerbaarɔ kʊ ŋ nı Wosoci b'ʊ rɔ wɔɔ n kʊ yı.» A m naa, karındanyınɔ wɔɔ haay n a si, ŋn'a bɔ Yeezuu ʊ.

N ta Yeezuu m dʊdɔkənno taa
(Markı 14.53-65; Likki 22.54-55,63-71; Zaan 18.13-14,19-24)

57 Gʊɔɔ kʊ ŋ Yeezuu nyasʊ rɔ wɔɔ ta m wosocɛmannıbər jıtaarɛ *Kayiifʊ har ʊ. Lɛɛ bı do wosocikarınsaambɔɔ wɔɔ a so kʊ ma ʊ, kan gʊɔɔgusinno wɔɔ kı.
58 Pıyɛɛr n zu Yeezuu jɛ ʊ laatʊ, an ta an aa lee ku wosocɛmannıbər jıtaarɛ bı har ʊ. A n gasʊ har b'ʊ, an aa nyınta kan hallɛdɔmazannɔ wɔɔ kı, k'a dıga mim bı nyambʊrlɛ ma.
59 Wosocɛmannıbənno jıtannɔ wɔɔ kan dʊdɔkənno wɔɔ haay kı y'a kam mim ma k'a ka Yeezuu ra, k'a ku a dʊdɔ yar, a ka kʊ n n a zɛ gər.
60 Bı, ŋ bır mim yırɛ y, baa kʊ gʊɔɔ bʊr gʊta ŋnı ŋʊaar ba k'a ka ra bı, ŋ n a da ma, ŋnı hɔsı yı k'a ka ra y. Gʊɔɔ hııyɔɔ ı bɔkarɛ ŋnı bʊr.
61 Ŋ n a hı, ŋ ʊ: «Gʊaa naa do a hı, a ʊ: Mɔɔ m da ma, m Wosocɛ bı wurgə, m m ya, m a dɔ dɔmım kaakʊ nɔ ʊ.»

62 Wosocɛmannıbər jıtaarɛ bı n wuti, an a hı Yeezuu m, a ʊ: «Ibıı bır a
nyı bɔŋ ʊ ra? Bɔ mim gʊɔɔ nɔɔn duro n a hırɛ ıbıı minto na?»
63 Bı, Yeezuu bır hɔsı hırɛ y. Wosocɛmannıbər jıtaarɛ bı n a ya, an lɛ
ka ʊ, a ʊ: «I wer si Woso k'an mısır bı tɔ ma, sıra hı wɔɔ m, ıbıı m Krista
Woso Nyı bı gɛ?»
64 Yeezuu n a nyı bɔ nʊ, a ʊ: «Ibıı n'a hırɛ, bı mɔɔ y'a hırɛ awɔɔ m,
an a sıŋŋıda sa naa ma kɛɛrɛ bı, awɔɔ Gʊaanyı bı yırɛ an nyınta Woso
paŋŋazaa bı bısı ra, awɔɔ y'a yım sɔ, an bır zɛm warkʊ mim ʊ.»
65 A m naa, wosocɛmannıbər jıtaarɛ bı nɔ n ma ʊ, an a huuro kınkaansʊ,
an a hı, a ʊ: «Woso sʊnsɔ a a wʊ, kasɛtızannɔ zibəə a ya an ta wɔɔ ma
ra? Awɔɔ Woso sʊnsɔ k'a wʊ bı ma.
66 Awɔɔ y'a hɔɔn dam lɔ kɛɛrɛ?» Ŋ n a nyı bɔ ʊ, ŋ ʊ: «A a ga zɛ m.»
67 Ŋ n lihi da a meer ma, ŋn'a wɔrɔ hunhuŋŋu ŋn'a zɛrɛ, gɔsınnɔ n n'a
wɔ tıntam lɛ, ŋn'a hırɛ, ŋ ʊ:
68 «Wosolɛsinnısorazaa zi ba, ı hı wɔɔ m, Krista, nka y'ı zɛ?»

Pıyɛɛr bısı karɛ
(Markı 14.66-72; Likki 22.56-62; Zaan 18.15-18,25-27)
69 Kʊ Pıyɛɛr nı nyıntam tınsara b'ʊ bı, wosocɛmannıbər jıtaarɛ bı
zibəənyılʊrɔ wɔɔ gʊaa deem a zɔ ma, an a hı m, a ʊ: «Ibıı ı kan Galilee
gʊaa Yeezuu bı kı sɔ!»
70 Pıyɛɛr n bısı ka gʊaa haay lɛɛ, an n'a hırɛ, a ʊ: «Mɔɔ n hɔ k'ıbıı ʊ k'ı
hı naa jı dɔ y.»
71 A n a hʊr b'ʊ, an nı tam har bı lɛ ma, zibəənyılʊ vanta n a yı, an a hı
gʊɔɔ kʊ ŋ nı b'ʊ rɔ wɔɔ m, a ʊ: «Gʊaa naa do nyınta kan Nazarɛtı Yeezuu
bı kı.»
72 Pıyɛɛr n a ya, an bısı ka Yeezuu ma, an n'a hırɛ, a ʊ: «Mɔɔ m wer si,
mɔɔ n gʊaa naa do dɔ y.»
73 Kʊ maasırɛ ba poore bı, gʊɔɔ kʊ ŋ nı b'ʊ rɔ wɔɔ a zɔ Pıyɛɛr ma, ŋn'a
hı m, ŋ ʊ: «Kʊ sıra m, ŋ gʊaa n'ıbıı m sɔ, ıbıı meerbaa y'ı tojı hınkarɛ.»
74 Pıyɛɛr n a sıŋŋıda ba, an n'a wer sim, an n'a tarɛ a rɛ, a ʊ: «Mɔɔ n
gʊaa naa do dɔ y!» Lɛɛm bı, koo n baa da.
75 Pıyɛɛr n mim kʊ Yeezuu a hı m bı tɔ da a nɔ ʊ: «Ibıı bısı kam mɔɔ
ma gallɛm kaakʊ koo n bɔkarɛ, an baa da.» A n bɔ, an nı nyi kam kan
heer zar gʊta kı.

27

N ta Yeezuu m Pılatı taa
(Markı 15.1; Likki 23.1-2; Zaan 18.28-32)
1 Dɔ k'a mɛ dɔgta mıŋŋa m bı, wosocɛmannıbənno jıtannɔ wɔɔ kan tara
bı gʊɔɔgusinno kı lɛ sa k'a Yeezuu ka zɛ ma.
2 Ŋ n a sur, ŋnı ta m, ŋn'aa ka Rɔm lɛɛzaa Pılatı b'ʊ.

Zidas Iskarıyɔtı kʊ gʊaa bı garɛ
(Zibəəzannɔ Ci 1.18-19)
3 Zidas Yeezuu nyasʊ an a ka, bı, k'a b'a yı ŋnı Yeezuu dʊdɔ yar k'a zɛ
gər bı, a kʊrkʊr da, an a bɔ an a wanzurfu busooyaa bukərku rɔ wɔɔ ka
wosocɛmannıbənno jıtannɔ wɔɔ ʊ kan gʊɔɔgusinno wɔɔ kı ʊ.
4 A n a hı ŋ nı, a ʊ: «Gʊaa k'a n hɔsı ba naa kʊ mɔɔ ka ŋn'a zɛ naa,
mimbʊnyaa mɔɔ ba.» Bı brɔɔ a nyı bɔ nʊ, ŋ ʊ: «Kara ı pakra ba wɔɔ ma?
Ibıı mim m!»
5 A n aa busoo bı lo Wosocɛ b'ʊ, an a hʊr, an ta an aa bar da a ma.

6 Wosocɛmannıbənno wɔɔ n busoo bı gʊr, ŋn'a hı, ŋ ʊ: «Wɔɔ lɛrɔ wɔɔ nɔ ʊ, a n a ga m, kʊ wɔɔ n busoo naa do zar Wosocɛ bı busoo ra y, bala, gərzɛrɛ busoo m.»
7 Ŋ nı kʊ ma, ŋnı busoo bı sa ŋnı mɔrdor hɔsıra si m, k'an yı saanɔɔ gəənoyaa.
8 Bı y'a ka, n n hɔsıra bı do tɔ ka, n ʊ: ‹Ma sıra,› an ta, an her dɔmım ku.
9-10 A m naa, wosolɛsinnısorazaa Zeremii meerbaa k'a ba bı n kʊ yı: ‹Ŋ wanzurfu bukərku bı sa, ŋnı mɔrdor bı hɔsıra bı si m, amba Zuuba a hı mɔɔ m bı m. Gʊaa kʊ Israyɛl nyınɔ kʊ ma, ŋn'a ter ba bı busoo m.›

Pılatı ı Yeezuu larm
(Markı 15.2-5; Likki 23.3-5; Zaan 18.33-38)

11 Bı, Yeezuu yaa jım lɛɛzaa Pılatı lɛɛ. Bı n a lar, a ʊ: «Zııfɔrɔ cir n'ıbıı m gɛ?» Yeezuu n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Ibıı hı ı zim.»
12 Bı, wosocɛmannıbənno jıtannɔ wɔɔ kan gʊɔɔgusinno wɔɔ kı ı mim kam Yeezuu ra, b'a n hɔsı nyı bɔ ʊ y.
13 Pılatı n a hı m, a ʊ: «Ibıı bır minno kʊ ŋ nı ŋ karɛ ı ra bı mam na?»
14 Bı, Yeezuu n deem taan… nyı bɔ ʊ y, naa do a ka cir bı n zɛ kədə.

(Markı 15.6-15; Likki 23.13-25; Zaan 18.39–19.16)

15 Pakkı cibsa biyəə ma, lɛɛzaa Pılatı bı tır lɔ kʊ zamaa bı lɛ n taa bı bɔ, an a ka ŋ ʊ.
16 A n bɔkarɛ lɔ deem ı nyınta b'ʊ, lɔ wısı, a tɔ m Barabas.
17 Pılatı n laaka da gʊaa cir k'a so kʊ ma b'ʊ bı han, a ʊ: «Nka awɔɔ lɛ n taa kʊ mɔɔ n wɔ saa ma, Barabas gɛɛ, Yeezuu kʊ n n'a birm Krista bı nı?»
18 Bala, Pılatı a dɔ mıŋŋa a ʊ Yeezuu nyasʊ ŋ y'a ʊ ŋn'a ka a ʊ jımbaa minto.
19 Pılatı k'a nı nyıntam dʊdɔkarɛ bıncɛ ʊ bı, a laarɛ nyɔɔ da ma, kʊ n n a hı m, n ʊ: «I bı gasʊ gʊaa tırga naa do mim ʊ y. Bala, gunuu ʊ bı, mɔɔ fır yı nınnarɛ nɔ ʊ a minto.»
20 Wosocɛmannıbənno jıtannɔ wɔɔ kan gʊɔɔgusinno wɔɔ k'ı gʊaa cir bı nyʊnnyɔɔm, kʊ ŋ nı Barabas bɔrɛ yɛ, kʊ ŋ nı Yeezuu garɛ yɛ.
21 Lɛɛzaa Pılatı bı n a ya, an ŋ lar, a ʊ: «Ij gʊaa hııya bı barla bı, kara awɔɔ lɛ n taa kʊ m bɔ m a ka a ʊ?» Ŋ n a hı, ŋ ʊ: «Barabas.»
22 Pılatı n laaka da ŋ han, a ʊ: «Bı bɔ mɔɔ n'a bam Yeezuu kʊ n n'a birm Krista bı nı?» Ŋ haay n a nyı bɔ ʊ, ŋ ʊ: «A wɔ gɔdarkʊra ma!»
23 Pılatı n laaka da, a ʊ: «Mimbʊnyaa kara a a ba?» Ŋ n zee da kan paŋŋa kı, ŋ ʊ: «A wɔ gɔdarkʊra ma!»
24 Pılatı k'a n'a yırɛ, a ʊ, awɔɔ b'a dam mim bı bankarɛ ma bı, bı zamaa bı y'a ŋʊam k'a lɛɛ zɛ kʊ ma bı, a hi kusi, an a wɔ hir m zamaa bı lɛɛ, an a hı, a ʊ: «Mɔɔ ba gʊaa naa do zɛrɛ barla y, awɔɔ mim m!»
25 Zamaa bı haay n a nyı bɔ ʊ: «K'a zɛrɛ mim n wɔɔ yı, kan ʊ nyınɔ kı.»
26 A m naa do, Pılatı n Barabas bɔ, an a ka ŋnı Yeezuu zɛ madır m, an a ka kʊ n n a wɔ gɔdarkʊra ma.

Sʊrdaarɔ ı yaa wʊm Yeezuu ma
(Markı 15.16-20; Zaan 19.2-3)

27 Pılatı sʊrdaarɔ wɔɔ n ta Yeezuu m lɛɛzaa bı har ʊ b'ʊ, sʊrdaarɔ wɔɔ haay n a so kʊ ma ŋnı bır Yeezuu ma,
28 ŋn'a huuro bɔ ma, ŋnı zaba piinə du ma,

29 ŋnɪ laa waa ŋn'a ku a mim ma, ŋ ʊ, cinno firgə m, ŋnɪ bənkə da a bɪsɪ wɔ ʊ, ŋnɪ kukurə zɛ a taa ŋn'ɪ yaa wʊm ma, ŋn'a hɪrɛ, ŋ ʊ: «Wɔɔ ɪ yaa darɛ ɪbɪɪ m zɪɪfʊrɔ cir!»
30 Ŋ n'ɪ lihi dɪndam ma, ŋn'ɪ bənkə bɪ sarɛ ŋn'a zɛm nɪ a mim ma.
31 Kʊ ŋ yaa wʊ ma ŋn'a nya bɪ, ŋ zaba bɪ bɔ ma, ŋn'a huuro wɔɔ du ma, ŋn'a hʊr m k'a yaa wɔ gɔdarkʊra ma.

Ŋ Yeezuu wɔ gɔdarkʊra ma
(Markɪ 15.21-32; Likki 23.26-43; Zaan 19.17-27)

32 Bɔ kʊ ŋ y'a ʊ kʊ b'ʊ bɪ, ŋ Sirɛnnɪ gʊaa kʊ n n'a birm Sɪmɔɔn bɪ zɛ ʊ, sʊrdaarɔ wɔɔ n paŋŋa ba ma, an Yeezuu gɔdarkʊra bɪ busu.
33 Ŋ n lee ku lɛɛ kʊ ŋ n'a birm Golgotaa b'ʊ, a jɪ ʊ k'a hɪ a ʊ, ‹Minkorgo bɪncɛ.›
34 Ŋ n dɪvɛn war kʊ ma kan hɔ hɛɛnr kɪ, ŋn'a ka ʊ, k'an a mi. K'a da a lɛ ma bɪ, a n a ŋʊa an a mi y.
35 Ŋ n a wɔ gɔdarkʊra ma, ŋnɪ pʊɛɛga da a huuro wɔɔ ma ŋnɪ ŋ jir.
36 Ŋ n a gaa, ŋnɪ nyɪnta b'ʊ, ŋn'ɪ dɔm ma.
37 Ŋ n Yeezuu zɛ bɪ jɪ gʊrsɪra ba warga ma, Yeezuu mim la gɔdarkʊra bɪ ma, ŋ ʊ: ‹Yeezuu m naa, zɪɪfʊrɔ cir m.›
38 Ŋ konno wɔ hɪɪya gɔdarkʊra ma Yeezuu jɪr ʊ, deem a bɪsɪ, deem a jɪsa.
39 Gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ cenim b'ʊ rɔ wɔɔ n'a mim zukə zɛrɛ, ŋn'a sʊnsɔ wʊrɛ.
40 Ŋ n'a hɪm Yeezuu m, ŋ ʊ: «Ɩbɪɪ k'ɪ n'ɪ dam ma, ɪ Wosocɛ bɪ wurgə, ɪ ya, ɪ dɔ dɔmɪm kaakʊ nɔ ʊ bɪ, ɪ bʊmbɔ ɪ zim kʊ Woso Nyɪ n'ɪbɪɪ m, k'ɪ zer gɔdarkʊra bɪ ma!»
41 Wosocɛmannɪbənno jɪtannɔ wɔɔ kan wosocikarɪnsaambɔɔ wɔɔ kɪ, gʊɔɔgusinno wɔɔ kɪ ɪ yaa wʊm ma sɔ, ŋn'a hɪrɛ, ŋ ʊ:
42 «A gʊɔɔ vantɔɔ bʊmbɔ, b'a b'a dam ma, an a mɪŋŋa bʊmbɔ y. Kʊ Israyɛl cir nɪ, k'an zer gɔdarkʊra bɪ ra kɛɛrɛ, k'ʊ sɪra ka ʊ.
43 A sɪra ka Woso ʊ, an a hɪ a ʊ, Woso Nyɪ n'a mɪ, kɛɛrɛ bɪ, kʊ Woso y'a ŋʊarɛ, k'a n a yɔ wa.»
44 Konno kʊ ŋ yɪ ŋ wɔ gɔdarkʊra ma a jɪr ʊ rɔ wɔɔ y'a sʊnsɔ wʊm sɔ.

Yeezuu zɛ
(Markɪ 15.33-41; Likki 23.44-49; Zaan 19.28-30)

45 Sinsebir k'a da bɪ, monsigə gʊta zɛ tara burə ʊ, an ta an wakatɪ kaakʊ ku yirbəəre m.
46 Yirbəə wakatɪ kaakʊ zeezi bɪ, Yeezuu zee gʊta da, a ʊ: «Eloyii, Eloyii, lama sabaktaani?» A lɛ taa k'a hɪ, a ʊ: «Mɔɔ Woso, mɔɔ Woso, bɔ m, ɪ ɪ bɔ mɔɔ ʊ?»
47 Gʊɔɔ gɔsɪnnɔ kʊ ŋ nyɪnta b'ʊ rɔ wɔɔ naa ma, ŋn'a hɪrɛ, ŋ ʊ: «A ɪ *Elii birm!»
48 Ŋ gʊaa deem n bra si, an aa hɔ mafʊ-mafʊda sa, an a nyɔɔ hɔ hɛɛnr ma an a da bənkə ma, an a ka Yeezuu ʊ k'an a mi.
49 Bɪ, a muno wɔɔ y'a hɪrɛ, ŋ ʊ: «Jɪm cɪna, k'ʊ dɪga a Elii zɛm b'a bʊmbɔ gɛ?»
50 Yeezuu n a ya, an zee gʊta da, an ga.
51 Lɛɛm bɪ, Wosocɛ bɪ pɛɛra bɪ n zɛ kumbir, an a sa mim ʊ an b'a zɛ tara ma. Tara n nyiŋŋə, ciro n wunwu,
52 gəənoyaarɔ n a gʊngʊ. Wosogʊɔɔ kʊ ŋ gɪnga rɔ wɔɔ gɔsɪnnɔ n a mɪm bʊmbɔ ʊ gʊta.
53 Ŋ n bɔ yaarɔ wɔɔ ʊ, Yeezuu k'a b'a mɪm bɔ ʊ bɪ hinni ʊ, ŋnɪ gasʊ Zerizalɛm ʊ, kʊ mɪŋŋa b'ʊ, gʊɔɔ gʊta nɪ ŋ yɪ.

54 Sʊrdaa zɔrɔ cir, kan sʊrdaarɔ kʊ ŋ nɪ dɔm Yeezuu ma rɔ wɔɔ tara bɪ nyiŋŋəre yɪ, kan hɔ k'a nyɪnta an ba haay bɪ kɪ, ŋ da n bɔ ʊ gʊta, ŋn'a hɪ, ŋ ʊ: «Sɪra m, Woso Nyɪ m paan…»
55 Lannɔ nyɪnta b'ʊ guta, ŋn'a to laatʊ ŋn'ɪ dɪgam, zu ŋ y'a ʊ Yeezuu jɛ ʊ Galilee ʊ tee…, ŋn'a dam han.
56 Magdalaa Maarii nyɪnta ŋ barla, kan Maarii, Zakkɪ kan Zozɛf kɪ da bɪ, kan Zebedee nyɪnɔ da kɪ.

Yeezuu birle
(Markɪ 15.42-47; Likki 23.50-56; Zaan 19.38-42)
57 Woso lɛ k'a b'a zo bɪ, Arimatee kʊ gʊaa arzakazaa deem k'a tɔ m Zozɛf bʊr, Yeezuu karɪndanyɪ deem m sɔ.
58 A n ta Pɪlatɪ zi, an aa Yeezuu gər bɪ yɛ han. Pɪlatɪ n lɛ ka, n n a ka ʊ.
59 A n gər bɪ sa, an pɛɛra fɛʊda burgu ma,
60 an a da a mɪŋŋa yaa daa k'a hɔ ci ʊ b'ʊ, an jaa gʊta gərgu an a ta rɛ, an a hʊr.
61 Magdalaa kʊ Maarii kan Maarii vanta bɪ k'ɪ nyɪntam b'ʊ, ŋn'a meer nya yaa bɪ rɛ.

N yɪ dɔm yaa bɪ ma
62 *Sabaa bankarɛ hinni k'a cem dɔ n mɛ bɪ, wosocɛmannɪbənno jɪtannɔ wɔɔ kan farizɛɛnrɔ wɔɔ kɪ zu kʊ ʊ ŋnɪ ta Pɪlatɪ zi.
63 Ŋ n a hɪ, ŋ ʊ: «Wɔɔ lɛɛzaa, ŋʊaarzaa naa do k'a nyɪnta an a hɪ, a ʊ: Dɔmɪm kaakʊ hinni ʊ, mɔɔ yɪ m mɪm bɔŋ ʊ bɪ, a tɔ ɪ wɔɔ nɔ ʊ.
64 Lɛ ka kʊ n n dɔ yaa bɪ ma, k'an ta an dɔmɪm kaakʊ bɪ ku, k'a karɪndanyɪnɔ wɔɔ b'a da ma, ŋnɪ bʊr, ŋn'a gər bɪ kʊna, ŋn'a hɪ zamaa bɪ m, ŋ ʊ: A a mɪm bɔ ʊ gəəno bire ʊ y. Kʊ m bɛɛ m, ŋʊaar naa do lɛ dam lɛɛkarɛ hɔ bɪ m.»
65 Pɪlatɪ n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Awɔɔ ɪ sʊrdaarɔ m, k'a ta a ka ŋnɪ dɔ yaa bɪ ma amba awɔɔ a da ma bɪ m.»
66 Ŋ n a hʊr, ŋnɪ ta, ŋn'aa jaa k'a ta yaa bɪ lɛ bɪ kʊsɪ, ŋnɪ gʊɔɔ da a dɔma ʊ.

28

Yeezuu mɪmbɔʊrɛ
(Markɪ 16.1-10; Likki 24.1-12; Zaan 20.1-10)
1 Sabaa hinni bɪ k'a cem bɪ, hatʊ hinni ʊ wutigʊta m bɪ, Magdalaa Maarii kan Maarii deem bɪ kɪ bʊr, ŋnɪ bɪ dɪga yaa bɪ ma.
2 Tara n nyiŋŋə lɛɛm, Zuuba malɛɛka n a to brama an zer, an bɪ jaa bɪ gərgu an a gʊ yaa bɪ rɛ, an nyɪnta ra.
3 A mɛ n bɔ kʊ ʊ kan brama nyakɪ kɪ, a huu bɪ fu am lajaa hɔ bɪ m.
4 Sʊrdaarɔ wɔɔ da n bɔ ʊ, ŋ mɛ nɪ hinkəm, ŋn'a ba ɪ ʊ, gɪnga ŋ y'a ʊ.
5 Bɪ, malɛɛka bɪ meer ba kan lannɔ wɔɔ kɪ, a ʊ: «A da bɪ bɔ ʊ y. Mɔɔ dɔ mɔɔ ʊ Yeezuu kʊ n y'a wɔ gɔdarkʊra ma bɪ awɔɔ n'a kam ma.
6 A ba naa ʊ dɔ y, a a mɪm bɔ ʊ amba a lɛɛ ka an a hɪ bɪ m, k'a bʊr a dɪga lɛɛ k'a nɪ wʊtaŋ ʊ hɔɔ bɪ ma.
7 Bɪ, k'a ta zɔɔ a yaa hɪ a karɪndanyɪnɔ wɔɔ m, a ʊ: A a mɪm bɔ ʊ, bɪ, a ɪ lɛɛkarɛ awɔɔ lɛɛ Galilee ʊ, lɛɛ bɪ do awɔɔ naa yɪ ʊ, naa do mɔɔ kʊ m a hɪ awɔɔ m.»
8 Lannɔ wɔɔ a hʊr yaa bɪ ra zɔɔ-zɔɔ, kan dabɔʊ kɪ heernyɔɔ gʊta kɪ, ŋn'a si, k'a yaa mim bɪ hɪ karɪndanyɪnɔ wɔɔ m.
9 Bɪ, Yeezuu bʊr an ŋ zɛ ʊ, an a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Mɔɔ ɪ yaa darɛ awɔɔ m.» Lannɔ wɔɔ n a zɔ ma ŋn'a gannɔ nyɪnnyasʊ, ŋnɪ kukurə zɛ a taa.

10 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «A da bı bɔ ʊ y. K'a ta a yaa hı mɔɔ danyınɔ
wɔɔ m, ŋnı ta Galilee ʊ, ŋ mɔɔ yım b'ʊ.»
11 Kʊ ŋn'ı tam bı, sʊrdaarɔ gɔsınnɔ bʊr kʊnɔ ʊ b'ʊ, ŋnı bı hɔ k'a ba
haay bı sa, ŋn'a dında wosocɛmannıbənno jıtannɔ wɔɔ m.
12 Brɔɔ n a so kʊ ma, kan gʊɔɔgusinno wɔɔ kı, ŋnı kʊ ma, ŋnı busoo ka
sʊrdaarɔ wɔɔ ʊ gʊta.
13 Ŋ nı lɛ ka ŋ ʊ, ŋ ʊ: «K'a hı a ʊ, a karındanyınɔ ı bʊr gunuu ʊ, ŋnı b'a
gər bı kʊna, bı ma bı, wɔɔ hinceem ba.
14 Bı, kʊ lɛɛzaa b'a ma, wɔɔ y'a dındarɛ dɔm, mim b'a nɔrɛ awɔɔ ma y.»
15 Sʊrdaarɔ wɔɔ n busoo bı si, ŋnı hɔ kʊ ŋ y'a dında ŋ nı bı ba, mim
naa do n bɔ lɛɛ haay ʊ zıfʊrɔ wɔɔ bire ʊ, an ta an lee ku her dɔmım ʊ.

Yeezuu hınkarɛ
(Markı 16.14-18; Likki 24.36-49; Zaan 20.19-23; Zibəəzannɔ Ci 1.6-8)

16 Karındanyınɔ bueeredeem nɔ wɔɔ n a hʊr, ŋnı ta Galilee ʊ, ci kʊ
Yeezuu a hı ŋ nı a ʊ, ŋnı ta ra bı burə ʊ.
17 Kʊ ŋ yaa yı bı, ŋnı kukurə zɛ, bı gɔsınnɔ sınsım ka.
18 Yeezuu n a zɔ ŋ ma, an a hı ŋ nı, a ʊ: «N paŋŋa do haay ka mɔɔ ʊ,
brama kan tara kı burə ʊ.
19 Bı, k'a ta doro haay zi, a yaa gʊɔɔ wɔɔ ba mɔɔ karındanyınɔ, a batɛm
ka ŋ ʊ, Zı kan Nyı kı Sɛnt-Ɛspri kı tɔ ma.
20 A hɔ kʊ mɔɔ dında awɔɔ m haay bı dında ŋ nı, kʊ ŋ nı zu ʊ. Bı mɔɔ
ba n bır kan awɔɔ kı dɔmım haay nɔ ʊ, k'an ta an durnya nyarɛ ku.»

Yeezuu Krista lemim nyınta kʊ
MARKI
a gʊrsıra ba

Yeezuu Krista lemim nyınta kʊ Markı a gʊrsıra ba bı

gasʊʊrɛ

Yeezuu Krista lemim nyınta ciro wɔɔ barla bı, Markı hɔ bı n kutiim, an ŋ gusire sɔ.

Ci bı ba Markı ʊ do vantɔɔ gʊɔɔ ma, k'a hınka a ʊ Yeezuu m bʊmbɔrɛzaa kʊ Woso a ler bɔ bı, b'an Woso Nyı sɔ. Hɔ kʊ Yeezuu bʊr m durnya ʊ bı n lemim nyınta, bı lemim bı do bı, hɔ kʊ Yeezuu a ba a mısırbaa nɔ ʊ, a zɛ nɔ ʊ, a mımbɔʊrɛ nɔ ʊ haay bı m.

A ı zɛkʊra k'a a ga m an bır Krista kan a karındanyı kı bire ʊ bı hınkam sɔ.

N y'a gıngarɛ n ʊ, Pıyɛɛr ı hɔ k'a nı ci b'ʊ bı mim dında Markı m an a gʊrsıra ba.

Zaan-Batiisi mim
(Matiyee 3.1-12; Likki 3.1-18; Zaan 1.19-28)

1 Lemim nyınta k'a nı Woso Nyı Yeezuu Krista bı mim dındam bı n naa do.
2 Mim bı, a sıŋŋıda a ba, amba wosolɛsinnısorazaa Ezayii a gʊrsıra ba biisi bı m, a ʊ:
Mɔɔ nı m zibəəzaa nyɔɔrɛ ıbıı lɛɛ, k'an b'ı zaa banka.
3 A mıŋŋa leer nı bɔm poohɔɔn ʊ, an n'a hırɛ, a ʊ:
k'a Zuuba zaa banka,
k'a a zaarɔ kʊ ŋ y'a tʊntɔ rɔ wɔɔ banka, k'a ŋ zɛ kʊ ŋ n yı tırga.
4 Kɛɛrɛ bı, Zaan a hınka poohɔɔn ʊ b'ʊ, an nı pa dam, a ʊ: «K'a a bɔ a taam, k'a batɛm si, k'a a mimbʊnyaarɔ sugur yı.»
5 Zidee kʊ zannɔ kan Zerizalɛm kʊ zannɔ kı bʊr Zaan zi, ŋnı batɛm si Zʊrdɛn kɔ ʊ, ŋn'a mimbʊnyaarɔ hırɛ.
6 Zaan bı, yoonde ka huu a du a ma, an kʊmbar so a ʊ. Bısınɔ kan zɔɔn kı a n'a bırɛ.
7 A hɔdındarɛ nɔ ʊ bı, a y'a hım gʊɔɔ wɔɔ m, a ʊ: «Gʊaa nı mɔɔ jɛ ʊ, an nı zɛm, bı, a zaa paŋŋa cem mɔɔ han. Mɔɔ n m ga m, m sʊnta a taa, m a kʊsɔrɔ bar tɔkkɛ hʊnhʊr y.
8 Mɔɔ batɛm ka awɔɔ ʊ hi nɔ ʊ, bı, a mıŋŋa zɛm bı batɛm ka awɔɔ ʊ *Sɛnt-Ɛspri m.»

Yeezuu batɛm sire
(Matiyee 3.13–4.11; Likki 3.21-22; 4.1-13)

9 Dɔmım bı do ʊ bı, Yeezuu a to Nazarɛtı ʊ, Galilee kʊ nɔ ʊ, an bʊr Zʊrdɛn kɔ ʊ k'a bı batɛm si Zaan zi.
10 Bı, k'a bı batɛm si an a nya, an nı bɔm hi b'ʊ bı, brama a gʊ, Sɛnt-Ɛspri n zer a mim ʊ, am cirpʊʊrɛ hɔ bı m.
11 Bı leer a to mim ʊ, an n'a hırɛ, a ʊ: «Mɔɔ Nyı kʊ mɔɔ ŋʊa bı n'ıbıı m, mɔɔ ıbıı ŋʊa kan m heer kı haay.»
12 Lɛɛm bı, Sɛnt-Ɛspri a ka an ta poohɔɔn ʊ.
13 A gɔɔta b'ʊ dɔmım busi, Sʊtaana n'a gıngam ma. A mısırbaa ba a nawʊm poohɔɔ barla, bı malɛɛkarɔ bʊr k'a b'a da han.

Lɛɛkarɛ karındanyınɔ siro
(Matiyee 4.12-22; Likki 4.14-15; 5.1-11)

14 N Zaan nyasʊ, n n a du, Yeezuu n bɔkarɛ an bʊr Galilee ʊ,
15 an nı Woso lemim nyınta pa dam gʊɔɔ m, a ʊ: «Dɔmım b'a ku, Woso cirbəə b'a zɔ. K'a bɔ a taam, k'a lemim nyınta bı si.»
16 Kʊ Yeezuu nı tam Galilee higʊta lɛ ra bı, a zɔbənno yı hııya, Sımɔɔn kan a danzaa Andır kı, ŋn'ı zɔ bam, ŋn'ı zaŋŋa zom higʊta b'ʊ, bala, zɔbənno m.
17 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a bʊr a zu mɔɔ ʊ, mɔɔ y'awɔɔ bam gʊɔɔkamazannɔ!»
18 Lɛɛm bı, ŋ zaŋŋarɔ wɔɔ to, ŋn'ı zum kʊ ʊ kan kı.
19 K'a ta lɛɛ poore bı, a Zebedee nyınɔ yı, Zakkı kan a danzaa Zaan kı, ŋn'ı zaŋŋarɔ bankarɛ a kɔɔlʊʊ nɔ ʊ.
20 Yeezuu n ŋ bir lɛɛm, ŋn'a zı Zebedee to kɔɔlʊʊ bı nɔ ʊ kan zibənno wɔɔ kı, ŋn'a hʊr, ŋn'ı zum kʊ ʊ kan kı.

Yeezuu y'a paŋŋa hınkam
(Likki 4.31-37)

21 Ŋ gasʊ Kapɛrnawum kʊ nɔ ʊ, *sabaa hinni ʊ, Yeezuu n gasʊ zııfʊrɔ sokʊmacɛ ʊ, an hɔ dında.
22 Gʊɔɔ wɔɔ n zɛ kədə a hɔdındarɛ bı minto. Bala Woso paŋŋa an nı hɔ bı dındam nı, a bı hɔdeem kan wosocikarınsaambɔɔ wɔɔ hɔ kı y.
23 Dɔmım bı do ʊ bı, gʊaa kʊ zinərɔ n ta m nı ŋ sokʊmacɛ b'ʊ, an nı zee darɛ, an n'a hırɛ, a ʊ:
24 «Bɔ ıbıı lɛ n taa k'ı ba wɔɔ nı, Nazarɛtı Yeezuu? Bʊr ıbıı ʊ k'ı bı wɔɔ zibəə zar gɛ? Kʊ nka n'ıbıı m, mɔɔ dɔ: Woso gʊaa mıŋŋa n'ıbıı m.»
25 Yeezuu n meer ba ma, a ʊ: «I tʊr ka, k'ı bɔ gʊaa bı mɛ ʊ!»
26 Zinə bı n gʊaa bı hinkə kan paŋŋa kı, an bɔ a mɛ ʊ kan zee kı.
27 Gʊɔɔ wɔɔ haay zɛ kədə, ŋn'ı laaka dındam kʊ han, ŋ ʊ: «Bɔ m naa? Hɔdındarɛ daa kan paŋŋa gʊta kı bı ba n nı! A m lɛ da bı, Yeezuu ı həən sim zinərɔ wɔɔ ma, ŋn'a lɛ sire.»
28 Yeezuu tɔ bɔ lɛɛ haay ʊ, Galilee kʊ ʊ.

Yaabazannɔ waarɛ
(Matiyee 8.14-17; Likki 4.38-41)

29 Kʊ ŋ bɔ sokʊmacɛ ʊ lɛɛm bı, ŋ ta Sımɔɔn kan Andır kı har ʊ, kan Zakkı kı Zaan kı.
30 Bı ma bı, Sımɔɔn dində ı wʊtam kan mɛmarɛ kı. Lɛɛm bı, n yaabazaa bı mim hı Yeezuu m.
31 Yeezuu a zɔ, an a wɔ nyasʊ, an a ka an wuti. Mɛmarɛ bı n bɔ a mɛ ʊ, an wuti, an nyasʊ ŋ nı.
32 Yirbəəre m bı, woso lɛzore dɔmım ʊ bı, n bʊr yaabazannɔ m kan hɔɔzannɔ kı m haay Yeezuu zi.
33 Kʊ bı zannɔ haay a so kʊ ma har bı lɛ ma.
34 A yaabazannɔ kʊ ŋ nı cicir bam yaaba do haay m nɔ ʊ rɔ wɔɔ waa gʊta, an la zinərɔ ra gʊta gʊɔɔ mɛ ʊ. Yeezuu n zinərɔ wɔɔ to ŋn'ı meer barɛ y, kʊ ŋ y'a dɔ bı minto.

Yeezuu ı lemim nyınta pa dam Galilee ʊ
(Likki 4.42-44)

35 Dɔgta mıŋŋa m, Yeezuu wuti, an bɔ, an ta poohɔɔn ʊ, an nı yaa dam b'ʊ.
36 Sımɔɔn wuti kan a muno kı, ŋn'a dındaŋ ʊ,

37 ŋn'aa yı, ŋn'a hı m, ŋ ʊ: «Gʊɔɔ wɔɔ haay y'a karɛ ıbıı ma!»
38 Bı, Yeezuu a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Ʊ ta kʊrɔ kʊ ŋ nı lezima rɔ wɔɔ ʊ sɔ, kʊ m aa Woso lemim nyınta dında ŋ nı. Bala, bʊr mɔɔ ʊ bı minto.»
39 A a da Galilee kʊrɔ wɔɔ zi haay, an nı hɔ dındarɛ ŋ nı ŋ sokʊmacɛrɔ wɔɔ ʊ, an nı lam zinəro ra.

Yeezuu laafıı ka kusimə ʊ
(Matiyee 8.1-4; Likki 5.12-16)

40 Kusimə deem n b'a zɔ Yeezuu ma, an sʊnta, an a zuutə a taa, an n'a yɛm han, a ʊ: «K'ıbıı lɛ taa, ıbıı ı da ma, ı mɔɔ waa.»
41 Yeezuu a cicir zɛ, an a wɔ hʊr, an a da ma, an a hı m, a ʊ: «Mɔɔ lɛ taa ma k'ı laafıı yı.»
42 Lɛɛm bı, yaaba bı bɔ kusimə bı mɛ ʊ, an a ba mıŋŋa.
43 Bı jɛ ʊ bı, Yeezuu a nyɔɔ, an lɛ ka ʊ,
44 an n'a hırɛ, a ʊ: «Dundo ı zi, ı b'a ka ı hı gɔsı nı y. Ta ı yaa ı hınka wosocɛmannıbər bı m, *hubɔrɛ mannı kʊ Moyiisi lɛ ka awɔɔ ʊ k'a ba bı, k'ı bı ba, kʊ gʊaa biyəə n a dɔ, a ʊ, ıbıı laafıı yı.»
45 Bı, gʊaa bı bɔ, an a hʊr, an a sıŋŋıda sa, an nı mim bı dındam gʊɔɔ m lɛɛ haay ʊ. Naa do minto ma, Yeezuu b'a dam ma, an a hınka, an gasʊ kʊnɔ ʊ y. Gɔɔta a tır a ʊ bɔlɛɛmarɔ ʊ. Bı, gʊɔɔ a to lɛɛ haay ʊ, ŋn'ı zɛm Yeezuu zi.

2

Mɛgarɛzaa waarɛ
(Matiyee 9.1-8; Likki 5.17-26)

1 Dɔmınnɔ kʊ ŋ cem nɔ wɔɔ nɔ ʊ, Yeezuu a wusigə, an bʊr Kapɛrnawum kʊnɔ ʊ, bı gʊɔɔ a ma ŋ ʊ, a lee ku an nı har ʊ.
2 Gʊɔɔ cir gʊta bʊr, ŋnı b'a so kʊ ma b'ʊ, lɛ ba b'ʊ y, baa cɛlɛ ma bı, lɛ ba ʊ sɔ y. Yeezuu nı Woso lemim dındam gʊɔɔ wɔɔ m.
3 Gʊɔɔ gɔsınnɔ bʊr zi mɛgarɛzaa m, ŋn'a busu gʊaa si.
4 Kʊ ŋ n a da ma, ŋn'ı tam nı Yeezuu zi bı, zamaa bı minto m, ŋ n cɛ mim bı hɔn ra, bıncɛ kʊ Yeezuu n ta ʊ b'ʊ, ŋnı mɛgarɛzaa bı busu kan a wʊtarahɔ bı kı, ŋn'a zer cɛ bı yaa bı m.
5 Kʊ Yeezuu ŋ sırakarɛ bı yı bı, a a hı mɛgarɛzaa bı m, a ʊ: «M nyınnı, ı ı mimbʊnyaarɔ wɔɔ sugur yı!»
6 Wosocikarınsaambɔɔ gɔsınnɔ nı b'ʊ, ŋn'ı nyıntam, ŋn'a hɔɔn darɛ a heer ʊ, ŋ ʊ:
7 «Bɔ m, gʊaa naa do nı meer naa do barɛ? Woso sʊnsɔ a n'a wʊm! Nka y'a da ma, an gʊaa mimbʊnyaarɔ sugur ka ʊ, kʊ Woso deem bɛɛ?»
8 Zɔɔ-zɔɔ bala, hɔ kʊ ŋ n'a hɔɔn dam ma a heer ʊ bı, Yeezuu a dɔ a zim, an ŋ lar, a ʊ: «Bɔ minto m awɔɔ n'a hɔɔn darɛ ncınaaʊ?
9 Kara m naanaa? Mɔɔ n b'a hım mɛgarɛzaa bı m, mɔɔ ʊ: ı ı mimbʊnyaarɔ sugur yı bı m gɛɛ, ı wuti, ı ı wʊtarahɔ bı gʊr, ı ta bı nı?
10 Bı, awɔɔ y'a dɔrɛ, a ʊ: Gʊaanyı b'a da ma, an gʊɔɔ mimbʊnyaarɔ sugur ka ŋ ʊ, tara burə ʊ naa ʊ.»
11 A n a hı mɛgarɛzaa bı m, a ʊ: «Ibıı, mɔɔ n'a hırɛ ıbıı m, ı wuti, ı ı wʊtarahɔ bı gʊr, ı doo ı har ʊ!»
12 Lɛɛm bı, a wuti, an a wʊtarahɔ bı gʊr, an bɔ m, gʊaa biyəə mım m. Gʊɔɔ wɔɔ n zɛ kədə, ŋn'a lɛ bɔ Woso ʊ, ŋ ʊ: «Wɔɔ n mim naa do lɔɔ yı deem y.»

Yeezuu Levii bir
(Matiyee 9.9-13; Likki 5.27-32)

13 Yeezuu a ya, an ta Galilee higʊta lɛ ra. Gʊɔɔ wɔɔ haay bʊr zi, an nı
Woso lemim dındarɛ ŋ nı.
14 K'a nı cenim bı, a Alfee nyınnı Levii yı. A n nı nyıntarɛ a yawʊrsire
bıncɛ ʊ b'ʊ. Yeezuu n a hı m, a ʊ: «Zu mɔɔ ʊ!» Levii bı n wuti, an nı zum
kʊ ʊ kan kı.
15 Kʊ Yeezuu nı nyıntam Levii har ʊ b'ʊ k'a hɔ bı bı, yawʊrsinno kan
mimbʊnyaabənno kı gʊta nyınta kan kı, kan a karındanyınɔ wɔɔ kı. Bala,
gʊɔɔ gʊta zu kʊ ʊ kan Yeezuu kı.
16 Zɛkʊrazannɔ n ta ʊ, ŋn'ı ŋ birm farizɛɛnrɔ. Kʊ farizɛɛnrɔ wɔɔ kan
wosocikarınsaambɔɔ wɔɔ kı a yı, an nı hɔbırɛ bım kan yawʊrsinno wɔɔ
kı, mimbʊnyaabənno wɔɔ kı bı, ŋ y'a hı a karındanyınɔ wɔɔ m, ŋ ʊ: «A
lɔ, an nı hɔbırɛ bım kan yawʊrsinno wɔɔ kı, mimbʊnyaabənno wɔɔ kı?»
17 Yeezuu k'a mim bı ma bı, a a hı ŋ nı, a ʊ: «Laafıızannɔ lɛ baa lɔɔtɔr
ma y, bı yaabazannɔ lɛ n taa lɔɔtɔr ma. Mɔɔ n bʊr kʊ m bı gʊɔɔ mıŋŋɔɔ
bir y, bʊr mɔɔ ʊ, kʊ m bı mimbʊnyaabənno bir.»

Hɔ daa kan hɔ gusire kı

bır zum kʊ ʊ y
(Matiyee 9.14-17; Likki 5.33-39)

18 Dɔmım bı do ʊ bı, Zaan karındanyınɔ kan farizɛɛnrɔ karındanyınɔ
kı y'a lɛ kʊsım. Ŋ bʊr, ŋnı bı Yeezuu lar, ŋ ʊ: «Bɔ minto nı, Zaan
karındanyınɔ wɔɔ kan farizɛɛnrɔ hɔɔ wɔɔ kı n'a lɛ kʊsım, b'ıbıı hɔɔ wɔɔ
bır a lɛ kʊsırɛ?»
19 Yeezuu n a nyı bɔ ŋ nʊ, hɔbɔkʊrɛnoom darɛ m, a ʊ: «Kʊ gʊaa ı lʊsarɛ
cibsa barɛ, lʊ bı zim bı n gɔɔta, an nı gʊɔɔ wɔɔ bire ʊ, ŋ y'a lɛ kʊsım na?
Kʊ lʊ bı zim bı nı b'ʊ bı, ŋ b'a dam ma ŋn'a lɛ kʊsı y.
20 Dɔmınnɔ nıŋŋoo zɛm bı nyınta ʊ, kʊ n bı lʊ bı zim bı gʊ ŋ ma, ŋ y'a
lɛ kʊsım dɔmım bı do ʊ.»
21 A n a ya, an a hı, a ʊ: «Gʊaa ba ʊ, an nı pɛɛra daa kər sam, an a
sınsar kan huu gusire kı y. Pɛɛra daa kər bı n nı huu gusire hɔ bı gaam,
an n'a kaansʊm, an nı cenim biisi han.»
22 A n a ya, an a vanta hı ŋ nı, a ʊ: «Gʊaa ba ʊ, an nı *dıvɛn daa
sam k'a tɔ hibɔɔnrɔ gusinno ʊ y. Kʊ n bɛɛ m, dıvɛn bı hibɔɔnrɔ wɔɔ
hınhaanm. Dıvɛn bı kan hibɔɔnrɔ wɔɔ kı, ŋ y'a zaar bam. Bı, k'a dıvɛn
daa tɔ hibɔɔnrɔ daarɔ ʊ.»

Sabaa hinni bısıkarɛ
(Matiyee 12.1-8; Likki 6.1-5)

23 Hindeem ʊ, *sabaa hinni ʊ, Yeezuu bɔ hɔsıraro ʊ. A karındanyınɔ
wɔɔ kʊ ŋ zaa sa ŋn'ı tam bı, ŋ y'a sıŋŋıda ba, ŋn'ı hɔyaa gɔyir yınyarm.
24 Farizɛɛnrɔ wɔɔ n a hı ŋ nı, ŋ ʊ: «Dıga, hɔ kʊ ŋ n'a bam sabaa hinni
ʊ! A n a ga m, ŋn'a ba a hinni ʊ y.»
25 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Mim k'a pakra ba Davıd m kan a gʊɔɔ kı bı
dɔmım ʊ, hɔ nıŋŋə k'a a ba, nɔ k'a ŋ nyasʊ bı,
26 gasʊ k'a ʊ Wosocɛ ʊ kan a gʊɔɔ wɔɔ kı, wosocɛmannıbər jıtaarɛ
Abıyataar dɔmım ʊ, an bur kʊ ŋ y'a cınta Woso m bı gʊr, an a bı kan
a gʊɔɔ wɔɔ kı, awɔɔ n a karında ba ra? Bı, ŋ n a ga m, ŋn'a bı, kʊ
wosocɛmannıbənno wɔɔ bɛɛ m bala y.»
27 Yeezuu a ya, an a hı ŋ nı, a ʊ: «Hoonsire dɔmım bı ba Woso ʊ, gʊaa
minto, bı, a n gʊaa ba hoonsire dɔmım minto y.
28 Bı y'a ka, Gʊaanyı bı m sabaa hinni bı minzaa.»

3

Sabaa hinni wɔgərzaa waarɛ
(Matiyee 12.9-14; Likki 6.6-11)

1 Sabaa vanta hinni ʊ, Yeezuu a ya, an gasʊ zıɪfʊrɔ sokʊmacɛ ʊ. B'ʊ bı, gʊaa deem n ta ʊ, a wɔ n ga.
2 Gʊɔɔ kʊ ŋ bʊr b'ʊ rɔ wɔɔ ı dıgam Yeezuu ma, hɔ k'a n'a bam *sabaa hinni ʊ, k'a gʊaa bı waam k'a yı. A ka brɔɔ nawʊm ma, k'a mim ka Yeezuu ra, mim naa do jɛ ʊ.
3 Yeezuu n a hı wɔgərzaa bı m, a ʊ: «Wuti, ı bʊr bireyaa ʊ naa ʊ!»
4 B'a a hı gʊɔɔ wɔɔ m, a ʊ: «Sabaa hinni ʊ, bɔ barɛ n mıŋŋa? Zibəə mıŋŋa barɛ m gɛɛ, zibəə bʊnyaa barɛ nı? Gʊaa meeyaa bʊmbɔrɛ m gɛɛ, gʊaa zɛrɛ nı?» Bı ŋ bır a nyı bɔŋ ʊ y.
5 A ı dıgarɛ ŋ ma a jır ʊ kan nɔmaa kı, a heer n a zar ŋ heerkarɛ bı minto. A n a hı gʊaa bı m, a ʊ: «I wɔ bı hʊr!» B'a a hʊr, a wɔ bı n a banka.
6 Farizɛɛnrɔ wɔɔ kʊ ŋ bɔ sokʊmacɛ b'ʊ bı, ŋ y'a zɛ kʊ ra kan Hırɔɔdı gʊɔɔ wɔɔ kı, ŋn'a hɔɔn dam hɔ k'a n'a bam, k'a Yeezuu ku a zɛ bı ma.

Zamaa ı zɛm Yeezuu zi
7 Yeezuu ta kan a karındanyınɔ wɔɔ kı Galilee higʊta lɛ ra. Zamaa gʊta n zu a jɛ ʊ. Zamaa bı, a to ŋ y'a ʊ Galilee ʊ, Zidee ʊ,
8 Zerizalɛm ʊ, Idumee ʊ, kan Zʊrdɛn kɔ kur zannɔ kı, Tiir kʊ kan Sidɔn kʊ zannɔ kı. Gʊɔɔ gʊta n bʊr zi, hɔ haay k'a a ba bı minto.
9 A a hı a karındanyınɔ wɔɔ m, a ʊ, k'a a zɔ kɔɔlʊʊ bı m mɔɔ jır ʊ, kʊ zamaa bı b'a da ma, ŋn'a so mɔɔ ʊ y.
10 Yeezuu k'a gʊɔɔ waa gʊta bı minto y'a ka, yaabazannɔ wɔɔ haay lɛ n taa k'a lɛɛ ka a a zɔ ma, a a wɔ da ma.
11 Zinərɔ wɔɔ kʊ ŋ y'a yı bı, ŋ kukurə zɛ, ŋn'ı zee dam, ŋ ʊ: «Woso Nyı n'ıbıı m!»
12 A həən si ŋ ma kan paŋŋa kı, a ʊ, ŋ b'a ka n n'a dɔ y.

Yeezuu a zibəəzannɔ nyʊkɔ ʊ bueerehııya
(Matiyee 10.1-4; Likki 6.12-16)
13 Yeezuu der ci ra, an nı gʊɔɔ k'a lɛ n taa ŋ ma rɔ wɔɔ birm. Brɔɔ ŋ bʊr zi.
14 A n ŋ nyʊkɔ ʊ gʊaa bueerehııya, kʊ ŋ nı gɔɔta kan a kı, k'a bır ŋ nyɔɔm, kʊ ŋ nı bır Woso lemim nyınta bı dındam,
15 kʊ ŋ n paŋŋa yı, ŋnı wɔ ʊ, ŋnı la zinərɔ ra.
16 Bueerehııyɔɔ wɔɔ kʊ Yeezuu ŋ bir lɔ wɔɔ ba n nı: Sımɔɔn kʊ n n'a hım ma Pıyɛɛr ta ʊ,
17 Zebedee nyı Zakkı ta ʊ, kan a danzaa Zaan kı. Yeezuu tɔ vanta ka brɔɔ ma, a ʊ: Bʊanɛrgɛs, a lɛ taa k'a hı: bramahəənsire nyınɔ.
18 Andır ta ʊ sɔ, kan Filipi kı, Bartelemii kı, Matiyee kı, Toma kı, kan Alfee nyı Zakkı kı, Tade kı, Sımɔɔn *Zelɔtı kı sɔ,
19 kan Iskarıyɔtı kʊ gʊaa Zidas, k'a Yeezuu zambʊ zɛ bı kı.

Minno kʊ ŋ n'a hım Yeezuu ma
20 Yeezuu a wusigə, an bʊr har ʊ, zamaa bı n a ya, an a so kʊ ma. Bı minto nı, Yeezuu kan a karındanyınɔ wɔɔ kı ba toore m k'a hɔ bı y.
21 Bı k'a danyınɔ wɔɔ a ma bı, ŋ bʊr, k'a b'a gaa, bala ŋ y'a hɔɔndarɛ, ŋ ʊ: «A mim n'a wusigəm!»
(Matiyee 12.22-32; Likki 11.14-23; 12.10)

22 Wosocikarınsaambɔɔ kʊ ŋ y'a to Zerizalɛm nɔ ʊ rɔ wɔɔ, ŋ y'a hı, ŋ ʊ: «Bɛlzebul nı kan kı!» Ŋ y'a hı sɔ, ŋ ʊ: «Zinərɔ cir daahan minto y'a ka, an wɔ ʊ, an nı lam zinərɔ ra.»
23 Yeezuu n ŋ bir, an hɔbɔkʊrɛnoom da ŋ nı, a ʊ: «Sʊtaana y'a bam lɔ, an zoo ba kan a mıŋŋa kı?
24 Kʊ k'a gʊɔɔ bır kʊ mam bı y'a darɛ.
25 Kʊ har gʊɔɔ a gʊngʊ, har bı do b'a dam ma, an ta lɛɛ y.
26 Kʊ Sʊtaana bʊr, an nı yar bam kan a mıŋŋa kı, kʊ gʊngʊrɛ ta ʊ, a b'a dam ma, an jım mim ʊ dʊntɔ y, bı, a cirbəə bı nyam.
27 Gʊaa ba ʊ, an b'a dam ma, an gasʊ gʊaa paŋŋazaa har ʊ, k'a mɔrlɔ gʊr, k'a n ser ka, an bʊr la an a sʊr y. K'a sʊr an a nya, b'a bɔkarɛ an gasʊ, an mɔrlɔ wɔɔ gʊr.
28 Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m: Woso mimbʊnyaarɔ haay kan sʊnsɔrɔ haay kı sugur kam gʊɔɔ ʊ.
29 Bı gʊaa biyəə k'a nı *Sɛnt-Ɛspri sʊnsɔ wʊm bı, a b'a sugur yım fıga y. A mimbʊnyaa bı gɔɔtarɛ a mim ʊ dɔmım k'a nyarɛ ba ʊ bı nɔ ʊ.»
30 Yeezuu naa do hı, kʊ ŋ ʊ: Sʊtaana nı kan kı bı minto.

Yeezuu kan a har gʊɔɔ kı mim
(Matiyee 12.46-50; Likki 8.19-21)

31 Bı jɛ ʊ bı, Yeezuu da kan Yeezuu danyınɔ kı bʊr, ŋnı jım garga ra, ŋ n nyɔɔ da kʊ ŋ n Yeezuu bir.
32 Zamaa bı nyınta, n nı bır ma, n n'a hım nı, n ʊ: «Gaafra, ıbıı da kan ıbıı danyınɔ kı y'ıbıı birm garga ra.»
33 Yeezuu n a nyı bɔ ʊ ŋ nʊ, a ʊ: «Nka m mɔɔ da? Nkɔɔ m mɔɔ danyınɔ?»
34 A n bɔkarɛ, an a bɔ, an nı dıgam gʊɔɔ kʊ ŋ nyınta ŋnı bır ma rɔ wɔɔ ma, an n'a hırɛ, a ʊ: «Mɔɔ da bı ba n nı, kan mɔɔ danyınɔ wɔɔ kı!
35 Gʊaa nıŋŋə k'a nı Woso hɔɔnhɔ bam bı, mɔɔ danyı m, mɔɔ danlʊ m, mɔɔ da m.»

4

Hɔduure hɔbɔkʊrɛnoom
(Matiyee 13.1-9; Likki 8.4-8)

1 Yeezuu a ya, an nı hɔ dındam Galilee higʊta lɛ ra. Zamaa a so kʊ ma gʊta ŋnı bır ma, an wuti, an aa nyınta kɔɔlʊʊrɔ wɔɔ deem ʊ hi bı nɔ ʊ. Zamaa bı haay n nyınta tara ʊ hi bı lɛ ra.
2 A hɔbɔkʊrɛnoom darɛ nɔ ʊ, a hɔ dında ŋ nı gʊta. A hɔdındarɛ nɔ ʊ, a a hı ŋ nı, a ʊ:
3 «K'a tʊr ka: gʊaa ı bɔ k'a hɔ duu, a duure nɔ ʊ bı, a hısıga an nawʊm.
4 K'a n'a duum bı, gɔsınnɔ n a lo zaa gʊr ma. Bɛnnɔ n bʊr, ŋnı b'a bı.
5 Gɔsınnɔ n a lo jaarɔ bıncɛ ʊ, taa n nyınta b'ʊ gʊta y. Hɔyaa bı n lɛɛ ka an bɔ, kʊ taa ba ʊ gʊta b'ʊ bı minto.
6 Woso k'a der bı, an na hɔka bı ma, an ga, kʊ ŋ məsi ba ʊ bı minto.
7 Gɔsınnɔ a zar laa bıncɛ ʊ, laa bı n haan, an a ta ŋ mee, ŋ n nyı da y.
8 Gɔsınnɔ n a lo lɛɛ mıŋŋa ʊ, ŋnı haan, ŋnı ma, ŋnı nyı da. A yaa deem yaa ka bukərku, deem busɔrdı, deem zɔrɔ.»
9 Yeezuu a hı, a ʊ: «Gʊaa k'a lɛ n taa k'a jı ma, k'an a tʊr ka ma mıŋŋa.»

(Matiyee 13.10-17; Likki 8.9-10)

10 Kʊ zamaa b'a hʊr bı, gʊɔɔ kʊ ŋ gɔɔta kan Yeezuu kı, a karındanyınɔ bueerehııyɔɔ wɔɔ kı bı, ŋ nyınta ŋn'a larm a hɔbɔkʊrɛnoonno wɔɔ jı ma.

11 A n n'a hırɛ ŋ nı, a ʊ: «Awɔɔ Woso cirbəə mim k'a nyaakʊm da bı yı,
bı gʊɔɔ kʊ ŋ bır a kam ma k'a yı rɔ wɔɔ, a hı n nawʊrɛ ŋ nı hɔbɔkʊrɛnoom
darɛ m.
12 Bı minto y'a ka
gʊɔɔ wɔɔ nı dıgam, bı ŋ bır lɛɛ yırɛ y,
ŋn'a tʊr kam, bı ŋ bır hɔsı jı marɛ kʊ ŋ b'a da ma ŋn'a bɔ a taam kʊ Woso
n sugur ka ŋ ʊ y.»

(Matiyee 13.18-23; Likki 8.11-15)

13 Yeezuu n'a hırɛ ŋ nı, a ʊ: «Awɔɔ n hɔbɔkʊrɛnoom naa do jı dɔ ra? Bı,
awɔɔ y'a bam lɔ, a hɔbɔkʊrɛnoonno haay jı dɔ?»

Yeezuu ı hɔduure hɔbɔkʊrɛnoom bı jı dındam

14 Hɔduurezaa bı, Woso lemim a n n'a duum.
15 Hɔyaa k'a a lo zaa lezi bı, bɔ ŋ y'a ʊ kʊ ʊ kan gʊɔɔ kı. Brɔɔ Woso
lemim bı ma, lɛɛm bı Sʊtaana lemim kʊ n y'a duu ŋ heer ʊ bı si ŋ han.
16 B'a hɔdeem kan gʊɔɔ kʊ ŋ bɔ kʊ ʊ kan hɔyaa k'a a lo jaarɔ bıncɛrɔ ʊ
rɔ wɔɔ kı, brɔɔ nı Woso lemim bı marɛ, ŋn'a sim lɛɛm kan heernyɔɔ kı.
17 Bı, ŋ mıŋŋɔɔ məsi ba ʊ y, hindeem gʊɔɔ m. Kʊ cicir gɛɛ fıryırɛ bʊr
Woso lemim bı minto, bı ŋ y'a to.
18 Gʊɔɔ vantɔɔ bɔ kʊ ʊ kan hɔyaa k'a a lo laa bireyaa ʊ rɔ wɔɔ kı. Brɔɔ
nı Woso lemim bı mam.
19 Kan durnya hɔɔndama bı kı, braba a mıŋŋa m arzaka kama kı, kan
hɔɔ vantɔɔ lɛtaama kı gasʊ ŋ ʊ, ŋn'ı Woso lemim bı zarm, a bır nyı darɛ
y.
20 A nyambʊrlɛ ma bı, gʊɔɔ vantɔɔ n ta ʊ, ŋnı bɔ kʊ ʊ kan hɔyaa k'a a
lo bıncɛ mıŋŋa ʊ rɔ wɔɔ kı. Brɔɔ nı Woso lemim bı marɛ, ŋn'ı yɛm ma,
ŋn'ı nyı dam. A yaa deem nı nyı dam bukərku, deem busɔrdı, deem zɔrɔ.

Fıtırɛ hɔbɔkʊrɛnoom
(Likki 8.16-18)

21 A a ya, an a hı ŋ nı, a ʊ: «N bır sɛ dam fıtırɛ ʊ, n n'a cıntam kası gɛɛ
gargʊ taa y, gɛɛ lɔ? A cınta n nawʊm hɔ burə ʊ.
22 Bala, mim haay kʊ gʊɔɔ b'a dam ma ŋn'a dɔ naa ma bı, ŋ zɛm b'a dɔ.
Hɔ ba ʊ n n a nyaakʊm da a dɔ n mı y.
23 Gʊaa k'a lɛ n taa k'a jı ma, k'an a tʊr ka ma mıŋŋa.»
24 Yeezuu a vanta hı ŋ nı, a ʊ: «K'a dundo a zi kan hɔ k'awɔɔ n'a mam
bı kı. Awɔɔ makra barɛ hɔ bı, n zɛm b'a sa, n nı ganwʊrɛ makra bam, n
n'a ka awɔɔ ʊ. N y'a lɛŋŋa dam sɔ.
25 Bala, n hɔ kam gʊaa k'an ta m b'ʊ; Gʊaa k'a ba m bı, baa k'a ta m
poore, n y'a yɔm nı.»

Hɔyaa haanrɛ hɔbɔkʊrɛnoom

26 A a ya, an a hı ŋ nı, a ʊ: «Woso cirbəə bı, bɔ a kʊ ʊ kan gʊaa k'a nı
hɔ duum tara ʊ bı kı.
27 Kʊ hinceem a n'a barɛ gɛɛ, jım a nawʊrɛ, sinuu ʊ kan a gunuu ʊ kı,
hɔyaa bı, haan a nawʊm, an nı mam, b'a n a dɔ kʊ ba a nawʊm lʊnlɔ y.
28 Tara bı n'a zi barɛ, hɔyaa bı n nı lɛɛkarɛ an nı haanm, an nı gɔ dam,
an nı jısı sim, a nyambʊrlɛ ma bı, an nı nyı dam.
29 Hɔyaa bı k'a ma bı, a da n nawʊm, k'a dɔmım a ku bı minto.»

Mutardı yaa hɔbɔkʊrɛnoom
(Matiyee 13.31-32,34; Likki 13.18-19)

30 Yeezuu a ya, an a hı, a ʊ: «K'ʊ Woso cirbəə makra ba lʊnlɔ kan bɔ kı?

31 Bɔ a kʊ ʊ kan hɔ kʊ n n'a hım ma mutardı bı yaa kı; A m hɔyaa haay
k'a nı durnya nɔ ʊ rɔ wɔɔ poore, n n'a duum.
32 Kʊ n y'a duu, ma a nawʊm, an nı gɔ dam an lɛ da hɔyaa haay ra, an
nı haanm gʊta, a vəŋŋəro n ta ʊ, bɛnnɔ n b'a dam ma ŋnı cɛ kınka ma.»

Woso lemim dındarɛ hɔbɔkʊrɛnoom

33 Yeezuu ı Woso lemim nyınta dındam gʊɔɔ wɔɔ m kan makrarɔ kʊ ŋ
bɔ kʊ ʊ kı gʊta, kʊ ŋ n'a da ma ŋn'a jı ma.
34 Hɔbɔkʊrɛnoom an n'a dam gʊɔɔ wɔɔ m bala, bı k'a karındanyınɔ wɔɔ
nı, a y'a jı hırɛ ŋ nı haay.

Yeezuu hınhɛr gʊta da jım ʊ
(Matiyee 8.23-27; Likki 8.22-25)

35 Hinni bı do yirbəə m bı, Yeezuu a hı a karındanyınɔ wɔɔ m, a ʊ: «Ʊ
bra gəm deem bı ra.»
36 Kʊ Yeezuu a gʊ zamaa bı ma bı, a zu kʊ ʊ kan a karındanyınɔ wɔɔ
kı, ŋn'aa gasʊ kɔɔlʊʊ ʊ. Kɔɔlʊʊrɔ vantɔɔ nyınta b'ʊ sɔ kan kı.
37 Lɛɛm bı, hınhɛr gʊta wuti an nı hɔnm. Hi kurə bı n'a tɔm kɔɔlʊʊ b'ʊ,
an a han lɛɛm.
38 Bı ma bı, Yeezuu a mim ka minkarahɔ ra an nı hinceem bam kɔɔlʊʊ
bı nɔ ʊ jɛ ʊ, ŋn'a gu, ŋn'a hı m, ŋ ʊ: «Karınsaamba, wɔɔ gıngarɛ bır hɔsı
barɛ ıbıı m na?»
39 K'a gu bı, an həən si hınhɛr bı ma, an a hı higʊta bı m, a ʊ: «ǀ tʊr ka
ı zɛ sıı…» Hınhɛr bı n jım, lɛɛ bı n zɛ sıı….
40 Yeezuu n a hı a karındanyınɔ wɔɔ m, a ʊ: «Bɔ m, awɔɔ nı nyi barɛ
ncınaaʊ? Awɔɔ ba sırakarɛ nı?»
41 Nyibəə gʊta n gasʊ ŋ ʊ, ŋn'a hım kʊ m, ŋ ʊ: «Bı, gʊaa bı kara n naa,
hınhɛr kan hi kı n'a lɛ sire?»

5

Gʊaa kʊ zinəro n ta m waarɛ
(Matiyee 8.28-34; Likki 8.26-39)

1 Ŋ yaa lee ku higʊta tʊr ʊ, Gerazaa zannɔ kʊ ʊ.
2 Kʊ Yeezuu nı zerm kɔɔlʊʊ b'ʊ bı, gʊaa kʊ zinəro n ta m bɔ gəənoyaa
ra, an b'a zɛ ʊ.
3 A wʊtajı m gəənoyaa ra bı m. Baa kan pɔyaabar kı, gʊaa paŋŋazaa
ba ʊ, an b'a dam ma, an a nyasʊ y.
4 Bala, dɔmım biyəə bı, ŋ pɔyaa da a gam ʊ, ŋn'a wɔ kʊsı pɔyaabar m,
an a cencer haay. Gʊaa ba ʊ an nı bʊrm ma y.
5 Sinuu ʊ kan a gunuu ʊ kı, gəənoyaarɔ an nı wʊtaŋ ʊ kan ciro wɔɔ
burə kı, zee an n'a dam, an nı yaaba darɛ a mıŋŋa ma jaarɔ m.
6 K'a a to an Yeezuu yı laatʊ bı, a bra si, an aa sʊnta a taa,
7 an nı zee darɛ, a ʊ: «Yeezuu, Woso k'a lɛ da haay Nyı, bɔ ıbıı lɛ n taa
k'ı ba mɔɔ nı? Mɔɔ y'a yɛrɛ ıbıı han Woso tɔ ma gʊta: ı bı zibʊnyaa ba
mɔɔ nı y!»
8 Bala, Yeezuu y'a hım zinə bı m, a ʊ: «Bɔ gʊaa bı mɛ ʊ!»
9 Yeezuu n a lar, a ʊ: «ǀbıı tɔ m bɔ?» A n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Mɔɔ tɔ m
Leziyɔn,* bala wɔɔ gʊta.»
10 A n a yɛ Yeezuu han kan a heer kı haay, a ʊ: «A bı la a ra tara bı nɔ
ʊ y!»

* **5:9 5.9** Leziyɔn: Rəm zannɔ zi, sʊrdaarɔ zɛkʊra gʊta m. Ŋ lɛ a zɔ 4000 gɛɛ 6000 ma.

11 Dɔmım bı do ʊ bı, kurkuuro cir gʊta nı ci bı zeezi, ŋn'ı hɔ bım.
12 Zinəro wɔɔ n n'a hırɛ, ŋ ʊ: «A ka k'ʊ gasʊ kurkuuro wɔɔ mɛ ʊ!»
13 A n zaa ka ŋ ʊ. Zinəro wɔɔ n bɔ, ŋnı gasʊ kurkuuro wɔɔ ʊ. Kurkuuro wɔɔ haay n'a to ci bı ma, ŋnı bra si, ŋnı zer, ŋn'aa a zar higʊta b'ʊ, ŋnı gınga haay. Kurkuuro wɔɔ a zɔ tisi hııya ma.
14 Kurkuuro dundonno wɔɔ n bra si, ŋn'aa hɔ k'a ba bı hı taranɔzannɔ wɔɔ m, kan lezimazannɔ wɔɔ kı m. Gʊɔɔ wɔɔ n bʊr, ŋnı bı dıga hɔ k'a nyınta an ba bı ma,
15 ŋnı bʊr Yeezuu jır ʊ, ŋnı bı gʊaa kʊ zinəro Leziyɔn n ta m bı yı, an huu du a ma, an nı nyıntam kan laafıı kı. Dabɔʊ n ŋ nyasʊ.
16 Gʊɔɔ kʊ ŋ nyınta, ŋ nı hɔ k'a nyınta an ba gʊaa kʊ zinəro n ta m bı m, kan kurkuuro wɔɔ kı m bı dında gʊɔɔ wɔɔ m.
17 Ŋ n a da a ra, ŋn'a yɛm Yeezuu han k'an a hʊr a tara bı ra.
18 Kʊ Yeezuu bʊr an nı dam kɔɔlʊʊ b'ʊ bı, gʊaa kʊ zinəro n ta m bı k'a waa b'a yɛ han k'a bır kan kı.
19 Bı Yeezuu n zaa ka ʊ y, b'a a hı m, a ʊ: «Doo ı yaa a hı ı har zannɔ m. K'ı hɔ kʊ Zuuba a ba ıbıı m a cicirzɛrɛ minto bı hı ŋ nı.»
20 Gʊaa bı n a hʊr, an aa hɔ kʊ Yeezuu a ba a m haay bı dında Taraburo wɔɔ gʊɔɔ wɔɔ m. Gʊaa haay n zɛ kədə.

Zayıır nyımbʊɛɛrɛ waarɛ kan lʊ k'a wɔ da Yeezuu huu ma kı (Matiyee 9.18-26; Likki 8.40-56)

21 Kʊ Yeezuu a wusigə kɔɔlʊʊ bı m an higʊta bı zɛ ra an lee ku tʊr deem bı ra b'ʊ bı, zamaa cir gʊta a zɛ kʊ ra, ŋnı bʊr zi. Nyınta Yeezuu b'ʊ higʊta bı lɛ ra.
22 Zıufʊrɔ sokʊmacɛ cir deem n bʊr, a tɔ m Zayıır. K'a Yeezuu yı bı, a kukurə zɛ a taa,
23 an a yɛ han kan a heer kı haay, a ʊ: «Mɔɔ nyımbʊɛɛrɛ poore a zɔ zɛ ma, bʊr ı bı ı wɔ ka nyı bı mim la, k'an a waa, k'an la sɔ.»
24 Yeezuu n cem kan kı, zamaa gʊta n zu kʊ ʊ kan kı, ŋn'a so ʊ, ŋn'ı tʊntɔm kʊ ra.
25 Lʊ n ta ʊ, ma n'a dam zi a dɔɔraa bueerehııya hɔ m naa.
26 A a yɔ gʊta nyısıbənno wɔ ʊ, a nyısıbarɛ nɔ ʊ. A a wɔhɔ zar haay a tar la, b'a n a waa y. Yaaba bı n'a dam la.
27 Lʊ bı k'a Yeezuu mim ma bı, a bʊr a kur zamaa gaa ʊ b'ʊ, an a wɔ da a huu ma.
28 Bala, lʊ b'a hı a mıŋŋa m, a ʊ: «Kʊ mɔɔ m wɔ da a huu tɔkkɛ ma, mɔɔ yı m waam.»
29 Lɛɛm bı, lʊ bı yaaba b'a da jım ʊ. A n a dɔ a ʊ, yaaba bı bɔ a mɛ ʊ, b'a a waa.
30 Lɛɛm bı, Yeezuu a dɔ a ʊ, paŋŋa bɔ a mɛ ʊ poore, an a wusigə zamaa bı bire ʊ, an laaka da, a ʊ: «Nka y'a wɔ da mɔɔ huu ma?»
31 A karındanyınɔ wɔɔ n a hı m, ŋ ʊ: «Ibıı yı zamaa bı n'ıbıı nyɔɔtam, ı ı ya, ı nı laaka darɛ, ı ʊ, nka y'a wɔ da ıbıı ma gɛ?»
32 Yeezuu nı dındıgarɛ a jır ʊ, k'a zaa yı.
33 Kɛɛrɛ bı, lʊ b'ı nyi bam a mɛ n nı hinkəm, k'a hɔ k'a ba a m bı dɔ bı, a bı kukurə zɛ Yeezuu taa, an a sıra hı m haay.
34 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «Mɔɔ nyınnı, ı sırakarɛ ı bʊmbɔ, ta kan laafıı kı, bı, ı ı waa ı yaaba bı minto.»
35 K'a nı meer bam bı, gʊɔɔ a to zıufʊrɔ sokʊmacɛ cir bı har ʊ b'ʊ, ŋnı b'a hı, ŋ ʊ: «I nyımbʊɛɛrɛ bı ga. K'ı ı ya, ı Zuuba da kɔrɛ ma lʊnlɔ gɛ?»

36 Bı, Yeezuu n a tʊr ka mim bı ma y. A n a hı zıɪfʊrɔ sokʊmacɛ cir bı m, a ʊ: «I da bı bɔ ʊ y, sıra ka bala.»
37 A n yɛ kʊ gɔsı n zu kʊ ʊ kan a kı y. Pıyɛɛr a gaa bala, Zakkı kan a danzaa Zaan kı.
38 Kʊ ŋ yaa lee ku zıɪfʊrɔ sokʊmacɛ cir bı har ʊ bı, Yeezuu gʊɔɔ yı, ŋn'ı tatʊr barɛ, ŋn'ı baa darɛ, ŋn'ı zee dam.
39 A n gasʊ, an a hı ŋ nı, a ʊ: «Bɔ tatʊr kan baadarɛ kı nı? Nyı bı n ga y, hinceem a ba.»
40 Gʊɔɔ wɔɔ nı yaa wʊm Yeezuu ma. A n la gʊɔɔ wɔɔ ra, ŋnı bɔ, an nyı bı zı kan a da kı to, a karındanyınɔ wɔɔ kı, ŋnı gasʊ nyı bı bıncɛ ʊ b'ʊ.
41 K'a nyı bı wɔ sa bı, a a hı m, a ʊ: «Taliita kum» A lɛ taa k'a hı, a ʊ: «M nyınnı, mɔɔ y'a hı ıbıı m, wuti!»
42 Lɛɛm bı nyımbʊɛɛrɛ bı wuti, an nı tam. Bala, nyı bı dɔɔraa bueerehııya. A m bı, zamaa bı n zɛ kədə.
43 Yeezuu lɛ ka gʊɔɔ wɔɔ ʊ, a ʊ: «Ŋ b'a hı gɔsı nı y.» A n a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a hɔbırɛ ka nyı b'ʊ, k'an a bı!»

6

Yeezuu kan Nazarɛtı gʊɔɔ kı
(Matiyee 13.53-58; Likki 4.16-30)

1 Yeezuu a hʊr lɛɛ bı do ʊ, kan a karındanyınɔ wɔɔ kı, an ta kʊ k'a tʊr ʊ b'ʊ.
2 *Sabaa hinni k'a a ku bı, Yeezuu hɔ dında gʊɔɔ m zıɪfʊrɔ sokʊmacɛ ʊ. Zamaa bı n zɛ kədə a hɔdındarɛ bı tɔ ma. Gʊɔɔ kʊ ŋ nyınta b'ʊ rɔ wɔɔ gʊta y'a hım kʊ m, ŋ ʊ: «Awɔɔ a to mindɔrɛ naa do m ka? A to awɔɔ ʊ hɔɔn naa do m ka, an a da ma, an nı hoserlo barɛ a wɔ nı?
3 Awɔɔ bɛɛ m Maarii nyı, an nı gɔ wum bı ra? Zakkı, Zozɛs, Ziidi kan Sımɔɔn kı danyı bɛɛ ra? Awɔɔ danlʊrɔ ba wɔɔ bire ʊ naa ʊ ra?» Naa do a ka ŋ n kaanm Yeezuu m.
4 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Wosolɛsinnısorazaa bı daʊrɛ yırɛ a zı kʊ ʊ kan a yırɛrɔ kı, a har gʊɔɔ kı bire ʊ y.»
5 Yeezuu n hoser ba b'ʊ y, kʊ gʊɔɔ k'a wɔ ka ŋ mim la, an ŋ waa rɔ wɔɔ bɛɛ y.
6 Yeezuu zɛ kədə ŋ sırakarɛ war bı tɔ ma.
(Matiyee 10.5-15; Likki 9.1-6)
Yeezuu cem an nı hɔ dındam kʊrɔ jınjɛɛnnɔ wɔɔ nɔ ʊ.

Yeezuu a karındanyınɔ

bueerehııyɔɔ wɔɔ nyɔɔ

7 Bı jɛ ʊ bı, Yeezuu n bueerehııyɔɔ wɔɔ bir, an a sıŋŋıda ba, an nı ŋ nyɔɔm hııya-hııya, an lɛ ka ŋ ʊ kʊ ŋ n la zinərɔ ra.
8 A a hı ŋ nı, a ʊ: «Ŋ bı hɔsı sa a wɔ ʊ zaa sarɛ minto y. Bur, hɛra, busoo, a b'a sa y, k'a maam bara m.
9 Bı, k'a kʊsɔrɔ da ʊ, k'a huu sa deem.»
10 A a ya, an a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a lee ku kʊ ʊ, k'a gɔɔta har kʊ n y'awɔɔ si ʊ b'ʊ, an ta, an awɔɔ hʊrlɛ dɔmım ku.
11 K'awɔɔ ta kʊ ʊ, ŋ nı kaanm awɔɔ m, kʊ ŋ n a tʊr ka awɔɔ mim ma, k'a ı doom, k'a kʊ bı taanyisi gʊngʊ a gam ma, k'an nyınta kasɛtı.»
12 Bueerehııyɔɔ wɔɔ a hʊr ŋn'a hım gʊɔɔ m, ŋ ʊ: «K'a a bɔ a taam, k'a sugur yɛ.»
13 Ŋ la zinərɔ ra gʊta, ŋ nyɔɔ nɔ yaabazannɔ gʊta ma, ŋnı ŋ waa.

Zaan-Batiisi zɛ
(Matiyee 14.1-12; Likki 9.7-9)

14 Cir Hırɔɔdı Yeezuu mim ma, bala, a tɔ bɔ lɛɛ woo… ʊ. Gʊɔɔ gɔsınnɔ n'a hırɛ, ŋ ʊ: «Zaan-Batiisi a mım bɔ ʊ gəəno bire ʊ. Bı y'a ka, an paŋŋa yı, an nı hoserlo bam.»

15 Nawɔnnɔ ʊ: «*Elii m.» Gɔsınnɔ ʊ: «Wosolɛsinnısorazannɔ wɔɔ deem m am biisi hɔɔ wɔɔ m.»

16 Hırɔɔdı k'a hɔ kʊ Yeezuu a ba bı ma bı, a a hı, a ʊ: «Zaan-Batiisi m! Mɔɔ n a ka, n n a mim gʊ ma bı y'a a ya, an a mım bɔ ʊ!»

17 A yı sıra, Hırɔɔdı a ka, n nı Zaan nyasʊ, n n'a sur, n n'a du lɔnnɔcɛ ʊ. Hırɔɔdı bı, naa ba a ʊ: a dam Filipi lʊ k'a yɔ m a tɔ m Hırɔdıyaadı bı minto.

18 Bala, Zaan a hı Hırɔɔdı m, a ʊ: «A n a ga m, k'ıbıı m ı dam lʊ yɔm y!»

19 Hırɔdıyaadı nyınta an sɔ Zaan m, a lɛ n taa k'a ka kʊ n n a zɛ, b'a b'a dam ma y.

20 Hırɔɔdı ı nyi bam Zaan m, an nı kum la, bala, a a dɔ, a ʊ: Zaan bı, gʊaa tırga nı, gʊaa mıŋŋa m sɔ. K'a a tʊr ka Zaan meerbaa bı ma bı, a n a dɔ kʊ bɔ an n'a hım Zaan nı y, b'a a meerbaa bı ŋʊa, an n'a tʊr kam ma.

21 Kɛɛrɛ bı, toore a ka Hırɔdıyaadı ʊ. Hırɔɔdı a kʊ lɛɛzannɔ, yarbənno jıtannɔ, kan Galilee gʊɔɔ gʊtɔɔ kı bir a yırɛ cibsa hɔbırɛ ma.

22 Hırɔdıyaadı nyımbʊɛɛrɛ gasʊ hɔbırɛ bırɛ cɛ ʊ b'ʊ, an sar ba zamaa bı bire ʊ; a Hırɔɔdı nɔ yı kan hɔbırɛbinno wɔɔ kı. Cir Hırɔɔdı n a hı nyımbʊɛɛrɛ bı m, a ʊ: «Hɔ k'ıbıı lɛ n taa bı yɛ mɔɔ han, kʊ m a ka ı ʊ.»

23 Hırɔɔdı n a wer si bı m, a ʊ: «Hɔ k'ıbıı lɛ n taa bı, mɔɔ y'a karɛ ʊ, baa kʊ mɔɔ cirbəə tara bı zɛkumbir m.»

24 Nyımbʊɛɛrɛ bı n bɔ, an aa a hı a da m, a ʊ: «M bɔ yɛ?» A n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Zaan-Batiisi mim yɛ.»

25 Nyımbʊɛɛrɛ bı n ta zɔɔ-zɔɔ, an aa a hı cir Hırɔɔdı m, a ʊ: «Mɔɔ lɛ n taa dııtaa, k'ı Zaan-Batiisi mim da laaga ʊ, ı ka m ʊ.»

26 Cir Hırɔɔdı heer a zar, bı, a b'a dam ma, an a gu ma y, k'a a wer si hɔbırɛbinno wɔɔ bire ʊ bı minto.

27 Lɛɛm bı, cir Hırɔɔdı lɛ ka a dɔmazaa deem ʊ, k'an bʊr Zaan mim m. A dɔmazaa bı n ta lɔnnɔcɛ ʊ b'ʊ, an aa Zaan mim gʊ ma,

28 an bʊr m laaga ʊ, an b'a ka nyımbʊɛɛrɛ b'ʊ, an a si, an a ka a da ʊ.

29 Zaan karındanyınɔ wɔɔ kʊ ŋ naa ma bı, ŋ bʊr, ŋnı bı Zaan gər bı sa, ŋn'aa bir.

Yeezuu gʊaa tisi soor tʊrlɛ
(Matiyee 14.13-21; Likki 9.10-17; Zaan 6.1-14)

30 Yeezuu zibəəzannɔ wɔɔ a bɔ, ŋnı bʊr zi, ŋnı hɔ haay kʊ ŋ y'a ba bı hı Yeezuu m, kan hɔ haay kʊ ŋ y'a dında gʊɔɔ wɔɔ m bı kı.

31 Yeezuu kan a karındanyınɔ wɔɔ kı n toore yı k'a hɔ bı gʊɔɔ gʊta kʊ ŋ nı zɛm, ŋn'a wusigəm bı minto. Bı minto y'a ka, a ʊ: «K'a bʊr k'ʊ bɔ toore ma, bıncɛ kʊ gʊɔɔ ba ʊ b'ʊ, k'a hoon si poore.»

32 Ŋ yaa da kɔɔlʊʊ ʊ, ŋnı ta toore ma bıncɛ kʊ gɔsı ba ʊ b'ʊ.

33 Bı gʊɔɔ gʊta ŋ cenle yı, ŋnı ŋ dɔ, ŋnı bra si a gam ma, ŋnı lɛɛ ka Yeezuu m kan a karındanyınɔ wɔɔ kı lɛɛ bı do ʊ.

34 Kʊ Yeezuu bɔ kɔɔlʊʊ b'ʊ bı, a zamaa cir gʊta yı. Gʊɔɔ wɔɔ cicir n a nyasʊ, bala, bɔ ŋ y'a ʊ kʊ ʊ kan hɔbısı cir kʊ ŋ dɔmazaa ba ʊ bı kı. A a sıŋŋıda ba, an nı hɔ gʊta dındarɛ ŋ nı.

35 Gum k'a bʊr an nı dam bı, Yeezuu karındanyınɔ wɔɔ a zɔ ma, ŋn'a hı m, ŋ ʊ: «Gum da, bı pooyaa m naa,

36 gʊɔɔ wɔɔ da zaa ra kʊ ŋ nı ta kʊrɔ jınjɛɛnnɔ wɔɔ ʊ, ŋn'aa hɔbırɛ si, ŋn'a bı!»
37 Yeezuu n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «K'a hɔbırɛ ka ŋ ʊ, ŋn'a bı!» Ŋ n a lar, ŋ ʊ: «Ibıı lɛ n taa k'ʊ aa bur si *deniyee zɔɔhıra k'ʊ b'a ka ŋ ʊ gɛ?»
38 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a yaa dıga a, bur karɔ n ta awɔɔ ʊ?» Kʊ ŋ yaa dıga a bı, ŋ b'a hı, ŋ ʊ: «Bur soor n ta ʊ kan zɔ kı hııya.»
39 A n lɛ ka ŋ ʊ, kʊ ŋ n zamaa bı nyınta bur butur bı ra.
40 Ŋ nı nyınyınta zɔrɔ-zɔrɔ, busoor-busoor.
41 Yeezuu bur soor bı si kan zɔ hııya bı kı a wɔ ʊ, an dıga brama, an a barka da ʊ, an ŋ zınzɛra, an a ka a karındanyınɔ wɔɔ ʊ, kʊ ŋ n a ka zamaa b'ʊ. A zɔ hııya bı jir zamaa bı m sɔ.
42 Gʊɔɔ wɔɔ haay a bı, an ŋ ka.
43 Ŋ bur kan zɔ kı kuuro gʊr kası lɛ ma bueerehııya.
44 Bur bı binno wɔɔ barla, yar tisi soor ı nyınta ʊ.

Yeezuu ı tam hi burə ʊ
(Matiyee 14.22-33; Zaan 6.15-21)

45 Lɛɛm bı, Yeezuu a hı a karındanyınɔ wɔɔ m, a ʊ: «K'a da kɔɔlʊʊ ʊ, k'a bra gəm la Bɛtsayıdaa zeezi.» A mıŋŋa n gɔɔta k'a zamaa bı da zaa ra.
46 K'a ŋ da zaa ra, an a nya bı, a a hʊr, an ta ci ra k'a yaa da.
47 Yirbəə k'a da bı, kɔɔlʊʊ bı hi bireyaa ku, a mıŋŋa nı gəm la.
48 K'a yı hınhɛr n a nya ŋ lɛ, ŋn'a yɔm kan kɔɔlʊʊ bı bɔrɛ kı bı, dɔ k'a bʊr an nı mɛm bı, a wuti an tɔ hi ra, an nı tarɛ ŋ zi, an a yo k'a cem ŋ han.
49 Kʊ ŋ y'a yı an nı tam hi ra bı, ŋ yı dıgam ma, ŋ ʊ: «Toor m,» ŋn'ı zee dam.
50 Bala, ŋ haay a yı, nyibəə n ŋ nyasʊ. Lɛɛm bı, Yeezuu meer ba kan ŋ kı, a ʊ: «K'a sıra ka, mɔɔ m, a da bı bɔ ʊ y!»
51 A n da kɔɔlʊʊ b'ʊ kan ŋ kı, hınhɛr bı n jım. Ŋ n zɛ kədə, ŋ n a so a ʊ y.
52 Baa kʊ ŋ bur bı jirle yı bı, ŋ n hɔsı jı ma ŋn'a dɔ ŋ ʊ, Yeezuu a da hɔ haay ma y.

Zenezarɛtı yaabazannɔ waarɛ
(Matiyee 14.34-36)

53 Kʊ ŋ higʊta bı zɛ ra bı, ŋ yaa lee ku Zenezarɛtı gəm la, ŋn'a kɔɔlʊʊ bı kʊsı.
54 Kʊ ŋ zer lɛɛm bı, gʊɔɔ wɔɔ Yeezuu dɔ.
55 Ŋ n a si, ŋnı ta kʊrɔ haay ʊ, ŋn'aa yaabazannɔ busu a gʊraŋŋarɔ m, ŋnı bʊr ŋ nı bıncɛ kʊ Yeezuu n ta ʊ b'ʊ.
56 Bıncɛ k'a nı taŋ ʊ, kʊrɔ gʊtɔɔ ʊ, kʊrɔ poorero ʊ, bɔlɛɛmarɔ ʊ, zɛ n nawʊm yaabazannɔ m daasırɔ ʊ, ŋn'a yɛm han, k'an yɛ kʊ ŋ n'a wɔ da a huu lɛ ma bala. Bı gʊɔɔ kʊ ŋ y'a wɔ da ma rɔ wɔɔ waarɛ yı haay.

7

Woso lɛrɔ kan yınnıbayırɔ kı
(Matiyee 15.1-9)

1 Farizɛɛnrɔ kan wosocikarınsaambɔɔ gɔsınnɔ kı y'a to Zerizalɛm ʊ, ŋn'a zɛ kʊ ra, ŋnı bʊr Yeezuu zi,
2 ŋnı Yeezuu karındanyınɔ gɔsınnɔ yı, ŋn'ı hɔ bım kan dintim kı, a lɛ taa k'a hı, a ʊ: ŋ n a wɔ hir y.

3 Kʊ sıra nı, farizɛɛnrɔ kan zıufʊrɔ kı haay hɔbırɛ bırɛ bı, a wɔ ŋn'a
hirm mıŋŋa, amba ŋ yaabɔɔ yınnıbayı m.
4 Kʊ ŋ y'a to daası ʊ, ŋnı bʊr, ŋ bır hɔ bım kʊ ŋ n dintim gʊ a ma y. Ŋ
yınnıbayırɔ vantɔɔ ta ʊ gʊta, amba hɛrɔ sʊrgɔrɛ, gərlo kan hɔbırɛ mɔdrɔ
kı.
5 Farizɛɛnrɔ kan wosocikarınsaambɔɔ wɔɔ kı laaka da Yeezuu han, ŋ
ʊ: «Bɔ m, ıbıı karındanyınɔ wɔɔ bır zum wɔɔ yaabɔɔ yınnıbayı b'ʊ, ŋnı
bɔkarɛ ŋn'ı hɔ bım, bı ŋ n hi nyasʊ?»
6 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Zambʊzannɔ, Ezayii gumə ta ʊ, Woso lɛ k'a a
si an so ra, an awɔɔ mim hı bı nɔ ʊ, bala, a a gʊrsıra ba ncınaaʊ, a ʊ:
Gʊɔɔ nɔɔn duro, mɔɔ da ŋ nawʊŋ ʊ a lɛ m,
bı ŋ heer laatʊ mɔɔ ma,
7 bı mɔɔ daʊrɛ bı vam m.
Durnya mim ŋ n'a dındam gʊɔɔ m, Woso hɔ bɛɛ y.
8 Woso lɛrɔ wɔɔ awɔɔ to, an nı zum gʊɔɔ yınnıbayırɔ ʊ.»
9 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Woso lɛrɔ wɔɔ bɔ awɔɔ ʊ a jɛ m, an nı zum a
yınnıbayı ʊ.
10 Bala, Moyiisi a hı, a ʊ: ‹I zı kan ı da kı da ʊ,› bı, ‹Gʊaa k'a zı bɔ ʊ kan
a da kı, kʊ ŋ n a zɛ gər.›
11 B'awɔɔ, awɔɔ y'a hım, a ʊ: Kʊ gʊaa a hı a zı m gɛɛ a da m, a ʊ: hɔ kʊ
mɔɔ m ga m, m m dam ıbıı han bı ‹kɔrbaan m› a lɛ taa k'a hı, a ʊ: ‹Woso
mannı hɔ m.›
12 A n a ga m, k'an a da a zı han gɛɛ a da han dɔ y.
13 A ba awɔɔ nawʊm ncınaaʊ an nı Woso lemim bı zaar bam a yınnıbayırɔ
wɔɔ m. Ziro ncınaaʊ rɔ wɔɔ lɔɔrɔ awɔɔ nı ŋ bam gʊta.»

Hɔ k'a nı dintim kam gʊaa ma
(Matiyee 15.10-20)

14 Bı jɛ ʊ bı, Yeezuu zamaa bı bir, an a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a tʊr ka mɔɔ ma,
k'a da a heer ʊ.
15 Hɔ ba ʊ, an n'a tom garga ra, an gasʊ gʊaa nɔ ʊ k'a dintim ka ma y.
Bɔ n'a tom gʊaa nɔ ʊ bı nı dintim kam ma. [
16 Gʊaa k'a nı tʊr m bı, k'an a tʊr ka ma.]»
17 K'a a gʊ zamaa bı ma, an gasʊ har ʊ bı, a karındanyınɔ wɔɔ a lar
hɔbɔkʊrɛnoom naa do jı ma.
18 A n a nyı bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Awɔɔ sɔ, awɔɔ n naa do jı dɔ ra? Awɔɔ n a
dɔ, a ʊ: hɔ k'a n'a tore, an nı gasʊm gʊaa nɔ ʊ bı b'a dam ma, an dintim
ka ma ra?
19 Bala, a nɔ an nı gasʊŋ ʊ, an ta, an nı bɔm garga ra, a bır gasʊrɛ a
heer ʊ y.» Ncınaaʊ bı, Yeezuu y'a hınkarɛ, a ʊ: «hɔbırɛ haay mıŋŋa.»
20 A a ya, an a hı, a ʊ: «Bɔ nı bɔm gʊaa nɔ ʊ bı nı dintim kam ma.
21 Bala, gʊaa heer hɔɔndarɛ bʊnyaa bı n nı bɔŋ ʊ: so a mıŋŋa ʊ,
koorbarɛ, gərzɛrɛ,
22 jaandarɛ, gʊaa hɔ ŋʊarɛ, zibʊnyaa do haay barɛ, bra ba gʊaa
m, mısırbaa bʊnyaa barɛ, jım barɛ, gʊaa tɔ zarlɛ, mıŋŋa busure kan
yarmabaa kı.
23 Hɔɔ bʊnyaarɔ nɔɔn duro haay, bɔ ŋ nawʊm gʊaa heer ʊ, ŋn'ı dintim
kam ma.»

Grɛkkı kʊ lʊ sırakarɛ mim
(Matiyee 15.21-28)

24 Yeezuu k'a cem b'ʊ bı, a ta Tiir kʊ ʊ, an aa gasʊ har ʊ, a lɛ baa kʊ ŋ
n a yı y. Bı, a n a da ma, an a nyaakʊm da y.

25 Bala, lʊ nı nyımbʊɛɛrɛ m, zinə nı kan kı. Bı, lʊ bı Yeezuu mim ma, an bra si, an bı kukurə zɛ Yeezuu taa.
26 Lʊ bı, grɛkkı do m, yı a ʊ Siirii kʊ Fenisii ʊ. A n a yɛ Yeezuu han k'an la zinə bı ra nyımbʊɛɛrɛ bı mɛ ʊ.
27 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «A to kʊ nyınɔ wɔɔ ŋ hɔ bı, an ŋ ka. A n a ga m, ŋnı nyınɔ hɔbırɛ sa, ŋn'a ka jinnyınɔ ʊ y.»
28 Lʊ bı n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Sıra m, Zuuba, bı, jinnyınɔ wɔɔ tır hɔbırɛ kuuro kʊ ŋ y'a lunlo taabır bı taa bı gʊr, ŋn'a bı.» Yeezuu n a hı m, a ʊ:
29 «Meerbaa naa do minto, doo, zinə bı bɔ ı nyımbʊɛɛrɛ bı mɛ ʊ.»
30 Lʊ bı n a hʊr, an doo, an aa a nyı bı yı, an nı wʊtam gargʊ burə ʊ. Zinə bı n bɔ a mɛ ʊ.

Tikki waarɛ

31 Yeezuu a hʊr Tiir kʊ ʊ, an a bɔ, an bɔ Sidɔn ʊ kan Taraburo wɔɔ kı nɔ ʊ, an ta Galilee higʊta zeezi.
32 N bʊr tikki m Yeezuu zi. Tikki bı, bɛkka m sɔ. N n a yɛ han k'an a wɔ ka a mim la, k'an a waa.
33 Yeezuu n a gaa zamaa bı jır ʊ, an bɔ m toore ma, an a nyʊkʊnnyınɔ dundu tikki bı tʊr ʊ, an lihi da, a nyʊkʊr ma, an a nɔ a nɛɛm ma,
34 an a bɔɔta an dıga brama, an hoonsi bɔ a rɛ, an a hı m, a ʊ: «Ɛfata!»
35 A lɛ taa k'a hı, a ʊ: «I gʊ!» A tʊʊrɔ wɔɔ n a gʊ lɛɛm, a nɛɛm bı n a bɔ kʊ zi, an nı meer bam mıŋŋa.
36 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a b'a hı gɔsı nı y.» Yeezuu k'a lɛ ka ŋ ʊ, a ʊ: ŋ b'a hı bı, ŋ y'a pa da, an lɛ da biisi ra.
37 Gʊɔɔ wɔɔ zɛ kədə, ŋn'a hırɛ, ŋ ʊ: «A ı hɔ haay bam mıŋŋa; A ı tikkiro tʊr gʊm, a a ka bəətinno nı meer bam!»

8

Yeezuu gʊaa tisi si tʊrlɛ
(Matiyee 15.32-39)

1 Dɔmınnɔ wɔɔ duro ʊ bı, zamaa gʊta a ya, an ta ʊ, bı hɔbırɛ ba ʊ kʊ ŋ n a bı y. Yeezuu n a karındanyınɔ wɔɔ bir, an a hı ŋ nı, a ʊ:
2 «Zamaa bı cicir ı mɔɔ zɛm, bala, ŋ dɔmım kaakʊ mɔɔ zi, bı, hɔbırɛ ba ŋ ʊ y.
3 Kʊ mɔɔ ŋ da zaa ra kan nɔ kı, ŋ y'a dundom zaa ra, bı gɔsınnɔ a to laatʊ.»
4 Karındanyınɔ wɔɔ n a nyı bɔ nʊ, ŋ ʊ: «K'ʊ bur yı ka poohɔɔn ʊ naa ʊ, ʊ a ka ŋ ʊ, ŋn'a bı k'an ŋ ka?»
5 Yeezuu n ŋ lar, a ʊ: «Bur karɔ n ta awɔɔ ʊ?» Ŋ n a nyı bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Saanhına»
6 A n lɛ ka, a ʊ, ŋ n nyınta tara ʊ. A n bur saanhınarɔ wɔɔ gʊr, an a barka da ʊ, an n'a zınzɛ ra, an n'a kam a karındanyınɔ wɔɔ ʊ, ŋn'a kam zamaa b'ʊ.
7 Zɔnnyınɔ nyınta ŋ ʊ sɔ. Yeezuu n ŋ barka da ʊ, a ʊ: ŋ n a ka ŋ ʊ sɔ.
8 Ŋ n a bı, an ŋ ka. Ŋ n a kuuro gʊr kası lɛ ma saanhına.
9 Gʊɔɔ wɔɔ nyınta, ŋn'a zɔ tisi si ma. Bı jɛ ʊ bı, Yeezuu ŋ da zaa ra.
10 Lɛɛm bı, a da kɔɔlʊʊ b'ʊ kan a karındanyınɔ wɔɔ kı, ŋn'ı tam Dalmanutaa zeezi.

Hoser yɛrɛ
(Matiyee 16.1-4)

11 Farizɛɛnrɔ bʊr, ŋn'a sıŋŋıda ba, ŋn'ı bısı kam kan Yeezuu kı, ŋn'a yɛ
han, k'an hoser kʊ Woso a ka ʊ bı ba, k'a dıga a, a y'a dam ma, an a ba gɛ.
12 Yeezuu hoon gʊta si, an n'a hırɛ, a ʊ: «Bɔ minto her zamaana naa nı
hoser yɛrɛ? Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, hoser ba ʊ mɔɔ n n'a bam awɔɔ
zamaana naa do minto y.»
13 A n a gʊ farizɛɛnrɔ wɔɔ ma, an aa da kɔɔlʊʊ b'ʊ, an bra gəm deem bı
ra.

Farizɛɛnrɔ nyʊnyɔɔ
(Matiyee 16.5-12)

14 Hinni bı do ʊ bı, bur sarɛ tɔ bɔ karındanyınɔ wɔɔ nɔ ʊ. Bur deem
bala nı ŋ ʊ kɔɔlʊʊ bı nɔ ʊ.
15 Yeezuu lɛ ka ŋ ʊ, a ʊ: «K'a dundo a zi, k'a ba laatʊ farizɛɛnrɔ nyʊnyɔɔ
bı ma, kan Hırɔɔdı hɔ bı kı ma sɔ.»
16 Ŋ n bɔkarɛ, ŋn'ı bısı kam kan kʊ kı, kʊ bur ba ŋ ʊ bı minto.
17 Yeezuu n a ma, an n'a hırɛ ŋ nı, a ʊ: «Bɔ bısı awɔɔ n'a karɛ? Bur k'a
ba awɔɔ ʊ bı minto m gɛ? Awɔɔ hɔɔn gɔɔta a n gu k'a jı dɔ ra? Awɔɔ heer
ı ka gɛ?
18 Awɔɔ mınyaarɔ kʊ ŋ nı ta ʊ bı, ŋ bır lɛɛ yım na? Awɔɔ tʊʊrɔ kʊ ŋ nı
ta ʊ bı, ŋ bır mim mam na?
19 Kʊ mɔɔ bur soor zınzɛ ra, m a ka gʊaa tisi soor ʊ bı, a tɔ ba awɔɔ nɔ ʊ
ra? Awɔɔ kuuro gʊr kası lɛ ma karɔ?» Ŋ n a nyı bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Bueerehııya.»
20 «Bı kʊ mɔɔ bur saanhına zınzɛ ra m a ka gʊaa tisi si ʊ bı, kası lɛ ma
karɔ awɔɔ kuuro gʊr ʊ?» Ŋ n a nyı bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Saanhına.»
21 A n a hı ŋ nı, a ʊ: «Awɔɔ gɔɔta a n a dɔ, a ʊ, bur mim bɛɛ mɔɔ n'a
hım ma ra?»

Bʊʊ waarɛ

22 Ŋ lee ku Bɛtsayıdaa ʊ, n n bʊr bʊʊ m Yeezuu zi, n n a yɛ han, k'an a
wɔ da bʊʊ bı ma, k'an lɛɛ yı.
23 A n bʊʊ bı gaa a wɔ ma, an bɔ m bɔlɛɛma, an lihi da a mım ma, an a
wɔ ka a mim la, an n'a larm, a ʊ: «Ibıı ı hɔsı yım na?»
24 K'a mım bı gʊ bı, a a hı, a ʊ: «Mɔɔ ı gʊɔɔ yım, ı ʊ, gɔrɔ m, ŋn'ı tarɛ.»
25 Bı, Yeezuu a ya, an a wɔ ka gʊaa bı mınyaarɔ wɔɔ ra. Gʊaa bı nı
dıgam ma sıı…, an a waa, an nı lɛɛ yım mıŋŋa.
26 Yeezuu n a da a har zaa ra, a ʊ: «I b'a ka ı gasʊ kʊnɔ b'ʊ y!»

Nka m Yeezuu nı?
(Matiyee 16.13-20; Likki 9.18-21)

27 Yeezuu ı tam kan a karındanyınɔ wɔɔ kı Filipi-Sezaaree kʊrɔ
jınjɛɛnnɔ wɔɔ nɔ ʊ. Zaa ra bı, a a karındanyınɔ wɔɔ lar, a ʊ: «Gʊɔɔ
wɔɔ y'a hım, ŋ ʊ, nka m mɔɔ nı?»
28 Ŋ n a nyı bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Gɔsınnɔ ʊ: Zaan-Batiisi m, nawɔnnɔ ʊ: *Elii m,
gɔsınnɔ ʊ: wosolɛsinnısorazaa deem m.»
29 Yeezuu n ŋ lar, a ʊ: «B'awɔɔ, awɔɔ y'a hırɛ, a ʊ: Nka m mɔɔ nı?»
Pıyɛɛr n meerbaa bı sa, an a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Krista n'ıbıı m.»
30 A n lɛ ka ŋ ʊ mıŋŋa, a ʊ: ŋ b'awɔɔ mim bı hı gɔsı nı y.

(Matiyee 16.21-28; Likki 9.22-27)

31 Kɛɛrɛ bı, a n a sıŋŋıda ba, an n'a dındarɛ ŋ nı, a ʊ: pakra m, kʊ
Gʊaanyı bı n cicir ba gʊta. Bı, gʊɔɔgusinno kan wosocɛmannıbənno
jıtannɔ kı, kan wosocikarınsaambɔɔ kı kaanım nı, an ta kan a zɛrɛ kı,
k'an a mım bɔ ʊ dɔmım kaakʊ hinni ʊ.

32 A n minno nɔɔn duro nyaakʊm da an n'a hırɛ y. Pıyɛɛr n a gaa an bɔ m toore ma, an nı nyaa bam kan Yeezuu kı, a ʊ: a n a ga m, an naa hı y.
33 Bı, Yeezuu k'a wusigə an dıga a karındanyınɔ wɔɔ ma bı, a həən si Pıyɛɛr ma, a ʊ: «I jɛ bɔ mɔɔ jır ʊ! Sʊtaana, ıbıı hɔɔndarɛ bı n bɔ kʊ ʊ kan Woso hɔ kı y. Gʊɔɔ hɔɔndarɛ m.»

Yeezuu zaa zuure
34 Yeezuu n bɔkarɛ, an a karındanyınɔ bir kan zamaa bı kı, an a hı ŋ nı, a ʊ: «Kʊ gʊaa lɛ taa k'a zu mɔɔ ʊ, k'an a mıŋŋa lɛtaamarɔ to, k'an a gɔdarkʊra busu, an zu mɔɔ ʊ.
35 Bala, gʊaa k'a a lɛ n taa k'a meeyaa bʊmbɔ bı, a b'a meeyaa bʊmbɔrɛ yırɛ y. Bı, kʊ gʊaa ga mɔɔ tɔ ma, kan lemim nyınta bı kı tɔ ma, a y'a meeyaa bʊmbɔrɛ yırɛ.
36 Bı, kʊ gʊaa a so durnya hɔ haay ʊ, an bɔkarɛ, an ga, a nyɔɔdʊ ı ka?
37 Bɔ gʊaa bı n n'a sam, k'a mısırbaa k'a nyarɛ ba ʊ bı yı nı?
38 Bala, gʊaa k'a nı nyannı zɛm mɔɔ tɔ ma kan mɔɔ lemim nyınta bı kı tɔ ma, her zamaana jaandənno nɔɔn duro kan mimbʊnyaabənno nɔɔm kı bireyaa ʊ, Gʊaanyı bı b'a zaa nyannı zɛm, dɔmım k'a nı zɛŋ ʊ, kan malɛɛkarɔ mıŋŋɔɔ kı, Woso lɛbɔʊrɛ nɔ ʊ kı b'ʊ y.»

9

1 Yeezuu a ya, an a hı ŋ nı, a ʊ: «Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m: gʊɔɔ kʊ ŋ nı ta ʊ naa ʊ rɔ wɔɔ, gɔsınnɔ zɛ hinni b'a kure y, ŋn'ı Woso cirbəə bı zɛrɛ yım kan paŋŋa gʊta kı.»

Karındanyınɔ kaakʊ Yeezuu lɛbɔʊrɛ yı
(Matiyee 17.1-13; Likki 9.28-36)
2 Dɔmım sɔrdı kur bı, Yeezuu Pıyɛɛr, Zakkı kan Zaan kı gaa, an bɔ ŋ nı toore ma a minto ci jintə mim ʊ, an a lʊr ŋ mım ʊ.
3 A huuro wɔɔ nı nyakı bɔm, gʊaa ba ʊ an b'a nyakı bɔrɛ bı makra barɛ y.
4 *Elii n a hınka ŋ nı kan Moyiisi kı, ŋn'ı meer bam kan Yeezuu kı.
5 Pıyɛɛr n a hı Yeezuu m, a ʊ: «Karınsaamba, kʊ wɔɔ ı naa ʊ, a mıŋŋa. K'ʊ bur ba kaakʊ: ıbıı hɔ deem, Moyiisi hɔ deem, Elii hɔ deem.»
6 Dabɔʊ ŋ haay nyasʊ. Bı y'a ka, Pıyɛɛr n a dɔ kʊ bɔ an n'a hırɛ y.
7 Warkʊ bʊr an b'a ku ŋ la, meerbaa n a to warkʊ bı nɔ ʊ, a ʊ: «Mɔɔ Nyı kʊ mɔɔ ŋʊa bı n naa do, k'a tʊr ka ma.»
8 Lɛɛm bı, a bɔ kʊ ŋ y'a ʊ, ŋnı dıga a jır ʊ bı, ŋ n gɔsı yı kʊ Yeezuu bɛɛ m a deem kan ŋ kı y.
9 Kʊ ŋ n'ı zerm ci bı ra bı, a lɛ ka ŋ ʊ, a ʊ: «hɔ kʊ ŋbɔɔ n a yı bı, ŋ b'a hı gɔsı nı y, k'an ta, an Gʊaanyı bı mımbɔʊrɛ dɔmım ku gəəno bire ʊ.
10 Ŋ lɛ naa do si, bı, ŋ y'a mıŋŋa larm: ‹Mımbɔʊrɛ gəəno bire ʊ bı mim bı ma.› »
11 A karındanyınɔ wɔɔ n a lar, ŋ ʊ: «Bɔ minto wosocikarınsaambɔɔ wɔɔ ʊ, kʊ Elii n lɛɛ ka an bʊr Krista m gɛ?»
12 Yeezuu n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Sıra m, Elii nı lɛɛ karɛ an bʊr k'a bı hɔ haay banka. Bı, kɛɛrɛ bı, a m lɔ, ŋn'a gʊrsıra ba ŋ ʊ: Gʊaanyı bı bɔʊrɛ yım b'a fır yım gʊta gɛ?
13 Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, Elii bʊr, bı ŋ y'a hɔɔnhɔ ba m, amba hɔ kʊ ŋ y'a gʊrsıra ba a minto bı m.»

Yeezuu la zinə ra, an bɔ nyı mɛ ʊ
(Matiyee 17.14-21; Likki 9.37-43a)

14 Kʊ Yeezuu a wusigə kan karındanyınɔ kaakʊrɔ wɔɔ kı, ŋn'ı tam karındanyınɔ gɔsınnɔ wɔɔ zi bı, ŋ zamaa cir gʊta yı kan woso-cikarınsaambɔɔ kı, ŋn'ı bısı kam kan ŋ kı.
15 Zamaa bı k'a Yeezuu yı bı, ŋ zɛ kədə, ŋnı bra si, ŋn'ı tam k'a yaa daʊrɛ yaa da m.
16 A n karındanyınɔ wɔɔ lar, a ʊ: «Bɔ bısı awɔɔ n'a kam kan ŋ kı?»
17 Gʊaa n a to zamaa bı bire ʊ, an a nyı bɔ ʊ, a ʊ: karınsaamba, bʊr mɔɔ ʊ, m nyı m ıbıı zi, zinə n ta m, an a ba bəətir.
18 K'a wuti ma bıncɛ bı do ʊ, a do an nawʊm b'ʊ, an lihihur ta a lɛ rɛ, an n'a sɔ sʊrɛ, a mɛ bı n a ba taŋŋı-taŋŋı. Mɔɔ n a yɛ ıbıı karındanyınɔ wɔɔ han kʊ ŋ nı la zinə bı ra, bı ŋ n a da ma y.
19 Yeezuu n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Do sırakarɛ war zannɔ, mɔɔ dɔmım karɔ bam kan awɔɔ kı? Kʊ m nyasʊ awɔɔ m dɔmım karɔ? K'a nyı bı gaa, a bʊr m mɔɔ zi.»
20 Ŋ n a gaa, ŋnı ta m. Nyı bı k'a Yeezuu yı lɛɛm bı, zinə bı n a hinkə, an a do tara ʊ, an nı pır kam, an nı lihi bɔrɛ a rɛ.
21 Yeezuu n a zı bı lar, a ʊ: «Yaaba b'a sıŋŋıda ba brɔ an nı nyı bı ma?» A ʊ: «A nyıbaa ma.
22 Dɔmım niŋŋoo ʊ, a a zɛ, an a da sɛ ʊ, gɛɛ hi ʊ k'an ga. Bı, k'ıbıı y'ı dam hɔsı ma, k'ı da wɔɔ han, ı cicirzɛrɛ minto.»
23 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «Bɔ minto ı n'a hırɛ, ı ʊ: k'ı y'ı dam ma! Hɔ woo… a da ma an ba sırakarɛzaa m.»
24 Lɛɛm bı, nyı bı zı bı n zee da, a ʊ: «Mɔɔ sıra ka, mɔɔ cicir zɛ, m sırakarɛ war bı minto!»
25 Yeezuu k'a zamaa bı yı ŋn'ı zɛm gʊta bı, a həən si zinə bı ma, a ʊ: «Zinə, ıbıı n nı gʊaa bam bəətir, ı n n'a bam tikki, bɔ nyı naa do mɛ ʊ, bı, ı b'ı ya ı gasʊ y!»
26 Zinə bı n nyı bı hinkə kan paŋŋa kı, an bɔ a mɛ ʊ kan zee kı. Nyı bı n gɔɔta am gər hɔ bı m. Gʊɔɔ n'a hırɛ, ŋ ʊ: «Ga a ʊ.»
27 Bı, Yeezuu a sa a wɔ ma, an a busu, an a jım brama.
28 Kʊ Yeezuu gasʊ har ʊ bı, a karındanyınɔ wɔɔ a lar a deem, ŋ ʊ: «Bɔ minto y'a ka wɔɔ n ʊ da ma, ʊ la zinə bı ra?»
29 A n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Zinə ncınaaʊ do bı, hɔ ba ʊ, an b'a dam ma an a ka, an bɔ, kʊ yaadarɛ bɛɛ y.»

Yeezuu a ya, an a zɛ mim dında
(Matiyee 17.22-23; Likki 9.43b-45)

30 Yeezuu k'a cem kan a karındanyınɔ kı b'ʊ bı, ŋ bra Galilee ʊ, Yeezuu n a ŋʊa kʊ n n a dɔ y.
31 Bala, a nyınta an nı hɔ dındam a karındanyınɔ wɔɔ m, a ʊ: «N Gʊaanyı bı nyasʊm, ŋn'a ka gʊɔɔ ʊ, ŋn'a zɛ, b'a zɛ bı kur bı dɔmım kaakʊ hinni ʊ, a y'a mım bɔŋ ʊ.»
32 Bı, a karındanyınɔ wɔɔ n nyınta ŋ n'a jı dɔrɛ y, b'a larlɛ nyibəə ta ŋ nı.

Nka m jıtaarɛ?
(Matiyee 18.1-5; Likki 9.46-48)

33 Ŋ yaa lee ku Kapɛrnawum ʊ. Gasʊ kʊ ŋ y'a ʊ har ʊ bı, Yeezuu ŋ lar, a ʊ: «Bɔ bısı awɔɔ n'a kam zaa ra bı?»
34 Ŋ n zɛ pi, bala, zaa ra bı, ŋ bʊgʊr ba kʊ ma jıtambaa minto.
35 Yeezuu n nyınta, an gʊaa bueerehııya bı bir, an a hı ŋ nı, a ʊ: «Kʊ gʊaa lɛ taa k'a bır jıtaarɛ, k'an bır gʊaa haay jɛzaa, k'an bır gʊaa haay zibəənyı.»

36 A n nyı gaa, an a jım ŋ bire ʊ, an a wɔ burgu ma, an a hı ŋ nı, a ʊ:
37 «Gʊaa k'a nyınɔ nɔɔm gʊaa deem da ʊ bı, a ba a ʊ mɔɔ m. Bı gʊaa k'a mɔɔ da ʊ bı, a n mɔɔ da ʊ m deem y, Zı k'a mɔɔ nyɔɔ b'a da ʊ sɔ.»

Gʊaa k'a bır jım bam kan Yeezuu kı y, a gʊaa m
(Likki 9.49-50)
38 Zaan n a hı Yeezuu m, a ʊ: «Karınsaamba, wɔɔ gʊaa yı, an nı lam zinəro ra ıbıı tɔ m, wɔɔ k'ʊ a gʊ ma k'a bır zum kʊ ʊ kan wɔɔ kı bı minto.»
39 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «A b'a gʊ ma y, bala, gʊaa ba ʊ, an nı lam zinəro ra mɔɔ tɔ m, an a ya, an mɔɔ tɔ zar y.
40 Gʊaa k'a bır jım bam kan wɔɔ kı y, wɔɔ gʊaa m.
41 Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, gʊaa k'a hi ka awɔɔ ʊ poore a mi, kʊ mɔɔ gʊɔɔ n'awɔɔ m bı minto, a zaa bı kʊrɔm a ganwʊrɛ ma y.
(Matiyee 18.6-9; Likki 17.1-2)
42 Kʊ gʊaa a ka nyınɔ kʊ ŋ sıra ka mɔɔ ʊ rɔ nɔɔn duro gʊaa deem n'a do mimbʊnyaa nɔ ʊ, kʊ n jɛnlajaa gʊta kʊsı a wer ma, n n a da higʊta ʊ, a jıra.
43 K'ı wɔ y'ı dam mimbʊnyaa barɛ ma, k'ı zɛ ra, k'ı gasʊ ı wɔ deem m mısırbaa k'a nyarɛ ba ʊ b'ʊ, bı jıra, gasʊ k'ıbıı nawʊm ı wɔ hııya m sɛhar k'a lihire ba ʊ bı nɔ ʊ bı m.*
45 K'ı gam y'ı dam mimbʊnyaa barɛ ma, k'ı zɛ ra, k'ı gasʊ ı gam deem m mısırbaa k'a nyarɛ ba ʊ b'ʊ, bı jıra, gasʊ k'ıbıı nawʊm ı gam hııya m sɛhar ʊ bı m.*
47 K'ı mınyaa y'ı dam mimbʊnyaa barɛ ma, k'ı bɔ ʊ, k'ı gasʊ ı mınyaa deem m, Woso cirbəə b'ʊ, bı jıra, k'ı gasʊ ı mım hııya m sɛhar ʊ bı m,
48 bıncɛ kʊ mukuno bır gıngaŋ ʊ, sɛ bır lihiŋ ʊ sɔ y.
49 Bala, n sɛ sam, n nı yɛ da gʊaa haay ma.
50 Yɛ naa, hɔ mıŋŋa m. Bı kʊ yɛ b'a nyıntabaa nı y, k'a banka bɔ nı? K'a ka kʊ yɛ n bır ta a ma, k'a nyınta kan kʊ kı laafıı.»

10

Harcıntarɛ mindındarɛ
(Matiyee 19.1-12; Likki 16.18)
1 Yeezuu a hʊr b'ʊ, an ta Zidee ʊ, Zʊrdɛn kur, zamaa n a ya, an a so kʊ ma a jır ʊ, an a ya, an nı hɔ dındarɛ ŋ nı, am dɔmım haay hɔ bı m.
2 Farizɛɛnrɔ n a zɔ k'a nyasʊ meerbaa nɔ ʊ. Bı minto y'a ka, ŋn'a larlɛ, ŋ ʊ: «Yar a da ma an la a lʊ ra gɛ?»
3 A n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Bɔ Moyiisi a gʊrsıra ba awɔɔ nı?»
4 Ŋ n a nyı bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Moyiisi ʊ, n n harcıntarɛ kaansʊrɛ ci ba, kʊ n n bɔkarɛ, n n la lʊ ra.»
5 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Awɔɔ heerkarɛ minto y'a ka, an lɛ naa do gʊrsıra ba.
6 Durnya sıŋŋıda ma bı, Woso yar da kan lʊ kı.
7 Bı minto y'a ka, yar n n'a gʊm a zı ma kan a da kı, k'a nyınta kan a lʊ kı.
8 Bı, ŋ gʊaa hııya bı y'a bam mɛsim deem. Ncınaaʊ bı, ŋ bı gʊaa hııya dɔ y, mɛsim deem zannɔ m.
9 Hɔ kʊ Woso a zɛ kʊ ra bı, a b'a ka gʊaa n a gʊngʊ kʊ ma y.»

---

* **9:43 9.43** Ci gɔsınnɔ ı naa daŋ ʊ: bıncɛ kʊ mukuno bır gıngaŋ ʊ, sɛ bır lihiŋ ʊ sɔ y. * **9:45 9.45** Ci gɔsınnɔ ı naa daŋ ʊ: bıncɛ kʊ mukuno bır gıngaŋ ʊ, sɛ bır lihiŋ ʊ sɔ y.

10 Kʊ ŋ y'a bɔ, ŋnı doo har ʊ bı, karındanyınɔ wɔɔ a ya, ŋn'a lar mim
naa do jı ma.
11 A n a hı ŋ nı, a ʊ: «Gʊaa k'a la a lʊ ra, an a vanta sa bı, jaan an n'a
dam kan bı kı.
12 Bı, kʊ lʊ a gʊ a zim ma, an a vanta sa, jaan an n'a dam kan bı kı sɔ.»

Nyınɔ poorero barkadaʊrɛ
(Matiyee 19.13-15; Likki 18.15-17)

13 Gʊɔɔ bʊr nyınɔ poorero m Yeezuu zi, ŋn'a yɛ han k'an a wɔ da ŋ ma,
b'a karındanyınɔ wɔɔ n yɛ gʊɔɔ wɔɔ nı y.
14 Yeezuu k'a naa yı bı, a nɔ ma ʊ, an a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a nyınɔ wɔɔ to
ŋnı bʊr mɔɔ zi, a b'a ta ŋ nı tolle y, bala, gʊɔɔ kʊ ŋ bɔ kʊ ʊ kan nawɔnnɔ
kı rɔ wɔɔ, ŋ hɔ m Woso cirbəə bı m.
15 Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, gʊaa k'a n Woso cirbəə bı si am nyı poore
hɔ bı m bı, a bı gasʊŋ ʊ y.»
16 Bı kur bı, a a wɔ burgu ŋ ma, an a wɔ ka ŋ mim la, an nı ŋ barka daŋ
ʊ.

Yeezuu kan arzakazaa kı
(Matiyee 19.16-30; Likki 18.18-30)

17 Kʊ Yeezuu kan a karındanyınɔ wɔɔ kı zaa sa, ŋn'ı tam bı, gʊaa n a
si, an bı kukurə zɛ a taa, an a yɛ han, a ʊ: «Karınsaamba mıŋŋa, bɔ mɔɔ
m ga m, m a ba, kʊ m mısırbaa k'a nyarɛ ba ʊ bı yı?»
18 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «Bɔ minto, ı n nı mɔɔ birm mıŋŋa? Gʊaa mıŋŋa
ba ʊ kʊ Woso deem bɛɛ y.
19 Ɩbıı Woso lɛrɔ wɔɔ dɔ. ‹I bı gʊaa zɛ y, ı bı jaan da y, ı bı koor ba y, ı
bı ŋʊaar ba y, ı b'ı hɔɔn da gʊaa hɔ ma k'an yı ı hɔ y, ı zı kan ı da kı da
ʊ.› »
20 Gʊaa bı n a hı m, a ʊ: «Karınsaamba, mɔɔ naa haay sıŋŋıda sa m
nyıbaa ma, m n'a barɛ.»
21 Yeezuu n dıga gʊaa bı ma, an a ŋʊa, an a hı m, a ʊ: «Hɔ deem ı jıra
ıbıı ma: ta, hɔ k'a n'ıbıı ʊ bı hɛɛ haay, ı jir ŋʊazannɔ m. Ɩbıı yaa arzaka
yı Woso zi, k'ı bʊr ı zu mɔɔ ʊ.»
22 Yeezuu k'a naa hı bı, gʊaa bı heer a zar gʊta, an a hʊr kan heerzarlɛ
kı, bala, a arzaka nyınta ʊ gʊta.
23 Yeezuu k'a dıga a jır ʊ bı, a a hı a karındanyınɔ wɔɔ m, a ʊ: «Woso
cirbəə gasʊʊrɛ nyıntam arzakazannɔ ma kaŋŋıda!»
24 A karındanyınɔ wɔɔ zɛ kədə a meer naa do barɛ minto. Yeezuu n a
ya, an so ra, a ʊ: «M danyınɔ, Woso cirbəə gasʊʊrɛ kɔɔkɔɔ.
25 Yoonde gasʊ huuka yaa m nyıntam zanta an lɛ da arzakazaa gasʊ
Woso cirbəə ʊ m.»
26 Karındanyınɔ wɔɔ a ya ŋnı zɛ kədə an lɛ da, ŋn'a hım kʊ m, ŋ ʊ:
«Nka n nı bɔm lɛ nı?»
27 Yeezuu n dıga ŋ ma, a ʊ: «Gʊaa b'a dam ma, an a mıŋŋa bʊmbɔ y, bı
Woso y'a da hɔ haay ma.»
28 Pıyɛɛr n a hı m, a ʊ: «Dıga, wɔɔ hɔ haay to, k'ʊ zu ıbıı ʊ.»
29 Yeezuu n a hı Pıyɛɛr m, a ʊ: «Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, kʊ gʊaa a
gʊ a har, kan a zı kı, a da kı, a dakumbonno kı, a danlʊrɔ kı, a nyınɔ kı,
a tara kı ma mɔɔ minto kan lemim nyınta bı minto kı,
30 a zaa har, kan da kı, dakumbonno kı, danlʊrɔ kı, nyınɔ kı, tara kı yım
gallɛm zɔrɔ dɔmınnɔ nɔɔn duro ʊ, kan fıryırɛ kı. Durnya k'a nı zɛm bı
nɔ ʊ, a mısırbaa k'a nyarɛ ba ʊ bı yım sɔ.
31 Lɛɛkarɛzannɔ gʊta nyıntam jɛzannɔ, jɛzannɔ nyıntam lɛɛkarɛzannɔ.»

Yeezuu zɛ mindındarɛ kaakʊ hɔ
(Matiyee 20.17-19; Likki 18.31-34)

32 Ŋ y'a hʊr, ŋnı zaa sa ŋn'ı tam Zerizalɛm ʊ. Yeezuu nı tarɛ ŋ lɛɛ. Dabɔʊ a karındanyınɔ wɔɔ nyasʊ, nyibəə gʊɔɔ kʊ ŋ zu kʊ ʊ kan ŋ kı rɔ wɔɔ nyasʊ. Yeezuu a ya, an bueerehııyɔɔ wɔɔ bir a jır ʊ, an nı mim k'a nı zɛm k'a bı ba m bı hırɛ ŋ nı, a ʊ:

33 «K'a dıga, ta kʊ wɔɔ nawʊm Zerizalɛm ʊ naa, n yaa Gʊaanyı bı nyasʊ n a ka wosocɛmannıbənno jıtannɔ ʊ kan wosocikarınsaambɔɔ kı ʊ. Ŋ y'a dʊdɔ yarlɛ k'a zɛ gər, ŋn'a da do vantɔɔ gʊɔɔ wɔ ʊ.

34 Ŋ yaa wʊm ma, ŋ lihi dam ma, ŋ y'a zɛm madıırɔ m, ŋ y'a zɛrɛ an ga, bı, dɔmım kaakʊ hinni ʊ, a y'a mım bɔŋ ʊ.»

(Matiyee 20.20-28)

35 Zebedee nyınɔ Zakkı kan Zaan kı a zɔ Yeezuu ma, ŋn'a hı m, ŋ ʊ: «Karınsaamba, hɔ kʊ wɔɔ n'a yɛrɛ ıbıı han naa ma bı, ı bı zɛ wɔɔ m ma y.»

36 A n a hı ŋ nı, a ʊ: «Bɔ awɔɔ lɛ n taa kʊ mɔɔ n a ba awɔɔ minto?»

37 Ŋ n a hı m, ŋ ʊ: «K'ʊ a yɛ ıbıı han, ıbıı cirbəə bıncɛ ʊ, k'ı ka kʊ wɔɔ gʊaa deem n nyınta ıbıı bısı, deem ıbıı jısa.»

38 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Awɔɔ n hɔ k'a n'a yɛm bı dɔ y. Awɔɔ a da ma, a hɔ kʊ mɔɔ n n'a mim laaga ʊ bı mi ra? Gɛɛ awɔɔ a da ma a fıryırɛ kʊ mɔɔ n n'a yım bı yı ra?»

39 Ŋ n a nyı bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Wɔɔ ʊ da ma.» Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Laaga hɔ kʊ mɔɔ n n'a mim bı, awɔɔ y'a mim, fır kʊ mɔɔ n n'a yım bı, awɔɔ y'a yım sɔ,

40 bı, k'a gɔɔta mɔɔ jısa kan mɔɔ bısı bı kı nyıntarɛ nı, mɔɔ n m da ma m zaa ka y, bala, mɔɔ n m so ʊ y. Bıncɛ bı banka Woso ʊ ŋ zannɔ minto.»

41 Karındanyınɔ buro wɔɔ kʊ ŋ naa ma bı, ŋ nɔ ma ʊ kan Zakkı kı, Zaan kı.

42 Yeezuu n ŋ bir, an a hı ŋ nı, a ʊ: «Awɔɔ dɔ, a ʊ: gʊɔɔ k'awɔɔ nı dıgarɛ ŋ ma cinno wɔɔ, brɔɔ nı paŋŋa barɛ a kʊrɔ ma, paŋŋazannɔ n'a hɔɔnhɔ barɛ a gʊɔɔ ma.

43 B'a bı nyıntarɛ ncınaaʊ awɔɔ bire ʊ y. Bı, kʊ gʊaa lɛ taa k'a bır jıtaarɛ awɔɔ bire ʊ, k'an a ba zibəənyı.

44 Bı, kʊ gʊaa lɛ taa k'a bır lɛɛkarɛzaa awɔɔ bire ʊ, k'an a ba awɔɔ haay lɔ.

45 Bala, Gʊaanyı bı n bʊr kʊ gʊɔɔ n b'a hɔɔnhɔ ba y, bʊr a ʊ k'a b'a da gʊɔɔ han, k'a a mısırbaa ka gʊɔɔ gʊta bʊmbɔrɛ minto.»

Bartimee waarɛ
(Matiyee 20.29-34; Likki 18.35-43)

46 Yeezuu kan a karındanyınɔ wɔɔ kı, zamaa bı kı yaa lee ku Zeriko ʊ. Kʊ ŋ nı bɔm kʊnɔ ʊ b'ʊ bı, bʊʊ ı nyınta zaa lezi b'ʊ, a tɔ m Bartimee, Time nyı m, an nı hɔ yınyɛm.

47 K'a a ma ŋ ʊ: Nazarɛtı Yeezuu m bı, an nı zee darɛ, a ʊ: «*Davıd Nyı, mɔɔ cicir zɛ!»

48 Gʊɔɔ wɔɔ nı bʊgʊr bam ma, ŋ ʊ, an a tʊr ka, b'a a banka, an a da ra: «*Davıd Nyı, mɔɔ cicir zɛ!»

49 Yeezuu n jım, an a hı, a ʊ: «K'a bir!» N n a bir, n n a hı m, n ʊ: «I tɔ ʊ, wuti, a y'ı birm.»

50 Bʊʊ bı n a gɔbga bɔ a ra, an a zo, an wuti kan bra kı, an bʊr Yeezuu zi.

51 Yeezuu n a lar, a ʊ: «Ibıı lɛ n taa kʊ m bɔ ba ı nı?» Bʊʊ bı n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Karınsaamba, a ka kʊ m m ya, m lɛɛ yı.»
52 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «Ta, ı sırakarɛ ı bʊmbɔ.» Lɛɛm bı, a mınyaa ı lɛɛ yım, an zu Yeezuu ʊ, an nı tam.

11

Yeezuu Zerizalɛm gasʊʊrɛ
(Matiyee 21.1-11; Likki 19.28-40; Zaan 12.12-19)

1 Kʊ ŋ n'a zɔm Zerizalɛm ma, Bɛtfazee kan Betanii kı jır ʊ, ci kʊ n n'a birm Oliviyee ci bı zeezi bı, Yeezuu a karındanyınɔ nyɔɔ hıiya,
2 an a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a ta kʊ k'a n'awɔɔ lɛɛ naa ʊ. Bı, k'awɔɔ yaa gasʊ b'ʊ lɛɛm nı, awɔɔ brapoo yım, n n a kʊsı, bı gʊaa n da ʊ cına y. K'a hʊr a bʊr m.
3 Kʊ gʊaa awɔɔ lar, a ʊ: bɔ minto m awɔɔ nı naa barɛ, k'a hı m, a ʊ: Zuuba lɛ n taa, a y'a tore awɔɔ m bʊr m lɛɛm.»
4 Karındanyınɔ wɔɔ n ta, ŋ n'aa brapoo yı, n n a kʊsı tınsara harlɛ ma zaa lɛ zi, karındanyınɔ wɔɔ n a hʊr.
5 Gʊɔɔ kʊ ŋ nyınta b'ʊ rɔ wɔɔ gɔsınnɔ ŋ lar, ŋ ʊ: «Bɔ m, awɔɔ n nı brapoo bı hʊrlɛ?»
6 Ŋ n a nyı bɔ ʊ, amba Yeezuu a hı bı m, gʊɔɔ wɔɔ n ŋ to, ŋn'a hʊr.
7 Ŋ n ta brapoo bı m Yeezuu zi, ŋn'a huuro ka brapoo bı ra, Yeezuu n da ʊ.
8 Gʊɔɔ gʊta n a huuro ka zaa bı ra, gɔsınnɔ n gɔ lɛɛ yınyar hɔsırarɔ ʊ, ŋn'a ka ra.
9 Bɔɔ nı Yeezuu lɛɛ, kan bɔɔ n'a kur lɔ wɔɔ kı ı zee dam, ŋ ʊ: «*Hozaana! Kʊ gʊaa k'a nı zɛm Zuuba tɔ ma bı n barka yı!
10 Kʊ cirbəə k'a nı zɛm naa n barka yı, am wɔɔ yaaba Davıd hɔ bı m. *Hozaana! K'ı tɔ n lɛbɔʊrɛ yı brama.»
11 A n gasʊ Zerizalɛm ʊ, Wosocɛ ʊ. K'a dıga hɔ haay ma bı, a a hʊr an ta Betanii ʊ kan bueerehııyɔɔ wɔɔ kı, kʊ gum da bı minto.

Sɔɔn k'a nyı ba ʊ y
(Matiyee 21.18-19)

12 A dɔ k'a mɛ ŋn'ı bɔm Betanii ʊ bı, nɔ Yeezuu nyasʊ.
13 A n a to, an sɔɔn yı laatʊ a lɛɛ n ta ʊ, an ta kan a karındanyınɔ wɔɔ kı, k'a yaa dıga a hɔsı nyıntaŋ ʊ gɛ. A zɔ k'a ʊ sɔɔn bı ma bı, a lɛɛ a yı, bala, sɔɔn bɔɔnrɛ dɔmım bɛɛ y.
14 A n a hı sɔɔn bı m, a ʊ: «Gʊaa b'a yarɛ an ıbıı nyı bı dɔ y!» A karındanyınɔ wɔɔ n a ma.

Yeezuu ı lam hɔheenno ra Zerizalɛm Wosocɛ hallu ʊ
(Matiyee 21.12-17; Likki 19.45-48; Zaan 2.13-22)

15 Yeezuu yaa lee ku Zerizalɛm ʊ kan a karındanyınɔ kı. Gasʊ kʊ Yeezuu ʊ Wosocɛ ʊ b'ʊ bı, a a sıŋŋıda ba, an nı lam gʊɔɔ kʊ ŋ nı hɔ hɛɛnm, ŋn'ı hɔ sim nɔ wɔɔ ra Wosocɛ hallu ʊ b'ʊ. A busoolʊrlɛzannɔ mədrɔkuntərehɔɔ hınhısıga kan cirpʊnnɔ hɛɛnno nyıntaragɔrɔ kı.
16 Bı, a n gɔsı to an nı cenim mʊr m Wosocɛ hallu ʊ b'ʊ y.
17 A n n'a hırɛ ŋ nı hɔdındarɛ nɔ ʊ, a ʊ: «N y'a gʊrsıra ba, n ʊ: ‹N mɔɔ cɛ bı birm yaadarɛ cɛ, do haay minto.› Awɔɔ n bɔkarɛ a sa, a ba konno bıncɛ.»

18 Kʊ Yeezuu naa hı wosocɛmannıbənno jıtannɔ kan wosocikarınsaambɔɔ wɔɔ kı n a ma bı, ŋ y'a karɛ a zɛrɛ zaa ma. Bı, ŋ yı nyi bam. Bala, zamaa b'a lɛ bɔ Yeezuu hɔdındarɛ b'ʊ.
19 Yirbəə k'a da bı, Yeezuu bɔ tara bı nɔ ʊ, kan a karındanyınɔ wɔɔ kı.

Sırakarɛ kan yaadarɛ kı
(Matiyee 21.20-22)

20 A dɔ k'a mɛ Yeezuu kan a karındanyınɔ wɔɔ kı nı cenim bı, ŋ sɔɔn bı yı, an ga kan a məsi kı.
21 Pıyɛɛr n hɔ kʊ Yeezuu a hı bı tɔ da a nɔ ʊ, a a hı, a ʊ: «Dıga, Zuuba, sɔɔn k'ıbıı ı lɛ da ʊ bı ga haay!»
22 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a sıra ka Woso ʊ.
23 Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, kʊ gʊaa a hı ci naa do m: ‹I bɔɔta, ı ı da kɔ ʊ,› bı bısıkarɛ ba a heer ʊ, k'a a sıra ka, a ʊ: hɔ k'awɔɔ hı bı barɛ, a bam, amba a a hı bı m.
24 Bı y'a ka mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m: hɔ k'awɔɔ n'a yɛm a yaadarɛ nɔ ʊ bı, k'a sıra ka, a ʊ, awɔɔ yı, bı n y'a karɛ awɔɔ ʊ sɔ.
25 Bı k'awɔɔ jım brama, an nı yaa dam, kʊ hɔ y'awɔɔ heer ʊ kan gʊaa kı, k'a sugur ka ʊ, k'awɔɔ Zı k'a nı arzana ʊ bı n awɔɔ kʊrɔmarɔ sugur ka awɔɔ ʊ sɔ. [
26 Bı k'awɔɔ n sugur ka a muno ʊ, awɔɔ Zı k'a nı arzana ʊ bı b'awɔɔ kʊrɔmarɔ wɔɔ sugur karɛ y.]»

Yeezuu paŋŋa bı, a to a ʊ ka?
(Matiyee 21.23-27; Likki 20.1-8)

27 Yeezuu kan a karındanyınɔ wɔɔ kı a ya, ŋnı ta Zerizalɛm ʊ. Yeezuu k'a nı bımbırm Wosocɛ ʊ b'ʊ bı, wosocɛmannıbənno jıtannɔ kan wosocikarınsaambɔɔ wɔɔ kı, gʊɔɔgusinno kı bʊr zi, ŋ ʊ:
28 «Nka ı lɛ ka ıbıı ʊ naa barɛ minto? Nka ı zaa ka?»
29 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Kʊ m awɔɔ lar mim deem ma, k'a nyı bɔ ʊ, kʊ m bɔkarɛ, m bıncɛ kʊ n lɛ ka mɔɔ ʊ bı hı awɔɔ m.
30 Batɛm kʊ Zaan nyınta an n'a kam bı, a to a ʊ Woso zi gɛɛ, gʊɔɔ zi? K'a nyı bɔ ʊ!»
31 Ŋ n'ı bısı kınkam kʊ ma, ŋ ʊ: «Kʊ wɔɔ ʊ: a to a ʊ Woso zi, a y'a hırɛ a ʊ: bɔ minto m wɔɔ n a mim si gɛ?
32 Bı kʊ wɔɔ ʊ: a to a ʊ gʊɔɔ zi, zamaa bı bı yɛrɛ y. Kʊ zamaa bı Zaan dɔ wosolɛsinnısorazaa paan… bı minto.»
33 Ŋ n a nyı bɔ ʊ Yeezuu m, ŋ ʊ: «Wɔɔ n a dɔ y.» Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Bı minto bı, mɔɔ bı bıncɛ nıŋŋə kʊ n lɛ ka mɔɔ ʊ bı hırɛ awɔɔ m sɔ y.»

12

Wutu dɔmazannɔ bʊnyaarɔ hɔbɔkʊrɛnoom
(Matiyee 21.33-46; Likki 20.9-19)

1 Yeezuu n a sıŋŋıda ba, an nı meer bam kan ŋ kı hɔbɔkʊrɛnoom darɛ m, a ʊ: «Gʊaa ı nyınta an dıvɛn gɔ sɔɔn, an lambaar da ma, an yaa hɔn, k'a bır dıvɛn nyı bı hi bɔŋ ʊ, an bɛŋŋʊ dɔ sɔ, an gʊɔɔ sa kʊ ŋ n dɔ dıvɛnsıra bı ma, an a hʊr an ta zaa ra.
2 Dıvɛn mɔsa k'a a ku bı, a n a zibəənyı deem nyɔɔ wutu zibəəzannɔ wɔɔ zi, k'an aa a hɔ si, an b'a ka a ʊ.
3 Ŋ n a nyasʊ, ŋn'a zɛ, ŋn'a da zaa ra a wɔ n tu.
4 Wutu zaa bı n a ya, an zibəənyı vanta nyɔɔ. Wutu zibəəzannɔ wɔɔ n a zɛ, ŋnı yaaba da a mim ma, ŋnı fır ka ma.

5 A n a ya, an a kaakʊ hɔ nyɔɔ, ŋn'a zɛ gər. Bı jɛ ʊ, an gʊɔɔ vantɔɔ nyɔɔ, ŋnı fır ka gɔsınnɔ ma, ŋnı gɔsınnɔ zınzɛ.
6 A kur ma hɔ ma bı, a nyı k'a ŋʊa bı y'a deem ı gɔɔta, an a nyɔɔ ŋ zi, an n'a hırɛ, a ʊ: ‹Ŋ mɔɔ nyı bı daŋ ʊ.›
7 Wutu zibəəzannɔ wɔɔ n a dında kan kʊ kı, ŋ ʊ: ‹A n nı zɛm b'a so arzaka b'ʊ. K'a bʊr, k'ʊ a zɛ, k'ʊ ʊ so wutu b'ʊ.›
8 Ŋ n a nyasʊ, ŋn'a zɛ gər, ŋnı bɔ m dıvɛnsıra b'ʊ, ŋn'a zo.»
9 «Bɔ dıvɛnsıra zaa bı n'a barɛ? A zɛm, an b'a dıvɛnsıra zibəəzannɔ wɔɔ zınzɛ, an a sa, an a ka a vantɔɔ ʊ.
10 Awɔɔ n naa karında ba ra?
Jaa kʊ cɛdonno a bɔ ʊ ŋn'a zo bı,
bı y'a ba jaa paŋŋazaa, cɛ bı dɔrɛ minto.
11 Zuuba ı naa ba, bı wɔɔ yı hɔ gʊta m.»
12 Gʊɔɔ kʊ ŋ y'a tʊr ka ma rɔ wɔɔ n'a kam ma k'a nyasʊ, bı, ŋ yı nyi bam zamaa bı m. Ŋ y'a dɔ, ŋ ʊ: hɔbɔkʊrɛnoom naa do da Yeezuu ʊ awɔɔ minto. Ŋ n a hʊr, ŋn'a gʊ ma.

**Rɔm cir yawʊrsire mim*
(Matiyee 22.15-22; Likki 20.20-26)

13 N farizɛɛnrɔ kan Hırɔɔdı gʊɔɔ kı nyɔɔ Yeezuu zi kʊ ŋ n'aa a nyasʊ a meerbaa nɔ ʊ.
14 Ŋ n b'a hı, ŋ ʊ: «Zuuba, wɔɔ dɔ sırazaa n'ıbıı m, b'ıbıı heer tırga kan gʊaa biyəə kı. Ɩbıı bır dıgam gʊaa meer ma bala y, Woso zaa ıbıı n'a dındam sıra bıncɛ ʊ. Zaa ta ʊ k'ʊ *Rɔm cir yawʊr ka gɛ? A a ga m gɛɛ a n a ga nı?»
15 Bı, kʊ Yeezuu ŋ zambʊ bı dɔ bı, a a hı ŋ nı, a ʊ: «Bɔ m, awɔɔ n'a gıngam mɔɔ ma ncınaaʊ? K'a bʊr wacır m deem, kʊ m dıga a.»
16 Ŋ n bʊr m. Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Ŋʊasa naa do kan gʊrsıra naa do kı, nka hɔ nı?» Ŋ ʊ: «*Rɔm cir hɔ m.»
17 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a hɔ kʊ cir a so ʊ bı ka ʊ, k'a hɔ kʊ Woso a so ʊ bı ka ʊ.» Meerbaa naa do nyıbɔʊrɛ a ka, ŋ n zɛ kədə.

Gəəno mımbɔʊrɛ mim
(Matiyee 22.23-33; Likki 20.27-40)

18 Sadisɛɛnrɔ kʊ ŋ ʊ, gəəno mımbɔʊrɛ ba ʊ bı, ŋ bʊr Yeezuu zi, ŋnı laaka da han, ŋ ʊ:
19 «Zuuba, Moyiisi a gʊrsıra ba an a ka wɔɔ ʊ, a ʊ, ‹Kʊ gʊaa ga, an a lʊ to, b'a nyı ba ʊ y, k'a danyı n lʊ bı si, k'an nyı yı kan kı a danyı bı minto.›
20 Danyınɔ ı nyınta saanhına. Lɛɛkarɛzaa bı n lʊ sa, an ga, an a gʊ lʊ bı ma, bı nyı ba ʊ y.
21 A hııya hɔ bı n lʊ bı si, an ga, b'a n nyı yı kan kı y. A kaakʊ hɔ bı maam sɔ.
22 Saanhınarɔ wɔɔ haay ŋ gınga, bı ŋ n nyı yı kan lʊ bı kı y. Ŋ haay kur bı, lʊ bı n bı ga.
23 Gəəno mımbɔʊrɛ dɔmım ʊ, kʊ ŋ y'a mım bɔ ʊ, ŋ haay bireyaa ʊ, nka y'a so lʊ b'ʊ? Bala, gʊɔɔ saanhınarɔ wɔɔ haay lʊ bı si.»
24 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «K'awɔɔ n gʊrsırarɔ mıŋŋɔɔ kan Woso paŋŋa kı dɔ bı, bı y'a ka awɔɔ nı nyʊnnyɔɔrɛ nɔ ʊ.
25 Bala, kʊ gəəno b'a mım bɔ ʊ, yar bır lʊ sarɛ y, lʊ bır yar sarɛ y. Bɔ ŋ y'a ʊ kʊ ʊ kan malɛɛkarɔ kʊ ŋ nı brama rɔ wɔɔ kı.
26 Bı kʊ gəəno mımbɔʊrɛ bı mim nı, awɔɔ n a karında ba Moyiisi ci bı nɔ ʊ ra, dɔmım kʊ Woso meer ba kan Moyiisi kı tutugu nɔ ʊ bı, a ʊ: ‹Abraham kan Izakkı kı, Zakɔɔb kı Woso m mɔɔ m.›

27 Gəəno Woso bɛɛ y, mısıırɔ Woso m. Awɔɔ ı nyʊnnyɔɔrɛ nɔ ʊ gʊta.»

Lɛ lɛɛkarɛ
(Matiyee 22.34-40; Likki 10.25-28)

28 Wosocikarınsaamba deem ŋ bısıkarɛ bı ma, a a yı, Yeezuu a nyı bɔ ʊ mıŋŋa, an a zɔ, an Yeezuu lar, a ʊ: «Lɛrɔ wɔɔ haay bire ʊ kara ı lɛ da?»
29 Yeezuu n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Lɛ lɛɛkarɛ hɔ bı n naa do: ‹K'a tʊr ka Israyɛl zannɔ, Zuuba k'a m wɔɔ Woso bı, a y'a deem m Zuuba.
30 K'ı Zuuba ı Woso bı ŋʊa kan ı heer kı haay, kan ı nyi kı haay, kan ı hɔɔndarɛ kı haay, kan ı paŋŋa kı haay.›
31 A hııya hɔ bı ba n nı: ‹K'ı mim ŋʊa amba ı mıŋŋa m.› Lɛ vanta ba ʊ an lɛ da nawɔnnɔ ra y.»
32 Wosocikarınsaamba bı n a hı m, a ʊ: «Sıra ıbıı hı, karınsaamba, a mıŋŋa gʊta: ‹Woso y'a deem m, bı a vanta ba ʊ, an a na ma y.
33 Ɩ Woso ŋʊa kan ı heer kı haay, ı hɔɔn kı haay, ı paŋŋa kı haay, k'ı mim ŋʊa amba ı mıŋŋa m,› bı jıra mannı haay kʊ n nı sɛ nyaŋ ʊ bı m, kan ganwʊrɛrɔ k'awɔɔ nı ŋ kam Woso ʊ rɔ wɔɔ kı.»
34 Yeezuu k'a yı gʊaa b'a nyı bɔ ʊ mıŋŋa bı, a a hı, a ʊ: «Ɩbıı bı laatʊ Woso cirbəə bı ma y.» Bı kur bı, gʊaa biyəə ı nyi bam Yeezuu larlɛ m.

Krista bı, nka nyı nı?
(Matiyee 22.41-46; Likki 20.41-44)

35 Yeezuu k'a nı hɔ dındam Zerizalɛm Wosocɛ ʊ bı, a a hı, a ʊ: «Bɔ minto m wosocikarınsaambɔɔ wɔɔ ʊ: *Davıd Nyı m Krista bı m gɛ?
36 *Sɛnt-Ɛspri a ka Davıd n a hı, a ʊ:
Zuuba Woso a hı mɔɔ Zuuba m:
nyınta mɔɔ bısı ʊ,
kʊ m b'a ka k'ı jınnɔ wɔɔ n nyınta ı gam taa.
37 Davıd mıŋŋa y'a birm Zuuba. Kʊ Zuuba n a ba lɔ, an nyınta *Davıd Nyı gɛ?» Zamaa bı n'a tʊr kam ma kan heernyınta kı.

Yeezuu dʊndɔ karɛ
(Matiyee 23.1-36; Likki 20.45-47)

38 Yeezuu y'a hırɛ ŋ nı a hɔdındarɛ nɔ ʊ, a ʊ: «K'a dundo a zi kan wosocikarınsaambɔɔ kʊ ŋ nı bımbırm zabarɔ m, ŋn'a kam daʊrɛ ma zamaa gʊta bire ʊ rɔ wɔɔ kı,
39 ŋn'a kam lɛɛkarɛ bıncɛ ma hɔbırɛ bıncɛ ʊ, kan sokʊma bıncɛ kı.
40 Ŋ n'ı zonno hɔ yɔrɛ ŋ nı, ŋn'a mıŋŋabaa hınkam kan yaadarɛrɔ jintoo kı. Ŋ hʊnhʊrlɛ yım maam-maam.»

Zoro ganwʊrɛ karɛ
(Likki 21.1-4)

41 Yeezuu nyınta an a meer nya busoo daʊrɛ bıncɛ bı rɛ, an nı dıgam gʊɔɔ wɔɔ busoo bı daʊrɛ ma. Arzakazannɔ wɔɔ barla gɔsınnɔ y'a daŋ ʊ gʊta.
42 Zoro n bı tanka hııya zar ʊ.
43 Yeezuu n a karındanyınɔ wɔɔ bir, an a hı ŋ nı, a ʊ: «Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, zoro ŋʊazaa naa do busoo bı zar ʊ gʊta, an lɛ da gʊaa haay k'a n'a daŋ ʊ bı ra.
44 Bala, ŋ haay busoo k'a zibəə ba ŋ ma bı, ŋ y'a da ʊ. Bı zoro bı kan a cicir bı kı, a a mısırbaa hɔ sa haay, an a da ʊ.»

13

Yeezuu ı Wosocɛ bı wurgəre mim dındam
(Matiyee 24.1-2; Likki 21.5-6)

1 Yeezuu k'a bɔ Wosocɛ b'ʊ bı, a karındanyınɔ wɔɔ gʊaa deem a hı m, a ʊ: «Karınsaamba, dıga cɛ bı jaarɔ wɔɔ gʊɛrɛ ma kan a dɔrɛ kı!»

2 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «Dıga ıbıı nawʊm cɛrɔ wɔɔ dɔrɛ gʊtabaa ma ra? Jaa deem bı gɔɔtarɛ a mim burə ʊ y. Ŋ haay zɛm bı wurgə.»

(Matiyee 24.3-14; Likki 21.7-19)

3 Yeezuu yaa nyınta Oliviyee ci bı ra, an a meer nya Wosocɛ bı rɛ. Dɔmım bı do ʊ bı, Pıyɛɛr kan Zakkı kı, Zaan kı, Andır kı kʊ ŋ y'a dɔ, ŋ ʊ, gɔsı ba b'ʊ bı, ŋ laaka naa do da Yeezuu han, ŋ ʊ: «Naa do bam brɔ?

4 A hı wɔɔ m, makra kara n nı nawɔnnɔ nyarɛ bı hınkam wɔɔ nı?»

Durnya nyarɛ makrarɔ

5 Yeezuu n'a hırɛ ŋ nı, a ʊ: «K'a dundo a zi kʊ gɔsı b'awɔɔ nyʊnnyɔɔ y.

6 Gʊɔɔ gʊta zɛm, ŋnı bı meer ba mɔɔ tɔ m, ŋ ʊ: ‹Krista n a mı,› bı ŋ gʊɔɔ gʊta nyʊnnyɔɔrɛ.

7 K'awɔɔ bı yar mim ma kan yar k'a n'a dam ma, an bı wuti bı kı, a bı dabɔʊ ba y, bala, pakra m kʊ naa haay n ba. Bı, durnya nyarɛ bɛɛ m naa cına y.

8 Do deem gʊɔɔ wutim ŋnı yar ba kan doro vantɔɔ kı. Tara deem zannɔ wutim ŋnı yar ba kan tara vanta zannɔ kı. Bıncerɔ gɔsınnɔ tara nyiŋŋəm. Nɔ nyıntaŋ ʊ, dɔmım bı do ʊ bı, k'a dɔ, a ʊ: fıryırɛ sıŋŋıda a zɔ.

9 K'a dundo a mıŋŋa zi, ŋ y'awɔɔ gʊrm, ŋnı ta awɔɔ m dʊdɔkənno zi, ŋ y'awɔɔ zɛm madıırɔ m sokʊmacɛrɔ ʊ. Ŋ tarɛ awɔɔ m tara lɛɛzannɔ kan cinno kı taa mɔɔ minto. Nawɔnnɔ y'awɔɔ yım mɔɔ minto, an nyınta kasɛtı brɔɔ minto.

10 Bı pakra m kʊ ŋ nı lɛɛ ka, ŋnı lemim nyınta pa da durnya haay nɔ ʊ, kʊ durnya nyarɛ n bɔkarɛ, an a ku.

11 Kʊ ŋ b'awɔɔ nyasʊ, ŋn'ı tarɛ awɔɔ m dʊdɔkənno bıncɛ ʊ b'ʊ, a bı lɛɛ ka a a hɔɔn da hɔ k'awɔɔ n aa a hı bı ma y. Mim k'a nı zɛm bı bʊr awɔɔ hɔɔn ʊ dɔmım bı do ʊ bı, b'awɔɔ n n'a hım. Bala, awɔɔ bɛɛ n nı meer bam dɔmım bı do ʊ y, Sɛnt-Ɛspri n nı meer bı barɛ awɔɔ bıncɛ ʊ.

12 Danyınɔ kʊ kam zɛ ma. Zı y'a nyı karɛ n n a zɛ. Nyınɔ wutim nyaam kan a zırɔ kı, ŋn'a ka, ŋnı ŋ zınzɛ.

13 Gʊaa haay sɔrɛ awɔɔ m mɔɔ tɔ ma, bı gʊaa k'a nyasʊ a sırakarɛ m kɔɔkɔɔ an ta an fıryırɛ bı nyarɛ ku, bı zaa bʊmbɔrɛ yım.»

Heerzar gʊta
(Matiyee 24.15-28; Likki 21.20-24)

14 «K'awɔɔ bı ‹Gʊaa kʊ hɔzaarbarɛzaa bʊnyaa m bı› yı an nı bıncɛ niŋŋə ʊ, b'a n'a ga m, an nyınta bıncɛ bı do ʊ, gʊaa niŋŋə k'a n'a karında bam bı ma bı, k'an a jı ma. Gʊɔɔ kʊ ŋ nı nyıntam Zidee ʊ bı, kʊ ŋ n'a si ŋnı ta ciro ʊ.

15 Gʊaa k'a n'a cɛ mim ʊ bı, a b'a ka ma k'a zer a gasʊ a cɛ ʊ, k'a hɔsı sa dɔmım bı do ʊ y.

16 Gʊaa k'a n'a hɔsıra ʊ dɔmım bı do ʊ, a b'a bɔ an doo k'a yaa a huu sa y!

17 Dɔmınnɔ wɔɔ duro ʊ, mim pakra bam lannɔ jısızannɔ m, kan bɔɔ n nı nyɔ karɛ a nyınɔ ʊ rɔ wɔɔ kı.

18 K'a yaa da, kʊ naa do bı lee ku la dɔmım ʊ y.

19 Bala, a nyıntam fıryırɛ dɔmınnɔ k'an nyınta ʊ hallı durnya kʊ Woso
a da bı sıŋŋıda ma, an ta an naa ma ku, bı, ʊ b'ʊ yarɛ, ʊ a do yı fıga y.
20 Kʊ Woso bɛɛ dɔmınnɔ nɔɔn duro bɔrɛ, gʊaa ba ʊ an b'a dam ma, an
a meeyaa bʊmbɔ y. Bı gʊɔɔ k'an ŋ nyʊkɔ ʊ rɔ wɔɔ minto, a dɔmınnɔ wɔɔ
duro bɔrɛ.
21 Kʊ gʊaa a hı, a ʊ: Krista ı naa ʊ, gɛɛ, a ı bra ʊ, a b'a si y.
22 Ŋʊaarzannɔ kʊ ŋ Krista tɔ sa ŋn'a ka a ma rɔ wɔɔ, kan
ŋʊaarlɛsinnısorazannɔ kı nyıntaŋ ʊ gʊta. Ŋ makrarɔ bam gʊta kan
hoserlo kı k'a a da ma, a gʊɔɔ kʊ Woso ŋ nyʊkɔ ʊ rɔ wɔɔ nyʊnnyɔɔ.
23 Bı k'awɔɔ m, k'a dundo a zi kan hɔ kʊ mɔɔ lɛɛ ka m a hı haay awɔɔ
m, b'a n'a ku cına bı kı.»

Gʊaanyı bı zɛrɛ
(Matiyee 24.29-31; Likki 21.25-28)

24 «Bı kʊ fıryırɛ dɔmınnɔ wɔɔ bı cem, dɔmınnɔ wɔɔ duro nɔ ʊ, woso
b'a yarɛ an gu y, mom b'a yarɛ an gu sɔ y.
25 Monyaarɔ surm, brama paŋŋa haay y'a zɛm kʊ ma.
26 Dɔmım bı do ʊ bı, n Gʊaanyı bı yırɛ an a to warkʊ nɔ ʊ an bır zɛm
kan paŋŋa kı, cirbəə gʊta kı.
27 A n bɔkarɛ, an malɛɛkarɔ nyɔɔ lɛɛ haay ʊ, ŋn'aa gʊɔɔ kʊ Woso ŋ
nyʊkɔ ʊ rɔ wɔɔ so kʊ ma, an a sa dɔjır ma an ta kan meer kı.
(Matiyee 24.32-35; Likki 21.29-33)
28 K'a sɔɔn makra bı sa. K'awɔɔ b'a yı, an lɛɛ daa da, an nı kum, awɔɔ
dɔ a ʊ siire a zɔ.
29 A maam sɔ kan awɔɔ kı. K'awɔɔ bı minno nɔɔn duro yı, ŋn'ı zɛrɛ,
k'a dɔ a ʊ Gʊaanyı bı zɛrɛ dɔmım a zɔ.
30 Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m: zamaana naa do bı cenim, kʊ nawɔnnɔ
haay bɛɛ ba y.
31 Brama kan tara kı cenim, bı mɔɔ meerbaarɔ wɔɔ bı cenle y.
(Matiyee 24.36-44)
32 Bı, dɔmım bı do kan wakatı bı do kı, gʊaa ba ʊ an b'a dɔrɛ y. Baa
malɛɛkarɔ kʊ ŋ nı brama rɔ wɔɔ n a dɔ y. Gʊaanyı bı n a dɔ sɔ y. K'a
maam, Zı bı y'a deem y'a dɔ.
33 K'a dundo a zi, a bı hinceem ba y. Bala, awɔɔ n dɔmım bı do zɛrɛ dɔ
y.
34 Bɔ a kʊ ʊ kan gʊaa k'a nı tam kʊ ʊ bı kı, an a har to a zibəənyınɔ m,
an lɛ ka ŋ ʊ, an zibəə ka gʊaa biyəə ʊ k'an a ba. A n a hı hardɔmazaa bı
m, a ʊ: a bı hinceem ba y.
35 K'a b'a zu a ʊ y. Bala, awɔɔ n har bı zaa bı zɛrɛ dɔmım dɔ y. Kʊ dibsir
nı, kʊ wuti gʊta nı, kʊ koo baadarɛ dɔmım nı, kʊ dɔmırɛ nı, awɔɔ n a dɔ
y.
36 Dɔmım nıŋŋə k'a nı zɛm bı bʊr ʊ bı, a b'a ka, an bı dıga a awɔɔ
hinceem ba y.
37 Hɔ kʊ mɔɔ n'a hım bı, awɔɔ haay mɔɔ hı a m. K'a bı hinceem ba y.»

14

Yeezuu zambʊ zɛrɛ mim
(Matiyee 26.1-5; Likki 22.1-2; Zaan 11.45-53)

1 *Pakkı cibsa kan bur kʊ n n nyʊnyɔɔ da ma *cibsa kı gɔɔta dɔmım
hııya. Wosocɛmannıbənno jıtannɔ kan wosocikarınsaambɔɔ kı y'a kam
zaa k'a n'a sam k'a Yeezuu ku a nyasʊ a mim ka ra, kʊ n n'a zɛ bı ma.

2 Ŋ y'a hım kʊ m, ŋ ʊ: «Ʊ b'a ba cibsa hinni ʊ y. Kʊ n bɛɛ nı, zamaa bı wutim yar m kan wɔɔ kı a minto.»

Lʊ tidəər zɛ Yeezuu ma Betanii ʊ
(Matiyee 26.6-13; Zaan 12.1-8)

3 Yeezuu nyınta Betanii ʊ, gʊaa deem kʊ n n'a birm Sımɔɔn kusimə bı har ʊ. K'a nı hɔbırɛ bım bı, lʊ deem bʊr har ʊ b'ʊ kan gedre kı, n n a ba albatır jaa m, tidəər n a han. A ji n nyınta, a lɛ m kʊsı, an tidəər gedre bı yi, an tidəər bı lo Yeezuu ra.

4 Bı, naa do gʊɔɔ gʊta heer zar, ŋn'a hım kʊ m, ŋ ʊ: «Bɔ tɔ ma m, n n tidəər naa do zaar barɛ?

5 N y'a da ma, n n tidəər naa do hɛɛ, a busoo n cem *deniyee zɔɔkarkʊ han, n n a ka ŋʊazannɔ ʊ.» Bı, ŋ nyınta, ŋn'ı kukur bam lʊ bı ma.

6 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a lʊ bı to zenyy… Bɔ tɔ ma m, awɔɔ n'a heer zarlɛ? Zibəə mıŋŋa a ba mɔɔ tɔ ma.

7 Ŋʊazannɔ nyıntarɛ awɔɔ bire ʊ dɔmım haay. Awɔɔ y'a dam ma a hɔ mıŋŋa ba ŋ nı dɔmım k'awɔɔ lɛ n taa ʊ. Bı mɔɔ, mɔɔ bı nyıntam kan awɔɔ kı dɔmım haay y.

8 Lʊ naa do, hɔ k'a a da ma b'a a ba. K'a tidəər nɔ mɔɔ mɛ ma bı, lɛɛ a ka, an mɔɔ mɛsim banka mɔɔ birle minto.

9 Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m: durnya nɔ ʊ, bıncɛ kʊ n nı lemim nyınta pa daŋ ʊ haay bı, n y'a tɔ darɛ a nɔ ʊ, n n lʊ naa do hɔ k'a a ba bı hı sɔ.»

Zidas zambʊ mim
(Matiyee 26.14-16; Likki 22.3-6)

10 Bı kur bı, Zidas Iskarıyɔtı, karındanyınɔ bueerehııyɔɔ wɔɔ gʊaa deem bı ta, an aa wosocɛmannıbənno jıtannɔ wɔɔ yı, k'a Yeezuu nyasʊ a ka ŋ ʊ.

11 Kʊ ŋ naa ma bı, ŋ heer nyɔɔ gʊta, ŋnı ler bɔ m, ŋ ʊ: «K'a busoo ka ʊ.» Zidas n yɛ, an n'a kam dɔmım k'a n'a dam ma a Yeezuu nyasʊ a ka ŋ ʊ bı ma.

Yeezuu hɔbırɛ jɛzaa bankarɛ
(Matiyee 26.17-25; Likki 22.7-14,21-23; Zaan 13.21-30)

12 Bur kʊ n ŋ nyʊnyɔɔ da ma lɛɛkarɛ dɔmım ma bı, n nı pakkı sinnyɛɛm mannı baŋ ʊ bı, Yeezuu karındanyınɔ wɔɔ a hı m, ŋ ʊ: «lbıı lɛ n taa kʊ aa pakkı hɔbırɛ bı ba ka, ıbıı minto?»

13 A n a karındanyınɔ nyɔɔ hııya, an a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a ta tara nɔ ʊ, awɔɔ gʊaa zɛŋ ʊ, an hi busu gər ʊ, k'a zu kʊ ʊ kan kı,

14 a gasʊ bıncɛ k'a nı gasʊŋ ʊ b'ʊ. B'ʊ bı, k'a hı har bı zaa m, a ʊ: ‹Zuuba ı laaka dam: bıncɛ kara awɔɔ n nı pakkı hɔbırɛ bı bıŋ ʊ kan a karındanyınɔ kı?›

15 A cɛ gʊta hınkarɛ awɔɔ m mim ʊ, ŋn'a banka haay. Bıncɛ bı do ʊ awɔɔ n nı pakkı hɔbırɛ bı baŋ ʊ.»

16 Karındanyınɔ wɔɔ n a hʊr, ŋnı ta tara nɔ ʊ b'ʊ, ŋn'aa hɔ haay bı yı amba a a hı ŋ nı bı m, ŋnı pakkı hɔbırɛ bı banka.

Yeezuu jɛ hɔbırɛ bırɛ kan a karındanyınɔ kı

17 Yirbəə k'a da bı, Yeezuu bʊr kan a karındanyınɔ bueerehııyɔɔ wɔɔ kı.

18 Yeezuu k'a nı hɔbırɛ bı bım kan a karındanyınɔ wɔɔ kı bı, a a hı, a ʊ: «Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, awɔɔ gʊaa deem k'a nı hɔbırɛ bım kan mɔɔ kı bı mɔɔ nyasʊm, an mɔɔ ka.»

19 Ŋ haay nı nyıntam kan heer zar kı. Ŋ gʊaa deem-deem n'a larm, a ʊ: «Zuuba, mɔɔ m gɛ?»
20 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Awɔɔ gʊaa bueerehııya bı deem m. Gʊaa k'a n'a wɔ nyɔɔm kan mɔɔ kı laaga b'ʊ, bı m.
21 Bala, Gʊaanyı bı cenim amba hɔ kʊ ŋ y'a gʊrsıra ba a tɔ ma bı m. Bı kʊsı ı kan gʊaa k'a nı mɔɔ nyasʊm k'a mɔɔ ka bı kı. Kʊ gʊaa bı do ı nı yı, a jıra.»

Yeezuu y'a zɛ zaa mim dındam
(Matiyee 26.26-30; Likki 22.15-20; 1 Korɛntı zannɔ 11.23-25)

22 Kʊ ŋ nı hɔbırɛ bı bım bı, Yeezuu bur sa, an a barka da ʊ, an n'a hırɛ, a ʊ: «K'a si, naa do naa, mɔɔ mɛ m.
23 Bı kur bı, a a ya, an laaga sa, dıvɛn n a han, an barka yaa da Woso m, an a ka ŋ ʊ, ŋ haay n a mi.»
24 A n a hı ŋ nı, a ʊ: «Mɔɔ ma m naa, gʊaasıbabaa ma m, an a lo gʊɔɔ gʊta minto.
25 Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, mɔɔ bı m yarɛ m dıvɛn mi dɔ y, an ta an dɔmım kʊ mɔɔ n nı zɛm bı m ya, m a mi kan awɔɔ kı Woso cirbəə bı nɔ ʊ bı ku.»
26 Kʊ ŋ barka laarɔ wɔɔ lɔ ŋn'a nya bı, ŋ bɔ ŋnı ta Oliviyee ci ra.

(Matiyee 26.31-35; Likki 22.31-34; Zaan 13.36-38)

27 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Awɔɔ y'a wısırabaa tom, bala, n y'a gʊrsıra ba Wosoci nɔ ʊ, n ʊ: ‹Mɔɔ seero dundor bı zɛm, seero wɔɔ n hısıga da.›
28 Bı mɔɔ mımbɔʊrɛ kur bı, mɔɔ lɛɛ karɛ awɔɔ lɛɛ Galilee ʊ.»
29 Pıyɛɛr n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Baa kʊ gʊaa haay bı wɔ saa a wısırabaa ma, mɔɔ bı wɔ saa n ma y.»
30 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «Sıra mɔɔ n'a hırɛ ıbıı m, gum naa do ʊ bala, koo bı baa dam gallɛm hııya y, ıbıı n bısı ka mɔɔ ma gallɛm kaakʊ.»
31 Pıyɛɛr n a nyı bɔ ʊ, an so ra kan paŋŋa kı, a ʊ: «Kʊ ga mɔɔ nawʊm kan ıbıı kı a jıra, mɔɔ bı bısı karɛ ıbıı ma y.» A muno wɔɔ n a hı maam sɔ.

Yeezuu yaadarɛ Gɛtsemanee ʊ
(Matiyee 26.36-46; Likki 22.39-46)

32 Bı kur bı, ŋ ta bıncɛ kʊ n n'a birm Gɛtsemanee ʊ b'ʊ. Yeezuu n a hı a karındanyınɔ wɔɔ m, a ʊ: «K'a nyınta naa ʊ, kʊ m yaa da, kʊ m bʊr.»
33 A n Pıyɛɛr gaa kan Zakkı kı Zaan kı. Dɔmım bı do ʊ bı, heerzar gʊta kan dabɔʊ kı gasʊ ʊ.
34 A n a hı ŋ nı, a ʊ: «Mɔɔ heer a zar an a zɔ zɛ ma. K'a gɔɔta naa ʊ, a bı hinceem ba y.»
35 A n ta lɛɛ poore, an kukurə zɛ, an a meer ku tara ma, an nı yaa darɛ, an n'a hırɛ, a ʊ, kʊ fıryırɛ k'awɔɔ n n'a yım bı y'a dam ma, an a gʊ a ma.
36 A n n'a hırɛ, a ʊ: «M Zı, hɔ ba ʊ an kɔɔkɔɔ ıbıı ma y. Fır naa do gʊ mɔɔ ma, kan bı kı haay, ı bı mɔɔ hɔɔnhɔ ba y, ı hɔ ba.»
37 A n a bɔ, an bʊr a karındanyınɔ wɔɔ zi, a bı dıga a ŋ hinceem ba, an ŋ gu, an a hı Pıyɛɛr m, a ʊ: «Sımɔɔn, hinceem ıbıı n'a bam na, ıbıı n'ı da ı mıŋŋa ma wakatı deem ma tɔkkɛ ra!
38 K'a yaa da, a bı hinceem ba y, a yaa n a do makra nɔ ʊ. Awɔɔ heer lɛ taa, bı mɛsim paŋŋa ba ʊ y.»
39 A n a bɔ, an ta yaadarɛ bıncɛ ʊ b'ʊ, an a ya, an so a yaadarɛ bı ra.
40 A n a bɔ, an bʊr a hııya hɔ ma a karındanyınɔ wɔɔ zi, an bı dıga a, ŋ hinceem ba. Bala, hinceem ta ŋ nı gʊta. Ŋ n hɔ k'a n'a hım nı bı dɔ y.

41 A n a bɔ an bʊr a kaakʊ hɔ ma ŋ zi, an b'a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a lɛ taa, k'a hinceem ba kɛɛrɛ, k'a hoon si. Hɔ haay nya. Dɔmım a ku. Naa ma bı, n Gʊaanyı bı nyasʊrɛ n a ka mimbʊnyaabənno ʊ.
42 K'a wuti, k'ʊ ta, gʊaa k'a nı mɔɔ nyasʊm k'a mɔɔ ka bı lee ku.»

Yeezuu nyasʊrɛ
(Matiyee 26.47-56; Likki 22.47-53; Zaan 18.3-12)

43 Kʊ Yeezuu gɔɔta an nı meer bam bı, Zidas, bueerehııyɔɔ wɔɔ gʊaa deem bı lee ku lɛɛm, kan gʊɔɔ cir kı, bannɔ kan kargʊrɔ kı a wɔ ʊ. Wosocɛmannıbənno jıtannɔ kan wosocikarınsaambɔɔ kı, gʊɔɔgusinno kı yı ŋ nyɔɔ.
44 Zunzukʊrazaa bı lɛɛ ka an makra hınka ŋ nı, a ʊ: «Gʊaa kʊ mɔɔ n nı m wɔ burgum ma bı, bı zaa m. K'a nyasʊ, a dɔ ma mıŋŋa, a ta m.»
45 Zidas k'a lee ku lɛɛm bı, a a zɔ Yeezuu ma, an n'a hırɛ, a ʊ: «Karınsaamba.» A n a burgu ma.
46 Gʊɔɔ wɔɔ duro Yeezuu nyasʊ lɛɛm.
47 A karındanyınɔ wɔɔ gʊaa deem kargʊ gaa ʊ, an wosocɛmannıbər jıtaarɛ bı zibəənyı sakʊ, an a tʊr gʊ ma.
48 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Bʊr awɔɔ kargʊrɔ m kan bannɔ kı m k'a bı mɔɔ nyasʊ, ı ʊ, dazaamazaa n mɔɔ m.
49 Mɔɔ nyınta awɔɔ bire ʊ dɔmım haay, m nı karında bam Wosocɛ ʊ, b'awɔɔ n mɔɔ nyasʊ y.» Naa do naa, ba a ʊ, kʊ hɔ kʊ n y'a gʊrsıra ba Wosoci nɔ ʊ bı n kʊ yı.
50 Kɛɛrɛ bı, Yeezuu karındanyınɔ wɔɔ a gʊ ma, ŋn'a si.
51 Nyukumbueere deem zu a jɛ ʊ, an gɔbga zu a kɔɔn ʊ. Gʊɔɔ vantɔɔ kʊ ŋ nı b'ʊ rɔ wɔɔ n a nyasʊ.
52 Bı n a mıŋŋa yɔ, an a si a mɛ m dıgı, an gɔbga bı to ŋ wɔ ʊ.

Ŋ ta Yeezuu m dʊdɔkənno taa
(Matiyee 26.57-68; Likki 22.54-55,63-71; Zaan 18.13-14,19-24)

53 Ŋ ta Yeezuu m wosocɛmannıbər jıtaarɛ har ʊ. Wosocɛmannıbənno jıtannɔ, gʊɔɔgusinno kan wosocikarınsaambɔɔ kı a so kʊ ma b'ʊ.
54 Pıyɛɛr n zu Yeezuu jɛ ʊ laatʊ, an ta, an aa lee ku wosocɛmannıbənno jıtaarɛ bı har ʊ b'ʊ, an aa nyınta kan hallɛdɔmazannɔ wɔɔ kı, an nı nyıkam sɛ ma.
55 Wosocɛmannıbənno jıtannɔ wɔɔ kan dʊdɔkənno vantɔɔ wɔɔ kı haay y'a kam mim ma k'a ka Yeezuu ra, a dʊdɔ yar, k'a ka kʊ n n a zɛ gər, bı ŋ bır a yırɛ y.
56 Bala, kasɛtı ŋʊaarzannɔ bʊr gʊta, bı ŋ meerbaa bı bır zum kʊ y.
57 Gʊɔɔ gɔsınnɔ n wuti, ŋnı ŋʊaar ba, ŋn'a ka a lɛ m, ŋ ʊ:
58 «Wɔɔ ma an n'a hırɛ, a ʊ: Wosocɛ naa do kʊ ŋ y'a dɔ a wɔ m naa, mɔɔ y'a wurgəm, bı dɔmım kaakʊ nɔ ʊ bı, mɔɔ y'a vanta dɔm, b'a bı nyıntam gʊaa wɔ zibəə y.»
59 Bı kan hɔ kʊ ŋ n'a hım bı kı, ŋ meerbaa bı bır a gam kʊ ʊ y.
60 Bı kur bı, wosocɛmannıbər jıtaarɛ bı wuti gʊɔɔ wɔɔ bire ʊ, an Yeezuu lar, a ʊ: «Bɔ mim gʊɔɔ wɔɔ n'a karɛ ıbıı ra na? Ibıı b'a nyı bɔŋ ʊ ra?»
61 Yeezuu n a nyı bɔ ʊ y. Wosocɛmannıbər jıtaarɛ bı n a ya, an a lar, a ʊ: «Krista n'ıbıı m na? Ibıı m Nyı kʊ Woso barkazaa b'a nyɔɔ bı gɛ?»
62 Yeezuu n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Mɔɔ mıŋŋa m. B'awɔɔ Gʊaanyı bı yım an aa nyınta Woso paŋŋazaa bısı ʊ, an a to brama warkʊ nɔ ʊ, an bır zɛm.»

63 Dɔmım bı do ʊ bı, wosocɛmannıbər jıtaarɛ bı nɔ ma ʊ, an a mıŋŋa huuro kınkaansʊ, an n'a hırɛ, a ʊ: «Kasɛtızannɔ zibəə a ya, an ta wɔɔ ma ra?
64 Awɔɔ ma an Woso sʊnsɔ wʊ. Awɔɔ y'a hɔɔn dam lɔ?» Ŋ haay n a hı, ŋ ʊ: «A a ga zɛ m.»
65 Gʊɔɔ gɔsınnɔ n a sıŋŋıda ba, ŋn'ı lihi dındam ma, ŋnı pɛɛra ku a meer ma, ŋn'a zɛm, ŋ ʊ: «Kʊ nka nı zɛrɛ k'ı dɔ ı hı!» Hallɛdɔmazannɔ wɔɔ n'a zɛm.

Pıyɛɛr bısıkarɛ
(Matiyee 26.69-75; Likki 22.56-62; Zaan 18.15-18,25-27)

66 Kʊ Pıyɛɛr nı hallu b'ʊ bı, wosocɛmannıbər jıtaarɛ bı zibəənyılʊrɔ wɔɔ gʊaa deem bı bʊr b'ʊ.
67 A n bı Pıyɛɛr yı, an nı nyı kam sɛ ma, an dıga a meer ma, an n'a hım nı, a ʊ: «Ibıı nyınta kan Yeezuu Nazarɛtı gʊaa bı kı sɔ.»
68 Pıyɛɛr n bısı ka, an n'a hırɛ, a ʊ: «Mɔɔ n a dɔ y. Hɔ k'ıbıı lɛ n taa k'ı hı naa, mɔɔ n a jı ma y.» A n bɔ, an ta zaŋŋʊ ʊ.
69 Zibəənyılʊ bı k'a a ya an a yı bı, a a hı gʊɔɔ kʊ ŋ nı b'ʊ rɔ wɔɔ m, a ʊ: «Naa do naa ŋ gʊaa deem m.»
70 Pıyɛɛr n a ya, an bısı ka. Bı kur bı, kʊ maasırɛ ba poore bı, gʊɔɔ kʊ ŋ nı b'ʊ rɔ wɔɔ haay a ya, ŋn'a hı Pıyɛɛr m, ŋ ʊ: «Kʊ sıra m, ıbıı, ŋ gʊaa n'ıbıı m sɔ. Bala, Galilee gʊaa n'ıbıı m.»
71 Pıyɛɛr n a sıŋŋıda ba, an n'a wer sire, a ʊ: «Mɔɔ n gʊaa k'awɔɔ n'a mim dındam naa dɔ y.»
72 Dɔmım bı do ʊ bı, koo baa da gallɛm hııya hɔ ma. Pıyɛɛr bɔkarɛ, an mim kʊ Yeezuu a hı m bı tɔ da a nɔ ʊ: «Koo bı baa dam gallɛm hııya y, ıbıı n bısı ka mɔɔ ma gallɛm kaakʊ.» A n bɔ zɔɔ-zɔɔ, an nı nyi karɛ.

15

N ta Yeezuu m Pılatı taa
(Matiyee 27.1-2,11-14; Likki 23.1-5; Zaan 18.28-38)

1 Wutigʊta m bı, wosocɛmannıbənno jıtannɔ kan gʊɔɔgusinno kı, wosocikarınsaambɔɔ kı, kan dʊdɔkənno wɔɔ kı a zɛ kʊ ra, k'a dıga hɔ k'a n'a bam bı ma. Ŋ y'a ka, ŋnı Yeezuu wɔrɔ sur, ŋnı ta m, ŋn'aa ka Pılatı ʊ.
2 Pılatı n a lar, a ʊ: «Zıufʊrɔ cir n'ıbıı m gɛ?» Yeezuu n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Ibıı hı.»
3 Wosocɛmannıbənno jıtannɔ wɔɔ ŋʊaar ba ŋn'a kam la kan ŋʊaarbaa do haay kı.
4 Pılatı n a ya, an a lar, a ʊ: «Ibıı b'a nyı bɔŋ ʊ ra? Dıga mim haay kʊ ŋ n'a karɛ ıbıı ra bı ma.»
5 Bı Yeezuu n a ya, an hɔsı nyı bɔ ʊ Pılatı nʊ y. Pılatı n zɛ kədə.
(Matiyee 27.15-26; Likki 23.13-25; Zaan 18.39–19.16)

6 Kʊ zıufʊrɔ wɔɔ bʊr ŋn'ı cibsa gʊta barɛ, Pılatı bı, lɔ kʊ ŋ y'a yɛ bı, an n'a bɔrɛ, an wɔ saa.
7 Bala, gʊaa kʊ n n'a birm Barabas bı nyınta lɔnnɔcɛ ʊ kan gʊɔɔ kʊ ŋ yar ba tara nɔ ʊ ŋnı gər zɛ rɔ wɔɔ kı.
8 Zamaa bı n ta Pılatı zi, ŋn'aa hɔ k'a n'a karɛ ŋ ʊ biisi bı yɛ.
9 Pılatı n ŋ lar, a ʊ: «Awɔɔ lɛ n taa kʊ m zıufʊrɔ cir bı bɔ, m wɔ saa gɛ?»
10 Bala, a a dɔ a ʊ, wosocɛmannıbənno jıtannɔ wɔɔ nɔ nı tam Yeezuu ma, kʊ gʊɔɔ wɔɔ a ŋʊa bı minto.

11 Bı, wosocɛmannıbənno jıtannɔ wɔɔ zamaa bı nyʊnnyɔɔ, kʊ Pılatı m
Barabas bɔ an wɔ saa.
12 Pılatı n a ya, an zamaa bı lar, a ʊ: «Bɔ awɔɔ lɛ n taa kʊ m a ba gʊaa
k'awɔɔ n'a birm zııfʊrɔ cir bı nı?»
13 Ŋ n zee da, ŋ ʊ: «K'a wɔ gɔdarkʊra ma!»
14 Pılatı n a hı ŋ nı, a ʊ: «Bɔ a a ba an bʊnyaa?» Ŋ n a ya, ŋnı zee da,
an lɛ da biisi ra: «K'a wɔ gɔdarkʊra ma!»
15 Pılatı k'a lɛ n taa k'a zamaa bı heer nyɔɔ bı, a Barabas bɔ an wɔ saa,
an a ka, ŋnı Yeezuu zɛ madıırɔ m, an a ka ŋ ʊ, kʊ ŋ n'a wɔ gɔdarkʊra ma.

Yarbənno y'a hɔɔnhɔ bam Yeezuu m
(Matiyee 27.27-31; Zaan 19.2-3)

16 Yarbənno Yeezuu gaa ŋnı ta m hallu ʊ, bıncɛ kʊ n n'a hım ma Pretʊaar
b'ʊ, kan yarbənno kʊ ŋ gɔɔta rɔ wɔɔ kı.
17 Bı kur bı, ŋnı cinno huu kʊ n y'a ba pɛɛra piinə m da Yeezuu ra, ŋnı
laa waa, ŋn'a ku a mim ma.
18 Ŋ n'ı yaa dam nı, ŋn'a hırɛ, ŋ ʊ: «Zııfʊrɔ cir, wɔɔ ı yaa darɛ ıbıı m.»
19 Ŋ n'a zɛrɛ a mim ma bara m, ŋn'ı lihi dındam ma. Ŋ n sʊnta a taa,
ŋn'ı yaa dam nı.
20 Kʊ ŋ y'a hɔɔnhɔ ba Yeezuu m ŋn'a nya bı, ŋ cinno huu bı bɔ ma ŋn'a
huuro wɔɔ du ma, ŋn'ı tam nı k'a yaa a wɔ gɔdarkʊra ma.

Ŋ Yeezuu wɔ gɔdarkʊra ma
(Matiyee 27.32-44; Likki 23.26-43; Zaan 19.17-27)

21 Sirɛnnı gʊaa deem kʊ n n'a birm Sımɔɔn b'a to a har ʊ, an nı tam
kʊnɔ ʊ. Alɛsandır kan Rifis kı baaba m. Yarbənno wɔɔ n paŋŋa ba ma
k'an Yeezuu gɔdarkʊra bı busu.
22 Ŋ n ta Yeezuu m bıncɛ kʊ n n'a birm Golgotaa b'ʊ. A lɛ taa k'a hı, a ʊ:
‹Minkorgo bıncɛ.›
23 Ŋ n dıvɛn war kʊ ma kan *mıır kı ŋn'a ka Yeezuu ʊ, b'a n a mi y.
24 Ŋ n a wɔ gɔdarkʊra ma, ŋnı pʊɛɛga da a huuro wɔɔ ma ŋnı ŋ jir.
Gʊaa biyəə kan a hɔ kı.
25 Ŋ Yeezuu wɔ gɔdarkʊra ma ŋn'a nya dɔgta m wakatı nɛɛhʊ ma.
26 Ŋ n Yeezuu zɛ bı jı gʊrsıra ba ncınaaʊ warga ma Yeezuu mim la
gɔdarkʊra bı ma: ‹Zııfʊrɔ cir m.›
27 Ŋ konno wɔ hııya gɔdarkʊrarɔ ma bıncɛ deem ʊ kan Yeezuu kı. Deem
a jısa, deem a bısı. [
28 Hɔ kʊ n nyınta, n n a da Wosoci nɔ ʊ bı kʊ yı: ‹N y'a lɛ sa n n a da
mimbʊnyaabənno barla.›]
29 Cenlezannɔ kʊ ŋ nı cenim b'ʊ rɔ wɔɔ y'a sʊnsɔ wʊm, ŋn'a mim zɛm
zukə-zukə, ŋn'a hırɛ, ŋ ʊ: «Haya! Ibıı k'ı ı da ma, ı Wosocɛ wurgə, ı ı bɔ,
ı dɔ dɔmım kaakʊ nɔ ʊ bı,
30 ı mıŋŋa bʊmbɔ, k'ı zer gɔdarkʊra bı ma.»
31 Wosocɛmannıbənno wɔɔ sɔ kan wosocikarınsaambɔɔ wɔɔ kı y'a
dındam kan kʊ kı, ŋn'ı yaa wʊm Yeezuu ma, ŋ ʊ: «A a muno bʊmbɔ,
an bɔkarɛ, a b'a dam ma an a mıŋŋa bʊmbɔ y.»
32 Kʊ Krista, Israyɛl cir bı n zer gɔdarkʊra ma kɛɛrɛ, k'ʊ a yı, k'ʊ sıra
ka. Gʊɔɔ kʊ ŋ yı ŋ wɔ gɔdarkʊra ma rɔ wɔɔ y'a sʊnsɔ wʊm sɔ.

Yeezuu zɛ
(Matiyee 27.45-56; Likki 23.44-49; Zaan 19.28-30)

33 Sinsebir k'a bı da bı, monsigə gʊta zɛ tara burə ʊ an ta an wakatı
kaakʊ ku yirbəəre m.

34 Wakatı kaakʊ bı ma bı, Yeezuu zee gʊta da, a ʊ: «Eloyii, Eloyii, lama sabaktaani?» A lɛ taa k'a hı, a ʊ: «Mɔɔ Woso, mɔɔ Woso, bɔ nı, ı ı bɔ mɔɔ ʊ?»
35 Gʊɔɔ kʊ ŋ nyınta b'ʊ rɔ wɔɔ naa ma, ŋ ʊ: «K'a tʊr ka, a ı *Elii birm k'an b'a da a han.»
36 Ŋ deem n bra si an aa hɔ mafʊ-mafʊda sa, an a nyɔɔ hɔ hɛɛnr ma, an a du bɔnkə ma, an a ka Yeezuu ʊ k'an a mi, an n'a hırɛ, a ʊ: «K'a to, k'ʊ dıga a Elii zɛm b'a zer gɛ.»
37 Yeezuu n zee gʊta da, an ga.
38 Wosocɛ bı pɛɛra* bı n kaansʊ a bire ʊ, an a sa mim ʊ an b'a zɛ tara ma.
39 Yarbənno cir bı n jım, an a nya Yeezuu rɛ. K'a yı an ga maam bı, a a hı, a ʊ: «Sıra m, gʊaa naa do nyınta Woso Nyı paan….»
40 Lannɔ nyınta b'ʊ, ŋnı jım laatʊ ŋn'ı dıgam. Magdalaa Maarii nyınta ŋ bire ʊ, kan Salomee kı, Zozee kan Zakkı poore da Maarii kı.
41 Yeezuu k'a nyınta Galilee ʊ bı, lannɔ nɔɔn duro nyınta ŋnı zu kʊ ʊ kan kı, ŋn'a dam han. Lannɔ gɔsınnɔ zu kʊ ʊ kan kı, ŋnı bʊr Zerizalɛm ʊ.

Yeezuu birle
(Matiyee 27.57-61; Likki 23.50-56; Zaan 19.38-42)

42 Woso lɛ ter. *Sabaa bankarɛ wakatı m, a lɛ taa k'a hı a ʊ, hoonsire dɔmım n bır booti m.
43 Kɛɛrɛ bı, Arimatee kʊ gʊaa deem k'a tɔ m Zozɛf bı lee ku. Nyınta a ʊ gʊaa gʊta dʊdɔkənno wɔɔ bire ʊ. A nyınta, an nı dɔm Woso cirbəə bı zɛrɛ ma. A n a heer ba koodə, an ta Pılatı zi, k'a yaa Yeezuu gər bı yɛ han.
44 Yeezuu k'a ga lɛɛm ncınaaʊ bı, Pılatı zɛ kədə, an yarbənno cir bı bir, an a lar kʊ Yeezuu garɛ bı maasırɛ ba gɛ.
45 K'a hɔ kʊ yarbənno cir b'a hı bı ma bı, a Yeezuu gər bı ka Zozɛf ʊ.
46 Zozɛf n pɛɛra fɛʊda si, an a ka, n n Yeezuu gər bı zer gɔdarkʊra bı ma, an pɛɛra fɛʊda bı burgu ma, an aa wʊta yaa kʊ n y'a hɔn ci ʊ b'ʊ. A n jaa gʊta gərgu, an a ta yaa bı lɛ rɛ.
47 Magdalaa Maarii kan Zakkı da Maarii kı nyınta b'ʊ, ŋn'ı dıgam bıncɛ kʊ n nı Yeezuu gər bı wʊtaŋ ʊ bı ma.

16

Yeezuu mımbɔʊrɛ
(Matiyee 28.1-8; Likki 24.1-12; Zaan 20.1-10)

1 *Sabaa hinni bı k'a cem bı, Magdalaa Maarii kan Salomee kı, Maarii Zakkı da kı tidəər si k'a yaa da Yeezuu ma.
2 Hatʊ hinni k'an lɛɛkarɛ dɔmım bı wutigʊta m bı, ŋ bʊr yaa ra b'ʊ, bı ma bı, woso n haan y.
3 Ŋ n'a hım kʊ m, ŋ ʊ: «Nka n nı jaa bı gʊm wɔɔ m yaa bı lɛ rɛ?»
4 Kʊ ŋ y'a bɔɔta ŋnı dıga bı, ŋ jaa k'a nyınta gʊta bı yı, n n a gərgu, n n a gʊ yaa bı lɛ rɛ.
5 Ŋ n gasʊ yaa b'ʊ, ŋn'aa nyukumbueere yı, an nı nyıntam bısı ʊ, an zaba fu du a ma. Ŋ da n bɔ ʊ gʊta.

---

* **15:38 15.38** Pɛɛra kʊ n n'a hım ma bı, pɛɛra bı do ı Wosocɛ bı zɛ kumbir hııya: lɛɛkarɛ bıncɛ bı m bıncɛ mıŋŋa, a hııya hɔ bı n bıncɛ mıŋŋa paan….

6 A n a hı ŋ nı, a ʊ: «A da bı bɔ ʊ y. Mɔɔ dɔ mɔɔ ʊ, Nazarɛtı Yeezuu kʊ
n y'a wɔ gɔdarkʊra ma b'awɔɔ n'a kam ma. A a mım bɔ ʊ, a ba naa ʊ dɔ
y. Ba bıncɛ kʊ n y'a wʊta ʊ bı n na.»
7 Bı, k'a yaa a hı Pıyɛɛr m, kan a karındanyınɔ gɔsınnɔ wɔɔ kı, a ʊ: «A
lɛɛkarɛ awɔɔ lɛɛ Galilee ʊ. Bıncɛ bı do awɔɔ n n'a yıŋ ʊ, amba a hı awɔɔ
m bı m.»
8 Ŋ n bɔ yaa b'ʊ, ŋnı bra si kan mɛhinkə kı, ŋ n a so a ʊ y. Kan dabɔʊ
k'an ta ŋ nı bı kı, ŋ n yɛ, ŋ n a hı gɔsı nı y.

Yeezuu hınkarɛ
(Matiyee 28.9-10; Zaan 20.11-18)

[
9 Yeezuu k'a mım bɔ ʊ hatʊ hinni k'an lɛɛkarɛ dɔmım bı wutigʊta m
bı, a lɛɛ ka an a hınka Magdalaa Maarii m. A n nyınta an la zinəro ra
saanhına a mɛ ʊ bı m.
10 Magdalaa Maarii n ta, an aa hɔ k'a yı bı hı gʊɔɔ kʊ ŋ nyınta kan
Yeezuu kı rɔ wɔɔ m. Brɔɔ haay heer nyınta an a zar, ŋn'ı nyi karɛ.
11 Kʊ ŋ y'a tʊr ka Magdalaa Maarii meerbaa bı ma an n'a hırɛ a ʊ, a a
mım bɔ ʊ, b'awɔɔ yı bı, ŋ n a si nı y.
(Likki 24.13-35)
12 Bı kur bı, Yeezuu a hınka makra do vanta m karındanyınɔ hııyɔɔ m,
ŋn'ı bɔm tara nɔ ʊ.
13 Ŋ n a wusigə, ŋnı b'a hı a muno karındanyınɔ wɔɔ m, bı brɔɔ n a si
sɔ y.
(Matiyee 28.16-20; Likki 24.36-49; Zaan 20.19-23; Zibəəzannɔ Ci 1.6-8)
14 A nyarɛ ma bı, a a hınka karındanyınɔ bueeredeem nɔ wɔɔ m, ŋnı
nyınta, ŋn'ı hɔbırɛ bım. Yeezuu n ŋ sırakarɛ war kan ŋ heerkarɛ bı kı hı
ŋ nı. Kʊ ŋ n gʊɔɔ kʊ ŋ y'a yı, an a mım bɔ ʊ rɔ mim si bı minto.
15 A n bɔkarɛ, an a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a ta durnya haay nɔ ʊ, a yaa lemim
nyınta bı pa da gʊɔɔ m.
16 Gʊaa k'a sıra ka, an yɛ an batɛm si sɔ bı, bı zaa n nı bʊmbɔrɛ yım.
Bı gʊaa k'a bı sıra kam bı, a zaa bı bʊmbɔrɛ yırɛ y.
17 Ba makrarɔ kʊ sırakarɛzannɔ a da ma, ŋnı ŋ ba bı n na: Ŋ lam zinəro
ra mɔɔ tɔ ma, ŋ lemim daarɔ hırɛ.
18 Kʊ n cem ŋnı mınnɔ gʊr a wɔ ʊ gɛɛ, ŋnı nyısı da hɔ ʊ, ŋn'a ka ŋ ʊ, a
bı hɔsı barɛ ŋ nı y. Ŋ y'a wɔ kam yaabazannɔ ra, bı brɔɔ y'a waam.»
(Likki 24.50-53; Zibəəzannɔ Ci 1.9-11)
19 Kʊ Zuuba Yeezuu meer ba kan ŋ kı an a nya bı, a der, an ta arzana ʊ,
an aa nyınta Woso bısı ʊ.
20 Karındanyınɔ wɔɔ n ta, ŋn'aa lemim nyınta bı pa da lɛɛ haay ʊ. Zuuba
bı y'a darɛ ŋ han, an nı lemim nyınta bı paŋŋa daŋ ʊ kan hoserlo barɛ
kı.]*

* **16:20 16.9-20** Ciro gusinno wɔɔ nɔ ʊ bıncerɔ nɔɔn duro ba ʊ y, an a sa 9 ra, an ta m 20 ra.

Yeezuu Krista lemim nyınta kʊ
LIKKI
a gʊrsıra ba

Yeezuu Krista lemim nyınta kʊ Likki a gʊrsıra ba bı

gasʊʊrɛ

Likki bı, do vanta gʊaa m, zıɪfʊ bɛɛ y. Gɔsı n hɔ dɔ a mim nɔ ʊ gʊta y. Bı wɔɔ dɔ ʊ ʊ, Pol zibəəkɔɔn m, a m lɔɔtɔr. Bı a n'a deem sɔ do vanta gʊaa an nı ciro m Wosoci bı nɔ ʊ.

Ci naa do ba a ʊ a gʊaasıba Teofil ma, do vantɔɔ gʊɔɔ mısırɔ kʊ ŋ n'a kam Woso ma rɔ wɔɔ tɔ ma m sɔ. Laakarɔ a ŋ dında an Yeezuu mısırbaa kan a zibəə kı mim gʊr k'a dında m.

A y'a hınkarɛ a ʊ, durnya gʊɔɔ haay tɔ ma m lemim nyınta bı n ta ʊ k'a ŋ bʊmbɔ. Yeezuu hɔdındarɛrɔ gʊta ı ci b'ʊ an lɛ da lemim nyınta ciro mısırɔ wɔɔ ra.

Gasʊʊrɛ

1 Jıtaarɛ Teofil, gʊɔɔ gʊta a tʊntɔ ʊ, ŋnı minno kʊ ŋ ba wɔɔ bire ʊ ŋnı cem nɔ wɔɔ gʊrsıra ba.

2 Kasɛtızannɔ kʊ ŋ minno wɔɔ yı a sıŋŋıda ma kan a nyarɛ kı, ŋn'a ba Woso lemim nyınta padənno wɔɔ ı b'a dında wɔɔ m amba ŋ y'a yı bı m.

3 Mɔɔ mıŋŋa sɔ, mɔɔ laaka dında mıŋŋa. Jıtaarɛ Teofil, a ta mɔɔ ma mıŋŋa, kʊ m mim haay sa a sıŋŋıda ma an ta kan a nyarɛ kı, m a gʊrsıra ba ıbıı ma,

4 k'ıbıı n a dɔ, ı ʊ, hɔ kʊ n y'a dında ıbıı m bı, sıra m.

Malɛɛka lɛɛ ka an Zaan-Batiisi

yırɛ hı

5 Zidee cir Hırɔɔdı dɔmım ʊ bı, wosocɛmannıbər deem ı nyınta ʊ, a tɔ m Zakarii. Abıya hargʊaa m, a m wosocɛmannıbər sɔ. A lʊ bı tɔ m Elizabɛtı, wosocɛmannıbər jıtaarɛ Aarɔn yaŋŋa m sɔ.

6 Ŋ hııya haay nyınta gʊɔɔ mıŋŋɔɔ Woso taa. Ŋ nyınta, ŋn'ı hɔ kʊ Zuuba Woso lɛ n taa bı bam mıŋŋa.

7 Ŋ n nyı yı y, bala, Elizabɛtı bı cına m, ŋ hııya haay gusi.

8 Hindeem ʊ, Zakarii y'a wosocɛmannıbərbaa zi bam Woso taa. Hinni bı do ʊ bı, Abıya wosocɛmannıbənno wɔɔ zibəə hinni m.

9 Amba wosocɛmannıbənno wɔɔ tır a ba bı m bı, pʊɛɛga bı, a da a ʊ Zakarii mim la hinni bı do ʊ, k'an sɛ nya tidəər nyisi ʊ, an gasʊ m Wosocɛ ʊ, bıncɛ mıŋŋa b'ʊ.

10 Zamaa bı jım garga ra, ŋn'ı yaa dam tidəər nyisi bı sɛ nyaʊrɛ dɔmım ʊ.

11 Zuuba Woso malɛɛka deem a hınka Zakarii m, an jım brama tidəər nyisi bı sɛnyaʊrɛhɔ bı bısı ʊ.

12 Zakarii k'a a yı bı, a nyi wer ma, nyibəə n gasʊ ʊ.

13 Malɛɛka bı n a hı m, a ʊ: «Zakarii, ı da bı bɔ ʊ y, bala, Woso ıbıı yaa si. Ɩbıı lʊ Elizabɛtı bı nyı yırɛ an a ka ıbıı ʊ. B'ıbıı y'a birm Zaan.

14 B'a nyıntam heernyınta kan heernyɔɔ zee kı ıbıı minto. Bı, gʊɔɔ gʊta y'a heer nyɔɔm a yırɛ minto.

15 A nyıntam gʊaa gʊta Zuuba Woso taa. A bı dıvɛn mire y, a bı bɛɛ kʊsı
vanta mim sɔ y. K'a bʊr an a da nɔ ʊ, *Sɛnt-Ɛspri y'a heer hanm.
16 A bɔm Israyɛl gʊɔɔ lɛɛ, an bʊr ŋ nı ŋ Zuuba Woso zi.
17 A lɛɛ kam Zuuba lɛɛ, wosolɛsinnısorazaa *Elii hɔɔn kan a paŋŋa kı
m, k'a bı ‹zırɔ zɛ kʊ ra kan a nyınɔ kı›, kʊ bayɛrɛzannɔ wɔɔ n hɔɔn yı an
gʊɔɔ tırgɔɔ wɔɔ m. K'an zamaa banka mıŋŋa, kʊ ŋ nı dɔ Zuuba ma.»
18 Zakarii n malɛɛka bı lar, a ʊ: «Mɔɔ y'a bam lɔ, m a dɔ mɔɔ ʊ sıra nı?
Mɔɔ gusi, mɔɔ lʊ bı gusi sɔ.»
19 Malɛɛka bı n a hı, a ʊ: «Gabrıyɛl m mɔɔ m, m nı Woso lɛɛ. Mɔɔ nyɔɔ
a ʊ, kʊ m bı meer ba kan ıbıı kı, kʊ m bı lemim nyınta hı ıbıı m.
20 Bı, ıbıı y'ı bam bəətir, ıbıı b'ı dam ma ı meer ba dɔ y, an ta an minno
nɔɔn duro nyarɛ dɔmım ku. Bala, ıbıı n sıra ka mɔɔ meerbaa k'a nı zɛm
bı kʊ yı dɔmım kʊ Woso a cınta b'ʊ y.»
21 Dɔmım bı do ʊ bı, zamaa b'ı dɔm Zakarii ma. Ŋ zɛ kədə, k'a maasırɛ
ba Wosocɛ bıncɛ mıŋŋa b'ʊ bı minto.
22 K'a bɔ bı, a n a da ma an nı hɔsı hırɛ ŋ nı y. Bı minto y'a ka ŋn'a dɔ,
ŋ ʊ, Woso makra a yı Wosocɛ ʊ b'ʊ. A n hɔɔrɔ bımba a wɔ ma, k'a hınka,
a ʊ, a b'a dam ma a meer ba dɔ y. A n gɔɔta bəətir.
23 Kʊ Zakarii a zi bı ba an a nya, a dɔmım n a ku bı, a a hʊr an doo.
24 K'a yı poore bı kur bı, a lʊ Elizabɛtı jısı si. A n a mıŋŋa nyaakʊm da
mom soor, an n'a hırɛ, a ʊ:
25 «Ba hɔ kʊ Zuuba Woso a ba mɔɔ m bı n na. A dıga mɔɔ ma, an mɔɔ
bɔ nyannı ʊ gʊɔɔ bire ʊ.»

Yeezuu yırɛ mindində

26 Elizabɛtı jısı mom sɔrdı hɔ ma bı, Woso malɛɛka Gabrıyɛl nyɔɔ Galilee
tara nɔ kʊ n n'a birm Nazarɛtı b'ʊ,
27 nyımbʊɛɛrɛ deem zi. A ler n y'a bɔ gʊaa m. A jaan bı tɔ m Zozɛf. Cir
Davıd do gʊaa m. Nyımbʊɛɛrɛ bı tɔ m Maarii.
28 Malɛɛka bı n gasʊ zi, an a hı m, a ʊ: «Mɔɔ ı yaa darɛ ıbıı m Maarii,
ıbıı kʊ Woso barka ka ı ʊ gʊta, Zuuba Woso ı kan ıbıı kı.»
29 Maarii k'a meerbaa bı ma bı, a da bɔ ʊ. A n n'a hɔɔn dam yaadarɛ bı
jı ma.
30 Malɛɛka bı n a hı m, a ʊ: «I da bı bɔ ʊ y Maarii, bala, ıbıı barka yı
Woso zi.
31 Ibıı jısı sim, ı nyı yı yar, b'ıbıı y'a birm Yeezuu.
32 A nyıntam gʊaa gʊta, bı n y'a birm Woso k'a lɛ da haay Nyı. Zuuba
Woso y'a yaaba Davıd cirbəə bıncɛ kaŋ ʊ,
33 a cirbəə bım Zakɔɔb do nɔ ʊ dɔmım haay, b'a cirbəə bı nyarɛ ba ʊ
y.»
34 Maarii n a hı malɛɛka bı m, a ʊ: «Bı naa y'a bam lɔ an kʊ yı, kʊ mɔɔ
n yar dɔ naa?»
35 Malɛɛka bı n a hı m, a ʊ: «Sɛnt-Ɛspri zerle ıbıı mim ʊ, Woso k'a lɛ da
haay paŋŋa y'a kure ıbıı ra, am hinni hɔ bı m. Bı y'a ka, nyı k'a nı zɛm
k'a bı yı bı, n y'a birm Woso Nyı mıŋŋa.
36 Ibıı danyı Elizabɛtı, kʊ n n'a birm cına b'ı jısı m sɔ, a mom sɔrdı hɔ
m naa. A nyıyar yım a gusimbaa nɔ ʊ.
37 Bala, ‹hɔ ba ʊ, Woso n a da ma y.› »
38 Maarii n a hı, a ʊ: «Zuuba zibəəzaa m mɔɔ m, k'an ba mɔɔ m amba
ıbıı hı bı m.» Malɛɛka bı n a hʊr, an a gʊ ma.

Maarii ta k'a yaa dıga Elizabɛtı ma

39 Dɔmɪm bɪ do ʊ bɪ, Maarii wuti zɔɔ-zɔɔ, an zaa sa, an bɔ kʊrɔ kʊ ciro
n ta ʊ rɔ wɔɔ ʊ, an ta Zidee kʊ deem nɔ ʊ.
40 A n aa gasʊ Zakarii har ʊ, an yaa da Elizabɛtɪ m.
41 Elizabɛtɪ k'a Maarii yaadarɛ bɪ ma bɪ, nyɪ k'a n'a nɔ ʊ bɪ heer ba.
Sɛnt-Ɛspri n Elizabɛtɪ heer han.
42 A n zee da kan paŋŋa kɪ, a ʊ: «Woso ɪbɪɪ barka da ʊ an lɛ da lannɔ
haay ra, bɪ barka bɪ zer an nawʊm nyɪ k'ɪbɪɪ n nɪ zɛm b'a yɪ bɪ ra.
43 Nka m mɔɔ nɪ, kʊ mɔɔ Zuuba da n bɪ dɪga mɔɔ ma?
44 Bala, k'ɪbɪɪ yaadarɛ bɪ gasʊ mɔɔ tʊr ʊ bɪ, nyɪ bɪ heer ba mɔɔ nɔ ʊ kan
heernyɔɔ kɪ.
45 Mimbirenyɪntazaa n'ɪbɪɪ m, ɪbɪɪ sɪra ka, ɪ ʊ, meerbaa kʊ n y'a hɪ ɪbɪɪ
m Zuuba Woso tɔ ma bɪ kʊ yɪm.»

Maarii laa

46 Bɪ, Maarii a hɪ, a ʊ:
«Mɔɔ nyi y'a lɛ bɔm mɔɔ Zuuba Woso ʊ.
47 Bɪ, heernyɔɔ mɔɔ heer han,
bala Woso m mɔɔ bʊmbɔrɛzaa.
48 Bala, a zerga an dɪga a zibəəzaa cicirzaa bɪ ma.
Naa ma kɛɛrɛ bɪ, do haay y'a hɪm mɔɔ ma mimbirenyɪntazaa.
49 Paŋŋazaa Woso minno gʊtɔ-gʊtɔɔ ba mɔɔ minto.
A tɔ bɪ, tɔ mɪŋŋa m.
50 A cicirzɛrɛ ɪ gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ nyi bam nɪ rɔ wɔɔ mim ʊ dɔmɪm haay.
51 A zibəəro gʊtɔɔ ba a wɔ paŋŋa m.
A gʊɔɔ kʊ ŋ n'a mɪŋŋa busum nɔ wɔɔ hɪsɪga.
52 A paŋŋazannɔ bra a cirbəəduuro ra an ŋ dundo.
A n gʊɔɔ ŋʊazannɔ wɔɔ busu brama.
53 A gan wʊ gʊɔɔ kʊ nɔ nɪ ŋ zɛm nɔ wɔɔ ma,
an arzakazannɔ da zaa ra a wɔ n tu.
54 A b'a da a zibəənyɪ Israyɛl han,
an a cicirzɛrɛ bɪ tɔ da a nɔ ʊ.
55 Ler k'a bɔ Abraham m, kan a yaŋŋɔɔ kɪ m
a nyarɛ ba ʊ bɪ minto.»
56 Maarii gɔɔta kan Elizabɛtɪ kɪ an a zɔ mom kaakʊ ma, an bɔkarɛ, an doo.

Zaan-Batiisi yɪrɛ

57 Elizabɛtɪ nyɪ yɪrɛ a ku. A nyɪ bɪ yɪ yar.
58 A cɪsɔnnɔ kan a dogʊɔɔ kɪ a ma ŋ ʊ, Zuuba a cicir zɛ, ŋn'a zɛ kʊ ra
kan kɪ, ŋn'a heer nyɔɔm.
59 Nyɪ bɪ k'a dɔmɪm sinnyə ba bɪ, ŋ bʊr k'a b'a gasʊ baŋŋʊ ʊ. Ŋ y'a ŋʊa
k'a tɔ ka Zakarii, am a zɪ bɪ hɔ bɪ m.
60 A da bɪ n a hɪ, a ʊ: «Ayy…, a tɔ m Zaan.»
61 Ŋ n a hɪ m, ŋ ʊ: «Ɩbɪɪ do bɪ nɔ ʊ, gʊaa ba ʊ, n n a tɔ ka ncɪnaaʊ y.»
62 Ŋ n makra ba a wɔ m, ŋn'a zɪ bɪ lar, kʊ n y'a birm lʊnlɔ gɛ?
63 Zakarii n warga yɛ, an gʊrsɪrarɔ nɔɔn duro ba ma: «A tɔ m Zaan.» Ŋ
haay n zɛ kədə.
64 Lɛɛm bɪ, Zakarii lɛ a gʊ, a nɛɛm n a bɔ kʊ zi, an nɪ meer barɛ, an n'a
lɛ bɔm Woso ʊ.
65 Nyibəə gasʊ a cɪsɔnnɔ wɔɔ ʊ haay, an ta kʊrɔ kʊ ŋ nɪ cigəəzi rɔ wɔɔ
ʊ, Zidee gʊrga haay jilli, sʊʊra n'a bam mim naa do ma.
66 Gʊɔɔ kʊ ŋ mim naa do ma rɔ wɔɔ y'a hɔɔn dam, ŋn'a mɪŋŋa larm, ŋ
ʊ: «Nyɪ naa do zɛm bɪ nyɪnta lɔ?» Sɪra m, Zuuba Woso wɔ nyɪnta nyɪ bɪ
ra.

Zakarii laa

67 Sɛnt-Ɛspri nyınta an nyı bı zı Zakarii heer han, an nı wosolɛsinnısora
meer barɛ, a ʊ:
68 «Zuuba, Israyɛl Woso n lɛbɔʊrɛ yı, bala, a bı dıga a do ma, an a bʊmbɔ.
69 A bɔ bʊmbɔrɛzaa paŋŋazaa m wɔɔ minto, a zibəənyı Davıd do nɔ ʊ.
70 Naa a lɛɛ ka an a hı a lɛsinnısorazannɔ mıŋŋɔɔ lɛ m biisi.
71 A ʊ, a wɔɔ bɔm wɔɔ jınnɔ wɔ ʊ,
kan gʊaa haay k'a sɔ wɔɔ m bı kı.
72 A wɔɔ yaabɔɔ cicir zɛ, a a gʊaasıbabaa mıŋŋa tɔ da a nɔ ʊ.
73 A lerbɔrɛ k'a bɔ wɔɔ yaaba Abraham m bı ba n nı:
74 K'a wɔɔ bʊmbɔ jınnɔ wɔ ʊ an nya, a zaa kam wɔɔ ʊ kʊ ʊ a zi ba kan
heerkoodəbaa kı,
75 mıŋŋabaa kan tırgabaa kı nɔ ʊ, Woso taa dɔmım haay kan ʊ mısırbaa
nyarɛ kı.
76 B'ıbıı, m nyınnı, ŋ y'ıbıı birm Woso k'a lɛ da haay lɛsinnısorazaa.
Bala, ıbıı kam Zuuba lɛɛ k'ı zaarɔ banka,
77 k'ı ka, k'a dogʊɔɔ n bʊmbɔrɛ dɔ, ŋ mimbʊnyaarɔ sugur karɛ nɔ ʊ.
78 Bala, wɔɔ Woso bı cicirzɛrɛ gʊta.
Naa minto bı, lɛɛgure y'a tom brama, an gu wɔɔ m, amba woso haanrɛ hɔ
bı m,
79 k'a bı lɛɛ gu gʊɔɔ kʊ ŋ nı monsigə ʊ, ŋn'ı nyi bam zɛ m nɔ wɔɔ m,
k'a bı laafıı zaa hınka wɔɔ m.»

Zaan-Batiisi nyukumbombaa

80 Kʊ nyı bı nı, a ı mam, a heerkoodəbaa n'a dam la. A gɔɔta zaŋŋa ʊ,
an ta an dɔmım k'a a hınka ʊ Israyɛl zamaa lɛɛ bı dɔmım ku.

2

Yeezuu yırɛ
(Matiyee 1.18-25)

1 Dɔmım bı do ʊ bı, cir Ogisti bı lɛ ka, a ʊ, n n durnya haay gʊɔɔ lɛ sa.
2 Lɛɛkarɛ lɛsarɛ n naa, an ba Kiriniyusi k'a nyınta Siirii kʊzaa bı dɔmım
ʊ.
3 Gʊaa haay ta, kʊ n n'a lɛ sa, gʊaa biyəə lɛ sa n nawʊrɛ a kʊ ʊ.
4 Zozɛf wuti sɔ Galilee kʊ Nazarɛtı ʊ, an ta Zidee gʊrga deem kʊ n n'a
birm Betelehɛm ʊ. Bıncɛ bı do cir Davıd yı ʊ. Bala a mıŋŋa naa, cir Davıd
do gʊaa m.
5 Ta a ʊ k'a yaa lɛsarɛ bı wʊ kan a jaan Maarii kı. Bı ma bı, Maarii ı jısı
m.
6 Kʊ ŋ nı b'ʊ bı, Maarii nyı yırɛ dɔmım a ku.
7 A a dʊndɔmbaa nyı yı yar, an pɛɛra burgu ma, an a wʊta hɔbısırɔ
hɔbırɛ mɔr ʊ. Bala, ŋ n toore yı saanɔɔ cɛ ʊ b'ʊ y.

Malɛɛkarɔ kan dundonno kı

8 Gʊrga bı do poo ʊ bı, dundonno nı b'ʊ, ŋn'ı dɔrɛ a hɔbısırɔ ma gunuu
ʊ.
9 Zuuba malɛɛka n a hınka ŋ nı. Zuuba lɛɛgure n yɔ ŋ nı. Nyibəə gʊta
n ŋ nyasʊ.
10 Malɛɛka bı n a hı ŋ nı, a ʊ: «A da bı bɔ ʊ y, bala, zɛ mɔɔ nawʊm lemim
nyınta m kʊ m b'a hı awɔɔ m. A nyıntam heernyɔɔ gʊta do bı haay minto.
11 Bʊmbɔrɛzaa bı yı her Davıd tara ra awɔɔ tɔ ma. A m Krista, Zuuba.

12 Makra k'a n'a kam awɔɔ n a dɔ bɪ ba n nɪ: awɔɔ yaa nyɪhure yɪ, n n
pɛɛra burgu ma, n n a wʊta hɔbɪsɪrɔ hɔbɪrɛ mɔr ʊ.»
13 Lɛɛm bɪ, arzana malɛɛkarɔ cir gʊta bʊr, ŋ n b'a zɛ kʊ ra kan malɛɛka
bɪ kɪ, ŋn'a lɛ bɔm Woso ʊ, ŋ ʊ:
14 «Woso n lɛbɔʊrɛ yɪ brama,
kʊ gʊɔɔ k'a nɔ yɪ ŋ la tara burə ʊ rɔ wɔɔ m mɛnyɔɔ yɪ.»
15 Kʊ malɛɛkarɔ wɔɔ a gʊ ŋ ma ŋnɪ der brama bɪ, dundonno wɔɔ gɔɔta
ŋn'a hɪm kʊ m, ŋ ʊ: «Ʊ ta Betelehɛm ʊ, k'ʊ aa hɔ k'a ba bɪ yɪ, Zuuba n a
hɪ wɔɔ m bɪ.»
16 Ŋ n ta zɔɔ-zɔɔ, ŋn'aa Maarii yɪ kan Zozɛf kɪ, kan nyɪhure bɪ kɪ, n n a
wʊta hɔbɪsɪrɔ hɔbɪrɛ mɔr ʊ.
17 Kʊ ŋ y'a yɪ bɪ, ŋnɪ hɔ kʊ malɛɛka b'a hɪ ŋ nɪ nyɪ naa do minto bɪ
dɪnda.
18 Gʊɔɔ kʊ ŋ y'a tʊr ka dundonno wɔɔ meerbaa bɪ ma haay rɔ wɔɔ, ŋ
zɛ kədə.
19 Bɪ, Maarii minno nɔɔn duro da a heer ʊ, an n'a hɔɔn darɛ ŋ ma.
20 Dundonno wɔɔ n a wusigə, ŋn'a lɛ bɔm Woso ʊ, ŋn'a daŋ ʊ, hɔ haay
kʊ ŋ y'a ma, ŋn'a yɪ sɔ bɪ minto. Bala, hɔ haay ba amba malɛɛka b'a hɪ bɪ
m.
21 Dɔmɪm sinnyə k'a ku bɪ, n nyɪ bɪ gasʊ baŋŋʊ ʊ. N n a tɔ ka Yeezuu,
tɔ kʊ malɛɛka bɪ nyɪnta an a ka, bɪ ma bɪ, a da n a jɪsɪ sa bɪ m.

N yaa Yeezuu hɪnka Wosocɛ ʊ

22 Kʊ ŋ hubɔrɛ dɔmɪnnɔ a ku amba Moyiisi lɛ ka bɪ m bɪ, Zozɛf kan
Maarii kɪ nyɪ bɪ busu, ŋnɪ ta m Zerizalɛm ʊ, k'a yaa ka Woso ʊ,
23 amba n y'a gʊrsɪra ba Zuuba lɛrɔ wɔɔ nɔ ʊ bɪ m: ‹Nyɪyar haay k'an
a da nyɪ lɛɛkarɛzaa bɪ, Zuuba hɔ m.›
24 N n ‹pʊnnɔ hɪɪyɔɔ gɛɛ cirpʊʊrɛ nyɪnɔ hɪɪyɔɔ› ka, kʊ n n mannɪ ba m,
amba n y'a gʊrsɪra ba Zuuba Wosoci ʊ bɪ m.

Sɪmɪnyɔɔ kan Yeezuu kɪ

25 Gʊaa ɪ nyɪnta Zerizalɛm ʊ, a tɔ m Sɪmɪnyɔɔ. Gʊaa tɪrga m, an nɪ
zum Woso ʊ mɪŋŋa. Nyɪnta a ʊ, an nɪ Israyɛl bʊmbɔrɛzaa mɪm dam.
*Sɛnt-Ɛspri nyɪnta kan kɪ.
26 Bala, Sɛnt-Ɛspri nyɪnta an a hɪnka m, a ʊ, awɔɔ bɪ gam, k'a n Krista,
kʊ Zuuba n n'a nyɔɔm bɪ yɪ y.
27 Sɛnt-Ɛspri a ka, an ta Wosocɛ ʊ. Bɪ ma bɪ, a Yeezuu zɪrɔ wɔɔ yɪ, ŋn'ɪ
zɛrɛ a nyɪ bɪ m k'a b'a ka Woso ʊ amba n y'a gʊrsɪra ba bɪ m,
28 Sɪmɪnyɔɔ nyɪ bɪ si a wɔ ʊ, an barka da Woso m, an n'a hɪrɛ, a ʊ:
29 «Naa ma bɪ, Zuuba, ɪbɪɪ lerbɔrɛ bɪ kʊ yɪ.
Ɪbɪɪ ɪ da ma, ɪ ɪ zibəənyɪ bɪ to
an cem kan laafɪɪ kɪ
amba ɪbɪɪ hɪ bɪ m.
30 Mɔɔ ɪbɪɪ bʊmbɔrɛzaa bɪ yɪ,
31 ɪbɪɪ n a banka doro haay lɛɛ.
32 Ɪbɪɪ do Israyɛl lɛbɔʊrɛ m.
Lɛɛgure m, an n'ɪbɪɪ hɪnkam doro haay m.»
33 K'a nɪ meer bɪ barɛ ncɪnaaʊ bɪ, nyɪ bɪ zɪ kan a da kɪ zɛ kədə.
34 Sɪmɪnyɔɔ n ŋ barka da ʊ, an a hɪ nyɪ bɪ da Maarii m, a ʊ: «Nyɪ naa do,
bʊr a ʊ k'a bɪ gʊɔɔ gʊta do, k'a gʊɔɔ gʊta wuti Israyɛl nɔ ʊ sɔ. A nyɪntam
Woso makra, bɪ gʊɔɔ bɪsɪ kam ma.
35 A gʊɔɔ gʊta hɔɔndarɛrɔ kʊ ŋ y'a nyaakʊm da rɔ wɔɔ hɪnkam lɛɛgure
ʊ. Bɪ k'ɪbɪɪ nɪ, kargʊ n n'ɪbɪɪ heer hɔnm.»

Annı kan Yeezuu kı

36 Lʊ wosolɛsinnısorazaa deem ı nyınta b'ʊ, a tɔ m Annı. Nyınta a ʊ Fanıyɛl nyımbʊɛɛrɛ, Asɛɛr do m. A gusi gʊta. A nyınta kan a zim k'a sa a poombaa ma bı kı dɔɔraa saanhına.

37 A gɔɔta zoro, a dɔɔraa businnyə a yaa si ku. A n nı Wosocɛ ʊ b'ʊ dɔmım haay, an nı Woso daŋ ʊ sinuu ʊ kan a gunuu ʊ kı. A n n'a lɛ kʊsım, an nı yaa dam sɔ.

38 A mıŋŋa bʊr dɔmım kʊ n nı nyı bı kam Woso ʊ b'ʊ, an nı barka dam Woso m, an nı nyı bı mim dındam gʊɔɔ kʊ ŋ nı dɔm ma kʊ Woso n bʊr Zerizalɛm bʊmbɔrɛ m nɔ wɔɔ m.

39 Kʊ Yeezuu zırɔ wɔɔ hɔ kʊ n y'a gʊrsıra ba Zuuba lɛrɔ wɔɔ nɔ ʊ bı ba ŋn'a nya bı, ŋ y'a bɔ, ŋnı ta Galilee kʊ Nazarɛtı ʊ.

40 Nyı bı n nı marɛ, a paŋŋa n n'a dam la. A mindɔrɛ nyınta ʊ gʊta, Woso barka nı kan kı.

Yeezuu nyukumbombaa

41 Dɔɔraa haay, Yeezuu zırɔ wɔɔ tır ta Zerizalɛm ʊ *pakkı cibsa ma.

42 Kʊ Yeezuu dɔɔraa bueerehııya kʊ bı, ŋ ta Zerizalɛm ʊ cibsa bı ma, amba ŋn'a bam dɔɔraa haay bı m.

43 Kʊ cibsa bı dɔmınnɔ wɔɔ cem bı, ŋ y'a wusigə, ŋnı doore. Nyukumbueere Yeezuu bı gɔɔta Zerizalɛm ʊ, b'a zırɔ wɔɔ n a dɔ y.

44 Ŋ y'a hɔɔn darɛ ŋ ʊ, zaasənno an nı kan ŋ kı. Ŋ tarɛ bı yı dɔmım deem, ŋnı bɔkarɛ, ŋn'a sıŋŋıda sa, ŋn'a kam ma a yırɛrɔ kan a dɔrɛrɔ kı bire ʊ.

45 Bı, ŋ n a yı y. Ŋ n'a wusigə, ŋnı ta Zerizalɛm ʊ, a kama jı ʊ.

46 A dɔmım kaakʊ hinni ʊ, ŋ yaa a yı Wosocɛ ʊ, an nı nyıntam karınsaambɔɔ bire ʊ, an n'a tʊr karɛ ŋ meerbaa ma, an nı ŋ larm sɔ.

47 Gʊaa haay k'a n'a tʊr kam ma bı, zɛ a nawʊm kədə a hɔɔntaʊrɛ meerbaa nyıbɔʊrɛ tɔ ma.

48 K'a zırɔ wɔɔ a yı bı, ŋ zɛ kədə, a da bı n a hı m, a ʊ: «M nyınnı, bɔ m ıbıı m naa do ba wɔɔ nı? Dıga a, ı zı kan mɔɔ kı da bɔ ʊ, ʊ n'ʊ karɛ ıbıı ma.»

49 A n a nyı bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Bɔ m an n'a kam mɔɔ ma? Awɔɔ n a dɔ a ʊ, mɔɔ m ga m, m bır m Zı har ʊ ra?»

50 Bı, hɔ k'a hı ŋ nı bı, ŋ n a jı ma y.

51 Yeezuu n a wusigə kan ŋ kı Nazarɛtı ʊ. A n nı ŋ lɛ sire. A da bı minno nɔɔn duro da a heer ʊ.

52 Yeezuu nı marɛ, a mindɔrɛ n'a dam la. A Woso nɔ yı, an gʊɔɔ nɔ yı sɔ.

3

Wosolɛsinnısorazaa Zaan-Batiisi
(Matiyee 3.1-12; Markı 1.1-8; Zaan 1.19-28)

1 Rɔm cir Tibɛɛr cirbəə bırɛ dɔɔraa bueeresoor hɔ ma bı, Pɔns Pılatı nyınta an a so Zidee gʊrga ʊ, cir Hırɔɔdı n a so Galilee ʊ, a danyı cir Filipi n a so Itiree kʊ ʊ kan Trakonitı kʊ kı, cir Lizaniyas n a so Abılɛnnı kʊ ʊ.

2 Hannı kan *Kayiifʊ k'ı nyınta wosocɛmannıbənno jıtannɔ. Dɔmım bı do ʊ bı, Woso a lemim ka Zakarii nyı Zaan ʊ poohɔɔn ʊ.

3 Bı Zaan ta Zʊrdɛn gʊrga haay ʊ, an nı heerlʊrlɛ kan batɛm kı mim pa dam gʊɔɔ m, ŋ mimbʊnyaarɔ sugur yırɛ minto,

4 amba n y'a gʊrsıra ba wosolɛsinnısorazaa Ezayii ci nɔ ʊ bı m:
Gʊaa leer nı bɔm poohɔɔn ʊ:

K'a Zuuba zaa banka, k'a zaafɔɔrɛrɔ wɔɔ bɪmbanka kʊ ŋ nɪ yɪ tɪrga.
5 K'a hɔ zar toko haay ʊ, k'a ciro kan dimbirlɔ kɪ zɛ a wʊta, k'a zaarɔ kʊ
ŋ y'a tʊntɔ rɔ wɔɔ hʊnhʊr, bɔɔ ɪ bɪ mɪŋŋa rɔ wɔɔ, k'a ŋ banka a ŋ
lʊnlɔ.
6 Bʊmbɔrɛzaa k'a a to Woso zi bɪ, a gʊɔɔ bʊmbɔm do haay nɔ ʊ.
7 Zamaa gʊta nɪ zɛm Zaan zi, k'a bɪ batɛm si. A n n'a hɪrɛ ŋ nɪ, a ʊ:
«Awɔɔ naa, cɪrka do n'awɔɔ m. Nka y'a hɪ awɔɔ m, a ʊ, a a si a bɔ lɛm
Woso heerbusu k'a nɪ zɛm booti m bɪ lɛɛ?
8 K'a zi mɪŋŋa ba amba gɔ nɪ nyɪ dam bɪ m, k'an zu kʊ ʊ kan awɔɔ
heerlʊrlɛ bɪ kɪ, b'a b'a hɔɔn da a ʊ, awɔɔ yaaba m Abraham nɪ y. Bala,
mɔɔ y'a hɪrɛ awɔɔ m, mɔɔ ʊ, Woso a da ma, an jaarɔ nɔɔn duro wusigə
an ŋ ba Abraham nyɪnɔ.
9 Bala, n sɪga banka an nɪ cɪntam k'an gɔrɔ zɪnzɛ ra ŋ məsi ma. Gɔ
niŋŋə k'a bɪr nyɪ mɪŋŋa dam bɪ, n y'a zɛm la, n a da sɛ ʊ.»
10 Zamaa bɪ barla gʊɔɔ gɔsɪnnɔ n laaka da, ŋ ʊ: «K'a maam, k'ʊ a ba
lɔ?»
11 A n a nyɪ bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Kʊ gʊaa ɪ huu m hɪɪya, k'an a jir kan gʊaa
k'a ba m bɪ kɪ. Gʊaa k'an ta hɔbɪrɛ m bɪ, k'an a ba maam sɔ.»
12 Yawʊrsinno n bʊr sɔ k'a bɪ batɛm si, ŋnɪ laaka da Zaan han, ŋ ʊ:
«Karɪnsaamba, bɔ wɔɔ ʊ ga m, ʊ a ba?»
13 A n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «A bɪ busoo si an lɛ da lɛ kʊ n y'a ka bɪ ra y.»
14 Yarbənno n a lar sɔ, ŋ ʊ: «Bɪ wɔɔ, bɔ wɔɔ ʊ ga m, ʊ a ba?» A n a nyɪ
bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «A bɪ paŋŋa ba gʊaa ma y, b'a bɪ ŋʊaar ba a ka gʊaa lɛ m
k'a busoo yɪ y. Bɪ k'a zerga a yawʊra bɪ rɛ.»
15 Zamaa bɪ nɪ dɔm hɔ k'a nɪ zɛm bɪ nyɪnta ʊ bɪ ma. N n'a hɔɔn dam.
N nɪ laaka darɛ a mɪŋŋa han a heer ʊ, ŋ ʊ: «Krista bɛɛ m Zaan bɪ m na?»
16 Zaan n a hɪ ŋ haay m, a ʊ: «Mɔɔ naa, batɛm mɔɔ n'a karɛ awɔɔ ʊ hi
ʊ. Bɪ, gʊaa ɪ zɛm, a paŋŋa n lɛ da mɔɔ ra, bɪ mɔɔ n m ga m, m a kʊsɔrɔ
bar tɔkkɛ hʊr y. A batɛm karɛ awɔɔ ʊ Sɛnt-Ɛspri m kan sɛ kɪ m.
17 A gʊr sa a wɔ ʊ, k'a tʊyaa kʊnkɔ m, k'a hɔyaa zo m. A hɔyaa bɪ zarlɛ
a sɪ ʊ, a sɛ k'a bɪr lihim bɪ nyam puur b'ʊ.»
18 Ncɪnaaʊ bɪ, Zaan a ya, an minno gɔsɪnnɔ hɪ gʊɔɔ wɔɔ m, an nɪ lemim
nyɪnta bɪ hɪm Israyɛl gʊɔɔ wɔɔ m.
19 Bɪ kur bɪ, Zaan nyaa ba kan cir Hɪrɔɔdɪ kɪ, a cɛmba lʊ Hɪrɔdɪyaadɪ
k'a yɔm, kan a hɔbaa bʊnyaarɔ vantɔɔ wɔɔ haay kɪ minto.
20 Kɛɛrɛ bɪ, Hɪrɔɔdɪ a ya, an mimbʊnyaa ba an a na ma: a a ka n nɪ
Zaan du lɔnnɔcɛ ʊ.

Yeezuu batɛm sire
(Matiyee 3.13-17; Markɪ 1.9-11)

21 Dɔmɪm kʊ zamaa bɪ haay nɪ batɛm siŋ ʊ bɪ, Yeezuu batɛm si sɔ. K'a
nɪ yaa dam bɪ, brama a gʊ,
22 *Sɛnt-Ɛspri n cirpʊʊrɛ mɛ sa, an zer a mim ʊ. Leer n a to brama an
n'a hɪrɛ, a ʊ: «Mɔɔ Nyɪ n'ɪbɪɪ m, mɔɔ ɪbɪɪ ŋʊa gʊta, mɔɔ nɔ yɪ ɪbɪɪ ra.»

Yeezuu yaabɔɔ
(Matiyee 1.1-17)

23 Yeezuu dɔɔraa bɪ, a ga kʊ ʊ a ba kan bukərku kɪ, an bɔkarɛ an a zibəə
sa. Ŋ y'a hɔɔn darɛ, ŋ ʊ Zozɛf nyɪ m.
Zozɛf zɪ m Helii m,
24 Helii zɪ m Mataat m,
Mataat zɪ m Levii m,
Levii zɪ m Mɛlkii m,

Mɛlkii zɪ m Yanayɪ m,
Yanayɪ zɪ m Zozɛf m,
25 Zozɛf zɪ m Matatɪyas m,
Matatɪyas zɪ m Amɔs m,
Amɔs zɪ m Nahum m,
Nahum zɪ m Hɛslii m,
Hɛslii zɪ m Nagayɪ m,
26 Nagayɪ zɪ m Maatɪ m,
Maatɪ zɪ m Matatɪyas m,
Matatɪyas zɪ m Semeyini m,
Semeyini zɪ m Yosɛkɪ m,
Yosɛkɪ zɪ m Yooda m,
27 Yooda zɪ m Yohanam m,
Yohanam zɪ m Reeza m,
Reeza zɪ m Zorobabɛl m,
Zorobabɛl zɪ m Salatɪyɛl m,
Salatɪyɛl zɪ m Neerii m,
28 Neerii zɪ m Mɛlkii m,
Mɛlkii zɪ m Adii m,
Adii zɪ m Kozam m,
Kozam zɪ m Ɛlmadam m,
Ɛlmadam zɪ m Ɛɛr m,
29 Ɛɛr zɪ m Yeezuu m,
Yeezuu zɪ m Eliyezɛɛr m,
Eliyezɛɛr zɪ m Yoorim m,
Yoorim zɪ m Mataat m,
Mataat zɪ m Levii m,
30 Levii zɪ m Sɪmɪnyɔɔ m,
Sɪmɪnyɔɔ zɪ m Ziida m,
Ziida zɪ m Zozɛf m,
Zozɛf zɪ m Yoonam m,
Yoonam zɪ m Eliyakim m,
31 Eliyakim zɪ m Meleyaa m,
Meleyaa zɪ m Menaa m,
Menaa zɪ m Matataa m,
Matataa zɪ m Natan m,
Natan zɪ m Davɪd m,
Davɪd zɪ m Yesee m,
32 Yesee zɪ m Yobɛdɪ m,
Yobɛdɪ zɪ m Boozɪ m,
Boozɪ zɪ m Salaa m,
Salaa zɪ m Naasɔɔn m,
33 Naasɔɔn zɪ m Aminadaab m,
Aminadaab zɪ m Admɪnɪ m,
Admɪnɪ zɪ m Arnii m,
Arnii zɪ m Ɛsrɔm m,
Ɛsrɔm zɪ m Farɛɛs m,
Farɛɛs zɪ m Ziida m,
34 Ziida zɪ m Zakɔɔb m,
Zakɔɔb zɪ m Izakkɪ m,
Izakkɪ zɪ m Abraham m,
Abraham zɪ m Taaraa m,
Taaraa zɪ m Nahɔɔr m,
35 Nahɔɔr zɪ m Seruki m,

Seruki zı m Ragoo m,
Ragoo zı m Falɛkı m,
Falɛkı zı m Ebɛɛr m,
Ebɛɛr zı m Salaa m,
36 Salaa zı m Kayınam m,
Kayınam zı m Arfasatı m,
Arfasatı zı m Sɛm m,
Sɛm zı m Nowee m,
Nowee zı m Lamɛk m,
37 Lamɛk zı m Matusalam m,
Matusalam zı m Enɔk m,
Enɔk zı m Yarɛtı m,
Yarɛtı zı m Maleleyɛl m,
Maleleyɛl zı m Kayınam m,
38 Kayınam zı m Enɔs m,
Enɔs zı m Sɛt m,
Sɛt zı m Adam m,
Adam zı m Woso m.

4

Sʊtaana ı Yeezuu makra bam
(Matiyee 4.1-11; Markı 1.12-13)

1 Yeezuu kʊ Sɛnt-Ɛspri a han bı, a a to Zʊrdɛn kɔ lɛ ra b'ʊ, Sɛnt-Ɛspri n a ka, an ta poohɔɔn ʊ.
2 B'ʊ bı, Sʊtaana a makra ba dɔmım busi. A n hɔsı bı dɔmınnɔ wɔɔ duro nɔ ʊ y. Bı dɔmınnɔ wɔɔ duro kʊ ŋ cem bı, nɔ a nyasʊ.
3 Sʊtaana bı n a hı m, a ʊ: «Kʊ Woso Nyı n'ıbıı m, k'ı ka kʊ jaa naa do n a ba bur.»
4 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «N y'a gʊrsıra ba Wosoci ʊ, n ʊ: Gʊaa b'a dam ma an mısırbaa ba hɔbırɛ m bala y.»
5 Sʊtaana bı n ta m brama, an tara burə cirbəəro haay hınka m lɛɛm.
6 A n a hı m, a ʊ: «Mɔɔ cirbəəro nɔɔn duro paŋŋa kan a arzaka kı karɛ ıbıı ʊ, ı ı so ʊ. Bala, mɔɔ hɔɔ m. Mɔɔ m da ma m a ka gʊaa kʊ mɔɔ ŋʊa ʊ.
7 Bı, k'ıbıı yɛ ı kukurə zɛ mɔɔ taa ı mɔɔ da ʊ, mɔɔ yı ŋ karɛ ıbıı ʊ haay.»
8 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «N y'a gʊrsıra ba, n ʊ: I ı Zuuba Woso da ʊ, bı, deem bala ıbıı n nı yaa dam nı.»
9 Sʊtaana bı n a gaa, an ta m Zerizalɛm ʊ, an aa a jım Wosocɛ bı mim ʊ, an a hı m, a ʊ: «Kʊ Woso Nyı n'ıbıı m, k'ı hır naa ʊ, ı ı da tara ʊ:
10 Bala, n y'a gʊrsıra ba, n ʊ: Woso lɛ karɛ a malɛɛkarɔ ʊ, kʊ ŋ nı dɔ ıbıı ma,
11 bı, n y'a gʊrsıra ba sɔ, n ʊ: Ŋ y'a wɔ karɛ ıbıı taa k'ı b'ı gəm zɛ jaa ma y.»
12 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «N y'a hı: ı bı da Zuuba ı Woso lɛ ʊ y.»
13 Kʊ Sʊtaana bı Yeezuu makra ba kan makrarɔ do haay kı an a nya bı, a a gʊ ma an cem, an n'a kam toore vanta ma.

Yeezuu hɔdındarɛ Galilee ʊ
(Matiyee 4.12-17; Markı 1.14-15)

14 Kɛɛrɛ bı, kan Sɛnt-Ɛspri paŋŋa kı, Yeezuu a bɔ an bʊr Galilee ʊ. A tɔ n bɔ lɛɛ haay ʊ.
15 A n nı hɔ dındam sokʊmacɛrɔ ʊ, gʊaa haay n'a lɛ bɔŋ ʊ.

N kaanm Yeezuu m Nazarɛtı ʊ
(Matiyee 13.53-58; Markı 6.1-6)

16 Yeezuu ta Nazarɛtı ʊ, kʊ kʊ n y'a tʊr ʊ b'ʊ. A n gasʊ sokʊmacɛ b'ʊ
hoonsire hinni kʊ n n'a birm *sabaa bı hinni ʊ, amba a tır a ba biisi bı m.
A n wuti k'a Wosoci karında ba.
17 N nı wosolɛsinnısorazaa Ezayii ci ka ʊ. K'a ci bı hʊr bı, a a zɛ bıncɛ
kʊ n y'a gʊrsıra ba ncınaaʊ bı ma:
18 Zuuba mɔɔ bɔ ʊ, a a Sɛnt-Ɛspri zer mɔɔ ra,
kʊ m lemim nyınta pa da cicirzannɔ m,
[kʊ m gʊɔɔ kʊ ŋ heer a zar lɔ wɔɔ heer wʊta.]
A mɔɔ nyɔɔ kʊ m b'a hı lɔnnɔ m, ŋ y'a mıŋŋa ku, kʊ m a hı bʊʊrɔ m, ŋ
mım lɛɛ yım.
Gʊɔɔ kʊ ŋ nı fır nɔ ʊ rɔ wɔɔ n bʊmbɔrɛ yı.
19 Mɔɔ nyɔɔ a ʊ sɔ, kʊ m ba hı gʊɔɔ m,
Zuuba barka dɔ ı gʊ ra.
20 A n ci bı huŋŋu, an a ka sokʊmacɛ bı zibəənyı b'ʊ, an nyınta. Ŋ haay
kʊ ŋ nı cɛ b'ʊ bı, ŋ y'a zɛ kʊ ra, ŋn'ı dıgam Yeezuu ma.
21 A n a sa ma, an n'a hırɛ ŋ nı, a ʊ: «Wosoci meerbaa k'awɔɔ ma dııtaa-
dııtaa naa ʊ bı kʊ yı her.»
22 Ŋ haay n yɛ Yeezuu ma y, bı ŋ zɛ kədə barka meerbaa nyınta k'a n'a
bam bı tɔ ma. Ŋ n'a hırɛ, ŋ ʊ: «Zozɛf nyı bı bɛɛ m naa ra?»
23 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Mɔɔ dɔ mɔɔ ʊ awɔɔ bɔɔr naa do zɛm mɔɔ
ma: Lɔɔtɔr, lɛɛ ka ı ı mıŋŋa waa. Wɔɔ hɔ k'ıbıı ba Kapɛrnawum ʊ bı ma.
Bı ba ı kʊ ʊ naa ʊ.»
24 Yeezuu a ya, an a hı, a ʊ: «Sıra m, n bır wosolɛsinnısorazaa sı sim
mıŋŋa a kʊ ʊ y.
25 Awɔɔ dɔ mıŋŋa, biisi bı, wosolɛsinnısorazaa *Elii dɔmım ʊ, la a gʊsı
barɛ ma dɔɔraa kaakʊ kan mom kı sɔrdı, nɔ gʊta n a da tara bı ra haay.
Zonno nyınta ʊ gʊta Israyɛl ʊ bı ma.
26 Bı, Woso n Elii nyɔɔ ŋ gʊaa deem zi y, kʊ bı m, zoro deem k'a nyınta
ʊ Sarɛptaa ʊ, Sidɔn* gʊrga ʊ bı m.
27 Kusimoo nyınta ʊ sɔ gʊta Israyɛl ʊ wosolɛsinnısorazaa Elizee dɔmım
ʊ. Bı ŋ gʊaa deem taan… n a waa, kʊ saana k'a a to Siirii ʊ, n n'a birm
Naaman bı bɛɛ y.»
28 Kʊ ŋ naa ma bı, ŋ haay nɔ ma ʊ gʊta sokʊmacɛ ʊ b'ʊ.
29 Ŋ nı wuti, ŋn'a nyʊnnyɔɔta, ŋnı bɔ m tara nɔ ʊ b'ʊ, ŋnı ta m a kʊ ci
mim ʊ k'a yaa nyɔɔta a bıra a da tara ʊ.
30 Yeezuu n bɔ ŋ bireyaa ʊ, an cem.

Yeezuu y'a paŋŋa hınkam
(Markı 1.21-28)

31 Yeezuu ta Galilee gʊrga deem Kapɛrnawum ʊ, an nı hɔ dındam gʊɔɔ
m *sabaa hinni ʊ.
32 Ŋ zɛ kədə a hɔdındarɛ tɔ ma, bala, a meer bı ba an nawʊm lɛ k'an ta
m bı m.
33 Gʊaa deem ı nyınta sokʊmacɛ ʊ b'ʊ, zinə nı kan kı. A n zee da kan
paŋŋa kı a ʊ:
34 «Hey! Nazarɛtı Yeezuu, ıbıı bɔ nı wɔɔ zi? Bʊr ıbıı ʊ k'ı bı wɔɔ zınzɛ
gɛ? Kʊ nka n'ıbıı m, mɔɔ dɔ mıŋŋa, gʊaa mıŋŋa kʊ Woso a nyɔɔ bı n'ıbıı
m.»

* **4:26 4.26** Sidɔn a bı Israyɛl kʊ ʊ y.

35 Yeezuu n zinə bɪ da jɪm ʊ a meerbaa m, an n'a hɪrɛ, a ʊ: «Zɛ hi, k'ɪ bɔ gʊaa bɪ mɛ ʊ.» Zinə bɪ n gʊaa bɪ do tara ʊ zamaa bɪ lɛɛ, an bɔ a mɛ ʊ, b'a n yaaba da ma y.
36 Ŋ haay zɛ kədə, ŋn'a hɪm kʊ m, ŋ ʊ: «Bɔ meerbaa m naa! A n nɪ lɛ kam zinərɔ ʊ kan paŋŋa kɪ ŋn'ɪ bɔrɛ!»
37 N nɪ Yeezuu mim dɪndam lɛɛ haay ʊ, gʊrga bɪ do nɔ ʊ.

Yeezuu yaabazannɔ waarɛ
(Matiyee 8.14-17; Markɪ 1.29-34)

38 Yeezuu k'a bɔ sokʊmacɛ ʊ b'ʊ bɪ, a ta gʊaa kʊ n n'a birm Sɪmɔɔn har ʊ. A n aa dɪga a, Sɪmɔɔn dində ɪ yaaba m. Ŋ n a yɛ Yeezuu han k'an a waa.
39 Yeezuu n a zɔ ma, an zerga a burə ʊ, an həən si yaaba bɪ ma, an bɔ a mɛ ʊ. A n wuti lɛɛm an nyasʊ ŋ nɪ.
40 Kʊ woso lɛ a da bɪ, gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ yaabazannɔ m, ŋnɪ yaaba do haay m bɪ, ŋ bʊr ŋ nɪ Yeezuu zi. Bɪ n a wɔ ka ŋ gʊaa deem-deem la, an ŋ waa.
41 Zinərɔ bɔ yaabazannɔ gʊta mɛ ʊ, kan zee kɪ, ŋ ʊ: «Woso Nyɪ n'ɪbɪɪ m!» Bɪ, Yeezuu ɪ həən sire ŋ ma, a bɪr yɛm kʊ ŋ nɪ meer ba y. Bala, zinərɔ wɔɔ a dɔ, ŋ ʊ Krista m.

Yeezuu lemim nyɪnta padarɛ
(Markɪ 1.35-39)

42 Dɔ k'a mɛ bɪ, Yeezuu bɔ, an ta poohɔɔn ʊ, gʊɔɔ gʊta n'a kam ma. Kʊ ŋ y'a yɪ bɪ, ŋ y'a ŋʊa kʊ Yeezuu n gɔɔta kan a kɪ.
43 Bɪ, Yeezuu a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Pakra m, kʊ m aa Woso cirbəə bɪ pa da tara gɔsɪnnɔ ra, bala, mɔɔ nyɔɔ n y'a ʊ bɪ minto.»
44 A n nɪ hɔ dɪndam gʊɔɔ m Zidee sokʊmacɛrɔ ʊ.

5

Lɛɛkarɛ karɪndanyɪnɔ si
(Matiyee 4.18-22; Markɪ 1.16-20)

1 Hindeem ʊ, Yeezuu ɪ jɪnɪm *Zenezarɛtɪ higʊta lɛ ra, zamaa bɪ nɪ kʊ nyʊnnyɔɔtam a jɪr ʊ k'a tʊr ka Woso lemim ma.
2 A kɔɔlʊʊ yɪ hɪɪya higʊta bɪ lɛ ra. Zɔbənno wɔɔ n bra, ŋn'a zaŋŋarɔ sʊrgɔm.
3 Yeezuu n da kɔɔlʊʊ bɪ deem ʊ. Nyɪnta a ʊ Sɪmɔɔn hɔ. A n a yɛ han k'an a gaa higʊta bɪ lɛ ma poore. Yeezuu n nyɪnta, an a to kɔɔlʊʊ bɪ nɔ ʊ, an nɪ hɔ dɪndam zamaa bɪ m.
4 K'a meer bɪ ba an a nya bɪ, a a hɪ Sɪmɔɔn m, a ʊ: «Ɪ zɔ hi bɪ nɔ ʊ, k'a a zaŋŋarɔ wɔɔ zo, k'a zɔ gʊr.»
5 Sɪmɔɔn n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «Karɪnsaamba, wɔɔ zi ba gunuu ʊ tee… bɪ wɔɔ n hɔsɪ nyasʊ y. Bɪ k'ɪbɪɪ hɪ bɪ, mɔɔ yɪ ŋ zom.»
6 Kʊ ŋ zaŋŋarɔ wɔɔ zo bɪ, ŋ zɔ gʊr gʊta, ŋ zaŋŋarɔ wɔɔ nɪ kɪnkaansʊrɛ.
7 Ŋ n a to, ŋn'a wɔ zo a zibəəkɔɔnrɔ kʊ ŋ nɪ kɔɔlʊʊ deem bɪ nɔ ʊ rɔ wɔɔ m, kʊ ŋ nɪ b'a da a han. Brɔɔ n bʊr, ŋnɪ b'a da ŋ han ŋn'a waa ʊ, ŋn'a zar kɔɔlʊʊrɔ hɪɪyɔɔ wɔɔ ʊ, an a han, ŋn'a yo k'a nyoo ba.
8 Sɪmɔɔn Pɪyɛɛr k'a naa yɪ bɪ, a kukurə zɛ Yeezuu taa, an n'a hɪrɛ, a ʊ: «Zuuba, ɪ ba mɔɔ ma laatʊ, bala, mimbʊnyaabər m mɔɔ m.»
9 Dabɔʊ gʊta y'a nyasʊ kan a muno wɔɔ kɪ, zɔ gʊta kʊ ŋ y'a gʊr bɪ tɔ ma.

10 Dabɔʊ Zebedee nyınɔ Zakkı kan Zaan kı kʊ ŋ nı Sımɔɔn zibəəkɔɔnrɔ wɔɔ nyasʊ sɔ. Yeezuu n a hı Sımɔɔn m, a ʊ: «I da bı bɔ ʊ y, naa ma kɛɛrɛ bı, ıbıı zɔnɔ gʊr biisi, ıbıı y'ı bam gʊɔɔkamazaa kɛɛrɛ.»
11 Ŋ n a bɔ, ŋnı bʊr kɔɔlʊʊrɔ wɔɔ m higʊta lɛ ra b'ʊ, ŋnı hɔ haay bı to, ŋnı zu kʊ ʊ kan kı.

Kusimə waarɛ
(Matiyee 8.1-4; Markı 1.40-45)

12 Yeezuu k'a yaa lee ku tara deem la bı, gʊaa nı b'ʊ kusimə̀baa n ta ma jilli. K'a Yeezuu yı bı, a sʊnta, an a meer zuutə̀ tara ʊ, an yaa da m, a ʊ: «Zuuba, k'ı lɛ taa ma, ı ı da ma ı mɔɔ waa, k'ı dintim gʊ mɔɔ ma.»
13 Yeezuu n a wɔ hʊr, an a da ma, a ʊ: «Mɔɔ lɛ taa, ı waa.» Lɛɛm bı, a kusimə̀baa bı nya ma.
14 Yeezuu n lɛ ka ʊ, a ʊ, a b'a hı gʊaa nı y. Bı, a a hı, a ʊ: «Ta ı yaa n'ı hınka wosocɛmannıbər m, k'ı ganwʊrɛ ka amba wosolɛsinnısorazaa Moyiisi lɛ ka bı m, ı dintim gʊ ı ma minto, k'an nyınta kasɛtı gʊaa haay lɛɛ.»
15 Bı y'a ka Yeezuu tɔ n bɔ an n'a dam la. Zamaa gʊta n tır a zɛm kʊ ra, k'a tʊr ka a lemim ma, k'a ka kʊ Yeezuu n a waa a yaabarɔ minto.
16 Bı, kʊ Yeezuu nı, ta a tır a ʊ a deem bɔlɛɛmarɔ ʊ, an bır yaa darɛ.

Mɛgarɛzaa waarɛ
(Matiyee 9.1-8; Markı 2.1-12)

17 Hindeem ʊ, Yeezuu nyınta an nı hɔ dındam. Farizɛɛnrɔ kan wosocikarınsaambɔɔ kı nyınta b'ʊ. A to ŋ y'a ʊ Galilee kan Zidee kı Zerizalɛm kı kʊrɔ ʊ, ŋnı bʊr. Zuuba paŋŋa nyınta kan Yeezuu kı, an a ka, an nı yaabazannɔ waam.
18 Gʊɔɔ n lee ku mɛgarɛzaa m wʊtarahɔ ʊ, ŋn'a kam ma k'a gasʊ m har ʊ b'ʊ, a wʊta Yeezuu taa.
19 Zamaa bı minto bı ŋ n a dɔ kʊ gasʊ awɔɔ n nawʊm nı lʊnlɔ y. Ŋ nı der cɛ bı ra, ŋnı cɛ bı mim hɔn ra, ŋn'a nyɔɔ, ŋn'a zer kan a wʊtarahɔ bı kı Yeezuu taa zamaa bı lɛɛ.
20 Yeezuu k'a ŋ sırakarɛ bı yı bı, a a hı yaabazaa bı m, a ʊ: «Gʊaa, ı ı mimbʊnyaarɔ sugur yı.»
21 Farizɛɛnrɔ kan wosocikarınsaambɔɔ kı y'a mıŋŋa larm a heer ʊ, ŋ ʊ: «Gʊaa bı kara n naa, an nı Woso sʊnsɔ wʊrɛ? Nka y'a da ma an mimbʊnyaarɔ sugur ka kʊ Woso deem bɛɛ?»
22 Bı Yeezuu k'a ŋ hɔɔndarɛ bı yı bı, a a hı ŋ nı, a ʊ: «Bɔ m, awɔɔ n'a hɔɔn darɛ nсınaaʊ?
23 Kara n naanaa? M a hı, m ʊ: I ı mimbʊnyaarɔ sugur yı bı m gɛ, ı wuti ı ta bı nı?»
24 Bı k'awɔɔ n a dɔ a ʊ, Gʊaanyı b'ı lɛ m k'a mimbʊnyaarɔ sugur ka tara burə ʊ bı, an a hı mɛgarɛzaa bı m, a ʊ: «Mɔɔ y'a hı ıbıı m, wuti, ı ı wʊtarahɔ bı sa ı doo.»
25 Bı n wuti lɛɛm, ŋ mınyaa m, an a wʊtarahɔ bı sa, an doo, an n'a lɛ bɔm Woso ʊ.
26 Ŋ haay zɛ kədə, ŋn'a lɛ bɔm Woso ʊ. Dabɔʊ n ŋ nyasʊ, ŋn'a hırɛ, ŋ ʊ: «Wɔɔ mim daa yı her.»

Levii har hɔbırɛ
(Matiyee 9.9-13; Markı 2.13-17)

27 Bı kur bı, a bɔ an yawʊrsir yı, a tɔ m Levii, an nı nyıntarɛ a zibəə bıncɛ ʊ. Yeezuu n a hı m, a ʊ: «Zu mɔɔ ʊ.»
28 Levii n wuti, an a gʊ hɔ haay ma, an zu Yeezuu ʊ.

29 Levii n cibsa gʊta ba a har ʊ, an hɔbɪrɛ ba Yeezuu minto. Yawʊrsinno gʊta bʊr, kan gʊɔɔ vantɔɔ kɪ, ŋnɪ b'a zɛ kʊ ra, ŋn'ɪ hɔ bɪm kan ŋ kɪ.
30 Farizɛɛnrɔ kan a wosocikarɪnsaambɔɔ kɪ n bʊr, ŋn'ɪ kukur bam karɪndanyɪnɔ wɔɔ ma, ŋ ʊ: «Bɔ minto, awɔɔ n nɪ hɔ bɪm, an nɪ hɔ mim kan yawʊrsinno kɪ, mimbʊnyaabənno kɪ?»
31 Yeezuu n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Laafɪɪzannɔ bɪr a kam lɔɔtɔr ma y, yaabazannɔ n n'a kam ma.
32 Mɔɔ n bʊr kʊ m bɪ gʊɔɔ tɪrgɔɔ bir y, bʊr mɔɔ ʊ mimbʊnyaabənno minto, kʊ ŋ n'a mɪsɪrbaa lʊr.»

Hɔ daa kan hɔ gusire kɪ n kʊ yɔ y
(Matiyee 9.14-17; Markɪ 2.18-22)

33 Gʊɔɔ n a hɪ Yeezuu m, ŋ ʊ: «Gallɛm gʊta Zaan karɪndanyɪnɔ kan farizɛɛnrɔ karɪndanyɪnɔ kɪ y'a lɛ kʊsɪm, ɪbɪɪ hɔɔ wɔɔ n bɔkarɛ, ŋn'ɪ hɔ bɪrɛ, ŋn'ɪ hɔ mire?»
34 Yeezuu n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Awɔɔ y'a dam ma, a ka lʊ daa zim gʊaasɪbɔɔ n a lɛ kʊsɪ, kʊ lʊ daa bɪ zim b'ɪ kan ŋ kɪ ra?
35 Dɔmɪm zɛm, n nɪ zɛm bɪ lʊ daa zim bɪ bɔ ŋ bire ʊ. Dɔmɪm bɪ do ʊ bɪ, ŋ y'a lɛ kʊsɪm.»
36 A n a ya, an hɔbɔkʊrɛnoom vanta da ŋ nɪ, a ʊ: «Gʊaa ba ʊ, an nɪ pɛɛra daa kur sam, an a sɪnsar kan huu gusire kɪ y. Bala, pɛɛra daa bɪ b'a gam kʊ ʊ kan a gusire bɪ kɪ y. Pɛɛra daa bɪ y'a gusire bɪ kaansʊm.
37 Gʊaa b'a dam ma, an dɪvɛn daa tɔ hibɔɔnrɔ gusinno ʊ y, kʊ bɪ bɛɛ nɪ, dɪvɛn bɪ yɪ ŋ hɪnhaanm, an a lo, bɪ hibɔɔnrɔ wɔɔ nyɪntam bɔm.
38 Bɪ, a ga a wʊm, ŋnɪ dɪvɛn daa tɔ hibɔɔnrɔ daarɔ ʊ.
39 Bala, gʊaa k'a nɪ dɪvɛn gusire mim bɪ, a lɛ baa dɪvɛn daa ma y. Bala, a hɪ a nawʊrɛ, a ʊ, dɪvɛn gusire bɪ m mɪŋŋa.»

6

Yeezuu lɛ da sabaa hinni ra
(Matiyee 12.1-8; Markɪ 2.23-28)

1 Hindeem ʊ, *sabaa hinni ʊ, Yeezuu bra hɔsɪrarɔ ʊ kan a karɪndanyɪnɔ kɪ. A karɪndanyɪnɔ wɔɔ m hɔyaa bɪ yɪnyar, ŋn'a tiŋŋə, ŋn'a sʊrɛ.
2 Farizɛɛnrɔ gɔsɪnnɔ n a hɪ ŋ nɪ, ŋ ʊ: «Bɔ minto, awɔɔ nɪ naa barɛ? Bɪ n n lɛ ka kʊ n naa ba sabaa hinni ʊ?»
3 Yeezuu n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «Nɔ k'a Davɪd nyasʊ kan a muno kɪ an hɔ niŋŋə ba bɪ,
4 an gasʊ Wosocɛ ʊ, an bur kʊ n y'a ka Woso ʊ bɪ sa, an a bɪ kan a muno wɔɔ kɪ, bɪ n nɪ lɛ ka kʊ n a bɪ kʊ wosocɛmannɪbənno bɛɛ bala bɪ, awɔɔ n a karɪnda ba ra?»
5 A n n'a hɪrɛ ŋ nɪ, a ʊ: «Gʊaanyɪ bɪ m sabaa hinni bɪ minzaa.»

Wɔgarɛzaa waarɛ
(Matiyee 12.9-14; Markɪ 3.1-6)

6 Sabaa hinni vanta ʊ, Yeezuu gasʊ sokʊmacɛ ʊ, an nɪ hɔ dɪndam. Gʊaa nɪ b'ʊ, a bɪsɪ ra wɔ n ga.
7 Wosocikarɪnsaambɔɔ kan farizɛɛnrɔ kɪ nyɪnta, ŋn'ɪ dundom Yeezuu zi, k'a dɪga a, a yaabazaa bɪ waam sabaa hinni ʊ gɛ, k'a ku a mim ka ra.
8 Bɪ, Yeezuu ŋ hɔɔndarɛ bɪ dɔ. A n a hɪ wɔgərzaa bɪ m, a ʊ: «Wuti ɪ jɪm naa ʊ, zamaa bɪ bire ʊ.» Gʊaa bɪ n wuti an jɪm b'ʊ.

9 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Mɔɔ kʊ m awɔɔ lar: zaa ta ʊ sabaa hinni
ʊ, kʊ n nı zi mıŋŋa ba gɛɛ, kʊ n nı zi bʊnyaa ba? Zaa ta ʊ kʊ n nı gʊaa
meeyaa bʊmbɔ gɛɛ, kʊ n n'a zar?»
10 A n dıga ŋ ma a jır ʊ, an a hı gʊaa bı m, a ʊ: «I wɔ hʊr.» Gʊaa bı n a
wɔ hʊr, a wɔ bı n a waa.
11 Bı, gʊɔɔ kʊ ŋ ʊ, k'a mim ka ra rɔ wɔɔ nɔ ma ʊ gʊta, ŋn'a dındam kan
kʊ kı, k'a dıga hɔ k'a n'a bam Yeezuu m bı ma.

Yeezuu karındanyınɔ bɔʊrɛ
(Matiyee 10.1-4; Markı 3.13-19)

12 Dɔmım bı do ʊ bı, Yeezuu ta ci mim ʊ, k'a yaa yaa da. B'a yaa bı da
Woso m gunuu ʊ b'ʊ kan dɔmırɛ kı.
13 Dɔ k'a mı bı, a a karındanyınɔ bir, an ŋ bɔ ʊ bueerehııya, an tɔ ka ŋ
ʊ, kristazibəəzannɔ.
14 Sımɔɔn k'a tɔ ka Pıyɛɛr, a danzaa Andır, Zakkı, Zaan, Filipi, Bartelemii,
15 Matiyee, Toma, Alfee nyı Zakkı, Sımɔɔn kʊ n n'a birm *Zelɔtı,
16 Zakkı nyı Zidas, kan Iskarıyɔtı Zidas k'a a ba zambʊzaa bı kı.

Yeezuu gʊɔɔ waa gʊta
(Matiyee 4.23-25)

17 Yeezuu a to ci mim ʊ kan ŋ kı, an zer, an aa jım bıncɛ fapıda ʊ. B'ʊ
bı, a karındanyınɔ gʊta gɔɔta b'ʊ. Zamaa gʊta nyınta b'ʊ sɔ. A to ŋ y'a ʊ
Zidee ʊ, Zerizalɛm ʊ, kan kʊrɔ kʊ ŋ nı higʊta lɛ ra rɔ wɔɔ kı ʊ, Tiir kan
Sidɔn kı jir ʊ.
18 Bʊr ŋ y'a ʊ, k'a b'a tʊr ka ma, k'an a waa a yaabarɔ minto. Gʊɔɔ kʊ
zinərɔ nı kan ŋ kı rɔ wɔɔ, ŋ y'a waam sɔ.
19 Zamaa bı haay y'a kam ma k'a a wɔ da ma. Bala, paŋŋa nyınta an nı
bɔrɛ a mɛ ʊ, an nı ŋ haay waarɛ.

Mimbirenyıntazannɔ paan…rɔ
(Matiyee 5.1-12)

20 Yeezuu n dıga a karındanyınɔ wɔɔ ma kɛɛrɛ, an a hı ŋ nı, a ʊ:
«Mimbirenyıntazannɔ n'awɔɔ m, awɔɔ k'a m ŋʊazannɔ,
Woso cirbəə bı, awɔɔ y'a so ʊ.
21 Mimbirenyıntazannɔ n'awɔɔ m, awɔɔ kʊ nɔ n'awɔɔ zɛm naa ma,
hɔbırɛ y'awɔɔ bɔm.
Mimbirenyıntazannɔ n'awɔɔ m, awɔɔ k'a nı baa dam naa ma,
awɔɔ yaa wʊm.
22 Mimbirenyıntazannɔ n'awɔɔ m, kʊ n sɔ awɔɔ m, kʊ n kaanm awɔɔ m,
kʊ n y'awɔɔ sʊnsɔ wʊ, ŋn'a bʊnyaa hı awɔɔ ma Gʊaanyı bı tɔ ma.
23 K'a heernyɔɔ gʊta ba hinni bı do ʊ. Bala, Woso ı ganwʊrɛ gʊta bankam
awɔɔ minto arzana ʊ. Ŋ yaabɔɔ wɔɔ, nyınta ŋ y'a ʊ, ŋn'a ba ncınaaʊ
wosolɛsinnısorazannɔ m biisi.
24 A pakra barɛ awɔɔ m, awɔɔ arzakazannɔ.
Bala, awɔɔ a heernyɔɔ yı biisi.
25 A pakra barɛ awɔɔ m, awɔɔ k'a hɔ bı an a ka her bı,
nɔ y'awɔɔ zɛm.
A pakra barɛ awɔɔ m, awɔɔ k'a nı yaa wʊm naa ma bı,
awɔɔ heer y'a zarm, a baa da.
26 Awɔɔ kʊ gʊaa haay n n'awɔɔ mıŋŋabaa hım bı, a pakra barɛ awɔɔ m. Ŋ
yaabɔɔ wɔɔ, a ba ŋ y'a ʊ ncınaaʊ biisi lɛsinnısorazannɔ ŋʊaarzannɔ
wɔɔ m.»
(Matiyee 5.38-48; 7.12a)

27 «B'awɔɔ k'a n'a tʊr kam mɔɔ ma bɪ, mɔɔ y'a hɪrɛ awɔɔ m, k'a a jɪnnɔ
ŋʊa, k'a hɔ mɪŋŋa ba gʊɔɔ kʊ ŋ sɔ awɔɔ m nɔ wɔɔ m.
28 Gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ ler bʊnyaa bɔrɛ awɔɔ m bɪ, k'a brɔɔ barka da ʊ. K'a yaa
da gʊɔɔ kʊ ŋ ŋʊaar ba ŋn'a karɛ awɔɔ lɛ m nɔ wɔɔ minto.
29 Kʊ gʊaa a wɔ ta ɪ paasɪ deem lɛ, k'ɪ deem bɪ ka ʊ k'an a tarɛ. Kʊ gʊaa
ɪ gɔbga yɔ ɪ m, k'ɪ to k'an ɪ huuduama sa.
30 Kʊ gʊaa hɔ yɛ ɪ han, k'ɪ ka ʊ. Gʊaa k'a ɪbɪɪ hɔ sa bɪ, ɪ b'a laaka da
han y.
31 Hɔ k'awɔɔ lɛ n taa kʊ gʊɔɔ n'a ba awɔɔ m bɪ, k'a ba ŋ nɪ maam sɔ.
32 K'awɔɔ ɪ gʊɔɔ kʊ ŋ n'awɔɔ ŋʊam nɔ wɔɔ ŋʊam bala, a nyɔɔdʊ ɪ ka?
Bala mimbʊnyaabənno wɔɔ ɪ gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ ŋ ŋʊam nɔ wɔɔ ŋʊam.
33 K'awɔɔ ɪ hɔ mɪŋŋa bam gʊɔɔ kʊ ŋ n'a barɛ awɔɔ n nɔ wɔɔ nɪ, a
nyɔɔdʊ ɪ ka? Mimbʊnyaabənno wɔɔ y'a bam maam sɔ.
34 K'awɔɔ zɪm sa gʊɔɔ k'awɔɔ dɔ a ʊ, ŋ y'a karɛ awɔɔ rɔ wɔɔ nɪ, a nyɔɔdʊ
ɪ ka? Bala, mimbʊnyaabənno wɔɔ ɪ zɪm sam kʊ m, k'a b'a si a lɛ ma.
35 Bɪ, k'a a jɪnnɔ ŋʊa, k'a zi mɪŋŋa ba ŋ nɪ, k'a zɪm sa ŋ nɪ, b'a b'a hɔɔn
da a sire ma y. Maam bɪ, awɔɔ ganwʊrɛ yɪm gʊta, awɔɔ nyɪntam Woso
k'a lɛ da haay nyɪnɔ. Bala, Woso mɪŋŋa ɪ kan gʊɔɔ kʊ ŋ n barka darɛ dɔ
rɔ wɔɔ kɪ, a mɪŋŋa ɪ kan gʊɔɔ bʊnyaarɔ wɔɔ kɪ sɔ.
36 K'a cicirzɛrɛ zi ba, amba awɔɔ Zɪ m cicirzɛrɛzaa bɪ m.

Bur kan kusə kɪ
(Matiyee 7.1-5)

37 A b'a muno dʊdɔ ka y. Maam bɪ, Woso b'awɔɔ dʊdɔ karɛ y. A b'a
muno dʊdɔ yar y. Maam bɪ, Woso b'awɔɔ dʊdɔ yarlɛ y. K'a sugur ka a
muno ʊ, maam bɪ, Woso sugur karɛ awɔɔ ʊ.
38 K'a hɔ ka a muno ʊ. Maam bɪ, Woso y'a karɛ awɔɔ ʊ sɔ. N hɔgammɔr
mɪŋŋa sam, n nɪ hɔ zar m awɔɔ mɔr ʊ, an a han, n n'a yɪga-yɪga zɛ, an
bɪr a lom. Bala, hɔgammɔr k'awɔɔ n ta m gʊɔɔ minto bɪ, bɪ n nɪ nyɪntam
hɔgammɔr awɔɔ minto sɔ.»
39 Yeezuu n a ya, an hɔbɔkʊrɛnoom da ŋ nɪ, a ʊ: «Bʊʊ y'a dam ma an
bʊʊ gaa ra? Ŋ hɪɪya haay b'a zarm yaa deem ʊ ra?
40 Karɪndanyɪ n lɛ da a karɪnsaamba ra y, bɪ karɪndanyɪ haay, k'a
bankarɛ yɪ mɪŋŋa, a nyɪntam am a karɪnsaamba hɔ bɪ m.
41 Bɔ nɪ, ɪ nɪ bur k'a n'ɪ mim mɪnyaa ʊ bɪ yɪrɛ, an bɔkarɛ kusə k'a n'ɪbɪɪ
mɪm ʊ bɪ, ɪbɪɪ bɪr a yɪrɛ?
42 Ɪbɪɪ y'a bam lɔ ɪ hɪ ɪ danyɪ m, ɪ ʊ: Jɪm kʊ m bur bɔ ɪ mɪm ʊ, ɪbɪɪ n
bɔkarɛ, ɪbɪɪ bɪr kusə k'a n'ɪbɪɪ mɪm ʊ bɪ yɪrɛ? Zambʊzaa, kusə bɪ bɔ ɪ
mɪm ʊ cɪna, kɛɛrɛ bɪ, ɪbɪɪ mɪm lɛɛ yɪm, k'ɪ bur bɪ bɔ ɪ mim bɪ mɪm ʊ.»

Gɔ kan a nyɪ kɪ
(Matiyee 7.16-20; 12.33-35)

43 «Gɔ mɪŋŋa ba ʊ, an nɪ nyɪ bʊnyaa darɛ y, gɔ bʊnyaa ba ʊ, an nɪ nyɪ
mɪŋŋa dam sɔ y.
44 N gɔ biyəə dɔ kan a nyɪ kɪ. N bɪr sɔɔn nyɪ nɔm laa gɔ ra y. N bɪr tʊgɔ
nyɪ nɔm laazankʊrɛ ra y.
45 Gʊaa mɪŋŋa k'a n'a mɪŋŋabaa m bɪ, bɔ an nawʊm mim mɪŋŋa m
a heer ʊ sɔ. Gʊaa bʊnyaa k'a n'a bʊnyaabaa m bɪ, bɔ an nawʊm mim
bʊnyaa m a heer ʊ. Bala, hɔ k'a ɪbɪɪ heer han bɪ, b'ɪ lɛ n'a hɪm.»

(Matiyee 7.24-27)

46 «Bɔ minto m, awɔɔ nɪ mɔɔ birm Zuuba, Zuuba, b'awɔɔ bɪr hɔ kʊ mɔɔ
n'a hɪm bɪ barɛ?

47 Gʊaa k'a nɪ zɛm mɔɔ zi, an n'a tʊr kam mɔɔ meerbaa ma, an nɪ zi
bam nɪ bɪ, kʊ m a bɔkʊrɛ hɪnka a m.
48 Bɔ a kʊ ʊ kan gʊaa k'a nɪ cɛ dɔm, an yaa hɔn zukudə, an a jɪr bɪ cɪnta
ci burə ʊ bɪ kɪ. La gʊta bʊr, hi n yar kan hɪnhɛr kɪ an a mom cɛ b'ʊ, b'a
n a da ma, an a wurgə y, bala a dɔrɛ yɪ mɪŋŋa.
49 Gʊaa k'a n'a mam, b'a bɪr zi bam nɪ, bɔ a kʊ ʊ kan gʊaa k'a cɛ dɔ tara
ʊ, b'a na jɪr cɪnta y. La gʊta bʊr, hi n yar kan hɪnhɛr kɪ an a mom cɛ b'ʊ,
an wurgə lɛɛm. Bɪ cɛ bɪ wurgəre kur, a hɔsɪ n gɔɔta y.»

7

Yeezuu kan Kapɛrnawum sʊrdaa zɔrɔ cir kɪ
(Matiyee 8.5-13)

1 Yeezuu k'a meer bɪ ba kan gʊɔɔ wɔɔ kɪ an a nya bɪ, a wuti an ta
Kapɛrnawum ʊ.
2 Sʊrdaa zɔrɔ cir deem n ta lɔ m, an a ŋʊa maam-maam, an yaaba zɛ,
an a zɔ zɛ ma.
3 K'a Yeezuu mim ma bɪ, a zɪɪfʊrɔ *gʊɔɔgusinno nyɔɔ zi, kʊ ŋ n'aa a yɛ
han, k'an b'a lɔ bɪ waa.
4 Kʊ ŋ yaa lee ku Yeezuu zi bɪ, ŋ y'a yɛ han, ŋnɪ so ra, ŋn'a hɪrɛ, ŋ ʊ:
«Gʊaa naa do a ga m k'ɪbɪɪ n ɪ da han,
5 bala, a wɔɔ do bɪ ŋʊa, a sokʊmacɛ dɔ an a ka wɔɔ ʊ.»
6 Yeezuu n ta kan ŋ kɪ. Kʊ ŋ y'a zɔ har bɪ ma bɪ, sʊrdaa zɔrɔ cir b'a
gʊaasɪbɔɔ nyɔɔ, ŋn'a hɪm, ŋ ʊ: «Zuuba, ɪbɪɪ ɪ mɪŋŋa da kɔrɛ ma, bala,
mɔɔ n m ga m, k'ɪbɪɪ n gasʊ mɔɔ har ʊ y.
7 Mɔɔ m hɔɔn da mɔɔ ʊ, mɔɔ poore kʊ m bʊr ɪbɪɪ zi, bɪ k'ɪbɪɪ meer ba
deem bala, mɔɔ lɔ bɪ y'a waam.
8 Lɛɛzannɔ y'a so mɔɔ mɪŋŋa ʊ, mɔɔ nɪ m so sʊrdaarɔ ʊ. Kʊ mɔɔ hɪ
deem m, an ta, a tam. Kʊ mɔɔ hɪ a vanta m, an bʊr, a zɛm. Kʊ mɔɔ hɪ
zibəənyɪ m, an naa ba, a y'a bam.»
9 Yeezuu k'a naa ma bɪ, a zɛ kədə sʊrdaa zɔrɔ cir bɪ tɔ ma, an a bɔ an
dɪga zamaa k'a zu a jɛ ʊ bɪ ma, a ʊ: «Mɔɔ y'a hɪrɛ awɔɔ m, baa Israyɛl nɔ
ʊ, mɔɔ n sɪrakarɛ yɪ ncɪnaaʊ y.»
10 Gʊɔɔ kʊ ŋ yɪ ŋ nyɔɔ rɔ wɔɔ kʊ ŋ doo sʊrdaa zɔrɔ cir bɪ har ʊ bɪ, ŋ
yaa dɪga a lɔ b'a waa.

Nayin nyukumbueere mɪmbɔʊrɛ

11 Bɪ kur bɪ, Yeezuu ta tara deem kʊ n n'a birm Nayin bɪ nɔ ʊ. A
karɪndanyɪnɔ wɔɔ n zu kʊ ʊ kan kɪ kan zamaa gʊta kɪ.
12 K'a n'a zɔm tara bɪ lɛ ma bɪ, n gər busu, n nɪ tam nɪ yaa ra. Zoro nyɪ
m, b'a m nyɪyar a deem a da han. Tara bɪ gʊɔɔ gʊta lʊ bɪ da zaa ʊ.
13 Zuuba k'a lʊ bɪ yɪ bɪ, lʊ bɪ cicir gasʊ ʊ, an a hɪ m, a ʊ: «I b'ɪ ya ɪ nyi
ka y.»
14 A n a zɔ, an a wɔ da gʊraŋŋa bɪ ma. Gʊɔɔ kʊ ŋ y'a busu rɔ wɔɔ n jɪm.
Yeezuu n a hɪ, a ʊ: «Nyukumbueere, mɔɔ lɛ ka, wuti.»
15 Gər bɪ n wuti an nyɪnta, an nɪ meer bam. Yeezuu n nyɪ bɪ gaa, an a
ka a da ʊ.
16 Dabɔʊ gʊta ŋ haay nyasʊ, ŋn'a lɛ bɔm Woso ʊ, ŋ ʊ:
«Wosolɛsinnɪsorazaa gʊta a hɪnka wɔɔ bire ʊ. Bɪ Woso bɪ dɪga a do
ma.»
17 Hɔ kʊ Yeezuu a ba bɪ ta Zidee haay ʊ kan a gʊrgarɔ kɪ ʊ.

Zaan-Batiisi a karɪndanyɪnɔ nyɔɔ Yeezuu zi
(Matiyee 11.2-19)

18 Zaan-Batiisi karındanyınɔ yaa hɔ haay k'a ba bı hı m. Zaan nı ŋ gʊaa hııya bir,
19 an ŋ nyɔɔ Zuuba zi kʊ ŋ n'aa a lar: «ɩbıı n nı dɔrɛ ı zɛrɛ ma bı gɛɛ, gʊaa vanta nı?»
20 Kʊ ŋ yaa lee ku Yeezuu zi bı, ŋ y'a hı, ŋ ʊ: «Zaan-Batiisi ı wɔɔ nyɔɔ ıbıı ma, k'ʊ bı laaka da ıbıı han: ıbıı n gʊaa k'a a ga m an bʊr bı gɛɛ, gʊaa vanta nı?»
21 Dɔmım bı do ʊ bı, Yeezuu yaabazannɔ waa gʊta, an gʊɔɔ waa a yaabarɔ do haay nɔ ʊ, kan zinərozannɔ kı, a bʊʊrɔ mım gʊ sɔ.
22 A n bɔkarɛ, an a hı gʊɔɔ kʊ Zaan-Batiisi ŋ nyɔɔ rɔ wɔɔ m, a ʊ: «K'a ta, a yaa hɔ k'awɔɔ yı, a ma sɔ bı hı Zaan m: bʊʊrɔ mım ı lɛɛ yım, lʊgɔrɔ ı tam, kusimoo laafıı yı, tikkiro tʊr a gʊ, gəəno a mım bɔ ʊ, lemim nyınta ı hım cicirzannɔ m.
23 Mimbirenyıntazaa m gʊaa k'a n a sırakarɛ to mɔɔ minto bı m.»

Yeezuu hɔɔndarɛ Zaan-Batiisi minto

24 Gʊɔɔ kʊ Zaan-Batiisi ŋ nyɔɔ rɔ wɔɔ kʊ ŋ y'a hʊr bı, Yeezuu a hı zamaa bı m, a ʊ: «Nka awɔɔ ta a yaa dıga a poohɔɔn ʊ? Hınhɛr awɔɔ yı an nı niigəgɔ yəŋŋəm gɛ?
25 Bɔ awɔɔ ta a yaa dıga a paan...? Gʊaa m, an huu wısı da a ra gɛ? Gʊɔɔ kʊ ŋ huu wısırɔ da a ra, ŋn'ı mısırbaa bam mıŋŋa bı, cinno har brɔɔ n ta ʊ.
26 Nka awɔɔ ta a yaa dıga a? Wosolɛsinnısorazaa m gɛ? Ɩın... mɔɔ y'a hı awɔɔ m, a lɛ da wosolɛsinnısorazaa ra.
27 Bala, Zaan bı mim n y'a gʊrsıra ba Wosoci nɔ ʊ bı, n ʊ: ‹Ba mɔɔ nı m zibəəzaa nyɔɔrɛ ıbıı lɛɛ, k'a n'ıbıı zaarɔ bımbanka na.›
28 Mɔɔ y'a hırɛ awɔɔ m, lannɔ nyınɔ bire ʊ, gʊaa ba ʊ an lɛ da Zaan-Batiisi ra y. Bı gʊaa k'an poore Woso cirbəə nɔ ʊ bı, a lɛ da m.»

29 Zamaa bı haay kan yawʊrsinno wɔɔ kı a tʊr ka Zaan ma, ŋn'a dɔ, ŋ ʊ Woso tırga, ŋn'a ka an batɛm ka a ʊ.
30 Bı farizɛɛnrɔ kan wosocikarınsaambɔɔ wɔɔ kı kaanm hɔ kʊ Woso lɛ n taa ŋ minto bı m, kaanm kʊ ŋ y'a ʊ Zaan batɛm bı m bı tɔ ma.

31 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Kʊ m her gʊɔɔ nɔɔn makra ba kan bɔ kı? Bɔ ŋ y'a ʊ kʊ ʊ kan bɔ kı?
32 Bɔ ŋ y'a ʊ kʊ ʊ kan nyınɔ kʊ ŋ yaa nyınta daası ʊ, ŋn'a to ŋn'ı kʊ bimbirm nɔ wɔɔ kı, ŋ ʊ: Wɔɔ hir hɛ awɔɔ m, b'awɔɔ n sar ba y! Wɔɔ zɛ laa lɔ b'awɔɔ n nyi ka y?
33 Bala, Zaan-Batiisi bʊr, a bır bur bırɛ y, a bır dıvɛn mire y, awɔɔ n'a hırɛ, a ʊ: Zinə nı kan kı.
34 Bı Gʊaanyı bı bʊr, an nı hɔ bım, an nı hɔ mim, awɔɔ ʊ: Naa do naa, nɔzaa m bı dıvɛnmir m sɔ, yawʊrsinno kan mimbʊnyaabənno kı hannyı m.
35 Gʊɔɔ kʊ ŋ nı yɛm Woso Mindɔrɛ bı ma rɔ wɔɔ a dɔ ŋ ʊ, Woso Mindɔrɛ bı tırga.»

Yeezuu kan lʊ mimbʊnyaabər kı

36 Farizɛn deem Yeezuu bir k'an bı hɔ bı kan a kı. Yeezuu n gasʊ a har ʊ, ŋn'a sıŋŋıda sa, ŋnı hɔ bırɛ.
37 Lʊ n nı tara nɔ ʊ b'ʊ, mimbʊnyaabər m. A n a ma ŋ ʊ, Yeezuu ı hɔ bım farizɛn har ʊ b'ʊ. A n bʊr gedre m, n n'a ba albatır jaa m, tidəər n a han,

38 an bı sʊnta a kur a gannɔ ma, an nı nyi karɛ. A mım hi n bɔ, an n'a
lom Yeezuu gannɔ ra. A n a minkə gaa, an a nʊnnɔ ma, an a wɔ barka ŋ
la, an tidəər bı sa, an a lo ŋ la.
39 Farizɛn k'a Yeezuu bir bı k'a naa yı bı, a y'a hırɛ a mıŋŋa m, a ʊ: «Kʊ
wosolɛsinnısorazaa m gʊaa naa do nı, a lʊ k'a n'a wɔ nɔrɛ awɔɔ ma naa
dɔm, kʊ nka m sɔ: mimbʊnyaabər naa.»
40 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «Sımɔɔn, mɔɔ ı mim m kʊ m a hı ıbıı m.» A n
a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Meer ba, karınsaamba.»
41 «Gʊaa ı nyınta ʊ, gʊaa hııya n n'a zım m. Deem nı dɔmım zɔrsoor
zibəə busoo m, deem bı n ta dɔmım busoor zibəə busoo m.
42 Kʊ ŋ ba busoo m k'a zım bı kam bı, busoo bı zaa b'a hı ŋ nı, a ʊ: ŋn'a
to. Nka nı busoozaa bı ŋʊarɛ an lɛ da?»
43 Sımɔɔn n a hı, a ʊ: «Mɔɔ y'a hım, mɔɔ ʊ, gʊaa k'a zım lɛ da a mim la
bı m.» Yeezuu n a hı, a ʊ: «I sıra hı.»
44 Yeezuu n a bɔ an dıga lʊ bı ma, an a hı Sımɔɔn m, a ʊ: «Ibıı lʊ naa
do yı ra? Mɔɔ gasʊ ıbıı har ʊ, ıbıı n hi lo mɔɔ gannɔ ra y, bı, a nyi ka, a
mım hi n a lo mɔɔ gannɔ ra, an a gʊngʊ ma a minkə m.
45 Ibıı n mɔɔ nyaası ka kan daʊrɛ kı y. Bı lʊ bı mɔɔ nyaası ka an a wɔ
barka mɔɔ gannɔ ra, b'a bır a tore y.
46 Ibıı n nyɔɔ nɔ mɔɔ mim ma y, bı, a tidəər nɔ mɔɔ gannɔ ma.
47 Bı y'a ka mɔɔ n'a hırɛ ıbıı m, mɔɔ ʊ: a a mimbʊnyaarɔ k'a ŋ ba gʊta
rɔ wɔɔ sugur yı, bı tɔ ma m, an ŋʊarɛ gʊta zi naa ba. Gʊaa k'a mimbʊnyaa
m poore n nı sugur ka ʊ bı, a ı ŋʊarɛ m poore sɔ.»
48 Yeezuu n a hı lʊ bı m, a ʊ: «I ı mimbʊnyaarɔ sugur yı.»
49 Gʊɔɔ kʊ ŋ nyınta ŋn'ı hɔbırɛ bım kan kı rɔ wɔɔ y'a hırɛ a heer ʊ, ŋ
ʊ: «Nka m gʊaa naa do nı? A n yɛ an nı mimbʊnyaarɔ sugur karɛ?»
50 Yeezuu n a hı lʊ bı m, a ʊ: «I sırakarɛ ı bʊmbɔ. Ta kan laafıı kı.»

8

Lannɔ kʊ ŋ zu kʊ ʊ kan Yeezuu kı

1 Bı kur bı, Yeezuu zaa sa an bɔ kʊrɔ gʊtɔɔ kan kʊrɔ poorero kı nɔ ʊ,
an nı Woso cirbəə bı lemim nyınta pa darɛ. Karındanyınɔ bueerehııyɔɔ
wɔɔ nyınta kan kı,
2 kan lannɔ gɔsınnɔ k'a ŋ waa zinəro kan yaabarɔ kı minto rɔ wɔɔ kı:
Magdalaa Maarii kʊ zinəro bɔ a mɛ ʊ saanhına,
3 Hırɔɔdı har dıgamazaa Kuzaa lʊ Zannı kı, Sʊzannı kan lannɔ gɔsınnɔ
kı gʊta, kʊ ŋ y'a da ŋ han a hɔnyırɔ m nɔ wɔɔ kı.

Hɔduure hɔbɔkʊrɛnoom
(Matiyee 13.1-9; Markı 4.1-9)

4 Zamaa a to kʊrɔ haay ʊ, ŋnı bʊr Yeezuu zi. Kʊ ŋ y'a zɛ kʊ ra bı, Yeezuu
hɔbɔkʊrɛnoom naa do da.
5 «Gʊaa ı bɔ k'a hɔ duu. K'a n'a duum bı, a hısıga an nawʊm. A yaa
gɔsınnɔ n a lo zaa bire ʊ. N n tʊntɔ ra, brama bɛnnɔ n a bı.
6 Gɔsınnɔ n a lo jaarɔ ra. Ŋ haan, ŋnı gınga kʊ taa butur ba ʊ bı minto.
7 Gɔsınnɔ n a zar laa ʊ. Ŋ bɔ, laa bı n a ta ŋ mee, ŋnı gınga.
8 Gɔsınnɔ n a lo lɛɛ mıŋŋa ʊ. Ŋ bɔ, ŋnı nyı da zɔrɔ-zɔrɔ.» Yeezuu n a
ya, an a hı, an so ra kan paŋŋa kı, a ʊ: «Gʊaa k'a tʊr n ta ʊ, k'an a ma!»

Hɔbɔkʊrɛnoom naa do jı m bɔ nı?
(Matiyee 13.10-17; Markı 4.10-12)

9 Yeezuu karındanyınɔ wɔɔ n a lar hɔbɔkʊrɛnoom naa do jı ma.

10 A n a hı, a ʊ: «Woso zaa ka awɔɔ n hɔ k'a nyaakʊm da Woso cirbəə
nɔ ʊ bı dɔ, bı, bɔɔ ı gɔɔta rɔ wɔɔ, hɔbɔkʊrɛnoom n n'a darɛ ŋ nı, kʊ ‹ŋnı
dıga, bı ŋ b'a yı y, kʊ ŋ n'a tʊr ka, bı ŋ b'a ma y.› »

Hɔduure bı hɔbɔkʊrɛnoom bı jı dındarɛ
(Matiyee 13.18-23; Markı 4.13-20)

11 «Ba hɔbɔkʊrɛnoom bı jı n na. Hɔduure bı, Woso lemim m.
12 Bɔɔ nı zaa bire ʊ rɔ wɔɔ, gʊɔɔ m, ŋn'a mam, Sʊtaana k'a lee ku bı, an
nı hɔ k'a nı ŋ heer ʊ bı yɔrɛ ŋ nı, kʊ ŋ b'a da ma, ŋn'a si, ŋnı bʊmbɔrɛ yı
nı y.
13 Bɔɔ nı jaarɔ burə ʊ rɔ wɔɔ, gʊɔɔ m, kʊ ŋ Woso lemim bı ma, a si ŋ
nawʊm kan heernyɔɔ kı, bı ŋ məsi ba ʊ y. A si ŋ nawʊm, bı k'a yı poore,
makra dɔmım ʊ, ŋnı wɔ saa.
14 Bɔɔ y'a zar laa ʊ rɔ wɔɔ, gʊɔɔ m, ŋn'a mam, bı kan hɔɔndarɛrɔ wɔɔ
kı, durnya arzakarɔ wɔɔ kı, durnya heernyɔɔrɔ wɔɔ kı, gɔɔta ŋ nawʊm
jɛ ʊ, ŋ b'a dam ma, ŋnı nyı da mıŋŋa y.
15 Bɔɔ y'a lo lɛɛ mıŋŋa ʊ rɔ wɔɔ, gʊɔɔ m, ŋn'a tʊr kam lemim bı ma,
ŋn'a sim mıŋŋa kan heer tırgabaa kı. Ŋ bır a tɔ bɔrɛ a nɔ ʊ y, ŋ bır a tom
sɔ y, ŋnı bɔkarɛ ŋn'ı nyı dam.»

Lɛɛgure gʊaa haay minto
(Markı 4.21-25)

16 «Gʊaa bı sɛ dam fıtırɛ ʊ, an mər sa an a ku ma, gɛɛ an a sa, an a nyɔɔ
gargʊ ta y. A cınta n nawʊrɛ a bıncɛ ʊ, gʊɔɔ kʊ ŋ nı gasʊm nɔ wɔɔ n bır
lɛɛ gure bı yım.
17 Bala, mim haay kʊ gʊɔɔ b'a dam ma ŋn'a dɔ naa ma bı, ŋ zɛm b'a dɔ.
Mim ba ʊ n n a nyaakʊm da a dɔ n mı y.
18 K'a dundo a zi kan a tʊr k'awɔɔ n'a kam ma lʊnlɔ bı kı. Bala, gʊaa
k'a nı hɔ m bı, n y'a dam la. Bɔ ı bı hɔsı n bı, a hɔɔn k'a a da a ʊ, a ta m
poore bı, n y'a yɔm nı.»

Yeezuu da kan a danyınɔ kı
(Matiyee 12.46-50; Markı 3.31-35)

19 Yeezuu da kan a danyınɔ kı bʊr zi, bı ŋ b'a dam ma ŋn'a zɔ ma y,
zamaa minto.
20 N n'a hı m, ŋ ʊ: «ɩbıı da kan ı danyınɔ kı ı garga ra, ŋ lɛ n taa ıbıı
ma.»
21 A n a nyı bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Mɔɔ da kan mɔɔ danyınɔ kı m gʊɔɔ kʊ ŋ n'a
tʊr kam Woso lemim ma, ŋn'a zi bam nɔ wɔɔ m.»

Yeezuu hınhɛr da jım ʊ
(Matiyee 8.23-27; Markı 4.35-41)

22 Hindeem ʊ, Yeezuu da kɔɔlʊʊ ʊ kan a karındanyınɔ kı. A n a hı ŋ nı,
a ʊ: «Ʊ ta higʊta bı gəm deem bı ra», ŋnı cem.
23 Kʊ ŋ y'a hʊr, ŋn'ı tam bı, Yeezuu hinceem ba. Hınhɛr gʊta n yar higʊta
bı ra. Hi n'a tɔm kɔɔlʊʊ b'ʊ, an n'a ŋʊam k'a nyoo zɛ.
24 Ŋ n'a zɔ, ŋn'a gu, ŋ ʊ: «Karınsaamba, karınsaamba, ʊ ı gıngam!» A n
wuti, an həən si hınhɛr bı ma kan hikurero wɔɔ kı, ŋn'a da zenyy…, lɛɛ
n zɛ sıı…
25 A n bɔkarɛ, an a hı ŋ nı, a ʊ: «Awɔɔ sırakarɛ b'ı ka?» Dabɔʊ nı ŋ
nyasʊ, ŋ n zɛ kədə, ŋn'a hım kʊ m, ŋ ʊ: «Nka m gʊaa naa do nı? A n nı
lɛ kam hınhɛr ʊ kan hi kı, ŋn'a lɛ sire!»

Hɔɔzaa waarɛ kıfıırɔ kʊ ʊ
(Matiyee 8.28-34; Markı 5.1-20)

26 Ŋ yaa lee ku Gergezaa zannɔ kʊ ʊ. Kʊ bɪ, a nya a ʊ Galilee kʊ bɪ rɛ.
27 Yeezuu k'a zer tara ʊ bɪ, tara bɪ gʊaa deem a zɛ ʊ, zinəro nɪ kan kɪ. A dɔmɪm laatʊ, a n a ya, an nɪ huu darɛ a ra y, b'a n a ya, an nɪ wʊtam har ʊ y. Wʊta a nawʊm gəənoyaarɔ nɔ ʊ.
28-29 Gallɛm gʊta zinə bɪ tɪr gasʊ gʊaa b'ʊ an maasɪrɛ ba. N n a wɔrɔ sur baŋŋarɔ m, n n pɔyaarɔ da a gam ʊ k'a dɔ ma. Bɪ, a tɪr ŋ yɪnyar, zinə bɪ n a gaa, an ta m zaŋŋa ʊ. Yeezuu n lɛ ka zinə b'ʊ k'an bɔ gʊaa bɪ mɛ ʊ. K'a Yeezuu yɪ bɪ, a zee da, an sʊnta a taa, an n'a hɪm kan paŋŋa kɪ, a ʊ: «Bɔ ɪbɪɪ ʊ k'ɪ ba mɔɔ nɪ, Yeezuu, Woso k'a lɛ da haay Nyɪ? Mɔɔ y'a yɛrɛ ɪbɪɪ han, ɪ bɪ fɪr ka mɔɔ ma y.»
30 Yeezuu n a lar, a ʊ: «Ɪbɪɪ tɔ m bɔ?» A ʊ: «Leziyɔn» A jɪ k'a hɪ, a ʊ: Gʊta maam-maam, bala, zinəro gʊta ɪ gasʊ gʊaa bɪ mɛ ʊ.
31 Zinəro wɔɔ n a yɛ Yeezuu han k'a bɪ lɛ ka a ʊ, k'a gasʊ yaa gʊta ʊ fɪryɪrɛ nɔ ʊ y.
32 Kurkuuro ɪ nyɪnta b'ʊ gʊta, ŋn'ɪ hɔ bɪm ci bɪ ra. Zinəro wɔɔ n a yɛ Yeezuu han, k'an zaa ka a ʊ, k'a gasʊ kurkuuro wɔɔ ʊ. A n zaa ka ŋ ʊ.
33 Zinəro wɔɔ n bɔ gʊaa bɪ mɛ ʊ, ŋnɪ gasʊ kurkuuro wɔɔ ʊ. Kurkuuro wɔɔ n bra si ci bɪ mim ʊ, ŋnɪ zer, ŋn'a zar higʊta b'ʊ, ŋnɪ gɪnga.
34 Kurkuuro dɔmazannɔ wɔɔ kʊ ŋ hɔ k'a ba bɪ yɪ bɪ, ŋ bra si, ŋn'aa hɪ tara nɔ ʊ, kan bɔlɛɛmarɔ wɔɔ kɪ ʊ.
35 Gʊɔɔ wɔɔ n bʊr k'a bɪ dɪga hɔ k'a ba bɪ ma. Ŋ lee ku Yeezuu zi, ŋnɪ gʊaa kʊ zinəro bɔ a mɛ ʊ bɪ yɪ, an nɪ nyɪntam Yeezuu jɪr ʊ, an huu da a ra, an a ba gʊaa mɪŋŋa, gʊɔɔ wɔɔ da n bɔ ʊ.
36 Bɔɔ ɪ hɔ k'a ba bɪ yɪ rɔ wɔɔ zinəro zaa bɪ waarɛ jɪ dɪnda gʊɔɔ kʊ ŋ bʊr lɔ wɔɔ m.
37 Kɛɛrɛ bɪ, Gergezaa zannɔ wɔɔ n a yɛ Yeezuu han k'an a hʊr a tara ra. Bala, nyibəə gʊta gasʊ ŋ ʊ. Yeezuu n a bɔ, an da kɔɔlʊʊ b'ʊ, an a wusigə.
38 Gʊaa kʊ zinəro bɔ a mɛ ʊ b'a yɛ Yeezuu han k'a zu kʊ ʊ kan kɪ. Yeezuu n a da zaa ra, a ʊ:
39 «Doo ɪ har ʊ, k'ɪ yaa hɔ kʊ Woso a ba ɪbɪɪ mɪntɔ bɪ hɪ.» Gʊaa bɪ n a hʊr, an aa hɔ kʊ Yeezuu a ba a m bɪ hɪ tara bɪ nɔ ʊ jɪlli.

Zayirus nyɪmbʊɛɛrɛ mɪmbɔʊrɛ
(Matiyee 9.18-26; Markɪ 5.21-43)

40 Yeezuu k'a a bɔ, an bɪ lee ku bɪ, zamaa bɪ b'a zɛ ʊ, ŋn'a si. Bala, ŋ nyɪnta, ŋn'ɪ dɔm ma.
41 Gʊaa n bʊr b'ʊ, a tɔ m Zayirus, sokʊmacɛ cir m. A n bɪ sʊnta Yeezuu taa, an a yɛ han, k'an bʊr a har ʊ,
42 bala, a nyɪmbʊɛɛrɛ n ta ʊ deem bala, a dɔɔraa a zɔ bueerehɪɪya ma, an n'a bam k'a ga. Kʊ Yeezuu nɪ tam bɪ, zamaa b'a so ʊ.
43 Lʊ ɪ nyɪnta b'ʊ, ma n'a dam zi dɔɔraa bueerehɪɪya. [A n a hɔnyɪ zar lɔɔtɔɔrɔ zi,] bɪ, gʊaa ba ʊ an a da ma, an a waa y.
44 A n a zɔ Yeezuu ma a kur, an a wɔ da a huu lɛ ma. Lɛɛm bɪ, a ma b'a da jɪm ʊ.
45 Yeezuu n laaka da, a ʊ: «Nka y'a wɔ da mɔɔ ma?» Ŋ haay n bɪsɪ ka. Pɪyɛɛr n a hɪ, a ʊ: «Karɪnsaamba, gʊɔɔ kʊ ŋ y'a so ɪbɪɪ ʊ, ŋn'ɪbɪɪ nyʊnnyɔɔtam nɔ wɔɔ m.»
46 Yeezuu n a hɪ, a ʊ: «Gʊaa a wɔ da mɔɔ ma, bala paŋŋa bɔ mɔɔ mɛ ʊ, mɔɔ n a dɔ.»
47 Lʊ bɪ k'a a dɔ a ʊ, ŋ sʊr a ra bɪ, a bʊr kan mɛhinkə kɪ, an bɪ kukurə zɛ Yeezuu taa. Hɔ niŋŋə k'a ka, an a wɔ da ma, an a waa lɛɛm bɪ, an a jɪ sa, an a dɪnda m zamaa bɪ haay taa.

48 Yeezuu n a hı, a ʊ: «M nyımbʊɛɛrɛ ı sırakarɛ ı bʊmbɔ. Ta kan laafıı kı.»
49 Kʊ Yeezuu gɔɔta an nı meer bam bı, gʊaa a to sokʊmacɛ cir bı har ʊ, an b'a hı, a ʊ: «Ɩ nyımbʊɛɛrɛ bı ga. Ɩ b'ı ya, ı karınsaamba da kɔrɛ ma y.»
50 Bı Yeezuu k'a naa ma bı, an a hı Zayirus m, a ʊ: «Ɩ da bı bɔ ʊ y. Sıra ka bala, a y'a waam.»
51 Kʊ Yeezuu lee ku har ʊ b'ʊ bı, a n zaa ka gɔsı ʊ k'an gasʊ y. Pıyɛɛr a gaa bala, kan Zaan kı, Zakkı kı, kan nyı bı zı kı, a da kı.
52 Zamaa bı haay nı baa dam, ŋnı heerzar nɔ ʊ nyı bı minto. Yeezuu n a hı, a ʊ: «A bı baa da y. A n ga y, hinceem an n'a bam.»
53 Ŋ nı yaa wʊm Yeezuu ma, bala, ŋ sıra ka, a ga.
54 Yeezuu n nyı bı sa a wɔ ma, an a bir, a ʊ: «M nyınnı, wuti!»
55 A n a mım bɔ ʊ, an wuti lɛɛm. Yeezuu n zaa ka, a ʊ, ŋnı hɔbırɛ ka ʊ.
56 A zırɔ wɔɔ n zɛ kədə, bı Yeezuu lɛ ka, a ʊ, ŋ bı hɔ k'a ba naa hı gɔsı nı y.

9

Karındanyınɔ bueerehııyɔɔ nyɔɔrɛ
(Matiyee 10.5-15; Markı 6.7-13)

1 Yeezuu bueerehııyɔɔ wɔɔ so kʊ ma, a paŋŋa kan lɛ kı ka ŋ ʊ, kʊ ŋ nı la zinəro ra, kʊ ŋ nı yaabazannɔ waa.
2 A n ŋ nyɔɔ, kʊ ŋ n'aa Woso cirbəə bı pa da, kʊ ŋ nı yaabazannɔ waa.
3 A n a hı ŋ nı, a ʊ: «A bı hɔsı sa a wɔ ʊ k'a zaa bı sa nı y. A bı bara sa, gɛɛ hɛra, gɛɛ bur, gɛɛ busoo y. A b'a ka gʊaa deem m huuro gʊr hııya y.
4 Har nıŋŋə kʊ ŋ n'awɔɔ sıŋ ʊ bı, k'a gɔɔta b'ʊ, an ta, an awɔɔ hʊrlɛ dɔmım ku.
5 Kʊ ŋ n awɔɔ si kʊ bı do nɔ ʊ y, k'a bʊr an n'a hʊrm, k'a kʊ bı taanyisi bı gʊngʊm a gannɔ ma, kʊ ŋ n'a dɔ, ŋ ʊ, a kʊrɔ ma.»
6 Ŋ n'a hʊr ŋnı ta kʊrɔ haay ʊ, ŋn'ı lemim nyınta bı pa dam, ŋn'ı yaabazannɔ waam bıncɛ haay ʊ.

Cir Hırɔɔdı y'a mıŋŋa larm, nka m Yeezuu nı?
(Matiyee 14.1-12; Markı 6.14-29)

7 Cir Hırɔɔdı hɔ haay kʊ Yeezuu a ba naa ma. A n a dɔ k'a hɔɔn an n'a dam lɔ y. Bala, nawɔnnɔ ʊ Zaan y'a mım bɔ ʊ gəəno bire ʊ.
8 Gɔsınnɔ ʊ *Elii y'a hınka. Gɔsınnɔ ʊ wosolɛsinnısorazannɔ kʊ ŋ nyınta ʊ biisi rɔ wɔɔ deem y'a mım bɔ ʊ.
9 Hırɔɔdı ʊ: «Mɔɔ ka ŋnı Zaan mim gʊ ma. Bı, nka ŋn'a mim dındam mɔɔ n'a mam naa?» A n n'a kam ma k'a yı.

Yeezuu ı zamaa tʊrm
(Matiyee 14.13-21; Markı 6.30-44; Zaan 6.1-14)

10 Zibəəzannɔ wɔɔ kʊ ŋ y'a wusigə bı, ŋ yaa hɔ haay kʊ ŋ yaa ba bı hı Yeezuu m. A n ŋ gaa, an bɔ ŋ nı toore ma, tara kʊ n n'a birm Bɛtsayıdaa bı zeezi.
11 Gʊɔɔ wɔɔ kʊ ŋ y'a dɔ bı, ŋ zu ŋ jɛ ʊ. Yeezuu nı ŋ si, an nı Woso cirbəə bı mim dındarɛ ŋ nı, an nı gʊɔɔ kʊ ŋ lɛ n taa laafıı ma rɔ wɔɔ waarɛ.
12 Gum k'a bʊr an nı dam bı, bueerehııyɔɔ wɔɔ a zɔ ma, ŋn'a hı m, ŋ ʊ: «Gʊɔɔ wɔɔ da zaa ra, kʊ ŋ nı ta kʊrɔ wɔɔ ʊ kan bɔlɛɛmarɔ kʊ ŋ nı jınjɛɛm nɔ wɔɔ kı nɔ ʊ, kʊ ŋ n'aa a ka wʊtajırɔ ma kan hɔbırɛ kı ma ŋn'a bı. Bala, bıncɛ kʊ wɔɔ n ta ʊ naa, laatʊ hadrɔ ma.»

13 Bı, Yeezuu a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a hɔbırɛ ka ŋ ʊ ŋn'a bı a zim.» Ŋ n'a nyı
bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Bur soor taan… ı gɔɔta wɔɔ ʊ kan zɔnɔ kı hııya, kʊ bı bɛɛ y,
k'ʊ ta ʊ aa hɔbırɛ si, ʊ b'a ka zamaa b'ʊ.»
14 Gʊɔɔ yaarɔ kʊ ŋ nyınta b'ʊ rɔ wɔɔ tisi soor ku. Yeezuu n a hı a
karındanyınɔ wɔɔ m, a ʊ: «K'a ka kʊ gʊɔɔ wɔɔ n nyınta busoor-busoor.»
15 Ŋ n'a ba maam, ŋnı ŋ nyınta haay.
16 Yeezuu n bur soor bı sa kan zɔ hııya bı kı, an a mım busu brama,
an ŋ barka da ʊ, an a zınzɛ ra, an a ka a karındanyınɔ wɔɔ ʊ kʊ ŋ n'a ka
zamaa b'ʊ.
17 Ŋ n'a bı, an ŋ ka haay. A kuurero kʊ ŋ gɔɔta bı, ŋn'a gʊr kası lɛ ma
bueerehııya.

Pıyɛɛr ı Yeezuu kasɛtı kam
(Matiyee 16.13-28; Markı 8.27–9.1)

18 Hindeem ʊ, Yeezuu bɔ toore ma, an nı yaa dam, a karındanyınɔ wɔɔ
nı kan kı. A n ŋ lar, a ʊ: «Zamaa bı y'a hırɛ a ʊ, nka m mɔɔ nı?»
19 Ŋ n a nyı bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Gɔsınnɔ ʊ, Zaan-Batiisi m. Nawɔnnɔ ʊ, Elii m.
Gɔsınnɔ ʊ, biisizannɔ wosolɛsinnısorazaa deem y'a mım bɔ ʊ.»
20 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Bı k'awɔɔ nı, awɔɔ y'a hırɛ a ʊ, nka m mɔɔ
nı?» Pıyɛɛr n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Krista kʊ Woso a nyɔɔ bı n'ıbıı m.»
21 Yeezuu ŋ lɛ ka ŋ ʊ, a ʊ: «Ŋ b'a hı gɔsı nı y.»
22 A n a ya, an n'a hırɛ, a ʊ: «Pakra m kʊ Gʊaanyı bı n fır yı
gʊta, kʊ gʊɔɔgusinno n kaanm m kan wosocɛmannıbənno jıtannɔ kı,
wosocikarınsaambɔɔ kı, kʊ ŋ n'a zɛ an ga, k'an a mım bɔ ʊ dɔmım kaakʊ
hinni ʊ.»

Ʊ a ba lɔ, k'ʊ zu Yeezuu ʊ?

23 Yeezuu n bɔkarɛ an a hı ŋ nı haay, a ʊ: «Kʊ gʊaa lɛ taa k'a zu mɔɔ ʊ,
k'an a mıŋŋa lɛtaamarɔ to haay, dɔmım haay, k'an a gɔdarkʊra busu, an
zu mɔɔ ʊ.
24 Kʊ sıra nı, gʊaa k'a lɛ n taa k'a a meeyaa bʊmbɔ, bı zaa n nı kʊrɔm
ma. Bı, gʊaa k'a yɛ zɛ ma mɔɔ minto bı, bı zaa ı bı kʊrɔm a meeyaa
bʊmbɔrɛ ma y.
25 Bı kʊ gʊaa durnya naa arzaka yı haay, a zaa n bɔkarɛ an a mıŋŋa
nyaam, gɛɛ, an a mıŋŋa zar, a nyɔɔdʊ ı ka?
26 Bala, kʊ gʊaa ı nyannı zɛm mɔɔ tɔ ma, an nı nyannı zɛm mɔɔ meerbaa
tɔ ma, kʊ Gʊaanyı bı bʊr a lɛbɔʊrɛ nɔ ʊ kan a Zı hɔ kı malɛɛkarɔ mıŋŋɔɔ
hɔ kı, a b'a zaa nyannı zɛrɛ y.
27 Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m: gʊɔɔ kʊ ŋ nı naa ʊ rɔ wɔɔ barla, gɔsınnɔ
Woso cirbəə bı yım, a mısırbaa dɔmım ʊ.»

Woso Nyı lɛbɔʊrɛ
(Matiyee 17.1-8; Markı 9.2-8)

28 Yeezuu k'a meer bı ba bı, a dɔmım a zɔ sinnyə ma. A Pıyɛɛr gaa kan
Zaan kı, Zakkı kı, an der ci ra k'a yaa da.
29 K'a nı yaa bı dam bı, a meer a lʊr, a huu n a ba fu fıtıtı, an nı nyakı
bɔm.
30 Lɛɛm bı, gʊɔɔ hııyɔɔ bʊr, ŋn'ı meer bam kan kı; Moyiisi kan Elii kı
y'a hınka Woso lɛbɔʊrɛ nɔ ʊ,
31 ŋn'ı zibəə kʊ Yeezuu n n'a nyambʊrlɛ a zɛ m, Zerizalɛm ʊ bı mim
dındam kan kı.
32 Bı ma bı, Pıyɛɛr ı hinceem barɛ a ra kan a muno wɔɔ kı. Hinceem bı
n bı ku ŋ la. Kʊ ŋ gu bı, ŋ Yeezuu lɛbɔʊrɛ bı yı kan gʊɔɔ hııyɔɔ kʊ ŋ nı
kan kı rɔ wɔɔ kı.

33 Gʊɔɔ hɩɩyɔɔ wɔɔ kʊ ŋ n'a gʊm Yeezuu ma bɩ, Pɩyɛɛr a hɩ m, a ʊ: «Karɩnsaamba, kʊ wɔɔ ɩ naa ʊ a mɩŋŋa. Ʊ bur ba kaakʊ: Ɩbɩɩ hɔ deem, Moyiisi hɔ deem, Elii hɔ deem.» A n hɔ k'an a hɩm bɩ dɔ y.
34 K'a nɩ meer bɩ barɛ ncɩnaaʊ bɩ, warkʊ bʊr an b'a ku ŋ la. Karɩndanyɩnɔ wɔɔ kʊ ŋ warkʊ bɩ yɩ an n'a kure a ra bɩ, ŋ da bɔ ʊ gʊta.
35 Meerbaa n a to warkʊ bɩ nɔ ʊ an n'a hɩrɛ, a ʊ: «Mɔɔ Nyɩ m naa, mɔɔ n'a bɔ ʊ. K'a a tʊr ka ma.»
36 Meerbaa bɩ jɛ ʊ bɩ, karɩndanyɩnɔ wɔɔ n gɔsɩ yɩ, kʊ Yeezuu deem bɛɛ y. Ŋ n hɔ kʊ ŋ y'a yɩ bɩ hɩ gɔsɩ m dɔmɩnnɔ wɔɔ duro ʊ y, ŋ zɛ pi.

Nyɩ kʊ zinəro nɩ fɩr kam ma
(Matiyee 17.14-18; Markɩ 9.14-27)

37 Bɩ dɔ k'a mɩ bɩ, ŋ zer ci bɩ ra, zamaa n bʊr, an bɩ Yeezuu zɛ ʊ.
38 Gʊaa deem nɩ zamaa bɩ bire ʊ, an zee da, a ʊ: «Karɩnsaamba, mɔɔ y'a yɛrɛ ɩbɩɩ han, dɩga mɔɔ nyɩyar bɩ mim ma, an mɔɔ nyɩ a deem bala.
39 Zinə deem ɩ gasʊ ʊ, an tɩr a da zeedarɛ ma, an a hinkə. A n bɩr lihihur tarɛ a lɛ rɛ, an bɩr a dam kɔrɛ ma, a bɩr bɔrɛ a mɛ ʊ naanaa y.
40 Mɔɔ yɛ ɩbɩɩ karɩndanyɩnɔ wɔɔ han kʊ ŋ nɩ la ra, bɩ ŋ n a da ma y.»
41 Yeezuu n a hɩ, a ʊ: «Sɩrakarɛ warzannɔ kan gʊɔɔ bʊnyaarɔ kɩ do n'awɔɔ m. Mɔɔ yɩ m yarɛ m dɔmɩm karɔ ba, kʊ m bʊraama zi ba kan awɔɔ kɩ? Bʊr ɩ nyɩ bɩ m naa ʊ.»
42 Nyɩ bɩ k'a bʊr an n'a zɔm bɩ, zinə b'a zɛ an a zo tara ʊ, an a hinkə. Yeezuu n həən si zinə bɩ ma, an nyɩ bɩ waa, an a ka a zɩ ʊ.
43 Ŋ haay n zɛ kədə Woso gʊtabaa bɩ minto.

Yeezuu a ya, an n'a zɛ mim dɩndarɛ
(Matiyee 17.22-23; Markɩ 9.30-32)

Hɔ haay kʊ Yeezuu a ba bɩ a ka gʊaa biyəə heer n nyɩnta. A a hɩ a karɩndanyɩnɔ wɔɔ m, a ʊ:
44 «K'a tʊr ka hɔ kʊ mɔɔ n'a hɩm bɩ ma mɩŋŋa: N Gʊaanyɩ bɩ nyasʊm, n n'a da gʊɔɔ wɔ ʊ.»
45 Bɩ, karɩndanyɩnɔ wɔɔ bɩr a meerbaa bɩ jɩ marɛ y. A jɩ b'a nyaakʊm da ŋ nɩ, kʊ ŋ b'a da ma, ŋn'a dɔ y, ŋn'ɩ nyi bam Yeezuu larlɛ m mim naa do minto.

Nka m jɩtaarɛ?
(Matiyee 18.1-5; Markɩ 9.33-37)

46 Laakadarɛ deem bʊr ŋ hɔɔn ʊ, ŋnɩ bɩsɩ kam kʊ ma, ŋ ʊ: nka y'a da ma an yɩ jɩtaarɛ a bire ʊ.
47 Yeezuu k'a ŋ laaka bɩ darɛ jɩ dɔ bɩ, a nyɩ gaa, an a jɩm a jɩr ʊ,
48 an n'a hɩrɛ ŋ nɩ, a ʊ: «Gʊaa k'a nyɩ naa do si mɔɔ tɔ ma, mɔɔ a yɩ m si. Gʊaa k'a mɔɔ si bɩ, gʊaa k'a mɔɔ nyɔɔ b'a a si. Bala, gʊaa k'an poore awɔɔ haay barla bɩ, bɩ n'awɔɔ jɩtaarɛ.»

Gʊaa k'a bɩ bʊnyaa kan awɔɔ kɩ bɩ, awɔɔ gʊaa m
(Markɩ 9.38-40)

49 Zaan meerbaa bɩ sa, a ʊ: «Karɩnsaamba, wɔɔ gʊaa yɩ an nɩ lam zinəro ra ɩbɩɩ tɔ m, wɔɔ n a gʊ ma, k'a ba kan wɔɔ kɩ bɩ tɔ ma.»
50 Yeezuu n a hɩ, a ʊ: «A b'a gʊ ma y, bala, gʊaa k'a bɩ bʊnyaa kan awɔɔ kɩ bɩ, awɔɔ gʊaa m.»

YEEZUU ZERIZALƐM ZAA SA

N kaanm Yeezuu m Samarii ʊ

51 Dɔmım k'a a ga m kʊ Woso n Yeezuu bɔ durnya ʊ bı k'a n'a zɔm bı, a a cınta k'a ta Zerizalɛm ʊ.
52 A gʊɔɔ nyɔɔ kʊ ŋ nı lɛɛ ka a m. Brɔɔ n zaa sa, ŋn'aa gasʊ Samarii kʊ deem ʊ, k'a leekure bı banka.
53 Bı, ŋ n a si y, k'a zaa sa an nı tam Zerizalɛm ʊ bı tɔ ma.
54 Karındanyınɔ Zaan kan Zakkı kı kʊ ŋ naa yı bı, ŋ y'a hı, ŋ ʊ: «Zuuba, ıbıı lɛ taa k'ʊ lɛ ka, kʊ sɛ n a to brama an zer, an nawɔnnɔ bı gɛ?»
55 Yeezuu n a bɔ an dıga ŋ ma, an nyaa ba kan ŋ kı, [a ʊ: «Nyi k'an ta awɔɔ m bı, awɔɔ n a dɔ y. Gʊaanyı bı n bʊr k'a bı gʊɔɔ zınzɛ y, bʊr a ʊ k'a bı ŋ bʊmbɔ.»]
56 Ŋ n'a hʊr, ŋnı ta tara vanta ra.

Yeezuu zuure ı lɛ da haay (Matiyee 8.19-22)

57 Kʊ ŋ zaa sa ŋn'ı tam bı, gʊaa deem a hı Yeezuu m, a ʊ: «Mɔɔ zum kʊ ʊ kan ıbıı kı, m ta bıncɛ haay k'ıbıı n nı taŋ ʊ.»
58 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «Sɛɛʊnrɔ yaarɔ ta ʊ, bı bɛnnɔ y'a cɛrɔ m. Bı, Gʊaanyı bı ba bıncɛ m k'a mim cınta ʊ y.»
59 A n a hı gʊaa vanta m, a ʊ: «Zu mɔɔ ʊ.» Bı n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Zuuba, zaa ka m ʊ, kʊ m dɔ m zı birle ma.»
60 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «Gəəno wɔɔ to kʊ ŋ n a gəəno bir. B'ıbıı, ta ı yaa Woso cirbəə pa da.»
61 Gʊaa vanta n a hı, a ʊ: «Mɔɔ zure ıbıı ʊ karınsaamba, bı zaa ka m ʊ, kʊ m m leer so m harzannɔ m.»
62 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «Kʊ gʊaa donokaan sa k'a dam wʊ, an a bɔ an nı dıgarɛ a kur, a zaa b'a dam ma an Woso cirbəə zi ba y.»

10

Yeezuu ı busaanhına a yaa hıyɔɔ wɔɔ nyɔɔm

1 Bı kur bı, Zuuba karındanyınɔ gɔsınnɔ bɔ ʊ busaanhına a yaa hıya, an ŋ nyɔɔ hıya-hıya, kʊrɔ kan bıncɛ haay k'a a ga m an ta ʊ b'ʊ, ŋnı lɛɛ ka a lɛɛ.
2 A n a hı ŋ nı, a ʊ: «Hɔdarɛ bı gʊta, b'a darɛzannɔ ba ʊ gʊta y. K'a yaa da wutu zaa bı m, k'a yɛ han, k'an zibənno nyɔɔ hɔdarɛ bı minto.
3 K'a ta! Awɔɔ nyɔɔ mɔɔ nawʊm am sinnyɛɛnnyınɔ hɔ bı m tamparɔ bire ʊ.
4 A bı busoo sa y, a bı hɛra sa y, a bı kʊsɔ sa sɔ y. A bı jım a yaa da gʊaa m zaa ra y.
5 K'a lɛɛ ka a hı har k'awɔɔ n nı gasʊŋ ʊ b'ʊ, a ʊ: Kʊ laafıı n bır har naa do mim la.
6 Kʊ laafıı zaa ı b'ʊ deem, awɔɔ laafıı bı zerm la. Kʊ bı bɛɛ y, a y'a bɔm an bʊr awɔɔ zi.
7 K'a gɔɔta har bı do ʊ. Hɔ kʊ n n'a karɛ awɔɔ ʊ bı, a bır a bırɛ, a bır a mire. Bala, zibəəzaa b'a ga a busoo m. A bı har lʊnlʊr y.
8 K'awɔɔ yaa gasʊ tara nıŋŋə nɔ ʊ, n n'awɔɔ si, k'a hɔ kʊ n y'a ka awɔɔ ʊ bı bı.
9 K'a yaabazannɔ kʊ ŋ nı b'ʊ rɔ wɔɔ waa. K'a hı gʊɔɔ wɔɔ m, a ʊ: Woso cirbəə b'a zɔ awɔɔ ma.
10 K'awɔɔ yaa gasʊ kʊ nıŋŋə ʊ, bı ŋ n awɔɔ si, k'a bɔ a hı gʊɔɔ gaa ʊ, a ʊ:
11 Baa k'awɔɔ kʊ bı taanyisi k'a naasʊ wɔɔ gannɔ ma bı, wɔɔ y'a gʊngʊm ma, ʊ a to awɔɔ m. Bı, k'a dɔ a ʊ, Woso cirbəə b'a zɔ awɔɔ ma.

12 Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m: Woso dʊdɔkarɛ hinni ʊ, Sodɔm hʊnhʊrlɛ bı nyıntam gʊta, an kʊ bı do ku y.»

(Matiyee 11.20-24)

13 «A nyıntarɛ awɔɔ ma bʊnyaa, Korazɛn zannɔ! A nyıntarɛ awɔɔ ma bʊnyaa, Bɛtsayıdaa zannɔ! Bala, hoserlo kʊ ŋ ba awɔɔ bire ʊ rɔ wɔɔ, kʊ ba ŋ y'a ʊ Tiir ʊ kan Sidɔn kı, ncınaaʊ naa ŋ yɔrgɔrɔ da a ra, ŋnı suu lo a mim la, k'a hınka a ʊ, a a mısırbaa lʊr, a dɔmım laatʊ.

14 Bı minto bı, dʊdɔkarɛ hinni ʊ, Tiir kan Sidɔn kı hʊnhʊrlɛ bı nyıntam gʊta, an awɔɔ hɔ bı ku y.

15 B'ıbıı Kapɛrnawum, ı hɔɔn ıbıı n n'a darɛ ı ʊ, n y'ıbıı busum ı ta arzana ʊ ra? N y'ıbıı zerm yaa gʊta ʊ, fıryırɛ bıncɛ ʊ.»

16 Yeezuu a ya, an a hı ŋ nı, a ʊ: «Bɔzaa n n'a tʊr karɛ awɔɔ ma bı, a tʊr an n'a kam mɔɔ ma. Bɔzaa ı kaanm awɔɔ m bı, kaanm a ʊ mɔɔ m sɔ. Bı bɔzaa ı kaanm mɔɔ m bı, kaanm a ʊ gʊaa k'a mɔɔ nyɔɔ bı m.»

Karındanyınɔ busaanhına a yaa hıyɔɔ wɔɔ wusigəre

17 Karındanyınɔ busaanhına a yaa hıyɔɔ wɔɔ a wusigə, ŋnı bʊr kan heernyɔɔ kı, ŋ ʊ: «Zuuba, baa zinəro wɔɔ lɛ si ıbıı tɔ ma.»

18 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Mɔɔ Sʊtaana yı, an a to brama an a da, am brama nyakı hɔ bı m.

19 Ba n nı: mɔɔ paŋŋa ka awɔɔ ʊ k'a tɔ mınnɔ ra kan bɔɔrɔrɔ kı kan jınnɔ paŋŋa kı haay, bı hɔsı bı barɛ awɔɔ nı y.

20 Bı, a b'a hɔɔn nyɔɔ zinəro kʊ ŋ y'awɔɔ lɛ si rɔ wɔɔ minto y. K'a heer nyɔɔ, kʊ Woso awɔɔ tɔrɔ gʊrsıra ba arzana ʊ bı minto.»

Yeezuu y'a heer nyɔɔm
(Matiyee 11.25-27; 13.16-17)

21 Lɛɛm bı, *Sɛnt-Ɛspri a ka heernyɔɔ gʊta n gasʊ Yeezuu ʊ, a ʊ: «M Zı, mɔɔ yı m lɛ bɔrɛ ıbıı ʊ, brama kan tara kı Zuuba, ıbıı k'ı mim naa do nyaakʊm da hɔɔnzannɔ, kan hɔdonno kı m, ı b'a hınka gʊɔɔ poorero m. Sıra m, m Zı, ıbıı y'a ŋʊa k'an nyınta ncınaaʊ.»

22 «Mɔɔ Zı hɔ haay sa, an a ka mɔɔ ʊ, bı gʊaa ba ʊ an Nyı bı dɔ kʊ Zı bı bɛɛ bala y. Bı, gʊaa ba ʊ an Zı bı dɔ kʊ Nyı bı kan gʊɔɔ kʊ Nyı bı lɛ n taa k'a hınka ŋ nı rɔ wɔɔ kı bɛɛ bala y.»

23 A n a bɔ, an dıga karındanyınɔ wɔɔ ma, an a hı ŋ nı a minto, a ʊ: «Mimbirenyıntazannɔ m, gʊɔɔ kʊ ŋ nı hɔ k'awɔɔ n'a yım nɔ wɔɔ yım.

24 Bala, Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, wosolɛsinnısorazannɔ gʊta kan cinno kı a ŋʊa k'a hɔ k'awɔɔ n'a yım bı yı, bı ŋ n a yı y, k'a hɔ k'awɔɔ n'a mam bı ma, bı ŋ n a ma y.»

Muno ŋʊarɛ, Samarii gʊaa hɔbɔkʊrɛnoom

25 Wosocikarınsaamba deem wuti an laaka da Yeezuu han, k'a nyasʊ meerbaa nɔ ʊ, a ʊ: «Karınsaamba, bɔ mɔɔ m ga m m a ba, kʊ m mısırbaa k'a nyarɛ ba ʊ bı yı?»

26 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «Moyiisi lɛ ci bı nɔ ʊ, bɔ n y'a gʊrsıra ba? Ɩbıı y'a karında bam lɔ?»

27 A n a nyı bɔ nʊ, a ʊ: «K'ı Zuuba ı Woso ŋʊa kan ı heer kı haay, kan ı nyi kı haay, kan ı paŋŋa kı haay, kan ı hɔɔndarɛ kı haay. K'ı mim ŋʊa amba ı mıŋŋa m.»

28 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «Ɩ nyı bɔ ʊ mıŋŋa. A ba ncınaaʊ, ı mısırbaa bı yım.»

29 Bı, wosocikarınsaamba bı k'a lɛ n taa k'a gumə ka a mıŋŋa ʊ bı, a Yeezuu lar, a ʊ: «Nka m mɔɔ mim nı?»

30 Yeezuu n a nyı bɔ nʊ, a ʊ: «Gʊaa ı nyınta an a to Zerizalɛm ʊ, an nı
tam Zeriko ʊ. Konno n aa da ma, ŋn'a huuro yɔ m, ŋn'a zɛ bannɔ m, ŋnı
yaaba da ma, ŋn'a gʊ ma, an n'a bam k'a ga.
31 Wosocɛmannıbər deem a to b'ʊ sɔ, an bʊr an nı cenim zaa bı do ra.
A n gʊaa bı yı, an bır ma, an cem.
32 Wosocɛ zibəəzaa deem a to Zerizalɛm ʊ sɔ, an nı cenim b'ʊ. Levii do
gʊaa m. A n gʊaa bı yı, an bır ma, an cem.
33 Bı, Samarii gʊaa deem y'a to zaa ra, an bı lee ku gʊaa bı zi. K'a a yı
bı, a cicir a nyasʊ.
34 A n a zɔ ma, an a nyinno wɔɔ sʊrgɔ dıvɛn m, an nyɔɔ nɔ ŋ ma, an
pɛɛra burgu ma, an a busu, an a da a sisi ʊ, an ta m zaasənnocɛ ʊ, an aa
nyısı ba m.
35 Dɔ k'a mı bı, a busoo bɔ ʊ bɔɔlʊgʊ hııya, n n a ba wanzur m, an a ka
zaasənnocɛ zaa b'ʊ, an a hı m, a ʊ: Dıga a mim ma, bı k'ı busoo zar a kur,
kʊ mɔɔ m wusigə, kʊ m b'a sompi a yaa ʊ.
36 Ibıı hɔɔndarɛ nɔ ʊ, gʊaa kaakʊ naa bireyaa ʊ, nka m gʊaa kʊ konno
a zɛ bı mim nı?»
37 Wosocikarınsaamba bı n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Bɔ ı mıŋŋabaa ba kan kı
bı m.» Yeezuu n a hı m, a ʊ: «B'ıbıı sɔ, ta, ı ba maam sɔ.»

Martı kan Maarii kı har ʊ

38 Kʊ Yeezuu kan a karındanyınɔ kı zaa sa ŋn'ı tam bı, ŋ yaa gasʊ kʊ
deem ʊ. Lʊ kʊ n n'a birm Martı bı ŋ si a har ʊ.
39 A dam n ta ʊ, a tɔ m Maarii, b'ı nyınta Zuuba bı taa, an n'a tʊr karɛ a
meerbaa ma.
40 Martı nyınta an n'a tʊntɔŋ ʊ kan hɔbırɛ barɛ kı, zibəə gɔsınnɔ kı sɔ.
A n bʊr, an b'a hı, a ʊ: «Zuuba, mɔɔ dam bı k'a mɔɔ to m deem, m nı ziro
wɔɔ bam bı, a bır hɔsı barɛ ıbıı n na? A hı m k'an b'a da m han.»
41 Zuuba n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Martı, Martı, hɔ gʊta y'ıbıı hɔɔn ʊ, an n'ıbıı
kɔm.
42 Deem bala m pakra. Maarii hɔ k'an mıŋŋa bı bɔ ʊ, bı, gʊaa b'a yɔm
nı y.»

11

Yaadarɛ
(Matiyee 6.9-13; 7.7-11)

1 Hindeem ʊ, Yeezuu nyınta an nı yaa dam bıncɛ nin̰ŋə ʊ. K'a yaa bı da
an a nya bı, karındanyı deem a hı m, a ʊ: «Zuuba, yaadarɛ dında ʊ m,
amba Zaan a dında a karındanyınɔ wɔɔ m bı m.»
2 A n a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a ı yaa dam, k'a hı, a ʊ:
Zı,
a ka kʊ n n'ıbıı mıŋŋa dɔ Woso a deem,
k'ı cirbəə n bʊr.
3 Wɔɔ dɔmım biyəə hɔbırɛ ka wɔɔ ʊ,
4 k'ı wɔɔ mimbʊnyaarɔ sugur ka wɔɔ ʊ, amba wɔɔ mıŋŋɔɔ y'a sugur kam
bɔɔ ı kʊrɔma kan wɔɔ kı rɔ wɔɔ ʊ bı m.
I b'a ka, ʊ ʊ do makra nɔ ʊ y.»
5 Yeezuu a ya, an a hı, a ʊ: «Gʊaa bı kara hannyı n ta ʊ, an ta an aa hı m
dibsir ma, a ʊ: ‹M hannyı, bur zım sa m m kaakʊ,
6 mɔɔ hannyı deem y'a to zaa ra an bʊr mɔɔ zi, bı hɔsı ba mɔɔ ʊ kʊ m a
ka ʊ y.›
7 Bɔ n nı cɛ ʊ b'ʊ bı n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: ‹I bı mɔɔ kɔ y. Mɔɔ cɛ lɛ ta. Mɔɔ
kan m nyınɔ kı ı wʊtam. Mɔɔ bı m dam ma, m wuti, m bur ka ıbıı ʊ y.›

8 Mɔɔ y'a hɪrɛ awɔɔ m: baa k'a b'a dam ma, an wuti an a ka ʊ a hannyɪbaa
bɪ minto, a wutire an hɔ haay k'a lɛ n taa bɪ ka ʊ, k'a lɛ baa k'an a kɔ bɪ
tɔ ma.»
9 «Sɪra mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m: K'a hɔ yɛ, n y'a karɛ awɔɔ ʊ. K'a ka, awɔɔ
y'a yɪm. K'a cɛlɛ zɛ, n y'a gʊrɛ awɔɔ m.
10 Bala, gʊaa k'a hɔ yɛ, n y'a kaŋ ʊ, gʊaa k'a ka, a y'a yɪm, gʊaa k'a cɛlɛ
zɛ, n y'a gʊrɛ a zaa m.
11 Zɪ bɪ kara n n'awɔɔ bire ʊ naa ʊ, a nyɪ n zɔ yɛ han an mɪm sa an a ka
ʊ?
12 Gɛɛ a n a ya, an jir yɛ, bɪ n bɔɔrɔ sa an a ka ʊ?
13 K'awɔɔ n gʊɔɔ bʊnyaarɔ wɔɔ, awɔɔ hɔ mɪŋŋa ka a nyɪnɔ ʊ dɔ. Bɪ Zɪ
Woso k'a nɪ arzana ʊ bɪ, a bɪ Sɛnt-Ɛspri kam gʊɔɔ kʊ ŋ n'a yɛm han rɔ
wɔɔ ʊ an lɛ da ra?»

Yeezuu paŋŋa b'a to ka?
(Matiyee 12.22-30; Markɪ 3.22-27)

14 Yeezuu ɪ lam zinə k'a gʊaa ba bəətir bɪ la. Bɪ, zinə bɪ k'a bɔ bɪ, bəətir
b'ɪ meer bam, zamaa bɪ n zɛ kədə.
15 Bɪ, gɔsɪnnɔ a hɪ, ŋ ʊ, la Yeezuu n nawʊm zinərɔ wɔɔ ra, zinərɔ cir
Bɛlzebul paŋŋa m.
16 Gɔsɪnnɔ lɛ n taa k'a Yeezuu makra ba a dɪga a, ŋn'a yɛm han k'an a
ka kʊ makra n a to arzana ʊ k'a yɪ.
17 Bɪ Yeezuu ŋ hɔɔndarɛ bɪ yɪ, an a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Kʊ cirbəə deem zannɔ
wuti ŋn'ɪ yar bam kan kʊ kɪ, a da an nawʊm, a cɛrɔ wɔɔ n a dɪnda kʊ ra
sɔ.
18 K'awɔɔ ʊ, Bɛlzebul paŋŋa minto y'a ka mɔɔ nɪ lam zinərɔ ra bɪ, kʊ
Sʊtaana a bɔ an nɪ yar bam kan a mɪŋŋa kɪ sɔ, a cirbəə bɪ nyɪntam lɔ?
19 Kʊ Bɛlzebul minto y'a ka mɔɔ nɪ lam zinərɔ ra, awɔɔ karɪndanyɪnɔ
wɔɔ, la ŋ nawʊrɛ ŋ la, nka tɔ ma? Awɔɔ gʊɔɔ wɔɔ n n'awɔɔ dʊdɔ yarm.
20 Bɪ kʊ la mɔɔ nawʊm zinərɔ wɔɔ ra kan Woso wɔ paŋŋa kɪ, k'a dɔ a
ʊ: Woso cirbəə b'ɪ lee ku awɔɔ zi.
21 Kʊ gʊaa paŋŋazaa ɪ dɔrɛ a har ma kan a yarbaa mərlɔ kɪ, hɔsɪ bɪ
bam hɔ k'an ta m bɪ nɪ y.
22 Bɪ kʊ paŋŋazaa vanta bʊr a paŋŋa n lɛ da ra, an b'a nyasʊ an a da
ra, an a yarbaa mərlɔ k'a ŋ ka a ma rɔ wɔɔ yɔ nɪ, hɔ k'an ta m bɪ gʊr an
nawʊm an a jir.
23 Gʊaa k'a ba kan mɔɔ kɪ bɪ, mɔɔ jɪm m. Gʊaa k'a bɪr a dam mɔɔ han
an a so kʊ ma bɪ, a hɪsɪga an nawʊm.»

(Matiyee 12.43-45)

24 «Kʊ zinə bɔ gʊaa mɛ ʊ, bɪmbɪr an nawʊm zaŋŋa ʊ an n'a kam mɛnyɔɔ
darɛ bɪncɛ ma. K'a n a yɪ y, a y'a hɪrɛ a mɪŋŋa m, a ʊ: Mɔɔ yɪ m wusigəm,
m ta m har gusire ʊ, bɪncɛ kʊ mɔɔ m bɔ ʊ bɪ.
25 K'a a wusigə bɪ, a yaa dɪga a, n y'a waa, n n'a banka mɪŋŋa.
26 A n a bɔ an ta, an aa zinərɔ gaa saanhɪna, ŋ bʊnyaabaa n lɛ da ra,
ŋnɪ bɪ gasʊ, ŋnɪ nyɪnta b'ʊ. Bɪ gʊaa bɪ do bʊnyaabaa lɛ da m biisi ra.»
27 Yeezuu k'a meer ba ncɪnaaʊ bɪ, lʊ deem a leer busu an meer ba zamaa
bɪ bire ʊ, a ʊ: «Mimbirenyɪntazaa m lʊ k'a ɪbɪɪ yɪ durnya ʊ, an nyɔ ka
ɪbɪɪ ʊ bɪ m.»
28 Yeezuu n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «Mimbirenyɪntazannɔ m gʊɔɔ kʊ ŋ n'a tʊr
kam Woso lemim ma, ŋn'a lɛ sim nɔ wɔɔ m.»

Zamaa makra yɛrɛ
(Matiyee 12.38-42)

29 Zamaa bı k'a a so kʊ ma bı, Yeezuu y'a hırɛ ŋ nı, a ʊ: «Her naa ʊ gʊɔɔ wɔɔ, gʊɔɔ bʊnyaarɔ m, makra ŋn'a kam ma. Bı kʊ makra bı nı, ŋ bı makra vanta yım kʊ Zonas makra bı bɛɛ y.
30 Bala, Zonas k'a nyınta makra Niniivı gʊɔɔ mım ʊ bı, Gʊaanyı bı nyıntam makra sɔ her naa ʊ gʊɔɔ wɔɔ mintɔ.
31 Woso dʊdɔkarɛ hinni ʊ, lʊcir k'a a to jısadɔpaası ʊ bı wutim kan her naa ʊ gʊɔɔ nɔɔ m kı an ŋ dʊdɔ yar, bala, a to a ʊ durnya lɛ cınta jɛ ʊ, k'a b'a tʊr ka mindor Salomɔɔn lemim ma. Bı, bɔ ı lɛ da Salomɔɔn m b'ı naa ʊ.
32 Dʊdɔkarɛ hinni ʊ, Niniivı gʊɔɔ wutim kan her gʊɔɔ nɔɔ m kı, ŋnı ŋ dʊdɔ yar, bala, kʊ ŋ y'a tʊr ka hɔ kʊ Zonas a hı bı ma bı, ŋ y'a bɔ a taam. Bɔ ı lɛ da Zonas ra b'ı naa ʊ.»

Sırakarɛ lɛɛgure
(Matiyee 5.15; 6.22-23)

33 «Gʊaa ba ʊ an nı sɛ dam fıtırɛ ʊ, an a nyaakʊm da y, gɛɛ, an a nyɔɔ kası taa y. A cınta n nawʊm hɔ burə ʊ, kʊ gʊɔɔ kʊ ŋ nı gasʊm nɔ wɔɔ n lɛɛgure bı yı.
34 Ibıı mɛsim fıtırɛ bı, mınyaa m. K'ıbıı mınyaa mıŋŋa, ıbıı mɛsim bı haay b'ı lɛɛgure ʊ. Bı, k'ıbıı mınyaa bı mıŋŋa y, ıbıı mɛsim b'ı monsigə ʊ sɔ.
35 Dundo ı zi kan lɛɛgure k'a n'ıbıı ʊ bı kı, ı b'a ka, an a ba monsigə y.
36 K'ıbıı mɛsim haay ı lɛɛgure ʊ, bı monsigə poore ba ʊ tɔkkɛ, a haay nyıntam lɛɛgure ʊ amba fıtırɛ k'a nı lɛɛ bɔrɛ a ʊ, an nı lɛɛgure kam bı m.»

Yeezuu y'a bam kan farizɛɛnrɔ kı wosocikarınsaambɔɔ kı
(Matiyee 23.1-36; Markı 12.38-40)

37 Yeezuu k'a nı meer bam bı, farizɛn deem a bir a har ʊ k'an bı hɔbırɛ bı. A n gasʊ, k'a hɔ bı.
38 Farizɛn bı k'a Yeezuu yı an nı hɔbırɛ bıncɛ ʊ b'a n a wɔ hir amba n tır a ba bı, a zɛ kədə.
39 Zuuba bı n a hı m, a ʊ: «Dıga, awɔɔ farizɛɛnrɔ wɔɔ, hɛ kan laaga kı kur awɔɔ n'a sʊrgɔm, koorbaa n bɔkarɛ an awɔɔ heer han kan kʊsırabaa kı.
40 Hɔɔnwarzannɔ n'awɔɔ m! Gʊaa k'a kur bı ba bı, a bɛɛ y'a nɔ bı ba sɔ ra?
41 Bı, k'a hɔ ka cicirzannɔ ʊ, awɔɔ n n'a bam kɛɛrɛ bı haay yım mıŋŋa awɔɔ ma.
42 A pakra barɛ awɔɔ m, farizɛɛnrɔ ra! Bala, ganwʊrɛ bu hɔ awɔɔ n'a kam kan mantı, poobur kı, kan hɔ haay k'a nı haanm brikərɔ ʊ bı kı. A bɔkarɛ a kaanm Woso tırgabaa bı m kan a ŋʊarɛ bı kı m. Bı, awɔɔ a ga m, a ba, a bɔɔ ı gɔɔta rɔ wɔɔ ba sɔ.
43 A pakra barɛ awɔɔ m, farizɛɛnrɔ ra! Awɔɔ ı lɛɛkarɛ bıncɛrɔ wɔɔ ŋʊa sokʊmacɛrɔ ʊ, awɔɔ gʊɔɔ yaadarɛrɔ ŋʊa daasırɔ ʊ.
44 A pakra barɛ awɔɔ m, awɔɔ bɔ kʊ ʊ kan gəənoyaarɔ kı, ŋn'ı tɔrɛ ŋ la, bı ŋ bır a dɔrɛ y.»
45 Wosocikarınsaambɔɔ wɔɔ deem a hı Yeezuu m, a ʊ: «Karınsaamba, k'ıbıı nı meer barɛ ncınaaʊ bı, wɔɔ sʊnsɔ ıbıı n'a wʊm sɔ.»
46 A n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Awɔɔ sɔ wosocikarınsaambɔɔ ra, a pakra barɛ awɔɔ m, awɔɔ nı mɔrlɔ gorezannɔ kam gʊɔɔ ra, b'awɔɔ bɔkarɛ, awɔɔ mıŋŋɔɔ bır a nyʊkʊr deem taan… dam mɔrlɔ wɔɔ duro ma y.
47 A pakra barɛ awɔɔ m, awɔɔ k'a nı wosolɛsinnısorazannɔ wɔɔ yaarɔ dɔm bı minto, b'awɔɔ zırɔ yı ŋ zınzɛ.

48 Ncınaaʊ bı, awɔɔ y'a zırɔ wɔɔ kasɛtı karɛ a ʊ, awɔɔ yɛ ŋ zibəə bı ma. Bala, ŋ yı wosolɛsinnısorazannɔ wɔɔ zınzɛ, awɔɔ m bʊr an nı ŋ yaarɔ bımbankam.
49 Bı y'a ka Woso n a hı a mindɔrɛ nɔ ʊ, a ʊ: Mɔɔ wosolɛsinnısorazannɔ kan m zibəəzannɔ kı nyɔɔrɛ ŋ nı, ŋ gʊɔɔ gɔsınnɔ zınzɛrɛ ŋ barla, ŋnı zibəə bʊnyaa ba gɔsınnɔ m.
50 Bı minto bı, ŋ her gʊɔɔ wɔɔ hʊnhʊrm, wosolɛsinnısorazannɔ haay kʊ ŋ yı ŋ zınzɛ hallı durnya darɛ ma rɔ wɔɔ ma lore minto.
51 A n a sa Abɛl ma lore ma, an ta m Zakarii k'a ga Wosocɛ ʊ, mannıjaa bı kan bıncɛ mıŋŋa bı kı bire ʊ. Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, ŋ her naa ʊ gʊɔɔ nɔɔn duro hʊnhʊrm minno nɔɔn duro minto.
52 A pakra barɛ awɔɔ m, wosocikarınsaambɔɔ ra, awɔɔ hɔdɔrɛ cɛlɛnyı sa a nyaakʊm da. Awɔɔ n gasʊ a zim y, a bɔkarɛ an n'a nyam gʊɔɔ kʊ ŋ lɛ taa k'a gasʊ ʊ rɔ wɔɔ ʊ.»
53 Yeezuu k'a bɔ b'ʊ bı, wosocikarınsaambɔɔ wɔɔ kan farizɛɛnrɔ wɔɔ kı wuti ŋn'ı tatʊr bam kan nɔmaa kı, ŋn'ı laakarɔ do haay dındam han.
54 Ŋ n'ı dundom zi k'a ku a nyasʊ, a meerbaa deem nɔ ʊ.

12

Yeezuu dʊndɔrɛrɔ ka a karındanyınɔ ʊ
(Matiyee 10.26-31)

1 Dɔmım bı do ʊ bı, gʊɔɔ kʊ ŋ lɛ dɔrɛ ba ʊ a zɛ kʊ ra, hallı ŋn'ı tʊntɔm kʊ ra. Yeezuu n a sa, an n'a dındam a karındanyınɔ m, a ʊ: «A n lɛ da haay bı, k'a dundo a zi kan farizɛɛnrɔ nyʊnyɔɔ kʊ zambʊ m bı kı.
2 Hɔ ba ʊ, an a nyaakʊm da, n b'a yırɛ y. Mim ba ʊ, an a nyaakʊm da, n b'a dɔrɛ y.
3 Hɔ k'awɔɔ hı monsigə ʊ bı, ŋ y'a mam lɛɛgure ʊ. Awɔɔ n a hı tʊr ʊ cɛ ʊ bı, n bɔm garga ra ŋn'a hı.»
4 «A hı mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ m, m hannyınɔ: A bı nyi ba gʊɔɔ kʊ ŋ nı mɛsim zɛm gər, bı, ŋ b'a dam hɔsı ma ŋn'a ba bı jɛ ʊ rɔ wɔɔ nı y.
5 Hɔ k'awɔɔ a ga m a nyi ba m bı, kʊ m a hınka a m: K'a nyi ba Woso k'a a da ma an gər zɛ, bı jɛ ʊ an a da ma, an ı gasʊ sɛhar ʊ bı m. Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, bı, awɔɔ a ga m a nyi ba m.
6 N bır bɛnnɔ nyınɔ hɛɛnm soor, k'a tanka hııya yı ra? Bı deem taan… tɔ bır bɔm Woso nɔ ʊ y.
7 B'awɔɔ, awɔɔ minkə bı, ŋ y'a lɛ sa haay. A da bı bɔ y, awɔɔ jıra bɛnnɔ nyınɔ m jilli.»

(Matiyee 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 «A hı mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ m: Kʊ gʊaa kasɛtı ka gʊɔɔ taa, a ʊ, mɔɔ gʊaa n'a mı, Gʊaanyı bı y'a kasɛtı kam Woso malɛɛkarɔ taa sɔ.
9 Bı kʊ gʊaa bısı ka mɔɔ ma gʊɔɔ taa, mɔɔ bısı kam ma Woso malɛɛkarɔ taa sɔ.
10 Gʊaa k'a meerbaa bʊnyaa ba Gʊaanyı bı ma, a y'a sugur yım. Bı, gʊaa k'a meerbaa bʊnyaa ba Sɛnt-Ɛspri ma, a b'a sugur yırɛ y.
11 Kʊ ŋ bʊr, ŋn'ı tarɛ awɔɔ m yaadarɛcɛrɔ ʊ, gɛɛ cinno taa, gɛɛ taralɛɛzannɔ taa, a b'a heer kɔ kan hɔ k'awɔɔ n n'a hım k'a mıŋŋa bʊmbɔm bı kı y.
12 Bala, Sɛnt-Ɛspri y'a hırɛ awɔɔ m, a hırɛ dɔmım ʊ.»

Durnya arzaka

13 Gʊaa ı nyınta zamaa bı bire ʊ, an a hı Yeezuu m, a ʊ: «Karınsaamba, a hı mɔɔ danyı bı m k'an wɔɔ zı arzaka nıŋŋə k'a a to bı jir kan mɔɔ kı.»

14 Yeezuu n a hɪ m, a ʊ: «Nka ɪ lɛ ka kʊ mɔɔ n nyɪnta awɔɔ dʊdɔkarɛzaa gɛɛ awɔɔ hɔjirlezaa?»
15 A n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «K'a dundo a zi kan arzaka ŋʊarɛ kɪ. Bala, gʊaa mɪsɪrbaa bɪ bɪr zum kʊ ʊ kan a arzaka kɪ y, baa kʊ arzakazaa m.»

Arzakazaa k'a hɔɔn ba ʊ hɔbɔkʊrɛnoom

16 A n hɔbɔkʊrɛnoom naa do da ŋ nɪ, a ʊ: «Arzakazaa deem ɪ nyɪnta ʊ, a hɔsɪra n hɔ ba mɪŋŋa.
17 A n n'a hɔɔn darɛ a heer ʊ, a ʊ: Mɔɔ y'a bam lɔ? Bala, bɪncɛ ba mɔɔ ʊ, m nɪ m hɔyaa bɪ zarŋ ʊ y.
18 A n n'a hɪ a mɪŋŋa m, a ʊ: Hɔ kʊ mɔɔ n'a bam bɪ ba n nɪ: kʊ m m sɪrɔ wɔɔ zɔ haay, m ŋ banka m ŋ dɔ gʊta-gʊta, m m hɔyaa bɪ zar ʊ kan m arzaka bɪ kɪ.
19 Mɔɔ y'a hɪrɛ m mɪŋŋa m, mɔɔ ʊ: Ba ɪ n nɪ arzaka gʊta m na, dɔɔraa hɔka-hɔka minto. Mɛnyɔɔ da, hɔ bɪ, ɪ hɔ mi, k'ɪ heer nyɔɔ.
20 Bɪ, Woso a hɪ m, a ʊ: ‹Hɔɔnwarzaa ra, ɪbɪɪ gam gum naa ʊ. Hɔ k'ɪbɪɪ banka haay bɪ, nka n n'a sarɛ?›
21 Ncɪnaaʊ m kan gʊaa k'a arzaka gʊr an n'a kuntəre a mɪŋŋa tɔ ma, an bɔkarɛ hɔntazaa bɛɛ m Woso mɪm ʊ y.»

Heerkɔrɛ mim
(Matiyee 6.25-34)

22 Yeezuu a hɪ a karɪndanyɪnɔ m, a ʊ: «Naa minto y'a ka mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m: a b'a heer kɔ kan hɔ k'awɔɔ n'a bɪm k'a mɪsɪrbaa ba bɪ mim kɪ y, a b'a heer kɔ kan huu k'awɔɔ n n'a dure a ma bɪ mim kɪ sɔ y.
23 Bala, mɪsɪrbaa lɛ da hɔbɪrɛ m, mɛsim n lɛ da huu m.
24 K'a dɪga kaakaarɔ ma, ŋ bɪr hɔ duure y, bɪ ŋ bɪr a darɛ y. Ŋ ba hɔbɪrɛ kuntəjɪ nɪ y, ŋ ba sɪ m sɔ y. Bɪ Woso yɪ ŋ tʊrm. Awɔɔ jɪra bɛnnɔ m gallɛm hɔka!
25 Gʊaa bɪ kara n'awɔɔ bire ʊ, an n'a dam ma, an a mɪsɪrbaa nyɔɔ lɛɛ poore a heerkɔrɛ minto?
26 K'awɔɔ b'a dam a poore bɪ barɛ ma bɪ, bɔ minto m, awɔɔ n n'a heer kɔm kan bɔ ɪ gɔɔta haay bɪ kɪ?
27 K'a dɪga burvuro kʊ ŋ nɪ haanm hɔsɪra ʊ rɔ wɔɔ ma, ŋ bɪr lannɪ nɔɔrɛ, ŋ bɪr huu barɛ y, bɪ mɔɔ y'a hɪrɛ awɔɔ m: Salomɔɔn kan a cirbəə bɪ kɪ, a n huuro gʊɛrɛrɔ yɪ an burvuro nɔɔn duro deem nɪ y.
28 Kʊ Woso ɪ bur gʊɛrɛ dam ma ncɪnaaʊ her, booti m kʊ sɛ n a bɪ, a bɪ dɪgarɛ awɔɔ mim ma gʊta an lɛ da ra, sɪrakarɛ poore zannɔ ra?
29 B'awɔɔ, a b'a mɪŋŋa da kɔrɛ ma a a ka hɔ k'awɔɔ n n'a bɪm, kan hɔ k'awɔɔ n n'a mim bɪ kɪ ma y.
30 Naa haay naa, durnya gʊɔɔ kʊ ŋ bɪr yaa dam nɔ wɔɔ n'a karɛ ŋ ma. B'awɔɔ Zɪ Woso a dɔ a ʊ, a zibəə ta awɔɔ ma.
31 Bɪ, k'a ka Woso cirbəə bɪ ma. A n nɪ bɔ ɪ gɔɔta bɪ darɛ awɔɔ m la.»
(Matiyee 6.19-21)

32 «Awɔɔ k'a bɔ kʊ ʊ kan hɔbɪsɪ cir poore kɪ bɪ, a da bɪ bɔ ʊ y. Bala, a awɔɔ Zɪ bɪ nɔ yɪ, k'a a cirbəə bɪ ka awɔɔ ʊ.»

Arzana nɔ arzaka

33 «K'a hɔ k'an ta awɔɔ ʊ bɪ hɛɛ, a ka cicirzannɔ ʊ. K'a a ka busoohɛra k'a bɪr zarm bɪ ma, kan arzaka k'a nyarɛ ba ʊ arzana ʊ bɪ kɪ. B'ʊ bɪ, ŋ nyaanlɛ ba ʊ y. Konno b'a dam ma ŋn'a sa, bɛɛ b'a dam ma an a bɪ y.
34 Bala, bɪncɛ k'awɔɔ arzaka bɪ n ta ʊ bɪ, awɔɔ heer bɪ, b'an ta ʊ sɔ.»

K'a a banka k'a wɔ ʊ a zi ba

35 «K'a hɔsoaʊ sa, a so a ʊ, k'a sɛ da a fɪtɪrɛ ʊ.
36 K'a a ba amba zibəənyɪnɔ kʊ ŋ nyɪnta ŋn'ɪ dɔm a harzaa k'a ta harcɪntarɛ cibsa ma rɔ wɔɔ m. Kʊ harzaa b'a bɔ an nɪ zɛrɛ, k'a bɪ lee ku an cɛlɛ zɛ, k'a gʊ m.
37 Mimbirenyɪntazannɔ m zibəənyɪnɔ nɔɔn duro m, kʊ ŋ harzaa bɪ bʊr, an bɪ dɪga a ŋ n hinceem ba y. Sɪra mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m: a y'a hɔsoaʊ sarɛ, an a so a ʊ an ŋ nyɪnta hɔbɪrɛ bɪrɛ bɪncɛ ʊ, an hɔbɪrɛ sa a zim an b'a ka ŋ ʊ.
38 Mimbirenyɪntazannɔ m zibəənyɪnɔ wɔɔ m, k'a bɔ an bʊr dibsir ma gɛɛ dɔmɪrɛ m, a n a ya, an bɪ dɪga a ŋ n hinceem ba y.
39 K'a mim naa do jɪ ma mɪŋŋa. Kʊ harzaa bɪ, kʊ koor zɛrɛ dɔmɪm a dɔ, a b'a tom an gasʊ a cɛ ʊ y.
40 Awɔɔ sɔ, k'a a banka mɪŋŋa. Bala, Gʊaanyɪ bɪ zɛm bɪ bʊr dɔmɪm nɪŋŋə k'awɔɔ bɪr a hɔɔn dam ma b'ʊ.»

(Matiyee 24.45-51)

41 Pɪyɛɛr n a lar, a ʊ: «Zuuba, wɔɔ minto ɪbɪɪ nɪ hɔbɔkʊrɛnoom naa do dam gɛɛ, gʊaa haay minto nɪ?»
42 Zuuba n a nyɪ bɔ nʊ, a ʊ: «Nka m zibəənyɪ mɪŋŋa, a hɔɔn n ta ʊ? Bɔ harzaa lɛ ka ʊ k'an dɪga a har bɪ mim ma, k'an hɔbɪrɛ ka a muno wɔɔ ʊ dɔmɪm nɪŋŋə k'a a ga m b'ʊ bɪ m.
43 Mimbirenyɪntazaa m zibəənyɪ bɪ do m, kʊ harzaa a wusigə, an bʊr a har ʊ, an bɪ dɪga a a y'a zibəə lɛ ra.
44 Sɪra paan… mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m, harzaa bɪ y'a dɔm a arzaka bɪ haay ma.
45 Bɪ kʊ zibəənyɪ bɪ do a hɪ a heer ʊ, a ʊ: Mɔɔ harzaa bɪ bɪr zɛm zɔɔ y, an wuti an n'a zibəənyɪnɔ kʊ ŋ gɔɔta rɔ wɔɔ zɛrɛ, kan zibəənyɪlʊrɔ wɔɔ kɪ, an nɪ hɔ bɪrɛ an nɪ hɔ mire a mɪm nɪ durgəre.
46 Zibəənyɪ bɪ do harzaa bɪ zɛm bɪ bʊr hin nɪŋŋə k'a n a hɔɔn da ma b'ʊ, kan wakatɪ k'a n a dɔ a ʊ a zɛm bɪ kɪ ʊ. A lam la, an fɪr ka ma mɪŋŋa, an a da gʊɔɔ kʊ ŋ bɪr zum Woso ʊ rɔ wɔɔ barla.
47 Zibəənyɪ k'a hɔ k'a harzaa lɛ n taa bɪ dɔ bɪ, b'a bɪr a mɪŋŋa bankam, b'a bɪr bɪ hɔɔnhɔ barɛ, a zɛrɛ yɪm mɪŋŋa.
48 Bɪ bɔ ɪ nɪ hɔ k'a harzaa lɛ n taa bɪ dɔ an bɔkarɛ an nɪ zi k'a a ga zɛrɛ m bam bɪ, a bɪ zɛrɛ yɪm gʊta y. Bɪ bɔ n y'a ka ʊ gʊta bɪ, n y'a laaka dam han gʊta. Bɔ n y'a ka ʊ gʊta k'an dɔ ma bɪ, n y'a sim han gʊta sɔ.»

Yeezuu zuure ɪ zɛm gʊngʊkʊma m
(Matiyee 10.34-36)

49 «Bʊr mɔɔ ʊ sɛ m tara burə ʊ. A ŋʊa mɔɔ nawʊm paan… k'an yɔ.
50 Fɪryɪrɛ n ta ʊ an nɪ mɔɔ yɪm. A gore ta ʊ kan mɔɔ kɪ, b'a mɔɔ ku an nya.
51 A hɔɔn awɔɔ n'a darɛ a ʊ laafɪɪ mɔɔ bʊr m tara burə ʊ ra? Ayy…, a hɪ mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ m, bʊr mɔɔ ʊ gʊngʊ kʊ ma m.
52 Bala, naa ma kɛɛrɛ naa, kʊ gʊaa soor ɪ har deem ʊ, ŋ y'a gʊngʊm kʊ ma, gʊaa kaakʊ y'a gʊm gʊaa hɪɪya ma, gʊaa hɪɪya n a gʊ gʊaa kaakʊ ma.
53 Zɪ y'a gʊrɛ a nyɪ ma, nyɪ n a gʊ a zɪ ma. Da y'a gʊrɛ a nyɪmbʊɛɛrɛ ma, nyɪmbʊɛɛrɛ n a gʊ a da ma. Da y'a gʊrɛ a nyar ma, nyar y'a gʊrɛ a da ma.»

Woso minno dɔrɛ mɪŋŋa
(Matiyee 16.2-3)

54 A n a ya, an a hɪ zamaa bɪ m, a ʊ: «K'awɔɔ warkʊ yɪ an jɪm meer ʊ, b'awɔɔ hɪ lɛɛm a ʊ: la n nɪ zɛm, b'a kʊ yɪm maam.

55 K'awɔɔ hɪnhɛr yɪ an a to jɪsadɔpaasɪ an nɪ hɔnrɛ, b'awɔɔ ʊ lɛɛ ma m, b'a kʊ yɪm maam.
56 Zambʊzannɔ ra, awɔɔ ba lɔ a brama kan tara kɪ minno dɔ, a bɔkarɛ a n dɔmɪm k'an ta ʊ dɪɪtaa naa mim dɔ?»

Kʊ marɛ kan a jɪm kɪ
(Matiyee 5.25-26)

57 «Bɔ m sɔ b'awɔɔ bɪr hɔ k'an mɪŋŋa bɪ dʊdɔ karɛ a zim nɪ y?
58 K'ɪbɪɪ jɪm ɪ tarɛ ɪ m dʊdɔkarɛ bɪncɛ ʊ, k'ɪ ɪ tɔ ʊ a kʊ ma zaa ra, k'a bɪ ta ɪ m dʊdɔkər taa y, kʊ dʊdɔkər bɪ b'ɪbɪɪ ka lɔnnɔdɔmazannɔ ʊ, ŋn'ɪbɪɪ du lɔnnɔcɛ ʊ y.
59 Sɪra mɔɔ n'a hɪrɛ ɪbɪɪ m: N b'ɪbɪɪ bɔm lɔnnɔcɛ b'ʊ k'ɪbɪɪ n zɪm bɪ ka haay ɪ nya y. Baa tanka deem bɪ gɔɔtarɛ y.»

13

K'a a bɔ a taam

1 Dɔmɪm bɪ do ʊ bɪ, gʊɔɔ gɔsɪnnɔ bʊr, ŋnɪ bɪ Galilee gʊɔɔ kʊ Pɪlatɪ a ka ŋnɪ ŋ zɪnzɛ ŋ mannɪbarɛ dɔmɪm ʊ bɪ mim hɪ Yeezuu m.
2 Yeezuu n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Awɔɔ y'a hɔɔn darɛ a ʊ, Galilee zannɔ kʊ ŋ yɪ ŋ zɪnzɛ naa mimbʊnyaabənno gʊtɔɔ m ŋnɪ lɛ da Galilee gʊɔɔ gɔsɪnnɔ wɔɔ ra gɛ?
3 Ayy…, a hɪ mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ m, k'awɔɔ n a bɔ a taam y, gɪnga awɔɔ nawʊrɛ ncɪnaaʊ sɔ.
4 Bɪ, gʊaa bueeresinnyə kʊ Silowee cɛjintə a da ŋ la, an ŋ zɪnzɛ rɔ wɔɔ, awɔɔ y'a hɔɔn darɛ a ʊ, mimbʊnyaabənno m an lɛ da Zerizalɛm gʊɔɔ gɔsɪnnɔ wɔɔ ra gɛ?
5 Ayy…, a hɪ mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ m, k'awɔɔ n a bɔ a taam y, gɪnga awɔɔ nawʊm haay am brɔɔ hɔ bɪ m.»

Sɔɔn k'a nyɪ ba ʊ hɔbɔkʊrɛnoom

6 Bɪ kur bɪ, Yeezuu hɔbɔkʊrɛnoom naa do da ŋ nɪ, a ʊ: «Gʊaa ɪ nyɪnta ʊ, a sɔɔn n ta ʊ a dɪvɛnsɪra ʊ. A n bʊr k'a b'a bɔ, b'a n bɪ hɔsɪ yɪ y.
7 A n a hɪ hɔsɪra zibəəzaa bɪ m, a ʊ: A dɔɔraa kaakʊ hɔ m naa, mɔɔ n tɪr bʊr kʊ m b'a bɔ, bɪ mɔɔ n tɪr a nyɪ yɪ y. A da! Bɔ m an tara si an a so ʊ b'a zibəə ba ʊ y?
8 Bɪ n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: Karɪnsaamba, ɪ ɪ ya, ɪ to dɔɔraa deem, kʊ m yaa hɔn, m a bɪr ma, kʊ m buundi da ma.
9 A a da ma, an bɪ nyɪ da dɔɔraa m, k'a bʊr a n nyɪ da y, k'ɪ ka kʊ n n'a da.»

Lʊ kʊ yaaba a huŋŋu

10 Yeezuu nyɪnta an nɪ hɔ dɪndam sokʊmacɛ ʊ *sabaa hinni ʊ.
11 Lʊ ɪ nyɪnta b'ʊ zinə n a ka, an a huŋŋu a dɔɔraa bueeresinnyə hɔ m naa. A b'a dam ma an jɪm brama tɪrga y.
12 Yeezuu k'a a yɪ bɪ, a a bir, an a hɪ m, a ʊ: «Lʊ, ɪ ɪ waa, ɪ yaaba bɪ nya.»
13 A n a wɔ ka a mim la. Lɛɛm bɪ, lʊ b'a ba tɪrga, an n'a lɛ bɔm Woso ʊ.
14 Sokʊmacɛ cir bɪ k'a a yɪ Yeezuu n lʊ bɪ waa sabaa hinni ʊ bɪ, a nɔ ma ʊ. A meerbaa bɪ si, an a hɪ zamaa bɪ m, a ʊ: «Dɔmɪm sɔrdɪ n ta ʊ, gʊɔɔ n a da ma, ŋnɪ zi ba. Dɔmɪnnɔ wɔɔ duro awɔɔ a ga m, a bʊr, ŋn'a waa, sabaa hinni ʊ bɛɛ y.»
15 Zuuba n a nyɪ bɔ nʊ, a ʊ: «Zambʊzannɔ ra! Awɔɔ gʊaa biyəə bɪr a der zarm, gɛɛ, a bra, k'a yaa ka hi ma sabaa hinni ʊ ra?

16 Bɪ lʊ naa do Abraham yaŋŋa m, zinə n yaaba da ma a dɔɔraa
bueeresinnyə hɔ m naa, sabaa hinni bɛɛ a a ga m, n n a bɔ bar ma ra?»
17 K'a naa hɪ bɪ, nyannɪ a jɪnnɔ wɔɔ haay nyasʊ. Zamaa bɪ n'a heer
nyɔɔm kan zibəə gʊtɔɔ haay k'a n'a bam bɪ kɪ.

Mutardɪ yaa kan nyʊnyɔɔ kɪ hɔbɔkʊrɛnoom
(Matiyee 13.31-32; Markɪ 4.30-32)

18 A a ya, an a hɪ, a ʊ: «Woso cirbəə bɪ, bɔ a kʊ ʊ kan bɔ kɪ? A makra
mɔɔ n'a bam kan bɔ kɪ?
19 Bɔ a kʊ ʊ kan mutardɪ yaa kʊ gʊaa n'a sam, an n'a duum a brikə ʊ bɪ
kɪ. A n haan, an a ba gɔ gʊta, bɛnnɔ nɪ cɛ kɪnkarɛ a vəŋŋəro ma.»

(Matiyee 13.33)

20 A n a ya, an a hɪ, a ʊ: «Woso cirbəə bɪ makra mɔɔ n'a bam kan bɔ kɪ?
21 A makra mɔɔ n'a bam kan nyʊnyɔɔ kʊ lʊ n'a sam, an n'a warm kʊ ma
kan koŋŋo kaakʊ nyisi kɪ, an nɪ derm haay.»

Israyɛl gʊɔɔ haay n nɪ gasʊm cirbəə nɔ ʊ ra?
(Matiyee 7.13-14,21-23)

22 Yeezuu bɔ kʊrɔ ʊ kan bɔlɛɛmarɔ kɪ ʊ, an nɪ hɔ dɪndam, an nɪ tam
Zerizalɛm zeezi.
23 Gʊaa deem n a lar, a ʊ: «Zuuba, gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ bʊmbɔrɛ yɪm nɔ wɔɔ,
ŋ bɪ gʊta nɪ?»
24 A n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «K'a a tɔ ʊ k'a gasʊ hallɛ poore bɪ m. Bala, a hɪ
mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ m, gʊɔɔ gʊta y'a kam ma k'a gasʊ m, bɪ ŋ b'a dam ma
y.
25 Kʊ harzaa bɪ bɪ wuti, an hallɛ bɪ ta, awɔɔ gɔɔtam garga ra, awɔɔ ba n
bɪr cɛlɛ zɛrɛ, a bɪr a hɪrɛ, a ʊ: Zuuba, cɛlɛ gʊ wɔɔ m. A y'a nyɪ bɔrɛ awɔɔ
nʊ, a ʊ: Awɔɔ, mɔɔ n awɔɔ tojɪ dɔ y.
26 Awɔɔ y'a hɪm nɪ, a ʊ: Wɔɔ hɔ bɪ, ʊ hɔ mi kan ɪbɪɪ kɪ. Ɪbɪɪ hɔ dɪnda
gʊɔɔ m, ʊ daasɪrɔ ʊ.
27 B'a y'a hɪrɛ awɔɔ m, a ʊ: Mɔɔ n awɔɔ tojɪ dɔ y. Awɔɔ, k'a a gaa mɔɔ
ma, awɔɔ haay k'a nɪ mimbʊnyaarɔ bam bɪ.
28 K'awɔɔ bɪ Abraham kan Izakkɪ, Zakɔɔb kɪ yɪ Woso cirbəə nɔ ʊ, kan
wosolɛsinnɪsorazannɔ wɔɔ haay kɪ awɔɔ n nɪ garga ra, a nyɪntarɛ awɔɔ
ma baadarɛ kan sɔ sʊrɛ kɪ.
29 Gʊɔɔ y'a tom dəjɪr kan meer kɪ ʊ, jɪsa kan bɪsɪ kɪ ʊ, ŋnɪ bɪ nyɪnta ŋnɪ
hɔ bɪ Woso cirbəə nɔ ʊ.
30 Kɛɛrɛ bɪ, jɛzannɔ nyɪntam lɛɛkarɛzannɔ, lɛɛkarɛzannɔ n nyɪnta
jɛzannɔ.»

Yeezuu ɪ tam Zerizalɛm ʊ
(Matiyee 23.37-39)

31 Dɔmɪm bɪ do ʊ bɪ, farizɛɛnrɔ gɔsɪnnɔ b'a zɔ Yeezuu ma, ŋn'a hɪ m, ŋ
ʊ: «Ta bɪncɛ vanta ʊ. Hɪrɔɔdɪ y'a kam ma k'a ɪbɪɪ zɛ.»
32 A n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «K'a yaa hɪ pooji naa do m: mɔɔ ɪ lam zinəro ra,
m nɪ gʊɔɔ waam, her kan booti kɪ zizer kɪ, an nya.
33 Bɪ pakra m kʊ m ta lɛɛ her, kan booti kɪ zizer kɪ. Bala
wosolɛsinnɪsorazaa b'a dam ma an ga bɪncɛ vanta ʊ kʊ Zerizalɛm nɔ bɛɛ
y.»
34 «Zerizalɛm, Zerizalɛm, ɪbɪɪ k'ɪ nɪ wosolɛsinnɪsorazannɔ zɪnzɛm, ɪ nɪ
gʊɔɔ kʊ ŋ yɪ ŋ nyɔɔ ɪbɪɪ ma rɔ wɔɔ bɪmbam jaarɔ m bɪ. Gallɛm karɔ, mɔɔ
ŋʊa kʊ m ɪ nyɪnɔ so kʊ ma, amba kʊr tɪr a nyɪnɔ so kʊ ma a za taa bɪ m,
b'ɪbɪɪ n yɛ?

35 Dıga! Woso y'a bɔrɛ ıbıı ʊ. Bı, mɔɔ y'a hırɛ awɔɔ m: Awɔɔ b'a yarɛ a mɔɔ yı y, an ta an dɔmım k'awɔɔ nı zɛm b'a hı, a ʊ: ‹Gʊaa k'a nı zɛm Zuuba Woso tɔ ma bı n barka yı.› »

14

Mɛ hınhanrɛzaa waarɛ

1 Yeezuu gasʊ farizɛɛnrɔ jıtaarɛ deem har ʊ, *sabaa hinni ʊ, k'a hɔbırɛ bı. Farizɛɛnrɔ wɔɔ nı dundom zi.
2 Gʊaa deem ı bı jım Yeezuu lɛɛ, a mɛ n hınhanrɛ.
3 Yeezuu n a hı wosocikarınsaambɔɔ wɔɔ m kan farizɛɛnrɔ wɔɔ kı, a ʊ: «Zaa ta ʊ k'ʊ yaabazaa waa sabaa hinni ʊ gɛɛ, zaa ba ʊ y?»
4 Ŋ nı zɛ pi. Kɛɛrɛ bı, Yeezuu n yaabazaa bı gaa, an a waa, an a da zaa ra.
5 Bı kur bı, an a hı ŋ nı, a ʊ: «Gʊaa bı kara n'awɔɔ bire ʊ naa ʊ, a nyı, gɛɛ, a der n a da hiyəə ʊ sabaa hinni ʊ, a bı bra sire, an a bɔ ʊ lɛɛm nı?»
6 Bı ŋ n a da ma ŋn'a nyı bɔ ʊ y.

A b'a ka lɛɛkarɛ bıncɛrɔ ma y

7 Yeezuu k'a gʊɔɔ kʊ ŋ yı ŋ bir hɔbırɛ ma rɔ wɔɔ yı, ŋn'ı lɛɛkarɛ bıncɛrɔ bʊmbɔŋ ʊ bı, a hɔbɔkʊrɛnoom naa do da ŋ nı, a ʊ:
8 «Kʊ gʊaa ıbıı bir harcıntarɛ cibsa ma, ı b'aa nyınta lɛɛkarɛ bıncɛ ʊ y. Bala, a a da ma, a gʊaa vanta bir, an lɛ da ıbıı ra.
9 Gʊaa k'awɔɔ bir bı, a b'a ka, an b'a hı awɔɔ gʊaa hııya bı m, a ʊ: toore ka ı mim b'ʊ y. Ubıı zɛm bı wuti kan nyannı kı, ı ta jɛ bıncɛ ʊ.
10 Bı kʊ n y'ıbıı bir hɔbırɛ ma, k'ı yaa nyınta jɛ bıncɛ ʊ, gʊaa k'a ıbıı bir bı, k'a bı bʊr, a y'a hırɛ ıbıı m, a ʊ: M hannyı, ı zɔ lɛɛ bıncɛ b'ʊ. A nyıntarɛ ıbıı tɔ busure gʊaa haay kʊ ŋ nı hɔ bırɛ kan ıbıı kı rɔ kı lɛɛ.
11 Bala, gʊaa k'a n'a mıŋŋa busum bı, n y'a zerm, bɔ n'a mıŋŋa zerm bı, n y'a busum.»

Ʊ b'ʊ ka ganwʊrɛ ma tara burə ʊ y

12 A n a hı gʊaa k'a a bir bı m sɔ, a ʊ: «K'ıbıı sinuu hɔbırɛ ba gɛɛ gunuu hɔ, ı b'ı hannyınɔ, gɛɛ, ı dogʊɔɔ, gɛɛ ı cısɔnnɔ arzakazannɔ kı bir y. Kʊ n bɛɛ, ŋ y'ıbıı birm sɔ a zım ma, ŋn'a so a yaa ʊ.
13 Bı, k'ı cibsa hɔbırɛ ba, k'ı cicirzannɔ, paŋŋawarzannɔ, lʊgɔrɔ, bʊʊrɔ kı bir,
14 b'a nyıntam mimbirenyınta kan ıbıı kı, bala, ŋ b'a dam ma ŋ n a ba, ŋ n a so a yaa ʊ y. Bala, Woso naa sompire ıbıı m, gʊɔɔ tırgɔɔ mımbɔʊrɛ dɔmım ʊ.»

Cibsa gʊta hɔbɔkʊrɛnoom
(Matiyee 22.1-10)

15 Gʊaa deem k'a nyınta b'ʊ an naa haay ma bı, a a hı Yeezuu m, a ʊ: «Mimbirenyıntazaa m gʊaa k'a nı zɛm bı hɔbırɛ bı Woso cirbəə nɔ ʊ bı m.»
16 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «Gʊaa deem ı nyınta an cibsa gʊta hɔbırɛ ba. A n zamaa bir gʊta kʊ ŋ nı b'a bı.
17 Hɔbırɛ bı dɔmım k'a ku bı, a a zibəənyı nyɔɔ gʊɔɔ k'a ŋ bir hɔbırɛ bı ma rɔ wɔɔ zi, a ʊ: K'a bʊr kɛɛrɛ, n hɔ haay banka, an nya.
18 Ŋ haay n a lɛ ba deem, ŋ ʊ: a b'a dam ma y. Lɛɛkarɛ zaa bı n a hı zibəənyı bı m, a ʊ: hɔsıra mɔɔ si, pakra m kʊ m ta, m aa dıga a. Mɔɔ y'a yɛrɛ ıbıı han, k'ı sugur ba m ma.

19 A vanta n a hı, a ʊ: Dono mɔɔ n si bu, kʊ m aa nı ŋ makra ba ŋ dıga a. Mɔɔ y'a yɛrɛ ıbıı han k'ı sugur ba m ma.
20 A vanta n a ya, an a hı, a ʊ: lʊ mɔɔ sa daa, bı y'a ka mɔɔ bı m dam ma, m bʊr y.
21 Zibəənyı bı k'a a wusigə bı, a yaa naa hı a harzaa bı m. Harzaa bı nɔ n ma ʊ, an a hı, a ʊ: ta zɔɔ-zɔɔ kʊ bı daasırɔ ʊ, kan kʊ bı zaa bire rɔ kı, ı cicirzannɔ gaa kan paŋŋawarzannɔ kı, lʊgɔrɔ kı, bʊʊrɔ kı ı bʊr ŋ nı naa ʊ.
22 Zibəənyı bı n ta an a bɔ an bʊr an b'a hı, a ʊ: harzaa, ʊ lɛ k'ıbıı ka bı ba, bı lɛ gɔɔta.
23 Harzaa bı n a hı zibəənyı bı m, a ʊ: ta zaa poorero wɔɔ ra kan brikərɔ kı, ı ı ka gʊɔɔ wɔɔ ma ı gasʊ ŋ nı, kʊ lɛ bı gɔɔta mɔɔ har b'ʊ y.
24 Bala, a hı mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ m, gʊɔɔ kʊ mɔɔ n bir lɔ wɔɔ, gʊaa deem taan… ba ʊ an nı mɔɔ hɔbırɛ bı darɛ a lɛ ʊ y.»

Yeezuu karındanyı paan…
(Matiyee 10.37-38)

25 Bı jɛ ʊ, gʊɔɔ cir gʊta zu Yeezuu ʊ. A n a bɔ an a hı ŋ nı, a ʊ:
26 «Kʊ gʊaa bʊr mɔɔ zi, a n mɔɔ ŋʊa an lɛ da a zı ra, kan a da kı, a lʊ kı, a nyınɔ kı, a cɛmbɔɔ kı, a danlʊrɔ kı, baa kan a mıŋŋa mısırbaa kı, a b'a dam ma an nyınta mɔɔ karındanyı y.
27 Gʊaa k'a bır a gɔdarkʊra busure an nı zum mɔɔ jɛ ʊ, a b'a dam ma an nyınta mɔɔ karındanyı y.
28 Kʊ sıra nı, gʊaa bı kara n'awɔɔ bire ʊ a lɛ n taa k'a cɛ gʊta dɔ, a n lɛɛ ka an nyınta, an busoo k'a n'a bım bı lɛ zɛ, an a dɔ, k'a cɛ bı dɔm gɛ ra?
29 Kʊ bı bɛɛ, k'a lɛɛ ka an a jır cınta b'a b'a dam ma an a nyambʊr y, gʊɔɔ haay kʊ ŋ n'a yım bı, ŋ yaa wʊm ma,
30 ŋnı bır a hırɛ, ŋ ʊ: Ba gʊaa cɛ dɔrɛ sıŋŋıda sa na, b'a n a nyambʊr na.
31 Gɛɛ cir bɔ n ta ʊ, k'a ı tam k'a yaa yar ba kan cir vanta kı, a n lɛɛ ka an nyınta an dıga, k'a y'a dam ma kan gʊaa tisi bu kı, a yar ba kan gʊaa k'a nı gʊaa m tisi buhıra bı kı gɛ?
32 Kʊ bı bɛɛ, cir deem bı k'a gɔɔta an laatʊ bı, a gʊaa deem nyɔɔ n zi, an aa laafıı mim dında kan kı.
33 Ncınaaʊ sɔ bı, awɔɔ bire ʊ kʊ gʊaa lɛ baa k'a wɔ saa hɔ k'an ta m bı ma, a b'a dam ma an nyınta mɔɔ karındanyı y.»
(Matiyee 5.13; Markı 9.50)

34 «Sıra m, yɛ k'an naa, hɔ mıŋŋa m. Bı kʊ yɛ nyıntabaa bı bɔ, bɔ n'a yarɛ an bʊr a nyıntabaa bı nı?
35 A bı mıŋŋa tara minto, b'a bı yım buundi sɔ y. A lo n nawʊm garga ra. Gʊaa k'a nı tʊr m k'an a ma.»

15

Yeezuu kan mimbʊnyaabənno kı
(Matiyee 18.12-14)

1 Yawʊrsinno kan mimbʊnyaabənno kı haay a zɔ Yeezuu ma, k'a a tʊr ka ma.
2 Farizɛɛnrɔ kan wosocikarınsaambɔɔ kı nı kukur barɛ, ŋ ʊ: «Gʊaa naa do ı mimbʊnyaabənno sim, an nı hɔ bım kan ŋ kı.»

Ser k'a nyaam hɔbɔkʊrɛnoom darɛ

3 Bı Yeezuu hɔbɔkʊrɛnoom naa do da ŋ nı, a ʊ:

4 «Gʊaa bɪ kara n'awɔɔ bire ʊ, a seero n ta ʊ zɔrɔ, deem n nyaam, a bɪ bunɛɛhʊ a yaa n nɛɛhʊ rɔ wɔɔ tom a hɔbɪjɪ ʊ, an ta an aa a ka deem bɪ ma, an tolle ba an a yɪ?

5 Bɪ, k'a a yɪ, a busu an nawʊm kan heernyɪnta kɪ a kɔɔn ra.

6 K'a lee ku har ʊ, an a hannyɪnɔ so kʊ ma kan a cɪsɔnnɔ kɪ an a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: k'a heer nyɔɔ kan mɔɔ kɪ, bala mɔɔ m ser k'a nyaam bɪ yɪ.

7 A hɪ mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ m, heernyɔɔ nyɪntaŋ ʊ gʊta arzana ʊ, mimbʊnyaabər deem k'a a bɔ a taam bɪ tɔ ma, an lɛ da gʊɔɔ tɪrgɔɔ bunɛɛhʊ a yaa nɛɛhʊ rɔ wɔɔ kʊ heerlʊrlɛ zibəə ba ŋ ma rɔ wɔɔ ra.»

Wanzurfu deem nyaanlɛ hɔbɔkʊrɛnoom

8 «Gɛɛ lʊ bɪ kara n ta ʊ, a wanzurfu m bu, deem n nyaam, a bɪ sɛ dam fɪtɪrɛ ʊ, an cɛ bɪ waa, an a ka ma mɪŋŋa an tolle ba an a yɪ?

9 Bɪ k'a a yɪ, a y'a hannyɪnɔ som kʊ ma, kan a cɪsɔnnɔ kɪ an a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: K'a heernyɔɔ kan mɔɔ kɪ, bala mɔɔ m wanzurfu k'a nyaam bɪ yɪ.

10 A hɪ mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ m, heernyɔɔ ta ʊ Woso malɛɛkarɔ zi mimbʊnyaabər deem k'a n'a bɔrɛ a taam tɔ ma.»

Nyɪ k'a nyaam, n n a yɪ hɔbɔkʊrɛnoom

11 Yeezuu n a ya, an a hɪ, a ʊ: «Gʊaa ɪ nyɪnta ʊ, a nyɪnɔ hɪɪya.

12 A poore bɪ n a hɪ a zɪ m, a ʊ: M zɪ, arzaka k'ɪbɪɪ n ta m bɪ, a jir, k'ɪ m hɔ ka m ʊ. Ŋ zɪ bɪ n arzaka k'an ta m bɪ jir ŋ nɪ.

13 A dɔmɪm k'a yɪ poore bɪ, nyɪ poore b'a hɔ bɪ gʊr an a hɛɛ, an ta zaa ra, kʊ laatʊrɛ ʊ. B'ʊ bɪ, a yaa a arzaka bɪ zar zibəəro bʊnyaarɔ nɔ ʊ.

14 K'a a zar an a nya bɪ, nɔ gʊta a da kʊ b'ʊ, cicir n a nyasʊ.

15 A n ta, an nɪ zi bam kan tara bɪ gʊaa deem kɪ, bɪ n a nyɔɔ kurkuuro dɔ ma ʊ a hɔsɪra ʊ.

16 A mɪŋŋa a ŋʊa k'a hɔbɪrɛ kʊ kurkuuro wɔɔ n'a bɪm bɪ bɪ, k'an a ka. Bɪ gɔsɪ bɪr a kaŋ ʊ y.

17 A n bɪ, an nyɪnta an a hɔɔn da, a ʊ: Mɔɔ zɪ zibəəzannɔ gʊta, ŋn'ɪ hɔbɪrɛ bɪrɛ a mɪsɪ nɪ gɔɔtam, mɔɔ n bʊr kɛɛrɛ, m nɪ gam nɔ ma naa ʊ.

18 Mɔɔ tarɛ m zɪ zi, m aa a hɪ m, mɔɔ m zar Woso kan ɪbɪɪ kɪ ma.

19 Mɔɔ n m ga m, ɪbɪɪ n ɪ ya, ɪ mɔɔ bir ɪ nyɪ y. Mɔɔ ba am ɪ zibəəzannɔ gʊaa deem hɔ bɪ m.

20 A n a bɔ an nɪ doore a zɪ bɪ zi. K'a gɔɔta an laatʊ bɪ, a zɪ bɪ n a to an a yɪ, a cicir n a nyasʊ. A n bra si, an aa a wɔ burgu ma, an a lɛ dɔrɛ.

21 A nyɪ bɪ n a hɪ m, a ʊ: M zɪ, mɔɔ mim zar Woso kan ɪbɪɪ kɪ ma, mɔɔ n m ga m, k'ɪ ɪ ya, ɪ mɔɔ bir ɪ nyɪ y.

22 B'a zɪ b'a hɪ a zibəənyɪnɔ wɔɔ m, a ʊ: K'a ba zɔɔ, a bʊr huu k'a gʊɛrɛ lɛ da bɪ m, a b'a du ma. K'a bʊr tolleŋŋa m a da a nyʊkʊm ma, k'a kʊsɔrɔ da a gam ʊ.

23 K'a bʊr dinnyɛɛm ka mɛ ka bɪ m, a zɛ k'ʊ a bɪ, k'ʊ ʊ heer nyɔɔ,

24 bala, mɔɔ nyɪ k'a nyɪnta an ga bɪ, a a mɪm bɔ ʊ, a nyɪnta an nyaam, ʊ ʊ ya, ʊ a yɪ. Ŋ n a sɪŋŋɪda sa, ŋn'ɪ cibsa barɛ.

25 A nyɪ jɪtaarɛ bɪ nyɪnta pooyaa ʊ. K'a a bɔ, an nɪ zɛm an a zɔ har ma bɪ, a bɪ kɔnnɪrɔ kan bintiiro kɪ nyi ma, kan sarbaa kɪ.

26 A n zibəənyɪ deem bir an laaka da a jɪ ma.

27 Zibəənyɪ bɪ n'a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: Ibɪɪ dam bɪ y'a bɔ an bʊr, ɪbɪɪ zɪ bɪ n dinnyɛɛm k'ʊ wɔɔ tʊr bɪ zɛ, k'a a nyɪ bɪ yɪ kan laafɪɪ kɪ bɪ minto.

28 Nyɪ jɪtaarɛ bɪ nɔ n ma ʊ, a ʊ: A bɪ gasʊm har ʊ y. A zɪ bɪ n bɔ k'a yaa bir k'an bɪ gasʊ.

29 A n a hı m, a ʊ: Dıga a, a dɔɔraa gʊta mɔɔ n'ıbıı zi bam, mɔɔ n kaanm ıbıı lɛ m deem nı y. B'ıbıı n binnyɛɛm ka mɔɔ ʊ cına m a zɛ, m cibsa ba m kan m hannyınɔ kı y.
30 B'ıbıı nyı k'a ıbıı arzaka gʊr, an aa a zar kan lannɔmıŋŋaheenno kı an a bɔ an bʊr naa, ıbıı dinnyɛɛm k'a mɛ ka bı zɛ a minto.
31 A zı bı n a hı m, a ʊ: M nyınnı, ıbıı ı kan mɔɔ kı dɔmım haay, hɔ haay k'a nı mɔɔ ʊ bı, ıbıı y'ı so ʊ.
32 Bala, a a ga m k'ʊ cibsa ba, k'ʊ ʊ heer nyɔɔ. Ibıı dam bı k'a nyınta an ga, an a mım bɔ ʊ bı minto. Nyaam a ʊ, ʊ ʊ ya, ʊ a yı.»

16

Zibəənyı hɔɔnkarɛ hɔbɔkʊrɛnoom

1 Yeezuu n a hı a karındanyınɔ wɔɔ m, a ʊ: «Arzakazaa deem ı nyınta ʊ, a zibəənyı n ta ʊ, an nı dıgarɛ a hɔnyı mim ma. Gʊɔɔ n b'a hı arzakazaa bı m, ŋ ʊ: Awɔɔ zibəənyı bı y'awɔɔ arzaka bı zarm.
2 A n a bir, an a hı m, a ʊ: bɔ minto m n n'ıbıı mim dındam mɔɔ m, ncınaaʊ? I hɔcıntarɛ ciro ka m ʊ, bala ıbıı b'ı yarɛ, ı mɔɔ zi bı ba y.
3 Zibəənyı bı n'a mıŋŋa larm, a ʊ: Kʊ m a ba lɔ? Kʊ mɔɔ zuuba mɔɔ bɔ zibəə b'ʊ bı? Mɔɔ paŋŋa ba ʊ kʊ m dam wʊ ra? Hɔyınyɛrɛ nyannı ı mɔɔ zɛm.
4 Hɔ kʊ mɔɔ n n'a bam bı mɔɔ dɔ, kʊ m bı bɔ zibəə b'ʊ, kʊ gʊɔɔ n m si a har ʊ.
5 A n gʊɔɔ kʊ zuuba bı zınnɔ ta ŋ lɛ rɔ wɔɔ bir deem-deem, an lɛɛkarɛzaa bı lar, a ʊ: Ibıı ta mɔɔ zuuba bı zım m karɔ?
6 Bı n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: Nyɔɔ gər zɔrɔ. A n'a hı bı m, a ʊ: Ba ı sıraci m na, a si, ı nyınta zɔɔ-zɔɔ ı gʊrsıra ba busoor.
7 A n a ya, an a vanta lar, a ʊ: B'ıbıı, ı ta m karɔ? A ʊ: Hɔyaa yɔrgɔ zɔrɔ. Zibəənyı bı n a hı m, a ʊ: Ba ıbıı sıraci n na, a gʊrsıra ba businnyə.
8 Zuuba bı n a lɛ bɔ zibəənyı b'ʊ, zi k'a ba ncınaaʊ bı tɔ ma. Her naa ʊ gʊɔɔ wɔɔ hɔɔn ka kan kʊ kı, an lɛ da lɛɛgurezannɔ wɔɔ ra.»

Hɔ k'awɔɔ n'a bam busoo m bı n'awɔɔ Woso ŋʊarɛ hınkam

9 «Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, k'a durnya arzaka bı sa a gʊaasıbabaa da m gʊɔɔ ma. Dɔmım nıŋŋə k'a bʊr a b'awɔɔ ʊ bı, Woso y'awɔɔ sire a har ʊ.
10 Gʊaa k'a sıra ba kan hɔ poore kı, a sıra barɛ a gʊta m sɔ. Bı gʊaa k'a n sıra ba hɔ poore m, a bı sıra bam hɔ gʊta m sɔ y.
11 Bı minto bı, k'awɔɔ n sıra ba kan durnya naa arzakarɔ kı y, nka nı hɔnyı paan… bı karɛ awɔɔ ʊ?
12 Bı k'awɔɔ n sıra ba gʊaa hɔ m, nka n n'awɔɔ mıŋŋɔɔ hɔ bı karɛ awɔɔ ʊ?
13 Zibəənyı ba ʊ a n n'a dam ma, an zuubɔɔ hııyɔɔ zi ba y. A deem ŋʊarɛ, an sɔ deem m. Gɛɛ an bır kan deem kı, an kaanm deem m. Awɔɔ b'a dam ma a Woso ŋʊa, a busoo ŋʊa sɔ y.»

Lɛrɔ kan Woso cirbəə kı
(Matiyee 11.12-13; 5.31-32; Markı 10.11-12)

14 Farizɛɛnrɔ busoo ŋuənno wɔɔ y'a tʊr kam naa haay ma, ŋn'ı yaa wʊrɛ a meerbaa bı ma.
15 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «A ka awɔɔ nawʊm ma k'a bır tırga gʊɔɔ mım ʊ. Bı Woso awɔɔ heer dɔ, bala, hɔ nıŋŋə kʊ gʊɔɔ n'a lɛ bɔŋ ʊ bı, hɔ vəm m bı Woso mım ʊ.

16 Lɛrɔ kan wosolɛsinnɪsorazannɔ wɔɔ kɪ ta an Zaan dɔmɪm ku. N y'a
sɪŋŋɪda ba dɔmɪm bɪ do ʊ, n nɪ Woso cirbəə lemim nyɪnta pa dam, gʊaa
haay n'a tɔŋ ʊ k'a gasʊ ʊ kan paŋŋa kɪ.
17 Brama kan tara kɪ cenle naanaa an lɛ da lɛ minnyɪ deem taan… k'a
nɪ gɔɔtam bɪ ra.
18 Bɪ y'a ka, gʊaa biyəə k'a nɪ larɛ a lʊ ra, an n'a vanta sam bɪ, jaandər
m. Bɪ gʊaa k'a lʊ k'a zim la ra bɪ sa, jaandər m sɔ.»

Arzakazaa kan ŋʊazaa kɪ hɔbɔkʊrɛnoom

19 «Arzakazaa deem ɪ nyɪnta ʊ, an nɪ huu wɪsɪrɔ kʊ ŋ lɛ ŋ kʊsɪ dure a
ma, an nɪ hɔbɪrɛ mɪŋŋa bɪrɛ dɔmɪm haay, an nɪ mɪsɪrbaa nyɪnta bam.
20 Cicirzaa deem k'a tɔ m Lazaar bɪ nɪ wʊtam arzakazaa bɪ cɛlɛ ma, a
mɛ haay bɪ, nyinno m.
21 A ɪ hɔbɪrɛ kuuro kʊ ŋ n'a lom arzakazaa bɪ hɔbɪrɛ gɔ bɪ ra bɪ ŋʊam
k'a bɪ, b'a bɪr a yɪrɛ y. Kan naa kɪ haay, jino bʊr ŋn'a nyinno mɪmmɛɛsʊm.
22 Cicirzaa bɪ n bɪ ga. Malɛɛkarɔ n a busu ŋnɪ ta m Abraham jɪr ʊ.
Arzakazaa bɪ m bɪ ga sɔ, n n a bir.
23 Gəəno bɪncɛ ʊ b'ʊ bɪ, arzakazaa b'ɪ fɪr yɪm gʊta. A n a mɪm busu
brama an a to an Abraham yɪ laatʊ, Lazaar n'a jɪr ʊ.
24 A n zee da, a ʊ: M zɪ Abraham, mɔɔ cicir zɛ, k'ɪ Lazaar nyɔɔ k'an a
nyʊkʊm nyɔɔ hi ma k'an b'a tɔkʊ m nɛɛm la, k'an bɪsa, bala, mɔɔ ɪ fɪr yɪm
gʊta sɛ naa do nɔ ʊ.
25 Abraham n a nyɪ bɔ nʊ, a ʊ: M nyɪnnɪ, a tɔ da ɪ nɔ ʊ, ɪ ʊ, ɪbɪɪ nyɪnta
mɪŋŋa ɪ mɪsɪrbaa nɔ ʊ, Lazaar n a bʊnyaa yɪ. Naa ma bɪ, a heernyɔɔ yɪ
naa ʊ, ɪbɪɪ nɪ fɪr nɔ ʊ.
26 Bɪ, yaa gʊta y'awɔɔ kan wɔɔ kɪ bire ʊ kʊ gʊɔɔ kʊ ŋ n'a tom wɔɔ zeezi
naa ʊ k'a ta awɔɔ zi rɔ wɔɔ b'a da ma, ŋnɪ cem y, awɔɔ zeezi sɔ, kʊ ŋ b'a
da ma ŋnɪ bʊr naa ʊ y.
27 Arzakazaa bɪ n a hɪ, a ʊ: M zɪ, mɔɔ y'a yɛrɛ ɪbɪɪ han, k'ɪ Lazaar nyɔɔ
mɔɔ zɪ har ʊ,
28 bala, mɔɔ danzannɔ ta ʊ soor, k'an aa a hɪ ŋ nɪ, kʊ brɔɔ bɪ bʊr fɪr yɪrɛ
bɪncɛ naa do ʊ sɔ y.
29 Abraham n a hɪ m, a ʊ: Ŋ yɪ Moyiisi ciro m kan wosolɛsinnɪsorazannɔ
hɔɔ kɪ, ŋn'a tʊr ka ŋ lemim ma.
30 Arzakazaa bɪ n a hɪ, a ʊ: Ayy…, m zɪ Abraham, kʊ gʊaa a to gəəno zi
naa ʊ an ta b'ʊ, ŋ y'a bɔrɛ a taam.
31 Abraham n a hɪ, a ʊ: Kʊ ŋ n a tʊr ka Moyiisi ma kan
wosolɛsinnɪsorazannɔ wɔɔ kɪ, baa kʊ gʊaa a mɪm bɔ ʊ gəəno bire ʊ, ŋ
b'a sire y.»

17

Mimbʊnyaa
(Matiyee 18.6-7,21-22; Markɪ 9.42)

1 Yeezuu n a hɪ karɪndanyɪnɔ wɔɔ m, a ʊ: «Mim k'a a da ma an gʊaa do
bɪ b'a dam ma, a n nyɪnta ʊ y. Bɪ, a pakra bam gʊaa k'a nɪ zɛm nɪ bɪ m.
2 Kʊ n bar da jɛnlajaa ma, n n'a da a wer, n n'a da higʊta ʊ jɪra, nyɪnɔ
poorero nɔɔn duro deem k'a n'a dam mim ʊ bɪ m.
3 K'a dundo a zi mɪŋŋa! K'ɪ danyɪ a zar ɪ ma, k'ɪ dʊndɔ, k'a a bɔ a taam,
k'ɪ sugur ka ʊ.
4 Bɪ k'a zar ɪbɪɪ ma gallɛm saanhɪna hindeem ʊ, an tɪr a bɔ an bʊr ɪbɪɪ
zi an b'a hɪ, a ʊ: Mɔɔ m bɔ m taam, sugur ka m ʊ, k'ɪ sugur ka ʊ.»
5 Kristazibəəzannɔ wɔɔ n a hɪ Zuuba m, ŋ ʊ: «Wɔɔ sɪrakarɛ da ra.»

6 Zuuba n a hı, a ʊ: «Awɔɔ sırakarɛ bı, kʊ mutardı yaa a ku, awɔɔ y'a hım gɔ naa do m, a ʊ: I bɔɔta, ı yaa ı sɔɔn higʊta ʊ, b'a y'awɔɔ lɛ sim.»

A b'a ka ma kʊ n a barka da y

7 «Gʊaa bı kara n'awɔɔ bire ʊ naa ʊ, a zibəənyı n ta ʊ, an nı dam wʊm, gɛɛ, an nı dɔm hɔbısı ma. K'a a to poo ʊ, an bʊr, an a hı m, a ʊ: A ba zɔɔ ı bʊr, ı nyınta ı hɔbırɛ bı?

8 A hı bɛɛ an nawʊrɛ, a ʊ: Hɔbırɛ ba gum naa ʊ, k'ı huuro da ı ra, ı sa ı ba ka m ʊ kʊ m a bı, kʊ m a mi, k'ı bɔkarɛ ı bı, ı mi ra?

9 A yaa dam zibəənyı bı m barka ra? K'a a lɛ si an a zi bı ba bı minto ra? Mɔɔ n a si a yaa dam nı barka y.

10 A maam sɔ kan awɔɔ kı. K'awɔɔ hɔ haay kʊ Woso lɛ ka awɔɔ ʊ k'a ba bı ba, k'a hı, a ʊ: Zibəənyınɔ m wɔɔ m bala, wɔɔ ʊ zibəə k'a a ga m bı ba.»

Kusiməro bu waarɛ

11 Kʊ Yeezuu zaa sa an nı tam Zerizalɛm zeezi bı, bɔ a ʊ Galilee kan Samarii kı bire ʊ.

12 K'a nı gasʊm tara deem ʊ bı, kusiməro bu b'a zɛ ʊ, ŋnı jım laatʊ,

13 ŋn'a leer busu, ŋ ʊ: «Yeezuu, karınsaamba! Wɔɔ cicir zɛ!»

14 Yeezuu k'a ŋ yı bı, a a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a yaa a hınka wosocɛmannıbənno m.» Kʊ ŋ y'a hʊr ŋn'ı tam bı, ŋ yaa a waa zaa ra, dintim n gʊ ŋ ma.

15 Ŋ gʊaa deem k'a yı a laafıı yı bı, a a wusigə an bʊr, an a leer busu, an n'a lɛ bɔm Woso ʊ.

16 A n sʊnta Yeezuu taa, an a meer zuutə tara ʊ, an nı barka dam nı. Gʊaa bı, Samarii gʊaa m.

17 Yeezuu n a hı, a ʊ: «Gʊaa bu haay bɛɛ y'a waa dintim n gʊ ŋ ma ra? Bı nɛɛhʊ rɔ wɔɔ be?

18 Gɔsı n a bɔ ŋ bire ʊ k'a b'a lɛ bɔ Woso ʊ, kʊ saana naa do bɛɛ y.»

19 A n a hı m, a ʊ: «Wuti ı ta, ı sırakarɛ ı bʊmbɔ.»

Woso cirbəə zɛrɛ
(Matiyee 24.23-28,37-41)

20 Farizɛɛnrɔ wɔɔ n Yeezuu lar, ŋ ʊ: «Woso cirbəə bı zɛ an nawʊm brɔ?» A n a nyı bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Woso cirbəə bı bır zɛrɛ, an nı yırɛ y.

21 N b'a hırɛ, ŋ ʊ: Woso cirbəə bı ba n nı, gɛɛ, a ı naa ʊ y!» A n a hı ŋ nı kɛɛrɛ, a ʊ: «K'a dıga a, Woso cirbəə bı y'awɔɔ bire ʊ.»

Gʊaanyı bı wusigəre hinni

22 A n bɔkarɛ, an a hı karındanyınɔ m, a ʊ: «Dɔmınnɔ ta ʊ ŋn'ı zɛm, awɔɔ n n'a ŋʊam k'a Gʊaanyı bı yı hindeem ʊ bala, b'awɔɔ ba yırɛ y.

23 N y'a hırɛ awɔɔ m, ŋ ʊ: A ba n nı, gɛɛ, a ı naa ʊ! A bı ta y, a b'a si a ta y.

24 Bala, Gʊaanyı bı zɛrɛ dɔmım bı, zɛ an nawʊm amba brama tır nyakı bɔ dɔjır ʊ an ta meer ʊ bı m.

25 Bı, a lɛɛkarɛ an fır yı gʊta, her gʊɔɔ nɔɔn n kaanm m.

26 Hɔ k'a nyınta an ba Nowee dɔmım ʊ bı, a zɛm bı nyınta maam Gʊaanyı bı dɔmım ʊ:

27 Ŋ nyınta ŋn'ı hɔ bım, ŋn'ı hɔ mim, ŋn'ı lʊ sam, ŋn'ı zim sam an ta an dɔmım kʊ Nowee gasʊ ʊ kɔɔlʊʊ ʊ bı ku. Bı, Woso a ka la gʊta n ba an ŋ bı haay.

28 Gɛɛ, am hɔ k'a nyınta an ba Lɔttı dɔmım ʊ bı hɔ bı m: Ŋ yı hɔ bım, ŋn'ı hɔ mim, ŋn'ı hɔ sim, ŋn'ı hɔ hɛɛnm, ŋn'ı hɔ duum, ŋn'ı cɛ dɔm.

29 Bɪ, dɔmɪm kʊ Lɔttɪ bɔ ʊ Sodɔm ʊ bɪ, Woso a ka sɛ n a to brama, an
ba am la hɔ bɪ m, an ŋ zɪnzɛ haay.
30 Gʊaanyɪ bɪ hɪnkarɛ hinni ʊ, a nyɪntam maam sɔ.
31 Hinni bɪ do ʊ bɪ, gʊaa k'a nɪ cɛ mim ʊ a mɔdrɔ nɪ cɛ ʊ bɪ, a bɪ zer an
gasʊ an ŋ gʊr y. A maam sɔ kan gʊaa k'a ta poo ʊ bɪ kɪ, a b'a bɔ an bʊr
har ʊ y.
32 K'a Lɔttɪ lʊ bɪ mim tɔ da a nɔ ʊ.
33 Gʊaa k'a lɛ n taa k'a a meeyaa bʊmbɔ bɪ, a b'a yɪrɛ y. Bɪ gʊaa k'a yɛ
zɛ ma mɔɔ tɔ ma bɪ, a y'a meeyaa bʊmbɔrɛ yɪm.
34 A hɪ mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ m, gum bɪ do ʊ, gʊaa hɪɪya y'a zɛm kʊ ra, ŋnɪ
wʊta gargʊ deem la. N deem gaarɛ, n n deem to.
35 Lannɔ y'a zɛm kʊ ra hɪɪya, ŋn'ɪ bɪr jaa lɔm. N deem gaarɛ, n n deem
to.» [
36 Kʊ gʊaa hɪɪya ɪ hɔsɪra ʊ: N deem gaam, n nɪ deem to.]
37 Karɪndanyɪnɔ wɔɔ n a lar, ŋ ʊ: «Zuuba, a nyɪntam ka?» A n a nyɪ bɔ
ʊ, a ʊ: «Bɪncɛ kʊ sim n nɪ nyɪntaŋ ʊ bɪ, bɪncɛ bɪ do gɔbɪrgʊrɔ n n'a som
kʊ ma ʊ.»

18

Dʊdɔkər bʊnyaa hɔbɔkʊrɛnoom

1 Yeezuu hɔbɔkʊrɛnoom da ŋ nɪ k'a hɪnka a ʊ, a a ga m kʊ ŋ nɪ yaa da
dɔmɪm haay, bɪ ŋ bɪ kɔ kan yaadarɛ bɪ kɪ y.
2 A a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Dʊdɔkər ɪ nyɪnta tara deem nɔ ʊ, a bɪr nyi bam Woso
nɪ y, a bɪr gʊɔɔ daŋ ʊ sɔ y.
3 Zoro nɪ tara bɪ do nɔ ʊ, an nɪ zɛm tee… an n'a hɪrɛ, a ʊ: Gumə ka m
ʊ mim kʊ mɔɔ jɪm bɪ n ta m kan mɔɔ kɪ bɪ nɔ ʊ.
4 Dʊdɔkər bɪ n a gu, gallɛm hɔka. Bɪ kur bɪ, a n n'a hɪrɛ a mɪŋŋa m, a
ʊ: Baa kʊ mɔɔ bɪr nyi bam Woso m, bɪ mɔɔ bɪr gʊɔɔ daŋ ʊ sɔ,
5 lʊ naa do k'a bʊr an nɪ mɔɔ kɔm bɪ, mɔɔ y'a dʊdɔ bɪ karɛ, m gumə ka
ʊ, k'a bɪ bʊr mɔɔ zi dɔ dɔmɪm haay, an bɪr mɔɔ kɔrɛ y.»
6 Zuuba n a ya, an a hɪ, a ʊ: «K'a tʊr ka, hɔ kʊ dʊdɔkər bʊnyaa b'a hɪ
bɪ ma mɪŋŋa.
7 Bɪ, Woso b'a darɛ a gʊɔɔ k'a ŋ nyʊkɔ ʊ ŋn'ɪ zee dam zi sinuu ʊ kan a
gunuu ʊ kɪ rɔ wɔɔ han ra? A maasɪrɛ bam, an bɔkarɛ an a da ŋ han ra?
8 A hɪ mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ m, a y'a darɛ ŋ han zɔɔ-zɔɔ. Bɪ kʊ Gʊaanyɪ bɪ
bɪ bʊr, a zɛm bɪ sɪrakarɛ yɪ tara burə ʊ ra?»

Farizɛn kan yawʊrsir kɪ hɔbɔkʊrɛnoom

9 Yeezuu hɔbɔkʊrɛnoom da gʊɔɔ kʊ ŋ n'a hɔɔn darɛ ŋ ʊ, gʊɔɔ mɪŋŋɔɔ
n'a mɪ, ŋnɪ bɔkarɛ, ŋn'a muno bɔŋ ʊ rɔ wɔɔ m, a ʊ:
10 «Gʊɔɔ hɪɪyɔɔ ɪ gasʊ Wosocɛ ʊ k'a yaa da. Gʊaa deem bɪ farizɛn m,
deem bɪ yawʊrsirezaa m.
11 Farizɛn bɪ n jɪm brama an nɪ yaa darɛ a heer ʊ ncɪnaaʊ: Woso, mɔɔ ɪ
yaa darɛ ɪbɪɪ m barka kʊ mɔɔ n bɔ kʊ ʊ kan gʊɔɔ gɔsɪnnɔ kʊ ŋ nɪ konno,
mimbʊnyaabənno, jaandənno, gɛɛ yawʊrsir naa do kɪ minto.
12 Mɔɔ yɪ m lɛ kʊsɪm gallɛm hɪɪya dɔmɪm saanhɪna nɔ ʊ, mɔɔ hɔnyɪ
haay nɔ ʊ mɔɔ y'a bu hɔ karɛ ɪbɪɪ ʊ.
13 Yawʊrsir bɪ n jɪm laatʊ, a lɛ baa k'a a mɪm busu brama y, an n'a cɪ
zɛrɛ k'a a heerzar hɪnka, a ʊ: Woso, mɔɔ cicir zɛ, bala, mimbʊnyaabər m
mɔɔ m.

14 A hı mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ m, a tırgabaa yı Woso mım ʊ, an a bɔ an doo, deem bı n a yı y. Bala, gʊaa k'a n'a busum bı, n y'a zerm tara ʊ, bı gʊaa k'a a mıŋŋa zer bı n y'a busum.»

Nyınɔ poorero barka daʊrɛ
(Matiyee 19.13-15; Markı 10.13-16)

15 Gʊɔɔ bʊr nyınɔ poorero m Yeezuu zi k'an a wɔ ka ŋ mim la. Karındanyınɔ wɔɔ kʊ ŋ naa yı bı, ŋ nyaa ba kan ŋ kı.

16 Yeezuu n a ka ŋnı bʊr nyınɔ wɔɔ m, an n'a hırɛ, a ʊ: «K'a nyınɔ wɔɔ to ŋnı bʊr mɔɔ zi, a b'a ta ŋ nı toore y, bala, gʊɔɔ kʊ ŋ bɔ kʊ ʊ kan ŋ kı rɔ wɔɔ y'a so Woso cirbəə b'ʊ.

17 Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, gʊaa k'a n Woso cirbəə bı si am nyı poore hɔ bı m bı, a bı gasʊŋ ʊ y.»

K'a kaanm arzaka m, k'a gasʊ Woso cirbəə nɔ ʊ
(Matiyee 19.16-30; Markı 10.17-31)

18 Cir deem Yeezuu lar, a ʊ: «Karınsaamba mıŋŋa, bɔ mɔɔ n'a barɛ kʊ m mısırbaa k'a nyarɛ ba ʊ bı yı?»

19 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «Bɔ m, ıbıı nı mɔɔ birm mıŋŋa? Gʊaa mıŋŋa ba ʊ kʊ Woso y'a deem bɛɛ y.

20 Ɩbıı lɛrɔ wɔɔ dɔ ra? Ɩ bı jaan da y, ı bı gər zɛ y, ı bı koor ba y, ı bı ŋʊaar kasɛtı ka y, ı zı kan ı da kı da ʊ.»

21 Gʊaa bı n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Mɔɔ naa haay ba m nyıbaa ma tee….»

22 Yeezuu k'a naa ma bı, a a hı m, a ʊ: «Hɔ deem ı gɔɔta ıbıı ma k'ı ba: Hɔ k'a n'ıbıı ʊ bı hɛɛ haay ı jinjir ŋʊazannɔ m, k'ı bʊr ı zu mɔɔ ʊ, ıbıı arzaka yım arzana ʊ.»

23 Kʊ gʊaa bı naa ma bı, a heer a zar, bala, a arzaka bı gʊta.

24 Yeezuu k'a a heerzarlɛ bı yı bı, a a hı, a ʊ: «Arzakazannɔ Woso cirbəə gasʊʊrɛ yım kɔɔkɔɔ.

25 Sıra m, yoonde huuka yaa gasʊʊrɛ nyıntam naanaa, an lɛ da arzakazaa Woso cirbəə gasʊʊrɛ m.»

26 Gʊɔɔ kʊ ŋ n'a tʊr kam ma rɔ wɔɔ a hı, ŋ ʊ: «Ncınaaʊ bı, nka m nı bʊmbɔrɛ yırɛ?»

27 Yeezuu n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Hɔ kʊ gʊaa b'a dam ma an a ba bı, a naanaa Woso ma.»

28 Pıyɛɛr n a hı, a ʊ: «Dıga, wɔɔ hɔ haay to, ʊ zu ıbıı ʊ.»

29 A n a nyı bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, gʊaa k'a a har to, kan a lʊ kı, a danyınɔ kı, a zırɔ kı, a nyınɔ kı Woso cirbəə minto,

30 a naa haay yım gʊta an lɛ da durnya naa do nɔ ʊ, b'a mısırbaa k'a nyarɛ ba ʊ bı yım durnya k'a nı zɛm bı nɔ ʊ sɔ.»

Yeezuu a ya, an n'a zɛ mim dındam a kaakʊ hɔ ma
(Matiyee 20.17-19; Markı 10.32-34)

31 Yeezuu bueerehııyɔɔ wɔɔ bir, an a hı ŋ nı, a ʊ: «Ba wɔɔ nı tam Zerizalɛm ʊ na, bı, hɔ haay kʊ wosolɛsinnısorazannɔ wɔɔ a gʊrsıra ba Gʊaanyı bı minto bı kʊ yım.

32 N y'a nyasʊm, n n'a ka kıfıırɔ ʊ kʊ ŋ nı yaa wʊ ma, kʊ ŋ n'a sʊnsɔ wʊ, kʊ ŋ nı lihi dında ma,

33 kʊ ŋ n'a zɛ madıırɔ m, kʊ ŋ nı bɔkarɛ ŋn'a zɛ gər, b'a y'a mım bɔŋ ʊ dɔmım kaakʊ hinni ʊ.»

34 Bı, karındanyınɔ wɔɔ n hɔsı jı ma y. Mim naa do a nyaakʊm da ŋ nı, ŋ n hɔ kʊ Yeezuu a hı bı jı dɔ y.

Zeriko bʊʊ waarɛ
(Matiyee 20.29-34; Markı 10.46-52)

35 K'a ta, an n'a zɔm Zeriko ma bı, bʊʊ deem ı nyınta zaa lezi b'ʊ, an nı hɔ yınyɛm.
36 Zamaa k'a bʊr an nı cenim an a ma bı, a laaka da kʊ bɔ m gɛ.
37 N n a hı m, n ʊ: «Nazarɛtı Yeezuu nı cenim.»
38 A n zee da, a ʊ: «*Davıd Nyı, Yeezuu, m cicir zɛ!»
39 Gʊɔɔ kʊ ŋ nyınta lɛɛ rɔ wɔɔ nı nyaa bam kan kı ŋ ʊ, an zɛ pi. A n a banka an zee da an lɛ da biisi ra, a ʊ: «Davıd Nyı, mɔɔ cicir zɛ!»
40 Yeezuu n jım, an lɛ ka kʊ ŋ n'a gaa, ŋn'ı bʊr m. K'a a zɔ bı, Yeezuu a lar, a ʊ:
41 «Bɔ ıbıı ʊ kʊ mɔɔ n a ba ıbıı minto?» A n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Zuuba, a ka kʊ m mım n a ya an lɛɛ yı.»
42 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «K'ı mım n a ya an lɛɛ yı! Ɩ sırakarɛ ı bʊmbɔ.»
43 Lɛɛm bı, a mım a gʊ, an nı lɛɛ yım, an zu Yeezuu jɛ ʊ, an n'a lɛ bɔm Woso ʊ. Zamaa bı kʊ ŋ naa yı bı, ŋn'a lɛ bɔm Woso ʊ sɔ.

19

Yeezuu gasʊ Zasee har ʊ

1 Yeezuu gasʊ Zeriko ʊ, an nı kʊ bı zɛm la.
2 Gʊaa nı b'ʊ a tɔ m Zasee, yawʊrsinno cir m, arzakazaa m sɔ.
3 A n n'a kam Yeezuu ma k'a yı, kʊ nka m, k'a a dɔ. Zamaa bı minto, kʊ gʊaa kutiim m bı, a b'a dam ma, a n a yı y.
4 A n bra si an ta lɛɛ, an aa der gɔ ra, kʊ Yeezuu bʊr an nı cenim b'ʊ, k'a yı.
5 Kʊ Yeezuu lee ku bıncɛ bı do ʊ bı, a a bɔɔta an a hı m, a ʊ: «Zasee, a ba zɔɔ ı zer, bala, mɔɔ cınta kʊ m zer ıbıı har ʊ her.»
6 Zasee n zer zɔɔ-zɔɔ, an a si kan heernyɔɔ kı.
7 Kʊ zamaa bı naa yı bı, ŋn'ı kukur barɛ, ŋ ʊ: «Zer a ʊ mimbʊnyaabər har ʊ.»
8 Zasee n a zɔ Zuuba ma an a hı m, a ʊ: «Dıga, Zuuba, mɔɔ yı m arzaka bı haay, zɛkumbir sam, m a ka cicirzannɔ ʊ, bı, kʊ mɔɔ mim zu ʊ gʊaa ma, mɔɔ y'a sompim nʊ gallɛm si.»
9 Yeezuu n a hı, a ʊ: «Bʊmbɔrɛ gasʊ har naa do ʊ her, bala, gʊaa naa do Abraham yaŋŋa m sɔ.
10 Bala, Gʊaanyı bı bʊr a ʊ, an b'a ka gʊɔɔ kʊ ŋ nyaam nɔ wɔɔ ma, an ŋ bʊmbɔ.»

Cir nyı cirbəə bırɛ hɔbɔkʊrɛnoom
(Matiyee 25.14-30)

11 Kʊ ŋ gɔɔta ŋn'a tʊr kam a meerbaarɔ wɔɔ ma bı, Yeezuu a ya, an hɔbɔkʊrɛnoom naa do da ŋ nı. Bala, a a zɔ Zerizalɛm ma. Bı, gʊɔɔ wɔɔ ı dıgam ma, ŋ ʊ, Woso cirbəə bı y'a hınkarɛ a m b'ʊ lɛɛm.
12 Bı y'a ka Yeezuu n a hı, a ʊ: «Cir nyı deem ı ta kʊ laatʊ ʊ k'a yaa cirbəə bı, k'a bɔ a bʊr.
13 A n a zibəənyınɔ bir bu, an busoo jir ŋ nı minnı* deem-deem, an a hı ŋ nı, a ʊ: ‹K'a zi ba m, k'an ta an mɔɔ wusigəre dɔmım ku.›
14 B'a gʊrgazannɔ wɔɔ sɔ m, ŋnı gʊɔɔ nyɔɔ a jɛ ʊ kʊ ŋ n'a a hı cirbəə karɛzaa bı m, ŋ ʊ: ‹Wɔɔ lɛ baa k'an a so wɔɔ ʊ y.›

* **19:13 19.13** Minnı: = deniyee zɔrɔ = mom kaakʊ zibəə busoo m.

15 K'a yaa cirbəə bɪ bɪ an bʊr bɪ, a a ka ŋnɪ zibəənyɪnɔ k'a busoo jinjir
ŋ nɪ rɔ wɔɔ bir a taa, k'a dɪga a kʊ bɔ zi ŋ y'a ba m gɛ.
16 Lɛɛkarɛzaa bɪ n bʊr, a ʊ: ‹Zuuba, minnɪ deem k'ɪbɪɪ ka mɔɔ ʊ bɪ,
minnɪ bu y'a da ra.›
17 A n a hɪ m, a ʊ: ‹Zibəənyɪ mɪŋŋa n'ɪbɪɪ m, bala, ɪbɪɪ noonhubaa hɪnka
hɔ poorero nɔ ʊ, mɔɔ cirbəə karɛ ɪbɪɪ ʊ, k'ɪ ɪ so tara bu ʊ.›
18 A hɪɪya hɔ bɪ n b'a hɪ, a ʊ: ‹Zuuba, ɪbɪɪ busoo bɪ nyɪ da minnɪ soor.
19 A n a hɪ bɪ m sɔ, a ʊ: Ɪ so tara soor ʊ.›
20 A vanta n bʊr, a ʊ: ‹Zuuba, ba ɪbɪɪ busoo bɪ n na, pɛɛra mɔɔ burgu
ma, m a nyaakʊm da.›
21 Mɔɔ ɪ nyi barɛ ɪbɪɪ m, ɪbɪɪ heer kʊsɪrabaa bɪ minto. Hɔ k'ɪbɪɪ n a
cɪnta bɪ ɪbɪɪ n n'a sam. Hɔ k'ɪbɪɪ n a duu bɪ, ɪbɪɪ n n'a dam.
22 A n a hɪ m, a ʊ: Ɪbɪɪ mɪŋŋa meerbaa bɪ mɔɔ n n'ɪbɪɪ dʊdɔ yarm ma,
zibəənyɪ bʊnyaa. ‹Ɪbɪɪ dɔ, ɪ ʊ: gʊaa kʊsɪ m mɔɔ m, mɔɔ nɪ hɔ kʊ mɔɔ n
a cɪnta bɪ sam, m nɪ hɔ kʊ mɔɔ n a duu bɪ dam.
23 Bɔ minto, ɪbɪɪ n mɔɔ busoo bɪ cɪnta busoo cɛ ʊ y? Kʊ mɔɔ m bɔ, m
bʊr kʊ m bɪ nyɔɔdʊ yɪ?›
24 A n a hɪ gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ b'ʊ rɔ wɔɔ m, a ʊ: ‹K'a busoo bɪ yɔ m, a ka gʊaa
k'an ta m bu b'ʊ.›
25 Ŋ n a hɪ m, ŋ ʊ: ‹Zuuba, a lɛɛ ka an a yɪ bu.›
26 A hɪ mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ m, gʊaa biyəə k'an ta hɔ m bɪ, n y'a kaŋ ʊ,
gʊaa k'a ba m bɪ, baa k'a ta m poore bɪ, n y'a yɔm nɪ.
27 Mɔɔ jɪnnɔ kʊ ŋ nɪ mɔɔ ŋʊa kan cirbəə kɪ rɔ wɔɔ, k'a bʊr ŋ nɪ mɔɔ
taa naa ʊ, a ŋ zɪnzɛ.»
28 Yeezuu k'a naa hɪ bɪ, a ka ŋ lɛɛ an nɪ tam Zerizalɛm ʊ.

Yeezuu ɪ gasʊm Zerizalɛm ʊ
(Matiyee 21.1-11; Markɪ 11.1-11; Zaan 12.12-19)

29 K'a ta an n'a zɔm Bɛtfazee ma kan Betanii kɪ, Oliviyee ci bɪ zeezi bɪ, a
a karɪndanyɪnɔ nyɔɔ hɪɪya.
30 A n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «K'a ta kʊ k'a nɪ lɛɛ naa ʊ. K'awɔɔ ta an nɪ gasʊm,
awɔɔ brapoo yɪm n n'a kʊsɪ, bɪ gɔsɪ n da ʊ cɪna y. K'a hʊr a bʊr m.
31 Bɪ kʊ gʊaa awɔɔ lar, a ʊ: Bɔ m awɔɔ n'a hʊrlɛ? K'a hɪ m, a ʊ: Zuuba
lɛ n taa.»
32 Gʊɔɔ k'a ŋ nyɔɔ rɔ wɔɔ, kʊ ŋ ta bɪ, ŋ yaa hɔ haay bɪ yɪ amba Yeezuu
a hɪ bɪ m.
33 Kʊ ŋn'ɪ brapoo bɪ hʊrm bɪ, a zannɔ wɔɔ n a hɪ ŋ nɪ, ŋ ʊ: «Bɔ minto
m, awɔɔ n'a hʊrlɛ?»
34 Ŋ n'a nyɪ bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Zuuba lɛ n taa.»
35 Ŋ n brapoo bɪ gaa, ŋnɪ ta m Yeezuu zi, ŋn'a huuro ka ra, ŋn'a ka
Yeezuu n da ʊ.
36 K'a nɪ tam bɪ, gʊɔɔ wɔɔ n'a huuro kam zaa bɪ ra.
37 K'a a zɔ Oliviyee ci bɪ zerjɪ bɪ ma bɪ, heernyɔɔ gasʊ karɪndanyɪnɔ wɔɔ
ʊ, zamaa bɪ haay, ŋn'a leer busu, ŋn'a lɛ bɔm Woso ʊ hoserlo haay kʊ ŋ
y'a yɪ bɪ minto.
38 Ŋ ʊ:
«Cir k'a nɪ zɛm Zuuba Woso tɔ ma bɪ n barka yɪ.
Kʊ laafɪ n nyɪnta arzana ʊ,
kʊ lɛbɔʊrɛ n nyɪnta brama.»
39 Farizɛɛnrɔ gɔsɪnnɔ a hɪ Yeezuu m zamaa bɪ bire ʊ, ŋ ʊ: «Karɪnsaamba,
a ka k'ɪ karɪndanyɪnɔ wɔɔ n zɛ pi.»

40 A n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «A hı mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ m: Kʊ ŋ zɛ pi, jaarɔ n nı zee dam.»

Yeezuu ı nyi kam Zerizalɛm tɔ ma

41 K'a a zɔ Zerizalɛm kʊnɔ bı ma, an a to an a yı bı, a nyi ka a minto.
42 A n n'a hırɛ, a ʊ: «Ibıı sɔ, k'a dɔ ıbıı ʊ her, kʊ nka n nı laafıı karɛ ıbıı ʊ! Bı naa ma bı, a a nyaakʊm da ıbıı lɛɛ, ıbıı b'ı dam ma, ı yı y.
43 Sıra m, dɔmınnɔ ı zɛrɛ ıbıı minto, ıbıı jınnɔ wɔɔ tee kınkarɛ ıbıı pəŋŋə bı ma, ŋ bırlɛ ıbıı ma, k'a ıbıı da, ŋn'a so bıncɛ haay ʊ.
44 Ŋ y'ıbıı wurgəm haay, ıbıı kan ı zamaa kı. Ŋ bı jaa deem taan… tore, an bır a mim burə ʊ y, bala, ıbıı n dɔmım kʊ Woso bʊr k'a b'a da ı han bı dɔ y.»

Yeezuu gasʊ Wosocɛ ʊ, an n'a cirbəə zi bam
(Matiyee 21.12-17; Markı 11.15-19; Zaan 2.13-22)

45 Yeezuu gasʊ Wosocɛ ʊ, an nı lam hɔheenno wɔɔ ra.
46 A n a hı ŋ nı, a ʊ: «N y'a gʊrsıra ba, ŋ ʊ: ‹Mɔɔ cɛ bı nyıntam yaadarɛ cɛ.› B'awɔɔ, awɔɔ sa a ba konno bıncɛ.»
47 Yeezuu ı hɔ dındam dɔmım haay Wosocɛ ʊ b'ʊ. Wosocɛmannıbənno jıtannɔ kan wosocikarınsaambɔɔ kı, tara cinno kı y'a karɛ a zɛrɛ zaa ma.
48 Bı hɔ kʊ ŋ y'a cınta k'a ba bı, ŋn'a zaa yı y, bala, zamaa bı haay y'a tʊr karɛ a meerbaa ma kan bʊraama gʊta kı.

20

Yeezuu lɛ a to ka?
(Matiyee 21.23-27; Markı 11.27-33)

1 Dɔmınnɔ wɔɔ duro ʊ hindeem ʊ, Yeezuu k'a nı hɔ dındam zamaa bı m Wosocɛ ʊ, an nı Woso lemim nyınta pa dam bı, wosocɛmannıbənno jıtannɔ kan wosocikarınsaambɔɔ kı, kan *gʊɔɔgusinno kı bʊr zi.
2 Ŋ n a hı, ŋ ʊ: «Lɛ kara ıbıı n ta m ı nı naa bam nı, gɛɛ, bɔ a ʊ, nka lɛ ʊ, k'ı hı wɔɔ m?»
3 A n a nyı bɔ ʊ ŋ nʊ, a ʊ: «Mɔɔ mıŋŋa sɔ, mɔɔ laaka darɛ awɔɔ han, k'a hı mɔɔ m:
4 Zaan batɛm bı, a to a ʊ brama gɛɛ gʊɔɔ zi?»
5 Ŋ n'a hɔɔn dam kan kʊ kı, ŋ ʊ: «Kʊ wɔɔ ʊ: A to a ʊ brama, a y'a hırɛ, a ʊ: Bɔ minto m awɔɔ n a mim si gɛ?
6 Bı, kʊ wɔɔ ʊ: A to a ʊ gʊɔɔ zi, zamaa bı haay wɔɔ gʊngʊɛɛnm jaarɔ m, bala, ŋ sıra ka, ŋ ʊ Zaan bı nyınta wosolɛsinnısorazaa.»
7 Ŋ n a nyı bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Wɔɔ n a dɔ k'a to a ʊ ka y.»
8 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Mɔɔ sɔ, mɔɔ b'a hırɛ awɔɔ m, kʊ nka ı lɛ ka mɔɔ ʊ, mɔɔ nı naa barɛ y.»

Dıvɛnsıra zibənno hɔbɔkʊrɛnoom
(Matiyee 21.33-46; Markı 12.1-12)

9 A n nı hɔbɔkʊrɛnoom naa do dam zamaa bı m, a ʊ: «Gʊaa ı dıvɛnsıra da ʊ, an a ka a zibənno ʊ, kʊ ŋ n'a zi ba, an ta zaa jintə ra.
10 K'a dɔmım a ku bı, a a zibəənyı deem nyɔɔ dıvɛnsıra zibənno wɔɔ zi, k'an aa a hɔ si an b'a ka a ʊ. Bı, dıvɛnsıra zibənno wɔɔ a nyasʊ ŋn'a zɛ, ŋn'a ka an doo a wɔ m tu.
11 A n a ya, an a zibəənyı vanta nyɔɔ, ŋn'aa bı nyasʊ ŋn'a zɛ sɔ, ŋn'a sʊnsɔ wʊ, ŋn'a ka an doo a wɔ m tu.
12 A n a ya, an a vanta nyɔɔ a kaakʊ hɔ ma, ŋnı bı zɛ, ŋnı yaaba da ma, ŋnı la ra.

13 Dıvɛnsırazaa bı n a hı a mıŋŋa m, a ʊ: Kʊ m a ba lɔ? Mɔɔ yı m nyı ŋʊarɛ bı nyɔɔm. Ŋ bı daŋ ʊ barɛm.
14 Kʊ ŋ y'a nyı bı yı bı, dıvɛnsıra zibənno wɔɔ n a dında kan kʊ kı, ŋ ʊ: Naa do n nı zɛm b'a so ʊ. Ʊ a nyasʊ ʊ a zɛ gər k'ʊ ʊ so arzaka b'ʊ.
15 Ŋ n a nyasʊ, ŋnı bɔ m dıvɛnsıra ʊ b'ʊ toore ma, ŋn'a zɛ gər. Bɔ dıvɛnsırazaa bı n n'a barɛ ŋ nı?
16 A zɛm bı bʊr, an b'a ka ŋnı dıvɛnsıra zibənno wɔɔ zınzɛ, an dıvɛnsıra bı ka a vantɔɔ ʊ.» Kʊ ŋ naa ma bı, ŋ ʊ: «Ayy…, kʊ naa bı ba y!»
17 Yeezuu n a nya ŋ lɛ an dıga ŋ ma, an a hı ŋ nı, a ʊ: «Wosoci bı gʊrsıra naa do jı m bɔ nı?
Jaa kʊ cɛdonno a bɔ ʊ ŋn'a zo bı, bı y'a ba cɛ bı jaa wısı.
18 Kʊ gʊaa a do jaa bı do ra, hısıga a zaa nawʊm. Bı, kʊ jaa bı do a da gʊaa ra, a hɔɔnsı an nawʊm.»
19 Wosocikarınsaambɔɔ kan wosocɛmannıbənno jıtannɔ kı y'a karɛ a nyasʊrɛ ma b'ʊ lɛɛm, bı ŋ yı nyi bam zamaa bı m. Ŋ y'a jı ma mıŋŋa, ŋn'a dɔ ŋ ʊ, hɔbɔkʊrɛnoom naa do da a ʊ awɔɔ tɔ ma.

Rɔm cir yawʊr karɛ mim
(Matiyee 22.15-22; Markı 12.13-17)

20 Ŋ nı nyınta, ŋn'ı dundom Yeezuu zi, ŋnı gʊɔɔ nyɔɔ zi, ŋnı tırgabaa ka a ra. K'a ku a nyasʊ a meerbaa nɔ ʊ, a ka tara lɛɛzannɔ ʊ kan kʊzaa bı kı ʊ.
21 Ŋ laaka naa do da han: «Karınsaamba, wɔɔ dɔ ʊ ʊ, ıbıı ı meer bam, ı nı hɔ dındam kan sıra kı, ı bır nyi bam gɔsı nı y, ı nı Woso zaa hɔ dındam kan a sıra kı.
22 A a ga m k'ʊ Rɔm cir yawʊr ka gɛɛ, a n a ga nı?»
23 Yeezuu k'a ŋ zambʊ bı dɔ bı, a ʊ:
24 «K'a busoo ka m ʊ deem naa ʊ. Nka meer kan a tɔ kı nı busoo bı burə ʊ naa?» Ŋ n'a nyı bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Rɔm cir hɔ m.»
25 A n a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a Rɔm cir tɔ hɔ ka ʊ, k'a hɔ kʊ Woso a so ʊ bı ka ʊ sɔ.»
26 Ŋ n a da ma, ŋnı Yeezuu nyasʊ a meerbaa nɔ ʊ zamaa bı lɛɛ y. A nyıbɔʊrɛ bı k'a a ka ŋ n zɛ kədə bı, ŋ zɛ pi.

Sadisɛɛnrɔ laakadarɛ gəəno mımbɔʊrɛ minto
(Matiyee 22.23-33; Markı 12.18-27)

27 Sadisɛɛnrɔ kʊ ŋ nı bısı kam gəəno mımbɔʊrɛ ma bı, ŋ gɔsınnɔ a zɔ Yeezuu ma, ŋn'a lar, ŋ ʊ:
28 «Karınsaamba, Moyiisi a gʊrsıra ba wɔɔ minto, a ʊ: ‹Kʊ gʊaa ga an a gʊ a lʊ ma b'a n nyı yı kan kı y, k'a danyı n a si an nyınɔ yı kan kı a minto.›
29 Gʊaa ı nyınta, a nyınɔ saanhına: Lɛɛkarɛzaa bı n lʊ sa an ga an a gʊ ma b'a n nyı yı kan kı y.
30 A hııya hɔ bı n lʊ bı si,
31 a kaakʊ hɔ bı maam sɔ, an ta an nyınɔ saanhına rɔ wɔɔ ku. Ŋ haay gınga bı ŋ nı nyı yı kan lʊ bı kı y.
32 A nyarɛ ma bı, lʊ bı ga sɔ.
33 Bı, lʊ naa do, gəəno mımbɔʊrɛ dɔmım ʊ, nka hɔ m lʊ bı nı? Kʊ ŋ haay lʊ bı si bı?»
34 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Zamaa naa do gʊɔɔ wɔɔ ı lannɔ gɛɛ yaarɔ sam.
35 Bı, gʊɔɔ kʊ ŋ y'a ga mımbɔʊrɛ m Woso mım ʊ, ŋnı zɛm bı mısırbaa ba durnya k'a nı zɛm bı nɔ ʊ rɔ wɔɔ, ŋ bı lʊ gɛɛ yar sam b'ʊ y.

36 Ŋ b'a dam ma ŋnɪ ga dɔ y, bala, ŋ bɔm kʊ ʊ kan malɛɛkarɔ kɪ. Woso
nyɪnɔ m, kʊ ŋ y'a mɪm bɔ ʊ gəəno bire ʊ bɪ minto.
37 Moyiisi gəəno mɪmbɔʊrɛ bɪ hɪnka mɪŋŋa, bɪncɛ niŋŋə kʊ Wosoci nɪ
tutugu mim dɪndaŋ ʊ b'ʊ, an nɪ Zuuba Woso birm Abraham Woso, Izakkɪ
Woso, Zakɔɔb Woso.
38 Bɪ Woso bɪ, gəəno Woso bɛɛ y, mɪsɪɪrɔ Woso m, bala, hɔ haay mɪsɪr a
minto.»
39 Wosocikarɪnsaambɔɔ gɔsɪnnɔ meerbaa bɪ si, ŋ ʊ: «Karɪnsaamba, ɪ
meer ba mɪŋŋa.»
40 Ŋ bɪr yɛm dɔ k'a laaka da han mim sɪ ma y.

N y'a ba lɔ, n n'a hɪrɛ n ʊ, Krista bɪ Davɪd Nyɪ nɪ?
(Matiyee 22.41-46; Markɪ 12.35-37)

41 Yeezuu n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Wɔɔ y'a bam lɔ, ʊ a hɪ, ʊ ʊ: ‹Krista bɪ, *Davɪd
Nyɪ› nɪ?
42 Kʊ Davɪd mɪŋŋa n'a hɪm laarɔ ci nɔ ʊ, a ʊ:
Mɔɔ Zuuba Woso a hɪ mɔɔ Zuuba m:
nyɪnta mɔɔ bɪsɪ ʊ,
43 an ta an dɔmɪm kʊ mɔɔ n'ɪbɪɪ jɪnnɔ wɔɔ bam gankarahɔ,
k'ɪ gam ka ŋ la bɪ ku.
44 Naa y'a hɪnkarɛ a ʊ, Davɪd y'a birm ‹Zuuba›. A nyɪnnɪ m lʊnlɔ kɛɛrɛ?»

Yeezuu ɪ wosocikarɪnsaambɔɔ wɔɔ mim dɪndam
(Matiyee 23.1-36; Markɪ 12.38-40)

45 Kʊ zamaa bɪ haay n'a tʊr kam bɪ, Yeezuu a hɪ karɪndanyɪnɔ wɔɔ m,
a ʊ:
46 «K'a dundo a zi kan wosocikarɪnsaambɔɔ kʊ ŋ nɪ bɪmbɪr zabarɔ m
nɔ wɔɔ kɪ. Ŋ gʊɔɔ yaadarɛ ŋʊa daasɪrɔ bire ʊ. Ŋ lɛɛkarɛ bɪncɛrɔ ŋʊa
yaadarɛcɛrɔ ʊ, ŋ lɛɛkarɛ bɪncɛrɔ ŋʊa sɔ hɔbɪrɛ bɪncɛ ʊ.
47 Ŋ nɪ zonno hɔ yɔrɛ ŋ nɪ, ŋn'ɪ yaa jintoo dam, kʊ ŋ n'a yɪ. N yɪ ŋ dʊdɔ
yarm, ŋnɪ hʊnhʊrlɛ yɪ gʊta an lɛ da.»

21

Zoro ganwʊrɛ
(Markɪ 12.41-44)

1 Yeezuu k'a a mɪm busu bɪ, a arzakazannɔ yɪ, ŋn'ɪ busoo dam ganwʊrɛ
mɔr ʊ.
2 A n zoro yɪ sɔ cicirzaa m, an tamma hɪɪya da ʊ.
3 A n a hɪ, a ʊ: «Sɪra mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m, zoro cicirzaa naa do a da ʊ
an lɛ da ŋ nɪ haay.
4 Bala, nawɔnnɔ haay busoo k'an ta ŋ ʊ gʊta bɪ ŋ y'a bɔ ʊ ŋn'a da
ganwʊrɛ mɔr b'ʊ, bɪ zoro bɪ busoo k'a n'a wɔ ʊ b'a ka haay.»

Wosocɛ wurgəre mindində kan durnya nyarɛ mim kɪ
(Matiyee 24.1-2; Markɪ 13.1-2)

5 Gɔsɪnnɔ kʊ ŋ nɪ Wosocɛ bɪ mim dɪndam, ŋn'a lɛ bɔrɛ a gʊɛrɛ ʊ, a jaarɔ
wɔɔ mɪŋŋabaa ʊ, kan ganwʊrɛ kʊ ŋ y'a bankam bɪ kɪ bɪ, Yeezuu a hɪ ŋ
nɪ, a ʊ:
6 «Dɔmɪm ta ʊ an nɪ zɛm, hɔ k'awɔɔ n n'a yɪm naa, jaarɔ wɔɔ bɪ gɔɔtam
kʊ burə ʊ y, ŋ haay wurgəm.»
(Matiyee 24.3-14; Markɪ 13.3-13)

7 Ŋ n a lar, ŋ ʊ: «Karɪnsaamba, naa zɛm brɔ? Bɪ makra kara n nɪ naa
dɔmɪm hɪnkarɛ?»

8 A n a hı, a ʊ: «K'a dundo a zi, a b'a ka ŋnı braba a nı y, bala, gʊɔɔ gʊta
zɛm b'a hı mɔɔ tɔ m, ŋ ʊ: Awɔɔ m Krista, gɛɛ: Dɔmım a ku. A bı zu ŋ ʊ y.
9 K'awɔɔ bı yar barɛ mim ma, tara gʊɔɔ n wuti kan a cinno kı, a da bı
bɔ ʊ y. Bala, pakra m kʊ bı n lɛɛ ka an bʊr, b'a nyarɛ bɛɛ m bı lɛɛm y.»
10 A a ya, an a hı ŋ nı, a ʊ: «Tararɔ wutim kan kʊ kı yar m, tara cinno
n wuti kan kʊ kı.
11 Tara hinkərɛ gʊta zɛm bı nyınta ʊ, yaaba bʊnyaarɔ kan nɔ kı zɛm
bı nyınta ʊ bıncɛ-bıncɛ. Hɔɔrɔ bam ŋnı nyibəə gʊta da gʊɔɔ ma, kan
makrarɔ gʊtɔɔ kʊ ŋ y'a to brama kı.»

Ʊ jım kɔɔkɔɔ fıryırɛ dɔmım ʊ

12 «Bı, an nı lɛɛ kam naa haay lɛɛ bı, n y'awɔɔ gʊrm, n nı fır ka awɔɔ
ma, n y'a karɛ, n n'awɔɔ dʊdɔ ka sokʊmacɛrɔ ʊ, n n'awɔɔ du lɔnnɔcɛ ʊ, n
tarɛ awɔɔ m cinno kan lɛɛzannɔ kı taa mɔɔ tɔ ma.
13 Bı n nı nyıntarɛ awɔɔ kasɛtı karɛ dɔmım mɔɔ minto.
14 Bı, a bı lɛɛ ka a a hɔɔn da minno nɔɔn duro nyıbɔʊrɛ ma y.
15 Bala, mɔɔ meerbaa dɔrɛ kan hɔɔn kı karɛ awɔɔ ʊ, b'awɔɔ jınnɔ wɔɔ
gʊaa deem b'a dam ma an awɔɔ meerbaa nyı bɔ ʊ, gɛɛ, an bısı ka ma y.
16 Awɔɔ mıŋŋɔɔ zırɔ kan a dɔɔ kı, awɔɔ danyınɔ kı, awɔɔ dogʊɔɔ kı,
awɔɔ gʊaasıbɔɔ kı, n n'awɔɔ nyasʊrɛ, bı, ŋ y'awɔɔ gɔsınnɔ zınzɛm.
17 Gʊaa haay sɔrɛ awɔɔ m mɔɔ tɔ ma.
18 Bı, awɔɔ minkə deem taan… bı nyaanım awɔɔ mim ʊ y.
19 Awɔɔ tʊntɔʊrɛ n nı mısırbaa karɛ awɔɔ ʊ.»

Zerizalɛm zaarbarɛ
(Matiyee 24.15-21; Markı 13.14-19)

20 «K'awɔɔ bı Zerizalɛm yı yarbənno n bır ma, k'a dɔ a ʊ, a wurgəre
dɔmım a zɔ.
21 Kʊ gʊɔɔ kʊ ŋ nı Zidee ʊ rɔ wɔɔ n a si, ŋnı ta ciro ʊ, gʊɔɔ kʊ ŋ nı tara
nɔ ʊ rɔ wɔɔ n bɔ, gʊɔɔ kʊ ŋ nı bɔlɛɛmarɔ ʊ rɔ wɔɔ, ŋ bı gasʊ tara nɔ ʊ y!
22 Woso heerbusu dɔmım m dɔmınnɔ wɔɔ duro m, bı hɔ haay kʊ n y'a
gʊrsıra ba Wosoci ʊ bı n nı kʊ yıŋ ʊ.
23 A pakra bam lannɔ jısızannɔ kan lannɔ kʊ ŋ nı nyɔ karɛ a nyınɔ ʊ
rɔ wɔɔ kı m dɔmınnɔ wɔɔ duro ʊ, bala, cicir gʊta y'a dam tara bı ra kan
heerbusu gʊta kı zamaa bı minto.
24 N gʊɔɔ gʊta zınzɛm kargʊrɔ m, ŋ gɔsınnɔ gʊrm lɔmbaa nɔ ʊ do haay
bire ʊ, do vantɔɔ tʊntɔm Zerizalɛm la an ta an do vantɔɔ wɔɔ dɔmım bı
nyarɛ ku.»

Gʊaanyı bı wusigəre hinni
(Matiyee 24.29-31; Markı 13.24-27)

25 «Makrarɔ nyıntaŋ ʊ woso kan mom kı monyaarɔ kı nɔ ʊ. Tara burə
ʊ, do haay gʊɔɔ nyıntam kɔrɛ nɔ ʊ, ŋ b'a banjı dɔrɛ y, higʊta paŋŋa kan
a kurəro tatʊr kı tɔ ma.
26 Gʊɔɔ n'a mom, hoonsi n ta ŋ lɛ hɔ k'a nı zɛm tara burə ʊ bı hɔɔndarɛ
nɔ ʊ. Bala, n brama paŋŋazannɔ hinkəm.
27 Bı kur bı, ŋ Gʊaanyı bı yırɛ an bır zɛm warkʊ nɔ ʊ kan paŋŋa gʊta
kı, cirbəə kı.»
28 «Kʊ minno nɔɔn duro haay bʊr ŋn'ı barɛ, k'a a bɔɔta a dıga brama,
awɔɔ bʊmbɔrɛ a zɔ.»

Woso cirbəə zɔrɛ
(Matiyee 24.32-35; Markı 13.28-31)

29 A n hɔbɔkʊrɛnoom da ŋ nı, a ʊ: «K'a dıga sɔɔn kan gɔrɔ haay kı ma.

30 K'awɔɔ yı ŋn'ı lɛɛ daa darɛ, awɔɔ dɔ mıŋŋa a ʊ, siire a zɔ.
31 A maam sɔ kan awɔɔ kı. K'awɔɔ bı naa yı an nı zɛrɛ, k'a dɔ a ʊ: Woso cirbəə b'a zɔ.
32 Sıra mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, zamaana naa do bı cenim kʊ nawɔnnɔ haay bɛɛ ba y.
33 Brama kan tara kı cenim, bı mɔɔ meerbaa bı bı cenle y.»

A bı hinceem ba y

34 «K'a dundo a zi, a b'a heer gore da ʊ kan bɛɛ mire waası kı, hɔ bı gʊta kı, kan durnya minno hɔɔndarɛrɔ kı y, kʊ dɔmım naa do bı daata zɛ awɔɔ ra y,
35 amba zaŋŋa hɔ bı nı y. Bala, a y'a kum gʊaa haay k'a nı tara burə ʊ ra.
36 A b'a zuu ʊ y, k'a yaa da dɔmım haay, k'a a da ma, a bɔ lɛm hɔ haay k'a nı zɛm bı ma, k'a jım brama, Gʊaanyı bı lɛɛ.»
37 Dɔmım haay Yeezuu tır ta an aa hɔ dında Zerizalɛm Wosocɛ ʊ. Bı, yirbəə haay a tır bɔ, an ta ci kʊ n n'a birm Oliviyee ci bı ra, dɔ n tır mı m b'ʊ.
38 Bı wutigʊta nı, zamaa bı tır ta zi Wosocɛ ʊ b'ʊ, ŋn'aa a tʊr ka ma.

22

Jıtannɔ y'a kam Yeezuu zɛ ma
(Matiyee 26.1-5; Markı 14.1-2; Zaan 11.45-53)

1 Bur kʊ n n nyʊnyɔɔ da ma *cibsa kʊ n a birm pakkı bı y'a zɔm.
2 Wosocɛmannıbənno jıtannɔ kan wosocikarınsaambɔɔ kı y'a kam zaa k'a n'a sam k'a a ku a zɛ bı ma. Bala, ŋ yı nyi bam gʊɔɔ wɔɔ m.

(Matiyee 26.14-16; Markı 14.10-11)

3 Bı, Sʊtaana gasʊ karındanyınɔ bueerehııyɔɔ wɔɔ gʊaa deem heer ʊ. Zidas m, gʊaa kʊ n n'a birm Iskarıyɔtı bı m.
4 A n ta, an aa a dında kan wosocɛmannıbənno jıtannɔ wɔɔ kı, kan Wosocɛ dɔmazannɔ cinno wɔɔ kı, hɔ k'a n'a bam k'a Yeezuu nyasʊ a ka ŋ ʊ.
5 Bı ŋ heer nyɔɔ gʊta ŋn'a dında kan kʊ kı, ŋ ʊ: k'a busoo ka ʊ.
6 Bı, Zidas yɛ sɔ, an n'a kam dɔmım k'a n'a dam ma, an Yeezuu nyasʊ a ka ŋ ʊ bı ma, kʊ zamaa bı b'a dɔ y.

Pakkı cibsa hɔbırɛ bankarɛ
(Matiyee 26.17-25; Markı 14.12-21; Zaan 13.21-30)

7 Bur kʊ n n nyʊnyɔɔ da ma cibsa, n nı pakkı sinnyɛɛm mannı bam ma bı dɔmım a zɔ.
8 Yeezuu n Pıyɛɛr nyɔɔ kan Zaan kı an a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a ta, a yaa pakkı cibsa hɔbırɛ bı banka k'ʊ b'a bı.»
9 Ŋ n a lar, ŋ ʊ: «Ɩbıı lɛ n taa k'ʊ aa hɔbırɛ bı banka ka?»
10 A n a nyı bɔ ŋ n'ʊ, a ʊ: «K'a dıga a, k'awɔɔ gasʊ tara nɔ ʊ b'ʊ, awɔɔ gʊaayar deem zɛŋ ʊ, an gər busu kan hi kı, k'a zu kʊ ʊ kan kı, a gasʊ har k'a nı gasʊŋ ʊ b'ʊ.
11 K'a hı har bı zaa m, a ʊ: Karınsaamba y'ıbıı larm: saanɔɔcɛ ı ka, kʊ m bı pakkı hɔbırɛ bı kan m karındanyınɔ wɔɔ kı?
12 A cɛ gʊta hınkarɛ awɔɔ m mim ʊ, n nı mɔrlɔ wɔɔ banka haay, bıncɛ bı do ʊ, awɔɔ n nı pakkı hɔbırɛ bı bankaŋ ʊ.»
13 Ŋ n ta, ŋn'a hɔ haay k'a a hı bı yı, ŋnı pakkı hɔbırɛ bı ba.

Pakkı daa hɔbırɛ
(Matiyee 26.26-30; Markı 14.22-26; 1 Korɛntı zannɔ 11.23-25)

14 Wakatı bı k'a a ku bı, Yeezuu yaa nyınta kan a zibəəzannɔ wɔɔ kı, k'a
hɔbırɛ bı bı.
15 A n a hı ŋ nı, a ʊ: «Mɔɔ ŋʊa gʊta kʊ m pakkı hɔbırɛ naa do bı kan
awɔɔ kı, kʊ m bɔkarɛ m fır yı.
16 Bala, mɔɔ y'a hırɛ awɔɔ m: mɔɔ bı m yarɛ m hɔbırɛ naa do bı fıga
y, k'a mim m tolle ba an kʊ yı Woso cirbəə nɔ ʊ.»
17 A n hɔmire sa, an yaa da Woso m barka, an a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a si a a
mi kan kʊ kı.
18 Bala, mɔɔ y'a hırɛ awɔɔ m: a nya her mɔɔ bı m yarɛ m dıvɛn mi
dʊntɔ y, an ta an Woso cirbəə bı zɛrɛ dɔmım ku.»
19 A n bɔkarɛ an bur sa, k'a yaa da Woso m barka an a nya bı, a a zınzɛ
ra an a ka ŋ ʊ, an n'a hırɛ, a ʊ: «Mɔɔ mɛ m naa, [mɔɔ n a ka awɔɔ minto.
K'a naa ba mɔɔ tɔdaanɔʊ minto.»
20 Hɔbırɛ bı kur bı, a hɔmihɔ sa an a ba maam sɔ, an a hı ŋ nı, a ʊ:
«Hɔmire naa do gʊaasıbabaa daa hɔmire m. Mɔɔ ma m, an a lo awɔɔ
minto.]»

Yeezuu y'a zɛ zaa mim dındam

21 «K'a tʊr ka, gʊaa k'a nı mɔɔ nyasʊm k'a mɔɔ ka bı, a ı hɔbırɛ bıncɛ
ʊ naa ʊ kan mɔɔ kı.
22 Sıra m, Gʊaanyı bı zɛm bı ga, amba Woso lɛɛ ka an a hı bı m. Bı, kʊsı
ı kan gʊaa k'a nı mɔɔ nyasʊm k'a mɔɔ ka bı kı.»
23 Bı, karındanyınɔ wɔɔ a sıŋŋıda sa ŋn'ı kʊ larm: «Wɔɔ bireyaa ʊ naa
ʊ, nka n nı mim naa do barɛ?»

Nka m jıtaarɛ?

24 Ŋ wuti bısıkarɛ vanta m kan kʊ kı, k'a a dɔ nka m jıtaarɛ gɛ.
25 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Do vantɔɔ cinno ı cirbəə bım ŋn'a so a
tarazannɔ ʊ, bı cinno wɔɔ y'a kam gʊɔɔ kʊ ŋ y'a so ŋ ʊ rɔ wɔɔ nı ŋ birm:
mimmıŋŋabənno.
26 B'awɔɔ kan kʊ kı, a b'a ba maam y. Bɔ n jıtaarɛ awɔɔ bireyaa ʊ bı,
k'an a ba awɔɔ dam poore. Bɔ y'a so awɔɔ ʊ bı, k'an a ba awɔɔ zibəənyı.
27 Nka m jıtaarɛ paan...? Bɔ ı nyınta an nı hɔbırɛ bım bı m gɛɛ, bɔ ı
hɔbırɛ sa an n'a kam bı nı? Mɔɔ ʊ: bɔ ı nyınta an nı hɔbırɛ bım bı m. Bı,
mɔɔ y'awɔɔ bireyaa ʊ am zibəənyı hɔ bı m.»
28 Awɔɔ, awɔɔ gɔɔta kan mɔɔ kı dɔmım haay m cicir nɔ ʊ.
29 Bı y'a ka mɔɔ nı cirbəə bıncɛ bankam awɔɔ minto, amba mɔɔ Zı a
banka mɔɔ minto bı m.
30 K'a a da ma, a b'a zɛ kʊ ra kan mɔɔ kı a hɔ bı, a hɔ mi mɔɔ cirbəə bı
nɔ ʊ. K'a a da ma sɔ a nyınta cirbəəduuro ra, a Israyɛl do bueerehııyɔɔ
wɔɔ dʊdɔ yar.

Yeezuu Sımɔɔn Pıyɛɛr bısıkarɛ mim hı
(Matiyee 26.31-35; Markı 14.27-31; Zaan 13.36-38)

31 Bı, Zuuba a hı, a ʊ: «Sımɔɔn, Sımɔɔn, Sʊtaana a yɛ k'awɔɔ daŋŋa am
hɔyaa hɔ bı m.
32 Bı mɔɔ yaa da ıbıı minto k'ıbıı sırakarɛ b'a da jım ʊ y. Bı k'ıbıı ı bɔ
ı bʊr mɔɔ zi, k'ı danyınɔ heer ba kookoo.»
33 Pıyɛɛr n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Zuuba, mɔɔ yɛ kʊ m ta kan ıbıı kı lɔnnɔcɛ
ʊ. Baa kʊ zɛ m sɔ, mɔɔ yɛrɛ m ga kan ıbıı kı.»
34 Bı Yeezuu a hı, a ʊ: «Pıyɛɛr, mɔɔ y'a hırɛ ıbıı m, ıbıı bısı kam gum
naa ʊ, ı ʊ: ıbıı n mɔɔ dɔ y, gallɛm kaakʊ, koo n bɔkarɛ an baa da.»

Zoobarɛ dɔmım a zɔ

35 A n a hı ŋ nı, a ʊ: «Kʊ mɔɔ awɔɔ nyɔɔ, awɔɔ n busoohɛra sa y kan bɔɔn kı, kʊsɔrɔ kı bı, bɔ ı kʊrɔ awɔɔ ʊ?» Ŋ n a nyı bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Hɔsı.»

36 A n a hı ŋ nı, a ʊ: «Naa ma kɛɛrɛ bı, gʊaa k'a nı busoohɛra m bı, k'an a sa; Gʊaa k'a nı bɔɔn m bı, k'an a sa sɔ. Gʊaa k'a ba kargʊ m bı, k'an a huu hɛɛ an a si m.

37 Bala, mɔɔ y'a hırɛ awɔɔ m: mim niŋŋə kʊ n y'a gʊrsıra ba Wosoci nɔ ʊ mɔɔ minto bı kʊ yım: ‹N y'a lɛ sa n a da mimbʊnyaabənno barla.› Bı sıra m, hɔ niŋŋə kʊ n y'a gʊrsıra ba mɔɔ minto bı kʊ yım.»

38 Ŋ n a hı, ŋ ʊ: «Zuuba, kargʊrɔ hııyɔɔ ba n na.» A n a nyı bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «A bʊrbɔ.»

Yeezuu ı yaa dam Oliviyee ci mim ʊ
(Matiyee 26.36-46; Markı 14.32-42)

39 Yeezuu bɔ an ta Oliviyee ci mim ʊ, amba a tır a bam bı m. A karındanyınɔ wɔɔ n zu kʊ ʊ kan kı.

40 K'a lee ku bıncɛ b'ʊ bı, a a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a yaa da, a yaa n a do makra nɔ ʊ.»

41 A n a jɛ bɔ ŋ ma, an ta lɛɛ poore, an a kukurə zɛ, an nı yaa darɛ, a ʊ:

42 «M Zı, k'ı lɛ taa k'ı fır naa do gʊ mɔɔ ma, kan bı kı haay ı bı mɔɔ hɔɔnhɔ ba y, ı hɔ ba!» [

43 Bı ma bı, malɛɛka y'a to arzana ʊ, an b'a hınka m, an a paŋŋa da ra.

44 Yeezuu nı zoo kaŋŋıda bam a heer ʊ, an n'a tʊntɔŋ ʊ kan yaadarɛ kı, a lɛɛmaa n'a ba am macina hɔ bı m, an nı surm tara ʊ.]

45 K'a yaa bı da bı, a wuti, an bʊr a karındanyınɔ wɔɔ zi, an bı dıga a ŋ hinceem ba heerzarlɛ nɔ ʊ.

46 A n ŋ lar, a ʊ: «Bɔ minto m, awɔɔ nı hinceem barɛ? K'a wuti, a yaa da k'a b'a do makra nɔ ʊ y!»

Yeezuu nyasʊrɛ
(Matiyee 26.47-56; Markı 14.43-50; Zaan 18.3-11)

47 Kʊ Yeezuu gɔɔta an nı meer bam bı, gʊaa cir gʊta bʊr. Iskarıyɔtı Zidas bı, karındanyınɔ bueerehııyɔɔ wɔɔ gʊaa deem b'ı nyınta gʊaa cir gʊta bı lɛɛ, an a zɔ Yeezuu ma k'a yaa da m.

48 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «Zidas, yaa ı n'a dam Gʊaanyı bı m kan daʊrɛ kı, k'ı zambʊ ba ma gɛ?»

49 Bɔɔ ı nyınta kan Yeezuu kı rɔ wɔɔ kʊ ŋ hɔ k'a n'a bam k'a nyınta ʊ bı yı bı, ŋ y'a lar, ŋ ʊ: «Zuuba, ʊ ŋ zɛ kargʊ m gɛ?»

50 Bı ŋ gʊaa deem wosocɛmannıbər jıtaarɛ zibəənyı sakʊ an a bısı tʊr gʊ ma.

51 Bı Yeezuu a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a to maam.» A n bɔkarɛ an a wɔ da gʊaa bı tʊr bı ma, an a waa.

52 Yeezuu n a bɔ, an a hı wosocɛmannıbənno jıtannɔ wɔɔ m, kan Wosocɛ dɔmazannɔ cinno kı, kan gʊɔɔgusinno kʊ ŋ bʊr k'a b'a nyasʊ rɔ wɔɔ kı m, a ʊ: «Awɔɔ bʊr kan kargʊrɔ kı, bannɔ kı, ı ʊ, ta awɔɔ nawʊm koor nyasʊ jı ʊ.

53 Bı mɔɔ nyınta kan awɔɔ kı dɔmım haay Wosocɛ ʊ, b'awɔɔ n a wɔ da mɔɔ ma y. Naa ma bı, awɔɔ wakatı m kan monsigə cir bı hɔ kı.»

Pıyɛɛr bısıkarɛ
(Matiyee 26.57-58,69-75; Markı 14.53-54,66-72; Zaan 18.12-18,25-27)

54 Kʊ ŋ Yeezuu nyasʊ bı, ŋ y'a gaa, ŋnı ta m wosocɛmannıbər jıtaarɛ bı har ʊ. Pıyɛɛr n zu a jɛ ʊ laatʊ, an ta.

55 N nı sɛ hɛ hallu bireyaa ʊ, ŋnı nyınta b'ʊ. Pıyɛɛr n ta, an aa nyınta ŋ bireyaa ʊ sɔ.
56 Zibəənyılʊ k'a a yı an nı nyıntam sɛ bı lɛ ma b'ʊ bı, a dıga a sıı…, a ʊ: «Gʊaa naa do nyınta kan kı sɔ!»
57 Bı Pıyɛɛr bısı ka, a ʊ: «Lʊ, mɔɔ n a dɔ y.»
58 K'a yı poore bı, gʊaa vanta n a yı, an a hı, a ʊ: «ıbıı sɔ, ŋ gʊaa deem n'ıbıı m!» Pıyɛɛr n a nyı bɔ gʊaa bi nʊ, a ʊ: «Ayy…, ŋ gʊaa deem bɛɛ n mɔɔ nı y!»
59 K'a maasırɛ ba an wakatı deem ku bı, gʊaa vanta a ya, an a hı, an so ra, a ʊ: «Sıra m, gʊaa naa do nyınta kan kı! Galilee gʊaa m.»
60 Pıyɛɛr n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Gʊaa, mɔɔ n a dɔ kʊ bɔ ıbıı ʊ k'ı hı y!» Lɛɛm bı, k'a gɔɔta an nı meer bam bı, koo n baa da.
61 Zuuba n a bɔ, an dıga Pıyɛɛr ma. Pıyɛɛr n mim niŋŋə kʊ Zuuba a hı m bı tɔ da a nɔ ʊ: ıbıı bısı kam mɔɔ ma her gallɛm kaakʊ, ı ʊ: ıbıı n mɔɔ dɔ y, koo n bɔkarɛ an baa da.
62 A n bɔ garga ra, an nyi ka kan heerzarlɛ kı.

(Matiyee 26.67-68; Markı 14.65)

63 Gʊɔɔ kʊ ŋ nı dɔm Yeezuu ma rɔ wɔɔ ı yaa wʊm ma, ŋn'a zɛm.
64 Ŋ n pɛɛra sa, ŋn'a ku a meer la, ŋn'a lar, ŋ ʊ: «Wosolɛsinnısorazaa n'ı mı. Nka y'ıbıı zɛ, a hı?»
65 Ŋ n bɔkarɛ ŋnı sʊnsɔ do haay wʊ Yeezuu ma.

N ta Yeezuu m zıufʊrɔ dʊdɔkarɛ bıncɛ ʊ

(Matiyee 26.59-66; Markı 14.55-64; Zaan 18.19-24)

66 Woso k'a haan bı, tara bı jıtannɔ kan wosocɛmannıbənno kı, wosocikarınsaambɔɔ kı a so kʊ ma, ŋnı Yeezuu gaa, ŋnı bʊr m a dʊdɔkarɛ bıncɛ ʊ.
67 Ŋ n a hı m, ŋ ʊ: «Kʊ Krista n'ıbıı m, k'ı hı ʊ m!» A n a nyı bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Kʊ mɔɔ hı awɔɔ m, awɔɔ b'a sim mɔɔ nı y.
68 Bı, kʊ mɔɔ laaka da awɔɔ han sɔ, awɔɔ b'a nyı bɔm mɔɔ nʊ y.
69 Bı, naa ma kɛɛrɛ bı, Gʊaanyı bı y'aa nyınta Woso paŋŋazaa bısı ʊ.»
70 Ŋ haay n a hı, ŋ ʊ: «Bı minto bı, Woso Nyı n'ıbıı m na?» A n a nyı bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Awɔɔ hı, a m mɔɔ m.»
71 Bı, ŋ haay a hı, ŋ ʊ: «Kasɛtızannɔ zibəə ta wɔɔ ma ra! Wɔɔ mıŋŋɔɔ a lɛ mim bı ma.»

23

N ta Yeezuu m Pılatı taa

(Matiyee 27.1-2,11-14; Markı 15.1-5; Zaan 18.28-38)

1 Bı sokʊma zannɔ wɔɔ wuti, ŋnı Yeezuu gaa, ŋnı ta m *Pılatı taa.
2 Ŋ nı bɔkarɛ, ŋn'a sıŋŋıda sa, ŋnı mim ka ra, ŋ ʊ: «Wɔɔ sʊr gʊaa naa do ra, an nı wɔɔ tara gʊɔɔ nyʊnnyɔɔrɛ, an n'a tarɛ ŋ nı tolle, a ʊ: ŋ bı Rɔm cir yawʊr ka y. A n a ya, an n'a hırɛ, a ʊ: Awɔɔ m Krista, cir n'awɔɔ m.»
3 Pılatı n a lar, a ʊ: «Zıufʊrɔ cir n'ıbıı m nı?» Yeezuu n a hı, a ʊ: «Ibıı mıŋŋa y'a hı.»
4 Pılatı n a hı wosocɛmannıbənno jıtannɔ wɔɔ m kan zamaa bı kı, a ʊ: «Mɔɔ n gʊaa naa do kʊrɔma yı y.»
5 Bı, ŋ so ra, ŋ n'a hı, ŋ ʊ: «A mıŋŋa nı gʊɔɔ wɔɔ nyʊnnyɔɔrɛ a hɔdındarɛ nɔ ʊ. A sıŋŋıda a sa Galilee ʊ, an bɔ Zidee ʊ, an bɔkarɛ an lee ku naa ʊ.»

N ta Yeezuu m Hırɔɔdı zi

6 Pılatı k'a naa ma bı, a laaka da, a ʊ: «Gʊaa bı Galilee gʊaa m gɛ?»
7 K'a a dɔ a ʊ, *Hırɔɔdı gʊrga gʊaa m bı, a a nyɔɔ Hırɔɔdı zi. Bı nyınta
Zerizalɛm ʊ dɔmım bı do ʊ.
8 Hırɔɔdı k'a Yeezuu yı bı, a heer nyɔɔ gʊta, bala, a a ŋʊa k'a yı a dɔmım
laatʊ. Bala, a a mim ma, an n'a hɔɔn dam k'an hoser ba k'a yı.
9 A hɔ gʊta laaka da han, bı Yeezuu n a nyı bɔ ʊ y.
10 Wosocɛmannıbənno jıtannɔ kan wosocikarınsaambɔɔ wɔɔ kı nyınta
b'ʊ, ŋnı ŋʊaar ba, ŋn'a karɛ a lɛ m kan a paŋŋa jire kı.
11 Bı, Hırɔɔdı a zɛ kʊ ra kan a dɔmazannɔ wɔɔ kı, ŋnı Yeezuu zɛ, ŋnı
yaa wʊ ma, ŋnı cicir ka ma, ŋnı cinno huu du ma. Hırɔɔdı n a ka, ŋn'a
wusigəm ŋnı ta m Pılatı zi.
12 Hinni bı do ʊ bı, Pılatı kan Hırɔɔdı kı kʊ ŋ nyınta kʊ jınnɔ wɔɔ, ŋ
gʊaasıbabaa da kʊ ma.

N Yeezuu dʊdɔ yar, n ʊ, a a ga zɛ m
(Matiyee 27.15-26; Markı 15.6-15; Zaan 18.39–19.16)

13 Bı kur bı, Pılatı wosocɛmannıbənno jıtannɔ wɔɔ bir, kan cinno vantɔɔ
wɔɔ kı, gʊɔɔ wɔɔ kı,
14 an a hı ŋ nı, a ʊ: «Awɔɔ gʊaa naa do gaa a b'a ka mɔɔ ʊ, a ʊ: gʊɔɔ an
nı ŋ nyʊnnyɔɔm. Bı mɔɔ lar awɔɔ taa naa ʊ, bı mɔɔ n hɔsı yı, an a ba, an
bʊnyaa amba awɔɔ hı bı nı y.
15 Hırɔɔdı n hɔsı yı sɔ y, an a wusigə mɔɔ zi. Gʊaa bı n hɔsı ba an a ga
zɛ nı y.
16 Bı k'a yı ncınaaʊ, mɔɔ y'a kam ŋn'a hʊnhʊr mıŋŋa, m bɔkarɛ, m a
to.» [
17 Pakkı cibsa haay, pakra m kʊ Pılatı n ŋ hɔɔnhɔ lɔ deem bɔ an a ka ŋ
ʊ.]
18 Bı y'a ka, gʊɔɔ wɔɔ n a zɛ kʊ ra haay, ŋn'ı zee dam: «K'a gʊaa naa do
zɛ, k'a Barabas bɔ a ka wɔɔ ʊ.»
19 Barabas bı nyasʊ ŋ y'a ʊ, ŋn'a du lɔnnɔcɛ ʊ, nyaa k'a zɛ an a da tara
nɔ ʊ, an gər zɛ bı minto.
20 Pılatı n a ya, an meer ba kan gʊɔɔ wɔɔ kı k'a Yeezuu to.
21 Ŋ haay n zee da, ŋ ʊ: «K'a wɔ gɔdarkʊra ma! K'a wɔ gɔdarkʊra ma!»
22 Pılatı a ya, an ŋ lar a gallɛm kaakʊ hɔ ma, a ʊ: «Bɔ a ba an bʊnyaa?
Kʊ mɔɔ m, mɔɔ n hɔsı yı an a ba, an a ga zɛ nı y. K'a maam nı, mɔɔ y'a
kam, ŋn'a hʊnhʊr, m bɔkarɛ m a to.»
23 Ŋ n a gu, ŋn'a hı ŋn'ı som la kan zee kı, ŋ ʊ: «K'a wɔ gɔdarkʊra ma!»
Gʊɔɔ wɔɔ haay kʊ ŋ bʊgʊr bı n maam-maam bı, ŋ bʊr Pılatı la.
24 Pılatı n dʊdɔ bı yar amba ŋ lɛ n taa bı m.
25 Bı, a gʊaa nıŋŋə k'a yar ba, an gər zɛ, ŋn'a nyasʊ, ŋn'a du bı to, amba
ŋ y'a yɛ bı m. A n bɔkarɛ an Yeezuu to yarbənno m, kʊ ŋ n'a hɔɔnmim ba
m.

N yı tam Yeezuu m a zɛrɛ bıncɛ ʊ
(Matiyee 27.32-44; Markı 15.21-32; Zaan 19.17-27)

26 Kʊ yarbənno wɔɔ Yeezuu nyasʊ, ŋn'ı tam nı bı, ŋ Sirɛnnı gʊaa deem
kʊ n n'a birm Sımɔɔn bı zɛ ʊ, an a to poo ʊ an nı zɛm, ŋn'a nyasʊ, ŋn'a
da gɔdarkʊra bı busure ʊ k'an zu Yeezuu jɛ ʊ.
27 Zamaa gʊta zu a jɛ ʊ kan lannɔ kı. Lannɔ wɔɔ n zɛnyi da ʊ Yeezuu tɔ
ma.
28 Yeezuu n a bɔ, an a hı ŋ nı, a ʊ: «Zerizalɛm lannɔ, a bı nyi ka mɔɔ tɔ
ma y. K'a nyi ka a mıŋŋɔɔ tɔ ma an lɛ da, kan a nyınɔ kı.

29 Bala, dɔmɪm ta ʊ an nɪ zɛm, n nɪ zɛm b'a hɪ, ŋ ʊ: mimbirenyɪntazannɔ
m lannɔ kʊ cɪnarɔ m, kan lannɔ kʊ ŋ bɪr nyɪnɔ yɪm cɪna rɔ wɔɔ kɪ m, kan
bɔɔ ɪ nɪ nyɔ ka nyɪnɔ ʊ rɔ wɔɔ kɪ.
30 Dɔmɪm bɪ do ʊ bɪ, n y'a hɪm ciro m: K'a da wɔɔ ra, ŋn'a hɪ dimbirlɔ
m: K'a ku wɔɔ ra.
31 Bala, kʊ n y'a bam gɔ butur m ncɪnaaʊ, a zɛm bɪ nyɪnta gɔ gər ma
lɔ?»
32 Ŋ bibiiro gaa hɪɪya k'a yaa nɪ ŋ zɛ kan kɪ.

N Yeezuu wɔ gɔdarkʊra ma

33 Kʊ ŋ yaa lee ku bɪncɛ kʊ n n'a hɪm ma: ‹Minkorgo› bɪ, yarbənno yaa
a wɔ gɔdarkʊra ma b'ʊ kan bibiiro hɪɪyɔɔ wɔɔ kɪ. Deem a bɪsɪ, deem a
jɪsa.
34 Yeezuu n a hɪ, a ʊ: «M Zɪ, sugur ka ŋ ʊ, bala hɔ kʊ ŋ n'a bam bɪ, ŋ n
a jɪ dɔ y.» Bɪ jɛ ʊ bɪ, ŋ n pʊɛɛga da a huuro wɔɔ ma, ŋnɪ ŋ jir kan kʊ kɪ.
35 Zamaa bɪ n jɪm b'ʊ, an nɪ dɪgam. Tara cinno wɔɔ nɪ yaa wʊm ma,
ŋn'a hɪrɛ, ŋ ʊ: «A gɔsɪnnɔ bʊmbɔ. Kʊ Krista kʊ Woso a bɔ ʊ bɪ n'awɔɔ nɪ,
k'an a mɪŋŋa bʊmbɔ a zim.»
36 Yarbənno wɔɔ nɪ yaa wʊm ma sɔ. Ŋ y'a zɔ, ŋnɪ bɛɛ hɛɛnr ka ʊ, ŋn'a
hɪ, ŋ ʊ:
37 «Kʊ zɪɪfʊrɔ cir n'ɪbɪɪ m, k'ɪ ɪ mɪŋŋa bʊmbɔ ɪ zim.»
38 Ŋ nɪ warga deem zeŋŋə a mim la, ŋn'a gʊrsɪra ba ncɪnaaʊ, ŋ ʊ:
«Zɪɪfʊrɔ cir m naa.»
39 Bibii deem k'a nɪ zeŋŋəm gɔdarkʊra ma kan kɪ bɪ y'a sʊnsɔ wʊm, a
ʊ: «Krista bɛɛ n'ɪbɪɪ m na? I mɪŋŋa bʊmbɔ, k'ɪ wɔɔ bʊmbɔ sɔ.»
40 Deem bɪ n nyaa ba kan kɪ, a ʊ: «Ɪbɪɪ bɪr nyi bam Woso m na? Ɪbɪɪ ɪ
hʊnhʊrlɛ nɔ ʊ am a hɔ bɪ m.
41 Kʊ wɔɔ hɔ bɪ nɪ, a a ga m, k'ʊ hʊnhʊrlɛ yɪ an a ga wɔɔ mim barɛ m,
bɪ kʊ naa zaa nɪ, a mim ba ʊ y.»
42 A n bɔkarɛ, an a hɪ, a ʊ: «Yeezuu, k'ɪ yaa lee ku ɪ cirbəə bɪncɛ ʊ, k'ɪ
mɔɔ tɔ da ɪ nɔ ʊ.»
43 Yeezuu n a hɪ m, a ʊ: «Sɪra mɔɔ n'a hɪrɛ ɪbɪɪ m: her naa ʊ, ɪbɪɪ
nyɪntam kan mɔɔ kɪ arzana ʊ.»

Yeezuu zɛ
(Matiyee 27.45-56; Markɪ 15.33-41; Zaan 19.28-30)

44-45 Dɔmɪm bɪ do ʊ bɪ sinsebir da, monsigə gʊta n zɛ tara burə ʊ jilli,
woso n ter, lɛɛ n'a ba bimm… an ta an wakatɪ kaakʊ ku. Wosocɛ pɛɛra bɪ
n kaansʊ a bire ʊ.
46 Yeezuu n zee da kan paŋŋa kɪ, a ʊ: «M Zɪ, mɔɔ yɪ m nyi darɛ ɪbɪɪ wɔ
ʊ.» K'a naa hɪ bɪ, a ga.
47 Yarbənno zɔrɔ cir bɪ k'a hɔ k'a ba bɪ yɪ bɪ, a y'a lɛ bɔm Woso ʊ, a ʊ:
«Sɪra m, gʊaa naa do nyɪnta gʊaa tɪrga.»
48 Gʊɔɔ wɔɔ kʊ ŋ bʊr k'a bɪ dɪga a bɪ, kʊ ŋ hɔ haay k'a ba bɪ yɪ bɪ, ŋ y'a
wusigə ŋn'ɪ doom kan heerzar kɪ.
49 Bɪ Yeezuu dɔrɛrɔ wɔɔ haay, kan lannɔ kʊ ŋ zu kʊ ʊ kan kɪ hallɪ Galilee
ʊ saa… rɔ wɔɔ haay jɪm laatʊ ŋn'ɪ dɪgarɛ.

Yeezuu birle
(Matiyee 27.57-61; Markɪ 15.42-47; Zaan 19.38-42)

50-51 Gʊaa ɪ nyɪnta ʊ, a tɔ m Zozɛf. Zɪɪfʊrɔ kʊ deem kʊ n n'a birm
Arimatee kʊ bɪ gʊaa m. Gʊaa bɪ do nyɪnta mɪŋŋa, a nyɪnta gʊaa tɪrga. A
nyɪnta, an nɪ dɔm Woso cirbəə bɪ zɛrɛ ma. A nyɪnta dʊdɔkənno wɔɔ gʊaa
deem, b'a n yɛ hɔ kʊ dʊdɔkənno wɔɔ a cɪnta, ŋn'a ba naa ma y.

52 A n ta Pılatı zi, an aa Yeezuu gər bı yɛ han.
53 A n a zer gɔdarkʊra bı ma, an pɛɛra mıŋŋa ku ra, an aa wʊta yaa deem kʊ n y'a hɔn ci ʊ, bı n nı gər bir ʊ cına bı nɔ ʊ.
54 Pakkı cibsa hinni m, bı *sabaa y'a bam k'a sıŋŋıda sa sɔ.
55 Lannɔ kʊ ŋ y'a to Galilee ʊ ŋnı bʊr kan Yeezuu kı rɔ wɔɔ Zozɛf da zaa ʊ, ŋnı bı dıga yaa bı ma, kʊ ŋ Yeezuu bir lʊnlɔ gɛ.
56 Ŋ n a wusigə k'a yaa tidəər hi banka kan nyɔɔ kı. Bı, kan bı kı, sabaa hinni ʊ bı, ŋ hoon si amba Woso lɛ ka bı m.

24

Yeezuu mımbɔʊrɛ
(Matiyee 28.1-10; Markı 16.1-8; Zaan 20.1-10)

1 Hatʊ hinni ʊ wutigʊta m, lannɔ wɔɔ ta yaa ra b'ʊ kan tidəər nyɔɔ kʊ ŋ y'a banka bı kı.
2 Kʊ ŋ lee ku b'ʊ bı, ŋ yaa dıga a jaa kʊ ŋ y'a ta yaa bı lɛ rɛ bı, n y'a gərgu n n a gʊ rɛ, n n ta m laatʊ, n n yaa bı lɛ bı to.
3 Gasʊ kʊ ŋ y'a ʊ bı, ŋ n Yeezuu gər bı yı y.
4 Ŋ n a dɔ k'a hɔɔn an n'a dam lɔ mim naa do ma y. Lɛɛm bı, gʊɔɔyaarɔ hııyɔɔ y'a hınka ŋ nı, ŋ huuro nı yɔm.
5 Ŋ da bɔ ʊ, ŋn'a meer zuutə. Yaarɔ wɔɔ n a hı ŋ nı, ŋ ʊ: «Bɔ minto awɔɔ n'a kam gʊaa k'an mısır bı ma gəəno bire ʊ?
6 A ba naa ʊ y. A a mım bɔ ʊ. K'a hɔ nıŋŋə k'a hı awɔɔ m, an bır Galilee ʊ bı tɔ da a nɔ ʊ.»
7 A n n'a hırɛ, a ʊ: «Pakra m, kʊ n n Gʊaanyı bı nyasʊ n a ka mimbʊnyaabənno ʊ, kʊ ŋ n'a wɔ gɔdarkʊra ma, bı k'an a mım bɔ ʊ dɔmım kaakʊ hinni ʊ.»
8 Dɔmım bı do ʊ bı, lannɔ wɔɔ Yeezuu mim bı tɔ da a nɔ ʊ.
9 Lannɔ wɔɔ n a hʊr yaa ra b'ʊ, ŋn'a wusigə, ŋn'aa naa haay hı karındanyınɔ bueeredeenno wɔɔ m kan gʊɔɔ vantɔɔ kı m.
10 Nyınta a ʊ: Magdalaa Maarii, kan Zannı kı, kan Zakkı da Maarii kı. Lannɔ gɔsınnɔ kʊ ŋ nyınta kan ŋ kı rɔ wɔɔ mim naa do hı kristazibəəzannɔ wɔɔ m sɔ.
11 Bı, kristazibəəzannɔ wɔɔ n a tʊr ka lannɔ wɔɔ mim bı ma, ŋ n a si y, ŋ ʊ: «Para-para ŋ n'a dındam.»
12 Pıyɛɛr n wuti an bra si, an ta yaa ra b'ʊ. Bı, k'a yaa zerga an dıga yaa bı nɔ ʊ bı, pɛɛra b'a a yı, an nı cıntam. A n a wusigə, an doo. A n zɛ kədə hɔ k'a ba bı tɔ ma.

Emayuus karındanyınɔ
(Markı 16.12-13)

13 Hinni bı do ʊ, karındanyınɔ hııyɔɔ ı tam kʊ kʊ n n'a birm Emayuus b'ʊ. Tara bı, a ga kʊ ʊ a ba cilo bueeredeem kan Zerizalɛm kı.
14 Ŋ nyınta, ŋn'ı mim k'a ba bı dındam kan kʊ kı.
15 Kʊ ŋ nı mim bı dındam, ŋn'ı bısı kam kan kʊ kı bı, Yeezuu bı ŋ ku, an nı zum kʊ ʊ kan ŋ kı.
16 Bɔ a kʊ ʊ, ı ʊ: Hɔ y'a ka ŋ mım la, ŋ n a dɔ kʊ nka nı y.
17 Yeezuu n ŋ lar, a ʊ: «Bɔ bısı awɔɔ ka an nı tarɛ?» Ŋ n a gaa, ŋnı jım kan heerzarlɛ kı.
18 Ŋ gʊaa deem kʊ n n'a birm Kleopas b'a nyı bɔ nʊ, a ʊ: «Ɩbıı y'ı deem ı gɔɔta Zerizalɛm nɔ ʊ naa ʊ, ıbıı n mim k'a ba dɔmınnɔ nɔɔn duro ʊ bı dɔ ra?»

19 Yeezuu n ŋ lar, a ʊ: «Bɔ ɪ ba?» Ŋ n a nyɪ bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Nazarɛtɪ Yeezuu
k'a nyɪnta wosolɛsinnɪsorazaa, a zibəə paŋŋa nyɪnta ʊ kan a meerbaa kɪ
Woso taa bɪ, kan gʊaa haay kɪ taa sɔ bɪ,
20 wosocɛmannɪbənno jɪtannɔ kan wɔɔ cinno kɪ y'a nyasʊ, ŋn'a dʊdɔ
ka, ŋ ʊ: A a ga zɛ m. Ŋ n a wɔ gɔdarkʊra ma.
21 Wɔɔ y'ʊ hɔɔn dam, ʊ ʊ: A n nɪ zɛm k'a bɪ Israyɛl bʊmbɔ. Bɪ, an lɛ da
bɪ, minno nɔɔn duro ba ŋ y'a ʊ, a dɔmɪm kaakʊ hɔ m her.
22 Sɪra m, lannɔ gɔsɪnnɔ kʊ ŋ nɪ wɔɔ barla rɔ wɔɔ a ka wɔɔ n zɛ kədə.
Ta ŋ y'a ʊ yaa ra b'ʊ wutigʊta m,
23 Ŋ n aa a gər bɪ yɪ y, ŋn'a bɔ ŋnɪ b'a hɪ, ŋ ʊ: Malɛɛkarɔ y'a hɪnka awɔɔ
m, ŋn'a hɪ, ŋ ʊ, Yeezuu mɪsɪr.
24 Wɔɔ gʊɔɔ gɔsɪnnɔ ta yaa ra b'ʊ, ŋn'a hɔ haay bɪ yɪ amba lannɔ wɔɔ
a hɪ bɪ m, bɪ ŋ n a mɪŋŋa yɪ y.»
25 Bɪ Yeezuu a hɪ, a ʊ: «Hɔɔn poore zannɔ n'awɔɔ m, awɔɔ bɪr yɛm an
nɪ hɔ kʊ wosolɛsinnɪsorazannɔ a hɪ awɔɔ m haay bɪ mim sim zɔɔ y.
26 Pakra m kan Krista kɪ, k'an fɪr yɪ ncɪnaaʊ, k'an bɔkarɛ an gasʊ a
lɛbɔʊrɛ nɔ ʊ.»
27 A n a sɪŋŋɪda sa, an nɪ hɔ kʊ Wosoci a hɪ a minto bɪ jɪ hɪrɛ ŋ nɪ. A n
a sa Moyiisi ma kan wosolɛsinnɪsorazannɔ haay kʊ ŋ y'a mim gʊrsɪra ba
rɔ wɔɔ kɪ.
28 Kʊ ŋ y'a zɔ tara kʊ ŋ nɪ taŋ ʊ bɪ ma bɪ, Yeezuu n a hɔ ba ɪ ʊ, a hɪ a ʊ
k'a cem ŋ han.
29 Ŋ n yu ra, ŋ ʊ: «Gɔɔta kan wɔɔ kɪ, woso lɛ y'a zom.» Yeezuu n gasʊ
k'a gɔɔta kan ŋ kɪ.
30 K'a nyɪnta an nɪ hɔ bɪm kan ŋ kɪ bɪ, a bur sa an a barka da ʊ an
bɔkarɛ an a zɪnzɛ ra, an a ka ŋ ʊ.
31 Bɪ ma bɪ, ŋ mɪm zer, ŋnɪ Yeezuu dɔ, bɪ Yeezuu nyaam ŋ lɛɛ.
32 Ŋ n'a hɪm kʊ m, ŋ ʊ: «Sɪra m, dɔmɪm niŋŋə k'a nyɪnta an nɪ Wosoci
bʊmbɔm wɔɔ m kʊ zi, ʊ nɪ tam bɪ, wɔɔ heer yɪ nyɪnta gʊta.»
33 Ŋ n a bɔ lɛɛm, ŋnɪ ta Zerizalɛm ʊ, ŋn'a karɪndanyɪnɔ bueeredeenno
wɔɔ yɪ, ŋn'a so kʊ ma kan a muno kɪ.
34 Karɪndanyɪnɔ wɔɔ duro n'a hɪrɛ ŋ nɪ, ŋ ʊ: «Sɪra m, Zuuba a mɪm bɔ
ʊ! A a hɪnka Sɪmɔɔn m.»
35 Gʊɔɔ hɪɪyɔɔ wɔɔ n hɔ k'a ba zaa bire ʊ bɪ hɪ, ŋn'a hɪ sɔ, ŋ ʊ: «Yeezuu
k'a bʊr an nɪ bur bɪ zɪnzɛm la bɪ dɔmɪm ʊ wɔɔ b'a dɔ ma, ʊ ʊ, a mɪŋŋa
m.»

Yeezuu a hɪnka a karɪndanyɪnɔ m
(Matiyee 28.16-20; Markɪ 16.14-18; Zaan 20.19-23; Zibəəzannɔ Ci 1.6-8)

36 Kʊ ŋ gɔɔta, ŋn'ɪ meer bam kan kʊ kɪ bɪ, Yeezuu bʊr ŋ bire ʊ, an a hɪ
ŋ nɪ, a ʊ: «Laafɪɪ n bɪr kan awɔɔ kɪ.»
37 Ŋ da n bɔ ʊ, nyibəə gʊta n gasʊ ŋ ʊ. Ŋ hɔɔn ʊ bɪ, zinə awɔɔ yɪ naa.
38 A n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Bɔ da bɔ ʊ n ta awɔɔ nɪ? Bɔ hɔɔndarɛ n ta awɔɔ
heer ʊ?
39 K'a dɪga mɔɔ wɔrɔ ma kan mɔɔ gannɔ kɪ. Mɔɔ mɪŋŋa m bala! K'a wɔ
da mɔɔ ma, a dɪga a. Zinə mɛsim ba ʊ, b'a yaa ba ʊ, amba awɔɔ mɔɔ yɪ
mɔɔ m ta m naa nɪ y.»
40 K'a naa hɪ bɪ, a a wɔrɔ hɪnka kan a gannɔ kɪ.
41 Heernyɔɔ gʊta nyɪnta ŋ ʊ, ŋ n zɛ kədə. Bɪ y'a ka ŋ b'a dam ma ŋn'a
si y. Yeezuu n a hɪ ŋ nɪ: «Hɔbɪrɛ y'awɔɔ ʊ naa ʊ ra?»
42 Ŋ n zɔdɪsɛɛrɛ sa, ŋn'a ka ʊ.
43 A n a si, an a sʊ ŋ mɪnyaa m.

44 A n bɔkarɛ, an a hı ŋ nı, a ʊ: «Kʊ mɔɔ nyınta kan awɔɔ kı bı, hɔ kʊ
mɔɔ hı awɔɔ m bı ba n na: Pakra m kʊ hɔ haay kʊ n y'a gʊrsıra ba mɔɔ
minto, Moyiisi lɛrɔ ci nɔ ʊ kan wosolɛsinnısorazannɔ ciro kı nɔ ʊ, kan
laarɔ kı nɔ ʊ bı n kʊ yı.»
45 Bı kur bı, Yeezuu n ŋ hɔɔn gu, kʊ ŋ nı Wosoci bı jı dɔ.
46 A n a hı ŋ nı, a ʊ: «Ba hɔ kʊ n y'a gʊrsıra ba bı n na: Pakra m kʊ
Krista n fır yı, k'an a mım bɔ ʊ gəəno bire ʊ a dɔmım kaakʊ hinni ʊ.
47 Bı, a tɔ ma bı, a a ga m kʊ n n'a pa da durnya gʊɔɔ m, kʊ n n'a mısırbaa
lʊr, kʊ n n'a mimbʊnyaarɔ sugur yı, bı a sıŋŋıda an n'a sam Zerizalɛm ma.
48 Mɔɔ kasɛtızannɔ n'awɔɔ m.
49 Bı, mɔɔ ganwʊrɛ kʊ mɔɔ Zı a ler bɔ bı nyɔɔrɛ awɔɔ m. B'awɔɔ, k'a
gɔɔta tara nɔ ʊ naa ʊ, an ta an dɔmım kʊ paŋŋa k'a n'a tom brama, an zer
awɔɔ mim ʊ bı ku.»

Yeezuu ı derm arzana ʊ
(Markı 16.19-20; Zibəəzannɔ Ci 1.9-11)

50 Bı Yeezuu ŋ gaa, an bɔ ŋ nı tara bı nɔ ʊ, an ta ŋ nı Betanii zeezi. B'ʊ
bı, a a wɔ busu, an ŋ barka da ʊ.
51 K'a nı ŋ barka daŋ ʊ bı, a a gʊ ŋ ma, an der arzana ʊ.
52 Karındanyınɔ wɔɔ n Yeezuu da ʊ, ŋnı bɔkarɛ ŋn'a wusigə Zerizalɛm
ʊ kan heernyɔɔ gʊta kı.
53 Bı ŋ tır ta Wosocɛ ʊ dɔmım haay ŋnı bır a lɛ bɔm Woso ʊ.

Yeezuu Krista lemim nyınta kʊ
ZAAN
a gʊrsıra ba

Yeezuu Krista lemim nyınta kʊ Zaan a gʊrsıra ba bı

gasʊʊrɛ

Zaan ı ci naa do ba. Cibsa hɔbırɛ ma bı, a ı nyınta an gooka Yeezuu tʊr ʊ bı. A bır a mıŋŋa tɔ hım ci b'ʊ y. A hı an nawʊrɛ a mıŋŋa ma, a ʊ, karındanyı deem kʊ Yeezuu n n'a ŋʊam bı m. (Zaan 13.23-25)

Ci naa do ba a ʊ, k'a hınka a ʊ: Yeezuu Krista bı, bʊmbɔrɛzaa kʊ wosolɛsinnısorazannɔ a ler bɔ biisi bı m. Zaan y'a hınkarɛ, a ʊ, Yeezuu Krista m lɛɛgure paan…, a m sıra, a m zaa, a m nı mısırbaa denter kam gʊɔɔ ʊ Woso dɔrɛ nɔ ʊ.

Zaan Ci bı sıŋŋıda y'a hınkarɛ a ʊ, Yeezuu taʊrɛ sıŋŋıda ba ʊ b'a nyarɛ ba ʊ sɔ y. A Wosonyımbaa bı ta ʊ hɔɔ tee…, durnya n bɔkarɛ an nyınta ʊ. (Zaan 1.1) Yeezuu Krista zibəəro kʊ Zaan ŋ mim dında ci naa do ʊ bı, a dında a ʊ, kʊ gʊaa k'a n'a karında bam bı n a da ma, an sıra ka Yeezuu ʊ, an a dɔ a ʊ, Yeezuu Woso a nyɔɔ k'an bı wɔɔ bʊmbɔ. B'an Woso Nyı. Maam bı, k'a zaa m mısırbaa k'a nyarɛ ba ʊ kʊ Woso n n'a kam bı yı. (Zaan 20.31)

Zaan Ci bı n bɔ kʊ ʊ kan lemim nyınta ciro kaakʊrɔ wɔɔ kı y. Matiyee, Markı, kan Likki kı hɔɔ wɔɔ. A n a ya, an hɔ kʊ brɔɔ a da a ciro wɔɔ ʊ bı gʊrsıra ba gʊta y. Gɔsınnɔ a ŋ nyʊkɔ ʊ, an ŋ jı dında gʊta an lɛ da brɔɔ m, an minno kʊ brɔɔ n ŋ da a ciro wɔɔ ʊ bı gʊrsıra ba.

Nka m Yeezuu nı?

1 A sıŋŋıda ʊ bı, Lemim bı lɛɛ ka an nyınta ʊ. Lemim bı nyınta a ʊ kan Woso kı, bı Lemim bı, Woso m.

2 A sıŋŋıda ʊ bı, a nyınta ʊ kan Woso kı.

3 Hɔ haay bı, a y'a da. Hɔ ba ʊ an ba, an nyınta a nɔ ʊ y.

4 *Mısırbaa bı, nyınta a ʊ a mıŋŋa ʊ, bı Mısırbaa bı nyınta gʊɔɔ Lɛɛgure.

5 Lɛɛgure bı nı yɔm monsigə nɔ ʊ, bı monsigə bı n a si y.*

6 Gʊaa deem ı nyınta ʊ, Woso n a nyɔɔ. A tɔ m Zaan.

7 Bʊr a ʊ kasɛtı m, k'a bı Lɛɛgure kasɛtı ka, kʊ gʊaa haay n a si, a kasɛtı bı minto.

8 A bɛɛ m Lɛɛgure y. Bʊr a ʊ, k'a bı Lɛɛgure kasɛtı ka.

9 Lɛɛgure paan…, Lemim bı m, an bʊr durnya nɔ ʊ k'a bı lɛɛ gu gʊaa haay m.

10 A nyınta durnya nɔ ʊ, a ı durnya da, bı, kʊ nka m a mıŋŋa nı, durnyazannɔ n a dɔ y.

11 Bʊr a ʊ a dogʊɔɔ bire ʊ, b'a dogʊɔɔ n a si y.

12 Bı gʊɔɔ kʊ ŋ y'a si, ŋnı sıra ka a tɔ ʊ rɔ wɔɔ, a paŋŋa ka ŋ ʊ, kʊ ŋ n'a ba Woso nyınɔ.

13 Brɔɔ n yı ma nɔ ʊ, kan mɛsim lɛtaama kı, kan gʊaa hɔɔnhɔ kı y. Yı ŋ y'a ʊ Woso nɔ ʊ.

---

* **1:5 1.5** «bı monsigə bı n a si y.» n y'a da ma, n n a wusigə, n ʊ: «monsigə bı n bʊr ma, an a lihi y.»

14 Lemim b'a ba gʊaa, an bɪ nyɪnta wɔɔ bire ʊ, mɪŋŋabaa n a heer han
kan sɪra kɪ. Wɔɔ cirbəə yɪ, cirbəə nɪŋŋə kʊ Zɪ b'a ka Nyɪ k'a vanta ba ʊ
b'ʊ.
15 Zaan a kasɛtɪ ka, an n'a pa darɛ, a ʊ: «Ba gʊaa kʊ mɔɔ hɪ ma bɪ n na.
A lɛ da mɔɔ m, an nɪ zɛm mɔɔ jɛ ʊ, bala, dɔmɪm kʊ mɔɔ n nyɪnta ʊ bɪ, a
ta ʊ.»
16 Woso hɔɔ mɪŋŋɔɔ haay k'a nɪ kan kɪ rɔ wɔɔ, wɔɔ ŋ yɪ barka k'a nyarɛ
ba ʊ bɪ nɔ ʊ.
17 *Moyiisi ɪ bʊr *lɛrɔ m, bɪ, Yeezuu *Krista ɪ bʊr barka m kan sɪra kɪ.
18 Gʊaa ba ʊ, an Woso yɪ y. Woso Nyɪ a deem, k'a m Woso, an n'a Zɪ jɪr
ʊ bɪ, a a hɪnka wɔɔ m.

Zaan kasɛtɪ
(Matiyee 3.1-12; Markɪ 1.1-8; Likki 3.1-18)

19 Ba Zaan kasɛtɪ k'a ka bɪ n na. Dɔmɪm nɪŋŋə kʊ zɪɪfʊrɔ jɪtannɔ wɔɔ
*wosocɛmannɪbənno kan a daahanzannɔ kɪ nyɔɔ ʊ Zerizalɛm ʊ, kʊ ŋ n'aa
laaka naa do da han, ŋ ʊ: «Nka n'ɪbɪɪ nɪ?»
20 A n bɪsɪ ka a nyɪbɔʊrɛ ma y, an a hɪ, a ʊ: «*Krista (kʊ Woso a ler bɔ
k'a nyɔɔ bɪ) bɛɛ m mɔɔ nɪ y.»
21 Ŋ n a lar, ŋ ʊ: «Nka n'ɪbɪɪ nɪ? *Elii n'ɪbɪɪ m gɛ?» A n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ:
«Elii bɛɛ m mɔɔ nɪ y.» «Wosolɛsinnɪsorazaa bɪ n'ɪbɪɪ m gɛ?» A n a nyɪ bɔ
ʊ, a ʊ: «Ayy…»
22 Ŋ n a lar, ŋ ʊ: «Nka n'ɪbɪɪ nɪ? Kʊ aa a nyɪbɔʊrɛ ka gʊɔɔ kʊ ŋ wɔɔ
nyɔɔ rɔ wɔɔ ʊ. K'ɪbɪɪ m, nka n'ɪbɪɪ m paan…?»
23 A n a nyɪ bɔ ʊ, amba *wosolɛsinnɪsorazaa Ezayii a hɪ bɪ m: « ‹Leer
k'a nɪ bɔm *poohɔɔn ʊ bɪ› m mɔɔ m, ‹k'a Zuuba zaa zɛ a wʊta.› »
24 Bala, gʊɔɔ kʊ ŋ yɪ ŋ nyɔɔ rɔ wɔɔ, farizɛɛnrɔ m.
25 Ŋ n gɔɔta, ŋn'a larlɛ, ŋ ʊ: «Kʊ *Krista, gɛɛ *Elii, gɛɛ
wosolɛsinnɪsorazaa bɪ bɛɛ n'ɪbɪɪ nɪ, bɔ minto ɪbɪɪ nɪ *batɛm karɛ?»
26 Zaan a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «Mɔɔ naa, batɛm mɔɔ n'a kam hi nɔ ʊ. Gʊaa
k'awɔɔ n a dɔ bɪ y'awɔɔ bire ʊ.
27 A ɪ zɛm mɔɔ jɛ ʊ, bɪ mɔɔ n m ga m, m a kʊsɔrɔ bar hʊr y.»
28 Ba naa ʊ Betanii ʊ, kɔ kʊ n n'a birm Zʊrdɛn bɪ lɛ ra zeezi, bɪncɛ kʊ
Zaan nɪ batɛm kaŋ ʊ b'ʊ.

Yeezuu bɪ, Woso sinnyɛɛm m

29 Bɪ dɔ k'a mɛ bɪ, Zaan Yeezuu yɪ, an nɪ zɛm zi, an a hɪ, a ʊ: «Ba *Woso
sinnyɛɛm k'a nɪ mimbʊnyaa k'a nɪ durnya nɔ ʊ bɪ gʊm ma bɪ n na.
30 A mɪŋŋa mɔɔ hɪ ma, mɔɔ ʊ: A lɛ da mɔɔ m, an nɪ zɛm mɔɔ jɛ ʊ, bala,
a lɛɛ ka mɔɔ m, an ta ʊ.
31 Mɔɔ mɪŋŋa, mɔɔ n nyɪnta m a dɔ y, kʊ ŋ n'a dɔ *Israyɛl ʊ bɪ minto
y'a ka, mɔɔ nɪ *batɛm kam hi ʊ.»
32 Zaan a kasɛtɪ ka, an n'a hɪrɛ, a ʊ: «Mɔɔ *Sɛnt-Ɛspri yɪ, an bɔ kʊ ʊ kan
cirpʊʊrɛ kɪ, an a to brama, an bɪ zer a mim ʊ.
33 Bɪ, mɔɔ n nyɪnta m a dɔ y. Bɪ, Woso ɪ mɔɔ nyɔɔ an a hɪ mɔɔ m, a ʊ:
kʊ m bɪ batɛm ka hi ʊ. Gʊaa nɪŋŋə kʊ Sɛnt-Ɛspri n nɪ zerle a mim la bɪ n
nɪ zɛm bɪ batɛm ka Sɛnt-Ɛspri nɔ ʊ.
34 Mɔɔ mɪŋŋa a yɪ, m n'a kasɛtɪ kam, mɔɔ ʊ, a m Woso Nyɪ.»

Lɛɛkarɛ karɪndanyɪnɔ

35 Dɔ k'a mɛ bɪ, Zaan a ya, an ta bɪncɛ bɪ do ʊ kan a *karɪndanyɪnɔ kɪ
hɪɪya.
36 K'a Yeezuu yɪ, an nɪ cenim bɪ, a a hɪ, a ʊ: «Woso sinnyɛɛm bɪ ba n
nɪ.»

37 Kʊ karındanyınɔ hııyɔɔ wɔɔ a ma, an n'a hırɛ ncınaaʊ bı, ŋ zu Yeezuu ʊ.
38 Yeezuu n a bɔ an dıga a kur, k'a ŋ yı ŋn'ı zure a jɛ ʊ bı, a ŋ lar, a ʊ: «Bɔ awɔɔ n'a kam ma?» Ŋ n a nyı bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Rabi, - a lɛ taa k'a hı, a ʊ: karınsaamba - ıbıı har ı ka?»
39 A n a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a bʊr a dıga a.» Ŋ n ta, ŋnı bıncɛ bı dɔ, ŋnı gɔɔta kan kı hinni bı do ʊ. Nyınta a ʊ yirbəə wakatı si ma.
40 Sımɔɔn Pıyɛɛr danzaa Andır nyınta ŋ gʊɔɔ hııyɔɔ wɔɔ gʊaa deem, ŋn'a tʊr ka Zaan meerbaa bı ma, ŋnı zu Yeezuu ʊ.
41 Lɛɛm bı, a ta, an aa a danyı Sımɔɔn bı yı, an a hı m, a ʊ: «Wɔɔ *Mesii bı yı!» - Bı lɛ taa k'a hı, a ʊ: *Krista. -
42 A n a gaa, an ta m Yeezuu zi. Yeezuu n dıga a sıı… an a hı m, a ʊ: «Ibıı m Sımɔɔn, Zaan nyı n'ıbıı m; n y'ıbıı birm Sefas.» Bı lɛ taa k'a hı, a ʊ: Pıyɛɛr.*
43 Bı dɔ k'a mɛ bı, Yeezuu a hı a ʊ, k'a ta Galilee ʊ. A n aa Filipi yı, an a hı m, a ʊ: «Zu mɔɔ ʊ.»
44 Filipi bı, Bɛtsayıdaa gʊaa m, Andır kan Pıyɛɛr kı kʊ ʊ.
45 Filipi n aa Natanayɛl yı, an a hı m, a ʊ: «Gʊaa kʊ n y'a mim dında *Moyiisi ciro nɔ ʊ kan *wosolɛsinnısorazannɔ wɔɔ hɔɔ kı m bı, wɔɔ yı. Zozɛf nyı Yeezuu, Nazarɛtı gʊaa bı m.»
46 Natanayɛl n a hı m, a ʊ: «Hɔ mıŋŋa do bɔm Nazarɛtı ʊ ra?» Filipi n a hı m, a ʊ: «Bʊr ı dıga a.»
47 Yeezuu n Natanayɛl yı, an nı zɛm zi, an a mim dında, a ʊ: «Ba Israyɛl gʊaa paan… n na, a zambʊ ba ʊ y.»
48 Natanayɛl n a hı m, a ʊ: «Ibıı mɔɔ dɔ ka?» Yeezuu n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Nyınta k'ıbıı ʊ sɔɔn bı taa bı, mɔɔ ıbıı yı, bı ma bı, Filipi n ıbıı bir y.»
49 Natanayɛl n a hı, a ʊ: «Karınsaamba, Woso Nyı n'ıbıı m, ıbıı m *Israyɛl cir.»
50 Yeezuu n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Kʊ mɔɔ hı, mɔɔ ʊ, mɔɔ ıbıı yı sɔɔn bı taa bı, bı y'a ka, ıbıı n sıra ka ra? Ibıı hɔ gʊta yırɛ, an lɛ da naa m.»
51 A n a ya, an n'a hırɛ, a ʊ: «Sıra paan… mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m: awɔɔ brama yırɛ an a gʊ, Woso malɛɛkarɔ n bır derm, ŋn'ı bır zerm *Gʊaanyı bı burə ʊ.»

2

Lɛɛkarɛ hoser barɛ

1 A dɔmım kaakʊ hinni ʊ bı, lʊsarɛ cibsa ı nyınta ʊ Galilee kʊ Kanaa ʊ. Yeezuu da nyınta b'ʊ.
2 N Yeezuu bir lʊsarɛ cibsa bı ma sɔ kan a *karındanyınɔ kı.
3 Dıvɛn bı k'a bı nya bı, Yeezuu da a hı m, a ʊ: «Dıvɛn ba ŋ ʊ dɔ y.»
4 Yeezuu n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «M naa, kara y'ıbıı ku? Mɔɔ wakatı n a ku cına y.»
5 A da bı n a hı zibəənyınɔ wɔɔ m, a ʊ: «K'a hɔ k'a n'a hırɛ awɔɔ m haay bı ba.»
6 Sipiro ı nyınta b'ʊ sɔrdı, ŋnı tır hi tʊntɔŋ ʊ, zıfʊrɔ wɔɔ *hubɔrɛ minto, amba ŋ tır a ba a Woso zaa zuure nɔ ʊ bı m. Bı sipi deem a da ma, an gər si si.
7 Yeezuu n a hı zibəənyınɔ wɔɔ m, a ʊ: «K'a hi tʊntɔ sipiro nɔɔn duro ʊ, k'an ŋ hınhan.» Ŋ n hi bı tʊntɔ ŋ ʊ, an ŋ hınhan kan a lɛ kı.

* **1:42 1.42** Pıyɛɛr, a lɛ taa k'a hı, a ʊ: «ci».

8 Yeezuu n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «K'a kusi kɛɛrɛ, a ka hɔjirlezaa b'ʊ.» Ŋ n a
kusi, ŋn'aa a ka ʊ.
9 K'a hi k'a lʊr dɪvɛn bɪ da a lɛ ma bɪ, a n a dɔ k'a to a ʊ ka y. Bɪ,
zibəənyɪnɔ kʊ ŋ y'a kusi rɔ wɔɔ a dɔ. A lʊ bɪ zim bɪ bir,
10 an a hɪ m, a ʊ: «Gʊaa biyəə naa, dɪvɛn nyɪnta a tɪr lɛɛ ka, an a ka
gʊɔɔ ʊ. Kʊ ŋ b'a mi, an ŋ ka, an bɔkarɛ, an bɔ ɪ bɪ nyɪnta bɪ ka ŋ ʊ. Ɩbɪɪ
n bɔkarɛ ɪ dɪvɛn nyɪnta bɪ to, an wakatɪ naa do ku!»
11 Yeezuu lɛɛkarɛ hoser n naa, an a ba Kanaa ʊ, Galilee kʊ ʊ. A a cirbəə
bɪ hɪnka, a karɪndanyɪnɔ wɔɔ n sɪra ka ʊ.
12 Bɪ jɛ ʊ bɪ, a ta Kapɛrnawum ʊ kan a da kɪ, a danyɪnɔ kɪ, a
karɪndanyɪnɔ kɪ. Ŋ yaa nyɪnta b'ʊ, bɪ, ŋ n maasɪrɛ ba y.

Yeezuu la hɔheenno ra Wosocɛ ʊ
(Matiyee 21.12-13; Markɪ 11.15-17; Likki 19.45-46)

13 Zɪɪfʊrɔ *pakkɪ cibsa a zɔ, Yeezuu n ta Zerizalɛm ʊ.
14 A n aa dɪga a, ŋ yɪ ŋʊannɔ hɛɛnm *Wosocɛ hallu ʊ b'ʊ, kan seero kɪ,
cirpʊnnɔ kɪ, busoolʊrlɛzannɔ nyɪnta b'ʊ sɔ.
15 A n bar sa, an a ba madɪr, an la ŋ la haay Wosocɛ hallu ʊ b'ʊ kan
seero wɔɔ kɪ, dono wɔɔ kɪ. A busoolʊrlɛzannɔ wɔɔ bɔɔlʊgʊ bɪ hɪsɪga, an
ŋ mɔdrɔkuntərehɔɔ wɔɔ hɪnhɪsɪga.
16 A n a hɪ cirpʊnnɔ hɛɛrɛ zannɔ wɔɔ m, a ʊ: «K'a bɔ nawɔnnɔ haay m
naa ʊ, a bɪ mɔɔ Zɪ cɛ bɪ sa a ba daasɪ y.»
17 Karɪndanyɪnɔ wɔɔ n hɔ kʊ n y'a gʊrsɪra ba bɪ tɔ da a nɔ ʊ: ‹Ɩbɪɪ har
bɪ ŋʊarɛ a so mɔɔ ʊ haay.›
18 Zɪɪfʊrɔ jɪtannɔ wɔɔ n meerbaa bɪ sa, ŋ ʊ: «K'ɪbɪɪ ba ncɪnaaʊ naa, bɔ
*makra ɪbɪɪ n n'a hɪnkam wɔɔ nɪ?»
19 Yeezuu n a nyɪ bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «K'a Wosocɛ naa do wurgə, mɔɔ yɪ m
bɔrɛ m a dɔ dɔmɪm kaakʊ nɔ ʊ.»
20 Ŋ n a hɪ m, ŋ ʊ: «Dɔɔraa busi a yaa sɔrdɪ wɔɔ Wosocɛ naa do dɔ, ʊ a
nya ma. Ɩbɪɪ n bɔkarɛ, ɪ ʊ, k'ɪ dɔ dɔmɪm kaakʊ nɔ ʊ?»
21 Bala, Wosocɛ k'a n'a mim hɪm bɪ, a mɪŋŋa mɛ m.
22 Bɪ minto y'a ka, Yeezuu k'a b'a mɪm bɔ ʊ gəəno bire ʊ bɪ, a
karɪndanyɪnɔ wɔɔ a tɔ da a nɔ ʊ, ŋ ʊ, a nyɪnta an a hɪ ncɪnaaʊ, ŋnɪ
sɪra ka *Wosoci bɪ lemim ʊ kan meerbaa k'a ba bɪ kɪ.
23 Yeezuu k'a nɪ Zerizalɛm ʊ *pakkɪ cibsa dɔmɪm ʊ bɪ, gʊɔɔ gʊta sɪra ka
Yeezuu tɔ ʊ makrarɔ k'a ŋ ba ŋn'a yɪ rɔ wɔɔ minto.
24 Bɪ, Yeezuu n yɛ, an sɪra ka ŋ ʊ y. Bala, a ŋ dɔ haay,
25 a lɛ baa kʊ n n gʊaa kasɛtɪ ka ʊ y. Bala, a hɔ k'a nɪ gʊaa heer ʊ bɪ dɔ.

3

Yeezuu kan Nikodɛm kɪ sʊʊra

1 Zɪɪfʊrɔ jɪtaarɛ deem ɪ nyɪnta farizɛɛnrɔ wɔɔ barla, a tɔ m Nikodɛm.
2 A n bʊr gunuu Yeezuu zi, an b'a hɪ m, a ʊ: «*Rabi, wɔɔ dɔ wɔɔ ʊ
karɪnsaamba n'ɪbɪɪ m, ɪ ɪ to Woso zi. Bala, wɔɔ dɔ wɔɔ ʊ, gʊaa b'a dam
ma, an makrarɔ k'ɪbɪɪ nɪ ŋ bam nɔ nɔɔn ba, kʊ Woso ba kan a zaa kɪ y.»
3 Yeezuu n a nyɪ bɔ nʊ, a ʊ: «Sɪra paan… mɔɔ n'a hɪrɛ ɪbɪɪ m: kʊ gʊaa
n a bɔ an yɪ, a bɪ *Woso cirbəə bɪ yɪrɛ y.»
4 Nikodɛm n a hɪ m, a ʊ: «Kʊ gʊaa gusi, a y'a bam lɔ k'a a ya, a yɪ gɛ? A
y'a bɔrɛ, an gasʊ a da nɔ ʊ a hɪɪya hɔ ma k'a yɪ ra?»
5 Yeezuu n a hɪ m, a ʊ: «Sɪra paan… mɔɔ n'a hɪrɛ ɪbɪɪ m: Kʊ gʊaa n yɪ
hi nɔ ʊ kan *Sɛnt-Ɛspri kɪ, a b'a dam ma, an gasʊ Woso cirbəə nɔ ʊ y.

6 Hɔ k'a yı mɛsim nɔ ʊ bı, mɛsim m. Hɔ k'a yı Sɛnt-Ɛspri nɔ ʊ bı, ɛspri m.
7 Kʊ mɔɔ hı ıbıı m, mɔɔ ʊ, ı ı ya, ı so ı ra ı yı bı, ı bı zɛ kədə y.
8 Hınhɛr bı, hɔ an nawʊm bıncɛ k'a ŋʊa ʊ, ıbıı n'a bʊgʊr marɛ, b'ıbıı n a dɔ k'a to a ʊ ka, an nı tam ka y. A maam sɔ kan gʊaa k'a nı yım Sɛnt-Ɛspri nɔ ʊ bı kı.»
9 Nikodɛm n a hı m, a ʊ: «Naa y'a dam ma, an ba lɔ?»
10 Yeezuu n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Israyɛl karınsaamba n'ıbıı m, b'ıbıı n hɔɔ nɔɔn duro dɔ y!
11 Sıra paan… mɔɔ n'a hırɛ ıbıı m, hɔ kʊ wɔɔ dɔ bı wɔɔ n n'a hım, hɔ kʊ wɔɔ yı bı wɔɔ n'a kasɛtı kam, awɔɔ n bɔkarɛ, awɔɔ bır wɔɔ kasɛtı bı sire y.
12 Kʊ mɔɔ ı tara burə minno hırɛ b'awɔɔ bır ŋ sire, kʊ mɔɔ bı brama mim hı, awɔɔ y'a bam lɔ k'a sı?
13 Bala, gɔsı n ta arzana ʊ y, kʊ n maam *Gʊaanyı k'a a to arzana ʊ, an bʊr bı m.
14 Amba *Moyiisi k'a mım busu brama poohɔɔn ʊ bı, pakra m kʊ n n Gʊaanyı bı busu sɔ.
15 Kʊ gʊaa k'a sıra ka ʊ bı n *mısırbaa k'a nyarɛ ba ʊ bı yı.
16 Sıra m, Woso durnya ŋʊa paan…, hallı an a Nyı deem bı sa an a ka, kʊ gʊaa k'a nı sıra kaŋ ʊ bı mısırbaa b'a zar y, k'an mısırbaa k'a nyarɛ ba ʊ bı yı.
17 Bala, Woso n a Nyı bı nyɔɔ durnya ʊ k'an bı durnya dʊdɔ ka y. A nyɔɔ a ʊ, k'an bı durnya bʊmbɔ.
18 N bı gʊaa k'a sıra ka ʊ bı dʊdɔ karɛ y. Bɔ ı nı sıra ka ʊ bı, n lɛɛ ka, n n a dʊdɔ ka. Bala, a n sıra ka Woso Nyı a deem b'ʊ y.
19 Ba dʊdɔ bı n na: lɛɛgure bʊr durnya ʊ, gʊɔɔ n bɔkarɛ ŋnı monsigə ŋʊa an lɛ da lɛɛgure m, bala, ŋ zibəəro wɔɔ nyınta bʊnyaa.
20 Gʊaa k'a n'a bʊnyaa bam bı, a sɔ lɛɛgure m, an nı nyi barɛ, a lɛ baa k'a bʊr lɛɛgure ʊ y, a zibəəro bʊnyaarɔ wɔɔ y'a n a hınka.
21 Gʊaa k'a nı sıra zi bam bı, zɛ bı nawʊm lɛɛgure ʊ, kʊ ŋ n'a zibəəro wɔɔ dɔ, bala, ŋ ba a ʊ Woso tɔ ma.»

Zaan kan Yeezuu kı

22 Bı jɛ ʊ bı, Yeezuu ta kan a *karındanyınɔ kı Zidee kʊ ʊ. A gɔɔta b'ʊ kan ŋ kı, an nı *batɛm kam.
23 Zaan ı batɛm kam sɔ Enɔɔn kʊ ʊ, Salim kʊ jır ʊ. Bala, hi ı b'ʊ gʊta. Gʊɔɔ wɔɔ n bʊr, ŋn'ı batɛm sire.
24 Bı ma bı, n n Zaan du lɔnnɔcɛ ʊ y.
25 Bısıkarɛ wuti Zaan karındanyınɔ wɔɔ bire ʊ kan zııfʊ deem kı zııfʊrɔ *hubɔrɛ minto.
26 Ŋ n bʊr Zaan zi, ŋnı b'a hı, ŋ ʊ: «Karınsaamba, gʊaa k'a nyınta kan ıbıı kı Zʊrdɛn kɔ zeezi bı, ıbıı n a kasɛtı ka bı, a ı batɛm kam kɛɛrɛ sɔ, gʊaa haay nı tam zi.»
27 Zaan n a nyı bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Gʊaa b'a dam ma, an hɔ yı, kʊ Woso bɛɛ y'a ka ʊ y.
28 Awɔɔ mıŋŋɔɔ m mɔɔ kasɛtızannɔ kan hɔ kʊ mɔɔ hı bı kı: mɔɔ ʊ *Krista bɛɛ m mɔɔ nı y, bı mɔɔ n yı m nyɔɔ kʊ m lɛɛ ka a lɛɛ.
29 Gʊaa k'a nı lʊ bı m bı, bı n a zim. Lʊzaa bı gʊaasıba bı, jım an nawʊm b'ʊ, an n'a tʊr karɛ. Heernyɔɔ n a heer han lʊzaa bı leer k'a n'a mam bı minto. Mɔɔ heernyɔɔ bı n naa, a mıŋŋa paan….
30 Pakra m k'a wısırabaa n bır a dam la, kʊ mɔɔ n bır m bɔm lɛ.»

31 Gʊaa k'a a to brama an bʊr bɪ lɛ da hɔ haay ra. Bɔ y'a to tara ʊ bɪ, tara burə gʊaa m, an nɪ tara burə mim dɪndam. Gʊaa k'a a to brama bɪ,
32 hɔ k'a yɪ, an a ma sɔ bɪ kasɛtɪ an n'a kam. Bɪ gɔsɪ bɪr a kasɛtɪ bɪ sire y.
33 Gʊaa k'a n'a kasɛtɪ bɪ sim bɪ, a sɪra ka an n'a hɪrɛ, a ʊ: Woso bɪ sɪrazaa m.
34 Sɪra m, gʊaa kʊ Woso a nyɔɔ bɪ, Woso lemim an n'a hɪm. Bala, Woso *Sɛnt-Ɛspri ka ʊ, b'a jire ba ʊ y.
35 Zɪ Woso a Nyɪ ŋʊa, an hɔ haay sa, an a zar a wɔ ʊ.
36 Gʊaa k'a nɪ sɪra kam Nyɪ b'ʊ, a ɪ *mɪsɪrbaa k'a nyarɛ ba ʊ bɪ m. Gʊaa k'a kaanm Nyɪ bɪ nɪ, a bɪ mɪsɪrbaa yɪrɛ y, bɪ Woso heerbusu gɔɔtarɛ a mim ʊ.

4

Yeezuu sʊʊra kan Samarii kʊ lʊ kɪ

1 Kʊ Yeezuu b'a dɔ a ʊ, farizɛɛnrɔ wɔɔ a ma, ŋn'a dɪndarɛ ŋ ʊ, a ɪ *karɪndanyɪnɔ yɪm gʊta, an nɪ *batɛm karɛ an lɛ da Zaan ra bɪ,
2-3 a a hʊr Zidee kʊ ʊ, an a bɔ, an ta Galilee kʊ ʊ. Kʊ sɪra nɪ, Yeezuu mɪŋŋa bɪr batɛm karɛ y, a karɪndanyɪnɔ wɔɔ n'a kam.
4 Bɪ pakra m, k'an aa bɔ Samarii ʊ.
5 A yɪ ncɪnaaʊ, ŋn'aa lee ku Samarii kʊ deem kʊ n n'a birm Sikaar bɪ nɔ ʊ. A bɪ laatʊ tara kʊ Zakɔɔb a ka a nyɪ Zozɛf ʊ biisi bɪ ma y.
6 Bɪncɛ bɪ do Zakɔɔb hiyəə bɪ n ta ʊ. Yeezuu k'a ta, an kɔ bɪ, a nyɪnta hiyəə bɪ lɛ ra. Nyɪnta a ʊ sinsebir ʊ.
7 Samarii kʊ lʊ deem n bʊr k'a bɪ hi kusi. Yeezuu n a hɪ m, a ʊ: «Hi bɪ kusi, ɪ ka m ʊ, kʊ m a mi!»
8 Bɪ ma bɪ, a karɪndanyɪnɔ wɔɔ ta tara nɔ ʊ, k'a yaa hɔbɪrɛ si.
9 Samarii kʊ lʊ bɪ n a hɪ m, a ʊ: «A ba a ʊ lɔ, ɪbɪɪ k'ɪ m zɪɪfʊ, ɪbɪɪ nɪ hi yɛm mɔɔ han k'ɪ mi, bɪ Samarii kʊ lʊ n mɔɔ nɪ?» Kʊ sɪra nɪ, zɪɪfʊrɔ wɔɔ bɪr kʊ mam kan Samarii zannɔ wɔɔ kɪ y.
10 Yeezuu n a nyɪ bɔ nʊ, a ʊ: «Kʊ Woso ganwʊrɛ ɪbɪɪ dɔ, kan gʊaa k'a n'a hɪrɛ ɪbɪɪ m, a ʊ: ɪ hi kusi, ɪ ka m ʊ kʊ m a mi naa kɪ, ɪbɪɪ y'ɪ ga m, ɪ yɛ han, an hi k'a nɪ mɪsɪrbaa kam bɪ ka ɪ ʊ.»
11 Lʊ bɪ n a hɪ m, a ʊ: «M Zuuba, poko ba ɪbɪɪ ʊ, ɪ n bɪ hi bɪ kusim nɪ y. Bɪ hiyəə bɪ nɔ ta sɔ. Ibɪɪ ɪ hi mɪŋŋa bɪ do m ka?
12 Lɛ ɪbɪɪ da wɔɔ yaaba Zakɔɔb k'a hiyəə naa do ka wɔɔ ʊ bɪ n na? A mɪŋŋa bɛɛ y'a mi kan a nyɪnɔ kɪ, a hɔbɪsɪrɔ kɪ ra?»
13 Yeezuu n a nyɪ bɔ nʊ, a ʊ: «Gʊaa k'a nɪ hi naa do mire, mɪsɪ y'a yarɛ an a zɛ.
14 Bɪ, gʊaa niŋŋə k'a nɪ hi kʊ mɔɔ n n'a kaŋ ʊ bɪ mim bɪ, mɪsɪ b'a yarɛ an gʊaa bɪ do zɛ fɪɪga y. Hi kʊ mɔɔ n n'a kaŋ ʊ bɪ y'a bam hi mɪnyaa a mɪsɪrbaa nɔ ʊ, an bɪr surm, an *mɪsɪrbaa k'a nyarɛ ba ʊ bɪ ka ʊ.»
15 Lʊ bɪ n a hɪ m, a ʊ: «Zuuba, hi bɪ do ka m ʊ, kʊ mɪsɪ b'a ya, an m zɛ y, kʊ m bɪ m ya, m bɪ hi kusi naa ʊ y.»
16 Yeezuu n a hɪ m, a ʊ: «Ta ɪ yaa ɪ zim bɪ bir, k'ɪ ɪ bɔ ɪ bʊr naa ʊ.»
17 Lʊ bɪ n a nyɪ bɔ nʊ, a ʊ: «Mɔɔ zim ba ʊ y.»
18 Yeezuu n a hɪ m, a ʊ: «I gumə ta ʊ, ɪ ʊ, ɪ zim ba ʊ y. Ibɪɪ zino nyɪnta ʊ soor, bɪ gʊaa k'ɪbɪɪ nɪ kan kɪ naa ma bɪ, ɪbɪɪ zim bɛɛ y. Bɪ nɔ ʊ bɪ, ɪ sɪra hɪ.»
19 Lʊ bɪ n a hɪ m, a ʊ: «Zuuba, mɔɔ dɔ kɛɛrɛ, mɔɔ ʊ: *wosolɛsinnɪsorazaa n'ɪbɪɪ m.

20 Wɔɔ yaabɔɔ Woso da ʊ ci naa do mim ʊ, awɔɔ n bɔkarɛ a hɪ, a ʊ, Woso daʊrɛ bɪncɛ bɪ m Zerizalɛm m.»
21 Yeezuu n a hɪ m, a ʊ: «Sɪra ka mɔɔ ʊ, lʊ, wakatɪ ɪ zɛm, awɔɔ b'a yarɛ a Zɪ Woso da ʊ ci naa do mim ʊ, bɪ Zerizalɛm nɪ y.
22 Hɔ k'awɔɔ n a dɔ b'awɔɔ n'a daŋ ʊ. Hɔ kʊ wɔɔ dɔ bɪ wɔɔ n'a daŋ ʊ. Bʊmbɔrɛzaa bɪ, a to an nawʊm zɪɪfʊrɔ barla.
23 Bɪ dɔmɪm ɪ zɛm, b'a lee ku kɛɛrɛ. Zɪ Woso daʊrɛ zannɔ paan…rɔ wɔɔ Zɪ bɪ daŋ ʊ a heer ʊ kan sɪra kɪ. Gʊɔɔ ncɪnaaʊ rɔ wɔɔ Zɪ Woso lɛ n taa ŋ ma.
24 Woso naa, Ɛspri m, bɪ minto y'a ka, gʊɔɔ kʊ ŋ n'a daŋ ʊ rɔ wɔɔ a ga m, ŋn'a da ʊ a heer ʊ kan sɪra kɪ.»
25 Lʊ bɪ n a hɪ m, a ʊ: «Mɔɔ dɔ mɔɔ ʊ, *Mesii kʊ n n'a birm *Krista bɪ zɛm. K'a bɪ bʊr, a hɔ haay hɪm wɔɔ m.»
26 Yeezuu n a hɪ m, a ʊ: «A m mɔɔ m, mɔɔ nɪ meer bam kan ɪbɪɪ kɪ naa.»
27 Lɛɛm bɪ, karɪndanyɪnɔ wɔɔ lee ku. Ŋ n zɛ kədə, kʊ ŋ Yeezuu yɪ, an nɪ meer bam kan lʊ kɪ bɪ minto. Bɪ, gɔsɪ n a lar, a ʊ: «Bɔ ɪ n'ɪ kam ma gɛ?» gɛɛ «Bɔ minto ɪ nɪ meer bam kan kɪ gɛ?»
28 Lʊ bɪ n a gʊ a gər bɪ ma, an ta tara nɔ ʊ, an aa a hɪ gʊɔɔ m, a ʊ:
29 «K'a bʊr a dɪga gʊaa k'a hɔ kʊ mɔɔ ba haay bɪ hɪ mɔɔ m. *Krista bɛɛ m barɛm na?»
30 Gʊɔɔ wɔɔ n bɔ tara nɔ ʊ b'ʊ, ŋnɪ ta zi.
31 Dɔmɪm bɪ do ʊ bɪ, a karɪndanyɪnɔ wɔɔ ɪ mam ma, ŋ ʊ: «Karɪnsaamba, hɔbɪrɛ bɪ bɪ.»
32 A n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Hɔbɪrɛ niŋŋə n ta ʊ mɔɔ nɪ m ga m, m a bɪ, b'awɔɔ n a dɔ y.»
33 Karɪndanyɪnɔ wɔɔ n a hɪ kʊ m, ŋ ʊ: «Gʊaa ɪ hɔbɪrɛ ka ʊ, an a bɪ gɛ?»
34 Yeezuu n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Mɔɔ hɔbɪrɛ bɪ ba n nɪ: Woso mɔɔ nyɔɔ kʊ m b'a hɔɔnhɔ ba, kan a zibəə kɪ, m a nya.
35 Awɔɔ n a hɪ a zim a ʊ, a gɔɔta mom si mɔsa n n'a kum na? Bɪ mɔɔ y'a hɪrɛ awɔɔ m, k'a a bɔɔta a dɪga: Wuturo wɔɔ a ba fu mɔsa minto.
36 Zibəəzaa b'a zibəə nyɔɔdʊ yɪ, an n'a hɔnyɪ bɪ som kʊ ma *mɪsɪrbaa k'a nyarɛ ba ʊ bɪ minto. Bɪ y'a ka, gʊaa k'a nɪ hɔ duum kan gʊaa k'a nɪ hɔ som kʊ ma bɪ kɪ y'a heer nyɔɔm kan kʊ kɪ.
37 Bɪ y'a ka, hɔ kʊ bɔɔr naa do a hɪ bɪ sɪra m, a ʊ: gʊaa deem ɪ hɔ duure, gʊaa vanta n nɪ zɛm b'a da.
38 Mɔɔ awɔɔ nyɔɔ k'a yaa hɔ k'awɔɔ n a zi ba bɪ da. Gɔsɪnnɔ kɔrɛ yɪ a nɔ ʊ. Awɔɔ n bʊr an n'a nyɔɔdʊ bɪrɛ.»
39 Kʊ bɪ do nɔ ʊ, Samarii gʊɔɔ gʊta sɪra ka ʊ, lʊ bɪ kasɛtɪkarɛ naa do minto. «A hɔ haay kʊ mɔɔ ba bɪ hɪ mɔɔ m.»
40 Kʊ ŋ yaa lee ku zi sɔ bɪ, Samarii zannɔ wɔɔ, ŋ y'a yɛ han k'an gɔɔta kan a kɪ. A n gɔɔta b'ʊ dɔmɪm hɪɪya.
41 Gʊɔɔ kʊ ŋ y'a ya, ŋnɪ sɪra ka ʊ a mɪŋŋa meerbaa bɪ minto bɪ, ŋ gʊta ŋnɪ lɛ da biisi ra.
42 Ŋ n'a hɪm lʊ bɪ m, ŋ ʊ: ɪbɪɪ n a hɪ bɪ minto bala bɛɛ y'a ka wɔɔ n sɪra ka ʊ y. Wɔɔ mɪŋŋɔɔ a lɛ meerbaa ma, bɪ wɔɔ dɔ sɔ, sɪra m, durnya bʊmbɔrɛzaa bɪ m.

Hoser hɪɪya hɔ Kanaa ʊ

43 Dɔmɪm hɪɪya k'a cem bɪ, Yeezuu a hʊr bɪncɛ bɪ do ʊ, an ta Galilee ʊ.
44 Bala, a mɪŋŋa nyɪnta an a hɪ, a ʊ, *wosolɛsinnɪsorazaa bɪr daʊrɛ yɪm mɪŋŋa a kʊ ʊ y.

45 Bɪ, k'a lee ku Galilee ʊ bɪ, Galilee zannɔ wɔɔ a si mɪŋŋa. Nyɪnta ŋ y'a ʊ, ŋnɪ ta Zerizalɛm ʊ cibsa bɪ minto. Ŋ mɪŋŋɔɔ hɔ kʊ Yeezuu a ba haay bɪ yɪ sɔ.
46 Yeezuu n a bɔ, an bʊr Kanaa ʊ Galilee kʊ ʊ. Bɪncɛ bɪ do a hi ba ʊ dɪvɛn bɪ. *Rɔm cir zibəəzaa jɪtaarɛ deem ɪ nyɪnta Kapɛrnawum ʊ, a nyɪ bɪ laafɪɪ y.
47 K'a a ma, ŋ ʊ, Yeezuu a to Zidee ʊ, an bʊr Galilee ʊ bɪ, a bʊr an b'a yɪ, an a yɛ han, k'an b'a nyɪ k'a n'a bam k'a ga bɪ waa.
48 Yeezuu n a hɪ m, a ʊ: «K'awɔɔ n *makrarɔ yɪ kan hoserlo kɪ, awɔɔ bɪ sɪra kam fɪɪga ra!»
49 Zibəəzaa jɪtaarɛ bɪ n a hɪ m, a ʊ: «Zuuba, bʊr kʊ n bɛɛ m, mɔɔ nyɪ bɪ gam.»
50 Yeezuu n a hɪ m, a ʊ: «Ta, ɪ nyɪ bɪ mɪsɪr.» Gʊaa bɪ do sɪra ka Yeezuu meerbaa b'ʊ, an a wusigə.
51 K'a nɪ doom bɪ, a zibəənyɪnɔ b'a zɛ ʊ, ŋn'a hɪ, ŋ ʊ: «I nyɪ bɪ mɪsɪr!»
52 A n ŋ lar, a ʊ, wakatɪ kara a waa ma gɛ? Ŋ n a nyɪ bɔ nʊ, ŋ ʊ: «Jim sinuu wakatɪ deem ma mɛmarɛ bɪ zer ma.»
53 Nyɪ bɪ zɪ bɪ dɪga a sɔ wakatɪ bɪ do Yeezuu a hɪ a m, a ʊ: «I nyɪ bɪ mɪsɪr.» Dɔmɪm bɪ do tɛkka ma, a sɪra ka Yeezuu ʊ, a mɪŋŋa kan a har gʊɔɔ kɪ haay.
54 Yeezuu hoser k'a ba a hɪɪya hɔ ma, a to k'a ʊ Zidee ʊ an ta Galilee ʊ bɪ n naa do.

5

Yeezuu mɛgarɛzaa waa

sabaa hinni ʊ

1 Bɪ jɛ ʊ bɪ, Yeezuu ta Zerizalɛm ʊ, zɪɪfʊrɔ wɔɔ cibsa deem ma.
2 Zerizalɛm ʊ b'ʊ bɪ, lɛɛ nɪ b'ʊ hi m ta ʊ, seero cɛ lɛ jɪr ʊ, ŋn'a birm *ebree lemim m Bɛtzata. A gasʊjɪrɔ soor gʊta-gʊta, n n a dɔ jaarɔ m.
3 Bɪncɛ bɪ do gʊɔɔ yaabazannɔ nɪ wʊtarɛ a taa, bʊʊrɔ, lʊgɔrɔ kan mɛgarɛzannɔ kɪ. [
4 Bala, Zuuba Malɛɛka deem ɪ tɪr zer dɔmɪm niŋŋoo ʊ hi b'ʊ, an heer ba ma. Yaabazaa k'a lɛɛ ka, an gasʊ hi bɪ heerbarɛ jɛ ʊ bɪ, laafɪɪ an n'a yɪrɛ, baa k'a yaaba bɪ lʊnlɔ.]
5 Gʊaa ɪ nyɪnta b'ʊ, an nɪ yaaba m, a yaaba bɪ dɔɔraa bukərku a yaa sinnyə.
6 Yeezuu n a yɪ, an nɪ wʊtam, bɪ k'a a ma ŋ ʊ, a yaaba bɪ maasɪrɛ ba bɪ, a a lar, a ʊ: «I lɛ taa k'ɪ waa gɛ?»
7 Yaabazaa bɪ n a nyɪ bɔ nʊ, a ʊ: «Zuuba, mɔɔ ba gʊaa m, an nɪ mɔɔ gasʊm hi b'ʊ, a heer barɛ dɔmɪm ʊ y. Kʊ mɔɔ kʊ m gasʊ, gʊaa nɪ lɛɛ kam mɔɔ lɛɛ.»
8 Yeezuu n a hɪ m, a ʊ: «Wuti, ɪ ɪ wʊtarahɔ bɪ sa, ɪ ta.»
9 Lɛɛm bɪ, gʊaa b'a waa, an a wʊtarahɔ bɪ sa, an nɪ tarɛ.
Hinni bɪ do ʊ bɪ, *sabaa hinni m.
10 Zɪɪfʊrɔ jɪtannɔ wɔɔ n a hɪ gʊaa k'a waa bɪ m, ŋ ʊ: «Sabaa hinni m, a n a ga m, ɪbɪɪ n ɪ wʊtarahɔ bɪ busu y.»
11 Gʊaa bɪ n a nyɪ bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Gʊaa k'a laafɪɪ ka mɔɔ ʊ bɪ y'a hɪ mɔɔ m, a ʊ: ɪ wʊtarahɔ bɪ sa, ɪ ta.»
12 Ŋ n a lar, ŋ ʊ: «Gʊaa bɪ kara ɪ naa hɪ ɪbɪɪ nɪ, a ʊ, ɪ ɪ wʊtarahɔ bɪ sa, ɪ ta?»

13 Bɪ, gʊaa k'a laafɪɪ yɪ bɪ n a dɔ kʊ nka ɪ laafɪɪ bɪ ka a ʊ y. Bala, Yeezuu a gʊ gʊɔɔ kʊ ŋ nyɪnta b'ʊ rɔ wɔɔ ma laatʊ.
14 Bɪ jɛ ʊ bɪ, Yeezuu b'a yɪ *Wosocɛ ʊ, an a hɪ m, a ʊ: «Ba ɪbɪɪ laafɪɪ yɪ kɛɛrɛ na. Ɪ b'ɪ ya, ɪ mimbʊnyaa ba y, mim y'a ɪ yɪ, an lɛ da biisi hɔ naa ra.»
15 Gʊaa bɪ n ta an aa a dɪnda zɪɪfʊrɔ jɪtannɔ wɔɔ m, a ʊ, Yeezuu y'awɔɔ waa bɪ.
16 Bɪ y'a ka, jɪtannɔ wɔɔ nɪ nyaa m kan Yeezuu kɪ k'a naa ba sabaa hinni b'ʊ bɪ minto.
17 Yeezuu n a nyɪ bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Mɔɔ Zɪ gɔɔta an nɪ zi bam, mɔɔ y'a bam sɔ.»
18 Bɪ y'a ka, brɔɔ n'a kam ma, k'a zɛ gər, k'a nɪ zi bam sabaa hinni ʊ bɪ bɛɛ bala y, k'a nɪ Woso birm a Zɪ, an a mɪŋŋa sa, an a ga kʊ ʊ kan kɪ bɪ minto m sɔ.

Paŋŋa kʊ Woso Nyɪ bɪ n ta m

19 Yeezuu meerbaa bɪ sa, an a hɪ, a ʊ: «Sɪra paan… mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m: Woso Nyɪ bɪ b'a dam ma, an hɔsɪ ba a mɪŋŋa paŋŋa nɪ y. K'a Zɪ Woso bɪ yɪ, an hɔ niŋŋə ba, b'a ba. Bala, hɔ kʊ Zɪ n'a bam bɪ, bɪ Nyɪ n'a bam sɔ.
20 Kʊ Zɪ a Nyɪ ŋʊa bɪ, a hɔ k'a n'a bam bɪ hɪnkam nɪ haay. A zibəə gʊta hɪnkam nɪ, an lɛ da nawɔnnɔ ra, awɔɔ m zɛ kədə.
21 Kʊ Zɪ bɪ nɪ gəəno mɪm bɔŋ ʊ an nɪ mɪsɪrbaa karɛ ŋ ʊ bɪ, Nyɪ bɪ, gʊaa k'a lɛ n taa b'a nɪ mɪsɪrbaa kaŋ ʊ sɔ.
22 Zɪ bɪ bɪr gʊaa dʊdɔ karɛ y. A dʊdɔkarɛ haay sa an a ka a Nyɪ b'ʊ,
23 kʊ gʊaa haay n a da ma, an Nyɪ bɪ da ʊ amba ŋn'ɪ Zɪ bɪ daŋ ʊ bɪ m. Gʊaa k'a bɪr Nyɪ bɪ daŋ ʊ bɪ, a bɪr Zɪ k'a Nyɪ bɪ nyɔɔ bɪ daŋ ʊ sɔ y.
24 Sɪra paan… mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m, gʊaa k'a n'a tʊr kam mɔɔ lemim ma, an nɪ Zɪ k'a mɔɔ nyɔɔ bɪ mim sire, a ɪ *mɪsɪrbaa k'a nyarɛ ba ʊ bɪ m. Ŋ b'a dʊdɔ karɛ y. Bɔ a ʊ zɛ nɔ ʊ, an ta mɪsɪrbaa nɔ ʊ.
25 Sɪra paan… mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m, wakatɪ ɪ zɛm, b'a lee ku kɛɛrɛ. Gʊɔɔ kʊ ŋ gɪnga rɔ wɔɔ Woso Nyɪ bɪ leer mam, bɪ gʊɔɔ kʊ ŋ y'a ma rɔ wɔɔ y'a mɪm bɔŋ ʊ.
26 Bala, kʊ Zɪ b'a so mɪsɪrbaa ʊ bɪ, a a ka, k'a Nyɪ bɪ n nyɪnta mɪsɪrbaasoʊrezaa sɔ.
27 Woso paŋŋa ka ʊ k'an dʊdɔ ka, k'a m *Gʊaanyɪ bɪ minto.
28 A bɪ zɛ kədə naa haay tɔ ma y! Wakatɪ ɪ zɛm gəəno wɔɔ y'a leer mam.
29 Gʊɔɔ kʊ ŋ y'a mɪŋŋa ba rɔ wɔɔ y'a mɪm bɔŋ ʊ, ŋnɪ mɪsɪrbaa yɪ. Gʊɔɔ kʊ ŋ y'a bʊnyaa ba rɔ wɔɔ, ŋ y'a mɪm bɔŋ ʊ, ŋnɪ ŋ dʊdɔ ka.
30 Mɔɔ bɪ m dam ma, m hɔsɪ ba, m mɪŋŋa paŋŋa nɪ y. Hɔ kʊ mɔɔ n'a mam bɪ mɔɔ n'a dʊdɔ kam, bɪ mɔɔ dʊdɔkarɛ bɪ tɪrga, bala, mɔɔ bɪr m karɛ m mɪŋŋa hɔɔnhɔ ma y. Zɪ k'a mɔɔ nyɔɔ bɪ hɔɔnhɔ mɔɔ n nɪ m kam ma.
31 Kʊ m mɪŋŋa kasɛtɪ mɔɔ n'a karɛ, n bɪ mɔɔ kasɛtɪ bɪ sire y.
32 Woso nɪ mɔɔ kasɛtɪ kam, bɪ mɔɔ dɔ sɔ kasɛtɪ niŋŋə k'a n'a kam mɔɔ minto bɪ, sɪra m.
33 Awɔɔ gʊɔɔ nyɔɔ Zaan zi, b'a sɪra kasɛtɪ ka.
34 Mɔɔ bɪr m kam gʊaa kasɛtɪ ma y. Meer bɪ ba mɔɔ nawʊm nɕɪnaaʊ, k'a bʊmbɔrɛ yɪ.
35 Zaan nyɪnta amba fɪtɪrɛ kʊ n nɪ sɛ nyaŋ ʊ, an nɪ yɔm bɪ m. Bɪ, awɔɔ ŋʊa mɪŋŋa k'a a heer nyɔɔ dɔmɪm poore ʊ, a lɛɛgure b'ʊ.
36 Mɔɔ ɪ kasɛtɪ m, a gʊtabaa n lɛ da Zaan hɔ bɪ ra. Zibəəro kʊ Zɪ a ka mɔɔ ʊ kʊ m ŋ ba rɔ wɔɔ m. Mɔɔ yɪ ŋ bam, bɪ brɔɔ nɪ mɔɔ kasɛtɪ karɛ, ŋ ʊ, Zɪ b'ɪ mɔɔ nyɔɔ.

37 Zı k'a mɔɔ nyɔɔ bı nı mɔɔ kasɛtı kam. B'awɔɔ n a leer ma, b'awɔɔ n a meer yı sɔ y.
38 Woso lemim bır gɔɔtarɛ awɔɔ heer ʊ y, bala, awɔɔ n sıra ka gʊaa k'a nyɔɔ b'ʊ y.
39 *Wosoci karında awɔɔ n'a bam, an n'a hɔɔn darɛ, a ʊ, bı nɔ awɔɔ n nı *mısırbaa k'a nyarɛ ba ʊ bı yıŋ ʊ. Bı, bı nı mɔɔ kasɛtı kam.
40 Awɔɔ lɛ baa k'a bʊr mɔɔ zi k'a mısırbaa k'a nyarɛ ba ʊ bı yı y.
41 Mɔɔ bır m kam lɛbɔʊrɛ ma gʊɔɔ zi y.
42 Bı mɔɔ awɔɔ dɔ, awɔɔ n Woso ŋʊa y.
43 Bʊr mɔɔ ʊ, m Zı tɔ ma, b'awɔɔ kaanm mɔɔ m. Kʊ gʊaa vanta ı bʊr a mıŋŋa tɔ ra, awɔɔ y'a sim.
44 Awɔɔ y'a bam lɔ a si, awɔɔ k'a n'a kam daʊrɛ ma a muno zi, a bır a kam daʊrɛ k'a a to Woso y'a deem bı zi bı ma?
45 A b'a hɔɔn da, a ʊ, mɔɔ n nı mim karɛ awɔɔ ra m Zı taa y. Hɔ k'a nı mim karɛ awɔɔ ra bı Moyiisi *lɛrɔ k'awɔɔ nı yure ŋ ma rɔ wɔɔ m.
46 Kʊ nyınta awɔɔ ʊ a Moyiisi mim si, awɔɔ mɔɔ mim sim sɔ. Bala, a gʊrsıra ba a ʊ mɔɔ minto.
47 K'awɔɔ n hɔ k'a gʊrsıra ba bı si, awɔɔ y'a bam lɔ k'a hɔ kʊ mɔɔ n'a hım bı si?»

6

Gʊaa cir tʊrlɛ
(Matiyee 14.13-21; Markı 6.30-44; Likki 9.10-17)

1 Bı jɛ ʊ bı, Yeezuu bra Galilee higʊta kʊ n n'a birm sɔ Tiberiyaadı higʊta bı gəm deem la.
2 Gʊaa cir gʊta zu a jɛ ʊ, bala, gʊɔɔ wɔɔ hoserlo k'a nı ŋ bam, an nı yaabazannɔ waam nɔ wɔɔ yı.
3 Gʊaa cir bı minto y'a ka, Yeezuu n der ci ra, an nyınta b'ʊ kan a karındanyınɔ kı.
4 Bı ma bı, *pakkı k'a m zıfʊrɔ wɔɔ cibsa b'a zɔ.
5 Kʊ Yeezuu a bɔɔta an dıga bı, a gʊaa cir gʊta yı, an nı zɛm zi. A n a hı Filipi m, a ʊ: «K'ʊ bur yı ka, ʊ a si, kʊ ŋ n'a bı?»
6 Meer bı ba a ʊ, ncınaaʊ k'a dıga a. Hɔ k'a mıŋŋa ʊ k'a ba bı, a a dɔ.
7 Filipi n a hı m, a ʊ: «Kʊ wɔɔ bur si *deniyee zɔɔhıra nı, a bı bʊr bɔrɛ y, bala, gʊaa biyəə b'a kur yım poore y.»
8 A *karındanyınɔ wɔɔ deem Sımɔɔn Pıyɛɛr danzaa Andır a hı m, a ʊ:
9 «Nyıyar ı naa ʊ, an nı bur m soor, kan zɔnɔ kı hııya. Bı, bɔ naa n n'a bam gʊaa cir naa nı?»
10 Yeezuu n a hı, a ʊ: «K'a ka kʊ ŋ nı nyınta.» Lɛɛ bı do ʊ bı, bur m jilli. Ŋ n nyınta. Gʊɔɔ cir bı gʊɔɔyaarɔ wɔɔ lɛ a zɔ tisi soor ma.
11 Yeezuu n bur bı si, an a barka da ʊ, an a ka gʊɔɔ wɔɔ ʊ. A n a ba maam sɔ zɔnɔ wɔɔ m. A n a ka ŋ ʊ amba ŋ lɛ taa bı m.
12 Kʊ ŋ y'a bı, an ŋ ka bı, Yeezuu a hı a karındanyınɔ wɔɔ m, a ʊ: «K'a kuuro kʊ ŋ gɔɔta rɔ wɔɔ so kʊ ma, a b'a ka deem m nyaam nı y.»
13 Ŋ n bur soor kʊ ŋ y'a bı rɔ wɔɔ kuuro so kʊ ma, ŋn'a zar kası ʊ bueerehııya.
14 Kʊ gʊɔɔ wɔɔ hoser k'a ba bı yı bı, ŋ y'a hı, ŋ ʊ: «*Wosolɛsinnısorazaa paan… k'a a ga m, an bʊr durnya ʊ bı m naa.»
15 Bı, Yeezuu k'a a dɔ a ʊ, n zɛm b'a nyasʊ, n n'a ba cir bı, a a hʊr a deem, an ta ci ra.

Yeezuu ı tam hi burə ʊ
(Matiyee 14.22-33; Markı 6.45-52)

16 Yirbəə k'a da bı, karındanyınɔ wɔɔ ta higʊta lɛ ra.
17 Ŋ n da kɔɔlʊʊ ʊ, ŋn'ı tam Kapɛrnawum zeezi, gəm deem bı ra. Bı ma
bı, gum da, bı Yeezuu n ŋ ku cına y.
18 Hınhɛr gʊta nı hɔnm, an nı hi bı wunwusigəm.
19 Kʊ ŋ ta, cilo soor gɛɛ sɔrdı bı, ŋ Yeezuu yı, an nı tam hi burə ʊ, an
n'a zɔm kɔɔlʊʊ bı ma. Nyibəə n gasʊ ŋ ʊ.
20 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «A da bı bɔ ʊ y, mɔɔ m!»
21 Ŋ y'a ŋʊa k'a busu kɔɔlʊʊ bı m. Lɛɛm bı, kɔɔlʊʊ bı bıncɛ kʊ ŋ nı taŋ
ʊ bı gəm ku.

Yeezuu m mısırbaa hɔbırɛ

22 Dɔ k'a mɛ bı, gʊɔɔ kʊ ŋ gɔɔta kɔ bı lɛ ra rɔ wɔɔ kɔɔlʊʊ deem yı b'ʊ.
Bı, Yeezuu n zu kʊ ʊ kan a karındanyınɔ wɔɔ kı ŋ kɔɔlʊʊ deem bı nɔ ʊ y.
Ta brɔɔ ʊ a minto.
23 Kɔɔlʊʊrɔ y'a to Tiberiyaadı ʊ, ŋnı bʊr bıncɛ kʊ Yeezuu bur bı barka
da ʊ, ŋn'a bı bı jır ʊ.
24 Kʊ gʊɔɔ wɔɔ a yı Yeezuu ba b'ʊ, bı karındanyınɔ wɔɔ ba b'ʊ sɔ bı,
gʊɔɔ wɔɔ da kɔɔlʊʊrɔ wɔɔ ʊ, ŋnı ta Kapɛrnawum ʊ k'a yaa a ka Yeezuu
ma.
25 Kʊ ŋ yaa yı higʊta bı gəm deem la bı, ŋ y'a hı m, ŋ ʊ: «Karınsaamba,
ıbıı lee ku naa ʊ brɔ?»
26 Yeezuu n a nyı bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Sıra paan… mɔɔ n'a hırɛ, awɔɔ bır a
kam mɔɔ ma k'awɔɔ hoserlo yı bı minto y, k'awɔɔ hɔbırɛ bı an a ka bı
minto m.
27 A bı zi ba hɔbırɛ k'a n'a zarm bı minto y, k'a zi ba, a a ka hɔbırɛ k'a
nı gɔɔtam an nı *mısırbaa k'a nyarɛ ba ʊ bı kam bı minto. Hɔbırɛ bı
do, *Gʊaanyı bı n nı zɛm b'a ka awɔɔ ʊ, bala, a mıŋŋa Zı k'a m Woso b'a
mıŋŋa jı da ʊ.»
28 Ŋ n a hı m, ŋ ʊ: «Bɔ wɔɔ n'a bam, k'ʊ Woso zi ba?»
29 Yeezuu n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Woso zibəə bı, k'ı sıra ka gʊaa k'a nyɔɔ
b'ʊ.»
30 Ŋ n a hı m, ŋ ʊ: «Ncınaaʊ bı, hoser kara ıbıı n'a bam ʊ a yı, k'ʊ sıra
ka ıbıı ʊ? Ibıı zibəə bı n kara?
31 Wɔɔ zırɔ hɔbırɛ kʊ n'a birm *mann bı bı poohɔɔn ʊ, amba n y'a
gʊrsıra ba bı m: ‹Bur a to arzana ʊ, an a ka ŋ ʊ, ŋn'a bı.› »
32 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Sıra paan… mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, *Moyiisi
bɛɛ arzana bur bı ka awɔɔ ʊ y. Mɔɔ Zı ı arzana bur paan… bı ka awɔɔ ʊ.
33 Bala, Woso bur bı m gʊaa k'a a to arzana ʊ an bʊr, an nı *mısırbaa
kam durnya ʊ bı m.»
34 Ŋ n a hı m, ŋ ʊ: «Zuuba, bur bı do ka wɔɔ ʊ dɔmım haay!»
35 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Mɔɔ m mısırbaa bur bı. Gʊaa k'a bʊr mɔɔ
zi, nɔ b'a zaa zɛrɛ y. Gʊaa k'a sıra ka mɔɔ ʊ, mısı b'a yarɛ an a zaa zɛ y.
36 Bı mɔɔ hı awɔɔ m: Awɔɔ mɔɔ yı, b'awɔɔ n sıra ka mɔɔ ʊ y.
37 Gʊaa haay kʊ mɔɔ Zı n'a kam mɔɔ ʊ bı, ŋ zɛm mɔɔ zi, bı gʊaa k'a nı
zɛm mɔɔ zi bı, mɔɔ bı kaanm nı y.
38 Bala, m to mɔɔ ʊ arzana ʊ kʊ m bı Zı k'a mɔɔ nyɔɔ bı hɔɔnhɔ ba, mɔɔ
hɔ bɛɛ y.
39 Zı k'a mɔɔ nyɔɔ bı hɔɔnhɔ bı, a lɛ baa kʊ gʊɔɔ k'a ŋ ka mɔɔ ʊ rɔ wɔɔ
deem m nyaam nı y, kʊ m ŋ mım bɔ ʊ durnya nyarɛ hinni ʊ.

40 Mɔɔ Zı hɔɔnhɔ bı n naa: Gʊaa haay k'a Nyı bı yı, an sıra ka ʊ bı, k'an mısırbaa k'a nyarɛ ba ʊ bı yı. Bı mɔɔ y'a mım bɔŋ ʊ durnya nyarɛ hinni ʊ.»
41 Bı tɛkka ma, zıʋfʊrɔ wɔɔ a sa ma, ŋn'ı kukur barɛ a minto. K'a a hı, a ʊ, a mıŋŋa m bur k'a a to arzana ʊ a bʊr bı minto m.
42 Ŋ n a ya, ŋn'a hı, ŋ ʊ: «Yeezuu bɛɛ ra, Zozɛf nyı bı? Wɔɔ n a zı dɔ kan a da kı ra? A a ba lɔ kɛɛrɛ, an a hı, a ʊ, a to a ʊ arzana ʊ?»
43 Yeezuu n a bɔ, an meerbaa bı sa, a ʊ: «K'a kukur barɛ bı to kan kʊ kı!
44 Gʊaa b'a dam ma, an bʊr mɔɔ zi kʊ mɔɔ Zı k'a mɔɔ nyɔɔ bı n a gaa y. Bı, mɔɔ y'a mım bɔŋ ʊ durnya nyarɛ hinni ʊ.
45 N y'a gʊrsıra ba *wosolɛsinnısorazannɔ ciro ʊ, n ʊ: ‹Ŋ haay hɔdındarɛ yım Woso zi.› Gʊaa niŋŋə k'a Woso lemim ma, an n'a hɔdındarɛ sim bı, zɛ an nawʊm mɔɔ zi.
46 Gʊaa ba ʊ an Zı yı y. Gʊaa k'a a to Woso zi an bʊr bı y'a yı bala.
47 Sıra paan… mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, gʊaa k'a nı sıra kam bı, a ı mısırbaa k'a nyarɛ ba ʊ bı m.
48 Mɔɔ n bur k'a nı mısırbaa kam.
49 Awɔɔ zırɔ *mann bı poohɔɔn ʊ, bı ŋ gınga.
50 Bur k'a a to arzana ʊ bı n naa. Gʊaa k'a bı a bı garɛ y.
51 Mɔɔ m bur mısır, m m to arzana ʊ. Gʊaa k'a bur bı do bı bı, a zaa bı gam fıga y. Bur kʊ mɔɔ n n'a kam bı, m mıŋŋa mɛsim m, m n n'a kam kʊ durnya n mısırbaa yı.»
52 Naa do y'a ka, zıʋfʊrɔ wɔɔ ŋ wuti bʊgʊr m kan kʊ kı, ŋ ʊ: «Naa y'a bam lɔ k'a mɛsim ka wɔɔ ʊ, k'ʊ a sʊ?»
53 Yeezuu n a hı ŋ nı, a ʊ: «Sıra paan… mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, k'awɔɔ n *Gʊaanyı bı sim sʊ, k'awɔɔ n a ma mi, awɔɔ bı mısırbaa yırɛ y.
54 Gʊaa k'a mɔɔ sim sʊ, an mɔɔ ma mi b'ı mısırbaa k'a nyarɛ ba ʊ bı m, bı mɔɔ y'a mım bɔŋ ʊ durnya nyarɛ hinni ʊ.
55 Bala, mɔɔ mɛsim bı, hɔbırɛ paan… m, mɔɔ ma bı, hɔmire paan… m sɔ.
56 Gʊaa k'a mɔɔ sim sʊ, an mɔɔ ma mi, a zaa ı kan mɔɔ kı, mɔɔ nı kan a zaa kı.
57 Kʊ Zı k'an mısır bı mɔɔ nyɔɔ bı, bı mısırbaa ba mɔɔ nawʊm Zı bı minto bı, gʊaa k'a nı mɔɔ bım bı, mɔɔ y'a kam an mısırbaa ba sɔ.
58 Bur k'a a to arzana ʊ bı n naa. A bı hɔdeem kan awɔɔ zırɔ wɔɔ n a bı bı kı y. Ŋ gınga, bı gʊaa k'a bur naa do bı, a zaa bı garɛ y.»
59 Minno nɔɔn duro Yeezuu a dında gʊɔɔ m Kapɛrnawum sokʊmacɛ ʊ.

Mısırbaa k'a nyarɛ ba ʊ meerbaa

60 Karındanyınɔ gʊta kʊ ŋ naa ma bı, ŋ y'a hırɛ, ŋ ʊ: «Meerbaa naa do kaŋŋıda! Nka n'a dam ma, an a sı?»
61 Yeezuu k'a a dɔ a zim, a ʊ, a karındanyınɔ wɔɔ ı kukur bam mim naa do minto bı, a a hı ŋ nı, a ʊ: «Busu a ʊ awɔɔ ma ra?
62 Bı, k'awɔɔ bɔkarɛ a bı *Gʊaanyı bı yı an nı tam bıncɛ k'a nyınta ʊ biisi b'ʊ?
63 *Ɛspri nı mısırbaa kam, mɛsim bı zibəə ba ʊ y. Meerbaarɔ kʊ mɔɔ hı awɔɔ m bı, Ɛspri m kan *mısırbaa kı.
64 Bı gʊɔɔ y'awɔɔ bire ʊ, ŋ n sıra ka y.» Yeezuu lɛɛ ka, an gʊɔɔ kʊ ŋ n sıra ka rɔ wɔɔ dɔ, kan gʊaa k'a nı zɛm b'a nyasʊ an a ka bı kı.
65 A a ya, an a hı, a ʊ: «Bı minto y'a ka, mɔɔ n a hı awɔɔ m, mɔɔ ʊ, gʊaa b'a dam ma, an bʊr mɔɔ zi kʊ Zı bɛɛ y'a bir y.»

66 Dɔmɪm bɪ do tɛkka ma bɪ, *karɪndanyɪnɔ gʊta a bɔ a jɛ ʊ, ŋ n a ya, ŋn'ɪ zum kʊ ʊ kan kɪ y.
67 Yeezuu n a hɪ bueerehɪɪyɔɔ wɔɔ m, a ʊ: «B'awɔɔ, awɔɔ b'a gʊm mɔɔ ma sɔ ra?»
68 Sɪmɔɔn Pɪyɛɛr n a nyɪ bɔ nʊ, a ʊ: «Zuuba, k'ʊ ta nka zi? Ɩbɪɪ ɪ mɪsɪrbaa k'a nyarɛ ba ʊ bɪ meerbaarɔ m.
69 Bɪ wɔɔ si, ʊ a dɔ sɔ, ʊ ʊ, ɪbɪɪ m Krista, Woso Nyɪ mɪŋŋa.»
70 Yeezuu n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «Mɔɔ bɛɛ y'awɔɔ gʊaa bueerehɪɪya bɪ bɔ ʊ ra? Bɪ, Sʊtaana y'a so awɔɔ gʊaa deem ʊ!»
71 Iskarɪyɔtɪ kʊ gʊaa Sɪmɔɔn nyɪ Zidas b'a n'a hɪm ma. Bala, a m bueerehɪɪyɔɔ wɔɔ gʊaa deem, an nɪ Yeezuu nyasʊrɛ, an a ka.

7

Yeezuu danyɪnɔ n sɪra ka ʊ y

1 Bɪ jɛ ʊ bɪ, Yeezuu cem, an nɪ bɪmbɪrm Galilee kʊ ʊ, a n a ŋʊa k'a ta Zidee ʊ y, bala, zɪɪfʊrɔ jɪtannɔ wɔɔ y'a kam ma k'a zɛ gər.
2 Bɪ ma bɪ, zɪɪfʊrɔ cibsa kʊ n n'a birm *buuro cibsa b'a zɔ.
3 A danyɪnɔ wɔɔ n a hɪ m, ŋ ʊ: «Ta Zidee ʊ, k'ɪ karɪndanyɪnɔ wɔɔ n'ɪ zibəəro k'ɪbɪɪ nɪ ŋ bam nɔ wɔɔ yɪ sɔ.
4 Kʊ gʊaa lɛ taa kʊ n n'a dɔ, a bɪr a zibəə bɪ nyaakʊm darɛ y. K'ɪbɪɪ nɪ zibəəro barɛ ncɪnaaʊ bɪ, ɪ hɪnka durnyazannɔ m.»
5 Yeezuu danyɪnɔ wɔɔ mɪŋŋɔɔ n sɪra ka ʊ y.
6 Yeezuu n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Mɔɔ wakatɪ n a ku cɪna y. B'awɔɔ wakatɪ m dɔmɪm haay m.
7 Durnya bɪ sɔrɛ awɔɔ nɪ y, bɪ, a ɪ sɔm mɔɔ m, bala, kʊ mɔɔ n'a zibəə bɪ kasɛtɪ kam, mɔɔ ʊ, a bʊnyaa bɪ minto.
8 K'a ta cibsa bɪ ma, mɔɔ bɪ tarɛ y. Bala, mɔɔ wakatɪ n a ku cɪna y.»
9 K'a meer bɪ ba ncɪnaaʊ bɪ, a gɔɔta Galilee ʊ.
10 K'a danyɪnɔ wɔɔ ta cibsa bɪ ma bɪ, a zaa sa sɔ, an a nyaakʊm da, an nɪ tam, a lɛ baa kʊ n a dɔ y.

Yeezuu ta buuro cibsa bɪ ma

11 Cibsa bɪ dɔmɪm ʊ, zɪɪfʊrɔ jɪtannɔ wɔɔ y'a kam Yeezuu ma, ŋnɪ laaka da, ŋ ʊ: «A ɪ ka?»
12 Gʊɔɔ wɔɔ bire ʊ, ŋ y'a mim dɪndarɛ: Gɔsɪnnɔ y'a hɪrɛ, ŋ ʊ: «Gʊaa mɪŋŋa m.» Gɔsɪnnɔ ʊ: «Ŋʊaarzaa m, bra an n'a bam gʊɔɔ m.»
13 Bɪ, gʊaa ba ʊ, an nɪ yɛrɛ, an n'a mim hɪm garga ra y. Bala, ŋ yɪ nyi barɛ a jɪtannɔ wɔɔ m.
14 Kʊ *buuro cibsa bɪ bireyaa a ku bɪ, Yeezuu ta *Wosocɛ ʊ, an nɪ hɔ dɪndam gʊɔɔ m.
15 Zɪɪfʊrɔ wɔɔ zɛ kədə, ŋn'a hɪrɛ, ŋ ʊ: «A a ba lɔ an hɔ dɔ, b'a n karɪnda ba?»
16 Yeezuu n a nyɪ bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Mɔɔ hɔdɪndarɛ bɪ n a to mɔɔ zi y. A to a ʊ Woso k'a mɔɔ nyɔɔ bɪ zi.
17 Kʊ gʊaa lɛ taa k'a Woso hɔɔnhɔ ba, a y'a dɔm kʊ hɔdɪndarɛ naa do, k'a to a ʊ Woso zi, gɛɛ kʊ m mɪŋŋa mim mɔɔ n'a dɪndarɛ.
18 Gʊaa k'a n'a mɪŋŋa mim dɪndam bɪ, a ka an nawʊrɛ a mɪŋŋa lɛbɔʊrɛ ma. Bɪ, gʊaa k'a n'a kam a gʊaa k'a a nyɔɔ bɪ lɛbɔʊrɛ ma bɪ, bɪ bala n sɪrazaa. Zambʊ b'a nɔ ʊ y.
19 Moyiisi bɛɛ *lɛrɔ wɔɔ ka awɔɔ ra? B'awɔɔ gʊaa deem ba ʊ, an nɪ zum lɛrɔ wɔɔ ʊ y. Bɔ minto, an n'a kam mɔɔ garɛ ma?»

20 Gʊɔɔ wɔɔ n a nyɪ bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Zinə nɪ kan ɪbɪɪ kɪ! Nka y'a hɪ, a ʊ, k'a ɪbɪɪ zɛ?»
21 Yeezuu a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Zibəə deem mɔɔ ba *sabaa hinni ʊ, awɔɔ n zɛ kədə haay!
22 Moyiisi *lɛ ka awɔɔ ʊ, k'a gʊɔɔ gasʊ baŋŋʊ ʊ. A to a ʊ awɔɔ yaabɔɔ zi Moyiisi mɪŋŋa bɛɛ bʊr nɪ y. Bɪ, k'a a da sabaa hinni ma, awɔɔ y'a bam.
23 Bɪ, k'a ɪ yɪrɛ ɪ ʊ, kʊ gʊaa gasʊ baŋŋʊ ʊ sabaa hinni ʊ, an bɔ Moyiisi lɛrɔ wɔɔ la nɪ, bɔ minto m, awɔɔ heer nɪ busum kan mɔɔ kɪ gʊaa kʊ mɔɔ waa haay sabaa hinni ʊ bɪ ma?
24 A bɪ hɔ k'awɔɔ n'a yɪm mɪm ʊ bɪ dʊdɔ ka bala y, k'a dʊdɔ ka kan sɪra kɪ.»
25 Zerizalɛm gʊɔɔ y'a hɪrɛ, ŋ ʊ: «Gʊaa kʊ ŋ n'a kam ma k'a mee bɔ ʊ bɪ bɛɛ m naa ra?
26 Ba an nɪ meer bam ŋn'a mam na, bɪ ŋ bɪr hɔsɪ hɪm nɪ y! Wɔɔ tara bɪ lɛɛzannɔ wɔɔ, a dɔ ŋ y'a ʊ paan…, ŋ ʊ, *Krista m gɛ?
27 Wɔɔ gʊaa naa do tojɪ dɔ, kʊ *Krista bɪ bʊr, gɔsɪ b'a tojɪ dɔrɛ y.»
28 Yeezuu k'a nɪ hɔ dɪndam Wosocɛ ʊ b'ʊ b'a hɪ, a ʊ: «Awɔɔ mɔɔ dɔ! Awɔɔ mɔɔ tojɪ dɔ. Bɪ, mɔɔ n bʊr m zi nɪ y. Sɪrazaa m Zɪ k'a mɔɔ nyɔɔ bɪ m. B'awɔɔ n bɪ zaa dɔ y.
29 Mɔɔ mɪŋŋa a dɔ, m to mɔɔ ʊ zi, a ɪ mɔɔ nyɔɔ.»
30 Ŋ n'a kam ma k'a nyasʊ, bɪ gʊaa ba ʊ, an a wɔ da ma y. Bala, a wakatɪ n a ku cɪna y.
31 Gʊɔɔ nyɪnta zamaa bɪ bire ʊ, ŋnɪ sɪra ka ʊ, ŋn'a hɪrɛ, ŋ ʊ: «Kʊ *Krista bɪ bʊr, a hoserlo barɛ an lɛ da naa n a ba rɔ wɔɔ ra gɛ?»
32 Kukur kʊ n n'a bam Yeezuu minto gʊɔɔ wɔɔ bire ʊ bɪ, *farizɛɛnrɔ wɔɔ a ma. A m bɪ, *wosocɛmannɪbənno jɪtannɔ kan farizɛɛnrɔ kɪ n Wosocɛ dɔmazannɔ nyɔɔ kʊ ŋ n'aa a nyasʊ.
33 Yeezuu n a hɪ, a ʊ: «Mɔɔ gɔɔtam kan awɔɔ kɪ dɔmɪm poore nɔ ʊ, kʊ m bɪ m bɔ, m ta Zɪ k'a mɔɔ nyɔɔ bɪ zi.
34 Awɔɔ zɛm b'a ka mɔɔ ma, b'awɔɔ bɪ mɔɔ yɪrɛ y. Bala, bɪncɛ kʊ mɔɔ nɪ taŋ ʊ bɪ, awɔɔ b'a dam ma a bʊr b'ʊ y.»
35 Bɪ jɛ ʊ bɪ, zɪɪfʊrɔ wɔɔ y'a hɪm kʊ m, ŋ ʊ: «Ta awɔɔ nawʊm ka, wɔɔ b'ʊ yarɛ ʊ a yɪ? Ta awɔɔ nawʊm gʊɔɔ kʊ ŋ hɪsɪga da ŋn'a war kʊ ma kan grɛkkɪrɔ kɪ rɔ wɔɔ zi ra? Gɛɛ, ta an nawʊm k'a yaa hɔ dɪnda grɛkkɪrɔ m na?
36 Hɔ k'a hɪ naa jɪ lɛ taa k'a hɪ, a ʊ lɔ: Awɔɔ y'a kam mɔɔ ma, b'awɔɔ bɪ mɔɔ yɪrɛ y, bɪ bɪncɛ kʊ mɔɔ nɪ taŋ ʊ bɪ, awɔɔ b'a dam ma, a bʊr ʊ y?»

Mɪsɪrbaa hi kɔyaarɔ

37 Cibsa bɪ nyarɛ ma bɪ, dɔmɪm nɪŋŋə k'an dɔmɪm gʊta bɪ, Yeezuu jɪm brama, an a leer busu, an n'a hɪrɛ, a ʊ: «Gʊaa kʊ mɪsɪ n'a zɛm k'an bʊr mɔɔ zi, an bɪ hi mi.
38 Gʊaa k'a sɪra ka mɔɔ ʊ bɪ, mɪsɪrbaa hi kɔyaarɔ y'a tom zi, amba *Wosoci a hɪ bɪ m.»
39 *Sɛnt-Ɛspri kʊ gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ sɪra kaŋ ʊ rɔ wɔɔ n'a yɪm bɪ mim an n'a hɪm. Kʊ sɪra nɪ, Yeezuu k'a n lɛbɔʊrɛ yɪ cɪna bɪ, Sɛnt-Ɛspri n bʊr cɪna y.
40 Gʊɔɔ kʊ ŋ nyɪnta, ŋn'a tʊr ka Yeezuu meerbaa bɪ ma gʊɔɔ cir bɪ bire ʊ rɔ wɔɔ, gɔsɪnnɔ y'a hɪrɛ, ŋ ʊ: «Sɪra m, ba wosolɛsinnɪsorazaa bɪ n na.»
41 Gɔsɪnnɔ y'a hɪrɛ, ŋ ʊ: «*Krista bɪ n naa.» Gɔsɪnnɔ a ya, ŋn'a hɪrɛ, ŋ ʊ: «Krista y'a dam ma, an a to Galilee kʊ ʊ ra?
42 Wosoci n a hɪ, a ʊ, ‹bɔ an nawʊm Davɪd do nɔ ʊ›, b'a to an nawʊm tara poore kʊ Davɪd yɪ ʊ, ŋn'a birm Betelehɛm b'ʊ ra?»
43 Naa do y'a ka, gʊɔɔ wɔɔ n a gʊngʊ a minto.

44 Ŋ gʊɔɔ gɔsɪnnɔ a ŋʊa k'a nyasʊ, bɪ gɔsɪ n a wɔ da ma y.
45 Wosocɛ dɔmazannɔ wɔɔ n a bɔ, ŋnɪ bʊr wosocɛmannɪbənno jɪtannɔ wɔɔ zi kan *farizɛɛnrɔ wɔɔ kɪ. Brɔɔ nɪ ŋ lar, ŋ ʊ: «Bɔ m awɔɔ n bʊr nɪ?»
46 Wosocɛ dɔmazannɔ wɔɔ n a nyɪ bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Gʊaa ba ʊ an meer kʊ gʊaa naa do a ba bɪ lɔɔ ba y.»
47 Farizɛɛnrɔ wɔɔ n a hɪ ŋ nɪ, ŋ ʊ: «A to awɔɔ ʊ, an awɔɔ hɔɔn da a zi ra?
48 Jɪtannɔ wɔɔ kan farizɛɛnrɔ wɔɔ kɪ barla bɪ, gʊaa deem taan… ta ʊ, an a mim si ra?
49 Bɪ, gʊaa cir naa do n *lɛrɔ wɔɔ dɔ y. Ŋ barka ba ʊ y!»
50 Nikodɛm k'a nyɪnta an ta Yeezuu zi bɪ nyɪnta kan ŋ kɪ, an a hɪ, a ʊ:
51 «N n gʊaa dʊdɔ yar bɪ n n'a meerbaa ma kan hɔ k'a ba bɪ kɪ y. Wɔɔ lɛrɔ wɔɔ n bɪ hɪ ra?»
52 Ŋ n a nyɪ bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Ɪ to ɪbɪɪ ʊ Galilee ʊ sɔ ra? Bɪ, ɪ ka mɪŋŋa, ɪbɪɪ bɪ *wosolɛsinnɪsorazaa yɪrɛ an bɪr Galilee gʊaa y.»
[
53 Ŋ haay n a hʊr, ŋnɪ dundoo a harlɔ ʊ.

8

Lʊ jaandər

1 Yeezuu n a hʊr an ta Oliviyee ci mim ʊ.
2 Dɔ k'a bʊr an nɪ mɛm bɪ, a a bɔ an bʊr *Wosocɛ ʊ b'ʊ, gʊaa haay nɪ zɛm zi, an nyɪnta, an nɪ hɔ dɪndarɛ ŋ nɪ.
3 *Wosocikarɪnsaambɔɔ kan *farizɛɛnrɔ kɪ bʊr lʊ m b'ʊ, ŋn'a da gʊɔɔ wɔɔ bire ʊ. Sʊr n y'a ʊ ra, an nɪ jaan darɛ.
4 Ŋ n a hɪ Yeezuu m, ŋ ʊ: «Karɪnsaamba, lʊ naa do, sʊr n y'a ʊ ra, an nɪ jaan darɛ.
5 *Lɛrɔ nɔ ʊ, Moyiisi a hɪ, a ʊ, n n lannɔ nɔɔn duro zɛ jaarɔ m. B'ɪbɪɪ, ɪbɪɪ ʊ lɔ?»
6 A hɪ ŋ nawʊrɛ ncɪnaaʊ k'a nyasʊ meerbaa nɔ ʊ, k'a ku a mim ka ra. Yeezuu a zuutə, an n'a nyʊkʊm wʊnwɔsɪm tara ʊ.
7 Kʊ ŋ gɔɔta ŋn'a larm bɪ, Yeezuu a bɔɔta, an a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Gʊaa k'a n'awɔɔ bire ʊ, b'a n mimbʊnyaa ba cɪna bɪ n lɛɛ ka, an a gʊɛɛn.»
8 A n a ya, an a zuutə, an n'a nyʊkʊm bɪ wʊnwɔsɪm tara ʊ.
9 Kʊ ŋ meerbaa naa do ma bɪ, ŋ cem deem-deem. Gʊɔɔ marɛrɔ wɔɔ ɪ lɛɛ ka ŋnɪ cem, a poorero wɔɔ n a nya ŋ ʊ. Yeezuu n gɔɔta a deem. Kʊ lʊ bɪ gɔɔta an nɪ b'ʊ bɪ,
10 Yeezuu a bɔɔta, an a hɪ m, a ʊ: «Ŋ bee, lʊ ra? Gɔsɪ n'ɪbɪɪ dʊdɔ yar la?»
11 A n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «Ayy…, Zuuba, gɔsɪ.» Yeezuu n a hɪ m, a ʊ: «Mɔɔ sɔ, mɔɔ b'ɪbɪɪ dʊdɔ yarlɛ y. Ta, b'ɪbɪɪ ɪ ya, ɪ mimbʊnyaa ba y.»]

Yeezuu m durnya lɛɛgure

12 Yeezuu n a ya, an a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Durnya lɛɛgure m mɔɔ m. Gʊaa k'a nɪ zum mɔɔ ʊ bɪ bɪ tam monsigə ʊ y. A mɪsɪrbaa lɛɛgure yɪm.»
13 *Farizɛɛnrɔ wɔɔ n a hɪ m, ŋ ʊ: «Ɪ mɪŋŋa kasɛtɪ ɪ n'a kam na? Ɪbɪɪ kasɛtɪ bɪ, ŋʊaar m.»
14 Yeezuu n a nyɪ bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Sɪra m, m mɪŋŋa kasɛtɪ mɔɔ n'a kam. Bɪ, mɔɔ kasɛtɪ bɪ sɪra m, bala, mɔɔ m tojɪ dɔ, m m tajɪ dɔ. B'awɔɔ, awɔɔ n a dɔ kʊ m to mɔɔ ʊ ka m nɪ tam ka y.
15 Dʊdɔ awɔɔ n'a karɛ am gʊɔɔ hɔ bɪ m. Mɔɔ bɪr gʊaa dʊdɔ karɛ y.

16 Baa kʊ mɔɔ ʊ kʊ m dʊdɔ ka, a ka mɔɔ nawʊm kan sɪra kɪ, bala, mɔɔ
bɪ m deem nɪ y. Zɪ k'a mɔɔ nyɔɔ bɪ ta ʊ sɔ.
17 Awɔɔ mɪŋŋɔɔ *lɛrɔ wɔɔ nɔ ʊ, n y'a gʊrsɪra ba, n ʊ, gʊaa hɪɪya kasɛtɪ
bɪ, sɪra m.
18 M mɪŋŋa kasɛtɪ mɔɔ n'a kam, bɪ Zɪ k'a mɔɔ nyɔɔ b'ɪ mɔɔ kasɛtɪ kam
sɔ.»
19 Ŋ n a nyɪ bɔ nʊ, ŋ ʊ: «Ibɪɪ Zɪ b'ɪ ka?» Yeezuu n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «Awɔɔ
n mɔɔ dɔ y, b'awɔɔ n mɔɔ Zɪ dɔ sɔ y. Kʊ mɔɔ dɔ awɔɔ ʊ, awɔɔ mɔɔ Zɪ bɪ
dɔm sɔ.»
20 Meerbaarɔ nɔɔn duro ba Yeezuu ʊ bɪncɛ kʊ n nɪ busoo zarŋ ʊ b'ʊ, bɪ
ma bɪ, a ɪ hɔ dɪndam Wosocɛ ʊ, gɔsɪ n a wɔ da ma y, bala, a wakatɪ n a
ku cɪna y.
21 Yeezuu n a ya, an a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Cem mɔɔ n nawʊm, awɔɔ y'a kam
mɔɔ ma, bɪ, gɪnga awɔɔ nawʊm a mimbʊnyaarɔ nɔ ʊ. Bɪncɛ kʊ mɔɔ nɪ
taŋ ʊ bɪ, awɔɔ b'a dam ma, a ta b'ʊ y.»
22 Zɪɪfʊrɔ wɔɔ n a hɪ, ŋ ʊ: «A ŋʊa an nawʊm k'a mɪŋŋa zɛ gɛ? K'a a hɪ,
a ʊ: bɪncɛ kʊ mɔɔ nɪ taŋ ʊ bɪ, awɔɔ b'a dam ma a ta b'ʊ bɪ minto.»
23 Yeezuu n a nyɪ bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Tara burə naa gʊɔɔ n'awɔɔ m, bɪ, m to
mɔɔ ʊ brama. Durnya naa gʊɔɔ n'awɔɔ m, bɪ, durnya naa do gʊaa bɛɛ m
mɔɔ nɪ y.
24 Bɪ y'a ka, mɔɔ n a hɪ awɔɔ m, mɔɔ ʊ, awɔɔ gɪngarɛ a mimbʊnyaarɔ nɔ
ʊ. K'awɔɔ n a si, a ʊ: A n ta ʊ bɪ m mɔɔ m,* awɔɔ gɪngarɛ a mimbʊnyaarɔ
nɔ ʊ.»
25 Ŋ n a hɪ, ŋ ʊ: «Nka n'ɪbɪɪ nɪ?» Yeezuu n a nyɪ bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Mɔɔ n'a
mim hɪrɛ awɔɔ m tee… bɪ m.
26 Awɔɔ minno ta ʊ gʊta, kʊ m ŋ hɪ awɔɔ m, kʊ m ŋ dʊdɔ ka. Zɪ k'a mɔɔ
nyɔɔ bɪ, sɪrazaa m, bɪ hɔ kʊ mɔɔ ma zi bɪ, bɪ mɔɔ n'a hɪm durnya m.»
27 Ŋ n a dɔ, ŋ ʊ, Yeezuu bɪ, Zɪ Woso mim a a hɪ a nɪ y.
28 Yeezuu n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Dɔmɪm nɪŋŋə k'awɔɔ nɪ *Gʊaanyɪ bɪ busuŋ
ʊ bɪ, dɔmɪm bɪ do awɔɔ n n'a dɔrɛ, a ʊ: A n ta ʊ bɪ m mɔɔ m. Bɪ mɔɔ bɪr
zi bam ŋ mɪŋŋa paŋŋa nɪ y. Hɔ kʊ mɔɔ Zɪ a dɪnda mɔɔ m bɪ mɔɔ n'a hɪm.
29 Zɪ k'a mɔɔ nyɔɔ b'ɪ kan mɔɔ kɪ. A n mɔɔ to m deem nɪ y, bala, hɔ k'a
ŋʊa bɪ mɔɔ n'a bam dɔmɪm haay.»
30 K'a nɪ meer bɪ barɛ ncɪnaaʊ bɪ, gʊɔɔ gʊta sɪra ka ʊ.

Yeezuu kan Abraham kɪ

31 Yeezuu n a hɪ zɪɪfʊrɔ kʊ ŋ sɪra ka ʊ rɔ wɔɔ m, a ʊ: «K'awɔɔ gɔɔta
mɔɔ lemim bɪ nɔ ʊ, mɔɔ karɪndanyɪnɔ paan…rɔ n'awɔɔ m.
32 Awɔɔ sɪra dɔm, bɪ sɪra bɪ y'awɔɔ bam soamɪŋŋaʊzannɔ.»
33 Ŋ n a nyɪ bɔ nʊ, ŋ ʊ: «Abraham yaŋŋɔɔ n wɔɔ m, bɪ gʊaa n wɔɔ ba
a lɔnnɔ cɪna y. Ibɪɪ ba lɔ, ɪ n'a hɪrɛ, ɪ ʊ: wɔɔ nyɪntam soamɪŋŋaʊzannɔ?»
34 Yeezuu n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Sɪra paan… mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m, gʊaa k'a
nɪ mimbʊnyaa barɛ, mimbʊnyaa lɔmbaa nɔ an ta ʊ.
35 Lɔ bɪ, har nɔ bɛɛ an ta ʊ dɔmɪm haay y. Har nyɪ b'ɪ har ʊ dɔmɪm
haay.
36 Bɪ minto y'a ka, kʊ Nyɪ b'awɔɔ bɔ lɔmbaa nɔ ʊ, awɔɔ nyɪntam
soamɪŋŋaʊzannɔ.
37 Mɔɔ dɔ *Abraham yaŋŋɔɔ n'awɔɔ m. Kʊ mɔɔ lemim bɪ bɪr gasʊrɛ
awɔɔ ʊ bɪ, bɪ y'a ka, awɔɔ n'a kam mɔɔ meeyaa ma.

---

* **8:24 8.24,28** «A n ta ʊ bɪ m mɔɔ m» Woso tɔ deem m. A n a hɪnkarɛ, a ʊ, Woso taʊrɛ sɪŋŋɪda ba
ʊ, b'a nyarɛ ba ʊ y.

38 Hɔ kʊ mɔɔ yɪ m Zɪ zi bɪ mɔɔ n'a hɪrɛ. B'awɔɔ, hɔ k'awɔɔ ma a zɪ zi
b'awɔɔ n'a bam!»
39 Ŋ n a nyɪ bɔ nʊ, ŋ ʊ: «Wɔɔ zɪ m Abraham m.» Yeezuu n a hɪ ŋ nɪ, a
ʊ: «Kʊ Abraham nyɪnɔ n'awɔɔ nɪ, k'a Abraham zi ba.
40 Kɛɛrɛ bɪ, awɔɔ y'a kam ma k'a mɔɔ meeyaa bɔ ʊ, mɔɔ kʊ mɔɔ sɪra kʊ
mɔɔ ma Woso zi bɪ hɪ awɔɔ m bɪ minto. Abraham n naa ba y.
41 B'awɔɔ, a zɪ zibəə awɔɔ n'a bam.» Ŋ n a nyɪ bɔ nʊ, ŋ ʊ:
«Jaandarɛnyɪnɔ bɛɛ m wɔɔ nɪ y! Wɔɔ Zɪ deem bala, a m Woso m.»
42 Yeezuu n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «K'awɔɔ Zɪ m Woso nɪ, awɔɔ mɔɔ ŋʊam, bala,
m to mɔɔ ʊ Woso zi, m bʊr. Mɔɔ n bʊr m mɪŋŋa paŋŋa nɪ y. A ɪ mɔɔ nyɔɔ.
43 Bɔ minto m, awɔɔ bɪr mɔɔ meerbaa bɪ marɛ? Bala, awɔɔ b'a dam ma,
a a tʊr ka mɔɔ meerbaa bɪ ma y.
44 Awɔɔ zɪ bɪ n Sʊtaana m. B'awɔɔ lɛ taa k'a a zɪ bɪ hɔɔnhɔ ba. Gərzer
m tee… a sɪŋŋɪda ʊ. A n gɔɔta sɪra nɔ ʊ y, kʊ sɪra ba a nɔ ʊ bɪ minto. K'a ɪ
ŋʊaar barɛ, meerbaa k'a n'a nɔ ʊ b'a n'a bam, bala, ŋʊaarzaa m, bɪ ŋʊaar
zɪ m sɔ.
45 Kʊ mɔɔ nɪ, kʊ mɔɔ nɪ sɪra hɪm bɪ y'a ka awɔɔ bɪr sɪra kam mɔɔ ʊ y.
46 Awɔɔ bire ʊ, nka y'a da ma, an a hɪ, a ʊ: mɔɔ mimbʊnyaa ba? Bɪ kʊ
mɔɔ ɪ sɪra hɪrɛ, bɔ m, awɔɔ bɪr a sire?
47 Gʊaa k'an Woso gʊaa bɪ, Woso lemim an n'a tʊr kam ma. Kʊ Woso
gʊɔɔ bɛɛ n'awɔɔ m bɪ y'a ka, awɔɔ bɪr a tʊr kam mɔɔ ma y.»
48 Zɪɪfʊrɔ wɔɔ n a hɪ Yeezuu m, ŋ ʊ: «Kʊ wɔɔ ʊ, Samarii gʊaa n'ɪbɪɪ m,
bɪ zinə nɪ kan ɪbɪɪ kɪ bɪ, wɔɔ gumə ba ʊ ra?»
49 Yeezuu n a nyɪ bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Zinə ba kan mɔɔ kɪ y. Bɪ mɔɔ yɪ m Zɪ
daŋ ʊ, awɔɔ n bɔkarɛ an nɪ mɔɔ bɔŋ ʊ!
50 Mɔɔ bɪr m karɛ m mɪŋŋa lɛbɔʊrɛ ma y. Bɪ, gʊaa ta ʊ, an nɪ mɔɔ daŋ
ʊ, an nɪ dʊdɔ karɛ.
51 Sɪra paan… mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m, kʊ gʊaa mɔɔ meerbaa bɪ si, a bɪ
gam fɪɪga y.»
52 Zɪɪfʊrɔ wɔɔ n a hɪ m, ŋ ʊ: «Wɔɔ dɔ kɛɛrɛ, ʊ ʊ, zinə nɪ kan ɪbɪɪ kɪ!
Abraham ga kan *wosolɛsinnɪsorazannɔ kɪ sɔ, ɪbɪɪ n bʊr ɪ n'a hɪrɛ, ɪ ʊ:
Kʊ gʊaa mɔɔ mim si, a bɪ gam fɪɪga y.
53 Lɛ ɪbɪɪ da wɔɔ yaaba Abraham k'a ga bɪ ra ra? Wosolɛsinnɪsorazannɔ
gɪnga sɔ! I mɪŋŋa sa ɪbɪɪ ʊ nka?»
54 Yeezuu n a nyɪ bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Kʊ m lɛ mɔɔ n'a bɔrɛ m mɪŋŋa ʊ, mɔɔ
lɛbɔʊrɛ jɪ bɪ nyɪntaŋ ʊ y. Mɔɔ Zɪ n'a lɛ bɔm mɔɔ ʊ, awɔɔ n'a hɪm ma, a
Woso bɪ.
55 Awɔɔ n a dɔ y, bɪ mɔɔ dɔ. Kʊ mɔɔ hɪ mɔɔ ʊ, mɔɔ n a dɔ, m ba mɔɔ
nawʊm ŋʊaarzaa a n'awɔɔ hɔ bɪ m. Bɪ mɔɔ dɔ, m n'a meerbaa sim.
56 Awɔɔ yaaba Abraham b'a heer nyɔɔ, an a ka mɔɔ dɔmɪm bɪ yɪrɛ ma.
B'a a yɪ, a heer nyɔɔ.»
57 Zɪɪfʊrɔ wɔɔ n a hɪ, ŋ ʊ: «Ɪbɪɪ dɔɔraa n busoor ku y, ɪbɪɪ n bɔkarɛ ɪ
Abraham yɪ!»
58 Yeezuu n a nyɪ bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Sɪra paan… mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m:
dɔmɪm kʊ Abraham n nyɪnta ʊ bɪ, mɔɔ ta ʊ.»
59 Ŋ n jaarɔ gʊr k'a gʊngʊɛɛn. Yeezuu n a nyaakʊm da, an bɔ Wosocɛ ʊ
b'ʊ.

9

Yeezuu gʊaa k'a yɪ kan bʊʊbaa kɪ waa

1 Yeezuu k'a nɪ cenim bɪ, a gʊaa yɪ, an yɪ kan bʊʊbaa kɪ.

2 A *karındanyınɔ wɔɔ n laaka naa do da han, ŋ ʊ: «Karınsaamba, nka ı mimbʊnyaa ba an yı kan bʊʊbaa kı? A y'a ba gɛɛ, a zırɔ nı?»
3 Yeezuu n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «A mıŋŋa bɛɛ y, b'a zırɔ bɛɛ sɔ y. Bı lɛ taa k'a hı, a ʊ, kʊ Woso zibəə bı n a hınka a gʊr zi!
4 A a ga m, k'ʊ Zı k'a mɔɔ nyɔɔ bı zi ba, kʊ woso lɛ n gɔɔta an bır ta ʊ. Kʊ gum da, gʊaa b'a dam ma an zi ba y.
5 Kʊ mɔɔ nı durnya nɔ ʊ bı, durnya lɛɛgure m mɔɔ m.»
6 Kʊ Yeezuu meer ba maam bı, a lihi da tara ʊ, an taa bı yɔɔ lihi bı m, an a gʊr, an a nɔ bʊʊ bı mınyaa bı ma,
7 A n a hı m, a ʊ: «Ta ı yaa hi da ı meer ʊ Silowee bɔrkɔ ʊ.» Tɔ naa do lɛ taa k'a hı, a ʊ: nyɔɔdarɛ. Bʊʊ bı n ta, an aa hi bı da a meer ʊ. K'a wusigə an nı doom bı, a mım ı lɛɛ yım.
8 A cısɔnnɔ kan gʊɔɔ kʊ ŋ lɛɛ ka ŋn'a yı biisi an nı hɔ yınyɛm nɔ wɔɔ kı a hı, ŋ ʊ: «Naa bɛɛ tır nyınta an bır hɔ yınyɛm bı ra?»
9 Gɔsınnɔ n'a hırɛ, ŋ ʊ: «A mıŋŋa m!» Gɔsınnɔ ʊ: «A bɛɛ y, a bɔkʊʊrɛzaa m.» Bʊʊ bı n a hı, a ʊ: «Mɔɔ mıŋŋa m.»
10 Ŋ n a hı m, ŋ ʊ: «Ibıı mınyaa b'a ba lɔ, an nı lɛɛ yırɛ?»
11 A n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Gʊaa kʊ n n'a birm Yeezuu b'ı taa yɔɔ, an a nɔ mɔɔ mınyaa bı ma, an a hı mɔɔ m, a ʊ: Ta ı yaa hi da ı meer ʊ Silowee bɔrkɔ ʊ. Mɔɔ n ta, m aa hi da m meer ʊ, mɔɔ mım nı lɛɛ yım.»
12 Ŋ n a hı m, ŋ ʊ: «Gʊaa b'ı ka?» A n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Mɔɔ n a dɔ y.»
13 Ŋ n gʊaa k'a nyınta bʊʊ bı gaa, ŋnı ta m *farizɛɛnrɔ zi.
14 Yeezuu k'a taa bı yɔɔ an a mım bı gʊm bı, a ba a ʊ *sabaa hinni ʊ.
15 Farizɛɛnrɔ wɔɔ n a lar sɔ, k'a ba a ʊ lɔ, a mım nı lɛɛ yım gɛ? A n a hı ŋ nı, a ʊ: «Taa a yɔɔ, an a nɔ mɔɔ mım ma, mɔɔ m hi da m meer ʊ, m nı lɛɛ yım.»
16 Farizɛɛnrɔ wɔɔ barla gɔsınnɔ y'a hırɛ, ŋ ʊ: «Gʊaa naa do, Woso gʊaa bɛɛ y, a bır zum sabaa hinni lɛrɔ wɔɔ ʊ y.» Gɔsınnɔ ʊ: «Gʊaa mimbʊnyaabər y'a bam lɔ an bır hoserlo barɛ ncınaaʊ?» Mim naa do farizɛɛnrɔ wɔɔ gʊngʊ kʊ ma.
17 Ŋ n a ya, ŋn'a hı bʊʊ bı m, ŋ ʊ: «B'ıbıı, bɔ ıbıı n'a hım gʊaa k'a ıbıı waa bı jɛ ʊ?» A n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «*Wosolɛsinnısorazaa m.»
18 Bı, zııfʊrɔ jıtannɔ wɔɔ n a si ŋ ʊ, a nyınta bʊʊ, an mım n bɔkarɛ an gʊ y. Pakra m kʊ ŋ n'a zırɔ wɔɔ bir, ŋnı laaka da ŋ han.
19 Ŋ n laaka naa do da ŋ han, ŋ ʊ: «Awɔɔ nyı m gʊaa naa do m, awɔɔ n a dɔ, a ʊ, yı a ʊ kan bʊʊbaa kı gɛ? Bı, a a ba lɔ, an nı lɛɛ yım kɛɛrɛ?»
20 A zırɔ wɔɔ n a nyı bɔ ʊ, ŋ ʊ, «Wɔɔ dɔ paan… ʊ ʊ, wɔɔ nyı m, bı yı a ʊ bʊʊ.
21 Bı, wɔɔ n a dɔ k'a ba a ʊ lɔ, a mım nı lɛɛ yım kɛɛrɛ y. Kʊ nka y'a mım bı gʊ, wɔɔ n bı zaa dɔ sɔ y. K'a lar, nyı bɛɛ m dɔ y. A a da ma, an a mim dında a zim!»
22 A zırɔ wɔɔ ı nyi bam zııfʊrɔ jıtannɔ wɔɔ m. Bı y'a ka, ŋnı meer ba ncınaaʊ. Bala, jıtannɔ wɔɔ kʊ ma, ŋn'a hı, ŋ ʊ: Kʊ gʊaa a hı, a ʊ: Yeezuu bı, *Krista m, k'a bɔ a zi.
23 Bı y'a ka, a zırɔ wɔɔ n a hı, ŋ ʊ: «Nyı bɛɛ m dɔ y, k'a lar.»
24 Farizɛɛnrɔ wɔɔ n a ya, ŋnı gʊaa k'a yı bʊʊbaa nɔ ʊ bı bir a hııya hɔ ma, ŋn'a hı m, ŋ ʊ: «Nyi ba Woso m, ı sıra hı! Wɔɔ dɔ wɔɔ ʊ, gʊaa naa do mimbʊnyaabər m.»
25 A n a nyı bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Mɔɔ n a dɔ kʊ mimbʊnyaabər nı y. Hɔ deem mɔɔ dɔ, bala, mɔɔ nyınta bʊʊ, bı, mɔɔ ı lɛɛ yım kɛɛrɛ.»
26 Ŋ n a hı m, ŋ ʊ: «Bɔ a a ba ıbıı nı? A ba a ʊ lɔ an ıbıı mım bı gʊ?»

27 A n a nyı bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Mɔɔ lɛɛ ka, m a dında awɔɔ m, b'awɔɔ n a tʊr ka ma y, gɛɛ lɔ? Bɔ minto m, a a ya, an nı mɔɔ larlɛ? A hı awɔɔ ʊ k'a ba a karındanyınɔ sɔ ra?»
28 Farizɛɛnrɔ wɔɔ n a sıŋŋıda ba, ŋn'a sʊnsɔ wʊrɛ, ŋn'a hırɛ, ŋ ʊ: «Ibıı n a karındanyı! *Moyiisi karındanyınɔ m wɔɔ m.
29 Wɔɔ dɔ, wɔɔ ʊ, Woso meer ba kan Moyiisi kı, bı naa do naa, wɔɔ n a dɔ k'a to a ʊ ka y.»
30 Gʊaa bı n a nyı bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Zɛkədə mim n naa! Awɔɔ n a tojı dɔ, b'a a ka mɔɔ mım nı lɛɛ yım la!
31 Wɔɔ dɔ, wɔɔ ʊ, Woso bır a tʊr kam mimbʊnyaabənno ma y. Bı kʊ gʊaa ı Woso daŋ ʊ, an n'a hɔɔnhɔ barɛ, Woso y'a tʊr kam bı zaa ma.
32 Gʊaa n a ma cına, ŋ ʊ, gʊaa ı gʊaa k'a yı kan bʊʊbaa kı bı mım gʊ y.
33 Gʊaa naa do, kʊ Woso gʊaa ı bɛɛ, a b'a dam ma, an hɔsı ba y.»
34 Ŋ n a nyı bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Yı ıbıı ʊ mimbʊnyaa nɔ ʊ, ı bʊr, ı nı karında dındam wɔɔ m na?» Ŋ n la ra an bɔ, ŋn'a bɔ a zi.
35 Yeezuu k'a a ma a ʊ, ŋ la ra bı, a bʊr zi an b'a hı m, a ʊ: «Ibıı ı sıra kam *Gʊaanyı b'ʊ ra?»
36 A n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Nka nı, Zuuba, kʊ m sıra ka ʊ?»
37 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «Ibıı yı, an nı meer bam kan ıbıı kı naa.»
38 Gʊaa bı n a hı, a ʊ: «Mɔɔ sıra ka ı ʊ, Zuuba.» A n kukurə zɛ a taa.
39 Yeezuu n a hı, a ʊ: «Bʊr mɔɔ ʊ durnya naa nɔ ʊ dʊdɔ minto, kʊ gʊɔɔ kʊ ŋ mım bır lɛɛ yım nɔ wɔɔ n lɛɛ yı, kʊ gʊɔɔ kʊ ŋ mım nı lɛɛ yım nɔ wɔɔ n a ba bʊʊrɔ.»
40 Farizɛɛnrɔ kʊ ŋ nyınta kan kı rɔ wɔɔ kʊ ŋ naa ma bı, ŋ y'a hı, ŋ ʊ: «A hı ıbıı ʊ, bʊʊrɔ m wɔɔ m sɔ gɛ?»
41 Yeezuu n a nyı bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Kʊ bʊʊrɔ n'awɔɔ nı, awɔɔ mimbʊnyaa bı nyıntaŋ ʊ y. Bı naa ma bı, k'awɔɔ ʊ, a mım ı lɛɛ yım bı, awɔɔ mimbʊnyaa bı gɔɔta an ta ʊ.»

10

Dundor kan a seero kı

1 «Sıra paan… mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, gʊaa k'a n gasʊ seero bakʊ lɛ nı y, an bɔkarɛ an bɔɔra m, an gasʊ, bı zaa bı, koor m, hɔyɔrɛzaa m sɔ.
2 Bı, gʊaa k'a gasʊ bakʊ bı lɛ m bı, bı zaa m seero wɔɔ dundor.
3 Gʊaa k'a nı dɔm cɛlɛ ma bı n'a gʊm dundor bı m, seero wɔɔ n a tʊr ka a leer ma. A n a seero wɔɔ bir deem-deem ŋ tɔ ma, an bɔ ŋ nı garga ra.
4 K'a bɔ ŋ nı haay, ka an nawʊrɛ ŋ lɛɛ, seero wɔɔ n zu a jɛ ʊ, kʊ ŋ y'a leer dɔ bı minto.
5 Ŋ bı yɛrɛ, ŋnı zu saana jɛ ʊ y. A si ŋ nawʊm, ŋn'a gʊ saana bı ma, bala, ŋ n saanarɔ leer dɔ y.»
6 Yeezuu n *hɔbɔkʊrɛnoom naa do da ŋ nı, bı ŋ n hɔ kʊ Yeezuu a hı bı jı dɔ y.

Yeezuu m cɛlɛ paan…

7 Yeezuu n a ya, an a hı, a ʊ: «Sıra paan… mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, mɔɔ m bakʊ bı lɛ.
8 Gʊɔɔ kʊ ŋ lɛɛ ka mɔɔ lɛɛ ŋnı bʊr lɔ wɔɔ, konno m, hɔyɔrɛzannɔ m sɔ. Bı, seero wɔɔ n a tʊr ka ŋ ma y.
9 Mɔɔ m bakʊ bı lɛ. Kʊ gʊaa gasʊ mɔɔ m, a bʊmbɔrɛ yım. A gasʊrɛ, an bɔ, an bʊr, an hɔbırɛ yı an a bı.
10 Koor bır zɛm k'a hı bɛɛ a ʊ, k'a koor ba, k'a gər zɛ, k'a hɔ zar y. Bʊr mɔɔ ʊ kʊ gʊɔɔ m mısırbaa yı, kʊ ŋ n'a yı an bʊr bɔ.»

Yeezuu m dundor mɪŋŋa

11 «Mɔɔ m dundor mɪŋŋa. Bɪ dundor mɪŋŋa bɪ, a mɪsɪrbaa an n'a kam
a seero wɔɔ minto.
12 Gʊaa k'a nɪ zi bam busoo minto bɪ, seero wɔɔ dundor bɛɛ nɪ y, bɪ ŋ
zaa bɛɛ sɔ y. K'a tampa yɪ an nɪ zɛrɛ, a si an nawʊrɛ, an n'a gʊm seero
wɔɔ ma. Tampa bɪ n a da ŋ bir, ŋn'a hɪsɪga.
13 Kʊ gʊaa bɪ, a ka an nawʊm busoo ma bɪ, a leer ba seero wɔɔ mim ma
y.
14 Dundor mɪŋŋa m mɔɔ m. Mɔɔ m seero wɔɔ dɔ, bɪ mɔɔ seero wɔɔ
mɔɔ dɔ sɔ,
15 amba mɔɔ Zɪ mɔɔ dɔ, mɔɔ nɪ m Zɪ dɔ bɪ m. Bɪ, m mɪsɪrbaa mɔɔ n'a
karɛ m seero wɔɔ minto.
16 Seero gɔsɪnnɔ ta ʊ, ŋ ba bakʊ naa do ʊ y, bɪ mɔɔ brɔɔ gaam, m bʊr ŋ
nɪ. Ŋ zɛm b'a tʊr ka mɔɔ leer ma. Bɪ, seero bakʊ nyɪntam deem a dundor
deem.
17 Mɔɔ Zɪ ɪ mɔɔ ŋʊarɛ, bala, mɔɔ yɪ m mɪsɪrbaa karɛ, kʊ m m ya, m b'a
si.
18 Gʊaa bɛɛ nɪ mɔɔ mɪsɪrbaa bɪ sire y, mɔɔ mɪŋŋa n'a kam. Mɔɔ m da
ma, m a ka, mɔɔ m da ma, m a si. Mɔɔ Zɪ ɪ lɛ naa do ka mɔɔ ʊ.»
19 Minno nɔɔn duro a ya, an zɪɪfʊrɔ wɔɔ gʊngʊ kʊ ma.
20 Gʊɔɔ gʊta yɪ ŋ barla, ŋn'a hɪrɛ, ŋ ʊ: «Zinə nɪ kan kɪ, hɔɔzaa m, bɔ
minto m, a n'a tʊr karɛ a meerbaa ma?»
21 Bɪ, gɔsɪnnɔ y'a hɪrɛ, ŋ ʊ: «Gʊaa kʊ zinə n nɪ kan kɪ meerbaarɔ bɛɛ m
naa y. Zinə y'a dam ma, an bʊʊ mɪm gʊ ra?»

Gʊɔɔ gʊta kaanm Yeezuu m

22 N ɪ Zerizalɛm *Wosocɛ bankarɛ tɔdaanɔʊ cibsa bam. Nyɪnta a ʊ
nyɛɛm dɔmɪm.
23 Yeezuu nɪ bɪmbɪrm Wosocɛ ʊ b'ʊ Salomɔɔn laŋŋa gʊta kʊ n y'a dɔ jaa
m bɪ taa b'ʊ.
24 Zɪɪfʊrɔ wɔɔ n bɪ bɪr ma, ŋn'a hɪ m, ŋ ʊ: «Kʊ *Krista n'ɪbɪɪ nɪ, ɪbɪɪ
wɔɔ tore ʊ hɔɔndarɛ nɔ ʊ, an ta, an dɔmɪm kara ku? A hɪ wɔɔ m paan…!»
25 Yeezuu n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Mɔɔ hɪ awɔɔ m, b'awɔɔ n a si y, ziro kʊ mɔɔ
n nɪ barɛ m Zɪ tɔ ma rɔ wɔɔ ɪ mɔɔ kasɛtɪ kam.
26 Bɪ, mɔɔ y'a hɪrɛ awɔɔ m, b'awɔɔ bɪr a sire y, kʊ mɔɔ seero bɛɛ n'awɔɔ
m bɪ minto.
27 Mɔɔ seero wɔɔ y'a tʊr kam mɔɔ leer ma, bɪ mɔɔ ŋ dɔ sɔ, ŋn'ɪ zum
mɔɔ jɛ ʊ.
28 Bɪ mɔɔ *mɪsɪrbaa k'a nyarɛ ba ʊ bɪ karɛ ŋ ʊ. Ŋ bɪ gam fɪɪga y. Bɪ,
gʊaa b'a dam ma, an ŋ bɔ mɔɔ wɔ ʊ y.
29 Mɔɔ Zɪ k'a ŋ ka mɔɔ ʊ bɪ lɛ da hɔ haay ra, bɪ gʊaa ba ʊ an b'a dam
ma, an hɔ bɔ Zɪ bɪ wɔ ʊ y.
30 Mɔɔ kan Zɪ bɪ kɪ, wɔɔ deem.»
31 Zɪɪfʊrɔ wɔɔ n a ya, ŋnɪ jaarɔ gʊr k'a gʊngʊɛɛn.
32 Yeezuu n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Mɔɔ ka awɔɔ m zibəərɔ mɪŋŋɔɔ kʊ ŋ y'a to
Zɪ zi rɔ wɔɔ yɪ. Brɔɔ minto y'a ka, awɔɔ k'a mɔɔ gʊngʊɛɛn ra?»
33 Zɪɪfʊrɔ wɔɔ n a nyɪ bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Zibəə mɪŋŋa barɛ minto bɛɛ y'a ka,
wɔɔ n'ɪbɪɪ gʊngʊɛɛnrɛ y, sʊnsɔ k'ɪbɪɪ wʊ, ɪbɪɪ k'ɪ m gʊaa, ɪ bɔkarɛ, ɪ n'ɪ
mɪŋŋa bam Woso bɪ minto m.»
34 Yeezuu n a nyɪ bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Ŋ n a gʊrsɪra ba ncɪnaaʊ awɔɔ *lɛrɔ ci
bɪ nɔ ʊ ra? ‹Mɔɔ hɪ: wosoro n'awɔɔ m.›
35 Wɔɔ dɔ, wɔɔ ʊ, gʊaa b'a dam ma, an hɔ kʊ n y'a gʊrsɪra ba *Wosoci
nɔ ʊ bɪ zar y. Woso gʊɔɔ kʊ ŋ y'a lemim ma rɔ wɔɔ bir wosoro. Awɔɔ y'a

hım gʊaa kʊ Zı b'a nyɔɔ bı ma, a ʊ, sʊnsɔ ıbıı n'a wʊrɛ, kʊ mɔɔ hı mɔɔ ʊ Woso Nyı m mɔɔ m bı minto.
36 Gʊaa kʊ Zı b'a bɔ ʊ, an a nyɔɔ durnya ʊ, b'awɔɔ ʊ, Woso sʊnsɔ an n'a wʊrɛ. Bala, kʊ mɔɔ hı mɔɔ ʊ Woso Nyı mɔɔ m bı minto.
37 Kʊ mɔɔ nı m Zı zi ba, a bı sıra ka mɔɔ ʊ y.
38 Bı kʊ mɔɔ y'a barɛ, baa k'awɔɔ n sıra ka mɔɔ ʊ, k'a sıra ka a zibəə bı minto, k'a bɔkarɛ a dɔ mıŋŋa, a ʊ, Zı ı kan mɔɔ kı, mɔɔ nı kan Zı kı.»
39 Ŋ n a ya, ŋnı wuti, ŋn'a ŋʊam k'a nyasʊ. Yeezuu n a yɔ ŋ nı.
40 Yeezuu n a wusigə an ta Zʊrdɛn kɔ lɛ ra zeezi, bıncɛ kʊ Zaan a sıŋŋıda ba ʊ, an nı *batɛm kaŋ ʊ b'ʊ, an aa gɔɔta b'ʊ.
41 Gʊɔɔ gʊta n bʊr zi, ŋn'a hırɛ, ŋ ʊ: «Zaan n hoser deem taan… ba y, bı hɔ haay k'a hı gʊaa naa do minto bı, sıra m.»
42 Bı, gʊɔɔ gʊta sıra ka ʊ b'ʊ.

11

Lazaar mımbɔʊrɛ
1 Gʊaa ı nyınta ʊ, an nı yaaba m. A tɔ m Lazaar. Betanii gʊaa m. Maarii kan a cɛmba Martı kı kʊ m bı.
2 Maarii bı do ı tidəər nɔ Zuuba ma, an a minkə gaa, an a nʊnnɔ a gannɔ ma bı. A dakumboor Lazaar ı bı laafıı bı.
3 A danlʊrɔ wɔɔ n nyɔɔ da, ŋn'aa a hı Yeezuu m, ŋ ʊ: «Gʊaa k'ıbıı ŋʊa bı bı laafıı y.»
4 Kʊ Yeezuu a ma bı, a a hı, a ʊ: «Yaaba naa do, zɛ yaaba bɛɛ y, zɛ an nawʊm Woso lɛbɔʊrɛ m. A minto n'a kam Woso Nyı bı n daʊrɛ yı.»
5 Yeezuu nyınta an Martı ŋʊa kan a danzaa bı kı, Lazaar kı.
6 Baa k'a a dɔ a ʊ, Lazaar bı laafıı bı, a gɔɔta bıncɛ k'an ta ʊ b'ʊ dɔmım hııya.
7 Bı jɛ ʊ bı, a a hı a karındanyınɔ m, a ʊ: «Ʊ ʊ bɔ, ʊ ta Zidee ʊ.»
8 Karındanyınɔ wɔɔ n a hı, ŋ ʊ: «Karınsaamba, zıʊfʊrɔ a ka ma dııtaa k'a ıbıı gʊngʊɛɛn jaarɔ m, ıbıı lɛ taa k'ı ı ya, ı ı bɔ, ı ta b'ʊ ra?»
9 Yeezuu n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «A n a sa dɔgta m an ta yirbəə ra lɛɛgure bɛɛ m ta ʊ wakatı bueerehııya ra? Kʊ gʊaa ı tam lɛɛgure ʊ a bır a gəm zɛrɛ y, bala, a ı durnya naa do lɛɛgure yım.
10 Bı kʊ gʊaa ı tam gunuu ʊ, a y'a gəm zɛm, bala, a mım bır lɛɛ yırɛ y.»
11 K'a meer naa do ba an a nya bı, a a hı, a ʊ: «Wɔɔ gʊaasıba Lazaar hinceem ba, bı mɔɔ tam, m aa a gu.»
12 A karındanyınɔ wɔɔ n a hı m, ŋ ʊ: «Zuuba, kʊ hinceem a ba, a laafıı yırɛ.»
13 Kʊ sıra nı, Yeezuu bı, a ŋʊa a ʊ, k'a hı a ʊ, Lazaar ga. Ŋ n bɔkarɛ, ŋn'a hɔɔn darɛ, ŋ ʊ, hinceem paan… mim an n'a dındarɛ.
14 Yeezuu n a hı ŋ nı paan…, a ʊ: «Lazaar ga.
15 Bı kʊ mɔɔ n nyınta b'ʊ bı, mɔɔ ı heernyɔɔ m awɔɔ tɔ ma, k'a a da ma, a sıra ka. K'a wuti, k'ʊ ta zi.»
16 Toma kʊ n n'a birm Didim* b'a hı karındanyınɔ gɔsınnɔ wɔɔ m, a ʊ: «Ʊ ta, kan kı, ʊ aa gınga sɔ.»
17 Yeezuu k'a lee ku bı, a yaa dıga a n Lazaar bir. A birle dɔmım si lɛɛm.
18 Bı kʊ Betanii bı laatʊ Zerizalɛm ma bı, a ga kʊ a ba cilo kaakʊ.
19 Zıʊfʊrɔ wɔɔ bʊr gʊta k'a bı yaa da Martı m kan Maarii kı, ŋ dakumboor bı garɛ minto.

* **11:16 11.16** «Didim» a lɛ taa k'a hı, a ʊ: «Cirgərenyınɔ deem».

20 Kʊ Martı a ma, n ʊ, Yeezuu ı zɛm bı, a ta, an aa a zɛ ʊ, Maarii n gɔɔta
har ʊ, an nı nyıntam.
21 Martı n a hı Yeezuu m, a ʊ: «Zuuba, kʊ nyınta ıbıı ʊ naa ʊ, mɔɔ
dakumboor bı bı garɛ y.
22 Bı, an gɔɔta naa, mɔɔ dɔ mɔɔ ʊ, hɔ haay k'ıbıı n n'a yɛm Woso han
bı, a y'a karɛ ıbıı ʊ.»
23 Yeezuu n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Ɩbıı dakumboor bı y'a mım bɔŋ ʊ.»
24 Martı n a hı, a ʊ: «Mɔɔ dɔ, a y'a mım bɔŋ ʊ gəəno mımbɔʊrɛ dɔmım
ʊ durnya nyarɛ ma.»
25 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «Mɔɔ m mımbɔʊrɛ, mɔɔ m *mısırbaa. Gʊaa k'a
sıra ka mɔɔ ʊ bı, baa k'a zaa ga, a mısırbaa yırɛ.
26 Bı gʊaa k'an mısır, an nı sıra kam mɔɔ ʊ, a bı gam fıga y. Ɩbıı sıra
ka naa ʊ ra?»
27 A n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Ɩın… Zuuba, mɔɔ sıra ka, mɔɔ ʊ, ıbıı m *Krista,
Woso Nyı k'a a ga m an bʊr durnya ʊ bı.»
28 K'a meer bı ba ncınaaʊ bı, a a hʊr, an aa a danzaa Maarii bı bir, an a
hı m sınsɛɛrɛ m, a ʊ: «Karınsaamba bʊr, an n'ıbıı birm.»
29 Maarii k'a naa ma bı, a wuti zɔɔ-zɔɔ, an ta zi.
30 Bı ma bı, Yeezuu n gasʊ kʊ b'ʊ cına y. A gɔɔta an nı bıncɛ kʊ Martı a
zɛ ʊ b'ʊ.
31 Zııfʊrɔ wɔɔ nyınta kan Maarii kı har ʊ b'ʊ, ŋn'ı bra bam nı. Kʊ ŋ y'a
yı an wuti zɔɔ-zɔɔ an bɔ bı, ŋ zu a jɛ ʊ, ŋn'a hɔɔn darɛ, ŋ ʊ, ta an nawʊm
yaa ra b'ʊ k'a yaa nyi ka.
32 Maarii k'a yaa lee ku bıncɛ kʊ Yeezuu n ta ʊ b'ʊ bı, k'a a yı lɛɛm bı,
a sʊnta a taa an n'a hım nı, a ʊ: «Zuuba, kʊ nyınta ıbıı ʊ naa ʊ, mɔɔ
dakumboor bı bı garɛ y.»
33 Yeezuu k'a yı, an nı nyi kam kan zııfʊrɔ kʊ ŋ yaa a da zaa ʊ rɔ wɔɔ
kı bı, a heer a zɛ kʊ ma.
34 A n a hı, a ʊ: «A bir awɔɔ ʊ ka?» Ŋ n a nyı bɔ nʊ, ŋ ʊ: «Zuuba, bʊr ı
dıga a.»
35 Yeezuu n nyi ka.
36 Zııfʊrɔ wɔɔ n'a hırɛ, ŋ ʊ: «K'a dıga a, a a ŋʊa gʊta!»
37 Gɔsınnɔ n'a hırɛ ŋ barla, ŋ ʊ: «Gʊaa k'a bʊʊ k'a yı kan bʊʊbaa kı
mım gʊ bı, a b'a dam ma, an a ka Lazaar bı gam na?»
38 Yeezuu heer n a ya, an a zɛ kʊ ma, an a hʊr an ta yaa ra b'ʊ. Nyınta
a ʊ ci yaa, ŋ n jaa ta a lɛ bı rɛ.
39 Yeezuu n a hı, a ʊ: «K'a jaa bı gʊ rɛ.» Gər bı danlʊ Martı bı n a nyı
bɔ nʊ, a ʊ: «Zuuba, a ji nyıntaŋ ʊ, a dɔmım si hɔ n naa.»
40 Yeezuu n a nyı bɔ nʊ, a ʊ: «Mɔɔ n a hı ıbıı m, mɔɔ ʊ, k'ı sıra ka mɔɔ
ʊ, ı Woso lɛbɔʊrɛ yım na?»
41 Ŋ n jaa bı gʊ rɛ. Yeezuu n a bɔɔta, an dıga brama, an a hı, a ʊ: «M
Zı, mɔɔ ı barka darɛ ıbıı m, ıbıı k'ı mɔɔ yaadarɛ si bı minto.
42 Mɔɔ dɔ, mɔɔ ʊ, ıbıı ı mɔɔ yaadarɛ sim dɔmım haay, bı meer bı ba
mɔɔ ʊ gʊɔɔ kʊ ŋ bır mɔɔ ma naa ʊ rɔ wɔɔ minto, kʊ ŋ n'a da ma, ŋn'a si,
ŋ ʊ, ıbıı ı mɔɔ nyɔɔ.»
43 K'a meer ba ncınaaʊ bı, a həən si kan paŋŋa kı, a ʊ: «Lazaar, bɔ!»
44 Gər bı n bɔ, a gannɔ kan a wɔrɔ kı nı kʊsım kan pɛɛrarɔ kı, pɛɛra
nı burgure a meer ma. Yeezuu n a hı gʊɔɔ wɔɔ m, a ʊ: «K'a pɛɛrarɔ wɔɔ
hʊnhʊr ma, k'a to k'an ta!»

Jıtannɔ wɔɔ kʊ ma

k'a Yeezuu zɛ gər
(Matiyee 26.1-5; Markı 14.1-2; Likki 22.1-2)

45 Zıɪfʊrɔ wɔɔ duro gʊɔɔ kʊ ŋ nyınta kan Maarii kı jır ʊ rɔ wɔɔ, ŋnı hɔ kʊ Yeezuu a ba bı yı rɔ wɔɔ, gʊta sıra ka ʊ.
46 Gʊɔɔ gɔsınnɔ ta, ŋn'aa *farizɛɛnrɔ yı, ŋnı hɔ kʊ Yeezuu a ba bı dında ŋ nı.
47 *Wosocɛmannıbənno jıtannɔ kan farizɛɛnrɔ wɔɔ kı dʊdɔkənno wɔɔ kı a so kʊ ma, ŋn'a hı ŋ nı, ŋ ʊ: «Bɔ wɔɔ n n'a barɛ? Gʊaa naa do ı hoserlo bam gʊta.
48 Kʊ wɔɔ to an n'a barɛ ncınaaʊ gʊaa haay sıra kaŋ ʊ, *Rɔm zannɔ zɛm, ŋnı bı wɔɔ *Wosocɛ bı da, kan wɔɔ do bı kı.»
49 Ŋ gʊaa deem k'a tɔ m *Kayiifʊ b'ı nyınta wosocɛmannıbər jıtaarɛ dɔɔraa bı do ma, an a hı, a ʊ: «Awɔɔ bır hɔsı jı marɛ y.
50 Awɔɔ n a dɔ a ʊ, a jıra kʊ gʊaa deem n ga, gʊaa haay minto kʊ wɔɔ do bı b'a zar haay ra?»
51 A mıŋŋa hɔɔndarɛ bɛɛ m meerbaa naa do nı y, kʊ wosocɛmannıbər jıtaarɛ m dɔɔraa bı do ʊ bı, Woso lemim naa do da a lɛ ʊ, a ʊ: Pakra m kʊ Yeezuu m ga do bı minto,
52 bı do bı minto bɛɛ m bala y, k'a Woso nyınɔ kʊ ŋ y'a hısıga bı so kʊ ma lɛɛ deem ʊ.
53 Hinni bı do ʊ, ŋ y'a cınta ŋ ʊ, k'a zɛ gər.
54 Bı minto y'a ka, Yeezuu n a ya, an nı bımbırm paan… zıɪfʊrɔ jıtannɔ wɔɔ bire ʊ y. A ta bıncɛ nıŋŋə k'an jınjɛɛm poohɔɔn ma b'ʊ, kʊ nıŋŋə kʊ n n'a birm Efrayim ʊ b'ʊ, an aa gɔɔta b'ʊ kan a karındanyınɔ kı.
55 Dɔmım bı do ʊ bı, *pakkı cibsa a zɔ. Pakkı bı k'a gɔɔta booti m bı yirbəə m gʊɔɔ gʊta a to bɔlɛɛmarɔ ʊ, ŋnı ta Zerizalɛm ʊ mıŋŋa *hubɔrɛ zibəə minto.
56 Ŋ n'a kam Yeezuu ma, bı ma bı, ŋ yı Wosocɛ ʊ, ŋn'a hım kʊ m, ŋ ʊ: «Awɔɔ y'a hɔɔn darɛ, a ʊ lɔ? A bı zɛm cibsa bı ma ra!»
57 *Wosocɛmannıbənno jıtannɔ kan *farizɛɛnrɔ wɔɔ kı lɛ ka, ŋ ʊ: Gʊaa k'a bıncɛ dɔ kan a hı k'a ku a nyasʊ.

12

Maarii tidəər nɔ Yeezuu gannɔ ma
(Matiyee 26.6-13; Markı 14.3-9)

1 *Pakkı cibsa k'a gɔɔta dɔmım sɔrdı bı, Yeezuu ta Betanii ʊ, kʊ kʊ Lazaar n ta ʊ b'ʊ. Kʊ bı do a Lazaar mım bɔ ʊ bı.
2 N yirbəə hɔbırɛ ba b'ʊ, n n a ka Yeezuu ʊ. Martı nyınta an nı hɔbırɛ jirm, bı ma bı, Lazaar ı gʊɔɔ kʊ ŋ nı hɔbırɛ bım kan Yeezuu kı rɔ wɔɔ barla.
3 Maarii n tidəər nyɔɔ kʊ n y'a ba naar paan… m a lɛ n kʊsı bı sa gedre ʊ, an a nɔ Yeezuu gannɔ ma, an a minkə gaa an a nʊnnɔ ma, tidəər ji bı n sʊr har bı ma haay.
4 Karındanyınɔ wɔɔ gʊaa deem Zidas Iskarıyɔtı kʊ gʊaa k'a nı zɛm k'a bı Yeezuu nyasʊ a ka b'a hı, a ʊ:
5 «Bɔ minto, n n tidəər naa do sa, n n a hɛɛ *deniyee zɔɔkarkʊ, n n a ka cicirzannɔ ʊ?»
6 K'a hı ncınaaʊ bı, a bır yırɛ ı ʊ, a hɔɔn an n'a dam cicirzannɔ ma y. Bala, a mıŋŋa koor m, k'a y'a so busoo bı zibəə b'ʊ bı, a ı hɔ kʊ n n'a cıntam bı kʊnam.
7 Yeezuu n a hı, a ʊ: «K'a to! Naa do ba an nawʊm mɔɔ birle dɔmım minto.

8 Cicirzannɔ wɔɔ ɪ kan awɔɔ kɪ dɔmɪm haay, bɪ, mɔɔ bɪ kan awɔɔ kɪ
dɔmɪm haay y.»
9 Bɪ ma bɪ, zɪɪfʊrɔ cir gʊta a ma, ŋ ʊ, Yeezuu bʊr b'ʊ. Ŋ n bʊr zi, bɪ ŋ n
bʊr a minto bala y, bʊr ŋ y'a ʊ k'a bɪ Lazaar k'a mɪm bɔ ʊ gəəno bire ʊ bɪ
yɪ.
10 *Wosocɛmannɪbənno jɪtannɔ wɔɔ a cɪnta k'a Lazaar zɛ gər sɔ,
11 bala, a minto y'a ka, zɪɪfʊrɔ gʊɔɔ gʊta n'a gʊrɛ ŋ ma, ŋn'ɪ Yeezuu mim
sim.

Yeezuu ɪ gasʊm Zerizalɛm ʊ kan cirbəə kɪ
(Matiyee 21.1-11; Markɪ 11.1-11; Likki 19.28-40)

12 Dɔ k'a mɛ bɪ, gʊɔɔ gʊta kʊ ŋ bʊr cibsa bɪ ma rɔ wɔɔ kʊ ŋ y'a ma, ŋ ʊ,
Yeezuu ɪ zɛm Zerizalɛm ʊ bɪ,
13 ŋ bɛ gɔ lɛɛ yɪnyar, ŋnɪ ta k'a yaa a zɛ ʊ, ŋn'ɪ zee darɛ, ŋ ʊ:
«*Hozaana! Gʊaa k'a nɪ zɛm Woso tɔ ma,
*Israyɛl cir bɪ n barka yɪ.»
14 Yeezuu brapoo yɪ, an da ʊ, amba n y'a gʊrsɪra ba bɪ m:
15 *Siyɔn zannɔ, a da bɪ bɔ ʊ y.
Ba awɔɔ cir nɪ zɛm n na.
Da a ʊ brapoo ʊ.
16 Karɪndanyɪnɔ wɔɔ n lɛɛ ka ŋnɪ hɔ k'a nɪ zɛm naa jɪ dɔ hɔɔ y. Bɪ, kʊ ŋ
Yeezuu lɛbɔʊrɛ yɪ bɪ, ŋ hɔ kʊ ŋ y'a gʊrsɪra ba a minto bɪ tɔ da a nɔ ʊ, bɪ
naa ba ŋ y'a ʊ a minto.
17 Bɪ, gʊɔɔ kʊ ŋ nyɪnta kan Yeezuu kɪ dɔmɪm k'a Lazaar bir yaa ʊ an bɔ,
an a mɪm bɔ ʊ gəəno bire ʊ rɔ wɔɔ a kasɛtɪ ka.
18 Bɪ gʊɔɔ gʊta bʊr zi. Kʊ ŋ y'a ma, ŋ ʊ, a hoser naa do ba bɪ minto y'a
ka, ŋnɪ bʊr k'a b'a zɛ ʊ.
19 *Farizɛɛnrɔ wɔɔ n'a hɪm kʊ m, ŋ ʊ: «Awɔɔ yɪ, a dɔ a ʊ, a b'a dam ma,
a hɔsɪ ba y. K'a dɪga gʊɔɔ haay kʊ ŋ nɪ zure a jɛ ʊ!»

Grɛkkɪrɔ y'a kam Yeezuu ma

20 Cibsa k'a n ta ʊ bɪ minto, grɛkkɪrɔ gɔsɪnnɔ der k'a Woso da ʊ.
21 Ŋ n a hɪ Galilee kʊ Bɛtsayɪdaa gʊaa Filipi m, ŋ ʊ: «Wɔɔ harzaa, wɔɔ
lɛ n taa k'ʊ Yeezuu yɪ.»
22 Filipi n ta, an aa hɪ Andɪr m, ŋn'a zɛ kʊ ra, ŋn'a hɪ Yeezuu m.
23 Yeezuu n a nyɪ bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Wakatɪ a ku kʊ *Gʊaanyɪ bɪ n lɛbɔʊrɛ
yɪ.
24 Sɪra paan… mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m: kʊ hɔyaa a zo tara ʊ, a n ga y, gɔɔta
an nawʊrɛ a deem. Bɪ, k'a ga, nyɪ an n'a dam gʊta.
25 Gʊaa k'a a mɪsɪrbaa ŋʊa, a b'a yɪrɛ y. Bɪ, gʊaa k'a kaanm a mɪsɪrbaa
m durnya naa do nɔ ʊ, a mɪsɪrbaa yɪm *mɪsɪrbaa k'a nyarɛ ba ʊ bɪ nɔ ʊ.
26 Kʊ gʊaa lɛ taa k'a mɔɔ zi ba k'an zu mɔɔ ʊ, bɪncɛ kʊ mɔɔ n ta ʊ bɪ,
mɔɔ zibəənyɪ bɪ nyɪntam b'ʊ sɔ. Gʊaa k'a mɔɔ zi ba, Zɪ y'a daŋ ʊ.
27 Naa ma bɪ, mɔɔ heer a zɛ kʊ ma, bɪ, kʊ m a hɪ mɔɔ ʊ lɔ? Kʊ m a hɪ,
mɔɔ ʊ: M Zɪ, mɔɔ bʊmbɔ wakatɪ naa do ma gɛɛ? Bɪ, wakatɪ naa do minto
y'a ka, mɔɔ n bʊr.
28 Zɪ, ɪ lɛ bɔ ɪ tɔ ʊ.»
Leer n a to brama, an a hɪ, a ʊ: «Mɔɔ n lɛ bɔ ʊ, bɪ mɔɔ yɪ m yarɛ, m m
lɛ bɔ ʊ.»
29 Gʊɔɔ kʊ ŋ nyɪnta b'ʊ, ŋnɪ leer bɪ ma rɔ wɔɔ y'a hɪrɛ, ŋ ʊ, brama ɪ
həən si. Gɔsɪnnɔ ʊ, malɛɛka ɪ meer ba kan kɪ.
30 Yeezuu n a hɪ, a ʊ: «Leer naa do n bɔ mɔɔ minto y, bɔ a ʊ, awɔɔ
minto.

31 Durnya naa do dʊdɔ karɛ n naa kɛɛrɛ, bɪ, n lam durnya naa do cir bɪ ra, an bɔ garga ra.
32 Bɪ kʊ n mɔɔ busu brama durnya burə ʊ, mɔɔ gʊɔɔ haay gaarɛ m zi.»
33 Meerbaarɔ nɔɔn duro ba Yeezuu ʊ, k'a a zɛ zaa hɪnka.
34 Gʊɔɔ wɔɔ n a nyɪ bɔ nʊ, ŋ ʊ: «*Lɛrɔ ci b'a dɪnda wɔɔ m, a ʊ: *Krista gɔɔtam dɔmɪm k'a nyarɛ ba ʊ bɪ nɔ ʊ. Ibɪɪ ba lɔ, ɪ n'a hɪrɛ, ɪ ʊ, n Gʊaanyɪ bɪ busum brama? Gʊaanyɪ naa do, nka nɪ?»
35 Yeezuu n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Lɛɛgure gɔɔta awɔɔ minto dɔmɪm poore nɔ ʊ. Bala, lɛɛgure k'a gɔɔta an ta ʊ bɪ, k'a ta a nɔ ʊ, a b'a ka monsigə bɪ n zɛ awɔɔ ra y. Bala, gʊaa k'a nɪ tam monsigə ʊ bɪ n a dɔ kʊ ta an nawʊm ka y.
36 Kʊ lɛɛgure bɪ gɔɔta an ta ʊ bɪ, k'a sɪra ka lɛɛgure b'ʊ, k'a a ba lɛɛgure nyɪnɔ.»
Yeezuu k'a meer ba kan ŋ kɪ ncɪnaaʊ bɪ, a a hʊr an a nyaakʊm da ŋ lɛɛ.

Gʊɔɔ gʊta n sɪra ka Yeezuu ʊ y

37 Baa kan hoserlo k'a ŋ ba ŋ mɪm ʊ rɔ wɔɔ kɪ haay, ŋ n sɪra ka ʊ y,
38 kʊ hɔ kʊ *wosolɛsinnɪsorazaa Ezayii a hɪ n bɪ n kʊ yɪ: ‹Zuuba, nka ɪ hɔ kʊ wɔɔ hɪ bɪ si? Nka Zuuba a paŋŋa hɪnka nɪ?›
39 Ezayii deem-deem b'a hɪ kʊ bɔ minto y'a ka, ŋ b'a dam ma, ŋn'a si y:
40 ‹A ŋ mɪm ta, an ŋ heer ka, kʊ ŋ mɪm b'a da ma an lɛɛ yɪ, kʊ ŋ heer b'a da ma an a jɪ ma y, kʊ ŋ b'a bɔ a taam, kʊ m ŋ waa y.›
41 Ezayii naa do hɪ, bala, a Yeezuu lɛbɔʊrɛ bɪ yɪ, an a mim dɪnda.
42 Kan bɪ kɪ haay, jɪtannɔ wɔɔ barla, gʊta a mim si. Bɪ, *farizɛɛnrɔ wɔɔ minto, ŋ bɪr a kasɛtɪ karɛ y. Bala, ŋ yɪ nyi bam, ŋ y'a la a ra *sokʊmacɛ b'ʊ.
43 Gʊɔɔ lɛbɔʊrɛ ŋ n'a ŋʊarɛ, ŋ bɪr a kam Woso hɔ ma y.
44 Yeezuu n a leer busu, an a hɪ, a ʊ: «Gʊaa k'a sɪra ka mɔɔ ʊ bɪ, sɪra bɛɛ a ka mɔɔ ʊ y, Zɪ k'a mɔɔ nyɔɔ b'a sɪra ka ʊ.
45 Bɪ gʊaa k'a nɪ mɔɔ yɪrɛ, Zɪ k'a mɔɔ nyɔɔ b'a n'a yɪrɛ.
46 Mɔɔ m lɛɛgure, m bʊr durnya ʊ, kʊ gʊaa k'a nɪ sɪra kam mɔɔ ʊ bɪ bɪ gɔɔta monsigə ʊ y.
47 Kʊ gʊaa mɔɔ lemim ma, b'a n a si y, mɔɔ bɛɛ n n'a dʊdɔ karɛ y. Bala, mɔɔ n bʊr kʊ m bɪ durnya dʊdɔ ka y, bʊr mɔɔ ʊ kʊ m bɪ durnya bʊmbɔ.
48 Gʊaa k'a kaanm mɔɔ m, a n mɔɔ lemim bɪ si, a zaa dʊdɔkər ta ʊ. Lemim kʊ mɔɔ hɪ bɪ y'a dʊdɔ kam durnya nyarɛ hinni ʊ.
49 Mɔɔ n m mɪŋŋa mim dɪnda y, Mɔɔ Zɪ k'a mɔɔ nyɔɔ b'ɪ hɔ kʊ mɔɔ m ga m, m a hɪ bɪ hɪ mɔɔ m, kʊ m a hɪ.
50 Mɔɔ dɔ mɔɔ ʊ, a lɛ bɪ, *mɪsɪrbaa k'a nyarɛ ba ʊ bɪ m. Hɔ kʊ mɔɔ n'a hɪm bɪ, a hɪ mɔɔ nawʊrɛ amba mɔɔ Zɪ a hɪ mɔɔ m bɪ m.»

13

Yeezuu y'a karɪndanyɪnɔ gannɔ sʊrgɔm

1 *Pakkɪ cibsa k'a n a ku cɪna bɪ, Yeezuu k'a a dɔ a ʊ a wakatɪ a ku bɪ, k'a bɔ durnya nɔ ʊ a a wusigə a Zɪ zi bɪ, a a mɪŋŋa gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ durnya ʊ rɔ wɔɔ ŋʊa kan ŋʊarɛ gʊta kɪ.
2 A bʊr an nɪ hɔbɪrɛ bɪm, bɪ ma bɪ, Sʊtaana hɔɔndarɛ da Sɪmɔɔn nyɪ Zidas Iskarɪyɔtɪ kʊ gʊaa bɪ heer ʊ, k'an a nyasʊ an a ka.
3 K'a a dɔ a ʊ, Zɪ bɪ hɔ haay zar a wɔ ʊ bɪ, b'a to a ʊ Woso zi, a a bɔ an nɪ tam zi bɪ,
4 Yeezuu wuti hɔbɪrɛ bɪ ra, an a zaba bɪ bɔ a ra, an a cɪnta, an pɛɛra sa an a so a ʊ.

5 A n hi tɔ mɔr ʊ, an a sɪŋŋɪda ba an n'a karɪndanyɪnɔ wɔɔ gannɔ sʊrgɔm, an nɪ pɛɛra k'a so a ʊ bɪ nɔnnɔrɛ ŋ ma.
6 A n aa lee ku Sɪmɔɔn Pɪyɛɛr zi. Pɪyɛɛr n a hɪ m, a ʊ: «A n a ga m, k'ɪbɪɪ m mɔɔ gannɔ sʊrgɔ y, Zuuba!»
7 Yeezuu n a nyɪ bɔ nʊ, a ʊ: «Ɪbɪɪ n hɔ kʊ mɔɔ n'a bam bɪ jɪ dɔ cɪna y, b'ɪbɪɪ zɛm b'a dɔ.»
8 Pɪyɛɛr n a hɪ m, a ʊ: «Ɪbɪɪ bɪ mɔɔ gannɔ sʊrgɔm fɪɪga y!» Yeezuu n a nyɪ bɔ nʊ, a ʊ: «Kʊ mɔɔ n ɪbɪɪ gannɔ sʊrgɔ, mɔɔ gʊaa bɛɛ n'ɪbɪɪ nɪ y.»
9 Sɪmɔɔn Pɪyɛɛr n a hɪ m, a ʊ: «Zuuba, ɪ bɪ mɔɔ gannɔ sʊrgɔ bala y, mɔɔ wɔrɔ sʊrgɔ sɔ kan mɔɔ mim kɪ!»
10 Yeezuu n a hɪ m, a ʊ: «Gʊaa k'a a zʊr bɪ lɛ baa zʊrlɛ ma dɔ y, bala, a hu bɔ jilli. B'awɔɔ, dintim b'awɔɔ ma dɔ y. Bɪ, awɔɔ haay bɛɛ mɔɔ n'a hɪrɛ a ma y.»
11 Bala, a gʊaa k'a n'a nyasʊm k'a ka bɪ dɔ. Bɪ minto y'a ka, a ʊ: «Awɔɔ haay hu bɛɛ bɔ y.»
12 Yeezuu ka ŋ gannɔ sʊrgɔ an a nya bɪ, a a huu bɪ sa, an a da a ra, an nyɪnta hɔbɪrɛ bɪ bɪncɛ ʊ b'ʊ, an n'a hɪrɛ ŋ nɪ, a ʊ: «Awɔɔ hɔ kʊ mɔɔ ba awɔɔ m bɪ jɪ dɔ ra?
13 Awɔɔ ɪ mɔɔ birm, Karɪnsaamba gɛɛ Zuuba, a maam karɛ, bala, a m mɔɔ m.
14 K'awɔɔ Zuuba kan a karɪnsaamba kɪ m mɔɔ m bɪ y'a ka, mɔɔ n awɔɔ gannɔ sʊrgɔ, b'awɔɔ a ga m sɔ a kʊ gannɔ sʊrgɔ.
15 Bala, makra mɔɔ ka awɔɔ ʊ, kʊ mɔɔ ba awɔɔ minto bɪ, k'a ba sɔ.
16 Sɪra paan… mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m, zibəənyɪ n lɛ da a karɪnsaamba nɪ y, bɪ zibəəzaa kʊ n y'a nyɔɔ n lɛ da gʊaa k'a nyɔɔ bɪ nɪ y.
17 K'awɔɔ naa haay dɔ bɪ, k'awɔɔ ba maam, mimbirenyɪntazannɔ n'awɔɔ m.
18 Mɔɔ bɪr meer bɪ barɛ awɔɔ haay minto y. Mɔɔ gʊɔɔ kʊ mɔɔ ŋ bɔ ʊ rɔ wɔɔ dɔ. Kʊ *Wosoci bɪ meerbaa naa do n kʊ yɪ: ‹Gʊaa k'a nɪ hɔ bɪm kan mɔɔ kɪ b'a ba mɔɔ jɪm.›
19 A hɪ mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ m kɛɛrɛ, kʊ mim bɪ n lee ku cɪna bɪ minto, k'a bɪ bʊr, k'a sɪra ka, a ʊ: A n ta ʊ bɪ m mɔɔ m.*
20 Sɪra paan… mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m, kʊ mɔɔ gʊaa nyɔɔ, n n a si, mɔɔ n yɪ m si, bɪ kʊ n mɔɔ si, Zɪ k'a mɔɔ nyɔɔ bɪ n y'a si.»

Zidas Iskarɪyɔtɪ kʊ gʊaa bɪ zambʊ
(Matiyee 26.20-25; Markɪ 14.17-21; Likki 22.21-23)

21 Kʊ Yeezuu meer ba ncɪnaaʊ bɪ, a heer a zɛ kʊ ma, an a hɪ, a ʊ: «Sɪra paan… mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m, awɔɔ gʊaa deem mɔɔ nyasʊrɛ an mɔɔ ka.»
22 Karɪndanyɪnɔ wɔɔ nɪ dɪgam kʊ ma, ŋn'a mɪŋŋa larlɛ kʊ nka mim an n'a hɪm gɛ.
23 Karɪndanyɪ deem kʊ Yeezuu nyɪnta an a ŋʊa bɪ nyɪnta a jɪr ʊ.
24 Sɪmɔɔn Pɪyɛɛr n kʊtɪ zɛ m, a ʊ, an laaka da han: «Nka an n'a hɪm ma gɛ?»
25 Karɪndanyɪ bɪ n zerga Yeezuu cɪ ra, an a hɪ m, a ʊ: «Zuuba, nka nɪ?»
26 Yeezuu n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «Gʊaa kʊ mɔɔ nɪ bur nyɔɔm taanm ʊ m a ka ʊ bɪ, bɪ m.» K'a bur kur bɪ nɔ ma bɪ, a a ka Iskarɪyɔtɪ kʊ gʊaa Sɪmɔɔn nyɪ Zidas ʊ.
27 Zidas k'a bur kur bɪ si bɪ, Sʊtaana gasʊ ʊ dɔmɪm bɪ do ʊ. Yeezuu n a hɪ m, a ʊ: «Hɔ k'ɪ ʊ k'ɪ ba bɪ, a ba zɔɔ.»

* **13:19 13.19** «A n ta ʊ bɪ m mɔɔ m» Woso tɔ deem m. A n a hɪnkarɛ, a ʊ, Woso taʊrɛ sɪŋŋɪda ba ʊ, b'a nyarɛ ba ʊ y.

28 Ŋ haay kʊ ŋ nyɪnta b'ʊ rɔ wɔɔ gʊaa deem n a dɔ kʊ bɔ minto, an naa hɪ y.
29 Kʊ Zidas n ta busoo bɪ m bɪ, gɔsɪnnɔ y'a hɔɔn darɛ, ŋ ʊ, a hɪ Yeezuu ʊ k'an aa cibsa bɪ mədrɔ si, gɛɛ, an aa hɔ niŋŋə ka cicirzannɔ ʊ.
30 Zidas k'a bur bɪ kur bɪ si bɪ, a bɔ lɛɛm: Bɪ ma bɪ, gum da.

Lɛ daa
31 Zidas k'a bɔ bɪ, Yeezuu a hɪ, a ʊ: «Naa ma bɪ, *Gʊaanyɪ bɪ lɛbɔʊrɛ yɪ, bɪ Woso lɛbɔʊrɛ yɪ a tɔ ma.
32 Woso y'a lɛ bɔŋ ʊ a zi, bɪ k'a yɪ poore Woso y'a lɛ bɔŋ ʊ.
33 M nyɪnɔ, dɔmɪm gɔɔta poore kʊ mɔɔ n gɔɔta kan awɔɔ kɪ. Awɔɔ y'a kam mɔɔ ma. Amba mɔɔ hɪ zɪʊfʊrɔ m bɪ m, bɪncɛ kʊ mɔɔ n nɪ taŋ ʊ bɪ, awɔɔ bɪ lee kum b'ʊ y. A hɪ mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ m kɛɛrɛ sɔ.
34 Lɛ daa mɔɔ n n'a karɛ awɔɔ ʊ: k'a kʊ ŋʊa. Amba mɔɔ awɔɔ ŋʊa bɪ, k'a kʊ ŋʊa maam sɔ.
35 Ncɪnaaʊ bɪ, gʊaa haay y'a dɔrɛ, a ʊ, mɔɔ karɪndanyɪnɔ n'awɔɔ m, k'awɔɔ ɪ kʊ ŋʊarɛ.»
(Matiyee 26.31-35; Markɪ 14.27-31; Likki 22.31-34)
36 Sɪmɔɔn Pɪyɛɛr n a hɪ m, a ʊ: «Zuuba, ta ɪbɪɪ n nawʊm ka?» Yeezuu n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «Ɪbɪɪ b'ɪ dam ma ɪ zu mɔɔ ʊ ɪ ta bɪncɛ kʊ mɔɔ n nɪ taŋ ʊ b'ʊ cɪna y, bɪ k'a yɪ poore, ɪ zɛm bɪ zu mɔɔ ʊ.»
37 Pɪyɛɛr n a nyɪ bɔ nʊ, a ʊ: «Zuuba, bɔ minto mɔɔ bɪ m dam ma, m zu ɪbɪɪ ʊ dɪɪtaa? Mɔɔ yɪ m mɪŋŋa meeyaa karɛ ɪbɪɪ minto!»
38 Yeezuu n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «K'ɪ mɪŋŋa meeyaa ka mɔɔ minto nɪ? Sɪra paan… mɔɔ n'a hɪrɛ ɪbɪɪ m, ɪbɪɪ bɪsɪ kam mɔɔ ma gallɛm kaakʊ, koo n bɔkarɛ, an baa da.»

14

Yeezuu n zaa, an nɪ tam Zɪ Woso zi
1 «A b'a heer zar y. K'a sɪra ka Woso ʊ, k'a sɪra ka mɔɔ ʊ sɔ.
2 Cɛrɔ ta ʊ gʊta mɔɔ Zɪ har ʊ. Kʊ n bɛɛ mɔɔ b'a hɪrɛ awɔɔ m, kʊ m aa bɪncɛ k'awɔɔ n nɪ zɛm bɪ nyɪnta ʊ bɪ banka y.
3 Kʊ mɔɔ bɪ ta, m aa a banka awɔɔ minto, mɔɔ yɪ m bɔrɛ, m b'awɔɔ gaa, bɪncɛ niŋŋə kʊ mɔɔ m ta ʊ bɪ, k'awɔɔ n bɪr b'ʊ sɔ.
4 Awɔɔ bɪncɛ kʊ mɔɔ n nɪ taŋ ʊ bɪ zaa dɔ.»
5 Toma n a hɪ m, a ʊ: «Zuuba, wɔɔ n a dɔ kʊ ta ɪbɪɪ nawʊm ka y. Wɔɔ y'a bam lɔ, k'ʊ zaa bɪ dɔ?»
6 Yeezuu n a hɪ m, a ʊ: «Mɔɔ n zaa, kan sɪra kɪ, *mɪsɪrbaa kɪ. Gʊaa b'a dam ma, an ta Zɪ zi kʊ mɔɔ minto bɛɛ y.
7 Kʊ nyɪnta awɔɔ ʊ a mɔɔ dɔ, awɔɔ mɔɔ Zɪ bɪ dɔm sɔ. Bɪ dɪɪtaa naa, awɔɔ dɔ, a yɪ sɔ.»
8 Filipi n a hɪ m, a ʊ: «Zuuba, Zɪ bɪ hɪnka wɔɔ m, bɪ wɔɔ bɔ.»
9 Yeezuu n a hɪ m, a ʊ: «Mɔɔ nyɪnta kan awɔɔ kɪ laatʊ, ɪbɪɪ n gɔɔta, ɪ n mɔɔ dɔ ra, Filipi! Gʊaa k'a mɔɔ yɪ bɪ, a Zɪ bɪ yɪ sɔ. Bɔ minto ɪbɪɪ n'a hɪrɛ ɪ ʊ, n n Zɪ hɪnka ɪ nɪ?
10 Ɪbɪɪ n sɪra ka, ɪ ʊ, mɔɔ ɪ kan Zɪ kɪ, Zɪ bɪ nɪ kan mɔɔ kɪ ra? Meerbaarɔ kʊ mɔɔ nɪ ŋ bam kan awɔɔ kɪ rɔ wɔɔ, mɔɔ bɪr ŋ barɛ, m mɪŋŋa paŋŋa nɪ y! Zɪ k'a nɪ kan mɔɔ kɪ bɪ n'a mɪŋŋa zi barɛ.
11 K'a mɔɔ mim si a ʊ, mɔɔ ɪ kan Zɪ kɪ, Zɪ nɪ kan mɔɔ kɪ, bɪ, k'awɔɔ n mɔɔ meerbaa bɪ si, k'a si zibəəro nɔɔn duro minto.

12 Sıra paan… mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, gʊaa k'a sıra ka mɔɔ ʊ, a zibəəro
kʊ mɔɔ nı ŋ bam nɔ wɔɔ barɛ. A zibəəro bam gʊta, ŋnı lɛ da nawɔnnɔ
m, bala, ta mɔɔ nawʊm Zı zi.
13 Hɔ haay k'awɔɔ n n'a yɛm mɔɔ tɔ ma, mɔɔ y'a barɛ, kʊ Zı m lɛbɔʊrɛ
yı Nyı bı zi.
14 K'awɔɔ hɔ niŋŋə yɛ mɔɔ tɔ ma, mɔɔ y'a barɛ.
15 K'awɔɔ ı mɔɔ ŋʊarɛ, k'a mɔɔ lɛrɔ si, a zu ŋ ʊ.
16 Mɔɔ y'a yɛrɛ m Zı han k'an Daahanzaa vanta ka a ʊ, k'an gɔɔta kan
awɔɔ kı dɔmım haay.
17 A m sıra *Ɛspri, durnya b'a dam ma an a si y. Bala, n bır a yırɛ, bı n
n a dɔ sɔ y. B'awɔɔ dɔ, bala, a ı kan awɔɔ kı, an n'awɔɔ heer ʊ.
18 Mɔɔ b'awɔɔ tom sʊnnɔ y, mɔɔ zɛrɛ awɔɔ zi.
19 A gɔɔta poore, durnya b'a yarɛ an mɔɔ yı y. B'awɔɔ mɔɔ yım mısır,
awɔɔ mısırbaa bam sɔ.
20 Hinni bı do ʊ, awɔɔ y'a dɔrɛ a ʊ, mɔɔ ı kan Zı kı, awɔɔ nı kan mɔɔ
kı, mɔɔ nı kan awɔɔ kı.
21 Gʊaa k'a nı mɔɔ lɛrɔ wɔɔ m, an nı zure ŋ ʊ bı, a zaa ı mɔɔ ŋʊam.
Gʊaa k'a nı mɔɔ ŋʊarɛ, mɔɔ Zı bı y'a ŋʊam sɔ, kʊ mɔɔ nı, mɔɔ y'a ŋʊarɛ,
m m hınka m.»
22 Ziidi, Zidas Iskarıyɔtı kʊ gʊaa bı bɛɛ y, bı n a hı m, a ʊ: «Zuuba, ıbıı
y'a bam lɔ ı ı hınka wɔɔ m, b'ıbıı b'ı hınkam durnya nı?»
23 Yeezuu n a nyı bɔ nʊ, a ʊ: «Kʊ gʊaa ı mɔɔ ŋʊarɛ, a zum mɔɔ lemim
ʊ, bı mɔɔ Zı y'a ŋʊarɛ. Wɔɔ zɛm zi, ʊ bı gɔɔta kan kı.
24 Gʊaa k'a n mɔɔ ŋʊa bı bır zum mɔɔ lemim ʊ y. Bı lemim k'awɔɔ n'a
mam naa, mɔɔ hɔ bɛɛ y, a to a ʊ Zı k'a mɔɔ nyɔɔ bı zi.
25 Nawɔnnɔ hı mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ m kʊ mɔɔ gɔɔta m nı kan awɔɔ kı bı
minto.
26 Daahanzaa Sɛnt-Ɛspri kʊ Zı n n'a nyɔɔm mɔɔ tɔ minto bı hɔ haay
dındarɛ awɔɔ m, a hɔ haay kʊ mɔɔ hı awɔɔ m nɔ wɔɔ tɔ darɛ awɔɔ nɔ ʊ.
27 Mɔɔ laafıı to awɔɔ m, m nı m laafıı karɛ awɔɔ ʊ. Mɔɔ bır a karɛ
amba durnya n'a kam bı nı y. A b'a ka a heer n a zar gɛɛ, a da n bɔ ʊ y.
28 Awɔɔ ma mɔɔ n a hı awɔɔ m, mɔɔ ʊ, mɔɔ cenim, bı mɔɔ yı m bɔrɛ,
m bʊr awɔɔ zi. K'awɔɔ ı mɔɔ ŋʊarɛ, awɔɔ y'a heer nyɔɔm kʊ mɔɔ nı tam
Zı zi bı minto. Bala, Zı bı lɛ da mɔɔ ra.
29 Minno nɔɔn duro hı mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ m naa ma, bı ŋ n a ku cına y.
Kʊ ŋ b'a ku, k'a ŋ si.
30 Naa ma kɛɛrɛ bı, mɔɔ bı m yarɛ, m meer gʊta ba kan awɔɔ kı y. Bala,
durnya cir b'ı zɛrɛ. B'a hɔsı ba mɔɔ gʊr zi y.
31 Bı, kʊ durnya n a dɔ a ʊ, mɔɔ yı m Zı ŋʊarɛ, m nı zi barɛ amba Zı lɛ
ka mɔɔ ʊ bı m. K'a wuti, k'ʊ cem.»

15

Yeezuu kan dıvɛn gɔ kı makra

1 «*Dıvɛn gɔ paan… m mɔɔ m, bı wutuzaa m mɔɔ Zı m.
2 Mɔɔ vəŋŋə haay k'a bır nyı dam bı, n y'a zɛm la, n n a zo. Bı, mɔɔ
vəŋŋə haay k'a nyı da bı, n y'a bankarɛ, k'an nyı da an lɛ da biisi ra.
3 Awɔɔ lɛɛ ka, a bankarɛ yı kan lemim kʊ mɔɔ hı awɔɔ m bı kı.
4 K'a gɔɔta kan mɔɔ kı amba mɔɔ nı kan awɔɔ kı bı m. Bala, kʊ dıvɛn
gɔ vəŋŋə bı n gɔɔta kan kı, a b'a dam ma, an nyı da a zim y. B'a hɔdeem
k'an awɔɔ kı, k'awɔɔ n a naasʊ mɔɔ ma y.»

5 «Mɔɔ m *dıvɛn gɔ, awɔɔ n'a vəŋŋoo. Gʊaa k'a a naasʊ mɔɔ ma, mɔɔ nı m naasʊ ma sɔ, a zaa nyı dam gʊta, bala, kʊ mɔɔ ba kan awɔɔ kı, awɔɔ b'a dam ma a hɔsı ba y.
6 Kʊ gʊaa n a naasʊ mɔɔ ma, n y'a zom garga ra, amba gɔvəŋŋə kʊ n y'a zɛ ra hɔ bı m, an ga, n n'a gʊr n n'a da sɛ rɛ, an a bı.
7 K'awɔɔ a naasʊ mɔɔ ma, mɔɔ lemim bı nı kan awɔɔ kı, awɔɔ n hɔ k'awɔɔ lɛ n taa bı yɛ, a y'a yırɛ.
8 K'awɔɔ nyı da gʊta, bı n nı nyıntam mɔɔ Zı lɛbɔʊrɛ, b'awɔɔ gɔɔtam mɔɔ karındanyınɔ.»
9 «Kʊ Zı mɔɔ ŋʊa bı, mɔɔ awɔɔ ŋʊa sɔ. K'a gɔɔta mɔɔ ŋʊarɛ nɔ ʊ.
10 K'awɔɔ zu mɔɔ lɛrɔ wɔɔ ʊ, awɔɔ gɔɔta mɔɔ ŋʊarɛ nɔ ʊ, amba mɔɔ nı zum m Zı lɛrɔ ʊ, m gɔɔta a ŋʊarɛ nɔ ʊ bı m.
11 Naa hı mɔɔ ʊ awɔɔ nı, kʊ mɔɔ heernyɔɔ n bır kan awɔɔ kı, k'awɔɔ heernyɔɔ n bır mıŋŋa paan….»
12 «Ba mɔɔ lɛ bı n na: k'a kʊ ŋʊa, amba mɔɔ awɔɔ ŋʊa bı m.
13 Gʊaa ŋʊarɛ ba ʊ an lɛ da gʊaa k'a mısırbaa ka zɛ ma gʊɔɔ k'a ŋ ŋʊa rɔ wɔɔ minto y.
14 Hɔ kʊ mɔɔ hı awɔɔ m bı, k'awɔɔ ba, mɔɔ gʊaasıbɔɔ n'awɔɔ m.
15 Mɔɔ bı m yarɛ m awɔɔ bir, m zibəənyınɔ y, bala, zibəənyı bı n hɔ k'a zuuba n'a bam bı dɔ y. Awɔɔ bir mɔɔ nawʊrɛ, m gʊaasıbɔɔ, bala, hɔ kʊ mɔɔ ma m Zı zi bı, mɔɔ ka awɔɔ n a dɔ.
16 Awɔɔ bɛɛ mɔɔ bɔ ʊ y, mɔɔ y'awɔɔ bɔ ʊ, m zibəə ka awɔɔ ʊ, k'a ta, k'a nyı da, k'awɔɔ nyı bı nya y. Bı y'a ka, k'awɔɔ hɔ haay yɛ mɔɔ Zı bı han mɔɔ tɔ ma, a y'a karɛ awɔɔ ʊ.
17 Hɔ kʊ mɔɔ n'a hım k'awɔɔ n a ba bı, k'a kʊ ŋʊa.»

Durnya sɔ a m

18 «Kʊ durnya sɔ awɔɔ m, k'a dɔ a ʊ, lɛɛ a ka an sɔ mɔɔ m.
19 Kʊ durnya bı zannɔ n'awɔɔ m, durnya bı hɔ k'a so ʊ bı ŋʊam. Bı durnya bı zannɔ bɛɛ n'awɔɔ nı y. Mɔɔ y'awɔɔ bɔ ʊ durnya nɔ ʊ a hɔ, bı y'a ka, durnya n sɔ awɔɔ m.
20 K'a hɔ kʊ mɔɔ hı awɔɔ m bı tɔ da a nɔ ʊ: zibəənyı n lɛ da a zuuba ra y. Kʊ ŋ fır ka mɔɔ ma, ŋ fır karɛ awɔɔ ma sɔ. Kʊ ŋ zu mɔɔ lemim b'ʊ, ŋ zure awɔɔ hɔ ʊ sɔ.
21 Ŋ naa haay barɛ awɔɔ m mɔɔ tɔ ma, bala, ŋ n Zı k'a mɔɔ nyɔɔ bı dɔ y.
22 Kʊ mɔɔ ı nı bʊr ŋ bire ʊ, m bı hɔ k'an ta ʊ hı ŋ nı, ŋ mimbʊnyaa bı nyıntaŋ ʊ y. Bı dııtaa naa, ŋ mimbʊnyaa bı sugur ba ʊ y.
23 Gʊaa k'a sɔ mɔɔ m, sɔ a ʊ mɔɔ Zı m sɔ.
24 Kʊ mɔɔ ı nı zibəəro nɔɔn duro kʊ gʊaa n a ba rɔ nɔɔm ba ŋ bire ʊ, ŋ mimbʊnyaa bı nyıntaŋ ʊ y. Bı dııtaa naa, ŋ yı ŋ yı, ŋn'a gu, ŋn'ı sɔm wɔɔ m, mɔɔ kan m Zı kı.
25 A lɛ taa k'a hı a ʊ, lemim kʊ n y'a gʊrsıra ba ŋ *lɛrɔ ci nɔ ʊ bı kʊ yı. ‹N sɔ mɔɔ m, b'a jı ba ʊ y.› »
26 «Kʊ mɔɔ ta m Zı zi, mɔɔ Daahanzaa bı nyɔɔrɛ awɔɔ m. Sıra *Ɛspri k'a n'a tore m Zı zi bı, a mɔɔ kasɛtı karɛ a zim.
27 Awɔɔ sɔ, awɔɔ mɔɔ kasɛtı kam, bala, awɔɔ ı kan mɔɔ kı hallı a sıŋŋıda ʊ.»

16

1 «Naa haay hı mɔɔ ʊ awɔɔ m, k'awɔɔ b'a gəm zɛ y.
2 Ŋ larɛ awɔɔ ra *sokʊmacɛrɔ ʊ. Dɔmım ta ʊ an nı zɛm, gʊaa k'a n'awɔɔ zɛm gər bı y'a hɔɔn darɛ a ʊ, mannı a ba, a ka Woso ʊ.

3 Ŋ y'a barɛ awɔɔ m ncınaaʊ, bala, ŋ n Zı dɔ, ŋ n mɔɔ dɔ sɔ y.
4 Naa hı mɔɔ ʊ awɔɔ m, kʊ wakatı bı bı bʊr, k'a hɔ kʊ mɔɔ hı awɔɔ m bı tɔ da a nɔ ʊ.»

Sɛnt-Ɛspri zibəə

«Mɔɔ n lɛɛ ka m a hı awɔɔ m a sıŋŋıda ʊ y, bala, mɔɔ nyınta kan awɔɔ kı.
5 Bı naa ma bı, ta mɔɔ nawʊm Zı k'a mɔɔ nyɔɔ bı zi, b'awɔɔ bire ʊ bı, gʊaa ba ʊ, an nı mɔɔ larm, a ʊ: ta ı nawʊm ka?
6 Kʊ mɔɔ hı awɔɔ m bı minto y'a ka, awɔɔ heer n a zar.
7 Sıra mɔɔ hı awɔɔ m. Awɔɔ daahan minto y'a ka, mɔɔ nı tarɛ. Bı, kʊ mɔɔ n doo, Daahanzaa bı bı zɛrɛ awɔɔ zi y. Bı kʊ mɔɔ doo, mɔɔ y'a nyɔɔrɛ awɔɔ m.
8 K'a mıŋŋa bı bʊr, a mimbʊnyaa, tırgabaa kan dʊdɔkarɛ kı, kʊ ŋ lʊnlɔ, a y'a hınkam durnyazannɔ m.
9 Mimbʊnyaa bıncɛ ʊ, ŋ n sıra ka mɔɔ ʊ y.
10 Tırgabaa bıncɛ ʊ, ta mɔɔ nawʊrɛ m Zı zi, b'awɔɔ b'a yarɛ a mɔɔ yı y.
11 Dʊdɔkarɛ bıncɛ ʊ, n durnya cir bı dʊdɔ ka.»
12 «Hɔ gʊta ta ʊ mɔɔ n n'a hırɛ awɔɔ m, b'awɔɔ b'a dam ma, a ŋ si naa ma y.
13 Kʊ sıra *Ɛspri bı bı bʊr, a y'awɔɔ dam sıra haay zaa ra, bala, a bɛɛ n n'a mıŋŋa meer barɛ y, bı, a hɔ k'a n'a mam bı hırɛ, a hɔ k'a nı zɛm bı dındarɛ awɔɔ m.
14 A y'a lɛ bɔm mɔɔ ʊ, bala, a hɔ k'a nı mɔɔ ʊ bı sire, an a hı awɔɔ m.
15 Hɔ haay kʊ mɔɔ Zı n tam bı, mɔɔ hɔ m. Bı y'a ka, mɔɔ n a hı, mɔɔ ʊ, a hɔ kʊ mɔɔ n n'a hım bı hırɛ awɔɔ m.»

Heerzar y'a bam heernyɔɔ

16 «A gɔɔta poore, awɔɔ b'a yarɛ a mɔɔ yı mım ʊ y, bı k'a yı poore sɔ, awɔɔ mɔɔ yım.»
17 A karındanyınɔ gɔsınnɔ y'a hım kʊ m, ŋ ʊ: «Bɔ a a ŋʊa k'a hı wɔɔ nı? A gɔɔta poore awɔɔ b'a yarɛ a mɔɔ yı a mım ʊ y, b'a gɔɔta poore awɔɔ mɔɔ yırɛ, gɛɛ, ta mɔɔ nawʊrɛ, m Zı zi?»
18 Ŋ n a hırɛ, ŋ ʊ: «Poore naa do jı lɛ taa k'a hı, a ʊ lɔ? Wɔɔ bır hɔ k'a n'a hım bı jı dɔrɛ y!»
19 Yeezuu k'a a dɔ a ʊ, karındanyınɔ wɔɔ lɛ taa k'a a lar bı, a a hı ŋ nı, a ʊ: «Laaka awɔɔ n'a dam kʊ han k'a mɔɔ mim bı jı dɔ ra? A gɔɔta poore awɔɔ b'a yarɛ a mɔɔ yı a mım ʊ y, poore awɔɔ mɔɔ yırɛ.
20 Sıra paan… mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, awɔɔ nyi karɛ, a zee da, durnyazannɔ n bır a heer nyɔɔm. Awɔɔ heer y'a zarm, b'awɔɔ heerzar y'a bam heernyɔɔ.
21 Kʊ lʊ ı nyı yırɛ, a ı busum ma, a dɔmım k'a ku bı minto. Bı k'a nyı bı yı, a fır yırɛ bı tɔ bɔ a nɔ ʊ. Heernyɔɔ gʊta ı kan kı k'a nyı yı durnya ʊ bı minto.
22 Bı minto y'a ka, awɔɔ nı heerzar nɔ ʊ naa ma, bı mɔɔ yı m yarɛ, m awɔɔ yı heernyɔɔ nɔ ʊ, bı, heernyɔɔ bı do, gʊaa b'a dam ma, an a zar y.
23 Ncınaaʊ, dɔmım bı do ʊ, awɔɔ b'a yarɛ a mɔɔ lar hɔsı minto y. Sıra paan… mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, k'awɔɔ hɔ yɛ mɔɔ Zı han mɔɔ tɔ ma, a y'a karɛ awɔɔ ʊ.
24 A n ta, an dııtaa ku, awɔɔ n hɔsı yɛ mɔɔ tɔ ma y. K'a hɔ yɛ, a y'a yırɛ, k'awɔɔ heernyɔɔ bı n bır mıŋŋa paan….»

Yeezuu bʊr durnya ra

25 «Naa haay hı mɔɔ ʊ awɔɔ m *hɔbɔkʊrɛnoom m, bı wakatı ı zɛm mɔɔ bı m yarɛ, m meer ba kan awɔɔ kı ncınaaʊ y. Mɔɔ Zı bı mim hırɛ awɔɔ m paan….
26 Hinni bı do ʊ bı, awɔɔ hɔ yɛm mɔɔ tɔ ma, bı mɔɔ n a hı awɔɔ m, mɔɔ ʊ, mɔɔ yaa dam Zı m awɔɔ tɔ ma y.
27 Bala, Zı b'awɔɔ ŋʊa. K'awɔɔ mɔɔ ŋʊa, a si sɔ, a ʊ, m to mɔɔ ʊ Woso zi bı minto.
28 M to mɔɔ ʊ Zı zi, m bʊr durnya ʊ. Bı naa ma bı, bɔ mɔɔ nawʊm durnya ʊ, m n nı tam Zı zi.»
29 A karındanyınɔ wɔɔ n a hı m, ŋ ʊ: «Ba ıbıı nı meer bam paan… kɛɛrɛ ı wɔ saa hɔbɔkʊrɛnoom darɛ haay ma na.
30 Kɛɛrɛ naa, wɔɔ dɔ wɔɔ ʊ ıbıı hɔ haay dɔ, ıbıı lɛ baa kʊ gʊaa n ı lar y. Bı y'a ka, wɔɔ n a dɔ mıŋŋa wɔɔ ʊ, ı to ıbıı ʊ Woso zi.»
31 Yeezuu n a nyı bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Dııtaa awɔɔ bɔkarɛ an n'a hırɛ a ʊ, awɔɔ sıra ka kɛɛrɛ ra?
32 Ba wakatı n nı zɛm na, b'a lee ku kɛɛrɛ, awɔɔ hısıga dam, gʊaa biyəə n bır tarɛ a lɛ a lɛ, a mɔɔ to m deem. Bı mɔɔ bı m deem nı y, Zı ı kan mɔɔ kı.
33 Naa hı mɔɔ ʊ awɔɔ m k'a laafıı yı mɔɔ zi. Awɔɔ ı fıryırɛ nɔ ʊ durnya naa do nɔ ʊ. Bı k'a heer ba kookoo, mɔɔ bʊr durnya ra.»

17

Yeezuu yaadarɛ

1 Kʊ Yeezuu meer ba ncınaaʊ bı, a a bɔɔta an dıga brama, an a hı, a ʊ: «M Zı, wakatı a ku, ı Nyı bı tɔ busu, k'ı Nyı bı n a da ma, an ı tɔ busu sɔ.
2 Paŋŋa k'ıbıı ka ʊ gʊaa haay burə ʊ bı, a *mısırbaa k'a nyarɛ ba ʊ bı kam gʊɔɔ haay k'ıbıı ŋ ka ʊ rɔ wɔɔ ʊ.
3 Bala, mısırbaa k'a nyarɛ ba ʊ bı, kʊ ŋ y'ıbıı dɔ bı m, ıbıı k'ı m Woso a deem paan… kan gʊaa k'ıbıı nyɔɔ Yeezuu *Krista bı kı.
4 Mɔɔ m lɛ bɔ ıbıı ʊ tara burə ʊ. Zibəə k'ıbıı ka mɔɔ ʊ kʊ ma ba bı, mɔɔ ba, m a nya.
5 Kɛɛrɛ bı, Zı, mɔɔ da ʊ ı zi, cirbəə nıŋŋə kʊ mɔɔ n ta m ı zi, bı ma bı, durnya n nyınta ʊ bı m.»
6 «Gʊɔɔ nıŋŋoo k'ıbıı ŋ bɔ ʊ durnya nɔ ʊ, ı ŋ ka mɔɔ ʊ rɔ wɔɔ, mɔɔ ıbıı tɔ hınka ŋ nı. Nyınta ŋ y'a ʊ ıbıı gʊɔɔ, ı ŋ ka mɔɔ ʊ, bı ŋ zu ıbıı lemim b'ʊ.
7 Ŋ y'a dɔ kɛɛrɛ, ŋ ʊ, hɔ haay k'ıbıı ka mɔɔ ʊ bı, a to a ʊ ıbıı zi.
8 Lemim kʊ mɔɔ hı ŋ nı bı, ıbıı n a ka mɔɔ ʊ bı m. Ŋ y'a si, ŋn'a dɔ sıra paan… ŋ ʊ, bɔ mɔɔ ʊ ıbıı zi, ŋn'a si, ŋ ʊ, ıbıı ı mɔɔ nyɔɔ.
9 Mɔɔ ı yaa darɛ ŋ minto. Mɔɔ bır yaa dam durnya minto y, yaa mɔɔ n'a dam gʊɔɔ k'ıbıı ŋ ka mɔɔ ʊ rɔ wɔɔ minto. Ɩbıı gʊɔɔ m.
10 Bı, hɔ haay k'an mɔɔ hɔ bı, ıbıı hɔ m sɔ, amba hɔ haay k'a n'ıbıı hɔ bı, mɔɔ hɔ m. Mɔɔ lɛbɔʊrɛ yı ŋ gʊr zi.
11 Bı, mɔɔ bı maasırɛ bam durnya nɔ ʊ dɔ y, ŋ mıŋŋɔɔ gɔɔtarɛ ŋ n bır durnya nɔ ʊ. Zɛ mɔɔ nawʊrɛ ıbıı zi. M Zı mıŋŋa, dɔ ŋ ma ı tɔ k'ıbıı ka mɔɔ ʊ bı minto, kʊ ŋ nı bır deem, amba wɔɔ n deem bı m.
12 Kʊ mɔɔ nyınta kan ŋ kı bı, dɔ mɔɔ nawʊrɛ ŋ ma ıbıı tɔ k'ıbıı ka mɔɔ ʊ bı minto. Mɔɔ ku ŋ la, bı ŋ gʊaa deem n nyaam nı y, kʊ n bı m, nyaanlɛzaa bı m, kʊ *Wosoci meerbaarɔ wɔɔ n kʊ yı.»
13 «Zɛ mɔɔ nawʊrɛ ıbıı zi kɛɛrɛ, bı meerbaarɔ nɔɔn duro ba mɔɔ nawʊm durnya nɔ ʊ kʊ ŋ nı mɔɔ heernyɔɔ yı haay.

14 Mɔɔ ɪbɪɪ lemim bɪ ka ŋ ʊ, durnya n sɔ ŋ nɪ, kʊ durnya hɔɔ bɛɛ nɪ ŋ mɪ, amba durnya hɔ bɛɛ m mɔɔ m bɪ minto.
15 Mɔɔ n a yɛ k'ɪbɪɪ nɪ ŋ bɔ durnya ʊ y, bɪ, k'ɪ dɔ ŋ ma Sʊtaana minto.
16 Durnya hɔɔ bɛɛ y, amba durnya hɔ bɛɛ m mɔɔ m bɪ m.
17 A ka k'ɪ sɪra bɪ n ŋ ba a hɔ. Ɪbɪɪ lemim bɪ sɪra m.
18 Amba ɪbɪɪ mɔɔ nyɔɔ durnya nɔ ʊ bɪ, ŋ nyɔɔ mɔɔ nawʊm durnya nɔ ʊ sɔ.
19 Ŋ minto, mɔɔ yɪ m mɪŋŋa kam, kʊ ŋ mɪŋŋɔɔ n a mɪŋŋɔɔ ka sɪra minto.»
20 «Yaa bɛɛ mɔɔ n'a darɛ ŋ minto bala y. Yaa mɔɔ n'a dam gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ zɛm bɪ sɪra ka mɔɔ ʊ, ŋ meerbaarɔ wɔɔ tɔ ma rɔ wɔɔ minto sɔ.
21 Zɪ, kʊ ŋ haay n bɪr deem amba ɪbɪɪ n nɪ kan mɔɔ kɪ, mɔɔ nɪ kan ɪbɪɪ kɪ bɪ m. Kʊ ŋ n nyɪnta kan wɔɔ kɪ sɔ, kʊ durnya n a si, a ʊ, ɪbɪɪ ɪ mɔɔ nyɔɔ.
22 Bɪ mɔɔ, mɔɔ lɛbɔʊrɛ k'ɪbɪɪ ka mɔɔ ʊ bɪ ka ŋ ʊ, kʊ ŋ nɪ bɪr deem amba wɔɔ n deem bɪ m.
23 Kʊ mɔɔ n bɪr kan ŋ kɪ amba ɪbɪɪ nɪ kan mɔɔ kɪ bɪ m. Kʊ ŋn'a zɛ kʊ ra deem kʊ durnya n a dɔ a ʊ, ɪbɪɪ mɔɔ nyɔɔ, ɪ ŋ ŋʊa amba ɪbɪɪ ɪ mɔɔ ŋʊa bɪ m.»
24 «Zɪ, mɔɔ lɛ taa bɪncɛ kʊ mɔɔ n ta ʊ bɪ, kʊ gʊɔɔ k'ɪbɪɪ ŋ ka mɔɔ ʊ rɔ wɔɔ n bɪ nyɪnta kan mɔɔ kɪ b'ʊ sɔ, kʊ ŋ nɪ lɛbɔʊrɛ k'ɪbɪɪ ka mɔɔ bɪ yɪ, bala, ɪbɪɪ lɛɛ ka ɪ mɔɔ ŋʊa bɪ ma bɪ, durnya n nyɪnta ʊ y.
25 M Zɪ k'an tɪrga, durnya k'a n ɪbɪɪ dɔ bɪ, mɔɔ ɪbɪɪ dɔ. Bɪ, nawɔnnɔ a dɔ, ŋ ʊ, ɪbɪɪ ɪ mɔɔ nyɔɔ.
26 Mɔɔ ka ŋn'ɪbɪɪ dɔ, bɪ mɔɔ yɪ m yarɛ m a ka ŋn'ɪ dɔ, kʊ ŋʊarɛ k'ɪbɪɪ mɔɔ ŋʊam bɪ m nyɪnta ŋ ʊ, kʊ mɔɔ n bɪr kan ŋ kɪ.»

18

Yeezuu nyasʊrɛ
(Matiyee 26.47-56; Markɪ 14.43-50; Likki 22.47-53)

1 Kʊ Yeezuu meer bɪ ba ncɪnaaʊ bɪ, a a hʊr kan a *karɪndanyɪnɔ wɔɔ kɪ, an bra Sedrɔn bɔrkɔ bɪ ma. Gɔsɪra nɪ b'ʊ, an gasʊ ʊ kan a karɪndanyɪnɔ wɔɔ kɪ.
2 Zidas k'a n'a nyasʊm k'a ka bɪ bɪncɛ bɪ dɔ, bala, Yeezuu tɪr ta b'ʊ kan a karɪndanyɪnɔ wɔɔ kɪ.
3 Zidas ka *Rɔm sʊrdaarɔ wɔɔ lɛɛ kan Wosocɛ dɔmazannɔ kʊ *wosocɛmannɪbənno jɪtannɔ wɔɔ ŋ ka rɔ wɔɔ kɪ, kan *farizɛɛnrɔ kɪ, ŋnɪ bʊr gɔsɪra ʊ b'ʊ kan yar mɔr kɪ, fɪtɪrɛrɔ kɪ, ŋnɪ sɛ gungu.
4 Yeezuu k'a hɔ k'a nɪ zɛm b'a yɪ bɪ dɔ bɪ, a a zɔ, an a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Nka awɔɔ n'a kam ma?»
5 Ŋ n a nyɪ bɔ nʊ, ŋ ʊ: «Nazarɛtɪ Yeezuu.» A n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «A m mɔɔ m.» Bɪ, Zidas k'a n'a nyasʊm k'a ka bɪ yɪ ŋ barla.
6 Yeezuu k'a naa hɪ ŋ nɪ bɪ, ŋ y'a bɔ a kur m, ŋn'a dundo.
7 Yeezuu n a ya, an ŋ lar, a ʊ: «Nka awɔɔ n'a kam ma?» Ŋ n a nyɪ bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Nazarɛtɪ Yeezuu.»
8 Yeezuu n a nyɪ bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Mɔɔ hɪ awɔɔ m, mɔɔ ʊ, a m mɔɔ m. K'a ka awɔɔ nawʊm mɔɔ ma, k'a nawɔnnɔ to, ŋnɪ cem.»
9 Meerbaa kʊ Yeezuu a hɪ bɪ, kʊ an n'a yɪrɛ ncɪnaaʊ: «Gʊɔɔ k'ɪbɪɪ ŋ ka mɔɔ ʊ rɔ wɔɔ, mɔɔ n deem to, an nyaam y.»
10 Sɪmɔɔn Pɪyɛɛr nyɪnta kargʊ m, an a gaa ʊ, an wosocɛmannɪbər jɪtaarɛ bɪ zibəənyɪ zɛ an a bɪsɪ tʊr gʊ ma. Zibəənyɪ bɪ do tɔ m Malkus.

11 Yeezuu n a hı Pıyɛɛr m, a ʊ: «I bɔ, ı ı kargʊ bı du a caan ʊ. Mɔɔ bı fıryıɾɛ nıŋŋə kʊ mɔɔ Zı a ka mɔɔ ʊ bı yım na?»
12 Sʊrdaarɔ wɔɔ kan a cir bı kı kan zıɪfʊrɔ Wosocɛ dɔmazannɔ wɔɔ kı Yeezuu nyasʊ, ŋn'a wɔrɔ sur.

Ŋ ta Yeezuu m wosocɛmannıbər jıtaarɛ Hannı taa

13 Lɛɛ ŋ y'a ka, ŋnı ta m Hannı zi. Bı, Hannı nyımbʊɛɛrɛ zim m *Kayiifʊ m. Kayiifʊ bı, wosocɛmannıbər jıtaarɛ m dɔɔraa bı do ʊ.
14 Kayiifʊ deem-deem bı do ı zıɪfʊrɔ wɔɔ dʊndɔ, a ʊ: kʊ gʊaa deem ga gʊaa haay minto, a jıra bı.

(Matiyee 26.69-70; Markı 14.66-68; Likki 22.55-57)

15 Sımɔɔn Pıyɛɛr kan karındanyı vanta kı zu Yeezuu jɛ ʊ. Bı, kʊ wosocɛmannıbər bı karındanyı deem bı dɔ bı, a gasʊ kan Yeezuu kı wosocɛmannıbər jıtaarɛ bı har ʊ b'ʊ.
16 Pıyɛɛr n jım garga ra, hallɛ ma, karındanyı deem kʊ wosocɛmannıbər jıtaarɛ b'a dɔ bı bɔ, an meer ba kan lʊ k'a nı dɔm har bı lɛ ma bı kı, an Pıyɛɛr gaa, an gasʊ m.
17 Zibəənyılʊ k'a nı dɔm hallɛ ma bı n a hı m, a ʊ: «Gʊaa naa do, a karındanyınɔ wɔɔ gʊaa deem bɛɛ n'ıbıı m sɔ ra?» Pıyɛɛr n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Ayy…, a bɛɛ m mɔɔ nı y.»
18 Zibəənyınɔ wɔɔ kan Wosocɛ dɔmazannɔ wɔɔ kı sɛ hɛ, ŋn'ı nyı kam ma, bala, nyɛɛm ı barɛ. Pıyɛɛr nyınta kan ŋ kı, an nı nyı kam ma sɔ.

(Matiyee 26.59-66; Markı 14.55-64; Likki 22.66-71)

19 Wosocɛmannıbər jıtaarɛ bı nı Yeezuu larm a karındanyınɔ wɔɔ ma kan a hɔdındarɛ bı kı.
20 Yeezuu n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Mɔɔ pa da gʊaa haay m, mɔɔ hɔ dında gʊɔɔ m dɔmım haay *sokʊmacɛrɔ ʊ kan *Wosocɛ ʊ kı, bıncɛ kʊ zıɪfʊrɔ haay n'a som kʊ ma ʊ, bı mɔɔ n hɔsı nyaakʊm da, m a hı y.
21 Bɔ minto m, ıbıı nı mɔɔ larlɛ? Hɔ kʊ mɔɔ hı bı, gʊɔɔ kʊ ŋ y'a tʊr ka mɔɔ ma rɔ wɔɔ lar. Ŋ hɔ kʊ mɔɔ hı bı dɔ mıŋŋa.»
22 Yeezuu k'a naa hı bı, Wosocɛ dɔmazaa deem k'a nyınta b'ʊ b'a wɔ ta rɛ, an n'a hırɛ, a ʊ: «Bɔ minto m, ıbıı n'a nyı bɔm wosocɛmannıbər jıtaarɛ m ncınaaʊ?»
23 Yeezuu n a nyı bɔ nʊ, a ʊ: «Kʊ ŋʊaar mɔɔ ba, k'ı hı m m. Bı kʊ sıra mɔɔ hı, bɔ minto, ı nı mɔɔ zɛrɛ?»
24 Bı jɛ ʊ bı, Hannı a ka, ŋnı Yeezuu sur, ŋnı ta m wosocɛmannıbər jıtaarɛ *Kayiifʊ zi.

(Matiyee 26.71-75; Markı 14.69-72; Likki 22.58-62)

25 Bı ma bı, Sımɔɔn Pıyɛɛr ı nyı kam sɛ ma. N n a hı m, n ʊ: «A karındanyınɔ wɔɔ gʊaa deem bɛɛ n'ıbıı m na?» Pıyɛɛr n bısı ka, a ʊ: «Mɔɔ bɛɛ y!»
26 Wosocɛmannıbər jıtaarɛ bı zibəənyı kʊ Pıyɛɛr a tʊr gʊ ma bı danyı n a hı m, a ʊ: «Mɔɔ n ıbıı yı gɔsıra ʊ b'ʊ kan kı ra?»
27 Pıyɛɛr n a ya, an bısı ka. Lɛɛm bı, koo n baa da.

N ta Yeezuu m Pılatı taa

(Matiyee 27.1-2,11-14; Markı 15.1-5; Likki 23.1-5)

28 Ŋ bɔ Yeezuu m Kayiifʊ har ʊ, ŋnı ta m dʊdɔkarɛ bıncɛ ʊ. Bı ma bı, wutigʊta m. Gʊɔɔ kʊ ŋ ta m nɔ wɔɔ n gasʊ dʊdɔkarɛ bıncɛ ʊ b'ʊ y, a y'a *dintim ka a ma, a n a da ma a *pakkı cibsa bı bı y.
29 Bı minto bı, *Pılatı n bɔ an ta ŋ zi garga ra b'ʊ, an a hı ŋ nı, a ʊ: «Bɔ mim awɔɔ n'a kam gʊaa naa do ra?»

30 Ŋ n a nyɪ bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Kʊ gʊaa naa do, kʊ zibʊnyaa bɛɛ a a ba, wɔɔ y'a
nyasʊrɛ ʊ a ka ɪbɪɪ ʊ ra?»
31 Pɪlatɪ n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «K'a gaa a dʊdɔ ka a zim amba awɔɔ *lɛrɔ wɔɔ
n'a hɪm bɪ m.» Zɪɪfʊrɔ jɪtannɔ wɔɔ n a hɪ m, ŋ ʊ: «N n lɛ ka wɔɔ ʊ k'ʊ gər
zɛ y!»
32 Meerbaa kʊ Yeezuu a ba, a zɛ zaa minto bɪ, yɪ an nawʊrɛ ncɪnaaʊ, an
kʊ yɪ.
33 Pɪlatɪ n gasʊ dʊdɔkarɛ bɪncɛ ʊ b'ʊ, an Yeezuu bir an a lar, a ʊ: «Zɪɪfʊrɔ
cir n'ɪbɪɪ m nɪ?»
34 Yeezuu n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «Ɪbɪɪ nɪ naa hɪrɛ ɪ zim gɛ? Gɛɛ, gʊɔɔ gɔsɪnnɔ
ɪ mɔɔ mim hɪ ɪbɪɪ nɪ?»
35 Pɪlatɪ n a nyɪ bɔ nʊ, a ʊ: «Zɪɪfʊ bɛɛ m mɔɔ nɪ y. Ɪbɪɪ dogʊɔɔ,
wosocɛmannɪbənno jɪtannɔ y'ɪbɪɪ nyasʊ, ŋn'ɪbɪɪ ka mɔɔ ʊ! Bɔ ɪbɪɪ ba?»
36 Yeezuu n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «Mɔɔ cirbəə bɪ, durnya naa do hɔ bɛɛ y. Kʊ
mɔɔ cirbəə bɪ durnya naa do hɔ nɪ, mɔɔ dɔmazannɔ yar bam kʊ ŋ bɪ mɔɔ
nyasʊ, ŋnɪ mɔɔ ka zɪɪfʊrɔ jɪtannɔ wɔɔ ʊ y. Bɪ mɔɔ cirbəə bɪ, durnya naa
do hɔ bɛɛ y.»
37 Pɪlatɪ n a hɪ m, a ʊ: «K'a maam cir n'ɪbɪɪ m wa?» Yeezuu n a nyɪ bɔ
ʊ, a ʊ: «Ɪbɪɪ y'a hɪ, ɪ zim, cir m mɔɔ m. Yɪ mɔɔ ʊ m bʊr durnya ʊ, kʊ m
bɪ sɪra kasɛtɪ ka. Gʊaa k'a sɪra ŋʊa bɪ, a y'a tʊr kam mɔɔ leer ma.»
38 Pɪlatɪ n a hɪ m, a ʊ: «Bɔ m sɪra?»
(Matiyee 27.15-31; Markɪ 15.6-20; Likki 23.13-25)
K'a naa hɪ bɪ, a a ya, an ta garga ra b'ʊ, an aa zɪɪfʊrɔ wɔɔ yɪ, an a hɪ ŋ
nɪ, a ʊ: «Kʊ mɔɔ nɪ, mɔɔ n mim kʊ gʊaa naa do a zar bɪ yɪ y.
39 K'a mim ka awɔɔ m, kʊ pakkɪ cibsa a zɔ, kʊ m gʊaa bɔ, m wɔ saa bɪ,
awɔɔ lɛ taa kʊ m zɪɪfʊrɔ cir bɪ bɔ, m wɔ saa gɛ?»
40 Ŋ n'ɪ zee darɛ, ŋ ʊ: «Naa do bɛɛ y, k'a Barabas bɔ!» A n bɔkarɛ,
Barabas bɪ do, gərzer m.

19

1 *Pɪlatɪ n a ka, ŋnɪ Yeezuu zɛ madɪɪrɔ m.
2 Rɔm sʊrdaarɔ n laa waa, ŋn'a ku a mim ma, ŋnɪ cinno huu kʊ n y'a
ba pɛɛra piinə m sa, ŋn'a da ra,
3 ŋn'a zɔ ma, ŋn'a hɪrɛ, ŋ ʊ: «Wɔɔ ɪ yaa darɛ ɪbɪɪ m, zɪɪfʊrɔ cir!» Ŋ n'a
wɔ tɪntam lɛ.
4 Pɪlatɪ n a bɔ, an bɔ garga ra, an a hɪ zɪɪfʊrɔ wɔɔ m, a ʊ: «Awɔɔ yɪ ra,
mɔɔ y'a gaarɛ, m bɔ m garga ra naa ʊ. Awɔɔ y'a dɔrɛ a ʊ, mɔɔ n mim k'a
a zar bɪ yɪ y.»
5 Yeezuu n bɔ garga ra b'ʊ, kan laa bɪ kɪ, cinno huu bɪ kɪ a ra. Pɪlatɪ n
a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Ba gʊaa bɪ n na.»
6 Kʊ wosocɛmannɪbənno jɪtannɔ kan a gʊɔɔ wɔɔ kɪ a yɪ bɪ, ŋ y'a sɪŋŋɪda
ba, ŋn'ɪ zee darɛ, ŋ ʊ: «K'a wɔ gɔdarkʊra ma, k'a wɔ gɔdarkʊra ma!» Pɪlatɪ
n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «K'a gaa a wɔ gɔdarkʊra ma a zim. Bala, mɔɔ n hɔsɪ yɪ,
an a ba, an bʊnyaa y.»
7 Zɪɪfʊrɔ jɪtannɔ wɔɔ n a nyɪ bɔ nʊ, ŋ ʊ: «Wɔɔ ɪ lɛ m, bɪ kan wɔɔ lɛ bɪ
kɪ, a a ga zɛ m, bala, a a mɪŋŋa sa, an a ba Woso Nyɪ!»
8 Kʊ Pɪlatɪ mim naa do ma bɪ, dabɔʊ a nyasʊ an lɛ da biisi m.
9 A n a bɔ, an ta dʊdɔkarɛ bɪncɛ ʊ b'ʊ, an a hɪ Yeezuu m, a ʊ: «I to ɪbɪɪ
ʊ ka?» Yeezuu n hɔsɪ nyɪ bɔ nʊ y.
10 Pɪlatɪ n a hɪ m, a ʊ: «Ɪbɪɪ bɪr a nyɪ bɔm mɔɔ nʊ ra? Ɪbɪɪ n a dɔ, ɪ ʊ,
mɔɔ m da ma, m wɔ saa ɪbɪɪ ma ra, gɛɛ, mɔɔ m da ma, m a ka, ŋn'ɪbɪɪ wɔ
gɔdarkʊra ma ra?»

11 Yeezuu n a nyı bɔ nʊ, a ʊ: «Ibıı b'ı dam ma ı hɔsı ba mɔɔ m k'a a
to bɛɛ n y'a ʊ brama, n n lɛ ka ıbıı ʊ y. Bı minto y'a ka sɔ, gʊaa k'a mɔɔ
nyasʊ an mɔɔ ka ıbıı ʊ bı, mimbʊnyaa gandaara a a ba!»
12 Bı tɛkka ma, Pılatı y'a kam ma k'a wɔ saa ma, zııfʊrɔ wɔɔ nı zee darɛ
ŋ ʊ: «K'ıbıı wɔ saa ma, *Rɔm cir gʊaasıba bɛɛ n'ıbıı m dɔ y! Bala, gʊaa
k'a mıŋŋa ba cir bı, cir bı jım m.»
13 Pılatı k'a naa ma bı, a a ka, ŋnı bɔ Yeezuu m. Pılatı n nyınta dʊdɔkarɛ
gɔ bı ra, bıncɛ kʊ n'a birm *ebree lemim m Gabata b'ʊ.
14 Pakkı cibsa *bankarɛ hinni m, sinuu ʊ. Pılatı n a hı zııfʊrɔ wɔɔ m, a
ʊ: «Awɔɔ cir bı ba n nı!»
15 Ŋ n'ı zee darɛ, ŋ ʊ: «K'a zɛ gər! K'a zɛ gər! K'a wɔ gɔdarkʊra
ma!» Pılatı n a hı, a ʊ: «M awɔɔ cir bı wɔ gɔdarkʊra ma ra?»
Wosocɛmannıbənno jıtannɔ wɔɔ n a nyı bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Wɔɔ ba cir vanta
m kʊ Rɔm cir bɛɛ y.»
16 Pılatı n Yeezuu ka ŋ ʊ, kʊ ŋ n'a wɔ gɔdarkʊra ma.

Yeezuu zɛ
(Matiyee 27.32-44; Markı 15.21-32; Likki 23.26-43)

Ŋ n Yeezuu nyasʊ.
17 Yeezuu n a gɔdarkʊra busu a zim, an bɔ, an ta bıncɛ kʊ n n'a birm
Minkorgo, n n'a hım ma ebree lemim m Golgotaa b'ʊ.
18 Bıncɛ bı do ʊ, ŋ y'a wɔ ʊ gɔdarkʊra ma kan gʊɔɔ hııyɔɔ kı, deem jısa,
deem bısı, Yeezuu nı ŋ bire ʊ.
19 *Pılatı n gʊrsıra ba warga ma, an a wɔ gɔdarkʊra b'ʊ, an n'a hırɛ, a
ʊ: Yeezuu Nazarɛtı gʊaa, zııfʊrɔ cir.
20 Zııfʊrɔ gʊɔɔ gʊta warga bı karında ba, bala, bıncɛ kʊ ŋ Yeezuu wɔ
gɔdarkʊra ma bı bı laatʊ tara nɔ bı ma y. B'a gʊrsıra ba n y'a ʊ ebree
lemim m, grɛkkı lemim m, kan latɛn lemim kı m.
21 Zııfʊrɔ *wosocɛmannıbənno jıtannɔ wɔɔ n a hı Pılatı m, ŋ ʊ: «I b'a
gʊrsıra ba zııfʊrɔ cir y, a gʊrsıra ba: A a hı, a ʊ, zııfʊrɔ cir n a mı.»
22 Pılatı n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Hɔ kʊ mɔɔ gʊrsıra ba bı, a ba mɔɔ ʊ.»
23 Kʊ Rɔm sʊrdaarɔ wɔɔ Yeezuu wɔ gɔdarkʊra ma, ŋn'a nya bı, ŋ y'a
huuro gʊr, ŋn'a jir lɛ si. Gʊaa biyəə a yı deem. Zaba b'ı gɔɔta. A ba n y'a
ʊ deem jilli.
24 Sʊrdaarɔ wɔɔ n'a hım kʊ m, ŋ ʊ: «Ʊ b'a kaansʊ y, ʊ pʊɛɛga da ma, ʊ
dıga a, kʊ nka n n'a yırɛ.» Kʊ *Wosoci bı meerbaa naa do n kʊ yı: ‹Ŋ mɔɔ
huuro jinjir kan kʊ kı, ŋnı pʊɛɛga da mɔɔ zaba ma.› Hɔ kʊ sʊrdaarɔ wɔɔ
a ba bı n naa.
25 Yeezuu gɔdarkʊra bı jır ʊ bı, a da ı jınım b'ʊ kan a da bı dam kı,
Klopas lʊ Maarii kı, kan Magdalaa kʊ Maarii kı.
26 K'a a da bı yı kan a karındanyı k'a ŋʊa bı kı bı, a a hı a da bı m, a ʊ:
«M naa, ba ı nyı n na!»
27 Bı jɛ ʊ bı, an a hı a karındanyı bı m, a ʊ: «Ba ı da n na!» Wakatı bı
do ma, karındanyı b'a da bı gaa, an doo m.

(Matiyee 27.45-56; Markı 15.33-41; Likki 23.44-49)

28 Yeezuu k'a a dɔ kɛɛrɛ a ʊ, hɔ haay ba an nya, kʊ *Wosoci meerbaarɔ
wɔɔ n kʊ yı bı, a a hı, a ʊ: «Mısı nı mɔɔ zɛm.»
29 Gər ı nyınta b'ʊ bɛɛ hɛɛnr n a han. Ŋ n *hizɔp gɔ sa ŋnı hɔ k'an
mafʊ-mafʊ kʊsı ma, ŋn'a nyɔɔ bɛɛ hɛɛnr ma, ŋn'a ka Yeezuu ʊ.
30 Kʊ Yeezuu bı mi bı, a a hı, a ʊ: «Hɔ haay ba an nya.» A n a mim
zuutə, an ga.

Ma kan hi kı

31 Kʊ pakkɩ cibsa *bankarɛ hinni m bɩ, nyibəə gasʊ zɩɩfʊrɔ wɔɔ ʊ, ŋ lɛ baa kʊ gəəno wɔɔ n gɔɔta gɔdarkʊrarɔ wɔɔ ma *sabaa hinni ʊ b'ʊ y. Sabaa bɩ do, cibsa gʊta m. Ɲ y'a yɛ *Pɩlatɩ han, k'a ŋ gannɔ yɩnyar, k'a ŋ zer gɔdarkʊrarɔ wɔɔ ma.
32 Sʊrdaarɔ wɔɔ n bɩ gʊɔɔ kʊ ŋ yɩ ŋ wɔ gɔdarkʊra ma kan Yeezuu kɩ rɔ wɔɔ gannɔ yɩnyar: lɛɛkarɛzaa bɩ kan a nyaʊrɛzaa bɩ kɩ.
33 Kʊ ŋ lee ku Yeezuu zi bɩ, ŋ yaa dɩga a, a ga kara, bɩ ŋ n a gannɔ yɩnyar y.
34 Bɩ sʊrdaarɔ wɔɔ gʊaa deem a hɔn sɔɔn m a boon ma, ma n bɔ kan hi kɩ.
35 Gʊaa k'a yɩ b'a kasɛtɩ ka, b'a kasɛtɩ bɩ sɩra m. B'a dɔ, a ʊ, sɩra an n'a hɩm, k'awɔɔ n a si sɩra sɔ.
36 Sɩra m, ba naa haay ʊ, kʊ *Wosoci meerbaa naa do n kʊ yɩ: ‹A yaarɔ wɔɔ haay deem taan… bɩ yarlɛ y.›
37 Wosoci bɩ bɩncɛ niŋŋə ta ʊ, an n'a hɩrɛ, a ʊ: ‹Ɲ zɛm bɩ gʊaa kʊ ŋ y'a hɔn bɩ yɩ.›

Yeezuu birle
(Matiyee 27.57-61; Markɩ 15.42-47; Likki 23.50-56)

38 Minno nɔɔn duro kʊ ŋ cem bɩ, Arimatee kʊ gʊaa Zozɛf k'a nyɩnta Yeezuu karɩndanyɩ sɛɛrɛ, nyi k'a n'a bam zɩɩfʊrɔ jɩtannɔ wɔɔ m bɩ minto. A bɩ zaa yɛ *Pɩlatɩ han k'a Yeezuu gər bɩ sa. Pɩlatɩ n zaa ka, an bʊr an b'a gər bɩ sa.
39 Nikodɛm bʊr sɔ. A ɩ nyɩnta an ta Yeezuu zi gunuu ʊ bɩ. A *mɩɩr war kʊ ma kan tidəər kʊ n n'a birm alʊɛsɩ kɩ, n a a zɔ a cilo bukərku ma.
40 Ɲ n Yeezuu gər bɩ sa, ŋnɩ pɛɛrarɔ bumburgu ma kan tidəər kɩ amba zɩɩfʊrɔ gər birle m.
41 Brikə nɩ bɩncɛ kʊ ŋ Yeezuu wɔ gɔdarkʊra ma ʊ b'ʊ, brikə bɩ do nɔ ʊ, yaa daa nɩ b'ʊ, n n gər bir ʊ cɩna y.
42 Bɩ kʊ zɩɩfʊrɔ wɔɔ n'a bankarɛ *sabaa k'a n'a bam k'a sɩŋŋɩda sa minto bɩ, bɩ yaa bɩ do k'an jɩnjɛɛm sɔ bɩ, ŋ Yeezuu bir ʊ.

20

Karɩndanyɩnɔ ta yaa ra
(Matiyee 28.1-8; Markɩ 16.1-8; Likki 24.1-12)

1 *Hatʊ hinni b'ʊ wutigʊta m, bɩ ma bɩ dɔ n mɛ y, Magdalaa Maarii ta yaa ra b'ʊ, a yaa dɩga a, n jaa bɩ gʊ yaa bɩ lɛ rɛ.
2 A n bra si, an aa Sɩmɔɔn Pɩyɛɛr yɩ, kan karɩndanyɩ deem kʊ Yeezuu a ŋʊa bɩ kɩ, an a hɩ ŋ nɩ, a ʊ: «N Zuuba bɔ yaa b'ʊ, bɩ wɔɔ n a dɔ kʊ ta n y'a ʊ m ka y.»
3 Pɩyɛɛr n bɔ kan karɩndanyɩ deem bɩ kɩ, ŋnɩ ta yaa ra b'ʊ.
4 Ɲ hɩɩya haay bra si, karɩndanyɩ deem bɩ bra si, an cem Pɩyɛɛr han, an lɛɛ ka yaa ra b'ʊ.
5 A n zerga an pɛɛrarɔ wɔɔ yɩ, ŋn'ɩ kuntəm b'ʊ. Bɩ, a n gasʊ y.
6 Sɩmɔɔn Pɩyɛɛr k'a zu a jɛ ʊ bɩ, a lee ku sɔ. A n gasʊ yaa bɩ nɔ ʊ, an pɛɛrarɔ wɔɔ yɩ, ŋn'ɩ kuntəm b'ʊ,
7 kan pɛɛra kʊ n y'a burgu a mim ma bɩ kɩ. Bɩ, bɩ n nyɩnta kan pɛɛrarɔ wɔɔ kɩ y. A huŋŋu n y'a ʊ, n n a cɩnta bɩncɛ vanta ʊ.
8 Karɩndanyɩ k'a lɛɛ ka an lee ku bɩ gasʊ yaa ʊ b'ʊ kɛɛrɛ. A n a yɩ, an sɩra ka.
9 Bɩ ŋ gɔɔta, ŋ n *Wosoci bɩ jɩ ma y. Bala, a a hɩ, a ʊ, Yeezuu y'a mɩm bɔŋ ʊ gəəno bire ʊ.

10 Bı kur bı, karındanyınɔ wɔɔ a wusigə, ŋnı doo.

Magdalaa kʊ Maarii Zuuba yı
(Matiyee 28.9-10; Markı 16.9-11)

11 Maarii gɔɔta garga ra yaa bı jır ʊ, an nı nyi kam. K'a nı nyi bı kam bı, a zerga, an dıga yaa b'ʊ,
12 an malɛɛkarɔ yı hııya, ŋn'ı huu furo m a ma, ŋnı nyınta bıncɛ kʊ ŋ Yeezuu gər bı wʊta ʊ b'ʊ. Deem n'a mim ma, deem n'a gannɔ ma.
13 Ŋ n a hı lʊ bı m, ŋ ʊ: «Bɔ nyi ıbıı n'a karɛ?» A n a nyı bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Mɔɔ Zuuba n y'a busu, bı kʊ ta n y'a ʊ m ka, mɔɔ n a dɔ y.»
14 K'a nı meer bı bam bı, a a bɔ an dıga, an Yeezuu yı an nı jınım b'ʊ, b'a n a dɔ, a ʊ, Yeezuu nı y.
15 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «Lʊ, bɔ minto ı nı nyi karɛ? Nka ıbıı nı kam ma?» Lʊ bı hɔɔn ʊ bı, brikə bı dɔmazaa m, a ʊ: «Zuuba, k'ıbıı y'a busu, k'ı bıncɛ hınka mɔɔ m, mɔɔ yaa busu.»
16 Yeezuu n a hım, a ʊ: «Maarii». A n a wusigə, an a hı m *ebree lemim m, a ʊ: «Rabuni» bı lɛ taa k'a hı, a ʊ: «Karınsaamba.»
17 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «I bı mɔɔ da jım ʊ y, mɔɔ n ta m Zı zi cına y. Bı, ta ı yaa hı mɔɔ danyınɔ wɔɔ m, ı ʊ, mɔɔ ı tarɛ m Zı k'a n'awɔɔ Zı bı zi, mɔɔ Woso k'a n'awɔɔ Woso bı zi.»
18 Magdalaa kʊ Maarii bı n b'a hı karındanyınɔ wɔɔ m, a ʊ: «Mɔɔ Zuuba yı, hɔ k'a hı mɔɔ m bı ba n nı!»

Karındanyınɔ Zuuba yı
(Matiyee 28.16-20; Markı 16.14-18; Likki 24.36-49)

19 Hinni bı do yirbəə m, k'a nyınta *hatʊ hinni bı, karındanyınɔ wɔɔ cɛlɛrɔ tınta a ma nyi kʊ ŋ n'a bam zıʋfʊrɔ jıtannɔ wɔɔ m bı minto. Yeezuu n bʊr, an bı jım ŋ bire ʊ, an a hı, a ʊ: «Laafıı n bır kan awɔɔ kı.»
20 K'a nı meer bı bam bı, a a wɔrɔ wɔɔ hınka ŋ nı kan a boon bı kı. Kʊ karındanyınɔ wɔɔ Zuuba yı bı, ŋ haay heer nyɔɔ.
21 Yeezuu n a ya, an a hı, a ʊ: «Laafıı n bır kan awɔɔ kı. Kʊ mɔɔ Zı mɔɔ nyɔɔ bı, mɔɔ y'awɔɔ nyɔɔm sɔ.»
22 K'a meer ba ncınaaʊ bı, a hoon si ŋ ma, an a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a *Sɛnt-Ɛspri si.
23 Gʊɔɔ k'awɔɔ n nı ŋ mimbʊnyaarɔ sugur karɛ ŋ ʊ rɔ wɔɔ, ŋ sugur yırɛ. Gʊɔɔ k'awɔɔ bır ŋ mimbʊnyaarɔ sugur karɛ ŋ ʊ rɔ wɔɔ, ŋ bı sugur yırɛ y.»

Yeezuu kan Toma kı

24 Bı ma bı, bueerehııyɔɔ wɔɔ gʊaa deem Toma kʊ n n'a birm Didim bı n nyınta kan ŋ kı Yeezuu hınkarɛ dɔmım b'ʊ y.
25 Karındanyınɔ gɔsınnɔ wɔɔ n a hı m, ŋ ʊ: «Wɔɔ Zuuba yı!» A n a nyı bɔ ŋ nʊ, a ʊ: «Kʊ mɔɔ n karɔ wɔɔ yaarɔ yı a wɔrɔ wɔɔ ʊ, kʊ mɔɔ n m nyʊkʊm nyɔɔ ka yaa deem ʊ, kʊ mɔɔ n m wɔ du a boon b'ʊ, mɔɔ b'a sire y.»
26 Dɔmım sinnyə kur bı, karındanyınɔ wɔɔ a ya, ŋn'a zɛ kʊ ra har ʊ b'ʊ, Toma nı kan ŋ kı. Yeezuu n bʊr, bı ma bı, ŋ cɛlɛrɔ wɔɔ tınta, an bı jım ŋ bire ʊ, an a hı ŋ nı, a ʊ: «Laafıı n bır kan awɔɔ kı.»
27 Bı jɛ ʊ bı, an a hı Toma m, a ʊ: «I zɔ, ı ı nyʊkʊm nyɔɔ naa ʊ, k'ı dıga mɔɔ wɔrɔ ma, ı wɔ bı da mɔɔ mɛ ma, k'ı nyɔɔ mɔɔ boon ʊ, k'ı sıra ka kɛɛrɛ, k'ı ba sırakarɛzaa.»
28 Toma n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Mɔɔ Zuuba, mɔɔ Woso.»
29 Yeezuu n a hı m, a ʊ: «K'ıbıı mɔɔ yı bı y'a ka, ıbıı n sıra ka mɔɔ ʊ. Mimbirenyıntazannɔ m gʊɔɔ kʊ ŋ n a yı, bı ŋ sıra ka rɔ wɔɔ m.»

Hɔ niŋŋə k'a ka n n ci bɪ

gʊrsɪra ba bɪ

30 Yeezuu hoserlo ba gʊta karɪndanyɪnɔ wɔɔ mɪm ʊ bɪ n n a gʊrsɪra ba ci naa do nɔ ʊ y.

31 Nawɔnnɔ gʊrsɪra ba n y'a ʊ, k'awɔɔ n sɪra ka, a ʊ, Yeezuu m *Krista, a m Woso Nyɪ. Bɪ, k'awɔɔ sɪra ka, k'a *mɪsɪrbaa yɪ a tɔ ma.

21

Yeezuu a hɪnka a karɪndanyɪnɔ m Tiberiyaadɪ ʊ

1 Bɪ jɛ ʊ bɪ, Yeezuu a ya, an a hɪnka a karɪndanyɪnɔ m Tiberiyaadɪ kɔ lɛ ra. A hɪnkarɛ bɪ ba n nɪ.

2 Sɪmɔɔn Pɪyɛɛr kan Toma kʊ n n'a birm Didim bɪ kɪ, Galilee kʊ Kanaa gʊaa Natanayɛl kɪ, Zebedee nyɪnɔ kɪ, kan karɪndanyɪnɔ gɔsɪnnɔ kɪ hɪɪya, ŋn'a zɛ kʊ ra.

3 Sɪmɔɔn Pɪyɛɛr n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Ta mɔɔ nawʊm kʊ m aa zɔnɔ ba.» Ŋ n a hɪ m, ŋ ʊ: «Wɔɔ tam kan ɪbɪɪ kɪ.» Ŋ n bɔ, ŋnɪ gasʊ kɔɔlʊʊ b'ʊ, bɪ gum bɪ do ʊ, ŋ n hɔsɪ nyasʊ y.

4 Bɪ ma bɪ, dɔ mɛ. Yeezuu n jɪm kɔ lɛ ra b'ʊ, bɪ karɪndanyɪnɔ wɔɔ n a dɔ ŋ ʊ, Yeezuu nɪ y.

5 A n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Hey! Nyɪnɔ, zɔnɔ b'awɔɔ ʊ ra?» Ŋ n a nyɪ bɔ nʊ, ŋ ʊ: «Ayy…»

6 Yeezuu n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «K'a zaŋŋa bɪ zo kɔɔlʊʊ bɪ bɪsɪ ra, awɔɔ y'a yɪrɛ.» Ŋ n zaŋŋa bɪ zo, an zɔ gʊr gʊta, bɪ ŋ b'a dam ma, ŋn'a gaa y.

7 Karɪndanyɪ kʊ Yeezuu a ŋʊa bɪ n a hɪ Pɪyɛɛr m, a ʊ: «Zuuba m!» Sɪmɔɔn Pɪyɛɛr k'a a ma, n ʊ, Zuuba m bɪ, a huu sa, an a du a ma, nyɪnta a ʊ dɪgɪ, an a da hi b'ʊ.

8 Karɪndanyɪnɔ gɔsɪnnɔ wɔɔ a bɔ, ŋnɪ bʊr kɔɔlʊʊ bɪ m, ŋn'ɪ zaŋŋa bɪ gaam, zɔnɔ n a han, ŋ bɪ laatʊ kɔ bɪ lezi ma y. A gakʊ ʊ a ba kan mɛtɪr zɔrɔ kɪ.

9 Kʊ ŋ zer tara ʊ bɪ, ŋ sɛcɪna yɪ zɔ n ta ra kan bur kɪ.

10 Yeezuu n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «K'a bʊr zɔnɔ k'awɔɔ ŋ gʊr dɪɪtaa rɔ wɔɔ m.»

11 Sɪmɔɔn Pɪyɛɛr n a bɔ, an gasʊ kɔɔlʊʊ b'ʊ, an zaŋŋa bɪ gaa tara ʊ, zɔ gʊta-gʊta n a han zɔrɔ busoor yaa kaakʊ, bɪ kan bɪ kɪ haay zaŋŋa bɪ n kaansʊ y.

12 Yeezuu n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «K'a bʊr a hɔ bɪ.» Bɪ karɪndanyɪ deem taan… n laaka da han, a ʊ: «Nka n'ɪbɪɪ m gɛ y?» Ŋ y'a dɔ mɪŋŋa, ŋ ʊ, Zuuba m.

13 Yeezuu n a zɔ kɛɛrɛ, an bur bɪ sa, an a ka ŋ ʊ. A n a ba zɔ bɪ m maam sɔ.

14 Yeezuu k'a mɪm bɔ ʊ gəəno bire ʊ bɪ, a gallɛm kaakʊ hɔ a hɪnka a karɪndanyɪnɔ wɔɔ m naa.

Yeezuu kan Pɪyɛɛr kɪ

15 Hɔbɪrɛ bɪ kur bɪ, Yeezuu a hɪ Sɪmɔɔn Pɪyɛɛr m, a ʊ: «Sɪmɔɔn, Zaan nyɪnnɪ, ɪbɪɪ mɔɔ ŋʊa an lɛ da nawɔnnɔ ra ra?» A n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «Ɪɪn… Zuuba, ɪbɪɪ dɔ, ɪ ʊ, mɔɔ y'ɪbɪɪ ŋʊarɛ.» Yeezuu n a hɪ m, a ʊ: «Dɔ mɔɔ sinnyɛɛnnyɪnɔ ma.»

16 Yeezuu n a hɪ m a hɪɪya hɔ ma, a ʊ: «Zaan nyɪnnɪ, ɪbɪɪ ɪ mɔɔ ŋʊam na?» A n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «Ɪɪn… Zuuba, ɪbɪɪ dɔ, ɪ ʊ, mɔɔ y'ɪbɪɪ ŋʊarɛ.» Yeezuu n a hɪ m, a ʊ: «Dɔ mɔɔ seero ma.»

17 A kaakʊ hɔ ma bɪ, a ʊ: «Sɪmɔɔn, Zaan nyɪnnɪ, ɪbɪɪ ɪ mɔɔ ŋʊam na?» Pɪyɛɛr heer a zar kan hɔ kʊ Yeezuu a hɪ m a kaakʊ hɔ ma bɪ kɪ. «I ɪ mɔɔ

ŋʊam na?» A n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Zuuba, ıbıı k'ı hɔ haay dɔ bı, ıbıı dɔ, ı ʊ, mɔɔ y'ıbıı ŋʊarɛ.» Yeezuu n a hı m, a ʊ: «Dɔ mɔɔ seero ma.

18 Sıra paan… mɔɔ n'a hırɛ ıbıı m, k'ıbıı nyınta nyukumbueere bı, ıbıı y'ı bankam, ı nı tarɛ ı hɔɔnhɔ bıncɛ ʊ. K'ıbıı bı gusi, ıbıı y'ı zarɔ hʊrm, gʊaa vanta n n'ıbıı banka, an ıbıı gaa, an ta ıbıı m bıncɛ k'ıbıı lɛ baa ʊ b'ʊ.»

19 Yeezuu bı meer naa do ba a ʊ k'a zɛ niŋŋə k'a nı Pıyɛɛr zɛm, an a lɛ bɔ Woso ʊ bı hınka. K'a meer naa do ba bı, a a hı m, a ʊ: «Zu mɔɔ ʊ.»

Yeezuu kan a karındanyı

k'a ŋʊa bı kı

20 Pıyɛɛr k'a a bɔ, an dıga bı, a karındanyı kʊ Yeezuu a ŋʊa bı yı a jɛ ʊ. A ı nyınta hɔbırɛ bırɛ dɔmım ʊ, an zerga Yeezuu cı ra, an a hı, a ʊ: «Zuuba, nka n n'ıbıı nyasʊm, k'a ıbıı ka bı?»

21 Pıyɛɛr k'a yı bı, a a hı Yeezuu m, a ʊ: «Bı naa, Zuuba, bɔ n nı zɛm bı naa yı?»

22 Yeezuu n a nyı bɔ nʊ, a ʊ: «Kʊ mɔɔ ʊ k'an gɔɔta an ta an mɔɔ wusigəre ku, kara y'ıbıı ku? Ibıı, zu mɔɔ ʊ.»

23 Meerbaa naa do minto y'a ka, n n so ra danyınɔ wɔɔ barla, ŋ ʊ, karındanyı naa do bı garɛ y. Kʊ sıra nı, Yeezuu n a hı, a ʊ, a bı garɛ y. A a hı, a ʊ: «Kʊ mɔɔ lɛ taa k'an gɔɔta, an ta an mɔɔ wusigəre ku, kara y'ıbıı ku?»

24 Karındanyı bı do nı minno nɔɔn duro kasɛtı kam, an nı ŋ gʊrsıra barɛ, bı wɔɔ dɔ, wɔɔ ʊ, a kasɛtı bı sıra m.

25 Yeezuu a ya, an hɔɔ gʊtɔɔ ba. K'a gʊrsıra n n'a bam deem-deem, mɔɔ hɔɔndarɛ nɔ ʊ, durnya haay b'a dam ma, an ciro kʊ ŋ nı ŋ gʊrsıra bam nɔ wɔɔ si y.

Krista
ZIBƏƏZANNƆ CI

Krista Zibəəzannɔ wɔɔ zibəəro Ci bɪ

gasʊʊrɛ

Likki k'a lemim nyɪnta ci bɪ ba bɪ ci hɪɪya hɔ m naa do.

Ci bɪ ba a ʊ, an nɪ Yeezuu k'a nɪ kan a gʊɔɔ wɔɔ kɪ Sɛnt-Ɛspri paŋŋa m bɪ mim dɪndam. Bala, Yeezu k'a a busu an ta arzana ʊ bɪ, Sɛnt-Ɛspri ɪ bʊr an nɪ kan karɪndanyɪnɔ wɔɔ kɪ.

Ci b'ɪ kristagʊɔɔ sokʊma sɪŋŋɪda hɪnkam wɔɔ m. A sɪŋŋɪda k'a sa Zerizalɛm ʊ Pɪyɛɛr nɪ lɛɛ an tolle ba an ta do vantɔɔ kʊrɔ ʊ bɪ an n'a dɪndam, kan Pol mɪsɪrbaa kan a zibəə mim kɪ. Ci b'ɪ zibəə kʊ Krista a to a gʊɔɔ m kʊ ŋ n'a ba bɪ mim hɪ m sɔ, a cɪnta k'a ʊ, k'a gʊɔɔ wɔɔ n ta lɛɛ haay ʊ ŋnɪ lemim nyɪnta pa da bɪ.

Gasʊʊrɛ

1 Teofil, m lɛɛkarɛ ci bɪ nɔ ʊ, mɔɔ Yeezuu zibəə haay k'a ba kan hɔ haay k'a dɪnda bɪ da ʊ, an a sa a sɪŋŋɪda ʊ,

2 an ta, an hinni k'a zibəəzannɔ bɔ ʊ, an a lɛrɔ ka ŋ ʊ, kan *Sɛnt-Ɛspri paŋŋa kɪ, an ta an a dɔmɪm k'a der ʊ arzana ʊ bɪ ku.

3 Brɔɔ a a hɪnka ŋ nɪ mɪsɪr a zɛ bɪ kur, kan makrarɔ gʊtɔɔ kʊ ŋ bɪsɪkarɛ ba ʊ kɪ, a ʊ: a a mɪm bɔ ʊ, a m mɪsɪr. A kasɛtɪ nyɪnta ʊ gʊta. Dɔmɪm busi nɔ ʊ, a a hɪnka ŋ nɪ, an nɪ Woso cirbəə bɪ mim dɪndarɛ ŋ nɪ.

4 A nyɪnta an nɪ hɔbɪrɛ bɪm kan ŋ kɪ hindeem ʊ, an lɛ ka ŋ ʊ, a ʊ: ŋ bɪ bɔ Zerizalɛm nɔ ʊ y, bɪ kʊ ŋ nɪ gɔɔta ŋnɪ dɔ Zɪ Woso lerbɔrɛ bɪ ma. «Hɔ niŋŋə k'awɔɔ ma, mɔɔ n a hɪ m lɛ m bɪ.

5 Zaan hi batɛm ka denter, b'awɔɔ, naa kan dɔmɪm poore kɪ, awɔɔ batɛm sim Sɛnt-Ɛspri nɔ ʊ.»

Yeezuu ɪ derm arzana ʊ

6 Ŋ nyɪnta, ŋn'a zɛ kʊ ra, ŋnɪ laaka naa do da han, ŋ ʊ: «Zuuba, naa ma ɪbɪɪ n nɪ Israyɛl cirbəə bɪ bankaŋ ʊ gɛ?»

7 A n a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Awɔɔ n a ga m k'a dɔmɪnnɔ kan wakatɪrɔ kɪ kʊ Zɪ Woso a cɪnta a mɪŋŋa paŋŋa m bɪ dɔ y.

8 Bɪ, awɔɔ paŋŋa yɪrɛ, Sɛnt-Ɛspri hɔ m, an nɪ zɛm bɪ zer awɔɔ mim ʊ, a paŋŋa karɛ awɔɔ ʊ. Awɔɔ nyɪntam mɔɔ kasɛtɪzannɔ Zerizalɛm ʊ, Zidee haay kan Samarii kɪ haay, kan tara lɛ cɪnta jɪ kɪ.»

9 Kʊ Yeezuu minno nɔɔn duro hɪ ŋ nɪ bɪ, a der ŋ mɪnyaa m, warkʊ bʊr an b'a nyaam ŋ lɛɛ.

10 Kʊ ŋ gɔɔta ŋn'ɪ dɪgam brama ma bɪ, gʊɔɔ hɪɪyɔɔ bʊr ŋnɪ huu fu du a ma, ŋnɪ bɪ jɪm ŋ jɪr ʊ.

11 Ŋ n a hɪ ŋ nɪ, ŋ ʊ: «Galilee gʊɔɔ ra, bɔ minto m, awɔɔ n gɔɔta an nɪ dɪgam brama ncɪnaaʊ? Yeezuu naa do kʊ n y'a bɔ awɔɔ bire ʊ an der brama bɪ y'a bɔrɛ an bʊr maam, amba awɔɔ yɪ an der brama bɪ m.»

Kristazibəəzannɔ

12 Kʊ ŋ zer ci kʊ n n'a birm Oliviyee ci bɪ ra bɪ, ŋ y'a wusigə, ŋnɪ ta Zerizalɛm ʊ. Bɪ ci bɪ do, a ga a ʊ *sabaa dɔmɪm tarɛ m, amba n lɛ ka bɪ m.

13 Kʊ ŋ yaa lee ku bɪ, ŋ der cɛ k'a nɪ mim ʊ b'ʊ, amba ŋ tɪr a ba biisi bɪ m. Bɪncɛ bɪ do, Pɪyɛɛr kan Zaan kɪ, Zakkɪ kɪ, Andɪr kɪ, Filipi kan Toma

kı, Bartelemii kan Matiyee kı, Alfee nyı Zakkı kan Sımɔɔn kʊ n n'a birm *Zelɔtı bı kı, kan Zakkı nyı Ziidi kı tır kʊ zɛ ʊ.
14 Ŋ haay a zɛ kʊ ra lɛ deem ŋn'a tɔŋ ʊ kan yaadarɛ kı, kan lannɔ gɔsınnɔ kı Yeezuu da Maarii kı, kan Yeezuu danyınɔ kı.

Matıyas bɔʊrɛ

15 Dɔmım bı do ʊ, gʊɔɔ a so kʊ ma b'ʊ, ŋ lɛ n a zɔ zɔrɔ buhıra ma. Pıyɛɛr n wuti a danyınɔ wɔɔ bire ʊ, an a hı, a ʊ:
16 «M danyınɔ, a ga a wʊm kʊ Sɛnt-Ɛspri mim k'a hı Davıd lɛ m Wosoci nɔ ʊ Zidas k'a ka lɛɛ, ŋnı Yeezuu nyasʊ bı minto bı n kʊ yı.
17 A nyınta wɔɔ bire ʊ, an a hɔ jirle hɔ yı, wɔɔ zibəə bı nɔ ʊ.
18 Bı, gʊaa bı do, zibəə bʊnyaa k'a a ba bı, a bı busoo bı sa, an tara si m. A do a ʊ a nɔ ra, a nɔ bı n haan, a nɔbaarɔ haay n bɔ, ŋnı sur tara ʊ.
19 Zerizalɛm gʊɔɔ haay a dɔ. Bı y'a ka ŋn'ı tara bı birm a lemim m Hakɛldamaa, a lɛ taa k'a hı, a ʊ: Ma tara.
20 Sıra m, n y'a gʊrsıra ba ncınaaʊ laarɔ ci nɔ ʊ:
K'a har n gɔɔta zer, kʊ gɔsı bı nyınta ʊ y.
Bı, a a ya an a hı, a ʊ:
Kʊ gʊaa vanta n a zibəə bı sa.
21 Gʊɔɔ kʊ ŋ wɔɔ da zaa ʊ lɛɛ haay ʊ dɔmım kʊ Zuuba Yeezuu mısırbaa ba ʊ wɔɔ bire ʊ bı,
22 an a sa Yeezuu batɛm k'a a si Zaan zi bı ma, an ta an dɔmım k'a der ʊ arzana ʊ bı ku bı, a a ga m, kʊ ŋ gʊaa deem n a ba kan wɔɔ kı a mımbɔʊrɛ kasɛtızaa.»
23 N ŋ hınka hııya, Zozɛf kʊ n n'a birm Barsabas, n nı so ra, n n'a tɔ ka Zistus bı m kan Matıyas kı.
24 Ŋ n yaa da ncınaaʊ: «Zuuba, ıbıı k'ı gʊaa haay heer dɔ, dıga gʊaa hııya naa bire ʊ ı gʊaa k'ıbıı bɔ ʊ bı hınka wɔɔ m,
25 k'an nyınta lemim nyınta zibəəzaa, bıncɛ kʊ Zidas a to an ta a bıncɛ ʊ bı.»
26 Ŋ n pʊɛɛga da, an jım Matıyas mim ʊ. Bı y'a da kristazibəəzannɔ bueeredeenno wɔɔ barla.

2

Sɛnt-Ɛspri zerle

1 Pantıkɔtı dɔmım k'a ku bı, ŋ nyınta ŋn'a so kʊ ma haay bıncɛ deem ʊ.
2 Lɛɛm bı, ŋ bʊgʊr ma am hınhɛr gʊta hɔ bı m, an a to brama, an bı har kʊ ŋ nı ta ʊ bı han haay.
3 Ŋ n hɔ yı an bɔ kʊ ʊ kan sɛ nɛɛm kı, an a jinjir, an a cınta gʊaa biyəə mim ʊ.
4 *Sɛnt-Ɛspri nı ŋ haay han, ŋn'a sıŋŋıda sa, ŋn'ı lemim vantɔɔ hım amba Sɛnt-Ɛspri a ka ŋ ʊ kʊ ŋ n'a hı bı m.
5 Bala, zııfʊrɔ wosohɔɔnhɔbarɛzannɔ y'a to durnya kʊrɔ haay ʊ, ŋnı bʊr, ŋn'ı Zerizalɛm ʊ.
6 Bʊgʊr bı k'a ba bı, zamaa b'a so kʊ ma, bı, ŋ zɛ kədə, bala, gʊaa biyəə nyınta an nı ŋ mam, ŋn'ı meer barɛ a do lemim m.
7 Hɔ k'a nı bam b'a ka ŋnı zɛ kədə, gʊaa biyəə n a lɛ gu, ŋn'a hırɛ, ŋ ʊ: «Gʊɔɔ nɔɔn duro haay kʊ ŋ nı meer bam naa, Galilee gʊɔɔ bɛɛ ra?
8 Bı, a ba a ʊ lɔ, wɔɔ gʊaa biyəə nı ŋ marɛ a do lemim nı?
9 Partı zannɔ kan Mɛɛdı zannɔ kı, Elamitı kan Mezopotamii zannɔ kı, Zidee zannɔ kan Kapadɔs zannɔ kı, Pɔn zannɔ kan Azii zannɔ kı,

10 Frizii zannɔ kan Panfilii zannɔ kɪ, Eziptɪ zannɔ kan Libii Sirɛnnɪ zannɔ
kɪ, kan Rɔm zannɔ kʊ ŋ nɪ naa ʊ rɔ wɔɔ kɪ.
11 Wɔɔ kʊ wɔɔ m Zɪɪfʊrɔ, kan do vantɔɔ gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ zum zɪɪfʊrɔ wɔɔ
lɛrɔ wɔɔ rɔ wɔɔ kɪ, Krɛtɪ zannɔ kan Araabɪrɔ kɪ, wɔɔ y'a mam, ŋn'a lɛ
bɔm Woso zibəə mɪŋŋa b'ʊ, wɔɔ do lemim m.»
12 Mim naa do k'a ba bɪ cem ŋ han haay, ŋn'ɪ bɪsɪ kam kʊ ma, ŋn'a hɪm
kʊ m, ŋ ʊ: «Naa lɛ taa k'a hɪ a ʊ lɔ?»
13 Gɔsɪnnɔ nyɪnta ŋn'ɪ yaa wʊrɛ ŋ ma, ŋ ʊ: «Bɛɛ yɪ ŋ ka.»

Pɪyɛɛr meerbaa

14 Pɪyɛɛr n wuti meerbaa m bueeredeenno kʊ ŋ nyɪnta b'ʊ rɔ wɔɔ bire
ʊ, an n'a hɪrɛ ncɪnaaʊ: «Zidee zannɔ, kan awɔɔ haay k'a nɪ Zerizalɛm
nɔ ʊ naa ʊ rɔ wɔɔ kɪ, k'a hɔ k'a nɪ bam bɪ jɪ ma mɪŋŋa, k'a tʊr gʊ mɔɔ
meerbaa bɪ ma.
15 Ayy…, gʊɔɔ nɔɔn duro n bɛɛ mi amba awɔɔ n'a hɔɔn dam ma bɪ nɪ y.
Dɔ k'a mɛ naa, wakatɪ kaakʊ wɔɔ n ta ma cɪna.
16 Bɪ naa do naa, hɔ kʊ wosolɛsinnɪsorazaa Zowɛl a hɪ bɪ n naa:
17 Ba hɔ kʊ Woso a hɪ bɪ n na:
Dɔmɪnnɔ jɛzannɔ nɔ ʊ,
mɔɔ yɪ m Sɛnt-Ɛspri zerm gʊaa haay mim ʊ,
awɔɔ gʊɔɔ yaarɔ kan lannɔ kɪ Woso lɛ sire ŋnɪ so ra,
awɔɔ gʊɔɔ pooro hɔhɪnkarɛrɔ yɪm,
awɔɔ gʊɔɔ gusinno hɔɔ yɪrɛ nɪnnarɛrɔ nɔ ʊ.
18 Sɪra m, dɔmɪnnɔ wɔɔ duro nɔ ʊ,
yaarɔ kan lannɔ kʊ ŋ nɪ mɔɔ zi bam nɔ wɔɔ,
mɔɔ yɪ m Sɛnt-Ɛspri bɪ zerle ŋ la, ŋn'ɪ Woso lɛ si ŋnɪ so ra.
19 Mɔɔ hɔɔ gʊtɔɔ bam brama,
m makrarɔ ba tara burə ʊ naa ʊ, ma kan sɛ kɪ, sɪŋŋə kɪ nyɪntaŋ ʊ.
20 Woso gure y'a lʊrm an a ba am monsigə hɔ bɪ m,
mom n a lʊr am ma hɔ bɪ m,
kʊ Zuuba dɔmɪm gʊta kan a cirbəə kɪ bɪ n bɔkarɛ, an lee ku.
21 Bɪ, gʊaa k'a nɪ Zuuba birm yaadarɛ nɔ ʊ bɪ n nɪ bʊmbɔrɛ yɪm.»
22 «Israyɛl zannɔ, k'a tʊr ka mɔɔ meerbaarɔ nɔɔn duro ma: Amba awɔɔ
dɔ bɪ nɪ, Nazarɛtɪ Yeezuu bɪ, gʊaa bɪ do Woso a kasɛtɪ ka ʊ awɔɔ zi, an nɪ
hoserlo bam, kan hɔ k'awɔɔ n a yɪ cɪna bɪ kɪ, kan makrarɔ kɪ awɔɔ bire
ʊ.
23 Gʊaa bɪ do, awɔɔ nyasʊ a da gʊɔɔ bʊnyaarɔ wɔ ʊ, ŋn'a wɔ gɔdarkʊra
ma, amba Woso lɛɛ ka an a cɪnta a zim a hɔdɔrɛ nɔ ʊ k'an ba bɪ m.
24 Bɪ, Woso a mɪm bɔ ʊ, an a bʊmbɔ zɛ kaʊdabaa ma, bala, zɛ b'a dam ma
an gɔɔta m a cirbəə nɔ ʊ y.
25 Sɪra m, Davɪd a hɪ a minto, a ʊ:
Mɔɔ ɪ Zuuba yɪrɛ m lɛɛ dɔmɪm haay, bala, a ɪ mɔɔ bɪsɪ ra,
kʊ mɔɔ bɪ m da ma, m m do y.
26 Mɔɔ heer nyɔɔ sɔ, mɔɔ nɛɛm nɪ heernyɪnta laa lɔm,
mɔɔ mɛ nɪ mɛnyɔɔ dam taaheerlɛ nɔ ʊ an lɛ da.
27 Bala, mɔɔ dɔ ɪbɪɪ bɪ mɔɔ nyi to m *gəəno bɪncɛ ʊ y.
Ɩbɪɪ gʊaa paan… m mɔɔ m,
ɪ bɪ mɔɔ tore m vɔn y.
28 Ɩbɪɪ mɪsɪrbaa zaa hɪnka mɔɔ m,
ɪbɪɪ y'a kam mɔɔ m heernyɔɔ yɪ ɪ zi.»
29 «M danyɪnɔ, zaa ta ʊ kʊ m a hɪ kan heerkoodəbaa kɪ, m a bɔ kʊ zi: Wɔɔ
yaaba Davɪd ga, n n a bir, a yaa gɔɔta an nɪ wɔɔ zi naa ʊ her.

30 B'a nyınta wosolɛsinnısorazaa, an a dɔ, a ʊ: Woso a wer si m, a do gʊaa bɔrɛ, an nyınta a cirbəəduu ra.
31 A lɛɛ ka an Krista mımbɔʊrɛ bı yı, bı, a minto y'a ka an a hı, a ʊ: N n a to gəəno bıncɛ ʊ y, b'a mɛsim n vɔnrɛ dɔ y.
32 Woso Yeezuu bı do mım bɔ ʊ, wɔɔ haay, a kasɛtızannɔ m wɔɔ m.
33 Woso a busu a bısı ʊ a lɛbɔʊrɛ nɔ ʊ. Sɛnt-Ɛspri k'a Zı a ler bɔm bı, a a yı, an a jir, amba awɔɔ n'a yım, an n'a mam sɔ bı m.
34 Bala, Davıd k'an der paan… arzana ʊ bı, a a hı mıŋŋa, a ʊ:
Zuuba Woso a hı mɔɔ Zuuba m:
nyınta mɔɔ bısı ʊ
35 an ta an dɔmım kʊ mɔɔ n n'ıbıı jınnɔ wɔɔ bam
ı gankarahɔ bı ku.»
36 «Kʊ Israyɛl do haay n a dɔ mıŋŋa: Yeezuu nıŋŋə k'awɔɔ wɔ gɔ ma bı, bı Woso a ba Zuuba kan Krista kı.»

Lɛɛkarɛ kristagʊɔɔ

37 Kʊ ŋ heer a zɛ kʊ ma kan minno nɔɔn duro marɛ kı bı, ŋ Pıyɛɛr lar kan kristazibəəzannɔ gɔsınnɔ wɔɔ kı, ŋ ʊ: «Kʊ a ba lɔ, ʊ danyınɔ?»
38 Pıyɛɛr n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «K'a a bɔ a mimbʊnyaarɔ ʊ, kʊ gʊaa biyəə m batɛm si Yeezuu tɔ ma a mimbʊnyaarɔ sugur yırɛ minto. B'awɔɔ Sɛnt-Ɛspri yım ganwʊrɛ.
39 Lerbɔrɛ naa do, awɔɔ hɔ m kan a nyınɔ kı, kan gʊɔɔ haay kʊ ŋ nı laatʊ rɔ wɔɔ kı, gʊɔɔ haay kʊ Zuuba wɔɔ Woso n nı zɛm bı ŋ bir lɔ wɔɔ kı.»
40 Pıyɛɛr meer ba gʊta, an n'a kasɛtı kam, an nı ŋ heer bam kookoo, an n'a hırɛ, a ʊ: «K'a a gʊ her gʊɔɔ bʊnyaarɔ nɔɔn ma.»
41 Gʊɔɔ kʊ ŋ y'a meerbaarɔ wɔɔ si rɔ wɔɔ ŋ batɛm si. Hinni bı do ʊ bı, gʊɔɔ kʊ ŋ y'a zɛ kʊ ra kan ŋ kı rɔ wɔɔ, ŋ lɛ a zɔ tisi kaakʊ ma.

Lɛɛkarɛ kristagʊɔɔ mısırbaa

42 Ŋ yɛ kristazibəəzannɔ wɔɔ karında bı ma, ŋn'ı tam lɛɛ dɔmım haay, ŋn'a zɛm kʊ ra, ŋn'ı Zuuba zɛkʊra hɔbırɛ bım, ŋn'ı yaa darɛ.
43 Kristazibəəzannɔ wɔɔ kʊ ŋ nı hoserlo bam gʊta kan makrarɔ kı bı, ŋ haay zɛ kədə.
44 Gʊɔɔ haay kʊ ŋ y'a ba sırakarɛzannɔ wɔɔ haay a zɛ kʊ ra, ŋn'a hɔ haay zɛm kʊ ra.
45 Ŋ y'a wɔhɔɔ hɛɛrɛ kan a arzakarɔ kı, k'a bı ŋ jir kan kʊ kı amba gʊaa biyəə lɛ n taa bı m.
46 Dɔmım haay, ŋ y'a zɛm kʊ ra Wosocɛ ʊ b'ʊ, ŋn'a zɛm kʊ ra a harlɔ ʊ, ŋn'ı Yeezuu zɛkʊra hɔ bırɛ kan heernyɔɔ kı, noonhubaa kı.
47 Ŋ n'ı Woso daŋ ʊ, do bı haay n a lɛ bɔrɛ ŋ ʊ. Dɔmım biyəə, Zuuba a ka gʊɔɔ nı bʊmbɔrɛ yırɛ, sokʊmagʊɔɔ wɔɔ lɛ n'a dam la.

3

Lʊgɔ waarɛ

1 Yirbəə deem m wakatı kaakʊ hɔ ma bı, yaadarɛ wakatı m bı, Pıyɛɛr kan Zaan kı ta Wosocɛ ʊ.
2 Gʊaa n nı b'ʊ, an yı lʊgɔ, n n tır a busu dɔmım haay, n n aa nyınta Wosocɛ lɛ kʊ n n'a birm «cɛlɛ gʊerɛ-gʊerɛ» bı ma, k'an hɔ yınyɛ gʊɔɔ kʊ ŋ nı gasʊm Wosocɛ ʊ b'ʊ rɔ wɔɔ han.
3 K'a Pıyɛɛr yı kan Zaan kı, ŋn'ı tam k'a gasʊ Wosocɛ ʊ b'ʊ bı, a hɔ yɛ ŋ han.

4 Pɪyɛɛr kan Zaan kɪ n dɪga a sɪɪ… ŋn'a hɪ m, ŋ ʊ: «Dɪga wɔɔ ma!»
5 Gʊaa bɪ nɪ dɪgarɛ ŋ ma, bala, dɔ an nawʊrɛ ŋ ma kʊ ŋ nɪ hɔ ka a ʊ.
6 Pɪyɛɛr n a hɪ m, a ʊ: «Mɔɔ ba sarma m gɛɛ wanzur nɪ y. Bɪ, hɔ k'a nɪ mɔɔ ʊ bɪ, mɔɔ y'a karɛ ɪbɪɪ ʊ: Yeezuu Krista, Nazarɛtɪ gʊaa bɪ tɔ ma, wuti ɪ ta!»
7 A n a sa a bɪsɪ wɔ ma, an a ka an wuti. Lɛɛm bɪ, gʊaa bɪ gannɔ kan a gankʊyɛrɔ wɔɔ kɪ a bɔ kʊ zi.
8 A n wuti brama vugur, an nɪ tam. A n gasʊ kan ŋ kɪ Wosocɛ ʊ b'ʊ, an nɪ tam, an nɪ hinherm, an n'a lɛ bɔm Woso ʊ.
9 Zamaa bɪ haay n a yɪ an nɪ tam, an n'a lɛ bɔm Woso ʊ.
10 N y'a dɔ: A mɪŋŋa ɪ nyɪnta Wosocɛ lɛ gʊɛrɛ-gʊɛrɛ bɪ lɛ ma an nɪ hɔ yɪnyɛm bɪ. Gʊɔɔ wɔɔ zɛ kədə, ŋ da n bɔ ʊ, hɔ k'a ba gʊaa bɪ m bɪ tɔ ma.

Pɪyɛɛr meerbaa

11 Gʊaa bɪ n a ya, an n'a gʊm Pɪyɛɛr ma kan Zaan kɪ y. Zamaa bɪ haay n a si ŋnɪ ta ŋ zi laŋŋa kʊ n n'a birm «Salomɔɔn laŋŋa» bɪ taa. Hɔ k'a ba b'a ka ŋnɪ zɛ kədə.
12 Pɪyɛɛr k'a naa yɪ bɪ, a a hɪ zamaa bɪ m, a ʊ: «Israyɛl zannɔ, bɔ m, awɔɔ nɪ zɛm kədə hɔ k'a ba naa ma? Gɛɛ bɔ minto m, awɔɔ nɪ dɪgam wɔɔ ma, ɪ ʊ, gʊaa naa k'a nɪ tam bɪ, wɔɔ paŋŋa gɛɛ wɔɔ mɪŋŋabaa y'a ka, an nɪ tarɛ?
13 Abraham, Izakkɪ, kan Zakɔɔb kɪ Woso k'a m wɔɔ zɪrɔ Woso bɪ y'a lɛ bɔ a Zibəənyɪ Yeezuu b'ʊ. Bɪ, awɔɔ nyɪnta a nyasʊ a ka Pɪlatɪ ʊ, an a ŋʊa k'a wɔ saa, awɔɔ n a gu bɪ.
14 Awɔɔ, Gʊaa mɪŋŋa k'an tɪrga bɪ, awɔɔ kaanm bɪ m, a yɛ kʊ n nɪ wɔ saa gərzer bɪ ma.
15 Mɪsɪrbaa cir b'awɔɔ zɛ, Woso a mɪm bɔ ʊ gəəno bire ʊ, a kasɛtɪzannɔ m wɔɔ m.
16 Sɪrakarɛ minto y'a ka Yeezuu tɔ ma, wɔɔ n tɔ naa do hɪ, ʊ yaabazaa k'awɔɔ n nɪ dɪgam ma a dɔ sɔ naa waa. Bɪ, sɪrakarɛ k'a a to Yeezuu zi bɪ y'a ka gʊaa naa n a waa awɔɔ haay bire ʊ.»
17 «Sɪra m, m danyɪnɔ, mɔɔ dɔ mɔɔ ʊ badɔ y'a ka awɔɔ n a ba ncɪnaaʊ haay, awɔɔ kan a cinno wɔɔ kɪ.
18 Woso mɪŋŋa lɛɛ ka an a hɪ a lɛsinnɪsorazannɔ lɛ m, a ʊ: A Krista bɪ fɪr yɪrɛ, b'a kʊ yɪ maam sɔ.
19 K'a a bɔ a mimbʊnyaarɔ ʊ, k'a a bɔ a bʊr Woso zi, k'a a mimbʊnyaarɔ sugur yɪ.
20 Zuuba Woso mɛnyɔɔ dɔmɪnnɔ kam, an Yeezuu bʊmbɔrɛzaa nɪŋŋə k'a banka wɔɔ minto bɪ nyɔɔ.
21 K'a nɪ arzana ʊ bɪ, nyɪnta an nawʊm b'ʊ, an dɔ hɔ haay bankarɛ dɔmɪm ma, dɔmɪm nɪŋŋə kʊ Woso a hɪ a lɛsinnɪsorazannɔ mɪŋŋɔɔ lɛ m biisi bɪ m.
22 Moyiisi lɛɛ ka an a hɪ, a ʊ: ‹Zuuba Woso y'a lɛsinnɪsorazaa bɔŋ ʊ awɔɔ danyɪnɔ bire ʊ awɔɔ minto, amba mɔɔ m. K'a tʊr ka hɔ haay k'a n'a hɪm bɪ ma.
23 Gʊaa k'a n a tʊr ka wosolɛsinnɪsorazaa bɪ do lemim ma, kʊ n n a bɔ do barla, n n'a zɛ gər.›
24 Wosolɛsinnɪsorazannɔ wɔɔ haay, an a sa Sanwɛl ma kan a jɛzannɔ kɪ dɔmɪnnɔ kʊ wɔɔ n ta ʊ rɔ wɔɔ nɔɔn mim hɪ.
25 Awɔɔ m wosolɛsinnɪsorazannɔ wɔɔ kan gʊaasɪbabaa kʊ Woso a cɪnta kan awɔɔ zɪrɔ kɪ bɪ hɔyɪrɛzannɔ, dɔmɪm k'a hɪ ʊ Abraham m, a ʊ: ‹Ibɪɪ yaŋŋɔɔ minto, do haay k'a nɪ tara burə ʊ barka yɪm.›

26 Woso k'a Zibəənyı bı bɔ ʊ bı lɛɛ ka an a nyɔɔ awɔɔ zi an a barka zer awɔɔ mim ʊ, an n'a kam awɔɔ gʊaa haay n'a mimbʊnyaarɔ tore.»

4

Pıyɛɛr kan Zaan kı dʊdɔkənno taa

1 Pıyɛɛr kan Zaan kı kʊ ŋ gɔɔta ŋn'ı meer bam kan zamaa bı kı bı, wosocɛmannıbənno kan Wosocɛ dɔmazannɔ cir bı kı, kan Sadisɛɛnrɔ kı bʊr ŋ zi.

2 Ŋ heer busu kan ŋ kı, kʊ ŋ nı karında dındam gʊɔɔ wɔɔ m, ŋn'ı Yeezuu mim hım gʊɔɔ m kan gəəno mımbɔʊrɛ kı bı minto.

3 Ŋ nı ŋ gʊr, ŋnı ŋ du lɔnnɔcɛ ʊ, bala, gum da, ŋn'a to dɔ n mɛ.

4 Gʊɔɔ kʊ ŋ n'a tʊr karɛ ŋ ma rɔ wɔɔ, gʊta a ba sırakarɛzannɔ. Ŋ lɛ wuti an a zɔ tisi soor ma.

5 Dɔ k'a mɛ bı, cinno kʊ ŋ nı Zerizalɛm ʊ kan tara bı gʊɔɔgusinno kı wosocikarınsaambɔɔ wɔɔ kı a zɛ kʊ ra.

6 Wosocɛmannıbər jıtaarɛ Hannı nyınta ʊ kan *Kayiifʊ kı, Zaan kan Alɛsandır kı, kan wosocɛmannıbənno jıtannɔ dogʊɔɔ wɔɔ kı haay.

7 Ŋ n a ka, ŋnı Pıyɛɛr gaa kan Zaan kı, ŋnı bʊr ŋ nı a taa, ŋn'ı ŋ larlɛ, ŋ ʊ: «Bɔ paŋŋa m, gɛɛ nka tɔ awɔɔ yu ma an nı naa barɛ?»

8 *Sɛnt-Ɛspri k'a Pıyɛɛr han bı, a a hı ŋ nı, a ʊ:

9 «Kʊ lɛɛzannɔ kan gʊɔɔgusinno kı, her naa ʊ bı, wɔɔ lar awɔɔ nawʊm hɔ mıŋŋa kʊ wɔɔ ba lʊgɔ naa do m bı minto. Kʊ a hı, k'a ba wɔɔ ʊ lɔ gʊaa naa do n a waa gɛ?

10 K'a dɔ mıŋŋa a ʊ, awɔɔ haay kan Israyɛl do haay kı, Nazarɛtı Yeezuu Krista tɔ minto m. Awɔɔ y'a wɔ gɔdarkʊra ma, Woso n a mım bɔ ʊ gəəno bire ʊ, a minto y'a ka gʊaa naa do n a waa, an n'awɔɔ lɛɛ naa ʊ.

11 Amba Wosoci a hı bı m, ‹jaa k'awɔɔ cɛdonno, wɔɔ a bɔ ʊ a zo bı, a y'a ba cɛjır jaa.›

12 Bʊmbɔrɛzaa vanta ba ʊ bıncɛ vanta ʊ k'a bɛɛ y. Tɔ vanta ba ʊ durnya nɔ ʊ n n a ka gʊɔɔ ʊ k'ʊ ʊ da ma ʊ bʊmbɔrɛ yı k'a bɛɛ y.»

13 Kʊ ŋ Pıyɛɛr kan Zaan kı heerkoodəbaa bı yı bı, ŋn'a dɔ ŋ ʊ, ŋ n karında ba y, targarɔ m bı, ŋ zɛ kədə. Ŋ y'a dɔ kɛɛrɛ, ŋ ʊ Yeezuu zukuuzannɔ m,

14 ŋn'ı dıgam gʊaa k'a waa bı ma a jır ʊ, ŋ n hɔ k'a n'a hım bı dɔ y.

15 Ŋ n lɛ ka, kʊ ŋ nı bɔ ŋ nı dʊdɔkarɛ bıncɛ ʊ b'ʊ, ŋnı gɔɔta k'a dıga ŋ mim ma.

16 Ŋ n'a hım kʊ m, ŋ ʊ: «K'ʊ a ba gʊɔɔ nɔɔn duro n lɔ? Kʊ sıra nı, gʊɔɔ haay kʊ ŋ nı Zerizalɛm nɔ ʊ rɔ wɔɔ a dɔ, ŋ ʊ, ŋ hoser ba, bı wɔɔ b'ʊ dam ma, ʊ bısı ka ma y.

17 Ʊ ŋ meerbaarɔ wɔɔ da jım ʊ, k'a bı lee ku lɛɛ haay ʊ y. Ʊ bɔ ŋ lɛɛ, kʊ ŋ b'a ya, ŋnı meer ba kan gʊɔɔ wɔɔ kı tɔ naa do minto y.»

18 Ŋ n a ka, ŋnı ŋ bir, ŋnı lɛ ka ŋ ʊ, kʊ ŋ b'a ya, ŋnı Yeezuu tɔ hı, gɛɛ, ŋn'a mim dında y.

19 Pıyɛɛr kan Zaan kı n a nyı bɔ ŋ nʊ, ŋ ʊ: «Bɔ m mıŋŋa Woso mım ʊ? Ʊ ʊ tʊr ka awɔɔ ma gɛɛ, ʊ ʊ tʊr ka Woso ma? K'a a hɔɔn da ma, a dıga a.

20 Kʊ wɔɔ nı, wɔɔ b'ʊ dam ma, ʊ hɔ kʊ wɔɔ yı, ʊ a ma bı hırɛ to y.»

21 Kʊ ŋ nı nyi bam zamaa bı m bı, ŋ b'a dam ma, ŋnı hɔsı ba ŋ nı y. Ŋ n a ya, ŋnı nyaa ba kan ŋ kı, ŋnı ŋ to. Bala, gʊaa haay y'a lɛ bɔm Woso ʊ hɔ k'a ba bı minto.

22 Bı, gʊaa k'a waarɛ yı hoser naa do barɛ nɔ ʊ bı, a dɔɔraa lɛ da busi m.

Sırakarɛzannɔ wɔɔ ı yaa dam

Woso m

23 Kʊ ŋ wɔ saa ŋ ma bı, Pıyɛɛr kan Zaan kı ta a muno wɔɔ zi, ŋn'aa hɔ kʊ wosocɛmannıbənno jıtannɔ kan tara gʊɔɔgusinno wɔɔ kı a hı bı dında ŋ nı.
24 N n a tʊr ka ŋ ma. Ŋ haay n a zɛ kʊ ra deem, ŋn'a hı Woso m, ŋ ʊ: «Karınsaamba, ıbıı ‹brama da kan tara kı, hi kı, kan hɔ haay k'an a nɔ ʊ bı kı.›
25 Ɩbıı Sɛnt-Ɛspri paŋŋa da ı zibəənyı Davıd wɔɔ yaaba bı lɛ ʊ, minno nɔɔn duro minto:
Bɔ minto kʊrɔ nı həən sire ncınaaʊ,
zamaa n'a hɔɔn dam,
hɔɔndarɛ vam-vam nı?
26 Durnya cinno n a zɔ kʊ ma,
kʊrɔ cinno n a so kʊ ma k'a yar ba kan Zuuba Woso kı,
a Krista kı.
27 Sıra m, Hırɔɔdı kan Pɔns Pılatı kı a zɛ kʊ ra tara naa do nɔ ʊ, kan do vantɔɔ kı Israyɛl zannɔ kı, k'a yar ba kan Yeezuu ıbıı zibəəzaa mıŋŋa k'ıbıı bɔ ʊ bı kı.
28 Naa ba ŋ y'a ʊ, k'ıbıı paŋŋa, ı hɔɔnhɔ k'ıbıı lɛɛ ka ı cınta bı n kʊ yı.
29 Naa ma kɛɛrɛ bı, Zuuba, ı tʊr ka ŋ nyaabarɛ meerbaa bı ma, k'ı ka k'ı zibəənyınɔ wɔɔ n'ı lemim bı hı kan heerkoodəbaa kı.
30 Ɩ wɔ hʊr, ı ka kʊ yaabazannɔ m waarɛ yı, kʊ makrarɔ m ba, kan hoserlo kı ıbıı Zibəənyı mıŋŋa Yeezuu tɔ ma.»
31 Kʊ ŋ yaa bı da ŋn'a nya bı, bıncɛ nıŋŋə kʊ ŋ nı ta ʊ bı hinkə. Sɛnt-Ɛspri gasʊ ŋ ʊ an ŋ han haay. Ŋ nı Woso lemim bı pa dam kan heerkoodəbaa kı.

Sırakarɛzannɔ arzaka jirle

32 Zamaa bı kʊ ŋ y'a ba sırakarɛzannɔ wɔɔ, ŋ heer a ba deem, nyi deem, gʊaa ba ʊ an nı hɔ m, a ʊ, awɔɔ y'a so ʊ y. Hɔ haay bı zɛ ŋ nawʊm kʊ ra deem.
33 Kristazibəəzannɔ wɔɔ ı Zuuba Yeezuu mımbɔʊrɛ kasɛtı karɛ kan paŋŋa gʊta kı. Ŋ haay nı zi bam Woso barka gʊta kʊ ŋ y'a yı bı m.
34 Gʊaa ba ʊ ŋ bire ʊ an cicirzaa y. Gʊɔɔ kʊ ŋ nı tararɔ m nɔ wɔɔ, gɛɛ, ŋ nı harlɔ m nɔ wɔɔ, ŋ hɛɛ ŋ nawʊrɛ, ŋn'ı zɛrɛ a busoo kʊ ŋ y'a yı bı m,
35 ŋnı b'a ka kristazibəəzannɔ wɔɔ ʊ. Gʊaa biyəə k'a lɛ taa daahan ma bı, a y'a yırɛ amba a lɛ taa bı m.
36 Amba Zozɛf kʊ kristazibəəzannɔ wɔɔ a tɔ ka Barnabas bı, a lɛ taa k'a hı a ʊ «muno heeryurezaa» bı n nı hɔsıra m. Levii do gʊaa m, an a to Siipır ʊ.
37 A n a hɔsıra bı hɛɛ, an a busoo bı sa, an b'a ka kristazibəəzannɔ wɔɔ ʊ.

5

Ananıyas kan Safıra kı ŋʊaar

1 Gʊaa deem n ta ʊ, a tɔ m Ananıyas, an kʊ ma kan a lʊ Safıra kı ŋn'a tara hɛɛ.
2 A n kʊ ma kan a lʊ bı kı, an busoo bı bɔ ʊ an a cınta, an a mısı bı sa an aa a ka kristazibəəzannɔ wɔɔ ʊ.
3 Pıyɛɛr n a hı, a ʊ: «Ananıyas, bɔ m Sʊtaana n'ıbıı heer han? Ɩbıı ŋʊaar ba Sɛnt-Ɛspri m, ı tara k'ıbıı hɛɛ bı busoo bı bɔ ʊ.

4 Ibıı n ı da ma ı tara bı hɛɛrɛ to, ı ba ı hɔ ra? Gɛɛ, k'ı hɛɛ, ı busoo bı
sa ı hɔ k'ı lɛ n taa bı bam na? A ba ıbıı ʊ lɔ, ı naa da ı heer ʊ? Ŋʊaar bɛɛ
ıbıı ba gʊɔɔ nı y, a ba ıbıı ʊ Woso m.»
5 Ananıyas k'a naa ma bı, an a do, an ga. Nyibəə gʊta gasʊ gʊɔɔ kʊ ŋ
minno nɔɔn duro ma rɔ wɔɔ ʊ.
6 Gʊɔɔ pooro n bʊr, ŋnı b'a gər bı sa, ŋnı pɛɛra burgu ma, ŋn'aa a bir.
7 A maasırɛ ba, an a zɔ wakatı kaakʊ ma, a lʊ bı n bı gasʊ, an a dɔ kʊ
bɔ ı ba y.
8 Pıyɛɛr n a lar, a ʊ: «Tara bı k'awɔɔ hɛɛ bı, a lɛ paan… m naa ra?» A n
a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Iın…, a lɛ n bı bala.»
9 Pıyɛɛr n a ya, an a lar, a ʊ: «A ba awɔɔ lɔ a a lɛ ba deem k'a Zuuba
Sɛnt-Ɛspri bı makra ba? I tʊr ka gʊɔɔ kʊ ŋ yaa ıbıı zim bı bir lɔ wɔɔ gam
heer ma hallɛ ma, ŋ y'ıbıı busum sɔ.»
10 Lɛɛm bı, Safiıra a do Pıyɛɛr jır ʊ, an ga. Kʊ gʊɔɔ pooro wɔɔ bʊr bı, ŋ
bı dıga a a ga, ŋn'a busu k'a yaa bir a zim bı jır ʊ.
11 Dabɔʊ gʊta sırakarɛzannɔ wɔɔ nyasʊ haay, kan gʊaa haay k'a minno
nɔɔn duro ma bı kı.

Kristazibəəzannɔ wɔɔ hoserlo barɛ

12 Kristazibəəzannɔ wɔɔ ı makrarɔ kan hoserlo kı bam gʊta zamaa bı
bire ʊ. Ŋ haay a zɛ kʊ ra deem Salomɔɔn laŋŋa taa b'ʊ.
13 Bı, gʊaa k'a n sıra ka Woso ʊ paan… bı bır yɛm an n'a zɛm kʊ ra kan
ŋ kı y. Kan bı kı, zamaa bı n n'a lɛ bɔrɛ ŋ ʊ.
14 Gʊɔɔ cir gʊta, yaarɔ kan lannɔ kı ı sıra kam Zuuba ʊ, ŋn'a zarlɛ ŋ la.
15 N n bʊr yaabazannɔ m zaarɔ bire ʊ, ŋnı ŋ wʊta gargʊrɔ ʊ gɛɛ
gʊraŋŋarɔ ʊ, kʊ Pıyɛɛr bʊr an nı cenim b'ʊ gɛɛ a hinni y'a kam niŋŋoo ra
gɛ.
16 Gʊɔɔ gʊta n a to yaabazannɔ m Zerizalɛm gʊrgarɔ ʊ kan gʊɔɔ kʊ
zinəro nı kan ŋ kı rɔ wɔɔ kı, ŋnı bʊr ŋ nı, ŋn'a waa haay.

Kristazibəəzannɔ wɔɔ gʊrlɛ

17 Dɔmım bı do ʊ bı, wosocɛmannıbər jıtaarɛ kan a jɛzannɔ kı,
Sadisɛɛnrɔ wɔɔ, wuti kan jımbaa heerbusu kı.
18 Ŋ n a ka, ŋnı kristazibəəzannɔ wɔɔ gʊr gʊɔɔ mım m, ŋnı ŋ du lɔnnɔcɛ
ʊ.
19 Gunuu ʊ bı, Zuuba malɛɛka bʊr, an bı lɔnnɔcɛ bı lɛ rɔ wɔɔ gʊngʊ, an
ŋ bɔ, an a hı ŋ nı, a ʊ:
20 «K'a ta a yaa jım Wosocɛ ʊ b'ʊ, a mısırbaa daa naa do minno nɔɔn
duro haay hı zamaa bı m.»
21 Kʊ ŋ naa ma bı, dɔ k'a mɛ bı, ŋ ta Wosocɛ ʊ b'ʊ k'a yaa dında gʊɔɔ
wɔɔ m. Wosocɛmannıbər jıtaarɛ bı n lee ku kan a jɛzannɔ wɔɔ kı. A n a
ka ŋnı dʊdɔkənno wɔɔ bir haay, Israyɛl gʊɔɔgusinno wɔɔ haay, an nyɔɔ
da kʊ n aa kristazibəəzannɔ wɔɔ bɔ lɔnnɔcɛ ʊ, n nı bʊr ŋ nı.
22 Gʊɔɔ wɔɔ kʊ ŋ ta bı, kʊ ŋ yaa lee ku b'ʊ bı, ŋ n ŋ yı lɔnnɔcɛ ʊ b'ʊ y.
Ŋ n a wusigə ŋn'aa a hı, ŋ ʊ:
23 «Wɔɔ yaa lɔnnɔcɛ bı yı ŋn'a ta mıŋŋa, a dɔmazannɔ wɔɔ n nı jınım
cɛrɔ wɔɔ lɛ ma. Kʊ wɔɔ gʊ bı, wɔɔ n gɔsı yı a nɔ ʊ y.»
24 Wosocɛ dɔmazannɔ cir bı k'a naa ma kan wosocɛmannıbənno jıtannɔ
wɔɔ kı bı, ŋ zɛ kədə kristazibəəzannɔ wɔɔ minto, ŋn'a mıŋŋa larm naa
k'a ba ncınaaʊ bı, a jı nyıntam lɔ?
25 Gʊaa n bʊr an b'a hı ŋ nı, a ʊ: «Gʊɔɔ k'awɔɔ n gʊr a ŋ du rɔ wɔɔ ı
Wosocɛ ʊ ŋn'ı hɔ dındam gʊɔɔ m.»

26 Wosocɛ dɔmazaa bɪ n ta kan a zibəəzannɔ kɪ kristazibəəzannɔ wɔɔ zi, an aa ŋ gaa an bʊr ŋ nɪ. Ŋ n paŋŋa ba ŋ ma y, bala, ŋ y'ɪ nyi bam zamaa bɪ m, ŋ y'a a gʊngʊɛɛn jaarɔ m.
27 Ŋ n ŋ gaa, ŋnɪ bɪ ŋ hɪnka dʊdɔkənno wɔɔ m. Wosocɛmannɪbər jɪtaarɛ bɪ n ŋ lar, a ʊ:
28 «Wɔɔ hɪ awɔɔ m mɪŋŋa, ʊ ʊ: A b'a ya, a tɔ naa do hɪ a karɪnda nɔ ʊ y, awɔɔ karɪnda bɪ n bɔkarɛ an Zerizalɛm han, a lɛ n taa k'a gʊaa naa do ma bɪ ka wɔɔ mim la.»
29 Pɪyɛɛr kan kristazibəəzannɔ wɔɔ kɪ a nyɪ bɔ ʊ, ŋ ʊ: «A a ga m, k'ɪ Woso lɛ si, k'ɪ gʊɔɔ to.
30 Wɔɔ zɪrɔ Woso, Yeezuu k'awɔɔ zeŋŋə gɔ ma a zɛ gər bɪ, mɪm bɔ ʊ.
31 Bɪ, Woso a busu a bɪsɪ ʊ arzana ʊ, an cirbəə ka ʊ, an a ba bʊmbɔrɛzaa, k'an a ka kʊ Israyɛl gʊɔɔ n a bɔ a taam, ŋnɪ ŋ sugur yɪ.
32 Minno nɔɔn duro kasɛtɪzannɔ m wɔɔ m, wɔɔ kan *Sɛnt-Ɛspri kʊ Woso a ka gʊɔɔ kʊ n n'a lɛ sim nɔ wɔɔ ʊ kɪ.»
33 Minno nɔɔn duro ŋ heer busu, ŋn'a hɔɔn darɛ ŋ zɪnzɛrɛ ma.
34 Gʊaa deem n wuti dʊdɔkənno wɔɔ bire ʊ. Farizɛn m, a tɔ m Gamalɪyɛl, wosocikarɪnsaamba m, gʊɔɔ wɔɔ n'a daŋ ʊ. A n lɛ ka kʊ ŋ nɪ bɔ kristazibəəzannɔ wɔɔ m cɪna,
35 an a hɪ, a ʊ: «Israyɛl zannɔ, k'a dundo a zi mɪŋŋa kan hɔ k'awɔɔ k'a ba gʊɔɔ nɔɔn duro m bɪ kɪ.
36 Dɔɔraarɔ kʊ ŋ cem dɪɪtaa rɔ nɔɔn nɔ ʊ, Tedas a hɪnka wɔɔ m, a ʊ: Gʊaa gʊta n'awɔɔ m. A n gʊɔɔ gaa, an ŋ so kʊ ma, ŋ lɛ n a zɔ zɔrsi ma. Ŋ y'a mɪŋŋa zɛ, a karɪndanyɪnɔ wɔɔ haay hɪsɪga da. Gɔsɪ n gɔɔta y.
37 Bɪ jɛ ʊ, lɛsarɛ dɔmɪm ʊ, Galilee gʊaa Zidas a hɪnka wɔɔ m. Gʊɔɔ gʊta nɪ zure a jɛ ʊ. Bɪ mɪŋŋa ga sɔ, gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ zure a jɛ ʊ rɔ wɔɔ n hɪsɪga da.
38 Bɪ y'a ka, mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m kɛɛrɛ, k'a gʊɔɔ nɔɔn duro to kʊ ŋ nɪ cem, a bɪ hɔsɪ ba ŋ nɪ y. Meerbaa naa do kan zibəə naa do kɪ, kʊ gʊɔɔ hɔɔ nɪ, ŋ nyaanlɛ a zim.
39 Bɪ kʊ Woso hɔɔ nɪ, awɔɔ b'a dam ma a ka, ŋ n nyaam nɪ y. K'a dundo a zi, a b'a ka, a bɪ yar ba kan Woso kɪ y.»
Ŋ yɛ Gamalɪyɛl meerbaa bɪ ma.
40 Ŋ nɪ kristazibəəzannɔ wɔɔ bir, ŋn'a ka, ŋnɪ ŋ zɛ madɪɪrɔ m, ŋn'a hɪ ŋ nɪ, ŋ ʊ, ŋ b'a ya, ŋnɪ Yeezuu tɔ hɪ y, ŋnɪ wɔ saa ŋ ma.
41 Kristazibəəzannɔ wɔɔ n bɔ dʊdɔkarɛ bɪncɛ ʊ b'ʊ kan heernyɔɔ kɪ, kʊ Woso yɛ ŋn'a ga fɪryɪrɛ m Yeezuu tɔ ma bɪ minto.
42 Dɔmɪm biyəə, amba Wosocɛ ʊ gɛɛ har ʊ, ŋ bɪr Yeezuu Krista lemim nyɪnta bɪ dɪndarɛ kan a padarɛ kɪ tore y.

6

Kristazibəəzannɔ daahanzannɔ bɔʊrɛ

1 Dɔmɪnnɔ wɔɔ duro ʊ bɪ, karɪndanyɪnɔ wɔɔ lɛ y'a dam la, zɪɪfʊrɔ kʊ ŋ nɪ grɛkkɪ lemim hɪm nɔ wɔɔ n wuti kukur barɛ m kan kʊ bɪ zɪɪfʊrɔ wɔɔ kɪ. Bala, ŋ dɔmɪm haay hɔ jirle bɪ, ŋ bɪr a karɛ ŋ zonno wɔɔ ʊ y.
2 Bueerehɪɪyɔɔ wɔɔ n zamaa sɪrakarɛzannɔ wɔɔ so kʊ ma ŋn'a hɪ ŋ nɪ, ŋ ʊ: «A n a ga m k'ʊ wɔ saa Woso lemim nyɪnta pa darɛ ma, k'ʊ hɔbɪrɛ jir y.
3 M danyɪnɔ, k'a ka gʊɔɔ yaarɔ mɪŋŋɔɔ ma a bire ʊ saanhɪna, Sɛnt-Ɛspri n ŋ heer han kan mindɔrɛ kɪ, k'ʊ zibəə naa do ka ŋ ʊ.
4 Kʊ wɔɔ nɪ, wɔɔ ba n bɪr ʊ tɔŋ ʊ kan yaadarɛ kɪ, ʊ bɪr Woso lemim nyɪnta bɪ pa dam.»

5 Zamaa bɪ haay yɛ meerbaa naa do ma: ŋ n Etɪyɛnnɪ bɔ ʊ, gʊaa m,
sɪrakarɛ n a heer han kan Sɛnt-Ɛspri kɪ, kan Filipi kɪ, Prokɔɔr kɪ, Nikanɔɔr
kɪ, Timɔn kan Parmenas kɪ, kan Antɪyɔs gʊaa Nikola k'a nɪ zum zɪɪfʊrɔ
wɔɔ lɛrɔ wɔɔ ʊ bɪ kɪ.
6 Ŋ nɪ ŋ hɪnka kristazibəəzannɔ wɔɔ m, ŋnɪ yaa da, ŋn'a wɔ ka ŋ mim
la.
7 Woso lemim bɪ padarɛ n'a dam la, karɪndanyɪnɔ wɔɔ lɛ n'a dam la gʊta
Zerizalɛm ʊ. Wosocɛmannɪbənno gʊta nyɪnta ŋn'ɪ zum sɪrakarɛ zaa b'ʊ.

Etɪyɛnnɪ nyasʊrɛ

8 Barka kan paŋŋa kɪ kʊ ŋ Etɪyɛnnɪ han bɪ, a nyɪnta an nɪ hoserlo kan
makrarɔ gʊtɔɔ kɪ bam zamaa bɪ bire ʊ.
9 Gʊɔɔ gɔsɪnnɔ n wuti meerbaa m kan Etɪyɛnnɪ kɪ: Nyɪnta ŋ y'a ʊ lɔnnɔ,
ŋnɪ wɔ saa ŋ ma, ŋ sokʊmacɛ bɪ n a hɔ. Sirɛnnɪ kʊ zɪɪfʊrɔ nyɪnta ŋ barla
kan Alɛsandrii zannɔ kɪ, Silisii zannɔ kɪ, Azii zannɔ kɪ. Ŋ n a sɪŋŋɪda sa
ŋn'ɪ bɪsɪ kam kan Etɪyɛnnɪ kɪ,
10 Sɛnt-Ɛspri k'a a ka Etɪyɛnnɪ nɪ meer bam kan mindɔrɛ kɪ bɪ, ŋ bɪr a
dam ma ŋn'a meerbaa bɪ nyɪ bɔŋ ʊ y.
11 Ŋ n zambʊ ba, ŋn'a ka gʊɔɔ ma kʊ ŋ n'a hɪ, ŋ ʊ: «Wɔɔ ma, an nɪ Woso
sʊnsɔ wʊm kan Moyiisi kɪ.»
12 Nyɪnta a ʊ ncɪnaaʊ, ŋnɪ zamaa bɪ, gʊɔɔgusinno wɔɔ, kan woso-
cikarɪnsaambɔɔ wɔɔ kɪ nyʊnnyɔɔta ŋnɪ bɪ daata zɛ Etɪyɛnnɪ la, ŋn'a nyasʊ
ŋnɪ ta m dʊdɔkənno taa.
13 Bɪ ŋ yaa kasɛtɪ ŋʊaarzannɔ bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Gʊaa naa do bɪr wɔɔ Wosocɛ
bɪ kan lɛrɔ wɔɔ kɪ sʊnsɔ wʊrɛ tore y.
14 Wɔɔ ʊ ya, ʊ a ma an n'a hɪrɛ a ʊ, Nazarɛtɪ Yeezuu naa do n nɪ zɛm bɪ
bɪncɛ naa do wurgə, an Moyiisi lɛrɔ k'a ŋ ka wɔɔ ʊ rɔ wɔɔ lʊr.»
15 Gʊaa haay k'a nɪ nyɪntam dʊdɔkarɛ bɪncɛ ʊ b'ʊ bɪ, dɪga ŋ nawʊm ma,
ŋn'a meer yɪ an bɔ kʊ ʊ kan malɛɛka hɔ kɪ.

7

Etɪyɛnnɪ meerbaa

1 Wosocɛmannɪbər jɪtaarɛ bɪ n a lar, a ʊ: «Sɪra m naa gɛ?»
2 Etɪyɛnnɪ n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «K'a a tʊr ka, m danyɪnɔ kan ŋ zɪrɔ kɪ. Woso
k'a a so cirbəə ʊ b'a hɪnka wɔɔ yaaba Abraham m, dɔmɪm k'a nyɪnta ʊ
Mezopotamii ʊ, an bɔkarɛ an ta Haaran ʊ b'ʊ.
3 A n a hɪ m, a ʊ: ‹Ɪ gʊ ɪ kʊ bɪ ma, kan ɪ harzannɔ kɪ, ɪ ta tara kʊ mɔɔ
n n'a hɪnkarɛ ɪbɪɪ m b'ʊ.›
4 Abraham n a gʊ Kalde zannɔ kʊ bɪ ma, k'a yaa nyɪnta Haaran ʊ. B'ʊ
bɪ, a zɪ garɛ kur bɪ, Woso n a bɔ kʊ bɪ do nɔ ʊ, an bɪ nyɪnta kʊ k'awɔɔ n
ta ʊ heer naa ʊ.
5 A n tara ka ʊ k'an a so ʊ kʊ bɪ do ʊ y, b'a gam cɪnta jɪ ba ʊ y. B'a a ler
bɔ m k'a ka ʊ k'an a so ʊ kan a yaŋŋarɔ kɪ, baa k'a n nyɪ yɪ bɪ kɪ.
6 Woso n a hɪ, a ʊ: ‹A dogʊɔɔ nyɪntam do vanta tara ra, bɪ ŋ gasʊm
lɔmbaa ʊ, ŋ fɪr karɛ ŋ ma dɔɔraa zɔrsi.›
7 Woso n a hɪ, a ʊ: ‹Do niŋŋə k'a ŋ ba lɔnnɔrɔ wɔɔ, mɔɔ yɪ m dʊdɔ kam.
Bɪ kur kɛɛrɛ bɪ, ŋ bɔm, ŋnɪ yaa da mɔɔ m bɪncɛ naa do ʊ.›
8 A n gʊaasɪbabaa da kan kɪ baŋŋʊgasʊrɛ nɔ ʊ. Bɪ minto y'a ka, Abraham
k'a Izakkɪ yɪ bɪ, an a gasʊ baŋŋʊ ʊ a yɪrɛ dɔmɪm sinnyə hɔ ma, Izakkɪ n a
ba maam sɔ kan Zakɔɔb kɪ. Zakɔɔb n a ba a nyɪnɔ bueerehɪɪyɔɔ kʊ ŋ y'a
ba wɔɔ zɪrɔ wɔɔ m maam sɔ.»

9 «Wɔɔ zɪrɔ wɔɔ n bɔkarɛ ŋnɪ sɔ Zozɛf m, ŋn'a hɛɛ. N n a gaa n nɪ ta m
Eziptɪ ʊ. Bɪ, Woso nyɪnta kan kɪ.
10 A n a bɔ a fɪr do haay nɔ ʊ, an hɔɔn ka ʊ kan barka kɪ Eziptɪ cir
Farawɔn taa. Bɪ m Zozɛf ba Eziptɪ lɛɛzaa, an a so Eziptɪ ʊ kan a har kɪ
haay.
11 Nɔ gʊta n b'a da Eziptɪ kʊ ʊ haay ʊ, kan Kanaan kʊ kɪ ʊ. Fɪryɪrɛ bɪ
paŋŋa nyɪnta ʊ, wɔɔ zɪrɔ wɔɔ n hɔbɪrɛ yɪ ŋn'a bɪrɛ y.
12 Kʊ ŋ y'a ma, ŋ ʊ hɔbɪrɛ ɪ Eziptɪ tara ra bɪ, Zakɔɔb a nyɪnɔ, wɔɔ zɪrɔ
wɔɔ nyɔɔ ŋ lɛɛkarɛ hɔ ma.
13 A hɪɪya hɔ ma bɪ, Zozɛf a hɪnka a danyɪnɔ wɔɔ m. Bɪ Farawɔn a
danyɪnɔ wɔɔ dɔ ma ʊ.
14 Bɪ m, Zozɛf n nyɔɔ da, ŋn'aa a zɪ Zakɔɔb gaa kan a dogʊɔɔ kɪ. Ŋ y'a
zɛ kʊ ra haay gʊaa busaanhɪna a yaa soor.
15 Zakɔɔb n ta Eziptɪ ʊ, an aa ga b'ʊ kan wɔɔ zɪrɔ wɔɔ kɪ.
16 Ŋ n ŋ gʊr, ŋnɪ ta ŋ nɪ Sikɛm ʊ ŋn'aa ŋ bir yaa kʊ Abraham a si busoo
m Emɔɔr nyɪnɔ zi, Sikɛm tara ra b'ʊ.»
17 «Woso lerbɔrɛ k'a ba kan Abraham kɪ kan kʊ yɪ bɪ dɔmɪm k'a n'a zɔm
bɪ, zamaa bɪ lɛ a da ra, ŋn'a ba gʊta Eziptɪ tara ra,
18 an ta an Eziptɪ cir vanta k'a bɪ cirbəə bɪ, b'a n Zozɛf dɔ bɪ ku.
19 Cir bɪ do nyɪnta bʊnyaa, an zambʊ ba wɔɔ do bɪ ma. A paŋŋa ba wɔɔ
zɪrɔ wɔɔ ma, an a ka ŋn'a a nyɪnɔ poorero gʊr, ŋn'aa ŋ lo kʊ ŋ nɪ gɪnga.
20 Dɔmɪm bɪ do Moyiisi yɪ ʊ. A gʊɛrɛ nyɪnta ʊ Woso mɪm ʊ. A tʊr n y'a
ʊ mom kaakʊ a zɪ har ʊ.
21 Bɪ kʊ ŋ y'a zo bɪ, Farawɔn nyɪmbʊɛɛrɛ bɪ y'a busu an a tʊr, an a ba a
nyɪ.
22 Moyiisi n Eziptɪ zannɔ wɔɔ hɔɔn dɪnda haay, a meerbaarɔ kan a
zibəəro kɪ paŋŋa nyɪnta ʊ.»
23 «K'a dɔɔraa busi ku bɪ, a a hɔɔn da a ʊ, k'a dɪga a danyɪnɔ Israyɛl
zannɔ wɔɔ ma.
24 K'a deem yɪ Eziptɪ gʊaa nɪ fɪr kam ma bɪ, k'a ʊ k'a a da a danyɪ k'a nɪ
fɪr yɪm bɪ han a bʊmbɔ bɪ, an Eziptɪ gʊaa bɪ zɛ, an ga.
25 A hɔɔn a da a ʊ a danyɪnɔ wɔɔ y'a dɔrɛ ŋ ʊ, Woso y'a bɔ ʊ k'a bɪ ŋ
bʊmbɔ, bɪ ŋ n a jɪ ma y.
26 A dɔ k'a mɛ bɪ, a a danyɪnɔ hɪɪyɔɔ yɪ ŋnɪ kʊ zɛm, an a zɔ k'a ŋ bʊmbɔ
kʊ ʊ, an n'a hɪrɛ, a ʊ: ‹M hannyɪnɔ, danyɪnɔ n'awɔɔ m kan kʊ kɪ, bɔ minto,
awɔɔ nɪ kʊ zɛrɛ?›
27 Bɔzaa nɪ fɪr karɛ a mim bɪ ma bɪ n a wɔ nya Moyiisi cɪ ʊ, an kaanm
m, an a hɪ m, a ʊ: ‹Nka y'ɪbɪɪ ba wɔɔ cir, k'ɪ nyɪnta wɔɔ dʊdɔkarɛzaa?
28 Ɪbɪɪ lɛ n taa k'ɪ mɔɔ zɛ amba ɪbɪɪ Eziptɪ zannɔ gʊaa bɪ zɛ jim bɪ m
na?›
29 Moyiisi k'a naa ma bɪ, an a si, an aa a nyaakʊm da kʊ vanta ʊ, Madɪyan
tara ra. B'a nyɪnɔ yɪ ʊ hɪɪya.»
30 «Dɔɔraa busi kur bɪ, malɛɛka a hɪnka m Sinayii ci poohɔɔn ʊ tutugu
ʊ, sɛ nɔ ʊ.
31 Moyiisi k'a naa yɪ bɪ, a zɛ kədə, an a zɔ k'a dɪga a. A Zuuba Woso leer
ma, an n'a hɪrɛ, a ʊ:
32 ‹Ɪbɪɪ zɪrɔ Abraham kan Izakkɪ kɪ Zakɔɔb kɪ Woso m mɔɔ m.› Moyiisi
da n bɔ ʊ, a mɛ nɪ nyɪŋŋəm, a n yɛ k'a a ya, a a mɪm busu a dɪga y.
33 Zuuba n a hɪ m, a ʊ: ‹I kʊsɔrɔ bɔ ɪ gam ʊ, bala, bɪncɛ k'ɪbɪɪ n nɪ jɪnɪŋ
ʊ naa, bɪncɛ mɪŋŋa m, bala mɔɔ ɪ naa ʊ.
34 Mɔɔ m gʊɔɔ wɔɔ cicir yɪ Eziptɪ tara ra, mɔɔ ŋ zeedarɛ ma, mɔɔ n zer
kʊ m ŋ bʊmbɔ. Naa ma kɛɛrɛ bɪ, mɔɔ lɛ n taa kʊ m ɪ nyɔɔ Eziptɪ kʊ ʊ.› »

35 «Moyiisi bɪ do ŋ kaanm m ŋn'a hɪrɛ, ŋ ʊ: ‹Nka y'ɪbɪ ba cir, dʊdɔkarɛzaa sɔ?› Bɪ, Woso a nyɔɔ k'an bɪr cir, bʊmbɔrɛzaa sɔ kan malɛɛka k'a hɪnka m tutugu nɔ ʊ bɪ daahan kɪ.
36 Bɪ yɪ ŋ gaa, an bɔ ŋ nɪ kan hoserlo barɛ kɪ, makrarɔ kɪ Eziptɪ tara ra, higʊta piinə bɪncɛ ʊ, poohɔɔn ʊ, dɔɔraa busi.
37 Moyiisi mɪŋŋa y'a hɪ Israyɛl zannɔ m, a ʊ: ‹Woso y'a lɛsinnɪsorazaa bɔŋ ʊ awɔɔ danyɪnɔ bire ʊ, amba mɔɔ m, an a ka awɔɔ ʊ.›
38 A mɪŋŋa ɪ nyɪnta kan Israyɛl zannɔ wɔɔ kɪ poohɔɔn ʊ, malɛɛka n meer ba kan kɪ Sinayii ci mim ʊ. A n mɪsɪrbaa lemim si an a ka wɔɔ ʊ.
39 Wɔɔ zɪrɔ wɔɔ n yɛ k'a lɛ si y. Ŋ kaanm m, ŋn'a ŋʊa k'a a bɔ a ta Eziptɪ tara ra.»
40 «Ŋ n a hɪ Aarɔn m, ŋ ʊ: ‹wosoro ba ɪ ŋ ka wɔɔ ʊ, kʊ ŋ nɪ bɪr ʊ lɛɛ. Bala, Moyiisi naa do k'a wɔɔ gaa an bɔ wɔɔ m Eziptɪ ʊ naa, wɔɔ n a dɔ kʊ bɔ ɪ ba nɪ y.›
41 Ŋ n hɔ ba an bɔ kʊ ʊ kan dinnyɛɛm kɪ, dɔmɪnnɔ wɔɔ duro ʊ, ŋnɪ mannɪ ba ma, ŋnɪ hɔ kʊ ŋ y'a ba bɪ cibsa ba kan heernyɔɔ kɪ.
42 Woso n kaanm ŋ nɪ, an ŋ to ŋn'ɪ brama monyaarɔ daŋ ʊ, amba ŋ y'a gʊrsɪra ba wosolɛsinnɪsorazannɔ ci ʊ bɪ m:
Israyɛl zannɔ, mɔɔ awɔɔ ganwʊrɛ gɛɛ mannɪhɔ ka m ʊ
dɔɔraa busi nɔ ʊ, poohɔɔn ʊ ra?
43 Awɔɔ wosobaawɔm Molok cɛ kʊ n y'a ba huu m bɪ busu
kan awɔɔ woso Refan monyaa kɪ,
hɔɔbarɛrɔ, awɔɔ ŋ ba, k'a bɪr ŋ daŋ ʊ.
Naa tɔ ma bɪ, mɔɔ tarɛ awɔɔ m
lɔmbaa ʊ laatʊ *Babɪlɔnnɪ ma.»
44 «Wɔɔ zɪrɔ kʊ ŋ nyɪnta poohɔɔn ʊ rɔ wɔɔ, ŋ nyɪnta Woso taʊrɛ kasɛtɪ cɛ m. Ba a ʊ, amba Woso meer ba kan Moyiisi kɪ an a hɪ m bɪ m. A ʊ: ‹A ba amba hɔ niŋŋə k'ɪbɪ yɪ bɪ m.›
45 Wɔɔ zɪrɔ wɔɔ kʊ ŋ y'a si bɪ, ŋ gasʊ m tara kʊ Zoziye ka ŋ lɛɛ, ŋnɪ yar ba ʊ Woso m la do vantɔɔ ra ŋn'a so ʊ naa ʊ. Bɪ, a gɔɔta ʊ, an ta, an Davɪd dɔmɪm ku.
46 Davɪd barka yɪ Woso taa, Zakɔɔb Woso bɪ, an zaa yɛ han k'a cɛ dɔ a ka ʊ.
47 Salomɔɔn ɪ cɛ bɪ dɔ an a ka ʊ.
48 Bɪ Woso k'a lɛ da haay bɪ bɪr nyɪntam cɛrɔ kʊ gʊɔɔ ŋ dɔ rɔ wɔɔ ʊ y. Amba wosolɛsinnɪsorazaa a da a ci nɔ ʊ bɪ m:
49 Zuuba Woso a hɪ:
Mɔɔ nyɪntajɪ bɪncɛ m arzana m,
tara m mɔɔ gankarahɔ.
Cɛ kara awɔɔ k'a dɔ a ka mɔɔ ʊ?
Mɔɔ mɛnyɔɔdarɛ bɪncɛ m kara?
50 Mɔɔ wɔ bɛɛ hɔ haay naa ba ra?»
51 «Tʊrgarɛ zannɔ n'awɔɔ m, awɔɔ heer kan awɔɔ tʊr kɪ bɪr Woso mim sire y. Awɔɔ nɪ bɪsɪ kam Sɛnt-Ɛspri ma dɔmɪm haay. Awɔɔ kan a zɪrɔ wɔɔ kɪ hɔdeem.
52 Wosolɛsinnɪsorazaa bɪ kara ɪ nyɪnta ʊ awɔɔ zɪrɔ wɔɔ n fɪr ka ma? Ŋ mɪŋŋɔɔ ɪ gʊɔɔ gɔsɪnnɔ kʊ ŋ lɛɛ ka ŋnɪ Gʊaa tɪrga bɪ zɛrɛ bɪ hɪ rɔ wɔɔ zɪnzɛ, gʊaa bɪ do awɔɔ zambʊ ba ma, a zɛ.
53 Woso malɛɛkarɔ nyɔɔ ŋnɪ bɪ Woso lɛrɔ hɪ awɔɔ m, b'awɔɔ n zu ʊ y.»

Etɪyɛnnɪ zɛ

54 Minno nɔɔn duro ŋ heer busu, ŋn'a sɔ sʊrɛ Etɪyɛnnɪ minto.

55 Bı Sɛnt-Ɛspri k'a Etıyɛnnı han bı, an a bɔɔta, an dıga brama, an Woso lɛbɔʊrɛ yı, Yeezuu nı jınım Woso bısı ʊ.
56 A n a hı, a ʊ: «Ba mɔɔ arzana yı an a gʊ, mɔɔ n Gʊaanyı bı yı an nı jınım Woso bısı ʊ na.»
57 Ŋ n zee da, ŋn'a wɔ tınta a tʊʊrɔ rɛ. Ŋ haay wuti, ŋnı Etıyɛnnı nyasʊ,
58 ŋnı bɔ m tara bı nɔ ʊ, ŋn'a gʊngʊɛɛnm jaa m. Kasɛtızannɔ wɔɔ, a huuro wɔɔ kuntə ŋ y'a ʊ gʊaa poo kʊ n n'a birm Sol bı jır ʊ.
59 Kʊ ŋ nı Etıyɛnnı gʊngʊɛɛnm bı, a ı yaa darɛ an n'a hırɛ, a ʊ: «Zuuba Yeezuu mɔɔ nyi si!»
60 A n sʊnta, an zee gʊta da, a ʊ: «Zuuba, ı bı ŋ mimbʊnyaa naa do taar ka ŋ ʊ y.» Naa k'a hı bı, an ga.

8

1 Sol y'a hɔɔn darɛ a ʊ, Etıyɛnnı garɛ bı mıŋŋa.

Sol ı fır kam sokʊma ma

Hinni bı do ʊ bı, gʊɔɔ wɔɔ fır ka Zerizalɛm sokʊma bı ma. Sokʊmagʊɔɔ wɔɔ haay hısıga da ŋnı ta Zidee kan Samarii kı gʊrgarɔ ʊ, kʊ bı m, kristazibəəzannɔ wɔɔ m bala.
2 Gʊɔɔ kʊ ŋ sıra ka Krista ʊ paan… rɔ wɔɔ ı Etıyɛnnı busu ŋn'a bir, ŋnı nyi ka gʊta a minto.
3 Sol bı, sokʊma bı wurgə an nawʊm, an nı gasʊm harlɔ ʊ, an nı yaarɔ gʊrm kan lannɔ kı, an nı ŋ dum lɔnnɔcɛ ʊ.
4 Bɔɔ y'a hısıga rɔ wɔɔ ı tam kʊrɔ ʊ, ŋn'ı lemim nyınta bı pa dam.

Ŋ yı Woso lemim nyınta pa dam Samarii ʊ

5 Filipi ta Samarii kʊ deem nɔ ʊ, an nı Krista pa dam.
6 Zamaa bı haay n a zɛ kʊ ra, ŋn'a tʊr kam Filipi meerbaa bı ma. Bala, ŋ y'a hoserlo k'a nı ŋ bam nɔ wɔɔ mam, ŋn'a yırɛ.
7 Zinərɔ gʊta ı bɔm gʊɔɔ kʊ ŋ gasʊ ŋ ʊ rɔ mɛ ʊ kan zee gʊta darɛ kı. Lʊgɔrɔ kan paŋŋawarzannɔ kı a waa.
8 Heernyɔɔ nyınta ʊ gʊta tara bı do nɔ ʊ.
9 Bı, gʊaa ı nyınta kʊ bı nɔ ʊ, a tɔ m Sımɔɔn, nyısızaa m, an nı nyibəə dam Samarii zannɔ wɔɔ ma. A y'a hırɛ a zi m, a ʊ gʊaa gʊta naa a mı.
10 Gʊaa haay nı tam zi, gʊɔɔ gʊtɔɔ kan gʊɔɔ poorero kı. Ŋ n a hırɛ, ŋ ʊ: «Gʊaa bı do, Woso paŋŋa kʊ n n'a birm paŋŋa gʊta bı m.»
11 Gʊɔɔ wɔɔ y'a tʊr karɛ a lemim ma, bala, a ka k'a ʊ gʊɔɔ wɔɔ nı zɛm kədə a nyısırɔ wɔɔ tɔ ma bı, a dɔmım laatʊ.
12 Bı, kʊ ŋ Filipi Woso cirbəə lemim nyınta padarɛ bı si kan Yeezuu Krista tɔ kı bı, ŋ batɛm si, lannɔ kan yaarɔ kı.
13 Bı kur bı, Sımɔɔn mıŋŋa n a ba sırakarɛzaa sɔ, an batɛm si, an nı zum kʊ ʊ kan Filipi kı. Hoserlo kan makrarɔ kı k'a nı ŋ yım bı, a n zɛ kədə.
14 Kʊ ŋ y'a ma ŋ ʊ Samarii zannɔ Woso lemim bı si bı, kristazibəəzannɔ kʊ ŋ nyınta Zerizalɛm nɔ ʊ rɔ wɔɔ Pıyɛɛr nyɔɔ kan Zaan kı.
15 Kʊ ŋ lee ku b'ʊ bı, ŋ yaa da Samarii zannɔ wɔɔ minto kʊ *Sɛnt-Ɛspri n zer, kʊ ŋ n a da ma ŋn'a si.
16 Sıra m, Sɛnt-Ɛspri n zer ŋ gʊaa deem taan… ra cına y. Batɛm ŋ y'a si Zuuba Yeezuu tɔ ma bala.
17 Pıyɛɛr kan Zaan kı n'a wɔ kam Samarii zannɔ wɔɔ ra, ŋn'ı Sɛnt-Ɛspri sim.
18 Sımɔɔn k'a yı kristazibəəzannɔ wɔɔ n'awɔɔ kam gʊɔɔ wɔɔ mim la, ŋnı Sɛnt-Ɛspri sim bı, a a cınta k'a busoo ka ŋ ʊ.

19 A n n'a hɪrɛ, a ʊ: «K'a paŋŋa naa do ka m ʊ sɔ, gʊɔɔ kʊ mɔɔ n nɪ zɛm,
kʊ m bɪ m wɔ ka ŋ la rɔ wɔɔ, kʊ ŋ nɪ Sɛnt-Ɛspri si.»
20 Pɪyɛɛr n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «K'ɪbɪɪ busoo bɪ n a zar kan ɪbɪɪ mɪŋŋa kɪ,
ɪbɪɪ k'ɪ ɪ hɔɔn da ɪ ʊ, n y'a dam ma, ŋnɪ Woso ganwʊrɛ si busoo m bɪ
minto.
21 Hɔ k'a nɪ bam naa ʊ naa, ɪbɪɪ bɪ hɔsɪ yɪrɛ a nɔ ʊ y, bala, ɪbɪɪ heer bɪ
tɪrga Woso taa y.
22 I bɔ ɪ taam ɪ kʊsɪrabaa bɪ minto, k'ɪ yaa da Zuuba m. Hɔɔndarɛ k'a
bʊr ɪbɪɪ heer ʊ bɪ, n y'a sugur karɛ ɪ ʊ barɛm.
23 Sɪra m, mɔɔ yɪ, jɪmbaa heerbusu kan mimbʊnyaa lɔmbaa kɪ nɔ ɪbɪɪ
n ta ʊ.»
24 Sɪmɔɔn n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «K'a yaa da Zuuba m mɔɔ minto, hɔ k'awɔɔ
hɪ mɔɔ m bɪ, kʊ hɔsɪ bɪ ba mɔɔ nɪ y.»
25 Pɪyɛɛr kan Zaan kɪ kʊ ŋ kasɛtɪ bɪ ka, ŋnɪ Zuuba lemim bɪ pa da bɪ, ŋ
y'a wusigə Zerizalɛm ʊ, ŋn'ɪ lemim nyɪnta bɪ pa dam Samarii gʊrgarɔ ʊ
gʊta.

Filipi kan Etiyopii gʊaa kɪ

26 Zuuba malɛɛka deem meer ba kan Filipi kɪ, an a hɪ m, a ʊ: «Wuti ɪ
ta jɪsa zeezi, ɪ zaa k'a bɔ Zerizalɛm ʊ an nɪ tam Gazaa ʊ bɪ sa. Zaa bɪ do,
poohɔɔn m.»
27 Filipi n wuti lɛɛm an ta. Bala, Etiyopii gʊaa deem, lannɔdɔmazaa, k'a
m Etiyopii zannɔ lʊcir Kandasɪ arzaka dɔmazaa bɪ ta Zerizalɛm ʊ, an aa
yaa da,
28 an a bɔ an nɪ doom. Nyɪnta a ʊ a tɛrkʊ nɔ ʊ, an nɪ wosolɛsinnɪsorazaa
Ezayii ci karɪnda bam.
29 Sɛnt-Ɛspri n a hɪ Filipi m, a ʊ: «Ta zɔɔ, ɪ tɛrkʊ bɪ ku.»
30 Filipi n bra si, an wosolɛsinnɪsorazaa Ezayii ci karɪnda barɛ ma
Etiyopii gʊaa bɪ lɛ ʊ, an a hɪ m, a ʊ: «Hɔ k'ɪbɪɪ n'a karɪnda bam naa,
ɪbɪɪ y'a jɪ mam paan… ra?»
31 A n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «Kʊ m a ba lɔ m a jɪ ma, kʊ gʊaa ba ʊ an n'a jɪ
dɪndam mɔɔ nɪ?» A n Filipi bir, a ʊ, an bɪ nyɪnta a jɪr ʊ.
32 Wosoci bɪ bɪncɛ naa do an n'a karɪnda barɛ:
Amba, serda kʊ n bʊr m k'a b'a bʊkɔ bɔ ʊ,
amba, sinnyɛɛm bəətir kʊ n n'a ka zɪnzɛm la,
ncɪnaaʊ a bɪr meer barɛ y.
33 Kʊ n y'a da nyannɪ ʊ bɪ,
a n gumə yɪ dʊdɔkənno zi y.
Nka n nɪ naa do mim dɪndarɛ?
Bala, n y'a mɪsɪrbaa bɔ durnya ʊ.
34 Etiyopii gʊaa bɪ n a hɪ Filipi m, a ʊ: «Nka wosolɛsinnɪsorazaa bɪ n n'a
mim dɪndarɛ? K'ɪ hɪ m m. A hɔ an n'a dɪndam gɛɛ, gʊaa vanta hɔ nɪ?»
35 Filipi n a lɛ gʊ, an zu Wosoci bɪ meerbaa b'ʊ, an Yeezuu lemim nyɪnta
bɪ hɪ m.
36 Kʊ ŋn'ɪ tam bɪ, ŋ yaa hi ku, Etiyopii gʊaa bɪ n a hɪ, a ʊ: «Ba hi m na.
Bɔ n n'a tam mɔɔ m tolle kʊ m bɪ batɛm si?» [
37 Filipi n a hɪ m, a ʊ: «K'ɪbɪɪ sɪra ka kan ɪ heer kɪ haay, ɪbɪɪ ɪ da ma ɪ
batɛm sì.» Gʊaa bɪ n a nyɪ bɔ n'ʊ, a ʊ: «Mɔɔ sɪra ka, mɔɔ ʊ: Yeezuu Krista
bɪ, Woso Nyɪ m.»]
38 A n lɛ ka, n nɪ tɛrkʊ bɪ da jɪm ʊ. Filipi kan Etiyopii gʊaa bɪ kɪ, ŋ hɪɪya
haay gasʊ hi b'ʊ, Filipi n batɛm ka ʊ.
39 Kʊ ŋ bɔ hi bɪ nɔ ʊ bɪ, Sɛnt-Ɛspri Filipi gaa an cenim, Etiyopii gʊaa bɪ
n a ya, an n'a yɪrɛ y, an a zaa sa kan heernyɔɔ kɪ.

40 Kʊ Filipi nɪ, a yɪ n yaa ʊ Azɔttɪ kʊ ʊ, an nɪ lemim nyɪnta bɪ pa dam kʊrɔ haay ʊ an nɪ cenim, an nɪ tam Sezaree kʊ ʊ.

9

Sol birdarɛ
(Zibəəzannɔ Ci 22.6-16; 26.12-18)

1 Sol k'a gɔɔta an nɪ fɪr kam Zuuba karɪndanyɪnɔ wɔɔ ma, a lɛ n taa k'a ŋ zɪnzɛ bɪ, a ta wosocɛmannɪbər jɪtaarɛ bɪ zi,
2 an aa yɛ han, k'an ciro ba Damas zɪɪfʊrɔ sokʊmacɛrɔ wɔɔ minto, k'a yaa gʊɔɔ yɪ, ŋn'ɪ zum zaa daa b'ʊ, kʊ lʊ m gɛɛ yar nɪ, k'a nyasʊ a sur, a bʊr m Zerizalɛm ʊ.
3 A zaa sa, an nɪ tarɛ, an aa a zɔ Damas ma. Lɛɛm bɪ, lɛɛgure a to mim ʊ, an yɔ, an a ku ra.
4 A n a do tara ʊ, an a to, an leer ma, an n'a hɪrɛ, a ʊ: «Sol, Sol, bɔ minto, ɪ nɪ fɪr kam mɔɔ ma?»
5 A n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «Nka n'ɪbɪɪ nɪ, Zuuba?» «Mɔɔ m Yeezuu, gʊaa k'ɪbɪɪ nɪ fɪr kam ma bɪ.
6 Bɪ, wuti, ɪ gasʊ tara nɔ ʊ b'ʊ, n hɔ k'ɪbɪɪ ɪ ga m, ɪ ba bɪ hɪrɛ ɪbɪɪ m.»
7 Gʊɔɔ kʊ ŋ zu kʊ ʊ kan kɪ rɔ wɔɔ jɪm, dabɔʊ bɪ n a ka, ŋ n a dɔ kʊ bɔ an n'a hɪrɛ y. Ŋ yɪ leer bɪ mam, bɪ ŋ bɪr gɔsɪ yɪrɛ y.
8 Sol n wuti tara ʊ b'ʊ, baa kan a mɪnyaa gaa ra bɪ kɪ haay, a bɪr lɛɛ yɪrɛ y. A zukuuzannɔ wɔɔ n a gaa a wɔ ma, ŋnɪ gasʊ m Damas ʊ.
9 A n gɔɔta b'ʊ kan mɪm war bɪ kɪ dɔmɪm kaakʊ, a n hɔsɪ bɪ, b'a n hi mi sɔ y.
10 Karɪndanyɪ deem ɪ nyɪnta Damas ʊ b'ʊ, a tɔ m Ananɪyas. Zuuba n a bir hɔhɪnkarɛ nɔ ʊ: «Ananɪyas!» A n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «Zuuba, ba mɔɔ n na!»
11 Zuuba n a ya, an a hɪ, a ʊ: «I zaa kʊ n n'a birm ‹Zaa tɪrga› bɪ sa, ɪ ta Zidas har ʊ, ɪ gʊaa kʊ n n'a birm Sol bɪ laaka da. Tarsɪ gʊaa m. A ɪ b'ʊ, an nɪ yaa dam,
12 a gʊaa k'a tɔ m Ananɪyas bɪ yɪ hɔhɪnkarɛ nɔ ʊ, an gasʊ, an a wɔ ka ra k'a mɪm n lɛɛ yɪ.»
13 Ananɪyas n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «Zuuba, mɔɔ ma mɪŋŋa, gʊɔɔ nɪ gʊaa naa do mim dɪndam, ŋn'a zibəəro bʊnyaarɔ k'a ŋ ba ɪbɪɪ gʊɔɔ wɔɔ m bɪ mim dɪndam sɔ Zerizalɛm nɔ ʊ.
14 Bɪ, wosocɛmannɪbənno jɪtannɔ wɔɔ zaa ka ʊ an bʊr naa ʊ, k'a bɪ gʊɔɔ haay kʊ ŋ nɪ yaa darɛ ɪbɪɪ tɔ ma rɔ wɔɔ sur.»
15 Bɪ, Zuuba a hɪ m, a ʊ: «Ta bala, gʊaa naa do makra hɔ m, mɔɔ n a bɔ ʊ k'an mɔɔ tɔ hɪ kɪfɪɪrɔ kan cinno kɪ, Israyɛl zannɔ kɪ bire ʊ.
16 Bɪ, mɔɔ mɪŋŋa fɪryɪrɛ do haay k'a n'a yɪm mɔɔ tɔ minto bɪ hɪnkam nɪ.»
17 Ananɪyas n ta, an aa gasʊ har ʊ b'ʊ, an a wɔrɔ ka ra, an n'a hɪrɛ, a ʊ: «M danyɪ Sol, Zuuba Yeezuu niŋŋə k'a hɪnka ɪbɪɪ m, ɪ zaa sa, ɪ nɪ zɛm b'ɪ mɔɔ nyɔɔ, kʊ m b'a ka k'ɪ mɪm n lɛɛ yɪ, kʊ Sɛnt-Ɛspri n'ɪbɪɪ heer han.»
18 Lɛɛm bɪ, bɔ a kʊ ʊ ɪ ʊ zɔ kapra y'a to a mɪm ʊ an sur tara ʊ, a mɪm nɪ lɛɛ yɪm. A n wuti, an batɛm sɪ.
19 Bɪ, Sol k'a hɔbɪrɛ bɪ bɪ, a a ya, an paŋŋa yɪ.

Sol ɪ hɔ dɪndam Damas ʊ

A gɔɔta an dɔmɪnnɔ ba kan karɪndanyɪnɔ kʊ ŋ nɪ Damas nɔ ʊ rɔ wɔɔ kɪ poore,
20 bɪ, a a hɪ zɪɪfʊrɔ sokʊmacɛrɔ wɔɔ ʊ lɛɛm, a ʊ Yeezuu bɪ Woso Nyɪ m.

21 Gʊɔɔ haay kʊ ŋ n'a tʊr kam ma rɔ wɔɔ zɛ kədə, ŋn'a hɪrɛ, ŋ ʊ: «Gʊaa
naa do bɛɛ nyɪnta an nɪ fɪr kam gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ yaa dam tɔ naa do minto
Zerizalɛm ʊ rɔ wɔɔ ma bɪ ra? Bʊr bɛɛ a ʊ tɔkkɛ k'a bɪ ŋ gʊr, a ŋ sur a ta
ŋ nɪ wosocɛmannɪbənno jɪtannɔ wɔɔ zi ra?»
22 Bɪ, Sol paŋŋa y'a dam la, an nɪ bʊr m zɪɪfʊrɔ kʊ ŋ nɪ Damas ʊ b'ʊ rɔ
wɔɔ ra kan a meerbaa bɪ kɪ, an n'a hɪrɛ, a ʊ: Yeezuu bɪ, a m *Krista.
23 K'a maasɪrɛ ba bɪ, zɪɪfʊrɔ wɔɔ duro a dɪnda kan kʊ kɪ, k'a Sol zɛ k'an
ga.
24 Sol n hɔ kʊ ŋ ʊ k'a ba bɪ dɔ. Ŋ nɪ dɔ tara bɪ cɛlɛrɔ wɔɔ ma sinuu ʊ
kan gunuu ʊ kɪ, k'a a da ma, a ku a zɛ.
25 Bɪ, gunuu deem ʊ, karɪndanyɪnɔ wɔɔ a da kasɪ ʊ, ŋn'a busu, ŋn'a zer
bar m pəŋŋə bɪ kur.

Sol ɪ Zerizalɛm ʊ

26 Sol k'a lee ku Zerizalɛm ʊ bɪ, a a ŋʊa k'a a zɛ kʊ ra kan karɪndanyɪnɔ
wɔɔ kɪ. Bɪ, ŋ haay ɪ nyi bam nɪ, bala ŋ n yɛ, ŋn'a si paan… karɪndanyɪ y.
27 Barnabas n a gaa, an ta m kristazibəəzannɔ wɔɔ zi, an Zuuba k'a
hɪnka m hɔ niŋŋə zaa bire ʊ bɪ dɪnda ŋ nɪ, kan meerbaa niŋŋə k'a ba bɪ
kɪ. A Yeezuu tɔ dɪnda Damas ʊ kan sɪra kɪ.
28 Bɪ kur kɛɛrɛ bɪ, Sol ɪ minkarɛ ŋ nɪ, an nɪ zum kʊ ʊ kan ŋ kɪ Zerizalɛm
ʊ, an nɪ Zuuba tɔ hɪm kan nyɛɛsʊm kɪ.
29 A tɪr kan zɪɪfʊrɔ kʊ ŋ nɪ grɛkkɪ lemim hɪm nɔ wɔɔ kɪ, ŋn'ɪ bɪr bɪsɪ
kam kan kʊ kɪ. Brɔɔ n bɔkarɛ ŋn'a kam ma k'a zɛ gər.
30 Danyɪnɔ wɔɔ kʊ ŋ naa ma bɪ, ŋ y'a gaa, ŋnɪ ta m Sezaree ʊ, b'ʊ bɪ ŋ
y'a ka, an ta Tarsɪ ʊ.
31 Sɪrakarɛzannɔ kʊ ŋ nɪ Zidee ʊ kan Galilee kɪ, Samarii kɪ ʊ rɔ wɔɔ ɪ
mɪsɪrbaa bam kan laafɪɪ kɪ, ŋn'ɪ paŋŋa yɪm, ŋn'ɪ tam kan Zuuba nyibəə
kɪ, Sɛnt-Ɛspri paŋŋa minto y'a ka, ŋ lɛ n n'a dam la.

Enee waarɛ yɪ

32 Pɪyɛɛr k'a nɪ bɪrm lɛɛ haay ʊ bɪ, a ta wosogʊɔɔ kʊ ŋ nɪ Lida ʊ rɔ wɔɔ
zi.
33 A n aa gʊaa yɪ b'ʊ a tɔ m Enee. Yɪnyar a ʊ an nɪ wʊtam kan mɛgarɛ
kɪ a gargʊ burə ʊ dɔɔraa sinnyə.
34 Pɪyɛɛr n a hɪ m, a ʊ: «Enee, Yeezuu Krista y'ɪ waam. Wuti, ɪ ɪ
wʊtarahɔ bɪ gʊr ɪ zi m.» A n wuti lɛɛm sɔ.
35 Lida gʊɔɔ wɔɔ haay kan Sarɔɔn kʊ bɪncɛ fapɪda zannɔ wɔɔ kɪ bɪ kʊ
ŋ naa yɪ bɪ, ŋ y'a bɔ a taam, ŋnɪ zu Zuuba ʊ.

Tabɪta mɪmbɔʊrɛ

36 Lʊ ɪ nyɪnta ʊ Zoppee ʊ, karɪndanyɪ m, a tɔ m Tabɪta, a lɛ taa k'a hɪ,
a ʊ: ‹Dɔrkas› grɛkkɪ lemim m. (A jɪ k'a hɪ a ʊ: ‹Mee›). A ziro mɪŋŋɔɔ ba
gʊta, an n'a dam cicirzannɔ han sɔ.
37 Bala, dɔmɪnnɔ wɔɔ duro ʊ, a yaaba zɛ, an ga. Kʊ ŋ y'a gər bɪ zʊr, ŋn'a
nya bɪ, ŋ yaa a wʊta cɛ nɔ k'a nɪ mim ʊ b'ʊ.
38 Lida k'an jɪnjɛɛm Zoppee ma bɪ, karɪndanyɪnɔ wɔɔ a ma ŋ ʊ, Pɪyɛɛr
ta b'ʊ. Ŋ nɪ gʊɔɔ yaarɔ hɪɪyɔɔ nyɔɔ ma kʊ ŋ n'aa a bir ncɪnaaʊ: «I tɔ ʊ ɪ
wɔɔ zɛ ʊ dɪɪtaa-dɪɪtaa.»
39 Lɛɛm bɪ, Pɪyɛɛr wuti, an zu kʊ ʊ kan ŋ kɪ. K'a yaa lee ku bɪ, ŋ y'a ka
an ta cɛ k'a nɪ mim ʊ b'ʊ, zonno wɔɔ haay n jɪm a lɛɛ, ŋn'ɪ nyi karɛ. Ŋ
nɪ huuro kan gɔbgarɔ kɪ kʊ Dɔrkas nyɪnta an nɪ bam dɔmɪm k'a nyɪnta ʊ
kan ŋ kɪ rɔ wɔɔ hɪnka m.

40 Pıyɛɛr n a ka gʊaa haay n bɔ, an sʊnta, an yaa da. A n a wusigə an a
nya gər bı rɛ, an a hı, a ʊ: «Tabıta, wuti!» A n a mım gʊ, k'a Pıyɛɛr yı bı,
a wuti an nyınta.
41 Pıyɛɛr n a wɔ dɔ rɛ, an wuti an jım. A n wosogʊɔɔ wɔɔ bir kan zonno
wɔɔ kı, an a hınka ŋ nı mısır.
42 Zoppee zannɔ haay a ma, gʊɔɔ gʊta n sıra ka Zuuba ʊ.
43 Pıyɛɛr gɔɔta an maasırɛ ba Zoppee ʊ, zappa kʊ n n'a birm Sımɔɔn bı
har ʊ.

10

Pıyɛɛr kan Kɔrnɛy kı

1 Gʊaa ı nyınta Sezaree ʊ, a tɔ m Kɔrnɛy. Sʊrdaa zɔrɔ lɛɛzaa m. Sʊrdaarɔ
zɔrsɔddı zɛkʊra kʊ n n'a birm «Italik» bı barla an ta ʊ.
2 Gʊaa m an sıra ka Woso ʊ paan…, an nı nyi bam Woso m kan a har
zannɔ kı haay. A y'a dam zııfʊrɔ cicirzannɔ gʊtɔɔ han, an nı yaa dam
Woso m dɔmım haay.
3 Hindeem ʊ, wakatı kaakʊ zeezi yirbəə n bı, a Woso malɛɛka yı paan…
Makra nɔ ʊ, an gasʊ a har ʊ, an n'a birm, a ʊ: «Kɔrnɛy!»
4 Kɔrnɛy n dıga ma sıı…, dabɔʊ n a nyasʊ, an a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «A lɔ,
Zuuba?» Malɛɛka bı n a hı m, a ʊ: «Ibıı yaadarɛrɔ kan ı zibəəro mıŋŋɔɔ
k'ıbıı ba rɔ wɔɔ kı minto, Woso a hɔɔn da ıbıı ma.
5 Bı, naa ma bı, gʊɔɔ nyɔɔ Zoppee ʊ kʊ ŋ n'aa Sımɔɔn, gʊaa nıŋŋə kʊ n
so ra, n n'a tɔ ka Pıyɛɛr bı gaa ŋnı bʊr m.
6 Zer a ʊ Sımɔɔn vanta k'an zappa bı har ʊ higʊta lɛ ra.»
7 Malɛɛka k'a meer ba kan kı bı k'a nyaam bı, Kɔrnɛy a zibəənyınɔ bir
hııya kan a sʊrdaarɔ gʊaa deem k'a sıra ka Woso ʊ paan… bı kı,
8 an mim haay k'a ba bı dında ŋ nı, an ŋ nyɔɔ Zoppee ʊ.
9 Bı dɔ k'a mɛ bı, kʊ ŋ zaa sa ŋn'ı tam bı, ŋ y'a zɔ kʊ bı ma. Bı ma bı,
Pıyɛɛr der cɛ bı bɛŋŋʊ ra k'a yaa da. Nyınta a ʊ sinuu zeezi.
10 Bı jɛ ʊ, nɔ a nyasʊ, an nyınta an a ŋʊa k'a hɔbırɛ bı. N nı hɔbırɛ bam
k'a ka ʊ. Lɛɛm bı, a hɔhınkarɛ yı.
11 A n brama yı an a gʊ, hɔ nıŋŋə n a to brama, an bɔ kʊ ʊ kan pɛɛra
gʊta kı, n n a bɔ kʊ ʊ, an b'a cınta tara ʊ.
12 A nɔ ʊ bı, hɔmısır do haay n ta ʊ: hɔ gam si, bɔɔ n n'a gaatam tara ʊ,
kan bɔɔ n nı werm brama rɔ wɔɔ kı.
13 Leer n a hı m, a ʊ: «Pıyɛɛr, aya, ŋ zınzɛ, ı ŋ bı!» Pıyɛɛr n a nyı bɔ ʊ,
a ʊ:
14 «Ayo Zuuba, mɔɔ mısırbaa nɔ ʊ, mɔɔ n hɔ bʊnyaa kan dintim hɔ kı
bı cına y. Wɔɔ do sıhɔ m.»
15 Leer n a ya, an a hı m a hııya hɔ ma, a ʊ: «Hɔ kʊ Woso dintim gʊ ma
bı, ı b'a bir dintim hɔ y.»
16 Naa do ba gallɛm kaakʊ, hɔ bı n a bɔ, an ta brama lɛɛm.
17 Pıyɛɛr n a mıŋŋa lar a hɔɔn ʊ gallɛm hɔka hɔhınkarɛ naa do jı ma.
Lɛɛm bı, Kɔrnɛy zibəəzannɔ kʊ ŋ laaka da jısa kan bısı kı Sımɔɔn har ma
rɔ wɔɔ lee ku hallɛ ma.
18 Ŋ nı bir darɛ, k'a a dɔ kʊ Sımɔɔn kʊ n so ra, n n a tɔ ka Pıyɛɛr bı, zer
a ʊ har bı do ʊ gɛ.
19 Pıyɛɛr n gɔɔta an n'a hɔɔn dam hɔhınkarɛ k'a a yı bı ma. Sɛnt-Ɛspri
n a hı m, a ʊ: «Ba gʊɔɔ kaakʊrɔ n n'a karɛ ı ma na.
20 Zer zɔɔ-zɔɔ ı zaa sa kan ŋ kı, ı bı bısı ka y. Bala, mɔɔ yı ŋ nyɔɔ.»

21 Pɪyɛɛr n zer, an gʊɔɔ wɔɔ zɛ ʊ, an a hɪ, a ʊ: «Mɔɔ ba n nɪ. Mɔɔ awɔɔ
n'a karɛ m ma bɪ. Bɔ minto y'a ka awɔɔ n bʊr naa ʊ?»
22 Ŋ n'a nyɪ bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Sʊrdaa zɔrɔ lɛɛzaa Kɔrnɛy k'an gʊaa tɪrga, an nɪ
nyi bam Woso m, a tɔ n nɪ lɛbɔʊrɛ yɪm zɪɪfʊrɔ do barla bɪ, Woso malɛɛka
a hɪnka m, a ʊ, an a ka, k'ɪbɪɪ m bʊr a har ʊ, k'a b'a tʊr ka ɪ ma.»
23 Pɪyɛɛr n ŋ si, an a ka ŋnɪ gasʊ, an wʊtaʊrɛcɛ ka ŋ ʊ. Bɪ, dɔ k'a mɛ bɪ,
a cem kan ŋ kɪ, kan Zoppee danyɪnɔ gɔsɪnnɔ kɪ.
24 Ŋ lee ku Sezaree ʊ, dɔmɪm hɪɪya hinni ʊ. Kɔrnɛy n a banka, an nɪ
dɔrɛ ŋ ma. A a do gʊɔɔ bir kan a gʊaasɪbɔɔ paan…rɔ wɔɔ kɪ.
25 Dɔmɪm kʊ Pɪyɛɛr lee ku ma bɪ, Kɔrnɛy wuti, an a zɛ ʊ, an sʊnta a taa,
an a da ʊ.
26 Pɪyɛɛr n a wɔ dɔrɛ, an a busu brama, an n'a hɪrɛ, a ʊ: «Wuti! Gʊaa
m mɔɔ m sɔ.»
27 Ŋ n sʊʊra ba kan kʊ kɪ, ŋn'ɪ gasʊm. K'a bɪ sʊr gʊɔɔ ma, ŋn'a zɛ kʊ ra
gʊta bɪ,
28 a a hɪ, a ʊ: «Awɔɔ dɔ a ʊ a cisə ba kan zɪɪfʊ kɪ k'an a zɛ kʊ ra kan
saana kɪ, gɛɛ an gasʊ a har ʊ ra! Bɪ, Woso a hɪnka mɔɔ m, a ʊ, mɔɔ n m
ga m, kʊ m dɪga gɔsɪ ma, m a ba hɔ bʊnyaa gɛɛ dintim zaa y.
29 Bɪ y'a ka, k'ɪbɪɪ mɔɔ bir bɪ, mɔɔ n bɪsɪ ka zɛrɛ ma y. Bɪ naa ma bɪ,
mɔɔ lɛ n taa kʊ m m birle bɪ jɪ dɔ.»
30 Kɔrnɛy n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «A dɔmɪm kaakʊ her, ncɪnaaʊ nyi m, mɔɔ
n nɪ yaa darɛ m har ʊ yirbəə wakatɪ kaakʊ ma. Lɛɛm bɪ, gʊaa n a hɪnka
mɔɔ lɛɛ, a huuro n nɪ gum,
31 an a hɪ mɔɔ m, a ʊ: Kɔrnɛy, n y'ɪbɪɪ yaadarɛ si, bɪ Woso ɪbɪɪ ganwʊrɛrɔ
k'ɪbɪɪ ŋ ka cicirzannɔ ʊ rɔ wɔɔ tɔ da a nɔ ʊ.
32 Bɪ minto bɪ, gʊaa nyɔɔ Zoppee ʊ k'an aa gʊaa k'a tɔ m Sɪmɔɔn n nɪ
so ra, n n a tɔ ka Pɪyɛɛr bɪ bir, k'an bʊr naa ʊ. Zer a ʊ Zoppee zappa k'a
tɔ m Sɪmɔɔn bɪ har ʊ, higʊta lɛ ra.
33 Bɪ y'a ka, mɔɔ n nyɔɔ da lɛɛm kʊ n n'ɪbɪɪ bir, ɪbɪɪ yɛ sɔ, k'ɪ bʊr wɔɔ
zi. Ba wɔɔ n'ɪbɪɪ taa naa ʊ haay na, k'ʊ ʊ tʊr ka hɔ haay kʊ Zuuba a hɪ
ɪbɪɪ m k'ɪ hɪ wɔɔ m bɪ ma.»

Pɪyɛɛr meerbaa Kɔrnɛy har ʊ

34 Pɪyɛɛr n bɔkarɛ, an a lɛ gʊ, an a hɪ, a ʊ: «Sɪra m, mɔɔ dɔ kɛɛrɛ mɔɔ
ʊ, Woso bɪr gʊɔɔ jirə bɔrɛ y.
35 Bɪ do haay nɔ ʊ, gʊaa k'a nɪ nyi bam nɪ, an nɪ tɪrgabaa zi bam bɪ, a
y'a sire a jɪr ʊ.
36 Woso a mɪŋŋa lemim nyɔɔ Israyɛl zannɔ ma, an Yeezuu Krista k'an
gʊɔɔ haay Zuuba bɪ laafɪɪ lemim nyɪnta bɪ hɪ.
37 Awɔɔ hɔ nɪŋŋə k'a ba Zidee kʊ haay ʊ bɪ dɔ. A sɪŋŋɪda a sa Galilee ʊ
Zaan batɛm lemim hɪrɛ bɪ jɛ ʊ.
38 Nazarɛtɪ Yeezuu bɪ do, awɔɔ dɔ a ʊ, bɪ Woso a bɔ ʊ, an Sɛnt-Ɛspri kan
a paŋŋa kɪ zer a mim ʊ. A bɔ lɛɛ haay ʊ, an mɪŋŋabaa zi ba, an nɪ gʊɔɔ
kʊ ŋ nɪ Sʊtaana lɔmbaa nɔ ʊ rɔ wɔɔ waam, bala, Woso ɪ kan kɪ.
39 A zibəə haay k'a a ba zɪɪfʊrɔ kʊ ʊ, kan Zerizalɛm kɪ ʊ bɪ, a kasɛtɪzannɔ
m wɔɔ m. Ŋ y'a zeŋŋə gɔ ma, ŋn'a zɛ gər.
40 Woso a mɪm bɔ ʊ a dɔmɪm kaakʊ hɔ ma, an lɛ ka ʊ k'an a taʊrɛ hɪnka.
41 Gʊaa haay bɛɛ a a hɪnka nɪ y, a hɪnka a ʊ kasɛtɪzannɔ kʊ Woso lɛɛ ka
an ŋ bɔ ʊ rɔ wɔɔ m, wɔɔ k'ʊ hɔ bɪ, ʊ hɔ mi kan kɪ a mɪmbɔʊrɛ kur gəəno
bire ʊ rɔ wɔɔ.
42 A lɛ ka wɔɔ ʊ kɛɛrɛ k'ʊ a hɪ do bɪ m, k'ʊ a kasɛtɪ naa do ka, ʊ ʊ: A
mɪŋŋa Woso a bɔ ʊ kan nyɪnta mɪsɪɪrɔ kan gəəno kɪ dʊdɔkər.

43 A mɪŋŋa wosolɛsinnɪsorazannɔ n'a kasɛtɪ kam, ŋ ʊ: Gʊaa haay k'a sɪra ka ʊ bɪ y'a mimbʊnyaarɔ sugur yɪrɛ, a tɔ ma.»

Sɛnt-Ɛspri zer do vantɔɔ gʊɔɔ ra

44 Kʊ Pɪyɛɛr gɔɔta an nɪ meer bɪ bam bɪ, Sɛnt-Ɛspri bɪ zer gʊaa haay k'a nyɪnta an n'a tʊr kam meerbaa bɪ ma rɔ wɔɔ ra.

45 Zɪɪfʊrɔ sɪrakarɛzannɔ kʊ ŋ Pɪyɛɛr da zaa ʊ rɔ wɔɔ zɛ kədə, kʊ ŋ Sɛnt-Ɛspri ganwʊrɛ yɪ an zer do vantɔɔ gʊɔɔ gʊta ra sɔ bɪ minto.

46 Ŋ gʊɔɔ wɔɔ duro ma, ŋn'ɪ meer bam do y'a hʊnhɔ lemim m, ŋn'a lɛ bɔm Woso ʊ. Pɪyɛɛr n a ya, an a hɪ, a ʊ:

47 «Gʊaa y'a dam ma, an a ta tolle, a ʊ, ŋ bɪ batɛm ka hi m gʊɔɔ nɔɔn duro ʊ ra? Ŋ y'a ba, am wɔɔ hɔ bɪ m, ŋnɪ Sɛnt-Ɛspri yɪ ra!»

48 A n lɛ ka, kʊ n nɪ batɛm ka ŋ ʊ Yeezuu Krista tɔ ma, ŋn'a yɛ han k'a n a ya, an gɔɔta kan a kɪ dɔmɪm poore nɔ ʊ.

11

Pɪyɛɛr ɪ hɔ k'a ba bɪ dɪndam Zerizalɛm ʊ

1 Kristazibəəzannɔ kan danyɪnɔ wɔɔ kɪ kʊ ŋ nyɪnta Zidee ʊ rɔ wɔɔ a ma ŋ ʊ, do vantɔɔ gʊɔɔ wɔɔ Woso lemim bɪ si kɛɛrɛ.

2 Kʊ Pɪyɛɛr a bɔ an ta Zerizalɛm ʊ bɪ, zɪɪfʊrɔ sɪrakarɛzannɔ wɔɔ a sɪŋŋɪda sa, ŋn'ɪ bɪsɪ kam kan kɪ, ŋ ʊ:

3 «Ɩbɪɪ gasʊ gʊɔɔ kʊ ŋ n gasʊ baŋŋʊ ʊ rɔ wɔɔ zi, ɪ hɔbɪrɛ bɪ kan ŋ kɪ!»

4 Pɪyɛɛr n a bɔ, an mim bɪ sa a jɪ ma deem-deem, an n'a hɪrɛ ŋ nɪ, a ʊ:

5 «Nyɪnta mɔɔ ʊ Zoppee kʊ nɔ ʊ, m nɪ yaa dam, mɔɔ m hɔhɪnkarɛ yɪ. Hɔ nɪŋŋə y'a to brama, an nɪ zerm, an bɔ kʊ ʊ kan pɛɛra gʊta kɪ, n n a bɔ kʊ ʊ, an bɪ lee ku mɔɔ zi.

6 Kʊ mɔɔ nɪ dɪgam ma sɪɪ… bɪ, mɔɔ tara burə hɔɔ yɪ, ŋ gam n si-si, poohɔɔ, bɔɔ n'a gaatam nɔ, kan bɔɔ nɪ werm brama rɔ kɪ.

7 Mɔɔ leer ma, an n'a hɪm mɔɔ m, a ʊ: Pɪyɛɛr, wuti, ɪ ŋ zɪnzɛ, ɪ ŋ sʊ.

8 Mɔɔ n a hɪ, mɔɔ ʊ: Fɪɪgaa Zuuba, mɔɔ mɪsɪrbaa nɔ ʊ, hɔ bʊnyaa gɛɛ dintim hɔ n gasʊ mɔɔ lɛ ʊ y.

9 Leer bɪ n a ya, an a to brama, an n'a hɪm mɔɔ m a hɪɪya hɔ ma, a ʊ: Hɔ kʊ Woso dintim gʊ ma bɪ, ɪ b'a bir dintim hɔ y.

10 Naa do ba gallɛm kaakʊ, a haay n a bɔ, an ta brama.

11 Lɛɛm bɪ, gʊaa kaakʊ a hɪnka har kʊ wɔɔ n ta ʊ b'ʊ. Ŋ bɔ ŋ y'a ʊ Sezaree ʊ, ŋnɪ ŋ nyɔɔ mɔɔ ma.

12 Sɛnt-Ɛspri n a hɪ mɔɔ m, a ʊ, m ta kan ŋ kɪ, bɪ, m bɪ bɪsɪ ka y. Danyɪnɔ sɔrdɪrɔ nɔɔn duro mɔɔ da zaa ʊ, wɔɔ n aa gasʊ gʊaa kʊ n y'a hɪ ma bɪ har ʊ.

13 A n malɛɛka bɪ k'a a hɪnka hɔ nɪŋŋə a har ʊ bɪ sa, an a dɪnda wɔɔ m, an n'a hɪrɛ, a ʊ: Gʊaa nyɔɔ Zoppee ʊ k'an a ka kʊ Sɪmɔɔn kʊ n so ra, n n a tɔ ka Pɪyɛɛr bɪ n bʊr.

14 A minno kʊ ŋ n'a kam ɪbɪɪ n bʊmbɔrɛ yɪ kan ɪ har gʊɔɔ kɪ bɪ dɪndarɛ ɪbɪɪ m.

15 Kʊ mɔɔ meerbaa bɪ sa bɪ, Sɛnt-Ɛspri zer ŋ la, amb'a a ba wɔɔ m a sɪŋŋɪda ʊ bɪ m.

16 Mɔɔ hɔ kʊ Zuuba a hɪ bɪ tɔ da m nɔ ʊ, a ʊ: Zaan hi batɛm ka denter, b'awɔɔ, awɔɔ batɛm sim Sɛnt-Ɛspri nɔ ʊ.

17 Kʊ Woso ganwʊrɛ deem ka gʊɔɔ nɔɔn duro ʊ ncɪnaaʊ amb'a a ka wɔɔ ʊ, dɔmɪm kʊ wɔɔ sɪra ka Zuuba Yeezuu Krista ʊ bɪ, nka m mɔɔ m kʊ m m ta Woso m tolle k'a b'a zi ba?»

18 Naa k'a a hı bı, gʊɔɔ wɔɔ heer a da, ŋn'a lɛ bɔm Woso ʊ, ŋ ʊ: «Woso heerlɔrlɛ k'a nı mısırbaa kam bı ka do vantɔɔ haay ʊ sɔ.»

Antıyɔs sokʊma cıntarɛ

19 Gʊɔɔ kʊ ŋ y'a si, ŋnı hısıga da fır kʊ ŋ y'a yı Etıyɛnnı garɛ kur bı, ŋ ta Fenisii ʊ kan Siipır kı, Antıyɔs kı ʊ. Ɲ bır Woso lemim bı pa dam gɔsı vanta m, kʊ zıufʊrɔ wɔɔ bɛɛ bala y.

20 Bı, Siipır zannɔ kan Sirɛnnı zannɔ kı gɔsınnɔ yı ŋ barla, kʊ ŋ lee ku Antıyɔs ʊ, ŋnı Zuuba Yeezuu lemim nyınta bı pa da grɛkkı zannɔ wɔɔ m sɔ.

21 Zuuba paŋŋa nyınta an nı kan ŋ kı, hallı gʊɔɔ kʊ ŋ sıra ka ŋn'a bɔ ŋnı zu Zuuba ʊ rɔ wɔɔ lɛ n'a dam la gʊta.

22 Zerizalɛm sırakarɛzannɔ wɔɔ mim naa do dındarɛ ma, n n Barnabas nyɔɔ Antıyɔs ʊ.

23 K'a lee ku, an Woso barka bı yı, an nı zi bam bı, a heer yı nyınta, an ŋ dʊndɔ haay, kʊ ŋ heer n gɔɔta an bır kan Zuuba kı kɔɔkɔɔ.

24 Nyınta a ʊ gʊaa tırga, Sɛnt-Ɛspri n a han kan sırakarɛ kı. Gʊɔɔ gʊta n zu Zuuba zaa ʊ.

25 Barnabas ta Tarsı ʊ k'a yaa a ka Sol ma.

26 A n aa a yı, an a gaa, an bʊr m Antıyɔs ʊ. Ɲ nı dɔɔraa deem ba kan kʊ kı, ŋn'ı zi bam sokʊma bı do ʊ, ŋn'ı hɔ dındam gʊɔɔ gʊta m. Antıyɔs ʊ n lɛɛ ka ʊ, n nı karındanyınɔ wɔɔ bir kristagʊɔɔ.

N Barnabas kan Sol kı nyɔɔ Zerizalɛm ʊ

27 Dɔmınnɔ wɔɔ duro ʊ bı, wosolɛsinnısorazannɔ a to Zerizalɛm ʊ, ŋnı ta Antıyɔs ʊ.

28 Ɲ gʊaa deem kʊ n n'a birm Agabus bı wuti, an a hı Sɛnt-Ɛspri paŋŋa m, a ʊ: nɔ gʊta n'a dam tara burə ʊ jilli. A nyınta ʊ denter, cir Kloodı dɔmım ʊ.

29 Karındanyınɔ wɔɔ n a cınta kan kʊ kı, gʊaa biyəə kan a wɔhɔ kı, k'a nyɔɔ a danyınɔ kʊ ŋ nı Zidee ʊ rɔ wɔɔ daahan minto.

30 Bı ŋ y'a ba, ŋnı Barnabas kan Sol kı bɔ ʊ, ŋnı ŋ nyɔɔ gʊɔɔgusinno wɔɔ ma kan daahan bı kı.

12

N Zakkı zɛ gər. N n Pıyɛɛr du lɔnnɔcɛ ʊ

1 Bı ma bı, cir *Hırɔɔdı a ka, ŋnı gʊɔɔ gɔsınnɔ kʊ ŋ nı zum Yeezuu ʊ rɔ wɔɔ gʊr, k'a fır ka ŋ ma.

2 A a ka, n n Zaan danyı Zakkı bı zɛ kargʊ m.

3 K'a dıga a zıufʊrɔ wɔɔ heer nyɔɔ mim naa do ma bı, a a ya, an a ka, ŋnı Pıyɛɛr nyasʊ. Nyınta a ʊ, bur kʊ n n nyʊnyɔɔ da ma *cibsa dɔmım ʊ.

4 K'a a ka, ŋn'a nyasʊ, ŋn'a du lɔnnɔcɛ ʊ bı, a a ka sʊrdaarɔ n dɔ ma gʊaa bueeresʊrdı, ŋn'a sinsim kʊ m si-si, k'a b'a dʊdɔ ka pakkı cenle kur gʊɔɔ lɛɛ.

5 Dɔmım kʊ Pıyɛɛr nı lɔnnɔcɛ ʊ bı, sokʊma bı y'a tɔŋ ʊ kan Woso yaadarɛ kı kʊsı-kʊsı a minto.

6 N Pıyɛɛr kʊsı baŋŋarɔ m hııya. A dɔ k'a nı mɛm kʊ Hırɔɔdı n a bɔ bı, gum bı do ʊ, Pıyɛɛr ı hinceem bam sʊrdaa hııya bire ʊ, sʊrdaarɔ nı dɔm lɔnnɔcɛ bı lɛ ma.

7 Lɛɛm bı, Zuuba malɛɛka sʊr zɛ, lɛɛgure n cɛ bı han haay. Malɛɛka bı n Pıyɛɛr zɛ pa-pa a boon ma, an a gu, a ʊ: «Wuti zɔɔ-zɔɔ!» Baŋŋarɔ wɔɔ n a hʊnhʊr Pıyɛɛr wɔrɔ wɔɔ ma.

8 Malɛɛka bɪ n a ya, an a hɪ m, a ʊ: «I hɔsoaʊ bɪ sa, ɪ so ɪ ʊ, k'ɪ ɪ kʊsɔrɔ wɔɔ da ʊ!» A n a ba maam. Malɛɛka bɪ n a ya, an a hɪ, a ʊ: «I zaba bɪ sa, ɪ da ɪ ra, k'ɪ zu mɔɔ ʊ!»
9 Pɪyɛɛr n bɔ, an zu a jɛ ʊ. B'a n a dɔ a ʊ, hɔ kʊ malɛɛka b'a ba bɪ, sɪra nɪ y, a ɪ dɪgam ma a ʊ makra awɔɔ yɪ.
10 Ŋ n lɛɛ ka, ŋnɪ cem lɛɛkarɛ bɪncɛ bɪ han kan a dɔmazannɔ kɪ, ŋn'a ya, ŋnɪ cem a hɪɪya hɔ bɪ han, ŋn'a lee ku pɔyaa cɛlɛ k'a nya kʊ bɪ rɛ bɪ ma. A n a gʊ a zím ŋ lɛɛ. Kʊ ŋ bɔ garga ra bɪ, ŋnɪ ta, ŋn'aa zada bɪ ku, lɛɛm bɪ, malɛɛka b'a gʊ Pɪyɛɛr ma.
11 Pɪyɛɛr hɔɔn n zer kɛɛrɛ. A n a hɪ, a ʊ: «Naa ma bɪ, mɔɔ dɔ kɛɛrɛ. Sɪra m, Zuuba a malɛɛka nyɔɔ, an bɪ mɔɔ bɔ Hɪrɔɔdɪ wɔ ʊ kan zɪɪfʊrɔ kɪ, kan hɔ haay kʊ zɪɪfʊrɔ wɔɔ a cɪnta k'a ba mɔɔ m bɪ kɪ.»
12 K'a hɔɔn bɪ zer bɪ, a a hʊr, an ta Zaan kʊ n so ra, n n a tɔ ka Markɪ bɪ da Maarii har ʊ. B'ʊ bɪ, gʊɔɔ gʊta nyɪnta b'ʊ, ŋn'ɪ yaa dam.
13 K'a cɛlɛ bɪ zɛ bɪ, Zibəənyɪlʊ k'a tɔ m Rode bɪ bʊr k'a bɪ dɪga a.
14 A Pɪyɛɛr leer dɔ, kan heernyɔɔ kɪ, cɛlɛ bɪ gʊrɛ tɔ bɔ a nɔ ʊ, an a wusigə an bra si, k'a yaa hɪ a ʊ, Pɪyɛɛr bʊr, an nɪ cɛlɛ ma.
15 Ŋ n a hɪ m, ŋ ʊ: «Ibɪɪ mim y'a wusigə ra?» A n gɔɔta, an n'a hɔ bɪ ra, a ʊ sɪra m. Ŋ n a hɪ, ŋ ʊ: A malɛɛka bɛɛ ra?
16 Pɪyɛɛr n gɔɔta, an nɪ cɛlɛ bɪ zɛm. Ŋ n kɔ ŋn'a gʊ, kʊ ŋ y'a yɪ bɪ, ŋ n zɛ kədə.
17 A n meer ba a wɔ m, a ʊ, ŋnɪ zɛ pi. Hɔ kʊ Zuuba a ba, an a bɔ lɔnnɔcɛ ʊ bɪ, a bɪ jɪsa an n'a dɪndarɛ ŋ nɪ, an b'a nyambʊr, a ʊ: «K'a ta, a yaa hɪ *Zakkɪ m kan danyɪnɔ wɔɔ kɪ.» A n bɔ, an ta bɪncɛ vanta ʊ.
18 Dɔmɪrɛ ma bɪ, tatʊr gʊta nyɪnta ʊ sʊrdaarɔ wɔɔ bire ʊ. Ŋ n a dɔ kʊ Pɪyɛɛr a ba lɔ y?
19 Hɪrɔɔdɪ n a ka, ŋn'a ka ma, bɪ ŋ n a yɪ y. A n a ka, ŋnɪ sʊrdaarɔ wɔɔ lar, an lɛ ka a ʊ, ŋnɪ ŋ zɪnzɛ. Bɪ jɛ ʊ bɪ, Pɪyɛɛr a to Zidee ʊ, an ta Sezaree ʊ, an aa gɔɔta b'ʊ dɔmɪm poore nɔ ʊ.

Hɪrɔɔdɪ zɛ

20 Hɪrɔɔdɪ heer wuti kan Tiir zannɔ kɪ, Sidɔn zannɔ kɪ. Brɔɔ n a lɛ ba deem, ŋnɪ bʊr k'a b'a yɪ. Ŋ n gʊaasɪbabaa da cirhar dɪgamazaa Blastus ma, ŋn'a zɛ kʊ ra, ŋnɪ bʊr k'a bɪ kʊ ma. Bala, ŋ kʊ bɪ hɔbɪrɛ bɪ, bɔ a nawʊm cir bɪ kʊ b'ʊ.
21 Dɔmɪm kʊ ŋ y'a bɔ ʊ bɪ k'a a ku bɪ, Hɪrɔɔdɪ a cirbəəhuu da a ra, an nyɪnta duu burə ʊ, an nɪ gʊtabaa meer bam kan gʊɔɔ wɔɔ kɪ,
22 ŋn'ɪ zee dam Hɪrɔɔdɪ mim ʊ, ŋ ʊ: «Woso leer n naa, gʊaa hɔ bɛɛ y!»
23 Lɛɛm bɪ, Zuuba malɛɛka Hɪrɔɔdɪ zɛ, k'a n a lɛ bɔ Woso ʊ bɪ minto. Mukuno n a bɪ, an ga.
24 Dɔmɪm bɪ do ʊ, Woso lemim y'a dam la, karɪndanyɪnɔ wɔɔ lɛ n n'a zum la.
25 Barnabas kan Sol kɪ kʊ ŋ y'a dɔ, ŋ ʊ, a zi bɪ ba an nya Zerizalɛm ʊ bɪ, ŋ y'a bɔ ŋn'ɪ tam Antɪyɔs ʊ. Ŋ Zaan kʊ n so ra ŋn'a tɔ ka Markɪ bɪ gaa kan a kɪ, ŋnɪ ta m.

13

Barnabas kan Sol kɪ nyɔɔrɛ

1 Sokʊma kʊ n y'a cɪnta Antɪyɔs ʊ bɪ, wosolɛsɪnnɪsorazannɔ ɪ nyɪnta b'ʊ kan karɪnsaambɔɔ kɪ: Barnabas, Sɪmɪnyɔɔ kʊ n n'a birm Nizɛɛr bɪ kɪ, Sirɛnnɪ Lusiyus kɪ, kan cir Hɪrɔɔdɪ Antipas nyɪbaa zukuuzaa Manayɛn kɪ, Sol kɪ.

2 Hindeem ʊ, kʊ ŋ nɪ yaa dam Zuuba m, ŋn'a lɛ kʊsɪm bɪ, Sɛnt-Ɛspri a
hɪ, a ʊ: «K'a Barnabas kan Sol kɪ bɔ ʊ a hɔ, zibəə kʊ mɔɔ ŋ bir ma bɪ
minto.»
3 Kʊ ŋ y'a lɛ kʊsɪ, ŋnɪ yaa da ŋn'a nya bɪ, ŋ y'a wɔ ka ŋ la, ŋnɪ ŋ da zaa
ra.

Barnabas kan Sol kɪ ta Siipɪr ʊ

4 Kʊ Sɛnt-Ɛspri ŋ nyɔɔ bɪ, Barnabas kan Sol kɪ zer Selesii ʊ, ŋnɪ da kɔɔlʊʊ
b'ʊ, ŋn'ɪ ta Siipɪr ʊ, kʊ m bɪ, hi m bɪr ma.
5 Kʊ ŋ lee ku Salamin ʊ bɪ, ŋ Woso lemim pa da zɪɪfʊrɔ sokʊmacɛrɔ ʊ.
Zaan nyɪnta kan ŋ kɪ, an n'a darɛ ŋ han.
6 Kʊ ŋ y'a da tara kʊ hi bɪr ma haay bɪ zi, ŋnɪ lee ku Pafɔs ʊ bɪ, ŋ
yaa nyɪsɪzaa deem zɛ ʊ. Ŋʊaarlɛsinnɪsorazaa m, zɪɪfʊ m, ŋn'a birm Bar-
Yeezuu.
7 A nyɪnta tara bɪ do lɛɛzaa Sɛrziyus Polus, k'a nyɪnta gʊaa hɔɔnzaa bɪ
jɪrmazannɔ wɔɔ barla. Tara bɪ lɛɛzaa bɪ m Barnabas kan Sol kɪ bir, bala,
a nyɪnta an a ŋʊa k'a Woso lemim bɪ ma.
8 Nyɪsɪzaa bɪ do kʊ n n'a birm Elimas, grɛkkɪ lemim bʊʊrɔzaa, bɪ n yɛ
ŋ nɪ y, an n'a kam ma k'a a ka kʊ tara bɪ lɛɛzaa bɪ bɪ sɪra ka y.
9 Sol kʊ n n'a birm Pol bɪ kʊ Sɛnt-Ɛspri a han b'ɪ dɪgam ma sɪɪ…,
10 an n'a hɪm nɪ, a ʊ: «Ɩbɪɪ k'ɪ hɔɔn bʊnyaa ka, kan ŋʊaarbaa kɪ bɪ,
Sʊtaana nyɪ ra, sɪra jɪm naa, ɪbɪɪ bɪ Zuuba zaa tɪrga bɪ zarlɛ tom na?
11 Ba Zuuba wɔ n n'ɪbɪɪ ra na: ɪbɪɪ y'ɪ bam bʊʊ dɔmɪm poore nɔ ʊ, ɪbɪɪ
b'ɪ yarɛ ɪ woso gure yɪ y.»
Lɛɛm bɪ, monsigə kan gunuu kɪ a ku ra, an n'a bɪrm lɛɛ haay ʊ, an n'a
kam gʊaa ma k'an a gaa.
12 Tara bɪ lɛɛzaa bɪ k'a naa yɪ bɪ, a a ba sɪrakarɛzaa, bala, Zuuba karɪnda
bɪ gasʊ a hɔɔn ʊ paan….

Pol meerbaa Pisidii Antɪyɔs ʊ

13 Pol kan a zukuuzannɔ wɔɔ kɪ a hʊr Pafɔs ʊ, ŋnɪ da kɔɔlʊʊ ʊ, ŋnɪ ta
Panfilii kʊ Pɛrzee ʊ. Bɪ, Zaan a gʊ ŋ ma, an a wusigə Zerizalɛm ʊ.
14 Ŋ n a hʊr Pɛrzee ʊ, ŋn'a zaa sa, ŋn'aa lee ku Pisidii Antɪyɔs ʊ. Ŋ n
gasʊ sokʊmacɛ ʊ *sabaa hinni ʊ, ŋnɪ nyɪnta.
15 Kʊ ŋ lɛrɔ kan wosolɛsinnɪsorazannɔ kɪ ciro karɪnda ba, ŋn'a nya bɪ,
sokʊmacɛ cinno wɔɔ a ka, ŋn'a hɪ ŋ nɪ, ŋ ʊ: «Ʊ danyɪnɔ, k'awɔɔ ɪ dʊndɔ
m k'a ka gʊɔɔ wɔɔ m, zaa ta ʊ!»
16 Pol n wuti, an a wɔ busu, a ʊ: «Israyɛl zannɔ kan awɔɔ k'a nɪ nyi bam
Woso m nɔ wɔɔ kɪ, k'a tʊr ka mɔɔ ma.
17 Wɔɔ do Israyɛl Woso bɪ wɔɔ zɪrɔ bɔ ʊ. Do k'a nyɪnta Eziptɪ ʊ bɪ, a a
da ra gʊta, bɪ, kan a wɔ paŋŋa kɪ, a a ka ŋnɪ bɔ,
18 a hɔbɪrɛ ka ŋ ʊ poohɔɔn ʊ dɔɔraa busi nɔ ʊ.
19 Bɪ jɛ ʊ bɪ, a do saanhɪna zɪnzɛ Kanaan kʊ ʊ, an a ka, ŋna so ŋ tararɔ
wɔɔ ʊ.
20 A ga kʊ ʊ naa haay a ba kan dɔɔraa zɔrsi busoor kɪ.
Bɪ kur bɪ, a dʊdɔkənno ka ŋ ʊ an ta, an wosolɛsinnɪsorazaa Sanwɛl ku.
21 Ŋ n cir yɛ, Woso n Bɛnzamɛn do gʊaa Kis nyɪ Sol ka ŋ ʊ. A cirbəə bɪrɛ
dɔɔraa busi ku.
22 Woso n wɔ saa bɪ ma, an Davɪd bɔ ʊ, an a ka ŋ ʊ k'an yɪ cir. A n a
kasɛtɪ ka b'ʊ, an n'a hɪrɛ, a ʊ: ‹Mɔɔ Zesee nyɪ Davɪd yɪ, mɔɔ heer gʊaa m,
an nɪ hɔ kʊ mɔɔ lɛ n taa haay bɪ bam.›
23 Amba Woso k'a ler bɔ bɪ, a Yeezuu bɔ Davɪd do nɔ ʊ k'an yɪ Israyɛl
bʊmbɔrɛzaa.

24 K'a n bʊr cına bı, Zaan lɛɛ ka an bı mimbʊnyaarɔ tore batɛm pa da
Israyɛl zannɔ m haay.
25 Zaan zibəə k'a bʊr an nı nyam bı, a a hı, a ʊ: Awɔɔ y'a hɔɔn dam a
ʊ, nka m mɔɔ nı? Gʊaa k'awɔɔ nı dɔm ma bı bɛɛ m mɔɔ nı y. Bı, gʊaa ı
zɛm mɔɔ kur, bı mɔɔ n m ga m, m a kʊsɔrɔ bar hʊr y.»
26 «M danyınɔ, Abraham donyınɔ, kan bɔɔ nı nyi bam Woso m awɔɔ
bire ʊ rɔ wɔɔ kı, bʊmbɔrɛ lemim naa do nyɔɔ n y'a ʊ wɔɔ minto.
27 Zerizalɛm zannɔ kan a cinno kı n Yeezuu dɔ y. Ŋ n
wosolɛsinnısorazannɔ lemim kʊ n n'a karında bam sabaa biyəə hinni
ʊ bı jı ma sɔ y. Bı, kʊ ŋ y'a nyasʊ, ŋn'a ka zɛ ma bı, ŋ y'a ka
wosolɛsinnısorazannɔ lemim bı n kʊ yı.
28 Kʊ ŋ n mim yı a gʊr zi an a ga zɛ m bı, ŋ y'a yɛ Pılatı han k'an a ka
kʊ n n'a zɛ gər.
29 Bı, kʊ ŋ hɔ kʊ n y'a gʊrsıra ba a minto bı ba an nya bı, gʊɔɔ a zer gɔ
bı ma, ŋn'a da yaa ʊ.
30 Bı, Woso a mım bɔ ʊ gəəno bire ʊ.
31 Bı, a a hınka dɔmım gʊta nɔ ʊ gʊɔɔ kʊ ŋ zu kʊ ʊ kan kı Galilee ʊ, ŋnı
ta Zerizalɛm ʊ rɔ wɔɔ m, brɔɔ m kasɛtızannɔ kɛɛrɛ gʊɔɔ lɛɛ.»
32 «Bı wɔɔ sɔ, lemim nyınta naa do, wɔɔ n'a pa darɛ awɔɔ m, lerbɔrɛ kʊ
Woso a bɔ wɔɔ zırɔ m bı,
33 Woso a ba wɔɔ mıŋŋɔɔ minto, wɔɔ k'ʊ nı ŋ nyınɔ bı minto, a Yeezuu
mım bɔ ʊ amb'a n y'a gʊrsıra ba laarɔ ci ʊ, laa hııya hɔ nɔ ʊ bı m:
Mɔɔ nyı n'ıbıı m,
her naa, mɔɔ n'ıbıı Zı.
34 Woso a mım bɔ ʊ gəəno bire ʊ, k'a b'a da ma, an vɔn y, a mıŋŋa y'a hı,
a ʊ:
Mɔɔ Davıd hɔɔmıŋŋɔɔ
kʊ ŋ nı ta ʊ paan… rɔ wɔɔ
karɛ awɔɔ ʊ.
35 Bı minto y'a ka, an n'a hım lɛɛ vanta ʊ laarɔ ci ʊ:
A b'a gʊaa mıŋŋa bı tore, an vɔn y.
36 Bala, Davıd k'a Woso zi bı ba a dɔmım ʊ bı, a bı ga, ŋn'a bir a zırɔ zi,
a mɛsim n vɔn.
37 Bı gʊaa kʊ Woso a mım bɔ ʊ bı, a mɛsim n vɔn y.
38 M danyınɔ, k'a dɔ mıŋŋa a ʊ, gʊaa bı do minto y'a ka mimbʊnyaarɔ
sugur pa n nı dam awɔɔ bire ʊ.
39 A mıŋŋa minto, gʊaa biyəə k'a nı sıra kaŋ ʊ bı, a y'a mimbʊnyaarɔ haay
sugur yırɛ, bı lɛ kʊ Moyiisi a ka bı b'a dam ma an a ka awɔɔ ʊ y.
40 K'a dundo a zi, kʊ hɔsı bı ba awɔɔ m amba hɔ kʊ wosolɛsinnısorazannɔ
a hı bı nı y. Ŋ y'a hı, ŋ ʊ:
41 K'a dıga a, sɔ gʊɔɔ m zannɔ,
k'a zɛ kədə, k'a nyaam!
Mɔɔ zi bam awɔɔ dɔmım ʊ,
zibəə m, awɔɔ n nı bısı kam ma,
baa kʊ gʊaa a dında awɔɔ m.»
42 Pol kan Barnabas kı kʊ ŋ bʊr ŋn'ı bɔm bı, ŋ y'a yɛ ŋ han gʊta, kʊ ŋ nı
so minno nɔɔn duro ra sabaa k'a nı zɛm bı ma.
43 Gʊɔɔ wɔɔ kʊ ŋ hısıga da bı, zıʊfʊrɔ gʊta kan do vantɔɔ gʊɔɔ kʊ ŋ nı
zum zıʊfʊrɔ wɔɔ lɛrɔ wɔɔ ʊ rɔ wɔɔ kı, Pol kan Barnabas kı da zaa ʊ. Sʊʊra
kʊ ŋ n'a bam bı, ŋ yı ŋ dʊndɔm, kʊ ŋ nı gɔɔta Woso barka nɔ ʊ.

Pol kan Barnabas k'ı do vantɔɔ zi

44 Sabaa k'a nya ʊ bɪ k'a ku bɪ, tara bɪ zannɔ haay a zɛ kʊ ra k'a a tʊr
ka Woso lemim ma.
45 Zɪɪfʊrɔ kʊ ŋ gʊɔɔ wɔɔ yɪ gʊta ncɪnaaʊ bɪ, jɪmbaa ŋ heer han, ŋn'ɪ Pol
meerbaarɔ wɔɔ nyɪ bʊmbɔŋ ʊ, ŋn'a sʊnsɔ wʊrɛ.
46 Pol kan Barnabas kɪ a heer ba kookoo, ŋn'a hɪ ŋ nɪ, ŋ ʊ: «Awɔɔ Woso
lemim b'a ga m, an lɛɛ ka, an hɪ awɔɔ m! K'awɔɔ kaanm Woso lemim bɪ
m bɪ, awɔɔ a mɪŋŋɔɔ dʊdɔ yar kan mɪsɪrbaa k'a nyarɛ ba ʊ bɪ kɪ, a hɪnka
a ʊ: awɔɔ lɛ baa k'a yɪ y. Kɛɛrɛ naa, ʊ wusigə wɔɔ nawʊm do vantɔɔ zi.
47 Bala, lɛ kʊ Zuuba a ka wɔɔ bɪ n naa:
Mɔɔ ɪbɪɪ bɔ ʊ
k'ɪ yɪ lɛɛgure do gʊta minto,
k'ɪ bʊmbɔrɛ ganwʊrɛ bɪ sa,
ɪ ta m durnya lɛ cɪnta jɪ ʊ.»
48 Kʊ ŋ minno nɔɔn duro ma bɪ, do vantɔɔ gʊɔɔ wɔɔ, kan heernyɔɔ kɪ, ŋ
y'a lɛ bɔm Zuuba Woso lemim ʊ. Bɪ, gʊɔɔ haay kʊ ŋ nɪ mɪsɪrbaa k'a nyarɛ
ba ʊ bɪ yɪm nɔ wɔɔ sɪra ka.
49 Zuuba lemim bɪ lee ku lɛɛ haay ʊ.
50 Zɪɪfʊrɔ wɔɔ n bɔkarɛ ŋn'ɪ lannɔ tɔzannɔ kʊ ŋ nɪ Woso daŋ ʊ paan…
rɔ wɔɔ nyʊnnyɔɔta kan tara gʊɔɔgusinno wɔɔ kɪ k'a fɪr ka Pol ma kan
Barnabas kɪ, k'a la ŋ la, kʊ ŋ nɪ bɔ a tara bɪ ra.
51 Brɔɔ n taanyisi gʊngʊ a gannɔ ma ŋ minto, ŋnɪ ta Ikonɪyɔm ʊ.
52 Kʊ karɪndanyɪnɔ wɔɔ nɪ, Sɛnt-Ɛspri kan heernyɔɔ kɪ ŋ heer han.

14

Pol kan Barnabas kɪ ta Ikonɪyɔm ʊ

1 Ikonɪyɔm ʊ bɪ, ŋ y'a ba am biisi hɔ bɪ m. Pol ta kan Barnabas kɪ, ŋn'aa
gasʊ zɪɪfʊrɔ sokʊmacɛ ʊ. Ŋ meerbaa b'a ka, gʊɔɔ gʊta kʊ ŋ nɪ zɪɪfʊrɔ kan
grɛkkɪrɔ kɪ n a ba sɪrakarɛzannɔ.
2 Bɪ, zɪɪfʊrɔ nɪŋŋoo kʊ ŋ n yɛ sɪrakarɛ bɪ ma rɔ wɔɔ do vantɔɔ gʊɔɔ wɔɔ
nyʊnnyɔɔta, ŋ heer nɪ busum kan danyɪnɔ wɔɔ kɪ.
3 Pol kan Barnabas kɪ gɔɔta b'ʊ tee…, ŋn'ɪ meer bam kan heerkoodəbaa
kɪ Zuuba minto. Zuuba a kasɛtɪ ka ŋ ʊ. Bala, a mɪŋŋa yɪ ŋ meerbaa sɪra
hɪnka, an a ka, ŋn'a da ma, ŋn'ɪ hoserlo bam kan makrarɔ kɪ.
4 Tara nɔ zannɔ wɔɔ n a jir lɛ hɪɪya: gɔsɪnnɔ nɪ kan zɪɪfʊrɔ wɔɔ kɪ,
gɔsɪnnɔ nɪ kan kristazibəəzannɔ wɔɔ kɪ.
5 Do vantɔɔ gʊɔɔ wɔɔ kan zɪɪfʊrɔ wɔɔ kɪ, a cinno kɪ, lɛ sa k'a zibəə
bʊnyaa ba kristazibəəzannɔ wɔɔ m, k'a ŋ gʊngʊɛɛn jaarɔ m.
6 Kʊ Barnabas kan Pol kɪ hɔ kʊ ŋ ʊ k'a ba bɪ dɔ bɪ, ŋ y'a si, ŋnɪ ta
Likawonii kʊrɔ ʊ, Listɪr kan Derbe kɪ, kan ŋ bɔlɛɛmarɔ kɪ.
7 B'ʊ sɔ bɪ, ŋ y'ɪ lemim nyɪnta bɪ pa darɛ.

Listɪr kʊ lʊgɔ waarɛ

8 Listɪr kʊ gʊaa deem n ta ʊ, a b'a dam ma an jɪm a gannɔ ra y. Yɪ a ʊ
lʊgɔbaa bɪ m, a n ta fɪɪgaa y.
9 Hindeem ʊ, an nyɪnta an n'a tʊr kam Pol meerbaa ma. Pol nɪ dɪgam
ma sɪɪ…. K'a yɪ a nɪ sɪrakarɛ m k'a laafɪɪ yɪ bɪ,
10 a a hɪ kan paŋŋa kɪ, a ʊ: «Wuti ɪ jɪm, ɪ gannɔ ra!» Gʊaa bɪ n wuti lɛ
deem, an nɪ tam.
11 Gʊɔɔ wɔɔ kʊ ŋ hɔ kʊ Pol a ba bɪ yɪ bɪ, ŋ y'a leer busu brama, ŋn'a
hɪm Likawonii lemim m, ŋ ʊ: «Wosoro y'a ba gʊɔɔ, ŋnɪ zer wɔɔ bire ʊ.»

12 Ŋ n'ı Barnabas birm ‹*Zes›, ŋn'ı Pol birm ‹*Hermɛs›, bala, a ı nyınta meerbaazaa.
13 Zes yaadarɛcɛ bı, pəŋŋə kʊ n y'a bır kʊ bı ma bı lɛ ma n ta ʊ. A mannıbər b'a ka ŋnı ta ŋʊannɔ m, ŋnı lɛɛrɔ waa, ŋn'a dında ŋ wer, ŋnı ta ŋ nı kʊ bı lɛ ma. A n a zɛ kʊ ra kan gʊɔɔ wɔɔ kı, k'a mannı ba.
14 Kristazibəəzannɔ Barnabas kan Pol kı kʊ ŋ mim naa do ma bı, ŋ heer a zar gʊta, ŋn'a huuro kınkaansʊm, ŋnı bra si, ŋn'ı tam gʊɔɔ wɔɔ zi kan zee kı.
15 Ŋ ʊ: «Gʊɔɔ ra, bɔ awɔɔ n'a bam naa? Wɔɔ, gʊɔɔ m wɔɔ m sɔ am awɔɔ hɔ bı m! Lemim nyınta kʊ wɔɔ n'a pa darɛ awɔɔ m naa, k'a wɔ saa hɔbaarɔ nıbıırɔ nɔɔn duro ma, k'a zu Woso k'an mısır, an brama da kan tara kı, higʊta kı kan hɔ haay k'an a nɔ ʊ bı kı b'ʊ.
16 Kʊ biisi bı nı, a do haay to, ŋn'ı zure a zaarɔ ʊ,
17 b'a hɔ mıŋŋa ba awɔɔ m, bala, a lahi ka awɔɔ ʊ, kan mɔsa kı, a hɔbırɛ ka awɔɔ ʊ, an n'awɔɔ heer nyɔɔm.»
18 Meerbaarɔ nɔɔn duro bʊraama ka gʊɔɔ wɔɔ ʊ. B'a n nyınta naanaa k'a gʊɔɔ wɔɔ da jım ʊ kʊ ŋ bı mannı bı ba y.
19 Bı jɛ ʊ bı, zııfʊrɔ y'a to Antıyɔs ʊ kan Ikonıyɔm kı, ŋnı bı gʊɔɔ wɔɔ nyʊnnyɔɔta. Ŋ n Pol gʊngʊɛɛn jaarɔ m, ŋn'a gıngaata, ŋnı bɔ m tara nɔ ʊ, ŋn'ı dıgam ma, ŋ ʊ, ga a ʊ.
20 Bı, karındanyınɔ wɔɔ kʊ ŋ y'a zɛ kʊ ra, ŋnı bır ma bı, a wuti, an gasʊ tara nɔ ʊ. Dɔ k'a mɛ bı, a a hʊr kan Barnabas kı, ŋnı ta Derbe ʊ.

Ŋ y'a wusigə Siirii Antıyɔs ʊ

21 Kʊ ŋ lemim nyınta bı pa da Derbe ʊ ŋnı karındanyınɔ yı gʊta bı, ŋ y'a bɔ, ŋnı bɔ Listır ʊ, Ikonıyɔm kan Pisidii Antıyɔs kı ʊ.
22 Ŋ karındanyınɔ wɔɔ heer yo, ŋnı ŋ dʊndɔ kʊ ŋ nı gɔɔta a sırakarɛ nɔ ʊ, ŋn'a hı, ŋ ʊ: «A a ga m, wɔɔ n fır yı gʊta, k'ʊ bɔkarɛ, ʊ gasʊ Woso cirbəə nɔ ʊ.»
23 Ŋ lɛɛzannɔ bɔ ʊ kristagʊɔɔ sokʊma biyəə nɔ ʊ, ŋnı yaarɔ da ŋn'a lɛ kʊsı, ŋnı yaa da lɛɛzannɔ wɔɔ tɔ ma, ŋnı ŋ da Zuuba kʊ ŋ sıra ka ʊ bı wɔ ʊ.
24 Ŋ bɔ Pisidii ʊ, ŋnı ta Panfilii ʊ,
25 ŋnı lemim nyınta bı pa da Pɛrzee ʊ, ŋnı cem, ŋnı ta Atalıyaa ʊ.
26 Ŋ n a to b'ʊ, ŋnı da kɔɔlʊʊ ʊ, ŋnı ta Antıyɔs ʊ, tara nıŋŋə kʊ ŋ y'a yɛ ʊ Woso han, k'a nı ŋ barka da ʊ zibəə kʊ ŋ y'a ba naa minto b'ʊ.
27 Kʊ ŋ lee ku bı, ŋ sokʊma bı bir, ŋnı hɔ haay kʊ Woso a da ŋ han ŋn'a ba bı dında ŋ nı, an lɛ da bı, hɔ kʊ Woso a ba, do vantɔɔ ŋn'a ba sırakarɛzannɔ bı.
28 Ŋ maasırɛ ba b'ʊ kan karındanyınɔ wɔɔ kı.

15

Bakʊmarɛ baŋŋʊ minto Antıyɔs ʊ

1 Gʊɔɔ gɔsınnɔ y'a to Zidee ʊ, ŋnı bı karında ba danyınɔ wɔɔ m, ŋ ʊ: «K'awɔɔ n gasʊ baŋŋʊ b'ʊ, a zu Moyiisi yınnıbayı zibəə b'ʊ, awɔɔ bı bʊmbɔrɛ yırɛ y.»
2 Mim naa do wuti bʊgʊr gʊta m kan bısıkarɛ kı gʊɔɔ wɔɔ kan Pol kı Barnabas kı bire ʊ. Danyınɔ wɔɔ n a cınta kʊ Pol kan Barnabas kı, gʊɔɔ gɔsınnɔ kı n ta Zerizalɛm ʊ kʊ ŋ n'aa kristazibəəzannɔ wɔɔ yı kan kristagʊɔɔ lɛɛzannɔ wɔɔ kı mim naa do minto.

3 Antɪyɔs kristagʊɔɔ sokʊma bɪ n dɪga ŋ zaa sarɛ mim ma. Ŋ bɔ Fenisii ʊ kan Samarii kɪ, ŋn'ɪ do vantɔɔ gʊɔɔ heerlʊrlɛ mim dɪndam, b'a yɪ heernyɔɔ gʊta kan ʊ danyɪnɔ wɔɔ kɪ haay.
4 Kʊ ŋ lee ku Zerizalɛm ʊ bɪ, sokʊma a nya ŋ zi, an ŋ si, kristazibəəzannɔ kan kristagʊɔɔ lɛɛzannɔ kɪ, ŋnɪ hɔ kʊ Woso a da ŋ han ŋn'a ba bɪ sa, ŋn'a dɪnda ŋ nɪ.
5 Farizɛɛnrɔ sɪrakarɛzannɔ wuti ŋn'a hɪ ŋ ʊ, a a ga m kʊ ŋ nɪ do vantɔɔ gʊɔɔ wɔɔ gasʊ baŋŋʊ ʊ, kʊ ŋ nɪ lɛ ka, kʊ ŋ nɪ zu Moyiisi lɛrɔ wɔɔ ʊ.

Bɪsɪ bɪ karɛ bʊmbɔ kʊ zi

6 Kristazibəəzannɔ wɔɔ kan kristagʊɔɔ lɛɛzannɔ wɔɔ kɪ a so kʊ ma, k'a dɪga mim naa do ma.
7 Kʊ ŋ bɪsɪ bɪ ka tee… bɪ, Pɪyɛɛr wuti an a hɪ, a ʊ: «M danyɪnɔ, awɔɔ dɔ a ʊ, a sɪŋŋɪda ʊ bɪ, Woso mɔɔ bɔ ʊ awɔɔ bire ʊ, kʊ do vantɔɔ gʊɔɔ m lemim nyɪnta bɪ ma mɔɔ lɛ m, kʊ ŋ n'a si.
8 Woso k'a heerlɔ wɔɔ dɔ bɪ, a kasɛtɪ ka ŋ ʊ, an Sɛnt-Ɛspri bɪ ka ŋ ʊ, amba a a ka wɔɔ ʊ bɪ m.
9 Woso n ŋ gʊ wɔɔ ma poore tɔkkɛ y, sɪrakarɛ minto y'a ka an ŋ heerlɔ wɔɔ sʊrgɔ.
10 Kɛɛrɛ bɪ, bɔ minto y'a ka, an nɪ Woso makra barɛ? A n nɪ mɔr gorezaa bɪ kam karɪndanyɪnɔ wɔɔ ra, bɪ wɔɔ zɪrɔ kan wɔɔ mɪŋŋɔɔ kɪ n a da ma, ʊ n'a busure?
11 Bɪ, wɔɔ si wɔɔ ʊ, Zuuba Yeezuu barka minto y'a ka wɔɔ n bʊmbɔrɛ yɪ, am ŋ hɔ bɪ m.»
12 Ŋ haay n zɛ pi, ŋn'a tʊr kam Pol kan Barnabas kɪ ma, brɔɔ nɪ hoserlo kan makrarɔ kɪ kʊ Woso a ka ŋ nɪ ba haay do vantɔɔ kʊ ʊ bɪ dɪndarɛ ŋ nɪ.
13 Kʊ ŋ y'a nya bɪ, Zakkɪ meerbaa bɪ si, a ʊ: «M danyɪnɔ, k'a tʊr ka mɔɔ ma.
14 Sɪmɪnyɔɔ hɔ kʊ Woso a ba a sɪŋŋɪda ʊ, k'a dɪga a do ma, a bɔ ʊ gʊɔɔ kʊ ŋ ba zɪɪfʊrɔ wɔɔ barla bɪ tɔ da wɔɔ nɔ ʊ.
15 Bɪ wosolɛsinnɪsorazannɔ yɛ bɪ ma sɔ, bala, n y'a gʊrsɪra ba Wosoci ʊ, n ʊ:
16 Bɪ jɛ ʊ bɪ, mɔɔ zɛm bɪ Davɪd har k'a a da bɪ banka m a dɔ,
zeero kʊ ŋ gɔɔta rɔ wɔɔ,
mɔɔ yɪ m yarɛ, m ŋ dɔ,
m ŋ jɪm brama.
17 Kʊ gʊɔɔ kʊ ŋ gɔɔta rɔ wɔɔ
n a ka Zuuba ma,
kan do vantɔɔ haay kʊ ŋ nɪ mɛm mɔɔ tɔ ma rɔ wɔɔ kɪ.
18 Zuuba ɪ naa hɪ, a y'a ka ŋnɪ hɔɔ nɔɔn duro dɔ biisi hɔɔ tee….
19 Bɪ minto y'a ka mɔɔ m hɔɔn da, mɔɔ ʊ, a n a ga m, wɔɔ n fɪr ka do vantɔɔ gʊɔɔ kʊ ŋ yɛ Woso ma rɔ wɔɔ ma y.
20 Ʊ ci ba ŋ ma, ʊ a hɪ ŋ nɪ, ʊ ʊ, ŋ bɪ *wosobaawɔnnɔ mannɪbarɛ sim sʊ y, ŋ bɪ jaan da y, ŋ bɪ hɔ gər sim sʊ, kan ma kɪ sɔ y.
21 Sɪra m, a dɔɔraa laatʊ, gʊɔɔ ɪ tara nɔ biyəə ʊ, ŋnɪ Moyiisi lɛrɔ karɪnda bam *sabaa hinni haay ʊ ŋ sokʊmacɛrɔ ʊ.»

N ci ba, n n a nyɔɔ gʊɔɔ kʊ ŋ bɪ zɪɪfʊrɔ wɔɔ ma

22 Kristazibəəzannɔ wɔɔ kan kristagʊɔɔ lɛɛzannɔ wɔɔ kɪ, sokʊma bɪ kɪ, a cɪnta k'a gʊɔɔ bɔ ʊ a barla a ŋ nyɔɔ kan Pol kɪ Barnabas kɪ Antɪyɔs ʊ. Nyɪnta a ʊ Ziidi kʊ n n'a birm Barsabas, kan Silas kɪ, gʊɔɔ m, ŋ nɪ daʊrɛ m danyɪnɔ wɔɔ bire ʊ.

23 Ŋ n ci naa do ka ŋ ʊ:
«Kristazibəəzannɔ kan kristagʊɔɔ lɛɛzannɔ kɪ, ʊ danyɪnɔ kɪ ɪ yaa darɛ
a danyɪnɔ do vantɔɔ kʊ ŋ nɪ Antɪyɔs ʊ kan Siirii kɪ, Silisii kɪ rɔ wɔɔ m.
24 Wɔɔ ma ŋ ʊ, wɔɔ gʊɔɔ gɔsɪnnɔ ɪ b'awɔɔ wʊnwar kʊ ma, ŋn'awɔɔ
heer zar, ŋnɪ dabɔʊ da awɔɔ ma kan a meerbaarɔ kɪ, bɪ wɔɔ n ŋ nyɔɔ y.
25 Wɔɔ ʊ lɛ ba deem, ʊ a cɪnta k'ʊ gʊɔɔ bɔ ʊ, ʊ ŋ nyɔɔ kan ʊ gʊaasɪbɔɔ
paan…rɔ Barnabas kan Pol kɪ.
26 Gʊɔɔ m, ŋn'a mɪsɪrbaa ka zɛ ma, Zuuba Yeezuu Krista tɔ ma.
27 Bɪ minto y'a ka, wɔɔ n nɪ Ziidi kan Silas kɪ nyɔɔrɛ awɔɔ ma, kʊ ŋ nɪ
bɪ minno nɔɔn duro hɪ awɔɔ m a lɛ m.
28 Sɛnt-Ɛspri kan wɔɔ mɪŋŋɔɔ kɪ, wɔɔ ʊ hɔɔn da, ʊ ʊ, a n a ga m, k'ʊ ʊ
ya, ʊ mɔr gorezaa vanta ka awɔɔ ra, kʊ mim pakrarɔ nɔɔn duro bɛɛ y:
29 A bɪ wosobaawɔnnɔ mannɪbarɛ sim sʊ y, kan ma kɪ, hɔɔ gəəro kɪ, b'a
bɪ jaan da sɔ y. K'awɔɔ zu naa haay ʊ, awɔɔ ba mɪŋŋa. Woso y'a darɛ a
han.»
30 Gʊɔɔ kʊ n yɪ ŋ bɔ ʊ rɔ wɔɔ, a leer so, ŋn'a hʊr, ŋnɪ ta Antɪyɔs ʊ, ŋn'aa
gʊɔɔ wɔɔ so kʊ ma, ŋnɪ ci bɪ ka ŋ ʊ.
31 Ci bɪ karɪnda bɪ barɛ ŋ heer nyɔɔ, kʊ ŋ dʊndɔrɛ ncɪnaaʊ yɪ bɪ minto.
32 Ziidi kan Silas kɪ kʊ ŋ nɪ wosolɛsinnɪsorazannɔ wɔɔ, ŋ danyɪnɔ wɔɔ
dʊndɔ kan meerbaarɔ kɪ, ŋnɪ ŋ paŋŋa da ra.
33 Ŋ gɔɔta b'ʊ dɔmɪm poore, danyɪnɔ wɔɔ n bɪ zaa ka ŋ ʊ, ŋn'a bɔ ŋnɪ
ta gʊɔɔ kʊ ŋ yɪ nyɔɔ rɔ wɔɔ zi.*
35 Kʊ Barnabas kan Pol kɪ nɪ, ŋ gɔɔta Antɪyɔs ʊ, ŋn'ɪ hɔ dɪndarɛ, ŋn'ɪ
Zuuba lemim nyɪnta bɪ pa dam kan gʊɔɔ gʊta kɪ sɔ.

N Pol kan Silas kɪ nyɔɔ

36 K'a yɪ poore bɪ kur bɪ, Pol a hɪ Barnabas m, a ʊ: «Ʊ ʊ wusigə, ʊ aa
dɪga ʊ danyɪnɔ wɔɔ ma kʊ biyəə kʊ wɔɔ Zuuba lemim nyɪnta pa da ʊ b'ʊ.
K'ʊ dɪga a kʊ ŋ y'a bam lɔ gɛ.»
37 Barnabas n a ŋʊa k'a Zaan kʊ n n'a birm Markɪ bɪ gaa a ta m.
38 Bɪ, Pol n yɛ k'a gaa y, bala, a nyɪnta an nɪ zum kʊ ʊ kan ŋ kɪ, an a gʊ
ŋ ma Panfilii ʊ, a n a ya, an zi ba kan ŋ kɪ y.
39 Ŋ bɪsɪ ka kan kʊ kɪ maam-maam, bɪsɪ bɪ n bɪ ŋ gʊngʊ kʊ ma gʊaa
biyəə n ta a lɛ, a lɛ. Barnabas Markɪ gaa, an da kɔɔlʊʊ ʊ an ta Siipɪr ʊ.
40 Pol n Silas gaa, danyɪnɔ wɔɔ n yaa da, kʊ Zuuba n a barka ka ŋ ʊ. Ŋ
n cem.
41 Pol bɔ Siirii kan Silisii kɪ kʊrɔ ʊ, an nɪ kristagʊɔɔ sokʊmarɔ wɔɔ paŋŋa
dam la.

16

Timote a zɛ kʊ ra kan Pol kɪ Silas kɪ

1 Pol kan Silas kɪ ta ŋn'aa lee ku Derbe ʊ, ŋnɪ cem ŋnɪ ta Listɪr ʊ.
Karɪndanyɪ deem n nɪ b'ʊ, a tɔ m Timote, a da bɪ zɪɪfʊ m, an a ba
sɪrakarɛzaa, a zɪ bɪ grɛkkɪ m.
2 A danyɪnɔ kʊ ŋ nɪ Listɪr ʊ kan Ikonɪyɔm kɪ rɔ wɔɔ y'a lɛ bɔrɛ a tɔ ʊ.
3 Pol n a ŋʊa k'a gaa. A n a gaa, an a gasʊ baŋŋʊ ʊ zɪɪfʊrɔ kʊ ŋ nɪ b'ʊ
rɔ wɔɔ minto, bala, ŋ haay a dɔ, ŋ ʊ, a zɪ bɪ grɛkkɪ m.
4 Tara nɔ rɔ kʊ ŋ nɪ bɔrɛ ŋ ʊ rɔ wɔɔ, ŋ yɪ lɛrɔ kʊ Zerizalɛm
kristazibəəzannɔ wɔɔ a cɪnta kan kristagʊɔɔ lɛɛzannɔ wɔɔ kɪ bɪ hɪrɛ ŋ
nɪ, ŋn'a yɛrɛ ŋ han kʊ ŋ nɪ zu ŋ ʊ mɪŋŋa.

* **15:33 15.33** Ci gɔsɪnnɔ ɪ naa daŋ ʊ: Silas a hɔɔn da an gɔɔta, Ziidi n cem a deem.

5 Kristagʊɔɔ sokʊmarɔ wɔɔ sırakarɛ paŋŋa n'a dam la, ŋ lɛ n'a dam la
dɔmım bıyəə.

N Pol bir Masedʊan ʊ

6 Pol kan Silas kı bɔ Frizii ʊ kan Galasii kı, Sɛnt-Ɛspri n a ta ŋ nı tolle,
kʊ ŋ bı lemim bı pa da Azii ʊ y.
7 Kʊ ŋ lee ku Mizii jireyaa ʊ bı, ŋ y'a ŋʊa k'a ta Bitinii ʊ, bı, Yeezuu Ɛspri
bı ŋ da jım ʊ.
8 Ŋ n cem, ŋnı bra Mizii ʊ, ŋn'aa lee ku Trowas ʊ.
9 Gum deem ʊ, Pol Woso hɔhınkarɛ yı: Masedʊan gʊaa deem y'a hınka
m, an jım brama, an n'a wɔ zınzɛm nı, a ʊ: «Bʊr Masedʊan ʊ, ıbıı ı da
wɔɔ han!»
10 Pol hɔhınkarɛ bı yırɛ jɛ ʊ bı, wɔɔ wuti zɔɔ-zɔɔ k'ʊ ta Masedʊan ʊ,
bala, wɔɔ si wɔɔ ʊ Woso n nı wɔɔ birm kʊ aa lemim nyınta pa da b'ʊ.

Lidii batɛm sire Filipii ʊ

11 Da kʊ wɔɔ ʊ kɔɔlʊʊ ʊ Trowas ʊ bı, wɔɔ ta tırga kan Samotrası kı. A
dɔ k'a mɛ bı, wɔɔ ta Neyapolis ʊ.
12 Ʊ ʊ to b'ʊ, ʊ ta Filipii ʊ, ʊ gam ma, Masedʊan kʊrɔ haay tara nɔ gʊta
m bı. A gʊɔɔ wɔɔ n a so a mıŋŋa ʊ am Rɔm zannɔ paan…rɔ wɔɔ hɔ bı m.
Wɔɔ dɔmım poore ba tara nɔ bı do ʊ.
13 *Sabaa hinni ʊ, wɔɔ bɔ tara nɔ ʊ, ʊ ta bɔrkɔ lɛ ra. Bıncɛ bı do ʊ bı,
wɔɔ ʊ hɔɔn da, ʊ ʊ, yaadarɛ bıncɛ nyıntam b'ʊ. Kʊ wɔɔ nyınta bı, wɔɔ
Yeezuu mim dında kan lannɔ kʊ ŋ y'a so kʊ ma b'ʊ rɔ wɔɔ kı.
14 Ŋ gʊaa deem k'a tɔ m Lidii, garhuuro hɛɛrɛzaa m, bı nyınta, an n'a
tʊr kam wɔɔ ma. Tıyatıır kʊ nyı m, an nı Woso daŋ ʊ. Zuuba a heer gʊ
k'an bʊr a ma, an a tʊr ka Pol meerbaa bı ma.
15 K'a batɛm si bı, a mıŋŋa kan a har gʊɔɔ kı bı, a a yɛ wɔɔ han, an n'a
hırɛ, a ʊ: «K'awɔɔ y'a hɔɔn darɛ a ʊ, mɔɔ ı zum Zuuba ʊ, k'a bʊr, a bı
wʊta mɔɔ har ʊ.» A n ma wɔɔ ma, wɔɔ n kɔ ʊ yɛ.

N Pol nyasʊ Filipii ʊ

16 Hindeem ʊ, wɔɔ nı tam yaadarɛ bıncɛ ʊ, lʊpoo n bı wɔɔ zɛ ʊ, lɔ m,
bʊʊrɔzaa m. A wɔ bı kure ı busoo karɛ a zuubɔɔ wɔɔ ʊ.
17 A n nı zum wɔɔ jɛ ʊ, Pol kan wɔɔ kı, an nı zee darɛ, a ʊ: «Gʊɔɔ nɔɔn
duro Woso k'a lɛ da haay zibəənyınɔ m. Bʊmbɔrɛ zaa ŋ n'a pa darɛ awɔɔ
m.»
18 A ba a ʊ, ncınaaʊ dɔmım gʊta nɔ ʊ. Pol n bı kɔ, an a bɔ, an a hı zinə
bı m, a ʊ: «Yeezuu Krista tɔ ma, mɔɔ lɛ ka ıbıı ʊ: bɔ lʊ naa do mɛ ʊ!»
Lɛɛm bı, a bɔ a mɛ ʊ.
19 A zuubɔɔ wɔɔ kʊ ŋ y'a yı a busoo bı yırɛ n a zɛ ra bı, ŋ Pol nyasʊ kan
Silas kı, ŋnı ŋ gıngaata, ŋnı ta ŋ nı daası ʊ, jıtannɔ taa.
20 Brɔɔ n ŋ gaa, ŋn'aa ŋ hınka dʊdɔkənno m, ŋ ʊ: «Gʊɔɔ nɔɔn duro nı
wɔɔ kʊ naa nyankʊrɛ. Zııfʊrɔ m.
21 Ŋ nı hɔ k'a bır zum wɔɔ Rɔm zannɔ lɛrɔ ʊ bı dındam.»
22 Zamaa n wuti nyaa m kan Pol rɔ kı. Dʊdɔkənno wɔɔ n lɛ ka, ŋnı ŋ
huuro bʊmbɔ ŋ ma, ŋnı ŋ zɛ madıırɔ m.
23 Ŋ zɛ kʊ ŋ y'a ʊ gʊta bı, ŋ bɔkarɛ, ŋnı ŋ du lɔnnɔcɛ ʊ. Ŋ n lɛ ka lɔnnɔcɛ
dɔmazaa b'ʊ kan dıga ŋ ma mıŋŋa.
24 Gʊaa kʊ ŋ lɛ naa do ka ʊ bı, a yı ŋ du cɛnɔzaa b'ʊ, an ŋ da gɔ ʊ.
25 Dibsir k'a da bı, Pol kan Silas kı ı yaa dam, ŋn'ı Woso lɛbɔʊrɛ laa lɔm,
lɔnnɔ vantɔɔ wɔɔ n'a tʊr karɛ ŋ ma.

26 Tara n nyiŋŋə lɛ deem, a nyiŋŋəre bɪ paŋŋa n cɛ jɪr bɪ yinyi. Cɛ bɪ
lɛrɔ wɔɔ haay n gʊngʊ lɛɛm, lɔnnɔ wɔɔ haay baŋŋarɔ wɔɔ n sur pəŋŋə
bɪ ma.
27 Lɔnnɔcɛ dɔmazaa bɪ n wuti hinceem ma, a lɔnnɔcɛ lɛrɔ wɔɔ yɪ ŋn'ɪ
gʊm, a hɔɔn ʊ bɪ lɔnnɔ wɔɔ a si ŋ y'a ʊ. A n a kargʊ gaa ʊ, k'a a mɪŋŋa
zɛ m.
28 Pol n zee da kan paŋŋa kɪ, a ʊ: «ɪ bɪ hɔsɪ ba ɪ mɪŋŋa nɪ y. Wɔɔ haay
ta ʊ.»
29 Lɔnnɔcɛ dɔmazaa bɪ n sɛ yɛ, an bra si, an gasʊ, an aa sʊnta Pol kan
Silas kɪ taa mɛhinkə m.
30 A n ŋ gaa, an bɔ ŋ nɪ garga ra, an n'a hɪrɛ ŋ nɪ, a ʊ: «Gʊɔɔ ra, mɔɔ
y'a bam lɔ kʊ m bʊmbɔrɛ yɪ?»
31 Ŋ n a nyɪ bɔ nʊ, ŋ ʊ: «Sɪra ka Zuuba Yeezuu ʊ, ɪ bʊmbɔrɛ yɪm, ɪbɪɪ
kan ɪ har gʊɔɔ kɪ.»
32 Ŋ n Zuuba lemim bɪ dɪnda m, kan gʊɔɔ haay kʊ ŋ n'a har ʊ rɔ wɔɔ kɪ.
33 Lɔnnɔcɛ dɔmazaa bɪ n ŋ gaa gunuu ʊ b'ʊ lɛɛm, k'a yaa ŋ nyinno sʊrgɔ.
Wakatɪ bɪ do ʊ sɔ bɪ, a batɛm si kan a har gʊɔɔ kɪ haay.
34 A n ŋ gaa, an ta ŋ nɪ a cɛ ʊ, an hɔbɪrɛ ka ŋ ʊ, an n'a heer nyɔɔm kan
a har gʊɔɔ wɔɔ kɪ, k'a sɪra ka Woso ʊ bɪ tɔ ma.
35 Dɔ k'a mɛ bɪ, dʊdɔkənno wɔɔ a dɔmazannɔ nyɔɔ kʊ ŋ n'aa a hɪ lɔnnɔcɛ
dɔmazaa bɪ m, kan wɔ saa gʊɔɔ wɔɔ ma.
36 Lɔnnɔcɛ dɔmazaa bɪ n mim naa do hɪ Pol m, a ʊ: «Dʊdɔkənno wɔɔ
nyɔɔ da, ŋ ʊ, ŋnɪ wɔ saa awɔɔ ma. Ncɪnaaʊ bɪ, k'a bɔ a doo kan laafɪɪ kɪ.»
37 Bɪ Pol a hɪ, a ʊ: «Ŋ y'a ka, ŋnɪ wɔɔ zɛ zamaa bire ʊ, bɪ ŋ n wɔɔ dʊdɔ
ka y, wɔɔ kʊ wɔɔ n Rɔm zannɔ, ŋn'a ka, ŋnɪ wɔɔ du lɔnnɔcɛ ʊ. Ŋ n bɔkarɛ,
ŋn'a ŋʊam k'a a kʊna, a wɔɔ bɔ. Bɪ bɪ kʊ yɪrɛ y. Ŋ n bʊr a zim, ŋnɪ bɪ
wɔɔ bɔ.»
38 Gʊɔɔ wɔɔ n a wusigə, ŋn'aa naa haay hɪ dʊdɔkənno wɔɔ m, nyibəə
n gasʊ ŋ ʊ, kʊ y'a hɪ ŋ nɪ, ŋ ʊ Rɔm zannɔ n a mɪ bɪ minto.
39 Ŋ n bʊr, ŋnɪ bɪ sugur yɛ ŋ han, ŋnɪ ŋ bɔ, ŋn'a yɛ ŋ han, kʊ ŋ nɪ bɔ
tara bɪ nɔ ʊ.
40 Kʊ ŋ bɔ lɔnnɔcɛ ʊ b'ʊ bɪ, Pol kan Silas kɪ ta, ŋn'aa Lidii yɪ, ŋnɪ danyɪnɔ
wɔɔ yɪ ŋnɪ ŋ heer ba kookoo, ŋnɪ cem.

17

Pol ta Tesaloniki kan Beree kɪ ʊ

1 Ŋ bɔ Anfipolis ʊ kan Apolonii kɪ, ŋn'aa lee ku Tesaloniki ʊ. Zɪɪfʊrɔ
wɔɔ sokʊmacɛ n nɪ b'ʊ.
2 Amb'a tɪr a ba biisi bɪ, Pol ta, an aa ŋ yɪ, an sʊʊra ba kan ŋ kɪ *sabaa
hinni ʊ, an a ta kʊ rɛ gallɛm kaakʊ, an nɪ Wosoci bɪ
3 bɔrɛ ŋ nɪ kʊ zi, a ʊ Krista a ga m, an fɪr yɪ, an ga, an a mɪm bɔ ʊ gəəno
bire ʊ. A n n'a hɪrɛ, a ʊ: «Krista kʊ mɔɔ n'a pa darɛ awɔɔ m bɪ, Yeezuu
m.»
4 Zɪɪfʊrɔ gɔsɪnnɔ yɛ, ŋn'a zɛ kʊ ra kan Pol kɪ Silas kɪ, kan grɛkkɪrɔ kʊ ŋ
nɪ Woso daŋ ʊ rɔ wɔɔ kɪ gʊta, kan lannɔ tɔzannɔ kɪ gʊta.
5 Zɪɪfʊrɔ wuti kan jɪmbaa heerbusu kɪ, ŋnɪ gʊɔɔ nɪbɪɪrɔ gaa zaa bire ʊ,
ŋn'a ka tara bɪ gʊɔɔ wɔɔ n yar, ŋnɪ taranɔ bɪ nya kʊ rɛ. Ŋ n ta Zasɔn har
ʊ, ŋn'a kam Pol ma kan Silas kɪ, k'a ŋ gaa a ta ŋ nɪ gʊɔɔ wɔɔ taa.
6 Kʊ ŋ n ŋ yɪ bɪ, ŋ Zasɔn gaa kan danyɪnɔ gɔsɪnnɔ kɪ, ŋnɪ ta ŋ nɪ
dʊdɔkənno taa, ŋn'ɪ zee darɛ, ŋ ʊ: «Gʊɔɔ nɔɔn duro nɪ durnya bɪ dam,
ŋnɪ cem ŋnɪ bʊr naa ʊ kɛɛrɛ,

7 Zasɔn n ŋ si a har ʊ. Ɲ haay kaanm Rɔm cir lɛ m, ŋ ʊ, cir vanta n ta ʊ,
a tɔ m Yeezuu.»
8 Zeero nɔɔn duro gʊɔɔ wɔɔ da bɔ ʊ, kan dʊdɔkənno wɔɔ kɪ,
9 ŋnɪ busoo si Zasɔn kan danyɪnɔ wɔɔ kɪ han, ŋn'a cɪnta, ŋnɪ bɔkarɛ,
ŋnɪ wɔ saa ŋ ma.

N Pol kan Silas kɪ si mɪŋŋa Beree ʊ

10 Lɛɛm bɪ, danyɪnɔ wɔɔ a ka Pol kan Silas kɪ n cem kan Beree kʊ kɪ
gunuu ʊ. Kʊ ŋ lee ku bɪ, ŋ ta zɪɪfʊrɔ sokʊmacɛ ʊ.
11 Zɪɪfʊrɔ kʊ ŋ nɪ b'ʊ rɔ wɔɔ mɪŋŋa, an lɛ da Tesaloniki zannɔ wɔɔ ra.
Ɲ lemim bɪ si kan a heer kɪ haay. Dɔmɪm haay, ŋ yɪ dɪgam Wosoci b'ʊ, k'a
dɪga a hɔ kʊ ŋ n'a hɪm bɪ sɪra m gɛ.
12 Gʊta a ba sɪrakarɛzannɔ ŋ bire ʊ kan grɛkkɪ lannɔ tɔzannɔ kɪ,
gʊɔɔyaarɔ kɪ gʊta.
13 Tesaloniki zɪɪfʊrɔ wɔɔ kʊ ŋ y'a ma, ŋ ʊ, Pol ɪ Beree ʊ an nɪ Woso
lemim pa dam bɪ, ŋ lee ku b'ʊ, k'a a ya, a gʊɔɔ nyʊnnyɔɔta.
14 Danyɪnɔ wɔɔ n a ba zɔɔ, ŋnɪ Pol da zaa ra an ta kan higʊta bɪ lɛ ra
kɪ, bɪ ma bɪ, Silas kan Timote kɪ gɔɔta b'ʊ.
15 Gʊɔɔ kʊ ŋ Pol da zaa ʊ rɔ wɔɔ a gaa ŋnɪ ta m Atɛnnɪ ʊ, ŋn'a wusigə
kan Pol lɛ kɪ, kʊ Silas kan Timote kɪ n a jɪ sa zɔɔ-zɔɔ.

Pol ɪ Atɛnnɪ ʊ

16 Pol k'a nɪ dɔrɛ ŋ ma Atɛnnɪ ʊ bɪ, a heer a zar kan *wosobaawɔnnɔ kʊ
ŋ nɪ tara bɪ nɔ ʊ, ŋnɪ ŋ daŋ ʊ rɔ wɔɔ kɪ minto.
17 A n gasʊ sokʊmacɛ deem ʊ, an nɪ meer bam kan zɪɪfʊrɔ wɔɔ kɪ, kan
gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ Woso daŋ ʊ rɔ wɔɔ kɪ, dɔmɪm haay daasɪrɔ ʊ, a y'a bam kan
gʊaa haay k'a nɪ zɛm bɪ kɪ.
18 Hɔɔnkamazannɔ, Epikiriyɛɛnrɔ kan Stoyisɛɛnrɔ* kɪ, nyɪnta b'ʊ ŋn'ɪ
sʊʊra bam kan kɪ. Gɔsɪnnɔ n'a hɪrɛ, ŋ ʊ: «Para-paradarɛzaa naa do ʊ lɔ?»
Gɔsɪnnɔ ʊ: «Wosoro daarɔ an nɪ ŋ pa darɛ!» Kʊ sɪra nɪ, Pol ɪ Yeezuu pa
dam, kan a mɪmbɔʊrɛ kɪ.
19 Ɲ n a nyasʊ k'a ta m ci kʊ n n'a birm Arewopaazɪ bɪ mim ʊ. Ɲ n a hɪ,
ŋ ʊ: «Ibɪɪ ɪ da ma, ɪ karɪnda daa k'ɪbɪɪ n'a bam naa jɪ dɪnda wɔɔ n na?
20 Bala, ɪbɪɪ ɪ minno daarɔ dɪndam wɔɔ m, bɪ y'a ka wɔɔ lɛ n taa k'ʊ ŋ
jɪ dɔ.»
21 Atɛnnɪ zannɔ wɔɔ kan saanarɔ kɪ bɪr hɔsɪ bam, kʊ minno daarɔ
dɪndarɛ kan a tʊr ka ma kɪ bɛɛ y.
22 Pol n jɪm brama Arewopaazɪ ʊ b'ʊ, a ʊ: «Atɛnnɪ zannɔ, dɪga kʊ mɔɔ
nawʊm awɔɔ ma naa, sɪrakarɛzannɔ gʊtɔɔ n'awɔɔ m.
23 Kʊ mɔɔ m da awɔɔ kʊ bɪ zi bɪ, hɔ haay k'a n'awɔɔ yaadarɛ mɔr bɪ,
mɔɔ yɪ. Mɔɔ yɪ, n n a gʊrsɪra ba mannɪduu niŋŋə ma ncɪnaaʊ: ‹Woso kʊ
gʊaa n a dɔ minto.› Hɔ k'awɔɔ n'a daŋ ʊ, b'awɔɔ n a dɔ bɪ, bɪ mɔɔ bʊr kʊ
m b'a pa da awɔɔ m naa.
24 Woso k'a durnya da, kan hɔ haay k'a n'a nɔ ʊ bɪ kɪ, a m brama kan
tara kɪ Zuuba. A bɪr gasʊm wosocɛrɔ kʊ gʊɔɔ a dɔ a wɔ m nɔ wɔɔ nɔ ʊ y.
25 Hɔsɪ zibəə ba ma y. A bɪr a kam ma kʊ gʊaa n a da a han hɔ niŋŋə
ma y. Bala, a n nɪ mɪsɪrbaa, hoonsi, kan hɔ haay kɪ kam gʊaa haay ʊ.
26 K'an gʊaa deem mɛ kɪ, a do haay da kʊ ŋ nɪ bɪr tara burə lɛɛ haay ʊ.
A dɔmɪnnɔ bɔ kʊ zi gʊɔɔ minto, kan ŋ tararɔ jirə kɪ,

---

* **17:18 17.18** Epikiriyɛɛnrɔ: gʊɔɔ kʊ ŋ n'a kam durnya nyɪntabaa ma rɔ wɔɔ m brɔɔ. Ɲ n'a hɪm
sɔ, ŋ ʊ, Hɔsɪ bɛɛ y'a so durnya b'ʊ y. Hɔ haay bɪ, ba an nawʊm bala. Stoyisɛɛnrɔ: gʊɔɔ kʊ ŋ yɛ
mim kʊsɪ ma rɔ wɔɔ m brɔɔ. Ɲ n'a kam ma, k'a hɔ k'a so durnya ʊ jilli bɪ dɔ.

27 kʊ ŋ n'a da ma, ŋn'a wɔ dında, ŋn'a ka Woso ma, gɛɛ ŋ y'a yım gɛ, an
bɔkarɛ a bı laatʊ wɔɔ gʊaa biyəə ma y.
28 Bala,
A mıŋŋa zi wɔɔ mısırbaa n ta ʊ, ʊ nı tarɛ, ʊ nı meeyaa m.
Amba awɔɔ gʊrsırabənno gɔsınnɔ a hı bı m: ‹A dogʊɔɔ m wɔɔ m.›
29 Kʊ Woso dogʊɔɔ m wɔɔ m bı, wɔɔ n ʊ ga m, ʊ ʊ hɔɔn da, ʊ ʊ, Woso bı
sarma nı, gɛɛ wanzurfu, gɛɛ jaa kʊ gʊaa a banka, an a bɔ ʊ a hɔɔn ʊ bı
nı y.
30 Bı, Woso n a ya, an nı dıgam dɔmım kʊ gʊɔɔ wɔɔ nı badɔ nɔ ʊ bı ma
y. A y'a hırɛ ŋ nı kɛɛrɛ, kʊ ŋ haay n a bɔ a mimbʊnyaarɔ ʊ bıncɛ haay ʊ.
31 A dɔmım deem bɔ ʊ, an a cınta, kʊ gʊaa k'a bɔ ʊ bı n bı durnya dʊdɔ
ka kan sıra kı. Bı, a a kasɛtı hınka gʊɔɔ haay m, an a mım bɔ ʊ gəəno
bire ʊ.»
32 Gəəno mımbɔʊrɛ mim kʊ ŋ b'a ma bı, gɔsınnɔ ı yaa wʊm Pol ma,
nıŋŋoo n n'a hırɛ, ŋ ʊ: «K'ʊ mim naa do minto m, wɔɔ y'ʊ yarɛ, ʊ tʊr ka
ıbıı ma dɔmım vanta ʊ.»
33 A yı ncınaaʊ, Pol n a gʊ ŋ ma.
34 Gɔsınnɔ n bɔkarɛ, ŋnı yɛ a meerbaa bı ma, ŋn'a ba sırakarɛzannɔ.
Arewopaazızaa Denii nyınta ʊ, kan lʊ deem kʊ n n'a birm Damariisi bı kı,
kan gɔsınnɔ kı sɔ.

18

Korɛntı kristagʊɔɔ sokʊma cıntarɛ

1 Bı jɛ ʊ bı, Pol a hʊr Atɛnnı ʊ, an ta Korɛntı ʊ.
2 B'ʊ bı, a zııfʊ deem zɛ ʊ, a tɔ m Akilas. Pɔn kʊ gʊaa m, an a to Italii ʊ
lɛɛm an bʊr kan a lʊ Prisil kı. Kʊ sıra nı, cir Kloodı lɛ ka, kʊ zııfʊrɔ haay
n bɔ *Rɔm ʊ. Pol n kʊ ma kan ŋ kı,
3 bı, kʊ wɔzibəə deem ŋ n'a bam bı, (zappabaa m,) a zer ŋ har ʊ, ŋn'ı zi
bı bam kan kʊ kı. Huucɛrɔ pɛɛrarɔ* ŋn'ı ŋ barɛ.
4 *Sabaa hinni haay, a ı karında dındam zııfʊrɔ sokʊmacɛ b'ʊ, an n'a
tɔŋ ʊ kan zııfʊrɔ wɔɔ kı grɛkkırɔ wɔɔ kı, kʊ ŋ n'a si.
5 Silas kan Timote kı kʊ ŋ y'a to Masedʊan ʊ, ŋnı lee ku bı, ŋ bı dıga a
Pol ı karında bam, an n'a hım zııfʊrɔ wɔɔ m, a ʊ Krista bı, Yeezuu m.
6 Zııfʊrɔ wɔɔ bısı ka kan Pol kı, ŋnı meerbaa bʊnyaa ba. Pol n a huuro
zɛ fər, an a hı ŋ nı, a ʊ: «K'awɔɔ n bʊmbɔrɛ yı, a taar y'awɔɔ mim ʊ. Mɔɔ
mim bɛɛ m bı dɔ y. Naa ma kɛɛrɛ bı, ta mɔɔ nawʊm do vantɔɔ zi.»
7 A n a hʊr bıncɛ bı do ʊ, an ta gʊaa kʊ n n'a birm Titiyus Zistus bı har
ʊ. Woso daʊrɛzaa m, a har bı n jınjɛɛm sokʊmacɛ bı ma.
8 Krispus k'a m sokʊmacɛ bı cir b'a ba sırakarɛzaa kan a har gʊɔɔ
kı haay. Korɛntı zannɔ gʊtɔɔ, kʊ ŋ n'a tʊr kam Pol ma rɔ wɔɔ, a ba
sırakarɛzannɔ sɔ, ŋnı batɛm si.
9 Gum deem ʊ, Zuuba a hı Pol m, a hɔhınkarɛ nɔ ʊ, a ʊ: «I da bı bɔ ʊ y,
ı bır a hım, ı bı zɛ pi y.
10 Kʊ sıra nı, mɔɔ ı kan ıbıı kı, bı gʊaa ba ʊ, an n'ıbıı nyasʊm k'a fır ka
ı ma y, bala, mɔɔ gʊɔɔ ta ʊ gʊta tara naa do nɔ ʊ.»
11 Pol dɔɔraa ba b'ʊ deem kan a kur kı, an nı Woso lemim dındarɛ ŋ
bire ʊ.

N Pol nyasʊ, n nı ta m Galıyɔn taa

* **18:3 18.3** pɛɛrarɔ wɔɔ ba ŋ nawʊm biiro ka m.

12 Dɔmım kʊ Galıyɔn nyınta ʊ Akayii tara lɛɛzaa bı, zııfʊrɔ wɔɔ a lɛ ba deem, ŋnı wuti jımbaa m kan Pol kı, ŋn'a gaa, ŋnı ta m Galıyɔn dʊdɔkarɛ bıncɛ ʊ, ŋn'a hırɛ, ŋ ʊ:
13 «Gʊaa naa do, karında an n'a bam gʊɔɔ m, a ʊ, gʊɔɔ n yaa da Woso m kan yaadarɛ k'a n a gaakʊmba kan wɔɔ lɛrɔ kı.»
14 Pol ʊ k'a nyı bɔ ʊ, Galıyɔn n a nyı bɔ zııfʊrɔ wɔɔ nʊ, a ʊ: «Zııfʊrɔ ra, kʊ zi nıŋŋə a ba a bı tırga, gɛɛ zibəə bʊnyaa a ba, mɔɔ yı m tʊr karɛ awɔɔ ma, bala, a a yɔ.
15 Bı, k'awɔɔ bısı bı karɛ bı, meerbaa m, gɛɛ tɔrɔ m, gɛɛ awɔɔ mıŋŋɔɔ lɛrɔ m bı, pakra a ba awɔɔ m. Mɔɔ lɛ baa kʊ m nyınta minno nɔɔn duro dʊdɔkər y.»
16 A n la ŋ la dʊdɔkarɛ bıncɛ ʊ b'ʊ.
17 Ŋ haay n Sɔstɛn, sokʊmacɛ cir bı nyasʊ, ŋn'a zɛ dʊdɔkarɛ bıncɛ ʊ b'ʊ, bı, Galıyɔn n a war hɔbaa naa do ma y.

Pol a bɔ an ta Antıyɔs ʊ

18 Pol a ya, an maasırɛ ba Korɛntı ʊ. Bı jɛ ʊ bı, a a gʊ danyınɔ wɔɔ ma, an da kɔɔlʊʊ ʊ, k'a ta Siirii ʊ. Akilas kan Prisil kı zu kʊ ʊ kan kı. Pol a mim zınzɛra Sɛnkrɛs ʊ, bala, a ler bɔ Woso m.
19 Ŋ lee ku Efɛɛzı ʊ. B'ʊ bı, Pol a gʊ a zukuuzannɔ wɔɔ ma. A ta, an aa gasʊ zııfʊrɔ sokʊmacɛ ʊ b'ʊ, an nı bısı kam kan ŋ kı.
20 Brɔɔ n a yɛ han kan a dɔmım bı zu ra, an a gu,
21 an a gʊ ŋ ma, an n'a hırɛ, a ʊ: «Mɔɔ zɛm bı bʊr awɔɔ zi dɔmım nıŋŋə ʊ, kʊ Woso yɛ.» A n da kɔɔlʊʊ ʊ, Efɛɛzı ʊ.
22 K'a lee ku Sezaree ʊ an bɔ kɔɔlʊʊ b'ʊ bı, a cem an ta Zerizalɛm ʊ, an aa yaa da danyınɔ wɔɔ m, an cem an ta Antıyɔs ʊ,
23 an aa maasırɛ ba b'ʊ poore. A n cem, an ta Galasii kan Frizii kı gʊrgarɔ haay ʊ, an nı karındanyınɔ wɔɔ haay heer bam kookoo.

Apolɔs ta Efɛɛzı ʊ kan Korɛntı kı ʊ

24 Zııfʊ deem kʊ n n'a birm Apolɔs, an yı Alɛsandrii ʊ bı lee ku Efɛɛzı ʊ. Hɔɔn zaa m, an mim dɔ. A n Wosoci bı dɔ sɔ.
25 Zuuba zaa b'a dında zʊr-zʊr, a y'a pa darɛ kan a heer kı haay, an nı karında dındam gʊɔɔ m, an nı hɔ haay k'a ba Yeezuu minto bı dındam, an nı zure a zaa ʊ. Bı, batɛm kʊ Zaan nyınta an a kam b'a dɔ bala.
26 A n nı meer bam kan wısırabaa kı sokʊmacɛ ʊ b'ʊ. Prisil kan Akilas kı kʊ ŋ y'a meerbaa ma bı, ŋ y'a gaa, ŋnı Woso zaa bı dında m zʊr-zʊr, ŋn'a paŋŋa da ra.
27 K'a nyınta, an n'a ŋʊam k'a ta Akayii ʊ bı, danyınɔ wɔɔ ʊ: A a ga m. Ŋ n ci ba karındanyınɔ wɔɔ ma, kʊ ŋ n'a si mıŋŋa. K'a lee ku b'ʊ bı, a daahan gʊta ka gɔsınnɔ ʊ, gʊɔɔ kʊ Woso barka minto ŋ sıra ka Yeezuu ʊ rɔ wɔɔ.
28 Bala, a meerbaa bı paŋŋa bʊr zııfʊrɔ wɔɔ ra gʊɔɔ wɔɔ bire ʊ, a ı Wosoci bı jı hırɛ ŋ nı sırıı-sırıı, a ʊ: Krista bı, Yeezuu m.

19

Pol lee ku Efɛɛzı ʊ

1 Dɔmım kʊ Apolɔs nyınta ʊ Korɛntı ʊ bı, Pol bɔ kʊ bı gʊrgarɔ kʊ ŋ nı cigaarɔ wɔɔ ʊ, an ta Efɛɛzı ʊ, an karındanyınɔ gɔsınnɔ yı b'ʊ,
2 an ŋ lar, a ʊ: «K'awɔɔ a ba sırakarɛzannɔ bı, awɔɔ Sɛnt-Ɛspri si ra?» Ŋ n a nyı bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Wɔɔ n Sɛnt-Ɛspri mim ma cına y.»

3 Pol n laaka da, a ʊ: «Batɛm kara awɔɔ si kɛɛrɛ?» Ŋ n a nyı bɔ ʊ, ŋ ʊ: «Zaan batɛm bı m.»
4 Pol n a hı ŋ nı, a ʊ: «Zaan nyınta, an nı heerlʊrlɛ batɛm kam, an n'a hım gʊɔɔ m kʊ ŋ nı sıra ka gʊaa k'a nı zɛm bı bʊr awɔɔ jɛ ʊ b'ʊ. A lɛ taa k'a hı, a ʊ: Yeezuu.»
5 Kʊ ŋ naa ma bı, ŋ batɛm si Zuuba Yeezuu tɔ ma.
6 Pol n a wɔrɔ ka ŋ la, Sɛnt-Ɛspri n zer ŋ la, ŋn'ı meer bam leminno vantɔɔ m, ŋn'ı Woso lɛ si ŋn'ı som la.
7 Gʊɔɔ kʊ ŋ nyınta b'ʊ rɔ wɔɔ lɛ a zɔ bueerehııya ma.

Pol ı karında bam Efɛɛzı ʊ

8 Pol tır ta sokʊmacɛ ʊ, an bır Woso cirbəə bı mim dındam kan wısırabaa kı, an ta an mom kaakʊ ku. Kʊ gʊɔɔ kʊ ŋ n'a tʊr kam nɔ wɔɔ n a si sıra.
9 Gɔsınnɔ kʊ ŋ heer ka, ŋ bır yɛm k'a si bı, ŋ nyınta, ŋn'ı Yeezuu zaa bı sʊnsɔ wʊm gʊɔɔ bire ʊ. Pol n bɔ ŋ bire ʊ, an karındanyınɔ wɔɔ gaa a hɔ, an ta ŋ nı Tiranɔsı karındacɛ ʊ, an nı hɔ dındarɛ ŋ nı dɔmım haay.
10 A ba a ʊ ncınaaʊ an ta, an dɔɔraa hııya ku, bı minto y'a ka Azii zannɔ, zııfʊrɔ, kan grɛkkırɔ kı n a ku, ŋnı Zuuba lemim bı ma.

Seva nyınɔ

11 Woso n nı hoserlo kʊ ŋ lɔɔ ba ʊ bam kan Pol kı.
12 Baa kʊ n pɛɛra gɛɛ huu a nɔ a mɛ ma, n a nɔ yaabazannɔ ma, ŋ yı laafıı yırɛ, zinəro wɔɔ nı bɔrɛ ŋ mɛ ʊ.
13 Zııfʊrɔ gʊɔɔ n ta ʊ ŋnı bımbırm, ŋn'a dam ma, ŋn'ı lam zinəro ra. Hindeem ʊ ŋ n'a ŋʊa k'a la zinəro ra gʊɔɔ mɛ ʊ Zuuba Yeezuu tɔ m. Ŋ n'a hırɛ, ŋ ʊ: «Mɔɔ y'a hırɛ awɔɔ m Yeezuu kʊ Pol n n'a pa dam bı tɔ ma, k'a bɔ!»
14 Zııfʊrɔ wosocɛmannıbər jıtaarɛ deem kʊ n n'a birm Seva b'ı nyınɔ m saanhına, ŋn'ı zibəə naa do barɛ.
15 Zinə n a hı ŋ nı, a ʊ: «Mɔɔ Yeezuu dɔ, kʊ nka m Pol m, mɔɔ dɔ. B'awɔɔ, nkɔɔ n'awɔɔ nı?»
16 Gʊaa kʊ zinə n a mɛ ʊ bı n der ŋ ma haay, an a da ŋ ma, an fır ka ŋ ma, ŋnı bra si, ŋnı bɔ har ʊ b'ʊ dıgı, kan nyinno kı.
17 Efɛɛzı kʊ jilli, zııfʊrɔ kan grɛkkırɔ kı kʊ ŋ nı b'ʊ rɔ wɔɔ haay mim naa do ma. Nyibəə n gasʊ ŋ haay ʊ, ŋn'a lɛ bɔ Zuuba Yeezuu tɔ ʊ.
18 Gʊɔɔ kʊ ŋ sıra ka ʊ rɔ wɔɔ barla, gʊta bʊr, ŋn'a leer busu brama, ŋn'a minno bɔrɛ a lɛ ma.
19 Gʊɔɔ gʊta kʊ ŋ gɔɔta, ŋn'a mıŋŋa ka wɔkure ʊ rɔ wɔɔ a ciro wɔɔ gʊr, ŋnı bı ŋ so kʊ ra, ŋnı sɛ nya ŋ ʊ, gʊaa haay taa. Ciro wɔɔ haay kʊ ŋ y'a busoo lɛ zɛ bı, a wanzurfu busoo ma waa busoor.
20 Ncınaaʊ bı, kan Zuuba paŋŋa kı, lemim bı nı tam lɛɛ, a paŋŋa n'a dam la.

Efɛɛzı a zɛ kʊ ma

21 Minno nɔɔn duro kʊ ŋ cem bı, Pol a cınta a hɔɔn ʊ, k'a bɔ Masedʊan ʊ kan Akayii kı ʊ, a ta Zerizalɛm ʊ. A n n'a hırɛ, a ʊ: «K'a lee ku b'ʊ, k'a cem a ta Rɔm ʊ.»
22 A a daahanzannɔ hııyɔɔ Timote kan Erastı kı nyɔɔ Masedʊan ʊ, a mıŋŋa n gɔɔta Azii ʊ an maasırɛ ba poore.
23 Dɔmım bı do ʊ, nyaarɔ gʊtɔɔ bı wuti ŋnı ba Zuuba zaa bı minto.
24 Nyɔkka deem n nı b'ʊ a tɔ m Demetrus, an nı Artemis yaadarɛcɛ nyʊgɔrɔ bam wanzurfu m kan nyɔkkarɔ vantɔɔ kı, ŋn'ı busoo yım gʊta.

25 A nyɔkkarɔ wɔɔ duro so kʊ ma kan tar deem zibəəzannɔ kı, a ʊ: «M gʊaasıbɔɔ, awɔɔ dɔ a ʊ, wɔɔ wɔzibəə naa do nı hɔbırɛ kam wɔɔ ʊ.
26 B'awɔɔ yı, an n'a mam: Efɛɛzı nɔ bɛɛ m bala y, Azii ʊ haay Pol naa do n'a dındam gʊɔɔ haay m, a ʊ, wosoro kʊ wɔɔ nı ŋ barɛ ʊ wɔ m nɔɔn duro, wosoro bɛɛ y. Gʊɔɔ gʊta ŋn'ı zure a hɔ b'ʊ.
27 Wɔɔ zibəə bı zarlɛ minto bı bɛɛ wɔɔ nı nyi bam nı bala y, wɔɔ wosolʊ gʊta Artemis cɛ bı bɔʊrɛ m. Bala, Artemis kʊ Azii zannɔ kan durnya naa haay kı n'a daŋ ʊ bı, a bı daʊrɛ yım dɔ y.»
28 Kʊ ŋ naa ma bı, ŋ heer busu, ŋnı zee da, ŋn'a hırɛ, ŋ ʊ: «Efɛɛzı zannɔ Artemis n gʊta!»
29 Mim naa do a kərgu kʊnɔ bı haay ra, an a zɛ kʊ ma, ŋnı bra si, ŋnı ta sarbarɛ bıncɛ ʊ b'ʊ, ŋnı Masedʊan zannɔ Gayus kan Aristarkı kı kʊ ŋ nı Pol zukuuzannɔ wɔɔ nyasʊ, ŋnı ta ŋ nı.
30 Pol n a cınta, k'a ta sokʊma bı bıncɛ ʊ. Bı, karındanyınɔ wɔɔ n a to an ta y.
31 Azii cinno gɔsınnɔ k'a gʊaasıbɔɔ m nɔ wɔɔ nyɔɔ da kʊ n n'a hı m, ŋ ʊ: a b'a ka a mim ma, a ʊ, ta a ʊ sarbarɛ bıncɛ ʊ b'ʊ y.
32 Lɛɛ bı n a ba bʊrgʊ. Gʊaa biyəə n'a hɔɔnhɔ hım, tatʊr ŋ n'a bam bala, gʊɔɔ gʊta n a dɔ kʊ bɔ minto m, a a so kʊ ma y.
33 Gʊɔɔ ı nyınta sokʊma bı bire ʊ, ŋnı mim bı dında Alɛsandır kʊ zııfʊrɔ wɔɔ a bɔ ʊ n a ka lɛɛ bı m. Alɛsandır n a wɔ busu, k'a meer ba kan zamaa bı kı.
34 Kʊ ŋ y'a dɔ, ŋ ʊ zııfʊ m bı, ŋ haay a lɛ ba deem, ŋn'ı zee dam. Ŋ zee bı darɛ wakatı hııya ku. Ŋ ʊ: «Efɛɛzı zannɔ Artemis n gʊta!»
35 Gʊrsırabər b'a gu an a da ma, an gʊɔɔ wɔɔ da bar ʊ, a ʊ: «Efɛɛzı zannɔ, gʊaa ta ʊ, a n a dɔ, a ʊ, Efɛɛzı kʊ zannɔ nı dɔm Artemis gʊta cɛ bı ma, kan a jaa k'a a to brama an a da bı kı ra?
36 Kʊ ŋ n bısı ka hɔ naa do ma bı, a a ga m, awɔɔ m bʊr a ma, a b'a ka, a ba zɔɔ-zɔɔ y.
37 Awɔɔ bʊr gʊɔɔ m naa ʊ, ŋ n mim zu ʊ wɔɔ wosolʊ bı ma y, ŋ n a sʊnsɔ wʊ sɔ y.
38 Kʊ Demetrus kan zibənno wɔɔ kı ı mim m kan gʊaa kı, dʊdɔkarɛ dɔmım ta ʊ. Taralɛɛzannɔ ta ʊ. K'a ta kʊ m dʊdɔkarɛ bıncɛ ʊ.
39 Kʊ minno gɔsınnɔ ta ʊ kʊ kʊ bı gʊɔɔ a so kʊ ma, ŋ dıgam minno wɔɔ duro ma.
40 Her naa, mim b'a da ma, an yı bʊnyaa kan wɔɔ kı. Bala, n y'a da ma, n nı mim ka wɔɔ ra sokʊma naa do minto. Sokʊma naa do jı ba ʊ y, kʊ n wɔɔ lar wɔɔ bı hɔsı yım ʊ a hı y.»
41 Bı, naa k'a hı bı, a gʊɔɔ wɔɔ da zaa ra.

20

Pol a bɔ an ta Masedʊan ʊ

1 Bʊgʊr bı k'a b'a da bar ʊ bı, Pol karındanyınɔ wɔɔ so kʊ ma, a nı ŋ dʊndɔ. Bı jɛ ʊ bı, a a leer so ŋ nı, an Masedʊan zaa sa.
2 A a da a gʊrgarɔ zi, an danyınɔ wɔɔ dʊndɔ gʊta, an bɔkarɛ an lee ku Grɛsı* ʊ,
3 an aa nyınta b'ʊ mom kaakʊ. Dɔmım k'a nı daŋ ʊ kɔɔlʊʊ ʊ k'a ta Siirii ʊ bı, zııfʊrɔ wɔɔ kʊ ŋ kʊ ma k'a nyasʊ bı, a a hɔɔn da, an a bɔ an bɔ Masedʊan ʊ.

* **20:2 20.2** Akayii bı n n'a birm Grɛsı sɔ. K'a dıga Zibəəzannɔ Ci 18.12, 19.21 bıncɛ ʊ.

4 Gʊɔɔ kʊ ŋ zu kʊ ʊ kan kɪ rɔ wɔɔ, Beree kʊ gʊaa Piirus nyɪ Sopatrɔs
kan Tesaloniki kʊ gʊɔɔ Aristarkɪ kan Sekundus kɪ, Derbe kʊ gʊaa Gayus
kɪ, kan Timote kɪ, kan Azii kʊ gʊɔɔ Tisikkɪ kɪ, Trofim kɪ sɔ.
5 Gʊɔɔ nɔɔn duro lɛɛ ka lɛɛ, ŋnɪ ta, ŋn'ɪ dɔm wɔɔ ma Trowas ʊ.
6 Kʊ wɔɔ nɪ, wɔɔ ʊ hʊr Filipii ʊ, bur kʊ n n nyʊnyɔɔ da ma bɪ dɔmɪnnɔ
kur, ʊ da kɔɔlʊʊ ʊ k'ʊ aa n ŋ ku. Dɔmɪm soor jɛ ʊ bɪ, wɔɔ lee ku Trowas
ʊ. Wɔɔ n gɔɔta b'ʊ dɔmɪm saanhɪna.

Pol gʊaa mɪm bɔ ʊ Trowas ʊ

7 Hatʊ hinni ʊ, wɔɔ ʊ zɛ kʊ ra, k'ʊ bur zɪnzɛ ra. A dɔ k'a nɪ mɛm kʊ
Pol n a hʊr bɪ, a meerbaa sa, an n'a bam kan danyɪnɔ wɔɔ kɪ, meerbaa bɪ
maasɪrɛ ba, an ta an a zɔ dibsir zeezi ma.
8 Fɪtɪrɛrɔ nyɪnta ʊ gʊta cɛmim kaakʊ hɔ kʊ wɔɔ ʊ so kʊ ma ʊ b'ʊ.
9 Nyukumbueere deem k'a tɔ m Etikɪ bɪ nyɪnta cɛ bɪ tokoro lɛ ra,
hinceem gʊta n a nyasʊ. Bɪ ma bɪ, Pol meerbaa bɪ n nya y. Hinceem
bɪ k'a a nyasʊ gʊta bɪ, a bra cɛmim kaakʊ hɔ b'ʊ, an a da tara ʊ. Kʊ ŋ bʊr
k'a b'a busu bɪ, ŋ yaa dɪga a a ga.
10 Pol n zer, an bra si an ta zi, an aa a busu a za ʊ, an n'a hɪrɛ, a ʊ: «A
da bɪ bɔ ʊ y. A mɪsɪr!»
11 Pol k'a a bɔ an der bɪ, a bur bɪ zɛ ra, an a bɪ. Bɪ jɛ ʊ bɪ, a meerbaa bɪ
maasɪrɛ ba an ta an wutigʊta ku. Bɪ kur bɪ, a cem.
12 Bɪ, nyukumbueere k'a mɪm bɔ ʊ bɪ, ŋ y'a gaa, ŋnɪ doo m. B'a yɪ
heernyɔɔ gʊta, ŋ haay minto.

Pol bɔ Trowas ʊ, an ta Milɛ ʊ

13 Wɔɔ kɔɔlʊʊ sa, ʊ lɛɛ ka lɛɛ, k'ʊ aa zer Asɔs ʊ, kʊ aa Pol k'a zaa sa a
gam ma bɪ zɛ ʊ b'ʊ, ʊ a busu, amba a cɪnta bɪ m.
14 K'a wɔɔ zɛ ʊ Asɔs ʊ bɪ, wɔɔ busu kɔɔlʊʊ b'ʊ k'ʊ ta Mitilɛnnɪ ʊ.
15 B'ʊ bɪ, dɔ k'a mɛ bɪ, wɔɔ da kɔɔlʊʊ b'ʊ, ʊ ʊ zɔ Kiyo ma. A dɔmɪm
hɪɪya hinni ʊ, wɔɔ bɔ Samɔs ʊ, bɪ dɔ k'a mɛ bɪ, wɔɔ jɪm poore Trogiliyɔn
ʊ, ʊ cem, ʊ lee ku Milɛ ʊ.
16 Pol a cɪnta k'a bɪ jɪm Efɛɛzɪ ʊ y, k'a lɛ baa k'a maasɪrɛ ba Azii ʊ bɪ
minto. Nyɪnta a ʊ, an n'a bam zɔɔ-zɔɔ k'a a da ma, k'a lee ku Zerizalɛm ʊ,
Pantɪkɔtɪ dɔmɪm bɪ minto.

Pol a leer so Efɛɛzɪ kristagʊɔɔ lɛɛzannɔ m

17 Pol a to Milɛ ʊ, an Efɛɛzɪ kristagʊɔɔ sokʊma lɛɛzannɔ wɔɔ bir.
18 Kʊ ŋ b'a zɛ ʊ bɪ, a a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Awɔɔ mɪsɪrbaa kʊ mɔɔ ba dɔmɪm
haay, mɔɔ leekure sɪŋŋɪda ʊ Azii ʊ bɪ dɔ.
19 Mɔɔ Zuuba zi ba kan mɪŋŋa zerle kɪ, kan nyifeer kɪ, kan fɪryɪrɛ do
haay kʊ zɪɪfʊrɔ a cɪnta k'a mɔɔ nyasʊ, a mɔɔ zɛ bɪ kɪ.
20 Mɔɔ n hɔsɪ k'a zibəə m ta awɔɔ ma bɪ nyaakʊm da awɔɔ nɪ y. Mɔɔ
lemim nyɪnta pa da, m hɔ dɪnda awɔɔ m gʊɔɔ bire ʊ, amba harlɔ ʊ.
21 Mɔɔ kasɛtɪ ka, m zɪɪfʊrɔ kan grɛkkɪrɔ kɪ bir, kʊ ŋ n'a bɔ a taam ŋnɪ
zu Woso ʊ, kʊ ŋ nɪ sɪra ka wɔɔ Zuuba Yeezuu ʊ.
22 Bɪ naa ma bɪ, Sɛnt-Ɛspri mɔɔ ba a lɔ, kʊ m zaa sa, m ta Zerizalɛm ʊ.
Mɔɔ n a dɔ kʊ bɔ n n'aa ba mɔɔ m b'ʊ y.
23 Kan bɪ kɪ haay, Sɛnt-Ɛspri a hɪ mɔɔ m, kʊ haay kʊ mɔɔ nɪ bɔŋ ʊ, a ʊ,
baŋŋarɔ kan fɪryɪrɛ kɪ ɪ dɔm mɔɔ ma.
24 Bɪ, mɔɔ bɪr kɔm sɪ ma, m mɪŋŋa mɪsɪrbaa minto y. Mɔɔ lɛ n taa bɪ,
kʊ m zu m zaa ʊ mɪŋŋa, kan zibəə kʊ Zuuba Yeezuu a ka mɔɔ ʊ bɪ kɪ. Kʊ
m Woso barka lemim nyɪnta bɪ kasɛtɪ ka.»

25 «Mɔɔ dɔ mɪŋŋa kɛɛrɛ, mɔɔ ʊ, awɔɔ b'a yarɛ a mɔɔ meer yɪ y, awɔɔ haay, awɔɔ kʊ mɔɔ bɔ, m Woso cirbəə pa da a m nɔ wɔɔ.
26 Mɔɔ m da ma, m a hɪ awɔɔ taa her: Awɔɔ gɔsɪ taar ba mɔɔ mim ʊ y.
27 Mɔɔ n hɔsɪ nyaakʊm da awɔɔ m fɪɪga y. A n lɛ da bɪ, mɔɔ hɔ kʊ Woso a cɪnta haay k'a ba bɪ hɪ awɔɔ m.
28 Bɪ minto bɪ, k'a dundo a mɪŋŋɔɔ zi, kan bakʊ bɪ haay kʊ Sɛnt-Ɛspri awɔɔ ba a dɔmazannɔ wɔɔ kɪ, k'a nyɪnta Woso gʊɔɔ sokʊma k'a cɪnta kan a mɪŋŋa ma kɪ bɪ dundonno.
29 Mɔɔ dɔ mɪŋŋa, mɔɔ ʊ, mɔɔ hʊrlɛ jɛ ʊ, poojino bʊnyaarɔ gasʊrɛ awɔɔ zi, ŋnɪ bakʊ bɪ zar.
30 Baa gʊɔɔ bɔrɛ awɔɔ mɪŋŋɔɔ barla, ŋnɪ karɪndanyɪnɔ wɔɔ hɔɔn lʊr kan meerbaa bʊnyaarɔ kɪ, ŋnɪ ŋ da a tar la.
31 Bɪ minto bɪ, k'a dundo a zi, k'a tɔ da a nɔ ʊ: Dɔɔraa kaakʊ nɔ ʊ, mɔɔ awɔɔ gʊaa biyəə dʊndɔ gunuu ʊ kan a sinuu ʊ kɪ, m nyifeer nɔ ʊ, bɪ mɔɔ n mɛnyɔɔ da y.
32 Bɪ naa ma kɛɛrɛ bɪ, mɔɔ awɔɔ ka Woso ʊ kan a meerbaa barka k'a paŋŋa n ta ʊ, an n'a dam ma, an awɔɔ sɪrakarɛ da ra, k'a b'a zɛ kʊ ra kan wosogʊɔɔ wɔɔ kɪ hɔjirle nɔ ʊ.
33 Mɔɔ hɔɔn n a ka gɔsɪ wanzurfu zi, gɛɛ sarma, gɛɛ huu y.
34 Awɔɔ mɪŋŋɔɔ a dɔ a ʊ, m wɔ naa mɔɔ zi ba m, m a yɪ, an a ga mɔɔ m kan m zukuuzannɔ kɪ.
35 Mɔɔ hɔ haay hɪnka awɔɔ m, k'ɪ zi ba ncɪnaaʊ, ɪ hɔ yɪrɛ, ɪ ɪ dam paŋŋawarzannɔ han, k'a Zuuba Yeezuu minno k'a ŋ hɪ rɔ wɔɔ tɔ da a nɔ ʊ sɔ: Hɔ ka gʊaa ʊ jɪra gʊaa n'a ka ɪ ʊ m.»
36 K'a minno nɔɔn duro hɪ bɪ, a sʊnta kan ŋ kɪ haay an yaa da.
37 Ŋ haay n zɛ nyi da ʊ, ŋn'a burgu Pol wer ma.
38 K'a hɪ, a ʊ, awɔɔ b'a yarɛ a mɔɔ meer yɪ bɪ, yɪ ŋ heer zar an lɛ da. Bɪ jɛ ʊ bɪ, ŋnɪ zu kʊ ʊ kan kɪ, ŋn'aa a da zaa ʊ kɔɔlʊʊ bɪ jir ʊ.

21

Pol ɪ tam Zerizalɛm zeezi

1 Kʊ wɔɔ ʊ gʊ ŋ ma bɪ, wɔɔ da kɔɔlʊʊ ʊ, ʊ ta tɪrga kan Kɔɔs kɪ. Bɪ dɔ k'a mɛ bɪ, wɔɔ ta Rodɛs ʊ, ʊ ʊ to b'ʊ, ʊ ta Pataraa ʊ.
2 Kʊ wɔɔ kɔɔlʊʊ yɪ an nɪ tam Fenisii ʊ bɪ, wɔɔ da ʊ, ʊ cem.
3 Kʊ wɔɔ ta, ʊ n'ʊ zɔm Siipɪr ma bɪ, wɔɔ da, ʊ jɪsa ʊ, ʊ ta Siirii ʊ, ʊ aa zer Tiir ʊ bɪncɛ nɪŋŋə kʊ kɔɔlʊʊ bɪ n'a mɔr bɪ zerŋ ʊ b'ʊ.
4 Wɔɔ gɔɔta b'ʊ dɔmɪm saanhɪna, bala, wɔɔ sʊr karɪndanyɪnɔ ma b'ʊ. Kan Sɛnt-Ɛspri paŋŋa kɪ, brɔɔ a hɪ Pol m, ŋ ʊ, a bɪ ta Zerizalɛm ʊ y.
5 Wɔɔ cenle dɔmɪm k'a ku bɪ, wɔɔ ʊ wusigə. K'ʊ wɔɔ nɪ tam bɪ, ŋ haay wɔɔ da zaa ʊ, lannɔ kan nyɪnɔ kɪ, ŋnɪ bɔ tara nɔ b'ʊ. Wɔɔ n sʊnta hi bɪ lɛ ra, ʊ yaa da.
6 Ʊ ʊ leer so kʊ m kɛɛrɛ, ʊ da kɔɔlʊʊ b'ʊ, ŋn'a wusigə, ŋnɪ doo.
7 Kʊ wɔɔ kɔɔlʊʊ bɪ sa Tiir ʊ b'ʊ bɪ, wɔɔ yaa lee ku Potolemayiisi ʊ. Kʊ wɔɔ yaa da danyɪnɔ wɔɔ m, ʊ a nya bɪ, wɔɔ gɔɔta b'ʊ kan ŋ kɪ dɔmɪm deem.
8 A dɔ k'a mɛ bɪ, wɔɔ ʊ hʊr, ʊ ta Sezaree ʊ, ʊ aa zer lemim nyɪnta padarɛzaa Filipi har ʊ. Saanhɪnarɔ* kʊ n nyɪnta n nɪ ŋ bɔ ʊ Zerizalɛm ʊ rɔ wɔɔ gʊaa deem m. Wɔɔ n gɔɔta kan kɪ b'ʊ.
9 A nyɪmbɔnnɔ si, ŋ n yar dɔ y. Ŋ n'ɪ wosolɛ sire ŋn'ɪ som la.

* **21:8 21.8** K'a dɪga Zibəəzannɔ Ci 6.3 bɪncɛ ʊ.

10 Kʊ wɔɔ gɔɔta b'ʊ an maasɪrɛ ba bɪ, wosolɛsinnɪsorazaa deem bɪ lee ku, Zidee kʊ gʊaa m, a tɔ m Agabus.
11 K'a bɪ wɔɔ yɪ bɪ, a Pol hɔsoaʊ bɪ sa, an a gannɔ sur m kan a wɔrɔ kɪ, an n'a hɪrɛ, a ʊ: «Hɔ kʊ Sɛnt-Ɛspri n'a hɪm bɪ ba n nɪ. Ba hɔ kʊ n n'a bam hɔsoaʊ naa do zaa bɪ m Zerizalɛm ʊ na: Zɪɪfʊrɔ y'a nyasʊm, ŋn'a sur, ŋn'a da do vantɔɔ gʊɔɔ wɔ ʊ!»
12 Wɔɔ kan kʊ bɪ danyɪnɔ wɔɔ kɪ, wɔɔ yɛ Pol han k'a bɪ ta Zerizalɛm ʊ b'ʊ y.
13 A n a nyɪ bɔ wɔɔ nʊ, a ʊ: «Bɔ minto awɔɔ nɪ nyi karɛ, an nɪ mɔɔ heer zarlɛ? Mɔɔ surle bɛɛ mɔɔ yɛ ma bala y. Baa kʊ garɛ m Zerizalɛm ʊ Zuuba Yeezuu tɔ ma, mɔɔ yɛ.»
14 K'a bɪr yɛm kʊ ŋ nɪ bʊr a la bɪ, wɔɔ n yɛ, ʊ ta mim bɪ m laatʊ y, ʊ n n'a hɪrɛ, ʊ ʊ: «Kʊ Zuuba hɔɔnhɔ n ba!»
15 Dɔmɪnnɔ wɔɔ duro nyarɛ ma bɪ, kʊ wɔɔ ʊ banka ʊ nya bɪ, wɔɔ ta Zerizalɛm ʊ.
16 Sezaree karɪndanyɪnɔ kʊ ŋ nɪ tam k'a yaa wɔɔ da zaa ʊ rɔ wɔɔ, ta wɔɔ m ʊ aa zer Siipɪr gʊaa Mɪnasɔɔn har ʊ. Karɪndanyɪ m, a dɔmɪm laatʊ.

Pol Zakkɪ zɛ ʊ Zerizalɛm ʊ

17 Kʊ wɔɔ lee ku Zerizalɛm ʊ bɪ, danyɪnɔ wɔɔ wɔɔ si kan heernyɔɔ kɪ.
18 Dɔ k'a mɛ bɪ, Pol ta kan wɔɔ kɪ Zakkɪ har ʊ. Bɪncɛ bɪ do kristagʊɔɔ lɛɛzannɔ wɔɔ nyɪnta ŋn'a so kʊ ma ʊ sɔ.
19 Pol k'a yaa da ŋ nɪ bɪ, a hɔ haay kʊ Woso a ka, an a ba do vantɔɔ bire ʊ bɪ jɪ sa deem-deem, an n'a dɪndarɛ ŋ nɪ.
20 Gʊɔɔ kʊ ŋ n'a tʊr kam Pol ma rɔ wɔɔ, y'a lɛ bɔm Woso ʊ, ŋn'a hɪm nɪ, ŋ ʊ: «Ʊ danyɪ, zɪɪfʊrɔ wɔɔ tisi-tisi a ba sɪrakarɛzannɔ, bɪ ŋ haay lɛrɔ wɔɔ nyasʊ kɔɔkɔɔ.
21 Bɪ, ŋ y'a ma ŋn'ɪbɪɪ mim dɪndam, ŋ ʊ, ɪbɪɪ ɪ hɔ dɪndam zɪɪfʊrɔ kʊ ŋ nɪ do vantɔɔ bire ʊ rɔ wɔɔ m, kʊ ŋ nɪ wɔ saa Moyiisi lɛrɔ wɔɔ ma, kʊ ŋ b'a ya, ŋn'a nyɪnɔ gasʊ baŋŋʊ y, kʊ ŋ nɪ yɪnnɪbayɪ bɪ to.
22 Kʊ a ba lɔ? Gʊɔɔ wɔɔ y'a marɛ, ŋ ʊ, ɪbɪɪ bʊr.
23 Hɔ kʊ wɔɔ n'a hɪrɛ ɪbɪɪ m bɪ ba. Wɔɔ ɪ gʊɔɔyaarɔ m si, ŋnɪ ler bɔ Woso m.
24 Ŋ gaa, ɪ dintim gʊ ɪ ma kan ŋ kɪ, k'ɪ da ŋ han kan busoo kɪ, kʊ ŋ n'a lerbɔrɛ nyambʊr m, ŋn'a a da ma, ŋn'a mim bɔ. Ncɪnaaʊ bɪ, gʊaa haay y'a dɔrɛ ŋ ʊ, hɔ haay kʊ ŋ y'a ma ɪbɪɪ minto bɪ, ŋʊaar m, b'ɪbɪɪ mɪŋŋa ɪ zum lɛrɔ wɔɔ ʊ, ɪ nɪ ŋ sim mɪŋŋa.
25 Kʊ do vantɔɔ gʊɔɔ kʊ ŋ y'a ba sɪrakarɛzannɔ wɔɔ nɪ, wɔɔ hɔ kʊ wɔɔ cɪnta bɪ ci ba ŋ ma: ‹Ŋ bɪ *wosobaawɔnnɔ mannɪbarɛ sim sʊ y, kan ma kɪ, kan hɔ gər sim kɪ, bɪ ŋ bɪ jaan da y.› »
26 Bɪ dɔ k'a mɛ bɪ, Pol gʊɔɔ wɔɔ gaa, an dintim gʊ a ma sɪŋŋɪda sa hɔdeem kan ŋ kɪ. A n ta Wosocɛ ʊ, k'a dintim gʊ a ma bɪ nyarɛ dɔmɪm cɪnta, k'an yɪ hindeem ʊ kan gʊɔɔ kʊ ŋ yaa ler bɔ Woso m nɔ wɔɔ ganwʊrɛ karɛ kɪ.

N Pol nyasʊ Wosocɛ ʊ

27 Kʊ dɔmɪm saanhɪna b'a zɔ nyarɛ ma bɪ, Azii zɪɪfʊrɔ wɔɔ kʊ ŋ y'a ka a hɔɔn zi ŋn'a yɪ Wosocɛ ʊ b'ʊ bɪ, ŋ gʊɔɔ wɔɔ nyʊnnyɔɔ, ŋnɪ Pol nyasʊ Wosocɛ ʊ b'ʊ.
28 Ŋ n'ɪ zee darɛ, ŋ ʊ: «Israyɛl zannɔ, k'a bʊr a da wɔɔ han! Ba gʊaa k'a bɪmbɪr lɛɛ haay ʊ, an n'a dɪndam zɪɪfʊrɔ wɔɔ m, a ʊ, ŋn'ɪ kaanm a do m kan lɛrɔ kɪ, Wosocɛ naa do kɪ bɪ n na. A bɔɔla m, an gasʊ grɛkkɪrɔ m Wosocɛ ʊ b'ʊ, an nɪ dintim kam bɪncɛ mɪŋŋa naa do ma ncɪnaaʊ.»

29 Bala, ŋ nyıntа, ŋnı Efɛɛzı kʊ gʊaa Trofim yı tara nɔ ʊ b'ʊ kan Pol kı. Ŋ n'a hɔɔn darɛ, ŋ ʊ Pol bı, a gaa a ʊ, an gasʊ m Wosocɛ ʊ b'ʊ.
30 Tara bı n yar jilli, gʊɔɔ n bra si, ŋnı bʊr yuu…. Ŋ n Pol nyasʊ, ŋnı bɔ m Wosocɛ ʊ b'ʊ, ŋnı cɛlɛrɔ wɔɔ tınta lɛɛm.
31 Ŋ n'a kam ma k'a zɛ gər, sʊrdaa tisi lɛɛzaa bı n mim naa do ma, ŋ ʊ: «Zerizalɛm haay a zɛ kʊ ma.»
32 A n sʊrdaarɔ wɔɔ bir lɛɛm, an ŋ so kʊ ma kan sʊrdaa zɔrɔ lɛɛzannɔ wɔɔ kı, an a ka ŋnı la gʊɔɔ wɔɔ ra ŋnı bɔ. Kʊ gʊɔɔ wɔɔ sʊrdaa tisi lɛɛzaa bı yı kan a sʊrdaarɔ wɔɔ kı bı, ŋ Pol zɛrɛ to.
33 Sʊrdaa tisi lɛɛzaa bı n a zɔ, an Pol nyasʊ, an lɛ ka, a ʊ, ŋn'a sur baŋŋa m hııya. A n a lar a ʊ, kʊ nka n'awɔɔ m, bı, kʊ bɔ a ba sɔ.
34 Bı, gʊɔɔ wɔɔ bire ʊ, gʊaa biyəə nı zee darɛ, ŋ bır mim zaa deem hırɛ y. Kʊ sʊrdaa tisi lɛɛzaa bı bır hɔsı jı mam paan… bʊgʊr bı minto bı, a lɛ ka a ʊ, ŋnı Pol gaa ŋnı ta m sʊrdaarɔ wʊtajı ʊ b'ʊ.
35 Kʊ Pol yaa lee ku derlɛ bıncɛ bı ra bı, sʊrdaarɔ wɔɔ a busu, gʊɔɔ wɔɔ kʊ ŋ n'a tɔŋ ʊ k'a ku bı minto.
36 Bala, zamaa bı haay ı zure a jɛ ʊ kan zee kı, ŋ ʊ: «K'a zɛ gər.»

Pol ı meer bam kan zııfʊrɔ kı

37 Dɔmım kʊ ŋ ʊ, k'a gasʊ m sʊrdaarɔ wʊtajı ʊ bı, Pol a hı sʊrdaa tisi lɛɛzaa bı m, a ʊ: «Mɔɔ n da ma, m meer ba kan ıbıı kı ra?» Sʊrdaa tisi lɛɛzaa bı n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Ɩbıı ı grɛkkı lemim mam na?
38 Ɩbıı bɛɛ m Eziptı gʊaa niŋŋə k'a gʊɔɔ zınzɛrɛ zannɔ gaa dɔmınnɔ kʊ ŋ cem dııtaa-dııtaa rɔ nɔɔn nɔ ʊ, gʊaa tisi si, ı ta ŋ nı poohɔɔn ʊ bı ra?» Pol n a nyı bɔ ʊ, a ʊ: «Mɔɔ gɛɛ? Zııfʊ n mɔɔ m, m to mɔɔ ʊ Silisii kʊ Tarsı ʊ. Tara gʊta nyı n mɔɔ m.
39 K'ı sugur ba, ı zaa ka m ʊ, kʊ m meer ba kan zamaa bı kı.»
40 A n zaa ka ʊ, Pol n wuti an jım brama zerjı bı ra, an a wɔ busu zamaa bı m, ŋnı zɛ sıı…, an meerbaa bı sa ebree lemim m, an n'a hırɛ ŋ nı, a ʊ:

22

1 «M danyınɔ, kan m zırɔ kı, k'a tʊr ka, kʊ m m gumə mim dında awɔɔ m kɛɛrɛ.»
2 Kʊ ŋ Pol ma an ebree lemim sa k'a hı bı, ŋ bʊgʊr bı to haay.
3 «Zııfʊ n mɔɔ m, yı mɔɔ Silisii kʊ Tarsı ʊ, bı tʊr mɔɔ ʊ naa ʊ, tara naa do nɔ ʊ. Gamalıyɛl ı wɔɔ zırɔ wɔɔ lɛrɔ wɔɔ dında mɔɔ m zʊr-zʊr. Mɔɔ nyıntа m Woso zuure nyasʊ kɔɔkɔɔ, amba awɔɔ haay m her naa m.
4 Mɔɔ nyıntа, m fır ka gʊɔɔ ma karında naa do zuure ma, m gɔsınnɔ zınzɛ, m gɔsınnɔ sur, m ŋ du lɔnnɔcɛ ʊ, lannɔ kan yaarɔ kı.
5 Wosocɛmannıbər jıtaarɛ kan do bı jıtannɔ wɔɔ kı a da ma, ŋn'a kasɛtı ka. Ciro mɔɔ ŋ si ŋ han wɔɔ danyınɔ zıʊfʊrɔ kʊ ŋ nı Damas ʊ rɔ wɔɔ minto. Bı mɔɔ ı tam Damas ʊ, kʊ m aa sırakarɛzannɔ kʊ ŋ nyıntа b'ʊ rɔ wɔɔ sur, m bʊr ŋ nı Zerizalɛm ʊ, kʊ ŋ nı bı fır ka ŋ ma.

Pol y'a mıŋŋa heerlʊrlɛ mim dındam
(Zibəəzannɔ Ci 9.1-19; 26.12-18)

6 Mɔɔ m zaa sa, m nı tarɛ, m m zɔ Damas ma. Lɛɛm bı, sinuu zeezi, lɛɛgure gʊta n a to brama an b'a ku mɔɔ ra.
7 Mɔɔ n m do tara ʊ, mɔɔ nı leer marɛ, an n'a hırɛ, a ʊ: ‹Sol, Sol, bɔ minto ı nı fır kam mɔɔ ma?›
8 Mɔɔ n a nyı bɔ ʊ, mɔɔ ʊ: ‹Nka n'ıbıı nı, Zuuba?› Leer bı n a ya, an a hı, a ʊ: ‹Nazarɛtı Yeezuu m mɔɔ m, mɔɔ ıbıı nı fır karɛ m ma.›

9 Mɔɔ zukuuzannɔ wɔɔ lɛɛgure bɪ yɪ mɪŋŋa, bɪ ŋ bɪr leer k'a nɪ meer
bam kan mɔɔ kɪ bɪ marɛ y.
10 Mɔɔ n laaka da: ‹Bɔ mɔɔ m ga m, m a ba Zuuba?› Zuuba n a nyɪ bɔ
mɔɔ nʊ, a ʊ: ‹Wuti, ɪ ta Damas ʊ. K'ɪ lee ku b'ʊ, hɔ k'ɪbɪɪ ɪ ga m, ɪ ba bɪ,
n y'a hɪrɛ ɪbɪɪ m deem-deem.›
11 Bɪ, kʊ lɛɛgure naa do mɔɔ mɪm bɪ ta bɪ, mɔɔ zukuuzannɔ wɔɔ a wɔ
dɔ mɔɔ rɛ, mɔɔ n lee ku Damas ʊ.
12 Gʊaa niŋŋə n nɪ b'ʊ, a tɔ m Ananɪyas. A nyɪnta gʊaa mɪŋŋa, an nɪ
lɛrɔ wɔɔ sim mɪŋŋa, zɪɪfʊrɔ kʊ ŋ nɪ b'ʊ rɔ wɔɔ n'a lɛ bɔŋ ʊ.
13 A n bʊr, an bɪ mɔɔ yɪ, an a hɪ mɔɔ m, a ʊ: ‹M danyɪ Sol, k'ɪ mɪm n lɛɛ
yɪ!› Lɛɛm bɪ, mɔɔ mɪm a gʊ, m a yɪ.
14 A n a hɪ mɔɔ m, a ʊ: ‹Wɔɔ zɪrɔ Woso ɪ bɔ ʊ, k'ɪ hɔɔnhɔ dɔ, k'ɪ Gʊaa
tɪrga bɪ yɪ, k'ɪ mɪŋŋa lɛ meerbaa ma.
15 Sɪra m, ɪbɪɪ ɪ ga m, ɪ bɪr kasɛtɪzaa a minto gʊaa haay taa kan hɔ haay
k'ɪbɪɪ yɪ, ɪ ma sɔ bɪ kɪ.
16 Bɔ minto, ɪ nɪ sɪnsɪm karɛ? Aya! Wuti ɪ batɛm si, k'ɪ tɔ bir, ɪ ɪ
mimbʊnyaarɔ dintim gʊ ɪ ma.›
17 Kʊ mɔɔ m wusigə Zerizalɛm ʊ bɪ, hindeem ʊ, mɔɔ nɪ yaa dam Wosocɛ
ʊ,
18 mɔɔ n Zuuba yɪ hɔhɪnkarɛ nɔ ʊ, an n'a hɪrɛ, a ʊ: ‹A ba zɔɔ, ɪ ɪ hʊr
Zerizalɛm ʊ, bala, ŋ bɪ mɔɔ kasɛtɪ k'ɪbɪɪ n'a kam bɪ sire y.›
19 Mɔɔ n a nyɪ bɔ ʊ, mɔɔ ʊ: ‹Zuuba, ŋ y'a dɔ mɪŋŋa, ŋ ʊ, mɔɔ ɪ nyɪnta,
m nɪ tam sokʊmacɛrɔ ʊ, m nɪ gʊɔɔ kʊ ŋ sɪra ka ɪbɪɪ ʊ rɔ wɔɔ gʊrm, m a
ka, ŋn'ɪ ŋ dum lɔnnɔcɛ ʊ, ŋn'ɪ ŋ zɛm madɪɪrɔ m.
20 Ɩbɪɪ kasɛtɪzaa Etɪyɛnnɪ ma k'a bra tara ra bɪ, mɔɔ mɪŋŋa nyɪnta b'ʊ
sɔ, m m zɛ kʊ ra kan gʊɔɔ kʊ ŋ n'a zɛm nɔ wɔɔ kɪ, m dɔ ŋ huuro ma.›
21 A n a hɪ mɔɔ m, a ʊ: ‹Ta, ɪbɪɪ nyɔɔ mɔɔ nawʊm do vantɔɔ kʊrɔ ʊ.› »
22 Zɪɪfʊrɔ wɔɔ kʊ ŋ y'a tʊr ka Pol ma, an ta an meerbaarɔ nɔɔn duro ku
bɪ, ŋ wuti, ŋn'ɪ zee dam, ŋ ʊ: «K'a gʊaa nɔɪnaaʊ bɪ bɔ durnya ʊ! A n a ga
m, an bɪr mɪsɪr y.»
23 Kʊ ŋ nɪ zee dam bɪ, ŋ y'a huuro bɔ a ra, ŋnɪ taa gʊr, ŋn'a nyɔɔm
brama,
24 sʊrdaa tisi lɛɛzaa bɪ n lɛ ka, kʊ ŋ nɪ gasʊ Pol m, sʊrdaarɔ wʊtajɪ b'ʊ,
ŋn'a zɛ, k'a laaka da han a dɔ, kʊ bɔ minto m zɪɪfʊrɔ wɔɔ nɪ zee darɛ
awɔɔ ma gɛ.
25 Kʊ ŋ n'a bankam k'a Pol wʊta k'a zɛ bɪ, a a hɪ sʊrdaa zɔrɔ lɛɛzaa k'a
nɪ zibəə ʊ b'ʊ bɪ m, a ʊ: «Rɔm zannɔ gʊaa kʊ ŋ n'a dʊdɔ ka bɪ, awɔɔ a ga
m a zɛ madɪr m na?»
26 Sʊrdaa zɔrɔ lɛɛzaa k'a naa ma bɪ, a ta an aa hɪ sʊrdaa tisi lɛɛzaa bɪ
m, a ʊ: «Bɔ ɪbɪɪ k'ɪ ba naa? Gʊaa bɪ, Rɔm zannɔ gʊaa m!»
27 Sʊrdaa tisi lɛɛzaa bɪ n a bɔ, an bɪ Pol lar, a ʊ: «Rɔm zannɔ gʊaa n'ɪbɪɪ
m paan… ra, k'ɪ hɪ m m?» Pol n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «Ɩɪn…»
28 Sʊrdaa tisi lɛɛzaa bɪ n a hɪ m, a ʊ: «Mɔɔ busoo bɔ gʊta kʊ m bɔkarɛ,
m m ba Rɔm zannɔ gʊaa.» Pol n a hɪ m, a ʊ: «Mɔɔ naa, yɪ mɔɔ a nɔ ʊ.»
29 Lɛɛm bɪ, gʊɔɔ kʊ ŋ nyɪnta k'a Pol zɛ rɔ wɔɔ a to. Sʊrdaa tisi lɛɛzaa bɪ
k'a a dɔ a ʊ, Rɔm zannɔ gʊaa m Pol m, awɔɔ n a sur bɪ, dabɔʊ a nyasʊ.

Pol ɪ dʊdɔkənno taa

30 Dɔ k'a mɛ bɪ, sʊrdaa tisi lɛɛzaa bɪ k'a lɛ n taa k'a a dɔ paan… kʊ
bɔ minto m, zɪɪfʊrɔ wɔɔ nɪ mim kam Pol ra bɪ, a a ka, ŋnɪ baŋŋarɔ
wɔɔ bʊmbɔ ma. A n a ka, ŋnɪ wosocɛmannɪbənno jɪtannɔ wɔɔ bir kan
dʊdɔkənno wɔɔ kɪ, an ŋ so kʊ ma, an a ka Pol n bʊr ŋ taa.

23

1 Pol n dɪga dʊdɔkənno wɔɔ ma sɪɪ…, an a hɪ, a ʊ: «M danyɪnɔ, mɔɔ
mɪsɪrbaa ba kan noom fu kɪ Woso mɪm ʊ, an ta, an her naa ku.»
2 Bɪ, wosocɛmannɪbər jɪtaarɛ Ananɪyas lɛ ka a gʊɔɔ kʊ ŋ n'a jɪr ʊ rɔ wɔɔ
ʊ, a ʊ, ŋn'a zɛ a lɛ ma. Pol n a hɪ m, a ʊ:
3 «Ɪbɪɪ Woso n n'ɪ zɛm, noonkundəzaa ra! Nyɪnta ɪbɪɪ ʊ naa ʊ, ɪ zu lɛrɔ
ʊ, k'ɪ mɔɔ dʊdɔ ka, ɪ bɔkarɛ ɪ kaanm lɛrɔ wɔɔ m, ɪ lɛ ka kʊ ŋ nɪ mɔɔ zɛ
ra?»
4 Gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ b'ʊ rɔ wɔɔ n həən si ma, ŋ ʊ: «Wosocɛmannɪbər jɪtaarɛ
b'ɪbɪɪ n'a sʊnsɔ wʊm naa ra?» Pol n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ:
5 «Mɔɔ n a dɔ mɔɔ ʊ wosocɛmannɪbər jɪtaarɛ nɪ y, m danyɪnɔ. Kʊ sɪra
nɪ, n y'a gʊrsɪra ba, n ʊ: ‹ɪ b'ɪ do cir sʊnsɔ wʊ y.› »
6 Pol k'a b'a dɔ, a ʊ, gʊɔɔ wɔɔ sadisɛɛnrɔ m kan farizɛɛnrɔ kɪ bɪ, a a leer
busu brama dʊdɔkənno wɔɔ bire ʊ, a ʊ: «Farizɛn m mɔɔ m, m danyɪnɔ,
farizɛɛnrɔ nyɪ m mɔɔ m. Kʊ mɔɔ si mɔɔ ʊ gəəno y'a mɪm bɔŋ ʊ bɪ y'a ka
ŋn'ɪ mɔɔ dʊdɔ kam.»
7 K'a meer naa do ba an a nya bɪ, nyaa wuti farizɛɛnrɔ wɔɔ bire ʊ kan
sadisɛɛnrɔ wɔɔ kɪ. Zamaa bɪ n a gʊngʊ.
8 Sadisɛɛnrɔ wɔɔ ʊ, gəəno mɪmbɔʊrɛ ba ʊ y, malɛɛka ba ʊ, nyi ba ʊ sɔ
y. Farizɛɛnrɔ n bɔkarɛ, ŋn'a sim, ŋ ʊ, ŋ ta ʊ.
9 Bʊgʊr paan… nyɪnta ʊ. Wosocikarɪnsaambɔɔ gɔsɪnnɔ wuti farizɛɛnrɔ
wɔɔ bire ʊ ŋnɪ meer ba kan heerbusu kɪ, ŋ ʊ: «Wɔɔ n gʊaa naa do kʊrɔ
ma yɪ y. Kʊ nyi ɪ meer ba kan kɪ, gɛɛ malɛɛka, wɔɔ n a dɔ y.»
10 Kʊ nyaa bɪ nɪ paŋŋa yɪm bɪ, sʊrdaa tisi lɛɛzaa b'ɪ nyi bam, ŋ y'a Pol
kɪnkaansʊ. A lɛ ka kʊ gʊɔɔ n a bɔ bire ʊ, ŋnɪ ta m sʊrdaarɔ wʊtajɪ ʊ b'ʊ.
11 Gunuu bɪ do ʊ, Zuuba a hɪnka Pol m, a ʊ: «ɪ da bɪ bɔ ʊ, amba ɪbɪɪ
mɔɔ kasɛtɪ ka Zerizalɛm ʊ bɪ, ɪbɪɪ mɔɔ kasɛtɪ kam Rɔm ʊ maam sɔ.»

Zɪɪfʊrɔ lɛ taa k'a Pol zɛ gər

12 Dɔ k'a mɛ bɪ, zɪɪfʊrɔ wɔɔ a dɪnda ŋn'a zɛ kan kʊ kɪ, ŋn'a wer si k'a
bɪ hɔ bɪ, a hɔ mi k'a n Pol zɛ gər y.
13 Kutim-kutim naa do nɔ ʊ, gʊɔɔ wɔɔ lɛ lɛ da busi ra, ŋn'a wer bɪ si.
14 Ŋ n ta, ŋn'aa wosocɛmannɪbənno jɪtannɔ wɔɔ yɪ kan jɪtannɔ wɔɔ kɪ,
ŋn'a hɪ ŋ nɪ, ŋ ʊ: «Wɔɔ ʊ wer si, ʊ ʊ, kʊ wɔɔ n Pol zɛ gər y, wɔɔ bɪ hɔ bɪrɛ
y.
15 Kɛɛrɛ bɪ, awɔɔ kan dʊdɔkənno wɔɔ kɪ, k'a kʊ yɪ, k'a hɪ sʊrdaa tisi
lɛɛzaa bɪ m k'an a gaa, an a ka a ʊ, ɪ ʊ, awɔɔ lɛ n taa k'a b'a banka a lar.
Kʊ wɔɔ nɪ, hɔ kʊ wɔɔ n n'a bam, ʊ a ku, ʊ a zɛ b'a n lee ku bɪ, wɔɔ ɪ bɪ
dɔ.»
16 Pol danlʊ nyɪ n minno nɔɔn duro ma. A n ta sʊrdaarɔ wʊtajɪ ʊ, an aa
gasʊ, an a hɪ Pol m.
17 Pol n sʊrdaa zɔrɔ lɛɛzaa deem bir, an a hɪ m, a ʊ: «Nyukumbueere
naa gaa, ɪ ta m sʊrdaa tisi lɛɛzaa bɪ zi, a lɛ n taa k'a meer ba kan kɪ.»
18 Sʊrdaa zɔrɔ lɛɛzaa bɪ n a gaa, an ta m sʊrdaa tisi lɛɛzaa bɪ zi, an a hɪ
m, a ʊ: «Lɔ Pol b'ɪ mɔɔ bir, an a yɛ mɔɔ han, kʊ m nyukumbueere naa do
gaa, m bʊr m ɪbɪɪ zi. A lɛ n taa k'a meer ba kan ɪbɪɪ kɪ.»
19 Sʊrdaa tisi lɛɛzaa bɪ n a gaa a wɔ ma, an bɔ m toore ma, an a lar, a ʊ:
«Bɔ ɪbɪɪ ʊ k'ɪ hɪ mɔɔ nɪ?» Nyukumbueere bɪ n a hɪ m, a ʊ:
20 «Zɪɪfʊrɔ wɔɔ a dɪnda ŋn'a zɛ kan kʊ kɪ, k'a yɛ ɪbɪɪ han, k'ɪ Pol gaa ɪ
bʊrm booti m dʊdɔkənno wɔɔ taa, ɪ ʊ, ŋ lɛ n taa k'a banka a lar a mɪm bɪ
jɪ ma mɪŋŋa k'a a dɔ.

21 Ɩ bɪ ŋ meerbaa bɪ si y. Ŋ lɛ dam gʊaa busi ra, ŋnɪ kunku ma. Ŋ y'a wer si k'a bɪ hɔsɪ bɪ, a bɪ hi mi k'awɔɔ n Pol zɛ gər y. Ŋ y'a banka, ŋnɪ nya, ŋn'ɪ dɔrɛ ɪbɪɪ zaakarɛ ma.»
22 Sʊrdaa tisi lɛɛzaa bɪ n nyukumbueere bɪ da zaa ra, an a hɪ m, a ʊ: «Ɩ b'a hɪ gɔsɪ nɪ, ɪ ʊ, ɪ hɔ naa do hɪ mɔɔ nɪ y.»

N ta Pol m Sezaree ʊ

23 Sʊrdaa tisi lɛɛzaa bɪ n sʊrdaa zɔrɔ lɛɛzannɔ bir hɪɪya, an a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «K'a a banka, k'a ta Sezaree ʊ yirbəə wakatɪ nɛɛhʊ ma, sʊrdaarɔ zɔɔhɪra, siirozannɔ busaanhɪna, kannɪzannɔ zɔɔhɪra.
24 K'a siiro banka, kʊ Pol n da ŋ ʊ an lee ku kan laafɪ kɪ tara lɛɛzaa Feligsi zi.»
25 A n ci ba, an a hɪ ncɪnaaʊ:
26 «Mɔɔ Klodiyus Liziyas nɪ yaa dam tara lɛɛzaa mɪŋŋa Feligsi m.
27 Zɪɪfʊrɔ ɪ gʊaa kʊ mɔɔ n'a nyɔɔrɛ ɪbɪɪ zi naa nyasʊ ŋn'a ŋʊam k'a zɛ. Kʊ mɔɔ b'a ma ŋ ʊ Rɔm gʊaa m bɪ, mɔɔ ta kan m sʊrdaarɔ kɪ, m aa yɔ.
28 Kʊ mɔɔ lɛ n taa kʊ m mim kʊ ŋ y'a ka ra bɪ dɔ bɪ, mɔɔ ka ŋnɪ ta m ŋ dʊdɔkənno taa.
29 Mɔɔ bɪ dɪga a, bɪsɪ ŋ n'a kam, a lɛrɔ wɔɔ ma, ŋnɪ mim ka ra. B'a n hɔsɪ ba, an a ga zɛ m, gɛɛ ŋn'a sur baŋŋarɔ nɪ y.
30 Bɪ, kʊ mɔɔ ma ŋ ʊ, zɪɪfʊrɔ wɔɔ ɪ dundom zi k'a zɛ bɪ y'a ka, mɔɔ n'a nyɔɔrɛ ɪbɪɪ zi zɔɔ-zɔɔ. Mɔɔ hɪ gʊɔɔ kʊ ŋ mim ka ra rɔ wɔɔ m sɔ, kʊ ŋ nɪ bʊr ɪbɪɪ zi, ŋnɪ b'a gumə lemim hɪ.»
31 Sʊrdaarɔ wɔɔ n lɛ kʊ n y'a ka ŋ ʊ bɪ si, ŋnɪ Pol gaa, ŋnɪ ta m gunuu ʊ Antipatris ʊ.
32 Dɔ k'a mɛ bɪ, kannɪzannɔ wɔɔ m Pol to siirozannɔ wɔɔ m, ŋn'a wusigə, ŋnɪ bʊr sʊrdaarɔ wʊtajɪ ʊ b'ʊ.
33 Kʊ ŋ yaa lee ku Sezaree ʊ bɪ, siirozannɔ wɔɔ ci bɪ ka tara lɛɛzaa b'ʊ, ŋnɪ Pol hɪnka m sɔ.
34 Tara lɛɛzaa bɪ n ci bɪ karɪnda ba, an laaka da kʊ Pol bɪ, a to a ʊ gʊrga kara ʊ gɛ. K'a a dɔ a ʊ, a to a ʊ Silisii ʊ bɪ, a a hɪ m, a ʊ:
35 «Gʊɔɔ k'ʊ ŋ mim ka ɪbɪɪ ra bɪ, kʊ ŋ bʊr, mɔɔ yɪ m tʊr karɛ ɪbɪɪ meerbaa ma.» A n lɛ ka, a ʊ, ŋnɪ dɔ ma naa ʊ, hargʊta kʊ Hɪrɔɔdɪ a dɔ b'ʊ.

24

Pol meer ba Feligsi taa

1 Dɔmɪm soor jɛ ʊ bɪ, wosocɛmannɪbər jɪtaarɛ Ananɪyas kan jɪtannɔ kɪ, meerbaa dɔrɛzaa deem Tɛrtulus kɪ bʊr. Ŋ n ta Pol mim bɪ m tara lɛɛzaa Feligsi taa.
2 Bɪ m Pol bir, Tɛrtulus n a sɪŋŋɪda sa, an nɪ mim karɛ a lɛ m, a ʊ: «Feligsi mɪŋŋa, ɪbɪɪ minto y'a ka wɔɔ n laafɪ yɪ gʊta, lʊnlʊrlɛrɔ k'ɪbɪɪ ŋ ba wɔɔ bire ʊ wɔɔ do naa minto, bɪ tɔ ma.
3 Dɔmɪm haay, lɛɛ haay ʊ, Feligsi mɪŋŋa, wɔɔ ɪ barka darɛ ɪbɪɪ m zibəəro mɪŋŋɔɔ nɔɔn duro minto.
4 Kʊ mɔɔ lɛ baa kʊ m ɪbɪɪ kɔ gʊta bɪ, meerbaa bɪ bɪ gʊta y. Meerbaa nyɪntam poore, bɪ mɔɔ y'a yɛrɛ ɪbɪɪ han, kʊ bamɪŋŋazaa n'ɪbɪɪ m bɪ, wɔɔ dɔ, wɔɔ ʊ, ɪbɪɪ y'ɪ tʊr kam ma kan bʊraama k'ɪbɪɪ n tam wɔɔ n a dɔ bɪ kɪ.
5 Wɔɔ yɪ gʊaa naa do, minzaa m. A nyaa zɛ an n'a dam durnya naa zɪɪfʊrɔ haay bire ʊ. Nazarɛtɪ gʊngʊrɛzannɔ wɔɔ karɪnda jɪtaarɛ deem m.
6 A a ŋʊa k'a wɔɔ Wosocɛ bɪ zar, bɪ y'a ka wɔɔ n a nyasʊ. [

7 Wɔɔ ʊ kʊ a dʊdɔ ka, ʊ lɛrɔ wɔɔ nɔ ʊ. Sʊrdaa tisi lɛɛzaa Liziyas n a ma, an b'a bɔ wɔɔ bire ʊ kan paŋŋa gʊta kɪ, an lɛ ka gʊɔɔ kʊ ŋ mim ka ra rɔ wɔɔ ʊ, kʊ ŋ nɪ bʊr ɪbɪɪ zi.]
8 Ɪbɪɪ ɪ da ma, ɪ lar ɪ zim: Ɪbɪɪ hɔ niŋŋə k'a ka wɔɔ nɪ mim kam la bɪ jɪ dɔm.»
9 Zɪɪfʊrɔ wɔɔ n yo meerbaa naa do ra, ŋ ʊ, sɪra m.

Pol meerbaa

10 Tara lɛɛzaa b'a wɔ busu, an zaa ka Pol ʊ, k'an meer ba. Pol n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «Mɔɔ dɔ mɔɔ ʊ, ɪbɪɪ ɪ so gʊrga naa do dʊdɔ karɛ ʊ a dɔɔraa laatʊ, mɔɔ heer nyɪnta sɔ, kʊ m m meer ba.
11 K'ɪbɪɪ lɛ taa, ɪbɪɪ ɪ da ma, ɪ laaka da. Ta kʊ mɔɔ ʊ Zerizalɛm ʊ bɪ, a dɔmɪm n lɛ da bueerehɪɪya ra y, mɔɔ ta Zerizalɛm ʊ, kʊ m aa yaa da.
12 Gɔsɪ n mɔɔ yɪ m nɪ bɪsɪ kam Wosocɛ ʊ kan gʊaa kɪ, gɛɛ, m nyaa zɛ m a da sokʊmacɛ ʊ, gɛɛ, lɛɛ vanta ʊ tara nɔ ʊ y.
13 Gʊɔɔ nɔɔn duro b'a dam ma, ŋnɪ hɔsɪ yɪ ŋn'a ka mɔɔ ra, ŋ ʊ sɪra nɪ y.
14 Ba hɔ kʊ mɔɔ dɔ bɪ n na: Wɔɔ zɪrɔ Woso zi mɔɔ n'a bam, m nɪ zum Zuuba Yeezuu zaa kʊ ŋ ʊ gʊngʊrɛzaa m b'ʊ. Kʊ zaa bɪ do nɪ, mɔɔ ɪ hɔ haay kʊ n y'a gʊrsɪra ba lɛrɔ ci nɔ ʊ bɪ sim kan wosolɛsinnɪsorazannɔ ciro kɪ.
15 Mɔɔ ta Woso taafeerle naa do m, mɔɔ ʊ: Gʊɔɔ mɪŋŋɔɔ kan gʊɔɔ bʊnyaarɔ kɪ y'a mɪm bɔŋ ʊ. Ŋ mɪŋŋɔɔ maam sɔ.
16 Bɪ minto y'a ka, mɔɔ nɪ m tɔŋ ʊ dɔmɪm haay kʊ m bɪ mim zu ʊ Woso ma kan gʊɔɔ kɪ y. Bɪ, naa minto bɪ, dabɔʊ ba mɔɔ ma y.
17 Mɔɔ bɔrɛ dɔɔraa laatʊ, m m bɔ, m bʊr kɛɛrɛ, kʊ m bɪ daahan ka m dogʊɔɔ cicirzannɔ ʊ, kʊ m bɪ mannɪ ba sɔ.
18 Bɪ, ŋ bɪ mɔɔ yɪ Wosocɛ ʊ, bɪ ma bɪ, mɔɔ dintim gʊ m ma. Gʊaa cir n nyɪnta ʊ y, bɪ bʊgʊr n nyɪnta ʊ sɔ y,
19 kʊ Azii zɪɪfʊrɔ gɔsɪnnɔ bɛɛ nyɪnta b'ʊ y. Brɔɔ y'a ga m, ŋn'a hɪnka ɪbɪɪ taa, ŋnɪ mim yɪ ŋn'a ka mɔɔ ra, hɔ kʊ mɔɔ ba bɪ minto.
20 Gɛɛ k'a bɛɛ m bɪ, gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ naa ʊ rɔ wɔɔ a da ma, ŋnɪ hɔ kʊ mɔɔ ba, ŋnɪ ta mɔɔ m dʊdɔkənno wɔɔ taa bɪ hɪ.
21 Hɔ deem naa mɔɔ jɪm brama, m zee da, m a hɪ ŋ bire ʊ: Gəəno mɪmbɔʊrɛ minto y'a ka, ŋn'ɪ mɔɔ dʊdɔ karɛ awɔɔ taa her.»
22 Bala, Feligsi Zuuba Yeezuu zaa bɪ mim dɔ. N gʊɔɔ wɔɔ da zaa ra, an n'a hɪrɛ, a ʊ: «Kʊ sʊrdaa tisi lɛɛzaa Liziyas bɪ bʊr naa ʊ, mɔɔ y'awɔɔ mim bɪ dʊdɔ karɛ.»
23 A n lɛ ka sʊrdaa zɔrɔ lɛɛzaa b'ʊ, a ʊ, an dɔ Pol ma, b'a b'a du y. A b'a ta a gʊaasɪba sɪ m tolle, a nyasʊm minto y.

Pol ɪ lɔnnɔcɛ ʊ

24 Dɔmɪm k'a cem poore bɪ, Feligsi nyɪnta kan Drusil a lʊ kʊ zɪɪfʊ m bɪ kɪ. A n a ka, ŋnɪ Pol bir k'an Krista sɪrakarɛ mim dɪnda a m.
25 Bɪ, Pol k'a nɪ meer bɪ bam an nɪ tam tɪrgabaa, bʊraama, dʊdɔ k'a nɪ zɛm bɪ kɪ bɪncɛ ʊ bɪ, Feligsi da bɔ ʊ, an Pol meerbaa bɪ zɛ ra, a ʊ: «Naa ma bɪ, ɪ wusigə, ɪ ta ɪ bɪncɛ ʊ. Mɔɔ zɛm b'ɪ bir dɔmɪm niŋŋə ʊ.»
26 Feligsi nyɪnta an n'a hɔɔn darɛ, a ʊ, Pol busoo karɛ a ʊ. Bɪ y'a ka an tɪr nyɔɔ da, ŋn'aa bir hallɪ gallɛm gʊta k'a bɪ sʊʊra ba.
27 Dɔɔraa hɪɪya k'a cem bɪ, Pɔrsiyus Fɛstus ɪ Feligsi bɪncɛ sa. Feligsi k'a lɛ n taa k'a bɪr mɪŋŋa zɪɪfʊrɔ wɔɔ mɪm ʊ bɪ, a Pol to lɔnnɔcɛ ʊ b'ʊ.

25

Pol lɛ taa a dʊdɔ bɪ ma Rɔm cir taa

1 Bala, Fɛstus k'a lee ku a gʊrga ʊ b'ʊ bɪ, a dɔmɪm kaakʊ kur bɪ, a a hʊr
Sezaree ʊ, an ta Zerizalɛm ʊ.
2 B'ʊ bɪ, wosocɛmannɪbənno jɪtannɔ kan zɪɪfʊrɔ gʊɔɔ gʊtɔɔ kɪ bʊr k'a
mim ka Pol ra a taa. Ŋ n a yɛ Fɛstus han, k'an sugur ba a m,
3 an zaa ka, kʊ n nɪ ta Pol m Zerizalɛm ʊ. Bala, ŋ y'a dɪnda, ŋn'a zɛ kan
kʊ kɪ a minto, k'a bɪ daata zɛ ra, a ku a zɛ gər zaa ra.
4 Fɛstus n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ, Pol gɔɔtam Sezaree lɔnnɔcɛ ʊ. Bɪ, kan bɪ kɪ
haay, k'a yɪ poore, a y'a bɔrɛ a ta b'ʊ.
5 «A a ya, an a hɪ a ʊ, gʊɔɔ kʊ ŋ mim bɪ dɔ mɪŋŋa, awɔɔ bire ʊ rɔ wɔɔ,
ŋnɪ zu kʊ ʊ kan mɔɔ kɪ, k'ʊ ta Sezaree ʊ, kʊ hɔ niŋŋə ta an ta ʊ gʊaa naa
do minto, kʊ ŋ nɪ bʊr ŋnɪ mim ka ra.»
6 Fɛstus n maasɪrɛ ba ŋ bire ʊ y, a n lɛ da dɔmɪm sinnyə m gɛɛ bu nɪ y.
K'a lee ku Sezaree ʊ bɪ, a dɔ k'a mɛ bɪ, a yaa nyɪnta a dʊdɔkarɛ bɪncɛ ʊ,
an a ka n n bʊr Pol m.
7 Bɪ k'a lee ku b'ʊ bɪ, zɪɪfʊrɔ kʊ ŋ y'a to Zerizalɛm ʊ ŋnɪ bʊr lɔ wɔɔ bɪr
ma, ŋnɪ ŋʊaar gʊta ba, ŋ n'a kam la kan minno gʊtɔɔ kɪ, bɪ ŋ b'a dam ma,
ŋn'a kasɛtɪ ka y.
8 Pol n a gumə mim hɪ sɔ, an n'a hɪrɛ, a ʊ: «Mɔɔ n mim zu ʊ zɪɪfʊrɔ lɛrɔ
ma, gɛɛ ŋ Wosocɛ, gɛɛ Rɔm cir ma y.»
9 Kʊ Fɛstus lɛ n taa k'a bɪr mɪŋŋa kan zɪɪfʊrɔ wɔɔ kɪ bɪ, a a hɪ Pol m,
«Ɩbɪɪ lɛ taa kʊ ŋ nɪ ta ɪbɪɪ m Zerizalɛm ʊ, kʊ m aa ɪ dʊdɔ ka gɛɛ?»
10 Pol n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «Rɔm cir dʊdɔkarɛ bɪncɛ mɔɔ n ta ʊ naa, naa ʊ
ŋn'ɪ mɔɔ dʊdɔ kaŋ ʊ. Ɩbɪɪ mɪŋŋa a dɔ paan…, ɪ ʊ, mɔɔ n mim zu ʊ zɪɪfʊrɔ
ma y.
11 Kʊ mim mɔɔ zu ʊ paan…, an a ga mɔɔ zɛ m, mɔɔ bɪ m bɔrɛ m kur
y. Bɪ, kʊ minno kʊ gʊɔɔ nɔɔn duro a ba, n n'a kam mɔɔ ra b'a jɪ ba ʊ rɔ
nɔɔn nɪ, gʊaa ba lɛ m, an n'a dam ma, a n mɔɔ ka ŋ ʊ y. Mɔɔ lɛ taa kʊ m
ta Rɔm cir taa.»
12 Fɛstus kʊ ma kan a gʊɔɔ wɔɔ kɪ an a hɪ Pol m, a ʊ: «Ɩbɪɪ yɛ k'ɪ ta Rɔm
cir taa, ta ɪbɪɪ n nɪ zɛm b'a ʊ b'ʊ.»

Pol ɪ Agripaa kan Berenisi kɪ taa

13 Dɔmɪm k'a cem poore bɪ, cir Agripaa kan a danlʊ Berenisi kɪ ta Sezaree
ʊ, ŋnɪ ta k'a yaa yaa da Fɛstus m.
14 Kʊ ŋn'ɪ maasɪrɛ bam b'ʊ poore bɪ, Fɛstus Pol mim bɪ sa, an a dɪnda
cir bɪ m, a ʊ: «Gʊaa n nɪ naa ʊ, Feligsi n a to lɔnnɔcɛ ʊ.
15 Dɔmɪm kʊ mɔɔ ta ʊ Zerizalɛm ʊ bɪ, wosocɛmannɪbənno jɪtannɔ kan
zɪɪfʊrɔ jɪtannɔ kɪ bʊr, ŋnɪ bɪ mim ka ra, ŋn'a zɛrɛ yɛrɛ.
16 Mɔɔ n a nyɪ bɔ ŋ nʊ, mɔɔ ʊ, Rɔm zannɔ yɪnnɪbayɪ zibəə bɛɛ k'a gʊaa
bɔ a ka kʊ ŋ n'a zɛ gər, bɪ gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ mim kam la rɔ wɔɔ ba ʊ, k'an aa
a gumə mim dɪnda kan mim kʊ ŋ y'a ka ra bɪ kɪ y.
17 Bɪ minto y'a ka, ŋnɪ bʊr naa ʊ, mɔɔ n m ya, m dɔ hɔsɪ ma y, a dɔ k'a
mɛ bɪ, mɔɔ n nyɪnta, m dʊdɔkarɛ bɪncɛ ʊ, m a ka, ŋnɪ bʊr gʊaa bɪ m.
18 Kʊ ŋ bʊr dʊdɔ bɪ ma bɪ, gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ mim kam la rɔ wɔɔ, ŋ n mim sɪ
gurezaa yɪ, ŋn'a ka ra, amba mɔɔ m hɔɔn da ma bɪ nɪ y.
19 Ŋ Woso zaa zuure minnɔ m bala, kan gʊaa deem kʊ n n'a birm Yeezuu
k'a ga Pol n'a hɪm a ʊ, a mɪsɪr bɪ kɪ.
20 Kʊ mɔɔ n hɔ kʊ mɔɔ n n'a bam bɪ dɔ bɪ, mɔɔ yɛ han, k'a lɛ taa k'a ta
Zerizalɛm ʊ, kʊ m aa mim bɪ dʊdɔ ka b'ʊ.

21 Bɪ kʊ Pol a hɪ a ʊ, a lɛ n taa k'a gɔɔta lɔnnɔcɛ ʊ, an ta an dɔmɪm kʊ cir gʊta n n'a mim bɪ dʊdɔ kam ma bɪ ku bɪ, mɔɔ lɛ ka, kʊ ŋ nɪ dɔ ma, an ta, an dɔmɪm kʊ mɔɔ n'a nyɔɔŋ ʊ Rɔm cir zi bɪ ku.»
22 Agripaa n a hɪ Fɛstus m, a ʊ: «Mɔɔ lɛ n taa kʊ n gʊaa naa do meerbaa ma sɔ.» Fɛstus n a nyɪ bɔ ʊ, a ʊ: «Booti m bala, ɪbɪɪ y'ɪ tʊr karɛ a meerbaa ma.»
23 Dɔ k'a mɛ bɪ, Agripaa kan Berenisi kɪ lee ku dʊdɔkarɛ bɪncɛ ʊ b'ʊ kan cirbəə gʊta kɪ, sʊrdaarɔ jɪtannɔ yɪ ŋ da zaa ʊ kan tara bɪ gʊɔɔ gʊtɔɔ kɪ. Fɛstus n lɛ ka, ŋnɪ bʊr Pol m.
24 Fɛstus n meerbaa sa, a ʊ: «Cir Agripaa kan awɔɔ haay woo…, k'a nɪ naa ʊ bɪ, awɔɔ ɪ gʊaa naa do yɪrɛ. Zɪɪfʊrɔ wɔɔ haay bɪ mɔɔ yɪ a minto Zerizalɛm ʊ, an ta an lee ku naa ʊ kan zee kɪ, ŋ ʊ, ŋ b'a ya, ŋn'a to mɪsɪr y.
25 Kʊ mɔɔ nɪ, mɔɔ n zibəə bʊnyaa yɪ, an a ba, an a ga a zɛ nɪ y. Bɪ, k'a ʊ, k'a lee ku Rɔm cir zi bɪ, mɔɔ cɪnta, kʊ m a nyɔɔ b'ʊ.
26 Bɪ kʊ mɔɔ ba meerbaa m paan…, kʊ m a gʊrsɪra ba cir gʊta ma k'an Pol mim bɪ dɔ bɪ, bɪ minto y'a ka, mɔɔ n a ka, an bʊr awɔɔ taa, an lɛ da ɪbɪɪ taa naa ʊ cir Agripaa, kʊ wɔɔ lar, naa jɛ ʊ, mɔɔ hɔsɪ yɪrɛ, m a gʊrsɪra ba Rɔm cir ma.
27 Kʊ mɔɔ lɔ nyɔɔ ncɪnaaʊ, bɪ mɔɔ n a kʊrɔma k'an a mim ʊ bɪ yɪ, yarmabaa zibəə m.»

26

Pol meerbaa Agripaa taa

1 Agripaa n a hɪ Pol m, a ʊ: «Zaa ta ʊ k'ɪ meer ba kɛɛrɛ, ɪ ɪ mɪŋŋa bʊmbɔ.» Pol n a wɔ busu, an a gumə lemim hɪ, a ʊ:
2 «Mɔɔ heer nyɔɔ, cir Agripaa, kʊ mɔɔ zaa yɪ kʊ m meer ba ɪbɪɪ taa her, kʊ m m gumə mim dɪnda, mim haay kʊ zɪɪfʊrɔ mɔɔ a ka wɔɔ ra bɪ minto.
3 Bala, ɪbɪɪ minkə ŋ bɪsɪkarɛ gʊta m kan ŋ yɪnnɪbayɪ zibəə kɪ. Bɪ y'a ka, mɔɔ n'a yɛrɛ ɪbɪɪ han, k'ɪ tʊr ka mɔɔ meerbaa ma kan bʊraama kɪ.
4 Mɔɔ mɪsɪrbaa k'a nyɪnta hɔ nɪŋŋə, m nyɪbaa ma, kan nyɪnta kʊ mɔɔ ʊ hɔ nɪŋŋə, m dogʊɔɔ bire ʊ Zerizalɛm ʊ bɪ kɪ, zɪɪfʊrɔ wɔɔ haay a dɔ.
5 Kʊ ŋ lɛ taa, ŋ y'a da ma, ŋn'a kasɛtɪ ka, ŋ y'a dɔ a dɔɔraa laatʊ, ŋ ʊ, farizɛn m mɔɔ m. Gʊɔɔ nɪŋŋoo kʊ ŋ nɪ yɛm wɔɔ Woso zaa zuure ma paan…, an lɛ da ŋ haay ra rɔ wɔɔ.
6 Bɪ her naa, kʊ mɔɔ Woso lerbɔrɛ k'a ba wɔɔ zɪrɔ m bɪ si bɪ, bɪ y'a ba mɔɔ dʊdɔ her.
7 Wɔɔ do haryaa bueerehɪɪya b'ɪ yaa dam Woso m sinuu ʊ kan a gunuu ʊ kɪ, ŋ bɪr a tore y. Kʊ ŋn'ɪ dɔm lerbɔrɛ bɪ do ma bɪ minto. Kʊ mɔɔ lerbɔrɛ naa do ta m heer lɛ bɪ y'a ka, m cir Agripaa, zɪɪfʊrɔ wɔɔ nɪ mim kam mɔɔ ra.
8 Bɔ minto m, b'awɔɔ n a si a ʊ, Woso ɪ gəəno mɪm bɔŋ ʊ?
9 Kʊ mɔɔ nɪ, mɔɔ nyɪnta m a si mɪŋŋa mɔɔ ʊ lɛ m, kʊ m yar ba kan Nazarɛtɪ Yeezuu bɪ tɔ bɪ kɪ, paŋŋa do haay m.
10 Bɪ, bɪ mɔɔ ba Zerizalɛm ʊ, wosocɛmannɪbənno jɪtannɔ wɔɔ ɪ lɛ naa do ka mɔɔ ʊ. Mɔɔ mɪŋŋa sɪrakarɛzannɔ gʊr gʊta, m m du lɔnnɔcɛ ʊ. Gʊɔɔ kʊ n yɪ ŋ zɪnzɛ rɔ wɔɔ, mɔɔ hɪ mɔɔ ʊ, a a ga m.
11 Gallɛm gʊta, mɔɔ ta sokʊmacɛrɔ ʊ, m fɪr ka ŋ ma, m paŋŋa ba ŋ ma, kʊ ŋ nɪ Yeezuu sʊnsɔ wʊ. Bɪ, kan jɪmbaa heerbusu gʊta kɪ, mɔɔ yɪ ŋ jɪ bɔm tararɔ gɔsɪnnɔ ra, m nɪ fɪr karɛ ŋ ma.

Pol y'a heerlʊrlɛ mim dındam (Zibəəzannɔ Ci 9.1-19; 22.6-16)

12 Bı minto y'a ka, hindeem ʊ, wosocɛmannıbənno jıtannɔ wɔɔ n zaa ka mɔɔ ʊ kan paŋŋa haay kı, kʊ m ta Damas ʊ mim naa do minto.
13 Cir, kʊ mɔɔ nı tam bı, kʊ sinuu b'a zɔ bı, mɔɔ lɛɛgure yı, an a to brama, a gure n lɛ da wosogure ra, an b'a ku mɔɔ ra kan m zukuuzannɔ wɔɔ kı.
14 Wɔɔ haay, wɔɔ ʊ dundo tara ʊ, mɔɔ n leer ma, an n'a hım mɔɔ m ebree lemim m, a ʊ: Sol, Sol, bɔ minto, ı nı fır kam mɔɔ ma? A ba ıbıı nawʊrɛ, ı mıŋŋa m!
15 Mɔɔ n a nyı bɔ ʊ, mɔɔ ʊ: ‹Nka n'ıbıı nı, Zuuba?› Zuuba n a ya, an a hı, a ʊ: ‹Yeezuu m mɔɔ m, mɔɔ ıbıı n nı fır karɛ ŋ ma.
16 Bı, wuti ı jım! Ba hɔ k'a ka mɔɔ n m hınka ıbıı m bı n na: Mɔɔ ıbıı bɔ ʊ k'ı nyınta mɔɔ zibəənyı, mɔɔ kasɛtızaa kan hɔ nıŋŋə k'ıbıı mɔɔ yı ʊ naa kı, kan a vantɔɔ kʊ mɔɔ n nı zɛm bı m hınka ıbıı m nɔ wɔɔ kı.
17 Mɔɔ lɛɛ kam m ıbıı bʊmbɔ ı do kan do vantɔɔ kʊ mɔɔ n n'ıbıı nyɔɔrɛ ŋ ma rɔ wɔɔ kı wɔ ʊ,
18 k'ı yaa nı ŋ mım gʊ, k'ı ŋ bɔ monsigə nɔ ʊ, ı ta ŋ nı lɛɛgure ʊ, k'ı bɔ ŋ nı Sʊtaana lɔmbaa nɔ ʊ, ı ta ŋ nı Woso zi, kʊ ŋ n sıra ka mɔɔ ʊ, kʊ ŋ n'a mimbʊnyaarɔ sugur yı, bı, kʊ ŋ nı hɔjirle yı, kan gʊɔɔ kʊ ŋ y'a mıŋŋɔɔ ka Woso ʊ rɔ wɔɔ kı.›
19 Bı tɛkka ma, cir Agripaa, mɔɔ n bısı ka hɔ kʊ Zuuba a hı mɔɔ m hɔhınkarɛ naa do nɔ ʊ bı ma y.
20 A sa mɔɔ ʊ Damas zannɔ ma kan Zerizalɛm zannɔ kı, an lɛ da, Zidee jilli kʊ zannɔ kı, bı jɛ ʊ kan do vantɔɔ kʊ gʊɔɔ kı, m a dında kʊ ŋ n'a bɔ a taam, ŋnı yɛ Woso ma, kʊ ŋ n'a mimbʊnyaarɔ sugur yı, kʊ ŋ nı mısırbaa ba, k'an zu kʊ ʊ kan ŋ heerlʊrlɛ bı kı.
21 Bı minto y'a ka, mɔɔ nı Wosocɛ ʊ, zııfʊrɔ wɔɔ n bı mɔɔ nyasʊ, ŋn'a gınga k'a mɔɔ mee bɔ ʊ.
22 Woso n ku mɔɔ ra mıŋŋa, an ta an dɔmım naa do ku. Mɔɔ gɔɔta m nı kasɛtı kam gʊɔɔ poorero kan gʊɔɔ gʊtɔɔ kı taa. Wosolɛsinnısorazannɔ kan Moyiisi kı lɛɛ ka ŋnı hɔ k'a nı zɛm bı hı. Mɔɔ bır hɔsı vanta hırɛ, an lɛ da bı ra y.
23 Ŋ ʊ: ‹Krista fır yırɛ, b'a lɛɛ kam an a mım bɔ ʊ gəəno bire ʊ, an nı lɛɛgure pa dam zııfʊrɔ m kan do vantɔɔ gʊɔɔ kı.› »

24 Pol k'a lee ku bıncɛ naa do ʊ a meerbaa nɔ ʊ bı, Fɛstus a leer busu, an a hı, a ʊ: «Hɔɔzaa n'ıbıı naa Pol! Ɩbıı hɔdɔrɛ maam-maam bı y'ıbıı bam hɔɔzaa!»
25 Pol n a hı, a ʊ: «Hɔɔzaa bɛɛ m mɔɔ nı y, Fɛstus mıŋŋa, sıra meerbaa mɔɔ n'a bam, hɔɔntaʊrɛ m.
26 Cir Agripaa bı minno nɔɔn duro dɔ mıŋŋa haay, bı y'a ka, mɔɔ m dam ma, m meer ba a lɛɛ kan heerkoodəbaa kı. Mɔɔ si mɔɔ ʊ, hɔsı n ba a mım ma sɛɛrɛ y. Bala, minno nɔɔn duro n ba gʊrga k'a nyaakʊm da ʊ y.
27 Cir Agripaa, ıbıı wosolɛsinnısorazannɔ mim si ra? Mɔɔ dɔ mɔɔ ʊ, ıbıı ŋ mim si»
28 Agripaa n a hı Pol m, a ʊ: «Kan ıbıı meerbaa bı kı, gɔɔta a ʊ poore, k'ıbıı n mɔɔ ba kristagʊaa ra?»
29 Pol n a hı, a ʊ: «K'a a ŋʊa, an gɔɔta poore gɛɛ gʊta, mɔɔ ŋʊa, kʊ Woso yɛ, a bı nyıntarɛ ıbıı bala y, gʊɔɔ haay kʊ ŋ n'a tʊr kam mɔɔ meerbaa ma her lɔ wɔɔ, awɔɔ y'a bam amba mɔɔ m, bı baŋŋarɔ kʊ ŋ nı mɔɔ wɔ ma rɔ nɔɔn duro bı nyıntarɛ awɔɔ wɔ ma y.»

30 Cir bɪ n wuti kan tara lɛɛzaa bɪ kɪ, Berenisi kɪ, kan gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ nyɪntam kan ŋ kɪ rɔ wɔɔ kɪ.
31 Kʊ ŋn'a hʊrm bɪ, ŋ sʊʊra ba kan kʊ kɪ ŋn'a hɪrɛ, ŋ ʊ: «Gʊaa naa do n hɔsɪ ba, an a ga zɛ m gɛɛ baŋŋarɔ nɪ y.»
32 Agripaa n a hɪ Fɛstus m, a ʊ: «Kʊ gʊaa naa do bɛɛ y'a ŋʊa k'a ta mim bɪ m Rɔm cir taa, a a ga m, ŋnɪ wɔ saa.»

27

Rɔm tarɛ

1 Kʊ ŋ y'a cɪnta kʊ wɔɔ n da kɔɔlʊʊ ʊ, ʊ ta Italii ʊ bɪ, ŋ Pol kan lɔnnɔ gɔsɪnnɔ kɪ da sʊrdaa zɔrɔ lɛɛzaa k'a tɔ m Zuliyus bɪ wɔ ʊ, sʊrdaarɔ zɔrsɔddɪ zɛkʊra kʊ n n'a birm Ogista zɛkʊra, bɪ y'a so ʊ.
2 Wɔɔ da kɔɔlʊʊ ʊ k'a a to Adramitɪyɔm an nɪ tam Azii kʊrɔ kʊ ŋ nɪ hi lɛ ra rɔ wɔɔ ʊ. Aristarkɪ ɪ nyɪnta kan wɔɔ kɪ. Masedʊan kʊ Tesaloniki gʊaa m.
3 Dɔ k'a mɛ bɪ, wɔɔ lee ku Sidɔn ʊ, bɪ kʊ jɪnlɛ poore m bɪ, Zuliyus a ba Pol m mɪŋŋa. A zaa ka ʊ, k'an aa dɪga a gʊaasɪbarɔ ma, brɔɔ n nyasʊ m.
4 Kʊ wɔɔ bɔ b'ʊ bɪ, wɔɔ da kɔɔlʊʊ b'ʊ, ʊ bɔ Siipɪr jɪr ʊ, k'a n'a ta wɔɔ m hɪnhɛr bɪ k'a nya wɔɔ rɛ bɪ minto.
5 A m bɪ, wɔɔ n higʊta k'a nɪ Silisii kan Panfilii kɪ jɪr ʊ bɪ zɛ ra, ʊ aa lee ku Lisii kʊ Miir ʊ.
6 Sʊrdaa zɔrɔ lɛɛzaa bɪ k'a Alɛsandrii kɔɔlʊʊ yɪ b'ʊ an nɪ tam Italii ʊ bɪ, a a ka wɔɔ n da ʊ.
7 Kɔɔlʊʊ bɪ n ta poore-poore dɔmɪm gʊta nɔ ʊ, ʊ aa lee ku kan kɔrɛ kɪ Kɪnɪdɪ ʊ. Hɪnhɛr bɪ k'a nya wɔɔ rɛ bɪ, wɔɔ b'ʊ dam ma, ʊ ta tɪrga bɪ, wɔɔ bɔ Salmonɛ jɪr ʊ, ʊ aa bɔ Krɛtɪ jɪr ʊ, k'a n'a ta wɔɔ m hɪnhɛr bɪ minto.
8 Wɔɔ fɪr yɪ kan kɔɔlʊʊ bɪ kɪ, ʊ bɔkarɛ ʊ aa lee ku bɪnсɛ kʊ n n'a birm Jɪnjɪ-Mɪŋŋa b'ʊ, Lazaya kʊ jɪr ʊ.
9 Dɔmɪnnɔ cem gʊta, kɔɔlʊʊ bɪ tarɛ nyibəə n ta ʊ, bɪ ma bɪ, lɛkʊsɪrɛ dɔmɪm cem. Pol n ŋ dʊndɔ, a ʊ:
10 «M gʊaasɪbɔɔ, mɔɔ dɔ mɔɔ ʊ tarɛ naa do hɔ zarm gʊta, a nyaanɪm gʊɔɔ gʊta m, kɔɔlʊʊ bɪ bɛɛ bala kan mɔr bɪ kɪ y, wɔɔ mɪŋŋɔɔ kɪ sɔ.»
11 Sʊrdaa zɔrɔ lɛɛzaa bɪ, a tʊr an n'a kam gʊaa k'a nɪ kɔɔlʊʊ bɪ bram bɪ ma kan kɔɔlʊʊ bɪ zaa hɔnyɪ kɪ ma, an lɛ da Pol meerbaa bɪ ra.
12 Bɪnсɛ nɪŋŋə kʊ wɔɔ jɪm ʊ bɪ, k'a bɪ bɪnсɛ mɪŋŋa nyɛɛm dɔmɪm ʊ bɪ, ŋ gʊɔɔ gʊta a zɛ kʊ ra, ŋn'a lɛ ba deem k'a zu zaa ʊ, kʊ dɪga a, k'ʊ lee kum jɪnjɪ k'a nɪ Krɛtɪ kʊ Fenigsi ʊ b'ʊ, k'an a ta wɔɔ m nyɛɛm hɪnhɛr minto. K'ʊ nyɪnta b'ʊ nyɛɛm dɔmɪm ʊ.

Hɪnhɛr gʊta wuti higʊta bɪ burə ʊ

13 Hɪnhɛr poore wuti jɪsa, bɪ minto y'a ka, ŋn'a hɔɔn da, ŋ ʊ, a y'a dam ma, a zaa sa. Ŋ kɔɔlʊʊ bɪ hʊr, ŋn'a na Krɛtɪ gəm b'ʊ, ŋn'ɪ tam.
14 K'a yɪ poore bɪ, hɪnhɛr gʊta kʊ n n'a birm Erakilɔn* bɪ wuti tara bɪ zeezi, an bʊr kan paŋŋa kɪ, an b'a ku ŋ la.
15 A n kɔɔlʊʊ bɪ gaa an cenim, wɔɔ b'ʊ dam ma, ʊ a bɔ y. Wɔɔ n a to an a gaa, an nɪ tam nɪ, kʊ lɛɛ ka m, ʊ n a dɔ y.
16 K'a nɪ tam zɔɔ-zɔɔ bɪ, wɔɔ yaa lee ku tara poore k'a nɪ hi bire ʊ, n n'a birm Koda bɪ jɪr ʊ, an a ta wɔɔ m hɪnhɛr bɪ minto. Wɔɔ ʊ tɔ ʊ kan kɔrɛ gʊta kɪ, ʊ ʊ da ma, ʊ kɔɔlʊʊ poore bɪ gaa, ʊ a bɔ hi b'ʊ, ʊ a da kɔɔlʊʊ gʊta b'ʊ.

* **27:14 27.14** Erakilɔn: a tɔ bɪ lɛ taa k'a hɪ, a ʊ: bɪsɪdɔpaasɪ kan meer kɪ zeezi.

17 Kʊ ŋ kɔɔlʊʊ poore bɪ gaa ŋn'a da kɔɔlʊʊ b'ʊ an nya bɪ, ŋ bar sunso
kɔɔlʊʊ gʊta b'ʊ kɛɛrɛ.* Kʊ ŋ nɪ nyi bam kɔɔlʊʊ bɪ yaa wɔ Sɪrtɪ nyɪntaa
b'ʊ bɪ, ŋnɪ hɔ kʊsɪ kɔɔlʊʊ bɪ jɛ ma, ŋn'a da hi b'ʊ, k'a n'a tarɛ bɪ bɔrɛ,
ŋn'a to an nɪ tarɛ a hɔɔnhɔ ma.
18 Bɪ dɔ k'a mɛ bɪ, hɪnhɛr gʊta bɪ k'a nɪ fɪr kam wɔɔ ma tee… bɪ, ŋ mɔrlɔ
kʊ ŋ yɪ da kɔɔlʊʊ b'ʊ rɔ wɔɔ waa ʊ, ŋnɪ ŋ zar higʊta b'ʊ.
19 A dɔmɪm kaakʊ hinni ʊ bɪ, kɔɔlʊʊ bɪ zibəəzannɔ wɔɔ kɔɔlʊʊ bɪ mɔdrɔ
wɔɔ zar hi b'ʊ a zim.
20 Woso kan monyaarɔ kɪ n a hɪnka dɔmɪnnɔ wɔɔ nɔ ʊ y, bɪ hɪnhɛr bɪ
hɔnrɛ bʊnyaabaa gɔɔta an nɪ fɪr kam wɔɔ ma. Wɔɔ n a dɔ kʊ wɔɔ bɔrɛ y.
21 A dɔmɪm laatʊ, ŋ n hɔbɪrɛ bɪ y. Pol n wuti an jɪm brama ŋ bire ʊ, an
a hɪ ŋ nɪ, a ʊ: «Awɔɔ yɪ ra, gʊɔɔ, kʊ mɔɔ dʊndɔrɛ b'awɔɔ si, ʊ n ʊ hʊr
Krɛtɪ ʊ, fɪr kʊ wɔɔ yɪ naa kan mɔr k'a zar naa kɪ bɪ wɔɔ yɪrɛ y.
22 Bɪ naa ma bɪ, mɔɔ y'a yɛrɛ awɔɔ han, k'a heer ba kookoo. Awɔɔ gʊaa
deem taan… bɪ garɛ y, kɔɔlʊʊ bɪ y'a deem n n'a zarm bala.
23 Woso k'a a so mɔɔ ʊ, mɔɔ n'a zi bam bɪ malɛɛka a hɪnka mɔɔ m gum
naa ʊ bala, an a hɪ mɔɔ m, a ʊ:
24 I da bɪ bɔ ʊ y, Pol. A a ga m, ɪbɪɪ m ta Rɔm cir taa, bɪ Woso gʊɔɔ k'ɪbɪɪ
nɪ zum kʊ ʊ kan ŋ kɪ rɔ wɔɔ meeyaa da ɪbɪɪ wɔ ʊ.
25 Ncɪnaaʊ bɪ, yaarɔ, k'a heer ba kookoo! Mɔɔ sɪra ka Woso ʊ, a bam
amba a a hɪ mɔɔ m bɪ m.
26 Wɔɔ yaa nʊ lo tara niŋŋə k'a nɪ hi bire ʊ bɪ ra.»
27 A gunuu bueeresi hɔ, wɔɔ nyaam ʊ higʊta bɪ burə ʊ. Dibsir k'a a zɔ
bɪ, kɔɔlʊʊ bɪ zibəəzannɔ wɔɔ a dɔ a hɔɔn ʊ, ŋ ʊ, wɔɔ ʊ zɔ tara ma.
28 Ŋ n higʊta bɪ nɔ makra ba mɛtɪr busi, kʊ ŋ ta lɛɛ poore bɪ, ŋ y'a ya,
ŋn'a makra ba ŋn'a yɪ mɛtɪr bukərku.
29 Kʊ ŋn'ɪ nyi bam kɔɔlʊʊ bɪ yaa a zɛ ci ma bɪ, ŋ pɔyaa gorezannɔ zo si,
ŋn'a kʊsɪ baŋŋarɔ m jɛ ʊ, ŋn'a yɛm kʊ dɔ n mɛ zɔɔ.
30 Kɔɔlʊʊ bɪ zibəəzannɔ hɔ ba ɪ ʊ, a hɪ ŋ y'a ʊ k'a baŋŋarɔ gɔsɪnnɔ zo
hi bɪ nɔ ʊ, k'an kɔɔlʊʊ bɪ nyasʊ, ŋn'a nyaakʊm da k'a bra si kan kɔɔlʊʊ
poore bɪ kɪ.
31 Pol n a hɪ, sʊrdaa zɔrɔ lɛɛzaa bɪ m kan sʊrdaarɔ wɔɔ kɪ, a ʊ: «Kʊ
gʊɔɔ nɔɔn duro n gɔɔta kɔɔlʊʊ bɪ nɔ ʊ, awɔɔ, awɔɔ bɪ bɔrɛ y.»
32 Sʊrdaarɔ wɔɔ n kɔɔlʊʊ poore bɪ barlɔ wɔɔ zɪnzɛ ra, ŋn'a to an ta an
cem.
33 Kʊ ŋn'ɪ dɔm dɔmɪrɛ ma bɪ, Pol gʊaa haay bir, an a yɛ ŋ han, kʊ ŋ nɪ
hɔbɪrɛ bɪ, an n'a hɪrɛ, a ʊ: «Awɔɔ dɔmɪm bueeresi her, awɔɔ n hɔ bɪ y. A
n nɪ dɔm ma kʊ hɪnhɛr bɪ n a da jɪm ʊ.
34 Bɪ minto bɪ, mɔɔ y'a yɛrɛ awɔɔ han k'a hɔ bɪ, awɔɔ laafɪɪ minto m.
Bala, minkə deem taan… bɪ nyaanɪm gʊaa mim ʊ naa ʊ y.»
35 K'a naa hɪ bɪ, a bur sa, an barka da Woso m gʊaa haay mɪm m, an a
zɛ ra, an n'a sʊrɛ.
36 Ŋ haay heer n ka bɪ jɛ ʊ, ŋnɪ hɔbɪrɛ bɪ bɪ.
37 Wɔɔ haay wuti, gʊaa zɔɔhɪra busaanhɪna yaa sɔrdɪ kɔɔlʊʊ bɪ nɔ ʊ.
38 Kʊ hɔbɪrɛ bɪ ŋ ka bɪ, ŋ hɔyaa bɪ waa kɔɔlʊʊ bɪ nɔ ʊ, ŋn'a zar hi b'ʊ,
k'a gore bɪ n a bɔrɛ.
39 Dɔ k'a mɛ bɪ, kɔɔlʊʊ bɪ zibəəzannɔ wɔɔ n a ya, ŋnɪ tara bɪ dɔ y. Bɪncɛ
ŋ y'a yɪ hi bɪ lɛ ra, an zerle bɪncɛ. Ŋ lɛ n taa k'a a da ma, k'a kɔɔlʊʊ bɪ da
jɪm ʊ b'ʊ.

* **27:17 27.17** kʊ hɪnhɛr b'a kɪnkaansʊ y.

40 Ŋ n baŋŋarɔ wɔɔ zɪnzɛ, ŋnɪ pɔyaarɔ wɔɔ to hi b'ʊ, kʊ kɔɔlʊʊ bɪ n a
da ma, an ta. Ŋ n kɔɔlʊʊ bɪ bɪrlɛ hɔ bɪ ba yɔhɔ-yɔhɔ, ŋnɪ kɔɔlʊʊ bɪ pɛɛra
poore bɪ busu, ŋnɪ kɔɔlʊʊ bɪ to, an nɪ tam bɪncɛ gər zeezi.
41 Kɔɔlʊʊ bɪ n aa der nyɪntaa dimbir la, lɛɛ bɪ n wɔ, a b'a dam ma a n
bɔ y. Bɪ ma bɪ, hikurero wɔɔ b'a jɛ bɪ zɛ, an a kɪnkaansʊ.
42 Sʊrdaarɔ wɔɔ n a ŋʊa k'a lɔnnɔ wɔɔ zɪnzɛ, kʊ ŋ gɔsɪnnɔ darɛ dɔ ŋ
yaa a si hi bɪ burə ʊ.
43 Bɪ, sʊrdaa zɔrɔ lɛɛzaa bɪ k'a ŋʊa k'a Pol bʊmbɔ bɪ, a n yɛ kʊ ŋ nɪ ŋ
zɪnzɛ y. A lɛ ka gʊɔɔ kʊ ŋ darɛ dɔ rɔ wɔɔ ʊ, kʊ ŋ nɪ lɛɛ ka, ŋn'a da hi b'ʊ,
kʊ ŋ n'aa tara gər bɪ ku.
44 Gʊɔɔ kʊ ŋ gɔɔta rɔ wɔɔ dam gɔrɔ ʊ gɛɛ kɔɔlʊʊ bɪ kəəro wɔɔ ʊ. A yɪ
ncɪnaaʊ, ŋ haay n lee ku tara ʊ kan laafɪɪ kɪ.

28

Pol ɪ Maltɪ ʊ

1 Kʊ wɔɔ bɔ mim pakra bɪ nɔ ʊ bɪ, wɔɔ ma ŋ ʊ, tara k'a nɪ hi bire ʊ bɪ
tɔ m Maltɪ.
2 Tara bɪ zannɔ wɔɔ wɔɔ si kan daʊrɛ gʊta kɪ. Ŋ sɛ gʊta hɛ, ŋnɪ wɔɔ
gaa, ŋnɪ wɔɔ zɔ ma, bala, la a sɪŋŋɪda ba, an nɪ barɛ, nyɛɛm n ta ʊ.
3 Pol n nyʊkɔ gər gʊr a zangʊrga ʊ, an b'a da sɛ bɪ rɛ. Kʊ sɛ bɪ nɪ nyʊkɔ
bɪ bɪm bɪ, cɪrka bɔ sɛ b'ʊ, an a sɔ wɔ Pol wɔ ʊ.
4 Tara bɪ zannɔ kʊ ŋ cɪrka bɪ yɪ, an nɪ zeŋŋəm Pol wɔ ma bɪ, ŋ y'a hɪm
kʊ m, ŋ ʊ: «Gʊaa naa do nyɪntam gərzer paan… A bɔ hi bɪ nɔ ʊ kan laafɪɪ
kɪ, bɪ Woso tɪrgabaazaa lɛ baa a mɪsɪrbaa ma y.»
5 Pol n a wɔ vɪga zɛ, cɪrka bɪ n a da sɛ b'ʊ, b'a n busu ma y.
6 Ŋ n jɪm, ŋn'ɪ dɪgarɛ a wɔ bɪ ma, a hanrɛ gɛɛ, a y'a dore, an ga lɛɛ nɪ?
Bɪ, kʊ ŋ dɪgarɛ bɪ maasɪrɛ ba, bɪ ŋ n hɔsɪ yɪ an ba bɪ, ŋ y'a hɔɔndarɛ bɪ
lʊr, ŋ ʊ: «Woso m!»
7 Lɛɛ bɪ do ʊ bɪ, tararɔ nyɪnta ʊ, lɛɛkarɛ dʊdɔkər Publiyus y'a so ŋ ʊ. A
wɔɔ si, an nyasʊ wɔɔ m mɪŋŋa dɔmɪm kaakʊ.
8 A zɪ nyɪnta an nɪ wʊtam kan mɛmarɛ kɪ, yoor kɪ. Pol n ta, an aa dɪga
a, an aa a wɔ busu, an a ka ra, an yaa da, an a waa.
9 Naa do minto bɪ, tara bɪ gʊɔɔ gɔsɪnnɔ wɔɔ haay kʊ ŋ nɪ yaaba m nɔ
wɔɔ ɪ zɛm zi, ŋ n'a waam sɔ.
10 Wɔɔ daʊrɛ yɪ gʊta, kʊ wɔɔ ʊ bɔ, ʊ n nɪ cenim bɪ, ŋ hɔ haay k'a zibəə
n ta wɔɔ ma rɔ wɔɔ ka wɔɔ ʊ.

Ŋ cem ŋn'ɪ tam Rɔm ʊ

11 Mom kaakʊ jɛ ʊ bɪ, wɔɔ da kɔɔlʊʊ k'a gɔɔta tara bɪ do ra b'ʊ nyɛɛm
dɔmɪm ʊ. Alɛsandrii kɔɔlʊʊ m, a tɔ m Diyoskiir.
12 Wɔɔ zer Sirakɪɪzɪ ʊ k'ʊ hoon si dɔmɪm kaakʊ.
13 Kʊ wɔɔ cem b'ʊ bɪ, wɔɔ ʊ da higʊta bɪ lezi, ʊ aa lee ku Regiyo ʊ. Bɪ
dɔ k'a mɛ bɪ, hɪnhɛr wuti jɪsa, dɔmɪm hɪɪya hinni ʊ, wɔɔ yaa lee ku Puzɔl
ʊ.
14 Wɔɔ ʊ danyɪnɔ yɪ b'ʊ, ŋn'a yɛ wɔɔ han k'ʊ gɔɔta kan a kɪ dɔmɪm
saanhɪna. Nyɪnta a ʊ ncɪnaaʊ, ʊ bɔkarɛ, ʊ lee ku Rɔm ʊ.
15 Wɔɔ danyɪnɔ kʊ ŋ nɪ b'ʊ rɔ wɔɔ kʊ ŋ wɔɔ zɛrɛ bɪ ma bɪ, ŋ bʊr, ŋnɪ bɪ
wɔɔ zɛ ʊ bɪncɛ kʊ n n'a birm Apiyus-Daasɪ kan Tavɛrnɪ-Kaakʊ kɪ ʊ. Pol
k'a ŋ yɪ bɪ, a barka da Woso m, a heer paŋŋa n a da ra.

Pol ɪ Rɔm ʊ

16 Kʊ wɔɔ lee ku Rɔm ʊ bɪ, n zaa ka Pol ʊ, k'an a ka a mɪŋŋa har ma, kʊ
sʊrdaa deem n bɪr dɔm ma.

17 Dɔmım kaakʊ k'a cem bı, a Rɔm zıʋfʊrɔ jıtannɔ wɔɔ bir, kʊ ŋ nı kʊ zɛ ʊ. Kʊ ŋ y'a so kʊ ma bı, a a hı ŋ nı, a ʊ: «M̀ danyınɔ, mɔɔ n hɔsı ba m dogʊɔɔ wɔɔ nı y, mɔɔ n wɔɔ zırɔ wɔɔ yınnıbayı zibəəro zar sɔ y. Ǹ mɔɔ ba lɔ Zerizalɛm ʊ, ŋnı mɔɔ da Rɔm zannɔ wɔ ʊ.

18 Kʊ ŋ laaka dında ŋ nı mim bı jı dɔ kɛɛrɛ bı, ŋ y'a ŋʊa k'a wɔ saa mɔɔ ma, bala, ŋ n hɔsı yı mɔɔ gʊr zi an a ga zɛ nı y.

19 Zıʋfʊrɔ wɔɔ kʊ ŋ ʊ, a bı yɛm bı, bı y'a ka mɔɔ n a yɛ kʊ Rɔm cir n mɔɔ dʊdɔ ka. Mɔɔ bɛɛ y'a hı, kʊ m mim ka m do ra y.

20 Bı y'a ka mɔɔ n a yɛ kʊ m awɔɔ yı, kʊ m sʊʊra ba kan awɔɔ kı. Kʊ sıra nı, Israyɛl taaheerlɛ minto y'a ka, mɔɔ nı baŋŋarɔ nɔɔn duro m.»

21 Ǹ n a nyı bɔ nʊ, ŋ ʊ: «Kʊ wɔɔ nı, wɔɔ n ci sı yı, an a to Zidee ʊ, an n'ıbıı mim dındarɛ y, bı, wɔɔ danyı sı n a to an b'ıbıı mim dında, gɛɛ tɔbɔrɛ bʊnyaa y.

22 Wɔɔ lɛ n taa k'ıbıı n hɔ k'ıbıı n'ı hɔɔn dam ma bı hı k'ʊ a ma, bala, lɛɛ haay ʊ, wɔɔ dɔ mıŋŋa ŋ bır yɛm gʊngʊrɛ k'ıbıı nı zuŋ ʊ naa ʊ y.»

23 Ǹ n dɔmım cınta kan kʊ kı, ŋnı bʊr gʊta, ŋnı b'a yı a har ʊ. Pol sʊʊra ba kan ŋ kı dɔgta m an ta an yirbəə ku. Woso cirbəə bı mim a sa an a dında, an Moyiisi lɛrɔ kan wosolɛsinnısorazannɔ wɔɔ kı mim dında ŋ nı, k'a a da ma, kʊ ŋ n'a dɔ, ŋ ʊ, Krista bı Yeezuu m.

24 Gɔsınnɔ hɔ k'a dında bı si, niŋŋoo n a si y.

25 Kʊ ŋ bʊr ŋn'ı cenim bı, ŋ n kʊ ma y: Pol n mim deem hı ŋ nı, a ʊ: «Sɛnt-Ɛspri meer k'a ba kan Ezayii kı awɔɔ zırɔ minto bı, sıra m. A a hı, a ʊ:

26 Ta ı yaa do naa do yı,
ı hı m, ı ʊ:
Awɔɔ y'a tʊr kam mıŋŋa,
b'awɔɔ b'a jı marɛ y.
Awɔɔ dıgam mıŋŋa,
b'awɔɔ b'a yırɛ y.

27 Bala, do naa do heer b'ı monsigə ʊ,
ŋ tʊr ga, ŋ lɛ baa k'a lɛɛ yı a mım nı y,
ŋ lɛ baa k'a tʊr n mim ma y,
ŋ lɛ baa k'a heer n a jı dɔ y,
ŋ lɛ baa k'a a bɔ a taam k'a zu mɔɔ ʊ, kʊ mɔɔ n ŋ waa y.
Woso n a hı bı n naa.

28 K'a dɔ kɛɛrɛ, a ʊ, Woso bʊmbɔrɛ naa do nyɔɔ n y'a ʊ do vantɔɔ ma, bı ŋ y'a sim.» [

29 Pol k'a meer naa do ba bı, zıʋfʊrɔ wɔɔ a hʊr ŋnı bısı kam gʊta kan kʊ kı.]

30 Pol mısırbaa ba ncınaaʊ dɔɔraa hııya tʊr b'ʊ, an a mıŋŋa busoo bɔ, an n'a mısırbaa ba n nı. Gʊɔɔ haay kʊ ŋ nı zɛm zi rɔ wɔɔ, a yı ŋ sim mıŋŋa,

31 an nı Woso cirbəə pa darɛ, an nı Zuuba Yeezuu Krista mim dındam kan heerkoodəbaa kı, bı gɔsı bır a tam nı tolle y.

Ci kʊ Pol a ba RƆM ZANNƆ ma

Ci kʊ Pol a ba Rɔm zannɔ ma bɪ

gasʊʊrɛ

Pol ɪ ci bɪ ba. A ba a ʊ, Rɔm kristagʊɔɔ wɔɔ ma. Zɪɪfʊrɔ nyɪnta brɔɔ barla sɔ. A a gɪnga gallɛm gʊta k'a ta ŋ zi Rɔm ʊ b'ʊ, k'a n a da ma cɪna bɪ, an bɪ, an ci bɪ ba ŋ ma, an bʊmbɔrɛ bɪ zaa mim dɪnda ŋ nɪ, an a hɪnka a ʊ, gʊɔɔ haay kʊrɔ ma Woso lɛɛ, zɪɪfʊrɔ kan do vantɔɔ gʊɔɔ kɪ. Bɪ, kʊ ŋ sɪra ka Yeezuu Krista ʊ, Woso yɪ ŋ bam tɪrga a mɪm ʊ, b'a n zu kʊ ʊ kan ŋ zibəə kɪ y.

A a hɪnka ci bɪ nɔ ʊ sɔ, a ʊ, Krista bɪ, wɔɔ yɔ a nawʊm mimbʊnyaa lɔmbaa nɔ ʊ, kʊ wɔɔ n ʊ da ma, ʊ mɪsɪrbaa k'a Woso nɔ yɪ bɪ ba Sɛnt-Ɛspri paŋŋa nɔ ʊ. Hɔ kʊ ci b'ʊ k'a hɪnka an lɛ da bɪ, a ɪ yɪrɛ ɪ ʊ sɪrakarɛ bala n'a kam gʊɔɔ n bʊmbɔrɛ yɪ, Krista zibəə k'a ba gɔdarkʊra ma bɪ tɔ ma.

A gɪnga kʊ Woso n ta m zɪɪfʊrɔ tɔ ma bɪ mim hɪ, an a hɪnka sɔ a ʊ, kɛɛrɛ naa zɛkʊra ɪ zɪɪfʊrɔ kan do vantɔɔ gʊɔɔ kɪ bire ʊ Krista tɔ ma. Bɪ, ŋʊarɛ y'a ga m an nyɪnta ʊ kristagʊɔɔ haay bire ʊ, kʊ kʊmarɛ n bɪr ta ʊ. A n lɛ da bɪ, ʊ bɪ gʊɔɔ kʊ ŋ paŋŋa ba ʊ sɪrakarɛ nɔ ʊ hɔɔ niŋŋoo nɔ ʊ rɔ wɔɔ gore bɔ ʊ y, bɪ gʊɔɔ kʊ ŋ paŋŋa ba ʊ rɔ wɔɔ n a ga m sɔ ŋnɪ gʊɔɔ kʊ ŋ bɪr a hɔɔn dam hɔdeem ma kan ŋ kɪ rɔ wɔɔ dʊdɔ ka y.

Pol ɪ yaa dam Rɔm kristagʊɔɔ m

1 Mɔɔ mɪŋŋa, Pol, Krista Yeezuu zibəənyɪ m mɔɔ m, mɔɔ ɪ ci naa do ba awɔɔ ma. Woso mɔɔ bir kʊ m m ba a zibəəzaa, a mɔɔ bɔ ʊ m hɔ, k'a mɔɔ nyɔɔ kʊ m aa lemim nyɪnta bɪ pa da.

2 Lemim nyɪnta bɪ do Woso nyɪnta an a ler bɔ tee… Wosoci nɔ ʊ, a lɛsinnɪsorazannɔ lɛ m bɪ.

3 Lemim nyɪnta bɪ do bɪ, a Nyɪ Yeezuu Krista, wɔɔ Zuuba bɪ mim an n'a dɪndam. K'a mɛsim nɔ ʊ nɪ, Davɪd do gʊaa m.

4 Bɪ, kʊ *Sɛnt-Ɛspri zibəə nɪ, Woso a mɪm bɔ ʊ gəəno bire ʊ, hɔ bɪ do n a hɪnka a ʊ, Woso Nyɪ m an nɪ paŋŋa m.

5 Yeezuu Krista minto m mɔɔ n barka yɪ, m m ba a zibəəzaa, kʊ m a ka kʊ do haay gʊɔɔ m sɪra ka ʊ, ŋnɪ zu ʊ.

6 Awɔɔ ɪ gʊɔɔ wɔɔ duro barla, bala, Yeezuu Krista y'awɔɔ bir k'a so awɔɔ ʊ.

7 Awɔɔ haay kʊ sɪrakarɛzannɔ n'awɔɔ m, an nɪ Rɔm ʊ, Woso awɔɔ ŋʊa, an awɔɔ bir k'a nyɪnta a gʊɔɔ barla. A yɛ mɔɔ nawʊm kʊ wɔɔ Zɪ Woso, kan Zuuba Yeezuu Krista kɪ m barka kan laafɪɪ kɪ ka awɔɔ ʊ.

Pol lɛ taa k'a ta Rɔm ʊ

8 A n lɛɛ ka bɪ, mɔɔ ɪ yaa dam Woso kʊ mɔɔ n'a zi bam bɪ m barka, Yeezuu Krista nɔ ʊ, awɔɔ haay minto, bala, durnya nɔ ʊ jilli n y'awɔɔ sɪrakarɛ mim dɪndam.

9 Woso zi mɔɔ n'a barɛ kan m heer kɪ haay, a Nyɪ bɪ lemim nyɪnta bɪ padarɛ nɔ ʊ, a m mɔɔ kasɛtɪzaa, a a dɔ a ʊ, mɔɔ dɔmɪm haay yaadarɛ nɔ ʊ, mɔɔ y'awɔɔ tɔ darɛ m nɔ ʊ,

10 m n'a yɛm han, k'a hɔɔnhɔ m, kʊ m kɔ, m zaa yɪ, m bʊr awɔɔ zi.

11 Mɔɔ lɛ taa paan… kʊ m awɔɔ yɪ, kʊ m Sɛnt-Ɛspri ganwʊrɛrɔ jir kan
awɔɔ kɪ, k'awɔɔ paŋŋa n a da ra gʊta,
12 gɛɛ, k'ʊ kʊ paŋŋa da ra, awɔɔ kan mɔɔ kɪ, sɪrakarɛ deem kʊ wɔɔ n ta
m bɪ nɔ ʊ.
13 M danyɪnɔ, mɔɔ lɛ taa k'awɔɔ n a dɔ a ʊ, mɔɔ gɪnga gallɛm hɔka kʊ
m bʊr awɔɔ zi, bɪ, an ta an her ku naa, mɔɔ n m da ma y. A ŋʊa mɔɔ ʊ kʊ
m bɪ lee ku awɔɔ zi b'ʊ, kʊ m zibəə n nyɪ da, amba a a da kʊrɔ vantɔɔ ʊ
bɪ m.
14 Hɔɔngʊrɛzannɔ kan bahɔɔngʊrɛzannɔ kɪ mim pakra ba mɔɔ ma,
mindonno kan bamindonno kɪ mim pakra ba mɔɔ ma sɔ.
15 Naa y'a ka mɔɔ lɛ n taa paan… kʊ m lemim nyɪnta pa da awɔɔ m sɔ,
awɔɔ k'a nɪ Rɔm ʊ rɔ wɔɔ m.

Paŋŋa kʊ lemim nyɪnta bɪ n ta m

16 Nyannɪ bɪr mɔɔ zɛm lemim nyɪnta bɪ tɔ ma y, bala, Woso paŋŋa m,
an nɪ gʊaa haay k'a sɪra ka bʊmbɔm. Zɪɪfʊrɔ a lɛɛ ka ŋ ma, an bɔkarɛ an
lee ku do vantɔɔ wɔɔ zi.
17 Wɔɔ y'a yɪm sɔ denter, lemim nyɪnta bɪ nɔ ʊ Woso tɪrgabaa n'a hɪnkaŋ
ʊ, Woso ɪ gʊaa k'a sɪra ka bɪ bam tɪrga, sɪra k'a a ka Woso ʊ bɪ minto bala,
amba n y'a gʊrsɪra ba Wosoci nɔ ʊ, n ʊ: ‹Gʊaa k'an tɪrga sɪrakarɛ tɔ ma
bɪ mɪsɪrbaa bam.›

Gʊɔɔ kʊrɔmarɔ

18 Woso a to brama an a heerbusu hɪnka, kʊ gʊɔɔ bɪr a daŋ ʊ,
mimbʊnyaarɔ ŋn'ɪ ŋ bam, ŋ bʊnyaabaa n a ka, sɪra bɪr dɔm dɔ sɔ y.
19 Denter m, hɔ k'a n'a karɛ ŋnɪ Woso dɔ n a nyaakʊm da y, Woso a
hɪnka kʊ ŋ n'a dɔ mɪŋŋa.
20 Paŋŋa kʊ Woso n ta m b'a jirə ba ʊ bɪ, kan Woso mɪŋŋa taʊrɛ kɪ bɪ,
gɔsɪ bɪr ŋ yɪrɛ y, bɪ durnya darɛ tɛkka ma, gʊaa a da ma an ŋ yɪ hɔɔ kʊ
Woso ŋ da rɔ wɔɔ nɔ ʊ, naa minto bɪ, gʊɔɔ bɪ gumə yɪm fɪɪga y.
21 Ŋ Woso dɔ, bɪ ŋ bɪr Woso daŋ ʊ, ŋn'a barka darɛ amba Woso a ga m
bɪ nɪ y. Naa n a ka, ŋ hɔɔndarɛ n'a ba daŋŋada, ŋ n kʊrɔ hɔɔn ma, ŋn'ɪ
monsigə ʊ.
22 Ŋ y'a hɪrɛ a ma mindɔrɛzannɔ, an bɔkarɛ taajɛmzannɔ m,
23 a ga kʊ ŋ y'a ʊ m, kʊ ŋ nɪ Woso k'a nɪ lɛbɔʊrɛ m, an nɪ mɪsɪrbaa m
tee… bɪ da ʊ bɪ, bɪ to ŋ y'a ʊ ŋn'ɪ *wosobaawɔnnɔ kʊ ŋ bɔ kʊ ʊ kan gʊaa
k'a nɪ ga m kɪ, bɛnnɔ kɪ, hɔɔgansiro kɪ, tara burə hɔɔ kʊ ŋ n'a gaatam nɔ
kɪ daŋ ʊ.
24 Naa minto m, Woso n ŋ to ŋn'ɪ dintim zibəərɔ kʊ ŋ lɛ n taa rɔ wɔɔ
barɛ a hɔɔnhɔ ma, ŋn'a mɛ gore bɔŋ ʊ mim k'a nyannɪ n ta ʊ barɛ nɔ ʊ
kan kʊ kɪ.
25 Bala, ŋ Woso sɪra minno wɔɔ to ŋnɪ ŋʊaar sa, ŋn'ɪ yaa dam hɔɔ kʊ
Woso ŋ da rɔ wɔɔ m, ŋn'ɪ zure ŋ ʊ, an bɔkarɛ Woso ŋ y'a ga m, ŋn'a da ʊ,
a m hɔ haay darɛzaa. Woso n lɛbɔʊrɛ yɪ dɔmɪm haay! Amina!
26 Naa minto m, Woso n ŋ to, kʊ ŋ nɪ bɪr a nyannɪ minno lɛtaamarɔ
bam. Ŋ lannɔ wɔɔ bɪr a kam ma sɔ, k'a bɪr kan yar kɪ y, wʊta ŋ nawʊm
lannɔ kan kʊ kɪ, an bɔkarɛ, naa barɛ n a ga nɪ y.
27 Yaarɔ wɔɔ maam sɔ, ŋ bɪr a kam ma, k'a bɪr kan lʊ kɪ y, a ŋʊa ŋ
nawʊm paan…, k'a bɪr wʊtam kan a muno yaarɔ kɪ. Yaarɔ kan yaarɔ kɪ
nɪ nyannɪ zi bam kan kʊ kɪ, naa n a ka sɔ, ŋn'a nyaanlɛ zibəə fɪryɪrɛ k'a
a ga m yɪrɛ a mɛ ʊ.
28 Kʊ ŋ n a ŋʊa k'a Woso dɔ bɪ, Woso n ŋ to a hɔɔn daŋŋada bɪ nɔ ʊ, kʊ
ŋ nɪ hɔ k'a n'a ga barɛ m bɪ ba.

29 Zibəə k'a n a ga barɛ m do haay ba ŋ nawʊm, mimbʊnyaa do haay, gʊɔɔ lɛtaama bʊnyaa do haay, bʊnyaabaa do haay, jɪmbaa n ŋ heer han, gərzɛrɛ ba n nɪ, nyaabarɛ ba n nɪ, zambʊbarɛ ba n nɪ, zibəə daŋŋada haay,
30 ŋn'ɪ tɔ bɔm, ŋn'ɪ gʊɔɔ tɔ zaar barɛ, ŋnɪ sɔ Woso m, ŋ bɪr gʊɔɔ daŋ ʊ y, ŋn'a mɪŋŋɔɔ busum, ŋn'a lɛ bɔrɛ a mɪŋŋɔɔ ʊ, ŋn'ɪ bɔm mimbʊnyaa daarɔ barɛ m, ŋ bɪr yɛm a zɪrɔ lɛ ma y,
31 ŋ hɔɔn ba ʊ y, ŋ bɪr jɪnlɛ a lɛ ra y, gʊaa mim bɪr ŋ kɔrɛ y, gʊaa cicir bɪr ŋ zɛrɛ y.
32 A n bɔkarɛ, ŋ y'a dɔ mɪŋŋa ŋ ʊ, Woso lɛ y'a hɪrɛ a ʊ, gʊaa k'a nɪ ziro nɔɔn duro barɛ a ga zɛ m. Kan naa kɪ haay ŋ gɔɔta ŋn'ɪ tam lɛɛ kan minno nɔɔn duro barɛ kɪ. A n a na ma bɪ, kʊ ŋ gʊaa yɪ sɔ, an nɪ minno nɔɔn duro barɛ, bɪ ŋ nɔ yɪ.

2

Woso dʊdɔbarɛ

1 Ncɪnaaʊ bɪ, nka n'ɪbɪɪ nɪ, ɪbɪɪ k'ɪ n'ɪ gʊɔɔ dʊdɔ yarlɛ? Ɩbɪɪ bɪ gumə yɪrɛ y, gʊɔɔ dʊdɔ k'ɪbɪɪ n'a yarm bɪ, ɪ mɪŋŋa dʊdɔ ɪ n'a yarm, bala, ɪbɪɪ yɪ ŋ dʊdɔ yarm, b'ɪbɪɪ ɪ zi kʊ ŋ n'a bam bɪ bam sɔ.
2 Wɔɔ dɔ denter m, ʊ ʊ, gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ minno nɔɔn duro bam nɔ wɔɔ, Woso yɪm dʊdɔ yarm sɪra m, amba ŋ zibəə bʊnyaa b'a ga m bɪ m.
3 Ɩbɪɪ k'ɪ nɪ gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ minno nɔɔn duro bam nɔ wɔɔ dʊdɔ yarm bɪ, b'ɪbɪɪ y'a barɛ, am ŋ hɔ bɪ m bɪ, ɪ hɔɔn ɪbɪɪ da ɪ ʊ, ɪ bɔm lɛm Woso dʊdɔyarlɛ bɪ nɔ ʊ ra?
4 Gɛɛ, ɪbɪɪ bɪr dɪgam Woso ŋʊarɛ gʊta k'an ta m ɪbɪɪ minto, an nɪ bʊrlɛ a ma, k'a mɪŋŋa ba ɪbɪɪ m bɪ ma hɔsɪ ra? Ɩbɪɪ n a dɔ ɪ ʊ, a ba k'a nawʊrɛ ɪbɪɪ m mɪŋŋa bɪ, a hɪ a ʊ, k'ɪbɪɪ m toore yɪ, ɪ ɪ bɔ ɪ taam la?
5 B'ɪbɪɪ da bɪr bɔŋ ʊ y, ɪ lɛ baa k'ɪ ɪ bɔ ɪ taam y, bɪ, a ba k'ɪbɪɪ n nawʊrɛ ncɪnaaʊ naa, hʊnhʊrlɛ gʊta ɪbɪɪ n'a bankarɛ ɪ minto, dɔmɪm kʊ Woso n n'a heerbusu hɪnkaŋ ʊ, an dʊdɔ ka kan sɪra kɪ bɪ nɔ ʊ.
6 Hinni bɪ do ʊ bɪ, a gʊaa biyəə zibəə nyɔɔdʊ kaŋ ʊ, amba a a ga m bɪ m.
7 Gʊɔɔ kʊ ŋ n'a tɔŋ ʊ, k'a mɪŋŋa ba tee…, ka Woso nɔ yɪ, ŋn'a kam Woso lɛbɔʊrɛ ma, kan a daʊrɛ kɪ ma, kan mɪsɪrbaa k'a bɪr a zaar bam kɪ ma rɔ wɔɔ, Woso mɪsɪrbaa k'a nyarɛ ba ʊ karɛ ŋ ʊ.
8 Bɪ, kʊ gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ bɪsɪ kam Woso ma, ŋ bɪr zum sɪra ʊ y, ŋn'a bʊnyaa bam nɔ wɔɔ nɪ, Woso y'a nɔmaa kan a heerbusu kɪ hɪnkarɛ ŋ nɪ.
9 Kʊsɪ kan fɪr kɪ gʊɔɔ kʊ ŋ n'a bʊnyaa bam nɔ wɔɔ yɪm, zɪɪfʊrɔ n nɪ lɛɛ kam, do vantɔɔ wɔɔ n a nya ŋ ʊ.
10 Bɪ, Woso lɛbɔʊrɛ, daʊrɛ, kan laafɪɪ kɪ kam gʊaa haay k'a n'a mɪŋŋa bam b'ʊ, zɪɪfʊrɔ n nɪ lɛɛ kam, do vantɔɔ wɔɔ n a nya ŋ ʊ.
11 Bala, Woso bɪr gʊɔɔ jirə bɔrɛ y.
12 Gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ mimbʊnyaa bam, ŋ n Moyiisi lɛrɔ wɔɔ dɔ rɔ wɔɔ, ŋ gɪngam sɔ, bɪ Moyiisi lɛrɔ bɛɛ n nɪ nyɪntarɛ ŋ dʊdɔ karɛ zaa y, bɪ gʊɔɔ kʊ ŋ lɛrɔ wɔɔ dɔ, ŋn'a gu ŋn'ɪ mimbʊnyaa bam nɔ wɔɔ, lɛrɔ wɔɔ n nɪ nyɪntarɛ ŋ dʊdɔ karɛ zaa.
13 Bala, gʊɔɔ kʊ ŋ n'a tʊr kam lɛrɔ wɔɔ ma bala rɔ wɔɔ bɛɛ m tɪrga Woso mɪm ʊ y, gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ zure ŋ ʊ rɔ wɔɔ m.
14 A a da ma, gʊɔɔ kʊ zɪɪfʊrɔ bɛɛ nɪ ŋ mɪ y, ŋ n Moyiisi lɛrɔ wɔɔ dɔ rɔ wɔɔ, nɔɔ m hɔ kʊ lɛrɔ wɔɔ n'a hɪm bɪ ba, bɪ ŋ n a dɔ y. A ba kʊ ŋ nawʊrɛ ncɪnaaʊ bɪ ŋ n lɛrɔ wɔɔ dɔ bɪ, naa y'a hɪnkarɛ a ʊ, ŋ lɛ cɪnta a mɪŋŋɔɔ m.

15 Ncınaaʊ bı, ŋ y'a hınkarɛ ŋ ʊ, hɔ kʊ lɛrɔ wɔɔ lɛ n taa bı, n y'a gʊrsıra ba a heer ʊ, ŋ heer ı kasɛtı kam, kan ba ŋ mıŋŋɔɔ tır a dɔ ŋ ʊ, a mıŋŋa ba gɛɛ a bʊnyaa ba bı kı.
16 Nyınta a nawʊrɛ ncınaaʊ dʊdɔkarɛ hinni ʊ, amba lemim nyınta kʊ mɔɔ n'a pa dam bı n'a hım bı m, Woso zaa kam Krista Yeezuu ʊ k'an hɔ haay k'a nyaakʊm da gʊɔɔ heer ʊ bı dʊdɔ ka.

Zııfʊrɔ kan Moyiisi lɛrɔ kı

17 Ibıı k'ı n'a hırɛ ı ma zııfʊ, ı nı yom lɛrɔ wɔɔ ma, ı n'ı lɛ bɔrɛ ı mıŋŋa ʊ, ı ʊ, ı Woso dɔ,
18 ıbıı k'ı hɔɔnhɔ dɔ, lɛrɔ wɔɔ tɔ ma bı, ıbıı hɔ k'a ga barɛ m bı dɔ ı bɔ kʊ la m.
19 Ibıı y'ı hɔɔn darɛ ı ʊ, zaa hınka bʊʊrɔ m zaa n'ıbıı m, ı nı lɛɛ gum monsigəzannɔ m,
20 ı ʊ, bahɔdonno dʊndɔrɛzaa n'ı mı, gʊɔɔ poorero karınsaamba, a gınga ıbıı nawʊm ı ʊ, ıbıı hɔ dɔ, ı sıra dɔ mıŋŋa lɛrɔ wɔɔ minto.
21 A lɔ ıbıı nı hɔ dındam gʊɔɔ m, ı bır a dındarɛ ı mıŋŋa nı? Ibıı y'a hım gʊɔɔ m, ŋ bı koor ba y, ı bɔkarɛ ı nı koor barɛ.
22 Ibıı y'a hırɛ ŋ bı jaan da y, ı bɔkarɛ ı n'a darɛ, ıbıı sɔ *wosobaawɔnnɔ daʊrɛ m, ı bɔkarɛ ı nı gasʊrɛ ŋ daʊrɛ cerɔ ʊ, ı nı ŋ bɔm.*
23 Ibıı y'ı heer nyɔɔm lɛrɔ wɔɔ k'ıbıı ŋ dɔ bı tɔ ma, b'ıbıı ı Woso gore bɔŋ ʊ, k'ıbıı nı bısı kam lɛrɔ wɔɔ ma bı tɔ ma.
24 Amba n y'a gʊrsıra ba Wosoci nɔ ʊ bı, n ʊ: ‹Awɔɔ zııfʊrɔ, awɔɔ y'a kam, do vantɔɔ wɔɔ nı Woso sʊnsɔ wʊm.›
25 K'ıbıı ı zum lɛrɔ wɔɔ ʊ, gasʊ k'ıbıı ʊ baŋŋʊ ʊ bı jı ta ʊ, bı k'ıbıı y'ı gum lɛrɔ wɔɔ zuure ma, baa k'ıbıı gasʊ baŋŋʊ ʊ, a bɔ kʊ ʊ, ı ʊ, ıbıı n gasʊ baŋŋʊ ʊ y.
26 Bı, kʊ gʊaa k'a n gasʊ baŋŋʊ ʊ ı hɔ kʊ lɛrɔ wɔɔ n'a hım bı barɛ, Woso bı dıgarɛ a zaa ma ı ʊ, gasʊ a ʊ baŋŋʊ ʊ ra?
27 Bı, gʊaa k'a nı zum lɛrɔ wɔɔ ʊ b'a n gasʊ baŋŋʊ ʊ bı, a y'ıbıı dam nyannı ʊ, bala, ıbıı gasʊ baŋŋʊ ʊ, ı nı lɛrɔ wɔɔ m, bı, ıbıı bır zure ŋ ʊ y.
28 Zııfʊ paan… bı, gʊaa k'a m zııfʊ gʊɔɔ mım ʊ bı bɛɛ y, mɛsim gasʊ baŋŋʊ ʊ bɛɛ m baŋŋʊgasʊrɛ paan… y.
29 Bı, zııfʊ paan… bı, heer an ta ʊ, baŋŋʊgasʊrɛ paan… bı, heer hɔ bı m. A to a nawʊm *Sɛnt-Ɛspri zi, a bır a tom Moyiisi lɛrɔ wɔɔ nɔ ʊ y. Zııfʊ bı do lɛbɔʊrɛ bır a tom gʊɔɔ zi y, a to a nawʊm Woso zi.

3

1 Ncınaaʊ naa, k'ı zııfʊ, bɔ ı n'a yırɛ a nɔ ʊ, baŋŋʊgasʊrɛ nyɔɔdʊ m bɔ nı?
2 A nyɔɔdʊ ta ʊ gʊta denter. Bala, a lɛɛkarɛ hɔ bı, zııfʊrɔ wɔɔ Woso a lemim da ŋ wɔ ʊ.
3 K'ʊ a hı, ʊ ʊ lɔ? Ŋ gʊɔɔ gɔsınnɔ kʊ ŋ n sıra ba minto b'a da ma, an a ka Woso bı gɔɔtarɛ a sırabarɛ nɔ ʊ ra?
4 Fııga! Baa, kʊ gʊaa haay ŋʊaarzaa, Woso gɔɔta an nı sıra m, amba n y'a gʊrsıra ba Wosoci ʊ, n ʊ:
Kʊ n n'ı dɔ tırga ı meerbaa nɔ ʊ, bı k'ı bʊr ı jınnɔ ra dʊdɔkarɛ nɔ ʊ.
5 Bı, kʊ wɔɔ batırgabaa ı Woso tırgabaa hınkarɛ, bɔ wɔɔ k'ʊ a hı? K'ʊ a hı, ʊ ʊ, Woso gumə ba ʊ kan wɔɔ hɔnhʊrlɛ kı a nɔmaa nɔ ʊ ra? Meer naa do kʊ wɔɔ ba naa, gʊɔɔ hɔɔndarɛ meerbaa m.
6 A bı ncınaaʊ y, kʊ n bɛɛ m, Woso y'a bam lɔ k'a durnya dʊdɔ ka?

* **2:22 2.22** k'ı ı kam busoo ma.

7 Gɛɛ, gʊaa a da ma, an a hɪ a ʊ, kʊ mɔɔ ŋʊaarbarɛ y'a kam Woso sɪra n'a
hɪnkam paan… a lɛbɔʊrɛ minto, bɔ m kɛɛrɛ, an mɔɔ ba mimbʊnyaazaa,
an nɪ mɔɔ dʊdɔ karɛ?
8 A lɔ wɔɔ bɪr mimbʊnyaa barɛ, k'a mɪŋŋa m nyɪnta ʊ? Gʊɔɔ gɔsɪnnɔ ɪ
wɔɔ tɔ bʊnyaa hɪm, ŋn'a hɪrɛ ŋ ʊ, naa wɔɔ n'a dɪndam gʊɔɔ m. Kʊ Woso
bɪ gʊɔɔ wɔɔ duro dʊdɔ yar, a gumə ta ʊ.

Woso mɪm ʊ gʊaa haay

mimbʊnyaa ba

9 Ʊ a nyambʊr ʊ a hɪ, ʊ ʊ lɔ? Wɔɔ zɪɪfʊrɔ, lɛ wɔɔ da gʊɔɔ vantɔɔ wɔɔ
m na? Fɪɪga! Wɔɔ lɛɛ ka ʊ a hɪnka, ʊ ʊ, gʊaa haay, kʊ zɪɪfʊ m, gɛɛ zɪɪfʊ
bɛɛ, ŋ yɪ mimbʊnyaa lɔmbaa nɔ ʊ.
10 Amba n y'a gʊrsɪra ba Wosoci ʊ bɪ m, n ʊ:
Gʊaa tɪrga ba ʊ y,
baa deem taan… tɔkkɛ,
11 Woso mindor ba ʊ y,
baa deem taan… ba ʊ,
an n'a kam Woso ma y.
12 Ŋ haay, ŋ y'a nyʊnnyɔɔ,
ŋ haay jilli, a bʊnyaa ŋn'a bam.
Ŋ barla bɪ, a mɪŋŋabarɛzaa ba ʊ y, baa deem taan… tɔkkɛ.
13 Ŋ lɛ meerbaa ɪ gʊɔɔ zaar bam.
Bra ŋn'a bɪmbam gʊɔɔ m,
a lɛ meerbaa m,
ŋ nɛɛm ɪ busum am cɪrka sɛ m.
14 Ler kʊsɪ bɔrɛ yɪ ŋ lɛ han, kan meerbaa k'a nɪ busum gʊɔɔ ma kɪ.
15 Ŋ kaarɛ kan gərzɛrɛ kɪ.
16 Kʊ ŋ bɔ lɛɛ bɪ do ʊ,
lɛɛ zaarbarɛ kan kʊsɪ kɪ
ŋn'a tore a jɛ ʊ.
17 Ŋ n laafɪɪ zaa dɔ y.
18 Ŋ mɪm ʊ bɪ, Woso daʊrɛ jɪ ba ʊ y.
19 A n bɔkarɛ, wɔɔ dɔ, ʊ ʊ, hɔ haay kʊ lɛrɔ wɔɔ n'a hɪm bɪ, a hɪ a nawʊm
gʊɔɔ kʊ lɛrɔ wɔɔ a so ŋ ʊ rɔ wɔɔ m. Kʊ gɔsɪ b'a da ma, an gumə ka a
mɪŋŋa ʊ y, kʊ durnya haay m kʊrɔ gumə ma Woso taa.
20 Bɪ y'a ka, ‹gɔsɪ b'a bam tɪrga Woso mɪm ʊ›, lɛrɔ wɔɔ zi k'a ŋ ba minto
y, lɛrɔ wɔɔ, gʊaa mimbʊnyaa ŋn'a hɪnkam nɪ bala.

Sɪrakarɛ nɪ gʊaa bam tɪrga

Woso mɪm ʊ

21 Kɛɛrɛ naa, Woso hɔ k'a a ba, an wɔɔ ba tɪrga, bɪ lɛrɔ wɔɔ mim b'a nɔ
ʊ bɪ hɪnka, amba lɛrɔ wɔɔ kan wosolɛsinnɪsorazannɔ wɔɔ kɪ ciro nyɪnta
ŋn'a hɪ bɪ m.
22 Woso ɪ gʊɔɔ bam tɪrga, kʊ ŋ sɪra ka Yeezuu Krista ʊ minto, a ba
a nawʊrɛ ncɪnaaʊ, gʊɔɔ haay kʊ ŋ sɪra ka Krista ʊ rɔ wɔɔ m, bala, ŋ
hɔdeem, a bɪr ŋ jirə bɔrɛ y.
23 Ŋ haay mimbʊnyaa ba, ŋ y'a do Woso lɛbɔʊrɛ gasʊʊrɛ ma.
24 Bɪ, Woso ŋ ba tɪrga nɪbɪr, a cicirzɛrɛ nɔ ʊ, Krista Yeezuu k'a nɪ ŋ
bʊmbɔm mimbʊnyaa nɔ ʊ bɪ tɔ ma.
25 A mɪŋŋa Woso a bɔ ʊ, k'an ga gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ sɪra kaŋ ʊ rɔ wɔɔ
mimbʊnyaarɔ sugur yɪrɛ minto, k'a tɪrgabaa hɪnka, bala, a nyɪnta an bʊr
a ma biisi, a n gʊɔɔ hʊnhʊr ŋ mimbʊnyaarɔ tɔ ma y.

26 Bı her naa, Woso ı zaa k'a n'a sam, an nı gʊɔɔ bam tırga bı hınkam,
bala, a lɛ taa k'a gʊɔɔ kʊ ŋ sıra ka Yeezuu ʊ rɔ wɔɔ ba tırga, k'a gɔɔta a
tırgabaa nɔ ʊ sɔ.
27 Lɛ bɔ a mıŋŋa ʊ zaa ta ʊ dɔ ra? Fııga! Bɔ minto? Bala, a n ta ʊ kɛɛrɛ
bı, lɛrɔ wɔɔ zuure bɛɛ y, sırakarɛ m.
28 Sıra m, wɔɔ dɔ ʊ ʊ, sırakarɛ tɔ ma m, n nı gʊaa bam tırga, bı lɛrɔ
wɔɔ zuure tɔ ma bɛɛ y.
29 Gɛɛ, Woso bı, zııfʊrɔ Woso m bala ra? Do vantɔɔ wɔɔ Woso bɛɛ sɔ
ra? Iın..., do vantɔɔ wɔɔ Woso m sɔ.
30 Bala, Woso deem taan... n ta ʊ, an nı zııfʊrɔ bam tırga ŋ sırakarɛ tɔ
ma, an nı do vantɔɔ bam tırga sɔ, ŋ sırakarɛ tɔ ma.
31 Wɔɔ sırakarɛ bı, lɛrɔ wɔɔ ba a nawʊm hɔ k'a jı ba ʊ ra? A bɛɛ m bı
y, lɛrɔ wɔɔ gore an n'a daŋ ʊ paan....

4

Abraham sırakarɛ mim

1 Kɛɛrɛ naa, bɔ mim wɔɔ n'a hım ʊ yaaba Abraham bıncɛ ʊ? Bɔ hɔ a a
yı a zi nı?
2 K'a ı yırɛ ı ʊ, Abraham ba n y'a ʊ tırga, a zibəə tɔ ma, a a da ma an
a lɛ bɔ a mıŋŋa ʊ, b'a bı ncınaaʊ y, a b'a dam ma an a lɛ bɔ a mıŋŋa ʊ
Woso taa y.
3 Bala, Wosoci bı y'a hırɛ, a ʊ: ‹Abraham sıra ka Woso ʊ, am naa Woso
n a ba tırga, a sırakarɛ tɔ ma.›
4 Kʊ gʊaa zi ba, a yawʊra n n'a bam, yawʊra bı do, ganwʊrɛ bɛɛ y, hɔ
k'a zaa b'a ga m bı m bı.
5 Bı gʊaa k'a n hɔsı zi ba y, an sıra ka Woso k'a nı mimbʊnyaabər bam
tırga b'ʊ bı, Woso ı dıgam bı zaa ma tırga, a sırakarɛ minto.
6 Davıd ı gʊaa kʊ Woso dıga a tırga b'a zibəə tɔ ma bɛɛ b'ı heernyınta
mim hım sɔ, a ʊ:
7 Mimbirenyıntazannɔ m gʊɔɔ kʊ Woso ŋ kʊrɔmarɔ sugur ka ŋ ʊ, an ŋ
mimbʊnyaarɔ gʊngʊ ŋ ma rɔ wɔɔ m.
8 Mimbirenyıntazaa m gʊaa kʊ Woso bır a mimbʊnyaa darɛ a heer ʊ bı
m.
9 Mimbirenyınta naa do zııfʊrɔ wɔɔ hɔ m a minto ra, gɛɛ do vantɔɔ wɔɔ
a da ma ŋn'a yı sɔ ra? Wɔɔ y'a hırɛ, ʊ ʊ: ‹Abraham sıra ka Woso ʊ, Woso
n a ba tırga, a sırakarɛ minto.›
10 Ba naa a ʊ brɔ dɔmım ʊ? Gasʊ k'a b'a ʊ baŋŋʊ ʊ bı m gɛɛ, gɛɛ a lɛɛ ka
a baŋŋʊgasʊrɛ bı nı? Gasʊ k'a b'a ʊ baŋŋʊ ʊ bı dɔmım bɛɛ y, a lɛɛ ka, bı
ma bı, a n gasʊ baŋŋʊ ʊ y.
11 Dɔmım kʊ Abraham n gasʊ baŋŋʊ ʊ bı, Woso a ba tırga, bı jɛ nı, Woso
n bɔkarɛ, an a da ʊ, k'an gasʊ baŋŋʊ ʊ. Kʊ bı m nyınta makra, an a hınka
a ʊ, Woso Abraham ba tırga, a sırakarɛ tɔ ma. Ncınaaʊ nı, Abraham n a
ba gʊɔɔ kʊ ŋ nı sıra kam Woso ʊ haay yaaba, baa kʊ ŋ n gasʊ baŋŋʊ ʊ y.
Kʊ Woso n brɔɔ ba tırga sɔ, ŋ sırakarɛ minto.
12 Gʊɔɔ kʊ ŋ gasʊ baŋŋʊ ʊ rɔ wɔɔ yaaba m sɔ, bı gʊɔɔ kʊ ŋ gasʊ baŋŋʊ ʊ
ŋnı sıra ka Woso ʊ rɔ wɔɔ m, amba Abraham sıra ka Woso ʊ, bı ma bı a
n gasʊ baŋŋʊ ʊ bı m.

Sırakarɛ nı Woso lerbɔrɛ yım

13 Woso k'a durnya soʊre ler bɔ Abraham m kan a yaŋŋɔɔ wɔɔ kı m bı,
lɛrɔ zuure minto bɛɛ y, k'a Abraham ba tırga, a sırakarɛ tɔ ma bı m.

14 Kʊ hɔ kʊ Woso a ler bɔ bɪ yɪ n nawʊm lɛrɔ zuure tɔ ma, sɪrakarɛ jɪ ba ʊ dɔ y, lerbɔrɛ bɪ nyɔɔdʊ ba ʊ sɔ y.
15 Bala, lɛrɔ wɔɔ ɪ zɛm Woso nɔmaa m, bɪ, k'a ɪ yɪrɛ ɪ ʊ, lɛrɔ ba ʊ y, lɛrɔ bɪsɪkama ba ʊ sɔ y.
16 Naa y'a ka sɪrakarɛ n nɪ hɔ kʊ Woso a ler bɔ bɪ yɪm, k'an yɪ Woso ganwʊrɛ k'a n'a kam, kʊ lerbɔrɛ bɪ n nyɪnta Abraham yaŋŋɔɔ haay hɔ. Yaŋŋɔɔ kʊ ŋ nɪ lɛrɔ wɔɔ m nɔ wɔɔ bɛɛ m a deem nɪ y, yaŋŋɔɔ kʊ ŋ sɪra ka am Abraham hɔ bɪ m nɔ wɔɔ m sɔ, ʊ woo…, ʊ zɪ m Abraham m.
17 Denter m, n y'a gʊrsɪra ba Wosoci ʊ, n ʊ: ‹Ibɪɪ cɪnta mɔɔ ʊ, k'ɪ yɪ doro gʊta zɪ.› Wɔɔ zɪ m Abraham m, Woso k'a sɪra ka ʊ bɪ taa. Woso k'a nɪ gəəno mɪm bɔŋ ʊ, an n'a kam hɔ k'a ba ʊ nɪ nyɪntaŋ ʊ m.
18 Abraham sɪra ka an a ta a heer lɛ a ʊ, a hɔ kʊ Woso a ler bɔ bɪ yɪm, baa kʊ hɔsɪ ba ʊ, an nɪ yom ma k'a a dɔ a ʊ, a hɔ kʊ Woso a ler bɔ bɪ yɪm bɪ, a a gu an sɪra ka, an b'a ba doro gʊta yaaba, amba Woso a hɪ m, a ʊ: ‹Ibɪɪ yaŋŋɔɔ zɛm bɪ yɪ gʊta› bɪ m.
19 Abraham dɔɔraa k'a bɪ ta an zɔrɔ ku, Saara n gusi sɔ ŋ b'a dam ma ŋnɪ nyɪ yɪ dɔ bɪ, Abraham sɪrakarɛ paŋŋa gɔɔta a n a bɔrɛ y.
20 A n sɪnsɪm ka Woso lerbɔrɛ bɪ ma y, bɪ, sɪrakarɛ bɪ paŋŋa ka ʊ, an a lɛ bɔ Woso ʊ.
21 A n a nyasʊ a heer ʊ kɔɔkɔɔ a ʊ, kʊ Woso hɔ ler bɔ, a ɪ paŋŋa m sɔ, k'a ka k'an kʊ yɪ.
22 Naa minto m, Woso n Abraham ba tɪrga, a sɪrakarɛ tɔ ma.
23 Kʊ n y'a gʊrsɪra ba Wosoci ʊ, n ʊ: ‹Woso Abraham ba tɪrga› bɪ, Abraham y'a deem tɔ ma bɛɛ y.
24 Wɔɔ tɔ ma n sɔ, bala, n wɔɔ bam tɪrga, wɔɔ kʊ wɔɔ nɪ sɪra kam, Woso k'a wɔɔ Zuuba Yeezuu mɪm bɔ ʊ b'ʊ.
25 Woso a ka n n'a zɛ gər wɔɔ mimbʊnyaarɔ tɔ ma, an a mɪm bɔ ʊ, k'a wɔɔ ba tɪrga.

5

Woso wɔɔ zɛ kʊ ra kan a mɪŋŋa kɪ Yeezuu tɔ ma

1 Woso wɔɔ ba tɪrga, wɔɔ sɪrakarɛ minto, wɔɔ n laafɪɪ yɪ kan Woso kɪ, wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista tɔ ma.
2 Yeezuu Krista minto m, wɔɔ n b'ʊ dam ma, ʊ Woso cicirzɛrɛ yɪ sɪrakarɛ nɔ ʊ, cicirzɛrɛ bɪ do wɔɔ jɪm ʊ kɔɔkɔɔ, bɪ wɔɔ y'ʊ heer nyɔɔm, kʊ wɔɔ nɪ taaheerlɛ m, ʊ ʊ, ʊ zɛm bɪ nyɪnta Woso lɛbɔʊrɛ nɔ ʊ bɪ tɔ ma.
3 A n lɛ da bɪ, wɔɔ y'ʊ heer nyɔɔrɛ ʊ fɪryɪrɛ nɔ ʊ, bala, wɔɔ dɔ, ʊ ʊ, fɪryɪrɛ n nɪ zɛm tʊntɔʊrɛ m,
4 tʊntɔʊrɛ n nɪ zɛm mim dama m, mim dama n nɪ zɛm taaheerlɛ m.
5 Taaheerlɛ naa do bɪ wɔɔ dam nyannɪ ʊ y, bala, Woso a ŋʊarɛ k'an ta m wɔɔ minto bɪ da wɔɔ heer ʊ an a han, Sɛnt-Ɛspri k'a ka wɔɔ ʊ bɪ m.
6 Sɪra m, dɔmɪm kʊ Woso a cɪnta bɪ k'a ku bɪ, wɔɔ n nɪ paŋŋawar nɔ ʊ, ʊ b'ʊ dam ma, ʊ ʊ yɔ bɪ, Krista ga wɔɔ mimbʊnyaazannɔ wɔɔ tɔ ma.
7 A wer ta ʊ, kʊ gʊaa n yɛ, an ga gʊaa tɪrga tɔ ma. A a da ma gʊaa n yɛ, an ga gʊaa mɪŋŋa tɔ ma barɛ m.
8 Hɔ kʊ Woso a ba k'a wɔɔ ŋʊa k'a nawʊm bɪ hɪnka bɪ ba n nɪ: Wɔɔ nyɪnta mimbʊnyaabənno, Krista n a gu an ga wɔɔ tɔ ma.
9 Woso k'awɔɔ ba tɪrga, Krista k'a ga wɔɔ tɔ ma bɪ minto bɪ, an lɛ da haay bɪ, a wɔɔ bɔ lɛ m Woso heerbusu nɔ ʊ.
10 Bala, nyɪnta kʊ wɔɔ ʊ Woso jɪnnɔ bɪ, a zu kʊ ʊ kan a Nyɪ bɪ garɛ kɪ, an wɔɔ zɛ kʊ ra kan a kɪ. K'a wɔɔ zɛ kʊ ra kan a kɪ kɛɛrɛ bɪ, an lɛ da bɪ, a wɔɔ bʊmbɔm sɔ a Nyɪ bɪ mɪsɪrbaa m.

11 Naa bɛɛ n'a deem nɪ y, wɔɔ y'ʊ heer nyɔɔm sɔ Woso nɔ ʊ, wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista tɔ ma, a ɪ wɔɔ zɛ kʊ ra kan Woso kɪ.

Adam kan Krista kɪ

12 Gʊaa deem taan… y'a ka mimbʊnyaa n gasʊ durnya ʊ, Adam m. Mimbʊnyaa bɪ do m bʊr zɛ m. Yɪ a ʊ, ncɪnaaʊ, zɛ n a kərgu gʊɔɔ haay ra, bala, ŋ haay mimbʊnyaa ba.

13 Mimbʊnyaa lɛɛ ka an nɪ durnya ʊ, Woso n bɔkarɛ an lɛrɔ wɔɔ ka Moyiisi ʊ, bɪ, dɔmɪm kʊ lɛrɔ wɔɔ ba ʊ bɪ, Woso bɪr gʊɔɔ mimbʊnyaa taar karɛ ŋ la y.

14 Kan bɪ kɪ, an a sa Adam dɔmɪm bɪ ma, an ta Moyiisi dɔmɪm ra bɪ, zɛ a so gʊɔɔ ʊ, baa gʊɔɔ kʊ ŋ n Adam mimbʊnyaa bɪ lɔɔ ba rɔ wɔɔ, zɛ brɔɔ zɛ sɔ. Adam nyɪnta Krista k'a a ga m, an bʊr bɪ bɔkʊʊrɛzaa.

15 Bɪ, Woso ganwʊrɛ k'a n'a kam vam bɪ n bɔ kʊ ʊ kan Adam kʊrɔma bɪ kɪ y. Sɪra m, gʊaa deem kʊrɔma ɪ bʊr gʊaa cir zɛ m, bɪ Woso ganwʊrɛ bɪ gʊtabaa lɛ da, Woso ganwʊrɛ bɪ do ka gʊɔɔ ʊ, gʊaa deem taan… tɔ ma, Yeezuu Krista m, bɪ tɔ ma m, Woso n barka ka gʊaa cir ʊ gʊta.

16 Hɔ kʊ Woso ganwʊrɛ bɪ n nɪ zɛm nɪ bɪ bɪ hɔdeem kan hɔ kʊ gʊaa deem kʊrɔma n nɪ zɛm nɪ bɪ kɪ y. Bala, Adam deem taan… kʊrɔma kʊ Woso a dʊdɔ yar b'a ka, gʊaa haay nɪ mimbʊnyaa kɔrɛ nɔ ʊ. A n bɔkarɛ, mimbʊnyaarɔ kʊ ŋ yɪ ŋ ba gʊta bɪ kur bɪ, Woso ganwʊrɛ bɪ ŋ ba tɪrga.

17 A yɪ sɪra, gʊaa deem mimbʊnyaa y'a ka, zɛ n a so gʊaa haay ʊ gʊaa deem bɪ tɔ ma, bɪ Yeezuu Krista deem tɔ ma, gʊɔɔ ɪ hɔ yɪm Woso zi gʊta, a y'a ganwʊrɛ gʊta bɪ karɛ ŋ ʊ nɪbɪr, an nɪ ŋ bam tɪrga. Krista tɔ ma, ŋ mɪsɪrbaa barɛ, ŋnɪ cirbəə bɪ.

18 K'a yɪ ncɪnaaʊ, gʊaa deem kʊrɔma k'a a ka, gʊaa haay nɪ mimbʊnyaa kɔrɛ nɔ ʊ bɪ, maam sɔ bɪ, gʊaa deem tɪrgabaa zibəə gʊaa haay bʊmbɔ an ŋ ba tɪrga, kʊ ŋ nɪ mɪsɪrbaa ba.

19 Gʊaa deem bɪsɪkarɛ k'a ka gʊɔɔ haay n a ba mimbʊnyaabənno Woso mɪm ʊ bɪ, maam sɔ bɪ, gʊaa deem k'a yɛ Woso hɔɔnhɔ ma b'a ka, gʊɔɔ gʊta n a ba tɪrga Woso mɪm ʊ.

20 A n bɔkarɛ, bʊr kʊ lɛ b'ʊ bɪ, a a ka mimbʊnyaa n a ba gʊta, bɪ, lɛɛ kʊ mimbʊnyaa pasɪ ʊ bɪ, Woso barka nyɪnta ʊ gʊta an lɛ da.

21 Ncɪnaaʊ bɪ, amba mimbʊnyaa a so gʊɔɔ ʊ zɛ tɔ ma bɪ, maam sɔ bɪ, Woso barka y'a som gʊɔɔ ʊ tɪrgabaa tɔ ma, k'a ka, kʊ wɔɔ n mɪsɪrbaa k'a nyarɛ ba ʊ yɪ wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista tɔ ma.

6

Woso ɪ wɔɔ yɔm mimbʊnyaa lɔmbaa nɔ ʊ a cicirzɛrɛ tɔ ma

1 Bɔ wɔɔ k'ʊ a hɪ kɛɛrɛ? Ʊ gɔɔta ʊ bɪr mimbʊnyaa bam, kʊ Woso cicirzɛrɛ n a da ra gɛ?

2 Ayy…, fɪɪga! Kʊ mimbʊnyaa mim bɪncɛ nɪ, gəəno m wɔɔ m, wɔɔ y'a bam lɔ kɛɛrɛ k'ʊ mɪsɪrbaa ba mimbʊnyaa nɔ ʊ?

3 Awɔɔ n a dɔ a ʊ, batɛm kʊ wɔɔ si bɪ, ʊ ba wɔɔ ʊ deem kan Krista Yeezuu kɪ a garɛ bɪ nɔ ʊ ra?

4 Batɛm bɪ sire nɔ ʊ bɪ, wɔɔ bir n y'a ʊ kan kɪ a zɛ bɪ nɔ ʊ, k'an bɪr yɪrɛ ɪ ʊ, kʊ Krista a mɪm bɔ ʊ gəəno bire ʊ Zɪ paŋŋa m bɪ, maam sɔ bɪ, kʊ wɔɔ n mɪsɪrbaa daa ba.

5 Bala, ʊ ba kʊ wɔɔ ʊ deem kan kɪ a zɛ nɔ ʊ bɪ, wɔɔ y'ʊ bam deem kan kɪ sɔ a mɪmbɔʊrɛ nɔ ʊ.

6 Ʊ a dɔ mɪŋŋa, ʊ ʊ, mɪsɪrbaa kʊ wɔɔ n ta m biisi bɪ, n y'a wɔ gɔdarkʊra ma kan Krista kɪ. Kʊ mimbʊnyaa k'a nɪ wɔɔ ʊ bɪ paŋŋa n a da, k'ʊ bɪ nyɪnta mimbʊnyaa lɔnnɔ dɔ y.

7 Denter m, gʊaa k'a ga bɪ, mimbʊnyaa paŋŋa ba zi dɔ y.
8 Bala, kʊ wɔɔ ga kan Krista kɪ bɪ, wɔɔ sɪra ka, ʊ ʊ, ʊ mɪsɪrbaa bam kan kɪ sɔ.
9 Bala, Krista k'a a mɪm bɔ ʊ gəəno bire ʊ bɪ, a bɪ gam dɔ y, zɛ paŋŋa ba zi dɔ y.
10 Krista ga gallɛm deem, an a gʊ kʊ ma kan mimbʊnyaa kɪ, dɔmɪm haay minto. Dɪɪtaa naa, a mɪsɪr, bɪ mɪsɪrbaa bɪ ba a nawʊm Woso tɔ ma.
11 Awɔɔ sɔ, k'a dɔ a ʊ, awɔɔ gɪnga, a a gʊ kʊ ma kan mimbʊnyaa kɪ, bɪ awɔɔ ɪ mɪsɪrbaa bam kɛɛrɛ Woso tɔ ma, Yeezuu Krista zɛkʊra nɔ ʊ.
12 A b'a ya, a ka kʊ mimbʊnyaa n a so a mɛ k'a nɪ zɛm bɪ ga b'ʊ y, a yaa a ka awɔɔ n zu a mɛsim lɛtaamarɔ ʊ.
13 A b'a mɛ vəŋŋəro sa, a ŋ ka mimbʊnyaa ʊ, k'an ŋ sa an ŋ ba a zibəə mɔr y. Awɔɔ n'a bam bɪ, k'a mɪŋŋɔɔ sa a ka Woso ʊ, a mɪm awɔɔ bɔ ʊ gəəno bire ʊ, k'a mɛ vəŋŋəro wɔɔ sa, a ŋ ba zi mɪŋŋa barɛ mɔr.
14 Mimbʊnyaa bɛɛ y'a so awɔɔ ʊ dɔ y, bala, awɔɔ ba lɛ nɔ ʊ y, Woso barka nɔ awɔɔ n ta ʊ.

Woso zibəənyɪnɔ m wɔɔ m

15 Naa jɪ m bɔ nɪ? Kʊ lɛ bɛɛ y'a so wɔɔ ʊ dɔ, bɪ Woso barka wɔɔ n'a nɔ ʊ bɪ, wɔɔ y'a nam bɪ lɛ m, k'ʊ mimbʊnyaa ba ra? Ayy…, fɪɪga!
16 Awɔɔ n a dɔ a ʊ, k'awɔɔ a mɪŋŋa sa, a ka gʊaa ʊ k'a zu a hɔɔnhɔ ʊ, gʊaa k'awɔɔ nɪ zure a hɔɔnhɔ ʊ bɪ lɔnnɔ n'awɔɔ m na? A ɪ yɪrɛ ɪ ʊ, kʊ mimbʊnyaa lɔnnɔ n'awɔɔ nɪ, bɪ mimbʊnyaa a ka awɔɔ n gɪnga, gɛɛ kʊ Woso hɔɔnhɔ awɔɔ nɪ zuŋ ʊ, bɪ Woso mɪsɪrbaa k'an tɪrga ka awɔɔ ʊ.
17 Bɪ, ʊ Woso barka da. Nyɪnta k'awɔɔ ʊ biisi mimbʊnyaa lɔnnɔ rɔ wɔɔ, awɔɔ bɪ zu hɔdɪndarɛ kʊ ŋ y'a dɪnda awɔɔ m b'ʊ kan a heer kɪ haay.
18 Awɔɔ yɔ kʊ n y'a ʊ mimbʊnyaa wɔ ʊ bɪ, awɔɔ a ba tɪrgabaa lɔnnɔ.
19 Makrarɔ yaargarɛrɔ mɔɔ ŋ sa meerbaa bɪ nɔ ʊ, k'awɔɔ n hɔ kʊ mɔɔ n'a hɪm bɪ jɪ ma, bala, awɔɔ bɪr a dam ma, an nɪ minno wɔɔ jɪ marɛ y. Amba awɔɔ nyɪnta biisi, a a mɪŋŋɔɔ ba dintim kan zibʊnyaa do haay kɪ zibəə lɔnnɔ, a a ba Woso bɪsɪkamazannɔ bɪ, kɛɛrɛ naa, k'a mɪŋŋɔɔ ba tɪrgabaa zibəə lɔnnɔ, k'a mɪsɪrbaa mɪŋŋa ba Woso mɪm m.
20 Nyɪnta k'awɔɔ ʊ mimbʊnyaa lɔnnɔ rɔ wɔɔ, tɪrgabaa zibəə mim n nyɪnta awɔɔ ma y.
21 Bɔ awɔɔ yɪ, zibəəro wɔɔ duro nɔ ʊ? Ŋ nyannɪ ta awɔɔ m her, bala, ŋ nyambʊrlɛ bɪ, zɛ m.
22 Bɪ kɛɛrɛ naa, n y'awɔɔ yɔ mimbʊnyaa wɔ ʊ, a a ba Woso lɔnnɔ, hɔ k'awɔɔ n'a yɪrɛ a nɔ ʊ bɪ, mɪsɪrbaa k'a Woso nɔ yɪ m, a nyambʊrlɛ bɪ, mɪsɪrbaa k'a nyarɛ ba ʊ bɪ yɪrɛ m.
23 Bala, mimbʊnyaa yawʊra bɪ, zɛ m, bɪ ganwʊrɛ kʊ Woso n'a kam nɪbɪr bɪ, mɪsɪrbaa k'a nyarɛ ba ʊ bɪ m, wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista zɛkʊra nɔ ʊ.

7

Moyiisi lɛrɔ bɛɛ y'a so kristagʊaa ʊ y

1 M danyɪnɔ, awɔɔ hɔ kʊ mɔɔ n n'a ŋʊam kʊ m a hɪ awɔɔ m naa dɔ mɪŋŋa, bala, awɔɔ lɛrɔ dɔ. Ba gʊaa gɔɔta an mɪsɪr bɪ lɛ tɪr a so ʊ. K'a zaa bɪ ga, lɛ n a so ʊ dɔ y.
2 Ʊ makra sa: lɛrɔ wɔɔ nɔ ʊ, n y'a cɪnta kʊ lʊ b'a gʊ a zim ma k'a zim bɪ bɛɛ bɪ ga y, bɪ k'a zim bɪ ga, lɛ k'a so lʊ b'ʊ k'an gɔɔta an bɪr kan a zim bɪ kɪ a mɪsɪrbaa dɔmɪm ʊ bɪ n a ya, an a so lʊ b'ʊ dɔ y.

3 Bı, kʊ lʊ bı gʊaa vanta sa a zim bı nı meeyaa m, lʊ bı bir n nawʊm
jaandər. Bı k'a zim bı bı ga, lɛ bı n a ya, an a so ʊ dɔ y, a a da ma an gʊaa
vanta sa, bı n b'a dam ma n a hı ma jaandər y.
4 M danyınɔ, a maam sɔ, lɛrɔ wɔɔ y'a so awɔɔ ʊ biisi. Kɛɛrɛ naa, a zɛ
awɔɔ ʊ kʊ ra kan Krista k'a ga wɔɔ tɔ ma bı kı, lɛ n a ya, an a so awɔɔ ʊ
dɔ y, awɔɔ gınga sɔ. Gʊaa vanta y'a so awɔɔ ʊ kɛɛrɛ, gʊaa k'a mım bɔ ʊ
gəəno bire ʊ bı m, kʊ wɔɔ n'ʊ da ma ʊ zibəəro mıŋŋɔɔ ba Woso tɔ ma.
5 Bala, nyınta kʊ wɔɔ ʊ biisi, ʊ nı mısırbaa bam mɛsim lɛtaamarɔ nɔ ʊ
bı, lɛrɔ wɔɔ minto bı, lɛtaamarɔ bʊnyaarɔ nyınta ŋn'ı wɔɔ mɛ jilli bı dam
zi bʊnyaarɔ barɛ ʊ, ŋn'ı tam wɔɔ m zɛ bıncɛ ʊ.
6 Biisi bı, lɛrɔ wɔɔ, wɔɔ ba n y'a ʊ a lɔnnɔ, ŋn'a so wɔɔ ʊ, kɛɛrɛ naa, lɛrɔ
wɔɔ bıncɛ ʊ, gınga wɔɔ ʊ, Woso wɔɔ bɔ ŋ wɔ ʊ. Kɛɛrɛ naa, wɔɔ ʊ da ma,
ʊ Woso zi ba zaa daa nɔ ʊ, Sɛnt-Ɛspri zaa m, lɛrɔ zaa gusire k'a nı Moyiisi
ci ʊ bı bɛɛ dɔ y.

Lɛrɔ wɔɔ bır gʊaa yɔm

mimbʊnyaa wɔ ʊ y

7 Naa jı m bɔ nı? Mimbʊnyaa m, lɛrɔ wɔɔ m na? Ayy…, fııga! Bı, kʊ
lɛrɔ wɔɔ bɛɛ m, mɔɔ b'a dɔm kʊ bɔ m mimbʊnyaa y. Bala, mɔɔ bı gʊaa
hɔ lɛtaamarɔ dɔrɛ, kʊ lɛrɔ wɔɔ bɛɛ y'a cınta, ŋ ʊ: ‹ı b'a ka ı lɛ m bır gʊaa
hɔ zi y.›
8 A m naa, mimbʊnyaa n a na lɛrɔ kʊ ŋ y'a cınta rɔ wɔɔ ma, an zaa yı
mɔɔ gʊr zi, an mɔɔ lɛ ka gʊaa hɔ lɛtaama do haay zi. Bala, kʊ lɛrɔ wɔɔ
ba ʊ, mimbʊnyaa bı, hɔ gər m.
9 Biisi bı, lɛrɔ wɔɔ kʊ ŋ ba ʊ bı, mɔɔ mısır. Bı, lɛrɔ kʊ ŋ bı bʊr bı,
mimbʊnyaa n a mım bɔ ʊ, mɔɔ m ga.
10 Ncınaaʊ bı, mɔɔ mıŋŋa mim bı nɔ ʊ bı, lɛrɔ kʊ ŋ nı mısırbaa ler bɔm
mɔɔ m, brɔɔ a ka mɔɔ n ga.
11 Bala, a na mimbʊnyaa b'ʊ lɛrɔ wɔɔ lɛ m, an bra ba mɔɔ m, an a ka,
lɛrɔ wɔɔ n mɔɔ zɛ gər.
12 Bı kʊ lɛrɔ wɔɔ a to ŋ y'a ʊ Woso zi, lɛ biyəə mıŋŋa, a tırga, hɔ mıŋŋa
m.
13 Bı, hɔ k'an mıŋŋa bı y'a ka mɔɔ n ga ra? Ayy…, fııga! Mimbʊnyaa ı
mɔɔ zɛ, hɔ mıŋŋa a a sa, an mɔɔ zɛ m gər. Yı a ʊ, ncınaaʊ, kʊ mimbʊnyaa
bʊnyaabaa n a hınka. Lɛrɔ wɔɔ y'a ka, mimbʊnyaa bʊnyaabaa gʊtabaa n
a hınka paan….

Mimbʊnyaa k'a a so gʊaa ʊ mim

14 Wɔɔ dɔ, ʊ ʊ, lɛrɔ wɔɔ a to ŋ y'a ʊ Woso zi. Bı kʊ mɔɔ nı, gʊaa m mɔɔ
m bala, mimbʊnyaa n mɔɔ si, an mɔɔ ba a lɔ.
15 Mɔɔ bır m zi kʊ mɔɔ n'a bam jı dɔrɛ y, hɔ kʊ mɔɔ lɛ n taa kʊ m a ba
bı, mɔɔ bır bı barɛ y, hɔ kʊ mɔɔ lɛ baa kʊ m a ba bı, mɔɔ n'a bam.
16 Bı, k'a nı yırɛ ı ʊ, hɔ kʊ mɔɔ lɛ baa bı, bı mɔɔ n'a bam bı, mɔɔ yɛ
kɛɛrɛ m ʊ, lɛrɔ wɔɔ mıŋŋa.
17 A ı yırɛ ı ʊ, hɔ bʊnyaa kʊ mɔɔ n'a bam bı, mɔɔ bɛɛ n'a barɛ y,
mimbʊnyaa k'a nı mɔɔ nɔ ʊ bı n'a bam.
18 Bala, mɔɔ dɔ mɔɔ ʊ, mɔɔ gʊr zi, (b'ʊ k'a hı a ʊ: mɔɔ mɛsim nɔ ʊ bı)
hɔ mıŋŋa ba ʊ y. Mɔɔ ı zi mıŋŋa barɛ lɛtaama m, bı mɔɔ ba a barɛ paŋŋa
nı y.
19 Mɔɔ bır zi mıŋŋa kʊ mɔɔ n'a ŋʊam bı barɛ y, zi bʊnyaa kʊ mɔɔ bır a
ŋʊam bı mɔɔ n'a bam.
20 Kʊ hɔ kʊ mɔɔ lɛ baa bı mɔɔ n'a bam bı, mɔɔ mıŋŋa bɛɛ n'a barɛ y,
mimbʊnyaa k'a nı mɔɔ ʊ bı m.

21 Mɔɔ tır a yım, kʊ mɔɔ ʊ, kʊ m zu lɛrɔ wɔɔ ʊ, mɔɔ ba a paŋŋa nı y. Zi bʊnyaa barɛ paŋŋa mɔɔ m ta m bala.
22 A ı yırɛ ʊ, mɔɔ heer nɔ ʊ, mɔɔ Woso lɛrɔ wɔɔ ŋʊa,
23 bı, mɔɔ ı lɛ vanta yırɛ an nı zi bam mɔɔ mısırbaa nɔ ʊ, an nı zoo bam kan lɛrɔ nıŋŋoo kʊ mɔɔ hɔɔn nı kan ŋ kı rɔ wɔɔ kı. Lɛ vanta bı do k'a nı mɔɔ ʊ bı n'a kam, mɔɔ nı m bam mimbʊnyaa paŋŋa k'a nı mɔɔ ʊ bı lɔ.
24 Cicirzaa m mɔɔ m! Nka nı mɔɔ yɔm mɛ k'a nı tam mɔɔ m zɛ bıncɛ ʊ bı wɔ ʊ?
25 Woso m, Yeezuu Krista wɔɔ Zuuba bı tɔ ma, Woso m lɛbɔʊrɛ yı!
Naa haay tɔ ma, a ı yırɛ ı ʊ, kʊ mɔɔ mıŋŋa nı, mɔɔ hɔɔn mɔɔ ba Woso lɛrɔ wɔɔ lɔ, mɔɔ mɛsim n bɔkarɛ an mɔɔ ba mimbʊnyaa lɔ.

8

Yeezuu Krista minto bı, Sɛnt-Ɛspri y'a so kristagʊɔɔ ʊ

1 Kɛɛrɛ naa, Woso b'a yarɛ an gʊɔɔ kʊ ŋ nı Krista Yeezuu nɔ ʊ rɔ wɔɔ dʊdɔ yar y.
2 Bala, Yeezuu Krista nɔ ʊ, lɛ kʊ *Sɛnt-Ɛspri a sa k'a mısırbaa ka mɔɔ ʊ bı, a mɔɔ bʊmbɔ lɛ k'a nı mimbʊnyaa m k'a nyınta k'a mɔɔ gaa a ta mɔɔ m zɛ nɔ ʊ bı wɔ ʊ.
3 Hɔ kʊ Moyiisi lɛrɔ wɔɔ n a da ma ŋn'a ba, gʊɔɔ kʊ ŋ n'a da ma ŋnı zu ʊ bı minto bı, Woso hɔ bı do ba. Woso k'a a Nyı bı nyɔɔ mɛsim nɔ ʊ, an bʊr mimbʊnyaabənno mɛsim m k'a bı ŋ yɔ mimbʊnyaa wɔ ʊ bı, a mimbʊnyaa dʊdɔ yar.
4 Naa do ba Woso ʊ, kʊ tırgabaa kʊ lɛrɔ wɔɔ a cınta bı n kʊ yı, wɔɔ gʊr zi. Wɔɔ k'ʊ bır mısırbaa bam dɔ mɛsim nɔ ʊ bı, Sɛnt-Ɛspri paŋŋa nɔ ʊ m.
5 Bala, gʊɔɔ kʊ ŋ nı mɛsim mısırbaa bam nɔ wɔɔ, hɔ kʊ mısırbaa bı do lɛ n taa ŋn'a kam ma, bı gʊɔɔ kʊ ŋ nı mısırbaa bam Sɛnt-Ɛspri paŋŋa mısırbaa nɔ ʊ rɔ wɔɔ, hɔ kʊ Sɛnt-Ɛspri lɛ n taa bı ŋn'a kam ma.
6 Mɛsim hɔɔnhɔrɔ kama bı, ta a nawʊm gʊaa m zɛ bıncɛ ʊ, bı, Sɛnt-Ɛspri hɔɔnhɔ kama bı, ta a nawʊm gʊaa m mısırbaa kan laafıı kı bıncɛ ʊ.
7 Bala, Woso jınnɔ m mɛsim hɔɔnhɔrɔ wɔɔ m, bala, mɛsim bır zum Woso lɛ ʊ y, a b'a dam ma sɔ an zu ʊ y.
8 Maam sɔ bı, gʊɔɔ kʊ ŋ nı yɛm mɛsim hɔɔnhɔ ma rɔ wɔɔ, b'a dam ma, ŋnı Woso nɔ yı y.
9 K'awɔɔ nı, mɛsim bɛɛ y'a so awɔɔ ʊ y, Sɛnt-Ɛspri y'a so awɔɔ ʊ, bala, Woso Ɛspri b'ı y'awɔɔ nɔ ʊ. Kʊ gʊaa ba Krista Ɛspri bı nı, Krista gʊaa bɛɛ n'a zaa nı y.
10 Bı, Krista y'awɔɔ nɔ ʊ, sıra m, awɔɔ mɛ bı zɛm bı ga mimbʊnyaa tɔ ma. Bı, kʊ n y'awɔɔ ba tırga minto bı, Sɛnt-Ɛspri mısırbaa y'awɔɔ nɔ ʊ.
11 Kʊ Woso k'a Yeezuu mım bɔ ʊ gəəno bire ʊ bı Ɛspri y'awɔɔ nɔ ʊ, Woso bı do, k'a Yeezuu Krista mım bɔ ʊ gəəno bire ʊ bı zum kʊ ʊ kan a Ɛspri bı kı, an mısırbaa ka awɔɔ mɛ k'a nı zɛm bı ga b'ʊ.
12 Ncınaaʊ bı, m danyınɔ, pakra bɛɛ m, kʊ wɔɔ n zu mɛsim hɔɔnhɔ b'ʊ dɔ y, Sɛnt-Ɛspri n'a ŋʊam bı wɔɔ ʊ ga m, ʊ a ba.
13 Bala, k'awɔɔ y'a mısırbaa bam a mɛsim hɔɔnhɔ nɔ ʊ, awɔɔ gıngarɛ, bı k'awɔɔ a mɛsim hɔɔnhɔ zibəəro wɔɔ da jım ʊ Sɛnt-Ɛspri paŋŋa nɔ ʊ, awɔɔ mısırbaa bam.
14 Bala, gʊɔɔ haay kʊ Woso Ɛspri n nı karɛ ŋ lɛɛ rɔ wɔɔ, brɔɔ m Woso nyınɔ.

15 Ɛspri kʊ Woso a ka awɔɔ ʊ bɪ bɪr awɔɔ bam lɔnnɔ, k'awɔɔ n a ya a bɪr nyibəə nɔ ʊ y, Ɛspri bɪ do, awɔɔ ba a nawʊm Woso nyɪnɔ, an n'a kam wɔɔ nɪ Woso birm, ʊ ʊ: ‹Aba›, a jɪ k'a hɪ a ʊ: ‹Baaba›.
16 Ɛspri bɪ do n n'a kam wɔɔ n n'a dɔrɛ ʊ heer ʊ mɪŋŋa, ʊ ʊ, Woso nyɪnɔ m wɔɔ m.
17 Kʊ Woso nyɪnɔ m wɔɔ m bɪ, wɔɔ n nɪ zɛm b'ʊ so hɔnta k'a cɪnta wɔɔ m b'ʊ, wɔɔ zɛm b'ʊ so ʊ kan Krista kɪ, bala, kʊ wɔɔ fɪr yɪ kan kɪ, wɔɔ nyɪntam kan kɪ a lɛbɔʊrɛ nɔ ʊ sɔ.

Woso lɛ taa kʊ wɔɔ m bɪ nyɪnta a lɛbɔʊrɛ nɔ ʊ

18 Mɔɔ y'a gɪngam mɔɔ ʊ, fɪr k'ʊ n'a yɪm her naa b'a dam ma fɪɪgaa, an a makra ba kan lɛbɔʊrɛ kʊ Woso n nɪ zɛm b'a hɪnka wɔɔ m bɪ kɪ y.
19 Ncɪnaaʊ nɪ, durnya nɪ dɔm Woso nyɪnɔ hɪnkarɛ dɔmɪm ma, kan a heer kɪ haay.
20 Durnya bɪ haay a ba hɔ vam, a bɛɛ y'a ŋʊa maam nɪ y, Woso k'a a da vambaa ma bɪ minto m, bɪ durnya gɔɔta an n'a gɪngam k'a bɪ bɔ vambaa bɪ nɔ ʊ.
21 Bala, Woso durnya bɪ yɔm vambaa lɔmbaa bɪ wɔ ʊ sɔ k'an zɛkʊra yɪ kan Woso nyɪnɔ wɔɔ soamɪŋŋaʊ kɪ, kan ŋ lɛbɔʊrɛ bɪ kɪ sɔ.
22 A n bɔkarɛ wɔɔ dɔ, ʊ ʊ, durnya bɪ jilli ɪ fɪr yɪm, an nɪ kɔrɛ nɔ ʊ dɪɪtaa, amba lʊ k'a nɪ nyoosi bam bɪ m.
23 Durnya bɪ bɛɛ n'a deem nɪ y, wɔɔ ɪ fɪr yɪm ʊ heer ʊ, dɔ kʊ wɔɔ nawʊm dɔmɪm kʊ Woso n nɪ zɛm bɪ wɔɔ ba a nyɪnɔ paan…rɔ, an wɔɔ mɛ bʊmbɔ bɪ ma. Woso Sɛnt-Ɛspri ka wɔɔ ʊ lɛɛkarɛ ganwʊrɛ, k'ʊ bɔkarɛ ʊ bɪ ganwʊrɛrɔ kʊ ŋ gɔɔta rɔ wɔɔ yɪ.
24 Bala, wɔɔ bʊmbɔrɛ yɪ, bɪ gɪnga nɔ ʊ m. Kʊ gʊaa ɪ hɔ k'a n'a gɪngam k'a b'a yɪ bɪ yɪrɛ a mɪm m, gɪnga bɛɛ m bɪ dɔ y, nka n'a yarɛ an hɔ k'a n'a yɪrɛ a mɪm m gɪnga?
25 Bɪ, kʊ wɔɔ ɪ hɔ kʊ wɔɔ bɪr a yɪrɛ ʊ mɪm m bɪ gɪngarɛ, dɔ wɔɔ nawʊm ma kan bʊraama kɪ.
26 Maam sɔ bɪ, Sɛnt-Ɛspri ɪ zɛm sɔ, an n'a dam wɔɔ han, ʊ paŋŋawar nɔ ʊ. Bala, kʊ wɔɔ n yaadarɛ dɔ an a ga kʊ ʊ ba bɪ, Sɛnt-Ɛspri mɪŋŋa ɪ yaa dam wɔɔ tɔ ma, hoonsibɔɔrɛ kʊ gʊaa b'a dam ma an a jɪ hɪ nɔ ʊ.
27 Bɪ, Woso k'a hɔ k'a nɪ gʊaa heer ʊ dɔ bɪ, a hɔ kʊ Sɛnt-Ɛspri lɛ n taa bɪ dɔ. Bala, yaa kʊ Sɛnt-Ɛspri n'a dam wosogʊɔɔ wɔɔ tɔ ma bɪ, a da a nawʊm amba Woso n lɛ n taa bɪ m.
28 Wɔɔ dɔ sɔ, ʊ ʊ, Woso n n'a kam mim haay woo… nɪ kʊ zɛŋ ʊ, ŋn'ɪ yɪm mɪŋŋa gʊɔɔ haay kʊ ŋ nɪ Woso ŋʊam nɔ wɔɔ ma, gʊɔɔ k'a ŋ bir amba a a cɪnta bɪ m.
29 Bala, gʊɔɔ kʊ Woso lɛɛ ka, an ŋ bɔ ʊ rɔ wɔɔ, a a cɪnta sɔ kʊ ŋ nɪ bɪ bɔ kʊ ʊ kan a Nyɪ bɪ kɪ, k'a Nyɪ bɪ m yɪ Nyɪ jɪtaarɛ danyɪnɔ cir bireyaa ʊ.
30 Gʊɔɔ kʊ Woso lɛɛ ka an ŋ bɔ ʊ rɔ wɔɔ, a ŋ bir sɔ, ŋ bir k'a ʊ bɪ, a ŋ ba tɪrga, k'a ŋ ba tɪrga bɪ, a ŋ tɔ busu a lɛbɔʊrɛ nɔ ʊ sɔ.

Woso ŋʊarɛ gʊtabaa

31 Bɔ wɔɔ n'ʊ yarɛ ʊ a hɪ? Kʊ Woso ɪ kan wɔɔ kɪ, nka m nɪ bʊrm wɔɔ ra?
32 Woso n a mɪŋŋa Nyɪnnɪ bɪ bɔ lɛ m y, a a ka ŋn'a zɛ wɔɔ haay tɔ ma. K'a a yo an yɛ naa do ma bɪ, a hɔ haay kam wɔɔ ʊ kan a Nyɪ bɪ kɪ.
33 Nka m nɪ mim kam gʊɔɔ kʊ Woso ŋ bɔ ʊ rɔ wɔɔ ra? Gɔsɪ, bala, Woso nɪ ŋ bam tɪrga.
34 Nka m nɪ ŋ dʊdɔ yarlɛ? Gɔsɪ, bala, Yeezuu Krista ɪ ga, an lɛ da bɪ, a a mɪm bɔ ʊ, an nɪ nyɪntam Woso bɪsɪ ʊ, an nɪ yaa dam wɔɔ tɔ ma.

35 Nka m nɩ wɔɔ gʊm ŋʊarɛ kʊ Krista n ta m wɔɔ minto bɩ ma? Fɩryɩrɛ
m gɛɛ heerzɛkʊma nɩ, gʊɔɔ kʊ ŋ nɩ cicir kam wɔɔ ma rɔ m gɛɛ nɔ nɩ, ta
dɩgɩbaa m gɛɛ mim kʊsɩ nɩ, gɛɛ zɛ nɩ?
36 Amba n y'a gʊrsɩra ba Wosoci ʊ bɩ m, n ʊ:
Ibɩɩ tɔ ma m, n nɩ wɔɔ zɩnzɛm wakatɩ haay nɔ ʊ,
n yɩ dɩgam wɔɔ ma, am seero kʊ ŋ nɩ tam k'a yaa n ŋ zɩnzɛ rɔ wɔɔ hɔ bɩ
m.
37 Bɩ, naa haay nɔ ʊ, damazannɔ paan…rɔ m wɔɔ m, a zaa k'a wɔɔ ŋʊa bɩ
tɔ ma.
38 Bala, mɔɔ dɔ kan heerkoodəbaa kɩ, m ʊ: zɛ, gɛɛ mɩsɩrbaa, malɛɛkarɔ
gɛɛ paŋŋasoʊrezannɔ kʊ ŋ nɩ ta ʊ, hɔ k'an ta ʊ her, gɛɛ an nɩ zɛm booti
m, paŋŋazannɔ haay,
39 mim ʊ paŋŋazannɔ, gɛɛ paŋŋazannɔ kʊ ŋ nɩ tara ʊ, gɛɛ hɔ kʊ Woso a
da haay, sɩ b'a dam ma an wɔɔ gʊ ŋʊarɛ kʊ Woso n ta m, wɔɔ tɔ ma, wɔɔ
Zuuba Yeezuu Krista zɛkʊra bɩ nɔ ʊ bɩ ma y.

9

Woso ɩ Israyɛl gʊɔɔ wɔɔ bɔ ʊ

1 Sɩra mɔɔ n'a hɩm, Krista zɛkʊra nɔ ʊ, mɔɔ bɩr ŋʊaar barɛ y, Sɛnt-Ɛspri
a zɛ kʊ ra kan mɔɔ heer kɩ, ŋnɩ mɔɔ sɩra bɩ hɩrɛ kasɛtɩ karɛ.
2 Mɔɔ ɩ heerzaarbarɛ gʊta m, m heer nɩ busum dɔmɩm haay.
3 Mɔɔ y'a ŋʊam k'an bɩr yɩrɛ ɩ ʊ, Woso kaanm mɔɔ m, m bɩr laatʊ Krista
ma, m danyɩnɔ, m zɩrɔ wɔɔ, mɔɔ do gʊɔɔ wɔɔ tɔ ma, k'a ɩ yɩrɛ, ɩ ʊ, naa
yɩm ŋ bʊmbɔrɛ.
4 Ŋ mɩŋŋɔɔ m Israyɛl zannɔ, Woso n ŋ bɔ ʊ k'a ŋ ba a nyɩnɔ, an a lɛbɔʊrɛ
ka ŋ ʊ kan a gʊaasɩbabaa zaarɔ kɩ, a lɛrɔ kɩ, a Woso daʊrɛ zaa kɩ, lerbɔrɛrɔ
kɩ.
5 Ŋ yaabɔɔ m Abraham m, Izakkɩ kan Zakɔɔb kɩ m. Kʊ yɩrɛ nɔ ʊ nɩ,
Krista bɩ, ŋ do gʊaa m. Krista mɩŋŋa nɩ hɔ haay burə ʊ. A m Woso, a tɔ
m lɛbɔʊrɛ yɩ dɔmɩm haay nɔ ʊ. Amina!*
6 A bɩr yɩrɛ ɩ ʊ, jɩra Woso ʊ ler k'a bɔ bɩ ra wa, bɩ, Israyɛl yaŋŋɔɔ wɔɔ
haay bɛɛ m Israyɛl do gʊɔɔ paan…rɔ y,
7 Abraham yaŋŋɔɔ haay bɛɛ n a nyɩnɔ paan…rɔ y, bala, Woso a hɩ
Abraham m, a ʊ: ‹Izakkɩ n n'ɩ nyɩnɔ kʊ mɔɔ ŋ ler bɔ ɩbɩɩ m nɔ wɔɔ yɩrɛ.›
8 Naa k'a hɩ, a ʊ: nyɩnɔ kʊ gʊaa nɩ ŋ yɩrɛ, am gʊaa haay hɔ bɩ m bɩ, brɔɔ
bɛɛ m Woso nyɩnɔ y, bɩ nyɩnɔ kʊ n yɩ ŋ ler bɔ rɔ wɔɔ, brɔɔ n nɩ dɩgarɛ ŋ
ma yaŋŋɔɔ paan…rɔ.
9 Ler kʊ Woso a bɔ bɩ ba n nɩ: ‹Kʊ dɔmɩm kʊ mɔɔ cɩnta b'a ku, mɔɔ yɩ
m yarɛ m bʊr, Saara m nyɩyar yɩ.›
10 Naa bɛɛ n a deem nɩ y, cirgərenyɩnɔ kʊ Rebeka ŋ yɩ rɔ wɔɔ zɩ deem,
wɔɔ yaaba Izakkɩ m.
11 A n bɔkarɛ, Woso y'a mɩŋŋa zaa m, an n'a gʊaa bɔŋ ʊ a hɔɔnhɔ ma,
a bɩr dɩgam zi kʊ gʊɔɔ a ba bɩ ma y, dɩga a nawʊm a mɩŋŋa lɛtaama ma,
an nɩ gʊɔɔ birm. Woso k'a lɛ n taa kʊ zaa naa do n gɔɔta an bɩr ta ʊ bɩ,
an a to nyɩnɔ wɔɔ m yɩ y. Maam bɩ, ŋ n a da ma ŋnɩ hɔ mɩŋŋa, gɛɛ hɔ
bʊnyaa ba y.
12 A n lɛɛ ka nyɩnɔ wɔɔ yɩrɛ ma bɩ, a a hɩ Rebeka m, a ʊ: ‹Nyɩnɔ wɔɔ
poore bɩ n n'a som jɩtaarɛ b'ʊ.›
13 Amba n y'a gʊrsɩra ba Wosoci ʊ, n ʊ: ‹Mɔɔ Zakɔɔb ŋʊa, m Eso bɔ m
jɛ m› bɩ m.

* **9:5 9.5** N y'a da ma, n n'a wusigə sɔ, n ʊ: «Kʊ Woso tɔ n lɛbɔʊrɛ yɩ dɔmɩm haay nɔ ʊ! Amina!».

14 Bɔ wɔɔ kʊ a hɪ? Kʊ a hɪ, ʊ ʊ, Woso bɪr a zi bam tɪrga ra? Ayy..., fɪɪga!
15 Bala, Woso a hɪ Moyiisi m, a ʊ: ‹Gʊaa kʊ mɔɔ lɛ n taa bɪ, mɔɔ nɪ m ŋʊarɛ zi bam kan kɪ, gʊaa kʊ mɔɔ lɛ n taa bɪ, mɔɔ n'a cicir zɛ m.›
16 Woso mɪŋŋabaa bɪ bɪr zum kʊ ʊ kan gʊaa hɔɔnhɔ kɪ y, b'a ba a zibəə ma sɔ y. Woso deem an ta ma, kʊ nka a lɛ n taa b'a bɪ zaa cicir zɛ.
17 Naa minto m Wosoci bɪ n'a hɪ Eziptɪ cir m, a ʊ: ‹Mɔɔ y'ɪbɪɪ cɪnta cir kʊ m m paŋŋa bɪ hɪnka, bɪsɪ k'ɪ n'a kam mɔɔ ma bɪ nɔ ʊ, kʊ mɔɔ tɔ m bɔ durnya lɛɛ haay ʊ.›
18 Ncɪnaaʊ bɪ, kʊ nka Woso lɛ n taa, b'a cicir zɛ, kʊ nka a lɛ n taa sɔ, b'a ka sɔ a zaa n a ba bɪsɪkər heerkarɛ nɔ ʊ.

Woso ɪ gʊɔɔ bɔŋ ʊ a hɔɔnhɔ ma

19 Gʊaa a da ma an a hɪ, a ʊ: «K'a ɪ yɪrɛ ncɪnaaʊ, bɔ m Woso n a ya, an nɪ həən sim gʊɔɔ ma? Bala, nka n'a dam ma an bɪsɪ ka a hɔɔnhɔ ma?»
20 Bɪ, ɪbɪɪ k'ɪ m gʊaa, bɔ zaa n'ɪbɪɪ m k'ɪ bɪsɪ ka kan Woso kɪ? Taanm y'a hɪm a dɔrɛ zaa bɪ m, a ʊ: «Bɔ m, ɪbɪɪ m mɔɔ dɔ ncɪnaaʊ gɛ?»
21 Mɔrdor y'a so ji k'a nɪ zi bam nɪ b'ʊ, a a da ma, an ji deem-deem bɪ yɔɔ an mɔr dɔ m cibsa tɔ ma, an mɔr dɔ m sɔ, dɔmɪm haay zibəə tɔ ma.
22 Woso a ŋʊa k'a a nɔmaa hɪnka, a a ŋʊa sɔ kʊ n n'a paŋŋa dɔ, an bɔkarɛ, gʊɔɔ kʊ ŋ y'a ga dʊdɔyarlɛ m Woso nɔ k'a ma ʊ kan ŋ kɪ bɪ minto rɔ wɔɔ, Woso a gu an bʊr a mɪŋŋa ma, an ŋ dʊdɔ yar y.
23 K'a lɛbɔʊrɛ gʊtabaa hɪnka gʊɔɔ k'a nɪ ŋ cicir zɛm nɔ wɔɔ m. Lɛɛ a ka an brɔɔ banka k'a lɛbɔʊrɛ ka ŋ ʊ.
24 Bɪ, gʊɔɔ wɔɔ duro m wɔɔ m, a n wɔɔ bir zɪɪfʊrɔ barla bala y, wɔɔ bir a ʊ sɔ doro vantɔɔ gʊɔɔ barla.
25 Naa Woso a hɪ wosolɛsinnɪsorazaa Ozee ci ʊ bɪ, a a hɪ, a ʊ:
Do kʊ mɔɔ do bɛɛ m bɪ,
mɔɔ y'a hɪm ma, m do,
do kʊ mɔɔ bɪr a ŋʊam biisi bɪ, mɔɔ y'a hɪm ma, m ŋʊarɛ do.
26 Lɛɛ kʊ n y'a hɪm nɪ hɔɔ, n ʊ: ‹Mɔɔ do bɛɛ n'awɔɔ m bɪ,›
lɛɛ bɪ do n ŋ birŋ ʊ, n ʊ: ‹Woso k'an mɪsɪr bɪ nyɪnɔ.›
27 Ezayii Israyɛl do bɪ mim hɪ sɔ, a ʊ: ‹Baa kʊ Israyɛl gʊɔɔ wɔɔ pasɪ, an higʊta lɛ ra nyɪntaayaa m bɪ, gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ bʊmbɔrɛ yɪrɛ ŋ barla rɔ wɔɔ, bɪ yɪm gʊta y.
28 Bala, Zuuba hɔ k'a nyɪnta an a hɪ haay bɪ bam tara burə ʊ zɔɔ-zɔɔ.›
29 Amba Ezayii a ya, an a hɪ, a ʊ:
Kʊ hɔ haay Zuuba bɪ bɛɛ yaŋŋɔɔ to wɔɔ m poore y,
bɔ wɔɔ nawʊm kʊ ʊ kan Sodɔm kʊ kɪ,
ʊ ʊ ba am Gomɔɔr kʊ hɔ bɪ m.*

Sɪra ka Yeezuu Krista ʊ n nɪ gʊaa bam tɪrga

30 Naa jɪ m bɔ nɪ? Do vantɔɔ gʊɔɔ wɔɔ kʊ ŋ n nyɪnta ŋ n'a ka tɪrgabaa ma rɔ wɔɔ, ŋ tɪrgabaa yɪ, tɪrgabaa k'a a to sɪrakarɛ nɔ ʊ m.
31 A n bɔkarɛ, Israyɛl gʊɔɔ kʊ ŋ n'a kam lɛrɔ kʊ ŋ nɪ tɪrgabaa karɛ ŋ ʊ rɔ wɔɔ ma bɪ, ŋ n a da ma, ŋ n zu lɛrɔ wɔɔ duro ʊ y.
32 Bɔ minto nɪ? A ɪ yɪrɛ ɪ ʊ, Israyɛl n a ka ma k'a yɪ mɪŋŋa Woso mɪm ʊ sɪrakarɛ nɔ ʊ y, a ka a ʊ ma, k'a yɪ mɪŋŋa zibəərɔ mɪŋŋɔɔ barɛ nɔ ʊ. Ncɪnaaʊ nɪ, ŋn'a gəm zɛ, gənzɛrɛ jaa bɪ ma,
33 amba n y'a gʊrsɪra ba Wosoci ʊ bɪ m, n ʊ:
K'a dɪga a, mɔɔ ɪ gənzɛrɛ jaa cɪntam *Siyɔn ʊ,
jaa m, an nɪ gʊaa dom.

---

* **9:29 9.29** K'a dɪga Sɪŋŋɪda Ci 19 bɪncɛ ʊ.

Bı kʊ gʊaa sıra ka ʊ, a bı nyannı bırɛ y.

10

Zıɪfʊrɔ kan do vantɔɔ gʊɔɔ kı Zuuba deem

1 M danyınɔ, hɔ kʊ mɔɔ lɛ n taa, m n'a yɛm Woso han bı, a yɛ mɔɔ nawʊm kʊ zıɪfʊrɔ wɔɔ n bʊmbɔrɛ yı.

2 Bala, mɔɔ m da ma, m a hı, m ʊ, ŋ y'a tʊntɔŋ ʊ Woso kama nɔ ʊ, bı hɔdɔrɛ ı jıra tʊntɔʊrɛ bı do nɔ ʊ.

3 Kʊ ŋ n Woso k'a nı gʊaa bam tırga bı zaa jı dɔ bı, a mıŋŋɔɔ m tırgabaa zaa ŋ y'a cınta, naa do a ka ŋ n zu zaa kʊ Woso nı gʊaa bam tırga b'ʊ y.

4 Bala, Krista hɔ kʊ Moyiisi lɛrɔ wɔɔ a cınta bı ba haay an a nya, kɛɛrɛ naa, gʊaa haay k'a sıra ka Yeezuu Krista ʊ bı, Woso ı bı zaa bam tırga.

5 Moyiisi tırgabaa k'a n'a tom lɛrɔ nɔ ʊ bı mim hı, a ʊ: ‹Gʊaa k'a nı zum lɛrɔ wɔɔ haay ʊ bı mısırbaa bam lɛrɔ wɔɔ tɔ ma.›

6 Tırgabaa kʊ sırakarɛ n'a kam bı mim ba n nı: ‹I b'a hı ı heer ʊ, ı ʊ, nka n nı tam brama?› Naa do naa, a hı ıbıı ʊ, k'ı ʊ, nka n nı tam brama an a ka Krista m zer?

7 I b'a hı sɔ, ı ʊ, ‹nka n nı zerm tara noom ʊ?› Ncınaaʊ naa, a hı ıbıı ʊ, k'ı ʊ, nka n nı zerm an a ka Krista m bɔ gəəno bire ʊ?

8 Lemim nyınta bı y'a hırɛ a ʊ lɔ kɛɛrɛ? A y'a hırɛ, a ʊ: ‹Lemim bı y'ı jır ʊ, ıbıı lɛ kan ı heer kı an ta ʊ.› A n bɔkarɛ, sırakarɛ lemim bı do wɔɔ n n'a pa dam naa.

9 K'ıbıı bɔ ı lɛ ma gʊaa haay lɛɛ, ı ʊ, Yeezuu Krista m Zuuba, k'ıbıı sıra ka ı heer ʊ, ı ʊ, Woso a mım bɔ ʊ gəəno bire ʊ, ıbıı bʊmbɔrɛ yırɛ.

10 Bala, kʊ gʊaa sıra ka a heer ʊ, bı Woso a ba tırga. Kʊ gʊaa a sırakarɛ bɔ a lɛ ma gʊaa haay lɛɛ, bı Woso a zaa bʊmbɔ.

11 Bala, Wosoci a hı, a ʊ: ‹Kʊ gʊaa sıra ka ʊ, a bı nyannı bırɛ y.›

12 Naa minto bı, zıɪfʊ kan do vanta gʊaa kı b'a hʊnhɔ y, ŋ haay Zuuba deem, an nı hɔ mıŋŋa bam gʊɔɔ haay kʊ ŋ nı yaa dam nı rɔ wɔɔ m.

13 Bala,
gʊaa biyəə k'a nı Zuuba tɔ birm bı, a bʊmbɔrɛ yım.

14 Bı, ŋ y'a bam lɔ ŋn'a bir, kʊ ŋ n sıra ka ʊ? Ŋ y'a bam lɔ ŋnı sıra ka ʊ, kʊ ŋ n a mim ma? Ŋ y'a bam lɔ ŋn'a mim ma, kʊ gʊaa n a pa da ŋ nı?

15 Bı, gʊaa y'a bam lɔ k'a mim pa da, kʊ n n'a nyɔɔ? Amba n y'a gʊrsıra ba Wosoci ʊ, n ʊ: ‹Gʊɔɔ kʊ ŋ nı zɛm k'a bı lemim nyınta bı pa da rɔ wɔɔ leekure ı heernyınta kam.›

16 Bı, gʊɔɔ wɔɔ haay bɛɛ lemim nyınta bı si y. Amba wosolɛsinnısorazaa Ezayii a hı, a ʊ: ‹Zuuba, nka ı sıra ka lemim kʊ wɔɔ pa da b'ʊ?›

17 Naa minto bı, bɔ sırakarɛ n nawʊm lemim kʊ gʊaa n'a tʊr kam ma bı nɔ ʊ, bı lemim bı do k'a n'a mam bı, Krista lemim m.

18 Bı, mɔɔ laaka dam kɛɛrɛ wa, Israyɛl do bı n lemim bı ma ra? Ŋ y'a ma sıın! Bala, n y'a da Wosoci ʊ, n ʊ: ‹Ŋ leer lee ku tara burə haay ra, ŋ meerbaarɔ m ta durnya lɛzojı ʊ.›

19 Mɔɔ yı m yarɛ m laaka da sɔ, Israyɛl do bı, an lemim bı jı ma ra? A lɛɛkarɛ hɔ, Moyiisi a hı, a ʊ: ‹Mɔɔ y'a karɛ awɔɔ m jım ba do kʊ mɔɔ do paan… bɛɛ m bı minto, mɔɔ y'a karɛ awɔɔ nɔ n ma ʊ, do k'a hɔɔn ba ʊ tɔ ma.›

20 Ezayii n a ya, an a hı, a ʊ: ‹Gʊɔɔ kʊ ŋ bır a kam mɔɔ ma rɔ wɔɔ ı mɔɔ yı, mɔɔ m hınka gʊɔɔ kʊ ŋ n hɔsı yɛ mɔɔ han rɔ wɔɔ m.›

21 Kʊ Israyɛl mim nı, Woso a hı, a ʊ: ‹Dɔmım haay, mɔɔ m wɔ nyɔɔ do k'a bır yɛrɛ y, an nı bısı kam bı zi.›

11

Woso n a bɔ Israyɛl do b'ʊ y

1 Kʊ m m ya, m laaka da wa, Woso bɪ a bɔ a ʊ, a do b'ʊ ra? Ayy…, fɪɪga, mɔɔ n a gɪnga y! Bala, Israyɛl gʊaa m mɔɔ mɪŋŋa m, Abraham yaŋŋa m mɔɔ m, m to mɔɔ ʊ Bɛnzamɛn do bɪ barla.
2 ‹Woso n a bɔ a do k'a lɛɛ ka an a bɔ ʊ b'ʊ y.› Awɔɔ hɔ kʊ Wosoci bɪ n'a hɪm *Elii k'a bʊr an bɪ Israyɛl mimbʊnyaarɔ k'a ŋ ba rɔ wɔɔ dɪnda Woso m bɪ dɔ.
3 A a hɪ, a ʊ: ‹Zuuba, ŋ y'ɪbɪɪ lɛsinnɪsorazannɔ wɔɔ zɪnzɛ, ŋn'ɪbɪɪ mannɪjaarɔ wɔɔ wurgə, mɔɔ ɪ gɔɔta m deem, ŋn'a kam ma k'a mɔɔ mee bɔ ʊ.›
4 Bɪ, bɔ Woso a hɪ nɪ? A a hɪ, a ʊ: ‹Mɔɔ m gʊɔɔ bɔ ʊ tisi saanhɪna, m hɔ, ŋ n kukurə zɛ, ŋ n yaa da *wosobaawɔm Baal nɪ y.›
5 Ncɪnaaʊ bɪ, her dɔmɪm naa nɔ ʊ sɔ naa, gʊɔɔ ta ʊ poore, Woso n ŋ bɔ ʊ a hɔɔn n'a ŋʊa tɔ ma.
6 Ŋ bɔ a ʊ, a hɔɔn n'a ŋʊa tɔ ma, ŋ zibəəro tɔ ma bɛɛ y, kʊ m bɛɛ m, Woso hɔɔn bɔʊrɛ bɪ bɪ yɪm hɔɔn bɔʊrɛ paan… y.
7 Kʊ a hɪ, ʊ ʊ lɔ? Hɔ kʊ Israyɛl n'a kam ma bɪ, an a yɪ y, bɪ gʊɔɔ kʊ Woso ŋ bɔ ʊ rɔ wɔɔ a yɪ. Gʊɔɔ kʊ ŋ gɔɔta rɔ wɔɔ heer karɛ ba, k'a bɪ hɔsɪ jɪ ma y.
8 Amba n y'a gʊrsɪra ba Wosoci ʊ, n ʊ: ‹Woso a ka ŋ hɔɔn n a ta, ŋ mɪm n ta ʊ, bɪ ŋ bɪr lɛɛ yɪrɛ y, ŋ tʊr n ta ʊ, bɪ ŋ bɪr mim marɛ y, an ta an her dɔmɪm ku.›
9 Davɪd a hɪ sɔ, a ʊ: ‹Kʊ ŋ hɔbɪrɛ n nyɪnta ŋ ma am baŋŋa k'a nɪ hɔ sam bɪ m, am zaŋŋa hɔ bɪ m, kʊ ŋ n'a dundo, ŋnɪ hʊnhʊrlɛ yɪ a n'a gakʊ ʊ kan ŋ zibəəro kɪ.
10 Kʊ monsigə n ka ŋ mɪm la, kʊ ŋ bɪ lɛɛ yɪ dɔ y, kʊ ŋ nɪ bɪr kuntəm tee….›*
11 Mɔɔ m ya, m nɪ laaka dam, zɪɪfʊrɔ wɔɔ kʊ ŋ y'a gəm zɛ naa, a do ŋ y'a ʊ fɪɪga ra? Ayy…, fɪɪga, mɔɔ n a gɪnga y! Bɪ, ŋ kʊrɔma bɪ minto bɪ, do vantɔɔ gʊɔɔ bʊmbɔrɛ yɪ, kʊ bɪ n a ka kʊ zɪɪfʊrɔ wɔɔ m jɪm ba ŋ ma.
12 A n bɔkarɛ, k'a ɪ yɪrɛ ɪ ʊ, ŋ kʊrɔma a ka durnya m hɔnta yɪ, kʊ ŋ terma b'a ka do vantɔɔ gʊɔɔ wɔɔ m hɔnta yɪ, kʊ ŋ bɪ bʊmbɔrɛ yɪ, bɪ bɛɛ nɪ zɛm hɔ m an lɛ da ra?

Do vantɔɔ gʊɔɔ wɔɔ bʊmbɔrɛ

13 Kɛɛrɛ bɪ, do vantɔɔ gʊɔɔ, mɔɔ y'a hɪrɛ awɔɔ m, m ʊ: kristazibəəzaa m mɔɔ m, an mɔɔ nyɔɔ do vantɔɔ wɔɔ tɔ ma. Maam bɪ, mɔɔ yɪ m zibəə bɪ tɔ busure.
14 A gɪnga mɔɔ nawʊm maam, kʊ m do gʊɔɔ wɔɔ m jɪm ba, k'an bɪr yɪrɛ ɪ ʊ, gɔsɪnnɔ bʊmbɔrɛ yɪ.
15 Ŋ bɔ kʊ Woso ʊ a rɛ b'a ka durnya n a zɛ kʊ ra kan Woso kɪ, k'a a ya, an ŋ gaa, bɔ n nɪ nyɪntaŋ ʊ? Nyɪnta a nawʊm mɪsɪrbaa, gʊɔɔ kʊ ŋ gɪnga rɔ wɔɔ tɔ ma.
16 K'a ɪ yɪrɛ ɪ ʊ, Woso hɔ m lɛbiisi bur bɪ nɪ, bur bɪ haay Woso hɔ m sɔ. Kʊ Woso hɔ m gɔ bɪ nyim nɪ, Woso y'a so gɔ bɪ vəŋŋəro haay ʊ sɔ.
17 Israyɛl gʊɔɔ wɔɔ bɔ kʊ ʊ kan gɔ kʊ n n'a bankam mɪŋŋa kɪ, n n'a vəŋŋəro gɔsɪnnɔ zɪnzɛ ra. Kʊ zɪɪfʊ bɛɛ n'ɪbɪɪ m bɪ, bɔ ɪbɪɪ ʊ kʊ rɛ kan pooyaa gɔ vəŋŋə kʊ n y'a sa, n n'a naasʊ gɔ mɪŋŋa bɪ vəŋŋəro wɔɔ bɪncɛ ma kɪ. Maam bɪ, gɔ kʊ n y'a banka bɪ nyinno wɔɔ y'ɪbɪɪ tʊrm sɔ.

---

* **11:10 11.10** a m lɔ k'a kuntə, an mər busu an n'a yərɛ a taa bɪ hɔ bɪ m.

18 Naa minto bɪ, ɪbɪɪ n'ɪ ga m, ɪ gɔ bɪ vəŋŋəro gɔsɪnnɔ kʊ n yɪ ŋ zɪnzɛ
ra rɔ wɔɔ gore bɔ ʊ y. Ɩbɪɪ y'a bam lɔ k'ɪ lɛ bɔ ɪ mɪŋŋa ʊ? Ɩbɪɪ bɛɛ m ta
gɔ bɪ nyinno wɔɔ nɪ y, gɔ bɪ nyinno wɔɔ m ta ɪbɪɪ m.
19 A a da ma, ɪbɪɪ n a hɪ mɔɔ m, ɪ ʊ: «Bɪ, gɔ bɪ vəŋŋəro zɪnzɛ n y'a ʊ ra,
kʊ mɔɔ n ŋ bɪncɛ sa wa.»
20 Sɪra m, n zɪnzɛ n y'a ʊ ra kʊ n y'a do sɪrakarɛ ma bɪ tɔ ma, ɪbɪɪ n ŋ
bɪncɛ sa, ɪ sɪrakarɛ minto. Bɪ, dundo ɪ zi, ɪ bɪ ɪ mɪŋŋa busu y, nyi ba.
21 Bala, zɪɪfʊrɔ wɔɔ m gɔ bɪ vəŋŋəro paan…rɔ, bɪ Woso n ŋ to gɔ bɪ ma
y, a a da ma an a ba ɪbɪɪ m maam sɔ, a b'ɪbɪɪ tore y.
22 Dɪga Woso ŋʊarɛ kan a nyaa kɪ zaa ma. A nyaa ta ʊ kan gʊɔɔ kʊ ŋ
sɪrakarɛ to rɔ wɔɔ kɪ, an bɔkarɛ an mɪŋŋa kan ɪbɪɪ kɪ. Bɪ, pakra m k'ɪbɪɪ
m gɔɔta a ŋʊarɛ bɪ nɔ ʊ, kʊ m bɛɛ m, n y'ɪbɪɪ zɛm la, am vəŋŋəro wɔɔ hɔ
bɪ m.
23 Kʊ zɪɪfʊrɔ wɔɔ a bɪsɪkarɛ bɪ to, n y'a yarɛ, n nɪ ŋ cɪnta a bɪncɛ gusire
b'ʊ. Bala, Woso a da ma, an a ya an ŋ cɪnta lɛɛ kʊ ŋ nyɪnta ʊ hɔɔ b'ʊ.
24 Ɩbɪɪ kʊ zɪɪfʊ bɛɛ n'ɪbɪɪ m bɪ, bɔ ɪbɪɪ ʊ kʊ ʊ kan pooyaa gɔ vəŋŋə kʊ n
y'a zɛ ra n n'a naasʊ har gɔ kʊ n n'a bankam bɪ kɪ ma, an bɔkarɛ a n a ga
m y. Zɪɪfʊrɔ wɔɔ, har gɔ bɪ vəŋŋəro m, a naanaa an cem kʊ n n'a ya, n nɪ
ŋ naasʊ gɔ kʊ ŋ nɪ kan kɪ hɔɔ bɪ ma.

Israyɛl do bʊmbɔrɛ

25 M danyɪnɔ, mɔɔ lɛ baa kʊ mim k'a nyaakʊm da naa n nyɪnta awɔɔ
ma yirgu y, k'awɔɔ bɪ dɪga a mɪŋŋɔɔ ma mindɔrɛzannɔ y. A ɪ yɪrɛ ɪ ʊ,
Israyɛl gʊɔɔ gɔsɪnnɔ y'a ba heerkarɛzannɔ, bɪ nyɪnta a nawʊrɛ ncɪnaaʊ,
kʊ do vantɔɔ gʊɔɔ wɔɔ haay kʊ ŋ nɪ bʊmbɔrɛ yɪm nɔ wɔɔ m tolle ba ŋnɪ
bʊmbɔrɛ yɪ.
26 Ncɪnaaʊ bɪ, Israyɛl gʊɔɔ wɔɔ haay ŋ zɛm bɪ bʊmbɔrɛ yɪ, amba n y'a
gʊrsɪra ba Wosoci ʊ, n ʊ:
Bʊmbɔrɛzaa bɪ y'a tom Siyɔn ʊ,
a Zakɔɔb yaŋŋɔɔ wɔɔ mimbʊnyaarɔ gʊngʊrɛ ŋ ma,
27 gʊaasɪbabaa kʊ mɔɔ n'a darɛ ŋ ma bɪ n naa.
Dɔmɪm kʊ mɔɔ nɪ zɛm bɪ ŋ mimbʊnyaarɔ gʊngʊ ŋ ma bɪ m.
28 Kʊ gʊaa k'a dɪga Israyɛl gʊɔɔ wɔɔ kʊ ŋ y'a gu lemim nyɪnta bɪ ma bɪ
ma, a a da ma an a hɪ a ʊ, Woso jɪnnɔ nɪ ŋ mɪ, bɪ, awɔɔ daahan m bɪ, bɪ
kʊ Woso gʊaa bɔʊrɛ bɪ nɔ nɪ, Woso ŋ ŋʊa ŋ yaabɔɔ wɔɔ tɔ ma.
29 Bala, Woso bɪr hɔ k'a a ka bɪ sire y, a bɪr a hɔɔn lʊrm sɔ gʊɔɔ k'a ŋ bir
lɔ wɔɔ mim bɪncɛ ʊ y.
30 Biisi bɪ, awɔɔ nyɪnta bɪsɪ ka Woso ma zannɔ, bɪ her naa, Woso awɔɔ
cicir zɛ, kʊ zɪɪfʊrɔ bɪsɪ ka ma bɪ tɔ ma.
31 Her sɔ naa, brɔɔ bɪsɪ ka Woso ma, k'an bɪr yɪrɛ ɪ ʊ, awɔɔ cicir kʊ n y'a
zɛ bɪ jɛ ʊ, kʊ n nɪ ŋ cicir zɛ sɔ.
32 Bala, Woso a ka gʊɔɔ haay nɪ bɪsɪkarɛ nɔ ʊ, k'a ŋ haay cicir zɛ.

Woso gʊtabaa

33 Woso hɔnta, a mindɔrɛ kan a hɔdɔrɛ kɪ nɔyaa ta ʊ gʊta maam-maam!
Gɔsɪ b'a dam ma, an hɔ k'a a cɪnta nɔ dɔ y, gɔsɪ b'a dam ma, an a zaarɔ jɪ
dɔ y.
34 Wosoci y'a hɪrɛ, a ʊ:
Nka ɪ Zuuba hɔɔndarɛ dɔ? Gɛɛ, nka ɪ nyɪnta a dʊndɔrɛzaa?
35 Gɛɛ, nka ɪ lɛɛ ka an hɔ ka ʊ, k'an a zɪm ka a zaa ʊ?
36 Bala, hɔ haay bɪ, a to a ʊ a zi, an ta ʊ a paŋŋa tɔ ma, an ta ʊ a mɪŋŋa tɔ
ma. Woso m lɛbɔʊrɛ yɪ dɔmɪm haay! Amina!

12

Mısırbaa k'a Woso nɔ yı

1 M danyınɔ, k'a yo Woso n a ŋʊarɛ zi ba kan awɔɔ kı ncınaaʊ bı, a yɛ mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ han k'a mıŋŋɔɔ ka Woso ʊ, amba mannı k'an mısır, Woso n a so ʊ, an mıŋŋa ma bı m. Daʊrɛ naa do nı Woso nɔ yım.
2 A bı zu her durnya naa mısırbaa zaarɔ ʊ y, bı k'a yɛ a zu Woso zaarɔ ʊ, k'awɔɔ hɔɔndarɛ n a lʊr jilli, an awɔɔ banka. Maam bı, awɔɔ Woso hɔnhɔ, hɔ k'an mıŋŋa, an a nɔ yı, an mıŋŋa paan… bı dɔrɛ.
3 Woso barka bı tɔ ma, mɔɔ m da ma m a hı awɔɔ gʊaa biyəə m, m ʊ: a b'a mıŋŋɔɔ m busu a heer ʊ y. Bı, gʊaa biyəə n dıga a mıŋŋa ma, amba Woso sırakarɛ hɔ jir a n'a hɔ ka ʊ bı m. B'a b'a ka an bra ba a mıŋŋa m y.
4 Gʊaa mɛ vəŋŋə bı deem nı y, ŋ gʊta, ŋn'a hɔnhɔ sɔ, wɔɔ mɛ vəŋŋəro bır zi deem barɛ y.
5 Ncınaaʊ sɔ bı, wɔɔ kʊ wɔɔ m gʊta bı, mɛ deem m wɔɔ m Krista zɛkʊra bı nɔ ʊ, ʊ nı zɛkʊra m kan kʊ kı, gʊaa biyəə kan a bıncɛ kı.
6 Gʊaa biyəə nı ganwʊrɛ do m a hʊnhɔ, an a ga kʊ ʊ kan barka kʊ Woso a ka ʊ bı kı m. Kʊ wosolɛsinnısora ganwʊrɛ nı, k'a zaa m bır zi bam nı, k'an a ga kʊ ʊ kan sırakarɛ kı.
7 Kʊ gʊaa vanta ı daahan ganwʊrɛ nı, k'an bır a daahan zi bam, k'a vanta ı hɔdındarɛ ganwʊrɛ nı, k'an a hɔdındarɛ zi ba.
8 Kʊ gʊaa vanta ı dʊndɔrɛ ganwʊrɛ nı, k'an a zi ba. Gʊaa k'a nı hɔ kam, k'an a ka kan a heer kı haay. Kʊ lɛɛzannɔ n a zi ba mıŋŋa-mıŋŋa, kʊ gʊaa cicirzɛrɛzaa n a cicirzɛrɛ zi ba kan heernyınta kı.
9 K'a kʊ ŋʊa sıra m. K'a sɔ hɔ bʊnyaa m, a zi mıŋŋa barɛ nyasʊ kɔɔkɔɔ.
10 K'a bır a kam kʊ ŋʊarɛ ma kan a heer kı haay, amba danyınɔ nı kʊ ŋʊam bı m. K'a bır lɛ zɛm kʊ daʊrɛ ma.
11 K'a yakʊ to, a Zuuba zi ba kaarɛ-kaarɛ.
12 K'a heernyɔɔ ba taaheerlɛ nɔ ʊ, a bʊr a ma cicir nɔ ʊ, k'a a yo ʊ yaadarɛ nɔ ʊ.
13 K'a da wosogʊɔɔ kʊ hɔ jıra ŋ ma rɔ wɔɔ han, k'a bı kɔ saanɔɔ sire ma y.
14 Gʊɔɔ kʊ ŋ nı cicir karɛ awɔɔ ma rɔ wɔɔ, k'a yɛ Woso han k'an hɔ mıŋŋa ba ŋ nı. K'a lɛ nyınta da gʊɔɔ nʊ, a b'a bʊnyaa da ŋ nʊ y.
15 K'a heer nyɔɔ kan gʊɔɔ kʊ ŋ n'a heernyɔɔm nɔ wɔɔ kı, k'a nyi ka kan gʊɔɔ kʊ ŋ nı nyi kam nɔ wɔɔ kı.
16 K'a kʊ ma mıŋŋa, a b'a mıŋŋɔɔ busu y. ‹A b'a gu zibəə poore barɛ ma y, a bı dıga a mıŋŋɔɔ ma mindonno y.›
17 A bı zi bʊnyaa ba a sompi gʊaa nʊ y. ‹K'a a ka ma k'a mıŋŋa ba gʊɔɔ haay mım ʊ.›
18 K'a ı yırɛ ı ʊ, awɔɔ an ta a ma, k'a a yo ʊ k'a bır laafıı m kan gʊɔɔ haay kı.
19 M danyınɔ ŋʊarɛrɔ, a b'a zım bɔ a zim nı y, bı k'a to kʊ Woso n a nɔmaa zi ba, bala, n y'a gʊrsıra ba Wosoci ʊ, n ʊ: ‹Mɔɔ m Zuuba, mɔɔ nı zım bɔm, mɔɔ n nı gʊaa biyəə hɔ k'a a ga m kaŋ ʊ.›
20 N y'a ya n a gʊrsıra ba, n ʊ: ‹Bı kʊ nɔ y'ı jım zɛrɛ, k'ı hɔbırɛ ka ʊ k'an a bı. Kʊ mısı y'a zɛm, k'ı hi ka ʊ k'an a mi. Bala, a ba k'ıbıı nawʊm maam bı, sɛkına ıbıı n'a karɛ a mim la bı.›
21 I b'a to mimbʊnyaa m bʊr ı ra y, b'a mıŋŋa ba k'ı bʊr a bʊnyaa ra.

13

Krista gʊaa a ga m, an yɛ kʊ jıtannɔ lɛ ma

1 Gʊaa haay a ga m, an zu lɛɛzannɔ kʊ ŋ nɪ dɪgam kʊ bɪ ma rɔ wɔɔ lɛ ʊ. Bala, lɛɛzaa ba ʊ, k'a a to bɛɛ ʊ Woso zi y. Kʊrɔ lɛɛzannɔ kʊ ŋ nɪ ta ʊ haay rɔ nɔɔm, Woso yɪ ŋ cɪncɪnta.

2 Ncɪnaaʊ bɪ, kʊ gʊaa bɪsɪ ka lɛɛzannɔ ma, bɪsɪ a ka lɛ kʊ Woso a cɪnta bɪ ma. Gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ bɪsɪ karɛ ŋ ma rɔ wɔɔ dʊdɔyarlɛ yɪrɛ.

3 Bala, gʊɔɔ kʊ ŋ n'a mɪŋŋa bam nɔ wɔɔ b'a dam ma, ŋnɪ nyi ba lɛɛzannɔ nɪ y, bɪ, a bʊnyaabənno wɔɔ nyi barɛ ŋ nɪ. K'ɪ lɛ baa k'ɪ nyi ba lɛɛzannɔ m, k'ɪ zi mɪŋŋa ba, ŋ y'a lɛ bɔrɛ ɪ ʊ,

4 bala, Woso zi ŋ n'a bam, k'a ka k'ɪbɪɪ n a mɪŋŋa ba. Bɪ k'ɪbɪɪ y'a bʊnyaa barɛ, k'ɪ nyi ba ŋ nɪ. Bala, paŋŋa kʊ ŋ nɪ ta m k'a gʊaa hʊnhʊr bɪ, a bɪ vam nɪ y. Woso zi ŋ n'a bam, k'a Woso nɔmaa hɪnka a bʊnyaabarɛzaa m.

5 Bɪ minto nɪ, gʊaa n a ga m, an zu kʊ lɛɛzannɔ wɔɔ lɛ ʊ. Kʊ Woso nɔmaa n b'a yɪ minto bɛɛ n'a deem nɪ y. Kʊ heer kɔrɛ bɪ nyɪnta ʊ sɔ y.

6 Naa tɔ ma m sɔ, awɔɔ n nɪ yawʊrlɔ kam, bala, a sirezannɔ wɔɔ, Woso yɪ ŋ da ʊ kʊ ŋ n'a ba mɪŋŋa.

7 K'a gʊaa biyəə hɔ k'awɔɔ m ta m ka ʊ. Kʊ yawʊr m, k'a ka a zaa ʊ. Kʊ hɔhɛɛrɛ gɛɛ a sire yawʊr m, k'a ka sɔ. Kʊ gʊaa k'awɔɔ a ga m a lɛ si bɪ nɪ, k'a lɛ si. A n a ga m awɔɔ n a da ʊ bɪ, k'a da ʊ.

Kʊ ŋʊarɛ mim

8 Awɔɔ, a b'a ka kʊ gʊaa zɪm m bɪr ta awɔɔ ra y, kʊ bɪ m kʊ ŋʊarɛ m. Gʊaa k'a mim ŋʊa bɪ, a zaa hɔ kʊ lɛrɔ wɔɔ a cɪnta bɪ ba haay.

9 Bala, lɛrɔ kʊ ŋ n'a hɪrɛ ŋ ʊ: ‹I bɪ jaan da y, ɪ bɪ gər zɛ y, ɪ bɪ koor ba y, ɪ b'a ka ɪ lɛ m bɪr gʊaa hɔ zi y.› Nawɔnnɔ haay kan lɛrɔ kʊ ŋ gɔɔta rɔ wɔɔ kɪ haay, a zɛ ŋ yaa ʊ kʊ ra lɛ naa do nɔ ʊ: ‹I mim ŋʊa amba ɪ ɪ mɪŋŋa ŋʊa bɪ m.›

10 Gʊaa k'a n'a mim ŋʊam bɪ, a bɪr hɔsɪ bʊnyaa bam nɪ y. Bɪ y'a ka, kʊ gʊaa ɪ ŋʊarɛ m, a zu lɛrɔ wɔɔ ʊ haay.

11 K'awɔɔ dɔmɪm kʊ wɔɔ m ta ʊ naa mim dɔ bɪ, wakatɪ m, an a ga m k'awɔɔ n gu hinceem ma. Her naa, bʊmbɔrɛ bɪ jɪnjɛɛm wɔɔ ma, an lɛ da dɔmɪm kʊ wɔɔ sɪŋŋɪda sa ʊ, ʊ sɪra ka ʊ bɪ ma.

12 Gum da gʊta, dɔmɪrɛ a zɔ, bɪ minto bɪ, ʊ monsigə zibəəro to, ʊ lɛɛgure yarmɔr da ʊ ma.

13 Ʊ ta sɪra nɔ ʊ, amba a a ga m n nɪ ta sinsebir ʊ bɪ m. Ʊ b'ʊ zɛ kʊ ra k'ʊ hɔ bɪ maam-maam y, k'ʊ hɔ mi maam-maam sɔ y. Ʊ bɪ jaan da y, ʊ bɪ mɛsim zi daŋŋadɔɔ ba y, ʊ bɪ nyaa ba kan kʊ kɪ y, ʊ bɪ jɪmbaa da kʊ ma y.

14 K'a mɪsɪrbaa daa kʊ Zuuba Yeezuu Krista mɪsɪrbaa m bɪ ba, a b'a ya, a a hɔɔn da a mɪŋŋɔɔ m mɛsim mɪsɪrbaa gusire bɪ ma, k'a lɛtaamarɔ ba y.

14

Ʊ bɪ kʊ dʊdɔ ka Woso zaa bɪ ra y

1 K'a gʊaa kʊ paŋŋawarzaa m sɪrakarɛ nɔ ʊ bɪ si, b'a ba hɔɔndarɛrɔ mim dɪnda bʊnyaa y.

2 Makra ba n nɪ, gʊaa deem y'a gɪngarɛ a ʊ, a a da ma a hɔ haay bɪ, deem n bɔkarɛ, a sɪrakarɛ paŋŋawar minto bɪ, dʊlɛɛrɔ an ŋ bɪrɛ.

3 Gʊaa k'a nɪ hɔ haay bɪm bɪ n a ga m, an gʊaa k'a bɪr a bɪm bɪ gore bɔ ʊ y, bɪ gʊaa k'a bɪr a bɪm bɪ, a bɪ gʊaa k'a n'a bɪm bɪ dʊdɔ ka y, bala, Woso a zaa si a zi.

4 Nka n'ıbıı m, k'ı gʊaa vanta zibəənyı dʊdɔ ka? K'a jım kɔɔkɔɔ, gɛɛ k'a
do, a zuuba bı mim m bı. B'a jınım kɔɔkɔɔ sɔ, bala, Zuuba ı paŋŋa m k'a
ka k'an jım.
5 Makra vanta ba n nı sɔ: Gʊaa nıŋŋə zi, dɔmınnɔ wɔɔ lɛ da kʊ m, a
vanta zi, dɔmınnɔ wɔɔ hɔdeem. A a ga m kʊ gʊaa biyəə n hɔ k'an ta m a
heer ʊ bı dɔ mıŋŋa.
6 Gʊaa k'a nı dıgarɛ a ʊ, dɔmınnɔ wɔɔ lɛ da kʊ m bı, a ba a nawʊm
Zuuba tɔ ma, gʊaa k'a nı hɔ haay bım bı, Zuuba tɔ ma m sɔ, bala, a ı
Woso barka darɛ. Gʊaa k'a bır hɔ haay bım bı, Zuuba tɔ ma m sɔ, an nı
Woso barka darɛ.
7 Bala, wɔɔ gʊaa deem ba ʊ, an nı mısırbaa bam a mıŋŋa minto y, bı
gʊaa ba ʊ sɔ, an nı gam a mıŋŋa minto sɔ y.
8 Bala, kʊ wɔɔ mısır, Zuuba tɔ ma m wɔɔ nı mısırbaa bam, kʊ wɔɔ
gınga, gınga wɔɔ ʊ Zuuba tɔ ma sɔ. Kʊ wɔɔ mısır gɛɛ kʊ wɔɔ gınga,
Zuuba ı gɔɔta an a so wɔɔ ʊ.
9 Bala, a hı Krista ʊ k'a nyınta gəəno kan mısıırɔ kı Zuuba, bı minto m
an ga an a ya an a mım bɔ ʊ.
10 B'ıbıı, bɔ m ı n'ı danyı dʊdɔ karɛ? B'ıbıı, bɔ minto m sɔ, ı n n'ı danyı
gore bɔŋ ʊ? Wɔɔ haay naa, Woso wɔɔ birm a dʊdɔkarɛ duu bı taa, k'a bı
wɔɔ dʊdɔ ka.
11 Bala, n y'a gʊrsıra ba Wosoci ʊ, n ʊ:
Amba mɔɔ mıŋŋa Zuuba m mısır denter naa m, mɔɔ y'a hı m ʊ:
Gʊaa haay kukurə zɛrɛ m taa, gʊaa biyəə yaa darɛ, an a leer busu an a
hı, a ʊ, mɔɔ m Woso.
12 Maam bı, wɔɔ gʊaa biyəə y'a mıŋŋa mim nyı bɔŋ ʊ Woso taa.

Ʊ ʊ ka a mıŋŋa ma, ʊ danyı minto

13 Ʊ b'ʊ ya, ʊ kʊ dʊdɔ yar y. Bı, k'a ka ma k'a bı hɔsı ba fııga k'an a ka,
k'a danyı n a do, gɛɛ an mimbʊnyaa ba y.
14 Zuuba Yeezuu zɛkʊra nɔ ʊ, mɔɔ dɔ mıŋŋa m heer ʊ, m ʊ, hɔsı ba ʊ
an dintim nı y. Bı, kʊ gʊaa a hɔɔn da, a ʊ, hɔ naa do dintim m, a ba a
nawʊm dintim a mıŋŋa ma.
15 K'ıbıı ka ı danyı heer n a zar hɔbırɛ tɔkkɛ k'ıbıı n'a bım tɔ ma, ıbıı
bır tam ŋʊarɛ nɔ ʊ dɔ y. Ɪ b'a ka kʊ gʊaa kʊ Krista ga a tɔ ma bı m nyaam
ı hɔ k'ı n'a bım bı tɔ ma y.
16 A b'a ka hɔ k'an mıŋŋa awɔɔ ma bı m bʊr tɔ bɔrɛ m awɔɔ jɛ ʊ y.
17 Bala, Woso cirbəə bı, hɔbırɛ kan hɔmire kı mim bɛɛ y, tırgabaa kan
laafıı kı, heernyınta kʊ Sɛnt-Ɛspri n'a kam bı kı mim m.
18 Gʊaa k'a nı Krista zi barɛ ncınaaʊ bı, Woso nɔ ı yım la, gʊɔɔ n'a ŋʊam
sɔ.
19 Naa tɔ ma bı, ʊ ʊ ka hɔ k'a nı zɛm laafıı m kan wɔɔ haay sırakarɛ
talɛɛ kı bı ma.
20 Ɪ bı Woso zibəə zar hɔbırɛ tɔ ma y. Hɔ haay mıŋŋa, sıra m, bı, kʊ
gʊaa hɔ nıŋŋə k'a nı zɛm gʊaa vanta dore m bı bı, a bʊnyaa.
21 Hɔ k'an mıŋŋa bı ba n nı: Kʊ sim sʊrɛ, gɛɛ bɛɛ mire, gɛɛ hɔ vanta
barɛ y'a karɛ ıbıı danyı n'a do, ı b'a ba y.
22 Ɪ sırakarɛ k'ı n ta m hɔ bı do minto bı to ı zi, Woso lɛɛ. Heernyıntazaa
m gʊaa k'a n'a ŋʊam k'a mim ba b'a heer bır a dʊdɔ yarm bı m.
23 Bı, gʊaa k'a nı hɔ bım an bɔkarɛ a heer nı sınsım kam hɔ bı do ma bı,
Woso a dʊdɔ yar, bala, a zibəə bı n a to heer sırakarɛ nɔ ʊ y. A n bɔkarɛ
hɔ haay k'a n a to heer sırakarɛ nɔ ʊ bı, mimbʊnyaa m.

15

Ʊ zu Krista jı ʊ

1 Wɔɔ kʊ wɔɔ paŋŋa m ta ʊ rɔ wɔɔ, ʊ b'ʊ ka ʊ hɔɔnhɔ lɛtaama barɛ ma
y. Bı, k'ʊ ʊ da gʊɔɔ kʊ ŋ ba paŋŋa bı do m nɔ wɔɔ han a paŋŋawar bı nɔ
ʊ.
2 A a ga m kʊ gʊaa biyəə n a ka ma k'a yı mıŋŋa a mim tɔ ma, a daahan
kan a sırakarɛ kı dara minto.
3 Bala, Krista n a ka hɔ k'a mıŋŋa nɔ yı ma y, bı, n y'a gʊrsıra ba Wosoci
b'ʊ, n ʊ: ‹Ibıı sʊnsɔrɔ kʊ gʊɔɔ n'a wʊm nɔ wɔɔ a ba mɔɔ sʊnsɔrɔ.›
4 A n bɔkarɛ, hɔ kʊ n lɛɛ ka n n'a gʊrsıra ba haay bı, a ba n y'a ʊ kʊ wɔɔ
m hɔ dɔ, k'an bır yırɛ ı ʊ, bʊraama kan heerwʊtarɛ kʊ Wosoci bı n'a kam
bı tɔ ma, wɔɔ ʊ da ma ʊ nyasʊ taaheerlɛ m.
5 A yɛ mɔɔ nawʊm, kʊ Woso k'a a so bʊraama ʊ kan heerwʊtarɛ kı bı
n a ka k'awɔɔ m bır hɔɔndarɛ deem m kan kʊ kı, amba Krista Yeezuu lɛ
n taa bı m,
6 k'a a da ma, a a lɛ bɔ wɔɔ Zuuba Yeezuu Zı kʊ Woso m b'ʊ, zɛkʊra
deem nɔ ʊ, leer deem m.
7 K'a bır kʊ sim mıŋŋa, amba Krista awɔɔ si bı m, Woso lɛbɔʊrɛ tɔ ma.
8 A hı mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ m paan… Krista bı, a ba a ʊ zııfʊrɔ zibəənyı,
k'a a da ma a ka kʊ Woso lerbɔrɛrɔ ŋ yaabɔɔ m nɔ wɔɔ ŋ kʊ yı, k'a Woso
sıra hınka maam.
9 Bʊr a ʊ sɔ, kʊ do vantɔɔ gʊɔɔ wɔɔ n a lɛ bɔ Woso ʊ, a mıŋŋabaa tɔ
ma, amba n y'a gʊrsıra ba Wosoci ʊ, n ʊ:
Naa minto bı, mɔɔ yı m lɛ bɔrɛ ıbıı ʊ doro bire ʊ,
mɔɔ laa lɔm m ı tɔ da ʊ.
10 Wosoci b'a ya, an a hı, a ʊ:
Doro vantɔɔ, k'a a heer nyɔɔ
kan Zuuba do bı kı.
11 A n a ya, an a hı, a ʊ:
Doro haay, k'a a lɛ bɔ Zuuba ʊ.
Kʊrɔ haay gʊɔɔ, k'a lɛ bɔ ʊ sɔ.
12 Ezayii ci a hı sɔ, a ʊ:
Yese yaŋŋa bı zɛm,
a wutire an ka doro lɛɛ,
doro wɔɔ n yo ma.
13 A yɛ mɔɔ nawʊm, kʊ Woso k'a so taaheerlɛ ʊ bı n a ka, k'awɔɔ n'a
mıŋŋɔɔ ka ʊ, bı k'a n'a ka sɔ, kʊ heernyɔɔ kan laafıı kı n'awɔɔ han gʊta,
Sɛnt-Ɛspri paŋŋa tɔ ma.

Pol zibəə

14 M danyınɔ, mɔɔ dɔ mıŋŋa m ʊ, awɔɔ ı mıŋŋabaa m gʊta, a hɔ k'a a
ga dɔrɛ m haay dɔ, an n'a dam ma a kʊ dʊndɔ.
15 A n bɔkarɛ, ci naa do nɔ ʊ naa, mɔɔ lɛɛ nıŋŋoo gʊrsıra ba kan
heerkoodəbaa kı, k'an bır yırɛ ı ʊ, mɔɔ hɔɔ nıŋŋoo tɔ da awɔɔ nɔ ʊ.
A ba mɔɔ ʊ ncınaaʊ, barka nıŋŋə kʊ Woso a ka mɔɔ ʊ bı minto.
16 Woso a k'a mɔɔ n Krista Yeezuu zi ba, amba wosomannıbər hɔ bı m.
Bı zibəə bı do, lemim nyınta bı padarɛ m. Ncınaaʊ bı, kʊ mɔɔ ı do vantɔɔ
gʊɔɔ ka ŋ ʊ mannı ganwʊrɛ, kʊ bı n Woso nɔ yı, kʊ Sɛnt-Ɛspri n zer la,
k'an yı mıŋŋa.
17 Krista Yeezuu zɛkʊra bı nɔ ʊ, mɔɔ m da ma, m m heer nyɔɔ, Woso zi
kʊ mɔɔ n'a bam bı tɔ ma.

18 Kʊ mɔɔ kʊ m hɔ niŋŋə mim hɪ, hɔ kʊ Krista a ka mɔɔ n a ba kʊ do
vantɔɔ gʊɔɔ wɔɔ m zu Woso ʊ bɪ m. Naa ba a ʊ, meerbaarɔ kan zibəəro
kɪ nɔ ʊ,
19 hoserlo kan makrarɔ paŋŋa kɪ, Sɛnt-Ɛspri paŋŋa kɪ nɔ ʊ. Yɪ a ʊ,
ncɪnaaʊ, mɔɔ m lemim nyɪnta bɪ pa da lɛɛ haay ʊ mɪŋŋa, an a sa Zerizalɛm
ma an ta Iliiri kʊrɔ ʊ.
20 Bɪ, lɛɛrɔ kʊ n nɪ Krista mim ma ʊ cɪna rɔ wɔɔ, mɔɔ lemim nyɪnta bɪ
pa da ŋ ʊ. A ba mɔɔ ʊ ncɪnaaʊ, kʊ mɔɔ n a ŋʊa kʊ m zi ba lɛɛ kʊ gʊaa lɛɛ
ka an zibəə sɪŋŋɪda sa ʊ tɔ ma.
21 Hɔ kʊ n y'a gʊrsɪra ba Wosoci b'ʊ bɪ mɔɔ ba, n ʊ:
Gʊɔɔ kʊ n n'a mim dɪnda ŋ nɪ rɔ wɔɔ y'a yɪm,
gʊɔɔ kʊ ŋ n hɔsɪ ma a mim nɔ ʊ rɔ wɔɔ y'a mim jɪ dɔrɛ.›
22 Naa do ɪ tɪr a nya mɔɔ ʊ, mɔɔ bɪr m dam ma m nɪ zɛrɛ awɔɔ zi y.
23 Bɪ, kɛɛrɛ naa, mɔɔ zibəə nya kʊrɔ wɔɔ duro ʊ.

Pol gɪngarɔ

A dɔɔraa laatʊ mɔɔ n n'a ŋʊam kʊ m bʊr awɔɔ zi.
24 Kʊ mɔɔ bʊr m nɪ tam Ɛspanyɪ ʊ, mɔɔ bɔm b'ʊ. A ŋʊa mɔɔ nawʊm
kʊ m bɪ dɪga awɔɔ ma. Kʊ mɔɔ bɪ zer awɔɔ ra, m nyɪnta kan awɔɔ kɪ m
a ga m tɛkka m, k'awɔɔ m dɪga mɔɔ zaa bɪ sarɛ mim ma, kʊ m cem.
25 Her-her naa, ta mɔɔ nawʊm Zerizalɛm ʊ, daahan m, wosogʊɔɔ kʊ ŋ
nɪ b'ʊ rɔ wɔɔ tɔ ma.
26 Bala, Masedʊan kʊ bɪ kan Akayii kʊ bɪ kɪ wosogʊɔɔ wɔɔ lɛ sa, k'a
busoo zɪnzɛ kʊ ra, a ka Zerizalɛm wosogʊɔɔ ŋʊazannɔ wɔɔ ʊ.
27 Ŋ mɪŋŋɔɔ ɪ lɛ bɪ sa a zim, bɪ sɪra nɔ ʊ, cicirzannɔ wɔɔ duro a ga hɔ
naa do yɪrɛ m ŋ zi, bala, Krista gʊɔɔ kʊ zɪʊfʊrɔ n ŋ mɪ Zerizalɛm ʊ rɔ wɔɔ
a Woso dɔrɛhɔ jir kan do vantɔɔ gʊɔɔ wɔɔ kɪ. Naa tɔ ma bɪ, do vantɔɔ
gʊɔɔ kʊ Krista gʊɔɔ m nɔ wɔɔ a ga m ŋn'a da ŋ han kan hɔnta kʊ ŋ nɪ
tam bɪ kɪ sɔ.
28 Kʊ mɔɔ zi naa do ba m a nya, m zɪnzɛkʊra busoo bɪ ka ŋ ʊ, mɔɔ bɔrɛ
awɔɔ zi, m cem m ta Ɛspanyɪ ʊ.
29 Mɔɔ dɔ mɔɔ ʊ, kʊ mɔɔ bʊr m nɪ zɛrɛ awɔɔ zi, zɛ mɔɔ nawʊm kan
Krista barka gʊta kɪ.
30 M danyɪnɔ, a yɛ mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ han, wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista tɔ
ma, kan ŋʊarɛ kʊ Sɛnt-Ɛspri n n'a kam bɪ kɪ minto, k'a yar ba kan mɔɔ kɪ
a yaadarɛ nɔ ʊ.
31 K'a yaa da, kʊ basɪrakarɛzannɔ kʊ ŋ nɪ Zidee ʊ rɔ wɔɔ b'a da mɔɔ ma
y. Bɪ, kʊ wosogʊɔɔ kʊ ŋ nɪ Zerizalɛm ʊ rɔ wɔɔ m daahan kʊ mɔɔ n nɪ tam
nɪ bɪ si mɪŋŋa.
32 K'a n bɪr yɪrɛ ʊ, kʊ Woso yɛ sɔ, mɔɔ lee kure awɔɔ zi heernyɔɔ gʊta
m, m hoon si awɔɔ bire ʊ.
33 Kʊ Woso k'a nɪ laafɪɪ kam bɪ m bɪr kan awɔɔ haay kɪ. Amina!

16

Leersore

1 Wɔɔ danlʊ Febe k'a nɪ zi bam Sankre kristagʊɔɔ sokʊma bɪ nɔ ʊ bɪ,
mɔɔ n'a hɪ m, a kasɛtɪ mɪŋŋa.
2 K'a si a zi Zuuba tɔ ma, amba a a ga barɛ m wosogʊɔɔ kan kʊ kɪ bire
ʊ bɪ m, k'a bʊr a lɛ n taa awɔɔ daahan ma, k'a a da han a mim haay nɔ ʊ.
A mɪŋŋa a da gʊɔɔ han gʊta, a a da mɔɔ mɪŋŋa han sɔ.
3 K'a yaa da Priska kan Akilas kɪ m, mɔɔ zibəəkɔɔnrɔ m Krista Yeezuu
zibəə bɪ nɔ ʊ.

4 Ŋ y'a mɪŋŋɔɔ mee ka zɛ ma, k'a mɔɔ bɔ lɛm. Mɔɔ yɪ m deem bɛɛ nɪ ŋ barka darɛ y, do vantɔɔ wɔɔ kristagʊɔɔ sokʊmarɔ wɔɔ haay yɪ ŋ barka dam sɔ.

5 K'a yaa da sɪrakarɛzannɔ kʊ ŋ n'a som kʊ ma ŋ har ʊ rɔ wɔɔ m. K'a yaa da mɔɔ gʊaasɪba Epayinɛtɪ bɪ m, a ɪ lɛɛ ka an sɪra ka Krista ʊ Azii kʊrɔ wɔɔ ʊ.

6 K'a yaa da Maarii k'a zi ba gʊta awɔɔ tɔ ma bɪ m.

7 K'a yaa da Andronikus kan Zuniyas kɪ m, mɔɔ danyɪnɔ m, bɪ, n nyɪnta n nɪ ŋ du lɔnnɔcɛ ʊ kan mɔɔ kɪ. Kristazibəəzannɔ wɪsɪrɔ m, ŋ lɛɛ ka mɔɔ m ŋn'a ba kristagʊɔɔ.

8 K'a yaa da Ampliyatus m, mɔɔ ŋʊarɛzaa m Zuuba zuure nɔ ʊ.

9 K'a yaa da Urbɛn m, wɔɔ zibəəkɔɔn m Krista zibəə bɪ nɔ ʊ, kan mɔɔ ŋʊarɛzaa Sɪtakɪs kɪ m.

10 K'a yaa da Apelɛs m, a a sɪra ka Krista ʊ hɪnka hɔ gʊta nɔ ʊ. K'a yaa da Aristobul hargʊɔɔ m.

11 K'a yaa da Herodɪnyɔ m, mɔɔ danyɪ m. K'a yaa da Narsis hargʊɔɔ kʊ ŋ sɪra ka Zuuba ʊ rɔ wɔɔ m.

12 K'a yaa da Trifɛn kan Trifozɪ kɪ m, Zuuba zi ŋn'a bam. K'a yaa da Pɛrzidɪ m mɪŋŋa, a zi ba gʊta Zuuba tɔ ma.

13 K'a yaa da Rufus m, Zuuba zibəənyɪ wɪsɪ m. K'a yaa da a da bɪ m, mɔɔ da m sɔ.

14 K'a yaa da Asɪnkritɪ m, Flegɔn m, Hermɛs m, Patrobas m, Hermas m, kan danyɪnɔ vantɔɔ kʊ ŋ nɪ kan ŋ kɪ rɔ wɔɔ m.

15 K'a yaa da Filolɔg kan Zuli kɪ m, Neere kan a danlʊ kɪ m, Olɪmpas kan wosogʊɔɔ kʊ ŋ nɪ kan ŋ kɪ rɔ wɔɔ m haay.

16 K'a yaa da kʊ m mɪŋŋa danyɪbaa nɔ ʊ, kan kʊ daʊrɛ kɪ, ŋʊarɛ kɪ. Krista sokʊmarɔ wɔɔ haay ɪ yaa darɛ awɔɔ m.

17 M danyɪnɔ, a yɛ mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ han k'a dundo a zi, kan gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ gʊɔɔ gʊngʊ kʊ ma zi bam nɔ wɔɔ kɪ, ŋnɪ sɪrakarɛzannɔ nyʊnnyɔɔ m, bɪsɪ kʊ ŋ n'a kam hɔdɪndarɛ k'awɔɔ yɪ bɪ ma. K'a gʊ ŋ ma laatʊ.

18 Bala, gʊɔɔ ncɪnaaʊ rɔ wɔɔ, Zuuba Krista zi bɛɛ ŋ n'a barɛ y, a mɪŋŋɔɔ nɔ zi ŋn'a bam. Bra ŋ n'a bam bahɔdonno m, meerbaarɔ nyɪntɔɔ kan a ŋʊaar mindɪndarɛrɔ kɪ nɔ ʊ.

19 Gʊaa haay a dɔ, a ʊ, awɔɔ ɪ yɛm Zuuba ma. Mɔɔ heer nyɪnta kan awɔɔ kɪ naa tɔ ma, bɪ mɔɔ lɛ n taa k'awɔɔ m yɪ mindɔrɛzannɔ, zi mɪŋŋa barɛ nɔ ʊ. K'a yɪ gʊɔɔ kʊ mim bɪr zar darɛ ŋ ma zannɔ, mimbʊnyaa nɔ ʊ.

20 Woso k'a a so laafɪɪ ʊ bɪ Sʊtaana hɔɔnsɪrɛ awɔɔ gannɔ taa dɪɪtaa.

Bɪ kʊ wɔɔ Zuuba Yeezuu barka m bɪr kan awɔɔ kɪ.

21 Mɔɔ zibəəkɔɔn Timote ɪ yaa darɛ awɔɔ m, mɔɔ danyɪnɔ Lusiyus, Zasɔn, kan Sosipatɛɛr k'ɪ yaa darɛ awɔɔ m.

22 Bɪ, mɔɔ mɪŋŋa Tɛɛrtiyus, kʊ Pol a da ci naa do barɛ ʊ bɪ, mɔɔ ɪ yaa darɛ awɔɔ m Zuuba k'a nɪ wɔɔ zɛm kʊ ra bɪ nɔ ʊ.

23 Gayus k'a mɔɔ si a har ʊ, kristagʊɔɔ sokʊma bɪ haay n nɪ kʊ zɛŋ ʊ a har ʊ b'ɪ yaa darɛ awɔɔ m. Erastɪ, kʊ bɪ busoocɪntər bɪ, kan Kaartus kɪ ɪ yaa darɛ a m. [

24 A yɛ mɔɔ nawʊm, kʊ wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista barka m nyɪnta kan awɔɔ haay kɪ. Amina!]

25 Woso ɪ paŋŋa m k'awɔɔ sɪrakarɛ paŋŋa da ra, amba lemim nyɪnta kʊ mɔɔ n n'a pa dam bɪ n n'a hɪm bɪ m, Yeezuu Krista lemim kʊ mɔɔ n'a pa dam, Woso hɔ k'a nyaakʊm da gɔsɪ n a dɔ y, an a hɪnka wɔɔ m, ʊ a dɔ bɪ m. Hɔ bɪ do Woso nyɪnta an a nyaakʊm da biisi tee… bɪ,

26 kɛɛrɛ naa, wosolɛsinnɪsorazannɔ ciro wɔɔ a hɪnka lɛɛgure nɔ ʊ gʊaa haay m, amba Woso k'a nyarɛ ba ʊ lɛ ka bɪ m, a lɛ ka kʊ n nɪ ta m doro haay zi kʊ ŋ n'a dɔ, ŋnɪ sɪra ka, ŋnɪ zu ʊ.
27 Kʊ Woso y'a deem k'an ta mindɔrɛ m bɪ m lɛbɔʊrɛ yɪ, Yeezuu Krista tɔ ma, dɔmɪm haay! Amina!

Ci lɛɛkarɛ hɔ kʊ Pol a ba KORƐNTI ZANNƆ ma

Ci lɛɛkarɛ hɔ kʊ Pol a ba Korɛntı zannɔ ma bı

gasʊʊrɛ

Pol ı ci bı ba, ciro si a ŋ ba Korɛntı zannɔ wɔɔ ma, gɛɛ, ŋ lɛ da naa m, bı, hııyɔɔ nı gʊaasıbabaa daa ci b'ʊ, hııyɔɔ vantɔɔ wɔɔ, a brɔɔ mim dında, bı brɔɔ nyaam. Ci bı ba a ʊ Korɛntı kristagʊɔɔ wɔɔ ma. Pol mıŋŋa ı lemim nyınta pa da b'ʊ an brɔɔ sokʊma bı cınta.

Korɛntı nyınta kʊ gʊta biisi, an nı zamaa m gʊta, busoo kʊ m dɔmım bı do ʊ sɔ. Korɛntı zannɔ wɔɔ nyınta ŋn'ı zum hɔdındarɛ do haay ʊ, kan yaadarɛ do haay kı, mısırbaa bʊnyaabənno m sɔ.

Ci bı ba a ʊ, bala kristagʊɔɔ wɔɔ nyınta, ŋn'ı nyaa bam kan kʊ kı, ŋn'a gʊngʊm. A hı a ʊ, k'a ŋ zɛ kʊ ra, k'a mısırbaa kʊ ŋ n'a bam Woso nɔ n yı ŋ la bı dında ŋ nı sɔ. Ci bı nɔ ʊ bı, a yı m bɔm zaa ʊ kan mimbʊnyaabarɛ mim kı, an n'a hınkarɛ ŋ nı, a ʊ, ŋ nı ma Woso zaa bı ra. A ı harcıntarɛ mim hım sɔ kan wosobaawɔnnɔ mannı hɔbırɛrɔ mim kı kan Sɛnt-Ɛspri ganwʊrɛrɔ mim kı, kristagʊɔɔ mımbɔʊrɛ mim kı, a muno ŋʊarɛ mim bı ka lɛɛ gʊta ci bı nɔ ʊ.

Pol ı yaa dam Korɛntı kristagʊɔɔ m

1 Mɔɔ mıŋŋa Pol, Woso ı mɔɔ bir a hɔɔnhɔ nɔ ʊ kʊ m yı Krista Yeezuu zibəəzaa, mɔɔ m kan wɔɔ danyı Sɔstɛn kı m nı ci bı bam.

2 A ba wɔɔ nawʊm Woso gʊɔɔ sokʊma k'a nı Korɛntı ʊ bı ma, gʊɔɔ kʊ Woso ŋ bɔ ʊ a hɔ Krista Yeezuu zɛkʊra nɔ ʊ rɔ wɔɔ, an ŋ bir kʊ ŋ nı mısırbaa mıŋŋa ba rɔ wɔɔ, kan gʊɔɔ kʊ ŋ nı lɛɛ haay ʊ, ŋnı yaa dam wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista m nɔ wɔɔ kı, Yeezuu mıŋŋa m brɔɔ Zuuba, a m wɔɔ Zuuba sɔ.

3 A yɛ wɔɔ nawʊm kʊ wɔɔ Zı Woso, kan wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista kı m barka kan laafıı kı ka awɔɔ ʊ.

4 Mɔɔ ı yaa dam Woso m barka dɔmım haay awɔɔ tɔ ma, barka k'a ka awɔɔ ʊ Krista Yeezuu nɔ ʊ bı minto.

5 Bala, a tɔ ma bı, awɔɔ Woso ganwʊrɛrɔ do haay yı, an lɛ da bı, awɔɔ ı lemim, kan hɔdɔrɛ kı ganwʊrɛrɔ m.

6 A n ta ʊ sɔ bı, Krista kasɛtı bı paŋŋa yı awɔɔ zi,

7 bı n a ka *Sɛnt-Ɛspri ganwʊrɛ sı n jıra awɔɔ ma y, awɔɔ k'a nı dɔm wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista hınkarɛ dɔmım ma rɔ wɔɔ.

8 A mıŋŋa n nı paŋŋa karɛ awɔɔ ʊ k'an ta an dɔmınnɔ nyarɛ ku, k'an bır yırɛ ı ʊ, hinni kʊ wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista n nı zɛŋ ʊ bı, kʊ hɔsı minsi bı nyınta awɔɔ gʊr zi y.

9 Woso k'a awɔɔ bir, k'awɔɔ m zɛkʊra yı kan a Nyı Yeezuu Krista kʊ wɔɔ Zuuba m bı kı bı, taalɛrazaa m.

Gʊngʊrɛ k'a nı Korɛntı kristagʊɔɔ sokʊma nɔ ʊ

10 M danyınɔ, a yɛ mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ han, wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista tɔ ma, k'a kʊ ma, a b'a ka gʊngʊrɛ n nyınta awɔɔ bire ʊ y, k'a zɛ kʊ ra a bır hɔɔn deem m, kan hɔɔndarɛ deem kı m.

11 Bala, m danyınɔ, Kolowe gʊɔɔ a dında mɔɔ m, ŋ ʊ, awɔɔ bır kʊ marɛ y.

12 Hɔ kʊ mɔɔ ʊ kʊ m a hɪ bɪ ba n nɪ: Awɔɔ gʊaa biyəə y'a hɪrɛ a ʊ: «Pol gʊaa n mɔɔ m, naa zaa a ʊ, Apolɔs gʊaa n mɔɔ m, naa ʊ, Sefas gʊaa n mɔɔ m. Naa a ya, a ʊ, Krista gʊaa n mɔɔ m.»
13 Krista a gʊngʊ ra? Pol n y'a wɔ gɔdarkʊra ma awɔɔ minto ra? Pol tɔ minto m n nɪ batɛm ka awɔɔ ʊ ra?
14 Mɔɔ ɪ yaa dam Woso m barka, bala mɔɔ n batɛm ka awɔɔ gɔsɪ ʊ, kʊ Krispus kan Gayus kɪ bɛɛ y.
15 Ncɪnaaʊ bɪ, awɔɔ gɔsɪ b'a dam ma an a hɪ a ʊ, mɔɔ batɛm ka a ʊ, m tɔ ra y.
16 Mɔɔ batɛm ka Stefanas har gʊɔɔ ʊ sɔ, kʊ naa bɛɛ y, mɔɔ n batɛm ka gʊaa vanta ʊ m a dɔ y.
17 Bala, Krista n mɔɔ nyɔɔ kʊ m bɪ batɛm ka y, mɔɔ nyɔɔ a ʊ kʊ m bɪ lemim nyɪnta pa da. Mɔɔ n yo mindɔrɛ ma m n'a pa bɪ darɛ y. A ba mɔɔ ʊ maam kʊ Krista gɔdarkʊra bɪ bɪ bɔ vam y.

Mindɔrɛ kan hɔɔzaabaa kɪ

18 Gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ nyaanɪm nɔ wɔɔ ɪ dɪgam lemim kʊ wɔɔ n'a pa dam, ʊ n'a hɪm, ʊ ʊ, Krista ga gɔdarkʊra ma bɪ ma hɔɔzaabaa lemim. Bɪ, kʊ wɔɔ kʊ wɔɔ bʊmbɔrɛ yɪ rɔ wɔɔ nɪ, Woso paŋŋa m gɔdarkʊra lemim bɪ m.
19 Bala, n y'a gʊrsɪra ba Wosoci ʊ, n ʊ: «Mɔɔ mindɔrɛzannɔ mindɔrɛ zaar bam, m hɔɔntaʊrɛzannɔ hɔɔn zaar ba.»
20 Mindɔrɛzaa ɪ ka? Lɛrɔ karɪnsaamba ɪ ka? Her durnya naa do meerbaawaasɪzaa ɪ ka? Woso a ka durnya mindɔrɛ n a ba hɔɔzaabaa mim.
21 Bala, Woso hɔɔn bɔ ʊ a mɪŋŋa mindɔrɛ nɔ ʊ, kʊ durnya b'a da ma an a dɔ durnya mindɔrɛ nɪ y, bɪ, k'a gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ sɪra kam nɔ wɔɔ bʊmbɔ hɔɔzaabaa lemim padarɛ bɪ m.
22 Zɪɪfʊrɔ wɔɔ, a ka brɔɔ n nawʊm hoserlo ma, grɛkkɪrɔ wɔɔ n'a kam mindɔrɛ ma,
23 bɪ wɔɔ, Krista kʊ n y'a wɔ gɔdarkʊra ma bɪ wɔɔ n'a pa dam, zɪɪfʊrɔ ɪ dɪgam naa ma nyannɪ, do vantɔɔ gʊɔɔ nɪ dɪgam ma hɔɔzaabaa.
24 Bɪ, kʊ gʊɔɔ kʊ Woso ŋ bir lɔ wɔɔ nɪ, kʊ zɪɪfʊrɔ m, gɛɛ grɛkkɪrɔ nɪ, Krista kʊ wɔɔ n'a pa dam b'ɪ yɪrɛ ɪ ʊ, Woso paŋŋa m, bɪ Woso mindɔrɛ m sɔ.
25 Bala, hɔ k'a bɔ kʊ ʊ, ɪ ʊ, Woso hɔɔzaabaa m bɪ, hɔ bɪ do hɔɔntaʊrɛ lɛ da gʊɔɔ mindɔrɛ m, sɔ bɪ, hɔ k'a bɔ kʊ ʊ, ɪ ʊ, Woso paŋŋawar m bɪ, a paŋŋa lɛ da gʊɔɔ paŋŋa m.
26 M danyɪnɔ, k'a dɪga a mɪŋŋɔɔ ma mɪŋŋa k'a dɔ a ʊ, awɔɔ kʊ Woso a bir lɔ wɔɔ, awɔɔ barla, gʊɔɔ ba ʊ gʊta ŋnɪ mindɔrɛzannɔ durnya mɪm ʊ y, ŋnɪ paŋŋazannɔ sɔ y, ŋnɪ har wɪsɪ gʊɔɔ y.
27 Bɪ, hɔ kʊ hɔɔzaabaa m durnya ʊ bɪ, Woso bɪ sa, k'a nyannɪ da mindɔrɛzannɔ ma, hɔ kʊ paŋŋawar m durnya nɔ ʊ bɪ, Woso bɪ sa, k'a nyannɪ da hɔ k'a nɪ paŋŋa m bɪ ma.
28 Hɔ k'a bɪ zore an yaarsɪ durnya ʊ bɪ, hɔ k'a nyɔɔdʊ ba ʊ bɪ, Woso hɔ bɪ do sa, k'a nyaam hɔ kʊ gʊɔɔ nɪ dɪgam ma hɔ bɪ m,
29 kʊ gɔsɪ b'a da ma an a mɪŋŋa busu Woso lɛɛ y.
30 Woso mɪŋŋa tɔ ma m, awɔɔ m zɛkʊra yɪ kan Krista Yeezuu kɪ, a mɪŋŋa y'a ba wɔɔ mindɔrɛ k'a a to Woso zi, a ɪ wɔɔ ba tɪrga Woso mɪm ʊ, an n'a kam wɔɔ nɪ mɪsɪrbaa bam Woso tɔ ma, an nɪ wɔɔ bʊmbɔm mimbʊnyaa nɔ ʊ.
31 Kʊ hɔ kʊ n y'a gʊrsɪra ba Wosoci b'ʊ bɪ n kʊ yɪ, n ʊ: «Gʊaa k'a ʊ, k'a lɛ bɔ a mɪŋŋa ʊ, a b'a lɛ bɔ a mɪŋŋa ʊ y, an a lɛ bɔ hɔ kʊ Zuuba a ba b'ʊ.

2

Lemim kʊ Pol a pa da Korɛntɪ ʊ

1 M danyɪnɔ, bʊr kʊ mɔɔ ʊ awɔɔ zi bɪ, mɔɔ n bʊr lɛmindɔrɛ m gɛɛ
mindɔrɛ m kʊ m bɪ Woso kasɛtɪ bɪ ka awɔɔ ʊ y.
2 Bala, mɔɔ hɔɔn bɔ ʊ, kʊ m bɪ hɔsɪ mim dɪnda awɔɔ zi b'ʊ, kʊ Yeezuu
Krista mim bɛɛ y, an lɛ da bɪ a wɔ kʊ n y'a ʊ gɔdarkʊra ma bɪ mim m.
3 Ncɪnaaʊ nɪ, mɔɔ n nyɪnta awɔɔ bire ʊ, paŋŋawar nɔ ʊ, dabɔʊ nɔ ʊ,
kan mɛhinkɛre kɪ.
4 Mɔɔ meerbaa kan mɔɔ pa bɪ darɛ kɪ n nyɪnta lɛmindɔrɛ meerbaa nɔ
ʊ y, bɪ nyɪnta ʊ Sɛnt-Ɛspri paŋŋa zibəə hɪnkarɛ nɔ ʊ.
5 Nyɪnta a ʊ ncɪnaaʊ k'awɔɔ sɪrakarɛ bɪ bɪ yo gʊɔɔ mindɔrɛ ma y, bɪ
k'an yo Woso paŋŋa ma.

Woso mindɔrɛ

6 A n bɔkarɛ, mindɔrɛ paan… wɔɔ n'a dɪndam kristagʊɔɔ kʊ ŋ sɪrakarɛ
yaa ka rɔ wɔɔ m. Mindɔrɛ naa do n a to durnya naa do nɔ ʊ, b'a n a to
durnya paŋŋazannɔ kʊ ŋ nɪ b'a zaar bam nɔ wɔɔ zi y.
7 Woso mindɔrɛ wɔɔ n'a dɪndam, hɔ k'a n dɔ biisi m, n n a nyaakʊm
da, Woso mɪŋŋa ɪ nyɪnta an a cɪnta, bɪ ma bɪ durnya ba ʊ y, kʊ wɔɔ n bɪ
nyɪnta a lɛbʊʊrɛ nɔ ʊ.
8 Durnya naa do paŋŋazannɔ gɔsɪ n nyɪnta an a dɔ y, bala, k'a dɔ ŋ y'a
ʊ, ŋ bɪ Zuuba k'a a so lɛbɔʊrɛ ʊ bɪ wɔm gɔdarkʊra ma y.
9 Bɪ, amba n y'a gʊrsɪra ba Wosoci ʊ, n ʊ: «Hɔ kʊ gʊaa mɪm n a yɪ cɪna
y, a tʊr n a ma cɪna y, hɔ kʊ gʊaa n a hɔɔn da ma cɪna y, hɔ bɪ do haay
Woso a cɪnta gʊɔɔ kʊ ŋ n'a ŋʊam nɔ wɔɔ m.»
10 Denter m, wɔɔ, Woso hɔ bɪ do hɪnka wɔɔ m Sɛnt-Ɛspri nɔ ʊ. Bala,
Sɛnt-Ɛspri ɪ hɔ haay taa zɛm, baa hɔ kʊ Woso a nyaakʊm da paan… haay,
a y'a taa zɛm sɔ.
11 Nka m nɪ gʊɔɔ barla, an gʊɔɔ mim dɔ? K'a maam, hɔɔn k'a nɪ kan kɪ
bɪ m. Maam sɔ bɪ, hɔ k'a nɪ Woso gʊr zi bɪ, gɔsɪ b'a dam ma an a dɔ kʊ
Woso Ɛspri bɛɛ y.
12 Kʊ wɔɔ nɪ, wɔɔ n durnya ɛspri yɪ y, bɪ, Woso Ɛspri wɔɔ yɪ, kʊ wɔɔ
n'ʊ da ma ʊ Woso barka ganwʊrɛrɔ wɔɔ dɔ.
13 Bɪ, kʊ wɔɔ yɪ ŋ mim dɪndam, wɔɔ bɪr a dɪndam gʊaa mindɔrɛ nɪ y,
bɪ, a dɪnda wɔɔ nawʊm Sɛnt-Ɛspri mindɔrɛ m, ʊ nɪ Woso hɔɔ jɪ dɪndam,
Sɛnt-Ɛspri hɔdɪndarɛ m.
14 Gʊaa k'a nɪ mɛsim hɔɔn m bala bɪ, a bɪr yɛm hɔ k'a a to Woso Ɛspri
zi bɪ ma y. Hɔɔzaabaa m kan kɪ, a b'a dam ma an a jɪ ma y, bala, Woso
Ɛspri n'a dam ma an a ka gʊaa n a dɔ.
15 Bɪ gʊaa k'a nɪ Woso Ɛspri m bɪ, a ɪ hɔ haay dʊdɔ kam bɪ gɔsɪ b'a dʊdɔ
karɛ y.
16 Bala, n y'a da Wosoci ʊ, n ʊ: «Nka ɪ Woso hɔɔndarɛ dɔ, k'a hɔ dɪnda
nɪ?» A n bɔkarɛ, wɔɔ, Krista hɔɔndarɛ wɔɔ n ta m.

3

Woso lemim padənno zibəə

1 M danyɪnɔ, kʊ mɔɔ nɪ, mɔɔ n wɔ ʊ m meer ba kan awɔɔ kɪ amba n tɪr
a ba kan gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ Woso Ɛspri m nɔ wɔɔ kɪ nɪ y, bɪ meer bɪ ba mɔɔ ʊ
kan awɔɔ kɪ amba gʊɔɔ kʊ ŋ gɔɔta ŋn'ɪ durnya mɪsɪrbaa bam nɔ wɔɔ m,
bala, awɔɔ gɔɔta a m banfinnirɔ Krista sɪrakarɛ nɔ ʊ.

2 Nyonhi mɔɔ ka awɔɔ ʊ, hɔbɪrɛ gorezaa bɛɛ y, bala, awɔɔ b'a dam ma cɪna a hɔbɪrɛ gorezaa bɪ y. Baa kan dɪɪtaa dɔmɪm kɪ, awɔɔ b'a dam ma a hɔbɪrɛ gorezaa bɪ y.

3 Bala, awɔɔ gɔɔta an nɪ durnya mɪsɪrbaa bam. Jɪmbaa kan nyaa kɪ y'awɔɔ bire ʊ, naa bɪr a hɪnkarɛ a ʊ, awɔɔ gɔɔta an nɪ durnya mɪsɪrbaa bam, an nɪ tam am gʊaa k'an Woso dɔ m naa?

4 K'awɔɔ gʊaa deem tɪr a hɪ, a ʊ: «Pol gʊaa m mɔɔ m», gʊaa vanta ʊ: «Apolɔs y'a so mɔɔ ʊ», naa k'awɔɔ n'a bam naa, gʊaa k'an Woso dɔ zibəə bɛɛ awɔɔ n'a bam naa?

5 Nka m Apolɔs nɪ? Nka m Pol nɪ? Zibəənyɪnɔ m, Woso nɪ ŋ nyɔɔ awɔɔ ma, k'awɔɔ n sɪra ka Krista ʊ, n gʊaa biyəə a zi ba amba Zuuba a da ʊ bɪ m.

6 Apolɔs kan mɔɔ kɪ, bɔ wɔɔ ʊ kʊ ʊ kan danwunno kɪ. Mɔɔ ɪ Woso lemim bɪ duu, Apolɔs n hi da ra, Woso y'a ka an ma.

7 Ncɪnaaʊ bɪ, hɔsɪ bɛɛ m gʊaa k'a n'a duum bɪ nɪ y, hɔsɪ bɛɛ m gʊaa k'a nɪ hi dam la bɪ m sɔ y, Woso k'a ka hɔ bɪ nɪ mam b'ɪ lɛ da haay.

8 Gʊaa k'a n'a duum kan gʊaa k'a nɪ hi dam la bɪ kɪ, ŋ hɔdeem, bɪ, gʊaa biyəə y'a yawʊra yɪm an a ga kʊ ʊ kan a mɪŋŋa zibəə kɪ.

9 Bala, zi wɔɔ n'a bam kan kʊ kɪ Woso zibəə bɪ nɔ ʊ, b'awɔɔ m hɔsɪra kʊ Woso n'a wʊm.

Awɔɔ m cɛ kʊ Woso n n'a dɔ m.

10 Amba cɛdɔrɛzaa mɪŋŋa m bɪ, mɔɔ cɛ bɪ jɪr cɪnta an a ga kʊ ʊ kan ganwʊrɛ kʊ Woso a ka mɔɔ ʊ bɪ kɪ, gʊaa vanta m bɔkarɛ an n'a dɔm lɛ. Bɪ, kʊ gʊaa biyəə n dundo a zi kan zaa k'a sa an nɪ cɛ bɪ dɔm nɪ m bɪ kɪ.

11 Kʊ cɛ bɪ jɪr bɪ nɪ, gʊaa b'a dam ma, an cɛjɪr vanta da fɪɪga y, cɛjɪr k'an ta ʊ hɔɔ tee… bɪ nɪ gɔɔtarɛ a bɪncɛ ʊ, cɛjɪr bɪ do, Yeezuu Krista m.

12 Bɪ, kʊ gʊaa cɛ dɔ cɛjɪr bɪ rɛ sarma mɔr m, gɛɛ wanzurfu m, gɛɛ jaa tɔzannɔ m, gɛɛ gɔ m, gɛɛ bur m, gɛɛ haaʊ m,

13 Woso y'a zaa zibəə makra barɛ an dɪga a dʊdɔkarɛ hinni ʊ. Woso gʊaa biyəə zibəə makra bam sɛ m, sɛ nɪ gʊaa biyəə zibəə k'an lʊnlɔ hɪnkarɛ, bɪ gʊaa biyəə n n'a zibəə mɪŋŋabaa gɛɛ a bʊnyaabaa dɔm ma.

14 Gʊaa kʊ sɛ bɪ b'a zibəə bɪm bɪ, bɪ zaa y'a zibəə ganwʊrɛ yɪm.

15 Bɪ gʊaa kʊ sɛ bɪ n'a zibəə bɪm bɪ, a b'a zibəə ganwʊrɛ yɪrɛ y, a mɪŋŋa bʊmbɔrɛ yɪm, bɪ, bɔ a nawʊm kʊ ʊ, ɪ ʊ, bɔ a ʊ sɛ nɔ ʊ.

16 Awɔɔ n a dɔ a ʊ, Wosocɛ n'awɔɔ m, Woso Ɛspri bɪ nɪ kan a kɪ ra?

17 Kʊ gʊaa Wosocɛ bɪ zaar ba, Woso bɪ zaa zaar bam sɔ. Bala, Wosocɛ bɪ Woso hɔ m, bɪ cɛ bɪ do bɪ n'awɔɔ m.

18 Gɔsɪ bɪ bra ba a mɪŋŋa nɪ y. K'awɔɔ gʊaa deem ʊ, a hɔɔn ka amba durnya naa do hɔ bɪ nɪ, k'a n'a ba hɔɔzaa k'an bɔkarɛ an hɔɔn ka.

19 Bala, durnya naa do mindɔrɛ bɪ, hɔɔzaabaa m Woso mɪm ʊ. Amba n y'a gʊrsɪra ba Wosoci b'ʊ sɔ, n ʊ: «Woso ɪ mindɔrɛzannɔ kum hɔɔnkarɛ zi kʊ ŋ n'a bam bɪ nɔ ʊ.»

20 N y'a ya, n n a gʊrsɪra ba sɔ, n ʊ: «Zuuba mindɔrɛzannɔ hɔɔndarɛrɔ dɔ. A a dɔ a ʊ, ŋ nyɔɔdʊ ba ʊ y.»

21 Ncɪnaaʊ bɪ, gɔsɪ b'a lɛ bɔ a mɪŋŋa ʊ, gʊɔɔ tɔ ma y, bala, awɔɔ hɔ m hɔ haay m.

22 Kʊ Pol m, gɛɛ Apolɔs m, gɛɛ Sefas m, awɔɔ hɔɔ m, kʊ durnya m gɛɛ mɪsɪrbaa m, gɛɛ zɛ m, kʊ her-her dɔmɪm naa m, gɛɛ bootirɔ dɔmɪnnɔ m, woo… naa awɔɔ hɔ m.

23 Bɪ, k'awɔɔ nɪ, Krista y'a so awɔɔ ʊ, Woso n a so Krista ʊ.

4

Kristazibəəzannɔ mim

1 A a ga m, kʊ gʊɔɔ n a dɔ ŋ ʊ, mɔɔ kan Apolɔs kı bı, Krista zibəənyınɔ
m wɔɔ m, Woso n a minno k'a ŋ nyaakʊm da biisi bı da wɔɔ wɔ ʊ, kʊ wɔɔ
n ŋ dında gʊɔɔ m.
2 Kʊ n hɔ da gʊaa wɔ ʊ k'a n dıga a mim ma, hɔ kʊ n'a kam ma k'a zaa
bı n a ba kɛɛrɛ bı, sırabarɛ m.
3 Bı kʊ mɔɔ nı, hɔsı bɛɛ m kan mɔɔ kı k'awɔɔ mɔɔ dʊdɔ yar, gɛɛ gʊɔɔ
vantɔɔ mɔɔ dʊdɔ yar y. Mɔɔ bır m mıŋŋa dʊdɔ yarlɛ m zim sɔ y.
4 Sıra m, mɔɔ n kʊrɔma yı m heer ʊ an nı mɔɔ kɔrɛ y, bı naa bɛɛ n'a
hınkarɛ a ʊ, mim ba mɔɔ ma wa. Gʊaa k'a nı mɔɔ dʊdɔ kam bı, Zuuba m.
5 Bı minto bı, a bı lɛɛ ka a gɔsı dʊdɔ ka y, k'a to kʊ Zuuba n a bɔ an bʊr,
k'a b'a bɔ an bʊr, a hɔ gaam hɔ k'a nyaakʊm da monsigə ʊ ra, an bɔ hɔ
haay kʊ gʊɔɔ n ta ŋ nı a nɔ ʊ rɔ wɔɔ m garga ra. Maam bı, Woso y'a lɛ
bɔm gʊaa biyəə ʊ, amba a a ga m bı m.

Korɛntı zannɔ mıŋŋabusure mim

6 M danyınɔ, awɔɔ daahan tɔ ma m, mɔɔ n naa dında, m makra sa
Apolɔs kan mɔɔ kı ma, k'awɔɔ n wɔɔ hɔbaa sa, a b'a mıŋŋɔɔ busu a cem
hɔ kʊ n y'a gʊrsıra ba Wosoci b'ʊ bı han y. Awɔɔ gɔsı bı yo gʊaa vanta
ma k'a a mıŋŋa busu, a gʊaa vanta gore bɔ ʊ y.
7 Bala, gʊaa ra, nka y'a ka ıbıı m lɛ da ı muno nı? Bɔ ıbıı yı ı zim k'a
ka bɛɛ n y'a ʊ ıbıı ʊ? Bı k'a ka n y'a ʊ ıbıı ʊ, bɔ m, ı n'ı mıŋŋa busurɛ ı
ʊ, a yı ı ʊ ı zim nı?
8 Ʊn'hʊʊn…, awɔɔ ı hɔ haay m kaka an bʊrbɔ, hɔnyızannɔ n'awɔɔ m,
awɔɔ a ba cinno, bı cinno bɛɛ m wɔɔ nı y. A ŋʊa mɔɔ nawʊm k'awɔɔ n'a
ba cinno paan…rɔ, kʊ wɔɔ m nyınta cinno sɔ kan awɔɔ kı.
9 Mɔɔ hɔɔndarɛ nɔ ʊ, wɔɔ kʊ wɔɔ m kristazibəəzannɔ wɔɔ, Woso bı,
wɔɔ da ʊ gʊaa haay jɛ ʊ, gʊɔɔ nı dıgam wɔɔ ma. Bɔ wɔɔ ʊ kʊ ʊ kan gʊɔɔ
kʊ n yı ŋ dʊdɔ yar n nı tarɛ ŋ nı k'a yaa ŋ zınzɛ rɔ kı. Ɩ ʊ wɔɔ nyɔɔ n y'a
ʊ saa, am hɔɔnıbıırɔ hɔ bı m durnya haay mım ʊ, malɛɛkarɔ nı dıgam
wɔɔ ma, gʊɔɔ nı dıgam wɔɔ ma sɔ.
10 Hɔɔzannɔ n wɔɔ m, Krista kʊ wɔɔ n'a pa dam bı minto. B'awɔɔ,
mindɔrɛzannɔ n'awɔɔ m k'awɔɔ a zɛ kʊ ra kan Krista kı bı tɔ ma.
Paŋŋawarzannɔ n wɔɔ m, awɔɔ m paŋŋazannɔ, n y'awɔɔ gore daŋ ʊ,
bı n yı wɔɔ gore bɔŋ ʊ.
11 A n ta an wakatı naa do ku naa, wɔɔ gɔɔta ʊ nı fır yım, nɔ m kan
mısı kı m, huu jıra wɔɔ ma, gʊɔɔ ı fır kam wɔɔ ma, wɔɔ ba ʊ mıŋŋɔɔ har
nı y, lɛɛ wɔɔ n'a sam tee….
12 Zi wɔɔ n'a bam kɔɔkɔɔ k'ʊ lɛɛmaa hɔ yı, ʊ a bı. Kʊ gʊɔɔ wɔɔ sʊnsɔ
wʊ, bı wɔɔ ŋ barka da ʊ. Kʊ gʊɔɔ ı fır kam wɔɔ ma, bı wɔɔ yɛ fıryırɛ bı
ma.
13 Kʊ gʊɔɔ y'a bʊnyaa hım wɔɔ ma, bı wɔɔ meerbaa nyınta ba kan ŋ kı.
Kan a her kı naa, n gɔɔta n nı dıgam wɔɔ ma ı ʊ, durnya gumə m wɔɔ m,
ı ʊ, durnya dintim m wɔɔ m.

Lɛ kʊ Pol n ta m

14 Mɔɔ n hɔ kʊ mɔɔ gʊrsıra ba naa ʊ naa ba, kʊ m awɔɔ da nyannı ʊ
y. A ba mɔɔ ʊ, kʊ m awɔɔ bɔ zaa ʊ, bala, mɔɔ nyınɔ n'awɔɔ m, m n'awɔɔ
ŋʊam.
15 Baa k'awɔɔ karınsaambɔɔ yı tisi-tisi Krista nɔ ʊ, awɔɔ zı bı hɔka y, a
deem. Mɔɔ n'awɔɔ zı, bala, mɔɔ ı lɛɛ ka m lemim nyınta bı pa da awɔɔ
m, awɔɔ n sıra ka Yeezuu Krista ʊ.

16 Naa minto bı, awɔɔ dʊndɔ mɔɔ nawʊm, k'a mɔɔ hɔbaa sa.
17 Mɔɔ lɛ taa k'awɔɔ n mɔɔ hɔbaa sa, bı minto m, mɔɔ n Timote nyɔɔ awɔɔ ma, k'an bı mısırbaa kʊ mɔɔ n'a bam Krista zuure nɔ ʊ bı zaarɔ tɔ da awɔɔ nɔ ʊ, amba mɔɔ n'a dındam lɛɛ haay ʊ, kristagʊɔɔ sokʊmarɔ haay m bı m. K'a dɔ a ʊ, Timote bı mɔɔ nyı m am awɔɔ hɔ bı m sɔ, mɔɔ n'a ŋʊam, an a kʊsı mɔɔ ma.
18 Awɔɔ gʊɔɔ gɔsınnɔ a mıŋŋɔɔ busu, ŋn'a gıngarɛ ŋ ʊ, mɔɔ bı zɛm bı bʊr awɔɔ zi b'ʊ y.
19 Bı, kʊ Zuuba yɛ, mɔɔ zɛrɛ awɔɔ zi b'ʊ zɔɔ, bı mıŋŋabusurezannɔ wɔɔ meerbaarɔ bɛɛ mɔɔ nı m kam ma kʊ m a ma y, bı, m ka mɔɔ nawʊm ma kʊ m a dɔ kʊ ŋ yı paŋŋa m gɛ.
20 Bala, Woso cirbəə bı, meerbaarɔ mim bɛɛ y, zi paŋŋazaa k'a n'a bam bı mim m.
21 N kara awɔɔ lɛ n taa? Awɔɔ lɛ n taa kʊ mɔɔ n bʊr a zi bara m m wɔ ʊ kʊ m nyaa ba kan a kı gɛɛ, kʊ m bʊr a zi ŋʊarɛ m kan nyıntabaa kı nı?

5

Jaandarɛ mim

1 Mɔɔ ma n n'a dındam lɛɛ kar ʊ, n ʊ, gʊaa ı jaan da awɔɔ barla, bı gʊɔɔ kʊ kristagʊɔɔ bɛɛ m nɔ wɔɔ bı yɛrɛ ŋn'ı jaandarɛ naa do lɔɔ da y, k'an bʊnyaa maam-maam bı tɔ ma. A dında n nawʊrɛ, n ʊ, awɔɔ gʊaa deem nı kan a zı lʊ kı.
2 A ga a wʊm k'awɔɔ heer n a zar, a nyi ka mimbʊnyaa k'an awɔɔ bire ʊ bı minto, a gʊaa k'a naa ba bı bɔ a zi, an bɔkarɛ, awɔɔ bı to an n'a mıŋŋɔɔ busum.
3 Mɔɔ ba b'ʊ kan awɔɔ kı y, bı mɔɔ heer ı kan awɔɔ kı, ncınaaʊ bı, mɔɔ gʊaa k'a mim naa do ba bı dʊdɔ yar, ı ʊ b'ʊ mɔɔ n ta ʊ kan awɔɔ kı.
4 K'awɔɔ b'a so kʊ ma k'a mim naa do dında, mɔɔ heer nyıntam kan awɔɔ kı, wakatı bı do ʊ bı, k'a gʊaa bı do dʊdɔ yar Zuuba Yeezuu tɔ kan a paŋŋa kı m.
5 K'a gʊaa bı do da Sʊtaana wɔ ʊ, k'a mɛsim n a zaar ba, k'a nyi bı n a da ma an bʊmbɔrɛ yı hinni kʊ Zuuba n nı zɛŋ ʊ b'ʊ.
6 Awɔɔ n a ga m hɔɔ, a a mıŋŋɔɔ busu y. N ʊ: «Nyʊnyɔɔ poore tɔkkɛ ı nyisi derm haay.» Awɔɔ n bɔɔr naa do dɔ ra?
7 Naa tɔ ma bı, k'a mimbʊnyaa haay k'ı ʊ nyʊnyɔɔ gusire m bı bɔ a bire ʊ, k'a a da ma, a yı mıŋŋa-mıŋŋa ı ʊ, nyisi daa kʊ n n nyʊnyɔɔ da ma bı m. Bala, sıra nɔ ʊ, Woso awɔɔ hu bɔ, Yeezuu Krista zɛ bı tɔ ma. Yeezuu Krista bɔ kʊ ʊ kan sinnyɛɛm kʊ n tır a zɛ mannı pakkı cibsa ma bı kı.
8 Ʊ ʊ pakkı cibsa bı bı, bı, ʊ b'a bı bur kʊ nyʊnyɔɔ gusire n ta ma bı nı y. Nyʊnyɔɔ gusire bı do bɔ kʊ ʊ, ı ʊ, mimbʊnyaabarɛ m kan mısırbaa bʊnyaa barɛ kı. Bı, ʊ ʊ cibsa bı bı bur kʊ n n nyʊnyɔɔ da ma m, naa k'a hı a ʊ, heer hu nɔ ʊ, sıra nɔ ʊ.
9 Ci kʊ mɔɔ nyınta m a ba awɔɔ ma bı nɔ ʊ bı, mɔɔ hı awɔɔ m mɔɔ ʊ, a b'a zɛ kʊ ra kan jaandər kı y.
10 Durnyazannɔ kʊ jaandənno m, mınyɔɔzannɔ m, ŋnı konno, ŋn'ı yaa dam *wosobaawɔnnɔ m nɔ wɔɔ, brɔɔ bɛɛ mɔɔ ʊ a b'a zɛ kʊ ra kan ŋ kı y. Kʊ gʊaa ʊ, a b'a lɛ dam nawɔnnɔ ʊ, pakra m k'an bɔ durnya ʊ, kʊ n bɛɛ m a wer ta ʊ.
11 Ayy… durnyazannɔ wɔɔ bɛɛ mɔɔ hı ŋ ma y, bı gʊaa k'a ʊ danyı n a mı Krista zuure nɔ ʊ, an bɔkarɛ, jaandər m, gɛɛ mınyɔɔzaa, gɛɛ an nı yaa dam wosobaawɔnnɔ m, gɛɛ tɔzarlɛzaa, gɛɛ bɛɛmirewaasızaa, gɛɛ hɔyɔrɛzaa bı. Bı zaa mɔɔ hı ma, baa kʊ hɔbırɛ m, a b'a zɛ kʊ ra kan kı y.

12 Mɔɔ bɛɛ n nɪ gʊɔɔ kʊ kristagʊɔɔ bɛɛ nɪ ŋ mɪ rɔ wɔɔ dʊdɔ yarlɛ y. B'awɔɔ a ga m, a gʊɔɔ kʊ ŋ n'awɔɔ sokʊma nɔ ʊ rɔ wɔɔ dʊdɔ yar.
13 Kʊ durnyazannɔ wɔɔ nɪ, Woso n nɪ brɔɔ dʊdɔ yarm. K'a hɔ kʊ Wosoci b'a hɪ bɪ ba, a a hɪ, a ʊ: «K'a la gʊaa k'a n'a bʊnyaa bam bɪ ra a bɔ a barla.»

6

Danyɪnɔ dʊdɔ ba kan kʊ kɪ mim

1 A a ba lɔ, k'awɔɔ gʊaa deem ɪ mim m kan a mim kɪ, ta a tɪr a ʊ durnya dʊdɔkənno zi kʊ ŋ nɪ dʊdɔ bɪ ba, a lɔ a bɪr mim bɪ dam wosogʊɔɔ wɔɔ wɔ ʊ, kʊ ŋ n'a dɪnda?
2 Awɔɔ n a dɔ a ʊ, wosogʊɔɔ wɔɔ n nɪ zɛm bɪ durnya dʊdɔ ka ra? Bɪ, k'awɔɔ n nɪ zɛm bɪ durnya dʊdɔ ka, bɔ m awɔɔ bɪr a dam ma an nɪ minno poorero nɔɔm dɪndarɛ?
3 Awɔɔ n a dɔ a ʊ, wɔɔ zɛm bɪ malɛɛkarɔ dʊdɔ ka ra? Bɪ, bɔ m kɛɛrɛ wɔɔ bɪ her mɪsɪrbaa naa minno dʊdɔ karɛ?
4 Kan naa kɪ haay, kʊ minno nɔɔn duro b'a da ʊ, b'awɔɔ gʊɔɔ kʊ kristagʊɔɔ bɪr dɪgarɛ ŋ ma hɔsɪ a sokʊma nɔ ʊ rɔ wɔɔ sa a ŋ ba a dʊdɔkənno.
5 Naa do nyannɪ ba awɔɔ m na? Awɔɔ k'a m danyɪnɔ Krista nɔ ʊ rɔ wɔɔ, a ɪ yɪrɛ ɪ ʊ, awɔɔ gʊaa deem taan… ba ʊ, mindɔrɛzaa, k'a mim banka awɔɔ barla ra?
6 A n a ga m, kʊ danyɪnɔ n ta kʊ m dʊdɔkənno taa y, an lɛ da bɪ, a bɪ zore kʊ ŋ nɪ ta kʊ m basɪrakənno taa y.
7 Sɪra nɔ ʊ, awɔɔ kʊrɔ ma maam-maam, ta k'awɔɔ nawʊm kʊ m dʊdɔkənno taa bɪ minto. Kʊ hɔ k'a bɪ tɪrga n y'a ba awɔɔ m, awɔɔ nɪ fɪr yɪrɛ, a jɪra ta b'ʊ bɪ m. Kʊ hɔ n n'a yɔrɛ awɔɔ m, awɔɔ n yɛ ma, k'a jɪra sɔ.
8 Bɪ, awɔɔ bɪr yɛm hɔɔ nɔɔn duro ma y, awɔɔ mɪŋŋɔɔ nɪ hɔ k'a bɪ tɪrga bam, an nɪ koor bam, bɪ, naa ba awɔɔ nawʊrɛ a danyɪnɔ m.
9 Awɔɔ dɔ mɪŋŋa a ʊ, gʊɔɔ kʊ ŋ n'a bʊnyaa bam nɔ wɔɔ bɪncɛ bɪ nyɪntam Woso cirbəə b'ʊ ra? A bɪ bra bɪmba a mɪŋŋɔɔ nɪ y. K'a dɔ a ʊ, jaandənno, kan wosobaawɔnnɔ yaadənno kɪ, muno lannɔbənno, muno zinobənno, yaarɔ wʊta kan kʊ kɪ zannɔ,
10 konno, mɪnyɔɔzannɔ, bɛɛmirewaasɪzannɔ, gʊɔɔ tɔzarlɛzannɔ, hɔyonno, ŋ bɪncɛ bɪ nyɪntam Woso cirbəə b'ʊ y.
11 Awɔɔ gʊɔɔ gɔsɪnnɔ nyɪnta ŋn'ɪ hɔɔ nɔɔn duro bam biisi. Bɪ, Woso awɔɔ hu bɔ, an mimbʊnyaarɔ nɔɔn duro gʊ awɔɔ ma, an awɔɔ bɔ ʊ a hɔ, k'a a so awɔɔ ʊ, a awɔɔ ba tɪrga a mɪm ʊ, Zuuba Yeezuu Krista tɔ ma, Sɛnt-Ɛspri paŋŋa nɔ ʊ.

Hɔ kʊ sɪrakarɛzannɔ n a ga m,

ŋn'a ba y

12 Gʊaa a da ma an a hɪ, a ʊ: «Zaa ta ʊ kʊ mɔɔ n hɔ haay woo… ba.» Sɪra m, bɪ, hɔ haay bɛɛ n mɪŋŋa gʊaa n'a bam wa. Mɔɔ m da ma, m a hɪ, m ʊ: «Zaa ta ʊ kʊ m hɔ haay ba.» Bɪ, mɔɔ b'a tom hɔ nɪŋŋə n mɔɔ ba a lɔ y.
13 Gʊaa bɪ do a da ma an a hɪ sɔ, a ʊ: «Hɔbɪrɛ da n y'a ʊ gʊaa nɔ tɔ ma, n nɪ gʊaa nɔ da hɔbɪrɛ tɔ ma sɔ. Bɪ, Woso zɛm bɪ hɔbɪrɛ kan gʊaa nɔ bɪ kɪ zaar ba.» Sɪra m, bɪ, n nɪ wɔɔ mɛ bɪ da jaandarɛ minto y, wɔɔ mɛ bɪ, ta an a wʊ ʊ Zuuba hɔ, Zuuba n ta ʊ wɔɔ mɛ bɪ daahan minto.
14 Bɪ, Woso k'a Zuuba Yeezuu mɪm bɔ ʊ bɪ, a wɔɔ mɪm bɔŋ ʊ sɔ a paŋŋa bɪ m.

15 Awɔɔ n a dɔ a ʊ, awɔɔ mɛrɔ wɔɔ Krista mɛ vəŋŋəro m na? Mɔɔ yɛrɛ m Krista mɛ vəŋŋə sa m a ba lʊmɪŋŋahɛɛrɛzaa mɛ vəŋŋə ra? Ayy..., fɪɪga!
16 Awɔɔ n a dɔ a ʊ, kʊ gʊaa a zɛ kʊ ra kan lʊmɪŋŋahɛɛrɛzaa kɪ, a zaa bɪ kan lʊ bɪ kɪ a ba n y'a ʊ deem na? Bala, Wosoci a hɪ a ʊ: «Ŋ hɪɪya haay a ba gʊaa deem.»
17 Bɪ, gʊaa k'a a zɛ kʊ ra kan Zuuba kɪ bɪ, a a ba ɛspri deem kan kɪ.
18 Naa minto bɪ, k'a a si jaandarɛ lɛɛ. Mimbʊnyaarɔ vantɔɔ kʊ gʊaa nɪ ŋ bam nɔ wɔɔ n a so a mɛ ʊ jilli y. Bɪ, jaandarɛzaa bɪ, mimbʊnyaa an n'a barɛ a mɛ bɪ m.
19 Gɛɛ, awɔɔ n a dɔ a ʊ, awɔɔ mɛ bɪ Sɛnt-Ɛspri cɛ m, Woso n a ka awɔɔ ʊ, an n'awɔɔ heer ʊ ra? Bɪ minto bɪ, awɔɔ bɛɛ y'a so a mɪŋŋɔɔ ʊ dɔ ra? Woso y'a so awɔɔ ʊ.
20 Bala, Woso hɔ bɔ gʊta an awɔɔ bʊmbɔ m. Bɪ minto bɪ, k'a hɔ k'a n'a lɛ bɔm Woso ʊ bɪ ba a mɛ bɪ m.

7

Lʊsarɛ mim laakadarɛrɔ nyɪbɔʊrɛ

1 Kɛɛrɛ naa, kʊ m minno k'awɔɔ mɔɔ lɪnlar ma ci ʊ rɔ wɔɔ nyɪ bɔ ʊ. Awɔɔ ʊ: «A mɪŋŋa kʊ gʊaa b'a zɔ lʊ ma y.»
2 Bɪ, kʊ jaandarɛ n a ga m bɪ, gʊaa biyəə a ga m an bɪr a mɪŋŋa lʊ m, lʊ biyəə n bɪr a mɪŋŋa zim m.
3 Bɪ, gʊaa yar b'a ga m an hɔ k'a lʊ b'a ga m bɪ ba a lʊ bɪ m, lʊ bɪ maam sɔ, a a ga m an hɔ k'a zim b'a ga m bɪ ba a zim bɪ m.
4 Bala, lʊ bɪ bɛɛ y'a so a mɪŋŋa mɛ b'ʊ y, a zim bɪ y'a so ʊ. Gʊaa bɪ bɛɛ y'a so a mɪŋŋa mɛ b'ʊ sɔ y, a lʊ bɪ y'a so ʊ.
5 A b'a gu kʊ ma y, k'a maam kʊ awɔɔ ma, k'a zɛkʊra da jɪm ʊ dɔmɪm poore nɔ ʊ, k'a a da ma a toore yɪ a yaa da gʊta, bɪ, a b'a to dɔmɪm k'awɔɔ a zɛkʊra da jɪm ʊ bɪ n maasɪrɛ ba y. K'a a ya, a a bɔ a bɪr kan kʊ kɪ, kʊ m bɛɛ m awɔɔ bɪ zɛm b'a da ma a bʊr a ma y, bɪ Sʊtaana yom bɪ ma an awɔɔ makra ba k'awɔɔ n a do mimbʊnyaa nɔ ʊ.
6 Hɔ kʊ mɔɔ hɪ naa, lɛ bɛɛ mɔɔ n'a karɛ awɔɔ ʊ y, a ɪ yɪrɛ ɪ ʊ, awɔɔ a da ma, a naa ba.
7 Kʊ mɔɔ hɔɔnhɔ m, kʊ gʊaa haay do m mɔɔ m, bɪ, Woso gan wʊ gʊaa biyəə ma a hʊnhɔ, a a ka gʊaa niŋŋə nɪ lʊ m, an a ka gʊaa vanta n'a dam ma, an mɪsɪrbaa ba bazabaa nɔ ʊ.
8 Naa y'a ka mɔɔ ʊ kʊ m a hɪ gʊɔɔ kʊ ŋ lannɔ gɪnga rɔ wɔɔ m, kan zonno wɔɔ kɪ m, m ʊ, ŋnɪ gɔɔta a deem maam amba mɔɔ m.
9 Bɪ, kʊ ŋ b'a dam ma ŋnɪ bʊr a mɪŋŋɔɔ ma, kʊ yaarɔ wɔɔ n lannɔ ka cɛ ʊ, kʊ zonno wɔɔ n zino sa. Kʊ ŋ y'a ba ncɪnaaʊ a jɪra, kʊ lʊ gɛɛ zim yɪrɛ lɛtaama n a so ŋ ʊ, an bɪr bɪrɛ am sɛ hɔ bɪ m.
10 Lɛ kʊ mɔɔ ʊ kʊ m a cɪnta lannɔzannɔ wɔɔ m kan zinzannɔ wɔɔ kɪ m bɪ ba n nɪ: «Lʊ b'a gʊ a zim ma y.» Mɔɔ mɪŋŋa bɛɛ lɛ bɪ cɪnta y, Zuuba m.
11 Kʊ lʊ a gʊ a zim ma, a b'a ya an zim sa y, k'a lɛ taa zim ma k'an a bɔ an aa kʊ ma kan a zim bɪ kɪ, an nyɪnta kan kɪ. Lʊ zim n a ga m sɔ an la a lʊ ra y.
12 Kʊ gʊɔɔ kʊ ŋ gɔɔta rɔ wɔɔ nɪ, mɔɔ nɪ meer bam kan ŋ kɪ, Zuuba bɛɛ y, hɔ kʊ mɔɔ ʊ kʊ m a hɪ ŋ nɪ bɪ ba n nɪ: «Kʊ kristagʊaa ta lʊ m, bɪ sɪrakarɛzaa bɛɛ m lʊ bɪ nɪ, lʊ bɪ m bɔkarɛ an yɛ k'a nyɪnta kan kɪ, a bɪ la lʊ bɪ ra y.»
13 A n ta ʊ sɔ bɪ, kʊ lʊ kʊ kristagʊaa m zim ta ʊ, bɪ sɪrakarɛzaa bɛɛ y, an bɔkarɛ an yɛ k'a nyɪnta kan lʊ bɪ kɪ, lʊ bɪ b'a bɔ ʊ y.

14 Bala, zim kʊ sɪrakarɛzaa bɛɛ b'a ba Woso hɔ a lʊ bɪ tɔ ma, lʊ kʊ sɪrakarɛzaa bɛɛ b'a ba Woso hɔ sɔ a zim bɪ tɔ ma. Kʊ ncɪnaaʊ bɛɛ, bɔ an nawʊm kʊ ʊ, ɪ ʊ, ŋ nyɪnɔ wɔɔ, dintim nyɪnɔ m Woso mɪm ʊ, an bɔkarɛ ŋ y'a ba wosogʊɔɔ.

15 Kʊ basɪrakarɛzaa bɪ lɛ taa k'a gʊ a mim bɪ ma, k'an a gʊ ma. Zim kʊ kristagʊaa m bɪ, gɛɛ lʊ kʊ kristagʊaa m bɪ, a so a mɪŋŋa ʊ mim naa do nɔ ʊ. A n bɔkarɛ, Woso k'a awɔɔ bir bɪ, awɔɔ bir a ʊ, k'awɔɔ n mɪsɪrbaa ba laafɪɪ nɔ ʊ.

16 Bala, lʊ, ɪbɪɪ k'ɪ m kristagʊaa bɪ, a a da ma ɪbɪɪ n a ka ɪ zim bɪ n bʊmbɔrɛ yɪ, b'ɪbɪɪ y'a dɔm na? Gʊaa yar bɪ, ɪbɪɪ k'ɪ m kristagʊaa bɪ, a a da ma, ɪbɪɪ n a ka ɪ lʊ bɪ n bʊmbɔrɛ yɪ, b'ɪbɪɪ y'a dɔm sɔ ra?

Gʊaa biyəə n jɪm hɔ kʊ Woso

a ka ʊ bɪ nɔ ʊ

17 Mɔɔ ʊ kʊ m hɔ vanta naa do hɪ awɔɔ m sɔ, hɔ naa do mɔɔ n'a dɪndam kristagʊɔɔ sokʊmarɔ m lɛɛ haay ʊ, a ɪ yɪrɛ ɪ ʊ, gʊaa biyəə a ga m an mɪsɪrbaa nɪŋŋə kʊ Woso a ka ʊ dɔmɪm k'a a bir ma kan bɪ zu a ʊ bɪ ba.

18 Kʊ Woso gʊaa bir, bɪ ma bɪ a zaa gasʊ baŋŋʊ ʊ, a b'a baŋŋʊgasʊrɛ bɪ nyaakʊm da y. Kʊ gʊaa vanta Woso a bir, bɪ ma bɪ, a zaa n gasʊ baŋŋʊ ʊ, a b'a ka ma k'a gasʊ baŋŋʊ ʊ y.

19 Kʊ gʊaa gasʊ baŋŋʊ ʊ, gɛɛ k'a n gasʊ baŋŋʊ ʊ, hɔsɪ bɛɛ n bɪ y. Woso lɛrɔ wɔɔ zuure n hɔ.

20 Gʊaa biyəə n gɔɔta mɪsɪrbaa kʊ Woso a ka ʊ, a birle dɔmɪm ʊ bɪ m.

21 Kʊ nyɪnta ɪ ʊ lɔ, dɔmɪm kʊ Woso ɪ bir ʊ bɪ ma, ɪ bɪ ɪ hɔɔn kɔ a tɔ ma y, bɪ kʊ zaa ta ʊ k'ɪ ɪ da ma ɪ bɔ lɔmbaa bɪ nɔ ʊ, k'ɪ zaa bɪ do sa.

22 Bala, lɔ kʊ Woso a bir k'an bɪ zu Zuuba ʊ bɪ, a ba b'ʊ soamɪŋŋaʊzaa Zuuba nɔ ʊ. Bɪ, soamɪŋŋaʊzaa kʊ Woso a bir sɔ bɪ, a ba b'ʊ Krista lɔ.

23 Woso hɔ bɔ gʊta an awɔɔ bʊmbɔ m, a b'a ya a yɛ, a a ba gʊɔɔ lɔnnɔ y.

24 M danyɪnɔ, amba mɔɔ lɛɛ ka m a hɪ bɪ, gʊaa biyəə a ga m, an gɔɔta an bɪr mɪsɪrbaa kʊ Woso a ka ʊ dɔmɪm k'a a bir ʊ bɪ bam Woso mɪm ʊ.

Bazanɔ kan nyɪmbɔnnɔ kɪ mim

25 Kʊ bazanɔ wɔɔ mim nɪ, hɔ kʊ mɔɔ ʊ kʊ m a hɪ naa, Zuuba bɛɛ y'a cɪnta a ʊ, mɔɔ n a hɪ y, m hɔɔndarɛ mɔɔ ʊ kʊ m a hɪ, bɪ Zuuba barka ma bɪ, gʊaa kʊ n n'a dam ma, n n a mim si sɪra bɪ m mɔɔ m.

26 Mɔɔ yɪ m hɔɔn dam mɔɔ ʊ, her-her dɔmɪm naa kɔrɛ minto bɪ, a mɪŋŋa kʊ baza n gɔɔta maam.

27 K'ɪ ɪ jaan m sɔ, ɪbɪɪ ka ma k'ɪ ɪ bɔ ʊ y, k'ɪ ba jaan m, ɪbɪɪ ka ma k'ɪ jaan zɛ y.

28 Bɪ, k'ɪ ɪ jaan bɪ sa, mimbʊnyaa bɛɛ ɪ ba y, kʊ nyɪmbʊɛɛrɛ a jaan sa sɔ, an mimbʊnyaa ba sɔ y. Bɪ, kʊ m a hɪ a m, gʊɔɔ kʊ ŋ lannɔ ka cɛ ʊ, kan nyɪmbɔnnɔ kʊ ŋ zino sa rɔ wɔɔ, ŋ fɪr yɪrɛ a mɪsɪrbaa nɔ ʊ gʊta, mɔɔ lɛ baa k'awɔɔ n fɪr bɪ do yɪ y, bɪ minto m mɔɔ nɪ meerbaa naa do bam.

29 M danyɪnɔ, kʊ m a hɪ a m denter, dɔmɪm n gɔɔta wɔɔ m gʊta y. Bɪ tɔ ma bɪ, an a sa naa ma, gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ lannɔ m nɔ wɔɔ n a mɪsɪrbaa ba ɪ ʊ, ŋ ba lannɔ nɪ y.

30 Gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ nyi kam nɔ wɔɔ, ɪ ʊ, ŋ heer n a zar y. Gʊɔɔ kʊ ŋ n'a heer nyɔɔm nɔ wɔɔ, ɪ ʊ, ŋ heer n nyɔɔ y. Gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ hɔ sim nɔ wɔɔ, ɪ ʊ, ŋ ba hɔsɪ nɪ y.

31 Gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ durnya naa hɔ yɪm nɔ wɔɔ, ɪ ʊ, ŋ bɪr a yɪrɛ y. Bala, durnya naa do k'a nɪ yɪm naa, cem an nawʊm naa.

32 Mɔɔ lɛ baa k'awɔɔ hɔɔn n bɪr kɔrɛ y. Gʊaa k'a n lʊ sa bɪ, a hɔɔn an
n'a dam Zuuba hɔɔnhɔrɔ ma, an n'a kam ma kʊ Zuuba nɔ n yɪ a ra.
33 Bɪ gʊaa k'a lʊ n ta ʊ bɪ, a hɔɔn nɪ kɔm durnya minno ma, a ka a
nawʊm ma k'a laarɛ nɔ n yɪ a ra,
34 a hɔɔn m hɪɪya-hɪɪya. Maam sɔ bɪ, lʊ k'a ba zim nɪ y, kan nyɪmbʊɛɛrɛ
k'a n zim sa kɪ, a hɔɔn ŋn'a dam Zuuba hɔɔnhɔrɔ ma. Ŋ n'a kam ma kʊ
Woso n a so a ʊ jilli, a mɛ, kan a nyi kɪ nɔ ʊ. Bɪ lʊ k'a zim n ta ʊ bɪ, a hɔɔn
an n'a dam durnya minno ma, a ka a nawʊm ma k'a zim nɔ n yɪ a ra.
35 Naa hɪ mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ mɪŋŋɔɔ daahan minto. M ka bɛɛ mɔɔ
nawʊm ma kʊ m awɔɔ hɔɔn kɔ y. A ŋʊa mɔɔ nawʊm k'awɔɔ m hɔ k'an
mɪŋŋa an lɛ da bɪ ba, k'a hɔɔn bɪ nyɪnta hɪɪya-hɪɪya y, k'a kʊsɪ Zuuba ma
bala.
36 Kʊ gʊaa jaan ta ʊ, a hɔɔn nɪ gasʊŋ ʊ gʊta, b'a bɪr a da ra a mɪŋŋa ma
y, an a hɔɔn da a ʊ, a yaa a zɔ ma an yɪ mim, a a da ma, an a jaan bɪ sa.
K'a naa ba, a n mimbʊnyaa ba y, kʊ ŋ nɪ kʊ sa.
37 Bɪ gʊaa k'a a hɔɔn da, an hɔɔn bɔ ʊ a zim, bɪ pakra bɛɛ m kan kɪ, an
a da a mɪŋŋa lɛtaama ma, an a cɪnta a heer ʊ a zim, a ʊ, a bɪ lʊ sarɛ y, a
a ba mɪŋŋa.
38 Ncɪnaaʊ bɪ, gʊaa k'a nyɪmbʊɛɛrɛ sa bɪ, a a ba mɪŋŋa, bɪ gʊaa k'a n a
sa bɪ, a a ba mɪŋŋa an lɛ da.
39 Kʊ lʊ zim ta ʊ, gɔɔta a nawʊm an bɪr gʊaa bɪ do lʊ tee…, gʊaa bɪ
mɪsɪrbaa tɛkka ma. Bɪ, k'a zim bɪ bɪ ga, a a so a mɪŋŋa ʊ kɛɛrɛ, a a da ma,
an bɔ an gʊaa vanta sa, bɪ kristagʊaa an n'a sam bala.
40 Bɪ, mɔɔ hɔɔndarɛ nɔ ʊ, k'a gɔɔta a n a ya an zim sa, a heer nyɔɔrɛ
an lɛ da, mɔɔ sɪra ka mɔɔ ʊ, Woso Ɛspri ɪ kan mɔɔ kɪ sɔ, bɪ minto bɪ, k'a
mɔɔ meerbaa bɪ si.

8

Mannɪrɔ sim sʊrɛ wosobaawɔnnɔ cɛ ʊ

1 Ʊ wosobaawɔnnɔ mannɪrɔ sinno wɔɔ mim dɪnda kɛɛrɛ. Awɔɔ y'a
hɪrɛ, a ʊ: «Ʊ haay ʊ ta hɔdɔrɛ m.» Denter m, bɪ hɔdɔrɛ ɪ gʊaa dam
mɪŋŋabusure ma. A n bɔkarɛ ŋʊarɛ y'a kam gʊɔɔ sɪrakarɛ n'a dam la.
2 Kʊ gʊaa y'a hɔɔn darɛ a ʊ, a hɔ dɔ, k'an a dɔ a ʊ, a n hɔ dɔ amba a a
ga m bɪ nɪ y.
3 Bɪ, kʊ gʊaa Woso ŋʊa, Woso bɪ zaa dɔ a gʊaa.
4 Kɛɛrɛ naa, wɔɔ ʊ ga m ʊ wosobaawɔnnɔ mannɪrɔ wɔɔ sim sʊ gɛɛ?
Wɔɔ dɔ ʊ ʊ, wosobaawʊm deem taan… ba ʊ an mɪsɪr durnya ʊ y, bɪ Woso
vanta ba ʊ, kʊ Woso k'an ta ʊ deem bɪ bɛɛ y.
5 Bala, baa kʊ gʊɔɔ ɪ hɔɔ niŋŋoo kʊ ŋ nɪ brama gɛɛ tara ʊ birm wosoro,
ŋnɪ ŋ ba denter sɔ wosoro kan zuubɔɔ kɪ,
6 a bɪ ncɪnaaʊ wɔɔ zi y, wɔɔ n a dɔ bɪ, Woso deem taan…, Zɪ bɪ m, a to
hɔ haay ʊ a mɪŋŋa zi, wɔɔ n ta ʊ a tɔ ma. Bɪ Zuuba bɪ deem sɔ, Yeezuu
Krista m, a mɪŋŋa tɔ ma m hɔ haay woo… n ta ʊ, a tɔ ma m sɔ wɔɔ n ta ʊ.
7 Bɪ, kristagʊɔɔ haay bɛɛ naa dɔ y. Gɔsɪnnɔ kʊ ŋ mim ka wosobaawɔnnɔ
mannɪrɔ sinno wɔɔ m bɪ, ŋ gɔɔta ŋn'ɪ ŋ sʊm, ŋn'a hɔɔn darɛ ŋ ʊ, mannɪrɔ
wɔɔ ka n nawʊm wosoro paan…rɔ ʊ. Naa minto bɪ, kʊ ŋ sɪrakarɛ paŋŋa
ba ʊ bɪ, ŋ y'a hɔɔn darɛ ŋ ʊ, a kʊrɔ ma Woso mɪm ʊ, mannɪrɔ wɔɔ sinno
wɔɔ sʊrɛ tɔ ma.
8 Wɔɔ dɔ, ʊ ʊ, hɔbɪrɛ bɛɛ nɪ wɔɔ zɔm Woso ma y, kʊ wɔɔ n a bɪ, a b'a
dam ma an wɔɔ ba laatʊ Woso ma y, kʊ wɔɔ bɪ sɔ a bɛɛ n n'a dam ma an
wɔɔ zɔ Woso ma sɔ y.

9 Bı, k'a dundo a zi, awɔɔ ı soamıŋŋaʊ m k'a a hɔɔnhɔ bı, b'a ba ka k'awɔɔ soamıŋŋaʊ bı n a ka kʊ gʊɔɔ kʊ ŋ ba paŋŋa m cına Woso zuure bı nɔ ʊ rɔ wɔɔ n a do mimbʊnyaa nɔ ʊ y.

10 Bala, ıbıı k'ı hɔ dɔ bı, kʊ gʊaa kʊ paŋŋawarzaa m Woso zuure nɔ ʊ b'ıbıı yı ı nı nyıntam wosobaawɔm cɛ ʊ, ı n'a mannı sim sʊrɛ, naa y'a dam han denter la? A bı mannırɔ wɔɔ sim sʊm, bı n a heer kɔ ra?

11 Yı a nawʊrɛ ncınaaʊ, ıbıı k'ı hɔ dɔ bı minto, paŋŋawarzaa n a dom Woso ma, b'ıbıı danyı m, Krista mıŋŋa n ga a tɔ ma.

12 K'awɔɔ ı naa bam, a bʊnyaa awɔɔ n'a barɛ a danyınɔ paŋŋawarzannɔ wɔɔ m, an nı ŋ heer warm kʊ ma, bı mimbʊnyaa naa do ba awɔɔ nawʊm Krista m sɔ.

13 Naa minto bı, kʊ mɔɔ dɔ mɔɔ ʊ, mɔɔ danyı y'a dom mimbʊnyaa nɔ ʊ, hɔ kʊ mɔɔ n'a bım tɔ ma, k'a maam mɔɔ bı n yarɛ m sim sʊ fıga y, kʊ m danyı b'a do y.

9

Pol y'a mısırbaa kan a zibəə kı mim dındam

1 Mɔɔ n m so m mıŋŋa ʊ ra? Kristazibəəzaa bɛɛ m mɔɔ m na? Mɔɔ n wɔɔ Zuuba Yeezuu yı m mım m na? Zi kʊ mɔɔ ba Zuuba nɔ ʊ, bı bɛɛ n'awɔɔ m na?

2 Kan gʊɔɔ gɔsınnɔ kı, kʊ kristazibəəzaa bɛɛ m mɔɔ nı, kan awɔɔ kı, kristazibəəzaa m mɔɔ m. Bala, hɔ k'a n'a hınkam, a ʊ, kristazibəəzaa m mɔɔ m bı, awɔɔ m, Zuuba nɔ ʊ.

3 Hɔ kʊ mɔɔ n'a hırɛ m nı m gumə dındam, gʊɔɔ kʊ ŋ nı mim kam mɔɔ ra rɔ wɔɔ lɛɛ bı ba n nı:

4 Mɔɔ n m ga m, kʊ gʊɔɔ m hɔbırɛ kan hɔmire kı ka m ʊ, m zibəə bı tɔ ma ra?

5 Mɔɔ n m ga m, m lʊ sırakər sa k'an bır kan mɔɔ kı, m zaakʊrɛrɔ wɔɔ nɔ ʊ, amba kristazibəəzannɔ wɔɔ, Zuuba dannɔ wɔɔ kan Pıyɛɛr kı n'a bam bı m na?

6 Gɛɛ, mɔɔ kan Barnabas kı, wɔɔ y'ʊ ga m ʊ minto kʊ zi ba, ʊ ʊ mıŋŋɔɔ tʊr m na?

7 Awɔɔ ma cına, n ʊ, sʊrdaa tır a mıŋŋa tʊr a zim k'a bır sʊrdaabaa bam na? Gɛɛ kʊ gʊaa dıvɛn gɔ sɔɔn a ba zaa m k'a dıvɛn gɔ bı nyı bı ra? Gɛɛ hɔbısırɔ dundor b'a lɛ m k'a hɔbısırɔ k'a nı dɔrɛ ŋ ma rɔ wɔɔ nyonhi mi ra?

8 A b'a hɔɔn da a ʊ, yo mɔɔ nawʊm hɔ kʊ gʊɔɔ n'a bam tee… bı makrarɔ ma y. Bala, Moyiisi lɛrɔ wɔɔ ı hɔ kʊ mɔɔ n'a hım naa hım sɔ.

9 Bala, n y'a da lɛrɔ wɔɔ duro ʊ, n ʊ: «I bı hɔ du der k'a nı hɔyaa zɔm bı lɛ ma y.» A hı awɔɔ ʊ, Woso bı kɔ a nawʊm dono ma,

10 gɛɛ meer naa do ba a ʊ wɔɔ tɔ ma ra? Sıra m, wɔɔ minto m n nı hɔ naa do gʊrsıra ba. Bala, a a ga m, kʊ gʊaa k'a nı dam wʊm bı kan gʊaa k'a nı hɔyaa zɔm bı kı n bır a gıngarɛ ŋ ʊ, a y'a hɔ yım hɔyaa bı jirle nɔ ʊ sɔ.

11 Amba danwur nı hɔyaa duum bı, wɔɔ lemim nyınta duu awɔɔ m. Amba gʊaa k'a nı hɔyaa zɔm bı, an n'a hɔjirle yım bı, a hı awɔɔ ʊ kʊ wɔɔ ı durnya hɔnyı yırɛ awɔɔ zi, a bʊnyaa ra?

12 K'awɔɔ ı nyasʊm gʊɔɔ vantɔɔ m, k'a a ga m bı minto bı, wɔɔ bɛɛ awɔɔ nı nyasʊm wɔɔ m an lɛ da ra?

Bı, kʊ kristazibəəzannɔ wɔɔ m bı, hɔ kʊ wɔɔ ʊ ga m bı m bı. Bı wɔɔ n'ʊ ka ma k'awɔɔ m naa ba wɔɔ nı y. Yɛ wɔɔ ʊ kɔrɛ do haay ma, kʊ hɔsı b'a ta Krista lemim nyınta bı padarɛ m toore y.

13 Awɔɔ dɔ, a ʊ, gʊɔɔ kʊ ŋ nı Wosocɛ gʊta bı zi bam nɔ wɔɔ, hɔ kʊ gʊɔɔ nı zɛm nı Wosocɛ ʊ b'ʊ bı nı ŋ hɔbırɛ. Gʊɔɔ kʊ ŋ nı Wosocɛ mannırɔ zi bam nɔ wɔɔ, mannıhɔɔ wɔɔ nı ŋ hɔbırɛ.
14 Maam sɔ bı, Zuuba lɛ ka kʊ n nı nyasʊ gʊɔɔ kʊ ŋ nı lemim nyınta pa dam nɔ wɔɔ m.
15 Bı, mɔɔ nı m ka ma kʊ gʊɔɔ n a ba m m ncınaaʊ y. Mɔɔ n ci naa do ba kʊ ŋ nı hɔ ka m ʊ y. Kʊ mɔɔ ga, a jıra mɔɔ m kʊ mɔɔ n hɔ yɛ, m zi kʊ mɔɔ n'a bam naa minto. Gɔsı bı mɔɔ mıŋŋa lɛbɔʊrɛ naa do yɔm mɔɔ nı y.
16 Bala, kʊ mɔɔ m, lemim nyınta bı pa darɛ bı, lɛbɔ a mıŋŋa ʊ hɔ bɛɛ y. Pakra m kʊ mɔɔ n a pa da, bı, kʊ mɔɔ n a pa da, kʊ kʊsı n m yı.
17 Kʊ mɔɔ ı hɔɔn bɔ ʊ m zim, kʊ m zi naa do ba, mɔɔ ba n tır m mım dam kʊ Woso m ganwʊ m ma. Bı, kʊ mɔɔ da n y'a ʊ bı, zi kʊ n mɔɔ da ʊ bı mɔɔ n'a bam, mɔɔ bır dɔm hɔsı ma y.
18 Bɔ mɔɔ n'a yırɛ a nɔ ʊ kɛɛrɛ? Lemim nyınta bı kʊ mɔɔ n n'a pa dam vam bı m mɔɔ hɔ. Mɔɔ bır m kam ma kʊ nı lemim nyınta bı padarɛ hɔ kʊ mɔɔ m ga m ka m ʊ y.

M tɔ mɔɔ nawʊŋ ʊ

kʊ gʊɔɔ n bʊmbɔrɛ yı

19 Soamıŋŋaʊzaa m mɔɔ m, gɔsı lɔ bɛɛ m mɔɔ nı y. Bı, mɔɔ m mıŋŋa ba gʊaa haay lɔ, kʊ m m da ma m a ka, kʊ gʊɔɔ gʊta n bʊmbɔrɛ yı sıra ka Krista ʊ nɔ ʊ.
20 Kʊ mɔɔ ta m nı zi bam zııfʊrɔ barla, bı mɔɔ zııfʊrɔ mısırbaa sa, kʊ m a ka kʊ ŋ nı sıra ka Krista ʊ. Baa kʊ mɔɔ bır zum Moyiisi lɛrɔ ʊ bı, m mısırbaa bı ba mɔɔ nawʊm ı ʊ, zu mɔɔ nawʊrɛ ŋ ʊ. Kʊ mɔɔ ı zi bam gʊɔɔ kʊ ŋ nı zure ŋ ʊ rɔ wɔɔ bireyaa ʊ, a ba mɔɔ nawʊm maam, kʊ m m da ma m bʊr ŋ nı Krista sırakarɛ nɔ ʊ.
21 Kʊ mɔɔ ı gʊɔɔ kʊ ŋ n Moyiisi lɛrɔ wɔɔ dɔ rɔ wɔɔ barla, bı mɔɔ m ba am ŋ hɔ bı m, mɔɔ bır zum Moyiisi lɛrɔ wɔɔ ʊ y, kʊ m a ka kʊ ŋ nı sıra ka Krista ʊ. A bır yırɛ ı ʊ, mɔɔ ı bır zum Woso lɛrɔ wɔɔ ʊ y, mɔɔ ı zure ŋ ʊ, bala, mɔɔ ı zum Krista lɛ ʊ.
22 Kʊ mɔɔ ı gʊɔɔ kʊ paŋŋawarzannɔ m sırakarɛ nɔ ʊ rɔ wɔɔ barla, bı mɔɔ m ba am ŋ hɔ bı m, ı ʊ, paŋŋawarzaa m mɔɔ m, kʊ m a ka kʊ ŋ nı sıra ka Krista ʊ. Ncınaaʊ bı, kʊ ŋkɔɔ m, bı mɔɔ m ba am ŋ hɔ bı m, kʊ m a ka, baa kʊ bɔ m, kʊ ŋ gɔsınnɔ n bʊmbɔrɛ yı.
23 Naa woo… naa ba mɔɔ nawʊm lemim nyınta bı minto, kʊ m m hɔ yı sɔ.
24 Awɔɔ dɔ a ʊ, kʊ gʊɔɔ ı bra sim brasire zaŋŋa ʊ, ŋ haay ı bra bı sim, bı deem taan… nı bra bı sire ganwʊrɛ yım. Bı tɔ ma bı, k'a bra bı si mıŋŋa k'a a ganwʊrɛ yı.
25 Brasinno haay y'a mɛ tʊntɔm gʊta, k'a a da ma a yı lɛɛkarɛzaa, a ganwʊrɛ yı. Bı, ŋ ganwʊrɛ bı, hɔ m an n'a zarm. Bı, kʊ wɔɔ nı, kʊ wɔɔ ʊ tʊntɔ ʊ, wɔɔ ganwʊrɛ bı nyıntam hɔ k'a bır a zaar barɛ y.
26 Bı minto bı, mɔɔ ı bra bı sim, bı mɔɔ bır a sim yaarsı y. Mɔɔ bɔ kʊ ʊ, kan zoobər kı, bı mɔɔ bır zoo bı bam kan lɛɛ tu kı y.
27 Bı, m mɛ bı mɔɔ n'a tʊntɔm, m n'a dam bar ʊ kɔɔkɔɔ, bala, mɔɔ lɛ baa kʊ m lemim nyınta pa da gʊɔɔ nı, kʊ Woso n bɔkarɛ an bı mɔɔ bɔ a jɛ m, m bɔ vam nı y.

10

A bı wosobaawɔnnɔ da ʊ y

1 M danyınɔ, mɔɔ lɛ taa k'awɔɔ n mim k'a wɔɔ zııfʊrɔ, wɔɔ yaabɔɔ yı, dɔmım kʊ ŋ nyınta ʊ poo ʊ ŋn'ı zum Moyiisi ʊ bı tɔ da a nɔ ʊ. Awɔɔ dɔ a ʊ, Woso a ka warkʊ n dɔ ŋ ma jilli, ŋ bra higʊta ma sɔ,
2 a bɔ kʊ ʊ ı ʊ, ŋ haay batɛm si warkʊ bı kan higʊta bı kı ʊ, k'a zu Moyiisi ʊ.
3 Ŋ haay hɔbırɛ k'a a to Woso zi bı bı.
4 Ŋ nı hi k'a a to Woso zi sɔ bı mi, bala, ci deem ı nyınta ʊ, ci bı do hi ŋ y'a mi. Ci bı, Woso y'a ka ŋ ʊ, an nı zure ŋ jɛ ʊ. Bı, cí bı do bı, Krista m.
5 Baa kan naa kı haay, ŋ gʊɔɔ nyınta ʊ gʊta Woso nɔ n yı ŋ la y, bala, ŋ gınga, n ŋ bir poo b'ʊ.
6 Ba minno nɔɔn duro ʊ, k'a hɔɔn dında wɔɔ m, kʊ wɔɔ bı nyınta hɔɔ bʊnyaarɔ lɛtaama nı, amba ŋ nyıntam bı nı y.
7 A bı yı wosobaawɔnnɔ daʊrɛzannɔ amba ŋ gʊɔɔ gɔsınnɔ nı y, bala, n y'a gʊrsıra ba Wosoci ʊ, n ʊ: «Gʊɔɔ wɔɔ nyınta k'a hɔ bı, k'a hɔ mi, ŋnı bı wuti k'a sar ba.»
8 Amba ŋ gʊɔɔ gɔsınnɔ jaan da bı, ʊ bı jaan da y. Bala, jaan bı darɛ a ka, ŋ gʊɔɔ bam tisi-tisi buhıra a yaa n kaakʊ n gınga hindeem taan… nɔ ʊ.
9 Amba ŋ gʊɔɔ gɔsınnɔ Zuuba makra ba bı, ʊ bı Zuuba makra ba y. Bala, naa kʊ ŋ y'a ba b'a ka mınnɔ m sakʊ dında ŋ ʊ, ŋnı gınga.
10 Amba ŋ gʊɔɔ gɔsınnɔ kukur ba bı, ʊ bı kukur ba y. Bala, naa kʊ ŋ y'a ba bı, Woso malɛɛka k'a nı gʊɔɔ zınzɛ m bı, bʊr an bı ŋ zınzɛ.
11 Minno nɔɔn duro wɔɔ yaabɔɔ wɔɔ yı, k'an nyınta makra, bı y'a ka n ŋ da ci ʊ, kʊ wɔɔ m hɔɔn yı ʊ ŋ tɔ ma, wɔɔ kʊ wɔɔ n'ʊ mısırbaa bam jɛ dɔmınnɔ ʊ rɔ wɔɔ.
12 Naa minto bı, gʊaa k'a n'a hɔɔn darɛ a ʊ, a b'a barɛ am ŋ hɔ bı m bı, k'an dundo a zi k'a b'a do y.
13 Makrarɔ kʊ ŋ nı gʊɔɔ yım nɔ wɔɔ y'awɔɔ yı bı, bı taalɛrazaa m Woso m, a b'a tore awɔɔ n makra yı k'an cem awɔɔ paŋŋa han y. Kʊ makra awɔɔ yı, a y'a karɛ awɔɔ m bɔ ʊ, k'a a da ma a bʊr la.

A b'a zɛ kʊ ra kan zinəro kı y

14 M danyınɔ, naa minto bı, k'a ba wosobaawɔnnɔ daʊrɛ ma laatʊ.
15 Mɔɔ dɔ mɔɔ ʊ, hɔɔntaʊrɛzannɔ n'awɔɔ m, bı tɔ ma m mɔɔ nı meer bam kan awɔɔ kı, k'a a hɔɔn da hɔ kʊ mɔɔ hı bı ma a dıga a.
16 Ba wɔɔ tır ʊ so kʊ ma kʊ Zuuba tɔdaanɔʊ hɔbırɛ bı bı bı, wɔɔ tır barka hɔmire bı barka da ʊ, ʊ a dɔ ʊ a mi, barka hɔmire bı kʊ wɔɔ n'a mim bı, wɔɔ ı zɛkʊra yım kan Krista kı a ma bı tɔ ma. Kʊ wɔɔ bur bı jinjir ʊ a bı, wɔɔ ı zɛkʊra yım sɔ kan Krista kı a mɛ bı tɔ ma.
17 Kʊ bur bı n deem bı, wɔɔ haay, mɛ deem zannɔ wɔɔ m sɔ, bala, bur deem bı wɔɔ ʊ da kʊ ʊ haay ʊ n'a bım.
18 K'a dıga Israyɛl gʊɔɔ wɔɔ ma, ŋ tır hɔɔ zınzɛ k'a mannı ba ŋ nı Woso ma, gʊɔɔ kʊ ŋ nı mannırɔ wɔɔ duro sim sʊm nɔ wɔɔ, a zɛ ŋ nawʊm kʊ ra kan Woso kı.
19 Bı, mɔɔ meerbaa bı jı n bɔ nı? A hı mɔɔ ʊ, hɔsı m wosobaawɔm kan a mannı sim kı n na?
20 Ayy…! Mɔɔ ʊ kʊ m a hı m ʊ, basırakənno wɔɔ, mannırɔ wɔɔ ba ŋ nawʊm zinəro ma, a ka bɛɛ ŋ nawʊm Woso ʊ y. Mɔɔ lɛ baa k'awɔɔ n'a zɛ kʊ ra kan zinəro kı y.
21 A n a ga m, k'awɔɔ n Zuuba hɔmire mi, k'a a ya, a zinəro hɔ mi y. A n a ga m sɔ, k'awɔɔ n Zuuba hɔbırɛ bı, k'a a ya, a zinəro hɔ bı y.
22 Gɛɛ, a ŋʊa wɔɔ nawʊm k'ʊ Zuuba da nɔmaa ma ra? A hı awɔɔ ʊ wɔɔ paŋŋa lɛ da m na?

Wosobaawɔnnɔ mannɪ sim

23 Gʊɔɔ gɔsɪnnɔ y'a hɪrɛ ŋ ʊ: «Zaa ta ʊ, k'ʊ hɔ haay ba.» Denter m, bɪ hɔ haay bɛɛ n'a dam wɔɔ han wa. Kʊ ŋ bɪ to ŋn'a hɪrɛ ŋ ʊ: «Zaa ta ʊ, k'ʊ hɔ haay ba», kʊ ŋ n'a dɔ ŋ ʊ, hɔ haay bɛɛ n'a kam wɔɔ n ta lɛɛ Woso zuure nɔ ʊ wa.

24 Kʊ gʊaa biyəə n bɪr a kam hɔ k'a n'a dam a mim han bɪ ma, a b'a ka a mɪŋŋa daahan ma y.

25 Awɔɔ a da ma a hɔ haay k'a nɪ daasɪ ʊ si a bɪ, b'a bɪ laaka da a mim ma y, k'a b'a heer kɔ y.

26 Bala, Zuuba y'a so tara burə ʊ kan hɔ haay k'a n a nɔ ʊ kɪ ʊ.

27 Kʊ basɪrakakristaʊzaa awɔɔ bir a har ʊ k'a bɪ hɔ bɪ, k'awɔɔ yɛ a birle ma k'a ta, k'a yaa lee ku, kʊ bɔ n y'a ka a ʊ, k'a bɪ bala, a bɪ laaka da ma y, a yaa n'a heer kɔ.

28 Bɪ kʊ gʊaa a hɪ a m, a ʊ: «Sim naa do mannɪ sim m», a ba sʊ y, gʊaa k'a naa hɪ awɔɔ m bɪ minto, kʊ heer kɔrɛ bɪ yɪ ʊ y.

29 Bɪ, awɔɔ heer kɔrɛ bɛɛ mɔɔ n'a hɪm ma y, gʊaa k'a sim bɪ mim hɪ awɔɔ m bɪ heer mɔɔ n'a hɪm ma. Bala, a n a ga m, kʊ gʊaa vanta heer m mɔɔ dʊdɔ yar y.

30 Kʊ mɔɔ ɪ Woso barka darɛ m nɪ hɔ niŋŋə bɪrɛ, bɔ m gʊaa vanta nɪ mɔɔ tɔ zarlɛ an bɔkarɛ mɔɔ Woso barka da, m n'a bɪrɛ?

31 Ncɪnaaʊ bɪ, kʊ hɔ awɔɔ n'a bɪrɛ, gɛɛ hɔ awɔɔ n'a mire, baa kʊ bɔ awɔɔ n'a barɛ, k'a hɔ haay ba Woso lɛbɔʊrɛ minto.

32 A b'a ka, k'awɔɔ tɔ ma kʊ gʊɔɔ n a do mimbʊnyaa nɔ ʊ y. Kʊ zɪɪfʊ m, gɛɛ grɛkkɪ m, gɛɛ kristagʊɔɔ kʊ Woso y'a so ŋ ʊ rɔ wɔɔ m, a b'a ka kʊ gɔsɪ n a do y.

33 Ncɪnaaʊ nɪ, mɔɔ mɪŋŋa nɪ m yoŋ ʊ, kʊ m yɪ mɪŋŋa gʊaa haay ma, hɔ haay nɔ ʊ. A ba kʊ mɔɔ nawʊrɛ ncɪnaaʊ bɪ, mɔɔ bɪr m kam m mɪŋŋa daahan ma y. M ka mɔɔ nawʊm ma kʊ gʊɔɔ cir gʊta n daahan yɪ, kʊ ŋ nɪ bʊmbɔrɛ yɪ.

11

1 Amba mɔɔ nɪ Krista hɔbaa dɪndam bɪ, k'a mɔɔ hɔbaa sa sɔ.

Woso gʊɔɔ mɪŋŋazerle

2 Mɔɔ yɪ m lɛ bɔrɛ awɔɔ ʊ, bala, awɔɔ ɪ mɔɔ tɔ darɛ a nɔ ʊ hɔ haay nɔ ʊ, an nɪ zum mɔɔ hɔdɪndarɛrɔ haay ʊ, amba mɔɔ dɪnda awɔɔ m bɪ m.

3 Bɪ, mɔɔ lɛ taa k'awɔɔ n mim naa do dɔ: Yeezuu Krista m gʊaa yar haay lɛɛzaa, gʊaa yar m lʊ lɛɛzaa, Woso m Krista lɛɛzaa.

4 Gʊaa yar haay k'a hɔ ku a mim ma, k'a yaa da, gɛɛ an nɪ Woso lɛ sim k'a so ra bɪ, a lɛɛzaa kʊ Krista m bɪ an n'a bɔŋ ʊ.

5 Bɪ, lʊ niŋŋə k'a n hɔ ka a mim la, an bɔkarɛ a ʊ k'a yaa da, gɛɛ Woso lɛ an n'a sim k'a so ra bɪ, a lɛɛzaa an n'a gore bɔŋ ʊ, bala, bɔ a ʊ kʊ ʊ, ɪ ʊ, a mim a a bɔ.

6 Kʊ lʊ lɛ baa k'a hɔ ka a mim la, k'a n'a minkə zɪnzɛra. Bɪ k'a ɪ yɪrɛ ɪ ʊ, nyannɪ m kʊ lʊ n a minkə zɪnzɛra gɛɛ an a mim bɔ, k'a maam, k'an hɔ ka a mim la.

7 Gʊaa yar bɪ n a ga m an hɔ ka a mim la y. Bala, Woso bɔkʊʊrɛzaa m, a m Woso lɛbɔʊrɛ sɔ, bɪ gʊaa yar lɛbɔʊrɛ m lʊ m.

8 Bala, gʊaa yar n a to lʊ mɛ ʊ y, lʊ n y'a bɔ gʊaa yar mɛ ʊ.

9 Bɪ, Woso n gʊaa yar da lʊ tɔ ma y, lʊ a a da gʊaa yar tɔ ma.

10 Naa minto nɪ, lʊ n a ga m, an hɔ ka a mim la k'a hɪnka a ʊ, a zim n'a lɛɛzaa, malɛɛkarɔ tɔ ma.

11 Kan naa kı haay, gʊaa b'a dam ma an a hı a ʊ, lʊ zibəə ba gʊaa yar
ma y, b'a b'a dam ma sɔ an a hı a ʊ, gʊaa yar zibəə ba lʊ ma, Zuuba mım
ʊ y.
12 Bala, k'a nı yırɛ ı ʊ, lʊ bɔ n y'a ʊ gʊaa mɛ ʊ bı, lʊ nı gʊaa yım. Bı naa
haay a to a ʊ Woso zi.
13 K'a hɔɔn da ma a zim a dıga a, a a ga m kʊ lʊ n yaa da Woso m b'a n
hɔ ka a mim la ra?
14 Awɔɔ n a dɔ a ʊ, nyannı m kʊ gʊaa yar minkə n bır jintə ra? Gʊaa
woo… naa dɔ.
15 A n bɔkarɛ kʊ lʊ minkə jintə bı n a lɛbɔʊrɛ, bala, minkə jintə bı ka n
y'a ʊ lʊ ʊ, k'a mim bı gɔɔta vam y.
16 Kʊ gʊaa a ʊ, k'a bısı ka hɔdındarɛ naa do ma, k'an a dɔ a ʊ, wɔɔ kan
kristagʊɔɔ sokʊmarɔ wɔɔ kı, wɔɔ n minkə hɔ vanta m kʊ yınnıbayı naa
do bɛɛ y.

Zuuba tɔdaanɔʊ hɔbırɛ mim

17 Hɔ k'a gɔɔta mɔɔ ʊ kʊ m a hı bı, mɔɔ bı m lɛ bɔrɛ awɔɔ ʊ y. Bala,
k'awɔɔ tır a so kʊ ma k'a yaa da Woso m, hɔ k'awɔɔ n'a bam sokʊmarɔ
wɔɔ nɔ ʊ bı bır a darɛ awɔɔ han y, awɔɔ bɔ a nawʊrɛ a jɛ m.
18 Mim lɛɛkarɛ hɔ bı, n y'a hı mɔɔ m, n ʊ, k'awɔɔ a so kʊ ma, b'awɔɔ a
gʊngʊ a hʊnhɔ. Mɔɔ y'a gıngam mɔɔ ʊ, a a da ma an yı sıra.
19 Denter sɔ, k'awɔɔ a gʊngʊ a hʊnhɔ, bı n n'a kam n nı gʊɔɔ kʊ
taalɛrazannɔ m nɔ wɔɔ dɔ.
20 Bı, k'awɔɔ a so kʊ ma, Zuuba hɔbırɛ bı bırɛ tɔ ma bɛɛ y.
21 Bala, sokʊma bı wakatı ʊ, gʊaa biyəə nı larɛ a mıŋŋa hɔbırɛ ra, maam
bı, nɔ ı gʊɔɔ gɔsınnɔ zɛrɛ, gʊɔɔ gɔsınnɔ n bɔkarɛ ŋn'ı bɛɛ mire an nı ŋ
zɛm.
22 Awɔɔ har ba ʊ, awɔɔ nı hɔ bıŋ ʊ, a nı hɔ mıŋ ʊ ra? Gɛɛ a hı awɔɔ
ʊ, k'a Krista gʊɔɔ wɔɔ gore bɔ ʊ, k'a a ya a nyannı da gʊɔɔ kʊ ŋ ba hɔsı
m nɔ wɔɔ ma ra? Bɔ mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ nı, mɔɔ yı m lɛ bɔrɛ awɔɔ ʊ ra?
Fııgaa! Mɔɔ bı m lɛ bɔrɛ awɔɔ ʊ naa nɔ ʊ y.
23 Hɔ kʊ mɔɔ nyınta m a dında awɔɔ m bı, a ma mɔɔ ʊ Zuuba Yeezuu
zi: Gum nıŋŋə kʊ n'a bam k'a Zuuba nyasʊ a ka kʊ n a zɛ bı, gunuu ʊ bı
do ʊ, a mıŋŋa bur sa,
24 an barka da Woso m, an bɔkarɛ an a zınzɛ an a jinjir, an a hı a ʊ:
«Naa do naa, mɔɔ mɛ m, mɔɔ n a ka awɔɔ tɔ ma, k'a tır naa ba, a mɔɔ tɔ
da a nɔ ʊ.»
25 Hɔbırɛ bı jɛ ʊ bı, a a ba maam sɔ hɔmire bı m, an a hı a ʊ: «Hɔmire
naa do gʊaasıbabaa daa k'an ta ʊ kɛɛrɛ mɔɔ ma minto bı m. K'awɔɔ bʊr
an nı hɔmire bı mim, k'a tır a ba, a mɔɔ tɔ da a nɔ ʊ.»
26 Bala, wakatı haay, k'awɔɔ nı Zuuba tɔdaanɔʊ bur bı bıŋ ʊ, an nı
tɔdaanɔʊ hɔmire bı mim bı, Zuuba mıŋŋa zɛ awɔɔ n'a pa darɛ, k'an tolle
ba an bʊr.
27 Bı y'a ka gʊaa k'a nı Zuuba tɔdaanɔʊ hɔbırɛ bı bım, gɛɛ an n'a hɔmire
bı mim, an Zuuba bɔ ʊ bı, mim ı kan kı, bala, a n dıga Zuuba mɛ bı kan
a ma bı kı ma, hɔsı y.
28 Gʊaa biyəə a ga m, an a mıŋŋa lar an dıga a k'a jı dɔ mıŋŋa gɛ, k'an
a dɔ an bur bı bı, an hɔmire bı mi.
29 Bala, kʊ gʊaa bur bı bı, an hɔmire bı mi, b'a n a hɔɔn da mıŋŋa an a
dɔ a ʊ, Zuuba mɛ nı, a bı k'a ʊ, an a mi bı, a mıŋŋa dʊdɔ yarlɛ a ka ma
bı.
30 Naa tɔ ma m, awɔɔ barla gʊɔɔ n ta ʊ gʊta, ŋ bı laafıı y, gɔsınnɔ n a
ba yir, nɔɔn n gınga.
31 Kʊ wɔɔ y'ʊ mıŋŋɔɔ m heer daasırɛ ʊ zim, Woso bı wɔɔ dʊdɔ karɛ y.

32 Bɪ kʊ Woso wɔɔ dʊdɔ ka, a hɪ a ʊ, k'awɔɔ bɔ zaa ʊ, kʊ wɔɔ bɪ nyɪnta durnya gʊɔɔ k'a nɪ zɛm bɪ ŋ dʊdɔ yar, an ŋ da kɔrɛ ʊ rɔ wɔɔ barla dʊdɔkarɛ hinni ʊ y.

33 Ncɪnaaʊ bɪ, m danyɪnɔ, k'awɔɔ a so kʊ ma k'a Zuuba tɔdaanɔʊ hɔbɪrɛ bɪ bɪ, k'a dɔ kʊ ma.

34 Kʊ nɔ ɪ gʊaa zɛm, k'an lɛɛ ka an hɔ bɪ a har ʊ, k'a b'a so kʊ ma, a a ka a mɪŋŋɔɔ dʊdɔyarlɛ ma y.

Kʊ minno kʊ ŋ gɔɔta rɔ wɔɔ nɪ, kʊ mɔɔ bɪ bʊr, mɔɔ brɔɔ bɔm kʊ zi.

12

Sɛnt-Ɛspri ganwʊrɛrɔ mim

1 M danyɪnɔ, kʊ *Sɛnt-Ɛspri ganwʊrɛrɔ wɔɔ mim bɪncɛ nɪ, mɔɔ lɛ taa k'awɔɔ n hɔ k'an ta a nɔ ʊ bɪ dɔ mɪŋŋa.

2 Awɔɔ dɔ a ʊ, nyɪnta k'awɔɔ ʊ basɪrakɛnno biisi bɪ, wosobaawɔnnɔ daʊrɛ y'a so awɔɔ ʊ, awɔɔ n a da ma an n'a bɔrɛ ŋ ʊ y.

3 Naa minto bɪ, mɔɔ lɛ taa k'awɔɔ n a dɔ mɪŋŋa, a ʊ, kʊ Woso Ɛspri a so gʊaa ʊ, a zaa nɪ meer bam, a zaa b'a dam ma an a hɪ, a ʊ: «Lerbɔrɛ kʊsɪ ɪ kan Yeezuu kɪ y.» Bɪ gɔsɪ b'a dam ma sɔ an a hɪ, a ʊ: «Zuuba m Yeezuu m,» kʊ Sɛnt-Ɛspri bɛɛ y'a ka y.

4 Sɛnt-Ɛspri ganwʊrɛrɔ wɔɔ y'a hʊnhɔ, bɪ Ɛspri deem-deem bɪ nɪ ŋ karɛ.

5 Zibəəro y'a hʊnhɔ n ta ʊ Zuuba nɪ gʊɔɔ darɛ ŋ barɛ ʊ, bɪ Zuuba deem-deem bɪ zibəə m.

6 Zibəəro zaarɔ y'a hʊnhɔ ta ʊ, bɪ Woso deem-deem bɪ n'a kam gʊɔɔ n'a dam zibəəro wɔɔ duro barɛ ma.

7 Sɛnt-Ɛspri ɪ zi bam kan gʊaa biyəə kɪ ganwʊrɛrɔ y'a hʊnhɔ m, bɪ naa ba an nawʊm k'a a da gʊɔɔ haay han.

8 Sɛnt-Ɛspri ɪ mindɔrɛ meerbaa ganwʊrɛ kam gʊaa deem ʊ. A n hɔdɔrɛ meerbaa ganwʊrɛ ka gʊaa vanta ʊ.

9 Sɛnt-Ɛspri deem-deem bɪ do ɪ sɪrakarɛ ganwʊrɛ kam gʊaa ʊ, a ɪ waarɛ ganwʊrɛrɔ kam gʊaa vanta ʊ sɔ.

10 A ɪ hoserlo barɛ ganwʊrɛ kam gʊaa vanta ʊ, an nɪ Wosolɛsinnɪsora meerbaa ganwʊrɛ kam gʊaa vanta ʊ sɔ. A ɪ ɛsprirɔ dɔ n a bɔ kʊ zi ganwʊrɛ kam gʊaa vanta ʊ, an nɪ leminno y'a hʊnhɔ hɪrɛ kam gʊaa vanta ʊ, a ɪ leminno wɔɔ duro wusigəre ganwʊrɛ kam gʊaa vanta ʊ sɔ.

11 Bɪ, naa woo… naa, Sɛnt-Ɛspri deem-deem bɪ zibəə m, an nɪ ganwʊrɛrɔ wɔɔ jinjirm gʊaa biyəə m, a hɔɔnhɔ ma.

Kristagʊɔɔ wɔɔ y'a hʊnhɔ,

bɪ, ŋ deem

12 Wɔɔ dɔ wɔɔ ʊ gʊaa mɛ deem, an bɔkarɛ a vəŋŋəro m hɔka, bɪ, gʊaa mɛ vəŋŋəro k'a bɪ to an hɔka naa, mɛ deem m bala, Krista maam sɔ.

13 Bala, wɔɔ haay woo… naa, Zuuba batɛm ka wɔɔ ʊ Sɛnt-Ɛspri deem-deem bɪ nɔ ʊ, k'ʊ yɪ mɛ deem zannɔ, kʊ zɪɪfʊ m wɔɔ m, gɛɛ do vantɔɔ m wɔɔ m, kʊ lɔnnɔ wɔɔ m, gɛɛ soamɪŋŋaʊzannɔ m wɔɔ m, ʊ ʊ ba deem, Sɛnt-Ɛspri deem-deem bɪ n y'a ka wɔɔ ʊ, an wɔɔ han an bra wɔɔ ra.

14 Gʊaa mɛ vəŋŋə bɪ deem y, ŋ hɔka.

15 Kʊ gʊaa gam a hɪ, a ʊ: «Kʊ wɔ bɛɛ m mɔɔ m bɪ, mɔɔ ba mɛ bɪ barla y,» naa do a da ma an a ka, a bɪ nyɪntam mɛ bɪ barla dɔ ra?

16 Kʊ gʊaa tʊr a hɪ a ʊ: «Kʊ mɪnyaa bɛɛ m mɔɔ m bɪ, mɔɔ ba mɛ bɪ barla y,» naa a da ma an a ka a bɪ nyɪntam mɛ bɪ vəŋŋə dɔ ra?

17 K'a ı yırɛ ı ʊ, gʊaa mɛ bı jilli, mınyaa nı, gʊaa tʊr nyıntam lɛɛ ka ra ʊ? Kʊ gʊaa mɛ bı jilli, tʊr nı, gʊaa meeyaa nyıntam lɛɛ ka ra ʊ?
18 Bı sıra nɔ ʊ, Woso gʊaa mɛ vəŋŋəro haay cıncınta a bıncɛ ʊ, a hɔɔnhɔ ma.
19 Kʊ gʊaa mɛ vəŋŋəro wɔɔ jilli, vəŋŋə deem nı, mɛ bı nyıntam ka?
20 Ncınaaʊ bı, gʊaa mɛ vəŋŋəro wɔɔ hɔka bı mɛ deem m.
21 Gʊaa mınyaa b'a dam ma an a hı a wɔ m a ʊ: «Ibıı zibəə ba mɔɔ ma y.» Gʊaa mim b'a dam ma an a hı a gannɔ m sɔ a ʊ: «Awɔɔ zibəə ba mɔɔ ma y.»
22 A n lɛ da bı, gʊaa mɛ vəŋŋəro k'ı ʊ, ŋ nyɔɔdʊ ba ʊ fııgaa rɔ wɔɔ, brɔɔ zibəə n ta ʊ gʊta karɛ.
23 Wɔɔ mɛ vəŋŋəro kʊ wɔɔ nı dıgarɛ ŋ ma ı ʊ, ŋ bı wısı rɔ wɔɔ, brɔɔ wɔɔ nı nyasʊrɛ ŋ nı gʊta, nıŋŋoo k'ı ʊ nyannı bıncɛrɔ m nɔ wɔɔ, brɔɔ wɔɔ nı nyasʊrɛ ŋ nı paan….
24 Wɔɔ mɛ vəŋŋəro kʊ ŋ nı ta daʊrɛ m nɔ wɔɔ bır a kam nyasʊrɛ bı do ma y. Woso k'a gʊaa vəŋŋəro da bı, a zi bı ba a ʊ, kʊ vəŋŋəro kʊ ŋ ba daʊrɛ m nɔ wɔɔ n daʊrɛ yı gʊta.
25 A ba a ʊ maam, kʊ gʊngʊrɛ bı nyınta mɛ b'ʊ y, bı kʊ vəŋŋəro wɔɔ n bır nyasʊm kʊ m.
26 Kʊ mɛ vəŋŋə deem ı fır yım, vəŋŋəro mısırɔ wɔɔ haay ı fır yım kan kı. Kʊ vəŋŋə deem daʊrɛ yı, vəŋŋəro mısırɔ wɔɔ haay y'a heer nyɔɔm kan kı sɔ.
27 A n bɔkarɛ, Krista mɛ n'awɔɔ m, a mɛ bı vəŋŋə n'awɔɔ gʊaa biyəə m, gʊaa biyəə kan a bıncɛ kı.
28 Ncınaaʊ nı, Woso n gʊɔɔ bɔ ʊ an zibəə ka ŋ ʊ, kristagʊɔɔ wɔɔ barla. Lɛɛkarɛ ma bı, kristazibəəzannɔ a ŋ cınta. A hııya hɔ ma bı, wosolɛsinnısorazannɔ a ŋ cınta. A kaakʊ hɔ bı, hɔdındagʊɔɔnzannɔ a ŋ cınta. Bı jɛ ʊ, gʊɔɔ kʊ ŋ nı hoserlo barɛ ganwʊrɛ m nɔ wɔɔ m, kan yaabarɔ waarɛ ganwʊrɛrɔ zannɔ kı, kan daahanzannɔ kı, kan lɛɛzannɔ kı, kan gʊɔɔ kʊ ŋ nı leminno y'a hʊnhɔ hım zannɔ kı.
29 K'awɔɔ dıga a naa, awɔɔ n a dɔ a ʊ, ŋ woo… bɛɛ m kristazibəəzannɔ ra? Ŋ woo… bɛɛ m wosolɛsinnısorazannɔ sɔ y. Ŋ woo… bɛɛ m hɔdındagʊɔɔnzannɔ y. Ŋ woo… bɛɛ nı hoserlo barɛ y.
30 Ŋ woo… bɛɛ nı yaabarɔ waarɛ ganwʊrɛrɔ nı y. Ŋ woo… bɛɛ nı leminno y'a hʊnhɔ hırɛ y. Ŋ woo… bɛɛ nı leminno wɔɔ wusigəre y.
31 K'a ka ganwʊrɛrɔ kʊ ŋ nı mıŋŋa an lɛ da rɔ wɔɔ ma, kan a heer kı haay.
Bı, kʊ m zaa k'an mıŋŋa an cem haay bı hınka a m kɛɛrɛ.

13

Ŋʊarɛ k'a a ga m an nyınta ʊ kristagʊɔɔ barla

1 Baa kʊ mɔɔ ı leminno haay hım,
gʊɔɔ hɔ kan malɛɛkarɔ hɔ kı,
kʊ mɔɔ ba ŋʊarɛ m, hɔsı bɛɛ m mɔɔ nı y.
Bɔ mɔɔ ʊ kʊ ʊ kan lɔmbır k'a nyi nı bɔm kı,
gɛɛ bɔ mɔɔ ʊ kʊ ʊ, kan sısaka k'a nyi nı bɔm kı.
2 A a da ma mɔɔ m wosolɛsinnısora meerbaa ganwʊrɛ yı,
m bır hɔdɔrɛ m haay, m hɔ k'a a nyaakʊm da haay dɔ,
a a da ma mɔɔ m bır sırakarɛ m haay,
m m dam ma m n'a kam ciro n'a gaarɛ a bıncɛrɔ ʊ,
lɛ meerbaa tɔkkɛ ma,
kʊ mɔɔ ba ŋʊarɛ m hɔsı bɛɛ m mɔɔ nı y.

3 Kʊ mɔɔ bɪ to m m hɔnyɪ haay jir cicirzannɔ m,
m m da ma sɔ m yɛ fɪr ma, n m da sɛ rɛ,
kʊ mɔɔ ba ŋʊarɛ m, naa woo… naa, vam m.
4 Kʊ gʊaa ɪ ŋʊarɛ m, a ɪ bʊrlɛ a ma,
a ɪ hɔ mɪŋŋa bam gʊɔɔ m,
a bɪr jɪm barɛ y,
a bɪr a lɛ bɔrɛ a mɪŋŋa ʊ y,
a bɪr a mɪŋŋa busure y.
5 Kʊ gʊaa ɪ ŋʊarɛ m, a bɪr zi daŋŋada barɛ y,
a bɪr a karɛ a mɪŋŋa daahan ma y,
a nɔ bɪr maŋ ʊ zɔɔ-zɔɔ y,
a bɪr mim cɪntarɛ a heer ʊ kan gʊaa kɪ y,
6 kʊ gʊaa ɪ ŋʊarɛ m,
a bɪr a heer nyɔɔm zibʊnyaa barɛ ma y,
a heer a n'a nyɔɔm sɪra ma.
7 Kʊ gʊaa ɪ ŋʊarɛ m,
a ɪ sugur bam hɔ haay nɔ ʊ,
a ɪ sɪra kam dɔmɪm haay,
a ɪ taaheerlɛ m tee…,
a ɪ yɛm kɔrɛ do haay ma.
8 Ŋʊarɛ nyarɛ ba ʊ y.
Wosolɛsinnɪsora meerbaarɔ ganwʊrɛ nyarɛ,
leminno y'a hʊnhɔ rɔ wɔɔ hɪrɛ nyarɛ,
hɔdɔrɛ nyam sɔ.
9 Bala, wɔɔ n hɔ haay dɔ y,
wosolɛsinnɪsora zibəə kʊ wɔɔ n'a bam sɔ bɪ,
wɔɔ bɪr a barɛ an n'a gam kʊ ʊ haay y.
10 Bɪ, kʊ hɔ k'an mɪŋŋa paan… bɪ bɪ bʊr,
hɔ k'a jirə n ta ʊ bɪ nyarɛ.
11 Nyɪnta kʊ mɔɔ ʊ nyɪ bɪ, nyɪnzɛembaa meer mɔɔ n'a barɛ, m nɪ m hɔɔn
darɛ am nyɪ hɔ bɪ m, m nɪ nyɪbaa hɔɔn m.
Bɪ kʊ mɔɔ bɪ m ba gʊaa burgu bɪ, mɔɔ nyɪbaa zibəəro wɔɔ to.
12 Her-her naa, bɔ a ʊ kʊ ʊ, ɪ ʊ, dɪga wɔɔ nawʊm jɛtɪga ʊ,
hɔ kʊ wɔɔ nɪ dɪgam ma bɪ bɪr yɪm fasɪ y,
bɪ dɔmɪm ɪ zɛm wɔɔ m b'a yɪm garga ra haay.
Her-her naa, mɔɔ hɔdɔrɛ jirə ta ʊ, bɪ hinni bɪ do ʊ, mɔɔ hɔ haay dɔm,
amba Woso mɔɔ dɔ mɪŋŋa bɪ m.
13 Kɛɛrɛ naa, hɔɔ kaakʊrɔ nɔɔn duro n ta ʊ, bɪ ŋ nyarɛ ba ʊ y:
Sɪrakarɛ m, bɪ taaheerlɛ m kan ŋʊarɛ kɪ,
bɪ ŋʊarɛ ɪ lɛ da ŋ nɪ haay.

14

Sɛnt-Ɛspri ganwʊrɛrɔ wɔɔ zibəə zaa

1 K'a a ka kʊ ŋʊarɛ ma paan…, a a ka *Sɛnt-Ɛspri ganwʊrɛrɔ wɔɔ ma sɔ kan a heer kɪ haay, an lɛ da bɪ, k'a a ka wosolɛsinnɪsora meerbaa ganwʊrɛ bɪ ma.
2 Bala, gʊaa k'a nɪ lemim y'a hʊnhɔ hɪm bɪ, a hɪ bɛɛ a nawʊm kan gʊɔɔ kɪ y, meer bɪ ba a nawʊm kan Woso kɪ. Gɔsɪ bɪr hɔ k'a n'a hɪm bɪ jɪ marɛ y, hɔɔ kʊ n y'a nyaakʊm da, an nɪ ŋ hɪm Sɛnt-Ɛspri paŋŋa m.
3 Bɪ gʊaa k'a nɪ Woso lɛ sire an nɪ som la bɪ, meer bɪ ba a nawʊm kan gʊɔɔ kɪ, an nɪ ŋ paŋŋa dam la, an nɪ ŋ heer yom, an nɪ ŋ heer wʊtam.

4 Gʊaa k'a nɪ lemim y'a hʊnhɔ hɪm bɪ, a mɪŋŋa paŋŋa an n'a dam la, bɪ gʊaa k'a nɪ Woso lɛ sire an nɪ som la bɪ, sokʊmagʊɔɔ wɔɔ an nɪ ŋ paŋŋa dam la.

5 Mɔɔ lɛ taa k'awɔɔ haay n bɪr lemim y'a hʊnhɔ hɪm, bɪ mɔɔ n a ŋʊa an lɛ da bɪ, k'awɔɔ ɪ Woso lɛ sire an nɪ som la, bɪ m jɪra. Gʊaa k'a nɪ Woso lɛ sire an nɪ som la bɪ, a lɛ da gʊaa k'a nɪ lemim y'a hʊnhɔ hɪm bɪ m, k'a maam lemim bɪ wusigə a ʊ, sokʊmagʊɔɔ wɔɔ n a jɪ ma, an ŋ paŋŋa da ra.

6 M danyɪnɔ, k'a hɔɔn da a dɪga a. Kʊ mɔɔ bʊr awɔɔ zi, m nɪ leminno y'a hʊnhɔ hɪrɛ, bɪ Woso n hɔ hɪnka mɔɔ m, mɔɔ n a jɪ dɪnda awɔɔ nɪ y, bɪ mɔɔ n awɔɔ hɔdɔrɛ da ra y, bɪ mɔɔ n Woso lɛ si m so ra y, bɪ mɔɔ n hɔ dɪnda awɔɔ nɪ y, ncɪnaaʊ bɪ leminno y'a hʊnhɔ kʊ mɔɔ n'a hɪm bɪ nyɔɔdʊ y'awɔɔ ma ka?

7 A do m naa sɔ kan sarbarɛ mɔdrɔ kɪ. Kɔnnɪ gɛɛ hir, kʊ ŋ nyi bɪr bɔm mɪŋŋa, gʊaa y'a bam lɔ k'a a tʊr ka kɔnnɪ bɪ, gɛɛ hir bɪ ma?

8 Kʊ n huure hɛ kʊ gʊɔɔ n bɔ ŋnɪ ta yar ma, kʊ huure bɪ nyi bɪr bɔm zore, gʊɔɔ y'a bam lɔ ŋn'a dɔ ŋ ʊ, a bir n nawʊm yarbarɛ ma, k'a banka a ta?

9 A do m bɪ sɔ kan awɔɔ kɪ. K'awɔɔ lemim y'a hʊnhɔ hɪ, bɪ lemim bɪ do jɪ bɪr marɛ y, ŋ y'a bam lɔ k'a hɔ k'awɔɔ n'a hɪm bɪ dɔ? A bɔ kʊ ʊ, ɪ ʊ, meer awɔɔ n'a bam vam.

10 Leminno ɪ durnya naa ʊ gʊta ŋn'a hʊnhɔ, bɪ ŋ woo… naa, ŋ jɪ ta ʊ.

11 Bɪ, kʊ mɔɔ bɪr lemim kʊ gʊaa n'a hɪm kan mɔɔ kɪ bɪ marɛ, a zaa ɪ dɪgam mɔɔ ma saana kan a kɪ, mɔɔ nɪ dɪgarɛ a zaa ma saana sɔ.

12 Ncɪnaaʊ bɪ, k'awɔɔ nɪ Sɛnt-Ɛspri ganwʊrɛrɔ wɔɔ ŋʊam paan… bɪ, k'a ka ganwʊrɛrɔ kʊ ŋ n'a kam kristagʊɔɔ sokʊma bɪ n ta lɛɛ sɪrakarɛ nɔ ʊ rɔ wɔɔ ma, k'awɔɔ n ŋ yɪ gʊta.

13 Bɪ y'a ka, gʊaa k'a nɪ lemim y'a hʊnhɔ hɪm b'a ga m, an a yɛ Woso han, kʊ Sɛnt-Ɛspri n leminno wɔɔ wusigəre ganwʊrɛ ka a ʊ sɔ.

14 Kʊ mɔɔ ɪ yaa dam Woso m lemim vanta m, mɔɔ heer ɪ yaa bɪ darɛ nɔ ʊ, bɪ mɔɔ bɪr hɔ kʊ mɔɔ n'a hɪm bɪ jɪ marɛ y.

15 Ncɪnaaʊ naa, bɔ mɔɔ n n'a barɛ? Mɔɔ yaa dam lemim y'a hʊnhɔ bɪ m, bɪ mɔɔ yaa dam lemim kʊ gʊɔɔ n'a mam bɪ m sɔ. Mɔɔ laa lɔm lemim y'a hʊnhɔ bɪ m, bɪ mɔɔ laa lɔm lemim kʊ gʊɔɔ n'a mam bɪ m sɔ.

16 Bala, k'ɪbɪɪ ɪ yaa dam Woso m barka lemim y'a hʊnhɔ nɪ, gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ nyɪntam sokʊmagʊɔɔ wɔɔ barla, bɪ ŋ n hɔsɪ dɔ naa nɔ ʊ rɔ wɔɔ y'a bam lɔ k'a hɪ a ʊ «Amina» ɪ barka yaa bɪ darɛ ma? Bala, ŋ bɪr hɔ k'ɪbɪɪ n'a hɪm bɪ jɪ marɛ y.

17 A a da ma, ɪbɪɪ barka yaa bɪ darɛ bɪ m bɪr mɪŋŋa gʊta, b'a bɪr a dam gʊɔɔ vantɔɔ wɔɔ han sɪrakarɛ nɔ ʊ y, kʊ ŋ bɪr hɔ k'ɪbɪɪ n'a hɪm bɪ mam bɪ tɔ ma.

18 Mɔɔ ɪ Woso barka dam, kʊ mɔɔ n nɪ leminno y'a hʊnhɔ hɪm gʊta, an cem awɔɔ haay han bɪ minto.

19 Bɪ, kʊ mɔɔ ta m nɪ kristagʊɔɔ sokʊma barla, kʊ mɔɔ meerbaanyɪ ba soor gʊɔɔ n a ma an a da ŋ han, a jɪra kʊ mɔɔ n meer ba yɔɔgʊ lemim vanta m.

20 M danyɪnɔ, a bɪ tɪr a hɔɔn da am nyɪnzɛɛnnyɪnɔ hɔ bɪ nɪ y, k'a tɪr a hɔɔn da am gʊɔɔ burgurɔ hɔ bɪ m. Bɪ kʊ mimbʊnyaa bɪncɛ nɪ, k'a yɪ am nyɪnzɛɛnnyɪnɔ hɔ bɪ m.

21 N y'a gʊrsɪra ba Wosoci bɪ nɔ ʊ, n ʊ:
Do k'a nɪ lemim vanta hɪm mɔɔ n'a sarɛ,
m meer ba kan Israyɛl do bɪ kɪ, saanɔɔ mɔɔ nɪ ŋ sarɛ,
m meer ba kan ŋ kɪ, baa kan naa kɪ haay ŋ b'a tʊr kam mɔɔ ma y.

22 Naa minto bɪ, leminno y'a hʊnhɔ hɪrɛ bɪ, makra a n'a hɪnkam basɪrakɛnno wɔɔ m, a bɪr hɔsɪ hɪnkam sɪrakɛnno wɔɔ nɪ y, bɪ, wosolɛsinnɪsora meerbaa ganwʊrɛ bɪ, makra a n'a hɪnkam sɪrakɛnno wɔɔ m, b'a bɪr hɔsɪ hɪnkam basɪrakɛnno wɔɔ nɪ y.

23 K'awɔɔ a so kʊ ma haay, a a da kʊ ʊ haay an nɪ lemim y'a hʊnhɔ hɪrɛ, kʊ gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ hɔsɪ dɔ a nɔ ʊ rɔ wɔɔ gɛɛ basɪrakɛnno bɪ gasʊ awɔɔ zi, ŋ b'a hɪrɛ ŋ ʊ, hɔɔzannɔ n'awɔɔ m na?

24 Bɪ k'awɔɔ haay ɪ Woso lɛ sire an nɪ som la, kʊ basɪrakɛr, gɛɛ gʊaa k'a n hɔsɪ dɔ naa nɔ ʊ bɪ, gasʊ awɔɔ zi, a y'a dɔrɛ a heer ʊ a ʊ, a y'a bʊnyaa bam, hɔ k'a n'a mam bɪ y'a karɛ an a dɔ a ʊ, a kʊrɔ ma, gʊaa haay n'a dʊdɔ yarm.

25 Hɔ k'a n'a heer ʊ haay bɔm garga ra, bɪ n a ka an kukurə zɛ Woso taa, an Woso da ʊ, an kasɛtɪ ka, a ʊ, Woso y'awɔɔ bire ʊ, denter.

Hɔ haay a ga m an ba an a ga kʊ ʊ kristagʊɔɔ sokʊma nɔ ʊ

26 Bɔ y'a ga barɛ m kɛɛrɛ? K'awɔɔ tɪr a so kʊ ma, kʊ gʊaa ʊ k'a laa lɔ, gʊaa vanta k'a hɔ dɪnda, Woso n hɔ hɪnka gʊaa vanta m k'a n'a hɪ, kʊ gʊaa vanta ɪ lemim y'a hʊnhɔ hɪrɛ m sɔ, deem nɪ lemim bɪ wusigəre nɪ, naa woo… naa, a a ga m an ba sokʊmagʊɔɔ wɔɔ haay sɪrakarɛ talɛɛ tɔ ma.

27 K'awɔɔ tɪr meer ba lemim y'a hʊnhɔ nɪ, kʊ gʊaa hɪɪya gɛɛ kaakʊ bala n meer bɪ ba lemim y'a hʊnhɔ bɪ m, deem-deem, kʊ gʊaa deem n a si an bɪr a wusigəre.

28 Kʊ gʊaa ba ʊ an nɪ lemim y'a hʊnhɔ bɪ wusigəm sokʊma bɪ nɔ ʊ, kʊ lemim y'a hʊnhɔ hɪrɛ zannɔ wɔɔ n ze pi, ŋnɪ bɪr a hɪrɛ a heer ʊ, ŋnɪ bɪr meer bam kan Woso kɪ.

29 Kʊ wosolɛsinnɪsora meerbaa ganwʊrɛ bɪ nɪ, kʊ gʊaa hɪɪya gɛɛ kaakʊ m Woso lɛ bɪ si, ŋnɪ so ra. Kʊ gʊɔɔ kʊ ŋ gɔɔta rɔ wɔɔ n a tʊr ka ŋ meerbaarɔ wɔɔ ma mɪŋŋa, ŋnɪ dɪga a Woso meerbaarɔ m denter gɛ.

30 Kʊ Woso hɔ hɪnka gʊaa vanta m gʊɔɔ wɔɔ barla k'a n'a hɪ, kʊ gʊaa k'a lɛɛ ka an nɪ meer bam bɪ n ze pi, kʊ bɪ n a hɔ bɪ hɪ.

31 Awɔɔ a da ma a Woso lɛ si a so ra haay, bɪ k'a bɪr a bam deem-deem, kʊ gʊaa haay m daahan yɪ a nɔ ʊ, ŋnɪ paŋŋa yɪ ŋnɪ ta lɛɛ.

32 Wosolɛsinnɪsorazannɔ wɔɔ a da ma, ŋn'a da a mɪŋŋɔɔ ma,

33 amba kristagʊɔɔ sokʊmarɔ haay n'a bam bɪ m. Bala, Woso lɛ baa warkʊma ma y, hɔ haay n ba laafɪɪ an a ga kʊ ʊ bɪ an n'a ŋʊam.

34 K'awɔɔ tɪr a so kʊ ma, kʊ lannɔ wɔɔ n ze pi, ŋ ba lɛ m k'a meer ba sokʊma nɔ ʊ y, ŋnɪ nyɪnta sɪɪ… ŋnɪ bɪr a tʊr kam amba Moyiisi lɛrɔ a hɪ bɪ m.

35 Kʊ ŋ lɛ taa k'a laaka da hɔ niŋŋə ma k'a jɪ dɔ, kʊ ŋ n'a to ŋn'aa laaka da a zino han har ʊ. A bɪ zore kʊ lʊ m meer ba sokʊma nɔ ʊ y.*

36 A hɪ awɔɔ ʊ Woso lemim bɪ, a to a ʊ, awɔɔ zi ra? Gɛɛ, a gɪnga awɔɔ ʊ, awɔɔ n ta m a minto ra?

37 Kʊ gʊaa y'a gɪngarɛ a ʊ, wosolɛsinnɪsorazaa n a mɪ, gɛɛ a ɪ mɪsɪrbaa bam Sɛnt-Ɛspri paŋŋa nɔ ʊ, k'a n'a dɔ a ʊ, hɔ kʊ mɔɔ gʊrsɪra ba awɔɔ ma naa, Zuuba mɪŋŋa lɛ m.

38 Kʊ gʊaa a ʊ, a bɪ yɛm hɔ kʊ mɔɔ hɪ naa ma, k'a dɔ a ʊ, Woso n a zaa dɔ Sɛnt-Ɛspri paŋŋa mɪsɪrbaa barɛ zaa y.

39 Ncɪnaaʊ bɪ, m danyɪnɔ, k'a ka wosolɛsinnɪsora meerbaa ganwʊrɛ bɪ ma kan a heer kɪ haay, b'a b'a ta gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ lemim y'a hʊnhɔ hɪm nɔ wɔɔ m toore y.

40 Bɪ k'a ka ma, kʊ hɔ haay woo… n ba an a ga kʊ ʊ, warkʊma bɪ yɪ ʊ y.

---

* **14:35 14.34-35** Ciro gusinno niŋŋoo nɔ ʊ, bɪncɛrɔ nɔɔn duro ɪ sapitɪr 14 bɪ nyarɛ ma.

15

Krista mɪmbɔʊrɛ mim

1 M danyɪnɔ, lemim nyɪnta kʊ mɔɔ pa da awɔɔ m, awɔɔ n a si, a gɔɔta a sɪra ka ʊ kɔɔkɔɔ bɪ, mɔɔ n'a tɔ darɛ a nɔ ʊ.
2 Lemim nyɪnta bɪ do n'awɔɔ bʊmbɔm, k'awɔɔ nyasʊm amba mɔɔ pa da awɔɔ m bɪ m. Bɪ k'awɔɔ n nyasʊm mɪŋŋa, sɪra k'awɔɔ ka bɪ bɔm vam.
3 Lɛɛ mɔɔ ka m hɔ kʊ n y'a dɪnda mɔɔ m bɪ dɪnda awɔɔ m. A ɪ yɪrɛ ɪ ʊ, Krista ga wɔɔ mimbʊnyaarɔ tɔ ma, amba n y'a da Wosoci ʊ bɪ m.
4 N y'a bir, an a mɪm bɔ ʊ a dɔmɪm kaakʊ hinni ʊ, amba Wosoci a hɪ bɪ m.
5 A a hɪnka Sefas m, bɪ jɛ ʊ an a hɪnka bueerehɪɪyɔɔ k'a ŋ bɔ ʊ rɔ wɔɔ m.
6 Dɔmɪm vanta ʊ, an a hɪnka wɔɔ danyɪnɔ kristagʊɔɔ bam zɔrsoor m lɛ deem, gʊɔɔ wɔɔ duro gɔsɪnnɔ gɪnga, gʊta gɔɔta ŋnɪ mɪsɪr.
7 Naa jɛ ʊ, a a hɪnka Zakkɪ m, an b'a hɪnka kristazibəəzannɔ wɔɔ m haay.
8 Nawɔnnɔ woo… jɛ ʊ, an b'a a hɪnka mɔɔ m sɔ, mɔɔ kʊ mɔɔ bɔ kʊ ʊ kan nyɪ k'a yɪ b'a dɔmɪm n a ku bɪ kɪ bɪ.
9 Bala, mɔɔ m kristazibəəzannɔ wɔɔ haay poore, mɔɔ n m ga m, kʊ n nɪ m bir kristazibəəzaa y, bala, mɔɔ fɪr ka Woso gʊɔɔ sokʊma ma.
10 Bɪ, m ba kʊ mɔɔ ʊ gʊaa niŋŋə her naa, Woso barka bɪ tɔ ma m, b'a barka bɪ n bɔ vam mɔɔ gʊr zi y. Bɪ mɔɔ zi ba, m lɛ da ŋ haay ra, bɪ mɔɔ mɪŋŋa bɛɛ y, Woso barka k'a nɪ kan mɔɔ kɪ bɪ m.
11 Bɪ, kʊ mɔɔ nɪ lemim nyɪnta bɪ pa darɛ, gɛɛ zibəəzannɔ vantɔɔ wɔɔ nɪ, bɪ bɛɛ pakra ba y. Lemim deem wɔɔ n'a pa dam, bɪ lemim bɪ do awɔɔ sɪra ka ʊ bɪ.

Gəəno mɪmbɔʊrɛ mim

12 Wɔɔ y'a pa dam ʊ ʊ, Krista a mɪm bɔ ʊ gəəno bire ʊ, b'a a ba lɔ awɔɔ gʊɔɔ gɔsɪnnɔ n'a hɪrɛ ŋ ʊ, gəəno b'a mɪm bɔŋ ʊ?
13 Kʊ gəəno mɪmbɔʊrɛ ba ʊ, k'a maam, Krista n a mɪm bɔ ʊ wa.
14 Bɪ k'a ɪ yɪrɛ ɪ ʊ, Krista n a mɪm bɔ ʊ, wɔɔ pa bɪ darɛ jɪ ba ʊ wa. B'awɔɔ sɪra bɪ karɛ vam sɔ wa.
15 Bɪ, kʊ ncɪnaaʊ m, ŋʊaar kasɛtɪ zannɔ m wɔɔ m Woso mim bɪ nɔ ʊ. Bala, wɔɔ hɪ ʊ ʊ, Woso Krista mɪm bɔ ʊ gəəno bire ʊ, bɪ kʊ gʊɔɔ bɪr a mɪm bɔŋ ʊ, k'a maam Woso n Krista mɪm bɔ ʊ y.
16 Kʊ gəəno bɪr a mɪm bɔŋ ʊ, k'a maam Krista n a mɪm bɔ ʊ y.
17 Bɪ kʊ Krista n a mɪm bɔ ʊ, sɪra awɔɔ ka nɪbɪr, awɔɔ gɔɔta an n'a mimbʊnyaarɔ nɔ ʊ tee….
18 Naa k'a hɪ sɔ a ʊ, gʊɔɔ kʊ ŋ sɪra ka Krista ʊ, ŋnɪ bɔkarɛ ŋnɪ gɪnga rɔ wɔɔ ɪ nyaanlɛ nɔ ʊ.
19 K'a ɪ yɪrɛ ɪ ʊ, her mɪsɪrbaa naa daahan tɔ ma m bala wɔɔ n sɪra ka Krista ʊ, yaanda barɛ paan… zannɔ m wɔɔ m, an cem gʊɔɔ haay han.
20 B'a bɪ ncɪnaaʊ y, Krista a mɪm bɔ ʊ gəəno bire ʊ paan…. Lɛɛ a ka an a mɪm bɔ ʊ, kʊ gʊɔɔ kʊ ŋ gɪnga rɔ wɔɔ n b'a mɪm bɔ ʊ sɔ.
21 Bala, gʊaa deem y'a ka zɛ n bʊr durnya ʊ, gʊaa deem tɔ ma m sɔ, gəəno n'a mɪm bɔŋ ʊ.
22 Adam minto y'a ka gʊɔɔ n ta ʊ, bɪ y'a ka gʊɔɔ nɪ gɪngam sɔ. Bɪ gʊɔɔ kʊ ŋ y'a zɛ kʊ ra kan Krista kɪ rɔ wɔɔ haay y'a mɪm bɔŋ ʊ, Krista tɔ ma sɔ.

23 Bɪ, mɪmbɔʊrɛ bɪ bɪncɛ ʊ, yɪ a nawʊrɛ ncɪnaaʊ: Krista m lɛɛkarɛzaa, a lɛɛ ka an a mɪm bɔ ʊ gəəno bire ʊ. K'a b'a bɔ an bʊr kɛɛrɛ, gʊɔɔ k'a so ŋ ʊ rɔ wɔɔ y'a mɪm bɔŋ ʊ.

24 Naa jɛ ʊ, Yeezuu Krista zinəro wɔɔ kan a cinno kɪ paŋŋa zaar bam, a paŋŋazannɔ kʊ ŋ nɪ durnya ʊ haay paŋŋa zaar bam. K'a ŋ paŋŋa zaar ba, bɪ jɛ ʊ, durnya nyarɛ, an bɔkarɛ an cirbəə kʊ Woso a ka ʊ bɪ da Zɪ Woso wɔ ʊ.

25 Bala, a a ga m, k'an a so cirbəə ʊ, kʊ Woso n tolle ba, an a ka an bʊr a jɪnnɔ ra, an tʊntɔ ŋ la.

26 Jɪm k'a nɪ gɔɔtam jɛ ʊ, n n'a zaar bam bɪ n zɛ m.

27 Bala, n y'a da Wosoci ʊ, n ʊ: «Woso a ka hɔ woo… n'a gannɔ taa.»
Bɪ Wosoci bɪ k'a hɪ a ʊ, hɔ haay woo… y'a taa bɪ, a ba Woso mɪŋŋa burə ʊ wa, bala, Woso mɪŋŋa y'a ka an nɪ hɔ haay woo… burə ʊ.

28 Bɪ, kʊ Woso b'a ka Krista nɪ hɔ haay burə ʊ, Krista mɪŋŋa k'a m Woso Nyɪ bɪ y'a mɪŋŋa zerm Woso taa, bala a y'a ka an nɪ hɔ haay burə ʊ. Yɪ a nawʊrɛ ncɪnaaʊ, Woso mɪŋŋa m bɪ nyɪntam hɔ haay soʊrezaa, gʊɔɔ haay burə ʊ.

29 Kʊ gəəno mɪmbɔʊrɛ ba ʊ, bɔ gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ batɛm sim gəəno tɔ ma rɔ wɔɔ n'a barɛ? Kʊ gəəno mɪmbɔʊrɛ ba ʊ denter, bɔ tɔ ma m ŋnɪ batɛm sire ŋ minto?

30 Bɪ bɔ m sɔ wɔɔ mɪŋŋɔɔ, wɔɔ nɪ yɛm wɔɔ zibəə bɪ nɪ wɔɔ dam mim kʊsɪ lɛ ʊ?

31 Mɔɔ mɪŋŋa, dɔmɪm biyəə mɔɔ ɪ zɛ lɛ ʊ. M danyɪnɔ, naa hɪ mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ m, kʊ mɔɔ heer nɪ nyɔɔrɛ awɔɔ minto Zuuba Krista nɔ ʊ bɪ tɔ ma.

32 Gʊɔɔ fɪr ka mɔɔ ma Efɛɛzɪ ʊ naa ʊ, ɪ ʊ poohɔɔ nɪ ŋ mɪ, mɔɔ m zoo ba kan ŋ kɪ kɔɔkɔɔ. Kʊ naa ba mɔɔ ʊ durnya naa do hɔ yɪrɛ tɔ ma, a nyɔɔdʊ m bɔ nɪ? Kʊ gəəno mɪmbɔʊrɛ ba ʊ, k'a maam k'a ba amba bɔɔr naa do a hɪ bɪ m: «Ʊ ʊ da hɔbɪrɛ bɪrɛ lɛ ʊ bala, k'ʊ bɪr bɛɛ mim bala, bala, booti m, ʊ gɪngam.»

33 A bɪ bra bɪmba a mɪŋŋɔɔ nɪ y. Bala, n ʊ: «Kʊ gʊaa ɪ kan zukuuro bʊnyaarɔ kɪ, a ba a nawʊm gʊaa bʊnyaa sɔ.»

34 K'a a bɔ hɔɔn daŋŋada k'awɔɔ n ta m b'ʊ, k'a mimbʊnyaabarɛ to fasɪ. Awɔɔ gʊɔɔ gɔsɪnnɔ n Woso dɔ cɪna y, awɔɔ nyannɪ n bɪ.

Gəəno wɔɔ y'a mɪm bɔŋ ʊ

mɛ vanta m

35 A a da ma gʊaa n laaka da a ʊ, gəəno y'a bam lɔ ŋn'a mɪm bɔ ʊ? Kʊ ŋ y'a mɪm bɔ ʊ, ŋ mɛ bɪ yɪm lʊnlɔ?

36 Hɔɔnwarzaa ra, hɔ k'ɪbɪɪ n'a duum bɪ, k'an ga a bɔm na?

37 Bɪ hɔ k'ɪbɪɪ n'a duum bɪ, kʊ yɪryaa m gɛɛ hɔ vanta m, hɔ bɪ yaa ɪbɪɪ n'a duum, a gɔ bɛɛ ɪbɪɪ n'a sɔɔn wa.

38 Ba ɪbɪɪ duu bɪ, bɪ Woso a ka an bɔ, a do n a hɔ kan hɔyaa do vantɔɔ kɪ, amba Woso mɪŋŋa lɛ n taa bɪ m, hɔyaa do biyəə y'a hɔ.

39 Hɔɔ mɪsɪɪrɔ haay kʊ ŋ nɪ ta ʊ rɔ nɔɔm, biyəə mɛ y'a hɔ. Gʊɔɔ mɛrɔ y'a hʊnhɔ, poo kan harhɔɔ kɪ, bɛnnɔ kɪ, zɔnɔ kɪ mɛrɔ y'a hʊnhɔ sɔ.

40 Hɔɔ kʊ ŋ nɪ brama rɔ wɔɔ kan hɔɔ kʊ ŋ nɪ tara burə ʊ rɔ wɔɔ kɪ y'a hʊnhɔ, ŋ gʊɛrɛ y'a hʊnhɔ sɔ.

41 Wosogure lɛɛgure y'a hɔ, mom hɔ y'a hɔ, monyaarɔ lɛɛgure y'a hʊnhɔ sɔ, monyaarɔ mɪŋŋɔɔ lɛɛgure lɛ dɪnda kʊ m.

42 Yɪ a nawʊrɛ ncɪnaaʊ sɔ gəəno mɪmbɔʊrɛ ma. Kʊ n ta k'a yaa gər bir, a do m ba n tɪr hɔyaa duu bɪ m. Gər bɪ hɔ vɔnrɛzaa m, bɪ k'a b'a mɪm bɔ ʊ, a bɪ vɔnm dɔ y.

43 Gər ɪ yɪrɛ ɪ ʊ, hɔ nyɔɔdʊwarzaa m, paŋŋawarzaa m sɔ n n'a birm maam, an bɔkarɛ an n'a mɪm bɔŋ ʊ an nɪ lɛbɔʊrɛ m kan paŋŋa kɪ m gʊta.
44 Gər birle ɪ yɪrɛ ɪ ʊ, tara burə hɔ n n'a birm bala, an bɔkarɛ k'a b'a mɪm bɔ ʊ, a mɛ b'a ba arzana mɛ. K'ʊ n nɪ tara burə ʊ naa ʊ naa, kʊ mɛ ta ʊ, arzana ʊ, mɛ nyɪntaŋ ʊ sɔ.
45 Naa tɔ ma m, n y'a gʊrsɪra ba Wosoci b'ʊ, n ʊ: «Gʊaa lɛɛkarɛzaa Adam a ba gʊaa mɪsɪr. Bɪ Krista bɔ kʊ ʊ ɪ ʊ, Adam hɪyaazaa m, bɪ bʊr a ʊ, jɛ ʊ, b'a m Ɛspri k'a nɪ mɪsɪrbaa karɛ.»
46 Bɪ lɛɛkarɛ mɛ k'an ta ʊ bɪ, mɛ kʊ Woso Ɛspri a ka bɪ bɛɛ m bɪ, durnya hɔ m bɪ. Woso Ɛspri n'a kam bɪ, zɛ bɪ n nawʊm jɛ ʊ.
47 Gʊaa lɛɛkarɛzaa bɪ, durnya gʊaa m bɪ, a bɔ n y'a ʊ taa ʊ. Gʊaa hɪɪyazaa bɪ, a to b'ʊ arzana ʊ.
48 Gʊaa kʊ durnya gʊaa m bɪ, durnya gʊɔɔ wɔɔ bɔ bɪ rɛ, gʊaa kʊ arzana gʊaa m bɪ, arzana gʊɔɔ wɔɔ bɔ bɪ rɛ sɔ.
49 Dɪɪtaa naa, wɔɔ bɔ durnya gʊaa bɪ rɛ, Bɪ, dɔmɪm ɪ zɛm, wɔɔ n bɪ zɛm bɪ bɔ arzana gʊaa bɪ rɛ sɔ.
50 M danyɪnɔ, mɔɔ ʊ kʊ m a hɪ m ʊ, gʊaa b'a dam ma an gasʊ Woso cirbəə b'ʊ, a mɛsim nɪ y. Hɔ k'a nɪ vɔnm bɪ b'a dam ma an hɔ k'a bɪr vɔnm bɪ yɪ y.
51 K'a dɪga a, kʊ m hɔ kʊ gɔsɪ n a dɔ hɪ a m. Ʊ woo… naa, ʊ bɪ gɪngam haay y, bɪ ʊ da ʊ nawʊm kʊ ʊ haay ʊ ʊ lʊr.
52 Ba naa do n nawʊm, huure jɛzaa bɪ hɛrɛ ma, ʊ lʊr ʊ n nawʊm lɛɛm-lɛɛm, am mɪm nɪfɪ zɛrɛ m. Bala, kʊ n bɪ huure bɪ hɛ, gʊɔɔ kʊ ŋ gɪnga rɔ wɔɔ y'a mɪm bɔŋ ʊ mɛ k'a bɪ vɔnm dɔ m, wɔɔ n'ʊ lʊr.
53 Bala, wɔɔ k'ʊ nɪ gɪngam, ʊ nɪ vɔnm naa, pakra m kʊ wɔɔ n mɛ k'a bɪ gam fɪɪga y, b'a bɪ vɔnm sɔ sa.
54 Kʊ wɔɔ mɛrɔ b'a lʊr ncɪnaaʊ, hɔ kʊ n y'a gʊrsɪra ba Wosoci b'ʊ bɪ kʊ yɪm, n ʊ:
Zɛ ba ʊ dɔ y, n bʊr zɛ ra.
55 Zɛ ra, ɪ dama bii?
I paŋŋa bii?
56 Zɛ paŋŋa bɪ m mimbʊnyaa m, mimbʊnyaa paŋŋa bɪ m Moyiisi lɛrɔ m.
57 Ʊ yaa da Woso m barka, an n'a kam wɔɔ nɪ bʊrm hɔ haay ra, wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista tɔ ma.
58 Ncɪnaaʊ bɪ, m danyɪnɔ ŋʊarɛrɔ, k'a jɪm kɔɔkɔɔ, a b'a ka hɔsɪ n a da a ma y, k'a bɪr tam lɛɛ tee… Zuuba zibəə nɔ ʊ, bala, awɔɔ dɔ a ʊ, kɔ k'awɔɔ nawʊm Zuuba zuure nɔ ʊ bɪ, a bɪ zɛm bɪ bɔ vam nɪ y.

16

Busoo zɪnzɛkʊra n a ka Zerizalɛm kristagʊɔɔ ʊ

1 Kʊ busoo zɪnzɛkʊra n a ka kristagʊɔɔ ʊ bɪ bɪncɛ nɪ, k'a hɔ kʊ mɔɔ hɪ Galasii kʊrɔ wɔɔ kristagʊɔɔ sokʊmarɔ wɔɔ m bɪ ba sɔ.
2 Hɔ k'awɔɔ n'a bam bɪ ba n nɪ: Hatʊ hinni biyəə ʊ, k'awɔɔ gʊaa biyəə n dɪga busoo k'an ta m ma an a bɔ ʊ an a cɪnta a hɔ, k'an bɪr yɪrɛ ɪ ʊ, kʊ mɔɔ bɪ lee ku, k'awɔɔ b'a ya a ka ma k'a busoo zɪnzɛ kʊ ra y.
3 Kʊ mɔɔ bɪ lee ku, mɔɔ ci bam m a ka gʊɔɔ k'awɔɔ nɪ ŋ bɔŋ ʊ kʊ ŋ nɪ ta a ganwʊrɛrɔ wɔɔ m ŋn'aa ŋ ka Zerizalɛm kristagʊɔɔ wɔɔ ʊ rɔ wɔɔ ʊ, kʊ ŋ nɪ ta m kan busoo bɪ kɪ.
4 K'a bʊr an nɪ yɪrɛ ɪ ʊ, a a ga m kʊ mɔɔ mɪŋŋa n ta, ŋ tam kan mɔɔ kɪ.

Pol ɪ zaakʊrɛrɔ gɪngam

5 Ta mɔɔ nawʊm Masedʊan kʊ ʊ, m a dɔ m lee ku awɔɔ zi, bra mɔɔ
nawʊm b'ʊ, m bʊr awɔɔ zi.
6 A a da ma, mɔɔ n nyɪnta awɔɔ zi b'ʊ poore, gɛɛ m nyɪnta b'ʊ nyɛɛm
dɔmɪm ʊ, k'awɔɔ n a da mɔɔ han, m zaa bɪ sarɛ ma, baa kʊ ta mɔɔ nawʊm
ka.
7 Naa do ma naa, mɔɔ lɛ baa kʊ m dɪga awɔɔ ma cenle ma y, mɔɔ lɛ taa
kʊ m bɪ gɔɔta kan a kɪ poore, kʊ Zuuba yɛ.
8 Bɪ, mɔɔ gɔɔtam Efɛɛzɪ kʊ ʊ naa ʊ, an ta an pantɪkɔtɪ cibsa dɔmɪm ku.
9 Bala, Woso a ka mɔɔ nɪ m dam ma m zi ba naa ʊ gʊta, bɪ jɪnnɔ wɔɔ
gʊta sɔ.
10 Kʊ Timote bɪ lee ku awɔɔ zi b'ʊ, k'a nyasʊ m mɪŋŋa, k'a heer n nyɔɔ,
bala, Zuuba zi an n'a bam sɔ am mɔɔ hɔ bɪ m.
11 Gɔsɪ b'a gore bɔ ʊ y. K'a a da han k'an a bɔ an bʊr mɔɔ zi laafɪɪ, bala,
mɔɔ y'a mɪm dam, kan danyɪnɔ wɔɔ kɪ.
12 Kʊ wɔɔ danyɪ Apolɔs nɪ, mɔɔ hɪ m gallɛm hɔka k'an bʊr awɔɔ zi kan
ʊ danyɪnɔ wɔɔ kɪ, b'a lɛ baa fɪɪgaa k'a ta awɔɔ zi b'ʊ dɪɪtaa y, k'a bɪ toore
yɪ, a zɛm.

Meerbaa nyambʊrlɛ kan leersore kɪ

13 K'a dundo a zi, a jɪm kɔɔkɔɔ sɪrakarɛ nɔ ʊ, a bɪr heer koodə m, a bɪr
paŋŋa m.
14 K'a hɔ haay woo… ba ŋʊarɛ nɔ ʊ.
15 M danyɪnɔ, awɔɔ dɔ a ʊ, Stefanas kan a hargʊɔɔ kɪ ɪ lɛɛ ka ŋn'a ba
sɪrakənno Akayii kʊrɔ wɔɔ ʊ. Ŋ y'a tʊntɔ ʊ paan… ŋn'a da kristagʊɔɔ wɔɔ
han Woso zibəə bɪ nɔ ʊ. Mɔɔ ʊ kʊ m a hɪ a m,
16 k'a yɛ gʊɔɔ ncɪnaaʊ rɔ wɔɔ ma, kan gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ zi bam, ŋn'ɪ kɔrɛ
yɪm kan ŋ kɪ rɔ wɔɔ ma sɔ.
17 Mɔɔ heer ɪ nyɔɔm gʊta, Stefanas k'a nɪ naa ʊ, kan Fɔrtɪnatus kɪ,
Akayikus kɪ bɪ tɔ ma, kʊ ŋ nɪ naa ʊ bɪ, bɔ a ʊ kʊ ʊ ɪ ʊ, awɔɔ nɪ kan
mɔɔ kɪ.
18 Bala, ŋ minto bɪ, mɔɔ heer koodə yɪ, ŋ y'awɔɔ heer ba kookoo sɔ.
Gʊɔɔ ncɪnaaʊ rɔ wɔɔ a ga daʊrɛ m paan….
19 Azii kʊrɔ wɔɔ kristagʊɔɔ sokʊmarɔ wɔɔ ɪ yaa darɛ awɔɔ m. Akilas
kan Priska kɪ ɪ yaa darɛ awɔɔ m danyɪbaa Zuuba nɔ ʊ minto. Kristagʊɔɔ
kʊ ŋ n'a som kʊ ma ŋ har ʊ rɔ wɔɔ ɪ yaa darɛ awɔɔ m sɔ.
20 Wɔɔ danyɪnɔ wɔɔ haay ɪ yaa darɛ awɔɔ m. K'a yaa da kʊ m mɪŋŋa-
mɪŋŋa kan daʊrɛ kɪ.
21 Mɔɔ mɪŋŋa Pol nɪ leersore naa do gʊrsɪra bam.
22 Kʊ gʊaa n Zuuba ŋʊa y, Woso lerbɔrɛ bʊnyaa ɪ kan a zaa kɪ.
«Maranata» a jɪ k'a hɪ a ʊ, Zuuba n bʊr.
23 A yɛ mɔɔ nawʊm kʊ Zuuba n'awɔɔ barka da ʊ.
24 Mɔɔ y'awɔɔ woo… ŋʊam Yeezuu Krista nɔ ʊ.

Ci hııya hɔ kʊ Pol a ba KORƐNTI ZANNƆ ma

Ci hııya hɔ kʊ Pol a ba Korɛntı zannɔ ma bı

gasʊʊrɛ

Pol ci hııya hɔ naa do nɔ ʊ bı, wɔɔ y'a yım, bakʊmarɛ ı nyınta ʊ Pol kan Korɛntı zannɔ wɔɔ kı bire ʊ.

Korɛntı kristagʊɔɔ gɔsınnɔ ı nyınta ŋn'a tɔ zarlɛ ŋ ʊ kristazibəəzaa bɛɛ y. A m naa Pol n ci bı ba k'a bɔ ŋ lɛɛ, k'a ka ma kʊ zɛkʊra n nyınta ʊ sɔ.

Ci bı nɔ ʊ, a y'a zibəə kan a fıryırɛ kı mim dındam. A y'a hınkarɛ a ʊ, kristazibəəzaa n a mı paan… denter. A a ya, an kʊ ma kan Korɛntı zannɔ wɔɔ kı. A n ŋ dʊndɔ kʊ ŋ n'a tɔ ʊ, kan busoo zınzɛkʊra bı kı, k'a a da m Zidee kristagʊɔɔ han.

Pol ı yaa dam Korɛntı gʊɔɔ m

1 Mɔɔ mıŋŋa Pol, Woso hɔɔnhɔ ma m, mɔɔ nı m ba Krista Yeezuu zibəəzaa, mɔɔ kan wɔɔ danyı Timote kı m nı ci bı bam, a ba wɔɔ nawʊm Woso gʊɔɔ sokʊma k'a nı Korɛntı ʊ bı ma. A ba wɔɔ nawʊm wosogʊɔɔ kʊ ŋ nı Akayii kʊrɔ vantɔɔ ʊ rɔ wɔɔ ma haay sɔ.

2 A yɛ wɔɔ nawʊm wɔɔ Zı Woso, kan Zuuba Yeezuu Krista kı han, kʊ ŋ nı barka kan laafıı kı ka a ʊ.

Woso nı wɔɔ heer wʊtam

ʊ fıryırɛ nɔ ʊ

3 Ʊ ʊ lɛ bɔ Woso ʊ, wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista Zı bı, wɔɔ Zı m, an n'a mıŋŋa bam gʊɔɔ m tee…, an nı ŋ heer wʊtam mim haay nɔ ʊ.

4 A ı wɔɔ heer wʊtam wɔɔ fıryırɛrɔ haay nɔ ʊ, kʊ wɔɔ n'ʊ da ma, ʊ gʊɔɔ kʊ ŋ nı fır do haay yım nɔ wɔɔ heer wʊta sɔ, heerwʊtarɛ kʊ wɔɔ yı a mıŋŋa zi bı m.

5 Denter m, kʊ wɔɔ nı fır yım gʊta amba Krista fır yı bı m bı, maam sɔ bı, Woso ı wɔɔ heer wʊtam gʊta Krista tɔ ma.

6 Kʊ wɔɔ ı fır yım, fır bı yı wɔɔ nawʊm k'awɔɔ n heerwʊtarɛ yı, a bʊmbɔrɛ yı. Kʊ wɔɔ ı heerwʊtarɛ yırɛ, a yı wɔɔ nawʊm k'awɔɔ n a da ma a jım kɔɔkɔɔ fıryırɛrɔ kʊ wɔɔ nı ŋ yım nɔ wɔɔ lɔɔrɔ nɔ ʊ.

7 Naa tɔ ma m wɔɔ heer n kookoo awɔɔ mim bıncɛ ʊ, bala, wɔɔ dɔ wɔɔ ʊ k'awɔɔ nı fıryırɛrɔ kʊ wɔɔ nı ŋ yım nɔ wɔɔ yım bı, awɔɔ ı heerwʊtarɛ kʊ wɔɔ n ta m bı m sɔ.

8 Wɔɔ lɛ taa k'awɔɔ n'a dɔ a ʊ, wɔɔ fır yı gʊta Azii kʊrɔ wɔɔ ʊ, wɔɔ fır yı maam-maam an cem wɔɔ paŋŋa han. Wɔɔ n a gınga, ʊ ʊ, ʊ lam fır naa do nɔ ʊ y.

9 Iın… yı a ʊ ncınaaʊ karɛ, a gınga wɔɔ ʊ, ʊ ʊ, wɔɔ dʊdɔ n y'a yar k'a wɔɔ meeyaa bɔ ʊ. Yı a ʊ ncınaaʊ, wɔɔ n ʊ da ma dɔ, ʊ yo ʊ mıŋŋɔɔ ma y, wɔɔ n yo Woso ma, bala, an nı gəəno mım bɔŋ ʊ.

10 A wɔɔ yɔ karɛ fıryırɛrɔ maam-maam kʊ ŋ y'a yo k'a wɔɔ meeyaa bɔ ʊ rɔ wɔɔ wɔ ʊ. Wɔɔ dɔ, ʊ ʊ, a ba n nı wɔɔ yɔm tee… ŋ wɔ ʊ.

11 Awɔɔ y'a dam wɔɔ han sɔ, yaa k'awɔɔ n n'a dam wɔɔ tɔ ma bı minto. Yı an nawʊrɛ ncınaaʊ, wɔɔ n daahan yı Woso zi gʊta, gʊɔɔ cir kʊ ŋ yaa da wɔɔ tɔ ma bı minto. Naa n'a kam sɔ gʊɔɔ gʊta n yaa da m barka.

Pol gɩngarɔ

12 Hɔ k'a nɩ wɔɔ heer bam nyɩnta kan ʊ mɩŋŋɔɔ kɩ bɩ, wɔɔ noom k'an
fu an nɩ wɔɔ kasɛtɩ kam mɩŋŋa bɩ m. Bala, wɔɔ ʊ mɩsɩrbaa ba kan gʊaa
haay kɩ, an lɛ da bɩ, kan awɔɔ kɩ sɩra nɔ ʊ, kan ʊ heer kɩ haay. Woso y'a da
wɔɔ han, a barka bɩ tɔ ma m wɔɔ n wɔ ʊ, ʊ naa ba, wɔɔ mɩŋŋɔɔ mindɔrɛ
bɛɛ y.
13 Hɔ kʊ wɔɔ n'a gʊrsɩra barɛ awɔɔ ma biyəə bɩ, a ba wɔɔ nawʊm k'awɔɔ
n wɔ ʊ, a karɩnda ba, a jɩ dɔ mɩŋŋa. Bɩ, mɔɔ y'a gɩngam, m ʊ, awɔɔ hɔ kʊ
wɔɔ ʊ k'ʊ a hɩ naa jɩ mam mɩŋŋa fasɩ.
14 Dɩɩtaa naa, awɔɔ y'a jɩ mam poore a ʊ, wɔɔ nɩ yɩm awɔɔ heernyɔɔ,
b'awɔɔ yɩm wɔɔ heernyɔɔ sɔ wɔɔ Zuuba Yeezuu wusigəre hinni ʊ.
15 Mɔɔ naa nyasʊ m heer ʊ kɔɔkɔɔ hɔɔ, m a cɩnta kʊ m lɛɛ ka m bɔ awɔɔ
zi b'ʊ, m awɔɔ heernyɔɔ da ra gallɛm hɩɩya.
16 Kʊ m m to awɔɔ zi b'ʊ m ta Masedʊan ʊ, kʊ m bɩ m to Masedʊan ʊ,
m bʊr awɔɔ zi b'ʊ k'awɔɔ n b'a da m han kʊ m ta Zidee ʊ.
17 A hɩ awɔɔ ʊ gɩnga naa do kʊ mɔɔ wʊ bɩ, dɔ mɔɔ ka ra? Gɛɛ a hɩ awɔɔ
ʊ, m gɩngarɔ wɔɔ wʊ mɔɔ nawʊm amba durnya gʊɔɔ hɔ bɩ m na? M n'a
hɩm m ʊ, ɩɩn… mɔɔ naa bam, m m ya m jɩm b'ʊ, m ʊ, ayy… mɔɔ bɩ naa
barɛ y.
18 Sɩrazaa m Woso m, a m mɔɔ kasɛtɩzaa, meer kʊ mɔɔ ba kan awɔɔ kɩ
bɩ, a n nyɩnta hɔɔn hɩɩya-hɩɩya nɔ ʊ y.
19 Bala, Yeezuu Krista kʊ Woso Nyɩ m bɩ lemim kʊ wɔɔ pa da awɔɔ m
bɩ, mɔɔ kan Silas kɩ, Timote kɩ bɩ, lemim bɩ do n nyɩnta «ɩɩn… kan Ayy…
kɩ» nɔ ʊ y. Nyɩnta a ʊ, sɩra nɔ ʊ.
20 Bala, Yeezuu mɩŋŋa tɔ ma m, Woso n nɩ hɔ k'a ler bɔ haay barɛ. Bɩ
y'a ka wɔɔ nɩ «Amina» dam Yeezuu tɔ ma, ʊ n'ʊ lɛ bɔm Woso ʊ.
21 Woso nɩ wɔɔ paŋŋa dam la, awɔɔ kan wɔɔ kɩ Krista zuure nɔ ʊ. A ɩ
wɔɔ bɔ ʊ, ʊ hɔ,
22 an a wɔjɩ da wɔɔ ʊ a Sɛnt-Ɛspri m, k'a hɩnka a ʊ, a zɛm bɩ hɔ k'a ler
bɔ wɔɔ m haay ka wɔɔ ʊ.
23 Woso mɔɔ n'a barɛ m kasɛtɩzaa, kʊ mɔɔ ga a jɩra mɔɔ m ŋʊaarbarɛ
m. Kʊ mɔɔ n a ŋʊa kʊ m awɔɔ heer kɔ bɩ y'a ka, mɔɔ n m ya m bʊr awɔɔ
zi Korɛntɩ ʊ y.
24 Wɔɔ bɩr ʊ kam ma kʊ minno nɩŋŋoo dɩnda awɔɔ m k'awɔɔ n sɩra ka
ŋ ʊ paŋŋa nɩ y. Awɔɔ ɩ jɩnɩm kɔɔkɔɔ sɩra ka Krista ʊ nɔ ʊ kara. Bɩ, ʊ da
wɔɔ nawʊrɛ awɔɔ han k'awɔɔ n heernyɔɔ yɩ.

2

1 Hɔ kʊ mɔɔ cɩnta m heer ʊ bɩ ba n nɩ: Mɔɔ bɩ n bɔrɛ m bʊr awɔɔ zi b'ʊ
heerzar nɔ ʊ y.
2 Kʊ mɔɔ awɔɔ heer zaar ba, nka nɩ heernyɔɔ kam mɔɔ ʊ, k'awɔɔ kʊ
mɔɔ awɔɔ heer zaar ba rɔ wɔɔ bɛɛ nɩ?
3 Naa tɔ ma m mɔɔ n lɛɛ ka m ci ba awɔɔ ma ncɩnaaʊ, kʊ mɔɔ n a ŋʊa
kʊ m bʊr awɔɔ zi k'awɔɔ n mɔɔ da heerzar ma, an bɔkarɛ awɔɔ y'a ga m
a mɔɔ heer nyɔɔ bɩ tɔ ma m. Bɩ, mɔɔ dɔ paan… m ʊ, awɔɔ haay, kʊ mɔɔ
ɩ heernyɔɔ m, awɔɔ heernyɔɔ m sɔ.
4 Ci bɩ do kʊ mɔɔ ba awɔɔ ma naa, a n yɩ mɔɔ ma naanaa y, a ba mɔɔ
ʊ kan heerzar kɩ, m nyi ka. Mɔɔ n a ŋʊa kʊ m awɔɔ heer zar y, ci bɩ ba
mɔɔ ʊ k'awɔɔ n a dɔ a ʊ, mɔɔ y'awɔɔ ŋʊam gʊta.

Pol y'a yɛm kʊ ŋ nɩ sugur ka kʊrɔmazaa b'ʊ

5 K'awɔɔ gʊaa nyɩnta an bʊr heerzar nɩ, mɔɔ bɛɛ a m heer zar y, awɔɔ
haay a a heer zar, gɛɛ awɔɔ gʊɔɔ gɔsɩnnɔ m.

6 A da k'awɔɔ ʊ kʊ ʊ a hʊnhʊr bı, a a zaa bɔ.
7 Naa tɔ ma bı, k'a sugur ka ʊ, a heer wʊta, k'a heer b'a zar an bɔɔlam ba y.
8 Bı y'a ka mɔɔ n'a yɛrɛ awɔɔ han k'a a ŋʊarɛ hınka m.
9 Bala, ci bı kʊ mɔɔ ba awɔɔ ma bı, m ka mɔɔ ʊ ma kʊ m dıga a k'awɔɔ ı mim sim fası-fası gɛ.
10 K'awɔɔ sugur ka gʊaa ʊ, mɔɔ ı sugur karɛ a zaa ʊ sɔ. Bı kʊ mɔɔ sugur ka gʊaa ʊ, k'a ı yırɛ ı ʊ a ga a ʊ m kʊ m sugur ka ʊ, a ba mɔɔ nawʊm awɔɔ tɔ ma, Krista mım m.
11 A ba wɔɔ nawʊrɛ ncınaaʊ, k'ʊ bı zaa ka Sʊtaana ʊ, k'an wɔɔ ku y. Bala, gıngarɔ k'an ta m nɔ wɔɔ, wɔɔ ŋ dɔ mıŋŋa.

Pol hɔɔn ı kɔm Trowas kʊ ʊ

12 Mɔɔ m hʊr m ta Trowas ʊ, kʊ m aa Krista lemim nyınta pa da, kʊ mɔɔ yaa lee ku bı, mɔɔ yaa dıga a Zuuba zaa banka gʊta, kʊ m lemim bı pa da.
13 Bı, heerkɔrɛ gʊta mɔɔ nyınta a nɔ ʊ, kʊ mɔɔ n wɔɔ danyı Tiitı yı bı tɔ ma. A m naa, mɔɔ n zaa yɛ Trowas gʊɔɔ wɔɔ han m m len so ŋ nı, m m hʊr, m ta Masedʊan ʊ.

Wɔɔ ı bʊrm hɔ woo… ra

Krista tɔ ma

14 Krista a da a jınnɔ haay ma, an nı ŋ gıngaatarɛ an nı yirbə sire ŋ nı. Woso tɔ n lɛbɔʊrɛ yı, k'a nı wɔɔ gaam Krista da ma naa do nɔ ʊ dɔmım haay, an n'a kam gʊɔɔ nı Krista dɔm lɛɛ haay ʊ bı minto.
15 Bala, wɔɔ bɔ kʊ ʊ kan tidəər ji nyınta kı, Krista n'a kam Woso ʊ, gʊɔɔ kʊ ŋ nı bʊmbɔrɛ zaa ra rɔ wɔɔ, kan gʊɔɔ kʊ ŋ n'ı nyaanım nɔ wɔɔ k'ı dıgam wɔɔ ma tidəər.
16 Kʊ gʊɔɔ kʊ ŋ n'ı nyaanım nɔ wɔɔ nı, kan brɔɔ kı zɛ wɔɔ nı zɛm nı, ŋn'ı gıngarɛ, gʊɔɔ kʊ ŋ nı bʊmbɔrɛ zaa ra rɔ wɔɔ, kan brɔɔ kı, mısırbaa wɔɔ nı zɛm nı, ŋn'ı mısırbaa yım sɔ. Bı, kʊ Woso bɛɛ m, nka ı wɔ ʊ, an nı zi naa do barɛ?
17 Wɔɔ n bɔ kʊ ʊ kan gʊɔɔ kʊ ŋ Woso lemim bı sa, ŋn'ı ter bam nı rɔ wɔɔ kı y. Bı kʊ Woso mıŋŋa ı wɔɔ nyɔɔ bı, a lemim bı pa wɔɔ n'a dam kan sıra kı, a mım m, kʊ Krista zibəənyınɔ m wɔɔ m bı tɔ ma.

3

Gʊaasıbabaa daa bı lemim padənno mim

1 Awɔɔ y'a hırɛ a ʊ, a hı wɔɔ ʊ k'ʊ ʊ ya, ʊ ʊ lɛ bɔ, ʊ mıŋŋɔɔ ʊ ra? Wɔɔ bır ʊ kam ci ma kʊ a hınka gʊɔɔ m k'awɔɔ n a dɔ a ʊ kristazibəəzannɔ paan…rɔ m wɔɔ nı y. Wɔɔ bır a yɛrɛ awɔɔ han sɔ k'a ci ba a ka wɔɔ ʊ k'ʊ a hınka gʊɔɔ m, amba gʊɔɔ vantɔɔ n'a bam bı nı y.
2 Wɔɔ ci bı n'awɔɔ m, awɔɔ m wɔɔ ci, n n a gʊrsıra ba wɔɔ heerlɔ ʊ. Gʊaa haay n a dɔ an n'a karında bam.
3 Gʊaa woo… a dɔ a ʊ Krista ci k'a ba bı n'awɔɔ m, an a da wɔɔ wɔ ʊ k'ʊ a ka. Ci bı ba bɛɛ n y'a ʊ, gʊrsıra ba hɔ nı y, a ba n y'a ʊ Woso k'an mısır bı Ɛspri m, n n a ba jaa wargarɔ ma sɔ y, a ba n y'a ʊ gʊɔɔ heerlɔ ma.
4 Wɔɔ heer k'an kookoo bı y'a ka wɔɔ nı naa hım, Krista barka tɔ ma, Woso taa.
5 Wɔɔ b'ʊ dam ma, ʊ a hı, ʊ ʊ, wɔɔ wɔŋ ʊ, ʊ zi naa do ba ʊ zim nı y. Woso n'a kam wɔɔ nı wɔrɛ a barɛ ʊ.

6 A y'a ka wɔɔ n'ʊ da ma, ʊ ʊ ba Gʊaasɪbabaa daa bɪ zibəənyɪnɔ. Gʊaasɪbabaa naa do n a to lɛrɔ ci b'ʊ y, a to a ʊ, Sɛnt-Ɛspri zi. Bala, lɛrɔ ci b'ɪ zɛ a nawʊm zɛ m, Sɛnt-Ɛspri bɪ, mɪsɪrbaa bɪ n'a kam.

7 Lɛrɔ wɔɔ gʊrsɪra n y'a ba deem-deem jaa wargarɔ ma, a gʊrsɪra bɪ barɛ dɔmɪm ʊ bɪ, Woso lɛbɔʊrɛ a hɪnka, Moyiisi meer nɪ yɔm kan paŋŋa kɪ. A yɔrɛ bɪ k'an maam-maam b'a ka Israyɛl gʊɔɔ wɔɔ bɪr a dam ma n n'a mɪm nyam Moyiisi rɛ y. A n bɔkarɛ pakra m, kʊ lɛbɔʊrɛ bɪ do n nya. K'a ɪ yɪrɛ ɪ ʊ, lɛrɔ wɔɔ zibəə bɪ, zɛ a nɪ zɛm nɪ, an bɔkarɛ a ɪ lɛbɔʊrɛ m ncɪnaaʊ,

8 k'a maam, zibəə kʊ Sɛnt-Ɛspri n'a bam b'ɪ lɛbɔʊrɛ m gʊta an cem haay.

9 Kʊ zibəə k'a nɪ gʊɔɔ dʊdɔ yarm bɪ nyɪnta lɛbɔʊrɛ m, k'a maam, zibəə k'a nɪ gʊɔɔ bam tɪrga Woso mɪm ʊ b'ɪ lɛbɔʊrɛ m an lɛ da.

10 Wɔɔ ʊ da ma ʊ a hɪ, ʊ ʊ, lɛbɔʊrɛ k'a nyɪnta ʊ biisi bɪ b'a dam ma an a makra ba kan lɛbɔʊrɛ k'an ta ʊ her bɪ kɪ y, her hɔ bɪ lɛ da soyy….

11 Bala, k'a ɪ yɪrɛ ɪ ʊ, hɔ k'a nɪ cenim bɪ lɛbɔʊrɛ yɪ, k'a maam hɔ k'a nɪ gɔɔtam tee… bɪ lɛbɔʊrɛ yɪrɛ an lɛ da.

12 Kʊ wɔɔ nɪ taaheerlɛ naa do m bɪ y'a ka, wɔɔ heer n kookoo.

13 Wɔɔ n bɔ kʊ ʊ kan Moyiisi kɪ y, bɪ nyɪnta an nɪ pɛɛra karɛ a meer ma, kʊ Israyɛl gʊɔɔ wɔɔ bɪ dɪga Woso lɛbɔʊrɛ k'a n'a meer ma an nɪ nyam bɪ ma y.

14 Israyɛl gʊɔɔ kʊ ŋ nyɪnta ʊ biisi rɔ wɔɔ n wɔ ʊ ŋnɪ hɔsɪ jɪ ma y. Israyɛl gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ ta ʊ her sɔ nɔɔm maam sɔ, kʊ ŋ yɪ gʊaasɪbabaa gusire ciro wɔɔ karɪnda barɛ, ŋ bɪr ŋ jɪ marɛ y. Ɩ ʊ pɛɛra n y'a ka a meer ma, am Moyiisi hɔ bɪ m, pɛɛra bɪ n gaa ŋ meer la y. Bala, sɪra ka Krista ʊ bala n'a kam pɛɛra bɪ do n gaa gʊaa meer la, a zaa n hɔ k'an ta ʊ jɪ ma.

15 Denter m, baa kan her kɪ, kʊ ŋ yɪ Moyiisi ciro wɔɔ karɪnda barɛ, ŋ bɪr a jɪ marɛ y, ɪ ʊ pɛɛra nɪ karɛ ŋ hɔɔn ra.

16 Ba gʊaa a bɔ a ta a m, an sɪra ka Zuuba ʊ bɪ, dɔmɪm bɪ do ʊ pɛɛra bɪ tɪr gaa a zaa meer la.

17 Bɪ, Zuuba kʊ n y'a hɪ ma bɪ, Sɛnt-Ɛspri m, bɪ lɛɛ kʊ Zuuba Ɛspri n ta ʊ bɪ, soamɪŋŋaʊ ɪ lɛɛ bɪ do ʊ.

18 Bɪ, wɔɔ haay k'ʊ sɪra ka rɔ wɔɔ, pɛɛra n a ka wɔɔ meer la y, bɪ, Zuuba lɛbɔʊrɛ nɪ yɪm wɔɔ ma, a lɛbɔʊrɛ bɪ nɪ wɔɔ lʊrm kʊ bɔ kʊ ʊ kan kɪ. Ncɪnaaʊ m wɔɔ lɛbɔʊrɛ bɪ n'a dam la tee… zi kʊ Zuuba n'a bam bɪ n naa. A m Sɛnt-Ɛspri.

4

Zi kʊ Woso n'a bam wɔɔ gʊr zi

1 Woso a ba wɔɔ m mɪŋŋa, a zibəə naa do da wɔɔ wɔ ʊ, bɪ y'a ka wɔɔ bɪr ʊ heer zaar barɛ y.

2 Wɔɔ bɪr yɛm kutim-kutim kan nyannɪ zibəəro wɔɔ kɪ ma y. Wɔɔ bɪr bra bɪmbam gʊɔɔ nɪ y, bɪ wɔɔ bɪr ŋʊaar warm Woso lemim bɪ ma sɔ y. Bɪ, sɪra wɔɔ n'a hɪm garga ra Woso mɪm m, kʊ gʊaa haay n a dɔ a heer ʊ a ʊ, sɪrazannɔ m wɔɔ m.

3 K'a ɪ yɪrɛ ɪ ʊ, lemim nyɪnta kʊ wɔɔ n'a pa dam bɪ jɪ a nyaakʊm da kan gʊɔɔ nɪŋŋoo kɪ, k'a maam, gʊɔɔ wɔɔ duro, gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ nyaanɪm nɔ wɔɔ m.

4 Durnya naa do woso kʊ Sʊtaana m bɪ yɪ ŋ hɔɔn ta, kʊ ŋ bɪ lemim nyɪnta bɪ jɪ ma, ŋ nɪ sɪra ka ʊ y. Ɲ hɔɔn a ta kʊ ŋ bɪ wɔ ʊ sɔ, ŋ nɪ Krista lɛbɔʊrɛ k'a nɪ yɔm lemim nyɪnta bɪ nɔ ʊ bɪ yɪ y.

5 K'a dɔ a ʊ, wɔɔ bɪr ʊ mɪŋŋɔɔ mim pa darɛ y, bɪ Zuuba Yeezuu Krista wɔɔ n'a pa darɛ. Bɪ kʊ wɔɔ nɪ, wɔɔ y'a hɪrɛ ʊ mɪŋŋɔɔ ma awɔɔ zibəənyɪnɔ Yeezuu tɔ ma.
6 Bala, Woso k'a hɪ a ʊ, kʊ lɛɛgure n nyɪnta monsigə nɔ ʊ bɪ, Woso bɪ do y'a ka a mɪŋŋa lɛɛgure n gu wɔɔ heerlɔ ʊ, k'a ka kʊ wɔɔ n lɛbɔʊrɛ k'an ta m, an nɪ yɔm Krista meer ma bɪ yɪ. Bɪ, kʊ Woso lʊnlɔ Krista maam sɔ.
7 Bɪ, wɔɔ, a hɔ gʊta naa do ka wɔɔ ʊ, k'ʊ a hɪnka gʊɔɔ m, an bɔkarɛ, wɔɔ bɔ kʊ ʊ kan gedre tɔkkɛ kɪ, ʊ nɪ hɔ gʊta naa do m ʊ gʊr zi. Ncɪnaaʊ m kʊ gʊaa woo… n a dɔ a ʊ, paŋŋa gʊta naa do n a to wɔɔ zi y, a to a ʊ Woso zi.
8 Wɔɔ ɪ fɪr do haay yɪm, bɪ bɪ n a da wɔɔ ma y, wɔɔ hɔɔn ɪ kɔm minno gʊtɔɔ ma, bɪ wɔɔ hɔɔn n a zar y.
9 Gʊɔɔ ɪ fɪr kam wɔɔ ma gʊta, bɪ Woso n a bɔ wɔɔ ʊ y. Ŋ yɪ wɔɔ nam tara ma, bɪ ŋ bɪr wɔŋ ʊ ŋnɪ wɔɔ zaar barɛ y.
10 Dɔmɪm haay, wɔɔ ɪ zɛ m ʊ mɪm la, ɪ ʊ ga wɔɔ nawʊrɛ am Yeezuu hɔ bɪ m, ncɪnaaʊ m, kʊ Yeezuu mɪsɪrbaa bɪ n a hɪnka wɔɔ gʊr zi.
11 Wɔɔ gɔɔta ʊ m mɪsɪr, bɪ dɔmɪm haay n y'a kam ma k'a wɔɔ meeyaa bɔ ʊ Yeezuu tɔ ma, bɪ wɔɔ dɔ ʊ ʊ, wɔɔ zɛm bɪ gɪnga. Bɪ kan naa kɪ haay, Krista mɪsɪrbaa y'a hɪnkam wɔɔ gʊr zi.
12 Ncɪnaaʊ nɪ, wɔɔ nɪ zɛ lɛ ʊ dɔmɪm haay, bɪ n a ka awɔɔ nɪ mɪsɪrbaa bam.
13 N y'a gʊrsɪra ba Wosoci b'ʊ, n ʊ: «Sɪra mɔɔ ka, bɪ y'a ka mɔɔ n meer ba.» Sɪrakarɛ deem-deem naa do wɔɔ n ta m sɔ, bɪ y'a ka wɔɔ nɪ meer bam.
14 Wɔɔ dɔ denter m, ʊ ʊ, Woso Zuuba Yeezuu mɪm bɔ ʊ gəəno bire ʊ, a wɔɔ mɪm bɔŋ ʊ sɔ kan kɪ. A n a ka wɔɔ kan awɔɔ kɪ, ʊ nyɪnta kan kɪ lɛɛ deem ʊ.
15 Hɔɔ nɔɔn duro haay ba wɔɔ nawʊm awɔɔ daahan tɔ ma, kʊ gʊɔɔ cir n Woso barka bɪ nyɔɔdʊ yɪ sɔ, maam bɪ, gʊɔɔ cir gʊta Woso barka darɛ, ŋn'a lɛ bɔ ʊ.

Ʊ dɪga booti hinni hɔɔ wɔɔ ma

16 Naa tɔ ma m, wɔɔ bɪr ʊ heer zaar barɛ y. Bala, wɔɔ dɔ ʊ ʊ, kʊ wɔɔ mɛ bɪ paŋŋa y'a bɔŋ ʊ poore-poore k'a bɪ nya, wɔɔ nyi bɪ paŋŋa y'a dam la dɔmɪm haay.
17 Bala, fɪryɪrɛrɔ kʊ wɔɔ nɪ ŋ yɪm dɪɪtaa naa, ŋ zɛm bɪ nya, wɔɔ n lɛbɔʊrɛ gʊta yɪ, ŋ tɔ ma. Lɛbɔʊrɛ bɪ do gʊta maam-maam, a nyarɛ ba ʊ sɔ y. Kʊ wɔɔ dɪga lɛbɔʊrɛ bɪ do ma, wɔɔ dɔ ʊ ʊ hɔsɪ bɛɛ m fɪryɪrɛrɔ nɔɔn duro nɪ y.
18 Hɔ kʊ gʊaa n'a yɪrɛ a mɪm m bɪ bɛɛ wɔɔ n'ʊ kam ma y, hɔ kʊ gʊaa bɪr a yɪrɛ a mɪm m bɪ wɔɔ n'ʊ kam ma. Bala, hɔ k'a nɪ yɪm mɪm m bɪ, cenlezaa m, bɪ hɔ k'a bɪr yɪm mɪm m bɪ, a nyarɛ ba ʊ y.

5

1 Wɔɔ mɛ naa do bɔ kʊ ʊ kan pɛɛracɛ kɪ. Wɔɔ dɔ ʊ ʊ, k'a b'a zaar ba, Woso mɛ vanta kam wɔɔ ʊ arzana ʊ. Mɛ bɪ do garɛ ba ʊ y, gʊaa wɔzibəə bɛɛ m bɪ y.
2 Bɪ dɪɪtaa naa, wɔɔ ɪ pɛn wʊm, ɪ ʊ, mɔr wɔɔ busu, bala, a ŋʊa wɔɔ nawʊm paan… k'an bɪr yɪrɛ ɪ ʊ, wɔɔ y'ʊ mɛ daa b'ʊ, mɛ kʊ Woso n b'a kam wɔɔ ʊ arzana ʊ bɪ.
3 Bala, kʊ wɔɔ mɛ bɪ do sa, wɔɔ bɪ nyɪntam dɪgɪ fɪɪga y.
4 Kʊ wɔɔ gɔɔta ʊ n'ʊ mɛ naa do ʊ naa, wɔɔ ɪ pɛn wʊm, ɪ ʊ mɔr wɔɔ busu, bɪ, a ŋʊa bɛɛ wɔɔ nawʊm k'ʊ mɛ naa do to wa, wɔɔ lɛ n taa k'ʊ mɛ

daa bı ka a gusire naa ra, kʊ mɛ k'a garɛ ba ʊ bı n nyaam mɛ k'a nı gam bı m.

5 Woso mıŋŋa ı wɔɔ banka k'a bı naa woo… ka wɔɔ ʊ. A Sɛnt-Ɛspri ka wɔɔ ʊ, k'a hınka a ʊ, a zɛm bı hɔ k'a ler bɔ wɔɔ m naa ba.

6 Ncınaaʊ nı, wɔɔ heer n kookoo dɔmım haay, bı wɔɔ dɔ ʊ ʊ, kʊ wɔɔ gɔɔta, ʊ n'ʊ mɛ naa do ʊ, wɔɔ n'ʊ mɛ daa bı yı cına bı, wɔɔ ba Zuuba har ʊ b'ʊ cına sɔ y.

7 Bala, ʊ mısırbaa bı ba wɔɔ nawʊm sırakarɛ nɔ ʊ, hɔ kʊ mınyaa n a yım bı bɛɛ wɔɔ nı yom ma y.

8 Sıra m, wɔɔ heer kookoo, kʊ wɔɔ ʊ bɔ ʊ mɛ naa do ʊ, ʊ ta ʊ nı kan Zuuba kı, a jıra wɔɔ m.

9 Naa tɔ ma bı, kʊ wɔɔ y'ʊ mɛ naa do ʊ, gɛɛ kʊ wɔɔ ʊ bɔ ʊ, a bı mim y, ʊ ka wɔɔ nawʊm ma k'ʊ mısırbaa barɛ n a nɔ yı.

10 Bala, pakra m kʊ wɔɔ haay n bı jım Krista dʊdɔkarɛ duu bı taa, kʊ gʊaa biyəə n zi k'a nyınta an a ba a mısırbaa nɔ ʊ tara burə ʊ naa ʊ bı nyɔɔdʊ yı, k'a mıŋŋa ı ba ı nyɔɔdʊ yı, k'a bʊnyaa nı a maam sɔ.

Krista nı wɔɔ zɛm kʊ ra

kan Woso kı

11 Naa tɔ ma m, kʊ wɔɔ Zuuba nyi ba m dɔ bı, wɔɔ n'ʊ kam ma kʊ gʊɔɔ n sıra ka wɔɔ meerbaa ʊ, bı Woso wɔɔ dɔ mıŋŋa, mɔɔ y'a gıngam sɔ m ʊ, awɔɔ mɔɔ dɔ sɔ mıŋŋa a heerlɔ ʊ

12 A b'a hı a ʊ, a ŋʊa wɔɔ nawʊm k'ʊ ʊ lɛ bɔ ʊ mıŋŋa ʊ ko y. Ʊ ka wɔɔ nawʊm ma, k'awɔɔ n a heer nyɔɔ wɔɔ tɔ ma, k'a a da ma a mim yı a nyı bɔ gʊɔɔ kʊ ŋ n'a lɛ bɔrɛ a mıŋŋɔɔ ʊ gʊɔɔ mım m bala rɔ wɔɔ nʊ, hɔ zore ba ŋ heer ʊ y, ŋ leer ba b'ʊ y.

13 Kʊ hɔɔzannɔ m wɔɔ nı, Woso tɔ ma m, bı kʊ hɔɔntaʊrɛzannɔ m wɔɔ nı, awɔɔ daahan tɔ ma m.

14 Krista ŋʊarɛ y'a so wɔɔ ʊ. Kʊ wɔɔ ʊ hɔɔn da, ʊ ʊ, gʊaa deem kʊ Krista m ga gʊaa haay bıncɛ ʊ, bı wɔɔ dɔ, ʊ ʊ, k'a maam, gʊɔɔ wɔɔ woo… gınga sɔ.

15 Bı ga a ʊ denter gʊaa haay bıncɛ ʊ, kʊ gʊɔɔ k'a ŋ bıncɛ sa rɔ wɔɔ b'a mısırbaa ba a mıŋŋɔɔ tɔ ma dɔ y, kʊ ŋ n'a mısırbaa bı ba a tɔ ma, a ı ga an a mım bɔ ʊ ŋ bıncɛ ʊ.

16 Ncınaaʊ bı, wɔɔ bır dıgam gɔsı ma gʊɔɔ dıgarɛ m bala y, biisi bı, wɔɔ dıga Krista ma ncınaaʊ, bı kɛɛrɛ naa, wɔɔ bır dıgam ma maam y.

17 Bı, kʊ gʊaa a ba kristagʊaa, a ba a zaa mısırbaa bı n nawʊm mısırbaa daa. A mısırbaa k'a n'a bam biisi bı cem, hɔ woo… a ba daa.

18 Naa haay naa, a to a ʊ Woso zi, a ı wɔɔ zɛ kʊ ra kan a kı Krista tɔ ma, an a ya, an gʊɔɔ zɛkʊra zibəə bı da wɔɔ wɔ ʊ.

19 Hɔ k'an ta ʊ bı, Woso mıŋŋa ı nyınta an zu kʊ ʊ kan Krista kı an nı gʊɔɔ haay zɛm kʊ ra kan a mıŋŋa kı. A bır ŋ mimbʊnyaarɔ karɛ ŋ la y, a y'a ya an gʊɔɔ zɛkʊra lemim bı da wɔɔ wɔ ʊ kʊ wɔɔ n a pa da.

20 Ncınaaʊ bı, Krista ı wɔɔ bɔ ʊ, kʊ wɔɔ n meer ba a bıncɛ ʊ, Woso mıŋŋa ı zu kʊ ʊ kan wɔɔ meerbaa kı, an nı gʊɔɔ birm kʊ ŋ nı b'a zɛ kʊ ra kan a kı. Ʊ wɔ wɔɔ n'a zınzɛrɛ awɔɔ m Krista tɔ ma, k'a to kʊ Woso n awɔɔ zɛ kʊ ra kan a mıŋŋa kı.

21 Krista mıŋŋa n mimbʊnyaa ba fııga y, Woso n a ka an a ba ı ʊ mimbʊnyaa n a mıŋŋa m wɔɔ tɔ ma, a ba a ʊ ncınaaʊ, kʊ wɔɔ n yı tırga Woso mım ʊ, Krista tɔ ma.

6

1 Kʊ zi wɔɔ n'a bam kan Woso kɪ bɪ, wɔɔ y'a yɛrɛ awɔɔ han, ʊ ʊ, a b'a
to Woso barka k'a yɪ bɪ n ta vam y.
2 Bala, Woso a hɪ, a ʊ:
Dɔmɪm kʊ mɔɔ nɪ barka kam bɪ, mɔɔ ɪbɪɪ yaadarɛ si,
hinni k'ɪbɪɪ nɪ bʊmbɔrɛ ŋʊaŋ ʊ bɪ, mɔɔ bʊr m bɪ m da ɪ han.
Dɔmɪm kʊ Woso n'a barka kam bɪ n naa. Dɔmɪm k'a n'a bʊmbɔrɛ kam
bɪ n naa sɔ.

Pol zibəə

3 Wɔɔ lɛ baa k'ʊ hɔsɪ ba k'an yɪ gʊaa ma bʊnyaa y, bala, wɔɔ lɛ baa kʊ
gɔsɪ n wɔɔ zibəə bɪ sʊnsɔ wʊ y.
4 A n ta ʊ bɪ, hɔ haay kʊ wɔɔ n'a bam bɪ, a ba wɔɔ nawʊm ʊ n'a hɪnkam
ʊ ʊ, Woso zibəənyɪnɔ m wɔɔ m. Bɪ tɔ ma bɪ,
wɔɔ ɪ jɪnɪm kɔɔkɔɔ fɪr do y'a hʊnhɔ nɔ ʊ,
mim kʊsɪrɔ kʊ ŋ n'ɪ wɔɔ yɪm nɔ ʊ, cicir nɔ ʊ, dabɔʊ nɔ ʊ.
5 Gʊɔɔ wɔɔ zɛ madɪr m gʊta,
ŋnɪ wɔɔ du,
ŋn'a zɛ kʊ ra ŋnɪ zee da wɔɔ ma,
wɔɔ nyɪnta kɔrɛrɔ nɔ ʊ,
hinceem bɪr bam wɔɔ nɪ y,
hɔbɪrɛ bɪr bɪm wɔɔ nɪ y.
6 Wɔɔ ɪ heer fu zi bam,
Woso hɔdɔrɛ zi wɔɔ n'a bam,
ʊ nɪ bʊraama zi bam.
Ʊ nɪ mɪŋŋabaa bam,
ʊ nɪ tam Sɛnt-Ɛspri paŋŋa m,
ʊ nɪ ŋʊarɛ zi bam noom fu m.
7 Ʊ nɪ sɪra lemim hɪm,
ʊ nɪ tam Woso paŋŋa nɔ ʊ,
ʊ nɪ tɪrgabaa yar mɔrlɔ sam ʊ nɪ yar barɛ ŋ nɪ,
k'ʊ jɪm kɔɔkɔɔ.
8 Gʊɔɔ gɔsɪnnɔ ɪ wɔɔ daŋ ʊ,
niŋŋoo nɪ wɔɔ bɔŋ ʊ,
nɔɔrɔ y'a lɛ bɔm wɔɔ ʊ,
nɔɔm nɪ wɔɔ sʊnsɔ wʊm.
N yɪ dɪgam wɔɔ ma ŋʊaarbənno,
an bɔkarɛ sɪrazannɔ m wɔɔ m.
9 Gʊɔɔ ɪ dɪgam wɔɔ ma,
ɪ ʊ, gɔsɪ n wɔɔ dɔ y,
an bɔkarɛ gʊɔɔ wɔɔ dɔ.
N y'a gɪngarɛ n ʊ,
gɪnga wɔɔ nawʊm,
bɪ wɔɔ gɔɔta ʊ m mɪsɪr,
n yɪ fɪr kam wɔɔ ma gʊta,
bɪ wɔɔ n gɪnga y.
10 N yɪ wɔɔ heer zaar barɛ,
bɪ wɔɔ gɔɔta ʊ nɪ heernyɔɔ m,
n yɪ dɪgam wɔɔ ma ŋʊazannɔ,
an bɔkarɛ wɔɔ y'a kam gʊɔɔ n'a bam hɔzannɔ,
n yɪ dɪgam wɔɔ ma ɪ ʊ,
hɔsɪ ba wɔɔ ʊ y,
an bɔkarɛ wɔɔ nɪ hɔ haay m.

11 Awɔɔ Korɛntı zannɔ, wɔɔ ʊ heer gʊ ʊ meer ba kan awɔɔ kı fası, ʊ ʊ
ŋʊarɛ hınka awɔɔ m.
12 Wɔɔ awɔɔ si ʊ heer ʊ, awɔɔ n wɔɔ si a heer ʊ y.
13 Awɔɔ ba mɔɔ ʊ m nyınɔ, m nı meer bı bam kan awɔɔ kı, k'a a heer gʊ
wɔɔ m, a wɔɔ ŋʊa sɔ, amba wɔɔ n'awɔɔ ŋʊam bı m.

Lɛɛgure kan monsigə kı b'a dam ma ŋ n a zɛ kʊ ra y

14 A bı yɛ a a zɛ kʊ ra kan basırakənno kı y. A n a ga m, awɔɔ n a ba
deem kan ŋ kı y. Hɔ tırga y'a dam ma an a zɛ kʊ ra kan hɔ bʊnyaa kı ra?
Lɛɛgure y'a dam ma an a war kʊ ma kan monsigə kı ra? A n a ga nı y.
15 Krista y'a dam ma an kʊ ma kan Sʊtaana kı ra? Gɛɛ sırakarɛzaa y'a
dam ma an a ba deem kan basırakarɛzaa kı ra?
16 Wosocɛ b'a dam ma an kʊ ma kan *wosobaawɔnnɔ kı y. Bı, wɔɔ m
Woso k'an mısır bı cɛ, amba a mıŋŋa a hı bı m, a a hı, a ʊ:
Mɔɔ mısırbaa barɛ ŋ bire ʊ,
m bır kan ŋ kı,
mɔɔ nı yırɛ ŋ Woso,
ŋnı yı mɔɔ gʊɔɔ.»
17 Naa tɔ ma bı, Zuuba a ya, a ʊ:
K'a bɔ gʊɔɔ bʊnyaarɔ wɔɔ bire ʊ, a a gʊ a hɔ.
A b'a wɔ da dintim hɔ ma y,
maam bı, mɔɔ y'awɔɔ sire m zi.
18 Mɔɔ yırɛ awɔɔ zı,
awɔɔ n yı mɔɔ nyınɔ yaarɔ kan mɔɔ nyımbɔnnɔ kı,
Zuuba k'a paŋŋa jirə ba ʊ y'a hı.

7

1 M danyınɔ, k'a a yo Woso n lerbɔrɛrɔ nɔɔn duro bɔ wɔɔ m bı, ʊ mim
haay k'a nı dintim kam wɔɔ mɛ kan wɔɔ nyi kı ma gʊ ʊ ma, ʊ ʊ tɔ ʊ gʊta
k'ʊ bır mıŋŋa fası Woso lɛsire nɔ ʊ.

Pol heernyɔɔ

2 K'a yɛ a wɔɔ ŋʊa, wɔɔ n a bʊnyaa ba gɔsı nı y, wɔɔ n gɔsı mim zaar
ba y, wɔɔ n ʊ da gʊaa bir y.
3 Mɔɔ bır meer barɛ ncınaaʊ kʊ m awɔɔ dʊdɔ yar y, amba mɔɔ hı dııtaa
bı, wɔɔ y'awɔɔ ŋʊam gʊta, hɔsı b'a dam ma an wɔɔ gʊ awɔɔ ma y, baa zɛ,
baa mısırbaa.
4 Mɔɔ sıra ka awɔɔ ʊ gʊta, mɔɔ heer ı nyɔɔm awɔɔ tɔ ma gʊta. Wɔɔ
fıryırɛrɔ haay nɔ ʊ, mɔɔ ı heer koodə m gʊta, m nı m heer nyɔɔm paan….
5 Bala, lee kʊ wɔɔ ku Masedʊan ʊ bı, wɔɔ n hoonsire yı baa poore tɔkkɛ
y. Jısa kan bısı kı a n yı wɔɔ ma naanaa y, gʊɔɔ ı nyaa bam kan wɔɔ kı,
wɔɔ nı dabɔʊ m ʊ heer ʊ sɔ.
6 Bı Woso nı gʊɔɔ kʊ ŋ hɔɔn kaanm a mıŋŋa m nɔ wɔɔ paŋŋa dam la,
a a ka Tiitı n bʊr, naa n wɔɔ paŋŋa da ra.
7 Bı, naa bɛɛ n a deem y, hɔ kʊ Tiitı a hı wɔɔ m bı wɔɔ paŋŋa da ra sɔ,
a a hı a ʊ, a heer koodə yı awɔɔ tɔ ma. A a hı sɔ a ʊ, awɔɔ lɛ taa paan…
k'a a ya, a mɔɔ yı, bala, awɔɔ heer a zaar ba kan mim k'awɔɔ ba bı kı, an
n'a ŋʊam paan… k'a a da mɔɔ han gʊɔɔ kʊ ŋ n'ı mɔɔ tɔ zarm nɔ wɔɔ lɛɛ.
Naa tɔ ma m sɔ mɔɔ heer n nyınta gʊta maam-maam kɛɛrɛ.
8 Baa kʊ ci kʊ mɔɔ ba awɔɔ ma biisi b'awɔɔ heer zaar ba, dııtaa naa
mɔɔ bır kʊrkʊr darɛ a tɔ ma y. K'a nyınta an awɔɔ heer zaar ba dɔmım
poore nɔ ʊ bı, a a da ma mɔɔ n kʊrkʊr da.

9 Bɪ dɪɪtaa naa, m heer mɔɔ n'a nyɔɔm, kʊ mɔɔ awɔɔ heer zaar ba bɪ tɔ
ma bɛɛ y. Kʊ heerzar b'a ka awɔɔ n a bɔ a taam bɪ tɔ ma m. Woso awɔɔ
heerzar bɪ sa, an a ba awɔɔ m mɪŋŋa, naa tɔ ma bɪ, wɔɔ n a bʊnyaa ba y.
10 Bala, heerzar k'a a to Woso zi bɪ zɛ a nawʊm heerlʊrlɛ m, an nɪ
bʊmbɔrɛ kam, kʊrkʊrdarɛ ba a nɔ ʊ y. Bɪ, durnya naa do heerzar bɪ,
zɛ bɪ n nawʊm zɛ m.
11 K'a dɪga a, heerzar k'a a to Woso zi b'a ka, awɔɔ n a ka ma ŋʊɪɪ… k'a
mim bɪ banka, a a ka awɔɔ n sugur yɛ,
awɔɔ nɔ n ma ʊ kan a mɪŋŋɔɔ kɪ,
awɔɔ n nyi ba hɔ kʊ mim bɪ n'a bam bɪ m,
a a ka sɔ awɔɔ n n'a ŋʊam k'a a ya, a mɔɔ yɪ zɔɔ,
a n'a kam ma k'a a da mɔɔ han paan…,
a a ka sɔ awɔɔ n yɛ k'a gʊaa k'a mim bɪ ba bɪ hʊnhʊr.
A n ta ʊ bɪ, awɔɔ hɔ woo… ba k'a hɪnka a ʊ, awɔɔ ba mim bɪ nɔ ʊ y.
12 Mɔɔ n ci bɪ ba awɔɔ ma gʊaa k'a mim bʊnyaa bɪ ba bɪ tɔ ma y, gɛɛ gʊaa
kʊ n mim bɪ ba m bɪ tɔ ma y. A ba mɔɔ ʊ k'awɔɔ n a da ma a dɔ Woso
mɪm ʊ a ʊ, a wɔɔ ŋʊa paan….
13 Naa tɔ ma m hɔ k'awɔɔ ba bɪ n wɔɔ heer ba kookoo.
Heer koodə bɛɛ wɔɔ yɪ bala y, wɔɔ heernyɔɔ yɪ sɔ gʊta. Tiitɪ k'a b'a hɪ
wɔɔ m a ʊ, awɔɔ a paŋŋa da ra, a ka a heernyɔɔ yɪ bɪ tɔ ma m sɔ.
14 Mɔɔ lɛɛ ka hɔɔ, m m lɛ bɔ awɔɔ ʊ a mɪm m, b'awɔɔ ka an a dɔ denter
a ʊ, hɔ kʊ mɔɔ hɪ bɪ sɪra m. Amba wɔɔ nɪ sɪra hɪm tee… bɪ, ʊ lɛ kʊ wɔɔ
bɔ awɔɔ ʊ Tiitɪ zi bɪ yɪ sɪra sɔ amba wɔɔ hɪ bɪ m.
15 Bʊr k'a ʊ, awɔɔ zi b'ʊ, awɔɔ n a si mɪŋŋa kan nyibəə kɪ daʊrɛ kɪ, a
yɛ a lɛ ma bɪ, a y'a tɔ darɛ a nɔ ʊ, an n'awɔɔ ŋʊam gʊta an cem biisi han.
16 Mɔɔ heer ɪ nyɔɔm gʊta, kʊ mɔɔ dɔ mɔɔ ʊ, mɔɔ m da ma m yo awɔɔ
ma hɔ haay nɔ ʊ bɪ tɔ ma.

8

Busoo zɪnzɛkʊra Zerizalɛm kristagʊɔɔ tɔ ma

1 Ʊ danyɪnɔ, wɔɔ lɛ taa k'awɔɔ n barka kʊ Woso a ka Masedʊan
kristagʊɔɔ sokʊmarɔ wɔɔ ʊ bɪ mim dɔ.
2 Kristagʊɔɔ wɔɔ yɛ fɪr ma gʊta, kʊsɪ do y'a hʊnhɔ nɔ ʊ. Bɪ, ŋ nyɪnta
heernyɔɔ gʊta m, bɪ n a ka ŋnɪ yɛ ŋnɪ hɔ k'an ta m ka gʊta maam-
maam kan a heer kɪ haay busoo zɪnzɛkʊra bɪ nɔ ʊ, an bɔkarɛ ŋ mɪŋŋɔɔ ɪ
ŋʊazaabaa nɔ ʊ gʊta.
3 Mɔɔ ŋ kasɛtɪ bɪ, hɔ kʊ ŋ nɪ ta m bɪ ŋ y'a ka, a ka ŋ y'a ʊ sɔ an lɛ da a
paŋŋa ra a zim.
4 A yɛ ŋ y'a ʊ wɔɔ han ŋʊɪɪ… k'a a hɔ na busoo zɪnzɛkʊra bɪ ma a a da
m wosogʊɔɔ wɔɔ han.
5 Hɔ kʊ wɔɔ n a gɪnga bɪ ŋ y'a ba, lɛɛ ŋ y'a ka ŋn'a mɪŋŋɔɔ ka Zuuba ʊ,
ŋnɪ bɔkarɛ ŋnɪ yɛ ŋnɪ hɔ kʊ wɔɔ n'a hɪm bɪ bam, Woso hɔɔnhɔ nɔ ʊ.
6 Ncɪnaaʊ nɪ, wɔɔ n ma Tiitɪ ma, k'an a bɔ an bʊr awɔɔ zi b'ʊ an bɪ
daahan zibəə k'a sɪŋŋɪda sa kan awɔɔ kɪ, busoo zɪnzɛkʊra bɪ nɔ ʊ bɪ ba
an a nyambʊr.
7 K'a a yo hɔntazannɔ n'awɔɔ m, sɪrakarɛ nɔ ʊ, Woso lemim padarɛ nɔ
ʊ, Woso hɔdɔrɛ nɔ ʊ, awɔɔ n'a yoŋ ʊ kan a heer kɪ haay a n nɪ wɔɔ ŋʊam
sɔ bɪ, k'a a yo ʊ sɔ paan… busoo zɪnzɛkʊra bɪ mim nɔ ʊ.
8 Mɔɔ n naa hɪ, ɪ ʊ, lɛ mɔɔ n'a karɛ awɔɔ ʊ y. Kʊ mɔɔ gʊɔɔ vantɔɔ
tʊntɔʊrɛ mim hɪ bɪ, a hɪ mɔɔ ʊ k'awɔɔ n a hɪnka a ʊ, ŋʊarɛ k'awɔɔ n ta
m bɪ paan… denter.

9 Awɔɔ wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista barka k'a n'a kam wɔɔ ʊ bɩ dɔ. Hɔntazaa n a mɩŋŋa m, an bɔkarɛ a yɛ an a mɩŋŋa ba ŋʊazaa awɔɔ tɔ ma, k'awɔɔ n a ba hɔntazannɔ a mɩŋŋa ŋʊazaabaa tɔ ma.
10 Naa kʊ mɔɔ n'a hɩm naa, m hɔɔndarɛ mɔɔ n'a hɩm. A gɩnga mɔɔ ʊ a mɩŋŋa k'awɔɔ n gɔɔta a ta lɛɛ kan zibəə k'awɔɔ sɩŋŋɩda sa zu ʊ bɩ kɩ. Awɔɔ ɩ yɩ lɛɛkarɛzannɔ, a busoo zɩnzɛkʊra bɩ ka, awɔɔ ɩ lɛ sa a bɔ a lɛ m sɔ.
11 Kɛɛrɛ naa, k'a ta lɛɛ kan a heer kɩ haay, amba awɔɔ sɩŋŋɩda sa bɩ m, a zi bɩ ba a nyambʊr, k'a busoo zɩnzɛkʊra bɩ ka a paŋŋa tɛkka ma.
12 Bala, kʊ gʊaa hɔ ka Woso ʊ a zim, Woso ɩ hɔ bɩ do sim, dɩga a nawʊm hɔ k'a zaa bɩ n ta m bɩ ma, a bɩr dɩgam hɔ k'a ba m bɩ ma y.
13 Mɔɔ bɩr m kam ma kʊ m awɔɔ da ŋʊazaabaa ma, kʊ gʊɔɔ gɔsɩnnɔ n hɔ yɩ wa, a ŋʊa mɔɔ nawʊm kʊ gakʊʊbarɛ n nyɩnta ʊ.
14 Dɩɩtaa naa, awɔɔ ɩ hɔ m gʊta, bɩ minto bɩ, awɔɔ a da ma, a a da gʊɔɔ kʊ hɔ jɩra ŋ ma rɔ wɔɔ han. Ncɩnaaʊ bɩ, kʊ hɔ bʊr an bɩ jɩra awɔɔ ma sɔ, gʊɔɔ k'awɔɔ a da ŋ han rɔ wɔɔ nɩ hɔ nɩ, ŋ y'a darɛ awɔɔ han sɔ. Maam bɩ gakʊʊbarɛ nyɩntaŋ ʊ.
15 Amba n y'a gʊrsɩra ba Wosoci b'ʊ bɩ m bɩ:
Gʊaa k'a hɔ gʊr gʊta bɩ,
a ba m an cem a bɩncɛ han y,
gʊaa k'a gʊr poore bɩ,
hɔ n jɩra bɩ zaa ma sɔ y.

Tiitɩ ɩ tam Korɛntɩ ʊ

kan gʊaa hɩɩya kɩ

16 Wɔɔ ɩ yaa dam Woso m barka, kʊ Tiitɩ lɛ n taa gʊta k'a a da awɔɔ han amba wɔɔ lɛ n taa sɔ bɩ tɔ ma, Woso ɩ naa da a heer ʊ.
17 A yɛ kʊ wɔɔ ʊ han k'an ta awɔɔ zi b'ʊ bɩ, a yɛ, an lɛ da bɩ, a yɛ kan a heer kɩ haay, an hɔɔn bɔ ʊ a zim k'a ta awɔɔ zi b'ʊ.
18 Wɔɔ danyɩ vanta wɔɔ ŋ'a nyɔɔm kan kɩ, kristagʊɔɔ sokʊmarɔ wɔɔ haay y'a lɛ bɔŋ ʊ, k'a nɩ lemim nyɩnta pa dam mɩŋŋa bɩ tɔ ma.
19 A n lɛ da bɩ, kristagʊɔɔ sokʊmarɔ wɔɔ y'a bɔ ʊ, k'an wɔɔ da zaa ʊ, zɩnzɛkʊra zibəə naa do kʊ wɔɔ n'a bam Woso lɛbɔʊrɛ tɔ ma bɩ nɔ ʊ, zi naa do ba wɔɔ nawʊm sɔ k'ʊ a hɩnka, ʊ ʊ, ʊ lɛ taa k'ʊ ʊ da gʊɔɔ han.
20 Busoo kʊ n y'a da wɔɔ wɔ ʊ naa gʊta maam-maam, bɩ tɔ ma bɩ, wɔɔ ɩ dundore ʊ zi, kʊ gɔsɩ b'a hɩ a ʊ, wɔɔ n nyasʊm mɩŋŋa y.
21 Wɔɔ lɛ taa k'ʊ hɔ k'an mɩŋŋa ba Woso mɩm ʊ, wɔɔ lɛ taa k'ʊ a ba sɔ gʊɔɔ mɩm ʊ.
22 Wɔɔ gʊaa vanta nyɔɔm sɔ kan ŋ kɩ, wɔɔ tɩr a ka lɛɛ ʊ dɩga a, bɩ, wɔɔ yɩ gʊaa m, an nɩ Woso zibəə bɩ ŋʊam. Dɩɩtaa sɔ naa, a y'a tɔŋ ʊ paan..., bala a sɩra ka awɔɔ ʊ gʊta.
23 Kʊ Tiitɩ nɩ, mɔɔ zukuu m, mɔɔ zibəəkɔɔn m sɔ awɔɔ zi b'ʊ, kʊ wɔɔ danyɩnɔ wɔɔ nɩ, kristagʊɔɔ sokʊmarɔ wɔɔ yɩ ŋ bɔ ʊ, ŋ zibəə bɩ y'a lɛ bɔm Krista ʊ.
24 Naa tɔ ma bɩ, k'a ŋʊarɛ hɩnka ŋ nɩ paan..., kʊ kristagʊɔɔ sokʊmarɔ wɔɔ n a dɔ ŋ ʊ, ʊ lɛ kʊ wɔɔ n'a bɔrɛ awɔɔ ŋʊarɛ gʊtabaa ʊ bɩ, sɩra m.

9

Busoo zɩnzɛkʊra bɩ bankarɛ

1 Pakra bɛɛ m kʊ mɔɔ nɩ m ya m ci ba awɔɔ ma, kʊ m daahan kʊ wɔɔ ʊ k'ʊ a ka Zidee gʊɔɔ wɔɔ ʊ bɩ mim hɩ y.

2 A ŋʊa k'awɔɔ nawʊm paan… k'a a da ŋ han bɪ, mɔɔ dɔ, bɪ y'a ka mɔɔ
nɪ m lɛ bɔ awɔɔ ʊ Masedʊan gʊɔɔ wɔɔ lɛɛ, m a hɪ ŋ nɪ, m ʊ: «Akayii kʊ
wosogʊɔɔ wɔɔ a banka zu ʊ kara, k'a a da Zidee kʊ wosogʊɔɔ wɔɔ han.»
Naa kʊ mɔɔ hɪ ŋ nɪ bɪ, a a ka ŋ gʊɔɔ gʊta nɪ lɛtaama m, k'a a da Zidee
gʊɔɔ wɔɔ han sɔ.
3 Bɪ wɔɔ danyɪnɔ kʊ mɔɔ ŋ nyɔɔ awɔɔ ma rɔ nɔɔm, ŋ nyɔɔ mɔɔ ʊ k'awɔɔ
n busoo k'awɔɔ lɛ n taa k'a ka bɪ zɛ kʊ ra, amba mɔɔ hɪ gʊɔɔ gɔsɪnnɔ m
mɔɔ ʊ, awɔɔ a banka a nya bɪ m. K'awɔɔ ba ncɪnaaʊ kʊ wɔɔ bɪ lee ku,
gʊaa woo… y'a dɔrɛ a ʊ, hɔ kʊ mɔɔ hɪ awɔɔ mim bɪncɛ ʊ bɪ, sɪra m.
4 Bɪ kʊ wɔɔ bɪ lee ku awɔɔ zi b'ʊ kan Masedʊan gʊɔɔ wɔɔ kɪ, ʊ bɪ dɪga a
awɔɔ n a banka a nya y, nyannɪ gʊta wɔɔ nyasʊm, bala, wɔɔ sɪra ka awɔɔ
ʊ b'a n yɪ maam y. Bɪ, nyannɪ y'awɔɔ nyasʊm sɔ gʊta an lɛ da.
5 Naa tɔ ma m mɔɔ n a gɪnga mɔɔ ʊ, a a ga m kʊ m a yɛ wɔɔ danyɪnɔ
wɔɔ han kʊ ŋ nɪ lɛɛ ka mɔɔ m awɔɔ zi b'ʊ. K'awɔɔ n busoo k'awɔɔ ʊ k'a
ka kan a heer kɪ haay bɪ zɪnzɛ kʊ ra a nya. Awɔɔ busoo bɪ do ler bɔ kara.
Ncɪnaaʊ bɪ mɔɔ zɛm bɪ dɪga a awɔɔ busoo bɪ zɪnzɛ kʊ ra a nya, naa y'a
hɪnkam sɔ a ʊ, a ka awɔɔ nawʊm kan a heer kɪ haay, awɔɔ bɪr a kam
pakra nɪ y.
6 K'a mim naa do tɔ da a nɔ ʊ:
Gʊaa k'a hɔ duu poore bɪ,
hɔ poore an n'a yɪm sɔ,
gʊaa k'a duu gʊta bɪ,
hɔ gʊta an n'a yɪm sɔ.
7 Naa tɔ ma bɪ, a a ga m kʊ gʊaa biyəə n hɔ k'a gɪnga k'a ka bɪ ka, a b'a ka
pakra nɪ, gɛɛ paŋŋa n y'a ba a ma tɔ ma y. Bala, gʊaa k'a nɪ hɔ kam kan
heernyɪnta kɪ bɪ, Woso ɪ bɪ zaa ŋʊam.
8 Bɪ, Woso a da ma an hɔ mɪŋŋa do y'a hʊnhɔ ka awɔɔ ʊ gʊta, kʊ hɔsɪ bɪ
jɪra awɔɔ ma y, bɪ kʊ hɔ n bɪr ta awɔɔ ʊ gʊta, k'a zi mɪŋŋɔɔ do haay ba
m.
9 Yɪ a nawʊrɛ ncɪnaaʊ, amba n y'a gʊrsɪra ba Wosoci b'ʊ bɪ m, n ʊ:
A ɪ hɔ kam ŋʊazannɔ ʊ gʊta,
a ba k'a nawʊm gʊɔɔ m mɪŋŋa
bɪ nyarɛ ba ʊ y.
10 Woso nɪ hɔ kam hɔduurezaa ʊ an n'a duum, an nɪ hɔbɪrɛ kaŋ ʊ an n'a
bɪm. Woso bɪ do nɪ hɔ karɛ awɔɔ ʊ gʊta amba awɔɔ lɛ n taa bɪ m, an a
ka an pasɪ yɔɔgʊ, k'awɔɔ n wɔ ʊ a ba gʊɔɔ m mɪŋŋa gʊta.
11 A y'a kam awɔɔ n hɔ yɪ gʊta dɔmɪm haay, k'awɔɔ n bɪr a bam gʊɔɔ
m mɪŋŋa tee…. K'a yɪ ncɪnaaʊ, gʊɔɔ cir gʊta y'a lɛ bɔm Woso ʊ, awɔɔ
ganwʊrɛrɔ wɔɔ kʊ wɔɔ n'a karɛ ŋ ʊ tɔ ma.
12 Bala, busoo zɪnzɛkʊra bɪ zibəə bɪ, a da bɛɛ a nawʊm wosogʊɔɔ wɔɔ han
bala y, a ka a nawʊm sɔ gʊɔɔ nɪ Woso barka dam gʊta maam-maam.
13 Zi naa do barɛ n'awɔɔ taalɛra zaa bɪ zuure nɔ ʊ bɪ hɪnkam. A a hɪnka a
ʊ, awɔɔ sɪra ka Krista lemim nyɪnta b'ʊ denter, an nɪ yɛm ma karɛ. Gʊɔɔ
gʊta y'a lɛ bɔm Woso ʊ naa tɔ ma, ŋ y'a lɛ bɔŋ ʊ sɔ k'awɔɔ n'a barɛ ŋ nɪ
mɪŋŋa, an n'a hɔnyɪ jirm kan ŋ kɪ kan gʊaa haay kɪ bɪ tɔ ma.
14 Ŋ yaa darɛ awɔɔ tɔ ma, ŋ n'awɔɔ ŋʊa gʊta, kʊ Woso a barka ka awɔɔ ʊ
gʊta ncɪnaaʊ bɪ minto.
15 Bɪ kʊ Woso tɔ n lɛbɔʊrɛ yɪ, a ganwʊrɛ gʊta k'a lɔɔ ba ʊ bɪ tɔ ma.

10

Pol y'a darɛ a nyaa ma

1 Awɔɔ y'a hɪm mɔɔ mɪŋŋa Pol ma, a ʊ, kʊ mɔɔ y'awɔɔ bire ʊ, nyibəəzaa
m mɔɔ m, bɪ kʊ mɔɔ laatʊ bɪ mɔɔ nɪ m darɛ m nyaa ma kan awɔɔ kɪ. Bɪ,
a yɛ mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ han Krista bʊgʊ-bʊgʊdabaa m kan a ŋʊarɛ kɪ m,
m ʊ:
2 A b'a ka kʊ mɔɔ bɪ lee ku awɔɔ bire ʊ, kʊ m m da m nyaa ma wa! Bala,
gʊɔɔ kʊ ŋ n'a gɪngarɛ ŋ ʊ, ʊ zi woo… ba wɔɔ nawʊm gʊaa hɔɔndarɛ m
bala rɔ wɔɔ, mɔɔ dɔ mɔɔ ʊ mɔɔ m da ma, m m da m nyaa ma kan ŋ kɪ.
3 Sɪra m, wɔɔ mɛ kʊ wɔɔ n ta m ʊ n'ʊ mɪsɪrbaa bam nɪ naa, mɛsim m.
Bɪ wɔɔ bɪr Woso zuure zoo bɪ bam gʊaa hɔɔndarɛ nɪ y.
4 Yar mɔdrɔ kʊ wɔɔ n ta m, ʊ nɪ yar bɪ barɛ ŋ nɪ rɔ wɔɔ, durnya gʊɔɔ n
ta ŋ nɪ rɔ wɔɔ bɛɛ y. Wɔɔ hɔɔ wɔɔ, Woso yar mɔdrɔ paŋŋazannɔ m ŋn'a
dam ma ŋnɪ bʊr jɪnnɔ gʊtɔ-gʊtɔɔ ra. Wɔɔ ɪ hɔɔndarɛrɔ daŋŋadɔɔ zaar
bam.
5 Wɔɔ ɪ hɔɔ kʊ gʊɔɔ ŋ sa mɪŋŋabusure nɔ ʊ ŋn'a ta m Woso dɔrɛ m
toore rɔ wɔɔ zaar bam, wɔɔ ɪ hɔɔndarɛ haay dam jɪm ʊ, ʊ n'a karɛ a
zannɔ nɪ yɛm Krista ma.
6 Bɪ, k'awɔɔ hɪnka a ʊ, awɔɔ ɪ yɛm hɔ kʊ wɔɔ n'a hɪm haay ma fasɪ, k'a
dɔ a ʊ, wɔɔ ʊ banka ʊ a nya k'ʊ gʊɔɔ haay kʊ ŋ bɪr yɛm nɔ wɔɔ hʊnhʊr.

7 Gɛɛ dɪga awɔɔ nawʊm hɔ kʊ gʊɔɔ n'a yɪrɛ a mɪm m bɪ ma bala ra?
Ncɪnaaʊ bɪ, kʊ gʊaa ʊ Krista hɔ n a mɪ fasɪ, k'an a hɔɔn da an a dɔ sɔ a
ʊ, Krista y'a so wɔɔ ʊ, amba a a so a zaa ʊ bɪ m.
8 Baa kʊ mɔɔ m lɛ bɔ m mɪŋŋa ʊ gʊta, lɛ kʊ Krista a ka mɔɔ ʊ bɪ tɔ ma
bɪ, a nyannɪ ba mɔɔ nɪ y. Bɪ, lɛ kʊ mɔɔ m ta m naa, a ka Woso ʊ mɔɔ ʊ,
k'awɔɔ n wɔ ʊ a ta lɛɛ, a sokʊma bɪ nɔ ʊ, awɔɔ zaarbarɛ tɔ ma bɛɛ y.
9 Mɔɔ lɛ baa k'awɔɔ n a gɪnga a ʊ, m ka mɔɔ nawʊm ma kʊ m awɔɔ da
bɔ ʊ m ciro wɔɔ meerbaarɔ nɪ y.
10 Bala, n y'a hɪrɛ, n ʊ: «Mɔɔ ciro wɔɔ meerbaarɔ kʊsɪ, nyaa meerbaarɔ
m sɔ, bɪ kʊ mɔɔ bʊr m nɪ kan awɔɔ kɪ, paŋŋawarzaa n mɔɔ m, bɪ mɔɔ n
meerbaa dɔ sɔ y.»
11 Bɪ gʊaa k'a nɪ naa hɪm bɪ, mɔɔ ʊ, kʊ m a hɪ m, m ʊ: Hɔ kʊ wɔɔ n'a
gʊrsɪra barɛ ʊ ciro wɔɔ ʊ kʊ wɔɔ ba awɔɔ bire ʊ bɪ tɔ ma bɪ, kan hɔ kʊ
wɔɔ n'a bam kʊ wɔɔ ɪ kan awɔɔ kɪ bɪ, ŋ hɔdeem, ŋ jirə ba ʊ y.

12 Sɪra m, wɔɔ b'ʊ dam ma ʊ ʊ ga kʊ ʊ gɛɛ ʊ ʊ makra ba gʊɔɔ kʊ ŋ n'a
hɔɔn darɛ ŋ ʊ, a lɛ da gʊɔɔ m nɔ wɔɔ ma y. Hɔɔnwarzannɔ m brɔɔ m. Bɪ
y'a ka ŋn'ɪ dɪgarɛ a mɪŋŋɔɔ ma k'a a makra ba kan gʊɔɔ kɪ, ŋn'a makra
barɛ a mɪŋŋɔɔ ma.
13 Bɪ kʊ wɔɔ nɪ, wɔɔ bɪ yɛrɛ ʊ ʊ lɛ bɔ ʊ mɪŋŋɔɔ ʊ, an cem jirə kʊ Woso
a ka bɪ han y, wɔɔ y'ʊ lɛ bɔrɛ ʊ mɪŋŋɔɔ ʊ zibəə kʊ Woso a ka wɔɔ ʊ k'ʊ a
ba bɪ tɛkka ma, a ka k'a ʊ wɔɔ n'ʊ da ma ʊ lee ku awɔɔ zi bɪ nɔ ʊ.
14 Bala, ta kʊ wɔɔ ʊ awɔɔ zi b'ʊ bɪ, cem bɛɛ wɔɔ ʊ ʊ jirə han y. Wɔɔ ɪ
lɛɛ ka, ʊ bɪ Krista lemim nyɪnta pa da awɔɔ m.
15 Wɔɔ bɪr ʊ lɛ bɔrɛ ʊ mɪŋŋɔɔ ʊ gʊɔɔ vantɔɔ zibəə tɔ ma y. Bɪ, wɔɔ ta
ʊ heer lɛ k'awɔɔ sɪrakarɛ n a da ra, kʊ wɔɔ zibəə n paŋŋa yɪ gʊta awɔɔ
barla sɔ, zibəə kʊ Woso wɔɔ da ʊ bɪ m naa, wɔɔ bɪ bɔrɛ a jirə la nɪ y.
16 Wɔɔ wɔŋ ʊ ncɪnaaʊ ʊ lemim nyɪnta bɪ pa da kʊrɔ kʊ ŋ nɪ laatʊ awɔɔ
kʊ bɪ ma rɔ wɔɔ ʊ, bɪ wɔɔ b'ʊ lɛ bɔrɛ ʊ mɪŋŋɔɔ ʊ zi kʊ gʊɔɔ vantɔɔ a ba
tɔ ma y, zi kʊ Woso a ka brɔɔ ʊ kʊ ŋ n'a ba bɪ n bɪ.

17 Wosoci b'a hɪ, a ʊ: «Gʊaa k'a ʊ k'a a lɛ bɔ a mɪŋŋa ʊ, a b'a lɛ bɔ a
mɪŋŋa ʊ y, an a lɛ bɔ hɔ kʊ Zuuba a ba b'ʊ.»
18 Bala, gʊaa k'a n'a lɛ bɔrɛ a mɪŋŋa ʊ a zim bɪ bɛɛ Woso nɔ nɪ yɪm ma
y. Gʊaa kʊ Woso mɪŋŋa n'a lɛ bɔŋ ʊ bɪ m.

11

Pol ɪ ŋʊaarzibəəzannɔ mim hɪm

1 Kɛɛrɛ naa, mɔɔ hɔɔzaabaa meer bam kan awɔɔ kɪ, k'a yɛ ma. Ɪɪn… a yɛ mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ han k'a yɛ mɔɔ hɔɔzaabaa meerbaa bɪ ma.
2 Awɔɔ ŋʊa kʊ mɔɔ nawʊm bɪ, jɪmbaa n ta mɔɔ m, a to a ʊ Woso zi. Bala, awɔɔ banka mɔɔ ʊ amba nyɪmbʊɛɛrɛ k'a n yar dɔ bɪ m, kʊ m a ka Krista ʊ, k'a n yɪ awɔɔ zim.
3 Bɪ, mɔɔ da nɪ bɔŋ ʊ, mɔɔ ʊ, a a da ma gʊɔɔ n bra ba awɔɔ m ŋʊaarlɔ m awɔɔ n a bɔ Krista zuure ʊ paan…, amba mɪm bɪ bra ba Ɛɛvɪ m ŋʊaarlɔ meerbaa m bɪ m.
4 Meer bɪ ba mɔɔ nawʊrɛ ncɪnaaʊ, bala, kʊ gʊaa bʊr an nɪ Yeezuu Krista vanta mim hɪrɛ, an nɪ meer bɪ bam ɛspri kʊ Sɛnt-Ɛspri bɛɛ m bɪ nɪ, an nɪ lemim vanta pa darɛ awɔɔ m, bɪ lemim nyɪnta k'awɔɔ zu ʊ biisi bɪ bɛɛ y, awɔɔ tɪr a gu a yɛ ma.
5 Gʊɔɔ k'awɔɔ n'a hɔɔn darɛ ŋ ma a ʊ, zibəəzannɔ kʊ ŋ lɛ da rɔ nɪ ŋ mɪ rɔ wɔɔ, mɔɔ y'a gɪngam m ʊ ŋ n lɛ da mɔɔ nɪ y.
6 A a da ma mɔɔ bɪ wɔŋ ʊ, m meer ba wɪsɪ am ŋ hɔ bɪ nɪ y, bɪ kʊ Woso hɔdɔrɛ mim nɪ, ŋ bɪ jɪra mɔɔ nɪ y. Mɔɔ m hɔdɔrɛ bɪ hɪnka hɔ haay nɔ ʊ, mim haay nɔ ʊ.
7 Kʊ mɔɔ bɪ Woso lemim nyɪnta pa da awɔɔ m bɪ, a pa bɪ da mɔɔ ʊ awɔɔ m vam, mɔɔ n hɔsɪ si awɔɔ han y. M mɪŋŋa mɔɔ zer, kʊ m awɔɔ gore da ʊ. A hɪ awɔɔ ʊ, a ba kʊ mɔɔ ʊ ncɪnaaʊ naa, kʊrɔ mɔɔ ʊ ma ra?
8 Nyɪnta kʊ mɔɔ ʊ awɔɔ zi b'ʊ bɪ, kristagʊɔɔ sokʊmarɔ vantɔɔ ɪ mɔɔ yawʊra ba, mɔɔ brɔɔ wɔ nya, kʊ m m da awɔɔ han.
9 M da kʊ mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ han b'ʊ bɪ, kʊ busoo mim ta mɔɔ ma, mɔɔ bɪr awɔɔ kɔm k'a hɔsɪ kaŋ ʊ y. Wɔɔ danyɪnɔ kʊ ŋ nɪ Masedʊan ʊ rɔ wɔɔ bʊr, ŋnɪ hɔ kʊ mɔɔ lɛ n taa haay bɪ ka mɔɔ ʊ. Mɔɔ n yɛ fɪɪgaa k'awɔɔ n kɔ mɔɔ mim ma y, naa mɔɔ nɪ gɔɔtarɛ m bɪr a bam.
10 Naa m mɔɔ goredaʊrɛ, sɪra mɔɔ n'a hɪm Krista k'a nɪ mɔɔ ʊ bɪ tɔ m, mɔɔ b'awɔɔ busoo sire y, m lɛ mɔɔ n'a bɔrɛ m mɪŋŋa ʊ naa tɔ ma, bɪ gɔsɪ b'a dam ma Akayii kʊrɔ wɔɔ ʊ jilli an a ta mɔɔ m toore naa nɔ ʊ y.
11 Bɔ m mɔɔ n naa hɪ? Mɔɔ bɪr awɔɔ ŋʊam gɛ? Ayy…, Woso a dɔ a ʊ mɔɔ y'awɔɔ ŋʊam.
12 Hɔ kʊ mɔɔ n'a bam naa, mɔɔ gɔɔtarɛ m bɪr a barɛ ncɪnaaʊ can, kʊ m a ka kʊ gʊɔɔ kʊ ŋ lɛ n taa k'a a lɛ bɔ a mɪŋŋɔɔ ʊ, a ʊ, a ɪ zi bam, am wɔɔ hɔ bɪ m nɔ wɔɔ n a da jɪm ʊ, kʊ ŋ b'a da ma ŋnɪ naa hɪ y.
13 Gʊɔɔ nɔɔn duro, zibəəzannɔ paan…rɔ bɛɛ nɪ ŋ mɪ y, ŋʊaar ŋn'a bam gʊɔɔ m a zibəə bɪ nɔ ʊ, ŋn'a hɔ barɛ ɪ ʊ, Krista zibəəzannɔ m.
14 Bɪ naa do naa, zɛkədə mim b'a nɔ ʊ y, bala, Sʊtaana mɪŋŋa a da ma an a mɪŋŋa ba ɪ ʊ, lɛɛgure malɛɛka m.
15 K'a yo Sʊtaana mɪŋŋa wɔ ʊ an naa ba bɪ, k'a maam wɔɔ b'a hɪm ʊ ʊ, a zibəənyɪnɔ wɔɔ b'a mɪŋŋɔɔ barɛ ɪ ʊ zibəətɪrgazannɔ n a mɪ wa. Bɪ, ŋ nyambʊrlɛ bɪ, bɔ a nawʊm kʊ ʊ kan ŋ zibəə bɪ kɪ, a yɪrɛ ŋ ma bʊnyaa.

Pol fɪryɪrɛrɔ mim

16 Kʊ m m ya, m so ra, awɔɔ gɔsɪ bɪ dɪga mɔɔ ma ɪ ʊ, hɔɔzaa n mɔɔ nɪ y. Gɛɛ k'awɔɔ ʊ hɔɔzaa n mɔɔ nɪ, k'a maam k'a yɛ mɔɔ ma amba awɔɔ nɪ yɛm hɔɔzannɔ ma bɪ m, kʊ m wɔ ʊ m m lɛ bɔ m mɪŋŋa ʊ poore.
17 Hɔ kʊ mɔɔ ʊ kʊ m a ba naa, Zuuba hɔɔnhɔ bɛɛ m kʊ mɔɔ n a ba ncɪnaaʊ y. Kʊ mɔɔ ʊ kʊ m m lɛ bɔ m mɪŋŋa ʊ naa, hɔɔzaabaa zibəə m.
18 K'a a yo gʊɔɔ gʊta n'a lɛ bɔrɛ a mɪŋŋɔɔ ʊ durnya minno ma bɪ, mɔɔ yɪ m lɛ bɔrɛ m mɪŋŋa ʊ sɔ.

19 Awɔɔ kʊ mindɔrɛzannɔ n'a mɪ rɔ wɔɔ, awɔɔ ɪ yɛm hɔɔzannɔ ma naanaa.
20 Awɔɔ ɪ yɛm gʊɔɔ n'a sore awɔɔ ʊ am lɔnnɔ hɔ bɪ m, ŋn'ɪ hɔ yɔrɛ a m, ŋn'ɪ ŋʊaar barɛ a m, ŋn'awɔɔ gore bɔŋ ʊ, ŋn'awɔɔ sʊnsɔ wʊm.
21 Nyannɪ ɪ mɔɔ zɛm, bala, wɔɔ n wɔ ʊ, ʊ naa ba awɔɔ nɪ y.
Bɪ kɛɛrɛ naa, mɔɔ meer bɪ barɛ am hɔɔzaa hɔ bɪ m, gʊɔɔ kʊ ŋ n'a lɛ bɔrɛ a mɪŋŋɔɔ ʊ hɔɔ niŋŋoo m nɔ wɔɔ, mɔɔ yɪ m lɛ bɔrɛ m mɪŋŋa ʊ hɔɔ wɔɔ duro m sɔ.
22 Gʊɔɔ wɔɔ duro ʊ ebree gʊɔɔ n'a mɪ, bɪ, ebree gʊaa n mɔɔ m sɔ. Ŋ ʊ, Israyɛl gʊɔɔ n'a mɪ, mɔɔ maam sɔ. Ŋ ʊ, Abraham yaŋŋɔɔ n'a mɪ, bɪ mɔɔ maam sɔ.
23 Ŋ ʊ, Krista zibəənyɪnɔ n'a mɪ, ʊnhʊʊn..., mɔɔ hɔɔzaabaa meer bam fasɪ kɛɛrɛ,
Krista zibəənyɪ m mɔɔ m an lɛ da ŋ la.
Mɔɔ zi ba an lɛ da ŋ hɔ ra.
N mɔɔ du lɔnnɔcɛ ʊ an lɛ da ŋ la,
n mɔɔ zɛ mawʊr m an lɛ da ŋ la sɔ,
mɔɔ m mee ka zɛ ma gallɛm hɔka.
24 Zɪɪfʊrɔ lɛɛzannɔ mɔɔ nyasʊ gallɛm soor ŋnɪ mɔɔ zɛ mawʊr m, mɔɔ zɛ n tɪr a ʊ mawʊr bɪ m gallɛm bukərku a yaa n nɛɛhʊ.
25 Rɔm gʊɔɔ mɔɔ nyasʊ gallɛm kaakʊ ŋ nɪ mɔɔ zɛ bannɔ m,
hindeem ʊ gʊɔɔ mɔɔ bɪmba jaarɔ m k'a mɔɔ meeyaa bɔ ʊ.
Mɔɔ m yo kʊ m ga kɔɔlʊʊ nyoobarɛ nɔ ʊ gallɛm kaakʊ,
hindeem ʊ mɔɔ gɔɔta higʊta ʊ dɔmɪm deem,
dɔ n mɪ n nɪ mɔɔ bɔ lɛm.
26 Mɔɔ zaakʊ gʊta,
mɔɔ zaakʊrɛrɔ wɔɔ nɔ ʊ,
pɛrgʊrɔ kʊ ŋ tɪr yar lɔ wɔɔ a yo k'a mɔɔ bɪ,
dazaamazannɔ a yo k'a mɔɔ zɛ sɔ,
mɔɔ dogʊɔɔ a ŋʊa k'a mɔɔ meeyaa bɔ ʊ sɔ.
Doro vantɔɔ gʊɔɔ a yo k'a mɔɔ zɛ gər sɔ.
Minno a yo k'a mɔɔ yɪ kʊnɔrɔ ʊ, kan poohɔɔnrɔ kɪ ʊ, higʊtɔɔ burə ʊ sɔ, ŋʊaar kristagʊɔɔ barla sɔ.
27 Mɔɔ zi kʊsɪrɔ ba, m makra kʊsɪrɔ yɪ, hinceem tɪr jɪra mɔɔ ma, nɔ n tɪr mɔɔ zɛ kan mɪsɪ kɪ, m tɪr m lɛ kʊsɪ pakra m, nyɛɛm mɔɔ zɛ, huu jɪra mɔɔ ma sɔ.
28 Mɔɔ bɪ m kɔrɛ m minno vantɔɔ hɪ y, dɔmɪm biyəə mɔɔ heer ɪ kɔm kristagʊɔɔ sokʊmarɔ wɔɔ mim tɔ ma.
29 Kʊ paŋŋawarzaa m gʊaa nɪ, b'ɪ ʊ, mɔɔ m. Kʊ gʊaa a do mimbʊnyaa nɔ ʊ b'a busu mɔɔ ma gʊta, ɪ ʊ mɔɔ m.
30 Kʊ mɔɔ ʊ kʊ m m lɛ bɔ m mɪŋŋa ʊ, m lɛ mɔɔ n n'a bɔrɛ m paŋŋawar minno ʊ.
31 Woso, wɔɔ Zuuba Yeezuu Zɪ bɪ, a a dɔ a ʊ, ŋʊaar bɛɛ mɔɔ n'a barɛ y. Bɪ, k'a tɔ n lɛbɔʊrɛ yɪ dɔmɪm haay.
32 Nyɪnta kʊ mɔɔ ʊ Damas kʊ ʊ bɪ, kʊ bɪ dɪgamazaa kʊ cir Aretas a so ʊ b'a ka yarbənno n jɪm kʊ bɪ lɛrɔ ma, k'a mɔɔ ku a mɔɔ nyasʊ.
33 Bɪ, gʊɔɔ mɔɔ da kasɪ ʊ, n n'a ka mɔɔ n bɔ kʊ bɪ pəŋŋə bɪ tokoro deem m, yɪ a ʊ ncɪnaaʊ kʊ bɪ dɪgamazaa bɪ n mɔɔ ku an mɔɔ nyasʊ y.

12

Hɔ kʊ Woso a hɪnka Pol m

1 Mɔɔ gɔɔtarɛ m m lɛ bɔ m mıŋŋa ʊ ra? Mɔɔ dɔ mɔɔ ʊ a nyɔɔdʊ ba ʊ
y, bı kɛɛrɛ naa, mɔɔ hɔɔ kʊ Zuuba ŋ hınka mɔɔ m nınnarɛ nɔ ʊ rɔ wɔɔ
mim hım.
2 Mɔɔ kristagʊaa dɔ, Woso n a busu an ta m a zi arzana ʊ, a busure
dɔɔraa bueeresi hɔ m naa. Mɔɔ n a dɔ kʊ ta a ʊ arzana ʊ paan..., gɛɛ
hɔhınkarɛ a a yı y, Woso ı naa dɔ.
3 Denter m, mɔɔ dɔ mɔɔ ʊ, Woso a busu an ta m arzana ʊ, a a da ma
hɔhınkarɛ a a yı, a a da ma Woso a busu paan... an ta m arzana ʊ b'ʊ,
Woso ı naa dɔ mɔɔ n a dɔ y.
4 Arzana ʊ b'ʊ bı, a meerbaarɔ nıŋŋoo ma, gʊaa n a ga m an so ŋ la y,
bı, zaa ba ʊ, gʊaa n ŋ mim hırɛ y.
5 M lɛ mɔɔ n'a bɔrɛ m mıŋŋa ʊ, gʊaa ncınaaʊ bı tɔ ma, bı mɔɔ bı m
lɛ bɔrɛ m mıŋŋa ʊ y. Kʊ mɔɔ ʊ kʊ m m lɛ bɔ m mıŋŋa ʊ, m paŋŋawar
minno mɔɔ nı ŋ hım.
6 K'a hı mɔɔ ʊ kʊ m m lɛ bɔ m mıŋŋa ʊ, mɔɔ bı yım hɔɔzaa y, bala, mɔɔ
sıra hım. Bı, mɔɔ lɛ baa kʊ m m lɛ bɔ m mıŋŋa ʊ y, bala, mɔɔ lɛ baa kʊ
gʊaa n a hɔɔn da mɔɔ ma an lɛ da m bıncɛ ra, zi kʊ mɔɔ ba an n'a yım
nɔ ʊ, gɛɛ meer kʊ mɔɔ n'a bam an n'a mam nɔ ʊ y.
7 Hɔɔ gʊtɔɔ nɔɔn duro kʊ Woso ŋ hınka mɔɔ m b'a da ma an a ka
mıŋŋabusure n a so mɔɔ ʊ. Naa tɔ ma m Woso n yaaba da mɔɔ zi an nı
mɔɔ kɔm, kʊ mɔɔ bı m mıŋŋa busu y. Yaaba bı, bɔ a ʊ kʊ ʊ ı ʊ, Sʊtaana
zibəəzaa deem zibəə m, an nı mɔɔ zɛm, kʊ mɔɔ bı m mıŋŋa busu y.
8 Mɔɔ yaa da Woso m gallɛm kaakʊ k'an mɔɔ yɔ fıryırɛ naa do wɔ ʊ.
9 A n a nyı bɔ mɔɔ n'ʊ, a ʊ: «Mɔɔ barka b'ıbıı bɔ, bala, k'ıbıı ı paŋŋawar
nɔ ʊ, bı mɔɔ barka b'a zi ba fası.» Naa tɔ ma bı, mɔɔ yı m heer nyɔɔm
m m lɛ bɔ m mıŋŋa ʊ, m paŋŋawarlɔ tɔ ma, kʊ Krista paŋŋa bı n nyınta
mɔɔ gʊr zi fası.
10 Naa y'a ka Krista tɔ ma
mɔɔ nı m heer nyɔɔm,
kʊ mɔɔ ı paŋŋawarlɔ nɔ ʊ,
kʊ gʊɔɔ ı mɔɔ sʊnsɔ wʊrɛ,
kʊ minno a hʊnhɔ ı mɔɔ yırɛ,
kʊ gʊɔɔ ı fır kam mɔɔ ma,
kʊ minno ı mɔɔ heer kɔm sɔ.
Bala, kʊ mɔɔ ı paŋŋawar nɔ ʊ,
bı mɔɔ paŋŋa n ta ʊ.

Pol heer ı kɔm Korɛntı gʊɔɔ tɔ ma

11 Mɔɔ ı meerbaa bı barɛ ı ʊ, hɔɔzaa m mɔɔ m, b'awɔɔ ı mɔɔ da ʊ paŋŋa
m. Awɔɔ y'a ga m hɔɔ a mɔɔ nyaa ba. Bala, baa kʊ hɔsı bɛɛ m mɔɔ nı,
gʊɔɔ k'awɔɔ nı dıgarɛ ŋ ma zibəəzannɔ wısırɔ wɔɔ, ŋ n lɛ da mɔɔ m hɔsı
nɔ ʊ y.
12 Zibəəro kʊ ŋ n'a hınkarɛ ŋ ʊ, kristazibəəzaa m mɔɔ m nɔ wɔɔ, ziro
wɔɔ duro ba mɔɔ ʊ gʊɔɔ bire ʊ kan bʊraama gʊta kı. Zibəəro wɔɔ duro,
hoserlo do y'a hʊnhɔ m kan gıngarɛ do y'a hʊnhɔ kı.
13 Bɔ n ta ʊ mɔɔ n a ba kristagʊɔɔ sokʊmarɔ vantɔɔ wɔɔ m, mɔɔ n a ba
awɔɔ nı? K'a maam kʊ mɔɔ n yɛ k'awɔɔ n dıga mɔɔ mısırbaa mim ma bı
m. K'a kʊrɔma naa do sugur ka m ʊ.
14 Dııtaa naa, mɔɔ m banka m a nya kʊ m bʊr awɔɔ zi b'ʊ, a gallɛm
kaakʊ hɔ mɔɔ nı zɛm b'ʊ naa, bı kʊ mɔɔ bı bʊr, mɔɔ bı yɛm awɔɔ n dıga
mɔɔ mim ma y. Awɔɔ mıŋŋɔɔ mɔɔ nı m karɛ a ma, awɔɔ busoo bɛɛ y.
Bala, nyınɔ bɛɛ n'a kam busoo ma k'a nyasʊ a zırɔ nı y, zırɔ wɔɔ n'a kam
ma ŋn'ı nyasʊrɛ a nyınɔ m.

15 Kʊ mɔɔ nɪ, heernyɔɔ m kan mɔɔ kɪ, kʊ m hɔ kʊ mɔɔ n ta m haay sa
kan m mɪŋŋa kɪ, m m da m awɔɔ han. Awɔɔ ŋʊa kʊ mɔɔ nawʊm gʊta
ncɪnaaʊ naa y'a ka awɔɔ bɪr mɔɔ ŋʊam na?
16 Awɔɔ yɛ a dɔ a ʊ, mɔɔ n yɛ k'awɔɔ n kɔ mɔɔ nyasʊm tɔ ma y. B'a da
ma gʊaa n a hɪ a ʊ, hɔɔnkarɛ zi mɔɔ ba kʊ m awɔɔ ku m wɔ ʊ, ŋʊaarlɔ
m.
17 Mɔɔ ŋʊaar ba awɔɔ m kʊ m hɔ yɪ awɔɔ gʊr zi ra? Mɔɔ gʊɔɔ kʊ mɔɔ
ŋ nyɔɔ awɔɔ zi rɔ wɔɔ gʊaa deem da ʊ k'an ŋʊaar ba awɔɔ m na?
18 Mɔɔ yɛ Tiitɪ han an ta awɔɔ zi b'ʊ, kan wɔɔ danyɪ kʊ mɔɔ mim hɪ
awɔɔ m biisi bɪ kɪ. Awɔɔ a da ma a hɪ a ʊ, Tiitɪ ŋʊaar ba awɔɔ m k'a hɔ
yɪ ra? A mɪŋŋa kan mɔɔ kɪ, tar deem wɔɔ sa, ʊ ʊ mɪsɪrbaa bɪ ba m, kan
ʊ zibəə kɪ.
19 A hɔɔn k'awɔɔ n'a darɛ a ʊ, ʊ ka wɔɔ nawʊm ma kʊ gumə ka ʊ mɪŋŋɔɔ
ʊ awɔɔ lɛɛ bɪ, a dɔmɪm laatʊ. Ayy..., ʊ meerbaa bɪ ba wɔɔ nawʊm Woso
taa amba Krista n'a ŋʊam bɪ m, bɪ, ʊ gʊaasɪbɔɔ, naa haay hɪ wɔɔ nawʊrɛ
awɔɔ m, k'awɔɔ n ta lɛɛ sɪrakarɛ nɔ ʊ.
20 Mɔɔ da ɪ bɔŋ ʊ, m ʊ, ɪ b'a ka mɔɔ n bʊr awɔɔ zi b'ʊ m bɪ dɪga a hɔ kʊ
mɔɔ n'a gɪngarɛ awɔɔ zi bɪ bɪ maam nɪ y, awɔɔ n a yɪ sɔ a ʊ, hɔ k'awɔɔ
n'a gɪngam mɔɔ zi bɪ, a bɪ maam sɔ y. Mɔɔ da ɪ bɔŋ ʊ, m ʊ, ɪ b'a ka nyaa
n bɪ nyɪnta ʊ, kan jɪmbaa kɪ, nɔmaa kɪ, mɪmbɔkʊma kɪ, kan sʊnsɔwʊrɛ
kɪ, gʊɔɔtɔzarlɛ kɪ, kan mɪŋŋabusure kɪ, warkʊma kɪ y.
21 Mɔɔ da ɪ bɔŋ ʊ sɔ, m ʊ, m ya kʊ mɔɔ ʊ m nɪ zɛrɛ awɔɔ zi b'ʊ naa, ɪ b'a
ka Woso n mɔɔ da nyannɪ ʊ awɔɔ bire ʊ wa. M m ya m nyi ka gʊɔɔ gʊta
kʊ ŋ mimbʊnyaa ba hɔɔ, ŋnɪ gɔɔta ŋn'a bɔ a taam a dintim zibəərɔ wɔɔ
nɔ ʊ rɔ wɔɔ tɔ ma wa, a a da ma ŋnɪ gɔɔta ŋn'ɪ jaan dam, ŋn'a zibʊnyaarɔ
wɔɔ bam.

13

Dʊndɔrɛ nyambʊrlɛ

kan leersore kɪ

1 Kʊ mɔɔ bɪ bʊr awɔɔ zi b'ʊ, a gallɛm kaakʊ hɔ m naa kɛɛrɛ. Amba
Wosoci b'a hɪ, a ʊ: «Kʊ gʊaa ʊ, gʊaa vanta mim ba, pakra m kʊ mim bɪ
kasɛtɪzannɔ n nyɪnta ʊ hɪɪya gɛɛ kaakʊ, kʊ mim bɪ n yɪ sɪra», kʊ mɔɔ bɪ
lee ku, naa wɔɔ n'a bam.
2 Kʊ m lɛɛ ka m a hɪ gʊɔɔ kʊ ŋ mimbʊnyaa ba hɔɔ rɔ wɔɔ m kan gʊɔɔ
mɪsɪrɔ wɔɔ kɪ m, bʊr kʊ mɔɔ ʊ b'ʊ a hɪɪya hɔ ma bɪ, mɔɔ ŋ bɔ zaa ʊ, bɪ
kɛɛrɛ naa, kʊ mɔɔ ba b'ʊ naa, mɔɔ y'a hɪrɛ m ʊ, kʊ mɔɔ m ya m bʊr awɔɔ
zi b'ʊ, mɔɔ bɪ gɔsɪ tore y, mɔɔ hʊnhʊrlɛ karɛ ŋ haay ʊ.
3 Awɔɔ lɛ taa k'a a dɔ a ʊ, Krista a meerbaa da mɔɔ lɛ ʊ mɔɔ n'a bam,
gɛɛ lɔ? K'a maam awɔɔ y'a dɔrɛ. Paŋŋawarzaa bɛɛ m Krista m awɔɔ gʊr
zi y. A y'a paŋŋa bɪ hɪnkarɛ awɔɔ bire ʊ.
4 Sɪra m, a zɛ kʊ n y'a ʊ gɔdarkʊra ma bɪ, a nyɪnta paŋŋawar nɔ ʊ, bɪ, a
y'a mɪsɪrbaa bam kɛɛrɛ Woso paŋŋa tɔ ma. Kʊ wɔɔ ʊ zɛ kʊ ra kan kɪ bɪ,
wɔɔ ɪ paŋŋawar nɔ ʊ sɔ, bɪ, ʊ mɪsɪrbaa bɪ ba wɔɔ nawʊm kan kɪ, ʊ n'ʊ zi
bɪ bam kan awɔɔ kɪ Woso paŋŋa m.
5 K'a bɔ a dɪga a mɪŋŋɔɔ ma a zim, awɔɔ ɪ mɪsɪrbaa bam sɪrakarɛ nɔ ʊ
gɛ. Awɔɔ dɔ a ʊ, Yeezuu Krista y'awɔɔ bire ʊ, gɛɛ lɔ? K'awɔɔ n a dɔ, k'a
maam, k'awɔɔ bɪ wɔŋ ʊ a a sɪrakarɛ zibəərɔ hɪnka bɪ tɔ ma m.
6 Bɪ, mɔɔ y'a gɪngam mɔɔ ʊ, awɔɔ dɔ a ʊ, wɔɔ bɪ jɪra m sɪrakarɛ zibəərɔ
hɪnkarɛ ra wa.
7 Yaa wɔɔ n'a dam Woso m, k'awɔɔ bɪ mimbʊnyaa ba y. Ʊ ka bɛɛ wɔɔ
nawʊm ma, k'ʊ a hɪnka awɔɔ m, ʊ ʊ, ʊ gumə ta ʊ wa. Ʊ ka wɔɔ nawʊm

ma k'awɔɔ n a mıŋŋa ba, baa k'a ı yırɛ ı ʊ, wɔɔ bı gumə yım mim kʊ wɔɔ dında naa nɔ ʊ y.

8 Bala, wɔɔ ba paŋŋa m k'ʊ sıra da jım ʊ y. Paŋŋa wɔɔ n ta m k'ʊ a ka, kʊ sıra n ta lɛɛ.

9 Kʊ wɔɔ ı paŋŋawar nɔ ʊ, awɔɔ nı paŋŋa m denter, wɔɔ y'ʊ heer nyɔɔm. Wɔɔ n'a yɛm Woso han bı n naa karɛ. A yɛ wɔɔ nawʊm k'an a ka k'awɔɔ n yı mıŋŋa fası.

10 Naa tɔ ma m, kʊ mɔɔ gɔɔta m m laatʊ awɔɔ ma bı, mɔɔ nı naa haay gʊrsıra barɛ awɔɔ ma. K'an bır yırɛ ı ʊ, kʊ mɔɔ bı lee ku awɔɔ bire ʊ, m bı m da m nyaa ma kan awɔɔ kı, lɛ kʊ Zuuba a ka mɔɔ ʊ bı nı y. Bala, lɛ kʊ Zuuba a ka mɔɔ ʊ bı, a ka a ʊ mɔɔ ʊ gʊɔɔ bankarɛ tɔ ma, a n a ka mɔɔ ʊ kʊ m ŋ zaar ba y.

11 Kɛɛrɛ naa, m danyınɔ, m leer mɔɔ n'a sore awɔɔ m. K'a bır a heer nyɔɔm. A bır a tɔŋ ʊ k'a yı mıŋŋa fası. K'a bır kʊ heer yom. A bır kʊ marɛ. A bır a mısırbaa bam laafıı kan kʊ kı nɔ ʊ. Maam bı, kʊ ŋʊarɛzaa kan laafıızaa kı m Woso m bı, a nyıntam kan awɔɔ kı.

12 K'a yaa da kʊ m mıŋŋa danyıbaa nɔ ʊ. Wosogʊɔɔ kʊ ŋ nı naa ʊ haay rɔ wɔɔ ı yaa darɛ awɔɔ m.

13 Bı kʊ Zuuba Yeezuu Krista barka, kan Woso ŋʊarɛ kı, Sɛnt-Ɛspri zɛkʊra kı n bır kan awɔɔ haay kı.

Ci kʊ Pol a ba GALASII ZANNƆ ma

Ci kʊ Pol a ba Galasii zannɔ ma bɪ

gasʊʊrɛ

Pol ɪ ci bɪ ba. A ba a ʊ Galasii kʊrɔ wɔɔ kristagʊɔɔ ma.

Ci bɪ ba a ʊ, bala, zɪɪfʊrɔ kʊ ŋ y'a ba kristagʊɔɔ gɔsɪnnɔ ɪ ta ŋ zi ŋn'aa hɔ dɪnda ŋ nɪ, an bɔkarɛ ŋ hɔdɪndarɛ bɪ bɪr zum kʊ ʊ kan lemim nyɪnta bɪ kɪ y. Ŋ ʊ, pakra m kʊ gʊɔɔ n gasʊ baŋŋʊ ʊ, kʊ n bɛɛ ŋ bɪ bʊmbɔrɛ yɪrɛ y.

A m naa, Pol n ci ba k'a hɪnka ŋnɪ a ʊ, Krista k'a ga bɪ, a hɔ haay kʊ lɛrɔ wɔɔ a cɪnta bɪ ba an a nya, an wɔɔ yɔ Moyiisi lɛrɔ wɔɔ lɔmbaa nɔ ʊ, wɔɔ n'ʊ so ʊ mɪŋŋɔɔ ʊ Sɛnt-Ɛspri paŋŋa kan a lɛ sire kɪ tɔ ma.

Pol ɪ yaa dam Galasii kristagʊɔɔ m

1 Mɔɔ mɪŋŋa Pol nɪ ci naa do bam, kristazibəəzaa m mɔɔ m, gʊɔɔ bɛɛ mɔɔ bɔ ʊ y, bɪ gʊaa bɛɛ mɔɔ nyɔɔ sɔ y, Yeezuu Krista mɪŋŋa, kan Zɪ Woso k'a a mɪm bɔ ʊ gəəno bire ʊ bɪ k'ɪ mɔɔ bɔ ʊ.

2 Mɔɔ kan danyɪnɔ kʊ ŋ nɪ naa ʊ haay rɔ wɔɔ kɪ, wɔɔ ɪ yaa darɛ awɔɔ m, awɔɔ kʊ kristagʊɔɔ sokʊmarɔ n'awɔɔ m, an nɪ Galasii kʊrɔ ʊ rɔ wɔɔ.

3 A yɛ mɔɔ nawʊm wɔɔ Zɪ Woso han, kan Zuuba Yeezuu Krista kɪ han, kʊ ŋ nɪ barka kan laafɪɪ kɪ ka awɔɔ ʊ.

4 Yeezuu mɪŋŋa ɪ yɛ an ga, k'a wɔɔ bʊmbɔ ʊ mimbʊnyaarɔ nɔ ʊ, k'a a da ma a wɔɔ yɔ durnya bʊnyaa naa do wɔ ʊ, amba wɔɔ Zɪ Woso lɛ n taa bɪ m.

5 Woso tɔ n lɛbɔʊrɛ yɪ dɔmɪm haay. Amina.

Lemim nyɪnta vanta ba ʊ y

6 A bɔ k'awɔɔ nawʊm Woso k'a awɔɔ bir k'awɔɔ n yɪ a gʊɔɔ Krista barka minto b'ʊ, a ta k'a zu lemim nyɪnta vanta ʊ bɪ, a a ka mɔɔ n zɛ kədə.

7 A bɪr yɪrɛ ɪ ʊ lemim nyɪnta vanta n ta ʊ wa, a ɪ yɪrɛ ɪ ʊ, gʊɔɔ n'awɔɔ warm kʊ ma, ŋn'a kam ma k'a Krista lemim nyɪnta bɪ zaar ba.

8 Bɪ, kʊ gʊaa lemim nyɪnta vanta dɪnda awɔɔ m, an a hɔ kan lemim kʊ wɔɔ pa da awɔɔ m bɪ kɪ, baa kʊ wɔɔ m, baa kʊ malɛɛka y'a to arzana ʊ an bɪ naa ba, kʊ Woso nɔmaa n a kərgu a zaa ra.

9 Mɔɔ lɛɛ ka m a hɪ, bɪ mɔɔ yɪ m yarɛ m so ra, kʊ gʊaa lemim nyɪnta vanta pa da awɔɔ m, bɪ lemim k'awɔɔ si hɔɔ bɪ bɛɛ, kʊ Woso nɔmaa n a kərgu a zaa ra.

10 Ncɪnaaʊ naa, m ka mɔɔ nawʊm ma kʊ gʊɔɔ nɔ n yɪ kan m kɪ ra? Gɛɛ, kʊ Woso nɔ n yɪ kan m kɪ ra? A ŋʊa mɔɔ nawʊm kʊ gʊɔɔ n m ŋʊa ra? Ayy..., kʊ m ka mɔɔ nawʊm ma kʊ gʊɔɔ nɔ n yɪ m la, mɔɔ bɪ nyɪntam Krista zibəənyɪ dɔ y.

Krista ɪ lemim nyɪnta bɪ da Pol wɔ ʊ

11 M danyɪnɔ, k'a dɔ a ʊ, lemim nyɪnta kʊ mɔɔ pa da awɔɔ m bɪ n a to gʊɔɔ zi y.

12 Bala, a ma bɛɛ mɔɔ ʊ gʊɔɔ zi y, bɪ gʊɔɔ bɛɛ y'a dɪnda mɔɔ n sɔ y, Yeezuu Krista mɪŋŋa y'a hɪnka mɔɔ m, mɔɔ n a dɔ.

13 Nyınta kʊ mɔɔ ʊ hɔ niŋŋə biisi, m nı zum zııfʊrɔ wosozaa ʊ bı, awɔɔ mim ma. Awɔɔ dɔ a ʊ, dɔmım bı do ʊ bı, mɔɔ fır ka Woso gʊɔɔ sokʊma bı ma gʊta maam-maam, kʊ m a zaar ba.
14 Zu kʊ mɔɔ nawʊm zııfʊrɔ wosozaa b'ʊ bı, mɔɔ cem m muno zııfʊrɔ wɔɔ han zaa bı zuure nɔ ʊ gʊta, m nı m yoŋ ʊ gʊta m lɛ da ŋ la, m yaabɔɔ yınnıbayırɔ wɔɔ zuure nɔ ʊ.
15 Bı Woso lɛɛ ka an mɔɔ bɔ ʊ a barka bı tɔ ma kʊ m a zi ba, bı ma bı, mɔɔ n yı cına y. Ncınaaʊ nı, an mɔɔ bir zibəə bı tɔ ma.
16 Bı k'a b'a ŋʊa kʊ mɔɔ n'a Nyı bı dɔ kʊ m a pa da do vantɔɔ gʊɔɔ m bı, mɔɔ n m ka ma kʊ m gʊaa lar ma y,
17 mɔɔ n ta Zerizalɛm ʊ sɔ gʊɔɔ kʊ ŋ lɛɛ ka mɔɔ m ŋn'a ba kristazibəəzannɔ rɔ wɔɔ zi y, m hʊr mɔɔ ʊ lɛɛm m ta Araabırɔ kʊ ʊ, m m to b'ʊ, m bʊr Damas kʊ ʊ.
18 Bı jɛ ʊ dɔɔraa kaakʊ kur bı, mɔɔ n ta Zerizalɛm ʊ, kʊ m aa Sefas* dɔ, mɔɔ gɔɔta b'ʊ kan kı dɔmım bueeresoor.
19 Mɔɔ n zibəəzaa vanta yı kʊ *Zakkı bɛɛ y, Zuuba danzaa bı.
20 Hɔ kʊ mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m ci b'ʊ naa, Woso n mɔɔ kasɛtızaa, ŋʊaar bɛɛ mɔɔ n'a barɛ y.
21 M hʊr kʊ mɔɔ ʊ Zerizalɛm ʊ bı jɛ ʊ, ta mɔɔ ʊ Siiri kʊrɔ ʊ, kan Silisii kʊrɔ ʊ kı.
22 Bı, Zidee kʊrɔ wɔɔ kristagʊɔɔ sokʊmarɔ wɔɔ n mɔɔ yı deem y.
23 A ma ŋ y'a ʊ bala, n n'a dındarɛ, n ʊ: «Gʊaa k'a nı fır kam wɔɔ ma biisi bı, a ı Krista zaa k'a nyınta an n'a zaar bam bı pa dam kɛɛrɛ.»
24 Naa do n a ka, ŋn'a lɛ bɔm Woso ʊ mɔɔ minto.

2

Pol kan kristazibəəzannɔ vantɔɔ kı kʊ zɛʊrɛ

1 Dɔɔraa bueeresi cenle jɛ ʊ, mɔɔ m bɔ, m m ya, m ta Zerizalɛm ʊ kan Barnabas kı, mɔɔ Tiitı gaa m ta m kan m kı sɔ.
2 Woso y'a hı mɔɔ m hɔhınkarɛ nɔ ʊ, a ʊ, mɔɔ n ta, bı minto m mɔɔ n ta. Kʊ wɔɔ yaa lee ku bı, mɔɔ lemim nyınta kʊ mɔɔ n'a pa dam do vantɔɔ barla bı sa, m a dında ŋ nı. Mɔɔ sokʊma ba kan lɛɛzannɔ wɔɔ kı a minto m a dında ŋ nı sɔ, kʊ zi kʊ mɔɔ ba kan zi kʊ mɔɔ n'a bam bı kı bı bɔ vam y.
3 Baa mɔɔ zukuuzaa Tiitı kʊ grɛkkı gʊaa m bı, ŋ n a ka ma k'a paŋŋa ba ma k'an gasʊ baŋŋʊ ʊ y.
4 A n bɔkarɛ gʊɔɔ a da wɔɔ zi ŋn'a hırɛ a ma kristagʊɔɔ bı ŋʊaarzannɔ m, brɔɔ a nyasʊ kɔɔkɔɔ kʊ Tiitı n gasʊ baŋŋʊ ʊ. A da ŋ y'a ʊ wɔɔ zi k'a soamıŋŋaʊ kʊ Krista Yeezuu a ka wɔɔ ʊ bı sınsıı, a ŋʊa ŋ y'a ʊ k'a ya, a wɔɔ da lɔmbaa ma.
5 Wɔɔ n yɛ ŋ ma y, wɔɔ n'ʊ ka ma k'ʊ kʊ ma kan ŋ kı baa poore tɔkkɛ y, a ba wɔɔ ʊ ncınaaʊ, kʊ sıra k'a nı lemim nyınta bı nɔ ʊ bı m bır a bıncɛ ʊ.
6 Kʊ lɛɛzannɔ wɔɔ m, ŋ lɛɛzaabaa mim n pakra ba mɔɔ ma y, bala, Woso bır gʊɔɔ jirə bɔrɛ y. Ncınaaʊ nı, lɛɛzannɔ wɔɔ n mɔɔ da hɔsı vanta barɛ ma lemim nyınta bı pa darɛ nɔ ʊ y.
7 Bı, ŋ yɛ ŋn'a dɔ ŋ ʊ, Woso mɔɔ da ʊ kʊ m lemim nyınta pa da do vantɔɔ gʊɔɔ m, amba Woso Pıyɛɛr da ʊ k'an a pa da zııfʊrɔ m bı m.
8 Bala, Woso k'a Pıyɛɛr bɔ ʊ, an a nyɔɔ zııfʊrɔ ma bı, Woso bı do ı mɔɔ bɔ ʊ sɔ, an mɔɔ nyɔɔ do vantɔɔ gʊɔɔ zi.

* **1:18 1.18** Sefas: Pıyɛɛr tɔ vanta m. K'a dıga Zaan 1.42 bıncɛ ʊ.

9 Kristagʊɔɔ wɔɔ nyınta ŋn'ı dıgam Zakkı kan Sefas kı Zaan kı ma a lɛɛzannɔ, brɔɔ yɛ ŋn'a dɔ ŋ ʊ Woso a barka ka mɔɔ ʊ, kʊ mɔɔ n zi bı ba denter. A m naa, ŋnı mɔɔ wɔ nyasʊ, k'a hınka a ʊ, kʊmarɛ ı wɔɔ bire ʊ, kʊ wɔɔ m ta do vantɔɔ wɔɔ zi, kʊ ŋ bɔɔm n ta zııfʊrɔ wɔɔ zi.

10 Bı, hɔ kʊ ŋ y'a cınta bı, ŋ ʊ, ʊ ʊ da ŋʊazannɔ han, bı kʊ hɔ bı do nı, mɔɔ ba denter.

Pol kan Pıyɛɛr kı mim Antıyɔs kʊ ʊ

11 Bı, Sefas k'a bı bʊr Antıyɔs ʊ bı, mɔɔ ba kan kı gʊaa haay lɛɛ, k'a kʊrɔ ma bı tɔ ma.

12 Bala nyınta a ʊ, an nı hɔ bım kan do vantɔɔ gʊɔɔ kı, bı ma bı, Zakkı gʊɔɔ nyɔɔ bı ŋnı lee ku cına y. Kʊ ŋ bı lee ku bı, an a da a ra, an a gʊ ŋ ma an jım a hɔ, nyi k'a n'a bam zııfʊrɔ kʊ ŋ ʊ, do vantɔɔ gʊɔɔ m gasʊ baŋŋʊ ʊ rɔ wɔɔ m bı minto.

13 Zııfʊrɔ kʊ kristagʊɔɔ m ŋnı nyınta b'ʊ kan kı rɔ wɔɔ n a hɔbaa sa sɔ, naa n a ka Barnabas mıŋŋa n gasʊ ŋ hɔɔn hııya-hııya zibəə b'ʊ.

14 Kʊ mɔɔ ŋ yı ŋ bır zum sıra k'a nı lemim nyınta b'ʊ tırga bı, mɔɔ hı Sefas m gʊaa haay lɛɛ mɔɔ ʊ: «Ibıı k'ı n zııfʊ bı, k'ıbıı n'ı mısırbaa bam am do vantɔɔ gʊɔɔ hɔ bı m bı, ı bır a bam am zııfʊrɔ hɔ m bı, a a ba lɔ ıbıı n'a ŋʊam k'ı paŋŋa ba do vantɔɔ gʊɔɔ wɔɔ ma kʊ ŋ n'a mısırbaa ba am zııfʊrɔ hɔ nı?»

15 Zııfʊrɔ m wɔɔ m, wɔɔ zırɔ ı nyınta maam, do vantɔɔ gʊɔɔ kʊ ŋ nı Woso lɛrɔ dɔ rɔ bɛɛ n wɔɔ nı y.

16 Bı, wɔɔ dɔ ʊ ʊ, gʊaa b'a dam ma an yı tırga Woso mım ʊ Moyiisi lɛrɔ zibəəro barɛ minto y, sıra ka Yeezuu Krista ʊ nı gʊaa bam tırga bala. Sıra wɔɔ ka Krista Yeezuu ʊ sɔ kʊ Woso n'ʊ ba tırga a tɔ ma, bı lɛrɔ zibəəro tɔ ma bɛɛ y, bala, n bı gɔsı bam tırga lɛrɔ zuure tɔ ma y.

17 Wɔɔ, ʊ ka wɔɔ nawʊm ma kʊ n n'ʊ ba tırga Krista tɔ ma, an bɔkarɛ an nı yırɛ ı ʊ, ʊ ba wɔɔ ʊ mimbʊnyaabənno sɔ am do vantɔɔ gʊɔɔ m. K'a maam Krista bı mimbʊnyaa zi an n'a bam na? Ayy… fıga!

18 Bala, kʊ mɔɔ lɛrɔ wɔɔ zuure to k'a b'a dam ma an gʊaa ba tırga Woso mım ʊ bı minto, kʊ mɔɔ n ya m m bɔ kʊ m zu ʊ, mɔɔ nı m bam lɛrɔbısıkamazaa kɛɛrɛ.

19 Bı kʊ mɔɔ mıŋŋa m, lɛrɔ wɔɔ minto bı, mɔɔ bır m mısırbaa bam lɛrɔ wɔɔ tɔ ma dɔ y, kʊ m m da ma m m mısırbaa bı ba Woso tɔ ma. Kʊ n Krista wɔ gɔdarkʊra ma bı, mɔɔ ga kan kı.

20 Mısırbaa kʊ mɔɔ n ta m naa, mɔɔ bɛɛ m ta nı y, Krista n a mısırbaa bam mɔɔ ʊ. Mısırbaa kʊ mɔɔ n'a bam her-her naa, a ba mɔɔ nawʊm sıra ka Krista ʊ nɔ ʊ, a m Woso Nyı, an mɔɔ ŋʊa an yɛ an ga mɔɔ tɔ ma.

21 Mɔɔ bır Woso barka bı bam hɔ nıbır y, bala, k'a ı yırɛ ı ʊ, lɛrɔ wɔɔ tɔ ma gʊaa a da ma an yı tırga Woso mım ʊ, k'a maam, Krista bı ga a ʊ vam.

3

Zaa kʊ Woso a sa k'a gʊaa bʊmbɔ

1 Aba! Galasii zannɔ, hɔɔnwarzannɔ. Nka ı wɔ ʊ an awɔɔ hɔɔn wusigə ncınaaʊ? A n bɔkarɛ n y'a hınka awɔɔ m mıŋŋa, a dɔ a ʊ, Yeezuu Krista ga gɔdarkʊra ma.

2 Kʊ m laaka da a han wa: Lɛrɔ wɔɔ zuure minto y'a ka Woso n a Ɛspri bı ka awɔɔ ʊ ra, gɛɛ zu k'awɔɔ ʊ sırakarɛ lemim b'ʊ bı minto nı?

3 Bɔ yarmabaa m naa? Woso zuure bı sıŋŋıda sa awɔɔ ʊ Woso Ɛspri paŋŋa m, a bɔkarɛ an n'a ŋʊam kɛɛrɛ k'a nyambʊr a mɛsim paŋŋa m na?

4 Ziro kʊ Woso ŋ ba awɔɔ mısırbaa nɔ ʊ rɔ wɔɔ, bɔ ŋ y'a ʊ vam kan awɔɔ kı ra? Mɔɔ y'a gıngam mɔɔ ʊ, ŋ bı vam kan awɔɔ kı sıın!
5 Kʊ Woso y'a Ɛspri karɛ awɔɔ ʊ, an nı hoserlo barɛ awɔɔ bire ʊ, naa ba an nawʊm lɛrɔ wɔɔ k'awɔɔ nı zure ŋ ʊ bı tɔ ma ra? Gɛɛ zu k'awɔɔ ʊ sırakarɛ lemim b'ʊ bı tɔ ma nı?
6 K'a a yo Abraham n sıra ka Woso ʊ, Woso n dıga ma tırga a mım ʊ bı,
7 k'a maam, k'a dɔ mıŋŋa a ʊ, sırakənno wɔɔ n Abraham nyınɔ.
8 A n ta ʊ sɔ bı, Wosoci bı lɛɛ ka an a hı hɔɔ a ʊ, Woso do vantɔɔ gʊɔɔ wɔɔ bam tırga a mım ʊ ŋ sırakarɛ tɔ ma, bı minto m Woso n lemim nyınta naa do hı Abraham m, a ʊ: ‹Tara burə gʊɔɔ do haay barka yırɛ ıbıı tɔ ma.›
9 Ncınaaʊ nı, gʊɔɔ kʊ sırakənno m nɔ wɔɔ nı barka yım kan sırakarɛzaa Abraham kı.
10 Bı gʊɔɔ kʊ ŋ nı yom lɛrɔ wɔɔ ma rɔ wɔɔ, lerbɔrɛ kʊsı ı kan ŋ kı, bala, n y'a gʊrsıra ba Wosoci b'ʊ, n ʊ: ‹Gʊaa k'a bır hɔ haay kʊ n y'a da lɛrɔ wɔɔ cı bı nɔ ʊ bı bam tee… bı, lerbɔrɛ kʊsı ı kan kı.›
11 Sıra nɔ ʊ, gɔsı b'a dam ma an yı tırga Woso mım ʊ, lɛrɔ wɔɔ zuure tɔ ma y, bala, n y'a gʊrsıra ba, n ʊ: ‹Gʊaa k'an tırga Woso mım ʊ sırakarɛ tɔ ma bı, a mısırbaa bam.›
12 Lɛrɔ wɔɔ zaa bı y'a hɔ kan sırakarɛ zaa bı kı, bala, n ʊ: ‹Gʊaa k'a nı zum lɛrɔ wɔɔ ʊ haay bı nı mısırbaa yım.›
13 Krista a mıŋŋa ka n a zɛ wɔɔ tɔ ma, a ba a ʊ maam k'a wɔɔ bʊmbɔ lɛrɔ wɔɔ lerbɔrɛ kʊsı nɔ ʊ, a mıŋŋa ı sompi wɔɔ bıncɛ ʊ an lerbɔrɛ kʊsı bı yı, bala, Wosoci bı nɔ ʊ, n ʊ: ‹Lerbɔrɛ kʊsı ı kan gʊaa kʊ n y'a zeŋŋə gɔ ma bı kı.›
14 Nyınta ʊ ncınaaʊ, kʊ do vantɔɔ gʊɔɔ wɔɔ m barka kʊ Abraham a yı bı yı Krista Yeezuu nɔ ʊ, k'an bır yırɛ ı ʊ, wɔɔ *Sɛnt-Ɛspri kʊ Woso a ler bɔ bı yı sırakarɛ tɔ ma.

Woso lerbɔrɛ kan lɛrɔ wɔɔ kı mim

15 M danyınɔ, ʊ makra sa gʊɔɔ minkəm zibəə nɔ ʊ, kʊ gʊaa a hɔɔnhɔ da cı ʊ an a cınta, amba a a ga m bı nı, kʊ n a ba a zɛ kur, gɔsı bır hɔ k'a hı bı zaar barɛ, b'a bır hɔ nam ma sɔ y.
16 A do m bı sɔ, lerbɔrɛrɔ wɔɔ bɔ Woso ʊ Abraham m kan a nyı bı kı m. N n a hı, n ʊ: «A nyınɔ y,» ı ʊ a hı n y'a ʊ nyınɔ hɔka ma y, ayy…, nyı bı deem, bı nyı bı, Krista m, bı n ʊ, k'a hı ma.
17 Hɔ kʊ mɔɔ ʊ kʊ m a hı bı ba n nı: Woso lɛɛ ka an a hɔɔnhɔ hı an a cınta, dɔɔraa zorsi bukərku kur bı, n nı bɔkarɛ n nı bɔ lɛrɔ wɔɔ m, ncınaaʊ naa, lɛrɔ wɔɔ b'a dam ma ŋnı hɔ kʊ Woso lɛɛ ka an a hı bı zaar ba, ŋnı ler kʊ Woso a bɔ bı zaar ba sɔ wa.
18 Bala, kʊ lɛrɔ wɔɔ zuure tɔ ma m gʊaa nı hɔjirle yım Woso zi, k'a maam Woso lerbɔrɛ tɔ ma bɛɛ dɔ y. A n bɔkarɛ ler kʊ Woso a bɔ bı y'a ka Woso n a barka ka Abraham ʊ.
19 Kʊ ncınaaʊ m lɛrɔ wɔɔ zibəə n bɔ m kɛɛrɛ? Lɛrɔ wɔɔ ka Woso ʊ kʊ ŋ nı bır wɔɔ mimbʊnyaarɔ hınkam wɔɔ m, kʊ nyı kʊ Woso ler bı bɔ a tɔ ma bı n tolle ba an yı. Malɛɛkarɔ ı bʊr lɛrɔ wɔɔ m, gʊaa deem ı nyınta malɛɛkarɔ wɔɔ kan zııfʊrɔ wɔɔ kı bire ʊ.
20 Lɛrɔ wɔɔ karɛ bıncɛ ʊ, a yı pakra kʊ gʊaa n nyınta ʊ ŋ karɛ ma, bı ler bı bɔrɛ bıncɛ ʊ, Woso mıŋŋa mim m bı a deem.

21 Naa k'a hı a ʊ, lɔ? Lɛrɔ wɔɔ bısı ŋn'a kam Woso lerbɔrɛrɔ wɔɔ ma ra? Ayy…, a bɛɛ m naa y. Bala, kʊ yı an nawʊrɛ ı ʊ, lɛ nıŋŋə n ta ʊ, gʊɔɔ n'a dam ma ŋnı mısırbaa yı a tɔ ma, k'a maam lɛ bı do n'a kam gʊɔɔ n yı tırga Woso mım ʊ sɔ.

22 Bı, Wosoci b'a hı a ʊ, mimbʊnyaa paŋŋa y'a so durnya gʊɔɔ ʊ jilli. Maam bı, gʊɔɔ kʊ ŋ sıra ka rɔ wɔɔ hɔ kʊ Woso a ler bɔ bı yı, sıra kʊ ŋ y'a ka Yeezuu Krista ʊ bı tɔ ma.
23 Dɔmım kʊ sırakarɛ zaa bı n bʊr cına bı, Moyiisi lɛrɔ wɔɔ ı wɔɔ ba a lɔnnɔ ŋn'ı dɔm wɔɔ ma, kʊ Woso n tolle ba an sırakarɛ zaa bı hınka.
24 Ncınaaʊ bı, lɛrɔ wɔɔ, dɔ ŋ y'a ʊ wɔɔ ma, kʊ Krista n tolle ba an bʊr, kʊ Woso n wɔɔ ba tırga a mım ʊ sırakarɛ tɔ ma.
25 Bı, kɛɛrɛ naa, sıra ka Krista ʊ dɔmım m, lɛrɔ wɔɔ kʊ ŋ nyınta ŋn'ı dɔm wɔɔ ma bı, ŋ bɛɛ y'a so wɔɔ ʊ dɔ y.
26 Bala, awɔɔ woo… naa, Woso nyınɔ n'awɔɔ m, sıra k'awɔɔ ka Krista Yeezuu ʊ bı tɔ ma.
27 Denter m, awɔɔ haay k'a batɛm si Krista nɔ ʊ bı, a mısırbaa n n'awɔɔ mısırbaa ʊ jilli.
28 Naa tɔ ma kɛɛrɛ bı, kʊ zıfʊ n'ı mı, gɛɛ do vanta gʊaa n'ı mı, minsi bɛɛ n bı y, kʊ lɔ n'ı mı, gɛɛ soamıŋŋaʊzaa n'ı mı, minsi bɛɛ n bı sɔ y, kʊ yar n'ı mı, gɛɛ lʊ n'ı mı ınsi bɛɛ sɔ y. Bala, awɔɔ woo… naa, awɔɔ a ba deem Krista Yeezuu nɔ ʊ.
29 Kʊ Krista y'a so awɔɔ ʊ bı, k'a maam Abraham nyınɔ n'awɔɔ m, awɔɔ nı hɔjirle kʊ Woso a ler bɔ bı yım.

4

Lɛrɔ wɔɔ bɛɛ y'a so wɔɔ ʊ dɔ y

1 Hɔ kʊ mɔɔ ʊ kʊ m a hı bı ba n nı: Nyı k'a nı zɛm b'a so a zı hɔnyı ʊ bı, a nyıbaa dɔmım ʊ, bɔ a ʊ kʊ ʊ kan lɔ kı, an bɔkarɛ a y'a so hɔnyı b'ʊ jilli.
2 A nyıbaa dɔmım ʊ, gʊɔɔ nı nyasʊm nı, ŋnı dıgarɛ a mim woo… ma, kʊ dɔmım k'a zı b'a cınta k'an a so a hɔnyı b'ʊ bı n tolle ba an a ku.
3 A do m bı sɔ kan wɔɔ kı, dɔmım kʊ wɔɔ n Krista dɔ cına bı, bɔ wɔɔ ʊ kʊ ʊ kan nyınɔ kı, dɔmım bı do ʊ bı, durnya paŋŋazannɔ kʊ gʊaa bır ŋ yım nɔ wɔɔ y'a so wɔɔ ʊ, ŋnı wɔɔ ba lɔnnɔ.
4 Bı, dɔmım kʊ Woso a cınta bı k'a b'a ku bı, a a Nyı bı nyɔɔ, lʊ y'a yı. Yı a ʊ, dɔmım kʊ Israyɛl gʊɔɔ wɔɔ nı lɛrɔ wɔɔ zuure nɔ ʊ bı ma.
5 K'a a da ma a gʊɔɔ kʊ lɔnnɔ m lɛrɔ wɔɔ minto rɔ wɔɔ yɔ, kʊ Woso n wɔɔ ba a nyınɔ.
6 Kʊ Woso nyınɔ m wɔɔ m bı y'a ka, an a Nyı bı Ɛspri bı zer wɔɔ heerlɔ ʊ, wɔɔ n'ʊ dam ma Ɛspri bı tɔ ma, ʊ nı Woso birm, ʊ ʊ: «Ʊ Zı.»
7 Ncınaaʊ bı, lɔnnɔ bɛɛ n'awɔɔ m dɔ y, Woso nyınɔ n'awɔɔ m, bı k'a nyınɔ n'awɔɔ m bı, awɔɔ n nı zɛm b'a so a hɔjirle b'ʊ, Woso n nı naa barɛ.

Pol hɔɔn ı kɔm Galasii zannɔ minto

8 Nyınta k'awɔɔ ʊ biisi awɔɔ n Woso dɔ bı, zu awɔɔ nawʊm hɔɔ kʊ n n'a hırɛ ŋ ma wosoro, a a ba ŋ lɔnnɔ, bı hɔɔ wɔɔ duro, Woso bɛɛ nı ŋ mı y.
9 Bı, kɛɛrɛ naa, awɔɔ Woso dɔ, an lɛ da bı, Woso awɔɔ dɔ, b'a a ba lɔ kɛɛrɛ, a a ya, a a bɔ k'a zu durnya paŋŋazannɔ kʊ gʊaa bır ŋ yım nɔ wɔɔ ʊ, k'a a ya, a a ba ŋ lɔnnɔ? Bı hɔɔ nıbıırɔ nı ŋ mı, ŋ ba paŋŋa nı y.
10 Awɔɔ ı dıgam dɔmınnɔ nıŋŋoo ma dɔmım wısırɔ a yaadarɛ nɔ ʊ, an n'a bam maam sɔ kan monno nıŋŋoo kı, hɔɔ nıŋŋoo dɔmım kı, dɔɔraarɔ kı.
11 Awɔɔ mim naa ı mɔɔ da bɔŋ ʊ, ı b'a ka zi mɔɔ ba awɔɔ minto vam wa?
12 M danyınɔ, a yɛ mɔɔ n nawʊrɛ awɔɔ han gʊta, amba mɔɔ m ba awɔɔ gʊaa deem bı, k'a mɔɔ hɔbaa sa sɔ. A zar bɛɛ awɔɔ ʊ mɔɔ ma y.

13 Awɔɔ dɔ mɪŋŋa a ʊ, mɔɔ yaaba zɛrɛ sabaabʊ y'a ka mɔɔ n lemim
nyɪnta pa da awɔɔ m, m lɛɛkarɛ zɛrɛ ma awɔɔ zi b'ʊ.
14 K'awɔɔ bɪ to a kɔ mɔɔ yaaba bɪ tɔ ma bɪ, awɔɔ n mɔɔ bɔ ʊ y, b'awɔɔ
n a si mɔɔ lɛɛ y. Bɪ mɔɔ si awɔɔ ʊ mɪŋŋa ɪ ʊ, Woso malɛɛka deem awɔɔ
si, ɪ ʊ, Krista Yeezuu mɪŋŋa awɔɔ si.
15 Heernyɔɔ k'awɔɔ n ta m biisi b'ɪ ka? Mɔɔ dɔ mɪŋŋa m ʊ, k'awɔɔ n'a
dam ma, awɔɔ y'a mɪnyaarɔ waaŋ ʊ a ŋ ka mɔɔ ʊ dɔmɪm bɪ do ʊ.
16 Bɪ kɛɛrɛ naa, m ba mɔɔ ʊ awɔɔ jɪm sɪra kʊ mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m bɪ
minto ra?
17 Gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ ŋʊaar hɔ dɪndam nɔ wɔɔ, tʊntɔʊrɛ kʊ ŋ nɪ ta m kan
awɔɔ kɪ naa, tʊntɔʊrɛ paan… bɛɛ y, a ka ŋ nawʊm ma k'a awɔɔ gʊ mɔɔ
ma, k'awɔɔ n a tɔ ʊ kan a kɪ.
18 A mɪŋŋa kʊ gʊɔɔ n bɪr ta tʊntɔʊrɛ m hɔ mɪŋŋa tɔ ma, b'a ga a ʊ m
kʊ tʊntɔʊrɛ bɪ do n bɪr tam lɛɛ tee…, baa kʊ mɔɔ ɪ kan awɔɔ kɪ, gɛɛ kʊ
mɔɔ ba kan awɔɔ kɪ b'ʊ y.
19 Mɔɔ nyɪnɔ n'awɔɔ m, mɔɔ m ya m nɪ fɪr yɪm paan… m heer ʊ awɔɔ
tɔ ma, m nɪ nyoosi bam am lʊ jɪsɪzaa hɔ bɪ m, kʊ m a ka k'awɔɔ n Krista
mɪsɪrbaa yɪ paan….
20 A ŋʊa mɔɔ nawʊm paan… kʊ m bɪr awɔɔ bire ʊ b'ʊ dɪɪtaa, kʊ m m
meerbaa bɪ lʊr m a ba, bala, mɔɔ n a dɔ kʊ mɔɔ meer bɪ bam kan awɔɔ
kɪ lʊnlɔ y.

Gʊaasɪbabaa hɪɪyɔɔ wɔɔ gʊɔɔ mim

21 Awɔɔ k'a n'a ŋʊam kʊ lɛrɔ wɔɔ n a so a ʊ rɔ wɔɔ, k'a hɪ m m wa.
Awɔɔ n hɔ kʊ lɛrɔ wɔɔ a hɪ bɪ ma ra?
22 N y'a gʊrsɪra ba Wosoci b'ʊ, n ʊ, Abraham nyɪnɔ yɪ hɪɪya, deem yɪ a
ʊ kan Agaar kɪ, lɔ m bɪ, an deem yɪ kan Saara kɪ soamɪŋŋaʊzaa m bɪ.
23 Bɪ lʊ kʊ lɔ m bɪ nyɪ bɪ, yɪ b'ʊ amba gʊaa haay nɪ yɪm bɪ m, an bɔkarɛ,
nyɪ kʊ soamɪŋŋaʊzaa b'a yɪ bɪ, Woso ɪ lɛɛ ka an a yɪrɛ ler bɔ.
24 Mim naa do naa, hɔ a ʊ k'a dɪnda wɔɔ m, a ba n nɪ: Lannɔ hɪɪyɔɔ
wɔɔ, gʊaasɪbabaa hɪɪyɔɔ kʊ Woso ŋ da rɔ wɔɔ makra nɪ ŋ mɪ. Lɛɛkarɛ
gʊaasɪbabaa makra m Agaar m. Gʊaasɪbabaa kʊ Woso a da Sinayii ci burə
ʊ bɪ m, gʊɔɔ kʊ gʊaasɪbabaa bɪ do a so ŋ ʊ rɔ wɔɔ, lɔnnɔ nɪ ŋ mɪ.
25 Bala, Agaar bɪ, bɔ a ʊ kʊ ʊ, ɪ ʊ, Sinayii ci bɪ m, Araabɪrɔ kʊ ci bɪ do
n ta ʊ, a bɔ kʊ ʊ sɔ ɪ ʊ, Zerizalɛm kʊnɔ k'an ta ʊ her-her naa m, bala, a ɪ
lɔmbaa nɔ ʊ kan a gʊɔɔ wɔɔ kɪ sɔ.
26 Bɪ arzana Zerizalɛm bɪ, soamɪŋŋaʊzaa m bɪ, wɔɔ kʊnɔ bɪ m bɪ, bɔ a
ʊ kʊ ʊ, ɪ ʊ, wɔɔ da m.
27 Bala, n y'a gʊrsɪra ba Wosoci ʊ, n ʊ:
Ɪbɪɪ k'ɪ n cɪna bɪ, ɪ heer nyɔɔ,
bala, ɪbɪɪ bɪr nyɪnɔ yɪm biisi y,
heernyɔɔ zee da,
ɪbɪɪ k'ɪ n nyoosibarɛ fɪr yɪ biisi bɪ,
bala, lʊ kʊ n kaanm m bɪ nyɪnɔ yɪm gʊta,
an lɛ da lʊ k'a zim n ta ʊ bɪ nyɪnɔ ra.
28 B'awɔɔ, m danyɪnɔ, amba Izakkɪ m bɪ, ler kʊ Woso a bɔ bɪ nyɪnɔ n'awɔɔ
m.
29 Biisi bɪ, amba nyɪ k'a yɪ am gʊaa haay hɔ bɪ m bɪ nɪ fɪr kam nyɪ kʊ
Woso Ɛspri a ka an yɪ bɪ ma bɪ, her sɔ naa, a maam sɔ.
30 Bɪ, bɔ n y'a hɪ Wosoci b'ʊ? N ʊ: ‹La lʊ kʊ lɔ m bɪ ra kan a nyɪ bɪ kɪ,
bala, a n a ga m kʊ lɔ bɪ nyɪ bɪ n hɔjirle yɪ kan soamɪŋŋaʊzaa bɪ nyɪ bɪ kɪ
y.›

31 Ncınaaʊ bı, m danyınɔ, lɔ bı nyınɔ bɛɛ m wɔɔ nı y, lʊ kʊ soamıŋŋaʊzaa n bı nyınɔ m wɔɔ m.

5

A b'a ya, a a ba lɛrɔ wɔɔ lɔnnɔ y

1 Krista bı, wɔɔ yɔ a ʊ, kʊ wɔɔ n'ʊ so ʊ mıŋŋɔɔ ʊ paan…. Naa tɔ ma bı, k'a jım kɔɔkɔɔ, a b'a ya a to gɔsı n'a ba hɔ nıŋŋə lɔnnɔ y.

2 Mɔɔ mıŋŋa Pol, mɔɔ ʊ kʊ m a hı a m, m ʊ, k'awɔɔ ʊ kʊ n a gasʊ baŋŋʊ ʊ, hɔ kʊ Krista a ba awɔɔ tɔ ma bı nyɔɔdʊ bı nyıntaŋ ʊ dɔ y.

3 Kʊ m m ya m so ra paan…, kʊ gʊaa a bɔ an gasʊ baŋŋʊ ʊ, k'an a dɔ a ʊ, pakra m k'an zu lɛrɔ wɔɔ ʊ haay.

4 Awɔɔ k'a n'a kam ma k'a yı tırga Woso mım ʊ, lɛrɔ wɔɔ zuure tɔ ma bı, awɔɔ a gʊ Krista ma, a do awɔɔ ʊ Woso barka bı ma sɔ.

5 Kʊ wɔɔ nı, a ta wɔɔ ʊ ʊ heer lɛ kʊ Woso n'ʊ ba tırga a mım ʊ sırakarɛ tɔ ma. Wɔɔ n'a mım dam Sɛnt-Ɛspri paŋŋa m bı n naa.

6 Bala, kʊ wɔɔ ʊ zɛ kʊ ra kan Krista Yeezuu kı, kʊ wɔɔ gasʊ baŋŋʊ ʊ, gɛɛ kʊ wɔɔ n gasʊ baŋŋʊ ʊ, hɔsı bɛɛ m bı y, hɔ k'a a ga m bı, sırakarɛ m, an nı zi bam ŋʊarɛ nɔ ʊ.

7 Biisi bı, awɔɔ ı tam lɛɛ mıŋŋa Woso zaa bı ra, nka y'a ta awɔɔ m toore k'awɔɔ bı zu sıra ʊ dɔ?

8 Woso k'awɔɔ bir bı bɛɛ nı naa barɛ awɔɔ nı y.

9 Bɔɔr deem y'a hırɛ a ʊ: «Nyʊnyɔɔ poore ı nyisi derm haay.»

10 Kʊ mɔɔ nı, mɔɔ heer kookoo Zuuba tɔ ma awɔɔ mim bı bıncɛ ʊ. Mɔɔ dɔ mɔɔ ʊ, awɔɔ hɔɔndarɛ yım deem kan mɔɔ hɔɔndarɛ bı kı. Bı, gʊaa k'a n'awɔɔ warm kʊ ma bı, Woso bı zaa hʊnhʊrm, baa kʊ nka m.

11 M danyınɔ, kʊ mɔɔ nı, mɔɔ bır baŋŋʊgasʊrɛ mim pa dam dɔ y, k'a pa mɔɔ n'a dam, gʊɔɔ bı fır kam mɔɔ ma dɔ y, bı ŋ bı kaanm Krista gɔdarkʊra zɛ bı m sɔ y.

12 Gʊɔɔ kʊ ŋ n'awɔɔ warm kʊ ma rɔ wɔɔ, kʊ mɔɔ hɔɔnhɔ m, kʊ ŋ lɛ taa kʊ ŋ nı ta ŋn'aa mıŋŋɔɔ bɔ am hɔbısı hɔ bı m, a pakra ba ŋ ma.

Mɛsim mısırbaa kan Sɛnt-Ɛspri mısırbaa kı

13 M danyınɔ, k'awɔɔ nı, awɔɔ bir Woso ʊ k'awɔɔ n a so a mıŋŋɔɔ ʊ, b'a bı yo soamıŋŋaʊ bı do ma k'a mɛsim lɛtaamarɔ zi ba y. Bı k'a yı kʊ zibəənyınɔ ŋʊarɛ nɔ ʊ.

14 Bala, lemim k'a so lɛrɔ wɔɔ ʊ haay bı ba n nı: «ɩ mim ŋʊa amba ı ı mıŋŋa ŋʊa bı m.»

15 Bı k'awɔɔ y'a hɔ barɛ ı ʊ poohɔɔ n'a mı, an nı sɔ dındam kʊ ʊ, an nı kʊ kınkaansʊrɛ, k'a dundo a zi, kʊ n bɛɛ a kʊ nyam.

16 Hɔ kʊ mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m bı ba n nı: K'a to kʊ Sɛnt-Ɛspri n ka a lɛɛ a mısırbaa nɔ ʊ, maam bı, awɔɔ b'a mɛsim lɛtaamarɔ barɛ y.

17 Hɔ kʊ mɛsim lɛtaamarɔ n'a ŋʊam bı bır yɛm Sɛnt-Ɛspri ma y, Sɛnt-Ɛspri n'a ŋʊam sɔ bı bır yɛm mɛsim lɛtaamarɔ wɔɔ ma sɔ y, jınnɔ nı ŋ mı kan kʊ kı, maam bı awɔɔ b'a dam ma a a mıŋŋɔɔ hɔɔnhɔ ba y.

18 Bı, kʊ Sɛnt-Ɛspri ı karɛ awɔɔ lɛɛ a mısırbaa nɔ ʊ, k'a dɔ a ʊ, lɛrɔ wɔɔ bɛɛ y'a so awɔɔ ʊ dɔ y.

19 Mɛsim zibəəro ı yım garga ra, ŋ ba n nı: Jaandarɛ m, lannɔ kan yaarɔ barɛ kı m, dintim zibəə haay m,

20 yaa da *wosobaawɔnnɔ m, nyısırɔ bırɛ m, sɔkʊm m, bakʊmarɛ m, jımbaa m, kan nɔmaa kı, ka a mıŋŋa daahan ma m, gʊngʊrɛ m, bazɛkʊra m,

21 kan mım bır gʊɔɔ hɔ ma kı, bɛɛmire waası kı, kan hɔ bı maam-maam kı, kan zibəəro kʊ ŋ bɔ kʊ ʊ kan nawɔnnɔ kı. Kʊ m m ya m so ra, amba mɔɔ lɛɛ ka m awɔɔ bɔ zaa ʊ bı m, gʊɔɔ kʊ ŋ nı hɔɔ nɔɔn duro bam nɔ wɔɔ, ŋ bı gasʊm Woso cirbəə b'ʊ y.

22 Bı nyı kʊ Sɛnt-Ɛspri n'a dam gʊaa mısırbaa ʊ bı ba n nı: ŋʊarɛ m, kan heernyɔɔ kı, laafıı kı, bʊraama kı, mıŋŋabaa kı, bamıŋŋa kı, taalɛra kı,

23 kan bʊgʊ-bʊgʊdabaa kı, kan da a mıŋŋa ma kı. Lɛrɔ wɔɔ bır nyaa bam hɔɔ nɔɔn duro ma y.

24 Gʊɔɔ kʊ Krista a so ŋ ʊ rɔ wɔɔ, ŋ y'a mɛsim lɛtaamarɔ wɔɔ kan a hɔɔnhɔrɔ kı wɔ gɔdarkʊra ma.

25 Sɛnt-Ɛspri ı mısırbaa ka wɔɔ ʊ, bı minto bı, a a ga m k'an ka wɔɔ lɛɛ, ʊ mısırbaa nɔ ʊ.

26 Ʊ b'ʊ mıŋŋɔɔ busu y, ʊ bı kʊ da nɔmaa ma y, ʊ bı jım ba kʊ ma y.

6

Ʊ kɔ kʊ ma

1 M danyınɔ, k'awɔɔ gʊaa yı an nı mimbʊnyaa bam, awɔɔ kʊ Sɛnt-Ɛspri nı karɛ a lɛɛ rɔ wɔɔ, k'awɔɔ n dundo zi a bɔ zaa ʊ, bı kʊ m a hı awɔɔ gʊaa biyəə m, gʊaa biyəə n dundo a zi k'a bı gasʊ kʊrɔma bı do ʊ sɔ y.

2 K'a bır kɔm kʊ ma, a bır a dam kʊ han, k'awɔɔ y'a barɛ ncınaaʊ, lɛ kʊ Krista a cınta b'awɔɔ nı zuŋ ʊ.

3 Kʊ gʊaa y'a hɔɔn darɛ a ʊ, hɔsı n' a mı, an bɔkarɛ hɔsı bɛɛ n'a zaa nı, bra an n'a barɛ a mıŋŋa m.

4 Bı kʊ gʊaa biyəə n a hɔɔn da a mıŋŋa zibəə ma an dıga a, kʊ lɛbɔʊrɛ y'a nɔ ʊ, k'a n'a heer nyɔɔ kan a mıŋŋa kı, b'a ba gınga gʊaa ma k'a heer nyɔɔ y.

5 Bala, gʊaa biyəə n'a mıŋŋa mim nyı bɔŋ ʊ Woso taa.

6 Gʊaa kʊ n nı Woso lemim dındam nı b'a ga m, an hɔ haay k'an ta m bı bɔ ʊ an a ka hɔdındarɛzaa b'ʊ.

7 A bı bra bımba a mıŋŋɔɔ nı y, Woso bı yɛm gʊaa n yaa wʊ a ma y, bala, hɔ kʊ gʊaa a duu b'a n'a dam.

8 Kʊ gʊaa a mıŋŋa lɛtaamarɔ bʊnyaarɔ zibəəro duu, hɔ k'a n'a dam bı n zɛ m. Bı gʊaa k'a nı Sɛnt-Ɛspri hɔɔnhɔ zibəəro duum bı, hɔ kʊ Sɛnt-Ɛspri n'a kam bı an n'a yım, mısırbaa k'a nyarɛ ba ʊ m.

9 Ncınaaʊ bı, ʊ bı kɔ kan zi mıŋŋa barɛ kı y, ʊ bır tam lɛɛ tee…, bala, kʊ wɔɔ n kɔ y, wɔɔ y'ʊ zibəə bı nyɔɔdʊ yım, a dɔmım ʊ.

10 Naa tɔ ma bı, kʊ wɔɔ nı toore n naa, ʊ zi ba gʊaa haay daahan minto, an lɛ da bı, ʊ a mıŋŋa ba ʊ danyınɔ sırakarɛzannɔ wɔɔ m.

Meerbaa nyambʊrlɛ kan leersore kı

11 Kɛɛrɛ naa, mɔɔ nı gʊrsıra bı barɛ m zim, bı minto m gʊrsıranyı bı n gʊta-gʊta.

12 Gʊɔɔ kʊ ŋ n'a hırɛ awɔɔ m, ŋ ʊ, a gasʊ baŋŋʊ ʊ rɔ wɔɔ, a ka ŋ nawʊm ma kʊ gʊɔɔ n'a yı, mɛsim hɔɔnhɔ tɔ ma. Ŋ lɛ baa k'a fır yı Krista gɔdarkʊra bı pa darɛ tɔ ma y.

13 Bala, gʊɔɔ kʊ ŋ nı gasʊm baŋŋʊ ʊ rɔ wɔɔ mıŋŋɔɔ bır zum lɛrɔ wɔɔ ʊ y. Ŋ nı bɔkarɛ, ŋn'a ŋʊam k'awɔɔ n gasʊ baŋŋʊ ʊ, k'a a da ma a a lɛ bɔ a mıŋŋɔɔ ʊ k'awɔɔ yɛ a gasʊ baŋŋʊ ʊ.

14 Kʊ mɔɔ nı, mɔɔ lɛbɔʊrɛ ba ʊ kʊ wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista gɔdarkʊra bı bɛɛ y. Kan mɔɔ kı durnya bı hɔgər m Krista gɔdarkʊra bı tɔ ma, kan durnya bı kı sɔ, gər m mɔɔ m Krista gɔdarkʊra bı tɔ ma sɔ.

15 Bala, kʊ gʊaa gasʊ baŋŋʊ ʊ, gɛɛ k'a n gasʊ baŋŋʊ ʊ, hɔsɪ bɛɛ n bɪ y, an lɛ da bɪ, yɪrɛdaa kʊ Woso n'a kam bɪ m.
16 Gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ zum hɔ kʊ mɔɔ hɪ naa do ʊ rɔ wɔɔ, kan Woso gʊɔɔ wɔɔ haay kɪ, kʊ Woso n laafɪɪ kan cicirzɛrɛ kɪ ka ŋ ʊ.
17 A n a sa naa ma, gɔsɪ b'a ya an mɔɔ da kɔrɛ ma y, bala, mɔɔ ɪ fɪryɪrɛ jɪrɔ m m mɛ ma, an n'a hɪnkarɛ a ʊ, Yeezuu y'a so mɔɔ ʊ.
18 M danyɪnɔ, bɪ kʊ wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista barka n bɪr kan awɔɔ kɪ. Amina.

Ci kʊ Pol a ba EFƐƐZI ZANNƆ ma

Ci kʊ Pol a ba Efɛɛzɪ zannɔ ma bɪ

gasʊʊrɛ

Pol ɪ ci bɪ ba. A ba a ʊ Kolɔɔsɪ zannɔ ci bɪ barɛ dɔmɪm ʊ. Bɪ ma bɪ, a ɪ lɔnnɔcɛ ʊ Rɔm ʊ. A ba a ʊ, kristagʊɔɔ sokʊmarɔ ma Efɛɛzɪ ʊ kan a bɔlɛɛmarɔ kɪ ʊ.

Hɔɔ kʊ lemim nyɪnta bɪ n'a hɪnkam wɔɔ m Krista bʊmbɔrɛ k'a bʊrm bɪ zibəə nɔ ʊ b'a n'a dɪndam ci b'ʊ. A n a hɪnkarɛ a ʊ, gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ Krista zuure nɔ ʊ rɔ wɔɔ, ŋ bʊmbɔrɛ yɪ, ŋnɪ mɪsɪrbaa paan... m, bala ŋ y'a zɛ kʊ ra kan Woso kɪ. A y'a hɪnkam ci bɪ nɔ ʊ sɔ a ʊ, kristagʊɔɔ haay deem, a n a ga m gʊngʊrɛ n nyɪnta ʊ ŋ gaa ma y. Bala, Krista mɛ n a gʊɔɔ wɔɔ m haay. Zɪɪfʊrɔ kan do vantɔɔ gʊɔɔ kɪ.

A y'a hɪnkarɛ a ʊ, a a ga m kʊ lemim nyɪnta hɔdɪndarɛ bɪ n nyɪnta kristagʊɔɔ mɪsɪrbaa nɔ ʊ. A a dɪnda ci bɪ nɔ ʊ, a ʊ, zoobarɛ kʊ kristagʊɔɔ n ta m bɪ, a ba bɛɛ ŋ nawʊm kan gʊɔɔ kɪ y, a ba ŋ nawʊm kan zinəro kɪ Sʊtaana kɪ.

Pol ɪ yaa dam Efɛɛzɪ zannɔ m

1 Mɔɔ mɪŋŋa Pol nɪ ci bɪ barɛ awɔɔ ma. Woso ɪ mɔɔ bɔ ʊ kʊ m yɪ Krista Yeezuu zibəəzaa. Ci bɪ ba mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ ma, awɔɔ kʊ wosogʊɔɔ n'a mɪ, [an nɪ Efɛɛzɪ ʊ,] an nɪ yɛm Krista Yeezuu ma, an nɪ zɛkʊra m kan kɪ rɔ wɔɔ.

2 A yɛ mɔɔ nawʊm kʊ wɔɔ Zɪ Woso kan Zuuba Yeezuu Krista kɪ n barka kan laafɪɪ kɪ ka awɔɔ ʊ.

Barka kʊ Woso a ka wɔɔ ʊ

Krista nɔ ʊ

3 Ʊ Woso barka da, a m Zuuba Yeezuu Krista Zɪ.
A *Sɛnt-Ɛspri barka do haay ka wɔɔ ʊ arzana ʊ, Krista zɛkʊra nɔ ʊ.
4 Woso lɛɛ ka an wɔɔ bɔ ʊ
Krista zɛkʊra nɔ ʊ,
bɪ ma bɪ, a n durnya da y,
wɔɔ bɔ a ʊ maam k'ʊ yɪ a gʊɔɔ,
kʊ minsi bɪ nyɪnta wɔɔ gʊr zi a mɪm ʊ y.
5 K'a nɪ wɔɔ ŋʊam bɪ minto bɪ,
a a cɪnta hɔɔ tee...
kʊ wɔɔ n b'ʊ ba a nyɪnɔ
Yeezuu Krista tɔ ma,
naa a lɛ n taa a ŋʊarɛ bɪ tɔ ma.
6 Ʊ ʊ lɛ bɔ Woso ʊ,
a barka k'an ta lɛbɔʊrɛ m bɪ tɔ ma,
a ka an nawʊm wɔɔ ʊ vam,
kʊ wɔɔ nɪ zɛkʊra m kan a Nyɪ ŋʊarɛzaa bɪ kɪ bɪ tɔ ma.
7 Bala, Krista ma bɪ tɔ ma bɪ,
Woso wɔɔ bʊmbɔ,
an wɔɔ mimbʊnyaarɔ sugur ka wɔɔ ʊ.
A barka bɪ gʊtabaa tɔ ma m.
8 A barka bɪ k'a ka wɔɔ ʊ gʊta bɪ minto bɪ,

a a ka wɔɔ nɪ mindɔrɛ m kan hɔɔn kɪ m.
9 A a ka wɔɔ n a hɔɔnhɔ k'a nyaakʊm da bɪ dɔ,
hɔ k'a cɪnta biisi tee… k'a ba Krista nɔ ʊ bɪ m.
10 Hɔ kʊ Woso a cɪnta k'a ba a nyambʊr dɔmɪm k'a bɔ ʊ bɪ ma bɪ,
a ɪ yɪrɛ ɪ ʊ, hɔ k'a nɪ brama haay kan hɔ k'a nɪ tara burə ʊ haay kɪ bɪ,
an n'a som kʊ ma kʊ Krista deem taan… n yɪ ŋ soʊrezaa.
11 Hɔ woo… ba Woso n nawʊm a hɔɔnhɔ ma,
bɪ y'a ka an lɛɛ ka an wɔɔ bɔ ʊ,
amba a lɛ n taa bɪ m,
kʊ wɔɔ n yɪ a gʊɔɔ.
Kʊ wɔɔ nɪ zɛkʊra m kan Yeezuu Krista kɪ bɪ tɔ ma m.
Ncɪnaaʊ nɪ, an wɔɔ hɔjirle ka wɔɔ ʊ.
12 Naa ba a ʊ, kʊ gʊɔɔ n a lɛ bɔ a gʊtabaa ʊ wɔɔ tɔ ma,
wɔɔ kʊ wɔɔ lɛɛ ka ʊ Krista ta ʊ heer lɛ rɔ wɔɔ.
13 A do n naa sɔ kan awɔɔ kɪ.
Krista nɔ ʊ, awɔɔ sɪra lemim bɪ ma, lemim nyɪnta k'a n'awɔɔ bʊmbɔm bɪ m.
Awɔɔ n sɪra ka Krista ʊ,
a m bɪ Woso n Sɛnt-Ɛspri k'a ler bɔ bɪ ka awɔɔ ʊ.
14 Sɛnt-Ɛspri bɪ ka a ʊ wɔɔ ʊ,
k'a hɪnka a ʊ, a hɔ haay, k'a ler bɔ bɪ kam wɔɔ ʊ,
wɔɔ hɔɔ wɔɔ duro yɪm, dɔmɪm kʊ wɔɔ n bɪ bɔlɛm yɪŋ ʊ fasɪ b'ʊ.
Naa tɔ ma bɪ, ʊ ʊ lɛ bɔ Woso gʊtabaa ʊ.

Pol yaadarɛ

15 Naa tɔ ma m, kʊ mɔɔ sɪra k'awɔɔ ka Zuuba Yeezuu ʊ bɪ mim ma bɪ,
m a ma sɔ, n ʊ, awɔɔ ɪ wosogʊɔɔ wɔɔ haay ŋʊam bɪ,
16 kʊ mɔɔ ɪ yaa dam Woso m awɔɔ tɔ ma, bɪ mɔɔ n'a barka dam awɔɔ minto dɔmɪm haay.
17 A yɛ mɔɔ nawʊm wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista Woso bɪ han, wɔɔ Zɪ k'a nɪ lɛbɔʊrɛ m gʊta bɪ, k'an mindɔrɛ ka awɔɔ ʊ, k'awɔɔ n a da ma a bɪr Woso dɔm, k'a b'a dɔ paan….
18 A yɛ mɔɔ nawʊm han sɔ, k'a n'awɔɔ hɔɔn gu a lɛɛgure bɪ m, k'awɔɔ n a da ma a taaheerlɛ k'awɔɔ bir ma bɪ dɔ, k'awɔɔ n a da ma a hɔnyɪ k'an a lɛbɔʊrɛ nɔ ʊ bɪ dɔ sɔ, hɔjirle hɔnyɪ k'awɔɔ nɪ zɛm b'a yɪ kan a gʊɔɔ wɔɔ kɪ bɪ m.
19 A yɛ mɔɔ nawʊm sɔ, k'a n a ka k'awɔɔ n a paŋŋa gʊta k'a zi bam wɔɔ tɔ ma bɪ dɔ, wɔɔ kʊ sɪrakarɛzannɔ m wɔɔ m nɔ wɔɔ. K'awɔɔ n a paŋŋa bɪ gʊtabaa k'a cem haay dɔ.
20 Paŋŋa bɪ do Woso zi ba m an a hɪnka, Yeezuu Krista mɪm k'a a bɔ ʊ bɪ dɔmɪm ʊ, an a ka an nyɪnta a bɪsɪ ra arzana ʊ.
21 A n a ka Yeezuu nɪ paŋŋazannɔ do haay burə ʊ, lɛɛzannɔ do haay, lɛɛsoʊrezannɔ haay, cirbəə do haay kɪ burə ʊ. A a ka an nɪ hɔ k'an ta ʊ her durnya naa ʊ gɛɛ booti m haay burə ʊ.
22 A a ka Krista n a so hɔ haay ʊ. A a ka an nɪ hɔ haay burə ʊ, an a ka an a ba a gʊɔɔ wɔɔ sokʊma minzaa.
23 Kristagʊɔɔ sokʊma bɪ m Krista mɛ. A mɪŋŋa n'a mɪsɪrbaa barɛ a gʊr zi jilli, Woso mɪŋŋa n'ɪ mɪsɪrbaa bam Krista mɪŋŋa gʊr zi jilli sɔ.

2

Woso wɔɔ mɪm bɔ ʊ Krista nɔ ʊ

1 Biisi bɪ, gəəno n'awɔɔ m, awɔɔ kʊrɔmarɔ kan a mimbʊnyaarɔ wɔɔ kɪ tɔ ma.

2 A mɪsɪrbaa bɪ ba awɔɔ nawʊm am durnya gʊɔɔ hɔ bɪ m. A n nɪ zum paŋŋazannɔ kʊ ŋ nɪ warkʊ nɔ ʊ rɔ wɔɔ cir b'ʊ. Cir bɪ do bɪ, zinərɔ cir k'a nɪ zi bam kan gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ bɪsɪ kam Woso ma kɪ bɪ m.

3 Wɔɔ haay, wɔɔ nyɪnta ŋ barla sɔ, ʊ nɪ hɔɔ bʊnyaarɔ kʊ wɔɔ mɛsim lɛ n taa rɔ wɔɔ bam. Ʊ nɪ zure ʊ mɛsim lɛtaamarɔ bʊnyaarɔ wɔɔ ʊ, kan ʊ hɔɔndarɛrɔ bʊnyaarɔ wɔɔ kɪ ʊ. Kʊ wɔɔ n maam bɪ, gʊɔɔ kʊ Woso nɔmaa n n'a kərgure ŋ la rɔ wɔɔ m wɔɔ m, amba gʊɔɔ mɪsɪrɔ wɔɔ m.

4 Bɪ, Woso cicirzɛrɛ bɪ gʊta maam-maam, k'a nɪ wɔɔ ŋʊam gʊta bɪ tɔ ma.

5 Bɪ y'a ka, gɪnga kʊ wɔɔ ʊ, ʊ mimbʊnyaarɔ tɔ ma bɪ, a mɪsɪrbaa ka wɔɔ ʊ Krista zɛkʊra tɔ ma. Denter m, Woso barka bɪ tɔ ma m, awɔɔ n bʊmbɔrɛ yɪ.

6 Kʊ wɔɔ ʊ zɛ kʊ ra kan Krista Yeezuu kɪ bɪ, Woso wɔɔ mɪm bɔ ʊ kan kɪ, an wɔɔ nyɪnta kan kɪ arzana ʊ, ʊ nɪ cirbəə bɪm kan kɪ.

7 A ba a ʊ wɔɔ m mɪŋŋa ncɪnaaʊ Krista Yeezuu nɔ ʊ, k'a barka gʊtabaa hɪnka gʊɔɔ m, wakatɪ haay k'a nɪ zɛm nɔ ʊ.

8 Bala, Woso barka bɪ tɔ ma m, awɔɔ n bʊmbɔrɛ yɪ sɪrakarɛ nɔ ʊ. Awɔɔ mɪŋŋɔɔ minto bɛɛ y'a ka awɔɔ n bʊmbɔrɛ yɪ y, Woso ganwʊrɛ m an a ka awɔɔ ʊ vam.

9 Awɔɔ zibəəro tɔ ma bɛɛ y, ncɪnaaʊ bɪ, gɔsɪ b'a dam ma an a lɛ bɔ a mɪŋŋa ʊ y.

10 Bala, Woso ɪ wɔɔ da, wɔɔ da a ʊ, Krista Yeezuu zɛkʊra nɔ ʊ, kʊ wɔɔ n'ʊ mɪsɪrbaa ba zibəəro mɪŋŋɔɔ barɛ nɔ ʊ gʊta, Woso mɪŋŋa ɪ lɛɛ ka an zibəəro wɔɔ duro banka kʊ wɔɔ n bɪ ŋ ba.

Wɔɔ ʊ ba deem Krista zɛ bɪ tɔ ma

11 Naa tɔ ma bɪ, k'a tɔ da a nɔ ʊ, a ʊ: awɔɔ, kʊ zɪɪfʊrɔ bɛɛ n'awɔɔ m nɔ wɔɔ, biisi bɪ, awɔɔ zɪɪfʊrɔ wɔɔ n'a hɪrɛ a ma ŋ ʊ, awɔɔ n gasʊ baŋŋʊ ʊ y. Ŋ n'a hɪrɛ a mɪŋŋɔɔ ma ŋ ʊ, a gasʊ baŋŋʊ ʊ, kʊ ŋ nɪ makra n a mɛ ma bɪ tɔ ma.

12 Dɔmɪm kʊ ŋ nɪ naa hɪrɛ awɔɔ ma bɪ, awɔɔ laatʊ Krista ma, awɔɔ ba gʊɔɔ kʊ Woso ŋ bɔ ʊ rɔ wɔɔ barla y, nyɪnta awɔɔ ʊ saanɔɔ. Gʊaasɪbabaarɔ kʊ Woso ŋ da a gʊɔɔ wɔɔ ma, an ler bɔ ŋnɪ bɪ, awɔɔ n nyɪnta ŋ nɔ ʊ y. Nyɪnta k'awɔɔ ʊ a n'a mɪsɪrbaa bɪ bam durnya nɔ ʊ bɪ, awɔɔ ba taaheerlɛ nɪ, b'awɔɔ n Woso dɔ sɔ y.

13 Kɛɛrɛ naa, awɔɔ k'a nyɪnta laatʊ Woso ma bɪ, Krista Yeezuu zɛkʊra bɪ nɔ ʊ, awɔɔ a zɔ Woso ma, Krista ma bɪ tɔ ma.

14 Bala, Krista mɪŋŋa ɪ bʊr laafɪɪ m an ba ka wɔɔ ʊ, a zɪɪfʊrɔ kan do vantɔɔ gʊɔɔ kɪ zɛ kʊ ra an ŋ ba do deem. K'a yɛ an ga gɔdarkʊra ma bɪ tɔ ma bɪ, a sɔkʊm k'a nɪ ŋ bire ʊ am pəŋŋə hɔ bɪ m, an nɪ ŋ gʊngʊm kʊ ma bɪ zaar ba.

15 A zɪɪfʊrɔ lɛrɔ wɔɔ, kan ŋ damarɔ kɪ, ŋ sʊfɔrɔ kɪ ci zɛ, k'a ka kʊ do hɪɪyɔɔ nɔɔm n a ba do deem taan… a mɪŋŋa zɛkʊra nɔ ʊ. A ba a ʊ ncɪnaaʊ, an ŋ zɛ kʊ ra laafɪɪ nɔ ʊ.

16 Krista sɔkʊm zaar ba, ga k'a ʊ gɔdarkʊra ma bɪ dɔmɪm ʊ. A zɛ bɪ tɔ ma bɪ, a do hɪɪyɔɔ wɔɔ zɛ kʊ ra, an ŋ ba mɛ deem, an ŋ zɛ kʊ ra kan Woso kɪ.

17 Ncɪnaaʊ nɪ, Krista n bʊr an laafɪɪ pa da awɔɔ m, awɔɔ kʊ zɪɪfʊrɔ bɛɛ n'a mɪ, an laatʊ Woso ma biisi rɔ wɔɔ. Bʊr a ʊ sɔ k'a laafɪɪ bɪ pa da zɪɪfʊrɔ m, brɔɔ kʊ ŋ nɪ jɪnjɛɛm Woso ma rɔ wɔɔ.

18 Krista mɪŋŋa barka tɔ ma m, zɪɪfʊrɔ kan do vantɔɔ gʊɔɔ kɪ, wɔɔ n'ʊ dam ma, ʊ ʊ zɔ Woso ma Sɛnt-Ɛspri deem nɔ ʊ.

19 Bɪ y'a ka awɔɔ kʊ zɪɪfʊrɔ bɛɛ n'awɔɔ m nɔ wɔɔ, saanɔɔ bɛɛ n'awɔɔ m dɔ, bɪ lɛɛ laatʊrɛ gʊɔɔ bɛɛ n'awɔɔ m sɔ y. Awɔɔ ɪ wosogʊɔɔ wɔɔ barla, Woso hargʊɔɔ n'a mɪ.

20 Awɔɔ sɔ, awɔɔ bɔ kʊ ʊ kan cɛ kʊ n n'a dɔm kɪ, n n'a dɔm cɛjɪr kʊ kristazibəəzannɔ wɔɔ kan wosolɛsinnɪsorazannɔ wɔɔ kɪ n a cɪnta bɪ ra, cɛ bɪ jɪr jaa wɪsɪ bɪ m Yeezuu Krista mɪŋŋa m.

21 A mɪŋŋa n'a kam cɛ bɪ jaarɔ wɔɔ nɪ kʊ nyasʊm kɔɔkɔɔ, cɛ bɪ nɪ derm tee… an bɪ zɛm b'a ba Wosocɛ, Zuuba zɛkʊra nɔ ʊ.

22 Zɛkʊra k'awɔɔ n ta m kan Yeezuu Krista kɪ b'a ka, cɛ kʊ n n'a dɔm bɪ, awɔɔ n sɔ, k'a b'a ba cɛ kʊ Woso n a nɔ ʊ a Sɛnt-Ɛspri m.

3

Zibəə kʊ Woso Pol da ʊ

1 Naa tɔ ma m mɔɔ nɪ yaa darɛ awɔɔ tɔ ma. Mɔɔ mɪŋŋa Pol, awɔɔ kʊ do vantɔɔ gʊɔɔ n'a mɪ rɔ wɔɔ, mɔɔ du n y'a ʊ Krista tɔ ma awɔɔ daahan minto.

2 Zibəə kʊ Woso mɔɔ da ʊ a barka tɔ ma, kʊ mɔɔ n a ba m m da awɔɔ han k'a hɔɔnhɔ n kʊ yɪ awɔɔ gʊr zi bɪ, awɔɔ zibəə bɪ do mim ma mɪŋŋa.

3 Gɪnga kʊ Woso n ta m an a nyaakʊm da bɪ, a a hɪnka mɔɔ m kʊ mɔɔ n a dɔ. A mim mɔɔ dɪnda awɔɔ m ci bɪ nɔ ʊ poore m cem bɪ.

4 K'awɔɔ ci kʊ mɔɔ ba awɔɔ ma naa karɪnda ba, awɔɔ y'a dɔrɛ a ʊ, mɔɔ Krista mim k'a nyaakʊm da bɪ dɔ mɪŋŋa.

5 Biisi bɪ, Woso n Krista mim k'a nyaakʊm da bɪ hɪnka gɔsɪ nɪ y, bɪ kɛɛrɛ naa, Woso mim bɪ do hɪnka a zibəəzannɔ m, kan a lɛsinnɪsorazannɔ wɔɔ kɪ m Sɛnt-Ɛspri m.

6 Krista mim k'a nyaakʊm da Woso n a hɪnka bɪ ba n nɪ: A ɪ yɪrɛ ɪ ʊ, do vantɔɔ gʊɔɔ kʊ ŋ y'a zɛ kʊ ra kan Krista kɪ lemim nyɪnta bɪ tɔ ma bɪ, brɔɔ hɔjirle kʊ Woso a cɪnta zɪɪfʊrɔ wɔɔ m bɪ yɪm sɔ kan ŋ kɪ. Ŋ y'a ba hɔdeem kan zɪɪfʊrɔ wɔɔ kɪ, ler kʊ Woso a bɔ Krista nɔ ʊ bɪ, ŋ woo… hɔ m.

7 Woso barka bɪ tɔ ma m, mɔɔ n ganwʊrɛ yɪ, m m ba lemim nyɪnta bɪ zibəənyɪ, Woso y'a paŋŋa zi ba an yɪ mɔɔ ma ncɪnaaʊ.

8 Mɔɔ m wosogʊɔɔ wɔɔ poorero wɔɔ poore, baa kan naa kɪ haay, Woso gan wʊ mɔɔ ma. Kʊ mɔɔ m hɔɔ mɪŋŋɔɔ kʊ ŋ nɪ Krista nɔ ʊ, bɪ ŋ tɛkka ba ʊ rɔ wɔɔ pa da do vantɔɔ gʊɔɔ wɔɔ m.

9 Kʊ m a ka, kʊ gʊɔɔ m hɔ kʊ Woso a nyaakʊm da biisi bɪ kʊ yɪrɛ zaa dɔ. Woso mɪŋŋa ɪ hɔ haay da, a ɪ hɔ naa do nyaakʊm da sɔ biisi tee….

10 Woso bɪ, naa do ba a ʊ, kʊ paŋŋazannɔ kan paŋŋasoʊrezannɔ haay kʊ ŋ nɪ brama rɔ wɔɔ kɪ n Woso mindɔrɛ k'a zaa n hɔka bɪ dɔ kɛɛrɛ kristagʊɔɔ sokʊma bɪ tɔ ma.

11 Naa ba Woso ʊ, bala, a a cɪnta hɔɔ laatʊ, bɪ ma bɪ durnya ba ʊ y, k'a hɔɔnhɔ naa do ba wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista nɔ ʊ.

12 Kʊ wɔɔ ʊ zɛ kʊ ra kan Krista kɪ ʊ sɪra ka ʊ bɪ, wɔɔ ɪ lɛ m k'ʊ zɔ Woso ma kan heerkoodəbaa kɪ.

13 Naa tɔ ma bɪ, a yɛ mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ han k'a b'a heer zar kʊ mɔɔ nɪ fɪryɪrɛ nɔ ʊ awɔɔ minto bɪ tɔ ma y. Mɔɔ fɪr bɪ yɪrɛ bɪ, a ka a nawʊm awɔɔ m lɛbɔʊrɛ yɪ.

Krista ŋʊarɛ dɔrɛ

14 Naa tɔ ma m, mɔɔ nɪ kukurə zɛm Zɪ Woso taa.

15 A mɪŋŋa har haay a to zi brama kan tara burə ʊ kɪ.

16 A yɛ mɔɔ nawʊm han, a lɛbɔʊrɛ gʊtabaa tɔ ma bɪ, k'a n'awɔɔ paŋŋa da ra Sɛnt-Ɛspri m, k'a a da ma a bɪr paŋŋa m a heer nɔ ʊ.
17 K'an a ka sɔ, kʊ Krista n nyɪnta awɔɔ heer ʊ sɪrakarɛ nɔ ʊ. A yɛ mɔɔ nawʊm sɔ, k'awɔɔ m məsi da a jɪm kɔɔkɔɔ kʊ ŋʊarɛ nɔ ʊ.
18 Maam bɪ, awɔɔ wɔŋ ʊ kan wosogʊɔɔ wɔɔ kɪ haay, a Krista ŋʊarɛ gʊtabaa kan a jintəbaa kɪ, a hɛ kɪ, kan a nɔyaa kɪ jɪ dɔ.
19 A yɛ mɔɔ nawʊm k'awɔɔ n a ŋʊarɛ bɪ dɔ, baa kʊ gɔsɪ b'a dam ma an a dɔ haay bɪ kɪ bɪ, k'awɔɔ n a dɔ, kʊ Woso mɪsɪrbaa jilli n'awɔɔ heer han.
20 Woso mɪŋŋa a da ma an hɔ woo… ba, an lɛ da hɔ haay kʊ wɔɔ n'a yɛm, gɛɛ ʊ n'ʊ hɔɔn dam ma bɪ ra, naa ba a nawʊm kan paŋŋa k'a nɪ zi bam wɔɔ gʊr zi bɪ kɪ m.
21 Bɪ k'a tɔ m lɛbɔʊrɛ yɪ, kristagʊɔɔ sokʊma bɪ gʊr zi, Krista Yeezuu tɔ ma, wakatɪ haay nɔ ʊ, dɔmɪm haay. Amina!

4

Ʊ ʊ yo ʊ, ʊ bɪr deem

Krista zɛkʊra nɔ ʊ

1 Hɔ kʊ mɔɔ ʊ kʊ m a yɛ awɔɔ han kɛɛrɛ bɪ, ba n nɪ: awɔɔ dɔ a ʊ, mɔɔ du n y'a ʊ kʊ mɔɔ nɪ Krista zi bam bɪ tɔ ma. K'a mɪsɪrbaa ba amba Woso mɪŋŋa lɛ n taa, an awɔɔ bir ma bɪ m.
2 K'a bɪr a mɪŋŋɔɔ zerm tee…, a bɪr bʊgʊ-bʊgʊ, a bɪr bʊraama m, k'a yɛ kʊ ma ŋʊarɛ nɔ ʊ.
3 K'a a yo ʊ, a bɪr deem Sɛnt-Ɛspri zɛkʊra bɪ tɔ ma, laafɪ kan kʊ kɪ nɔ ʊ.
4 Krista mɛ bɪ deem, Sɛnt-Ɛspri bɪ deem, taaheerlɛ hɔ kʊ Woso wɔɔ bir ma, k'ʊ b'a yɪ bɪ deem sɔ.
5 Wɔɔ Zuuba bɪ deem, sɪrakarɛ bɪ deem, batɛm deem wɔɔ n'a sim,
6 Woso deem, a m gʊaa haay Zɪ, a y'a so hɔ haay ʊ, an nɪ zi bam kan gʊaa haay kɪ, an nɪ gʊaa haay heer ʊ.
7 Bɪ Woso barka ka wɔɔ gʊaa biyəə ʊ, Krista n a jir a hɔɔnhɔ ma.
8 Naa do Wosoci b'a hɪ ma, a ʊ:
K'a der mim ʊ bɪ,
a lɔnnɔ gaa an ta ŋ nɪ,
an gan wʊ gʊɔɔ ma.
9 N ʊ: ‹A der.› Naa jɪ n bɔ nɪ? Naa ʊ k'a hɪ, a ʊ, lɛɛ a ka an zer tara noom ʊ paan….
10 Gʊaa k'a zer bɪ, a mɪŋŋa ɪ der brama laatʊ, k'a nyɪnta hɔ haay nɔ ʊ, a ka kʊ ŋ nɪ yɪ mɪŋŋa fasɪ.
11 A ɪ gan wʊ gʊɔɔ ma. A a ka gɔsɪnnɔ n a ba a zibəəzannɔ, an a ka gɔsɪnnɔ m wosolɛsinnɪsorazannɔ. A n a ka nɔɔ m lemim nyɪnta padənno, an nɔɔrɔ ba a gʊɔɔ dundonno, hɔdɪndagʊɔɔnzannɔ m sɔ.
12 A ba a ʊ ncɪnaaʊ, kʊ wosogʊɔɔ wɔɔ n a da ma ŋnɪ Woso zuure zibəə bɪ ba, kʊ Krista mɛ bɪ m ta lɛɛ sɪrakarɛ nɔ ʊ.
13 Maam bɪ, wɔɔ tam lɛɛ haay. Ʊ sɪrakarɛ, kan Woso Nyɪ bɪ dɔrɛ kʊ wɔɔ n ta m bɪ kɪ n yɪ deem. Ʊ ma Woso zaa bɪ nɔ ʊ, ʊ bɪ bɔ kʊ ʊ kan Krista mɪŋŋa kɪ fasɪ.
14 Ncɪnaaʊ bɪ, wɔɔ bɪ nyɪntam nyɪnɔ dɔ, ʊ ʊ mɪŋŋɔɔ to gʊɔɔ n bɪr ʊ yəŋŋəm jɪsa kan bɪsɪ kɪ a hɔdɪndarɛ haay nɪ y, ŋʊaarzannɔ m, bɪ ŋ bɪ wɔŋ ʊ dɔ ŋnɪ ŋʊaar ba wɔɔ m, wɔɔ n fɔ y.
15 Bɪ, kʊ wɔɔ ɪ sɪra hɪm ŋʊarɛ nɔ ʊ, wɔɔ mam hɔ haay nɔ ʊ Woso zuure bɪ nɔ ʊ, ʊ tolle ba ʊ ʊ ba amba Krista m, a m minzaa.

16 A mɪŋŋa tɔ ma m, mɛ bɪ vəŋŋəro wɔɔ jilli n kʊ nyasʊ ŋnɪ deem. Gʊaa mɛ kunəro n'a kam mɛ bɪ vəŋŋəro wɔɔ nɪ kʊ nyasʊm, mɛ bɪ n deem. Maam bɪ, kʊ mɛ bɪ vəŋŋə biyəə y'a zi bam, bɪ n'a kam mɛ bɪ n bɪr tam lɛɛ tee... an bɪr mam ŋʊarɛ nɔ ʊ.

Mɪsɪrbaa daa kʊ Krista a ka wɔɔ ʊ

17 Hɔ kʊ mɔɔ n'a hɪrɛ awɔɔ m, m n'a yɛrɛ awɔɔ han Zuuba tɔ ma bɪ ba n nɪ: A b'a ya a mɪsɪrbaa bɪ ba am gʊɔɔ kʊ ŋ n Woso dɔ rɔ wɔɔ hɔ bɪ nɪ y, zu ŋ nawʊrɛ a hɔɔndarɛrɔ ʊ, ŋ bɪ hɔsɪ yɪm naa barɛ nɔ ʊ y.

18 Monsigə y'a so ŋ hɔɔn ʊ, ŋ laatʊ mɪsɪrbaa kʊ Woso n'a kam bɪ ma. Bala, ŋ n hɔsɪ dɔ y, kʊ ŋ y'a heer ta bɪ tɔ ma.

19 Nyannɪ bɪr ŋ zɛm fɪɪga y, a da ŋ y'a ʊ jaandarɛ lɛ ʊ, ŋnɪ dintim mɪsɪrbaa do haay bam, b'a nyannɪ ba ŋ nɪ y.

20 B'awɔɔ, mɪsɪrbaa naa do bɛɛ Krista a dɪnda awɔɔ nɪ y.

21 A mɪŋŋa mim n y'a dɪnda awɔɔ m bɪ, kʊ kristagʊɔɔ n'awɔɔ m bɪ, n nɪ sɪra k'a nɪ Yeezuu nɔ ʊ bɪ dɪnda awɔɔ m.

22 Naa minto bɪ, awɔɔ a ga m, a a biisi mɪsɪrbaa bɪ to, a a bɔ a mɛsim k'a lɛtaamarɔ bʊnyaarɔ nɪ bra bɪmbarɛ awɔɔ m k'awɔɔ zaar ba b'ʊ.

23 K'a lʊrlɛ yɪ a heer kan a hɔɔn kɪ ʊ.

24 K'a mɪsɪrbaa daa kʊ Woso a ka awɔɔ ʊ bɪ ba. Woso ɪ mɪsɪrbaa bɪ do da an bɔ a mɪŋŋa rɛ, bɪ y'a ka mɪsɪrbaa bɪ do n tɪrga, an Woso nɔ yɪ, an sɪra sɔ.

25 Naa tɔ ma bɪ, a b'a ya, a ŋʊaar ba y. Gʊaa biyəə n sɪra hɪ a mim m, bala mɛ deem vəŋŋoo n wɔɔ m.

26 K'awɔɔ nɔ ma ʊ, a b'a ka a mimbʊnyaa ba y. A b'a nɔmaa bɪ to a nɔ ʊ gum n da nɪ y.

27 A bɪ zaa ka Sʊtaana ʊ, an bʊr a ra y.

28 Gʊaa k'a nɪ koor bam biisi bɪ, an a wɔ bɔ koorbaa b'ʊ k'an zi ba an a lɛɛmaa hɔ yɪ, maam bɪ, a y'a dam ma an hɔ yɪ, an n'a dam gʊaa k'a lɛ n taa daahan ma han.

29 Meerbaa bʊnyaa sɪ n a ga m an bɔ awɔɔ lɛ ʊ y, k'a meerbaa k'a n'a dam gʊɔɔ han, ŋnɪ ta lɛɛ sɪrakarɛ nɔ ʊ bɪ ba. K'a meerbaa mɪŋŋa ba, k'an a da gʊɔɔ kʊ ŋ n'a tʊr karɛ awɔɔ ma rɔ wɔɔ han.

30 A b'a ka a Sɛnt-Ɛspri heer zɛ ma y, Woso bɪ, a ka a ʊ awɔɔ ʊ, k'a a jɪ da wɔɔ ʊ, bɪ n'a hɪnkarɛ a ʊ, Woso y'a so awɔɔ ʊ, an n'a hɪnkam sɔ a ʊ, dɔmɪm ɪ zɛm Woso n bɪ wɔɔ yɔm fasɪ-fasɪ.

31 A b'a to mim n bɪr a heer ʊ kan gʊaa kɪ y, a bɪ yɪ heerbusuzannɔ y, a bɪ nɔmaa ba y. A bɪ yɪ hany-hany zannɔ y, a bɪ sʊnsɔ wʊ y, k'a zi bʊnyaabarɛ do haay to.

32 Bɪ, k'a bɪr mɪŋŋa kan kʊ kɪ, a bɪr kʊ ŋʊam gʊta, a bɪr sugur kam kʊ ʊ, amba Woso sugur ka awɔɔ ʊ Krista nɔ ʊ bɪ m.

5

K'a mɪsɪrbaa ba leegure nɔ ʊ

1 K'a Woso hɔbaa dɪnda, bala, a nyɪnɔ n'awɔɔ m, an n'awɔɔ ŋʊam.

2 K'a mɪsɪrbaa ba ŋʊarɛ nɔ ʊ amba Krista m. A ɪ wɔɔ ŋʊa, an a meeyaa ka wɔɔ tɔ ma, a mɪŋŋa a ka amba n tɪr hɔ zɛ n a ka Woso ʊ, an Woso nɔ yɪ bɪ m.

3 Wosogʊɔɔ n'awɔɔ m, bɪ tɔ ma bɪ, an a ga m kʊ jaandarɛ mim, dintim do haay mim, lɛ n bɪr gʊaa hɔ zi mim n nyɪnta awɔɔ bire ʊ y, a bɪ sʊʊra ba ŋ ma sɔ fɪɪga y.

4 A n a ga m sɔ, kʊ meerbaarɔ yaarsɪrɔ n bɔ a lɛ ʊ y, hɔɔnwar kan dɔkarɛrɔ meerbaarɔ kɪ y. A ga a ʊ m k'awɔɔ n bɪr barka yaa dam Woso m.
5 K'a dɔ mɪŋŋa a ʊ, jaandənno, lannɔ gɛɛ yaarɔbənno, mɪnyɔɔzaa. Mɪnyɔɔzaa bɪ, wosobaawɔm yaadər m, bala, a hɔnyɪ ŋʊa an lɛ da Woso ra. Nawɔnnɔ haay, ŋ gɔsɪ bɪ gasʊm Krista kan Woso kɪ cirbəə b'ʊ fɪɪga y.
6 A n a ga m kʊ gʊaa n bra bɪmba awɔɔ m meerbaa vanvannɔ nɪ y. Naa woo… tɔ ma m, Woso nɔmaa n'a kərgum gʊɔɔ kʊ ŋ bɪr yɛm ma rɔ wɔɔ ra.
7 Ncɪnaaʊ bɪ, a b'a zɛ kʊ ra kan ŋ kɪ y.
8 Biisi bɪ, awɔɔ ɪ monsigə ʊ, bɪ kɛɛrɛ naa, awɔɔ ɪ leegure nɔ ʊ, k'awɔɔ a zɛ kʊ ra kan Zuuba kɪ bɪ tɔ ma. Ncɪnaaʊ naa, kʊ leegure gʊɔɔ n'awɔɔ m bɪ, k'a leegure mɪsɪrbaa ba.
9 Bala, hɔ kʊ leegure nɪ zɛm nɪ bɪ, bamɪŋŋa m, kan tɪrgabaa zibəə kɪ, kan sɪra kɪ.
10 K'a a yo ʊ, a hɔ kʊ Zuuba lɛ n taa bɪ dɔ, a bɔ kʊ zi.
11 A bɪ monsigə zibəəro wɔɔ ba sɔ y, ŋ nyɔɔdʊ ba ʊ y, k'a ŋ bʊnyaabaa bɪ hɪ garga ra.
12 Hɔ kʊ gʊɔɔ wɔɔ duro n'a bam sɛɛrɛ bɪ, a hɪrɛ mɪŋŋa nyannɪ ta ʊ.
13 Bɪ, hɔ haay k'ʊ n nɪ bɔrɛ a mim n garga ra bɪ, hɔ bɪ do ɪ yɪm fasɪ, ʊ n'a mim dɔm.
14 Bala, hɔ haay k'a nɪ bɔm garga ra bɪ, a ba a nawʊm leegure. Bɪ y'a ka n a hɪ, n ʊ:
Ibɪɪ k'ɪ nɪ hinceem bam bɪ,
gu hinceem ma, wuti gəəno gaa ʊ,
kʊ Krista n lɛɛ gu ɪ m.
15 Naa tɔ ma bɪ, k'a dundo mɪsɪrbaa k'awɔɔ n'a bam bɪ zi mɪŋŋa. A b'a mɪsɪrbaa bɪ ba hɔɔnwar nɔ ʊ y, bɪ k'a mɪsɪrbaa bɪ ba hɔɔntaʊrɛ nɔ ʊ.
16 Bʊnyaabaa y'a so her dɔmɪnnɔ nɔɔ ʊ gʊta, bɪ tɔ ma bɪ, k'a a yo ʊ, a bɪr hɔ k'a ga barɛ m bɪ bam wakatɪ haay nɔ ʊ.
17 A bɪ yɪ hɔɔnwarzannɔ a mɪsɪrbaa barɛ nɔ ʊ y, bɪ k'a a ka ma a hɔ kʊ Zuuba lɛ n taa k'awɔɔ n a ba bɪ dɔ.
18 A bɪ dɪvɛn mi an a mɪm durgə y. Awɔɔ mɪsɪrbaa an n'a zaar bam. Bɪ, k'a to kʊ Sɛnt-Ɛspri n a a han.
19 K'a kʊ paŋŋa da ra Woso lɛbɔʊrɛ laarɔ m: K'a laa lɔ laarɔ ciro wɔɔ ʊ, kan mim ma laarɔ wɔɔ kɪ, kan laa haay kʊ Sɛnt-Ɛspri a da a heer ʊ kɪ. K'a laarɔ wɔɔ lɔ a Zuuba da ʊ kan a heer kɪ haay.
20 Wakatɪ haay kan mim haay kɪ nɔ ʊ, k'a Zɪ Woso barka da, wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista tɔ ma.
21 K'a yɛ kʊ ma, k'awɔɔ nɪ Krista daŋ ʊ bɪ tɔ ma.

Lʊ kan a zim kɪ mim

22 Lannɔ wɔɔ, k'a yɛ a zino wɔɔ ma, amba awɔɔ nɪ yɛm Zuuba ma bɪ m.
23 Bala, lʊ minzaa n'a zim m, amba Krista n'a gʊɔɔ wɔɔ sokʊma bɪ minzaa bɪ m, Krista mɪŋŋa mɛ n'a gʊɔɔ wɔɔ sokʊma bɪ m, an a mɛ bɪ bʊmbɔrɛzaa.
24 Bɪ, amba kristagʊɔɔ wɔɔ sokʊma bɪ nɪ yɛm Krista mɪŋŋa ma bɪ, lannɔ wɔɔ k'a yɛ a zino wɔɔ ma sɔ hɔ haay nɔ ʊ.
25 Yaarɔ wɔɔ, k'a lannɔ wɔɔ ŋʊa, amba Krista a gʊɔɔ sokʊma bɪ ŋʊa an yɛ an a mɪŋŋa ka zɛ ma a tɔ ma bɪ m.
26 A a ba ʊ ncɪnaaʊ, k'a ka k'a gʊɔɔ wɔɔ sokʊma n yɪ mɪŋŋa fasɪ Woso mɪm ʊ. A gʊɔɔ wɔɔ sokʊma hu a bɔ hi m kan a lemim kɪ m.

27 A ŋʊa a ʊ, k'a gʊɔɔ sokʊma bɪ n bɪ jɪm a lɛɛ lɛbɔʊrɛ nɔ ʊ, hubɔrɛ nɔ ʊ, mɪŋŋabaa fasɪ nɔ ʊ, kʊ kʊrɔma sɪ, gɛɛ hɔ bʊnyaa sɪ bɪ yɪ ʊ a gʊr zi y, k'an bɪr Woso soʊhɔ fasɪ, minsi bɪ yɪ ʊ a gʊr zi y.
28 Yaarɔ wɔɔ a ga m sɔ, n n'a lannɔ wɔɔ ŋʊa ncɪnaaʊ, amba ŋn'a mɛ ŋʊam bɪ m. Gʊaa k'a n'a lʊ ŋʊam bɪ, a mɪŋŋa a n'a ŋʊam.
29 Gʊaa ba ʊ an nɪ sɔrɛ a mɪŋŋa mɛ nɪ y, nyasʊ a nawʊm nɪ, an n'a tʊrm, amba Krista n n'a barɛ a gʊɔɔ sokʊma bɪ m bɪ m.
30 K'a mɛ bɪ vəŋŋəro n wɔɔ m bɪ tɔ ma m, an nɪ nyasʊm wɔɔ m maam.
31 N y'a da Wosoci ʊ, n ʊ: ‹Naa tɔ ma m, gʊaa n n'a gʊrɛ a zɪ kan a da kɪ ma, an a na a lʊ ma, ŋ gʊaa hɪɪya haay n a ba gʊaa deem.›
32 Mim naa do nɔyaa ta ʊ gʊta, mɔɔ ʊ kʊ m a hɪ m ʊ, Krista kan a gʊɔɔ sokʊma bɪ kɪ mim n y'a hɪ.
33 Bɪ, a hɪ n nawʊrɛ awɔɔ ma sɔ, gʊaayar biyəə n a lʊ ŋʊa amba a a mɪŋŋa ŋʊa bɪ m, kʊ lʊ biyəə n a zim da ʊ sɔ.

6

Nyɪnɔ kan a zɪrɔ kɪ mim

1 Nyɪnɔ wɔɔ k'a a zɪrɔ wɔɔ lɛ si, amba Zuuba lɛ n taa bɪ m, a ga a ʊ m.
2 Lɛɛkarɛ lɛ kʊ Woso ler bɔ an a na ma bɪ ba n nɪ: ‹I zɪ kan ɪ da kɪ da ʊ.
3 Maam bɪ, ɪ mɪsɪrbaa nyɪnta yɪm, ɪ meeyaa jintə yɪm tara burə ʊ.›
4 Awɔɔ k'a m nyɪnɔ wɔɔ zɪrɔ wɔɔ, a bɪ nyɪnɔ wɔɔ da nɔmaa ma y, bɪ k'a ŋ tʊr, a ŋ bɔ zaa ʊ, dʊndɔrɔ kʊ ŋ y'a to Zuuba zi m.

Lɔnnɔ kan a zuubɔɔ kɪ mim

5 Awɔɔ kʊ lɔnnɔ n a mɪ rɔ wɔɔ, k'a zu a soʊrezannɔ wɔɔ lɛ ʊ daʊrɛ gʊta m, kan a heer kɪ m haay, amba awɔɔ nɪ yɛm Krista ma bɪ m.
6 A bɪ ŋ zi ba kʊ ŋ nɪ dundore awɔɔ zi bɪ tɔ ma y, ɪ ʊ a ka awɔɔ nawʊm ma kʊ gʊɔɔ nɔ n yɪ a ra y. Bɪ k'a ŋ zi bɪ ba, kʊ Zuuba zibəənyɪnɔ n'awɔɔ m a n nɪ zum Woso hɔɔnhɔ ʊ bɪ tɔ ma.
7 K'a a zuubɔɔ wɔɔ zi ba kan a heer kɪ haay, ɪ ʊ, Zuuba zi awɔɔ n'a bam gʊɔɔ hɔ bɛɛ y.
8 Awɔɔ dɔ a ʊ, zi mɪŋŋa kʊ gʊaa n'a bam haay, Zuuba y'a zibəə bɪ nyɔɔdʊ karɛ a zaa ʊ, baa k'a zaa bɪ lɔ m gɛɛ soamɪŋŋaʊzaa m.
9 Awɔɔ kʊ lɔnnɔ soʊrezannɔ n'awɔɔ n nɔ wɔɔ, k'a ba maam sɔ a lɔnnɔ wɔɔ m, a bɪ nyaa ba kan ŋ kɪ y. Awɔɔ dɔ a ʊ, awɔɔ kan a lɔnnɔ wɔɔ kɪ bɪ, awɔɔ Zuuba bɪ deem an nɪ brama, b'a bɪr gʊɔɔ jirə bɔrɛ y.

Sʊtaana bʊrla zaa

10 Meerbaa kʊ mɔɔ n'a nyambʊrm nɪ bɪ ba n nɪ: k'a a paŋŋa da ra Zuuba zɛkʊra nɔ ʊ, a paŋŋa gʊta bɪ nɔ ʊ.
11 K'a yarmədrɔ kʊ Woso nɪ ŋ karɛ a ʊ bɪ da a ma, k'a a da ma a jɪm kɔɔkɔɔ Sʊtaana hɔɔnkarɛrɔ zibəə bɪ lɛ ʊ.
12 Gʊɔɔ bɛɛ wɔɔ nɪ yar bɪ bam kan ŋ kɪ y. A ba wɔɔ nawʊm kan zinəro kɪ, kan lɛɛzannɔ kʊ ŋ nɪ paŋŋa bam, ŋ n'a so lɛɛrɔ ʊ, ŋ n'a so durnya naa do kʊ monsigə n b'ʊ, ŋ nɪ brama rɔ wɔɔ kɪ.
13 Naa tɔ ma bɪ, k'a Woso yar mədrɔ wɔɔ da a ma. K'a wɔ ʊ, a jɪm kɔɔkɔɔ dɔmɪm bʊnyaa hinni ʊ, a a da jɪm bɪ lɛ ʊ, a yar ba paan… a a da ma, k'a gɔɔta a jɪm a gam la.
14 K'a a banka a jɪm kɔɔkɔɔ. K'a sɪra so a mɔr ʊ, am hɔsoaʊ hɔ bɪ m, k'a bɪr tɪrgabaa m, goŋŋo kʊ n n'a dure a ma n bɪ, k'a du a ma.
15 Lemim nyɪnta bɪ nɪ laafɪɪ kam, k'a pa da kaarɛ-kaarɛ, kʊsɔ n bɪ awɔɔ n'a daŋ ʊ.

16 K'a bɪr sɪrakarɛ m, goŋŋo kʊ n n'a tarɛ a m n bɪ sɔ, awɔɔ nɪ bʊnyaabarɛzaa bɪ karɔ kʊ sɛwurə n ta ŋ ma rɔ wɔɔ linlihim nɪ.
17 Bʊmbɔrɛ kʊ Woso a ka awɔɔ ʊ bɪ, yarbarɛ firgə m, k'a ku a mim ma. K'a Woso lemim bɪ sa sɔ, yarbarɛ kargʊ m Sɛnt-Ɛspri n'a karɛ awɔɔ ʊ.
18 K'a yaa da wakatɪ haay. K'a yaadarɛ do haay da Sɛnt-Ɛspri daahan nɔ ʊ. A bɪ kɔ kan yaa bɪ darɛ kɪ y, k'a bɪr tam lɛɛ tee…. K'a yaa da wosogʊɔɔ wɔɔ haay tɔ ma sɔ.
19 K'a yaa da mɔɔ tɔ ma sɔ, kʊ Woso n a lemim da m lɛ ʊ, kʊ m a pa da kan heerkoodəbaa kɪ, kʊ m hɔ k'a nyaakʊm da lemim nyɪnta nɔ ʊ bɪ hɪ fasɪ-fasɪ.
20 Mɔɔ bɔ Woso ʊ kʊ m lemim nyɪnta bɪ pa da, baa kʊ mɔɔ nɪ lɔnnɔcɛ ʊ naa. Naa minto bɪ, k'a yaa da Woso m mɔɔ tɔ ma, kʊ m lemim nyɪnta bɪ pa da amba a a ga m bɪ m.

Leersore

21 Tisikkɪ mɔɔ mim dɪndarɛ awɔɔ m, k'awɔɔ n hɔ kʊ mɔɔ n'a bam bɪ dɔ. Wɔɔ danyɪ m, ʊ n'a ŋʊam, an nɪ Zuuba zi bam mɪŋŋa.
22 A nyɔɔ mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ ma tɔkkɛ, k'an bɪ mɔɔ mim dɪnda awɔɔ m, an awɔɔ heer yo.
23 Bɪ kʊ Zɪ Woso, kan Zuuba Yeezuu Krista kɪ m laafɪɪ kan ŋʊarɛ kɪ, kan sɪrakarɛ kɪ ka ʊ danyɪnɔ wɔɔ haay ʊ.
24 Gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista ŋʊam, ŋʊarɛ k'a nyarɛ ba ʊ bɪ m nɔ wɔɔ, kʊ Woso n ŋ barka da ʊ.

Ci kʊ Pol a ba FILIPII ZANNƆ ma

Ci kʊ Pol a ba Filipii zannɔ ma bɪ

gasʊʊrɛ

Pol ɪ ci bɪ ba. Kristazibəəzannɔ ci b'ʊ bɪ, Filipii kʊ bɪ Pol lɛɛ ka ʊ an lemim nyɪnta bɪ pa da ʊ Masedʊan kʊrɔ wɔɔ barla, hɔhɪnkarɛ kʊ Woso a hɪnka m bɪ jɛ ʊ. (Zibəəzannɔ Ci 16.6-40) Nyɪnta a ʊ lɔnnɔcɛ ʊ Rɔm ʊ an ci bɪ ba.

Ci bɪ ba a ʊ, k'a Filipii kristagʊɔɔ wɔɔ barka da, bala, ŋ y'a da han busoo m, bɪ ma bɪ, a ɪ kɔrɛ nɔ ʊ. Ci bɪ ba a ʊ sɔ, k'a ŋ heer yo kʊ ŋ nɪ jɪm kɔɔkɔɔ Krista nɔ ʊ, bala ŋʊaarhɔdɪndarɛrɔ nyɪnta ʊ gʊta dɔmɪm bɪ do ʊ, ŋn'a ŋʊam k'a gasʊ Filipii kristagʊɔɔ sokʊma bɪ nɔ ʊ. A ɪ heernyɔɔ mim dɪndam ci bɪ nɔ ʊ, kan kʊmarɛ mim kɪ, mɪŋŋazerle mim kɪ.

A y'a hɪnkarɛ ŋ nɪ, a ʊ, kristagʊaa a ga m, an a ka ma k'a bɔ kʊ ʊ kan Krista mɪŋŋa kɪ a mɪsɪrbaa nɔ ʊ, bɪ nyɔɔdʊ n ta ʊ an cem. (Filipii zannɔ 3)

Pol ɪ yaa dam

Filipii kʊ kristagʊɔɔ m

1 Mɔɔ mɪŋŋa Pol kan Timote kɪ bɪ, Krista Yeezuu zibəənyɪnɔ m wɔɔ m, ci bɪ ba wɔɔ nawʊm wosogʊɔɔ kʊ ŋ nɪ Krista Yeezuu nɔ ʊ, ŋnɪ Filipii kʊ ʊ rɔ wɔɔ ma, kan a lɛɛzannɔ wɔɔ kɪ kan a daahanzannɔ kɪ ma.

2 A yɛ wɔɔ nawʊm kʊ wɔɔ Zɪ Woso kan Zuuba Yeezuu Krista kɪ n barka kan laafɪɪ kɪ ka a ʊ.

Pol yaadarɛ

3 Kʊ mɔɔ tɪr m hɔɔn da awɔɔ ma, bɪ mɔɔ yaa da Woso m barka awɔɔ tɔ ma.

4 Kʊ mɔɔ ɪ yaa darɛ awɔɔ tɔ ma, a da mɔɔ n nawʊm kan heernyɔɔ kɪ.

5 Bala, awɔɔ jɪm mɔɔ m paan… lemim nyɪnta bɪ padarɛ nɔ ʊ hallɪ a sɪŋŋɪda ʊ an ta an her ku.

6 Mɔɔ dɔ fasɪ m ʊ: zi mɪŋŋa kʊ Woso a sɪŋŋɪda ba awɔɔ gʊr zi bɪ, a tam lɛɛ an tolle ba an zibəə bɪ do nyambʊr Krista Yeezuu wusigəre hinni ʊ.

7 A a ga m kʊ mɔɔ nɪ m hɔɔn da awɔɔ haay ma ncɪnaaʊ, kʊ mɔɔ n'awɔɔ ŋʊam gʊta bɪ minto. Bala, kʊ mɔɔ nɪ lɔnnɔcɛ ʊ naa ʊ naa, gɛɛ kʊ mɔɔ nɪ lemim nyɪnta pa dam m n'a hɪnkam sɔ m ʊ, sɪra m bɪ, awɔɔ a na mɔɔ ma barka kʊ Woso a ka mɔɔ ʊ ncɪnaaʊ bɪ nɔ ʊ.

8 Denter m, Woso m mɔɔ kasɛtɪzaa, a a dɔ a ʊ, mɔɔ y'awɔɔ gʊaa haay ŋʊam paan… Krista Yeezuu ŋʊarɛ nɔ ʊ.

9 Hɔ kʊ mɔɔ n'a yɛm Woso han awɔɔ tɔ ma bɪ ba n nɪ: A yɛ mɔɔ nawʊm k'awɔɔ ŋʊarɛ n bɪr a dam la tee…, k'awɔɔ m bɪr hɔdɔrɛ m, k'a a da ma a bɪr mim jɪ marɛ m.

10 K'a a da ma sɔ, a hɔ k'an mɪŋŋa dɔ a bɔ kʊ zi a ba. Maam bɪ, awɔɔ yɪm mɪŋŋa fasɪ, minsi bɪ nyɪntarɛ awɔɔ ma hinni kʊ Krista n nɪ zɛŋ ʊ b'ʊ y.

11 Yeezuu Krista tɔ ma, tɪrgabaa zibəəro y'awɔɔ mɪsɪrbaa hanm, an yɪ Woso lɛbɔʊrɛ kan a daʊrɛ kɪ.

Pol dure n a nya lemim nyɪnta bɪ padarɛ ʊ y

12 M danyınɔ, mɔɔ lɛ taa k'awɔɔ n a dɔ a ʊ, mim niŋŋə k'a mɔɔ yı bı, a da a ʊ lemim nyınta bı ta lɛɛ han denter m.
13 Bala, mim bı do tɔ ma bı, Rɔm cir dɔmazannɔ wɔɔ kan gʊɔɔ haay kı sɔ a dɔ ŋ ʊ, mɔɔ du n y'a ʊ Krista tɔ ma.
14 Bı wɔɔ danyınɔ wɔɔ paŋŋa a da ra Zuuba zuure nɔ ʊ, mɔɔ dure bı tɔ ma, a a ka ŋ heer n kookoo gʊta, ŋn'ı Woso lemim bı pa dam bı nyibəə ba ŋ nı y.
15 Sıra m, gʊɔɔ gɔsınnɔ ı Krista lemim nyınta bı pa dam jımbaa kan bakʊmarɛ kı nɔ ʊ. Bı, gɔsınnɔ y'a pa dam noom hu m.
16 A pa bı da brɔɔ n nawʊm ŋʊarɛ nɔ ʊ, ŋ y'a dɔ ŋ ʊ, kʊ mɔɔ nı lɔnnɔcɛ ʊ naa, lemim nyınta bı pa darɛ tɔ ma m.
17 Bı, ŋnı gɔɔta rɔ wɔɔ, pa bı da brɔɔ n nawʊm noom kundə m, jımbaa nɔ ʊ, ŋn'a gıngarɛ ŋ ʊ, a mɔɔ fıryırɛ bı gore daŋ ʊ ncınaaʊ lɔnnɔcɛ ʊ b'ʊ.
18 Baa kʊ ŋ yı pa bı dam noom m gɛɛ sıra nı, mɔɔ bır kɔm sı ma y, bala, Krista lemim bı n'a pa dam. Naa tɔ ma bı, mɔɔ yı m heer nyɔɔrɛ, bı mɔɔ gɔɔtam m m heer nyɔɔ.
19 Bala, mɔɔ dɔ mɔɔ ʊ, naa woo… zɛm bı yı mɔɔ bʊmbɔrɛ, awɔɔ yaadarɛ kan Yeezuu Krista Ɛspri daahan kı tɔ ma.
20 Bala, hɔ kʊ mɔɔ nı dɔm ma, m a ta m heer lɛ kan m paŋŋa kı haay bı, mɔɔ lɛ baa kʊ hɔsı nyannı n bı m nyasʊ y, mɔɔ gɔɔta m heerkoodəbaa m. Bı, kɛɛrɛ sɔ naa, amba dɔmım haay m bı, kʊ Krista n lɛbɔʊrɛ gʊta yı m mɛ ʊ, m mısırbaa nɔ ʊ, gɛɛ m zɛ nɔ ʊ.
21 Bala, kan mɔɔ kı, Krista m mɔɔ mısırbaa, zɛ b'ı yırɛ ı ʊ, hɔnyı m.
22 Bı kʊ mɔɔ gɔɔta tara burə ʊ kʊ m mısırbaa ba, a y'a kam m zi ba gʊɔɔ daahan tɔ ma. Naa minto bı, mɔɔ n a dɔ kʊ kara mɔɔ n'a bɔŋ ʊ y.
23 Hɔ hııya naa nı mɔɔ gaarɛ: Mɔɔ lɛ taa kʊ m m hʊr, m ta m bır kan Krista kı. Bı n mıŋŋa mɔɔ ma an lɛ da paan….
24 Bı kʊ mɔɔ gɔɔta tara burə ʊ naa ʊ sɔ, a yırɛ awɔɔ daahan gʊta.
25 Naa tɔ ma bı, mɔɔ dɔ paan…, mɔɔ dɔ mɔɔ ʊ, mɔɔ gɔɔtam mısır, m bır kan awɔɔ haay kı k'awɔɔ n ta lɛɛ, a bır heernyɔɔ m sırakarɛ nɔ ʊ.
26 Ncınaaʊ bı, kʊ mɔɔ m bɔ m bʊr awɔɔ zi, awɔɔ y'a heer nyɔɔm a a lɛ bɔ Krista Yeezuu ʊ gʊta, mɔɔ tɔ ma.

Sırakarɛ zoobarɛ

27 Bı, k'a mısırbaa ba amba Krista lemim nyınta bı n'a hım bı m. Maam bı kʊ mɔɔ wɔ ʊ m bʊr awɔɔ zi, gɛɛ kʊ mɔɔ n m da ma, mɔɔ y'awɔɔ mim mam, m a dɔ m ʊ, awɔɔ ı jınım kɔɔkɔɔ a lɛ n deem, an nı zoo bam heer deem m, kʊ sırakarɛ kʊ lemim nyınta bı n'a kam bı n ta lɛɛ.
28 A bı yɛ jınnɔ wɔɔ n nyibəə da a ma fıga y. Bı n'a karɛ ŋn'a dɔ ŋ ʊ, a nyaam, b'awɔɔ ı bʊmbɔrɛ m. Bı naa do naa, a to a ʊ, Woso zi.
29 Bala, mimbirenyınta kʊ Woso a ka awɔɔ ʊ Krista nɔ ʊ bı, k'awɔɔ n sıra ka ʊ bɛɛ n a deem y, bı k'awɔɔ n fır yı a tɔ ma sɔ.
30 Awɔɔ kan mɔɔ kı, zoo deem wɔɔ m tara ʊ n'a bam. Zoo deem bı do mɔɔ ba biisi awɔɔ mım la bı, bı, awɔɔ dɔ, a mıŋŋa mɔɔ gɔɔta m m ta ra.

2

Ʊ Krista jı sa

1 Zɛkʊra k'awɔɔ n ta m kan Krista kı bı, a bır awɔɔ heerkoodəbaa dam la ra? Awɔɔ ŋʊa k'a nawʊm bı bır awɔɔ heer yom na? Awɔɔ n a zɛ kʊ ra *Sɛnt-Ɛspri nɔ ʊ ra? Awɔɔ ı kʊ ŋʊam an nı kʊ cicir zɛm, gɛɛ lɔ?

2 Naa tɔ ma bɪ, k'a kʊ ma, a a lɛ ba deem, a bɪr ŋʊarɛ deem m, a bɪr
hɔɔn deem m. Maam bɪ, mɔɔ heernyɔɔ yɪm fasɪ.
3 A bɪ hɔsɪ ba jɪmbaa nɪ y, b'a bɪ hɔsɪ ba k'a mɪŋŋɔɔ hɪnka y, naa nyɔɔdʊ
ba ʊ y. Bɪ, gʊaa biyəə n a mɪŋŋa zer a muno taa, a ʊ, ŋ lɛ da a m.
4 A b'a ka a mɪŋŋɔɔ daahan ma bala y, k'a a ka a muno daahan ma sɔ.
5 K'a bɪr hɔɔn kʊ Krista Yeezuu n ta m bɪ m kan kʊ kɪ.
6 A mɪŋŋa kan Woso kɪ bɪ, ŋ deem,
bɪ, a n a ka ma wʊɪn… kan paŋŋa kɪ,
k'a gɔɔta a a ga kʊ ʊ kan Woso kɪ y.
7 Bɪ, a yɛ an hɔ haay to,
an a ba zibəənyɪ,
a ba a ʊ gʊaa, am gʊaa woo… hɔ bɪ m.
A n yɪ amba gʊɔɔ n nɪ yɪm bɪ m.
8 A a mɪŋŋa ba poore, an yɛ Woso ma,
an tolle ba an yɛ an ga,
b'a zɛ bɪ, zɛ bʊnyaa m,
ga a ʊ, gɔdarkʊra ma.
9 Naa k'a a ba bɪ minto bɪ,
Woso a gore da ʊ, an cem haay,
an tɔ k'a nɪ tɔrɔ haay woo… burə ʊ bɪ ka ma.
10 A ba a ʊ maam kʊ Yeezuu tɔ ma bɪ,
kʊ kunkonno haay kʊ ŋ nɪ brama kan tara burə ʊ kɪ,
tara noom kɪ ʊ, n kukurə zɛ.
11 Kʊ nɛɛm haay n a bɔ a lɛ ma a ʊ, Yeezuu Krista m Zuuba,
bɪ nɪ yɪm Zɪ Woso lɛbɔʊrɛ.
12 M ŋʊarɛ gʊɔɔ, nyɪnta kʊ mɔɔ ʊ kan awɔɔ kɪ bɪ, awɔɔ ɪ yɛm Woso ma
tee…. Bɪ, dɪɪtaa naa, mɔɔ ba kan awɔɔ kɪ b'ʊ y. Nɔɪnaaʊ bɪ, k'a banka a
yɛ ma gʊta. K'a bʊmbɔrɛ kʊ Woso a ka awɔɔ ʊ bɪ zi ba, nyi ba Woso m,
kan mɛhinkə kɪ nɔ ʊ.
13 Bala, Woso mɪŋŋa nɪ zi barɛ awɔɔ ʊ, an n'a kam awɔɔ nɪ lɛtaama m kan
paŋŋa kɪ m, k'a hɔ k'a ga kʊ ʊ kan a hɔɔnhɔ kɪ bɪ ba.
14 Kʊ zibəə kara n ta ʊ, k'a ba, a bɪ kukur ba, b'a bɪ bɪsɪ ka a barɛ nɔ ʊ
y.
15 Maam bɪ, awɔɔ yɪm noonhuzannɔ, gɔsɪ bɪ hɔsɪ yɪrɛ an a hɪ awɔɔ ma
y. Awɔɔ yɪm Woso nyɪnɔ kʊ mim daŋŋada sɪ ba ŋ ma y, a n nɪ durnya
naa do gʊɔɔ kʊ ŋ vɔn, ŋnɪ zibʊnyaabənno nɔɔm bire ʊ. Awɔɔ a ga m, a
yɔ ŋ bire ʊ am fɪtɪrɛrɔ m.
16 Bala, awɔɔ n ta mɪsɪrbaa lemim bɪ m, an n'a pa darɛ ŋ nɪ. K'awɔɔ ba
nɔɪnaaʊ, bɪ n n'a kam awɔɔ n yɪ mɔɔ lɛbɔʊrɛ, hinni kʊ Krista n nɪ zɛŋ ʊ
b'ʊ. Bala, bɪ n n'a hɪnkarɛ a ʊ, mɔɔ zibəə bɪ, kan mɔɔ kɔrɛ bɪ kɪ n yɪ vam
y.
17 Awɔɔ sɪrakarɛ bɪ bɔ kʊ ʊ, ɪ ʊ, mannɪ awɔɔ n'a kam Woso ʊ. A a da
ma, n nɪ mɔɔ zɛ gər, bɪ k'a yɪ maam m meeyaa bɪ mɔɔ na awɔɔ sɪrakarɛ
mannɪ bɪ ma. Bɪ, a yɪm mɔɔ ma heernyɔɔ, bɪ mɔɔ yɪ m heer nyɔɔm kan
awɔɔ kɪ.
18 A maam sɔ kan awɔɔ kɪ, k'a heer nyɔɔ, a heernyɔɔ ba kan mɔɔ kɪ.

Pol ʊ, k'a Timote kan Epafrodit kɪ nyɔɔ

19 Kan Zuuba Yeezuu daahan kɪ, mɔɔ y'a gɪngam kʊ m Timote nyɔɔ awɔɔ
zi zɔɔ. Maam bɪ, k'a b'a bɔ an bʊr, mɔɔ y'awɔɔ mim mam sɔ m heer koodə
yɪ.
20 Gɔsɪ vanta ba naa ʊ, an n'a hɔɔn dam, an nɪ kɔrɛ awɔɔ mim ma kan
mɔɔ kɪ y.

21 Ŋ woo… naa, a ka ŋ nawʊrɛ a mɪŋŋɔɔ daahan ma, ŋ bɪr a kam Yeezuu
Krista hɔɔnhɔ ma y.
22 Bɪ, kʊ Timote nɪ, awɔɔ sɪra bɪ, awɔɔ dɔ a ʊ, a nyɪnta kan mɔɔ kɪ amba
nyɪ tɪr kan a zɪ kɪ bɪ m, ʊ lemim nyɪnta bɪ zi ba.
23 Ncɪnaaʊ bɪ, kʊ mɔɔ m mim bɪ zaa yɪ, a mɪŋŋa mɔɔ n'a nyɔɔrɛ awɔɔ
ma zɔɔ-zɔɔ.
24 Mɔɔ sɪra ka Zuuba nɔ ʊ, m a dɔ m ʊ, mɔɔ zɛm sɔ awɔɔ zi b'ʊ zɔɔ.
25 Bɪ mɔɔ y'a gɪngam kɛɛrɛ mɔɔ ʊ, pakra m kʊ m Epafrodit da zaa ra
awɔɔ m, mɔɔ danyɪ m, mɔɔ zibəəkɔɔn m, mɔɔ zoobarɛkɔɔn m sɔ. Awɔɔ
y'a nyɔɔ mɔɔ ma, k'an b'a da mɔɔ han.
26 A y'a ŋʊam paan… k'a a ya, a awɔɔ yɪ haay, a ma k'a ʊ, n ʊ, awɔɔ a
yaaba bɪ ma bɪ, a heer a zar gʊta.
27 Denter m, a yaaba zɛ an a yo k'a ga, Woso a cicir zɛ, b'a deem bɛɛ
Woso a cicir zɛ y, mɔɔ cicir a a zɛ sɔ, kʊ mɔɔ heerzarlɛ b'a da ra y.
28 Bɪ y'a ka mɔɔ n'a darɛ awɔɔ m zaa ra zɔɔ-zɔɔ k'awɔɔ n a yɪ, a heernyɔɔ
ba, kʊ mɔɔ heerzar bɪ n'a bɔrɛ sɔ.
29 K'a bɪ lee ku, k'a si kan heernyɔɔ gʊta kɪ Zuuba nɔ ʊ. K'a gʊɔɔ ncɪnaaʊ
rɔ wɔɔ da ʊ.
30 Bala, a a yo k'a ga Krista zibəə bɪ tɔ ma, a a meeyaa ka zɛ ma, k'a a
da ma, a zi k'awɔɔ a ga m a ba mɔɔ m bɪ ba awɔɔ bɪncɛ ʊ.

3

Krista nɪ gʊaa bam tɪrga

1 Kɛɛrɛ naa, m danyɪnɔ, k'a a heer nyɔɔ, k'awɔɔ a zɛ kʊ ra kan Zuuba
kɪ bɪ tɔ ma. Meerbaarɔ kʊ mɔɔ ŋ ba kan awɔɔ kɪ rɔ wɔɔ mɔɔ m ya m nɪ
sore ŋ la, bɪ naa bɪr mɔɔ kɔrɛ y, bala, a y'a darɛ awɔɔ han.
2 K'a dundo a zi kan gʊɔɔ kʊ ŋ n'a bʊnyaa bam nɔ wɔɔ kɪ, jino m, ŋʊaar
baŋŋʊgasʊrɛ bɪ hɔdɪndarɛzannɔ m, k'a dundo a zi kan ŋ kɪ.
3 Wɔɔ nɪ baŋŋʊgasʊrɛ paan… bɪ zi bam. Bala, zu wɔɔ nawʊm Woso ʊ
Sɛnt-Ɛspri paŋŋa m. Krista Yeezuu n wɔɔ lɛbɔʊrɛ, wɔɔ bɪr yom zɪɪfʊrɔ
yɪnnɪbayɪrɔ ma k'ʊ lɛ bɔ ʊ mɪŋŋɔɔ ʊ y.
4 A n bɔkarɛ, mɔɔ m da ma m yo yɪnnɪbayɪrɔ wɔɔ duro ma sɔ. Kʊ gʊaa
y'a gɪngarɛ a ʊ, a hɔ yɪm yɪnnɪbayɪrɔ wɔɔ zibəə nɔ ʊ, k'a maam mɔɔ ɪ lɛ
da.
5 Mɔɔ yɪrɛ dɔmɪm sinnyə hinni ʊ, m mɔɔ gasʊ ʊ baŋŋʊ ʊ. Israyɛl gʊaa
paan… m mɔɔ m, Bɛnzamɛn do gʊaa m mɔɔ m, mɔɔ yaabɔɔ wɔɔ haay
zɪɪfʊrɔ nɪ ŋ mɪ. Kʊ Moyiisi lɛrɔ wɔɔ zuure nɪ, nyɪnta mɔɔ ʊ farizɛn m nɪ
zure ŋ ʊ paan….
6 Wɔɔ yɪnnɪbayɪrɔ wɔɔ kʊ mɔɔ ŋ ŋʊa gʊta bɪ, a a ka mɔɔ m fɪr ka
kristagʊɔɔ sokʊma bɪ ma. Kʊ tɪrgabaa kʊ n n'a kam ma lɛrɔ nɔ ʊ bɪ nɪ,
mɔɔ nyɪnta mɪŋŋa fasɪ, gɔsɪ n mim yɪ k'a hɪ mɔɔ ma y.
7 A n bɔkarɛ, hɔɔ nɔɔn duro kʊ ŋ nyɔɔdʊ n ta mɔɔ ma biisi bɪ, mɔɔ ɪ
dɪgarɛ ŋ ma dore hɔɔ kɛɛrɛ, Krista kʊ mɔɔ dɔ bɪ tɔ ma.
8 Sɪra m, mɔɔ ɪ dɪgam hɔ haay woo… ma dore hɔ, mɔɔ Zuuba Krista
Yeezuu dɔrɛ mɪŋŋabaa k'a lɛ da hɔ haay ra bɪ tɔ ma. A tɔ ma m mɔɔ m
hɔ haay to, m nɪ dɪgam hɔɔ wɔɔ duro ma bʊtʊrɔ, kʊ Krista n yɪ mɔɔ hɔ
haay.
9 K'an a so mɔɔ ʊ jilli sɔ. Mɔɔ bɪr a gɪngam dɔ, mɔɔ ʊ, m tɪrga Woso
mɪm ʊ lɛrɔ wɔɔ zuure tɔ ma y. Sɪra kʊ mɔɔ ka Krista ʊ b'ɪ mɔɔ ba tɪrga
Woso mɪm ʊ. Tɪrgabaa kʊ Woso n'a kam sɪrakarɛ tɔ ma bɪ m.

10 Hɔ kʊ mɔɔ nɪ m kam ma bɪ, m ka mɔɔ nawʊm ma kʊ m Krista mɪŋŋa dɔ, kʊ m a mɪmbɔʊrɛ bɪ paŋŋa dɔ. Kʊ m m na ma a fɪryɪrɛ nɔ ʊ, kʊ m bɔ kʊ ʊ kan kɪ a zɛ bɪ nɔ ʊ.
11 K'an bɪr yɪrɛ ɪ ʊ, mɔɔ bɪ m da ma sɔ, m bɪ m mɪm bɔ ʊ gəəno bire ʊ.

Ʊ bra si hɔ k'ʊ n'ʊ gɪngaan zi

bɪ tɔ ma

12 Mɔɔ n a hɪ mɔɔ ʊ, mɔɔ hɔ kʊ mɔɔ nɪ m kam ma bɪ yɪ m wɔ ʊ wa. Gɛɛ, mɔɔ m ba mɪŋŋa fasɪ wa. Bɪ, m tɔ mɔɔ nawʊŋ ʊ, kʊ m brasire ganwʊrɛ bɪ ku m wɔ ʊ, bala, Krista-Yeezuu mɔɔ ku a wɔ ʊ.
13 Ayy… m danyɪnɔ, mɔɔ bɪr a gɪngarɛ m ʊ, mɔɔ brasire ganwʊrɛ bɪ ku m wɔ ʊ y. Bɪ hɔ deem mɔɔ n'a bam, hɔ k'a ba an cem bɪ bɔ mɔɔ nawʊrɛ m nɔ ʊ, m nɪ m tɔŋ ʊ kʊ m hɔ k'a nɪ lɛɛ bɪ ku.
14 M tɔ mɔɔ nawʊŋ ʊ, kʊ m hɔ kʊ ŋ y'a cɪnta wɔɔ m lɛɛ bɪ ku. Brasire ganwʊrɛ kʊ Woso wɔɔ bir ma Krista Yeezuu nɔ ʊ, k'a b'a ka wɔɔ ʊ arzana ʊ bɪ m.
15 Wɔɔ gʊɔɔ k'ʊ yaa ka sɪrakarɛ nɔ ʊ rɔ wɔɔ, ʊ bɪr hɔɔndarɛ deem naa m. Bɪ, k'awɔɔ y'a hɔɔn darɛ a hɔ, mim naa do nɔ ʊ, Woso y'awɔɔ hɔɔn gum ma.
16 Bɪ, hɔ k'an ta ʊ bɪ, ʊ gɔɔta ʊ bɪr tam lɛɛ kan kʊ kɪ, hɔ kʊ wɔɔ dɔ bɪ nɔ ʊ.
17 M danyɪnɔ, awɔɔ haay k'a mɔɔ hɔbaa sa, k'a dɪga gʊɔɔ kʊ ŋ n'a mɪsɪrbaa bam am wɔɔ m nɔ wɔɔ ma, wɔɔ hɔbaa ŋ y'a sa.
18 Gʊɔɔ gʊta, ŋn'a mɪsɪrbaa bam ɪ ʊ, Krista gɔdarkʊra bɪ jɪnnɔ m. Mɔɔ hɪ awɔɔ m hɔɔ gallɛm hɔka, m m ya m nɪ som la kɛɛrɛ kan nyikəre kɪ.
19 Gʊɔɔ wɔɔ duro nyambʊrlɛ bɪ, nyaanlɛ m, ŋ nɔ nɪ ŋ woso, hɔ k'a nyannɪ n ta ʊ bɪ n ŋ lɛbɔʊrɛ, durnya naa do hɔ ŋn'a hɔɔn dam ma bala.
20 Bɪ kʊ wɔɔ nɪ, wɔɔ kʊ bɪ m arzana m. Wɔɔ bʊmbɔrɛzaa, Zuuba Yeezuu Krista kʊ wɔɔ nɪ dɔm ma bɪ, a to a nawʊm arzana ʊ b'ʊ an bʊr.
21 K'a bɪ bʊr, a wɔɔ mɛrɔ kʊ ŋ nɪ paŋŋawar nɔ ʊ rɔ nɔɔm lʊrlɛ, an ŋ ba, an a mɪŋŋa lɛbɔʊrɛ mɛ bɪ m. Naa ba a nawʊm paŋŋa k'an ta m k'a a so hɔ haay ʊ bɪ m.

4

Dɔndɔrɛrɔ

1 Ncɪnaaʊ bɪ, m danyɪnɔ ŋʊarɛrɔ, k'a jɪm kɔɔkɔɔ Zuuba nɔ ʊ. Mɔɔ lɛ taa kʊ m m ya m awɔɔ yɪ, mɔɔ heer ɪ nyɔɔm awɔɔ tɔ ma, awɔɔ m mɔɔ zibəə bɪ nyɔɔdʊ.
2 A yɛ mɔɔ nawʊm kan m heer kɪ haay Evodi kan Sɪntɪsɪ kɪ han, kʊ ŋ nɪ kʊ ma mɪŋŋa, Zuuba nɔ ʊ.
3 Bɪ, ɪbɪɪ k'ɪ m mɔɔ zibəəkɔɔn paan… bɪ, ɪ da ŋ han, bala, ŋ y'a na mɔɔ ma ʊ zoo ba lemim nyɪnta bɪ pa darɛ nɔ ʊ. Lannɔ nɔɔn duro, kan Kleman kɪ, kan mɔɔ zibəəkɔɔnrɔ vantɔɔ wɔɔ kɪ y'a na mɔɔ ma ʊ zoo bɪ ba. Ŋ haay tɔrɔ ɪ mɪsɪrbaa ci b'ʊ.
4 K'a bɪr a heer nyɔɔm Zuuba nɔ ʊ, dɔmɪm haay. Kʊ m m ya m so ra, k'a bɪr a heer nyɔɔm.
5 K'a bɪr bʊgʊ-bʊgʊ kan gʊaa woo… kɪ. Zuuba wusigəre dɔmɪm a zɔ.
6 A b'a heer kɔ hɔsɪ mim ma y, bɪ mim haay nɔ ʊ, k'a hɔ k'awɔɔ lɛ n taa ma bɪ yɛ Woso han, a a wɔ zɪnzɛ m, bɪ, k'a yaa dam barka sɔ.
7 Maam bɪ, Woso y'a laafɪɪ k'a cem hɔ haay kʊ gʊaa n'a hɔɔn dam ma bɪ han bɪ karɛ awɔɔ ʊ. Bɪ laafɪɪ bɪ do dɔrɛ awɔɔ heerlɔ kan awɔɔ hɔɔndarɛrɔ kɪ ma Krista Yeezuu nɔ ʊ.

8 M danyınɔ, hɔ k'a gɔɔta mɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m bı ba n nı: K'a a tɔ ʊ a bır hɔ k'an sıra, an ta daʊrɛ m, an tırga m. A a tɔ ʊ a bır hɔ k'an mıŋŋa, an a ga ŋʊarɛ m, a goredaʊrɛ n ta ʊ, hɔ kʊ zorebaa m fası, an a ga lɛbɔʊrɛ m bı m.
9 Hɔ haay k'awɔɔ dında mɔɔ zi, a si, a ma, gɛɛ a yı mɔɔ gʊr zi bı, k'a sa a zi ba m. K'awɔɔ ba maam, Woso k'a nı heer laafıı kam wɔɔ ʊ bı bam bır kan awɔɔ kı.

Pol ı Filipii zannɔ barka darɛ

10 Mɔɔ m heernyɔɔ gʊta Zuuba nɔ ʊ, k'awɔɔ a ya, a a da mɔɔ han bı tɔ ma. Mɔɔ dɔ mɔɔ ʊ, awɔɔ y'a hɔɔn dam mɔɔ ma hɔɔ, bı, daahan bı dɔmım b'ı n'a a zaa ka y.
11 Hɔ bɛɛ ı jıra mɔɔ ʊ, mɔɔ nı meer bı barɛ ncınaaʊ y. Bala mɔɔ minkə m, m nı m zergam hɔ kʊ mɔɔ n ta m bı rɛ, k'a gʊta gɛɛ k'a poore, a bı mim kan mɔɔ kı y.
12 Mɔɔ wɔ ʊ, m nı m mısırbaa bam ŋʊazaabaa nɔ ʊ, mɔɔ wɔ ʊ, m n'a bam sɔ hɔtaʊrɛ nɔ ʊ. Lɛɛ haay ʊ, wakatı haay nɔ ʊ, mɔɔ m da ma m mısırbaa ba, kʊ mɔɔ hɔ bı an m ka, gɛɛ kʊ nɔ ı mɔɔ zɛm, hɔtaʊrɛ nɔ ʊ, gɛɛ hɔjırarɛ nɔ ʊ.
13 Mɔɔ m da ma, m naa haay ba, Krista k'a nı paŋŋa kam mɔɔ ʊ bı tɔ ma.
14 Bı, a da k'awɔɔ ʊ mɔɔ han m kɔrɛ nɔ ʊ naa, awɔɔ ba mıŋŋa.
15 Filipii zannɔ, awɔɔ dɔ a ʊ, m hʊr kʊ mɔɔ ʊ Masedʊan kʊ ʊ, lemim nyınta bı pa darɛ sıŋŋıda dɔmım ʊ bı, awɔɔ y'a deem ı nyınta kristagʊɔɔ sokʊmarɔ wɔɔ barla, a a da mɔɔ han, hɔ ka kʊ ʊ bı nɔ ʊ.
16 Baa kʊ mɔɔ nyınta Tesaloniki ʊ bı, awɔɔ daahan nyɔɔ mɔɔ ma gallɛm hɔka, hɔ k'a jıra mɔɔ ma dɔmınnɔ ʊ.
17 M ka bɛɛ mɔɔ nawʊm ma kʊ n nı bır hɔ karɛ m ʊ y. Bı, m ka mɔɔ nawʊm ma, k'awɔɔ n hɔ k'awɔɔ ba bı nyɔɔdʊ yı gʊta.
18 Hɔ k'awɔɔ ka haay bı, mɔɔ yı, a bɔ hɔ kʊ mɔɔ lɛ n taa bı la m. Hɔ k'awɔɔ ka Epafroditı ʊ k'an b'a ka mɔɔ ʊ bı, mɔɔ yı, hɔsı n jıra mɔɔ ma dɔ y. Ganwʊrɛrɔ k'awɔɔ ŋ ka mɔɔ ʊ bı, bɔ ŋ y'a a ʊ kʊ rɛ kan mannı k'a ji n nyınta Woso ma, an a ŋʊa an a si kı.
19 Bı, mɔɔ Zı Woso hɔnyı gʊtabaa cem haay, a hɔ k'a jıra awɔɔ ma haay karɛ awɔɔ ʊ gʊta, Krista Yeezuu tɔ ma.
20 Bı, kʊ wɔɔ Zı Woso n lɛbɔʊrɛ yı dɔmım haay. Amina.

Leersore

21 K'a yaa da wosogʊɔɔ kʊ ŋ nı yɛm Krista Yeezuu ma rɔ wɔɔ m. Wɔɔ danyınɔ kʊ ŋ nı kan mɔɔ kı rɔ wɔɔ ı yaa darɛ a m.
22 Wosogʊɔɔ wɔɔ haay ı yaa darɛ a m, an lɛ da bı, Rɔm cir hargʊɔɔ wɔɔ ı yaa darɛ awɔɔ m.
23 Bı, kʊ Zuuba Yeezuu Krista barka n bır kan awɔɔ kı.

Ci kʊ Pol a ba KOLƆƆSI ZANNƆ ma

Ci kʊ Pol a ba Kolɔɔsɪ zannɔ ma bɪ

gasʊʊrɛ

Pol ɪ ci bɪ ba. A ba a ʊ Efɛɛzɪ zannɔ ci bɪ barɛ dɔmɪm ʊ. Kolɔɔsɪ kʊ bɪ, Pol mɪŋŋa n ta b'ʊ y, a zibəəkɔɔn deem k'a tɔ m Epafras kʊ m, b'ɪ lemim nyɪnta bɪ pa da ʊ sɔ.

Ci bɪ ba Pol ʊ, bɪ ma bɪ, a ɪ lɔnnɔcɛ ʊ Rɔm ʊ. Ci bɪ ba a ʊ, k'a Kolɔɔsɪ gʊɔɔ wɔɔ bɔ zaa ʊ ʊ, kʊ ŋ bɪ zu ŋʊaarhɔdɪndarɛ ʊ y, bala, gʊɔɔ ɪ ba hɪ ŋ nɪ, ŋ ʊ, pakra m kʊ ŋ nɪ fɪr ka a mɪŋŋɔɔ ma ziro ba, kan baŋŋʊgasʊrɛ kɪ, minno vantɔɔ kɪ. Bɪ y'a ka Pol n ci ba k'a hɪ ŋnɪ a ʊ, Yeezuu Krista bala nɪ gʊaa bʊmbɔm fasɪ.

Ci b'ɪ mɪsɪrbaa kʊ kristagʊɔɔ a ga m ŋn'a ba bɪ hɪnkam. Bɪ, Krista wɔɔ ʊ ga m ʊ yo ma, ʊ gɔɔta kan kɪ dɔmɪm haay, an nɪ wɔɔ yɔm lɔmbaa do haay wɔ ʊ.

Pol ɪ yaa dam Kolɔɔsɪ zannɔ m

1 Mɔɔ mɪŋŋa Pol, Woso ɪ mɔɔ bɔ ʊ kʊ m yɪ Krista Yeezuu zibəəzaa. Mɔɔ kan wɔɔ danyɪ Timote kɪ m nɪ ci bɪ barɛ awɔɔ ma.

2 Awɔɔ, kʊ wosogʊɔɔ n'a mɪ, an nɪ Kolɔɔsɪ ʊ rɔ wɔɔ, wɔɔ danyɪnɔ n'awɔɔ m Krista nɔ ʊ, awɔɔ ɪ tarɛ a lɛ ra. A yɛ wɔɔ nawʊm kʊ wɔɔ Zɪ Woso n barka kan laafɪɪ kɪ ka awɔɔ ʊ.

Pol ɪ Woso barka dam Kolɔɔsɪ zannɔ tɔ ma

3 Kʊ wɔɔ ɪ yaa dam Woso m awɔɔ tɔ ma, wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista Zɪ bɪ, wɔɔ ɪ yaa dam nɪ barka dɔmɪm haay.

4 Wɔɔ ma denter n n'awɔɔ sɪra ka Krista Yeezuu ʊ mim hɪm, kan ŋʊarɛ k'awɔɔ n ta m wosogʊɔɔ wɔɔ haay tɔ ma bɪ mim kɪ.

5 Awɔɔ ɪ sɪrakarɛ m, a n nɪ ŋʊarɛ m, bala, Woso hɔ cɪnta awɔɔ m arzana ʊ, awɔɔ n a ta a heer lɛ. Bɪ lemim nyɪnta kʊ n y'a pa da awɔɔ m, a m sɪra lemim b'ɪ taaheerlɛ bɪ do ka awɔɔ ʊ.

6 Lemim nyɪnta bɪ do ɪ tam durnya lɛɛ haay ʊ, an nɪ nyɪ dam, an n'a kərgum lɛɛ ra, amb'a a ba awɔɔ zi, Woso barka mim k'awɔɔ ma bɪ dɔmɪm ʊ saa…, a b'a dɔ a ʊ, barka paan… m bɪ.

7 Wɔɔ zibəəkɔɔn Epafras naa do dɪnda awɔɔ m, wɔɔ gʊaasɪba m, Krista zibəənyɪ m, a m taalɛrazaa, zi bɪ ba a nawʊm kan awɔɔ kɪ wɔɔ bɪncɛ ʊ.

8 A ɪ ŋʊarɛ kʊ *Sɛnt-Ɛspri a da awɔɔ heer ʊ bɪ mim hɪ wɔɔ m.

9 Bɪ y'a ka, hinni kʊ wɔɔ naa ma ʊ bɪ tɛkka ma, wɔɔ ɪ yaa darɛ awɔɔ tɔ ma dɔmɪm haay. A yɛ wɔɔ nawʊm Woso han, k'an a ka k'awɔɔ n a hɔɔnhɔ dɔ mɪŋŋa, a bɪr Sɛnt-Ɛspri mindɔrɛ m kan a hɔdɔrɛ kɪ m.

10 Maam bɪ, awɔɔ y'a dam ma, a mɪsɪrbaa k'a Zuuba nɔ yɪ bɪ ba, a hɔɔnhɔ barɛ nɔ ʊ. Naa n'a kam awɔɔ n zi mɪŋŋa do haay ba, a ta lɛɛ Woso dɔrɛ nɔ ʊ.

11 Wɔɔ y'a yɛm han sɔ k'an awɔɔ paŋŋa da ra, a mɪŋŋa paŋŋa k'a cem hɔ haay han bɪ m. K'awɔɔ n a da ma a bɪr a tʊntɔŋ ʊ, a bʊr a ma hɔ haay nɔ ʊ.

12 K'a Zɪ Woso barka da kan heernyɔɔ kɪ, a ɪ zaa ka k'awɔɔ n hɔjirle yɪ kan a gʊɔɔ wɔɔ kɪ lɛɛgure nɔ ʊ.

13 A wɔɔ yɔ monsigə paŋŋa wɔ ʊ, an ta wɔɔ m a Nyɪ k'a n'a ŋʊam bɪ
cirbəə nɔ ʊ.
14 A Nyɪ bɪ tɔ ma m, Woso wɔɔ bʊmbɔ, an wɔɔ mimbʊnyaarɔ sugur ka
wɔɔ ʊ.

Yeezuu zɛ wɔɔ zɛ kʊ ra kan Woso kɪ

15 Gɔsɪ bɪr Woso yɪrɛ y,
bɪ kʊ gʊaa Yeezuu yɪ,
k'a lʊnlɔ Woso maam.
A m lɛɛkarɛzaa an nɪ hɔ haay
kʊ Woso a da bɪ burə ʊ.
16 Bala, zu Woso ʊ kʊ ʊ kan kɪ
an hɔ haay da,
brama ʊ kan tara burə ʊ kɪ,
hɔɔ kʊ ŋ nɪ yɪm mɪm ʊ
kan hɔɔ kʊ ŋ bɪr yɪm kɪ,
cirbəəro, kan lɛɛsoʊrezannɔ kɪ,
lɛɛzannɔ kɪ, paŋŋazannɔ kɪ.
Zu Woso ʊ kʊ ʊ kan kɪ
an hɔ haay da,
an a ka ʊ, an a so ʊ.
17 A ɪ lɛɛ ka an ta ʊ,
hɔ haay lɛɛ,
a tɔ ma m hɔ haay n gɔɔta an a bɪncɛ ʊ.
18 A mɪŋŋa n a gʊɔɔ wɔɔ sokʊma bɪ minzaa.
A m lɛɛkarɛzaa,
a ɪ lɛɛ ka an a mɪm bɔ ʊ gəəno bire ʊ,
k'a gɔɔta a bɪr hɔ haay lɛɛ,
hɔ haay nɔ ʊ.
19 Bala, Woso mɪŋŋa y'a ŋʊa
k'an yɪ an a mɪŋŋa m jilli.
20 Woso a cɪnta,
k'a hɔ haay zɛ kʊ ra kan a kɪ
a Nyɪ bɪ tɔ ma,
hɔɔ kʊ ŋ nɪ brama kan tara burə ʊ kɪ,
ga k'a ʊ gɔdarkʊra ma bɪ tɔ ma.
21 B'awɔɔ, awɔɔ nyɪnta biisi a m laatʊ Woso ma, zibəə bʊnyaarɔ k'awɔɔ
n'a hɔɔn darɛ ŋ ma, a nɪ ŋ bam nɔ wɔɔ a ka, awɔɔ n a ba a jɪnnɔ.
22 Kɛɛrɛ naa, Woso awɔɔ zɛ kʊ ra kan a kɪ a Nyɪ bɪ k'a ga mɛsim nɔ ʊ bɪ
tɔ ma. A ba a ʊ maam, k'awɔɔ n bɪ jɪm a lɛɛ, k'awɔɔ n bɪr mɪŋŋabaa nɔ
ʊ, kʊ minsi bɪ nyɪnta awɔɔ gʊr zi y. Kʊ gɔsɪ bɪ mim yɪ k'a hɪ awɔɔ ma y.
23 Bɪ, a y'awɔɔ ma k'awɔɔ n gɔɔta a bɪr sɪra kam, a jɪm kɔɔkɔɔ, a b'a to kʊ
hɔsɪ n awɔɔ gʊ taaheerlɛ kʊ lemim nyɪnta k'awɔɔ ma b'a ka awɔɔ ʊ bɪ ma
y. N lemim nyɪnta bɪ do pa da gʊaa haay m durnya nɔ ʊ, bɪ mɔɔ mɪŋŋa
Pol, m ba mɔɔ ʊ a zibəənyɪ.

Zi kʊ Pol n'a bam

24 Kɛɛrɛ naa, mɔɔ yɪ m heer nyɔɔm fɪr kʊ mɔɔ n'a yɪm k'awɔɔ n daahan
yɪ a nɔ ʊ bɪ tɔ ma. Bɪ, mɔɔ gɔɔta m nɪ Krista fɪryɪrɛ bɪ yɪrɛ m mɛ ʊ, a mɛ
bɪ tɔ ma, naa k'a hɪ a ʊ, a gʊɔɔ wɔɔ so kʊ ma.
25 Zibəə kʊ Woso a da mɔɔ wɔ ʊ kʊ m a ba k'awɔɔ n daahan yɪ bɪ tɔ ma
m, mɔɔ nɪ m ba kristagʊɔɔ sokʊma bɪ zibəənyɪ, kʊ m Woso lemim bɪ pa
da jilli, gʊaa haay m.

26 Lemim bɪ do bɪ, hɔ kʊ Woso a nyaakʊm da biisi tee… bɪ m. Bɪ kɛɛrɛ naa, Woso a hɪnka a gʊɔɔ wɔɔ m.
27 A ŋʊa a ʊ, k'a gʊɔɔ wɔɔ m hɔ k'a a nyaakʊm da, am gʊta, a gore n ta ʊ, k'a ka do vantɔɔ haay ʊ bɪ dɔ. Hɔ bɪ do ba n nɪ: Krista y'awɔɔ heer ʊ, k'a maam, awɔɔ ɪ taaheerlɛ m, a ʊ, a nyɪntam Woso lɛbɔʊrɛ nɔ ʊ.
28 Ncɪnaaʊ nɪ, wɔɔ nɪ Krista pa dam gʊaa haay m. Ʊ nɪ gʊaa biyəə bɔ n zaa ʊ, ʊ nɪ hɔ dɪndam gʊaa biyəə m, mindɔrɛ haay nɔ ʊ. K'a ka kʊ gʊaa biyəə n yɪ amba Woso lɛ n taa bɪ m Krista zɛkʊra nɔ ʊ.
29 Naa mɔɔ nɪ m kam ma, bɪ y'a ka mɔɔ nɪ zi bam, m nɪ zoo bam Krista paŋŋa k'a nɪ kan mɔɔ kɪ, an nɪ zi bam mɔɔ mɪsɪrbaa ʊ bɪ m.

2

1 Mɔɔ lɛ taa k'awɔɔ n zoo kɔɔda kʊ mɔɔ n'a barɛ awɔɔ tɔ ma, kan Lawodisee zannɔ kɪ tɔ ma, kan gʊɔɔ cir kʊ ŋ n mɔɔ yɪ a mɪm m fɪɪgaa rɔ wɔɔ kɪ tɔ ma bɪ dɔ.
2 Zoo bɪ ba mɔɔ nawʊm, kʊ ŋ nɪ heer koodə yɪ, kʊ ŋ lɛ n bɪr deem ŋʊarɛ nɔ ʊ, kʊ ŋ nɪ sɪra dɔ fasɪ, ŋnɪ heer koodə yɪ a nɔ ʊ. Maam bɪ, ŋ hɔ kʊ Woso a nyaakʊm da biisi bɪ dɔm. Hɔ bɪ do bɪ, Krista m.
3 A mɪŋŋa n ta mindɔrɛ hɔnyɪ haay woo… kan hɔdɔrɛ haay woo… kɪ m.
4 Naa hɪ mɔɔ nawʊm, kʊ gɔsɪ bɪ bra bɪmba awɔɔ m meerbaa nyɪntɔɔ nɪ y.
5 Sɪra m, mɔɔ ba b'ʊ kan awɔɔ kɪ y, bɪ mɔɔ heer ɪ kan awɔɔ kɪ, m nɪ m heer nyɔɔm k'awɔɔ nɪ jɪnɪm kan kʊ kɪ kɔɔkɔɔ a sɪra ka Krista ʊ nɔ ʊ bɪ tɔ ma.

Ʊ gɔɔta sɪrakarɛ hɔdɪndarɛ nɔ ʊ

6 Ncɪnaaʊ bɪ, k'awɔɔ Krista Yeezuu si k'an yɪ a Zuuba bɪ, k'a bɪr tam lɛɛ tee… kan kɪ a zɛkʊra nɔ ʊ.
7 K'a jɪm kɔɔkɔɔ a yaa ka a nɔ ʊ, a a mɪsɪrbaa bɪ dɔ ra am cɛ hɔ bɪ m. A nyasʊ a sɪrakarɛ bɪ m kɔɔkɔɔ, amba n y'a dɪnda awɔɔ n bɪ m, a bɪr yaa dam Woso m barka kan a heer kɪ haay.
8 K'a a dundo a zi, kʊ gɔsɪ bɪ bra bɪmba a m, gʊɔɔ hɔdɔrɛ yaarsɪ nɪ y. Gʊɔɔ minkəm hɔdɔrɛ m, durnya paŋŋazannɔ kʊ ŋ bɪr yɪm nɔ wɔɔ hɔ m, a n a to Krista zi y.
9 Bala, Woso k'an lʊnlɔ haay bɪ, Krista maam sɔ a mɛsim nɔ ʊ.
10 K'awɔɔ a zɛ kʊ ra kan kɪ bɪ, awɔɔ ɪ hɔ haay m, a mɪŋŋa nɪ lɛɛzannɔ kan paŋŋazannɔ kʊ ŋ bɪr yɪm mɪm m nɔ wɔɔ burə ʊ.
11 K'awɔɔ a zɛ kʊ ra kan kɪ bɪ, n y'awɔɔ gasʊ baŋŋʊ ʊ, bɪ gʊɔɔ baŋŋʊgasʊrɛ bɪ bɛɛ y, Krista y'awɔɔ gasʊ baŋŋʊ bɪ do ʊ, awɔɔ yɔ k'a ʊ mɛsim k'an awɔɔ dam mimbʊnyaa barɛ ma bɪ wɔ ʊ bɪ m.
12 Batɛm kʊ n y'a ka awɔɔ ʊ bɪ, awɔɔ bir n y'a ʊ kan Krista kɪ, awɔɔ n a mɪm bɔ ʊ kan kɪ sɔ, k'awɔɔ sɪra ka Woso paŋŋa k'a mɪm bɔ ʊ gəəno bire ʊ bɪ tɔ ma m.
13 Biisi bɪ, gəəno n'awɔɔ m a mimbʊnyaarɔ wɔɔ tɔ ma, k'awɔɔ ba zɪɪfʊrɔ do barla bɪ tɔ ma sɔ.
Bɪ, kɛɛrɛ naa, Woso awɔɔ mɪm bɔ ʊ kan Krista kɪ,
an wɔɔ mimbʊnyaarɔ haay sugur ka wɔɔ ʊ.
14 Biisi bɪ, wɔɔ ɪ kʊrɔma nɔ ʊ, kʊ wɔɔ n zu Woso lɛrɔ wɔɔ ʊ bɪ tɔ ma,
bɪ Krista bɪ, a mim k'a nɪ wɔɔ yɪm wɔɔ kʊrɔmarɔ wɔɔ tɔ ma bɪ ciro wɔɔ zaar ba,
a wɔ a ʊ gɔdarkʊra ma.
15 A lɛɛzannɔ kan paŋŋazannɔ kʊ gʊɔɔ bɪr ŋ yɪm nɔ wɔɔ paŋŋa da,

an nyannɪ da ŋ ma garga ra, kʊ gʊɔɔ n ŋ yɪ,
a bʊr ŋ la, an ŋ gɪngaata a jɛ ʊ, an yirbə si ŋ nɪ.
16 Ncɪnaaʊ bɪ, a b'a to gɔsɪ n'awɔɔ dʊdɔ yar, hɔbɪrɛ, gɛɛ hɔmire, gɛɛ cibsarɔ bɪrɛ mim ma, gɛɛ mom daarɔ kan *sabaa dɔmɪnnɔ kɪ mim ma y.
17 Hɔɔ nɔɔn duro haay bɪ, hɔɔ kʊ ŋ y'a ga m ŋnɪ bʊr lɔ wɔɔ ŋn'a hɪnkam, hɔɔ paan…rɔ bɛɛ nɪ ŋ mɪ y. Hɔ paan… bɪ, Krista m.
18 A b'a to gɔsɪ n a ka a ter bʊmbɔrɛ bɪ ma y. Gʊɔɔ kʊ ŋ n'a mɛ dam kɔrɛ ma, ŋn'ɪ yaa dam malɛɛkarɔ m, ŋn'ɪ hɔhɪnkarɛrɔ mim dɪndam can rɔ wɔɔ m. Mɪŋŋabusurezannɔ nɪ ŋ mɪ vam, a hɔɔn ŋ n'a darɛ am gʊɔɔ hɔ bɪ m.
19 Ŋ n gɔɔta n a kʊsɪ Krista ma y, an bɔkarɛ, bɪ m minzaa. Krista tɔ ma m, mɛ bɪ jilli nɪ tʊrlɛ yɪm, an n'a kam mɛ bɪ n deem, mɛ bɪ məsiro kan a kunəro kɪ tɔ ma, an nɪ mam amba Woso lɛ n taa bɪ m.
20 K'awɔɔ gɪnga kan Krista kɪ bɪ, durnya paŋŋazannɔ kʊ ŋ bɪr yɪm nɔ wɔɔ n a so awɔɔ ʊ dɔ y, bɔ m kɛɛrɛ awɔɔ n'a mɪsɪrbaa bam ɪ ʊ, durnya gʊɔɔ n'awɔɔ nɪ? Bɔ m awɔɔ nɪ yɛrɛ gʊɔɔ n'awɔɔ dam lɛrɔ zuure ʊ?
21 N n'a hɪrɛ awɔɔ m, ŋ ʊ: Ɩ bɪ hɔ naa do sa y, ɪ bɪ naa da ɪ lɛ ma y, ɪ b'ɪ wɔ da naa do ma y.
22 Lɛrɔ nɔɔn duro haay gʊɔɔ hɔɔ m, hɔɔ kʊ gʊɔɔ nɪ zi barɛ ŋ nɪ, ŋnɪ nyam mim ŋn'a dɪndam.
23 Sɪra m, kʊ gʊaa dɪga lɛrɔ nɔɔn duro ma, b'a ʊ hɔɔntaʊrɛ hɔɔ m, bala, ŋ y'a hɪrɛ ŋ ʊ, gʊɔɔ n yaa da, ŋn'a mɪŋŋɔɔ zer, ŋnɪ fɪr ka a mɪŋŋɔɔ ma, an bɔkarɛ, nawɔnnɔ haay naa, ŋ bɪr a dam gʊaa han k'an bʊr a mɛsim lɛtaamarɔ ma y.

3

Ʊ ʊ ka arzana hɔɔ ma

1 K'awɔɔ a mɪm bɔ ʊ kan Krista kɪ gəəno bire ʊ bɪ, k'a ka hɔɔ kʊ mim ʊ hɔɔ m nɔ wɔɔ ma, lɛɛ kʊ Krista n ta ʊ Woso bɪsɪ ra ʊ bɪ hɔɔ wɔɔ.
2 K'a bɪr a hɔɔn dam arzana hɔɔ ma, a b'a hɔɔn da durnya hɔɔ ma y.
3 Bala, awɔɔ gɪnga, awɔɔ mɪsɪrbaa n'a nyaakʊm da Woso zi kan Krista kɪ.
4 Kʊ Krista n'awɔɔ mɪsɪrbaa bɪ, k'a b'a hɪnka, a y'awɔɔ hɪnkam sɔ kan a kɪ, a nyɪnta a lɛbɔʊrɛ nɔ ʊ.
5 Ncɪnaaʊ bɪ, k'a hɔ kʊ tara burə hɔ m an awɔɔ mɪsɪrbaa ʊ bɪ zɛ. Hɔɔ wɔɔ duro ba n nɪ: Jaandarɛ m, lannɔ gɛɛ yaarɔ barɛ m, lɛtaamarɔ bʊnyaarɔ kʊ ŋ n'a som gʊɔɔ ʊ m, mɛsim hɔɔnhɔ kama m, mɪnyɔɔ m, mɪnyɔɔ bɪ, *wosobaawɔnnɔ yaadarɛ do vanta m bɪ.
6 Hɔɔ nɔɔn duro nɪ zɛm Woso nɔmaa m gʊɔɔ [kʊ ŋ bɪr yɛm Woso ma rɔ wɔɔ] zi.
7 Naa awɔɔ n'a bam biisi a mɪsɪrbaa nɔ ʊ.
8 Kɛɛrɛ naa, k'a a bɔ hɔɔ nɔɔn duro ʊ haay. A bɪ nɔmaa ba y, a b'a heer der y, a bɪ bʊnyaabaa ba y, a bɪ sʊnsɔ wʊ y, a bɪ dintim meerbaarɔ ba y.
9 A bɪ ŋʊaar ba kʊ nɪ y, bala, awɔɔ a bɔ a mɪsɪrbaa gusire b'ʊ, kan a zibəəro bʊnyaarɔ wɔɔ kɪ ʊ.
10 Mɪsɪrbaa daa awɔɔ n ta m kɛɛrɛ, mɪsɪrbaa bɪ do, a lʊr a nawʊm tee… an nɪ bɔm kʊ ʊ kan a darɛzaa bɪ kɪ. Yɪ a nawʊrɛ ncɪnaaʊ awɔɔ n Woso bɪ dɔ fasɪ.
11 Ncɪnaaʊ bɪ, jirəbɔrɛ ba ʊ dɔ, zɪɪfʊrɔ bire ʊ kan do vantɔɔ gʊɔɔ kɪ y, gʊɔɔ kʊ ŋ gasʊ baŋŋʊ ʊ kan gʊɔɔ kʊ ŋ n gasʊ baŋŋʊ ʊ kɪ bire ʊ y, jirebɔrɛ bahɔdonno kan pooyaa gʊɔɔ kɪ bire ʊ sɔ y, b'a ba lɔnnɔ kan soamɪŋŋaʊzannɔ kɪ bire ʊ y. Bala, Krista ɪ lɛ da haay, an nɪ gʊɔɔ k'a so ŋ ʊ rɔ wɔɔ haay heer ʊ.

12 K'awɔɔ nɪ wosogʊɔɔ wɔɔ barla bɪ, Woso y'awɔɔ ŋʊa, an awɔɔ bɔ ʊ k'a a so awɔɔ ʊ. Bɪ tɔ ma bɪ, k'a bɪr kʊ ŋʊarɛ m, a bɪr mɪŋŋabaa bam kʊ m, a bɪr mɪŋŋazerle m, kan bʊgʊ-bʊgʊdabaa kɪ m, bʊraama kɪ m.

13 K'a bɪr yɛm kʊ ma, bɪ kʊ gʊaa ɪ mim m kan a mim kɪ, k'a sugur ka kʊ ʊ. Amba Zuuba sugur ka awɔɔ ʊ bɪ, k'a ba maam sɔ.

14 A n cem woo… bɪ, k'a bɪr ŋʊarɛ m, bala, ŋʊarɛ nɪ hɔ haay nam kʊ ʊ paan….

15 K'a ka kʊ heer laafɪɪ kʊ Krista n'a kam bɪ n a so awɔɔ heerlɔ wɔɔ ʊ. Awɔɔ bir Woso ʊ naa tɔ ma, k'awɔɔ n yɪ deem. K'a bɪr yaa dam Woso m barka.

16 K'a Krista lemim bɪ da a heer ʊ jilli. K'a bɪr hɔ dɪndam kʊ m, a bɪr kʊ bɔm zaa ʊ, hɔɔntaʊrɛ m. K'a bɪr laa lɔm, laarɔ ciro wɔɔ nɔ ʊ, kan mim ma laarɔ wɔɔ kɪ, laa kʊ *Sɛnt-Ɛspri a da a heer ʊ haay kɪ. A laa bɪ lɔ ncɪnaaʊ, a Woso barka da kan a heer kɪ haay.

17 Kʊ bɔ awɔɔ n'a bam, gɛɛ kʊ bɔ awɔɔ n'a hɪm, k'a ba Zuuba Yeezuu tɔ ma, a bɪr Woso barka dam a tɔ ma.

Kristagʊɔɔ mɪsɪrbaa kan kʊ kɪ

18 Lannɔ wɔɔ, k'a yɛ a zino wɔɔ ma, amba a ga m Zuuba zuure nɔ ʊ bɪ m.

19 Zino wɔɔ, k'a a lannɔ wɔɔ ŋʊa, a bɪ nyaa ba kan ŋ kɪ y.

20 Nyɪnɔ wɔɔ, k'a a zɪrɔ wɔɔ lɛ si hɔ haay nɔ ʊ, hɔ kʊ Zuuba n'a ŋʊarɛ awɔɔ gʊr zi bɪ n naa.

21 Awɔɔ k'a m zɪrɔ wɔɔ, a b'a nyɪnɔ wɔɔ da nɔmaa ma y, ŋ heer y'a a zar.

22 Lɔnnɔ wɔɔ, k'a zu a soʊrezannɔ wɔɔ lɛ ʊ, hɔ haay nɔ ʊ. A bɪ ŋ zi ba dundo kʊ ŋ nawʊrɛ a zi tɔ ma, kʊ ŋ n'a lɛ bɔ a ʊ y. Bɪ, k'a ŋ zi ba kan a heer kɪ haay, k'awɔɔ nɪ Zuuba gore daŋ ʊ bɪ tɔ ma.

23 Kʊ bɔ zi awɔɔ n'a bam, k'a ba kan a heer kɪ haay, ɪ ʊ, Zuuba zi awɔɔ n'a bam, gʊɔɔ hɔ bɛɛ y.

24 Awɔɔ dɔ a ʊ, Zuuba nɪ ganwʊrɛ awɔɔ ma, awɔɔ hɔ k'a cɪnta a gʊɔɔ m arzana ʊ bɪ yɪm. Awɔɔ Minzaa bɪ n Krista m, a zi awɔɔ n'a bam.

25 Gʊaa k'a n'a bʊnyaa bam bɪ, Zuuba y'a zi bʊnyaa bɪ yawʊra bam nɪ, a bɪr gʊɔɔ jirə bɔrɛ y.

4

1 Awɔɔ, kʊ lɔnnɔ soʊrezannɔ n'awɔɔ n nɔ wɔɔ, k'a tɪrgabaa kan sɪra kɪ zi ba kan a lɔnnɔ wɔɔ kɪ, a dɔ a ʊ, awɔɔ mɪŋŋɔɔ sɔ, awɔɔ soʊrezaa ta ʊ, an nɪ arzana ʊ.

Dʊndɔrɔ kan meerbaa nyambʊrlɛ kɪ

2 K'a bɪr yaa dam tee… a b'a zu a ʊ y, k'a bɪr Woso barka dam.

3 K'a yaa da wɔɔ tɔ ma sɔ, kʊ Woso n a ka k'ʊ toore mɪŋŋa yɪ, ʊ a lemim bɪ pa da gʊɔɔ m. K'ʊ Krista mim k'a n dɔ biisi bɪ pa da, bɪ tɔ ma m mɔɔ nɪ lɔnnɔcɛ ʊ.

4 Kʊ m a pa da kʊ n a jɪ ma paan…, amba mɔɔ m ga m, m a ba bɪ m.

5 K'a dundo a mɪsɪrbaa barɛ zi gʊɔɔ kʊ kristagʊɔɔ bɛɛ n ŋ mɪ rɔ wɔɔ bire ʊ. K'a a tɔ ʊ kan hɔ k'a a ga barɛ m kɪ wakatɪ haay.

6 K'a ka k'a meerbaa n bɪr mɪŋŋa, yɛ n bɪr ta ma. Kʊ laakarɔ gʊɔɔ n'a darɛ a han, k'a nyɪbɔʊrɛ dɔ a bɔ ŋ nʊ, amba a ga m bɪ m.

Leersore

7 Kʊ mɔɔ mim bɪncɛ nɪ, wɔɔ danyɪ ŋʊarɛzaa Tisikkɪ zɛm b'a dɪnda awɔɔ m haay. Zuuba zi a n'a bam taalɛra m, mɔɔ zibəəkɔɔn m Zuuba zibəə bɪ nɔ ʊ.
8 A nyɔɔ mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ ma tɔkkɛ k'an bɪ wɔɔ mim dɪnda awɔɔ m, an awɔɔ heer yo.
9 Wɔɔ danyɪ Onezim, awɔɔ gʊaa deem m, a zɛm kan Tisikkɪ kɪ sɔ. Taalɛrazaa m, wɔɔ n'a ŋʊam. Ŋ nɪ hɔ k'a nɪ naa ʊ haay dɪndarɛ awɔɔ m.
10 Aristarkɪ k'a nɪ kan mɔɔ kɪ lɔnnɔcɛ ʊ naa ʊ b'ɪ yaa darɛ awɔɔ m. Barnabas danyɪ Markɪ b'ɪ yaa darɛ a m sɔ. Mɔɔ lɛɛ ka m a hɪ awɔɔ m m ʊ, k'a lee ku awɔɔ zi b'ʊ k'a si mɪŋŋa, k'a ba maam denter.
11 Yeezuu kʊ n so ra n n'a birm Zistus b'ɪ yaa darɛ a m. Gʊɔɔ kaakʊrɔ nɔɔm y'a minto n zɪɪfʊrɔ, ŋn'ɪ zi bam kan mɔɔ kɪ Woso cirbəə bɪ tɔ ma. Zɪɪfʊrɔ kʊ ŋ sɪra ka Yeezuu ʊ rɔ wɔɔ barla, ŋ yɪ mɔɔ heer wʊtam gʊta.
12 Awɔɔ kʊrɔ gʊaa Epafras ɪ yaa darɛ a m. Krista Yeezuu zibəənyɪ m an nɪ zoo bam awɔɔ tɔ ma yaadarɛ nɔ ʊ. K'awɔɔ n jɪm kɔɔkɔɔ, a ma Woso zaa bɪ ra, K'a Woso hɔɔnhɔ haay dɔ a ba.
13 Mɔɔ sɪra bɪ, m a dɔ m ʊ, a ɪ kɔm gʊta awɔɔ tɔ ma, kan Lawodisee zannɔ kɪ, Hierapolis zannɔ kɪ tɔ ma sɔ.
14 Wɔɔ gʊaasɪba Likki k'a m lɔɔtɔr bɪ, kan Demas k'ɪ yaa darɛ a m.
15 K'a yaa da wɔɔ danyɪnɔ kʊ ŋ nɪ Lawodisee ʊ rɔ wɔɔ m, kan Nɪnfa kɪ m, kan kristagʊɔɔ kʊ ŋ n'a som kʊ ma a har ʊ rɔ wɔɔ m.
16 K'awɔɔ mɔɔ ci bɪ karɪnda ba, k'a ka Lawodisee kristagʊɔɔ sokʊma b'ʊ, kʊ ŋ n'a karɪnda ba sɔ. K'awɔɔ n ci k'a n'a tom Lawodisee ʊ bɪ karɪnda ba sɔ.
17 K'a hɪ Arsip m a ʊ, an dundo a zi kan zibəə kʊ Zuuba a ka ʊ bɪ kɪ, an a tɔ ʊ an zi bɪ ba mɪŋŋa.
18 Mɔɔ mɪŋŋa Pol nɪ leersore yaa bɪ darɛ gʊrsɪra nyambʊrlɛ m zim, a ba n nɪ: K'a tɔ da a nɔ ʊ, a dɔ a ʊ, lɔnnɔcɛ mɔɔ n ta ʊ.
Bɪ kʊ Woso barka n bɪr kan a kɪ.

Ci lɛɛkarɛ hɔ kʊ Pol a ba TESALONIKI ZANNƆ ma

Ci lɛɛkarɛ hɔ kʊ Pol a ba Tesaloniki zannɔ ma bɪ gasʊʊrɛ

Pol ɪ ci bɪ ba. Ci naa do m lɛɛkarɛ ci Pol n a ba kristagʊɔɔ ma, an nɪ gʊaasɪbabaa daa ci bɪ nɔ ʊ. A ba a ʊ, kristagʊɔɔ kʊ ŋ nɪ kʊ kʊ n n'a hɪm ma Tesaloniki ʊ rɔ wɔɔ ma. Kʊ bɪ do Masedʊanɪ kʊ an ta ʊ.

Ci bɪ ba a ʊ, k'a Tesaloniki sɪrakarɛzannɔ wɔɔ paŋŋa da ra, bala, a ɪ Woso lemim pa da ŋ nɪ, an yɪ ma pakra k'a n'a hʊr jɪnnɔ kʊ ŋ nyɪnta b'ʊ rɔ wɔɔ tɔ ma. (Zibəəzannɔ Ci 17.1-10)

Ci bɪ nɔ ʊ, a y'a heer nyɔɔm Tesaloniki sɪrakarɛzannɔ wɔɔ minto, bala, ŋ yɪ dɔm Yeezuu zɛrɛ hɪɪya hɔ bɪ ma. Ŋ y'a hɔɔn darɛ a gʊɔɔ kʊ ŋ gɪnga rɔ wɔɔ mim ma, a yɪrɛ ŋ ma lʊnlɔ gɛ. Pol ɪ kristagʊɔɔ mɪmbɔʊrɛ bɪ mim tɔ darɛ ŋ nɔ ʊ, kʊ ŋ b'a heer zar y.

Pol ɪ yaa dam Tesaloniki kristagʊɔɔ m

1 Mɔɔ mɪŋŋa Pol, kan Silas kɪ Timote kɪ, wɔɔ nɪ ci naa do barɛ awɔɔ ma. Awɔɔ k'a m Tesaloniki kristagʊɔɔ wɔɔ, Zɪ Woso kan Zuuba Yeezuu Krista kɪ n'a so awɔɔ ʊ rɔ wɔɔ, a yɛ wɔɔ nawʊm kʊ Woso m barka, kan laafɪɪ kɪ ka awɔɔ ʊ.

Tesaloniki gʊɔɔ sɪra ka Woso ʊ kasɛtɪ

2 Wɔɔ yaa darɛ nɔ ʊ haay, wɔɔ ɪ yaa dam awɔɔ tɔ ma, ʊ nɪ Woso barka dam dɔmɪm haay awɔɔ minto.

3 Wɔɔ y'awɔɔ sɪrakarɛ zibəə tɔ darɛ ʊ nɔ ʊ tee… wɔɔ Zɪ Woso lɛɛ, kan ŋʊarɛ k'awɔɔ n ta m bɪ tʊntɔʊrɛ zibəə kɪ, kan taaheerlɛ k'awɔɔ n ta m kɔɔkɔɔ wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista nɔ ʊ bɪ kɪ.

4 Ʊ danyɪnɔ, wɔɔ dɔ wɔɔ ʊ Woso awɔɔ ŋʊa, an awɔɔ bɔ ʊ k'a a so awɔɔ ʊ.

5 Bala, kʊ wɔɔ bɪ lemim nyɪnta pa da awɔɔ m bɪ, a n yɪ lɛ meerbaa m bala y, yɪ a ʊ, kan *Sɛnt-Ɛspri paŋŋa kɪ wɔɔ n'a kasɛtɪ m ʊ heer ʊ, ʊ ʊ sɪra lemim m. Awɔɔ mɪsɪrbaa kʊ wɔɔ ba awɔɔ bire ʊ awɔɔ daahan minto bɪ dɔ.

6 Awɔɔ wɔɔ hɔbaa sa, wɔɔ kan Zuuba kɪ, bala, awɔɔ nyɪnta fɪrɣɪrɛ gʊta nɔ ʊ, a a gu a Woso lemim bɪ si heernyɔɔ kʊ Sɛnt-Ɛspri n'a kam bɪ nɔ ʊ.

7 Ncɪnaaʊ nɪ, Masedʊan kan Akayii kɪ sɪrakarɛzannɔ wɔɔ haay n a ba awɔɔ hɔbaa dɪndarɛ zannɔ.

8 Bala, Zuuba lemim b'a to awɔɔ zi an ta Masedʊan kan Akayii kɪ kʊrɔ ʊ, bɪ, kʊrɔ wɔɔ duro bɛɛ m bala y, sɪra k'awɔɔ ka Woso ʊ bɪ mim ta lɛɛ haay ʊ, an nɪ yɪrɛ ɪ ʊ, pakra bɛɛ m dɔ kʊ wɔɔ n'ʊ ya ʊ a dɪnda ŋ nɪ y.

9 Bala, ta kʊ wɔɔ ʊ awɔɔ zi awɔɔ m wɔɔ si mɪŋŋa bɪ, gʊaa haay ɪ bɪ mim dɪndam, a bɔ k'awɔɔ ʊ *wosobaawɔnnɔ yaadarɛ ʊ, a a bɔ a taam k'a zu Woso k'a m mɪsɪr a m sɪra b'ʊ bɪ, n yɪ bɪ mim dɪndam sɔ.

10 A n nɪ dɔrɛ a Nyɪ Yeezuu kʊ Woso mɪŋŋa a mɪm bɔ ʊ gəəno bire ʊ, an n'a tom brama k'a bʊr bɪ ma, an nɪ wɔɔ yɔm Woso nɔmaa k'a nɪ zɛm bɪ wɔ ʊ.

2

Hɔ kʊ Pol a ba Tesaloniki ʊ

1 Ʊ danyınɔ, awɔɔ dɔ a zim a ʊ, ta kʊ wɔɔ ʊ awɔɔ zi bı, a n bɔ vam y.
2 Awɔɔ dɔ sɔ a ʊ, fır kʊ ŋ y'a ka wɔɔ ma, ŋnı wɔɔ sʊnsɔ wʊ Filipii ʊ bı wɔɔ ʊ hʊr ma lɛɛ m, ʊ bʊr awɔɔ zi. Bı Woso heerkoodəbaa ka wɔɔ ʊ, baa kʊ jınnɔ nyınta ʊ gʊta bı, wɔɔ ʊ da ma, ʊ lemim nyınta k'a a to zi bı pa da awɔɔ m.
3 Nyʊnnyɔɔrɛ pa bɛɛ wɔɔ n'a darɛ y, gınga bʊnyaa bɛɛ wɔɔ n ta m sɔ ʊ nı pa bı darɛ y, wɔɔ bır ʊ kam ma sɔ k'ʊ ŋʊaar ba gʊɔɔ nı y.
4 Bı, kʊ Woso wɔɔ ka lɛɛ an dıga wɔɔ ma, an a dɔ a ʊ, wɔɔ ʊ ga m bı, an a lemim nyınta bı da wɔɔ wɔ ʊ. Naa y'a ka kʊ wɔɔ ı meer bam, wɔɔ bır ʊ kam ma kʊ gʊɔɔ nɔ n yı ʊ ra y, ʊ ka wɔɔ nawʊm ma kʊ Woso nɔ n yı ʊ ra, bala, a mıŋŋa nı hɔ k'a nı wɔɔ heer ʊ yım.
5 Awɔɔ dɔ mıŋŋa a ʊ, wɔɔ n yɛ fıgaa k'ʊ bra bımba gʊɔɔ nı y, wɔɔ n meer ba ʊ n'a gıngam k'awɔɔ m hɔ ka wɔɔ ʊ y, naa woo… naa, Woso m wɔɔ kasɛtızaa.
6 Wɔɔ n'ʊ ka ma fıgaa kʊ gʊɔɔ m wɔɔ da ʊ y, wɔɔ n'ʊ ka ma awɔɔ zi, wɔɔ n'ʊ ka ma gʊɔɔ vantɔɔ zi sɔ y.
7 A n bɔkarɛ, a ga k'a ʊ m kʊ wɔɔ m daʊrɛ kʊ Krista zibəəzannɔ a ga m, ŋn'a yı bı yı bı, wɔɔ n ʊ ka ma k'an yı ncınaaʊ awɔɔ gʊr zi y. Bı, nyıntabaa wɔɔ ba awɔɔ m gʊta, amba nyınɔ da tır nyasʊrɛ a nyınɔ m nyınta bı m.
8 Awɔɔ ŋʊa kʊ wɔɔ ʊ bı minto bı, wɔɔ n a ŋʊa k'an bır yırɛ ı ʊ, lemim nyınta bı wɔɔ ka awɔɔ ʊ a minto y, wɔɔ ŋʊa sɔ k'ʊ mısırbaa ka awɔɔ tɔ ma. Bala, wɔɔ awɔɔ ŋʊa maam-maam.
9 Ʊ danyınɔ, ziro kʊ wɔɔ ŋ ba, ʊ kɔrɛ yı bı, ŋ tɔ y'awɔɔ nɔ ʊ, wɔɔ zi ba sinuu ʊ kan gunuu ʊ kı, k'awɔɔ gɔsı bı kɔ wɔɔ hɔbırɛ mim tɔ ma y, a ba wɔɔ ʊ ncınaaʊ, ʊ Woso lemim nyınta bı pa da awɔɔ m.
10 Awɔɔ wɔɔ kasɛtı bı kan Woso kı sɔ, a dɔ a ʊ, nyınta kʊ wɔɔ ʊ kan awɔɔ kı bı, awɔɔ k'a m sırakarɛzannɔ wɔɔ, mısırbaa kʊ wɔɔ ba awɔɔ zi bı, nyınta a ʊ mıŋŋabaa kan tırgabaa kı nɔ ʊ, mim n nyınta wɔɔ gʊr zi y.
11 Awɔɔ a ya a dɔ sɔ a ʊ, wɔɔ nyasʊ awɔɔ gʊaa biyəə m, amba nyınɔ zı tır nyasʊ ŋ nı bı m:
12 Ʊ a dʊndɔ, ʊ awɔɔ heer yo, ʊ a hı awɔɔ m karɛ, paan… ʊ ʊ, a mısırbaa k'a Woso nɔ yı bı ba, a y'awɔɔ bir k'awɔɔ n nyınta kan a kı a cirbəə kan a lɛbɔʊrɛ kı nɔ ʊ.
13 Wɔɔ ı yaa dam Woso m barka sɔ dɔmım haay, bala, Woso lemim kʊ wɔɔ pa da awɔɔ m bı, awɔɔ si a dɔ a ʊ, Woso lemim m, gʊaa lemim bɛɛ y, bı Woso lemim m denter paan…, an n'a zi bam awɔɔ gʊɔɔ k'a sıra ka rɔ wɔɔ heer ʊ.
14 Ʊ danyınɔ, mim kʊ Woso gʊɔɔ sokʊmarɔ kʊ ŋ nı Krista Yeezuu nɔ ʊ, Zidee kʊrɔ wɔɔ ʊ rɔ wɔɔ a yı bı, awɔɔ yı sɔ. Bala, awɔɔ danyınɔ fır ka awɔɔ ma sɔ, amba brɔɔ danyınɔ kʊ ŋ nı zıʊfʊrɔ fır ka ŋ ma rɔ wɔɔ m.
15 Zıʊfʊrɔ wɔɔ duro ı Zuuba Yeezuu zɛ gər, ŋ yı wosolɛsinnısorazannɔ wɔɔ zınzɛ, ŋ yı fır ka wɔɔ ma sɔ. Woso heer bı nyınta kan ŋ kı y, gʊɔɔ haay jınnɔ n ŋ mı.
16 Ŋ y'a tam wɔɔ m toore, kʊ wɔɔ bı lemim nyınta pa da do vantɔɔ gʊɔɔ m kʊ ŋ n bʊmbɔrɛ yı y, a ba kʊ ŋ nawʊrɛ ncınaaʊ naa, a mimbʊnyaa ŋn'a dam la tee… bı naa haay jɛ ʊ, Woso a nɔmaa kərgu ŋ la.

Pol lɛ taa k'a a ya, a Tesaloniki zannɔ yı

17 Bı, m danyınɔ, kʊ wɔɔ nı, wɔɔ ʊ ba awɔɔ ma laatʊ, a maasırɛ ba poore. Ʊ n ʊ ya, ʊ n nı kʊ yırɛ y. Bı wɔɔ heer gɔɔta an nı kan awɔɔ kı, wɔɔ ŋʊa paan… k'ʊ ʊ ya, ʊ awɔɔ yı, naa tɔ ma bı, wɔɔ ʊ tʊntɔ ʊ gʊta k'ʊ ʊ da ma, ʊ awɔɔ yı.

18 Ncınaaʊ nı, wɔɔ n a ŋʊa k'ʊ ʊ wusigə ʊ ta awɔɔ zi. Mɔɔ mıŋŋa Pol, mɔɔ m tɔ ʊ gallɛm hɔka kʊ m ta awɔɔ zi, bı Sʊtaana wɔɔ zaa tii, wɔɔ n'ʊ da ma y.
19 Sıra nɔ ʊ, awɔɔ sɔ, awɔɔ n'a kam wɔɔ nı taaheerlɛ m, awɔɔ tɔ ma m wɔɔ nı zɛm bı heernyɔɔ yı, ʊ ʊ da ma ʊ lɛbɔʊrɛ yı wɔɔ Zuuba Yeezuu taa, a zɛrɛ hinni ʊ.
20 Denter m, awɔɔ m wɔɔ lɛbɔʊrɛ kan wɔɔ heernyɔɔ kı.

3

Timote ta Tesaloniki ʊ Pol kan a zukuuro kı tɔ ra

1 Yı a ʊ ncınaaʊ, kʊ wɔɔ n'a ŋʊam kʊ awɔɔ yı, bı wɔɔ bır ʊ dam ma bı, wɔɔ n kɔ ʊ lɛ sa, ʊ ʊ k'ʊ gɔɔta ʊ minto Atɛnnı ʊ.
2 A m bı, wɔɔ n'ʊ danyı Timote nyɔɔ, wɔɔ zibəəkɔɔn m an nı Woso zi bam Krista lemim nyınta bı padarɛ nɔ ʊ. A nyɔɔ wɔɔ ʊ awɔɔ ma k'an awɔɔ paŋŋa da ra, an awɔɔ heer yo a sırakarɛ nɔ ʊ,
3 k'an bır yırɛ ı ʊ, awɔɔ gɔsı b'a bɔ a jɛ m fır k'awɔɔ n'a yım naa minto y. Bala, awɔɔ dɔ a ʊ, Woso zaa bı nɔ ʊ, pakra m kʊ wɔɔ n fır yı.
4 Nyınta kʊ wɔɔ ʊ awɔɔ zi b'ʊ bı, wɔɔ ser ka ʊ a hı awɔɔ m, ʊ ʊ, pakra m kʊ wɔɔ n fır yı, b'awɔɔ dɔ, a ʊ, hɔ kʊ wɔɔ hı b'ı ba bı.
5 Naa tɔ ma m, kʊ mɔɔ n m da ma dɔ, m bʊr m ma kʊ m awɔɔ mim dɔ bı, mɔɔ n Timote nyɔɔ, k'an awɔɔ sırakarɛ mim dɔ, k'an b'a hı m m. Bala, mɔɔ da bɔ ʊ, mɔɔ ʊ, ı b'a ka Sʊtaana n awɔɔ makra ba, awɔɔ m sırakarɛ to, zi kʊ wɔɔ ba awɔɔ zi bı n bɔ vam y.
6 Bı kɛɛrɛ naa, Timote a to awɔɔ zi b'ʊ an bʊr, a lemim nyınta hı wɔɔ m, awɔɔ sırakarɛ kan awɔɔ ŋʊarɛ kı mim bıncɛ ʊ, a a hı, a ʊ, wɔɔ tɔ gɔɔta an awɔɔ nɔ ʊ nyınta, bı amba wɔɔ lɛ n taa k'ʊ ʊ ya, ʊ awɔɔ yı bı, awɔɔ lɛ taa k'a a ya, awɔɔ yı sɔ.
7 Ʊ danyınɔ, yı a ʊ ncınaaʊ awɔɔ sırakarɛ minto bı, wɔɔ n heerkoodəbaa yı, ʊ fıryırɛ kan ʊ makrarɔ kı nɔ ʊ.
8 Bala, wɔɔ ı heernyɔɔ m kɛɛrɛ ı ʊ, mısırbaa daa wɔɔ yı, k'awɔɔ nı jınım kɔɔkɔɔ Zuuba zuure nɔ ʊ bı minto.
9 Awɔɔ tɔ ma, wɔɔ b'ʊ dam ma ʊ Woso barka da, ʊ a nya y, heernyɔɔ gʊta k'awɔɔ n'a kam wɔɔ ʊ a taa bı minto.
10 Sinuu ʊ kan gunuu ʊ kı wɔɔ y'a yɛm han gʊta, k'an a ka k'ʊ ʊ da ma, ʊ awɔɔ yı k'ʊ hɔ k'a jıra awɔɔ sırakarɛ ma bı na awɔɔ m ma.
11 Wɔɔ gɔɔta ʊ n'a yɛm wɔɔ Zı Woso mıŋŋa kan wɔɔ Zuuba Yeezuu kı han, kʊ ŋ nı wɔɔ zaa banka k'ʊ ʊ da ma, ʊ bʊr awɔɔ zi.
12 Wɔɔ y'a yɛm kʊ Zuuba n a ka k'awɔɔ ŋʊarɛ kan kʊ kı kan gʊɔɔ haay kı bı n a da ra an bır tam lɛɛ tee…, amba wɔɔ n'awɔɔ ŋʊam bı m.
13 K'an a ba maam, an awɔɔ heer yo, k'awɔɔ m bır mıŋŋa, mim ba awɔɔ gʊr zi wɔɔ Zı Woso taa y, hinni kʊ wɔɔ Zuuba Yeezuu n nı zɛŋ ʊ kan a gʊɔɔ kı haay bı tɔ ma.

4

Mısırbaa k'a Woso nɔ yı

1 M danyınɔ, hɔ k'a gɔɔta wɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m, ʊ awɔɔ dʊndɔ m wɔɔ Zuuba Yeezuu tɔ ma bı ba n nı: Biisi bı, wɔɔ mısırbaa k'awɔɔ n'a bam an Woso nɔ yı bı dında awɔɔ m, bı mısırbaa bı do awɔɔ n'a bam, bı k'a ta lɛɛ tee… kan mısırbaa bı do kı a da ra.
2 Awɔɔ hɔ kʊ wɔɔ awɔɔ dʊndɔ m wɔɔ Zuuba Yeezuu tɔ ra bı dɔ.

3 Hɔ kʊ Woso lɛ n taa bɪ ba n nɪ: A lɛ taa k'awɔɔ n mɪsɪrbaa k'an mɪŋŋa a mɪm ʊ ba, k'a a gʊ jaandarɛ do haay ma.
4 Awɔɔ gʊaa biyəə a ga m, an a da a mɛsim ma dɔ, k'an a da ma, an mɪsɪrbaa mɪŋŋa ba kan daʊrɛ kɪ.
5 K'a b'a mɪŋŋɔɔ to kʊ lɛtaamarɔ bʊnyaarɔ n a so awɔɔ ʊ, amba gʊɔɔ kʊ ŋ n Woso dɔ rɔ wɔɔ hɔ bɪ nɪ y.
6 Mim naa do nɔ ʊ, a b'a ka gɔsɪ n kʊrɔma kan a danyɪ kɪ an zambʊ ba ma y, bala, Zuuba gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ minno nɔɔn duro bam nɔ wɔɔ hʊnhʊrm, amba wɔɔ lɛɛ ka ʊ a hɪ awɔɔ m, ʊ ʊ ya, ʊ so ra paan… bɪ m.
7 Sɪra nɔ ʊ, Woso n wɔɔ bir kʊ wɔɔ n mɪsɪrbaa ba lannɔ gɛɛ yaarɔ barɛ nɔ ʊ y, bɪ kʊ wɔɔ n mɪsɪrbaa ba mɪŋŋabaa nɔ ʊ.
8 Naa minto bɪ, gʊaa k'a nɪ kaanɪm hɔdɪndarɛ naa do m bɪ, gʊaa bɛɛ a nɪ kaanɪm nɪ y, Woso k'a n'a *Sɛnt-Ɛspri karɛ awɔɔ ʊ b'a kaanm m.
9 M danyɪnɔ Krista nɔ ʊ, kʊ kʊ ŋʊarɛ mim bɪncɛ nɪ, pakra bɛɛ m kan awɔɔ kɪ kʊ mɔɔ n ci ba awɔɔ ma, m a mim dɪnda awɔɔ nɪ y. Bala, Woso mɪŋŋa hɔ dɪnda awɔɔ m k'awɔɔ m bɪr kʊ ŋʊam.
10 Bɪ, amba n ŋʊarɛ mim dɪnda awɔɔ m bɪ, awɔɔ ɪ danyɪnɔ haay kʊ ŋ nɪ Masedʊan kʊ b'ʊ jilli rɔ wɔɔ ŋʊarɛ. Bɪ, kʊ a yɛ awɔɔ han k'a ta lɛɛ tee… kan ŋ ŋʊarɛ kɪ a da ra.
11 K'a a yo ʊ kʊ laafɪ n nyɪnta awɔɔ kan gʊɔɔ kɪ bire ʊ, gʊaa biyəə n a zerga a mɪŋŋa mim lɛ, an zi ba an a mɪsɪrbaa ba m, amba wɔɔ lɛɛ ka, ʊ a hɪ awɔɔ m bɪ m.
12 K'awɔɔ ba ncɪnaaʊ gʊɔɔ kʊ kristagʊɔɔ bɛɛ nɪ ŋ mɪ rɔ wɔɔ y'awɔɔ gore daŋ ʊ, awɔɔ bɪ gɔsɪ mɪm kam sɔ y.

Hɔ k'a nɪ nyɪntaŋ ʊ Yeezuu zɛrɛ hinni ʊ

13 M danyɪnɔ, kʊ gʊɔɔ kʊ ŋ gɪnga rɔ wɔɔ mim bɪncɛ nɪ, wɔɔ lɛ baa k'awɔɔ n gɔɔta badɔ nɔ ʊ, a bɪr heerzarlɛ m amba gʊɔɔ kʊ ŋ ba taaheerlɛ m nɔ wɔɔ nɪ y.
14 Kʊ wɔɔ sɪra ka, ʊ ʊ Yeezuu ga an a mɪm bɔ ʊ bɪ, maam sɔ bɪ, gʊɔɔ kʊ ŋ sɪra ka Yeezuu ʊ ŋnɪ bɔkarɛ ŋnɪ gɪnga rɔ wɔɔ, Woso brɔɔ mɪm bɔŋ ʊ ŋnɪ mɪsɪrbaa ba kan Yeezuu kɪ.
15 Hɔ kʊ wɔɔ kʊ a hɪ kɛɛrɛ naa, Zuuba ɪ nyɪnta an a dɪnda. A ɪ yɪrɛ ɪ ʊ, wɔɔ gʊɔɔ k'ʊ gɔɔta ʊ m mɪsɪr naa, Zuuba zɛrɛ hinni ʊ, wɔɔ bɪ lɛɛ kam gʊɔɔ kʊ ŋ gɪnga rɔ wɔɔ nɪ y.
16 Bala, kʊ Woso bɪ zaa ka, malɛɛka jɪtaarɛ deem n a leer busu, n nɪ Woso huure bɪ hɛ, Zuuba Yeezuu Krista mɪŋŋa y'a tom arzana ʊ, an zer. Gʊɔɔ kʊ ŋ sɪra ka Krista ʊ ŋnɪ bɔkarɛ ŋnɪ gɪnga rɔ wɔɔ n lɛɛ ka ŋn'a mɪm bɔ ʊ.
17 Bɪ jɛ ʊ kɛɛrɛ, wɔɔ kʊ wɔɔ gɔɔta ʊ m mɪsɪr hinni bɪ do ʊ bɪ, n wɔɔ nam kʊ ʊ kan ŋ kɪ n nɪ wɔɔ busu warkʊ nɔ ʊ, kʊ aa Zuuba zɛ ʊ brama, yɪ a nawʊrɛ ncɪnaaʊ wɔɔ n nyɪnta kan Zuuba kɪ dɔmɪm haay.
18 K'a meerbaarɔ nɔɔn duro ba kan kʊ kɪ, a bɪr kʊ heer yom.

5

Ʊ b'ʊ zu ʊ y

1 Ʊ danyɪnɔ, pakra bɛɛ m kʊ n nɪ ci ba awɔɔ ma n nɪ dɔmɪm gɛɛ wakatɪ kʊ minno nɔɔn duro n nɪ baŋ ʊ bɪ mim dɪnda awɔɔ nɪ y.
2 Bala, awɔɔ mɪŋŋɔɔ a dɔ a zim a ʊ, hinni kʊ Zuuba n nɪ zɛŋ ʊ bɪ, nyɪnta a nawʊm amba koor tɪr bʊr gunuu ʊ gʊaa n a wakatɪ dɔ bɪ m.

3 Kʊ gʊɔɔ bʊr ŋn'a hırɛ ŋ ʊ: «Laafıı dɔmım wɔɔ n ta ʊ kɛɛrɛ, minsi ba ʊ y.» Dɔmım bı do fıryırɛ n nı daata zɛrɛ ŋ la amba nyoosibarɛ tır daata zɛ lʊ jısızaa ra bı m, ŋ gɔsı bı bɔm lɛ nı y.
4 Bı k'awɔɔ nı, ʊ danyınɔ, monsigə bɛɛ awɔɔ n ta ʊ, kʊ dɔmım bı do n bı daata zɛ awɔɔ ra, amba koor tır daata zɛ gʊaa ra bı nı y.
5 Bala, awɔɔ haay, lɛegure gʊɔɔ n'awɔɔ m, sinuu gʊɔɔ n'awɔɔ m. Gunuu gʊɔɔ bɛɛ m wɔɔ nı, bı monsigə gʊɔɔ bɛɛ m wɔɔ m sɔ y.
6 Naa tɔ ma bı, ʊ bı hinceem ba am gʊɔɔ mısırɔ wɔɔ nı y, ʊ b'a to kʊ hɔsı n'ʊ zu ʊ y, ʊ ʊ da ʊ mıŋŋɔɔ ma.
7 Hinceem zannɔ wɔɔ a ba ŋ nawʊm gunuu ʊ, gunuu ʊ ŋnı bɛɛ mıŋ ʊ sɔ an nı ŋ zɛm.
8 Bı, wɔɔ kʊ sinuu gʊɔɔ m wɔɔ m nɔ wɔɔ, ʊ ʊ da ʊ mıŋŋɔɔ ma, k'ʊ gɔɔta ʊ sıra ka, ʊ bır ŋʊarɛ m, ı ʊ pɔyaa goŋŋo wɔɔ ka ʊ ma, ʊ bır bʊmbɔrɛ kʊ wɔɔ n nı zɛm ba yı bı taaheerlɛ m, ı ʊ, pɔyaa firgə wɔɔ ku ʊ mim ma.
9 Bala, Woso n wɔɔ bɔ ʊ k'a bı fır ka wɔɔ ma a nɔmaa nɔ ʊ y, bı wɔɔ bɔ a ʊ, kʊ wɔɔ n bʊmbɔrɛ yı wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista tɔ ma.
10 Yeezuu Krista mıŋŋa ı ga wɔɔ tɔ ma, k'an bır yırɛ ı ʊ, kʊ wɔɔ gɔɔta ʊ m mısır, gɛɛ gınga wɔɔ ʊ, kʊ wɔɔ m mısırbaa ba kan kı a zɛrɛ hinni ʊ.
11 Naa minto bı, k'a kʊ heer yo, a kʊ sırakarɛ da ra, amba awɔɔ n'a bam kara bı m.

Dʊndɔrɛrɔ kan leersore kı

12 M danyınɔ, gʊɔɔ kʊ ŋ nı Woso zi bam awɔɔ barla ŋnı karɛ awɔɔ lɛɛ, ŋn'awɔɔ bɔm zaa ʊ Zuuba zaa nɔ ʊ rɔ wɔɔ, a yɛ wɔɔ nawʊrɛ awɔɔ han k'a ŋ gore da ʊ.
13 K'a ŋ da ʊ gʊta kan ŋʊarɛ kı, ŋ zibəə bı minto. Awɔɔ haay, k'a bır laafıı kan kʊ kı.
14 Ʊ danyınɔ, kʊ a yɛ a han, k'a həən si gʊɔɔ kʊ ŋ bır mısırbaa zore bam nɔ wɔɔ ma, k'a heerkoodəwarzannɔ heer yo, k'a a da paŋŋawarzannɔ han, k'a bır bʊraama m kan gʊaa haay kı.
15 K'a dundo a zi kʊ gɔsı b'a bʊnyaa sompi gʊaa n'ʊ y, bı k'a bır a karɛ a mıŋŋa barɛ ma tee…, awɔɔ kan kʊ kı, kan gʊɔɔ haay kı bire ʊ.
16 K'a bır heernyɔɔ m dɔmım haay,
17 k'a bır yaa dam tee….
18 Mim woo… nɔ ʊ, k'a Woso barka da, bala, naa Woso lɛ n taa awɔɔ gʊr zi Krista Yeezuu zuure bı nɔ ʊ.
19 A b'a ta Sɛnt-Ɛspri zibəə m toore y,
20 a bı wosolɛsinnısora ganwʊrɛ meerbaarɔ gore bɔ ʊ y.
21 Bı, mim haay nɔ ʊ, k'a a hɔɔn da ma, a dıga hɔ k'an mıŋŋa a nɔ ʊ bı ma, a nyasʊ hɔ bı do m.
22 K'a a gʊ mimbʊnyaa do haay ma laatʊ.
23 A yɛ wɔɔ nawʊm, kʊ wɔɔ Woso kʊ laafıı karɛzaa m bı n'awɔɔ hu bɔ jilli, k'an dɔ awɔɔ hɔɔn ma, kan awɔɔ nyi kı a mɛ kı ma haay, kʊ minsi bı nyınta awɔɔ gʊr zi wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista zɛrɛ hinni ʊ y.
24 Woso mıŋŋa y'awɔɔ bir, jınalɛrazaa m, an nı hɔ kʊ wɔɔ yɛ naa barɛ.
25 Ʊ danyınɔ, k'a yaa da Woso m wɔɔ minto sɔ.
26 K'a yaa da danyınɔ wɔɔ haay m, amba a a ga m bı m.
27 Zuuba tɔ ma, a yɛ mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ han paan…. K'a ci naa do karında ba danyınɔ wɔɔ haay lɛɛ.
28 A yɛ mɔɔ nawʊm kʊ wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista barka n bır kan awɔɔ kı.

Ci hɩya hɔ kʊ Pol a ba TESALONIKI ZANNƆ ma

Ci hɩyaa hɔ kʊ Pol a ba Tesaloniki zannɔ ma bɩ

gasʊʊrɛ

Pol ɩ ci bɩ ba. Ci naa do ɩ lɛɛkarɛ ciro kʊ Pol ŋ ba rɔ wɔɔ barla. A ba a ʊ kristagʊɔɔ kʊ ŋ nɩ Tesaloniki ʊ rɔ wɔɔ ma.

Ci bɩ ba a ʊ, an a ya an nɩ Yeezuu zɛrɛ hɩya hɔ bɩ mim dɩndam, bala, mim naa do gɔɔta an nɩ Tesaloniki gʊɔɔ wɔɔ kɔm. Brɔɔ gɔsɩnnɔ ʊ, Yeezuu lee ku kara, nɔɔ ʊ a bɩ zi bam dɔ y, bala, Yeezuu wusigɛre dɔmɩm a zɔ. Naa haay tɔ ma m an ci bɩ ba k'a ŋ bɔ zaa ʊ.

Pol ɩ yaa dam Tesaloniki kristagʊɔɔ m

1 Mɔɔ mɩŋŋa Pol, kan Silas kɩ Timote kɩ, wɔɔ nɩ ci naa do barɛ awɔɔ ma, awɔɔ k'a m Tesaloniki kristagʊɔɔ wɔɔ, wɔɔ Zɩ Woso kan Zuuba Yeezuu Krista kɩ n'a so awɔɔ ʊ rɔ wɔɔ.

2 A yɛ wɔɔ nawʊm kʊ Zɩ Woso kan Zuuba Yeezuu Krista kɩ n barka kan laafɩɩ kɩ ka awɔɔ ʊ.

Barka yaadarɛ kan heeryore kɩ

3 M danyɩnɔ, a a ga m, kʊ wɔɔ n yaa da Woso m barka, awɔɔ tɔ ma tee…. A ga a ʊ m, kʊ wɔɔ n a ba ncɩnaaʊ, bala awɔɔ sɩrakarɛ y'a dam la, awɔɔ kʊ ŋʊarɛ nɩ tam lɛɛ tee….

4 Naa minto m, kʊ wɔɔ y'awɔɔ mim dɩndam Woso gʊɔɔ sokʊmarɔ vantɔɔ lɛɛ, a dɩnda wɔɔ nawʊm ʊ n'ʊ mim kam brama, bala, gʊɔɔ sɔ awɔɔ m, ŋɩ fɩr karɛ awɔɔ ma, awɔɔ nɩ yɛm naa haay ma, an n'a tʊntɔŋ ʊ a gɔɔta an nɩ sɩrakarɛ m.

5 Naa woo… n'a hɩnkarɛ a ʊ, dʊdɔ kʊ Woso n nɩ zɛm b'a ka bɩ yɩm tɩrga, fɩryɩrɛrɔ nɔɔn duro k'awɔɔ nɩ yɛrɛ ŋ ma naa n n'a karɛ awɔɔ n'a ga Woso cirbəə gasʊrɛ m, Woso cirbəə bɩ do tɔ ma m awɔɔ nɩ fɩr yɩm.

6 Sɩra m, hɔ k'an tɩrga bɩ Woso n n'a bam, a y'awɔɔ zɩm bɔm gʊɔɔ kʊ ŋ nɩ fɩr karɛ awɔɔ ma rɔ wɔɔ ma, an fɩryɩrɛ ka ŋ ʊ.

7 Bɩ, awɔɔ k'a nɩ fɩr yɩm nɔ wɔɔ, a mɛnyɔɔ karɛ awɔɔ ʊ kan wɔɔ kɩ, naa ba a nawʊm hinni kʊ Zuuba Yeezuu n'a tom brama an zer kan a malɛɛkarɔ paŋŋazannɔ kɩ bɩ ma.

8 Zer a nawʊm sɛwurə nɔ ʊ, k'a bɩ fɩr ka gʊɔɔ kʊ ŋ n Woso dɔ, bɩ ŋ bɩr yɛm wɔɔ Zuuba Yeezuu lemim nyɩnta bɩ ma rɔ wɔɔ ma.

9 Fɩryɩrɛ kʊ ŋ n'a yɩm bɩ, zaarbarɛ k'a nyarɛ ba ʊ m, n nyɔɔ n nawʊm laatʊ Zuuba taʊrɛ kan a cirbəə paŋŋa kɩ ma.

10 Zɛ k'a nawʊm dɔmɩm gʊta bɩ do hinni ʊ bɩ, naa n nɩ baŋ ʊ. Zɛ a nawʊm k'a bɩ nyɩnta lɛbɔʊrɛ m a gʊɔɔ wɔɔ zi, kʊ gʊɔɔ kʊ ŋ sɩra ka ʊ haay rɔ wɔɔ n a lɛ bɔ a ʊ. Awɔɔ nyɩntam gʊɔɔ wɔɔ duro barla, bala, awɔɔ sɩra ka lemim kʊ wɔɔ pa da awɔɔ m b'ʊ.

11 Bɩ y'a ka, wɔɔ nɩ yaa dam Woso m awɔɔ tɔ ma tee…, k'an a ka k'awɔɔ n a ga mɩsɩrbaa k'a mɩŋŋa awɔɔ bir k'awɔɔ m b'a ba bɩ m. K'an a ka, a paŋŋa bɩ minto bɩ, k'awɔɔ n a da ma, a hɔ mɩŋŋa haay k'awɔɔ lɛ n taa k'a ba bɩ ba, kʊ zi k'awɔɔ n'a bam sɩra k'awɔɔ ka bɩ tɔ ma bɩ m nyɩ da.

12 Naa n'a kam wɔɔ Zuuba Yeezuu n lɛbɔʊrɛ yɩ awɔɔ gʊr zi, awɔɔ m lɛbɔʊrɛ yɩ a gʊr zi, wɔɔ Woso kan Zuuba Yeezuu Krista kɩ barka tɔ ma.

2

Hɔ k'a nɪ nyɪntaŋ ʊ Yeezuu n bɔkarɛ an bʊr

1 M danyɪnɔ, kʊ wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista zɛrɛ hinni bɪ nɪ, kan ba wɔɔ
n'ʊ som kʊ ma kan kɪ bɪ mim nɪ, hɔ kʊ wɔɔ ʊ k'ʊ a yɛ awɔɔ han bɪ ba n
nɪ:
2 A a da ma, n ʊ, wosolɛsinnɪsora ganwʊrɛ meerbaa niŋŋə, gɛɛ Woso
lemim padarɛ niŋŋə, gɛɛ ci niŋŋə y'a to wɔɔ zi an n'a hɪrɛ a ʊ, Zuuba zɛrɛ
hinni bɪ lee ku, a b'a hɔɔn war kʊ ma a nyi ba naanaa, naa do tɔ ma y.
3 A b'a to kʊ gɔsɪ n bra bɪmba a m fɪɪga y. Bala, pakra m kʊ gʊɔɔ cir gʊta
m wuti ŋnɪ bɪsɪ ka Woso ma, kʊ gʊaa bʊnyaa kʊ Woso n n'a dam sɛhar ʊ
bɪ n a hɪnka, bɪ jɛ ʊ, Zuuba dɔmɪm bɪ n n'a kuŋ ʊ.
4 Gʊaa bʊnyaa bɪ do bɪ yɛm, gʊɔɔ n yaa da hɔsɪ m dɔ y, baa Woso mɪŋŋa,
a y'a mɪŋŋa cɪntam hɔ haay burə ʊ, baa Woso burə ʊ. A gasʊm Wosocɛ
gʊta mɪŋŋa ʊ, an aa nyɪnta an a hɪ a ʊ, Woso n'a mɪ.
5 Nyɪnta kʊ mɔɔ ʊ kan awɔɔ kɪ bɪ, mɔɔ naa mim dɪnda awɔɔ m, a tɔ ba
awɔɔ nɔ ʊ ra?
6 Dɪɪtaa naa, hɔ n'a tam gʊaa bʊnyaa bɪ m toore, k'a b'a da ma, an a
hɪnka k'a dɔmɪm bɛɛ y'a ku y, awɔɔ hɔ bɪ do dɔ.
7 Denter m, gʊaa bʊnyaa bɪ paŋŋa a nyaakʊm da an nɪ zi bam kara, bɪ
pakra m kʊ gʊaa k'a n'a tam gʊaa bʊnyaa bɪ m toore bɪ n'a gaa toore.
8 Bɪ jɛ ʊ, gʊaa bʊnyaa bɪ y'a hɪnkam kɛɛrɛ, bɪ Zuuba Yeezuu y'a zɛm gər
a lɛ hoonsire m, an a hɔɔnsɪ a hɪnkarɛ leegure paŋŋa gʊtabaa m.
9 Gʊaa bʊnyaa bɪ, a hɪnka a nawʊm kan Sʊtaana paŋŋa kɪ, a zi
paŋŋazannɔ do haay bam, an makrarɔ ba kan hoserlo kɪ, k'a gʊɔɔ
nyʊnnyɔɔ.
10 A yom zi bʊnyaa do haay ma, an gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ nyaanɪm nɔ wɔɔ
nyʊnnyɔɔ, brɔɔ nyaanɪm, bala, sɪra k'a n'a dam ma an ŋ bʊmbɔ bɪ, ŋ
n a ŋʊa, bɪ, ŋ n yɛ ma y.
11 Bɪ y'a ka, Woso n a ka nyʊnnyɔɔrɛ paŋŋa nɪ zi bam kan ŋ kɪ, kʊ ŋ nɪ
sɪra ka ŋʊaar ʊ.
12 Yɪ a nawʊrɛ ncɪnaaʊ, Woso m bɪ zɛm bɪ gʊɔɔ kʊ ŋ n yɛ sɪra ma y, bɪ
zibʊnyaa barɛ ŋn'a ŋʊam nɔ wɔɔ dʊdɔ yar.

Ʊ jɪm kɔɔkɔɔ sɪrakarɛ nɔ ʊ

13 M danyɪnɔ, wɔɔ ʊ ga m, ʊ yaa da Woso m barka awɔɔ tɔ ma tee…,
awɔɔ kʊ Zuuba n'a ŋʊam nɔ wɔɔ. Bala, Woso awɔɔ bɔ ʊ, bɪ ma bɪ, durnya
ba ʊ cɪna y. *Sɛnt-Ɛspri zibəə tɔ ma, kan yɛ k'awɔɔ ʊ sɪra ma bɪ kɪ minto,
k'awɔɔ n bʊmbɔrɛ yɪ, a yɪ Woso soʊre hɔɔ.
14 Bʊmbɔrɛ bɪ tɔ ma m, an zu kʊ ʊ kan lemim nyɪnta kʊ wɔɔ pa da awɔɔ
m bɪ kɪ, an awɔɔ bir, k'awɔɔ m bɪ nyɪnta wɔɔ Zuuba Yeezuu Krɪsta lɛbɔʊrɛ
nɔ ʊ.
15 Naa tɔ ma bɪ, danyɪnɔ, k'a jɪm kɔɔkɔɔ, a hɔ haay kʊ wɔɔ dɪnda awɔɔ
m meerbaa nɔ ʊ gɛɛ ci ʊ bɪ nyasʊ mɪŋŋa.
16 Wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista mɪŋŋa, kan wɔɔ Zɪ Woso kɪ wɔɔ ŋʊa, ŋnɪ
heerwʊtarɛ k'a nyarɛ ba ʊ, kan taaheerlɛ mɪŋŋa kɪ ka wɔɔ ʊ.
17 A yɛ wɔɔ nawʊrɛ ŋ han, kʊ ŋ n'a ka kʊ heerwʊtarɛ n'awɔɔ heer han,
kʊ ŋ nɪ paŋŋa ka awɔɔ ʊ k'a bɪr hɔ k'an mɪŋŋa haay bam tee…, zibəə kan
meerbaa kɪ nɔ ʊ.

3

Yaadarɛ mim

1 M danyınɔ, hɔ k'a gɔɔta wɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m bı ba n nı, k'a yaa da
wɔɔ tɔ ma, kʊ Zuuba lemim n gɔɔta an bır tam lɛɛ tee..., k'an daʊrɛ yı
amba a nyınta ʊ awɔɔ zi b'ʊ bı m.
2 K'a yaa da wɔɔ tɔ ma sɔ, kʊ Woso n wɔɔ yɔ gʊɔɔ bʊnyaarɔ kʊ ŋ nı
kʊsı rɔ wɔ ʊ, bala, gʊɔɔ haay bɛɛ nı sıra karɛ y.
3 Bı, jınalɛrazaa m Zuuba m, a y'awɔɔ paŋŋa dam la, an dɔ awɔɔ ma
kan a bʊnyaabarɛzaa bı kı.
4 K'awɔɔ mim bıncɛ nı, Zuuba a ka wɔɔ heer n kookoo ʊ a dɔ, ʊ ʊ, awɔɔ
ı hɔ kʊ wɔɔ n'a hırɛ awɔɔ m bam b'awɔɔ gɔɔtarɛ a ta lɛɛ kan a barɛ kı.
5 Bı, kʊ Zuuba n a ka k'awɔɔ n Woso ŋʊa kan a heer kı, k'a a da ma sɔ,
a bır tam lɛɛ tee..., baa kʊ bɔ m, amba Krista a ba bı m.

Zibəə mim

6 Ʊ danyınɔ, a yɛ wɔɔ nawʊrɛ awɔɔ han, wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista tɔ
ma, danyınɔ haay kʊ yakʊzannɔ m nɔ wɔɔ, k'a gʊ ŋ ma laatʊ, brɔɔ bır
yɛm hɔ haay kʊ wɔɔ dında awɔɔ m bı ma y.
7 Awɔɔ mıŋŋɔɔ, awɔɔ hɔ k'a n'a bam a wɔɔ hɔbaa dında bı dɔ. Bala,
nyınta kʊ wɔɔ ʊ kan awɔɔ kı bı, wɔɔ n nyınta yakʊzannɔ y.
8 Wɔɔ n gɔsı hɔbırɛ bı vam y. Bı, zi wɔɔ ba ʊ kɔ, wɔɔ zi ba sinuu ʊ kan
a gunuu ʊ kı, k'awɔɔ gɔsı bı kɔ wɔɔ hɔbırɛ mim tɔ ma y.
9 Sıra nɔ ʊ, wɔɔ ʊ ga m, ʊ daahan yı awɔɔ zi, bı, wɔɔ y'a ŋʊa ʊ zim k'ʊ
lɛɛmaa hɔ bı, k'awɔɔ n zu wɔɔ hɔbaa ʊ.
10 Bala, nyınta kʊ wɔɔ ʊ awɔɔ zi b'ʊ bı, wɔɔ hı awɔɔ m, wɔɔ ʊ: «Kʊ
gʊaa ʊ, a lɛ baa zibəə ma, k'a bı hɔ bı sɔ y.»
11 A n bɔkarɛ, wɔɔ y'a marɛ n n'a hırɛ n ʊ, awɔɔ gʊɔɔ gɔsınnɔ n ta ʊ,
ŋn'ı yakʊ bam, ŋ bır zi barɛ y, a war ŋ nawʊm gʊɔɔ minno ma.
12 Lɛ kʊ wɔɔ n'a cıntam gʊɔɔ wɔɔ duro m, ʊ nı ŋ dʊndɔm wɔɔ Zuuba
Yeezuu Krista tɔ ma bı ba n nı: K'a a da a mıŋŋɔɔ zibəə lɛ ʊ zɛny..., a a
lɛɛmaa hɔ bı.
13 Ʊ danyınɔ, k'awɔɔ nı, a bı kɔ kan zi mıŋŋa barɛ kı y.
14 Kʊ gʊaa n zu hɔ kʊ wɔɔ dında ci naa do nɔ ʊ b'ʊ, k'a zaa da lɛ ʊ, a
b'a ya, a a zɛ kʊ ra kan kı y, kʊ nyannı n a nyasʊ.
15 Bı, a b'a zaa ba a jım y, k'a dʊndɔ, amba n tır a danyı dʊndɔ bı m.

Leersore

16 Bı, kʊ Zuuba mıŋŋa k'a nı laafıı kam bı n laafıı ka awɔɔ ʊ dɔmım
haay, hɔ haay m. Bı, kʊ Zuuba m bır kan awɔɔ haay kı.
17 Mɔɔ mıŋŋa Pol nı leersore yaa kʊ mɔɔ n'a darɛ awɔɔ m naa gʊrsıra
barɛ m zim, ciro haay kʊ mɔɔ tır ŋ nyɔɔ rɔ wɔɔ, m wɔjı mɔɔ tır a daŋ ʊ
ncınaaʊ. Mɔɔ mıŋŋa gʊrsıra n naa.
18 Bı kʊ wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista barka n bır kan awɔɔ haay kı.

Ci lɛɛkarɛ hɔ kʊ Pol a ba TIMOTE ma

Ci lɛɛkarɛ hɔ kʊ Pol a ba Timote ma bɪ

gasʊʊrɛ

Pol ɪ ci bɪ ba. A ba a ʊ Timote ma. Bɪ ma bɪ, b'ɪ Efɛɛzɪ ʊ. Timote bɪ, a zɪ bɪ grɛkkɪ m, a da bɪ m zɪɪfʊ, an a ba sɪrakarɛzaa. (Zibəəzannɔ ci 16.1-3) Pol karɪndanyɪ m Timote m, bɪ m zibəəro ka ʊ gʊta Tesaloniki ʊ kan Korɛntɪ kɪ ʊ. (1 Timote 1.3)

Ci bɪ ba a ʊ, bala kristagʊɔɔ wɔɔ barla, gʊɔɔ gɔsɪnnɔ ɪ hɔdɪndarɛ bʊnyaarɔ dɪndam. Nyɪnta Pol ʊ lɔnnɔcɛ ʊ, an ci bɪ ba k'a sɪrakarɛzannɔ wɔɔ kan wosogʊɔɔlɛɛzannɔ wɔɔ kɪ dʊndɔ.

A y'a hɪm nɪ a ʊ, an hɔdɪndarɛ k'an tɪrga nyasʊ kɔɔkɔɔ, an bɪr Woso zi bam lemim nyɪnta padarɛ nɔ ʊ. K'an zɛ kʊ ra n nɪ yaa da dɪnda gʊɔɔ wɔɔ m, an gʊɔɔ tɪrgɔɔ bɔ ʊ, an ŋ ka wosogʊɔɔ wɔɔ lɛɛ.

Pol ɪ yaa dam Timote m

1 Mɔɔ mɪŋŋa Pol nɪ ci naa do barɛ. Woso kʊ wɔɔ bʊmbɔrɛzaa m bɪ kan Krista Yeezuu k'an wɔɔ taaheerlɛ bɪ k'ɪ zaa ka, mɔɔ nɪ m ba Krista Yeezuu zibəəzaa.

2 Ci bɪ ba mɔɔ nawʊrɛ ɪbɪɪ ma, Timote, mɔɔ nyɪ paan… sɪrakarɛ nɔ ʊ, a yɛ mɔɔ nawʊrɛ kʊ Zɪ Woso kan wɔɔ Zuuba Krista Yeezuu kɪ n barka, kan cicirzɛrɛ kɪ, kan laafɪɪ kɪ ka ɪ ʊ.

Dʊndɔrɛ zambʊ karɪnsaambɔɔ wɔɔ tɔ ma

3 Amba mɔɔ yɛ ɪ han, m hʊrlɛ ma, kʊ m ta Masedʊan ʊ bɪ, gɔɔta ɪ nyɪnta Efɛɛzɪ ʊ, k'ɪ gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ ŋʊaar hɔ dɪndam nɔ wɔɔ da jɪm ʊ.

4 A hɪ ŋ nɪ sɔ kʊ ŋ nɪ biisi minno kan yaabɔɔ tɔrɔ gaandarɛrɔ sʊʊra jintoo wɔɔ kɪ to. Minno wɔɔ duro, bɪsɪkarɛ ŋn'ɪ zɛm nɪ bala, ŋ bɪr a dam Woso hɔɔnhɔ barɛ kʊ wɔɔ n'a dɔm sɪrakarɛ nɔ ʊ bɪ han y.

5 Meerbaa naa do ba ɪbɪɪ nawʊm kan ŋ kɪ, kʊ ŋ n'a da ma, ŋnɪ heer hu yɪ, kʊ ŋʊarɛ n nyɪnta ŋ heer ʊ, kʊ ŋ nɪ hɔɔndarɛ mɪŋŋa yɪ, ŋnɪ sɪra ka paan….

6 Gʊɔɔ gɔsɪnnɔ a gʊ zaa kʊ wɔɔ hɪnka naa ma, ŋnɪ nyaam, meerbaa yaarsɪrɔ nɔ ʊ.

7 Ŋ ʊ, Woso lɛrɔ hɔdonno n a mɪ, an bɔkarɛ hɔ kʊ ŋ mɪŋŋɔɔ n'a hɪm, ŋn'ɪ som la kan paŋŋa kɪ bɪ, ŋn'a jɪ dɔ y.

8 Wɔɔ dɔ wɔɔ ʊ Moyiisi lɛrɔ wɔɔ mɪŋŋa, k'a ɪ yɪrɛ ɪ ʊ, gʊaa ɪ zuŋ ʊ amba a a ga m bɪ m.

9 Ʊ a tɔ da ʊ nɔ ʊ, ʊ ʊ, n nɪ lɛrɔ wɔɔ ka gʊɔɔ tɪrgɔɔ tɔ ma y, a ka n y'a ʊ bayɛrɛzannɔ tɔ ma, kan bɪsɪkənno kɪ, gʊɔɔ bʊnyaarɔ kɪ, mimbʊnyaabənno kɪ, kan gʊɔɔ kʊ ŋ bɪr Woso hɔ gore bɔŋ ʊ rɔ wɔɔ kɪ, gʊɔɔ kʊ ŋ n'a zɪrɔ kan a dɔɔ kɪ meeyaa bɔŋ ʊ rɔ wɔɔ kɪ kan gərzenno kɪ,

10 jaandənno kɪ, kan gʊɔɔ yaarɔ wʊta kan kʊ kɪ zannɔ kɪ, kan gʊɔɔ kʊna ŋnɪ ŋ hɛɛ zannɔ kɪ, ŋʊaarzannɔ kɪ, kan ŋʊaarkasɛtɪzannɔ kɪ. Lɛ bɪ ka n y'a ʊ sɔ mim haay k'a nɪ hɔdɪndarɛ mɪŋŋa bɪ zarm tɔ ma.

11 Hɔdɪndarɛ naa do a ga kʊ ʊ kan lemim nyɪnta kʊ Woso a da mɔɔ wɔ ʊ bɪ kɪ. Lemim bɪ do nɪ Woso k'a a so heernyɔɔ ʊ bɪ lɛbɔʊrɛ hɪnkarɛ.

Yeezuu barka darɛ a mɪŋŋabaa

tɔ ma

12 Mɔɔ ɪ yaa dam wɔɔ Zuuba Krista Yeezuu m barka, k'a paŋŋa ka mɔɔ ʊ kʊ m a zi ba bɪ minto. Mɔɔ ɪ yaa dam nɪ barka k'a gɪnga a ʊ, mɔɔ n ga a zibəə bɪ m an mɔɔ da ʊ bɪ minto.
13 A n bɔkarɛ biisi bɪ, mɔɔ nyɪnta n meerbaa bʊnyaa ba ma, m fɪr ka a gʊɔɔ ma, m a sʊnsɔ wʊ. Bɪ, a mɔɔ cicir zɛ, bala, badɔ ɪ mɔɔ da naa haay barɛ ma, kʊ mɔɔ n sɪra ka bɪ tɔ ma.
14 Wɔɔ Zuuba bɪ barka ka mɔɔ ʊ gʊta, an a ka mɔɔ n sɪra ka, m nɪ ŋʊarɛ m Krista Yeezuu nɔ ʊ.
15 Meerbaa kʊ mɔɔ ʊ kʊ ma ba naa, sɪra m, gʊaa haay a ga m, an a si mɪŋŋa: «Krista Yeezuu bʊr durnya ʊ, k'a bɪ mimbʊnyaabənno bʊmbɔ.» Bɪ, mɔɔ mimbʊnyaa barɛ ɪ lɛ da.
16 Bɪ, Woso mɔɔ cicir zɛ, k'an bɪr yɪrɛ ɪ ʊ, Krista Yeezuu a bʊraama gʊta hɪnka mɔɔ gʊr zi mɔɔ kʊ mɔɔ m mimbʊnyaabər gʊta k'a lɛ da bɪ, kʊ mɔɔ m yɪ makra gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ zɛm bɪ sɪra ka ŋnɪ mɪsɪrbaa k'a nyarɛ ba ʊ yɪ rɔ wɔɔ tɔ ma.
17 Bɪ, kʊ gʊɔɔ n a a lɛ bɔ Woso ʊ,
ŋn'a da ʊ dɔmɪm haay,
an cir an nɪ cirbəə m dɔmɪm haay,
an nɪ mɪsɪrbaa m tee…,
gʊaa bɪr a mɪŋŋa yɪrɛ y,
a deem m Woso. Amina.

Pol ʊ Timote n a yo ʊ

18 M nyɪ Timote, ɪ b'ɪ dʊndɔ mɔɔ nawʊm, amba wosolɛsinnɪsora ganwʊrɛ meerbaa zannɔ nyɪnta ŋ n'ɪbɪɪ mim hɪ bɪ m, hɔ kʊ ŋ y'a hɪ bɪ tɔ da ɪ nɔ ʊ, ɪ sa ɪ zoobarɛ mɪŋŋa bɪ bam.
19 Zoo bɪ ba sɪrakarɛ m, kan hɔɔndarɛ mɪŋŋa kɪ m. Hɔɔndarɛ mɪŋŋa bɪ do, gʊɔɔ gɔsɪnnɔ a to, a tore bɪ n a ka ŋ sɪrakarɛ n a zar.
20 Yimene kan Alɛsandɪr k'ɪ gʊɔɔ wɔɔ duro barla, mɔɔ wɔ daa ŋ ma Sʊtaana wɔ ʊ, kʊ ŋ nɪ hɔɔn ka, kʊ ŋ b'a ya ŋnɪ Woso sʊnsɔ wʊ y.

2

Dʊndɔrɛ kʊ gʊɔɔ n yaa da Woso m

1 Hɔ kʊ mɔɔ lɛɛ ka m n'a yɛm bɪ, a yɛ mɔɔ nawʊrɛ, kʊ gʊɔɔ n yaa da Woso m gʊɔɔ haay tɔ ma, a ŋ mim haay da Woso wɔ ʊ, a yaa da m barka ŋ tɔ ma.
2 K'a yaa da cinno wɔɔ tɔ ma, kan lɛɛzannɔ haay kɪ tɔ ma sɔ, k'ʊ nyɪnta laafɪɪ nɔ ʊ, ʊ bɪr zum Woso ʊ zenyy…, mɪsɪrbaa zore nɔ ʊ kan daʊrɛ kɪ.
3 Naa m mɪŋŋa, an Woso kʊ wɔɔ bʊmbɔrɛzaa m bɪ nɔ yɪ,
4 a lɛ taa kʊ gʊɔɔ haay n bʊmbɔrɛ yɪ, kʊ ŋ n'a da ma, ŋnɪ sɪra dɔ.
5 Bala, Woso deem n ta ʊ,
gʊaa deem taan… nɪ gʊɔɔ zɛm kʊ ra kan Woso kɪ,
Krista Yeezuu m.
6 A ɪ yɛ an a mɪŋŋa ka zɛ ma,
kʊ gʊɔɔ haay n bʊmbɔrɛ yɪ.
Dɔmɪm kʊ Woso a cɪnta bɪ k'a b'a ku an naa ba bɪ, a yɪ kasɛtɪ, an a hɪnkarɛ a ʊ, Woso lɛ taa k'a gʊaa haay bʊmbɔ.
7 Naa mɪŋŋa tɔ ma m Woso n mɔɔ bɔ ʊ kʊ m yɪ a lemim padər, an mɔɔ ba kristazibəəzaa, sɪra mɔɔ n'a hɪm, mɔɔ bɪr ŋʊaar barɛ y, mɔɔ cɪnta a ʊ, kʊ m sɪrakarɛ kan sɪra kɪ dɪnda do vantɔɔ gʊɔɔ wɔɔ m.

8 Naa minto bɪ, mɔɔ lɛ taa kʊ gʊɔɔ yaarɔ wɔɔ n yaa da Woso m, lɛɛ haay ʊ, ŋn'a wɔrɔ busu brama kʊ mimbʊnyaa bɪ nyɪnta ŋ gʊr zi y, ŋ bɪ nɔmaa kan nyaa kɪ to a heer ʊ ŋnɪ yaa bɪ da y.

Lannɔ mim

9 Kʊ lannɔ wɔɔ nɪ, mɔɔ lɛ taa, kʊ ŋ nɪ huu k'a ga kʊ ʊ ba du a ma, ŋnɪ bɪr sappɪ, mɪŋŋahɪnkarɛ ba ŋ zi y, ŋ b'a ka mim kʊsɪrɛ waasɪ ma, gɛɛ sarma nyɛɛnnɔ ma y, gɛɛ busoo gʊta huu ma, gɛɛ mɪŋŋabankarɛ waasɪ ma y.

10 Bɪ, kʊ ŋ n'a ka zi mɪŋŋa barɛ ma, bala, lannɔ kʊ ŋ ʊ, a ɪ zum Woso ʊ rɔ wɔɔ, a ga a wʊm kʊ ŋ n'a ba ncɪnaaʊ.

11 Hɔdɪndarɛ wakatɪ ʊ, lannɔ wɔɔ a ga m, ŋnɪ zɛ sɪɪ…, ŋnɪ yɛ hɔ haay ma.

12 Mɔɔ bɪ yɛm kʊ lannɔ n hɔ dɪnda gʊɔɔ yaarɔ m, ŋn'a so ŋ ʊ y, a a ga m, ŋnɪ zɛ sɪɪ….

13 Bala, Adam Woso lɛɛ ka an a da, Ɛɛvɪ n bɔkarɛ an a nya ʊ.

14 Adam bɛɛ Sʊtaana bra ba nɪ y, Ɛɛvɪ a bra ba m, an yɛ, an bɪsɪ ka Woso lɛ ma.

15 Bɪ, k'a yɛ nyɪdazaambaa ma an a tʊntɔ ʊ sɪrakarɛ nɔ ʊ, kan ŋʊarɛ kɪ, mɪŋŋabaa kɪ, mɪŋŋazerle kɪ, a bʊmbɔrɛ yɪm.

3

Kristagʊɔɔ lɛɛzannɔ mim

1 Sɪra m, meerbaa kʊ mɔɔ ʊ kʊ m a ba naa m, kʊ gʊaa lɛ taa k'a ka wosogʊɔɔ lɛɛ, zibəə mɪŋŋa a ʊ k'a ba.

2 Bɪ, kristagʊɔɔ lɛɛzaa a ga m, an bɪr gʊaa kʊ n bɪ mim yɪrɛ n a hɪ ma y, a lʊ m bɪr deem, an bɪr gʊaa k'a a da a mɪŋŋa ma zaa, hɔɔndamimmazaa, nyasʊ a mɪŋŋa m zaa, an bɪr saanɔɔ sim mɪŋŋa a har ʊ, an n'a dam ma an hɔ dɪnda gʊɔɔ m.

3 A bɪ yɪ bɛɛmirezaa waasɪ y, a bɪ yɪ wɔkaarɛzaa nyaa bɪncɛ ʊ y, bɪ k'an yɪ kʊmarɛzaa, laafɪɪkamazaa, a bɪ yɪ busooŋʊarɛzaa y.

4 K'an dɪga a har mim ma mɪŋŋa, an a da a nyɪnɔ ma, ŋnɪ bɪr zuŋ ʊ, ŋnɪ bɪr a daŋ ʊ hɔ haay nɔ ʊ.

5 Bala, kʊ gʊaa n a da ma an nyasʊ a har mim m mɪŋŋa, a y'a bam lɔ k'a a da ma, a nyasʊ Woso gʊɔɔ sokʊma nɪ?

6 Kʊ gʊaa k'a yɪ kristagʊɔɔ lɛɛzaa, a n a ga m, an yɪ sɪrakarɛzaa daa y, kʊ m bɛɛ m, a y'a mɪŋŋa busum, an dʊdɔyarlɛ kʊ Sʊtaana a yɪ bɪ yɪ.

7 A a ga m sɔ, k'a kasɛtɪ m bɪr mɪŋŋa gʊɔɔ kʊ ŋ bɪr zum Krista ʊ rɔ wɔɔ zi, kʊ n b'a da ma, n a gore bɔ ʊ y, k'a b'a da Sʊtaana baŋŋa ʊ y.

Daahanzannɔ mim

8 Daahanzannɔ wɔɔ a ga m sɔ, ŋnɪ yɪ mɪsɪrbaa zore zannɔ, sɪrazannɔ, ŋ bɪ yɪ bɛɛmirezannɔ waasɪ y, ŋ bɪ yɪ zambʊ hɔkamazannɔ y.

9 Ŋ y'a ga m, ŋnɪ jɪm kɔɔkɔɔ sɪra kʊ sɪrakarɛ a hɪnka bɪ nɔ ʊ, hɔɔndarɛ mɪŋŋa m.

10 K'a lɛɛ ka a ŋ ka lɛɛ, a dɪga ŋ ma, kʊ mim ba ŋ gʊr zi, k'a bɔkarɛ a ŋ da daahanbaa zibəə b'ʊ.

11 Daahanzannɔ kʊ lannɔ m nɔ wɔɔ a ga m sɔ, ŋnɪ bɪr mɪsɪrbaa mɪŋŋa m, ŋ bɪ yɪ meerbaa bʊnyaa ba gʊɔɔ ma zannɔ y, ŋn'a da a mɪŋŋɔɔ ma, ŋnɪ yɪ jɪnalɛrazannɔ hɔ haay nɔ ʊ.

12 Daahanzaa biyəə lʊ a ga m an bɪr deem, an a da a nyɪnɔ ma mɪŋŋa, an dɪga a har mim ma mɪŋŋa.

13 Bala, gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ daahanbaa zi bam mɪŋŋa rɔ wɔɔ, ŋ gore daʊrɛ yɪrɛ ŋnɪ heerkoodəbaa gʊta yɪ sɪra ka Krista Yeezuu ʊ zɛkʊra nɔ ʊ.
14 Mɔɔ y'a gɪngam kʊ m bʊr ɪbɪɪ zi zɔɔ, bɪ naa haay gʊrsɪra mɔɔ ba ɪbɪɪ ma, k'an bɪr yɪrɛ ɪ ʊ,
15 kʊ mɔɔ bʊr m bɪr zɛm zɔɔ, k'ɪbɪɪ m mɪsɪrbaa k'a a ga m, an bɪr bam Woso gʊɔɔ gʊr zi bɪ dɔ. Wosogʊɔɔ wɔɔ duro, kristagʊɔɔ sokʊma bɪ m, Woso k'an mɪsɪr bɪ y'a so ʊ, sokʊma bɪ do n ta hɔdɪndarɛ k'a m sɪra bɪ m, an n'a kam gʊɔɔ n'a dɔrɛ.
16 Wɔɔ sɪrakarɛ hɔ gʊta k'a nyaakʊm da Woso n a hɪnka bɪ, gɔsɪ b'a dam ma an bɪsɪ ka ma y.
A a hɪnka mɛsim nɔ ʊ,
Sɛnt-Ɛspri n a hɪnka gʊaa tɪrga,
malɛɛkarɔ m dɪga a.
N n'a mim pa da do vantɔɔ zi.
Gʊɔɔ sɪra ka ʊ durnya nɔ ʊ jilli.
Woso n a busu an a nyɪnta lɛbɔʊrɛ nɔ ʊ arzana ʊ.

4

Ŋʊaar hɔdɪndarɛrɔ kʊ ŋ nɪ nyɪntaŋ ʊ dɔmɪnnɔ jɛzannɔ ʊ

1 Sɛnt-Ɛspri a hɪ paan… a ʊ, jɛ dɔmɪnnɔ ʊ, gʊɔɔ gɔsɪnnɔ sɪrakarɛ tore, ŋnɪ yɛ brabagʊɔɔ m zinəro ma, kan hɔdɪndarɛrɔ kʊ zinəro wɔɔ n ta ŋ nɪ, gʊɔɔ nɪ ŋ dɪndam nɔ wɔɔ kɪ ma.
2 Gʊɔɔ kʊ ŋ n'a hɔ bam ɪ ʊ, gʊɔɔ mɪŋŋɔɔ n ŋ mɪ, ŋn'ɪ ŋʊaar bam nɔ wɔɔ n'a karɛ ŋn'a nyʊnnyɔɔ, gʊɔɔ wɔɔ duro heer ga, amba sɛ tɪr na hɔ ma bɪ m, nyannɪ ba ŋ nɪ fɪɪga y.
3 Ŋ y'a hɪrɛ ŋ ʊ, gʊɔɔ bɪ lʊ ka cɛ ʊ dɔ y, bɪ lannɔ bɪ cɛ ka sɔ y, ŋ hɔbɪrɛrɔ niŋŋoo bɪrɛ cizɛm, an bɔkarɛ Woso ɪ hɔɔ wɔɔ duro da sɪrakarɛzannɔ tɔ ma, bala, brɔɔ sɪra dɔ, kʊ ŋ nɪ barka yaa da Woso nɪ, ŋn'a dɔ ŋnɪ ŋ bɪ.
4 Bala, hɔ haay kʊ Woso a da bɪ mɪŋŋa, kʊ gʊɔɔ ɪ yaa dam Woso m barka ŋn'a dɔ ŋn'a sarɛ, ʊ n'ʊ ga m, ʊ dɪga deem taan… ma hɔ bʊnyaa y.
5 Bala, Woso lemim bɪ kan wɔɔ yaadarɛ kɪ y'a hu bɔm.

Yeezuu Krista zibəənyɪ mɪŋŋa mim

6 Naa dɪnda sɪrakarɛzannɔ wɔɔ m, k'ɪbɪɪ ba ncɪnaaʊ, ɪbɪɪ yɪm Krista Yeezuu zibəənyɪ k'an mɪŋŋa, bɪ n'a hɪnkam sɔ a ʊ, ɪbɪɪ y'ɪ tʊrm sɪrakarɛ lemim bɪ m, kan sɪra hɔdɪndarɛ k'ɪ nɪ yɛm ma mɪŋŋa bɪ kɪ.
7 Ɪ bɪ yɛ biisi minno yaarsɪrɔ wɔɔ dɪndarɛ ma y, ŋ bɪr a dam gʊaa han sɪrakarɛ nɔ ʊ y. Ɪ bɪr ɪ tʊntɔŋ ʊ kan mɪsɪrbaa k'a Woso nɔ yɪ bɪ barɛ kɪ.
8 Bala, kʊ gʊaa y'a mɛ paŋŋa dam la tʊntɔʊrɛ nɔ ʊ, daahan m, b'a gʊaa bankarɛ bɪ gʊta y, an bɔkarɛ, kʊ gʊaa ɪ mɪsɪrbaa k'a Woso nɔ yɪ bɪ barɛ, a y'a dam gʊaa han hɔ haay nɔ ʊ. Woso ler bɔ, k'a zaa m mɪsɪrbaa paan… yɪ tara burə ʊ naa ʊ, kan booti hinni ʊ kɪ.
9 Meerbaa naa do, sɪra m, gʊaa haay n'a ga m, an a si mɪŋŋa.
10 Naa minto m, wɔɔ nɪ yɛm kɔrɛ ma, ʊ n'ʊ yoŋ ʊ, bala, Woso k'a m mɪsɪr bɪ wɔɔ ta ʊ heer lɛ. A m gʊaa haay bʊmbɔrɛzaa, bɪ gʊɔɔ kʊ ŋ sɪra ka rɔ wɔɔ an nɪ ŋ bʊmbɔm.
11 Naa, ɪbɪɪ ɪ ga m, ɪ hɪ paan…, ɪ dɪnda gʊɔɔ m.
12 Ɪ b'a ka gɔsɪ n ɪ gore bɔ ʊ, k'ɪ m gʊaa poo bɪ tɔ ma y. Bɪ, a ka k'ɪ yɪ makra mɪŋŋa sɪrakarɛzannɔ wɔɔ mɪm ʊ, ɪ meerbaa nɔ ʊ, ɪ tarɛ nɔ ʊ, ɪ ŋʊarɛ nɔ ʊ, ɪ sɪrakarɛ nɔ ʊ, ɪ mɪsɪrbaa k'an mɪŋŋa Woso mɪm ʊ barɛ nɔ ʊ.

13 Ɩ bır ı tɔŋ ʊ, kan Woso lemim bı karında barɛ kı, gʊɔɔ sokʊma nɔ ʊ. Ɩ tɔ ʊ kan gʊɔɔ dʊndɔrɛ kı, kan hɔ dında gʊɔɔ m kı, k'an ta an mɔɔ bʊrlɛ ku.
14 Ɩ bı ganwʊrɛ kʊ Woso a ka ı ʊ, k'ı zi bam bı to y. A ka k'a ʊ ıbıı ʊ bı, nyınta ʊ kan wosolɛsinnısora ganwʊrɛ meerbaa zannɔ kı, kristagʊɔɔ lɛɛzannɔ kʊ ŋ y'a wɔ ka ıbıı ra kı sɔ.
15 Naa ıbıı ga m, ı nyasʊ kɔɔkɔɔ ı heer ʊ, ı ı tʊntɔ ʊ kan a zibəə kı, gʊaa woo… n a dɔ ŋ ʊ ı y'ı yoŋ ʊ, ı nı tam lɛɛ.
16 Dundo ı mıŋŋa zi, ı dundo hɔ k'ı n'a dındam gʊɔɔ m bı zi, ı bır ı tɔŋ ʊ kan naa haay kı, k'ıbıı ba ncınaaʊ, ıbıı y'ı mıŋŋa yɔm, ı gʊɔɔ kʊ ŋ n'a tʊr karɛ ı ma rɔ wɔɔ yɔ sɔ.

5

Dʊndɔ zaarɔ sırakarɛzannɔ wɔɔ

tɔ ma

1 Ɩ bı həən si gʊaa gusire ma kan paŋŋa kı y, bı, dıga ma ı zı, ı dʊndɔ. Nyukumbonno wɔɔ dʊndɔ danyıbaa nɔ ʊ.
2 Ɩ lannɔ gusinno wɔɔ dʊndɔ, ı ʊ, ı dɔɔ m, lannɔ pooro wɔɔ dʊndɔ kan heer hu kı, ı ʊ, ı danlʊrɔ m.

Zonno mim

3 Zonno kʊ ŋ gɔsı ba ʊ rɔ wɔɔ, nyasʊ ŋ nı kan daʊrɛ kı.
4 Zoro k'a nyınɔ n ta ʊ gɛɛ a yaŋŋɔɔ, nyınɔ wɔɔ, gɛɛ yaŋŋɔɔ wɔɔ y'a ga m, ŋn'a yırɛzannɔ nyasʊm dında. Naa ŋ y'a ga m, ŋn'a ba, a Woso zuure bı nɔ ʊ. Kʊ ŋ yırɛzannɔ wɔɔ nyasʊ ŋ nı bı, ŋnı nyasʊ ŋ nı sɔ. Woso n'a ŋʊam bı m naa.
5 Kʊ zoro k'an zoro paan… an gɔɔta a deem bı nı, yo b'ʊ Woso ma, an nı yaa dam tee… sinuu ʊ kan gunuu ʊ kı, an nı daahan yɛm Woso han.
6 Bı, kʊ zoro k'a n'a kam mɛsim lɛtaamarɔ ma bı nı, a mısır mınyaa dıgarɛ nɔ ʊ, bı, sıra nɔ ʊ, gər m Woso mım ʊ.
7 Ŋ bɔ zaa ʊ meerbaarɔ nɔɔn duro m, kʊ gɔsı bı mim yı ŋ gʊr zi k'a dında y.
8 Kʊ gʊaa bır nyasʊrɛ a hargʊɔɔ nı, an lɛ da bı, a jɛɛrzannɔ nı y, a zaa sırakarɛ bɔ a jɛ m, a bʊnyaabaa lɛ da basırakarɛzaa m.
9 K'ı ʊ k'ı zoro tɔ da zombaa daahan ci b'ʊ, a a ga m, kʊ zoro bı do dɔɔraa m busɔrdı ku, bı nyınta a ʊ, gʊaa deem taan… lʊ sɔ.
10 A a ga m sɔ, gʊɔɔ n a zibəəro mıŋŋɔɔ barɛ kasɛtı ka, ŋn'a dɔ ŋ ʊ, a a nyınɔ tʊr mıŋŋa, a saanɔɔ si mıŋŋa a har ʊ, an wosogʊɔɔ gannɔ sʊrgɔ,* an a da cicirzannɔ han, an zi mıŋŋa do haay ba.
11 Kʊ zonno pooro wɔɔ nı, ı bı ŋ tɔ da ci b'ʊ y, bala, kʊ gʊaayar sʊra bʊr an ta ŋ nı, bı ŋ y'a gʊ Krista zuure ma, ŋn'a ŋʊam k'a a ya a zim sa.
12 A ba kʊ ŋ nawʊrɛ ncınaaʊ bı, n yı ŋ dʊdɔ yarlɛ, bala, ŋ n jım a lɛ ra lɛɛkarɛ ler kʊ ŋ y'a bɔ Krista m bı nɔ ʊ y.
13 A n ta ʊ sɔ bı, mim ŋ y'a ka nyınta vam m, ŋn'ı gʊɔɔ harlɛrɔ sam, an lɛ da bı, a lɛ n'a zum gʊɔɔ minno ʊ, ŋ bır dundore a zi y, hɔ k'a n'a ga hırɛ m bı, bı ŋn'a hım.
14 Naa tɔ ma bı, mɔɔ lɛ taa kʊ zonno pooro wɔɔ n'a ya ŋnı cɛ ka, ŋnı nyınɔ yı, ŋnı dıga a jɛɛr mim ma mıŋŋa, kʊ ŋ bı zaa ka wɔɔ jınnɔ wɔɔ ʊ, ŋn'a da ma, ŋn'a bʊnyaa hı wɔɔ ma y.

* **5:10 5.10** Kʊ gʊɔɔ ta zıforɔ har ʊ, naa ŋ tır a ba ŋ nı.

15 Bala, zonno pooro wɔɔ gɔsɪnnɔ a bɔ zaa tɪrga b'ʊ kara, ŋn'ɪ zum
Sʊtaana ʊ.
16 Kʊ lʊ sɪrakarɛzaa ɪ zonno m a har gʊɔɔ barla, k'an nyasʊ ŋ nɪ, a b'a
to kʊ kristagʊɔɔ sokʊma n kɔ ŋ tɔ ma y, k'an a da ma, an a da zonno kʊ ŋ
gʊɔɔ ba ʊ rɔ wɔɔ han.

Kristagʊɔɔ lɛɛzannɔ mim

17 Gʊɔɔ kʊ kristagʊɔɔ lɛɛzannɔ m ŋn'a zi bam mɪŋŋa rɔ wɔɔ, ŋ y'a ga
daʊrɛ m gallɛm hɪɪya, an lɛ da bɪ, niŋŋoo kʊ ŋ nɪ kɔm kan Woso lemim
padarɛ zibəə kɪ, hɔdɪnda gʊɔɔ m zibəə kɪ rɔ wɔɔ.
18 Bala, Wosoci b'a hɪ a ʊ:

I bɪ hɔ du der k'a n'ɪ yɪr zɔm bɪ lɛ ma y.*
A a ya, an a hɪ sɔ, a ʊ:
Zibəəzaa a ga m,
an a zibəə nyɔɔdʊ yɪ.

19 Kʊ gʊaa a hɪ a ʊ, lɛɛzaa mim ba, kʊ gʊaa hɪɪya gɛɛ kaakʊ n a hɪ ŋ ʊ, a
mim bɪ do ba denter y, ɪ bɪ mim bɪ do si sɪra y.
20 Gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ mimbʊnyaa bam nɔ wɔɔ, həən si ŋ ma gʊɔɔ woo… lɛɛ, kʊ
gʊɔɔ kʊ ŋ gɔɔta rɔ wɔɔ m nyi ba, ŋnɪ dundo a zi.
21 A yɛ mɔɔ nawʊrɛ ɪbɪɪ han, Woso kan Krista Yeezuu kɪ, Woso
malɛɛkarɔ wɔɔ kɪ lɛɛ, k'ɪ zu hɔ kʊ mɔɔ hɪ ɪbɪɪ m haay naa ʊ, ɪ bɪ jirə
bɔ k'ɪ zɛ gʊaa m gumə ma y, gɛɛ k'ɪ gumə ka ʊ y.
22 I b'ɪ wɔ ka gɔsɪ mim la nyagɪra m, k'an zi ba wosogʊɔɔ wɔɔ barla y, ɪ
bɪ gasʊ gʊaa mimbʊnyaa ʊ y. Dundo ɪ mɪŋŋa zi, k'a bʊnyaa b'a nɔ ɪ ma y.
23 I bɪ gɔɔta ɪ bɪr hi mire a minto bala y, dɪvɛn mi poore, ɪ nɔ k'a tɪr
busum an tɪr ɪ dam kɔrɛ ma bɪ tɔ ma.
24 Gʊɔɔ niŋŋoo mimbʊnyaarɔ ɪ yɪm garga ra, bɪ n ŋ dʊdɔ ka cɪna y,
gɔsɪnnɔ hɔɔ bɪr dɔm zɔɔ y, ŋ mimbʊnyaarɔ wɔɔ dɔ n tɪr a ʊ jɛ ʊ.
25 Zibəəro mɪŋŋɔɔ barɛ do m bɪ sɔ, gʊɔɔ gɔsɪnnɔ hɔɔ tɪr yɪm garga ra,
nɔɔ zibəə bɪr yɪm garga ra lɛɛm nɪ y, bɪ ŋ zɛm bɪ bɔ garga ra.

6

Lɔnnɔ kan a soʊrezannɔ kɪ

1 Gʊɔɔ haay kʊ ŋ nɪ lɔmbaa kɔrɛ nɔ ʊ rɔ wɔɔ a ga m, ŋn'a dɔ ŋ ʊ, a
soʊrezannɔ wɔɔ a ga daʊrɛ m. Kʊ gʊɔɔ bɪ Woso tɔ zar y, kʊ ŋ bɪ wɔɔ
hɔdɪndarɛ bɪ tɔ zar sɔ y.
2 Lɔnnɔ kʊ ŋ soʊrezannɔ wɔɔ sɪrakarɛ zannɔ m nɔ wɔɔ, ŋ b'a hɪ ŋ ʊ, a
hɔdeem kan ŋ kɪ Krista danyɪbaa nɔ ʊ, ŋnɪ ŋ gore bɔ ʊ y. A ga a ʊ m, ŋnɪ
ŋ zi ba mɪŋŋa-mɪŋŋa denter an lɛ da, kʊ sɪrakarɛzannɔ m, ŋ bɔɔ m ŋnɪ ŋ
ŋʊam, ŋn'ɪ ŋ zi bam bɪ tɔ ma.

Ŋʊaar hɔdɪndarɛzannɔ kan hɔnyɪ denter kɪ mim

Hɔ k'ɪbɪɪ ga m, ɪ dɪnda gʊɔɔ m, ɪ ŋ dʊndɔ m bɪ n naa.
3 Kʊ gʊaa ɪ hɔ vanta dɪndam, a bɪr yɛm wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista sɪra
meerbaarɔ wɔɔ ma y, b'a bɪr yɛm hɔdɪndarɛ k'a ga kʊ ʊ ba kan mɪsɪrbaa
k'a Woso nɔ yɪ bɪ kɪ ma sɔ,
4 gʊaa bɪ do bɪ, mɪŋŋabusurezaa m. A n hɔsɪ dɔ y, bɪsɪkarɛ waasɪ
yaaba n ta m, an n'a kam ma k'a nyaa ba meerbaanyɪrɔ tɔ ma. Naa nɪ
zɛm lɛtaama bʊnyaa m kan kʊmarɛwar kɪ, kʊ tɔ zarlɛ kɪ, hɔɔn da kʊ ma
bʊnyaa kɪ m.

* **5:18 5.18** Dono ɪ tɪr zɪɪfɔrɔ wɔɔ hɔyaa zɔ, gɔ gaatarɛ m a jɛ ʊ.

5 A ɪ gʊɔɔ kʊ ŋ hɔɔn m daŋŋada rɔ wɔɔ dam bɪsɪkarɛ jintoo ma, bala,
ŋ n sɪra dɔ y, ŋn'a gɪngarɛ ŋ ʊ, sɪrakawosoʊ bɪ, hɔnyɪ yɪrɛ zaa m.
6 Denter m, sɪrakawosoʊ bɪ, hɔnyɪ gʊta m, k'a ɪ yɪrɛ ʊ, ɪ y'ɪ zergam hɔ
k'ɪ m ta m bɪ rɛ.
7 Bala, bʊr kʊ wɔɔ ʊ durnya ʊ bɪ, wɔɔ n bʊr hɔsɪ nɪ y, wɔɔ y'ʊ bɔm sɔ
ʊ wɔ m vam.
8 Naa tɔ ma bɪ, kʊ wɔɔ ɪ hɔbɪrɛ m kan huu kɪ m, naa a ga m, an wɔɔ bɔ.
9 Bɪ, gʊɔɔ kʊ ŋ n'a kam ma k'a ba hɔnyɪzannɔ wɔɔ, a do ŋ nawʊm makra
nɔ ʊ, ŋn'ɪ gasʊm lɛtaamarɔ nɪbɪɪrɔ kʊ ŋ nɪ bʊnyaa baŋŋa nɔ ʊ. Lɛtaamarɔ
wɔɔ duro nɪ gʊɔɔ dam zaarbarɛ kan nyaanlɛ kɪ ma.
10 Bala, mimbʊnyaarɔ do haay məsi m busoo ŋʊarɛ m. Gʊɔɔ gɔsɪnnɔ a
nyʊnnyɔɔ ŋn'a ba sɪrakarɛ ma laatʊ, ŋn'ɪ fɪr do y'a hʊnhɔ yɪm a mɪsɪrbaa
nɔ ʊ, busoo ŋʊarɛ kʊ ŋ gasʊ ʊ bɪ tɔ ma.

Dʊndɔ Timote minto

11 B'ɪbɪɪ, Woso gʊaa n'ɪ mɪ, ɪ ba laatʊ naa woo… ma, ɪ ɪ tɔ ʊ kan tɪrgabaa
zibəə kɪ, mɪsɪrbaa k'a Woso nɔ yɪ kɪ, kan sɪrakarɛ kɪ, ŋʊarɛ kɪ, tʊntɔʊrɛ
kɪ, nyɪntabaa kɪ.
12 Zoo mɪŋŋa kʊ sɪrakarɛ zoo m bɪ ba, mɪsɪrbaa k'a nyarɛ ba ʊ bɪ nyasʊ
kɔɔkɔɔ. Ɩbɪɪ bir Woso ʊ bɪ tɔ ma, ɪbɪɪ m nyɪnta ɪ yɛ ma, ɪ ɪ sɪrakarɛ bɔ ɪ
lɛ ma mɪŋŋa gʊɔɔ cir lɛɛ.
13 Kʊ m lɛ cɪnta ɪ m, Woso k'a nɪ mɪsɪrbaa kam hɔ haay ʊ bɪ taa, kan
Krista Yeezuu kɪ taa, bɪ nyɪnta an a sɪrakarɛ kasɛtɪ ka mɪŋŋa Pɔns Pɪlatɪ
taa.
14 Lɛ kʊ mɔɔ n'a karɛ ɪbɪɪ ʊ bɪ ba n nɪ: Zu hɔ kʊ mɔɔ hɪ ɪbɪɪ m haay b'ʊ,
ɪ nyasʊ m kʊ dintim b'a nɔ ma y, kʊ minsi bɪ nyɪnta ɪ gʊr zi sɔ y, kʊ wɔɔ
Zuuba Yeezuu Krista n tolle ba an a bɔ an bʊr.
15 A zɛm dɔmɪm kʊ Woso a cɪnta k'an b'ʊr ma b'ʊ,
Woso mɪŋŋa ɪ lɛ da haay,
a y'a so heernyɔɔ ʊ,
a m cinno haay Cir,
a m zuubarɔ haay Zuuba,
16 a mɪŋŋa y'a deem taan… ɪ bɪr garɛ y,
lɛɛgure kʊ gɔsɪ b'a dam ma
an a zɔ ma nɔ an nɪ nyɪntaŋ ʊ,
gɔsɪ n a yɪ y,
bɪ gɔsɪ b'a dam ma an a yɪ y.
A y'a so lɛbɔʊrɛ ʊ
kan paŋŋa k'a nyarɛ ba ʊ kɪ!
Amina.

Dʊndɔ hɔnyɪzannɔ tɔ ma

17 A hɪ gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ hɔ m durnya naa do nɔ ʊ rɔ wɔɔ m, ɪ ʊ, ŋ b'a mɪŋŋɔɔ
busu, bɪ ŋ bɪ yo hɔnyɪ ma y, bala hɔ cenlezaa m. Bɪ, kʊ ŋ nɪ yo Woso ma,
a m nɪ hɔ woo… kam wɔɔ ʊ gʊta, kʊ wɔɔ m bɪr ta ŋ nɪ, ʊ ʊ heer nyɔɔ ŋ
nɪ.
18 A hɪ ŋ nɪ ɪ ʊ, ŋnɪ zi mɪŋŋa ba, ŋn'a ba zi mɪŋŋa barɛzannɔ gʊtɔɔ, ŋnɪ
yɪ hɔkarɛzannɔ, ŋn'a da gʊɔɔ vantɔɔ han a hɔnyɪ bɪ m.
19 Kʊ ŋ y'a barɛ ncɪnaaʊ, hɔnyɪ mɪŋŋa k'a b'a zarlɛ, ŋn'a cɪntarɛ a
mɪŋŋɔɔ m booti hinni tɔ ma, k'a bɪ mɪsɪrbaa paan… yɪ.

Leersore

20 Timote ra, nyasʊ hɔ kʊ Woso a da ɪ wɔ ʊ bɪ m, ɪ b'ɪ lɛ zu meerbaarɔ
yaarsɪrɔ kʊ bɪsɪkawosoma meerbaarɔ m nɔ wɔɔ ʊ y, kan bɪsɪkarɛ kʊ n n'a
hɪm ma hɔdɔrɛ, bɪ ŋʊaar hɔdɔrɛ m b'ʊ y.

21 Gʊɔɔ gɔsɪnnɔ sɪrakarɛ to ŋn'a nyʊnnyɔɔ, kʊ ŋ ʊ, a ta hɔdɔrɛ naa do
m bɪ tɔ ma.
Bɪ, kʊ Woso barka n nyɪnta kan ɪ kɪ!

Ci hɩıya hɔ kʊ Pol a ba TIMOTE ma

Ci hɩıya hɔ kʊ Pol a ba Timote ma bɪ

gasʊʊrɛ

Pol ɪ ci bɪ ba. A ba a ʊ, Timote ma. Bɪ ma bɪ, a a zɔ a garɛ kan a zibəə nyarɛ kɪ ma. Lɔnnɔcɛ a nyɪnta ʊ an ci bɪ ba, a yɪ ma kɔɔkɔɔ gʊta.

Ci bɪ ba a ʊ, k'a Timote heer yo, fɪryɪrɛrɔ kʊ bɪ nɪ ŋ yɪm tɔ ma. K'an dundo a zi sɔ kan gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ bɪsɪ nʊbɪr kam lɔ wɔɔ kɪ. K'an a tɔ ʊ kan Wosoci bɪ hɔ dɪndarɛ kɪ con. A y'a zɛ mim dɪndam ci b'ʊ, a ʊ, a zoo ba a a da ma.

Pol ɪ yaa dam Timote m

1 Mɔɔ mɪŋŋa Pol ɪ ci naa do ba, Woso ɪ mɔɔ bɔ ʊ, kʊ mɔɔ n yɪ Krista Yeezuu zibəəzaa, kʊ m mɪsɪrbaa kʊ Woso a ler bɔ, wɔɔ n'a yɪm Krista Yeezuu nɔ ʊ bɪ pa da.

2 Ci bɪ ba mɔɔ nawʊrɛ ɪbɪɪ ma, Timote, mɔɔ nyɪ n'ɪbɪɪ m, m n'ɪ ŋʊam, a yɛ mɔɔ nawʊrɛ kʊ Zɪ Woso, kan wɔɔ Zuuba Krista Yeezuu kɪ n barka, kan cicirzɛrɛ kɪ, kan laafɪɪ kɪ ka ɪ ʊ.

Pol ɪ Timote paŋŋa dam la

3 Mɔɔ ɪ yaa dam Woso m barka, a zi mɔɔ n'a bam kan noom hu kɪ, amba mɔɔ yaabɔɔ zu ʊ bɪ m. Sinuu ʊ kan gunuu ʊ kɪ mɔɔ yaadarɛ nɔ ʊ haay, mɔɔ ɪ yaa darɛ ɪbɪɪ tɔ ma, m n'a barka darɛ.

4 Nyi k'ɪbɪɪ ka bɪ tɔ ɪ mɔɔ nɔ ʊ, mɔɔ n'a ŋʊam paan… kʊ m m ya, m ɪ yɪ, kʊ m heer n nyɔɔ gʊta.

5 Sɪra k'ɪbɪɪ ka denter bɪ, a tɔ ɪ mɔɔ nɔ ʊ, ɪbɪɪ yaabalʊ Loyis ɪ nyɪnta sɪrakarɛ bɪ do m, ɪ da Enis nyɪntam sɔ. Bɪ, mɔɔ dɔ mɔɔ ʊ, ɪbɪɪ ta sɪrakarɛ bɪ do m sɔ.

6 Naa minto m, mɔɔ nɪ m ya, m n'a hɪrɛ ɪbɪɪ m, m ʊ, ganwʊrɛ kʊ Woso a ka ɪ ʊ k'ɪ zi ba m, mɔɔ nɪ m wɔ ka ɪbɪɪ ra ɪbɪɪ n a yɪ bɪ, zi ba m.

7 Bala, Ɛspri kʊ Woso a ka wɔɔ ʊ bɪ bɪr wɔɔ dam nyibəə ma y, bɪ, paŋŋa kan ŋʊarɛ kɪ, daamɪŋŋama kɪ an n'a kam wɔɔ ʊ.

8 Naa tɔ ma bɪ, ɪ bɪ nyannɪ zɛ wɔɔ Zuuba kasɛtɪ karɛ ma y, ɪ bɪ nyannɪ zɛ mɔɔ tɔ ma kʊ mɔɔ nɪ lɔnnɔcɛ ʊ a tɔ ma bɪ minto sɔ y. Bɪ, yo Woso paŋŋa ma, ɪ yɛ fɪr ma lemim nyɪnta bɪ tɔ ma am mɔɔ hɔ bɪ m.

9 Woso mɪŋŋa ɪ wɔɔ yɔ, wɔɔ bir a ʊ, kʊ wɔɔ n yɪ a gʊɔɔ. A n naa ba, wɔɔ zibəərɔ mɪŋŋɔɔ tɔ ma y, a mɪŋŋa hɔɔnhɔ kan barka k'a n'a kam bɪ kɪ tɔ ma m. Barka bɪ do ka a ʊ wɔɔ ʊ, Krista Yeezuu nɔ ʊ, bɪ ma bɪ, durnya n a sɪŋŋɪda ba y.

10 Bɪ kɛɛrɛ naa, wɔɔ bʊmbɔrɛzaa Krista Yeezuu k'a bʊr bɪ, barka bɪ do a hɪnka garga ra. Bala, a zɛ paŋŋa zaar ba, an mɪsɪrbaa k'a nyarɛ ba ʊ hɪnka lemim nyɪnta bɪ m.

11 Lemim nyɪnta bɪ do padarɛ tɔ ma m, Woso n mɔɔ bɔ ʊ, kʊ m yɪ a padarɛzaa, kristazibəəzaa, a hɔdɪndarɛzaa.

12 Bɪ tɔ ma m, mɔɔ nɪ fɪr naa yɪm, bɪ fɪr bɪ yɪrɛ nyannɪ ba mɔɔ nɪ y, bala, gʊaa kʊ mɔɔ sɪra ka ʊ bɪ, mɔɔ bɪ zaa dɔ mɪŋŋa, bɪ mɔɔ heer kookoo sɔ, m a dɔ m ʊ, a ɪ paŋŋa m k'a dɔ hɔ k'a a da mɔɔ wɔ ʊ bɪ ma, k'an ta an a zɛrɛ hinni ku.

13 Yo sıra meerbaarɔ kʊ mɔɔ ŋ ba kan ı kı rɔ wɔɔ ma, ı jım sırakarɛ kan
ŋʊarɛ kʊ wɔɔ n ta ŋ nı Krista Yeezuu nɔ ʊ bı nɔ ʊ kɔɔkɔɔ.
14 Dɔ hɔdındarɛ mıŋŋa kʊ n y'a da ı wɔ ʊ bı ma, ı dɔ ma Sɛnt-Ɛspri
paŋŋa k'a nı kan wɔɔ kı bı m.

Onezifɔɔr a da Pol han

15 Ɩbıı dɔ ı ʊ, kristagʊɔɔ kʊ ŋ nı Azii kʊ b'ʊ rɔ wɔɔ haay a bɔ mɔɔ ʊ,
Fizɛl kan Hɛrmozɛnnı kı yı ŋ barla sɔ.
16 A yɛ mɔɔ nawʊm kʊ Woso n'a cicirzɛrɛ kərgu Onezifɔɔr hargʊɔɔ ra,
bala, a tır mɔɔ heer ba kookoo dɔmım nıŋŋoo ʊ, nyannı n a nyasʊ mɔɔ
dure bı tɔ ma y.
17 Bala, bʊr k'a ʊ Rɔm ʊ naa ʊ bı, a a ka mɔɔ bıncɛ ma paan…, an aa
mɔɔ yı.
18 A yɛ mɔɔ nawʊm kʊ Zuuba n a ka, k'an Woso ba mıŋŋa yı, Zuuba
mıŋŋa zɛrɛ hinni ʊ. Ɩbıı dɔ mıŋŋa sɔ ı ʊ, nyınta kʊ mɔɔ ʊ Efɛɛzı ʊ bı, a
a da mɔɔ han gʊta.

2

Yeezuu Krista yarbər mıŋŋa zibəə

1 K'ıbıı nı, m nyı, ı paŋŋa da ra, barka kʊ wɔɔ n ta m Krista Yeezuu nɔ
ʊ bı m.
2 Mɔɔ hɔdındarɛ k'ıbıı ma gʊɔɔ cir lɛɛ bı, a dında gʊɔɔ kʊ ŋ nı nyasʊm
nı mıŋŋa rɔ wɔɔ m, kʊ ŋ n'a da ma, ŋn'a dında gʊɔɔ vantɔɔ m sɔ.
3 Yɛ fıryırɛ ma am mɔɔ hɔ bı m, hɔ kʊ Krista Yeezuu yarbər mıŋŋa a
ga m, an a ba bı m naa.
4 Kʊ yarbər ta yar ma, k'a lɛ taa kʊ yarbənno cir bı nɔ n yı a ra, a bır a
kam gʊɔɔ kʊ ŋ gɔɔta har ʊ rɔ wɔɔ mısırbaa barɛ ma y.
5 A dɔ sɔ ı ʊ, kʊ n brasire ganwʊrɛ cınta, kʊ gʊaa n zu bra bı sire zaa
ʊ, n bı ganwʊrɛ bı kaŋ ʊ y.
6 Danwur k'a kɔ dam lɛ ra bı n nı lɛɛ kam an aa dam bı wʊrɛ hɔ yı.
7 Ɩ hɔɔn da hɔ kʊ mɔɔ n'a hım naa ma k'ı jı ma, bala, Zuuba hɔɔn karɛ
ı ʊ, k'ı ı da ma, ı jı ma haay.
8 Yeezuu Krista tɔ da ı nɔ ʊ,
Davıd do gʊaa m,
a a mım bɔ ʊ gəəno bire ʊ,
amba lemim nyınta
kʊ mɔɔ n'a pa dam bı
n'a hım bı m.
9 Lemim nyınta bı do tɔ ma m, mɔɔ nı fır yım, n nı mɔɔ du, ı ʊ,
zibʊnyaabarɛzaa m mɔɔ m. Bı, kʊ lemim nyınta bı nı, n a du y.
10 Bı y'a ka mɔɔ nı yɛm fır do haay ma, gʊɔɔ kʊ Woso ŋ bɔ ʊ rɔ wɔɔ minto,
kʊ brɔɔ n a da ma sɔ, ŋnı bʊmbɔrɛ kʊ Krista Yeezuu n'a kam bı yı, kʊ ŋ
nı gasʊ lɛbɔʊrɛ k'a nyarɛ ba ʊ b'ʊ.
11 Meerbaa kʊ mɔɔ ʊ kʊ m a ba naa, sıra m an a ga sire m:
Kʊ wɔɔ ga kan Yeezuu Krista kı,
wɔɔ mısırbaa bam kan kı sɔ.
12 Kʊ wɔɔ jım kɔɔkɔɔ kan kı,
wɔɔ cirbəə bım kan kı sɔ,
kʊ wɔɔ bısı ka ma,
a bısı kam wɔɔ ma sɔ.
13 Kʊ wɔɔ n jım ʊ lɛ ra kan kı,
a mıŋŋa ı jınım a lɛ ra tee…,

bala, a b'a dam ma, an bısı ka a mıŋŋa ma y.

Woso lemim dında sıra nɔ ʊ

14 Meerbaarɔ kʊ mɔɔ ŋ ba nɔɔn m tɔ da gʊɔɔ wɔɔ nɔ ʊ haay, ı hı ŋ nı paan… Woso lɛɛ, ı ʊ, ŋn'a si nyaa kʊ n n'a bam meerbaarɔ tɔ ma lɛɛ. Bala, ŋ hɔsı ba ʊ y. Gʊɔɔ kʊ ŋ n'a tʊr karɛ ŋ ma rɔ wɔɔ an nı ŋ zaar bam.

15 I tɔ ʊ k'ı yı gʊaa k'a a ga m kʊ Woso nɔ n yı ra, k'ı yı zibəəzaa k'a zibəə nyannı ba ʊ y, an nı sıra lemim bı dındam mıŋŋa-mıŋŋa.

16 I bı yɛ sʊʊra yaarsırɔ kʊ ŋ bır a dam gʊaa han sırakarɛ nɔ ʊ rɔ wɔɔ ma y. Gʊɔɔ kʊ ŋ nı ŋ bam nɔ wɔɔ gɔɔtam tee… ŋnı bır a bam laatʊ Woso ma.

17 Ŋ meerbaarɔ wɔɔ bɔ kʊ ʊ kan nyim k'a nı gʊaa mɛ bım haay kı. Himene kan Filɛtı kı yı ŋ barla.

18 Ŋ hɔ, ŋnı sıra bı to, ŋn'a hırɛ ŋ ʊ, gəəno mımbɔʊrɛ bı cem kara, ŋn'a kam gʊɔɔ gʊta n'a bɔm sırakarɛ ʊ.

19 Bı, kan naa kı haay Woso sıra bı bɔ kʊ ʊ, kan cɛjır kı, an gɔɔta an n'a bıncɛ ʊ, n nı gʊrsıra ba cɛjır bı ma, n ʊ:
Zuuba a gʊɔɔ dɔ.
N n'a ya, n ʊ:
Gʊaa k'a ʊ Zuuba gʊaa n'a mı bı, k'an a gʊ mimbʊnyaa ma.

20 Cɛ gʊta nɔ ʊ, mɔr y'a hʊnhɔ ta ʊ, n n'a ba sarma m kan wanzurfu kı m, n nı nɔɔrɔ ba gɔ m kan taa kı m. Lɛɛkarɛ mədrɔ wɔɔ dɔmım gʊta hinni ʊ n nı bɔrɛ ŋ nı, n nı zi barɛ ŋ nı, ŋnı gɔɔta rɔ wɔɔ, dɔmım biyəə, n yı zi yaarsırɔ barɛ ŋ nı.

21 Ncınaaʊ bı, kʊ gʊaa a gʊ zi bʊnyaarɔ kʊ mɔɔ ŋ gaa da rɔ wɔɔ ma, an a hu bɔ, a bɔm mɔr gorezaa rɛ, mɔr k'an zore, an mıŋŋa Zuuba ma, zi mıŋŋa barɛ haay tɔ ma.

Zuuba zibəənyı mıŋŋa

22 I si nyukumbombaa lɛtaamarɔ lɛɛ, ı ı tɔ ʊ kan ı heer kı haay, ı bır ı kam tırgabaa zibəə ma, sırakarɛ ma, kan ŋʊarɛ kı, laafıı kı ma, gʊɔɔ kʊ ŋ nı yaa dam Zuuba m kan heer hu kı rɔ wɔɔ zɛkʊra nɔ ʊ.

23 Bı, ı bı yɛ, hɔɔnwar kan badɔ kı bısıkarɛrɔ wɔɔ ma y, ıbıı dɔ ı ʊ, ŋ nyambʊrlɛ bı, nyaa m.

24 A n bɔkarɛ, Zuuba zibəənyı n a ga m, an nyaa ba y, a ga a ʊ m, an bır mıŋŋa kan gʊaa woo… kı, an a da hɔdında gʊɔɔ m ma, an bır bʊraama m.

25 A a ga m, k'an hɔ dında gʊɔɔ kʊ ŋ nı bısı kam ma rɔ wɔɔ m, heer bʊgʊ-bʊgʊda m, bala, a a da ma, brɔɔ n a bɔ a taa m, ŋnı sıra dɔ.

26 Maam bı, ŋ hɔɔn zerm, ŋn'a yɔ Sʊtaana k'a ŋ gʊr a baŋŋarɔ ʊ, an ŋ ba a lɔnnɔ, kʊ ŋ n'a hɔɔnhɔ ba bı m.

3

Jɛ dɔmınnɔ minno

1 A dɔ mıŋŋa ı ʊ, dɔmınnɔ jɛzannɔ ʊ, mısırbaa bı yım kɔɔkɔɔ.

2 Bala, gʊɔɔ y'a kam a mıŋŋɔɔ daahan ma bala, busoo ŋʊarɛ n'a so ŋ ʊ, nyınta ŋ nawʊm lɛ bɔ a mıŋŋa ʊ zannɔ, mıŋŋabusurezannɔ, Woso sʊnsɔwʊrɛzannɔ, bısı ka a zırɔ ma zannɔ, bajindɔrɛzannɔ, Woso hɔ gore bɔʊrɛzannɔ.

3 Ŋ bı nyıntam ŋʊarɛ m y, ŋ nyıntam bacicirzɛrɛzannɔ, gʊɔɔtɔzarlɛzannɔ, badaamıŋŋazannɔ, ŋ nyınta bʊnyaa gʊta, zi mıŋŋa barɛ jınnɔ,

4 bımbırkʊmazannɔ, badundoamıŋŋazizannɔ, mıŋŋabusure n'a so ŋ ʊ maam-maam, ŋ y'a mɛsim lɛtaamarɔ ŋʊarɛ an lɛ da Woso ŋʊarɛ m.
5 Ŋ y'a hɔ barɛ ı ʊ, wosozuurezannɔ nı ŋ mı, bı ŋ zibəəro y'a hınkarɛ a ʊ, Woso paŋŋa bı n ŋ mısırbaa lʊr y. I gʊ gʊɔɔ ncınaaʊ rɔ wɔɔ ma.
6 Ŋ gʊɔɔ gɔsınnɔ ı gasʊm gʊɔɔ hadrɔ ʊ sıı…, ŋnı lannɔ hɔɔnwarzannɔ kum hɔɔnkarɛ m, lannɔ wɔɔ duro mimbʊnyaarɔ gʊta, ŋn'ı zum a mɛsim lɛtaamarɔ haay ʊ.
7 Ŋ yı hɔ dındam tee…, bı ŋ bır a dam ma ŋn'ı sıra dɔrɛ y.
8 Amba Zanɛs kan Zambrɛs kı a da Moyiisi lɛ ʊ ŋ bır yɛm bı, gʊɔɔ nɔɔn duro sɔ, a da ŋ nawʊm sıra lɛ ʊ ŋ bır yɛrɛ y. Hɔɔn nyaanlɛzannɔ m, ŋ n sıra ka Woso ʊ denter y.
9 Bı, ŋ b'a dam ma ŋnı ta lɛɛ y, bala, gʊaa woo… sʊrlɛ ŋ hɔɔnwar zibəə bı ra, amba n nyınta n nı sʊr Zanɛs kan Zambrɛs kı hɔ ra bı m.
10 Bı, k'ıbıı nı, ıbıı zu mɔɔ hɔdındarɛ ʊ mıŋŋa, ı mɔɔ mısırbaa barɛ dɔ, kan mɔɔ gıngarɔ kı, m sırakarɛ kı, m bʊr m mıŋŋa ma kı, m ŋʊarɛ kı, m tʊntɔʊrɛ kı.
11 Ibıı fır kʊ gʊɔɔ a ka mɔɔ ma, kan cicir kʊ mɔɔ yı Antıyɔs kʊ ʊ, kan Ikoniyɔm kʊ ʊ kı, Listır kʊ ʊ kı bı dɔ. Mɔɔ fır do haay yı, bı Zuuba mɔɔ yɔ ŋ haay nɔ ʊ.
12 Pakra m hɔɔ, kʊ gʊɔɔ haay kʊ ŋ lɛ n taa k'a zu Woso ʊ mıŋŋa, Krista Yeezuu nɔ ʊ rɔ wɔɔ n fır yı gʊɔɔ wɔ ʊ.
13 Bı, kʊ gʊɔɔ bʊnyaarɔ, bra bımba gʊɔɔ m zannɔ wɔɔ nı, ŋ gɔɔtarɛ ŋnı bır tam lɛɛ zi bʊnyaa barɛ nɔ ʊ, ŋnı bır bra bımbam gʊɔɔ m ŋnı bır tarɛ, ŋnı bır bra bımbarɛ a mıŋŋɔɔ m sɔ.
14 K'ıbıı nı, jım hɔ k'ıbıı dında ı sıra ka ʊ paan… bı nɔ ʊ kɔɔkɔɔ. Bala, ıbıı gʊɔɔ kʊ ŋ y'a dında ıbıı m nɔ wɔɔ sıra bı.
15 A n a sa ıbıı nyıbaa ma, ıbıı Wosoci bı dɔ, a y'a dam ma an hɔɔn ka ıbıı ʊ, ıbıı m sıra ka Krista Yeezuu ʊ, ı bʊmbɔrɛ yı.
16 Hɔ kʊ n y'a da Wosoci bı nɔ ʊ haay bı, Woso Ɛspri y'a ka n n'a da ʊ, bı, ta an a wʊ ʊ gʊɔɔ hɔdındarɛ minto, k'a nyʊnnyɔɔrɛ da jım ʊ, k'a gʊaa bɔ zaa ʊ, k'a mısırbaa tırga barɛ dında gʊaa m.
17 Kʊ Woso gʊaa mısırbaa n bankarɛ yı mıŋŋa, k'a n a da ma an zi mıŋŋa do haay ba.

4

Woso lemim pa darɛ

1 A yɛ mɔɔ nawʊrɛ ıbıı han paan… Woso mım ʊ, kan Krista Yeezuu kı mım ʊ, bı zɛm bı gʊɔɔ mısıırɔ kan gəəno kı dʊdɔ ka, a yɛ mɔɔ nawʊrɛ ıbıı han, hinni k'a nı zɛŋ ʊ k'a bı cirbəə bı bı tɔ ma sɔ,
2 k'ı Woso lemim bı pa da, ı bır som la tee…. K'a so ra dɔmım naanaa, gɛɛ k'a kʊsı, k'ı gɔɔta ı bır som la, həən si gʊɔɔ ma, ı bɔ ŋ lɛɛ kʊ ŋ n'a mimbʊnyaa to, ŋ heer yo kʊ ŋ n'a mıŋŋa ba, naa haay ba bʊraama gʊta nɔ ʊ, ı bır hɔ dındarɛ ŋ nı.
3 Bala, dɔmım zɛm, gʊɔɔ wɔɔ bı yɛrɛ ŋn'a tʊr ka sıra hɔdındarɛ bı ma y, bı zu ŋ nawʊrɛ a mıŋŋɔɔ lɛtaamarɔ ʊ, ŋn'a ka a hɔɔnhɔ karınsaambɔɔ ma ŋn'a bır a ma yɔɔgʊ, brɔɔ n bır hɔ k'an nyınta ŋ ma dındarɛ ŋ nı.
4 Ŋ bı yɛrɛ ŋn'a tʊr ka sıra ma dɔ y, ŋʊaar minno ŋn'a tʊr karɛ ŋ ma.
5 B'ıbıı, bʊr ı ma hɔ haay nɔ ʊ, yɛ fır ma, lemim nyınta padarɛzaa zi ba, zibəə kʊ Woso a ka ı ʊ bı ba mıŋŋa.

Pol zɛ a zɔ

6 Bala, kʊ mɔɔ nɪ, wakatɪ a ku kʊ m yɛ zɛ ma. Mɔɔ zɛ bɪ bɔ kʊ ʊ kan mannɪ kɪ, mɔɔ hʊrlɛ wakatɪ a ku.
7 Mɔɔ zoo mɪŋŋa ba, mɔɔ brasire a tɛkka ku, mɔɔ nyasʊ sɪrakarɛ m.
8 Kɛɛrɛ naa, Woso dama ganwʊrɛ cɪnta mɔɔ m, ganwʊrɛ bɪ do bɪ, tɪrgabaa m, an b'a kam mɔɔ ʊ, dʊdɔkarɛ hinni ʊ b'ʊ. A mɪŋŋa m dʊdɔkarɛzaa tɪrga. Mɔɔ bɛɛ an n'a karɛ m ʊ m deem nɪ y, a y'a kam gʊɔɔ haay kʊ ŋ n'a ŋʊam k'an bʊr lɔ wɔɔ ʊ.

Pol lɛ taa kʊ Timote n bʊr a zi

9 I tɔ ʊ, k'ɪ bʊr mɔɔ zi zɔɔ.
10 Bala, Demas a bɔ mɔɔ ʊ, k'a nɪ her durnya naa ŋʊam bɪ tɔ ma. A a hʊr an ta Tesaloniki ʊ, Gresans ta Galasii ʊ, Tiitɪ ta Dalmasi ʊ.
11 Likki y'a deem ɪ gɔɔta kan mɔɔ kɪ. K'ɪ bʊr ɪ n nɪ zɛm k'ɪ Markɪ gaa ɪ bʊr m, bala, a y'a dam mɔɔ han gʊta m zibəə bɪ nɔ ʊ.
12 Mɔɔ Tisikkɪ nyɔɔ Efɛɛzɪ ʊ.
13 K'ɪ zɛm, kɪ bɔ Trowas kʊ ʊ Karpus zi, ɪ nyɛɛm huu kʊ mɔɔ to b'ʊ bɪ sa ɪ bʊr m, ciro wɔɔ gʊr ɪ bʊr ŋ nɪ sɔ, an lɛ da bɪ, n nɪ ŋ ba hɔbɪsɪ ci m nɔ wɔɔ.
14 Alɛsandɪr, saar bɪ, a zi bʊnyaa ba mɔɔ m gʊta, Zuuba y'a zibəə zɪm kaŋ ʊ.
15 Dundo ɪ mɪŋŋa zi kan kɪ sɔ, bala, a bɪsɪ ka wɔɔ meerbaarɔ ma gʊta.
16 Mɔɔ lɛɛkarɛ dʊdɔ bɪ karɛ ma bɪ, gɔsɪ n nyɪnta ʊ k'a a da mɔɔ han y, a bɔ ŋ y'a mɔɔ ʊ haay. A yɛ mɔɔ nawʊm Woso han, k'a b'a taar ka ŋ la y.
17 Bɪ, Zuuba a da mɔɔ han an paŋŋa ka mɔɔ ʊ, yɪ a ʊ ncɪnaaʊ mɔɔ n zi kʊ n y'a ka mɔɔ ʊ lemim nyɪnta padarɛ nɔ ʊ bɪ ba haay, do vantɔɔ gʊɔɔ haay n a ma. Bɪ, Zuuba mɔɔ yɔ taatii bɪ lɛ ʊ!
18 Zuuba gɔɔtarɛ an mɔɔ yɔ zi bʊnyaa haay wɔ ʊ, an dɔ mɔɔ ma, mɔɔ n gasʊ a cirbəə kʊ ʊ arzana ʊ. A tɔ n lɛbɔʊrɛ yɪ dɔmɪm haay! Amina.

Leersore

19 Yaa da Priska kan Akilas kɪ m, yaa da Onezifɔɔr har gʊɔɔ m sɔ.
20 Erastɪ gɔɔta Korɛntɪ kʊ ʊ. Trofim yaaba zɛ, mɔɔ n a to Milɛ kʊ ʊ.
21 I tɔ ʊ ɪ bʊr, kʊ nyɛɛm dɔmɪm n bɔkarɛ an a ku. Ebulus kan Pudɛns kɪ, Linus kɪ, Klodɪya kan danyɪnɔ kʊ ŋ nɪ naa ʊ haay rɔ wɔɔ k'ɪ yaa darɛ ɪ m.
22 Bɪ, kʊ Zuuba n bɪr kan ɪ kɪ. Woso barka n bɪr kan awɔɔ haay kɪ.

Ci kʊ Pol a ba TIITƖ ma

Ci kʊ Pol a ba Tiitɩ ma bɩ

gasʊʊrɛ

Pol ɩ ci bɩ ba. A ba a ʊ Tiitɩ ma, Tiitɩ zɩ bɩ grɛkkɩ m. Pol karɩndanyɩ m an zi ba kan Pol kɩ lemim nyɩnta padarɛ nɔ ʊ. (Galasii zannɔ 2.1-3) Nyɩnta Tiitɩ ʊ Krɛtɩ kʊ ʊ, an n'a dam sɩrakarɛzannɔ wɔɔ han, bɩ ma bɩ, Pol ɩ lɔnnɔcɛ ʊ, an a to b'ʊ an ci bɩ ba.

Ci bɩ k'a a ba bɩ, a hɩ a ʊ, k'a wosogʊɔɔlɛɛzannɔ mɩsɩrbaa k'an lʊnlɔ tɔ da Tiitɩ nɔ ʊ. K'a dʊndɔ ka sɩrakarɛzannɔ wɔɔ ʊ, an lɛ da bɩ, gʊɔɔgusinno wɔɔ kan lannɔ pooro wɔɔ kɩ, nyukumbonno wɔɔ kɩ, lɔnnɔ wɔɔ kɩ. K'a mɩsɩrbaa kʊ ŋ y'a ga m, ŋn'a ba an Woso nɔ yɩ bɩ tɔ da ŋ nɔ ʊ. Kʊ ŋ nɩ jɩm kɔɔkɔɔ a nɔ ʊ.

Pol ɩ yaa dam Tiitɩ m

1 Mɔɔ mɩŋŋa Pol, Woso zibəənyɩ m mɔɔ m, Yeezuu Krista zibəəzaa m mɔɔ m, kʊ m a ka kʊ gʊɔɔ kʊ Woso ŋ bɔ ʊ rɔ wɔɔ n sɩra ka, ŋnɩ sɩra dɔ, an a ga mɩsɩrbaa k'a Woso nɔ yɩ m,

2 kʊ ŋ nɩ mɩsɩrbaa k'a nyarɛ ba ʊ bɩ ta a heer lɛ. Woso ɩ mɩsɩrbaa bɩ do ler bɔ wɔɔ m, bɩ ma bɩ, durnya ba ʊ y. Bɩ, Woso bɩr ŋʊaar barɛ y.

3 Dɔmɩm kʊ Woso a cɩnta bɩ k'a b'a ku bɩ, a mɩsɩrbaa bɩ do hɩnka, lemim k'a ka kʊ gʊɔɔ n a pa da bɩ m. Woso mɩŋŋa, k'an wɔɔ bʊmbɔrɛzaa bɩ, a lɛ ka mɔɔ ʊ, an lemim bɩ do da mɔɔ wɔ ʊ, kʊ m a pa da.

4 Tiitɩ, ci bɩ ba mɔɔ nawʊrɛ ɩbɩɩ ma, mɔɔ nyɩ paan… n'ɩbɩɩ m, sɩrakarɛ deem kʊ wɔɔ m ta m bɩ nɔ ʊ. A yɛ mɔɔ nawʊm kʊ wɔɔ Zɩ Woso kan wɔɔ bʊmbɔrɛzaa Krista Yeezuu kɩ n barka, kan laafɩɩ kɩ ka ɩ ʊ.

Zibəə kʊ Pol Tiitɩ da a barɛ ʊ

Krɛtɩ kʊ ʊ

5 Ɩbɩɩ to mɔɔ ʊ Krɛtɩ kʊ ʊ b'ʊ, k'ɩ gɔɔta ɩ hɔ k'a n bankarɛ yɩ cɩna bɩ banka, k'ɩ gʊɔɔ nyʊkɔ ʊ, ɩ ŋ ba kristagʊɔɔ lɛɛzannɔ Krɛtɩ kʊnɔ rɔ wɔɔ biyəə nɔ ʊ, amba hɔ kʊ mɔɔ hɩ ɩbɩɩ m bɩ m.

6 K'ɩ ʊ k'ɩ lɛɛzaa bɔ ʊ, a a ga m, an yɩ gʊaa kʊ n bɩ mim yɩrɛ n a hɩ ma y, a lʊ m bɩr deem, a nyɩnɔ m sɩrakarɛzannɔ, ŋ bɩr mɩsɩrbaa bʊnyaa barɛ y, balɛsire zannɔ bɛɛ nɩ ŋ mɩ sɔ y.

7 Bala, kristagʊɔɔ lɛɛzaa bɩ, wosogʊɔɔ nyasʊnzaa m, bɩ minto bɩ, a a ga m, k'an bɩr gʊaa kʊ n bɩ mim yɩrɛ n a hɩ ma y, a n a ga m, an yɩ mɩŋŋabusurezaa, nɔmaazaa, gɛɛ bɛɛmirezaa waasɩ y, a n a ga m, an yɩ wɔkaarɛzaa nyaa bɩncɛ ʊ, gɛɛ zambʊ hɔ kamazaa y.

8 A a ga m, an bɩr saanɔɔ sim a har ʊ mɩŋŋa, an bɩr zi mɩŋŋabarɛ ŋʊarɛ, an bɩr hɔɔndamimmazaa, an bɩr gʊaa tɩrga, gʊaa k'a nɩ mɩsɩrbaa k'a Woso nɔ yɩ bam, bʊraamazaa.

9 A a ga m, k'an jɩm kɔɔkɔɔ Woso lemim paan… kʊ ŋ y'a dɩndam bɩ nɔ ʊ. Ncɩnaaʊ bɩ, a y'a dam ma, an gʊɔɔ dʊndɔ sɩra hɔdɩndarɛ bɩ nɔ ʊ, an bɩsɩkənno da jɩm ʊ.

Ŋʊaarhɔdɩndarɛzannɔ mim

10 Gʊɔɔ wɔɔ nyʊkɔ ʊ amba wɔɔ hɩ bɩ m, bala, gʊɔɔ ta ʊ gʊta, an lɛ da bɩ, zɩɩfʊrɔ kʊ ŋ gasʊ baŋŋʊ ʊ rɔ wɔɔ barla, ŋ bɩr yɛm k'a zu sɩra ʊ y. Ŋ nɩ bra bɩmbam gʊɔɔ m meerbaa yaarsɩrɔ m.
11 A ka kʊ ŋ n'a meerbaarɔ wɔɔ barɛ to, bala, ŋ yɩ hadrɔ gɔsɩnnɔ gʊɔɔ zaar bam, ŋn'ɩ hɔ k'a n a ga m dɩndam gʊɔɔ m k'a hɔ yɩ, zambʊ hɔ yɩrɛ m.
12 Krɛtɩ zannɔ wɔɔ mɩŋŋɔɔ gʊaa deem, kʊ ŋ nɩ dɩgam ma a lɛsinnɩsorazaa nyɩnta an a hɩ, a ʊ:
«Krɛtɩ zannɔ wɔɔ,
ŋʊaarzannɔ m tee…,
poohɔɔ nɩ ŋ mɩ,
yakʊzannɔ nɩ ŋ mɩ,
ŋ n hɔ vanta dɔ
kʊ hɔbɩrɛ bɛɛ y.»
13 Hɔ kʊ gʊaa b'a hɩ naa, sɩra m, naa minto bɩ, həən si ŋ ma paan…, kʊ ŋ sɩrakarɛ n yɩ mɩŋŋa.
14 Kʊ ŋ nɩ zɩɩfʊrɔ hɔdɩndarɛ k'ɩ ʊ noondarɛ m bɩ to, ŋ bɩ zu lɛrɔ kʊ gʊɔɔ kʊ ŋ sɩra to rɔ wɔɔ a cɩnta rɔ wɔɔ ʊ y.
15 Kʊ gʊaa heer hu ta ʊ, hɔ haay hu ta ʊ sɔ kan kɩ. Bɩ kʊ gʊɔɔ kʊ dintinzannɔ m, ŋ bɩr sɩra kam nɔ wɔɔ nɩ, dintim m hɔ haay m kan ŋ kɩ. Bala, ŋ hɔɔndarɛrɔ bʊnyaa, kʊ ŋ y'a bʊnyaa bam sɔ, nyannɩ ba ŋ nɩ y.
16 Ŋ y'a hɩrɛ ŋ ʊ, a Woso dɔ, bɩ ŋ zibəə bʊnyaarɔ wɔɔ y'a hɩnkarɛ ŋ ʊ, ŋ n Woso dɔ y. Hɔɔ bʊnyaarɔ nɩ ŋ mɩ Woso mɩm ʊ, bayɛrɛzannɔ m, ŋ b'a dam zi mɩŋŋa sɩ barɛ ma y.

2

Wosozuurezannɔ mɩsɩrbaa
1 K'ɩbɩɩ nɩ, hɔɔ kʊ ŋ y'a ga kʊ ʊ kan hɔdɩndarɛ k'an sɩra bɩ kɩ dɩnda gʊɔɔ m.
2 A hɩ gʊɔɔ gusinno wɔɔ m ɩ ʊ, ŋn'a da a mɩŋŋɔɔ ma, ŋnɩ bɩr daʊrɛ m, ŋnɩ bɩr a hɔɔn dam mim ma mɩŋŋa, ŋnɩ bɩr sɩrakarɛ m paan…, ŋnɩ bɩr ŋʊarɛ denter m, ŋnɩ bɩr a tʊntɔŋ ʊ tee….
3 A hɩ lannɔ gusinno wɔɔ m sɔ ɩ ʊ, ŋnɩ bɩr mɩsɩrbaa mɩŋŋa k'a Woso nɔ yɩ bam, ŋ bɩ yɩ gʊɔɔ tɔzarlɛzannɔ y, ŋ bɩ yɩ bɛɛmirewaasɩzannɔ y, ŋnɩ zi mɩŋŋa barɛ dɩnda gʊɔɔ m.
4 Ŋ n'a ba ncɩnaaʊ, kʊ lannɔ pooro wɔɔ n hɔɔntaʊrɛ dɩnda a zino kan a nyɩnɔ kɩ ŋʊarɛ minto,
5 kʊ ŋ nɩ bɩr hɔɔndamimmazannɔ, ŋnɩ bɩr mɩsɩrbaa zore barɛ, ŋnɩ bɩr nyasʊrɛ a jɛɛr m mɩŋŋa, ŋnɩ bɩr nyɩntabaa m, ŋnɩ bɩr yɛrɛ a zino lɛ ma, kʊ gɔsɩ bɩ Woso lemim bɩ sʊnsɔ wʊ y.
6 Nyukumbonno wɔɔ dʊndɔ maam sɔ ɩ ʊ, ŋnɩ bɩr a hɔɔn dam mim ma mɩŋŋa hɔ haay nɔ ʊ.
7 A ka k'ɩ mɩŋŋa n yɩ makra mɩŋŋa, zi mɩŋŋa barɛ nɔ ʊ, hɔ dɩnda gʊɔɔ m sɩra m kan ɩ heer kɩ haay, a ka k'ɩ hɔdɩndarɛ nɔ ʊ, kʊ n n'ɩ gore da ʊ.
8 A ka k'ɩ meerbaa n bɩr mɩŋŋa, kʊ gʊaa bɩ hɔsɩ yɩ k'a hɩ ɩ ma y, kʊ wɔɔ jɩnnɔ wɔɔ b'a da ma, ŋnɩ hɔ bʊnyaa hɩ wɔɔ ma y, kʊ ŋ nɩ nyannɩ bɩ.
9 Lɔnnɔ wɔɔ dʊndɔ ɩ ʊ, ŋnɩ yɛ a sʊʊrezannɔ wɔɔ ma hɔ haay nɔ ʊ, ŋ n'a ka ma k'a ŋ heer nyɔɔ, ŋ bɩ bɩsɩ ka ŋ ma y.
10 Ŋ bɩ hɔsɩ kʊna y, ŋnɩ bɩr a mɩŋŋa bam tee…, kʊ ŋ n'a dɔ ŋ ʊ, a ɩ sɩra bam. Ncɩnaaʊ bɩ, Woso kʊ wɔɔ bʊmbɔrɛzaa m bɩ, hɔ kʊ n n'a dɩndam bɩ daʊrɛ yɩm hɔ haay nɔ ʊ.
11 Bala, Woso a barka hɩnka gʊaa haay bʊmbɔrɛ tɔ ma.

12 Woso barka bı n'a ŋʊam bı, kʊ wɔɔ n'ʊ bɔ mısırbaa bʊnyaa haay ʊ, kan durnya naa do lɛtaamarɔ haay kı ʊ. K'ʊ ʊ da ma, ʊ her-her mısırbaa naa ba mıŋŋanyasʊrɛ nɔ ʊ, kan tırgabaa kı, Woso hɔɔnhɔ mısırbaa kı nɔ ʊ.

13 Ʊ bır ʊ mısırbaa barɛ ncınaaʊ, ʊ bır dɔm dɔmım nyınta kʊ wɔɔ ta ʊ heer lɛ, wɔɔ bʊmbɔrɛzaa Yeezuu Krista lɛbɔʊrɛ n n'a hınkaŋ ʊ bı ma, a m wɔɔ Woso a m gʊta.

14 A a mıŋŋa ka zɛ ma wɔɔ tɔ ma, k'a a da ma, a wɔɔ bʊmbɔ mimbʊnyaa haay nɔ ʊ, k'awɔɔ hu bɔ, awɔɔ ba a mıŋŋa dogʊɔɔ, k'ʊ bır zibəəro mıŋŋɔɔ barɛ ŋʊam tee….

15 Naa haay dında, ı gʊɔɔ wɔɔ heer yo, ı ŋ bɔzaa ʊ lɛ kʊ Woso a ka ıbıı ʊ bı m. Ɩ b'a to kʊ gɔsı n'ı gore bɔ ʊ y.

3

Sırakarɛzannɔ mısırbaa

1 A hı sırakarɛzannɔ wɔɔ m haay, ı ʊ, ŋnı yɛ kʊ lɛɛzannɔ haay ma, ŋnı ŋ lɛ si, ŋnı bır zibəəro mıŋŋɔɔ do haay barɛ ŋʊarɛ.

2 Ŋ bı gɔsı sʊnsɔ wʊ y, ŋ bı nyaa ba y, ŋnı bır mıŋŋabaa bam, ŋnı bır nyınta kan gʊɔɔ haay kı.

3 Bala, wɔɔ nyınta biisi sɔ, ʊ n nı hɔɔnwar zi bam, ʊ m bayɛrɛzannɔ, ʊ nyaam, mɛsim lɛtaamarɔ do haay kan a hɔɔnhɔrɔ kı n'a so wɔɔ ʊ, ʊ n nı bʊnyaabaa bam, ʊ n n'ʊ kam ma k'ʊ yı am gʊɔɔ vantɔɔ m, ʊ a ka gʊɔɔ m sɔ ʊ m, ʊ sɔ kʊ m.

4 Bı, Woso wɔɔ bʊmbɔrɛzaa bı, k'a b'a mıŋŋabaa kan a ŋʊarɛ k'an ta m gʊɔɔ haay tɔ ma bı hınka bı,

5 a wɔɔ bʊmbɔ vam, a n wɔɔ bʊmbɔ zibəə tırga kʊ wɔɔ ba barɛ m tɔ ma y, wɔɔ bʊmbɔ a ʊ, k'awɔɔ cicir zɛ bı tɔ ma. Wɔɔ bʊmbɔ a ʊ, an wɔɔ mimbʊnyaarɔ sʊrgɔ, *Sɛnt-Ɛspri n yırɛ daa ka wɔɔ ʊ, an mısırbaa daa ka wɔɔ ʊ.

6 Bala, Woso a ka Sɛnt-Ɛspri n zer wɔɔ ra gʊta wɔɔ bʊmbɔrɛzaa Yeezuu Krista tɔ ma.

7 A ba a ʊ ncınaaʊ, k'awɔɔ ba tırga a mım ʊ, a barka tɔ ma, kʊ wɔɔ n yı mısırbaa k'a nyarɛ ba ʊ bı hɔjirlezannɔ, wɔɔ taaheerlɛ bı m bı sɔ.

8 Meerbaa kʊ mɔɔ ba naa, sıra m, mɔɔ lɛ taa k'ıbıı m bır a hım paan…, ı bır som la, kʊ gʊɔɔ kʊ ŋ sıra ka Woso ʊ rɔ wɔɔ n bır a tʊntɔŋ ʊ ŋnı bır lɛɛ, kan zibəəro mıŋŋɔɔ barɛ kı tee…. Zi mıŋŋa barɛ bı, hɔ mıŋŋa m, a y'a dam gʊɔɔ han sɔ.

9 Bı, ı bı yɛ bısıkarɛ yaarsırɔ ma y, yaabɔɔ tɔrɔ gaandarɛrɔ sʊʊrarɔ ma y, Moyiisi lɛrɔ nyaabarɛ kan ŋ bakʊmarɛ rɔ wɔɔ kı y, ŋ nyɔɔdʊ ba ʊ, bı ŋ bır a dam gʊaa han sɔ y.

10 Kʊ gʊaa ı gʊɔɔ gʊngʊ kʊ ma zi bam, k'ı həən si ma, k'a gɔɔta an nı tam lɛɛ, k'ı ı ya ı həən si ma, k'a a gu an nı tam lɛɛ k'ı bɔ ı zi.

11 Ɩbıı dɔ ı ʊ, gʊɔɔ ncınaaʊ rɔ wɔɔ, ŋ zaa tırga bı to, ŋ mimbʊnyaarɔ wɔɔ nı ŋ nyaanlɛ hınkarɛ.

Leersore meerbaarɔ

12 Mɔɔ Artemas gɛɛ Tisikkı nyɔɔrɛ ıbıı zi. K'a bı lee ku, k'ı tɔ ʊ ı bʊr Nikopolis ʊ mɔɔ zi. Bala, kʊ bı do mɔɔ hɔɔn bɔ ʊ, kʊ m nyınta ʊ nyɛɛm dɔmım ʊ.

13 Ɩ tɔ ʊ, k'ı ı da lɛrɔ karınsaamba Zenas han, kan Apolɔs kı, kʊ hɔsı bı jıra ŋ ma, ŋ zaakʊrɛ bı dɔmım ʊ y.

14 Wɔɔ gʊɔɔ wɔɔ a ga m sɔ, ŋnɩ bɪr a kam ma k'a bɪr lɛɛ kan zibəəro mɩŋŋɔɔ barɛ dɩndarɛ kɩ, kʊ ŋ n'a da ma, ŋn'a da gʊɔɔ kʊ hɔ jɩra ŋ ma rɔ wɔɔ han. Ncɩnaaʊ bɩ, ŋ bɩ mɩsɪrbaa k'a nɣɔɔdʊ ba ʊ barɛ y.
15 Gʊɔɔ kʊ ŋ nɩ kan mɔɔ kɩ haay rɔ wɔɔ ɩ yaa darɛ ɩ m. Yaa da gʊɔɔ kʊ ŋ nɩ wɔɔ ŋʊam sɪrakarɛ nɔ ʊ rɔ wɔɔ m. Bɩ, Kʊ Woso barka n bɪr kan awɔɔ haay kɩ.

Ci kʊ Pol a ba FILEMƆN ma

Ci kʊ Pol a ba Filemɔn ma bɪ

gasʊʊrɛ

Pol ɪ ci bɪ ba, a ba a ʊ Filemɔn ma, gʊaa wɪsɪ m, an nɪ Kolɔɔsɪ kʊ ʊ, kristagʊɔɔ sokʊma barla. Pol ɪ Woso lemim dɪnda m an a ba kristagʊaa.

Filemɔn nyɪnta lɔ m, a tɔ m Onezim, an b'a si, an ta Rɔm ʊ, an Pol zɛ ʊ b'ʊ, an a ba sɪrakarɛzaa. A m naa, bɪ n ci bɪ ba Filemɔn ma, k'a Onezim da m zaa ra, k'an a si ŋʊarɛ nɔ ʊ.

Bala, Krista zuure nɔ ʊ, k'ɪ lɔ gɛɛ soamɪŋŋaʊzaa, mim bɛɛ y, ʊ hɔdeem Krista tɔ ma. Pol n hɔsɪ yɛ Filemɔn han paŋŋa nɪ y. A dʊndɔ a ʊ, k'an a hɔɔn da hɔdɪndarɛ k'a a yɪ a sɪrakarɛ nɔ ʊ bɪ ma, an a sa an zi ba m Onezim mim bɪ nɔ ʊ.

Pol ɪ yaa dam Filemɔn m kan a dɔrɛrɔ kɪ m

1 Mɔɔ mɪŋŋa Pol, mɔɔ kʊ m nɪ lɔnnɔcɛ ʊ Krista Yeezuu tɔ ma, mɔɔ kan wɔɔ danyɪ Timote kɪ m nɪ ci bɪ bam. A ba wɔɔ nawʊrɛ ɪbɪɪ ma, Filemɔn, wɔɔ gʊaasɪba n'ɪbɪɪ m, wɔɔ zibəəkɔɔn n'ɪbɪɪ m sɔ.

2 A ba wɔɔ nawʊm kristagʊɔɔ sokʊma k'a n'a som kʊ ma ɪbɪɪ har ʊ bɪ ma sɔ, kan wɔɔ danlʊ Apɪya kɪ ma, kan lemim nyɪnta zoobarɛkɔɔn Arsip kɪ ma sɔ.

3 Bɪ kʊ wɔɔ Zɪ Woso kan Zuuba Yeezuu Krista kɪ n barka kan laafɪɪ kɪ ka a ʊ.

Filemɔn sɪrakarɛ kan a ŋʊarɛ kɪ mim

4 Filemɔn, kʊ mɔɔ ɪ yaa dam Woso m, bɪ mɔɔ ɪbɪɪ tɔ da m nɔ ʊ, m n'a barka dam tee… ɪbɪɪ tɔ ma.

5 Bala, mɔɔ ɪ ŋʊarɛ k'ɪbɪɪ n ta m wosogʊɔɔ wɔɔ haay tɔ ma bɪ mim mam, kan sɪrakarɛ k'ɪbɪɪ n ta m Zuuba Yeezuu nɔ ʊ bɪ mim kɪ.

6 A yɛ mɔɔ nawʊm Woso han, k'ɪbɪɪ sɪrakarɛ k'awɔɔ zɛ kʊ ra kan ɪbɪɪ kɪ bɪ n zi ba, an hɔ mɪŋŋa haay kʊ wɔɔ n'ʊ dam ma ʊ a ba Krista zibəə tɔ ma bɪ hɪnka.

7 M danyɪ, zi k'ɪbɪɪ ba ɪ ŋʊarɛ bɪ tɔ ma bɪ, a mɔɔ heer nyɔɔ gʊta, an mɔɔ heer wʊta, bala, ɪbɪɪ wosogʊɔɔ wɔɔ heer ba kookoo.

Pol y'a yɛm kʊ Filemɔn n Onezim si

8 Naa minto nɪ, kʊ mɔɔ bɪ to m nɪ lɛ m Krista tɔ ma, kʊ m lɛ ka ɪ ʊ, k'ɪ hɔ kʊ mɔɔ lɛ n taa ɪbɪɪ gʊr zi bɪ ba bɪ,

9 kʊ mɔɔ hɔ bɪ do yɛ ɪbɪɪ han ŋʊarɛ tɔ ma, a jɪra mɔɔ m lɛ kʊ mɔɔ n'a karɛ ɪbɪɪ ʊ bɪ m. Ɪɪn… mɔɔ mɪŋŋa m Pol, gʊaa gusire m mɔɔ m, m nɪ lɔnnɔcɛ ʊ kɛɛrɛ, Krista Yeezuu tɔ ma.

10 M wɔ mɔɔ n'a zɪnzɛrɛ ɪbɪɪ m, Onezim tɔ ma, a a ba mɔɔ nyɪnnɪ sɪrakarɛ nɔ ʊ lɔnnɔcɛ ʊ naa ʊ.

11 Biisi bɪ a zibəə ba ɪbɪɪ ma y, bɪ kɛɛrɛ naa, a zibəə ta ɪbɪɪ ma, a zibəə n ta mɔɔ ma sɔ.

12 A da mɔɔ nawʊrɛ ɪbɪɪ m zaa ra, a mɪŋŋa a ba hɔdeem kan mɔɔ kɪ kɛɛrɛ.

13 Kʊ mɔɔ hɔɔnhɔ m, mɔɔ ŋʊa k'an gɔɔta kan mɔɔ kɪ naa ʊ, k'an bɪr mɔɔ ziro bam ɪbɪɪ bɪncɛ ʊ, lɔnnɔcɛ kʊ mɔɔ n ta ʊ lemim nyɪnta bɪ tɔ ma naa nɔ ʊ.

14 Bı, mɔɔ n a ŋʊa kʊ m hɔsı ba k'ıbıı n zaa ka y. Mɔɔ lɛ baa k'ıbıı n zi mıŋŋa ba mɔɔ m paŋŋa nı y, mɔɔ lɛ n taa k'ıbıı n a ba ı hɔɔnhɔ ma.
15 A a da ma Onezim bı, a gʊ a ʊ ıbıı ma dɔmım poore nɔ ʊ, k'an b'a bɔ an bı gɔɔta kan ı kı dɔmım haay nɔ ʊ.
16 Dııtaa naa, lɔ bɛɛ m bala dɔ y, a lɛ da lɔ m gʊta kɛɛrɛ, a ba a ʊ wɔɔ danyı wɔɔ n'a ŋʊam karı paan…. Mɔɔ y'a ŋʊam gʊta paan…, bı ıbıı ı ga m ı ŋʊa an lɛ da, bala, gʊaa m, bı wɔɔ danyı m sɔ Krista nɔ ʊ.
17 K'ıbıı ı dıgam mɔɔ ma ı danyı, k'a maam k'ı si, amba ıbıı nı mɔɔ sim bı m.
18 Bı, k'a kʊrɔ ma kan ı kı, gɛɛ ıbıı zım an ta m, k'ı ba mɔɔ mıŋŋa mim.
19 Mɔɔ mıŋŋa Pol nı gʊrsıra naa do bam: «K'a zım bı wuti karɔ, mɔɔ n n'a karɛ,» bı pakra bɛɛ m kʊ m a hı ı m sɔ m ʊ, mɔɔ zım ta ıbıı ra y, ıbıı mıŋŋa mısırbaa bı m.
20 Iın… m danyı, m wɔ mɔɔ n'a zınzɛrɛ ı m, naa ba m m denter Zuuba tɔ ma. Mɔɔ heer ba kookoo Krista ŋʊarɛ bı tɔ ma.
21 Ci bı kʊ mɔɔ n'a barɛ ıbıı ma naa, a dɔ mɔɔ ʊ paan… m ʊ, ıbıı hɔ kʊ mɔɔ n'a yɛm bı bam, bı mɔɔ dɔ sɔ m ʊ, ıbıı y'a barɛ an cem hɔ kʊ mɔɔ n'a yɛm bı han.
22 Kʊ m a yɛ ı han lɛɛm k'ı cɛ banka ı cınta m m, bala, mɔɔ y'a gıngam mıŋŋa awɔɔ yaadarɛrɔ wɔɔ tɔ ma, m ʊ, n wɔ daam mɔɔ ma zɔɔ mɔɔ n bʊr awɔɔ zi b'ʊ.

Leersore yaadarɛ

23 Epafras ı yaa darɛ a m, a du n y'a ʊ lɔnnɔcɛ ʊ naa ʊ kan mɔɔ kı Krista Yeezuu tɔ ma.
24 Mɔɔ zibəəkɔɔnrɔ, Markı kan Aristarkı kı, Demas kı, Likki kı ı yaa darɛ a m sɔ.
25 Bı kʊ Zuuba Yeezuu Krista barka n bır kan a kı.

Ci kʊ n y'a ba
EBREE GƱƆƆ
ma

Ci kʊ n y'a ba Ebree gʊɔɔ ma bɪ

gasʊʊrɛ

Wɔɔ n gʊaa k'a ci bɪ ba bɪ dɔ y. Bɪ gʊaa m, an gʊaasɪbabaa gusire ci bɪ dɔ mɪŋŋa. A a da ma ci bɪ ba k'a ʊ bɪ, Rɔm zannɔ n Zerizalɛm Wosocɛ bɪ zɔ y, bala n gɔɔta n nɪ mannɪ bam Wosocɛ b'ʊ.

A ba a ʊ kristagʊɔɔ kʊ zɪɪfʊrɔ m, ŋn'ɪ fɪr yɪm sɪrakarɛ bɪ tɔ ma rɔ wɔɔ ma. Brɔɔ nyɪnta ŋn'a heer zaar bam, nɔɔm n'a ŋʊam k'a a bɔ sɪrakarɛ ʊ. A n bɪ, an a hɪ ŋ nɪ a ʊ, kʊ ŋ y'a bɔ Krista ʊ nyaanlɛ zaa ŋn'a sam. A m naa, an nɪ Yeezuu gʊtabaa kan a zibəə gʊtabaa kɪ mim dɪndarɛ ŋ nɪ, kʊ nka m Yeezuu kʊ ŋ n'a dɔ paan..., an nɪ hɔdɪndarɛ ŋ nɪ sɔ kʊ ŋ sɪrakarɛ n yaa ka.

Ci bɪ nɔ ʊ bɪ, a y'a hɪnkarɛ ŋ nɪ a ʊ, gʊaasɪbabaa gusire bɪ yaadarɛ zaarɔ wɔɔ haay kan a mannɪbarɛ zibəə bɪ kɪ haay bɪ, Yeezuu mim ŋn'a dɪndam kʊ bɪ n tolle ba an bʊr. Bala, Yeezuu Woso a bɔ ʊ k'an yɪ gʊaasɪbabaa daa bɪ zɛkʊrazaa, bɪ gʊaasɪbabaa naa do ɪ lɛ da haay, bala, Yeezuu ga an a mɪŋŋa ka Woso ʊ, a m mannɪ k'an mɪŋŋa an lɛ da haay m. A tɔ ma gʊaa haay a da ma an a zɔ Woso ma, an yɪ Woso soʊre hɔ.

Kʊ Krista dogʊɔɔ kaanm m bɪ, pakra m sɔ kʊ wɔɔ n yɛ fɪr ma a tɔ ma.

Woso meer ba kan wɔɔ kɪ a Nyɪ bɪ lɛ m

1 Biisi bɪ, Woso meer ba kan wɔɔ yaabɔɔ wɔɔ kɪ a lɛsinnɪsorazannɔ lɛ m, gallɛm hɔka, zaa y'a hʊnhɔ m.

2 Bɪ, kɛɛrɛ naa, jɛ dɔmɪm kʊ wɔɔ n ta ʊ naa ma bɪ, Woso meer ba kan wɔɔ kɪ a nyɪ bɪ lɛ m. A Nyɪ bɪ tɔ ma y'a ka an durnya bɪ da, a Nyɪ bɪ bɔ a ʊ sɔ k'an a so hɔ haay ʊ.

3 Nyɪ bɪ nɪ Woso mɪŋŋa lɛbɔʊrɛ hɪnkam, kʊ Woso lʊnlɔ bɪ, a mɪŋŋa maam, an n'a kam durnya bɪ nɪ gɔɔtarɛ a bɪncɛ ʊ, a lɛ meerbaa paŋŋa m. K'a gʊɔɔ mimbʊnyaarɔ gʊ ŋ ma zi ba an a nya bɪ, a a hʊr an aa nyɪnta Woso k'a nɪ cirbəə m bɪ bɪsɪ ra arzana ʊ.

4 Woso Nyɪ bɪ tɔ bɪ lɛ da malɛɛkarɔ wɔɔ tɔ m soyy.... Naa n'a hɪnkam wɔɔ m, ʊ a dɔ ʊ ʊ, a lɛ da malɛɛkarɔ wɔɔ m gʊta maam-maam.

Woso Nyɪ bɪ lɛ da malɛɛkarɔ m

5 Woso n meer ba kan malɛɛka kɪ cɪna, a ʊ:
Ɪbɪɪ m mɔɔ Nyɪ,
an a sa her ma,
mɔɔ n'ɪbɪɪ Zɪ y.
A n a hɪ malɛɛka ma sɔ cɪna, a ʊ:
Mɔɔ yɪrɛ a Zɪ,
an yɪ mɔɔ Nyɪ y.

6 Bɪ, Woso k'a bʊr k'a Nyɪ lɛɛkarɛzaa bɪ nyɔɔ durnya ʊ bɪ, a a hɪ, a ʊ:
Bɪ kʊ Woso malɛɛkarɔ haay
n kukurə zɛ a taa.

7 Hɔ kʊ Woso a hɪ malɛɛkarɔ mim nɔ ʊ bɪ ba n nɪ:
Malɛɛkarɔ wɔɔ, ŋ ba a ʊ,
ɪ ʊ hɪnhɛr nɪ ŋ mɪ,
a zibəənyɪnɔ m,

am sɛ nɛɛnnɔ m.
8 Bɪ meerbaa k'a a ba a Nyɪ bɪ mim nɔ ʊ bɪ ba n nɪ, a ʊ:
Ɩbɪɪ m Woso,
ɪ cirbəə nyarɛ ba ʊ y.
Ɩ so ɪbɪɪ nawʊrɛ
ɪ cirbəə kʊ b'ʊ tɪrgabaa nɔ ʊ.
9 Ɩbɪɪ hɔ k'an tɪrga ŋʊa,
ɪ n'ɪ sɔm hɔ bʊnyaa m.
Bɪ y'a ka, Woso,
ɪ Woso bɪ n'ɪ bɔ ʊ,
an heernyɔɔ nyɔɔ tɔ ɪ mim ʊ.
A ɪbɪɪ ŋʊa an cem ɪ muno wɔɔ han,
bɪ tɔ ma m an ɪ bɔ ʊ.
10 A a ya, an a hɪ sɔ, a ʊ:
Zuuba, durnya sɪŋŋɪda ʊ bɪ,
ɪbɪɪ ɪ tara burə da,
bɪ, brama k'an ta ʊ naa,
ɪbɪɪ wɔ zibəə m.
11 Brɔɔ cenim,
b'ɪbɪɪ gɔɔtam tee....
Brama kan tara bɪ kɪ zarm
am huu hɔ bɪ m,
12 ɪbɪɪ yɪ ŋ huŋŋum
am huu hɔ bɪ m,
denter m, ɪbɪɪ yɪ ŋ lʊrm
am huuro m.
Bɪ, ɪbɪɪ bɪr ɪ lʊrlɛ y,
ɪbɪɪ cenle ba ʊ y.
13 Woso n a hɪ malɛɛka m cɪna, amba a a hɪ a Nyɪ bɪ m, a ʊ:
Bʊr ɪ nyɪnta mɔɔ bɪsɪ ra,
kʊ m a ka k'ɪ jɪnnɔ n bɪ nyɪnta ɪ taa y.
14 Malɛɛkarɔ wɔɔ, nyiro m, ŋn'ɪ Woso zi bam, Woso n ŋ nyɔɔ kʊ ŋ nɪ bɪ ziro ba ŋn'a da gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ zɛm bɪ bʊmbɔrɛ hɔjirle yɪ rɔ wɔɔ han.

2

Bʊmbɔrɛ kʊ n n'a pa dam wɔɔ m bɪ gore ta ʊ

1 K'a a yo Woso n meer ba kan wɔɔ kɪ a Nyɪ bɪ lɛ m bɪ, ʊ hɔ k'a hɪ wɔɔ m bɪ nyasʊ kɔɔkɔɔ gʊta, kʊ n bɛɛ m, wɔɔ nyaanɪm.
2 Lemim kʊ malɛɛkarɔ nyɪnta ŋnɪ b'a pa da bɪ, a a zi ba fasɪ, gʊɔɔ kʊ ŋ n yɛ ma y, ŋnɪ bɪsɪ ka ma rɔ wɔɔ, brɔɔ a bɪsɪ bɪ karɛ fɪr yɪ amba a a ga m bɪ m.
3 Bɪ, wɔɔ sɔ, kʊ wɔɔ n nyasʊ bʊmbɔrɛ gʊta maam-maam naa do nɪ, Woso wɔɔ dʊdɔ kam sɔ, wɔɔ bɪ bɔm lɛ nɪ y. Zuuba mɪŋŋa ɪ lɛɛ ka an bʊmbɔrɛ bɪ pa da, bɪ jɛ ʊ, gʊɔɔ kʊ ŋ y'a ma rɔ wɔɔ n a mɪŋŋabaa k'an ta ʊ hɪnka wɔɔ m.
4 Woso mɪŋŋa nɪ ŋ kasɛtɪ bɪ karɛ gore da ʊ, hoserlo paŋŋazannɔ barɛ nɔ ʊ, kan makra do y'a hʊnhɔ kɪ m. A *Sɛnt-Ɛspri ganwʊrɛrɔ jir amba a lɛ n taa bɪ m.

Yeezuu m gʊɔɔ bʊmbɔrɛzaa

5 Durnya daa kʊ wɔɔ n'a mim dɪndam bɪ, malɛɛkarɔ bɛɛ Woso ŋ da ʊ, kʊ ŋ n'a so ʊ y, a Nyɪ b'a da ʊ.
6 Bɪ, Wosoci bɪ lɛɛ nɪŋŋə ʊ, n y'a hɪ, n ʊ:

Woso ra, bɔ m gʊaa m,
ɪbɪɪ n'ɪ hɔɔn dam ma?
Gʊaa nyɔɔdʊ n bɔ m,
ɪbɪɪ n nɪ nyasʊm nɪ?
7 Ɪbɪɪ ka an nɪ malɛɛkarɔ taa
dɔmɪm poore nɔ ʊ,
ɪ bɔkarɛ ɪ b'a gore da ʊ,
ɪ lɛbɔʊrɛ ka ʊ gʊta.
8 Ɪbɪɪ ka an a so hɔ haay ʊ,
an nɪ hɔ haay burə ʊ.
Kʊ n y'a hɪ, n ʊ: ‹Woso a ka gʊaa nɪ hɔ haay burə ʊ bɪ, naa k'a hɪ, a ʊ, a y'a so hɔ haay ʊ, hɔsɪ n gɔɔta k'a bɛɛ y'a so ʊ y.› A n bɔkarɛ, dɪɪtaa naa, dɪgarɛ nɔ ʊ, gʊaa bɛɛ y'a so hɔ haay ʊ y.

9 Bɪ hɔ kʊ wɔɔ n'a yɪm bɪ n naa do: Woso a ka Yeezuu n a ba poore malɛɛkarɔ taa dɔmɪm poore nɔ ʊ, k'an bɪr yɪrɛ ɪ ʊ, Woso barka bɪ tɔ ma, a ga gʊɔɔ haay minto. Bɪ wɔɔ y'a yɪm kɛɛrɛ an nɪ lɛbɔʊrɛ kan daʊrɛ gʊta kɪ m, fɪr k'a yɪ a zɛ bɪ nɔ ʊ bɪ tɔ ma.

10 Woso ɪ hɔ haay da, ŋn'a bɪncɛrɔ ʊ, a a ŋʊa kʊ gʊɔɔ gʊta n yɪ a nyɪnɔ, ŋnɪ nyɪnta a lɛbɔʊrɛ nɔ ʊ. A ga a ʊ m denter, k'an a ka kʊ Yeezuu n fɪr yɪ, k'an wɔ ʊ an yɪ gʊɔɔ bʊmbɔrɛzaa k'a a ga m. Bala, Yeezuu nɪ karɛ ŋ lɛɛ kʊ ŋ nɪ bʊmbɔrɛ bɪ yɪ.

11 Yeezuu nɪ gʊɔɔ mimbʊnyaarɔ gʊrɛ ŋ ma, a mɪŋŋa kan gʊɔɔ k'a nɪ ŋ mimbʊnyaarɔ gʊrɛ ŋ ma rɔ wɔɔ kɪ, ŋ Zɪ deem. Bɪ y'a ka, Yeezuu nɪ ŋ birle a danyɪnɔ b'a nyannɪ ba nɪ y.

12 A a hɪ denter, a ʊ:
Woso ra, mɔɔ y'ɪ mim dɪndarɛ
m danyɪnɔ m,
m m lɛ bɔ ɪ ʊ,
sokʊmagʊɔɔ haay lɛɛ.
13 A a hɪ sɔ, a ʊ:
Mɔɔ yom Woso ma.
A n a ya, an a hɪ sɔ, a ʊ:
Mɔɔ ba n nɪ kan nyɪnɔ
kʊ Woso ŋ ka mɔɔ ʊ rɔ wɔɔ kɪ.

14 Nyɪnɔ k'a n'a hɪrɛ ŋ ma rɔ wɔɔ, gʊɔɔ m, ŋnɪ yɪ mɛsim kan ma kɪ nɔ ʊ, Woso Nyɪ bɪ mɪŋŋa a ba am ŋ hɔ bɪ m an nyɪnta gʊaa sɔ am ŋ hɔ bɪ m. A ba a ʊ, ncɪnaaʊ, k'a Sʊtaana zaar ba, bɪ k'a a so zɛ paŋŋa ʊ bɪ tɔ ma.

15 K'a a da ma, a gʊɔɔ kʊ lɔnnɔ nɪ ŋ mɪ, nyi kʊ ŋ n'a bam zɛ m a mɪsɪrbaa tɛkka ma rɔ wɔɔ yɔ.

16 Bala, Yeezuu bɪ, malɛɛkarɔ bɛɛ an n'a darɛ ŋ han y, Abraham nyɪnɔ wɔɔ an n'a darɛ ŋ han.

17 Bɪ y'a ka, an yɪ pakra k'an a ba am a danyɪnɔ wɔɔ m hɔ haay nɔ ʊ, k'a wɔ ʊ, a yɪ ŋ mannɪbər jɪtaarɛ kʊ taalɛrazaa m, a m cicirzɛrɛzaa, a zibəə bɪ nɔ ʊ Woso lɛɛ. K'a gʊɔɔ mimbʊnyaarɔ sugur yɪ, a ka ŋ ʊ.

18 Bɪ, kɛɛrɛ naa, a a da ma an a da gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ makra lɛɛ rɔ wɔɔ han, bala, a mɪŋŋa makra yɪ, an fɪr yɪ.

3

Yeezuu lɛ da Moyiisi ra

1 Naa tɔ ma bɪ, m danyɪnɔ wosogʊɔɔ, Woso y'awɔɔ bir sɔ k'awɔɔ n yɪ a gʊɔɔ. K'a a hɔɔn da Yeezuu ma mɪŋŋa, bala, Woso y'a nyɔɔ k'an bɪ yɪ sɪrakarɛ kʊ wɔɔ n'a pa dam bɪ mannɪbər jɪtaarɛ.

2 Sıra m, Yeezuu zi kʊ Woso a bɔ ʊ k'an a ba bı ba taalɛra nɔ ʊ, amba
Moyiisi nyınta an a ba bı m, n n a da Wosoci ʊ, n ʊ: «Moyiisi yı taalɛrazaa
zibəə kʊ Woso a ka ʊ haay a gʊɔɔ wɔɔ barla bı nɔ ʊ.»
3 Gʊaa k'a cɛ dɔ b'ı daʊrɛ yım an lɛ da cɛ bı mıŋŋa m. Ncınaaʊ bı,
Yeezuu a ga lɛbɔʊrɛ gʊta m an lɛ da Moyiisi lɛbɔʊrɛ ra.
4 Cɛ k'an ta ʊ haay, gʊɔɔ yı ŋ dɔ, an bɔkarɛ, Woso ı hɔ woo… da.
5 Kʊ Moyiisi nı, zibəənyı m, ta a ʊ a lɛ ra zi kʊ Woso a ka ʊ haay a gʊɔɔ
wɔɔ barla bı nɔ ʊ, a zibəə bı, hɔ kʊ Woso ʊ k'a hı bı kasɛtı a a ka.
6 Bı, kʊ Krista nı, a m Woso Nyı an nı dıgarɛ a Zı bı har bı nyasʊm ma,
taalɛra nɔ ʊ. A har bı, wɔɔ m, kʊ wɔɔ gɔɔta sırakarɛ nɔ ʊ, ʊ n'ʊ heer
nyɔɔm hɔ kʊ wɔɔ ta ʊ heer lɛ bı nɔ ʊ.

Woso hoonsire karɛ a gʊɔɔ wɔɔ ʊ

7 Naa tɔ ma m, amba Sɛnt-Ɛspri n'a hım bı, a ʊ:
K'awɔɔ Woso leer ma her dɔmım naa ʊ,
8 a b'a gu ma, amba awɔɔ nyınta a bısı ka ma biisi bı nı y,
amba hinni k'awɔɔ nyınta a makra ba poo ʊ bı nı y.
9 Ncınaaʊ m Woso n a hı, a ʊ:
Poo ʊ b'ʊ bı, awɔɔ yaabɔɔ wɔɔ mɔɔ kɔ k'a dıga hɔ kʊ mɔɔ n'a bam bı ma,
bı, ŋ hɔ kʊ mɔɔ ba bı yı, dɔɔraa bam busi.
10 Naa y'a ka mɔɔ nɔ n ma ʊ kan gʊɔɔ nɔɔn duro kı,
m a hı, m ʊ:
A nyʊnnyɔɔ ŋ nawʊm a hɔɔndarɛ nɔ ʊ tee…,
ŋ n hɔ kʊ mɔɔ lɛ n taa ŋ gʊr zi bı jı dɔ y.
11 Naa y'a ka mɔɔ nɔ n ma ʊ, mɔɔ n m wer si, m ʊ:
Ɲ bı hoonsire kʊ mɔɔ ʊ kʊ m a ka ŋ ʊ bı yım fııga y.
12 M danyınɔ, k'a dundo a zi, k'awɔɔ gɔsı bı nyınta heer bʊnyaa m a n a
gu sırakarɛ ma, a n a bɔ Woso k'an mısır b'ʊ y.
13 Bı, an ta ʊ bı, k'a bır kʊ heer yom dɔmım biyəə, a b'a hı a ʊ k'a dɔ booti
ma y. K'a bır a barɛ ncınaaʊ, kʊ gɔsı b'a mıŋŋa to kʊ mimbʊnyaa n bra
ba nı y.
14 Bala, Krista hɔjirlezannɔ n wɔɔ m, bı, kʊ wɔɔ gɔɔta sıra kʊ wɔɔ ka a
sıŋŋıda ʊ bı m kɔɔkɔɔ, an ta an a tɛkka ku.
15 Hɔ kʊ Wosoci bı n'a hım bı, mɔɔ m ya m nı som la:
K'awɔɔ Woso leer ma her,
a b'a gu ma, amba awɔɔ nyınta biisi a bısı ka ma, a a gu ma bı nı y.
16 Nkɔɔ ı Woso leer bı ma, ŋnı bɔkarɛ ŋn'a gu ma? Gʊɔɔ kʊ Moyiisi ŋ bɔ
Ezıptı ʊ haay rɔ wɔɔ m.
17 Nkɔɔ Woso nɔ ma ʊ kan ŋ kı dɔɔraa bam busi bı? Gʊɔɔ kʊ ŋ mimbʊnyaa
ba, ŋnı gınga poo ʊ b'ʊ rɔ wɔɔ m.
18 Woso k'a wer si, a ʊ: «Ŋ bı hoonsire kʊ mɔɔ ʊ kʊ m a ka ŋ ʊ bı yım bı.»
Nkɔɔ a a hı ŋ ma? Gʊɔɔ kʊ ŋ bısı ka ma rɔ wɔɔ a a hı ŋ ma.
19 Wɔɔ y'a yım sɔ denter, kʊ ŋ n sıra ka bı y'a ka, ŋ n a da ma, ŋnı hoonsire
kʊ Woso ʊ k'a ka ŋ ʊ bı yı y.

4

Hoonsire bı do ta ʊ wɔɔ tɔ ma

1 Ncınaaʊ bı, ʊ nyi ba. Woso ler bɔ wɔɔ m, a ʊ, wɔɔ ʊ da ma ʊ hoonsire
k'a ʊ k'a ka wɔɔ ʊ bı yı. Ʊ dundo ʊ zi mıŋŋa, kʊ gɔsı bı nyınta wɔɔ barla
an jıra hoonsire bı do yırɛ zi y.

2 Bala, wɔɔ lemim nyınta bı ma, amba gʊɔɔ kʊ ŋ nyınta poo ʊ b'ʊ ŋn'a
ma biisi rɔ wɔɔ m. Ŋ lemim bı ma, b'a nyɔɔdʊ n nyınta ŋ ma y, bala, a
ma kʊ ŋ y'a ʊ bı, ŋ n a si kan sırakarɛ kı y.
3 Wɔɔ, k'ʊ sıra ka rɔ wɔɔ, wɔɔ hoonsire bı do yı. Woso hoonsire bı do
mim hı, a ʊ:
Mɔɔ m wer si m ʊ,
ŋ bı hoonsire kʊ mɔɔ ʊ kʊ m a ka ŋ ʊ bı yım fıga y.
Meer naa do ba a ʊ, an bɔkarɛ, a a zibəə bı nya laatʊ dɔmım k'a durnya
da ʊ b'ʊ.
4 Bala, Wosoci bı lɛɛ nıŋŋə ʊ, n dɔmım saanhına hɔ bı mim hı, n ʊ: ‹Woso
a zi haay ba, an hoon si dɔmım saanhına hinni ʊ.›
5 Wɔɔ ʊ ya ʊ a yı, n a gʊrsıra ba, n ʊ: ‹Ŋ bı hoonsire kʊ mɔɔ ʊ kʊ m a ka
ŋ ʊ bı yım fıga y.›
6 K'a maam, gʊɔɔ gɔsınnɔ y'a dam ma ŋn'a yı. A n bɔkarɛ, gʊɔɔ kʊ ŋ lɛɛ
ka ŋnı lemim nyınta bı ma rɔ wɔɔ, ŋ n hoonsire bı yı y, kʊ ŋ n yɛ ma bı
tɔ ma.
7 Bı y'a ka, Woso n a ya, an dɔmım bɔ ʊ, n n'a birm, n ʊ: ‹Her›. Maasırɛ
k'a bı ba gʊta bı, a dɔmım bı do mim hı gʊta Davıd lɛ m, Wosoci bı lɛɛ
nıŋŋə kʊ wɔɔ mim hı b'ʊ, a ʊ:
K'awɔɔ Woso leer ma her,
a b'a gu ma y.
8 Denter sɔ, kʊ yı a nawʊrɛ ı ʊ, Zoziye wɔ ʊ an hoonsire ka Israyɛl gʊɔɔ
wɔɔ ʊ, Woso bı bı tom k'a a ya, a dɔmım vanta mim hı y.
9 Ncınaaʊ bı, hoonsire dɔmım ta ʊ Woso n a cınta a gʊɔɔ wɔɔ hɔ, an bɔ
kʊ ʊ kan dɔmım saanhına hinni kʊ Woso hoonsire dɔmım m bı kı.
10 Bala, gʊaa k'a nı hoonsire kʊ Woso n'a kam bı yım bı, a zaa zibəə nya
an nı hoon sim, amba Woso mıŋŋa a zi ba, an a nya an hoon si bı m.
11 Ncınaaʊ bı, ʊ ʊ tɔ ʊ, k'ʊ hoonsire bı do yı. Ʊ dundo ʊ zi kʊ wɔɔ gɔsı
bı bısı ka Woso lɛ ma, an a do hoonsire bı yırɛ ma, amba gʊɔɔ kʊ ŋ nyınta
poo ʊ rɔ wɔɔ nı y.
12 Bala, Woso lemim bı mısır an nı paŋŋa m. A lɛ ta ʊ an cem hɛɛnm
lɛhııyazaa han. A ı gasʊm gʊaa ʊ an nı tam lɛɛ kʊ wɔɔ mısırbaa kan wɔɔ
nyi kı nı kʊ zɛŋ ʊ b'ʊ, an nı tam lɛɛ kʊ wɔɔ yaarɔ kan a hınɔ kı nı kʊ zɛŋ
ʊ b'ʊ. A ı gʊaa lɛtaamarɔ kan a hɔɔndarɛrɔ kʊ ŋ n'a heer ʊ kı dʊdɔ kam.
13 Hɔsı ba ʊ, an nı wɔŋ ʊ an a nyaakʊm da Woso lɛɛ y. Hɔ k'a nı durnya
ʊ haay dıgı, an garga ra, Woso mım ʊ. Bı, a mıŋŋa, ʊ woo… n nı zɛm bı
jım a taa, an wɔɔ lınlar mim kʊ wɔɔ ba haay ma.

Yeezuu m wɔɔ mannıbər jıtaarɛ

k'a lɛ da haay

14 Naa tɔ ma bı, ʊ jım kɔɔkɔɔ sırakarɛ kʊ wɔɔ n'a pa dam bı nɔ ʊ. Bala,
wɔɔ ı mannıbər jıtaarɛ k'a lɛ da haay m, an der an cem brama han, an
wɔ ʊ an lee ku Woso mıŋŋa zi, Woso Nyı, Yeezuu m.
15 Wɔɔ mannıbər b'ı kɔm wɔɔ ma, ʊ paŋŋawarlɔ nɔ ʊ. A mıŋŋa makra
yı mim haay nɔ ʊ, amba wɔɔ nı makra yım bı m, b'a n a do mimbʊnyaa
nɔ ʊ fıga y.
16 Ncınaaʊ bı, ʊ ʊ zɔ Woso ma a cirbəəduu bı jır ʊ heer koodə nɔ ʊ, a
mıŋŋa n ta barka m an n'a kam. Ʊ ʊ zɔ ma, k'an ʊ cicir zɛ an barka ka
wɔɔ ʊ k'ʊ daahan yı, daahan lɛtaama dɔmım ʊ.

5

1 Kʊ wɔɔ dıga a, wosocɛmannıbər jıtaarɛ biyəə bı, Woso n'a bɔŋ ʊ
gʊɔɔ gaa ma, an n'a darɛ a zibəə ʊ gʊɔɔ wɔɔ daahan tɔ ma. A zibəə

bɪ, ganwʊrɛrɔ kan mannɪrɔ kɪ an nɪ ŋ kam Woso ʊ, mimbʊnyaarɔ sugur yɪrɛ tɔ ma.

2 K'a mɪŋŋa ɪ paŋŋawar minno nɔ ʊ bɪ, a a da ma, an gʊɔɔ kʊ ŋ n hɔsɪ dɔ rɔ wɔɔ, kan gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ kʊrɔm ma rɔ wɔɔ kɪ mim jɪ ma, an a da ŋ han.

3 Kʊ paŋŋawarzaa n a mɪŋŋa m bɪ, pakra m k'an mannɪ ba a mɪŋŋa mimbʊnyaarɔ tɔ ma sɔ, amba an n'a bam Israyɛl gʊɔɔ wɔɔ tɔ ma bɪ m.

4 Gɔsɪ b'a dam ma an a mɪŋŋa gore da ʊ, an a ba mannɪbər jɪtaarɛ a zim nɪ y. Woso mɪŋŋa nɪ gʊaa birm an n'a dam zibəə bɪ do ʊ, amba a a ba kan Aarɔn kɪ bɪ m.

5 Maam bɪ, Krista bɛɛ y'a mɪŋŋa gore da ʊ, k'a yɪ mannɪbər jɪtaarɛ y. Bɪ, Woso mɪŋŋa y'a hɪ, a ʊ:

Ɩbɪɪ m mɔɔ Nyɪ,
an a sa her ma bɪ,
mɔɔ n'ɪbɪɪ Zɪ.

6 Wosoci bɪ lɛɛ vanta ʊ, a a hɪ sɔ, a ʊ:

Ɩbɪɪ yɪm mannɪbər dɔmɪm haay nɔ ʊ, amba Mɛlkisedɛkkɪ m.

7 Yeezuu k'a nyɪnta tara burə ʊ bɪ, a yaa da Woso m gʊta, an a wɔ zɪnzɛ m gʊta, an nyi ka kan zee gʊta kɪ. A n a yɛ Woso k'a a da ma an a yɔ zɛ wɔ ʊ bɪ han k'an a yɔ zɛ wɔ ʊ. Bɪ, Woso a yaa bɪ si, k'a nɪ yɛm Woso hɔɔnhɔ ma bɪ tɔ ma.

8 Baa kʊ Woso Nyɪ m bɪ, yɛ Woso hɔɔnhɔ ma bɪ dɔ a ʊ, a fɪryɪrɛrɔ haay nɔ ʊ.

9 Ncɪnaaʊ m, Woso a ka an yɪ amba a a ga m bɪ m fasɪ k'an yɪ bʊmbɔrɛzaa. Maam m, an a ba gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ yɛm ma rɔ wɔɔ bʊmbɔrɛ k'a nyarɛ ba ʊ zaa.

10 Bɪ Woso a hɪ sɔ, a ʊ, a m mannɪbər jɪtaarɛ amba Mɛlkisedɛkkɪ m.

K'a dundo a zi, k'a bɪ sɪrakarɛ to y

11 Wɔɔ ɪ hɔ m gʊta, k'ʊ a hɪ mim naa do nɔ ʊ, bɪ k'awɔɔ bɪr mim jɪ mam zɔɔ-zɔɔ bɪ, a jɪ dɪnda awɔɔ m wer ta ʊ.

12 A ga a ʊ m hɔɔ tee… k'awɔɔ n a ba karɪnsaambɔɔ, kan bɪ kɪ, awɔɔ gɔɔta an n'a ŋʊam kʊ n n'a ya n nɪ Woso lemim bɪ minno k'awɔɔ ma a sɪrakarɛ sɪŋŋɪda ʊ bɪ dɪnda a m. Kʊ hɔ m, k'awɔɔ ɪ hɔbɪrɛ gorezaa bɪm, bɪ ayy…, awɔɔ gɔɔta an n'a ŋʊam kʊ n nɪ nyonhi ka a ʊ.

13 Nyɪ ɪ tɪr nyonhi mi, a n hɔ k'an tɪrga gɛɛ bʊnyaa dɔ kʊ nɪ y.

14 Bɪ, hɔbɪrɛ gorezaa bɪ, gʊɔɔ burgurɔ hɔ m, brɔɔ mim ka hɔ mɪŋŋa kan hɔ bʊnyaa kɪ dɔ n n'a bɔ kʊ zi m.

6

1 Ncɪnaaʊ bɪ, ʊ cem sɪra ka Krista ʊ lɛɛkarɛ hɔdɪndarɛrɔ nyʊgɔ rɔ wɔɔ han, k'ʊ ta lɛɛ, ʊ gʊɔɔ burgurɔ hɔ dɪnda. Hɔdɪndarɛrɔ nyʊgɔrɔ wɔɔ duro jɪr ba n na: Pakra m kʊ gʊaa n a gʊ zibəərɔ kʊ ŋ nɪ tam gʊaa m zɛ bɪncɛ ʊ rɔ wɔɔ ma, k'an sɪra ka Woso ʊ.

2 Batɛnnɔ wɔɔ mim ba n nɪ, kan wɔrɔ kɪnka gʊaa ra bɪ mim kɪ, kan gəəno mɪmbɔʊrɛ bɪ mim kɪ, kan durnya nyarɛ dʊdɔ bɪ mim kɪ. Wɔɔ b'ʊ yarɛ ʊ jɪm k'ʊ hɔɔ nɔɔn duro dɪnda y.

3 Ʊ ta lɛɛ, ʊ hɔɔ vantɔɔ dɪnda, kʊ Woso yɛ, naa wɔɔ ʊ k'ʊ a ba.

4 Ʊ makra sa gʊɔɔ kʊ ŋ Woso lɛɛgure yɪ biisi, ŋnɪ Woso mɪsɪrbaa ganwʊrɛ yɪ, ŋnɪ Sɛnt-Ɛspri si a heer ʊ am gʊɔɔ vantɔɔ m,

5 ŋnɪ Woso lemim mɪŋŋabaa kasɛtɪ bɪ, ŋnɪ hɔɔ gʊtɔɔ paŋŋa k'a nɪ nyɪntaŋ ʊ durnya daa b'ʊ bɪ kasɛtɪ bɪ sɔ rɔ wɔɔ ma.

6 Baa kan naa haay kı, kʊ ŋ y'a gu ŋnı sırakarɛ to, gɔsı b'a dam ma an a
ka gʊɔɔ nɔɔn duro n a ya, ŋn'a bɔ gallɛm hııya hɔ ma, ŋn'a mısırbaa lʊr
y. Bala, a ya ŋ y'a ʊ ŋnı so ra a zim ŋn'ı Woso Nyı bı wɔm gɔdarkʊra ma,
ŋn'a kam gʊɔɔ n'a sʊnsɔ wʊm lɛɛ kar ʊ.
7 Ʊ ʊ ya, ʊ makra sa, kʊ hɔsıra ı la hi yım tee… an n'a mim, k'a ı hɔ
bam mıŋŋa a wʊrɛzannɔ wɔɔ n'a bırɛ, naa y'a hınkarɛ a ʊ, Woso tara bı
do barka da ʊ.
8 Bı, kʊ laa gɔrɔ an nı ŋ bɔm kan bur kı, hɔsıra bı do nyɔɔdʊ ba ʊ y.
Woso ler bʊnyaa dam n'ʊ zɔɔ-zɔɔ, a nyambʊrlɛ bı, sɛ n n'a bı m.
9 M gʊaasıbɔɔ, baa kʊ wɔɔ ı meer barɛ ncınaaʊ, wɔɔ heer kookoo gʊta
awɔɔ mim bıncɛ ʊ. Wɔɔ dɔ wɔɔ ʊ, awɔɔ ı zaa mıŋŋa ra, bʊmbɔrɛ zaa bı
m.
10 Woso tırga, a bı ziro k'awɔɔ n ba rɔ wɔɔ tɔ bɔrɛ a nɔ ʊ y, ŋʊarɛ k'awɔɔ
n tam kan kı a zi ba, a ka a danyınɔ wosogʊɔɔ ʊ, a gɔɔta an n'a bam bı, a
b'a tɔ bɔrɛ a nɔ ʊ sɔ y.
11 Bı, wɔɔ lɛ taa k'awɔɔ gʊaa biyəə n gɔɔta an bır a yoŋ ʊ ncınaaʊ tee…,
k'an ta an dɔmınnɔ nyarɛ ku, kʊ hɔ k'awɔɔ ta a heer lɛ bı n yı fası-fası.
12 Wɔɔ lɛ baa k'awɔɔ n a ba yakʊzannɔ y, bı, k'awɔɔ n gʊɔɔ kʊ ŋ sıra
ka ŋn'ı bʊrlɛ a mıŋŋa ma, ŋnı hɔ kʊ Woso a ler bɔ bı yım maam nɔ wɔɔ
makra sa.

Woso lerbɔrɛ bı, a bı gɔrɛ y

13 Woso k'a nyınta an ler bı bɔ Abraham m bı, a a wer si an a na ma.
Kʊ gɔsı ba ʊ, an lɛ da m an n'a wer bı sire a tɔ m bı, am naa an a wer bı
si a mıŋŋa m.
14 A n a hı, a ʊ:
Mɔɔ n wer si,
mɔɔ y'ıbıı barka daŋ ʊ,
m yaŋŋɔɔ ka ı ʊ gʊta.
15 Abraham ler bı bɔrɛ mım da bʊraama nɔ ʊ, an hɔ kʊ Woso a ler bɔ bı
yı.
16 Kʊ gʊɔɔ y'a wer sire, a si ŋ nawʊm gʊaa k'a lɛ da ŋ nı bı tɔ ra, bı, wer
bı sire nı mim kʊ ŋ ʊ k'a ba bı kʊyırɛ kasɛtı, an nı bısıkarɛ haay bɔrɛ ŋ
bire ʊ.
17 Naa tɔ ma m Woso n a wer si, an a na a ler bı bɔrɛ ma, kʊ gʊɔɔ kʊ ŋ nı
zɛm bı hɔɔ mıŋŋɔɔ k'a ŋ ler bɔ rɔ wɔɔ yı rɔ wɔɔ n a dɔ fası ŋ ʊ, a bı hɔsı
lʊrm hɔ k'a cınta k'a ba bı nɔ ʊ y.
18 Ncınaaʊ bı, hɔ hııya n ta ʊ, ŋ b'a lʊrlɛ y, bı Woso b'a dam ma a n ŋʊaar
ba ŋ mim nɔ ʊ sɔ y, ler bı bɔrɛ kan wer bı sire kı m. Ncınaaʊ naa, wɔɔ
kʊ wɔɔ ʊ si, ʊ b'ʊ nyaakʊm da Woso zi rɔ wɔɔ, wɔɔ heer kookoo hɔ hııya
naa do tɔ ma, k'ʊ hɔ kʊ Woso wɔɔ bir ma, k'ʊ b'a yı bı nyasʊ kɔɔkɔɔ.
19 Hɔ kʊ wɔɔ ta ʊ heer lɛ naa do a ka, wɔɔ nı jınım kɔɔkɔɔ wɔɔ bır digə
darɛ y. Amba kɔɔlʊʊ gʊta pɔyaa k'a n'a dam jım ʊ bı hɔ bı m. Taaheerlɛ
bı do n'a kam wɔɔ nı cenim pɛɛra k'a ta lɛɛ kʊ Woso n ta ʊ bı rɛ bı han
Wosocɛ ʊ b'ʊ, ʊ nı gasʊm Woso mıŋŋa zi, lɛɛ k'an ta ʊ b'ʊ.
20 Bıncɛ bı do Yeezuu lɛɛ ka wɔɔ m, an gasʊ ʊ, gasʊ a ʊ wɔɔ tɔ ma. Bala, a
a ba mannıbər jıtaarɛ dɔmım k'a nyarɛ ba ʊ nɔ ʊ, amba Mɛlkisedɛkkı m.

7

Mɛlkisedɛkkı bı, cir m,

mannıbər m sɔ

1 Mɛlkisedɛkkɪ bɪ, nyɪnta a ʊ Salɛm cir, bɪ Woso k'a lɛ da haay bɪ
mannɪbər m sɔ. Abraham k'a nyɪnta an yar ba an a da cinno ma, an
a bɔ an nɪ zɛm bɪ, Mɛlkisedɛkkɪ ta an aa a zɛ ʊ, an barka da a mim ʊ.
2 Abraham n hɔ k'an ta m haay bɪ bɔ ʊ, bu biyəə barla deem, an a ka ʊ.
Mɛlkisedɛkkɪ tɔ bɪ mɪŋŋa jɪ ba n nɪ: «Tɪrgabaa cir», an ta ʊ sɔ bɪ, nyɪnta
a ʊ, Salɛm cir, naa jɪ ʊ k'a hɪ a ʊ: «Laafɪɪ cir».
3 Mɛlkisedɛkkɪ bɪ, a ba zɪ nɪ, b'a ba da nɪ y, a ba do gʊɔɔ nɪ y. A taʊrɛ
sɪŋŋɪda ba ʊ, b'a nyarɛ ba ʊ sɔ y. Bɔ a ʊ kʊ ʊ kan Woso Nyɪ bɪ kɪ, mannɪbər
m dɔmɪm haay.
4 K'a dɪga a, awɔɔ n a dɔ kɛɛrɛ a ʊ, gʊaa gʊta m na? Abraham yɛ an hɔ
k'a yɪ haay yar bɪ k'a a da ma bɪ nɔ ʊ bɔ ʊ bu biyəə nɔ ʊ, deem an a ka ʊ.
5 Levii nyɪnɔ kʊ ŋ nɪ wosocɛmannɪbənno wɔɔ, Moyiisi lɛrɔ wɔɔ lɛ cɪnta
ŋ nɪ, kʊ ŋ nɪ hɔ haay buganwʊrɛ si Israyɛl gʊɔɔ wɔɔ han, naa ʊ k'a hɪ a
ʊ, a si ŋ nawʊrɛ a danyɪnɔ wɔɔ han, an bɔkarɛ Abraham yaŋŋɔɔ n brɔɔ
m sɔ.
6 Mɛlkisedɛkkɪ n nyɪnta Levii nyɪ y, an bɔkarɛ a hɔ kʊ Abraham m ta m
haay bɪ buganwʊrɛ si han, an lɛ da sɔ bɪ, Mɛlkisedɛkkɪ Abraham barka
da ʊ, an bɔkarɛ bɪ Woso lerlɔ bɔ m.
7 Bɪ, wɔɔ dɔ ʊ ʊ, gʊaa k'a lɛ da b'ɪ tɪr barka da gʊaa poore mim ʊ.
8 Levii har gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ buganwʊrɛ sim nɔ wɔɔ, ŋ yɪ gɪngarɛ am gʊaa
haay m. Bɪ, kʊ Mɛlkisedɛkkɪ k'a buganwʊrɛ si bɪ nɪ, Wosoci bɪ y'a hɪrɛ, a
ʊ: «A garɛ ba ʊ y.»
9 Wɔɔ ʊ da ma, ʊ meerbaa bɪ nyambʊr, ʊ ʊ, Abraham k'a nyɪnta
an buganwʊrɛ bɪ yawʊra bɪ ka Mɛlkisedɛkkɪ ʊ bɪ, Levii k'a yaŋŋɔɔ nɪ
buganwʊrɛ bɪ sim her naa, a buganwʊrɛ bɪ ka Mɛlkisedɛkkɪ ʊ sɔ.
10 Bala, baa kʊ Levii n yɪ cɪna dɔmɪm bɪ do ʊ bɪ, bɪ Abraham yaŋŋa m
bɪ, bɪ y'a ka mɔɔ ʊ, hinni kʊ Mɛlkisedɛkkɪ ta an aa Abraham zɛ ʊ bɪ, Levii
nyɪnta ʊ hinni bɪ do ʊ sɔ, Abraham mɛ ʊ.

Yeezuu n mannɪbər jɪtaarɛ amba Mɛlkisedɛkkɪ m

11 Levii dogʊɔɔ mannɪbər biyəə bɪ, a to a ʊ lɛrɔ kʊ Woso ŋ ka Israyɛl
gʊɔɔ wɔɔ ʊ bɪ nɔ ʊ. A n bɔkarɛ, kʊ yɪ an nawʊrɛ ɪ ʊ, Levii hargʊɔɔ wɔɔ
mannɪbər zibəə b'a da ma an a ka gʊɔɔ n yɪ tɪrga fasɪ, pakra bɛɛ m kʊ
mannɪbər vanta n nyɪnta ʊ, a zibəə n bɔ kʊ ʊ kan Mɛlkisedɛkkɪ hɔ kɪ y.
Mannɪbər bɪ do bɪ, Aarɔn yaŋŋa bɛɛ dɔ y.
12 Bala, kʊ mannɪbərbaa b'a lʊr, pakra m kʊ lɛ k'a nyɪnta ʊ bɪ n lʊr sɔ.
13 Bɪ, mannɪbər vanta kʊ wɔɔ mim hɪ bɪ, wɔɔ Zuuba Yeezuu m. A ba
Levii dogʊɔɔ barla y, do k'a a to ʊ bɪ gɔsɪ n nyɪnta mannɪbər Wosocɛ b'ʊ
y.
14 Gʊaa haay a dɔ, a ʊ, Ziida do gʊaa m, Moyiisi n do naa do mim hɪ
mannɪbənno wɔɔ mim bɪncɛ ʊ y.
15 Hɔ k'a n'a kam wɔɔ n mim naa do jɪ ma fasɪ bɪ ba n nɪ: Mannɪbər
vanta n ta ʊ kɛɛrɛ, Levii dogʊɔɔ wɔɔ bɪncɛ ʊ, bɔ b'ʊ kʊ ʊ kan Mɛlkisedɛkkɪ
kɪ.
16 Lɛrɔ k'a nɪ gʊɔɔ yaŋŋɔɔ mim dɪndam nɔ wɔɔ tɔ ma bɛɛ m an a ba
mannɪbər y, a ba a ʊ mannɪbər a mɪsɪrbaa k'a nyarɛ ba ʊ paŋŋa tɔ ma.
17 Denter sɔ, Wosoci bɪ y'a hɪrɛ, a ʊ:

Ɪ ba ɪbɪɪ nawʊm mannɪbər
dɔmɪm haay nɔ ʊ,
amba Mɛlkisedɛkkɪ m.

18 Ncɪnaaʊ nɪ, n nɪ lɛ k'a nyɪnta ʊ biisi bɪ ci zɛ, bala, a paŋŋa ba ʊ, b'a b'a
dam ma an a da gʊaa han y.

19 Bala, Moyiisi lɛrɔ wɔɔ n a da ma, ŋn'a ka gʊɔɔ n yı tırga fası Woso mım ʊ y. Bı kɛɛrɛ naa, taaheerlɛ k'a lɛ da haay n ta ʊ, a tɔ ma m wɔɔ n'ʊ dam ma, ʊ n'ʊ zɔm Woso ma.
20 A n a na ma bı, Woso mıŋŋa a wer si kʊ Yeezuu n yı mannıbər jıtaarɛ. Levii dogʊɔɔ wɔɔ yı mannıbənno, bı wersire naa do lɔɔ n nyınta ʊ y.
21 Bı kʊ Yeezuu nı, Woso a cınta mannıbər, an a hı a ʊ: «Zuuba a wer si, b'a b'a bɔrɛ a taa nı y. A ʊ, ıbıı yım mannıbər dɔmım haay nɔ ʊ.»
22 Ncınaaʊ nı, Yeezuu tɔ ma bı, wɔɔ nı gʊaasıbabaa k'a lɛ da biisi hɔ bı ra bı m kan Woso kı.
23 Hɔ vanta n ta ʊ sɔ, a ı yırɛ ı ʊ, Levii dogʊɔɔ mannıbənno wɔɔ, ŋ nyınta yɔɔgʊ, kʊ ŋ nı gıngam ŋn'a zibəə bı tom bı tɔ ma.
24 Bı, kʊ Yeezuu nı, a garɛ ba ʊ y, a b'a mannıbər zibəə bı tom gʊaa nı y.
25 Naa tɔ ma m, an n'a dam ma an gʊɔɔ kʊ ŋ nı yom ma, k'a a zɔ Woso ma rɔ wɔɔ bʊmbɔ, dııtaa kan dɔmım haay kı nɔ ʊ. Bala, k'a nı mısırbaa m dɔmım haay bı, a ı yaa dam Woso m dɔmım haay ŋ tɔ ma.
26 Naa y'a hınkarɛ a ʊ, Yeezuu n mannıbər jıtaarɛ kʊ wɔɔ ʊ ga m ʊ a yı. A tırga fası, kʊrɔma sı kan mimbʊnyaa sı kı ba a gʊr zi y. A mısırbaa y'a hɔ kan mimbʊnyaabənno hɔ kı, Woso a busu, an nı hɔ haay burə ʊ.
27 A n bɔ kʊ ʊ kan biisi mannıbənno jıtannɔ wɔɔ kı y, pakra bɛɛ m k'an mannı ba dɔmım biyəə a mimbʊnyaarɔ tɔ ma, k'a bɔkarɛ a gʊɔɔ vantɔɔ wɔɔ hɔ ba y. Ga k'a ʊ gɔdarkʊra ma bı, a mıŋŋa a ka am mannı hɔ bı m, gallɛm deem taan… dɔmım haay minto.
28 Moyiisi lɛrɔ wɔɔ mannıbənno jıtannɔ wɔɔ, gʊɔɔ m, bı tɔ ma bı, ŋ yı kʊrɔma bam. Bı ler kʊ Woso a bɔ, an a wer si lɛrɔ wɔɔ cenle jɛ ʊ bı, a Nyı k'a mıŋŋa a ka an a ba mıŋŋa fası dɔmım haay tɔ ma b'a cınta mannıbər jıtaarɛ.

8

Yeezuu n wɔɔ mannıbər jıtaarɛ

1 Hɔ kʊ wɔɔ ʊ k'ʊ a hı bı ba n nı: Mannıbər jıtaarɛ kʊ wɔɔ mim hı bı, wɔɔ n ta m denter, a ı nyıntam cirbəə nɔ ʊ, Woso k'a a so hɔ haay ʊ bı jır ʊ arzana ʊ.
2 A mannıbər jıtaarɛ zi an n'a bam b'ʊ Woso taʊrɛ nɔ ʊ, pɛɛracɛ paan… kʊ Woso a dɔ, gʊɔɔ bɛɛ y'a dɔ bı nɔ ʊ.
3 Mannıbər haay zibəə n ganwʊrɛrɔ kan mannırɔ kı ka Woso ʊ m, a a ga m sɔ, kʊ wɔɔ mannıbər jıtaarɛ bı n bır hɔ m k'a ka Woso ʊ sɔ.
4 Kʊ durnya naa do gʊaa nı, a b'a dam ma an yı mannıbər y. Bala, mannıbənno ta ʊ kara, ŋn'ı mannırɔ kam Woso ʊ amba Moyiisi lɛrɔ a hı bı m.
5 Bı, mannıbənno wɔɔ duro zibəə bı, mannıbər zibəə paan… k'a nı arzana ʊ bı bɔkʊrɛ m, a makra m. A do m ba Moyiisi nyınta k'a pɛɛracɛ dɔ a ka Woso ʊ bı m. Woso a hı m, a ʊ:
I tɔ ʊ k'ı pɛɛracɛ bı dɔ
k'an yı hɔdeem
kan mɔɔ n a hınka ıbıı m
ci bı burə ʊ bı kı.
6 Bı kɛɛrɛ naa, mannıbər zibəə k'a lɛ da brɔɔ hɔ bı ra gʊta bı Yeezuu n n'a bam. Bala, am gʊaasıbabaa k'an mıŋŋa an lɛ da bı zɛkʊrazaa, gʊaasıbabaa bı do jır bı, lerbɔrɛrɔ mıŋŋɔɔ kʊ ŋ lɛ da a yo ma.

Gʊaasıbabaa gusire kan a daa kı mim

7 Kʊ nyınta lɛɛkarɛ gʊaasıbabaa b'ʊ zore, a bı yım pakra kʊ gʊaasıbabaa
k'an mıŋŋa an lɛ da n sompi a yaa ʊ y.
8 Bı, Woso nyaa ba kan a gʊɔɔ wɔɔ kı, ŋ kʊrɔmarɔ tɔ ma, a ʊ:
Dɔmınnɔ ı zɛm, mɔɔ m bı gʊaasıbabaa daa dam Israyɛl gʊɔɔ wɔɔ ma, kan
Ziida gʊɔɔ wɔɔ kı.
9 Gʊaasıbabaa bı do bı bır yırɛ, am gʊaasıbabaa kʊ mɔɔ da ŋ zırɔ ma bı
nı y,
hinni kʊ mɔɔ ŋ gaa ŋ wɔ ma, m bɔ ŋ nı Ezıptı ʊ bı, ŋ n ta a lɛ ra
gʊaasıbabaa bı do nɔ ʊ y,
bı tɔ ma m, mɔɔ nı m bɔ ŋ ʊ.
Mɔɔ m Zuuba, mɔɔ ı meer bı ba.
10 Dɔmınnɔ nɔɔn duro jɛ ʊ, gʊaasıbabaa kʊ mɔɔ n n'a dam Israyɛl gʊɔɔ
wɔɔ ma bı, ba n nı:
Mɔɔ yı m lɛrɔ wɔɔ darɛ ŋ hɔɔn ʊ, m ŋ gʊrsıra ba ŋ heer ʊ.
Mɔɔ yırɛ ŋ Woso, ŋnı yı mɔɔ gʊɔɔ.
11 Ŋ gɔsı bı nyıntaŋ ʊ k'a a ka ma k'a hɔ dında a mim nı y,
gɛɛ a danyı m an bır a hırɛ a ʊ, a ka k'ı Zuuba dɔ.
Bala, ŋ haay mɔɔ dɔm, an a sa ŋ poore ma an ta m ŋ gʊtɔɔ ma.
12 Mɔɔ yı ŋ kʊrɔmarɔ sugur karɛ ŋ ʊ, mɔɔ bı ŋ mimbʊnyaarɔ tɔ darɛ m
nɔ ʊ y.
13 Woso k'a bʊr an nı gʊaasıbabaa daa mim dındam bı, naa ʊ k'a hı a ʊ,
lɛɛkarɛ gʊaasıbabaa bı ba a ʊ hɔgusire. A n bɔkarɛ hɔ k'a gusi, b'a zibəə
ba ʊ bı, a nyaanım zɔɔ.

9

Gʊaasıbabaa gusire bı mannıbənno zibəə

1 Lɛɛkarɛ gʊaasıbabaa bı nɔ ʊ bı, lɛrɔ nyınta ʊ ŋn'ı yaa bı darɛ zaarɔ
hınkam, gʊɔɔ wɔɔ cɛ dɔ sɔ k'a bır yaa bı daŋ ʊ.
2 Cɛ bı ba ŋ y'a ʊ pɛɛra m, a nɔ n hııya, lɛɛkarɛ hɔ bı bir ŋ nawʊm lɛɛ
k'an jınjɛɛm Woso ma. Lɛɛ bı do ŋ fıtırɛ bı kan mɔrcıntarahɔ bı kı, bur
kʊ ŋ n'a kam Woso ʊ bı kı kuntə ʊ.
3 Cɛ nɔ hııyazaa bı, pɛɛra ŋ y'a ta a lɛ ma, cɛ nɔ bı do Woso taʊrɛ bıncɛ
m.
4 Lɛɛ bı do ʊ bı, mannıduu ŋ y'a ba sarma m, ŋn'a cınta b'ʊ, tidəər nyisi
sɛnyaʊrɛ mɔr m bı, cɛ nɔ bı dɔ ʊ sɔ bı, daka kʊ ŋ y'a ba gɔ m, ŋn'a lihi
sarma m bı cınta ŋ y'a ʊ b'ʊ, daka bı do bir ŋ nawʊrɛ, ŋ ʊ, *gʊaasıbabaa
daka. Daka bı nɔ ʊ bı, laaga nı b'ʊ ŋn'a ba sarma m, ŋnı *mann zar ʊ,
Aarɔn bənkə k'a vu da bı nyınta daka b'ʊ sɔ, jaa wargarɔ hııyɔɔ kʊ Woso
a gʊaasıbabaa gʊrsıra ba ŋ ma rɔ wɔɔ nyınta daka b'ʊ sɔ.
5 Gʊaasıbabaa daka bı burə ʊ bı, hɔɔ ŋ yı ŋ ba hııya ŋ zarɔ n ta ŋ ma,
malɛɛkarɔ makra m, hɔɔ wɔɔ duro jı ʊ k'a hı a ʊ, Woso ı lɛɛ bı do ʊ. A
zarɔ wɔɔ ku ŋ y'a ʊ lɛɛ kʊ n nı mimbʊnyaarɔ sugur yırɛ mannıhɔ ma
zaasʊm ma bı ra. Wɔɔ bı toore yım dııtaa k'ʊ hɔɔ nɔɔn duro mim dında
fası y.
6 Pɛɛracɛ bı mɔdrɔ wɔɔ cıncınta ŋ y'a ʊ biyəə kan a bıncɛ kı,
mannıbənno wɔɔ nı gasʊm cɛ bı nɔ lɛɛkarɛ hɔ b'ʊ dɔmım biyəə ŋn'a
zi bam.
7 Bı, cɛ nɔ hııyazaa bı, mannıbər jıtaarɛ bı y'a deem taan… nı gasʊm
b'ʊ, dɔɔraa nɔ ʊ gallɛm deem. Gasʊ an nawʊm b'ʊ hɔbısı hııya ma m
k'a ka Woso ʊ, k'a a mıŋŋa mimbʊnyaarɔ sugur yı, kan Israyɛl gʊɔɔ wɔɔ
mimbʊnyaarɔ kʊ ŋ y'a ba badɔ nɔ ʊ bı sugur yırɛ kı.

8 Hɔɔ nɔɔn duro haay naa, ŋ sa Sɛnt-Ɛspri ʊ k'a hınka wɔɔ m a ʊ, kʊ cɛ nɔ lɛɛkarɛzaa bı gɔɔta an ta ʊ, zaa ba ʊ cına gʊɔɔ n nı gasʊm Woso taʊrɛ bıncɛ b'ʊ y.

9 Hɔɔ nɔɔn duro nı hɔ k'an ta ʊ her-her naa hınkam. Ŋ jı ʊ k'a hı a ʊ, ganwʊrɛrɔ kʊ gʊɔɔ nı ŋ kam Woso ʊ kan hɔbısırɔ mannırɔ kı rɔ wɔɔ, ŋ b'a dam ma ŋn'a ka gʊɔɔ kʊ ŋ nı ŋ kam nɔ wɔɔ heer hu n bɔ y.

10 Hɔɔ wɔɔ duro haay, hɔbırɛ kan hɔmire kı bankarɛ kan wɔɔ zııfʊrɔ hɔbırɛ zaarɔ kı, ŋn'a dında gʊɔɔ m. Durnya naa zibəə hɔɔ m. Nyınta ŋ y'a ʊ kʊ ŋ nı tolle ba ŋnı dɔmım kʊ Woso hɔ haay lʊr ʊ bı ku.

11 Bı kɛɛrɛ naa, Krista bʊr, mannıbər jıtaarɛ m, a ı bʊr hɔɔ mıŋŋɔɔ kʊ ŋ nı ta ʊ her lɔ nɔɔm m. Cɛ k'a n'a zi bı baŋ ʊ bı gore kan a mıŋŋabaa kı lɛ da biisi pɛɛracɛ bı m. Gʊɔɔ bɛɛ cɛ bı do dɔ y, durnya naa hɔ bɛɛ y.

12 Krista k'a gasʊ lɛɛ kʊ Woso n ta ʊ b'ʊ bı, a n gasʊ bɔnsannɔ kan dinnyɛɛnnyınɔ kı ma nı y. Gasʊ a ʊ b'ʊ a mıŋŋa ma m gallɛm deem taan... dɔmım haay tɔ ma. Ncınaaʊ nı, an bʊmbɔrɛ k'a nyarɛ ba ʊ yı an a ka wɔɔ ʊ.

13 Biisi bı, bɔnsannɔ kan ŋʊannɔ kı n nı ŋ zınzɛ m, ŋn'ı zullur zɛm sɔ ŋn'a dam sɛ rɛ, ŋnı ma bı, kan zullur bı suu bı kı sarɛ, ŋn'a zınzaasʊm gʊɔɔ kʊ ŋ kʊrɔmarɔ ba, a minkəm bı nɔ ʊ rɔ wɔɔ ma, ŋnı ŋ hu bɔ yınnıbayırɔ wɔɔ mim nɔ ʊ.

14 K'a ı yırɛ ı ʊ, hɔbısırɔ wɔɔ ma a da ma an gʊɔɔ hu bɔ, k'a maam, Krista ma b'ı lɛ da haay. A a mıŋŋa ka Woso ʊ amba mannı k'an mıŋŋa an lɛ da bı m, Sɛnt-Ɛspri k'an mısır dɔmım haay nɔ ʊ bı paŋŋa m. A ma b'ı wɔɔ heerlɔ wɔɔ sʊrgɔm, kʊ wɔɔ bı minno kʊ ŋ nyɔɔdʊ ba ʊ rɔ wɔɔ ba y. Kʊ wɔɔ n Woso k'an mısır bı zi ba.

15 Krista k'a naa ba bı y'a ka, an a ba gʊɔɔ kan Woso kı zɛkʊrazaa, gʊaasıbabaa daa a a cınta ŋ bire ʊ. A ba a ʊ ncınaaʊ, kʊ gʊɔɔ kʊ Woso ŋ bir lɔ wɔɔ n hɔɔ kʊ ŋ nyarɛ ba ʊ, Woso nı ŋ ler bɔ rɔ wɔɔ yı, kʊ gʊaa ga bı tɔ ma m, Krista m. A zɛ b'ı gʊɔɔ yɔm mimbʊnyaarɔ kʊ ŋ yı ŋ ba, gʊaasıbabaa gusire bı zuure dɔmım ʊ b'ʊ rɔ wɔɔ wɔ ʊ.

16 Kʊ gʊaa ci ba an a hɔnta jirle zaa hınka, kʊ n a jir a zɛ jɛ ʊ, hɔnta bı b'a dam ma an jir k'a zaa bı bɛɛ ga y.

17 Bala, k'a zaa bı n ga, ci k'a ba bı nyɔɔdʊ ba ʊ y, bı k'a zaa bı bı ga, ci bı nyɔɔdʊ ta ʊ kɛɛrɛ.

18 Naa y'a ka, lɛɛkarɛ gʊaasıbabaa bı nɔ ʊ bı, an yı pakra kʊ ma n nyınta ʊ, kʊ gʊaasıbabaa bı n a dɔ an a zi ba.

19 Biisi bı, lɛɛ Moyiisi a ka, an lɛrɔ kʊ Woso a ka bı pa da haay Israyɛl gʊɔɔ wɔɔ m. A n bɔkarɛ an *hizɔp gɔ sa, serka piinə n ta ma, an a nyɔɔ dinnyɛɛnnyınɔ kan bɔnsannɔ kı ma ma, kan hi kı, an a zaasʊ lɛrɔ ci bı ma, kan gʊɔɔ wɔɔ kı ma haay.

20 A n a hı, a ʊ: «Ma naa do n'a kam Woso nı gʊaasıbabaa darɛ awɔɔ ma. Woso lɛ taa k'awɔɔ n ta a lɛ ra gʊaasıbabaa bı nɔ ʊ.»

21 Moyiisi ma zaasʊ pɛɛracɛ bı ma sɔ, kan yaa bı darɛ mɔdrɔ wɔɔ haay kı ma.

22 Lɛrɔ wɔɔ nɔ ʊ, pakra m kʊ n nı ma sa n nı hɔ gʊta hu bɔ m. Bı, kʊ ma n a lo sɔ, Woso bı gʊɔɔ mimbʊnyaarɔ sugur karɛ ŋ ʊ y.

Krista ma ı gʊɔɔ mimbʊnyaarɔ

gʊrɛ ŋ ma

23 Hɔɔ nɔɔn duro, hɔɔ kʊ ŋ nı arzana ʊ bı makrarɔ m, b'a yı pakra kʊ n nı ŋ hu bɔ amba wɔɔ yı bı m. Bı, arzana hɔɔ wɔɔ mıŋŋɔɔ lɛ taa mannırɔ kʊ ŋ mıŋŋabaa lɛ da fası ma.

24 Bala, pɛɛracɛ kʊ gʊɔɔ a ba bɪ bɛɛ Krista gasʊ ʊ y, pɛɛracɛ bɪ do bɪ, lɛɛ kʊ Woso n ta ʊ paan… bɪ makra m. Krista bɪ, gasʊ a ʊ arzana ʊ, lɛɛ kʊ Woso n ta ʊ b'ʊ, an nɪ b'ʊ wɔɔ tɔ ma.
25 Zɪɪfʊrɔ wɔɔ mannɪbər jɪtaarɛ bɪ, gasʊ a tɪr a ʊ Woso taʊrɛ bɪncɛ ʊ b'ʊ gallɛm deem dɔɔraa biyəə nɔ ʊ, hɔbɪsɪ ma m. Bɪ kʊ Krista nɪ, a n gasʊ Woso zi k'a mɪŋŋa ba mannɪ gallɛm hɔka y. A mɪŋŋa ka a ʊ vugur.
26 K'a bɛɛ y'a ba ncɪnaaʊ, pakra m k'an fɪr yɪ gallɛm hɔka an a sa durnya sɪŋŋɪda ma, an lee kum her la. Bɪ, bʊr a ʊ, gallɛm deem taan… biisi dɔmɪnnɔ nɔɔn nyarɛ ma, an b'a mɪŋŋa ka mannɪ, k'a mimbʊnyaa zaar ba.
27 Pakra m kʊ gʊaa biyəə n ga gallɛm deem taan…, bɪ jɛ ʊ, Woso n a zaa dʊdɔ ka.
28 Ncɪnaaʊ m sɔ, Krista n a mɪŋŋa ka mannɪ, an ga gallɛm deem taan… k'a gʊɔɔ gʊta mimbʊnyaarɔ gʊ ŋ ma. A y'a yarɛ an bʊr, k'a bɪ bʊr, mimbʊnyaarɔ bɛɛ an nɪ zɛm k'a b'a gʊ gʊɔɔ ma y, zɛ an nawʊm k'a bɪ gʊɔɔ kʊ ŋ n'a mɪm dam nɔ wɔɔ bʊmbɔ.

10

1 Moyiisi lɛrɔ wɔɔ, hɔɔ mɪŋŋɔɔ kʊ Woso n nɪ zɛm b'a ka wɔɔ ʊ rɔ wɔɔ ŋnɪ ŋ hɪnkam, hɔɔ wɔɔ duro bɛɛ nɪ ŋ mɪ y. Mannɪrɔ kʊ ŋ nɪ ŋ bam tee… rɔ wɔɔ hɔdeem, ŋnɪ ŋ bam dɔɔraa biyəə, ŋ barɛ nyarɛ ba ʊ y, bɪ, ŋ b'a dam ma ŋnɪ gʊɔɔ wɔɔ ba tɪrga y.
2 Gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ yaa bɪ do dam Woso m nɔ wɔɔ, kʊ yaa bɪ do darɛ ɪ wɔ ʊ, an ŋ mimbʊnyaarɔ gʊ ŋ ma fasɪ, ŋ b'a yarɛ ŋn'a heer kɔ ŋ ʊ a mimbʊnyaa ba y, bɪ mannɪrɔ wɔɔ barɛ nyam sɔ.
3 Sɪra nɔ ʊ, mannɪrɔ wɔɔ duro barɛ bɪ, gʊɔɔ mimbʊnyaarɔ an nɪ ŋ tɔ darɛ ŋ nɔ ʊ dɔɔraa biyəə.
4 Bala, ŋʊannɔ kan bɔnsannɔ kɪ ma b'a dam ma fɪɪga an gʊɔɔ mimbʊnyaarɔ gʊngʊ ŋ ma y.
5 Naa y'a ka, Krista k'a bʊr durnya ʊ bɪ, an a hɪ Woso m, a ʊ:
Ɪbɪɪ lɛ baa mannɪ ma, bɪ ganwʊrɛ nɪ y, bɪ y'a ka ɪbɪɪ n mɛsim ka mɔɔ ʊ.
6 Hɔbɪsɪrɔ kʊ ŋ nɪ ŋ dam sɛ rɛ k'a ŋ ka ɪ ʊ rɔ wɔɔ bɪr ɪbɪɪ nɔ yɪrɛ y, mimbʊnyaarɔ sugur yɪrɛ mannɪrɔ wɔɔ bɪr ɪbɪɪ nɔ yɪm sɔ y.
7 Naa tɔ ma m mɔɔ n a hɪ, m ʊ,
Woso ra, mɔɔ ba n nɪ, zɛ mɔɔ nawʊm kʊ m b'ɪ hɔɔnhɔ ba,
amba hɔ kʊ n y'a gʊrsɪra ba mɔɔ mim bɪncɛ ʊ lɛrɔ ci bɪ nɔ ʊ bɪ m.
8 Lɛɛ a ka an a hɪ a ʊ:
Ɪbɪɪ lɛ baa mannɪrɔ ma,
b'ɪbɪɪ lɛ baa ganwʊrɛrɔ ma y,
ɪbɪɪ lɛ baa hɔbɪsɪrɔ kʊ ŋ yɪ ŋ da sɛ rɛ rɔ wɔɔ ma sɔ y,
b'ɪbɪɪ lɛ baa mimbʊnyaarɔ sugur yɪrɛ mannɪrɔ wɔɔ ma sɔ y, ɪbɪɪ bɪr ŋ ŋʊarɛ y.
A n bɔkarɛ, mannɪrɔ wɔɔ duro barɛ a ga m, lɛrɔ ci bɪ nɔ ʊ.
9 A n a ya an a na ma, a ʊ:
Woso ra, mɔɔ ba n nɪ, zɛ mɔɔ nawʊm kʊ m b'ɪ hɔɔnhɔ ba.
Yɪ a ʊ ncɪnaaʊ, Woso n biisi mannɪrɔ wɔɔ haay ci zɛ, an Krista mannɪ bɪ sompi ŋ yaa ʊ.
10 Kʊ Yeezuu Krista Woso hɔɔnhɔ ba, an a mɪŋŋa sa an a ba mannɪ gallɛm deem taan… bɪ y'a ka, wɔɔ n'ʊ ba tɪrga Woso mɪm ʊ.
11 Zɪɪfʊrɔ mannɪbənno wɔɔ, jɪm ŋ nawʊm dɔmɪm biyəə ŋn'a zi bɪ bam, ŋnɪ mannɪrɔ deem-deem nɔ wɔɔ bam, an bɔkarɛ mannɪrɔ wɔɔ duro b'a dam ma fɪɪga ŋnɪ gʊɔɔ mimbʊnyaarɔ gʊngʊ ŋ ma y.

12 Bɪ kʊ Krista nɪ, mannɪ deem taan… a a ba gʊɔɔ mimbʊnyaarɔ tɔ ma,
mannɪ naa do barɛ nyɔɔdʊ bɪr nyam fɪɪga y, bɪ jɛ ʊ an ta an aa nyɪnta
cirbəə nɔ ʊ Woso jɪr ʊ.
13 Kɛɛrɛ naa, dɔ a nawʊm ma, kʊ Woso n a jɪnnɔ da a wɔ ʊ.*
14 Ncɪnaaʊ nɪ, mannɪ deem taan… tɔ ma, an a ka gʊɔɔ k'a ŋ
mimbʊnyaarɔ sʊrgɔ ŋ ma rɔ wɔɔ n a ba tɪrga fasɪ dɔmɪm haay nɔ ʊ.
15 Sɛnt-Ɛspri ɪ naa hɪm wɔɔ m paan… denter. Bala, a y'a hɪrɛ ncɪnaaʊ,
a ʊ:
16 Zuuba y'a hɪrɛ a ʊ,
gʊaasɪbabaa kʊ mɔɔ n n'a darɛ ŋ ma dɔmɪnnɔ nɔɔn jɛ ʊ bɪ ba n nɪ,
mɔɔ yɪ ŋ lɛrɔ wɔɔ darɛ ŋ heer ʊ, m a gʊrsɪra ba ŋ hɔɔn ʊ.
17 A n a ya an a na ma, a ʊ:
Mɔɔ bɪ ŋ mimbʊnyaarɔ kan ŋ kʊrɔmarɔ kɪ tɔ darɛ m nɔ ʊ y.
18 A n bɔkarɛ, kʊ Woso mimbʊnyaarɔ sugur ka bɪ, a n a ga m dɔ kʊ gʊɔɔ
n mannɪ ba k'a mimbʊnyaarɔ sʊgur yɪ y.

Ʊ jɪm kɔɔkɔɔ sɪrakarɛ nɔ ʊ

19 Naa tɔ ma bɪ, m danyɪnɔ, wɔɔ heer kookoo kɛɛrɛ k'ʊ gasʊ lɛɛ kʊ Woso
n ta ʊ b'ʊ, Yeezuu ma bɪ mannɪ bɪ tɔ ma.
20 A pɛɛra k'a ta Woso taʊrɛ bɪncɛ bɪ rɛ bɪ kaansʊ kʊ wɔɔ n gasʊ. A zaa
daa gʊ wɔɔ m, zaa mɪsɪr m. Pɛɛra k'a kaansʊ bɪ, a mɪŋŋa mɛ bɪ m.
21 Wɔɔ ɪ mannɪbər jɪtaarɛ m, a m Wosocɛ bɪ nyasʊm minzaa.
22 K'a maam, k'ʊ ʊ zɔ Woso ma kan ʊ heer kɪ haay, heerkoodəbaa m
sɪrakarɛ denter nɔ ʊ, heer kʊ zi bʊnyaa haay bɔ ʊ Yeezuu ma tɔ ma, kan
mɛ k'a sʊrgɔrɛ yɪ hi mɪŋŋa m kɪ.
23 Ʊ taaheerlɛ kʊ wɔɔ n ta m, ʊ n'a pa dam bɪ nyasʊ kɔɔkɔɔ, bala, wɔɔ
dɔ denter m, ʊ ʊ, hɔɔ kʊ Woso ŋ ler bɔ wɔɔ m nɔ wɔɔ, a yɪ ŋ kam wɔɔ ʊ.
24 Ʊ bɪr ʊ dam kʊ han, zi mɪŋŋɔɔ ŋʊarɛ kan ŋ barɛ kɪ nɔ ʊ.
25 Ʊ b'ʊ gʊ ʊ sokʊmarɔ tarɛ ma y, ʊ bɪ yɪ am gʊɔɔ gɔsɪnnɔ kʊ ŋ minkə
yarlɛ n nɔ wɔɔ nɪ y. Bɪ, an ta ʊ bɪ, ʊ bɪr kʊ heer yom, ʊ bɪr a barɛ ncɪnaaʊ,
bala, awɔɔ dɔ a ʊ, Zuuba dɔmɪm y'a zɔm.
26 Bala, kʊ wɔɔ sɪra dɔ, ʊ tɔ ka, ʊ ʊ gu ʊ nɪ mimbʊnyaa barɛ, mannɪ
vanta ba ʊ dɔ an nɪ mimbʊnyaarɔ gʊngʊm wɔɔ ma y.
27 Kʊ wɔɔ ba ncɪnaaʊ, hɔ k'a gɔɔta wɔɔ m bɪ, nyibəə wɔɔ nɪ ba n bɪr a
nɔ ʊ, ʊ bɪr dɔm mim k'a nɪ wɔɔ yɪm bɪ ma, mim bɪ do bɪ, dʊdɔyarlɛ k'a
nɪ wɔɔ yɪm, ʊ gasʊ sɛ gʊta k'a nɪ Woso jɪnnɔ bɪm bɪ m.
28 Kʊ gʊaa bɪsɪ ka Moyiisi lɛ bɪ ma, a bɪsɪ bɪ karɛ kasɛtɪzannɔ n ta ʊ
hɪɪya, gɛɛ kaakʊ, a zaa bɪ zɛ n nawʊm gər, cicirzɛrɛ ba ʊ y.
29 Bɪ, kʊ gʊaa Woso Nyɪ bɪ gore bɔ ʊ, bɪ zaa n a ga fɪryɪrɛ m an lɛ da
ra? Bala, naa zaa bɪ, dɪga a ʊ, ma kʊ Woso a sa an gʊaasɪbabaa da an a
mɪŋŋa sʊrgɔ m bɪ ma hɔnɪbɪr. Sɛnt-Ɛspri k'a nɪ barka kam wɔɔ ʊ b'a n'a
sʊnsɔ wʊm sɔ.
30 Bala, wɔɔ Woso k'a hɪ, a ʊ: ‹Mɔɔ nɪ zɪm bɔm, mɔɔ n'a sompim gʊaa
n'ʊ› bɪ dɔ. A a hɪ sɔ a ʊ: ‹Zuuba y'a gʊɔɔ wɔɔ dʊdɔ kam.›
31 Kʊ Woso k'an mɪsɪr bɪ gʊaa ku, k'a dʊdɔ ka, a yɪrɛ a zaa ma kʊsɪ
maam-maam.
32 Nyɪnta k'awɔɔ ʊ biisi, a sɪrakarɛ daa baa ma, a Woso lɛɛgure yɪ, a fɪr
yɪ gʊta, a a gu a jɪm kɔɔkɔɔ zoo bɪ barɛ nɔ ʊ bɪ, k'a tɔ da a nɔ ʊ.
33 Dɔmɪm bɪ do ʊ bɪ, gʊɔɔ tɪr awɔɔ sʊnsɔ wʊ, ŋnɪ fɪr ka awɔɔ ma gʊɔɔ
gaa ʊ, awɔɔ tɪr a dam gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ fɪr yɪrɛ ncɪnaaʊ sɔ rɔ wɔɔ han.

* **10:13 10.13** «da a wɔ ʊ» zɪɪforɔ zi bɪ, jɪnnɔ nyɔɔ a gam taa ɪ tɔ ŋ la bɪ, k'a hɪ a ʊ, bʊr a ʊ ŋ la.

34 Awɔɔ kɔ, gʊɔɔ kʊ n yɪ ŋ du Krista tɔ ma rɔ wɔɔ minto, gʊɔɔ awɔɔ
hɔnta yɔ awɔɔ m, awɔɔ n yɛ a to kan heernyɔɔ kɪ. Bala, awɔɔ dɔ a ʊ,
awɔɔ ɪ hɔnta k'a mɪŋŋabaa lɛ da bɪ m, bɪ nyarɛ ba ʊ y.
35 Naa tɔ ma bɪ, a bɪ heerkoodəbaa k'awɔɔ n ta m sɪrakarɛ nɔ ʊ bɪ to y,
awɔɔ zɛm bɪ ganwʊrɛ gʊta yɪ.
36 Pakra m k'awɔɔ n bʊr a ma k'a a da ma, a hɔ k'a Woso nɔ yɪ bɪ ba,
k'a hɔ k'a ler bɔ bɪ yɪ.
37 Naa y'a ka Wosoci bɪ n a hɪ, a ʊ:
A gɔɔta poore, poore tɔkkɛ,
gʊaa k'a nɪ zɛm bɪ n bʊr,
a bɪ maasɪrɛ barɛ y.
38 Bɪ, gʊaa k'an tɪrga mɔɔ mɪm ʊ bɪ, a mɪsɪrbaa bɪ ba a nawʊm sɪrakarɛ
nɔ ʊ.
Bɪ, k'a zaa a bɔ a jɛ m, mɔɔ heer bɪ yɪm nyɪnta kan kɪ dɔ y.
39 Gʊɔɔ kʊ ŋ tɪr a bɔ a jɛ m, ŋnɪ nyaam nɔ wɔɔ bɛɛ m wɔɔ nɪ y. Sɪra wɔɔ
n'a kam, ʊ nyiro wɔɔ bʊmbɔrɛ tɔ ma.

11

Gʊɔɔ kʊ ŋ sɪra ka biisi rɔ wɔɔ zibəəro

1 Sɪrakarɛ bɪ, kasɛtɪ m gʊaa n ta m a heer ʊ, a ʊ, a hɔ k'a ta a heer lɛ bɪ
yɪm, an a dɔ paan… a heer ʊ a ʊ, hɔ k'a bɪr yɪm mɪm m bɪ ta ʊ denter.
2 Gʊɔɔ kʊ ŋ nyɪnta biisi rɔ wɔɔ, ŋ sɪrakarɛ y'a ka Woso nɔ ŋ yɪ ŋ la.
3 Sɪrakarɛ y'a ka wɔɔ n a dɔ ʊ ʊ, Woso ɪ durnya da a lemim m. Ncɪnaaʊ
bɪ, hɔ k'a nɪ yɪm mɪm m haay naa, a to a ʊ hɔ kʊ mɪm bɪr a yɪm nɔ ʊ.
4 Abɛl sɪrakarɛ y'a ka an mannɪ k'a mɪŋŋabaa cem Kayɛn hɔ han ba an
a ka Woso ʊ. A sɪra bɪ karɛ y'a ka Woso n a hɪ a ʊ, a tɪrga a mɪm ʊ, bala,
Woso mɪŋŋa yɛ a ganwʊrɛrɔ wɔɔ ma. Abɛl ga, bɪ, a sɪrakarɛ tɔ ma bɪ, a
gɔɔta an nɪ meer bam.
5 Enɔk sɪrakarɛ y'a ka Woso n a busu a zi, b'a n ga y. Gʊɔɔ n a ka ma bɪ
ŋ n a yɪ y, kʊ Woso a busu a zi bɪ tɔ ma. Wosoci bɪ y'a hɪrɛ a ʊ, kʊ Woso
n bɔkarɛ an Enɔk busu a zi bɪ, Woso nɔ yɪ ra.
6 Woso nɔ b'a dam ma an yɪ gɔsɪ ra, k'a zaa n sɪra ka y. Bala, gʊaa k'a
n'a zɔm Woso ma b'a ga m an sɪra ka a ʊ Woso ta ʊ, an sɪra ka sɔ a ʊ,
Woso gan wʊm gʊɔɔ kʊ ŋ n a kam ma k'a a dɔ rɔ wɔɔ ma.
7 Sɪrakarɛ y'a ka Nowee n zu hɔ kʊ Woso a hɪ m b'ʊ. Minno kʊ ŋ nɪ zɛm
bɪ ba rɔ wɔɔ a lɛɛ ka an a hɪ m. Nowee n hɔɔ wɔɔ duro yɪ a mɪm nɪ y, b'a
gu an zu hɔ kʊ Woso a hɪ b'ʊ. A kɔɔlʊʊ gʊta ba an gasʊ ʊ kan a hargʊɔɔ
kɪ, ŋnɪ bɔlɛm yɪ. Yɪ a ʊ ncɪnaaʊ, an a hɪnka a ʊ, a zamaana gʊɔɔ wɔɔ
bʊnyaa, a sɪra bɪ karɛ tɔ ma, Woso n dɪga a gʊaa tɪrga.
8 Woso k'a Abraham bir bɪ, sɪrakarɛ y'a ka, an yɛ Woso ma, an ta tara
kʊ Woso n'a kaŋ ʊ k'an yɪ a hɔjirle bɪ ra. A n a hʊr a kʊ b'ʊ, b'a n a dɔ kʊ
ta a nawʊm ka y.
9 A sɪra bɪ karɛ y'a ka an nyɪnta kʊ kʊ Woso a ler bɔ m b'ʊ, am saana
hɔ bɪ m. Nyɪnta a ʊ pɛɛracɛrɔ ʊ, Izakkɪ kan Zakɔɔb kɪ nyɪnta pɛɛracɛrɔ
wɔɔ ʊ sɔ. Lerbɔrɛ deem-deem bɪ Woso a bɔ brɔɔ m.
10 Bala, Abraham bɪ, dɔ a nawʊm kʊ k'a jɪr paŋŋa n ta ʊ bɪ ma, k'a
nyɪnta ʊ. Woso mɪŋŋa n kʊ bɪ do dɔrɛzaa.
11 Abraham sɪrakarɛ y'a ka an wɔ ʊ an nyɪ yɪ, bɪ ma bɪ, a gusi an cem
nyɪyɪrɛ dɔmɪm han, a lʊ Saara maam sɔ. Bɪ, a a gu an sɪra ka a ʊ, Woso
hɔ k'a ler bɔ a m bɪ bam.

12 Yɪ a ʊ ncɪnaaʊ, gʊaa deem taan… naa tɔ ma, baa k'a gusi an a zɔ zɛ ma bɪ, yaŋŋɔɔ n nyɪnta ʊ gʊta, am monyaarɔ hɔ bɪ m, am nyɪntaayaa k'a nɪ higʊta lɛ ra bɪ m.

13 Gʊɔɔ nɔɔn duro haay, gɪnga ŋ y'a ʊ sɪrakarɛ nɔ ʊ. Ɲ n hɔɔ kʊ Woso a ler bɔ ŋ nɪ bɪ yɪ y, bɪ, ŋ y'a to ŋnɪ hɔɔ wɔɔ duro yɪ laatʊ, ŋn'a heer nyɔɔ ŋ tɔ ma, ŋn'a hɪ ŋ ʊ, saanɔɔ n'a mɪ, bɪ zaakʊrɛzannɔ n'a mɪ sɔ tara burə ʊ naa ʊ.

14 Gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ meer barɛ ncɪnaaʊ rɔ wɔɔ, a hɪnka ŋ nawʊrɛ ŋ ʊ, a ka a nawʊrɛ a mɪŋŋɔɔ kʊ ma.

15 Kʊ kʊrɔ kʊ ŋ y'a bɔ ʊ rɔ wɔɔ kʊrkʊr n ta ŋ nɪ, ŋ toore yɪrɛ ŋn'a bɔ ŋnɪ ta ŋ ʊ.

16 Bɪ, ncɪnaaʊ bɛɛ y, a ka ŋ nawʊm kʊ k'an mɪŋŋa an lɛ da ma, arzana ŋn'a kam ma. Naa tɔ ma nɪ, nyannɪ bɪr Woso zɛm kʊ n ŋ bir a gʊɔɔ y, bala, a kʊ banka, kʊ ŋ nɪ bɪ nyɪnta ʊ.

17 Abraham sɪrakarɛ y'a ka an yɛ k'a Izakkɪ zɛ Woso m mannɪ, dɔmɪm kʊ Woso a ka lɛɛ k'a dɪga ma bɪ ma. Woso mɪŋŋa ɪ ler bɔ Abraham m k'a nyɪ ka ʊ, an bɔkarɛ Abraham yɛ zɔɔ-zɔɔ k'a nyɪ deem taan… bɪ ka ʊ mannɪ.

18 Woso nyɪnta an a hɪ m, a ʊ:
Izakkɪ n nɪ yaŋŋɔɔ kʊ mɔɔ ŋ ler bɔ ɪbɪɪ m nɔ wɔɔ yɪm.

19 A dɔ Abraham ʊ a heer ʊ a ʊ, Woso ɪ paŋŋa m k'a Izakkɪ mɪm bɔ ʊ, denter sɔ, Woso a ya an Izakkɪ ka Abraham ʊ ɪ ʊ, a mɪm a a bɔ ʊ.

20 Sɪrakarɛ tɔ ma m, Izakkɪ n Zakɔɔb kan Eso kɪ barka da ʊ ŋ booti mim nɔ ʊ.

21 Sɪrakarɛ tɔ ma m sɔ, Zakɔɔb zɛ k'a b'a zɔ bɪ, a Zozɛf nyɪnɔ wɔɔ barka da ʊ. A n yo a bənkə ma an zerga, an a lɛ bɔ Woso ʊ.

22 Sɪrakarɛ y'a ka, Zozɛf n Israyɛl gʊɔɔ wɔɔ kʊ ŋ nɪ zɛm bɪ bɔ Ezɪptɪ ʊ bɪ mim hɪ, bɪ ma bɪ, a garɛ a zɔ. A n a hɪ ŋ nɪ kʊ ŋ n'a yaarɔ gʊr, ŋnɪ bɔ ŋ nɪ bɔrɛ bɪ ma.

23 Sɪrakarɛ tɔ ma m, Moyiisi zɪrɔ wɔɔ n a nyaakʊm da a yɪrɛ dɔmɪm ʊ, mom bam kaakʊ. Dɪga kʊ ŋ y'a ʊ nyɪ bɪ gʊɛrɛ ma bɪ y'a ka, ŋ n nyi ba cir bɪ lɛ k'a ka bɪ bɪsɪ ka ma nɪ y.

24 Sɪrakarɛ y'a ka Moyiisi k'a b'a ba gʊaa burgu bɪ, a n yɛ kʊ ŋ n'a bir Farawɔn nyɪmbʊɛɛrɛ nyɪ y.

25 A yɛ k'a fɪr yɪ kan Woso dogʊɔɔ wɔɔ kɪ, an a gu mim bʊnyaa heernyɔɔ k'a nɪ cenim bɪ ma.

26 A dɔ a ʊ a heer ʊ, a ʊ, k'ɪ fɪr yɪ amba Krista nɪ, a nyɔɔdʊ ta ʊ an lɛ da Ezɪptɪ hɔnta haay yɪrɛ m. Bala, dɪga a nawʊm ganwʊrɛ kʊ Woso n nɪ zɛm b'a ka a gʊɔɔ ʊ bɪ ma.

27 Sɪrakarɛ tɔ ma m, Moyiisi n a hʊr Ezɪptɪ kʊ b'ʊ, a n nyi ba cir bɪ nɔmaa nɪ y, an jɪm kɔɔkɔɔ, amba gʊaa k'a nɪ Woso kʊ gɔsɪ b'a dam ma an a yɪ a mɪm m bɪ yɪm.

28 Sɪrakarɛ y'a ka an pakkɪ hɔbɪrɛ bɪ ba, an a hɪ gʊɔɔ wɔɔ m kʊ ŋ nɪ ma zaasʊ a hallɛrɔ, kan a sɪgarɔ kɪ ma, kʊ zɛ malɛɛka bɪ bɪ Israyɛl lɛɛkarɛ nyɪnɔ wɔɔ zɪnzɛ y.

29 Sɪrakarɛ y'a ka Israyɛl gʊɔɔ wɔɔ n bra higʊta piinə bɪ ma, a tara n gər. Bɪ, Ezɪptɪ gʊɔɔ wɔɔ kʊ ŋ ʊ k'a bra ma sɔ bɪ, hi bɪ nɪ ŋ bɪ.

30 Sɪrakarɛ tɔ ma m, Zeriko pəŋŋəro wɔɔ n a dɪnda, Israyɛl gʊɔɔ wɔɔ kʊ ŋ bɪr ma dɔmɪm saanhɪna bɪ tɔ ma.

31 Sɪrakarɛ tɔ ma m, Rahab n ga kan bɪsɪkawosomazannɔ wɔɔ kɪ y, a yɛ an dundolɛɛzizannɔ wɔɔ si a har ʊ an a mɪŋŋa ba ŋ nɪ.

32 M ya m bɔ hɪ? Toore ba ʊ mɔɔ nɪ Zedenyɔɔ mim dɪndarɛ
y, kan Barakkɪ hɔ kɪ, Samsɔn kɪ, Zɛfte kɪ, Davɪd kɪ, Sanwɛl kɪ
wosolɛsinnɪsorazannɔ wɔɔ hɔ kɪ y.
33 Ŋ sɪrakarɛ tɔ ma, ŋ wɔ ʊ, ŋnɪ yar ba ŋn'a so kʊrɔ ʊ, ŋnɪ tɪrgabaa zi
ba, ŋnɪ hɔ kʊ Woso a ler bɔ ŋ nɪ yɪ. Ŋ n'a ka poozannɔ n wɔ ʊ, ŋnɪ ŋ bɪ y.
34 Ŋ sɪrakarɛ tɔ ma, ŋ sɛrɔ gʊtɔɔ lihi, gʊɔɔ n a ŋʊa k'a ŋ zɪnzɛ hɛnnɔ m,
ŋnɪ bɔ lɛ m. Ŋ nyɪnta paŋŋawar nɔ ʊ, ŋnɪ bɪ paŋŋa yɪ, ŋ nyɪnta yarbənno
wɪsɪrɔ, ŋnɪ bʊr kʊrɔ vantɔɔ yarbənno ra, brɔɔ n a si.
35 Lannɔ niŋŋoo sɪrakarɛ tɔ ma, ŋ gʊɔɔ kʊ ŋ gɪngarɔ a mɪm bɔ ʊ. Gʊɔɔ
gɔsɪnnɔ fɪr yɪ, ŋnɪ gɪnga sɪrakarɛ tɔ ma, ŋ n yɛ ŋn'a bɔ a taa m k'a bɪ ga
y, a ba ŋ y'a ʊ ncɪnaaʊ, k'a wɔ ʊ, a mɪmbɔʊrɛ k'an mɪŋŋa an lɛ da yɪ.
36 Sɪrakarɛ tɔ ma m, gʊɔɔ gɔsɪnnɔ n yɛ gʊɔɔ n yaa wʊ ŋ ma, ŋnɪ ŋ zɛ
mawʊr m, ŋnɪ nɔɔrɔ kʊsɪ baŋŋarɔ m, ŋnɪ ŋ du.
37 Ŋ gɔsɪnnɔ bɪmba jaarɔ m, ŋnɪ ŋ meeyaa bɔ ʊ, ŋnɪ gɔsɪnnɔ zɛ kumbir
sii m, gɛɛ ŋnɪ zɛ kargʊ m. Sɪrakarɛ tɔ ma m nɔɔrɔ n kʊrɔ cɛ ma, ŋn'a dam
lɛɛ zi, seero ci gɛɛ biiro ciro ɪ nyɪnta ŋ huuro, ŋnɪ ŋʊazaabaa nɔ ʊ, gʊɔɔ
nɪ nyannɪ darɛ ŋ ma, ŋn'ɪ fɪr karɛ ŋ ma.
38 A n bɔkarɛ gʊɔɔ wɪsɪrɔ m Woso mɪm ʊ, durnya naa do gʊɔɔ wɔɔ n a
ga m kʊ gʊɔɔ nɔɔn duro n nyɪnta kan ŋ kɪ y. Ŋ sɪrakarɛ tɔ ma m, ŋ ba lɛɛ
nɪ y, ŋn'ɪ poo sam kan ciro gaa kɪ, ŋn'ɪ wʊtam yaarɔ ʊ kan ciro yaarɔ kɪ
ʊ.
39 Gʊɔɔ nɔɔn duro haay, Woso nɔ nyɔɔ ŋ la ŋ sɪrakarɛ tɔ ma. A n bɔkarɛ
ŋ n hɔ kʊ Woso a ler bɔ ŋ nɪ bɪ yɪ y.
40 Bala, Woso hɔ mɪŋŋa k'a lɛ da hɔ kʊ ŋ n'a hɔɔn dam ma bɪ cɪnta k'a
b'a ba wɔɔ m, a ŋʊa a ʊ k'a ka kʊ gʊɔɔ nɔɔn duro kan wɔɔ kɪ, k'ʊ b'ʊ dakʊ
ʊ, ʊ yɪ amba Woso n lɛ n taa kʊ wɔɔ n yɪ bɪ m fasɪ.

12

Ʊ gɔɔta ʊ bɪr ʊ tɔŋ ʊ fɪryɪrɛ

haay nɔ ʊ

1 Bɪ kʊ wɔɔ nɪ, gʊɔɔ nɔɔn duro haay kʊ ŋ sɪra ka Woso ʊ rɔ wɔɔ,
kasɛtɪzannɔ m, ŋnɪ bɪr wɔɔ ma. Ʊ mɔr haay k'a nɪ wɔɔ tarɛ dam jɪm
ʊ bɪ to, kan mimbʊnyaa k'a n'a som wɔɔ ʊ zɔɔ-zɔɔ bɪ kɪ. K'ʊ gɔɔta ʊ ta
lɛɛ tee… hɔ kʊ Woso ʊ wɔɔ n a ba bɪ nɔ ʊ k'an ta an a nyarɛ kʊ.
2 Ʊ ʊ mɪm ka Yeezuu zi, a m wɔɔ sɪra bɪ karɛ sɪŋŋɪda kan a nyambʊrlɛ
kɪ. A yɛ n n a zɛ gɔdarkʊra ma, a n nyannɪ zɛ k'a ga gɔdarkʊra ma y, bala,
dɪga an nawʊm heernyɔɔ niŋŋə k'a nɪ zɛm ba yɪ bɪ ma. Bɪ kɛɛrɛ naa,
nyɪnta an nawʊm Woso jɪr ʊ cirbəə nɔ ʊ.
3 K'a a hɔɔn da ma a dɪga a, a yɛ an fɪr yɪ mimbʊnyaabənno wɔ ʊ, k'a a
hɔɔn da ma denter k'a b'a mɪŋŋɔɔ to heerzar nɔ ʊ, a paŋŋa n a da y.
4 Bala, zoo k'awɔɔ n'a bam kan mimbʊnyaa kɪ bɪ, awɔɔ n a ba cɪna an
wɔ ʊ a n awɔɔ meeyaa bɔ ʊ y.
5 Woso nyɪnɔ n'awɔɔ m, meerbaarɔ k'a ŋ ba k'awɔɔ heer yo bɪ, ŋ tɔ ba
awɔɔ nɔ ʊ ra? A a hɪ, a ʊ:
M nyɪnnɪ, ɪ bɪ hʊnhʊrlɛ kʊ Zuuba n'a karɛ ɪbɪɪ ʊ bɪ ba hɔnɪbɪr y,
ɪ b'ɪ heer zar sɔ ɪ bɔ k'a nawʊm zaa ʊ bɪ tɔ ma y.
6 Bala, gʊaa kʊ Zuuba a ŋʊa bɪ,
bɪ zaa an n'a hʊnhʊrm,
gʊaa k'a nɪ dɪgam ma a nyɪ bɪ,
bɪ zaa an nɪ mawʊr soŋ ʊ.

7 K'a yɛ fɪr k'awɔɔ n'a yɪm bɪ ma, ɪ ʊ, hʊnhʊrlɛ m. Bala, awɔɔ fɪr bɪ yɪrɛ
y'a hɪnkarɛ a ʊ, Woso ɪ dɪgarɛ awɔɔ ma a nyɪnɔ. Nyɪ ka n ta ʊ, a zɪ bɪr a
hʊnhʊrlɛ?
8 K'awɔɔ bɪr hʊnhʊrlɛ yɪrɛ amba a nyɪnɔ haay n'a yɪm bɪ nɪ, k'a maam, a
nyɪnɔ paan…rɔ bɛɛ n'awɔɔ nɪ y, gʊsɪmarɔ n'awɔɔ m.
9 Ʊ hɔ kʊ wɔɔ zɪrɔ n'a bam wɔɔ m bɪ tɔ da ʊ nɔ ʊ, wɔɔ hʊnhʊr ŋ nawʊm,
wɔɔ nɪ ŋ da ŋ ʊ. Bɪ, wɔɔ ʊ ga m, ʊ yɛ ʊ Zɪ Woso ma an lɛ da, maam bɪ a
mɪsɪrbaa k'a nyarɛ ba ʊ kam wɔɔ ʊ.
10 Wɔɔ zɪrɔ wɔɔ, wɔɔ hʊnhʊr ŋ nawʊm dɔmɪm poore nɔ ʊ bala, amba a
a ga m ŋ hɔɔn ʊ bɪ m. Bɪ, Woso bɪ, wɔɔ hʊnhʊr an nawʊm k'a wɔɔ banka
kʊ wɔɔ n yɪ mɪŋŋa fasɪ amba a mɪŋŋa m.
11 Kʊ wɔɔ ɪ fɪr yɪm, wɔɔ heer tɪr a zaar ba fɪr bɪ yɪrɛ dɔmɪm ʊ, heernyɔɔ
ba ʊ y. Bɪ, k'a bɪ maasɪrɛ ba fɪr bɪ yɪrɛ jɛ ʊ, gʊɔɔ kʊ ŋ hɔ dɪnda fɪr bɪ nɔ
ʊ rɔ wɔɔ, ŋ y'a nyɔɔdʊ yɪm, laafɪ m kan mɪsɪrbaa tɪrga kɪ.

Dʊndɔrɔ kan bɔzaa ʊ mim kɪ

12 Awɔɔ kɔ kan Woso hɔɔnhɔ bɪ barɛ kɪ, k'a a ya, a bɪr a bam paan…,
a b'a to y, awɔɔ kɔ kan mɪsɪrbaa k'a Woso nɔ yɪ bɪ kɪ, k'a banka a ta lɛɛ
kan kɪ.
13 K'a zaarɔ tɪrgɔɔ sa, kʊ gʊaa k'a n'a bam k'a do bɪ b'a do y, bɪ k'a n'a
banka an jɪm kɔɔkɔɔ.
14 K'a a tɔ ʊ, a bɪr laafɪ m kan gʊaa woo… kɪ. A bɪr mɪsɪrbaa k'a Woso
nɔ yɪ bam, bala, kʊ gʊaa bɪr mɪsɪrbaa k'a Woso nɔ yɪ barɛ a bɪ Zuuba yɪrɛ
y.
15 K'a dundo a zi k'awɔɔ gɔsɪ b'a do Woso barka bɪ ma y. K'a dundo a zi
k'awɔɔ gɔsɪ bɪ bɔ kʊ ʊ kan gɔnyim kʊsɪ kɪ y. Kʊ n bɛɛ m a lɛɛ warm kʊ
ma an a kʊsɪrabaa bɪ da gʊɔɔ gʊta ma.
16 Gɔsɪ bɪ yɪ jaandər* awɔɔ barla, b'a bɪ yɪ Woso hɔɔ gore bɔʊrɛzaa am
Eso hɔ bɪ nɪ y. Bɪ yɛ an a jɪtambaa hɔjirle hɛɛ a dam han k'an hɔbɪrɛ ka
a ʊ poore k'a bɪ.
17 Awɔɔ dɔ a ʊ, maasɪrɛ k'a bɪ ba bɪ, a a ŋʊa k'a zɪ n a barka da ʊ, bɪ n
a gu. A n nyi ka k'a zɪ bɪ n a barka da ʊ ŋʊɪɪ…, k'an bɪ kɪ haay, an wɔ ʊ
an hɔ k'a ba bɪ lʊr y.
18 K'a dɔ a ʊ, bɪncɛ k'awɔɔ n ta ʊ Woso taa naa, a do bɛɛ m Israyɛl gʊɔɔ
kʊ ŋ nyɪnta Sinayii ci jɪr ʊ, ŋ n a da ma, ŋn'a wɔ da ma bɪ nɪ y. Sɛ wurə ɪ
nyɪnta ci bɪ ma, monsigə n bɪr ma bidə, kan hɪnhɛr gʊta kɪ.
19 Ŋ huure kan leer kɪ ma b'ʊ. Israyɛl gʊɔɔ wɔɔ kʊ ŋ leer bɪ do ma bɪ, ŋ
n a ŋʊa k'a a ya a tʊr ka ma y.
20 Bala, ŋ n wɔ ʊ ŋnɪ lɛ kʊ leer b'a cɪnta naa do si y. Leer b'a hɪ, a ʊ:
Gʊaa k'a n'a nɔm ci bɪ ma bɪ,
baa kʊ hɔbɪsɪ m,
a zaa bɪmba n nawʊm jaarɔ m an ga.
21 Hɔɔ kʊ ŋ y'a yɪ b'ʊ rɔ wɔɔ ŋ da bɔ ʊ gʊta, baa Moyiisi mɪŋŋa, nyibəə a
nyasʊ an kɔ an a hɪ, a ʊ: «Nyibəə ɪ mɔɔ zɛm, mɔɔ mɛ nɪ hinkəm maam-
maam.»
22 Bɪ k'awɔɔ nɪ, a zɔ awɔɔ ʊ *Siyɔn ci bɪ ma, Woso k'an mɪsɪr bɪ kʊ bɪ
awɔɔ a zɔ ma, arzana Zerizalɛm bɪ m, kan a malɛɛkarɔ tisi-tisi rɔ wɔɔ kɪ.
23 Woso lɛɛkarɛ nyɪnɔ kʊ ŋ nɪ heernyɔɔ bam nɔ wɔɔ awɔɔ a zɔ ŋ ma,
Woso brɔɔ tɔrɔ gʊrsɪra ba arzana ʊ. A zɔ awɔɔ ʊ Woso ma, a m gʊɔɔ haay
dʊdɔkər, a zɔ awɔɔ ʊ gʊɔɔ tɪrgɔɔ kʊ Woso a ka ŋnɪ yɪ amba a lɛ n taa rɔ
wɔɔ ma fasɪ.

---

* **12:16 12.16** jaandər: Gʊaasɪbabaa Gusire bɪ nɔ ʊ, k'ɪbɪɪ bɪr yɛm Woso ma bɔ a ʊ kʊ ʊ jaandarɛ m.

24 A zɔ awɔɔ ʊ Yeezuu ma, a m gʊaasɪbabaa daa bɪ zɛkʊrazaa, a zɔ awɔɔ
ʊ a ma zaasʊrɛ* bɪ ma, a ma bɪ nɪ mimbʊnyaa gʊm gʊɔɔ ma, an nɪ meer
bam wɔɔ daahan tɔ ma, an lɛ da Abɛl ma bɪ ra.
25 Naa minto bɪ, k'a dundo a zi. Woso k'a nɪ meer bam kan awɔɔ kɪ bɪ,
a b'a tʊr ta a meerbaa bɪ rɛ y. Awɔɔ yaabɔɔ kʊ ŋ nyɪnta ŋn'a tʊr ta a zaa
k'a nɪ ŋ bɔm zaa ʊ tara burə ʊ bɪ meerbaa bɪ rɛ rɔ wɔɔ, ŋ fɪr yɪ. Bɪ wɔɔ,
Woso y'a to brama an nɪ wɔɔ bɔm zaa ʊ, kʊ wɔɔ ʊ tʊr ta a meerbaa bɪ rɛ,
ʊ ʊ gu ma, wɔɔ fɪr yɪm an lɛ da paan….
26 Biisi bɪ, Woso bɪ leer a ka tara n hinkə, bɪ kɛɛrɛ naa, a ler bɔ wɔɔ m,
a ʊ:
Mɔɔ yɪ m yarɛ m tara hinkə,
bɪ, bɪ bɛɛ nɪ yɪrɛ a deem nɪ y,
mɔɔ brama hinkəm sɔ.
27 K'a a hɪ a ʊ: «Mɔɔ yɪ m yam» bɪ, naa ʊ k'a hɪ, a ʊ, hɔɔ k'a ŋ da ŋnɪ
hinkəm nɔ wɔɔ hinkəre ŋnɪ nyaam, kʊ hɔɔ kʊ ŋ b'a dam ma ŋnɪ hinkə rɔ
wɔɔ n gɔɔta ŋnɪ bɪr ta ʊ.
28 Ncɪnaaʊ bɪ, ʊ yɪ Woso barkadarɛzannɔ, k'a cirbəə kʊ k'a bɪ hinkəm
ka wɔɔ ʊ bɪ tɔ ma. Wɔɔ barka bɪ darɛ ba n nɪ: Ʊ bɪr Woso daŋ ʊ amba a
a ŋʊa bɪ m, yɛ a lɛ ma nɔ ʊ, kan a hɔɔnhɔ barɛ kɪ nɔ ʊ.
29 Bala, wɔɔ Woso bɪ bɔ kʊ ʊ kan sɛ k'a nɪ bɪm kɪ. Hɔ k'a bɪr a nɔ yɪm
bɪ zaar an n'a barɛ.

13

A ba wɔɔ nawʊm lʊnlɔ

Woso nɔ n yɪ wɔɔ ra?

1 Kristagʊɔɔ n'awɔɔ m, k'a gɔɔta a bɪr kʊ ŋʊam tee…,
2 k'a bɪr saanɔɔ sim mɪŋŋa a hadrɔ ʊ, a bɪ naa tɔ bɔ a nɔ ʊ y. Bala, gʊɔɔ
nyɪnta ŋnɪ naa ba, ŋnɪ malɛɛkarɔ si a hadrɔ ʊ bɪ ŋ n a dɔ ŋ ʊ, malɛɛkarɔ
nɪ y.
3 K'a bɪr a hɔɔn dam gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ lɔnnɔcɛ ʊ rɔ wɔɔ ma, ɪ ʊ, lɔnnɔcɛ
awɔɔ n ta ʊ kan ŋ kɪ. K'a bɪr a hɔɔn dam gʊɔɔ kʊ ŋ nɪ fɪr yɪm nɔ wɔɔ ma,
ɪ ʊ, fɪr awɔɔ n'a yɪm sɔ am ŋ hɔ bɪ m.
4 Gʊaa haay n harcɪntarɛ gore da ʊ, gʊaa kan a lʊ kɪ n bɪr sɪra zi bam
kan kʊ kɪ, ŋ bɪ jaan da y. Bala, Woso yɔɔdɪrbənno wɔɔ kan jaandənno
wɔɔ kɪ dʊdɔ kam.
5 A bɪ busoo ŋʊa y, k'a zerga hɔ k'awɔɔ n ta m bɪ rɛ, bala, Woso a hɪ, a
ʊ:
Mɔɔ b'ɪbɪɪ tore y, bɪ mɔɔ bɪ m bɔrɛ ɪbɪɪ ʊ sɔ fɪɪga y.
6 Naa y'a ka wɔɔ n'ʊ dam ma ʊ a hɪ, ʊ ʊ:
Zuuba n mɔɔ daahanzaa, mɔɔ bɪ nyi bam hɔsɪ nɪ y.
Bɔ gʊaa n nɪ wɔŋ ʊ an a ba mɔɔ nɪ?
7 K'a gʊɔɔ kʊ ŋ ka awɔɔ lɛɛ biisi rɔ wɔɔ tɔ da a nɔ ʊ, gʊɔɔ kʊ ŋ Woso
lemim dɪnda awɔɔ m nɔ wɔɔ. K'a a hɔɔn da ŋ mɪsɪrbaa bɪ barɛ lɔɔ ma,
kan ga kʊ ŋ y'a ʊ lʊnlɔ bɪ kɪ ma, k'a sɪra ka Woso ʊ am ŋ hɔ bɪ m.
8 Yeezuu Krista k'a nyɪnta lʊnlɔ jim bɪ, a maam her sɔ a gɔɔtam maam
dɔmɪm haay.
9 A b'a to hɔdɪndarɛrɔ daarɔ do y'a hʊnhɔ rɔ wɔɔ n'awɔɔ nyʊnnyɔɔ y.
Woso barka bɪ y'a da ma an paŋŋa ka wɔɔ heer ʊ, hɔbɪrɛrɔ bɪrɛ minno
bɛɛ y. Gʊɔɔ kʊ ŋ zu minno wɔɔ duro ʊ rɔ wɔɔ, ŋ n a nyɔɔdʊ yɪ y.

* **12:24 12.24** K'a dɪga Ebree gʊɔɔ 9.19; 10.22 bɪncɛ ʊ.

10 Zıɪfʊrɔ wɔɔ mannıbənno kʊ ŋ n'a zi barɛ ŋ Wosocɛ ʊ rɔ wɔɔ, ŋ ba lɛ m k'a wɔɔ mannıduu hɔ bı y.
11 Zıɪfʊrɔ mannıbər jıtaarɛ bı, hɔbısırɔ k'a ŋ zınzɛ rɔ wɔɔ ma bı, ta an nawʊm nı Woso taʊrɛ bıncɛ ʊ Wosocɛ ʊ b'ʊ, an n'a kam Woso ʊ k'a gʊɔɔ wɔɔ mimbʊnyaarɔ sugur ka ŋ ʊ. Bı, sɛ n n'a dam hɔbısırɔ wɔɔ mıŋŋɔɔ rɛ kʊ bı bɔlɛɛma.
12 Naa y'a ka Yeezuu mıŋŋa n bı ga kʊ bı bɔlɛɛma, k'a gʊɔɔ hu bɔ a ma bı m.
13 Naa tɔ ma bı, ʊ bɔ ʊ ta zi amba a mıŋŋa ga bɔlɛɛma bı m, ʊ b'ʊ gu y.*
14 Bala, wɔɔ ba kʊ m tara burə ʊ naa ʊ, ʊ n nı nyıntaŋ ʊ dɔmım haay y. Ʊ ka wɔɔ nawʊm booti kʊ bı ma.
15 Ncınaaʊ bı, ʊ bır ʊ lɛ bɔm Woso ʊ tee… Yeezuu tɔ ma. Ʊ lɛ kʊ wɔɔ n'a bɔŋ ʊ bı bɔ kʊ ʊ ı ʊ, mannı wɔɔ n'a kaŋ ʊ, kʊ wɔɔ n'ʊ lɛ bɔŋ ʊ tee… bı tɔ ma.
16 K'a bır a bam kʊ m mıŋŋa, a bır a dam kʊ han, a bı naa barɛ tɔ bɔ a nɔ ʊ y. Bala, bɔ a ʊ kʊ ʊ, ı ʊ, mannırɔ m, Woso yı ŋ ŋʊam.
17 K'a bır yɛm a lɛɛzannɔ wɔɔ ma, a bır hɔ kʊ ŋ n'a hırɛ awɔɔ m bı barɛ. Bala, dɔ ŋ nawʊrɛ awɔɔ nyiro wɔɔ ma dɔmım haay, kʊ Woso n nı zɛm bı ŋ lar awɔɔ nyiro wɔɔ mim ma bı y'a ka ŋn'a bam maam. K'awɔɔ ı zure ŋ lɛ ʊ, ŋ y'a zi bı bam kan heernyɔɔ kı. Kʊ n bɛɛ m, zi bı ba ŋ nawʊm kan heerzar kı, bı, naa b'a darɛ awɔɔ han fıga y.
18 K'a gɔɔta a bır yaa dam wɔɔ tɔ ma. Wɔɔ dɔ paan…, ʊ ʊ, ʊ n a bʊnyaa ba y, bala, wɔɔ lɛ taa k'ʊ bır a mıŋŋa bam tee… hɔ haay nɔ ʊ.
19 A yɛ mɔɔ nawʊm gʊta k'a yaa da mɔɔ tɔ ma, kʊ Woso n a ka kʊ m m bɔ m bʊr awɔɔ zi zɔɔ.

Yaadarɛ kan leersore kı

20 Bı, kʊ Woso k'a nı laafıı kam bı n'awɔɔ barka da ʊ. Wɔɔ Zuuba Yeezuu n wɔɔ dundor gʊta, amba hɔbısırɔ dundor m, a ma k'a ka Woso ʊ am mannı hɔ bı m bı tɔ ma m. A ma bı tɔ ma m sɔ gʊaasıbabaa k'a nyarɛ ba ʊ bı n ta ʊ. Woso a mım bɔ ʊ gəəno bire ʊ.
21 A yɛ mɔɔ nawʊm k'an a ka k'awɔɔ n wɔ ʊ a hɔ haay k'an mıŋŋa ba, maam bı, awɔɔ y'a hɔɔnhɔ barɛ. K'an a ka kʊ hɔ k'a nɔ yı haay n kʊ yı wɔɔ gʊr zi Yeezuu Krista tɔ ma. Bı kʊ Yeezuu Krista tɔ n lɛbɔʊrɛ yı dɔmım haay. Amina.
22 M danyınɔ, a yɛ mɔɔ nawʊm k'a a hɔɔn da meerbaarɔ kʊ mɔɔ ŋ ba kan awɔɔ kı rɔ nɔɔn ma kan bʊraama kı, a zu ŋ ʊ. Hɔ kʊ mɔɔ gʊrsıra ba awɔɔ ma sɔ naa, a bı jintə y.
23 K'a dɔ a ʊ, wɔɔ danyı Timote bı, n y'a bɔ lɔnnɔcɛ b'ʊ. K'a bʊr mɔɔ zi zɔɔ, mɔɔ y'a gaam ʊ zu kʊ ʊ, ʊ bʊr ʊ bı dıga awɔɔ ma.
24 K'a yaa da a lɛɛzannɔ wɔɔ m haay, kan wosogʊɔɔ wɔɔ kı haay. Wɔɔ danyınɔ kʊ ŋ nı Italii ʊ rɔ wɔɔ ı yaa darɛ a m.
25 Bı kʊ Woso barka n bır kan awɔɔ haay kı.

* **13:13 13.13** A ba ŋ y'a hɔɔ, n ʊ, zerjı bɔlɛɛma. (Mannıbənno Ci 16.27). Gʊɔɔ a gore bɔ ʊ, ʊ bı nyannı zɛ kʊ n yı wɔɔ gore bɔŋ ʊ sɔ a tɔ ma y.

Ci kʊ ZAKKI a ba

Ci kʊ Zakkɪ a ba bɪ

gasʊʊrɛ

Zakkɪ bɪ, Yeezuu danzaa m, n y'a gɪngarɛ n ʊ, a ɪ ci bɪ ba. A bɪr a lɛ bɔrɛ a mɪŋŋa ʊ danyɪbaa naa do k'an ta m kan Yeezuu kɪ bɪ nɔ ʊ y. Zakkɪ nyɪnta gʊaa wɪsɪ, a ɪ nyɪnta Zerizalɛm kristagʊɔɔ wɔɔ lɛɛzaa.

Ci bɪ ba a ʊ, wosogʊɔɔ kʊ ŋ nɪ lɛɛ haay ʊ rɔ wɔɔ ma, bɪ ci bɪ nɔ ʊ a y'a hɪrɛ a ʊ, a ba a ʊ, Israyɛl do bueerehɪɪyɔɔ wɔɔ ma. Kristagʊɔɔ sokʊma bɪ makra a ba brɔɔ ma. Ci bɪ ba a ʊ, k'a minno y'a hʊnhɔ dɪnda kristagʊɔɔ wɔɔ m, an nɪ sore ŋ la, k'a ŋ dʊndɔ kʊ ŋ n'a mɪsɪrbaa bɪ ba k'an a ga kʊ ʊ kan sɪrakarɛ bɪ kɪ. Bala, kʊ sɪrakarɛ n zu kʊ ʊ kan zibəəro kɪ, hɔ vam m.

Minno wɔɔ ba n nɪ: fɪryɪrɛ kan tʊntɔʊrɛ kɪ, mindɔrɛ kan yaadarɛ kɪ, hɔntazannɔ kan ŋʊazannɔ kɪ, makrarɔ kan lɛtaamarɔ bʊnyaarɔ kɪ, Woso lemim kan a zuure kɪ.

Zakkɪ ɪ yaa dam Woso dogʊɔɔ m jilli

1 Mɔɔ mɪŋŋa Zakkɪ, Woso kan Zuuba Yeezuu Krista kɪ zibəənyɪ m mɔɔ m. Yaa mɔɔ n'a dam Woso dogʊɔɔ kʊ ŋ y'a kərgu lɛɛ haay ra durnya nɔ ʊ rɔ wɔɔ m.

Fɪryɪrɛ kan mindɔrɛ kɪ mim

2 M danyɪnɔ, k'awɔɔ ɪ fɪr do haay yɪm k'a a heer nyɔɔ,

3 bala, awɔɔ dɔ a ʊ, fɪryɪrɛ bɪ nɔ ʊ, k'awɔɔ jɪm kɔɔkɔɔ sɪrakarɛ nɔ ʊ, awɔɔ bʊraama yɪm.

4 Bɪ, pakra m, k'awɔɔ bʊraama bɪ n a hɪnka fasɪ, k'awɔɔ n yɪ mɪŋŋa fasɪ, hɔsɪ bɪ jɪra a ma y.

5 Bɪ, kʊ gʊaa y'awɔɔ barla mindɔrɛ n jɪra ma, k'an a yɛ Woso han, a y'a kaŋ ʊ, bala, Woso ɪ hɔ kam gʊaa haay ʊ an lɛ da a zaa n'a yɛm bɪ ra, b'a bɪr meer bam ma y.

6 A n ta ʊ bɪ, pakra m, k'a zaa n a yɛ sɪrakarɛ nɔ ʊ, a bɪ sɪnsɪm ka y. Bala, gʊaa k'a nɪ sɪnsɪm kam bɪ bɔ kʊ ʊ, kan higʊta kurə kɪ, hɪnhɛr n'a yəŋŋəm jɪsa kan bɪsɪ kɪ.

7 Gʊaa naa do lɔɔ n a ga m an a gɪnga a ʊ, a hɔ yɪm Zuuba zi y.

8 Bala, hɔɔn hɪɪya-hɪɪya zaa m, a heer n sɪra ka kan hɔsɪ barɛ kɪ y.

Ŋʊazaa kan hɔntazaa kɪ mim

9 Kristagʊaa k'an ŋʊazaa bɪ n a heer nyɔɔ, bala, Woso a busu.

10 Kʊ kristagʊaa kʊ hɔntazaa m bɪ, n a heer nyɔɔ sɔ, bala, Woso a ka an zer. Sɪra nɔ ʊ, hɔntazaa cenim amba burvu tɪr sur bɪ m.

11 Bala, kʊ woso haan, b'a gu kan paŋŋa kɪ an na bur bɪ ma, bur bɪ n ga, a vu bɪ n sur, a gʊɛrɛ k'an ta ʊ bɪ n nyaam. Yɪ a nawʊrɛ ncɪnaaʊ, hɔntazaa n cem zɔɔ-zɔɔ a zibəəro dɔmɪm ʊ.

Hɔ k'a nɪ zɛm makra m

12 Mimbirenyɪntazaa m gʊaa k'a nɪ jɪnɪm kɔɔkɔɔ makra nɔ ʊ bɪ m. Bala, k'a wɔ makra b'ʊ an bɔ ʊ, a mɪsɪrbaa k'a nyarɛ ba ʊ bɪ yɪm, ganwʊrɛ kʊ Woso a ler bɔ k'a ka gʊɔɔ kʊ ŋ n'a ŋʊam nɔ wɔɔ ʊ bɪ n bɪ.

13 Kʊ gʊaa ı makra lɛɛ, a b'a hı, a ʊ: «Woso nı mɔɔ makra barɛ y.» Bala, mimbʊnyaa b'a dam ma an Woso makra ba y, bı Woso mıŋŋa bır gɔsı makra bam k'an mimbʊnyaa ba y.
14 Bı, gʊaa lɛtaama bʊnyaa ı tır a zaa gaa an wɔ ʊ an a da makra ʊ, k'an mimbʊnyaa ba.
15 Kʊ lɛtaama bʊnyaa bı paŋŋa yı a zaa zi, b'a a ka a zaa n mimbʊnyaa ba. Kʊ mimbʊnyaa bı ba an nya, b'a zaa ga.
16 M danyınɔ ŋʊarɛ nɔ ʊ, a b'a nyʊnnyɔɔ y.
17 Hɔ mıŋŋa haay kʊ wɔɔ n'a yım, ganwʊrɛ k'an mıŋŋa fası haay, a to a nawʊm Woso zi, brama, a ı lɛɛgurehɔɔ kʊ ŋ nı brama rɔ wɔɔ da. A mıŋŋa bır a lʊrm fııgaa y, bı monsigə ba zi y.
18 A mıŋŋa ı hɔɔn bɔ ʊ a zim, an mısırbaa ka wɔɔ ʊ a lemim k'an sıra bı m. A ba a ʊ ncınaaʊ kʊ wɔɔ n yı lɛɛkarɛzannɔ hɔɔ daarɔ k'a nı ŋ dam nɔ wɔɔ barla.

Ʊ zi ba hɔ kʊ wɔɔ n'a mam bı m

19 M danyınɔ ŋʊarɛrɔ, k'a tɔ da a nɔ ʊ, a ʊ, gʊaa biyəə a ga m an bır a tʊr kam mıŋŋa, b'a bı nyagıra ba k'a meer ba, a bı nyagıra ba sɔ k'a nɔmaa ba y.
20 Bala, nɔmaa kʊ gʊaa n'a bam bı bɛɛ n'a kam an hɔ k'an tırga Woso mım ʊ bı ba y.
21 Naa tɔ ma bı, k'a hɔ k'an bʊnyaa a heer ʊ haay to, a a gʊ mimbʊnyaa haay ma.
22 A bı ŋʊaar ba a mıŋŋɔɔ m a ʊ, a y'a tʊr kam Woso lemim bı ma y, k'a sa a zi bam paan….
23 Bala, gʊaa k'a n'a tʊr kam lemim bı ma b'a bır zi bam nı bı, bɔ a ʊ kʊ ʊ, kan gʊaa k'a nı dıgarɛ a meer ma jɛtıga ʊ kı,
24 dıga k'a ʊ a ma an a hʊr bı, a meer bı k'an lʊnlɔ bı, an bı tɔ bɔ a nɔ ʊ lɛɛm.
25 Bı, gʊaa k'a nı Woso lɛ bı k'an mıŋŋa fası bı karında bam k'a zu ʊ bı, a kʊsı a nawʊm ma taalɛra nɔ ʊ, a bır a tʊr kam ma bala k'a b'a tɔ bɔ a nɔ ʊ y, bı, zi an n'a bam nı, Woso bı zaa bı barka daŋ ʊ, a zibəə haay nɔ ʊ.
26 Kʊ gʊaa ʊ, zu a nawʊm Woso ʊ b'a bır bʊrlɛ a nɛɛm ma kan meerbaarɔ bʊnyaarɔ kı, bra an n'a barɛ a mıŋŋa m, wosozuure bɛɛ m bı y.
27 Wosozuure k'an mıŋŋa, dintim ba ma Zı Woso mım ʊ bı ba n nı: Ʊ nyasʊ sʊnnɔ m, kan zonno kʊ ŋ nı fır yım nɔ kı m, ʊ dundo ʊ zi kʊ durnya hɔɔ bʊnyaarɔ b'ʊ da mimbʊnyaa barɛ ma y.

2

Ʊ bı gʊɔɔ jirə bɔ y

1 M danyınɔ, wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista n nı lɛbɔʊrɛ m gʊta, awɔɔ n sıra ka ʊ. Naa tɔ ma bı, a n a ga m k'awɔɔ n gʊɔɔ jirə bɔ y.
2 Ʊ makra sa, a a da ma, gʊɔɔ hııyɔɔ n bı gasʊ awɔɔ sokʊma nɔ ʊ, deem n huu mıŋŋa du a ma an sarma tolleŋŋarɔ dında a nyʊkʊnnɔ ma, deem n bır ŋʊazaa an huu yaarsırɔ du a ma.
3 K'awɔɔ gʊaa k'a huu wısırɔ du a ma bı nyaasi ka mıŋŋa, a bɔkarɛ a hı m a ʊ: «Ibıı, bʊr ı nyınta bıncɛ mıŋŋa naa do ʊ», a bɔkarɛ a hı ŋʊazaa bı m, a ʊ: «Ibıı, jım brama» gɛɛ, a hı m, a ʊ: «Bʊr ı nyınta tara ʊ naa ʊ, mɔɔ gam taa».
4 K'awɔɔ ba ncınaaʊ, jirə bɛɛ awɔɔ bɔ a barla ra? Bı, naa k'awɔɔ n'a bam naa, a ba bɛɛ awɔɔ ʊ dʊdɔkənno hɔɔndarɛ bʊnyaarɔ m na?

5 M danyınɔ ŋʊarɛ nɔ ʊ, k'a tʊr ka mıŋŋa! Woso gʊɔɔ kʊ ŋʊazannɔ m durnya naa do ʊ rɔ wɔɔ bɔ ʊ, kʊ ŋ nı hɔnta paan… kʊ sırakarɛ m bı yı, kʊ ŋ nı Woso cirbəə bı yı, Woso ı cirbəə bı do ler bɔ gʊɔɔ kʊ ŋ n'a ŋʊam nɔ wɔɔ m.

6 B'awɔɔ, awɔɔ ı ŋʊazannɔ gore bɔŋ ʊ. A n bɔkarɛ, hɔntazannɔ wɔɔ nı fır karɛ awɔɔ ma, ŋn'ı tarɛ awɔɔ m dʊdɔkənno taa.

7 Ŋ mıŋŋɔɔ nı tɔ mıŋŋa kʊ Woso a ka awɔɔ ma bı sʊnsɔ wʊm.

8 N y'a da Wosoci b'ʊ, n ʊ: «I ı mim ŋʊa amba ı mıŋŋa m», Woso cirbəə bı mısırbaa zaa n naa do. K'awɔɔ ı zuŋ ʊ, awɔɔ y'a bam mıŋŋa.

9 Bı, k'awɔɔ ı gʊɔɔ jirə bɔrɛ, mimbʊnyaa awɔɔ n'a bam bı, b'awɔɔ ı kʊrɔma nɔ ʊ, bala awɔɔ n zu Woso lɛ b'ʊ y.

10 Bala, kʊ gʊaa ı zum lɛrɔ wɔɔ ʊ haay, k'a bı bɔ deem la m, bɔ a ʊ ŋ haay la m.

11 Bala, Woso y'a hı, a ʊ: «I bı jaan da y,» a a ya an a hı sɔ, a ʊ: «I bı gʊaa meeyaa bɔ ʊ y.» Bı kʊ gʊaa n jaan da y, an bɔkarɛ an gər zɛ, bısı a a ka lɛrɔ wɔɔ ma.

12 Kʊ meer awɔɔ n'a bam, kʊ zi awɔɔ n'a bam, k'a dɔ a ʊ, lɛ k'a nı soamıŋŋaʊ kam bı, Woso n nı zɛm b'a sa an awɔɔ dʊdɔ ka m.

13 Bala, gʊaa k'a n a mim cicir zɛ bı, Woso b'a cicir zɛm dʊdɔkarɛ nɔ ʊ y, bı kʊ gʊaa y'a muno cicir zɛm, a bı nyi bam dʊdɔkarɛ nı y.

Sırakarɛ paan… mim

14 M danyınɔ, kʊ gʊaa ʊ, a sıra ka Woso ʊ, an bɔkarɛ a bır sırakarɛ zibəərɔ sı barɛ y, sırakarɛ k'a ʊ, a ta m bı y'a dam ma an a bʊmbɔ ra?

15 A a da ma kristagʊaa n ta ʊ yar gɛɛ lʊ, ŋ b'a huuro m k'a du a ma, bı ŋ ba hɔsı m k'a bı y.

16 K'awɔɔ gʊaa deem a hı ŋ nı, a ʊ: «K'a doo laafıı, a huu du a ma, k'a hɔ bı mıŋŋa.» B'awɔɔ n hɔ k'a jıra ŋ ma bı ka ŋ ʊ y, meerbaa naa do nyɔɔdʊ ta ʊ ra?

17 Ncınaaʊ sɔ bı, sırakarɛ k'a bır zi bam bı, hɔgər m fası.

18 A a da ma gʊaa n a hı, a ʊ, ıbıı ı sırakarɛ m, mɔɔ nı zibəərɔ m. Mɔɔ y'a hırɛ a zaa m, m ʊ, ı sırakarɛ bı hınka m m, zibəəbarɛ war nɔ ʊ, kʊ m m zibəərɔ wɔɔ barɛ hınka a ı m, k'ı dɔ ı ʊ, mɔɔ ı sırakarɛ m.

19 Ibıı sıra ka ı ʊ, Woso deem taan… n ta ʊ, ı y'a bam mıŋŋa, bı, zinərɔ naa dɔ sɔ, ŋn'ı nyi bam.

20 Yarma ra, a dɔ ı ʊ, sırakarɛ k'a bır zi bam bı vam.

21 Wɔɔ yaaba Abraham bı, a zibəərɔ tɔ ma bɛɛ y'a ka Woso n a ba tırga ra, k'a yɛ k'a mannı ba a nyı Izakkı m bı bɛɛ ra?

22 Ibıı dɔ kɛɛrɛ ı ʊ, Abraham sırakarɛ bı, zu a ʊ kʊ ʊ kan a zibəərɔ kı, a zibəərɔ wɔɔ y'a ka a sırakarɛ bı n yı paan….

23 Ncınaaʊ m, hɔ kʊ Wosoci b'a hı bı n kʊ yı, a a hı, a ʊ: «Abraham sıra ka Woso ʊ, am naa, Woso n dıga a gʊaa tırga.» Woso n a bir a gʊaasıba sɔ.

24 Awɔɔ dɔ kɛɛrɛ a ʊ, Woso bı, gʊaa ba a nawʊm tırga a zibəərɔ tɔ ma, a sırakarɛ y'a deem tɔ ma bɛɛ y.

25 Yı a ʊ ncınaaʊ sɔ kan lʊmıŋŋahɛɛrɛzaa Rahab kı, a zibəərɔ y'a ka Woso n tırgabaa ka ʊ, Israyɛl dundolɛɛzizannɔ k'a ŋ si a har ʊ, an zaa vanta hınka ŋ nı ŋn'a sa ŋn'a hʊr bı tɔ ma m.

26 Denter m, amba gʊaa nyi nı bɔrɛ a mɛ ʊ, a zaa nı gam bı, sırakarɛ k'a n zu kʊ ʊ kan zibəərɔ kı bı, hɔ gər m sɔ.

3

Gʊaa nɛɛm zibəə mim

1 M danyınɔ, a b'a ka ma k'a yı hɔdındagʊɔɔnzannɔ woo… y. Awɔɔ dɔ a ʊ, wɔɔ kʊ ʊ nı hɔ dındam gʊɔɔ m nɔ wɔɔ, n wɔɔ dʊdɔ kam kʊsı an lɛ da.

2 Bala, wɔɔ haay, wɔɔ ı kʊrɔm ma. Gʊaa k'a bır kʊrɔm ma a meerbaa nɔ ʊ bı, gʊaa tırga m fası, a a da ma an bʊr a mıŋŋa ma jilli.

3 Kʊ wɔɔ tır sarbır da sisiro lɛ ʊ kʊ ŋ nı zu wɔɔ ʊ bı, wɔɔ y'ʊ so ŋ mɛ b'ʊ jilli sɔ ŋn'ı wɔɔ hɔɔnhɔ bam.

4 K'a dıga kɔɔlʊʊ gʊtɔɔ wɔɔ ma sɔ, kʊ ŋ bı to ŋnı gʊta maam-maam, hınhɛr gʊtɔɔ nı ŋ nyɔɔtam bı, ŋ hɔ poore n ta ʊ, an a ka ŋn'ı tam lɛɛ haay k'a brarɛzaa bı lɛ n taa b'ʊ.

5 A maam sɔ kan gʊaa nɛɛm kı, vəŋŋə poore m gʊaa mɛ ʊ, an bɔkarɛ an n'a mıŋŋa busum hɔɔ gʊtɔɔ barɛ mim nɔ ʊ. Awɔɔ dɔ a ʊ, sɛ poore a da ma, an poo gʊta bı.

6 Gʊaa nɛɛm bı do m bı, sɛ m sɔ, an ta hɔ bʊnyaa haay m, wɔɔ mɛ b'an ta ʊ, an nı dintim kam wɔɔ mısırbaa ma jilli, an nı sɛ dam wɔɔ ma haay, sɛhar sɛ y'a so a mıŋŋa ʊ.

7 Gʊɔɔ a da ma, ŋn'ı hɔmısır haay tʊntɔrɛ, poohɔɔ kan bɛnnɔ kı, hɔɔmısıırɔ kʊ ŋ n'a gaatam kan zɔnɔ kı, ŋ wɔ ŋ ʊ denter.

8 Bı gɔsı b'a dam ma an nɛɛm tʊntɔ y. Hɔ bʊnyaa m, an nı lɛɛ sam, gʊɔɔ meeyaa bɔʊrɛ nyısı y'a han.

9 Ʊ nɛɛm wɔɔ sa, ʊ n'ʊ lɛ bɔm Zuuba ʊ, ʊ Zı b'ʊ, ʊ n'a sam sɔ, ʊ nı lɛ kʊsı dam gʊɔɔ n'ʊ, an bɔkarɛ Woso yı ŋ da ŋnı bɔ a mıŋŋa rɛ.

10 M danyınɔ, a n a ga m kʊ wɔɔ lɛ deem-deem bı n bır ler mıŋŋa bɔm, an bır a bʊnyaa bɔm sɔ y.

11 Hiyəə ba ʊ, an nı bɔm hi nyınta m kan hi kʊsı kı nı y.

12 Sɔɔn b'a dam ma an tʊgɔ nyı da y, gɛɛ dıvɛn gɔ n sɔɔn nyı da y. Yɛhiyəə b'a dam ma, an bɔ hi nyınta nı y.

Mindɔrɛ k'a a to Woso zi

13 Gʊaa y'awɔɔ barla an mim dɔ ra? K'an a hınka mısırbaa tırga nɔ ʊ, bʊraama zibəə nɔ ʊ.

14 Bı, kʊ jımbaa kan heer kʊsı kı, lɛɛzaabaa kama kı y'awɔɔ heer han, a b'a lɛ bɔ a mıŋŋɔɔ ʊ y, b'a bı sıra gore bɔ ʊ a ŋʊaarlɔ nı y.

15 Bala, mindɔrɛ naa do n a to Woso zi y, durnya hɔ m, a to a ʊ gʊɔɔ zi, bɔ a ʊ Sʊtaana zi.

16 Sıra nɔ ʊ, lɛɛ kʊ jımbaa n ta ʊ, gʊɔɔ n'a hɔɔn darɛ a mıŋŋɔɔ ma con bı, lɛɛ bı do ʊ bı, hɔ haay woo… yım bʊrga, ziro bʊnyaarɔ n nyınta ʊ sɔ.

17 Bı, mindɔrɛ k'a a to Woso zi bı y'a hɔ, a mıŋŋa, laafıı kama m, a bʊgʊ-bʊgʊ, kʊmarɛ kama m, cicirzɛrɛ m gʊta, zi mıŋŋa barɛ m gʊta, jımbaa b'a nɔ ʊ, bı zambʊ b'a nɔ ʊ sɔ y.

18 Gʊɔɔ kʊ ŋ n'a kam ma kʊ laafıı n bır ta ʊ rɔ wɔɔ, tırgabaa mısırbaa bı ba ŋ nawʊm laafıı kama nɔ ʊ, a nyɔɔdʊ bı, tırgabaa mısırbaa ŋn'a yım.

4

Ʊ bı durnya hɔ ŋʊa y

1 A a ba lɔ awɔɔ bır kʊ marɛ, an nı nyaa bam kan kʊ kı tee…? K'awɔɔ lɛtaamarɔ bʊnyaarɔ nı zoo bam awɔɔ heerlɔ wɔɔ ʊ bı tɔ ma m.

2 Awɔɔ lɛ taa hɔɔ nıŋŋoo ma, b'awɔɔ bır ŋ yırɛ y, bı tɔ ma bı, awɔɔ y'a kam ma k'a gər zɛ, awɔɔ ı jım bam bı hɔsı bır kʊyırɛ awɔɔ nı y, bı n a

ka awɔɔ nı zoo bam an nı nyaa bam kan kʊ kı. Awɔɔ bır hɔsı yɛm Woso
han y, bı y'a ka awɔɔ ba hɔ k'awɔɔ lɛ n taa bı nı y.
3 Awɔɔ y'a yɛm b'awɔɔ bır a yırɛ y, k'awɔɔ bır a yɛm han mıŋŋa bı tɔ
ma, bala, a yɛ awɔɔ nawʊm k'a sa, a a hɔɔnhɔ ba m.
4 Taalɛrazannɔ bɛɛ n'awɔɔ nı y! Awɔɔ n a dɔ a ʊ, k'ı ı durnya jɛ ʊ, Woso
jım n'ı mı ra? Gʊaa k'a lɛ n taa durnya ma bı, a ba a nawʊm Woso jım.
5 A hɔɔn awɔɔ n'a darɛ a ʊ, hɔ kʊ Wosoci b'a hı bı vam m na? A a hı a
ʊ, Woso ı jım bam k'a a Ɛspri ka wɔɔ ʊ, an nı kan wɔɔ kı bı tɔ ma.
6 Bı, a y'a barka kam wɔɔ ʊ gʊta, bı tɔ ma m Wosoci bı n a hı a ʊ, Woso
y'a gum mıŋŋabusurezannɔ ma, b'a ı barka kam mıŋŋazerlezannɔ ʊ.
7 Naa tɔ ma bı, k'a mıŋŋɔɔ zer a yɛ Woso ma. K'a a gu Sʊtaana ma, a
y'a sire an a gʊ awɔɔ ma laatʊ.
8 K'a zɔ Woso ma, a y'a zɔrɛ awɔɔ ma sɔ. Awɔɔ k'an kʊrɔmazannɔ, k'a
zi bʊnyaa barɛ to! K'a heer hu bɔ hɔɔn hııya-hııya zannɔ ra!
9 K'a heer zaar ba a kʊrɔmarɔ wɔɔ tɔ ma! K'a zɛ heerzar ba a nyi ka!
K'a yaawʊrɛ to a nyi ka, k'a a heernyɔɔ bı to, a a heer zar!
10 K'a a mıŋŋɔɔ zer Zuuba taa, k'an awɔɔ busu.

Ʊ b'ʊ muno dʊdɔ ka y

11 M danyınɔ, a ba bʊnyaa hı kʊ ma y. Gʊaa k'an a bʊnyaa hırɛ a mim
ma, gɛɛ an a dʊdɔ karɛ, a bʊnyaa an n'a hım Woso lɛ ma, an nı Woso lɛ bı
dʊdɔ kam. Bı, k'ıbıı ı Woso lɛ bı dʊdɔ kam, ı ba ı ʊ, a dʊdɔkər, a zuurezaa
bɛɛ n'ı mı dɔ y.
12 A n bɔkarɛ, Woso y'a deem taan… nı lɛ bı kam, a y'a deem taan… m
dʊdɔkər sɔ. A n n'a dam ma an gʊɔɔ bʊmbɔ, an n'a dam ma an ŋ zaar ba
sɔ. Nka n'ıbıı m, ı n'ı mim dʊdɔ karɛ?

A bı yı mıŋŋabusurezannɔ y

13 K'a tʊr ka mɔɔ ma kɛɛrɛ, awɔɔ k'a n'a hırɛ a ʊ: «Her, gɛɛ booti m,
wɔɔ tam kʊ na ʊ gɛɛ kʊ na ʊ, ʊ gɔɔta b'ʊ dɔɔraa deem, ʊ ter ba ʊ busoo
yı,»
14 awɔɔ n a dɔ k'awɔɔ mısırbaa bı yım lɔ booti nı y, bala, awɔɔ bɔ kʊ ʊ
kan sɛbtur kı, k'a bɔ b'a nyaam lɛɛm.
15 A ga awɔɔ ʊ m, a hı a ʊ: «Kʊ Zuuba yɛ, wɔɔ mısırbaa barɛ, ʊ na ba
kan na kı.»
16 A n bɔkarɛ a lɛ awɔɔ n'a bɔrɛ a mıŋŋɔɔ ʊ a dındarɛ nɔ ʊ. Lɛbɔaʊ naa
do lɔɔ bʊnyaa.
17 Gʊaa k'a hɔ k'a ga barɛ m dɔ, b'a n a ba y, a zaa mimbʊnyaa ba.

5

A yım kɔɔkɔɔ hɔntazannɔ ma

1 Hɔntazannɔ wɔɔ, k'a tʊr ka mɔɔ ma, k'a nyi ka a baa da, bala, awɔɔ
fır yım gʊta.
2 Awɔɔ hɔnta bı, hɔ vəm m, bɛɛ y'awɔɔ huuro bım sɔ.
3 Tankampiisi y'awɔɔ sarma kan awɔɔ busoo kı zaar bam, ŋ zaarbarɛ bı
nı nyıntam kasɛtı an awɔɔ bı, am sɛ hɔ bı m. Awɔɔ hɔnta gʊr a kuntə jɛ
dɔmınnɔ nɔɔm nɔ ʊ.
4 Awɔɔ n gʊɔɔ kʊ ŋ zi ba awɔɔ hɔsırarɔ ʊ rɔ wɔɔ yawʊra ba y, k'a a tʊr
ka, ŋ yı zee dam, bı, ŋ zee bı darɛ lee ku Zuuba k'a paŋŋa jirə ba ʊ bı zi.
5 Awɔɔ mısırbaa nyınta yı tara burə ʊ, a a hɔɔnhɔ yı, awɔɔ hɔ bı gʊta
a mɛ ka am hɔbısırɔ m, bı awɔɔ zınzɛrɛ dɔmım y'a kum.
6 Awɔɔ gʊaa tırga dʊdɔ yar, a meeyaa bɔ ʊ, a n wɔ ʊ an jım awɔɔ lɛɛ y.

Ʊ bʊr ʊ ma, Zuuba zɛm

7 M danyınɔ, ʊ bʊr ʊ ma, kʊ Zuuba n tolle ba an bʊr. K'a makra sa
danwur ma, bʊr a nawʊrɛ a ma an nı dɔm mɔsa ma, k'a a tara zibəə hɔ
yı, an nı dɔm lɛɛkarɛ labarɛrɔ, kan jɛ labarɛrɔ kı ma.
8 Awɔɔ, k'a bʊr a ma sɔ, a bır heer koodə m, bala, Zuuba wusigəre
dɔmım a zɔ.
9 M danyınɔ, a bı kukur ba kʊ ma y, kʊ Woso b'a dʊdɔ ka y. K'a dıga a,
ba dʊdɔkər bı nı cɛlɛ ma na.
10 M danyınɔ, wosolɛsinnısorazannɔ kʊ ŋ nyınta ŋnı meer ba Zuuba tɔ
ra rɔ wɔɔ, ŋ fır yı, bı ŋ bʊr a ma fır bı nɔ ʊ. K'a ŋ hɔbaa sa.
11 K'a dıga a, gʊɔɔ kʊ ŋ nı jınım kɔɔkɔɔ fıryırɛ nɔ ʊ rɔ wɔɔ, wɔɔ y'a
hım wɔɔ ʊ, ŋ mimbirenyınta. Awɔɔ Zɔɔb k'a jım kɔɔkɔɔ fır nɔ ʊ bı mim
ma, awɔɔ hɔ kʊ Zuuba a ba m fır bı yırɛ jɛ ʊ bı dɔ sɔ, bala, Zuuba ı gʊɔɔ
cicir zɛm gʊta, an n'a mıŋŋa barɛ ŋ nı.
12 M danyınɔ, an lɛ da bı, a b'a wer si y, a b'a wer si brama tɔ nı, b'a ba
si tara tɔ nı y, a b'a wer si fıga y. K'awɔɔ yɛ mim ma, k'a ʊ ıın… bala.
K'awɔɔ n yɛ, k'a ʊ ayy…. A bı hɔsı na ma y, kʊ Woso b'awɔɔ dʊdɔ ka y.

Yaadarɛ mim

13 Kʊ gʊaa y'awɔɔ barla an nı fır yım k'an yaa da. Kʊ gʊaa nı heernyɔɔ
m, k'an laa lɔ an a lɛ bɔ Woso ʊ.
14 K'awɔɔ gʊaa deem bı laafıı, k'an kristagʊɔɔ lɛɛzannɔ wɔɔ bir, kʊ ŋ nı
nyɔɔ nɔ ma Zuuba tɔ ra, ŋnı yaa da a tɔ ma.
15 Kʊ ŋ yaa bı da kan sırakarɛ kı, yaabazaa bı laafıı yım, Zuuba y'a
waam, k'a mimbʊnyaarɔ ba sɔ, Zuuba sugur kaŋ ʊ.
16 Naa tɔ ma bı, k'a mimbʊnyaarɔ bɔ a lɛ ma, a hı kʊ m, k'a yaa da kʊ
tɔ ma, kʊ Woso n a waa. Gʊaa tırga yaadarɛ ı zi bam kan paŋŋa gʊta kı.
17 Awɔɔ dɔ a ʊ, *Elii nyınta gʊaa am wɔɔ m, a yaa da Woso m ŋʊıı…,
kʊ la bı ba y, denter sɔ, la a gʊsı dɔɔraa kaakʊ kan a kur kı.
18 A n a ya an yaa da, kʊ la bı n ba, Woso n a ka la bı n ba, hɔbırɛ n
nyınta ʊ tara burə ʊ.

Ʊ ʊ da kʊ han Woso zuure nɔ ʊ

19 M danyınɔ, k'awɔɔ gʊaa deem nyaam, an Woso zaa k'an sıra bı to, kʊ
gʊaa a ka an a ya an bʊr zaa bı ra,
20 k'a dɔ a ʊ, gʊaa k'a ka mimbʊnyaabər n a bɔ a mimbʊnyaabarɛ zaa
ʊ, k'a zu Woso ʊ bı, a zaa bı meeyaa a a bʊmbɔ, an a ka sɔ, baa k'a
mimbʊnyaarɔ gʊta, Woso n ŋ sugur ka ʊ haay.

Ci lɛɛkarɛ hɔ kʊ PIYƐƐR a ba

Ci lɛɛkarɛ hɔ kʊ Pıyɛɛr a ba bı

gasʊʊrɛ

Yeezuu karındanyı Pıyɛɛr ı ci bı ba. Ci bı ba a ʊ kristagʊɔɔ sokʊmarɔ kʊ ŋ nyınta Azii mınɛɛr kʊrɔ ʊ rɔ wɔɔ ma. Zııfʊrɔ nyınta kristagʊɔɔ wɔɔ duro barla, bı, gʊɔɔ kʊ ŋ gɔɔta rɔ wɔɔ, doro vantɔɔ gʊɔɔ m.

Ci bı ba a ʊ, kristagʊɔɔ kʊ ŋ nı fır yım a sırakarɛ tɔ ma, ŋ heer n'a zarm nɔ wɔɔ minto. Kʊ ŋ nı jım kɔɔkɔɔ, ŋnı gɔɔta ŋnı hɔ k'a Woso nɔ yı bı ba mim haay nɔ ʊ. Kʊ ŋ nı lɛbɔʊrɛ kʊ Woso n nı zɛm b'a ka ŋ ʊ bı nyasʊ a heer ʊ kɔɔkɔɔ.

N Pıyɛɛr zɛ gɔdarkʊra ma a sırakarɛ tɔ ma, Rɔm zannɔ kʊ ŋ wuti ŋn'ı fır kam kristagʊɔɔ ma bı dɔmım ʊ. Pol nyınta kristagʊɔɔ fıryırɛ bı do nɔ ʊ sɔ.

Pıyɛɛr ı yaa dam kristagʊɔɔ m

1 Mɔɔ mıŋŋa Pıyɛɛr nı ci bı bam, Yeezuu Krista zibəəzaa m mɔɔ m. A ba mɔɔ nawʊm awɔɔ kʊ Woso a bɔ ʊ k'a yı a gʊɔɔ a hısıga da, a m saanɔɔ Pɔn kʊ ʊ kan Galasii kʊ kı ʊ, Kapadɔs kʊ kı ʊ, Azii kan Bitinii kʊrɔ kı ʊ rɔ wɔɔ ma.

2 Zı Woso y'awɔɔ bɔ ʊ, amba a lɛɛ ka an a cınta a hɔɔnhɔ nɔ ʊ k'a ba bı tɔ ma, a y'a so awɔɔ ʊ, a Ɛspri k'a a ka awɔɔ ʊ bı tɔ ma, k'awɔɔ n yɛ Yeezuu Krista ma, k'a ma bı n'awɔɔ hu bɔ. A yɛ mɔɔ nawʊm, kʊ Woso n a barka, kan a laafıı kı ka awɔɔ ʊ gʊta.

Woso barka darɛ bʊmbɔrɛ bı tɔ ma

3 Ʊ ʊ lɛ bɔ Woso ʊ, wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista Zı bı, bala, a cicirzɛrɛ gʊta bı nɔ ʊ, a a ka wɔɔ n yırɛdaa yı, k'ʊ taaheerlɛ paan… yı, Yeezuu Krista k'a a mım bɔ ʊ gəəno bire ʊ bı tɔ ma.

4 A ba a ʊ maam kʊ wɔɔ n hɔjirle k'a b'a dam ma an vɔn gɛɛ an dintim ka, gɛɛ a paŋŋa n a bɔ ʊ yı, hɔjirle bı do Woso a cınta awɔɔ m arzana ʊ.

5 Awɔɔ kʊ Woso paŋŋa nı dɔrɛ a ma sırakarɛ tɔ ma, k'awɔɔ n bı bʊmbɔrɛ k'an b'a hınkam lɛɛm jɛ dɔmım ʊ bı yı.

6 Bı tɔ ma m, awɔɔ n'a heer nyɔɔm gʊta, baa kʊ pakra m k'awɔɔ n fır yı dııtaa, makrarɔ y'a hʊnhɔ kʊ ŋ n'awɔɔ heer zarm dɔmım poorero nɔɔn duro nɔ ʊ.

7 Fır bı yırɛ bı, awɔɔ sırakarɛ makra an n'a bam, kʊ sırakarɛ paan… m gɛ. Awɔɔ sırakarɛ bı mıŋŋabaa lɛ da sarma m, hɔcenlezaa m bı, an bɔkarɛ n tır a makra ba sɛ ʊ, k'a mıŋŋabaa dɔ. Ncınaaʊ bı, awɔɔ sırakarɛ bı makra jɛ ʊ, awɔɔ lɛbɔʊrɛ kan cirbəə kı, daʊrɛ kı yım dɔmım kʊ Yeezuu Krista n b'a hınkaŋ ʊ b'ʊ.

8 Awɔɔ ı Yeezuu Krista mıŋŋa ŋʊam b'awɔɔ n a yı a mım nı y, awɔɔ sıra ka ʊ, b'awɔɔ n a yı cına y. Naa tɔ ma m, awɔɔ n'a heer nyɔɔm heernyɔɔ gandaa ʊ m, gɔsı b'a dam ma an heernyɔɔ gʊta bı do dɔ an a hı y.

9 K'awɔɔ nı zɛm b'a nyiro wɔɔ bʊmbɔrɛ yı bı, bı y'a ka Woso ʊ awɔɔ n sıra ka.

Hɔ kʊ Sɛnt-Ɛspri a ba Krista tɔ ma biisi

10 Wosolɛsinnısorazannɔ kʊ ŋ nyınta biisi ŋnı so Woso lɛ ra, ŋnı barka
kʊ Woso ʊ k'a ka awɔɔ ʊ bı mim hı bı, ŋ bʊmbɔrɛ k'awɔɔ n nı zɛm b'a yı
bı daası ŋn'a a ka.
11 A ka ŋ y'a ʊ ma, k'a minno kʊ Krista Ɛspri b'a hınka ŋ nı bı kʊyırɛ
dɔmım kan ŋ zaarɔ kı dɔ, bala, Ɛspri bı do k'a nyınta kan ŋ kı bı lɛɛ ka
an fıryırɛrɔ kʊ Krista n'a yım bı mim hı, kan lɛbɔʊrɛ k'a n'a yım, fır bı
yırɛ jɛ ʊ bı kı.
12 Bı, Woso a hınka a lɛsinnısorazannɔ wɔɔ duro m, a ʊ, lemim k'a ka
kʊ ŋ nı so ra bı, a n a ka ŋ bɔɔm tɔ ma y, awɔɔ hɔ m. Lemim nyınta bı do
padənno wɔɔ a hı awɔɔ m, bı, a pa ŋ y'a da awɔɔ m *Sɛnt-Ɛspri paŋŋa kʊ
Woso a ka ŋ ʊ bı m. Malɛɛkarɔ mıŋŋɔɔ n lɛ taa k'a lemim bı do dɔ gʊta.

Mısırbaa zore barɛ mim

13 Naa tɔ ma bı, k'a a banka, k'a ta lɛɛ kan zibəə kı, a b'a zu a ʊ y, k'a
barka kʊ Woso n'a karɛ awɔɔ ʊ Yeezuu Krista hınkarɛ ma bı ta a heer lɛ
kɔɔkɔɔ.
14 Amba nyınɔ nı yɛrɛ a zırɔ ma bı, k'a yɛ Woso ma, a b'a ya a zu
lɛtaamarɔ bʊnyaarɔ k'awɔɔ n ta ŋ nı biisi badɔ nɔ ʊ rɔ wɔɔ ʊ y.
15 Bı, amba Woso k'awɔɔ bir bı n mıŋŋa bı, awɔɔ sɔ k'a bır mısırbaa
mıŋŋa bam a tarɛ haay nɔ ʊ.
16 Bala, Woso a hı a ci b'ʊ, a ʊ: «K'a yı mıŋŋa, bala, mɔɔ mıŋŋa.»
17 Woso k'a nı gʊɔɔ dʊdɔ kam b'a bır ŋ jirə bɔm bı, awɔɔ nı yaa dam nı
a ʊ, a Zı m, gʊaa biyəə dʊdɔ an n'a kam amba a zaa zibəə a ga m bı m.
Bı tɔ ma bı, k'a mısırbaa k'a gɔɔta awɔɔ m, awɔɔ n'a bam tara burə ʊ bı
ba, Woso mıŋŋa daʊrɛ kan a nyibəə kı nɔ ʊ.
18 Awɔɔ dɔ a ʊ, mısırbaa k'a nyɔɔdʊ ba ʊ, awɔɔ zırɔ n a to awɔɔ m bı,
Woso awɔɔ yɔ b'ʊ. Bı, hɔ k'a n'a zaar bam, gɛɛ wanzurfu gɛɛ sarma bɛɛ a
a sa, an awɔɔ yɔ nı y.
19 Awɔɔ yɔ a ʊ, Krista ma kʊ n b'a dam ma n a lɛ hı bı m, bɔ b'ʊ kʊ ʊ
kan sinnyɛɛm k'a m mıŋŋa, hɔ bʊnyaa sı ba ma bı kı.
20 Woso lɛɛ ka an a bɔ ʊ, bı ma bı, durnya ba ʊ y. Kɛɛrɛ naa, a a hınka
jɛ dɔmınnɔ ʊ, awɔɔ daahan tɔ ma.
21 A tɔ ma m, awɔɔ n sıra ka Woso ʊ, bı y'a mım bɔ ʊ gəəno bire ʊ, an
lɛbɔʊrɛ ka ʊ, yı a ʊ ncınaaʊ, k'awɔɔ sırakarɛ kan awɔɔ taaheerlɛ kı n yo
Woso ma.

K'a mısırbaa ba ŋʊarɛ nɔ ʊ

22 Yɛ k'awɔɔ ʊ sıra ma b'a ka, awɔɔ nyiro wɔɔ hu n bɔ, k'a a da ma, a
kʊ ŋʊa paan… danyıbaa nɔ ʊ. K'a kʊ ŋʊa gʊta noom hu m.
23 Bala, yırɛdaa awɔɔ yı, b'a n a to gʊaa zi y, gʊaa ı gam, bı Woso y'awɔɔ
yı, a garɛ ba ʊ y. A lemim k'an mısır a cenle ba ʊ b'a sa an awɔɔ yı m.
24 Amba Wosoci n'a hım bı m bı:
Gʊɔɔ haay bɔ kʊ ʊ kan bur kı,
lɛbɔʊrɛ kʊ ŋ nı tam haay bı
bɔ kʊ ʊ kan burvu kı,
kʊ bur bı ga, b'a vu bı sur.
25 Bı Zuuba lemim b'ı gɔɔtam
dɔmım haay.
Bı, lemim bı do bı, lemim nyınta kʊ n y'a pa da awɔɔ m bı m.

2

1 K'a bʊnyaabaa do haay to kan ŋʊaar do haay kı, noombakʊma kı, a bı
jım ba y, b'a b'a bʊnyaa hı gɔsı ma y.

2 Amba nyınɔ poorero nı nyonhi ŋʊam bı, k'a Woso lemim k'an mıŋŋa
bı ŋʊa tee... k'a a da ma a ma Woso zaa bı nɔ ʊ, a bʊmbɔrɛ yı.
3 Bala, Wosoci bı y'a hım denter, a ʊ:
Awɔɔ b'a dɔ a ʊ, Zuuba mıŋŋa.

Woso gʊɔɔ m wɔɔ m

4 K'a zɔ Zuuba ma, jaa mısır m, gʊɔɔ n kaanm m, bı, Woso dıga a jaa
tɔzaa m, an a bɔ ʊ.
5 K'a a zɔ ma, bala, awɔɔ bɔ kʊ ʊ kan jaa mısırɔ kı sɔ, kʊ Woso n awɔɔ
sa an awɔɔ ba Sɛnt-Ɛspri cɛ. Awɔɔ yırɛ a mannıbənno kʊ ŋ y'a mıŋŋa ka
ʊ, k'a mannırɔ kʊ ŋ y'a to Sɛnt-Ɛspri zi rɔ wɔɔ ba a ŋ ka Woso ʊ, a yı ŋ
ŋʊam Yeezuu Krista tɔ ma.
6 Bala, Wosoci bı nɔ ʊ, n ʊ:
K'a dıga a, mɔɔ ı jaa paŋŋazaa cıntam *Siyɔn ʊ,
mɔɔ y'a bɔ ʊ, jaa tɔzaa m gʊta,
gʊaa k'a sıra ka ʊ bı, a bı nyannı bırɛ y.
7 Awɔɔ k'a sıra ka ʊ rɔ wɔɔ,
jaa naa do tɔ ma awɔɔ ı lɛbɔʊrɛ m,
bı kʊ bısıkənno wɔɔ nı, Wosoci b'a hı, a ʊ:
Jaa kʊ cɛdonno wɔɔ kaanm m bı y'a ba cɛ bı jırjaa paŋŋazaa.
8 Wosoci b'a y'a an a hı sɔ, a ʊ:
Jaa bı do a ba gʊɔɔ gənzɛrɛ jaa, ŋ dore jaa.
Kʊ ŋ n sıra ka Woso lemim b'ʊ bı y'a ka ŋn'a gəm zɛm ma, Woso lɛɛ ka
an a cınta k'an yı ncınaaʊ.
9 B'awɔɔ, gʊɔɔ kʊ Woso ŋ bɔ ʊ rɔ wɔɔ n'awɔɔ m, cir m Woso m, a
mannıbənno n'awɔɔ m, gʊɔɔ kʊ Woso a so ŋ ʊ rɔ wɔɔ n'awɔɔ m, Woso
mıŋŋa y'awɔɔ ba a hɔ, k'awɔɔ n a zibəəro gʊtɔɔ wɔɔ pa da, a y'awɔɔ bir
an bɔ awɔɔ m monsigə ʊ, an bʊr awɔɔ m a lɛɛgure k'an mıŋŋa gʊta b'ʊ.
10 Biisi bı, Woso bı gʊɔɔ bɛɛ n'awɔɔ nı y, bı kɛɛrɛ naa, a gʊɔɔ n'awɔɔ m.
Biisi bı, Woso n a cicirzɛrɛ hınka awɔɔ nı y, bı kɛɛrɛ naa, a awɔɔ cicir zɛ.

Kristagʊɔɔ mısırbaa mim

11 M danyınɔ ŋʊarɛ nɔ ʊ, k'a dɔ a ʊ, cenlezannɔ n'awɔɔ m tara burə ʊ
naa ʊ, saanɔɔ n'awɔɔ m, bı tɔ ma bı, k'a gʊ lɛtaamarɔ bʊnyaarɔ wɔɔ ma,
a ka ŋ nawʊm ma k'a awɔɔ zaar ba.
12 K'awɔɔ nı gʊɔɔ kʊ kristagʊɔɔ bɛɛ nı ŋ mı bire ʊ bı, k'a mısırbaa k'an
zore ba, k'an bır yırɛ ı ʊ, kʊ ŋ y'awɔɔ tɔ zaar barɛ, ŋn'a hırɛ ŋ ʊ, gʊɔɔ
bʊnyaarɔ n'awɔɔ nı, kʊ ŋ n'awɔɔ zibəəro mıŋŋɔɔ wɔɔ yı, maam bı, ŋ y'a
lɛ bɔm Woso ʊ, hinni k'a n'a hınkarɛ ŋ nı b'ʊ.
13 K'a yɛ lɛɛzannɔ kʊ ŋ nı durnya ʊ naa ʊ haay rɔ wɔɔ ma Zuuba tɔ ma.
Kʊ cir nı, k'a yɛ ma k'a m cir bı tɔ ma.
14 Kʊ gʊɔɔ kʊ cir n cıncınta kʊ ŋ n a so lɛɛrɔ ʊ wɔɔ nı, k'a yɛ ŋ ma sɔ,
ŋ cıncınta a ʊ, kʊ ŋ nı gʊɔɔ kʊ ŋ n'a bʊnyaa bam nɔ wɔɔ hʊnhʊr, ŋn'a lɛ
bɔ gʊɔɔ kʊ ŋ n'a mıŋŋa bam nɔ wɔɔ ʊ.
15 Bala, Woso lɛ taa k'awɔɔ n bır a mıŋŋa bam, kʊ gʊɔɔ kʊ ŋ hɔɔn ba ʊ,
ŋ n hɔsı dɔ rɔ wɔɔ b'a da ma ŋnı hɔsı hı y.
16 K'awɔɔ a so a mıŋŋɔɔ ʊ bı, k'a mısırbaa ba, b'a bı yo soamıŋŋaʊ bı
do ma, k'a bʊnyaa ba y. Bı k'a mısırbaa bı ba, kʊ Woso zibəənyınɔ n'awɔɔ
m bı tɔ ma.
17 K'a gʊɔɔ haay da ʊ, k'a danyınɔ Krista nɔ ʊ rɔ wɔɔ ŋʊa, k'a nyi ba
Woso m, k'a cir da ʊ sɔ.

Ʊ Krista hɔbaa sa

18 Awɔɔ kʊ zibəənyınɔ n'a mı rɔ wɔɔ, k'a yɛ a soʊrezannɔ wɔɔ ma daʊrɛ gʊta nɔ ʊ, k'a ba ncınaaʊ kan bɔɔ n nyınta kan awɔɔ kı, ŋn'a mıŋŋa barɛ awɔɔ m nɔ wɔɔ kı. K'a ba ncınaaʊ sɔ, kan bɔɔ n kʊsı rɔ wɔɔ kı.
19 Bala, kʊ gʊaa ı yɛm fır ma Woso tɔ ma, bı kʊrɔ bɛɛ a ʊ ma an nı fır bı do yırɛ, Woso nɔ ı yım bı zaa ra.
20 Bı, k'awɔɔ bʊnyaa ba, ŋnı fır karɛ awɔɔ ma, nka n'a lɛ bɔrɛ awɔɔ ʊ naa tɔ ma? Bı, k'awɔɔ mıŋŋa ba, n nı bɔkarɛ n nı fır karɛ awɔɔ ma, awɔɔ nı yɛm ma bʊraama nɔ ʊ, Woso nɔ ı yırɛ awɔɔ ra naa nɔ ʊ.
21 A n bɔkarɛ Woso bı, awɔɔ bir a ʊ, naa tɔ ma. Bala, Krista fır yı awɔɔ tɔ ma, an n'a ŋʊam k'awɔɔ n a hɔbaa sa.
22 A mıŋŋa n mimbʊnyaa sı ba y,
a n ŋʊaar ba fııga y,
23 n y'a sʊnsɔ wʊ,
b'a n a sompi gʊaa n'ʊ y,
gʊɔɔ fır ka ma,
b'a n nyaa ba kan ŋ kı y,
a mıŋŋa to a ʊ, Woso wɔ ʊ,
bı n nı dʊdɔ kam tırga.
24 A mıŋŋa ı yɛ an wɔɔ mimbʊnyaarɔ wɔɔ sa
an fır yı ŋ nı, an ga gɔdarkʊra ma, k'an bır yırɛ ı ʊ,
gəəno n wɔɔ m wɔɔ mimbʊnyaarɔ wɔɔ lɛɛ,
k'ʊ mısırbaa ba tırgabaa nɔ ʊ.
A mıŋŋa sampɔɔrlɔ wɔɔ tɔ ma m, awɔɔ n laafıı yı.
25 Bala, biisi bı, awɔɔ nyaam am seero hɔ bı m, bı kɛɛrɛ naa, awɔɔ a bɔ a bʊr a dundor bı zi, an nı dɔrɛ awɔɔ ma sɔ.

3

Gʊaa kan a lʊ kı mısırbaa mim

1 Lannɔ wɔɔ, awɔɔ sɔ, k'a zu a zino wɔɔ lɛ ʊ, maam bı, kʊ gɔsınnɔ ta ʊ, ŋ bır sıra kam Woso lemim b'ʊ, kʊ ŋ lannɔ wɔɔ zibəə n a ka, kʊ ŋ nı sıra ka Woso ʊ, baa kʊ ŋ n meer ba y.
2 Ŋ y'awɔɔ mısırbaa k'an mıŋŋa, an nı zure ŋ lɛ ʊ bı yım.
3 A b'a ka ma k'a a mɛ gʊɛrɛ da ma, mintɔɔnrɛ m, gɛɛ sarma nyɛɛnnɔ nı, gɛɛ garbarɛ waası nı y.
4 Bı k'a ka k'a gʊɛrɛ bı n bır a heer ʊ, bʊgʊ-bʊgʊdabaa kan bʊraama kı gʊɛrɛ bı, bı nyarɛ ı ba ʊ y, a nyɔɔdʊ ta ʊ sɔ Woso mım ʊ gʊta.
5 Lannɔ kʊ ŋ nyınta biisi ŋn'ı zum Woso ʊ rɔ wɔɔ, gʊɛrɛbaa naa do ŋnı ta m, ŋn'ı zure a zino lɛ ʊ.
6 Nyınta Saara ʊ ncınaaʊ, an nı yɛm Abraham lɛ ma, an n'a birm a zuuba, k'awɔɔ y'a mıŋŋa bam, awɔɔ bır a tom hɔsı nı nyibəə darɛ a ma, awɔɔ nyıntarɛ a nyınɔ.
7 Awɔɔ k'an zino wɔɔ, k'a mısırbaa mıŋŋa ba kan a lannɔ wɔɔ kı, a dɔ a ʊ, ŋ paŋŋa n awɔɔ hɔ ku y, k'a daʊrɛ zi ba kan ŋ kı, bala, ŋ mısırbaa denter bı hɔjirle yım sɔ kan awɔɔ kı, Woso barka bı nɔ ʊ. K'a ŋ da ʊ, kʊ hɔsı b'a ta a yaadarɛ nı y.

Ʊ bır hɔɔn deem m

8 Meer naa do ba mɔɔ nawʊm kan awɔɔ haay kı kɛɛrɛ: K'a ka, k'a hɔɔn n bır deem, a bır kʊ cicir zɛm, a bır kʊ ŋʊam danyıbaa nɔ ʊ, a bır a mıŋŋa bam kʊ m, a bır mıŋŋazerle m.

9 A b'a bʊnyaa sompi gʊaa nʊ y, kʊ gʊaa awɔɔ sʊnsɔ wʊ, a b'a sʊnsɔ
wʊ sɔ y. Bı, k'a barka da ʊ, bala, awɔɔ bir Woso ʊ, k'awɔɔ n mısırbaa ba
ncınaaʊ, k'awɔɔ n a barka hɔjirle yı.
10 Wosoci b'a hı, a ʊ:
Kʊ gʊaa lɛ taa mısırbaa ma,
k'a taʊrɛ n yı a ma mıŋŋa,
a zaa a ga m,
an meerbaa bʊnyaa barɛ to,
kan ŋʊaarbarɛ kı.
11 K'a zaa n a bɔ a bʊnyaa barɛ ʊ,
an a mıŋŋa ba,
an bır a kam ma tee…
kʊ laafıı n bır gʊɔɔ bire ʊ.
12 Bala, Zuuba mım ı gʊɔɔ tırgɔɔ wɔɔ ra, an n'a tʊr karɛ ŋ yaadarɛ ma,
bı, a bır yɛm gʊɔɔ kʊ ŋ n'a bʊnyaa bam nɔ wɔɔ ma y.

Ʊ yɛ fıryırɛ ma

13 Bı, k'awɔɔ ı zi mıŋŋa barɛ ŋʊarɛ, nka n n'a bʊnyaa barɛ awɔɔ nı?
14 Baa k'awɔɔ fır yı zi mıŋŋa barɛ tɔ ma, k'a dɔ a ʊ, mimbirenyınta m.
A bı nyi ba gʊɔɔ nı y, b'a b'a heer kɔ y.
15 Bı, k'a Krista da ʊ a heer nɔ ʊ, a m Zuuba. K'a banka mıŋŋa, k'an bır
yırɛ ı ʊ, kʊ gʊɔɔ awɔɔ lar taaheerlɛ k'awɔɔ n ta m bı mim ma, k'a a da
ma a jı dında ŋ nı mıŋŋa.
16 Bı, k'a jı dında ŋ nı bʊgʊ-bʊgʊdabaa m, kan daʊrɛ kı m, a bır noom
hu m. Maam bı, gʊɔɔ kʊ ŋ n'awɔɔ tɔ zarm, ŋn'a bʊnyaa hırɛ awɔɔ tarɛ
ma Krista Zuure tɔ ma rɔ wɔɔ nyannı bırɛ.
17 Bala, k'awɔɔ ı fır yım zi mıŋŋa k'awɔɔ n'a bam tɔ ma, kʊ Woso hɔɔnhɔ
m maam nı, naa jıra fır yı a bʊnyaa barɛ tɔ ma m.

Krista zɛ bı nı wɔɔ bʊmbɔm

18 Krista mıŋŋa ga wɔɔ mimbʊnyaarɔ tɔ ma, ga a ʊ gallɛm deem taan…,
a mıŋŋa tırga, an bɔkarɛ an ga gʊɔɔ bʊnyaarɔ tɔ ma, a ba a ʊ maam, k'a
wɔɔ gaa a bʊr wɔɔ m Woso zi, n y'a zɛ gər a mɛsim nɔ ʊ, Sɛnt-Ɛspri n a
ya, an mısırbaa ka ʊ.
19 Sɛnt-Ɛspri bı do a nyınta m biisi, an Woso lemim pa da m. Pa bı da
a ʊ, bayɛrɛzannɔ kʊ ŋ nyınta ʊ, ŋnı gınga, ŋnı gəənokʊ ʊ, lɔnnɔcɛ ʊ rɔ
wɔɔ m.
20 Bayɛrɛzannɔ wɔɔ duro dɔmım ʊ bı, Woso bʊr a ma, Nowee nı kɔɔlʊʊ
bı bam. Gʊɔɔ kʊ ŋ bʊmbɔrɛ yı dɔmım bı do ʊ rɔ wɔɔ bı gʊta y, ŋ gʊaa
sinnyə ŋnı bɔlɛm yı hi bı wakatı ʊ.
21 Dııtaa sɔ naa, bʊmbɔrɛ bı yı awɔɔ ʊ ncınaaʊ sɔ, batɛm kʊ wɔɔ n'a
sim bı bɔkʊrɛ m minno wɔɔ duro m. Batɛm bı bır wɔɔ mɛ dintim sʊrgɔrɛ
y, bı, a ka a nawʊm wɔɔ nı hɔɔn bɔŋ ʊ, k'ʊ zu Woso ʊ kan noom hu kı.
Bʊmbɔrɛ bı yı wɔɔ nawʊrɛ ncınaaʊ, kʊ Yeezuu Krista a mım bɔ ʊ gəəno
bire ʊ bı tɔ ma.
22 A a busu, an ta arzana ʊ, an nı nyıntam Woso bısı ra, malɛɛkarɔ haay
kan lɛɛsoʊzannɔ kı, paŋŋazannɔ kı haay nı zure a lɛ ʊ.

4

Ʊ ʊ gʊ mimbʊnyaa barɛ ma

1 Ncınaaʊ bı, kʊ Krista fır yı a mɛsim nɔ ʊ bı, awɔɔ sɔ, k'a naa da a heer
ʊ a dɔ a ʊ, gʊaa k'a fır yı a mɛsim nɔ ʊ bı, a a gʊ mimbʊnyaa ma.

2 A n a sa dııtaa ma, k'a dɔmım k'a gɔɔta awɔɔ m k'a mısırbaa ba tara burə ʊ bı sa, a Woso hɔɔnhɔ ba m, a b'a sa a lɛtaamarɔ bʊnyaarɔ kʊ gʊɔɔ nı ŋ ŋʊam bı ba nı y.
3 Nyınta k'awɔɔ ʊ biisi, a bawosodonno mısırbaa ba bı, a kɔ an bʊrbɔ kɛɛrɛ. Dɔmım bı do ʊ bı, ta awɔɔ nawʊm yɔka, a n nı lɛtaamarɔ bʊnyaarɔ m, a n nı bɛɛ mim waası, a n nı hɔ bım waası, a n nı hɔ mim waası, a n nı yaa dam *wosobaawɔnnɔ m zibʊnyaabarɛ nɔ ʊ.
4 Kɛɛrɛ naa, bawosodonno kʊ ŋ nı dıgarɛ awɔɔ ma, awɔɔ bır a mıŋŋɔɔ kam zibʊnyaarɔ nɔɔn duro barɛ ʊ kan a kı dɔ rɔ wɔɔ, ŋn'a dɔ kʊ bɔ an n'a hırɛ y, am naa, ŋn'awɔɔ sʊnsɔ wʊm.
5 Bı, Woso zɛm bı ŋ da lɛ ʊ, ŋn'a zi bʊnyaarɔ wɔɔ mim nyı bɔ ʊ, Woso mıŋŋa a banka an nya, k'a gʊɔɔ mısıırɔ kan gəəno kı dʊdɔ ka.
6 Naa y'a ka, n nı lemim nyınta bı pa da gʊɔɔ kʊ ŋ gınga rɔ wɔɔ m sɔ, n brɔɔ dʊdɔ ka, amba n nı gʊaa woo… dʊdɔ kam bı m, lemim bı pa n y'a da ŋ nı, kʊ ŋ nı mısırbaa ba Sɛnt-Ɛspri tɔ ma, amba Woso n mısır bı m.

Gʊaa biyəə n zi ba ganwʊrɛ

k'an ta m bı m

7 Hɔ haay nyarɛ a zɔ, maam bı, gʊaa biyəə n bʊr a ma, a b'a zu a ʊ y, k'a a da ma, a bır yaa dam.
8 A n lɛ da haay bı, k'a bır kʊ ŋʊam paan…, bala, ŋʊarɛ ı hɔ kam mimbʊnyaa yɔɔgʊ ra.
9 K'a saana ba kʊ m, b'a bı kukur ba y.
10 Woso ganwʊrɛ y'a hʊnhɔ ka awɔɔ gʊaa biyəə ʊ, gʊaa biyəə n zi ba a ganwʊrɛ bı m, a mim daahan tɔ ma. K'a ba ncınaaʊ, amba zibəənyınɔ mıŋŋɔɔ m, a nyasʊ Woso barka k'a nı zi hɔka bam bı m mıŋŋa.
11 Kʊ gʊaa ı lemim padarɛ ganwʊrɛ nı, k'an Woso lemim pa da. Gʊaa k'a nı daahan zi bam bı, k'an a ba paŋŋa kʊ Woso a ka ʊ bı m. K'a ba ncınaaʊ, kʊ Woso n lɛbɔʊrɛ yı hɔ haay woo… nɔ ʊ, Yeezuu Krista tɔ ma. Woso mıŋŋa y'a so lɛbɔʊrɛ ʊ, kan paŋŋa kı dɔmım haay, Amina.

Heernyɔɔ fıryırɛ nɔ ʊ

12 M gʊaasıbɔɔ, a bı dıga fır k'awɔɔ n'a yım a sırakarɛ tɔ ma naa ma, ı ʊ, mim daŋŋada nı, a zɛ kədə y.
13 K'a a heer nyɔɔ, bala a na awɔɔ ʊ Krista ma a fıryırɛ nɔ ʊ, maam bı, k'a lɛbɔʊrɛ b'a hınka, awɔɔ nyıntam heernyɔɔ nɔ ʊ sɔ.
14 Kʊ gʊɔɔ y'awɔɔ sʊnsɔ wʊm Krista tɔ ma, mimbirenyınta m kan awɔɔ kı, bala, Woso Ɛspri kʊ lɛbɔʊrɛ Ɛspri m b'ı kan awɔɔ kı.
15 A b'a ka, awɔɔ gɔsı n fır yı, k'a gər zɛ, gɛɛ k'a kom ba, gɛɛ k'a zi bʊnyaa ba, gɛɛ k'a a lɛ zu gʊɔɔ minno ʊ tɔ ma y.
16 Bı, k'awɔɔ gʊaa ı fır yım, kʊ kristagʊaa m bı tɔ ma, nyannı b'a zɛ y, k'an a lɛ bɔ Woso ʊ denter, kʊ n n'a birm kristagʊaa bı tɔ ma.
17 Dɔmım kʊ Woso n nı dʊdɔ kam b'a ku, a sa a nawʊm a gʊɔɔ wɔɔ ma. Bı, k'a sa a nawʊm wɔɔ ma, gʊɔɔ kʊ ŋ n sıra ka Woso lemim nyınta b'ʊ rɔ wɔɔ, kʊ dʊdɔ bı ŋ ku, a yırɛ ŋ ma lɔ?
18 Wosoci b'a hı, a ʊ:
Gʊɔɔ tırgɔɔ bʊmbɔrɛ yım,
B'a wer nyıntaŋ ʊ.
K'a maam, a nyıntam gʊɔɔ bʊnyaarɔ kan mimbʊnyaabənno kı ma lʊnlɔ?
19 Ncınaaʊ bı, gʊɔɔ kʊ ŋ nı fır yım Woso hɔɔnhɔ ma rɔ wɔɔ, ŋnı gɔɔta ŋn'a mıŋŋɔɔ to a darɛzaa Woso wɔ ʊ, ŋnı bır a mıŋŋa bam. Taalɛrazaa m Woso m.

5

Dɔndɔrɛ kristagʊɔɔ lɛɛzannɔ tɔ ma

1 Lɛɛzannɔ kʊ ŋ nı kan awɔɔ kı rɔ wɔɔ, mɔɔ ʊ kʊ m ŋ dʊndɔ. Lɛɛzaa
m mɔɔ m sɔ am ŋ hɔ bı m, bı Krista fıryırɛrɔ wɔɔ kasɛtızaa m mɔɔ m sɔ,
mɔɔ nyıntam lɛbɔʊrɛ k'a n'a hınkam b'ʊ sɔ. Hɔ kʊ mɔɔ ʊ kʊ m a hı ŋ nı
bı ba n nı:
2 K'a nyasʊ bakʊ kʊ Woso a da awɔɔ wɔ ʊ bı m mıŋŋa. A bı dɔ ma
pakra nı y, k'a dɔ ma heernyınta m, amba Woso lɛ n taa bı m. A bı dɔ
bakʊ bı ma sɔ, k'a busoo yı y, bı k'a dɔ ma kan a heer kı haay.
3 A b'a so gʊɔɔ kʊ Woso ŋ da a wɔ ʊ rɔ wɔɔ ʊ paŋŋa nı y, bı k'a a tɔ ʊ
k'a hɔbaarɔ n bır mıŋŋa, kʊ gʊɔɔ n a da ma ŋnı ŋ sa.
4 K'awɔɔ ba ncınaaʊ, kʊ dundonno jıtaarɛ bı bı bʊr, a y'a kam awɔɔ n
nyınta a lɛbɔʊrɛ k'a bır a zarm bı nɔ ʊ.

Dɔndɔrɛ kristagʊɔɔ wɔɔ tɔ ma

5 Gʊɔɔ kʊ ŋ gɔɔta rɔ wɔɔ, k'a yɛ lɛɛzannɔ wɔɔ ma. Awɔɔ haay k'a bır
mıŋŋazerle m kan kʊ kı, bala, Wosoci b'a hı, a ʊ:
Woso bır yɛm mıŋŋabusurezannɔ wɔɔ ma y,
b'a y'a barka bı kam mıŋŋazerlezannɔ ʊ.
6 K'a mıŋŋɔɔ zer Woso taa, a paŋŋa ı lɛ da haay, maam bı, a y'awɔɔ gore
daŋ ʊ a dɔmım ʊ.
7 K'a minno kʊ ŋ n'awɔɔ kɔm nɔ wɔɔ haay da a wɔ ʊ, bala, a mıŋŋa ı
nyasʊrɛ awɔɔ m.
8 A b'a zu a ʊ y, k'a dundo a zi. Sʊtaana awɔɔ jım b'ı kumkum lɛɛ ma
am poozaa hɔ bı m, an nı baa dam, an n'a kam gʊaa ma k'a nyasʊ a bı.
9 K'a a da a lɛ ʊ kɔɔkɔɔ, sırakarɛ nɔ ʊ, a dɔ a ʊ, awɔɔ fıryırɛrɔ wɔɔ
y'awɔɔ danyınɔ yım sɔ durnya b'ʊ jilli.
10 Awɔɔ ı fır yım dɔmım poore nɔ ʊ, bı, Woso k'a a so barka do haay ʊ,
an awɔɔ bir, k'awɔɔ n nyınta a lɛbɔʊrɛ k'a nyarɛ ba ʊ nɔ ʊ, Krista zuure
nɔ ʊ bı y'awɔɔ bankam fası, an awɔɔ paŋŋa da ra, an a ka awɔɔ n jım
kɔɔkɔɔ, hɔsı b'a darɛ awɔɔ ma y.
11 A y'a so paŋŋa ʊ dɔmım haay. Amina.

Meerbaa nyambʊrlɛ kan leersore kı

12 Wɔɔ danyı Silas mɔɔ da ʊ, an ci poore naa gʊrsıra ba, kʊ m a nyɔɔ
awɔɔ ma. Mɔɔ ı dıgam ma sırabarɛzaa sırakarɛ bı nɔ ʊ. Ci bı ba mɔɔ
ʊ awɔɔ ma, kʊ m awɔɔ heer yo, kʊ m a hı a m paan… m ʊ, Woso barka
denter b'awɔɔ n a nɔ ʊ naa, k'a gɔɔta a nɔ ʊ kɔɔkɔɔ.
13 Gʊɔɔ kʊ Woso ŋ ba a gʊɔɔ rɔ wɔɔ sokʊma k'a nı *Babılɔnnı ʊ naa ʊ
b'ı yaa darɛ a m. Mɔɔ nyı Markı ı yaa darɛ awɔɔ m sɔ.
14 K'a yaa da kʊ m mıŋŋa-mıŋŋa danyıbaa nɔ ʊ.
Bı, kʊ Woso laafıı n bır kan awɔɔ haay k'a nı Krista nɔ ʊ rɔ wɔɔ kı.

Ci hııya hɔ kʊ PIYƐƐR a ba

Ci hııya hɔ kʊ Pıyɛɛr a ba bı

gasʊʊrɛ

Pıyɛɛr ı ci bı ba, bı gʊɔɔ nıŋŋoo y'a hırɛ ŋ ʊ, a karındanyı m, ci naa do ba n y'a ʊ, gʊaasıbabaa daa ciro wɔɔ haay jɛ ʊ, bı, a n lɛɛ ka hınkarɛ ci bı nı y. Ci bı ba n y'a ʊ, kristagʊɔɔ kʊ ŋ y'a kərgu lɛɛ haay ra rɔ wɔɔ ma.

Ci bı ba n y'a ʊ, k'a ŋʊaarhɔdındarɛzannɔ wɔɔ hɔdındarɛ da jim ʊ, bala, brɔɔ ı hɔɔ kʊ ŋ n'a ga m ŋnı bır kristagʊɔɔ mısırbaa nɔ ʊ bı dındam sɔ. Kʊ ŋ lɛ n taa k'a mısırbaa ba mimbʊnyaa nɔ ʊ bı y'a ka ŋn'a dındam gʊɔɔ m kʊ ŋ n'a ba maam sɔ.

Pıyɛɛr ʊ kristagʊɔɔ wɔɔ n a gʊ ŋ ma, ŋn'a ba mimbʊnyaa ma laatʊ. Kʊ ŋn'a gu gʊɔɔ kʊ ŋ nı yaa wʊm Woso lerbɔrɛ k'a ʊ Yeezuu y'a yarɛ an bʊr lɔ wɔɔ ma. Ci bı k'a a ba bı, bı ma bı, a gusi gʊta an a zɔ zɛ ma.

Pıyɛɛr ı yaa dam kristagʊɔɔ m

1 Mɔɔ mıŋŋa Simɔn Pıyɛɛr, mɔɔ nı ci bı bam, Yeezuu Krista zibəənyı m mɔɔ m, a zibəəzaa m mɔɔ m sɔ. Ci bı ba mɔɔ nawʊm awɔɔ ma, awɔɔ k'a sırakarɛ n hɔdeem kan wɔɔ hɔ kı rɔ wɔɔ. Yeezuu Krista m wɔɔ Woso, a m wɔɔ Bʊmbɔrɛzaa sɔ, a tırgabaa y'a ka, awɔɔ n sıra ka.

2 A yɛ mɔɔ nawʊm k'awɔɔ n bır Woso dɔm, kan wɔɔ Zuuba Yeezuu kı, k'a a da ma a barka kan laafıı kı yı gʊta.

Kristagʊaa mısırbaa zaa

3 Woso zi ba a paŋŋa bı m, an a ka wɔɔ nı hɔ haay kʊ wɔɔ ʊ ga m ʊ a yı, k'ʊ ʊ da ma, ʊ mısırbaa ba a zuure nɔ ʊ mıŋŋa bı m. A ka k'a ʊ wɔɔ n Krista dɔ bı nɔ ʊ. Bı mıŋŋa ı wɔɔ bir a lɛbɔʊrɛ kan a paŋŋa kı m.

4 Yı a ʊ, ncınaaʊ, an hɔɔ mıŋŋɔɔ kʊ ŋ nı gʊtɔɔ Woso n ŋ ler bɔ rɔ wɔɔ ka wɔɔ ʊ, ŋ ka a ʊ, k'awɔɔ n a da ma a a yɔ lɛtaamarɔ bʊnyaarɔ kʊ ŋ nı durnya ʊ, ŋn'ı gʊɔɔ zaar bam nɔ wɔɔ m. K'a wɔ ʊ, a Woso mıŋŋa mısırbaa ba.

5 Naa tɔ ma bı, k'a a tɔ ʊ paan… a mısırbaa zore na a sırakarɛ bı ma, a Woso dɔrɛ na mısırbaa zore bı ma.

6 A a tɔ ʊ gʊta, a a da a mıŋŋa ma, k'a tʊntɔʊrɛ na daamıŋŋama bı ma, k'a mısırbaa k'a Woso nɔ yı na tʊntɔʊrɛ bı ma,

7 k'a a tɔ ʊ sɔ, a bakʊmmıŋŋa na mısırbaa k'a Woso nɔ yı bı ma, k'a ŋʊarɛ na bakʊmmıŋŋa bı ma.

8 K'awɔɔ ı hɔɔ nɔɔn duro bam tee…, ŋ y'a karɛ awɔɔ n ziro ba gʊta a bır wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista dɔm tee….

9 Bala, gʊaa kʊ hɔɔ nɔɔn duro ba zi bı, bʊʊ n a zaa m, an n'a wɔ dındam, a tɔ ba a nɔ ʊ dɔ, a ʊ, n y'a mimbʊnyaarɔ gʊngʊ a ma biisi y.

10 Naa tɔ ma bı, m danyınɔ, Woso y'awɔɔ bɔ ʊ, k'a a tɔ ʊ, a gɔɔta a zuure nɔ ʊ kɔɔkɔɔ. K'awɔɔ ba ncınaaʊ, awɔɔ b'a dom fııga y.

11 Yı a nawʊrɛ ncınaaʊ, Woso n zaa ka awɔɔ ʊ fası, awɔɔ n gasʊ wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista kʊ wɔɔ Bʊmbɔrɛzaa m bı cirbəə kʊ k'a nyarɛ ba ʊ b'ʊ.

Ʊ nyasʊ hɔ kʊ n y'a dında

wɔɔ m bı m

12 Naa tɔ ma m, mɔɔ n'a ŋʊam kʊ m bır hɔɔ nɔɔn duro tɔ darɛ awɔɔ nɔ ʊ, baa k'awɔɔ ŋ dɔ kara, an nı zum sıra naa do ʊ kɔɔkɔɔ bı kı.

13 Bı, mɔɔ y'a gıngam m ʊ, a a ga m kʊ m bır hɔɔ nɔɔn duro tɔ darɛ awɔɔ nɔ ʊ tee…, kʊ mɔɔ gɔɔta m m mısır naa dɔmım ʊ, k'awɔɔ b'a zu a ʊ y.

14 Mɔɔ dɔ mɔɔ ʊ, mɔɔ hʊrlɛ a zɔ durnya naa ʊ, amba wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista nyınta an a hı mɔɔ m bı m.

15 Bı, mɔɔ yı m tɔŋ ʊ, k'an bır yırɛ ı ʊ, mɔɔ baʊrɛ jɛ ʊ, awɔɔ a da ma dɔmım haay nɔ ʊ a hɔdındarɛrɔ nɔɔn duro tɔ da a nɔ ʊ.

16 Bala, yo bɛɛ wɔɔ ʊ ŋʊaar dɔrɛ noonno ma, ʊ wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista k'a nı zɛm kan paŋŋa gʊta kı bı dında awɔɔ nı y. A mıŋŋa yı wɔɔ ʊ ʊ zim a lɛbɔʊrɛ gʊta nɔ ʊ.

17 Wakatı kʊ Zı Woso daʊrɛ kan lɛbɔʊrɛ kı ka ʊ bı, wɔɔ nyınta b'ʊ. Woso mıŋŋa nyınta a lɛbɔʊrɛ gʊta nɔ ʊ, an meer ba kan kı, a ʊ: «Mɔɔ Nyı m naa do, mɔɔ n'a ŋʊam gʊta.»

18 Nyınta kʊ wɔɔ ʊ kan kı ci mıŋŋa bı burə ʊ bı, wɔɔ leer naa do k'a a to brama bı ma ʊ zim.

Ʊ nyasʊ Woso lemim bı m

19 Ncınaaʊ bı, wɔɔ sıra ka gʊta, ʊ ʊ, lemim kʊ wosolɛsinnısorazannɔ wɔɔ a hı bı, sıra m. A a ga m, k'awɔɔ n lemim bı si mıŋŋa, bala, fıtırɛ m, an nı yɔm monsigə ʊ, k'a gɔɔta a lemim bı si kʊ lɛɛgure dɔmım n a ku, kʊ Krista k'a bɔ kʊ ʊ kan dɔgta monyaa kı bı n bʊr, an lɛɛ gu awɔɔ heerlɔ wɔɔ ʊ.

20 A n cem haay bı, k'a dɔ a ʊ, gɔsı b'a dam ma an wosolɛsinnısorameerbaarɔ kʊ ŋ nı Wosoci b'ʊ rɔ wɔɔ jı dında a zim nı y.

21 Bala, gʊaa bɛɛ hɔɔn bɔ ʊ a zim, k'a wosolɛsinnısora meer ba y, fıga. Bı, *Sɛnt-Ɛspri y'a ka gʊɔɔ n wɔ ʊ, ŋnı Woso lɛ si, ŋnı so ra.

2

Ʊ dundo ʊ zi kan ŋʊaar hɔdındarɛzannɔ wɔɔ kı

1 Biisi bı, ŋʊaarlɛsinnısorazannɔ nyınta ʊ zıʊfʊrɔ dogʊɔɔ wɔɔ barla. Kɛɛrɛ sɔ naa, ŋʊaarhɔdındarɛzannɔ nyıntarɛ awɔɔ barla. Ŋ gasʊm hɔdındarɛrɔ bʊnyaarɔ m awɔɔ bire ʊ lɔɔ…, ŋnı bısı ka Zuuba k'a ŋ bʊmbɔ bı ma. Naa ŋn'a bam hʊnhʊrlɛ n bı daata zɛ ŋ la, an ŋ zar.

2 Gʊɔɔ gʊta zure ŋ jɛ ʊ, ŋ jaandarɛ bı nɔ ʊ, ŋn'a kam gʊɔɔ n sıra zaa bı sʊnsɔ wʊ.

3 Busoo lɛtaama gʊta y'a sore ŋ ʊ, bı n a ka, ŋnı bra ba awɔɔ m meerbaarɔ nyıntɔɔ m, k'a hɔ yı awɔɔ gʊr zi. Bı, Woso lɛɛ ka an a cınta tee… k'a ŋ dʊdɔ yar, ŋ zaarbarɛ ı zɛm k'a bı ŋ ku.

4 Makrarɔ ba n nı: Woso n malɛɛkarɔ kʊ ŋ kʊrɔ ma rɔ wɔɔ to y, ŋ nyɔɔ a ʊ, an ŋ da sɛhar ʊ, ŋnı baŋŋarɔ n'a ma monsigə ʊ, ŋnı dɔm dʊdɔyarlɛ hinni ma.

5 Woso n durnya k'a nyınta ʊ biisi bı to y, a a ka hi gʊta n bʊr an bı gʊɔɔ wɔɔ zaar ba, nyınta brɔɔ ʊ gʊɔɔ bʊnyaarɔ. Bı, Woso Nowee bʊmbɔ, kan gʊɔɔ vantɔɔ kı saanhına. Bı nyınta an nı zi mıŋŋa barɛ pa dam.

6 Woso Sodɔm kʊ kan Gomɔɔr kʊ kı dʊdɔ yar an a ka sɛ n bı ŋ zar. A ba a ʊ maam, k'a hɔ k'a nı gʊɔɔ bʊnyaarɔ yım bı hınka.

7 A Lɔttı yɔ, nyınta b'ʊ gʊaa tırga, an nı gʊɔɔ kʊ ŋ nı mısırbaa bʊnyaa bam a zamaana nɔ ʊ rɔ wɔɔ bire ʊ, a heer n'a zarm.

8 Bala, k'a mıŋŋa n tırga, an nı ŋ kʊ b'ʊ bı, a yı ŋ zibəə bʊnyaarɔ wɔɔ yım, an nı ŋ mim mam, naa n a ka k'an tırga bı, a heer nı kɔm, gʊɔɔ wɔɔ zibəə bʊnyaarɔ wɔɔ tɔ ma.
9 Ncınaaʊ bı, wɔɔ y'a yım minno nɔɔn duro haay nɔ ʊ, ʊ ʊ, zaa kʊ Zuuba n'a sam, an n'a gʊɔɔ bʊmbɔm bı, a a dɔ. K'a y'a bam lɔ sɔ an gʊɔɔ bʊnyaarɔ wɔɔ to, k'a bı ŋ dʊdɔ ka dʊdɔyarlɛ hinni ʊ, a fır ka ŋ ma, a a dɔ sɔ.
10 A fır kam gʊɔɔ kʊ ŋ nı zure a lɛtaamarɔ bʊnyaarɔ wɔɔ ʊ rɔ wɔɔ ma, an lɛ da. Brɔɔ bır yɛm Woso ma y. Ŋʊaarhɔdındarɛzannɔ kʊ mɔɔ ŋ mim hı awɔɔ m nɔ wɔɔ, ŋ heer ka, mıŋŋabusurezannɔ m sɔ, ŋ leer ba malɛɛkarɔ ʊ y, brɔɔ sʊnsɔ ŋ n'a wʊm a hɔɔnhɔ ma.
11 Baa malɛɛkarɔ mıŋŋɔɔ kʊ ŋ lɛ da ŋʊaarhɔdındarɛzannɔ wɔɔ m a paŋŋa kan a lɛbɔʊrɛ kı nɔ ʊ bı, ŋ bır malɛɛkarɔ vantɔɔ wɔɔ dʊdɔ yarlɛ y, bı ŋ bır ŋ sʊnsɔ wʊm Zuuba lɛɛ y.
12 Bı gʊɔɔ nɔɔn duro bɔ kʊ ʊ kan poohɔɔ kı, ŋ hɔɔn ba ʊ y, ta ŋ nawʊ ʊ, kʊ n nı bı ŋ gʊr baŋŋarɔ ʊ, n nı ŋ zınzɛ. Hɔ kʊ ŋ n a dɔ bı n n'a sʊnsɔ wʊm. N zɛm bı ŋ zınzɛ am poohɔɔ hɔ bı m.
13 Kʊ ŋ y'a ka gʊɔɔ ŋ fır yı bı, fıryırɛ n nı nyıntarɛ ŋ yawʊra sɔ. A lɛtaamarɔ bʊnyaarɔ wɔɔ ŋʊa ŋ tır a ʊ, ŋnı ŋ ba sinsebir ma. A so k'awɔɔ ʊ tır a ʊ kʊ ma, k'a kʊ ŋʊarɛ hɔbırɛ bı bı, nyınta kʊ ŋ tır a ʊ kan awɔɔ kı ŋnı bır a heer nyɔɔm a ŋʊaar zibəə nɔ ʊ bı, ŋ taʊrɛ awɔɔ bire ʊ b'ı nyannı darɛ awɔɔ ma.
14 Ŋ ba zibəə m kʊ dıga lannɔ ma, k'a mim bʊnyaa ba kan ŋ kı bɛɛ y. Ŋ bır kɔm kan mimbʊnyaa barɛ kı y, ŋn'a kam sɔ gʊɔɔ kʊ ŋ paŋŋa ba ʊ Woso zaa bı ra rɔ wɔɔ, ŋn'a dam mimbʊnyaa ʊ kan ŋ kı. Busoo yırɛ lɛtaama y'a so ŋ heer ʊ jilli. Woso lerbɔrɛ kʊsı ı kan ŋ kı.
15 Ŋ zaa tırga bı to, ŋn'a nyʊnnyɔɔ. Bozɔɔr nyı Balam* zaa bı ŋ y'a sa, bı yɛ an a bʊnyaa ba k'a busoo yı.
16 Bı, Woso həən si ma a kʊrɔma bı tɔ ma. Bra bır meer barɛ y, bı, hinni bı do ʊ bı, bra meer ba kan kı am gʊaa hɔ bı m. Yı a ʊ, ncınaaʊ bra bı n wosolɛsinnısorazaa bı hɔɔzaabaa zibəə bı da jım ʊ.
17 Ŋʊaarhɔdındarɛzannɔ nɔɔm bɔ kʊ ʊ, kan hiyəə gəəro kı. Ŋ bɔ kʊ ʊ sɔ kan warkʊ kʊ hınhɛr gʊta nı cenim nı kı, Woso lɛɛ banka ŋ nı monsigə gʊta ʊ, kʊ ŋ nı bı gɔɔta ʊ.
18 A lɛ ŋn'a bɔrɛ a mıŋŋɔɔ ʊ meerbaa vanvannɔ m, ŋn'ı ŋʊaar bam gʊɔɔ kʊ ŋ bɔ nyaanlɛzannɔ bire ʊ lɛɛm nɔ wɔɔ m. Naa ba ŋ nawʊm a jaandarɛ lɛtaamarɔ bʊnyaarɔ wɔɔ m, kʊ brɔɔ n jaan da sɔ.
19 Soamıŋŋaʊ ler ŋn'a bɔm gʊɔɔ wɔɔ duro m, an bɔkarɛ mimbʊnyaa lɔnnɔ nı ŋ mıŋŋɔɔ m. Bala, kʊ hɔ a so ı ʊ, hɔ bı do lɔ n'ı mı.
20 Gʊɔɔ kʊ ŋ wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista, kʊ wɔɔ Bʊmbɔrɛzaa m bı dɔ rɔ wɔɔ, ŋ bɔlɛm yı durnya zibəə bʊnyaarɔ kʊ ŋ nı dintim kam gʊaa ma rɔ wɔɔ wɔ ʊ. Bı, kʊ ŋ y'a ya, ŋnı gasʊ minno wɔɔ duro barɛ ʊ, hɔɔ wɔɔ duro barɛ n'a so ŋ ʊ, a yırɛ ŋ ma bʊnyaa gʊta, an lɛ da biisi m.
21 Kʊ jıra ŋ y'a ʊ zaa k'an tırga bı dɔrɛ ra, k'a jıra hɔɔ. Bı, ŋ y'a ku ŋn'a dɔ, ŋnı bɔkarɛ ŋn'a bɔ Woso lɛrɔ kʊ ŋ y'a dında ŋ nı rɔ wɔɔ ʊ.
22 Mim niŋŋə k'a ŋ yı naa y'a hınkarɛ a ʊ, hɔ kʊ bɔɔr naa do a hı naa, sıra m, a a hı, a ʊ: «Ji b'a bɔ, an aa hɔ k'a bɔ a rɛ bı bı.» A a y'a an a hı sɔ, a ʊ: «Kurkur kʊ n y'a sʊrgɔ lɛɛm-lɛɛm b'a ya an ta, an n'a birmim bıtɛ ʊ.»

3

Zuuba Yeezuu y'a yarɛ an bʊr

* **2:15 2.15** K'a dıga Hınkarɛ Ci 2.14 bıncɛ ʊ.

1 M gʊaasıbɔɔ, mɔɔ ci hııyazaa m naa, mɔɔ n'a barɛ awɔɔ ma. Ciro
hııyɔɔ nɔɔm haay nɔ ʊ bı, m ya mɔɔ ʊ, m nı som hɔɔ k'awɔɔ ŋ dɔ hɔɔ rɔ
wɔɔ ra, kʊ ŋ tɔ n bır awɔɔ nɔ ʊ, k'a bır a hɔɔn darɛ ŋ ma, amba a a ga m
bı m.
2 Mɔɔ lɛ taa k'awɔɔ n meerbaarɔ kʊ wosolɛsinnısorazannɔ nyınta ŋn'a
ba biisi rɔ wɔɔ tɔ da a nɔ ʊ. K'a wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista, kʊ wɔɔ
Bʊmbɔrɛzaa m bı lɛ bı tɔ da a nɔ ʊ. A zibəəzannɔ wɔɔ a ŋ da ʊ, ŋn'a
dında awɔɔ m.
3 K'a ser ka a dɔ a ʊ, jɛ dɔmınnɔ ʊ, gʊɔɔ nyıntaŋ ʊ, ŋnı bır a mısırbaa
bam a lɛtaamarɔ bʊnyaarɔ tɔ ma bala.
4 Ŋ yaa wʊrɛ awɔɔ ma, ŋnı bır a hırɛ, ŋ ʊ: «Yeezuu a hı a ʊ, a zɛm, gɛɛ
lɔ? Bı bɔ m, an bʊr? Bala, wɔɔ zırɔ gınga laatʊ, bı durnya bı gɔɔta an n'a
bınce ʊ, amba a nyınta ʊ a darɛ dɔmım ʊ bı m.»
5 Meerbaa naa do kʊ gʊɔɔ wɔɔ n'a bam naa, a tɔ ŋn'a bɔrɛ a nɔ ʊ, ŋ ʊ,
biisi-biisi bı, Woso nyınta an meer ba, an a ka, brama kan tara kı n nyınta
ʊ. Tara bı banka a ʊ hi m, zu a ʊ kʊ ʊ kan hi kı tara bı n ta ʊ.
6 Bı, durnya k'a nyınta ʊ biisi bı, hi a a zaar ba m sɔ.
7 Bı, Woso lemim deem-deem bı do a hı sɔ, a ʊ, kʊ sɛ n bı brama kan
tara kʊ ŋ nı ta ʊ her lɔ nɔɔm zaar ba. Ŋ to Woso ʊ, k'a bı ŋ zaar ba hinni
k'a nı gʊɔɔ kʊ ŋ bır yɛm ma rɔ wɔɔ dʊdɔ yarm, an ŋ zaar ba b'ʊ.
8 Bı, m gʊaasıbɔɔ, hɔ deem n ta ʊ, a n a ga m k'awɔɔ n a tɔ bɔ a nɔ ʊ y.
A ı yırɛ ı ʊ: Zuuba mım ʊ, dɔmım deem bɔ kʊ ʊ ı ʊ, dɔɔraa tisi m, dɔɔraa
tisi n bɔ kʊ ʊ ı ʊ, dɔmım deem m.
9 Gʊɔɔ y'a hɔɔn darɛ ŋ ʊ, Zuuba bır hɔ k'a ler bɔ bı bam zɔɔ y. A bı
ncınaaʊ y. A ı yırɛ ı ʊ, bʊr a nawʊrɛ a ma kan awɔɔ kı, k'a lɛ baa, k'awɔɔ
gɔsı n nyaam bı tɔ ma. A ŋʊa a nawʊm kʊ gʊaa haay n a bɔ a taa m, an
sugur yɛ.
10 A n bɔkarɛ, hinni kʊ Zuuba n nı zɛŋ ʊ bı, yı a nawʊrɛ am koor hɔ bı
m. Hinni bı do ʊ bı, brama nyaanım bʊrga guta maam-maam nɔ ʊ, sɛ n
hɔɔ kʊ ŋ nı brama haay bı. Tara burə kan hɔɔ kʊ ŋ n'a nɔ ʊ haay kı mim
bɔm garga ra.
11 K'a yo sɛ n nı zɛm bı hɔ haay bı bı, awɔɔ a ga m a mısırbaa k'awɔɔ
a ga m, a ba bı dɔ. Awɔɔ a ga m, a a mısırbaa ba zorebaa nɔ ʊ, a bır hɔ
k'a Woso nɔ yı bam hɔ haay nɔ ʊ.
12 A bır dɔm Woso dɔmım bı ma, a bır a tʊntɔŋ ʊ gʊta, k'an bʊr zɔɔ.
Hinni bı do ʊ, sɛ n nı brama zaar baŋ ʊ, hɔɔ kʊ ŋ nı brama rɔ wɔɔ haay
n faan sɛwurərɔ wɔɔ sebtur nɔ ʊ.
13 Bı, Woso brama kan tara daa kı ler bɔ, tırgabaa nyıntam durnya daa
bı do ʊ. Naa wɔɔ ta ʊ heer lɛ, ʊ nı dɔm ma.

Ʊ ʊ tɔ ʊ k'ʊ Woso hɔɔnhɔ ba

14 Naa tɔ ma bı, m gʊaasıbɔɔ, kʊ dɔ wɔɔ nawʊm dɔmım naa do ma bı,
k'a a tɔ ʊ paan… a bır mıŋŋa, kʊ minsi bı nyınta a ma Woso mım ʊ y, k'a
bır laafıı m kan kı.
15 K'a dıga wɔɔ Zuuba bʊraama bı ma, a dɔ a ʊ, toore an n'a karɛ awɔɔ
ʊ, k'awɔɔ n a da ma a bʊmbɔrɛ yı. Wɔɔ danyı Pol kʊ wɔɔ n'a ŋʊam bı, a
ci ba awɔɔ ma an a hı ncınaaʊ sɔ. Ci bı ba a ʊ, mindɔrɛ kʊ Woso a ka ʊ
bı m.
16 Ciro k'a ŋ ba haay, k'a hɔ naa do mim dında bı, naa do an n'a hım
tee…. Ciro k'a ŋ ba rɔ wɔɔ nɔ ʊ bı, lɛɛ nıŋŋoo ta ʊ ŋ jı marɛ wer n ta ʊ.
Gʊɔɔ kʊ ŋ nı hɔsı dɔ, bı ŋ bır jınım kɔɔkɔɔ rɔ wɔɔ tır ŋ jı bı lʊr, amba ŋ
mıŋŋɔɔ n'a bam Wosoci bı lɛɛ vantɔɔ m bı m. A ba kʊ ŋ nawʊrɛ ncınaaʊ
naa, a mıŋŋɔɔ ŋn'a zaar barɛ a zim.

17 Bı, m gʊaasıbɔɔ, k'awɔɔ m, mɔɔ lɛɛ ka, m hɔ k'a n ta ʊ hı awɔɔ m. Naa tɔ ma bı, k'a dundo a zi, kʊ gʊɔɔ bʊnyaarɔ nyʊnnyɔɔrɛ zibəəro b'a nyʊnnyɔɔ y, k'a b'a gaa jınjı k'a ŋ ta ʊ kɔɔkɔɔ naa ʊ y.

18 Bı, k'a gɔɔta a bır tam lɛɛ wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista kʊ wɔɔ Bʊmbɔrɛzaa m bı barka kan a dɔrɛ kı nɔ ʊ tee.... A tɔ n lɛbɔʊrɛ yı, dııtaa kan dɔmım haay kı nɔ ʊ. Amina!

Ci lɛɛkarɛ hɔ kʊ
ZAAN
a ba

Zaan ciro wɔɔ

gasʊʊrɛ

Lɛɛkarɛ kristagʊɔɔ wɔɔ y'a hɪrɛ, ŋ ʊ: ciro kaakʊrɔ nɔɔn duro, Yeezuu Krista karɪndanyɪ deem k'a tɔ m Zaan yɪ ŋ gʊrsɪra ba, a bɪr a mɪŋŋa tɔ hɪm ciro wɔɔ ʊ y, a hɪ a nawʊrɛ a mɪŋŋa ma Gʊaagʊsire ciro wɔɔ nɔ ʊ. Ciro wɔɔ ba a ʊ, a gusimbaa dɔmɪm ʊ. I ʊ, Efɛɛzɪ Zaan nyɪnta ʊ an ciro wɔɔ ba ʊ.

Ci lɛɛkarɛ hɔ kʊ Zaan a ba bɪ

gasʊʊrɛ

Zaan bɪ, lɛɛkarɛ ci bɪ ba a ʊ, kristagʊɔɔ ma. A lɛ n taa k'a ŋ paŋŋa da ra kʊ ŋ nɪ mɪsɪrbaa ba Woso kan Krista kɪ zɛkʊra nɔ ʊ, kʊ mɪsɪrbaa bɪ do n nyɪnta kʊ ŋʊarɛ zibəə nɔ ʊ. Kʊ ŋ nɪ dundo a zi sɔ kan ŋʊaar hɔdɪndarɛrɔ kɪ, bala, gʊɔɔ ɪ nyɪnta ŋn'ɪ ŋʊaar hɔ dɪndam lɛɛ haay ʊ. Mim k'a n'a hɪrɛ an lɛ da b'ɪ yɪrɛ ɪ ʊ, lemim nyɪnta bɪ sɪra k'a n'a hɪm bɪ bɪr a nʊkʊrɛ y, b'a kʊ yɪm haay.

Kasɛtɪzaa paan… mindində

1 Hɔ k'a nyɪnta ʊ a sɪŋŋɪda ʊ, wɔɔ n a ma, wɔɔ n a yɪ, ʊ mɪm m. Wɔɔ n dɪga a sɪɪ…, ʊ ʊ wɔ da ma, an nɪ mɪsɪrbaa Lemim dɪndam bɪ,
2 bala, mɪsɪrbaa bɪ do a hɪnka wɔɔ n a yɪ, ʊ n'a kasɛtɪ karɛ, ʊ nɪ mɪsɪrbaa k'a nyarɛ ba ʊ bɪ mim hɪrɛ awɔɔ m. A ɪ nyɪnta Zɪ zi, an b'a hɪnka wɔɔ m.
3 Hɔ kʊ wɔɔ yɪ, ʊ a ma sɔ bɪ, wɔɔ y'a pa darɛ awɔɔ m sɔ, k'awɔɔ n a da ma, a a zɛ kʊ ra kan wɔɔ kɪ. Bɪ wɔɔ ʊ zɛ kʊ ra kan Zɪ kɪ kan a Nyɪ Yeezuu Krista kɪ.
4 Naa wɔɔ n'a gʊrsɪra barɛ awɔɔ ma, kʊ wɔɔ heernyɔɔ bɪ n yɪ gʊta.

Ʊ ta Woso lɛɛgure nɔ ʊ

5 Lemim kʊ wɔɔ ma zi, ʊ n'a pa darɛ awɔɔ m bɪ ba n nɪ. Woso bɪ, lɛɛgure m. Monsigə ba zi fɪɪgaa y.
6 Kʊ wɔɔ hɪ, wɔɔ ʊ: «Wɔɔ ʊ zɛ kʊ ra kan kɪ», ʊ bɔkarɛ, ʊ nɪ tam monsigə ʊ, ŋʊaar wɔɔ n'a barɛ, bɪ wɔɔ bɪr sɪra barɛ y.
7 Bɪ, kʊ wɔɔ ɪ tam lɛɛgure ʊ, amba a mɪŋŋa nɪ lɛɛgure nɔ ʊ bɪ nɪ, wɔɔ ʊ zɛ kʊ ra kan ʊ muno kɪ, b'a Nyɪ Yeezuu bɪ ma bɪ nɪ wɔɔ hubɔm wɔɔ mimbʊnyaarɔ haay nɔ ʊ.
8 Bɪ kʊ wɔɔ ʊ: «Mimbʊnyaa ba wɔɔ ma y», bra wɔɔ n'a barɛ ʊ mɪŋŋɔɔ m, sɪra bɪ wɔɔ nɔ ʊ y.
9 Kʊ wɔɔ ʊ mimbʊnyaarɔ bɔ ʊ lɛ ma Woso taa, a wɔɔ mimbʊnyaarɔ sugur kam wɔɔ ʊ, an tɪrgabaawar haay gʊ wɔɔ ma, bala, sɪrazaa m b'a tɪrga sɔ.
10 Kʊ wɔɔ hɪ, wɔɔ ʊ: «Mimbʊnyaabənno bɛɛ m wɔɔ nɪ», a ba wɔɔ ʊ ŋʊaarzaa, b'a meerbaa ba wɔɔ nɔ ʊ y.

2

1 M nyınzɛɛnnyınɔ, naa gʊrsıra ba mɔɔ ʊ awɔɔ minto, k'a bı mimbʊnyaa ba y. Bı, kʊ gʊaa mimbʊnyaa ba, wɔɔ mimbankarɛzaa ta ʊ Zı taa, Yeezuu Krista k'an tırga bı m.

2 Bala, a mıŋŋa ı nyınta mannıhɔ wɔɔ mimbʊnyaarɔ minto. Bı wɔɔ hɔɔ wɔɔ minto bɛɛ m bala y, durnyazannɔ haay hɔɔ minto m sɔ.

K'a zu muno ŋʊarɛ lɛ b'ʊ

3 Kʊ wɔɔ zu a lɛrɔ wɔɔ ʊ, wɔɔ dɔ wɔɔ ʊ, wɔɔ Woso dɔ.

4 Gʊaa k'a hı, a ʊ: «Mɔɔ dɔ», b'a bır zure a lɛrɔ wɔɔ ʊ, ŋʊaarzaa m, sıra b'a nɔ ʊ y.

5 Bı kʊ gʊaa a meerbaa bı si, kan sıra kı, a zaa Woso ŋʊa paan…. Bı minto bı, wɔɔ dɔ wɔɔ ʊ, ʊ ı kan kı.

6 Kʊ gʊaa a ʊ, a ı gɔɔtam kan kı, pakra m k'a mıŋŋa m zu zaa kʊ Yeezuu a sa b'ʊ.

7 M gʊaasıbɔɔ, lɛ daa bɛɛ mɔɔ n'a gʊrsıra barɛ awɔɔ ma y, lɛ gusire m, awɔɔ n ta m a sıŋŋıda ʊ. Lɛ gusire naa do, meerbaa k'awɔɔ ma bı m.

8 Bı kan bı kı, lɛ daa mɔɔ n'a gʊrsıra barɛ awɔɔ ma. Bı naa sıra, kan Krista kı, kan awɔɔ kı sɔ. Bala, monsigə ı cenim, lɛɛgure denter paan… b'ı yɔm kaka.

9 Gʊaa k'a ʊ, a ı lɛɛgure nɔ ʊ, an bɔkarɛ, an sɔ a danyı m bı, a gɔɔta, an nı monsigə ʊ tee….

10 Gʊaa k'a danyı ŋʊa b'ı lɛɛgure ʊ, bı hɔsı ba zi an b'a dam ma, an a ka an a gəm zɛ y.

11 Bı gʊaa k'a sɔ a danyı m bı, monsigə nɔ an ta ʊ. A n nı tam monsigə ʊ, b'a n a dɔ kʊ ta an nawʊm ka y. Bala, monsigə b'a mım ta.

12 A gʊrsıra mɔɔ n'a barɛ awɔɔ ma, m nyınɔ ŋʊarɛrɔ, bala, awɔɔ a mimbʊnyaarɔ sugur yı, Yeezuu Krista tɔ minto.

13 Zırɔ, a gʊrsıra mɔɔ n'a barɛ awɔɔ ma, bala, awɔɔ Gʊaa k'a nyınta ʊ a sıŋŋıda ʊ bı dɔ. A gʊrsıra mɔɔ n'a barɛ awɔɔ ma gʊɔɔ pooro, bala, awɔɔ bʊr *Bʊnyaabarɛzaa ra.

14 A gʊrsıra mɔɔ ba awɔɔ ma, m nyınɔ ŋʊarɛrɔ, bala, awɔɔ Zı dɔ. A gʊrsıra mɔɔ ba awɔɔ ma, zırɔ, bala, awɔɔ Gʊaa k'a nyınta ʊ a sıŋŋıda ʊ bı dɔ. A gʊrsıra mɔɔ ba awɔɔ ma, gʊɔɔ pooro, bala, awɔɔ paŋŋa ta ʊ, bı Woso lemim gɔɔta awɔɔ ʊ, a bʊr *Bʊnyaabarɛzaa ra.

15 A bı durnya ŋʊa, kan hɔ k'a n'a nɔ ʊ bı kı y. Kʊ gʊaa durnya ŋʊa, Zı ŋʊarɛ b'a nɔ ʊ y.

16 Bala, hɔ haay k'a nı durnya nɔ ʊ bı, mɛsim lɛtaama, mım lɛtaama bʊnyaa, mıŋŋabusure arzaka nɔ ʊ, naa haay n a to Zı zi y. A to a ʊ durnya nɔ ʊ.

17 Durnya ı cenim kan a lɛtaamarɔ kı. Bı, gʊaa k'a nı Woso hɔɔnhɔ bam bı gɔɔtam dɔmım k'a nyarɛ ba ʊ bı nɔ ʊ.

Krista jım

18 M nyınɔ ŋʊarɛrɔ, dɔmım jɛzaa a ku. Awɔɔ ma, n n a pa da, n ʊ, Krista jım b'ı zɛm. A n a sıŋŋıda sa naa ma, Krista jınnɔ wɔɔ a hınka gʊta. Naa minto y'a ka, wɔɔ n'a dɔ wɔɔ ʊ, dɔmım jɛzaa a ku.

19 A to ŋ y'a ʊ wɔɔ zi, bı ŋ n nyınta wɔɔ gʊɔɔ y. Kʊ nyınta ŋ y'a ʊ wɔɔ gʊɔɔ, ŋ gɔɔtam kan wɔɔ kı. Bı, pakra m, kʊ gʊaa haay n a dɔ paan… a ʊ, wɔɔ gʊɔɔ bɛɛ m gʊaa haay nı y.

20 K'awɔɔ nı, Krista bı *Sɛnt-Ɛspri ka awɔɔ ʊ, b'awɔɔ haay, awɔɔ sıra dɔ kɛɛrɛ.

21 Mɔɔ n a gʊrsɪra ba awɔɔ ma, mɔɔ ʊ, awɔɔ n sɪra dɔ y, awɔɔ dɔ. B'awɔɔ dɔ sɔ, a ʊ, ŋʊaar n a to sɪra nɔ ʊ y.
22 Nka m ŋʊaarzaa? Kʊ bɪ m gʊaa k'a nɪ bɪsɪ karɛ, a ʊ, Yeezuu bɪ Krista bɛɛ nɪ y. Krista jɪm bɪ, gʊaa k'a bɪsɪ ka Zɪ kan Nyɪ kɪ ma m.
23 Gʊaa nɪŋŋə haay k'a bɪsɪ ka Nyɪ bɪ ma, a ba kan Zɪ bɪ kɪ sɔ y. Gʊaa k'a a bɔ a lɛ ma, a ʊ, a Nyɪ bɪ dɔ bɪ, a ɪ kan Zɪ bɪ kɪ sɔ.
24 Bɪ k'awɔɔ nɪ, kʊ lemim nɪŋŋə k'awɔɔ ma a sɪŋŋɪda ma bɪ n gɔɔta awɔɔ heer ʊ. Kʊ lemim nɪŋŋə k'awɔɔ ma bɪ gɔɔta awɔɔ heer ʊ, awɔɔ gɔɔta sɔ, an nɪ Nyɪ kan Zɪ kɪ nɔ ʊ.
25 Lerbɔrɛ nɪŋŋə kʊ Zɪ a bɔ wɔɔ m bɪ m mɪsɪrbaa k'a nyarɛ ba ʊ bɪ m.
26 Naa gʊrsɪra ba mɔɔ ʊ awɔɔ ma gʊɔɔ kʊ ŋ lɛ n taa k'awɔɔ nyʊnnyɔɔ rɔ wɔɔ minto.
27 K'awɔɔ nɪ, Sɛnt-Ɛspri k'awɔɔ si Krista bɪ zi bɪ, a gɔɔta awɔɔ heer ʊ. Pakra bɛɛ m kʊ n nɪ hɔ dɪnda a m dɔ y. Sɛnt-Ɛspri nɪ hɔ haay dɪndarɛ awɔɔ m. A hɔdɪndarɛ bɪ sɪra m, ŋʊaar bɛɛ y. K'a gɔɔta Krista nɔ ʊ, amba a hɔ dɪnda awɔɔ m bɪ m.
28 Ncɪnaaʊ bɪ, m nyɪnɔ ŋʊarɛrɔ, k'a gɔɔta Krista nɔ ʊ, k'a b'a hɪnka, k'ʊ heer n bɪr kookoo, kʊ wɔɔ bɪ nyannɪ yɪ a taa, ʊ ʊ ba ma laatʊ a zɛrɛ hinni ʊ y.
29 K'awɔɔ dɔ, a ʊ, Krista tɪrga bɪ, k'a dɔ sɔ a ʊ, gʊaa k'a nɪ tɪrgabaa zi barɛ, Woso nyɪ m paan….

3

Woso nyɪnɔ

1 K'a dɪga ŋʊarɛ gʊta kʊ Woso a ka wɔɔ ʊ, an nɪ wɔɔ birm a nyɪnɔ bɪ ma. Bɪ, sɪra m, Woso nyɪnɔ m wɔɔ m. Bɪ y'a ka, durnya b'a dam ma, an wɔɔ dɔ y. Bala, durnyazannɔ wɔɔ n Woso dɔ y.
2 M gʊaasɪbɔɔ, naa ma kɛɛrɛ bɪ, Woso nyɪnɔ m wɔɔ m. Bɪ, nyɪnta kʊ wɔɔ n nɪ zɛm b'a ʊ hɔ nɪŋŋə bɪ, bɪ n a hɪnka cɪna y. Wɔɔ dɔ wɔɔ ʊ, k'a b'a hɪnka, wɔɔ zɛm bɪ bɔ kʊ ʊ kan kɪ. Bala, k'a lɔ, wɔɔ y'a yɪrɛ.
3 Gʊaa nɪŋŋə k'an ta taaheerlɛ naa do m Krista nɔ ʊ bɪ, a ɪ dintim gʊrɛ a ma, k'a yɪ mɪŋŋa amba Yeezuu m mɪŋŋa bɪ m.
4 Gʊaa nɪŋŋə haay k'a mimbʊnyaa ba, kaanm a nawʊm Woso lɛ m, bala, mimbʊnyaa bɪ, kaanm lɛ m m.
5 Awɔɔ dɔ a ʊ, Yeezuu bʊr k'a bɪ mimbʊnyaarɔ gʊngʊ wɔɔ ma, bɪ mimbʊnyaa ba ma y.
6 Gʊaa nɪŋŋə haay k'a gɔɔta kan kɪ, a bɪr mimbʊnyaa bam dʊntɔ y. Gʊaa nɪŋŋə haay k'a nɪ mimbʊnyaa bam, a n a yɪ, b'a n a dɔ sɔ y.
7 M nyɪnɔ ŋʊarɛrɔ, k'a bɪ yɛ kʊ gɔsɪ n'awɔɔ nyʊnnyɔɔ y. Gʊaa k'a nɪ tɪrgabaa zi bam bɪ tɪrga, amba Yeezuu n tɪrga bɪ m.
8 Gʊaa k'a nɪ mimbʊnyaa bam, Sʊtaana gʊaa m. Bala, mimbʊnyaabər m Sʊtaana m a sɪŋŋɪda ʊ. Bɪ minto y'a ka Woso Nyɪ bɪ n bʊr k'a bɪ Sʊtaana zibəəro zaar ba.
9 Gʊaa nɪŋŋə haay kʊ Woso a yɪ bɪ bɪr mimbʊnyaa bam dʊntɔ y, a mɪsɪrbaa hɔdo bɪ y'a nɔ ʊ, a b'a dam ma, an mimbʊnyaa ba dʊntɔ y, bala Woso y'a yɪ.
10 Naa minto y'a ka n nɪ Woso nyɪnɔ dɔ, n nɪ ŋ bɔ kʊ zi kan Sʊtaana hɔɔ kɪ. Gʊaa k'a bɪr tɪrgabaa zi barɛ y, b'a bɪr a danyɪ ŋʊam sɔ y, Woso gʊaa bɛɛ y.

Muno ŋʊarɛ

11 Kʊ sɪra m, lemim nɪŋŋə k'awɔɔ ma a sɪŋŋɪda ma bɪ n naa: Ʊ kʊ ŋʊa.

12 A b'a ba am Kayɛn hɔ bɪ nɪ y, kʊ *Bʊnyaabarɛzaa gʊaa m bɪ, a a danyɪ zɛ gər. Bɪ, bɔ minto an a zɛ? K'a zibəəro wɔɔ nyɪnta bʊnyaa, a danyɪ bɪ zibəəro wɔɔ n nyɪnta tɪrga bɪ m.

13 Kʊ durnya sɔ awɔɔ m, m danyɪnɔ, a bɪ zɛ kədə y.

14 Wɔɔ dɔ wɔɔ ʊ, bɔ wɔɔ ʊ zɛ nɔ ʊ, ʊ bʊr mɪsɪrbaa nɔ ʊ, kʊ wɔɔ ʊ danyɪnɔ ŋʊa bɪ minto. Gʊaa k'a bɪr a danyɪ ŋʊam bɪ gɔɔta zɛ nɔ ʊ.

15 Gʊaa niŋŋə haay k'a sɔ a danyɪ m bɪ, gərzer m. B'awɔɔ dɔ a ʊ, gərzer deem taan… ba mɪsɪrbaa k'a nyarɛ ba ʊ bɪ nɪ a zi y.

16 Hɔ k'a a ka wɔɔ n ŋʊarɛ k'an hɔ niŋŋə bɪ dɔ ba n nɪ: Yeezuu a mɪsɪrbaa ka wɔɔ minto. A a ga m sɔ, wɔɔ n ʊ mɪsɪrbaa ka, ʊ danyɪnɔ minto.

17 Kʊ gʊaa ɪ durnya naa do arzakarɔ m, an a danyɪ yɪ cicir nɔ ʊ, b'a n a da han y, Woso ŋʊarɛ bɪ y'a bam lɔ k'a bɪr a zaa ʊ?

18 M nyɪnɔ ŋʊarɛrɔ, ʊ bɪ ŋʊarɛ ba lɛmindɔ m kan meerbaa kɪ nɔ ʊ y. Ʊ kʊ ŋʊa, zibəə barɛ kan sɪra kɪ nɔ ʊ.

19 Naa minto, wɔɔ y'a dɔrɛ ʊ ʊ, ʊ ɪ sɪra nɔ ʊ, bɪ wɔɔ heerkoodəbaa yɪm zi.

20 Bala, kʊ wɔɔ heer ɪ mim kam wɔɔ ra, Woso gʊtabaa lɛ da wɔɔ heer la, a hɔ haay dɔ.

21 M gʊaasɪbɔɔ, kʊ wɔɔ heer bɪr mim kam wɔɔ ra, wɔɔ heer koodə Woso zi.

22 Kʊ wɔɔ hɔ yɛ han, wɔɔ y'a yɪrɛ, bala, wɔɔ a lɛrɔ wɔɔ si, ʊ nɪ hɔ k'a nɔ yɪ bɪ barɛ.

23 Ba a lɛ n na: K'ʊ sɪra ka a Nyɪ Yeezuu Krista bɪ tɔ ʊ, k'ʊ kʊ ŋʊa amba a lɛ ka wɔɔ ʊ bɪ m.

24 Gʊaa k'a n'a lɛrɔ wɔɔ sire, a ɪ kan Woso kɪ, Woso nɪ kan kɪ sɔ. Wɔɔ dɔ wɔɔ ʊ, a ɪ kan wɔɔ kɪ, Sɛnt-Ɛspri k'a ka wɔɔ ʊ bɪ minto.

4

Sɛnt-Ɛspri kan zinə k'a nɪ Krista jɪnnɔ ʊ bɪ kɪ

1 M gʊaasɪbɔɔ, a bɪ sɪra ka gʊɔɔ haay kʊ ŋ ʊ, a ɪ Sɛnt-Ɛspri m nɔ wɔɔ ʊ y. K'a ŋ ka a lɛɛ a dɪga ŋ ma, kʊ Sɛnt-Ɛspri ŋ nɪ ta m paan… gɛɛ hɔ vanta m gɛ. Bala, ŋʊaarlɛsinnɪsorazannɔ gʊta y'a kərgu durnya ra.

2 Hɔ niŋŋə k'a n'a karɛ awɔɔ m Sɛnt-Ɛspri bɪ dɔ bɪ ba n nɪ: Gʊaa k'a bɔ a lɛ ma, a ʊ, Yeezuu Krista a ba gʊaa bɪ, a ɪ Sɛnt-Ɛspri m.

3 Bɪ gʊaa haay k'a bɪr Yeezuu Krista kasɛtɪ karɛ ncɪnaaʊ bɪ, bɪ zaa b'a Sɛnt-Ɛspri nɪ y. Zinə k'a nɪ Krista jɪm nɔ ʊ bɪ m, awɔɔ n a ma, n n'a hɪrɛ n ʊ, a ɪ zɛm bɪ. B'a lee ku durnya nɔ ʊ kaka.

4 Awɔɔ kʊ Woso nyɪnɔ n'awɔɔ m bɪ, m nyɪnɔ ŋʊarɛrɔ, awɔɔ paŋŋa bʊr ŋʊaarlɛsinnɪsorazannɔ wɔɔ duro ra. Bala, Sɛnt-Ɛspri k'a nɪ kan awɔɔ kɪ bɪ paŋŋa lɛ da zinə k'a nɪ kan durnyazannɔ kɪ bɪ ra.

5 Durnyazannɔ n ŋ mɪ, ŋn'ɪ durnya mim dɪndam, durnya n'a tʊr karɛ ŋ ma.

6 Wɔɔ, Woso gʊɔɔ m wɔɔ m. Gʊaa k'a Woso dɔ bɪ, a tʊr an n'a kam wɔɔ ma. Gʊaa kʊ Woso gʊaa bɛɛ bɪ bɪr a tʊr kam wɔɔ ma y. Bɪ, wɔɔ nɪ Sɛnt-Ɛspri k'an sɪra bɪ dɔm ma kan zinə k'a nɪ Krista jɪm nɔ ʊ, an nɪ ŋʊaar bam bɪ kɪ.

Ŋʊarɛ bɪ, a to a ʊ Woso zi

7 M gʊaasɪbɔɔ, ʊ kʊ ŋʊa, bala, ŋʊarɛ bɪ, a to a ʊ Woso zi. Gʊaa niŋŋə haay k'a a mim ŋʊa Woso y'a yɪ, a Woso dɔ.

8 Gʊaa k'a bɪr a mim ŋʊarɛ, a n Woso dɔ y, bala, Woso bɪ ŋʊarɛzaa m.

9 Woso ŋʊarɛ k'a hınka wɔɔ bire ʊ bı ba n nı: Woso a Nyı deem nyɔɔ durnya ʊ, kʊ wɔɔ n mısırbaa ba a minto.
10 Ba a ŋʊarɛ bı n na: Wɔɔ bɛɛ ı Woso ŋʊa y, a ı wɔɔ ŋʊa. A y'a Nyı nyɔɔ, k'an bı nyınta mannıhɔ wɔɔ mimbʊnyaarɔ minto.
11 M gʊaasıbɔɔ, kʊ Woso wɔɔ ŋʊa ncınaaʊ, wɔɔ sɔ, wɔɔ ʊ ga m, ʊ kʊ ŋʊa.
12 Gɔsı n Woso yı cına y. Kʊ wɔɔ kʊ ŋʊa, Woso ı kan wɔɔ kı, b'a ŋʊarɛ b'ı kan wɔɔ kı paan….
13 Sɛnt-Ɛspri k'a a ka wɔɔ ʊ bı minto, wɔɔ dɔ wɔɔ ʊ, wɔɔ ı kan kı, an nı kan wɔɔ kı.
14 Bı wɔɔ yı, wɔɔ n'a kasɛtı karɛ, wɔɔ ʊ, Woso a Nyı bı nyɔɔ k'an bı yı durnya bʊmbɔrɛzaa.
15 Gʊaa niŋŋə haay k'a bɔ a lɛ ma, a ʊ, Yeezuu Krista bı Woso Nyı nı, Woso ı gɔɔtam kan kı, an nı kan Woso kı.
16 Bı wɔɔ, wɔɔ Woso ŋʊarɛ k'an ta m wɔɔ minto bı dɔ, wɔɔ sıra ka naa ʊ sɔ. Woso bı, ŋʊarɛzaa m. Gʊaa k'a gɔɔta ŋʊarɛ nɔ ʊ, a zaa ı gɔɔtam kan Woso kı, Woso nı gɔɔtam kan kı.
17 Bı minto y'a ka, ŋʊarɛ nı wɔɔ nɔ ʊ paan…, wɔɔ n n'ʊ dam ma, ʊ heerkoodəbaa yı dʊdɔkarɛ hinni ʊ. Bala, Yeezuu k'an hɔ niŋŋə bı, wɔɔ maam sɔ durnya naa do nɔ ʊ.
18 Dabɔʊ ba ŋʊarɛ nɔ ʊ y. Bı ŋʊarɛ paan… ı lam nyibəə ra. Bala, nyibəə ı kan booti fıryırɛ kı. Bı, gʊaa k'a nı nyi barɛ, ŋʊarɛ paan… b'a nɔ ʊ y.
19 Kʊ wɔɔ nı, wɔɔ ı kʊ ŋʊam, bala, Woso ı lɛɛ ka an wɔɔ ŋʊa.
20 Kʊ gʊaa a hı a ʊ: «Mɔɔ ı Woso ŋʊam», an bɔkarɛ, an sɔ a danyı m, ŋʊaarzaa m. Sıra m, gʊaa k'a bır a danyı k'a n'a yım bı ŋʊarɛ, a b'a dam ma, an Woso k'a bır a yım bı ŋʊa y.
21 Ba lɛ kʊ Krista a ka wɔɔ ʊ bı n na: Gʊaa k'a nı Woso ŋʊam, k'an a danyı ŋʊa sɔ.

5

Kasɛtı kʊ Woso a ka

1 Gʊaa niŋŋə haay k'a sıra ka a ʊ, Yeezuu bı Krista m, Woso nyı m. Gʊaa niŋŋə haay k'a Zı ŋʊa, a a Nyı ŋʊa sɔ.
2 Hɔ k'a n'a hınkarɛ a ʊ, wɔɔ Woso nyınɔ ŋʊa bı ba n nı: Kʊ wɔɔ Woso ŋʊa, ʊ nı zure a lɛrɔ ʊ.
3 Ba wɔɔ ŋʊarɛ kan Woso kı bı n na: Kʊ wɔɔ n a lɛrɔ si. B'a lɛrɔ wɔɔ, mɔr gorezaa bɛɛ y.
4 Bala, gʊaa haay kʊ Woso y'a yı bı bʊr durnya ra. Hɔ k'a bʊr durnya ra bı, wɔɔ sırakarɛ m.
5 Nka ı bʊr durnya ra? Kʊ bı m, gʊaa k'a sıra ka, a ʊ, Yeezuu bı, Woso Nyı m.
6 Yeezuu Krista ı bʊr durnya ʊ, an a hınka hi m kan ma kı. Hi bɛɛ m bala y, hi m kan ma kı. Bı, Sɛnt-Ɛspri n'a kasɛtı kam, bala, Sɛnt-Ɛspri m sıra.
7 Ŋ kaakʊ, ŋ n'a kasɛtı karɛ:
8 Sɛnt-Ɛspri, hi kan ma kı. Bı ŋ kaakʊ rɔ wɔɔ kasɛtı deem ŋ n'a karɛ.
9 Kʊ wɔɔ ı gʊɔɔ kasɛtı sire, Woso kasɛtı bı gʊtabaa lɛ da. Ba Woso kasɛtı bı n na: A kasɛtı ka a Nyı b'ʊ.
10 Gʊaa k'a sıra ka Woso Nyı b'ʊ, a ı kasɛtı naa do m a heer ʊ. Gʊaa k'a n sıra ka Woso ʊ bı, Woso ba an nawʊm ŋʊaarzaa. K'a n sıra ka kasɛtı kʊ Woso a ka a Nyı b'ʊ bı minto.

11 Ba kasɛtɪ bɪ n na: Woso mɪsɪrbaa k'a nyarɛ ba ʊ bɪ ka wɔɔ ʊ, bɪ
mɪsɪrbaa bɪ do ɪ Nyɪ bɪ zi.
12 Gʊaa k'a nɪ kan Nyɪ bɪ kɪ, a ɪ mɪsɪrbaa m. Gʊaa k'a ba kan Woso Nyɪ
bɪ kɪ, a ba mɪsɪrbaa bɪ do nɪ y.

Mɪsɪrbaa k'a bɪr nyam bɪ dɔrɛ

13 Naa haay gʊrsɪra ba mɔɔ ʊ awɔɔ ma, awɔɔ k'a nɪ sɪra kam Woso Nyɪ
b'ʊ bɪ, k'awɔɔ n a dɔ a ʊ, a ɪ mɪsɪrbaa k'a nyarɛ ba ʊ bɪ m.
14 Hɔ k'a nɪ wɔɔ heer bam kookoo Woso zi bɪ ba n nɪ: Kʊ wɔɔ hɔ niŋŋə
yɛ han an zu a hɔɔnhɔ ʊ, a y'a tʊr kam wɔɔ ma.
15 Bɪ kʊ wɔɔ dɔ, ʊ ʊ, kʊ bɔ wɔɔ yɛ han a y'a tʊr kam wɔɔ ma bɪ, wɔɔ dɔ
wɔɔ ʊ, wɔɔ ɪ hɔ kʊ wɔɔ yɛ bɪ m.
16 Kʊ gʊaa a danyɪ yɪ, an nɪ mimbʊnyaa barɛ, mimbʊnyaa bɪ do bɪr tam
zɛ bɪncɛ ʊ, k'an yaa da. Woso mɪsɪrbaa kaŋ ʊ, kʊ mimbʊnyaa bɪ do bɪr
tam zɛ bɪncɛ ʊ paan… y. Bala, mimbʊnyaa ta ʊ, an nɪ tam zɛ bɪncɛ ʊ.
Mimbʊnyaa bɪ do minto bɛɛ mɔɔ ʊ, a yaa da y.
17 Zibəə bʊnyaa haay bɪ, mimbʊnyaa m. Bɪ, mimbʊnyaa haay bɛɛ nɪ
tam zɛ bɪncɛ ʊ y.
18 Wɔɔ dɔ wɔɔ ʊ, gʊaa niŋŋə haay kʊ Woso a yɪ bɪ bɪr mimbʊnyaa bam
dʊntɔ y. Bala, Woso Nyɪ b'ɪ dɔm ma, *Bʊnyaabarɛzaa bɪr heer bam ma y.
19 Wɔɔ dɔ wɔɔ ʊ, Woso gʊɔɔ m wɔɔ m, bɪ durnya haay jilli ɪ
*Bʊnyaabarɛzaa wɔ ʊ.
20 Bɪ wɔɔ dɔ sɔ wɔɔ ʊ, Woso Nyɪ bʊr, an bɪ wɔɔ hɔɔn gu, k'ʊ Woso paan…
bɪ dɔ. Bɪ Woso paan… Nyɪ Yeezuu Krista nɔ wɔɔ n ta ʊ. A m Woso paan…,
a m mɪsɪrbaa k'a nyarɛ ba ʊ bɪ.
21 M nyɪnɔ ŋʊarɛrɔ, a b'a ka a *wosobaawɔnnɔ wɔɔ da ʊ y.

Ci hɩɩya hɔ kʊ
ZAAN
a ba

Ci hɩɩya hɔ kʊ Zaan a ba bɩ

gasʊʊrɛ

Zaan k'a n'a hɩrɛ a mɩŋŋa ma Gʊaagusire ci bɩ nɔ ʊ b' ɩ ci hɩɩya hɔ naa do ba, an a nyɔɔ lʊ kʊ Woso a bɔ ʊ kan a nyɩnɔ kɩ ma, a ɩ yɩrɛ ɩ ʊ, kʊ deem kristagʊɔɔ sokʊma m. K'a ŋ dʊndɔ kʊ ŋ nɩ kʊ ŋʊa, kʊ ŋ nɩ dundo a zi kan ŋʊaarhɔdɩndarɛzannɔ kɩ sɔ.

Gasʊʊrɛ

1 Mɔɔ, *Gʊaagusire, mɔɔ ɩ ci naa do nyɔɔ lʊ kʊ Woso a bɔ ʊ bɩ ma kan a nyɩnɔ kɩ, mɔɔ nɩ ŋ ŋʊam paan…. Mɔɔ bɛɛ bala y, bɩ mɔɔ kan gʊɔɔ haay kʊ ŋ sɩra dɔ rɔ wɔɔ kɩ sɔ.

2 Sɩra ɩ kan wɔɔ kɩ, b'a nyɩntam kan wɔɔ kɩ dɔmɩm k'a nyarɛ ba ʊ bɩ nɔ ʊ.

3 Wɔɔ Zɩ Woso kan Yeezuu Krista, Woso Nyɩ bɩ kɩ barka nyɩntam kan wɔɔ kɩ, kan a cicirzɛrɛ kɩ, a laafɩɩ kɩ, sɩra kan ŋʊarɛ kɩ nɔ ʊ.

Danyɩnɔ ŋʊarɛ

4 Mɔɔ heernyɔɔ gʊta yɩ, kʊ mɔɔ ɩ nyɩnɔ gɔsɩnnɔ yɩ, ŋn'ɩ tam sɩra zaa ra, amba lɛ kʊ wɔɔ Zɩ Woso a ka wɔɔ ʊ bɩ m.

5 Naa ma kɛɛrɛ bɩ, lʊ, mɔɔ y'a yɛrɛ ɩbɩɩ han, ʊ kʊ ŋʊa. Mɔɔ bɩr lɛ daa gʊrsɩra barɛ ɩbɩɩ ma y, lɛ kʊ wɔɔ yɩ hallɩ a sɩŋŋɩda ʊ bɩ m.

6 Ba ŋʊarɛ n na: k'ʊ ta a lɛrɔ wɔɔ zaa bɩ ra. Lɛ naa do awɔɔ nyɩnta a ma a sɩŋŋɩda ʊ, k'awɔɔ n ŋʊarɛ zaa bɩ sa.

7 Bala, braba gʊɔɔ m zannɔ a kərgu durnya ra. Ŋ bɩr kasɛtɩ karɛ ŋ ʊ, Yeezuu Krista a ba gʊaa y. Gʊaa k'a nɩ naa bam bɩ, ŋʊaarzaa m, Krista jɩm m.

8 K'a dundo a zi, a b'a ka awɔɔ zibəə bɩ nyɔɔdʊ bɩ n nyaam y, bɩ k'a ganwʊrɛ haay k'an ta ʊ yɩ.

9 Gʊaa haay k'a bɩr gɔɔtam Krista hɔdɩndarɛ nɔ ʊ, an n'a hɔɔnhɔ zum la bɩ, a zaa ba kan Woso kɩ y. Gʊaa k'a gɔɔta a nɔ ʊ, a ɩ kan wɔɔ Zɩ Woso kɩ, a Nyɩ kɩ.

10 Kʊ gʊaa bʊr awɔɔ zi, b'a ba hɔdɩndarɛ naa do nɔ ʊ, a b'a si a har ʊ y, a b'a nyaasɩ ka y.

11 Bɩ gʊaa k'a nyaasɩ ka, a zɛ a ʊ kʊ ra kan kɩ a mimbʊnyaarɔ nɔ ʊ.

12 Minno ta ʊ gʊta mɔɔ nɩ ŋ ci barɛ awɔɔ ma, bɩ mɔɔ n a ŋʊa kʊ m ŋ ba, ci m kan gar hi kɩ nɩ y. A ŋʊa mɔɔ ʊ kʊ m bʊr awɔɔ zi, kʊ m bɩ meer ba, m lɛ m kan awɔɔ kɩ, kʊ wɔɔ heernyɔɔ n yɩ gʊta paan….

13 I danlʊ kʊ Woso a bɔ ʊ sɔ bɩ nyɩnɔ ɩ yaa darɛ ɩbɩɩ m.

Ci kaakʊ hɔ kʊ ZAAN a ba

Ci kaakʊ hɔ kʊ Zaan a ba bɪ

gasʊʊrɛ

Ci kaakʊ hɔ naa do ba Zaan ʊ a gʊaasɪba paan… kʊ n n'a birm Gayus ma. Nyɪnta b'ʊ kristagʊɔɔ lɛɛzaa kʊ nɪŋŋə ʊ, a zibəə m mɪŋŋa kan kristagʊɔɔ wɔɔ kɪ. Zaan n'a lɛ bɔŋ ʊ, an a dʊndɔm sɔ k'an dundo a zi kan Diyotrefɛs kɪ, bɪ zibəə bɪ zore y.

Gasʊʊrɛ

1 Mɔɔ, *Gʊaagusire, mɔɔ ɪ ci naa do nyɔɔ m ŋʊarɛzaa paan… Gayus ma.
2 M gʊaasɪba mɪŋŋa, mɔɔ y'a yɛm Woso han k'ɪbɪɪ n bɪr mɪŋŋa hɔ haay nɔ ʊ, k'ɪbɪɪ laafɪɪ bɪ n bɪr mɪŋŋa, amba ɪ nyi hɔ bɪ m.
3 Mɔɔ heer yɪ nyɪnta gʊta, bala, danyɪnɔ bʊr naa ʊ, ŋn'ɪbɪɪ mɪsɪrbaa kasɛtɪ karɛ, ŋ ʊ, ɪbɪɪ ɪ tam sɪra nɔ ʊ. Bɪ denter m, ɪbɪɪ ɪ tam sɪra nɔ ʊ.
4 Mɔɔ heernyɔɔ gʊta k'a lɛ da haay bɪ, kʊ mɔɔ ma, ŋ ʊ, mɔɔ nyɪnɔ wɔɔ ɪ tam sɪra nɔ ʊ bɪ m.
5 M gʊaasɪba mɪŋŋa, ɪbɪɪ hɔbaa mɪŋŋa kan danyɪnɔ wɔɔ kɪ, baa kan saanarɔ wɔɔ kɪ sɔ bɪ, sɪrakarɛ zibəə m.
6 Ŋ y'ɪbɪɪ mɪŋŋabaa kasɛtɪ ka Krista gʊɔɔ taa. K'ɪbɪɪ ɪ da ŋ han amba Woso hɔɔnhɔ m, ŋ zaa sarɛ minto bɪ, a mɪŋŋa gʊta.
7 Krista tɔ minto y'a ka, ŋnɪ wuti, ŋn'ɪ tam, bɪ ŋ n hɔsɪ si gʊɔɔ kʊ ŋ n Krista dɔ rɔ wɔɔ zi y.
8 Bɪ wɔɔ, wɔɔ ʊ ga m, ʊ daahan ka gʊɔɔ wɔɔ duro ʊ, k'ʊ ʊ da ma, ʊ zi ba kan kʊ kɪ sɪra tɔ ma.

Diyotrefɛs kʊrɔma kan Demetrus sɪrabaa kɪ

9 Mɔɔ ci ba Krista gʊɔɔ wɔɔ ma. Bɪ, Diyotrefɛs k'a nɪ lɛɛzaabaa ŋʊam ŋ barla bɪ, a bɪr yɛm mɔɔ hɔ ma y.
10 Bɪ, kʊ mɔɔ bɪ bʊr, mɔɔ bɔm hɔ nɪŋŋə k'a a ba mɔɔ m haay kan a meerbaa bʊnyaa kɪ bɪ m. Bɪ, a n a ba naa n a bɔ y. A lɛ baa k'a danyɪnɔ wɔɔ si sɔ y, gʊɔɔ kʊ ŋ lɛ n taa k'a ŋ si rɔ wɔɔ a y'a tarɛ ŋ nɪ tolle, an nɪ ŋ bɔm Krista gʊɔɔ wɔɔ barla.
11 M gʊaasɪba mɪŋŋa, ɪ bɪ gʊaa k'a bʊnyaa ba tar sa y, gʊaa k'a mɪŋŋa ba tar sa. Gʊaa k'a n'a mɪŋŋa barɛ, Woso gʊaa m, gʊaa k'a n'a bʊnyaa barɛ, a n Woso yɪ y.
12 Kʊ Demetrus nɪ, gʊaa haay y'a kasɛtɪ mɪŋŋa karɛ. Sɪra mɪŋŋa y'a kasɛtɪ kam. Wɔɔ y'a kasɛtɪ kam, b'ɪbɪɪ dɔ, ɪ ʊ, wɔɔ kasɛtɪ bɪ, sɪra m.

Leersore

13 Minno ta ʊ gʊta, mɔɔ n a ŋʊa kʊ m ŋ ci ba ɪbɪɪ ma, bɪ mɔɔ lɛ baa kʊ m ŋ ba gʊrsɪrabarɛhɔ m kan gar hi kɪ nɪ y.
14 A ŋʊa mɔɔ ʊ, kʊ m b'ɪ yɪ dɔmɪm nɪŋŋə ʊ, k'ʊ sʊʊra ba kan kʊ kɪ.
15 Kʊ laafɪɪ n bɪr kan ɪbɪɪ kɪ! Gʊaasɪbɔɔ wɔɔ ɪ yaa darɛ ɪbɪɪ m, k'ɪ yaa da gʊaasɪbɔɔ wɔɔ m, gʊaa biyəə m.

Ci kʊ ZIIDI a ba

Ci kʊ Ziidi a ba bɪ

gasʊʊrɛ

Ziidi bɪ, Yeezuu danzaa m, a ɪ ci bɪ ba. K'a n'a hɪrɛ a ma Zakkɪ danyɪ bɪ tɔ ma m, wɔɔ ʊ Yeezuu danzaa m.

Ci bɪ ba a ʊ, kristagʊɔɔ haay ma. Hɔ k'a n'a dɪndam ci b'ʊ bɪ a yo k'a bɪr hɔdeem kan Pɪyɛɛr ci hɪɪya hɔ bɪ mim kɪ. Ŋʊaarhɔdɪndarɛzannɔ wɔɔ, a ʊ, k'a ŋ da jɪm ʊ. A n n'a hɪm kristagʊɔɔ wɔɔ m, kʊ ŋ nɪ jɪm kɔɔkɔɔ sɪra hɔdɪndarɛ bɪ nɔ ʊ.

A ɪ makrarɔ sam biisi minno ma k'a hɪnka a ʊ, gʊɔɔ kʊ ŋ sɪra mim ma, ŋnɪ bɔkarɛ ŋ n zu ʊ rɔ wɔɔ, Woso zɛm bɪ ŋ dʊdɔ ka.

Ziidi ɪ yaa dam kristagʊɔɔ wɔɔ m

1 Mɔɔ mɪŋŋa Ziidi m nɪ ci bɪ bam, Yeezuu Krista zibəənyɪ m mɔɔ m, Zakkɪ dam m mɔɔ m sɔ. Ci bɪ ba mɔɔ nawʊrɛ awɔɔ ma, awɔɔ kʊ Zɪ Woso a ŋʊa, an awɔɔ bir k'a yɪ a gʊɔɔ, an nɪ dɔrɛ awɔɔ ma Yeezuu Krista tɔ ma rɔ wɔɔ.

2 Bɪ, kʊ Woso n a cicirzɛrɛ kan a laafɪɪ kɪ, a ŋʊarɛ kɪ ka awɔɔ ʊ gʊta.

Woso ŋʊaarhɔdɪndarɛzannɔ wɔɔ dʊdɔ yarm

3 M gʊaasɪbɔɔ ŋʊarɛ nɔ ʊ, mɔɔ ŋʊa gʊta kʊ m ci ba awɔɔ ma, kʊ m bʊmbɔrɛ kʊ wɔɔ ʊ da kʊ ʊ, ʊ n ta m bɪ mim dɪnda. Bɪ, mɔɔ bɪ dɪga a, pakra m kʊ m ci bɪ ba awɔɔ ma dɪɪtaa, kʊ m a yɛ a han k'a zoo ba sɪrakarɛ kʊ Woso a ka a gʊɔɔ wɔɔ ʊ gallɛm deem taan… dɔmɪm haay minto bɪ tɔ ma.

4 Bala, gʊɔɔ bʊnyaarɔ a da wɔɔ zi, Woso barka lemim bɪ ŋ n'a nʊkʊm, k'a a da ma a mɪsɪrbaa ba a hɔɔnhɔ ma mimbʊnyaa barɛ nɔ ʊ, bɪsɪ ŋn'a kam Yeezuu Krista ma, an bɔkarɛ a mɪŋŋa y'a deem n soʊrezaa, a m wɔɔ Zuuba sɔ. Bɪ, Wosoci bɪ lɛɛ ka an gʊɔɔ nɔɔn duro dʊdɔyarlɛ kʊ ŋ n'a yɪm mim hɪ laatʊ.

5 Hɔ kʊ mɔɔ n'a ŋʊam kʊ m a hɪ kɛɛrɛ naa, awɔɔ dɔ mɪŋŋa, bɪ, mɔɔ lɛ n taa kʊ m a tɔ da a nɔ ʊ. Zuuba k'a gʊɔɔ wɔɔ bʊmbɔ lɔmbaa nɔ ʊ Eziptɪ kʊ ʊ bɪ, a a ya an so ra an gʊɔɔ kʊ ŋ n yɛ ŋnɪ sɪra ka ʊ rɔ wɔɔ zɪnzɛ.

6 Bɪ, malɛɛkarɔ kʊ ŋ y'a bɪncɛrɔ to, ŋn'a zerga paŋŋa kʊ Woso a ka ŋ ʊ bɪ rɛ rɔ wɔɔ, awɔɔ dɔ a ʊ, Woso brɔɔ da baŋŋarɔ ʊ monsigə nɔ ʊ dɔmɪm haay minto, k'a bɪ ŋ dʊdɔ ka dʊdɔkarɛ hinni gʊta b'ʊ.

7 Kʊ Sodɔm kan Gomɔɔr kɪ, kan kʊrɔ kʊ ŋ nɪ ŋ jɪr ma rɔ wɔɔ kɪ mim nɪ, awɔɔ dɔ sɔ. Kʊrɔ nɔɔn duro a mɪŋŋɔɔ sa, ŋn'a ka dintim zibəəro wɔɔ ʊ sɔ, ŋn'ɪ jaandarɛ k'an bʊnyaa maam-maam bam. Naa tɔ ma m, Woso n ŋ dʊdɔ yar, ŋn'ɪ sɛ k'a lihire ba ʊ fɪryɪrɛ nɔ ʊ, ŋ fɪryɪrɛ bɪ, makra m sɔ, k'a gʊaa haay zɛ kəbə.

8 Kan naa kɪ haay, gʊɔɔ kʊ ŋ y'a da wɔɔ zi rɔ wɔɔ, a ba ŋ nawʊrɛ am kʊrɔ nɔɔn duro hɔ bɪ m. A hɔɔn ŋ n'a dam mim daŋŋadɔɔ ma, bɪ n'a kam ŋn'ɪ jaan dam, ŋ bɪr yɛm Zuuba ma y, malɛɛkarɔ paŋŋazannɔ ŋn'ɪ ŋ sʊnsɔ wʊm sɔ.

9 A n bɔkarɛ, Malɛɛkarɔ haay cir Misɛl mɪŋŋa, bʊr k'a ʊ, an nɪ bɪsɪ kam kan Sʊtaana kɪ Moyiisi gər sarɛ ma bɪ, a n yɛ an meerbaa bʊnyaa ba Sʊtaana ma y. A hɪ a ʊ bala, a ʊ: «Zuuba fɪr karɛ ɪ ma.»

10 Bı, gʊɔɔ nɔɔn duro, hɔ kʊ ŋ n a dɔ bı ŋn'a sʊnsɔ wʊm. Bɔ ŋ y'a ʊ kʊ ʊ kan poohɔɔ kı, ŋ ba hɔɔndarɛ zore nı y, hɔ k'a bʊr ŋ heer ʊ bı n'a bam, hɔ bı do bɔkarɛ an nı nyaanlɛ ŋ nı.
11 Kʊsı ı kan ŋ kı, bala, zu ŋ y'a ʊ Kayɛn hɔbaa ʊ, zi bʊnyaa ŋn'a bam k'a busoo yı am Balam* hɔ bı m. A mıŋŋɔɔ ŋ n'a zarm, bala, ŋ y'a da a nyaa ma kan Woso kı, amba Kooree a ba bı m.
12 B'awɔɔ tır a so kʊ ma k'a hɔ bı danyıbaa zɛkʊra nɔ ʊ bı, kʊ ŋ y'awɔɔ barla nyannı m, nyannı ba ŋ mıŋŋɔɔ nı kan hɔ bı bı maam-maam kı y, a hɔɔn ŋn'a darɛ a mıŋŋɔɔ ma bala. Bɔ ŋ y'a ʊ kʊ ʊ, kan warkʊ kʊ hınhɛr n'a gaam, bı la bı bam bı kı. Ŋ bɔ kʊ ʊ sɔ kan gɔ k'a bır nyı darɛ y, baa a nyıdarɛ dɔmım ʊ, bɔ ŋ y'a ʊ kʊ ʊ kan gɔrɔ kʊ ŋ yı ŋ wʊnwʊr ŋnı gınga fııgaa rɔ kı.
13 Amba higʊta kurəro tır a fur bɔ a rɛ bı, a nyannı zibəəro wɔɔ kərgu ŋ nawʊm lɛɛ ra maam sɔ. Bɔ ŋ y'a ʊ kʊ ʊ kan monyaarɔ kʊ ŋ n a tajı dɔ rɔ kı, Woso n ŋ to kʊ ŋ nı gɔɔta monsigə gʊta maam-maam nɔ ʊ dɔmım haay.
14 Adam yaŋŋa tɔɔlɛma saanhınazaa Enɔk lɛɛ ka an gʊɔɔ nɔɔm mim hı laatʊ hɔɔ, Woso lɛsinnısora meerbaa nɔ ʊ, a ʊ: «A ba n nı, Zuuba ı zɛm kan malɛɛkarɔ kı miliyɔn bam hɔka,
15 k'a bı durnya jilli dʊdɔ ka. A gʊɔɔ kʊ ŋ n Woso dɔ rɔ wɔɔ dʊdɔ yarm, ŋ zibəə bʊnyaarɔ kʊ ŋ yı ŋ ba haay bısı ka Woso ma nɔ ʊ rɔ wɔɔ tɔ ma. A yı ŋ dʊdɔ yarm sɔ meerbaarɔ bʊnyaarɔ kʊ bawosodɔrɛzannɔ nɔɔm ŋ ba Woso ma rɔ wɔɔ tɔ ma.»
16 Gʊɔɔ nɔɔn duro nɔ bır nyɔɔm fııga y, kukur ŋn'a bam can, a mısırbaa bı ba ŋ nawʊm a lɛtaamarɔ barɛ nɔ ʊ bala. Mıŋŋabusure meerbaarɔ ŋn'ı ŋ bam, ŋn'ı bra bımbam gʊɔɔ m k'a hɔ yı.

Dʊndɔrɛrɔ kristagʊɔɔ wɔɔ tɔ ma

17 B'awɔɔ, m gʊaasıbɔɔ ŋʊarɛ nɔ ʊ, k'a meerbaarɔ kʊ wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista zibəəzannɔ wɔɔ lɛɛ ka ŋnı ŋ ba kan awɔɔ kı rɔ wɔɔ tɔ da a nɔ ʊ.
18 Ŋ y'a hı awɔɔ m, ŋ ʊ: «Dɔmım jɛzannɔ ʊ, gʊɔɔ nyıntaŋ ʊ, ŋnı bır yaa wʊrɛ awɔɔ ma, ŋnı bır a mısırbaa bam a mɛsim lɛtaamarɔ nɔ ʊ, bawosodɔrɛ nɔ ʊ.»
19 Gʊɔɔ wɔɔ duro nı zɛm gʊngʊrɛrɔ m bı, durnya hɔɔndarɛrɔ y'a so ŋ ʊ, ŋ ba Woso Ɛspri nı y.
20 B'awɔɔ, m gʊaasıbɔɔ, k'a gɔɔta a bır tam lɛɛ tee… a sırakarɛ k'an mıŋŋa an cem bı nɔ ʊ, k'a bır yaa dam *Sɛnt-Ɛspri paŋŋa nɔ ʊ.
21 K'a gɔɔta Woso ŋʊarɛ bı nɔ ʊ, a bır dɔm wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista ma, an nı zɛm bı mısırbaa k'a nyarɛ ba ʊ bı ka awɔɔ ʊ, a cicirzɛrɛ nɔ ʊ.
22 K'a bır gʊɔɔ kʊ ŋ nı sınsım kam nɔ wɔɔ cicir zɛm.
23 K'a ŋ yɔ sɛ zaa ra, a ŋ bʊmbɔ. Gɔsınnɔ n ta ʊ, k'a brɔɔ cicir zɛ, bı k'a dundo a zi kʊ ŋ b'awɔɔ da a kʊrɔmarɔ wɔɔ nɔ ʊ y. K'a sɔ ŋ zibəə bʊnyaarɔ wɔɔ m, bala, kʊ mimbʊnyaabənno nı ŋ mı bı, ŋ dintim ka a mıŋŋɔɔ ma.

Ʊ ʊ lɛ bɔ Woso ʊ

24-25 Bı kʊ Woso k'an deem an nı wɔɔ yɔm wɔɔ Zuuba Yeezuu Krista tɔ ma bı n lɛbɔʊrɛ yı. A a da ma, an a ka awɔɔ b'a dore y, an a ka sɔ, awɔɔ n bı jım a lɛɛ, bı, kʊrɔma sı ba awɔɔ ma y, heernyɔɔ gʊta nɔ ʊ, a lɛbɔʊrɛ nɔ ʊ. Bı k'a tɔ n lɛbɔʊrɛ yı, kan gʊtabaa kı, paŋŋa kı, a y'a so hɔ haay ʊ. Biisi tee…, dııtaa kan dɔmım haay kı nɔ ʊ. Amina.

---

* **1:11 1.11** K'a dıga Hınkarɛ Ci 2.14 bıncɛ ʊ.

HINKARƐ CI

Hınkarɛ Ci bı

gasʊʊrɛ

N y'a gıngarɛ n ʊ, Zaan kʊ Yeezuu karındanyı m an Yeezuu Krista lemim nyınta ci ba an ciro kaakorɔ wɔɔ ba b'ı Hınkarɛ Ci bı ba sɔ.

A ı gɔɔta Kristazibəəzannɔ bueerehııyɔɔ wɔɔ barla an gusi. N n a nyasʊ Krista kasɛtı bı karɛ tɔ ma n nı ta m kʊ k'a nı hi bire ma n n'a birm Patmɔs ʊ b'ʊ. Woso n hɔ k'an ta ʊ an nı zɛm bı bʊr bı hınka m k'a n a da ci ʊ, an a nyɔɔ sırakənno sokʊmarɔ kʊ ŋ nı fır yım Krista tɔ ma am a hɔ bı m nɔ wɔɔ ma, kʊ ŋ nı gɔɔta ŋnı jım kɔɔkɔɔ ŋn'a tɔ ʊ, bala, kristagʊɔɔ kʊ ŋ nı kʊrɔ kʊ Rɔm a ga m, an a so ʊ ŋ rɔ wɔɔ haay ı fır yım gʊta Krista tɔ ma. Nyınta Zaan ʊ Azii mınɛɛr ʊ. Kristagʊɔɔ sokʊmarɔ k'a ci bı nyɔɔ ŋ ma rɔ wɔɔ saanhına, nyınta ŋ y'a ʊ kʊ bı do ʊ sɔ.

Ci bı, Krista k'a paŋŋa bʊr a jınnɔ ra an nı zɛm bı ŋ da an a ka a sırakənno wɔɔ m mɛnyɔɔ yı, ŋnı cirbəə bı kan a kı heernyɔɔ kan laafıı kı nɔ ʊ bı mim an a dındam makrarɔ nɔ ʊ.

N n ci bı ba k'a nyibəə da sırakənno wɔɔ ma y, bı k'a ŋ heer yo durnya bı dɔmınnɔ kʊsırɔ nɔ ʊ. Hınkarɛ Ci bı makrarɔ wɔɔ, a da ŋ nawʊm wɔɔ han kʊ Krista zɛ bı kan a mımbɔʊrɛ kı zibəə bı nyɔɔdʊ k'an ta ʊ her kan booti kı bı dɔ mıŋŋa.

Gasʊʊrɛ

1 Yeezuu Krista bı, Woso y'a ka ʊ, k'an hɔ k'a nı zɛm bı nyınta ʊ dııtaa bı hınka a zibəənyınɔ m. A malɛɛka a nyɔɔ k'an b'a hı a zibəənyı Zaan m.

2 A n nı Woso lemim bı hırɛ, an Yeezuu Krista kasɛtı ka kan hɔ haay k'a a yı bı kı.

3 Mimbirenyıntazaa m gʊaa k'a nı karında bam, kan gʊɔɔ kʊ ŋ n'a tʊr kam wosolɛsinnısora meerbaa ma rɔ wɔɔ kı, ŋn'ı zum hɔ kʊ ŋ y'a gʊrsıra ba b'ʊ. Bala, wakatı b'a zɔ.

Yaadarɛ kristagʊɔɔ kʊ ŋ nı Azii ʊ

4 Mɔɔ mıŋŋa Zaan m nı gʊrsıra naa do bam kristagʊɔɔ sokʊmarɔ saanhınarɔ kʊ ŋ nı Azii kʊ ʊ rɔ wɔɔ ma:

K'a barka kan laafıı kı yı, gʊaa k'an ta ʊ, an nyınta ʊ, an nı zɛm bı zi, kan ɛspri saanhınarɔ kʊ ŋ n a duu jır ʊ rɔ wɔɔ kı zi,

5 kan Yeezuu Krista, kasɛtızaa paan..., k'a lɛɛ ka an a mım bɔ ʊ gəəno bire ʊ, a m durnya cinno wɔɔ cir bı kı zi.

Bɔ nı wɔɔ ŋʊam, an wɔɔ mimbʊnyaarɔ sʊrgɔ a ma m,

6 an a ka, wɔɔ n ʊ ba a cirbəə mannıbənno a Zı Woso zibəə minto. A y'a ga lɛbɔʊrɛ m kan paŋŋa kı dɔmım k'a nyarɛ ba ʊ. Amina!

7 Ba n nı, a ı zɛm warkʊ nɔ ʊ, bı gʊaa haay y'a yım, baa gʊɔɔ kʊ ŋ y'a zɛ rɔ wɔɔ y'a yım sɔ. Tara burə gʊɔɔ heerzarlɛ nyi karɛ a minto. Lın..., k'an yı maam!

8 Zuuba Woso a hı, a ʊ: Mɔɔ m lɛɛkarɛzaa, mɔɔ m jɛzaa. Mɔɔ n ta ʊ, m nyınta ʊ, m n nı nyıntaŋ ʊ, hɔ haay Zuuba.

Zaan Gʊaanyı bı makra yı

9 Mɔɔ mıŋŋa Zaan, awɔɔ danyı awɔɔ zukuuzaa, fıryırɛ, cirbəə kan tʊntɔʊrɛ kı Yeezuu zuure nɔ ʊ, nyınta mɔɔ ʊ, m nı tara deem kʊ hi bʊr ma, n n'a hım ma Patmɔs ʊ, Woso lemim kan Krista kasɛtı karɛ kı minto.

10 *Sɛnt-Ɛspri zer mɔɔ ra Zuuba dɔmım deem hinni ʊ, mɔɔ n leer paŋŋazaa ma m jɛ ʊ, ı ʊ, huure n n'a hɛm, an n'a hırɛ, a ʊ:
11 Hɔ k'ıbıı n'a yım bı gʊrsıra ba ci ʊ, ı nyɔɔ kristagʊɔɔ sokʊmarɔ saanhınarɔ wɔɔ ma: Efɛɛzı ʊ, Simırnı ʊ, Pɛrgam ʊ, Tıyatıır ʊ, Sardı ʊ, Filadɛlfii ʊ, kan Lawodisee kı ʊ.
12 Mɔɔ n bɔ kʊ m dıga gʊaa k'a nı meer bam kan mɔɔ kı bı ma. Bı kʊ mɔɔ m wusigə bı, mɔɔ sarma fıtırɛrɔ yı saanhına.
13 Fıtırɛrɔ wɔɔ bire ʊ bı, mɔɔ gʊaa yı, an bɔ kʊ ʊ ı ʊ, Gʊaanyı m, an huu jintə da a ra, an sarma hɔsoaʊ so a cı ʊ.
14 A mim bı kan a minkə bı kı nyınta fu fıtıtı ı ʊ, ser ka m, gɛɛ lajaa m, a mınyaarɔ wɔɔ nı yırɛ ʊ, sɛwurə m.
15 A gannɔ bɔ kʊ ʊ kan zaan kʊ n y'a sʊr, an nı yɔm bı kı. A leer nı yırɛ ʊ hiro gʊtɔɔ susur m,
16 an nı monyaa saanhına m a bısı ʊ. Kargʊ lɛ hııya nı bɔrɛ a lɛ ʊ. A meer nı yɔrɛ ı ʊ, woso nı gum kan paŋŋa kı.
17 Kʊ mɔɔ yı bı, mɔɔ m do a taa ı ʊ ga mɔɔ ʊ. A n a bısı wɔ ka mɔɔ ra, an a hı, a ʊ: Ɩ da bı bɔ ʊ y, mɔɔ m lɛɛkarɛzaa, mɔɔ m jɛzaa,
18 mɔɔ n mısır. Mɔɔ nyınta, m ga, bı ba n nı, mɔɔ mısır dɔmım k'a nyarɛ ba ʊ nɔ ʊ, bı mɔɔ ı zɛ cɛlɛnyınɔ m kan gəənokʊ hɔɔ kı.
19 Hɔ k'ıbıı yı bı gʊrsıra ba, kan hɔ kan ta ʊ kı, kan hɔ k'a nı zɛm bı bʊr bı kı.
20 Ba monyaa saanhınarɔ k'ıbıı ŋ yı mɔɔ bısı wɔ ʊ kan sarma fıtırɛrɔ saanhınarɔ wɔɔ kı jı n na: Monyaa saanhınarɔ wɔɔ, kristagʊɔɔ sokʊmarɔ saanhınarɔ wɔɔ malɛɛkarɔ m. Fıtırɛrɔ saanhınarɔ wɔɔ kristagʊɔɔ sokʊmarɔ saanhınarɔ wɔɔ m.

2

Lemim Efɛɛzı kristagʊɔɔ sokʊma minto

1 Gʊrsıra ba Efɛɛzı kristagʊɔɔ sokʊma malɛɛka bı ma ncınaaʊ:
Gʊaa k'an ta monyaa saanhınarɔ wɔɔ m a bısı ʊ, an nı tam sarma fıtırɛ saanhınarɔ bire ʊ,
2 bı y'a hı, a ʊ: Mɔɔ ıbıı kɔrɛ kan ı tʊntɔʊrɛ kı dɔ, ıbıı bır yɛm gʊɔɔ bʊnyaarɔ ma y. Ɩbıı gʊɔɔ kʊ ŋ n'a hırɛ a ma kristazibəəzannɔ, bı kristazibəəzannɔ bɛɛ nı ŋ mı rɔ wɔɔ ka lɛɛ. Ɩbıı bı ŋ dɔ ŋʊaarzannɔ.
3 Tʊntɔʊrɛ ta ıbıı ʊ: ıbıı fır yı mɔɔ tɔ ma, b'ıbıı n ı bɔ ı jɛ nı y.
4 Bı mim kʊ mɔɔ n ta m kan ıbıı kı bı, ıbıı wɔ saa ı lɛɛkarɛ ŋʊarɛ kan mɔɔ kı bı ma.
5 Bıncɛ k'ıbıı nyınta ʊ, ı ı bɔ ʊ bı tɔ da ı nɔ ʊ. Ɩ ı bɔ ı taam k'ı biisi zibəəro wɔɔ bɔɔta. Kʊ n bɛɛ nı, mɔɔ zɛrɛ ıbıı zi. Bı k'ıbıı n ı bɔ ı taam, mɔɔ y'ıbıı fıtırɛ bı sarɛ a bıncɛ ʊ.
6 Hɔ ninŋŋə k'ıbıı n ta m bı, ıbıı nyi sɔ Nikola gʊɔɔ wɔɔ zibəəro m, amba mɔɔ hɔ bı m.
7 Gʊaa k'a lɛ n taa, k'an hɔ kʊ Sɛnt-Ɛspri n'a hım kristagʊɔɔ sokʊmarɔ wɔɔ m bı ma.
Damazaa bı, mɔɔ mısırbaa gɔ k'a nı arzana ʊ nyı kaŋ ʊ an a bı.

Lemim Simırnı kristagʊɔɔ sokʊma ma

8 Gʊrsıra ba Simırnı kristagʊɔɔ sokʊma malɛɛka bı ma ncınaaʊ:
A m lɛɛkarɛzaa, a m jɛzaa. A nyınta an ga, an a bɔ an bʊr mısırbaa nɔ ʊ, bı n nı meer naa do barɛ:

9 Mɔɔ ıbıı fıryırɛ dɔ kan ı ŋʊa kı. Bı arzakazaa n'ıbıı m, mɔɔ gʊɔɔ kʊ ŋ ʊ zııfʊrɔ n'a mı, ŋnı bɔkarɛ zııfʊrɔ bɛɛ nı ŋ mı rɔ wɔɔ tɔzarlɛ zibəə kʊ ŋ nı ta m bı dɔ, Sʊtaana sokʊmacɛ nı ŋ mı.
10 Ɩ bı nyi ba hɔ k'a n'a kam k'ı fır yı bı ma y. Sʊtaana y'ıbıı gʊɔɔ gɔsınnɔ dum lɔnnɔcɛ ʊ, k'a a gınga awɔɔ ma, b'awɔɔ fır yım dɔmım bu. Jım kɔɔkɔɔ k'an ta an ı zɛ ku. Mɔɔ mısırbaa firgə karɛ ı ʊ.
11 Gʊaa k'a lɛ n taa, k'an hɔ kʊ Sɛnt-Ɛspri n'a hım kristagʊɔɔ sokʊmarɔ wɔɔ m bı ma.
Damazaa bı bı fır yım zɛ hııya hɔ ma fııga y.

Lemim Pɛrgam kristagʊɔɔ sokʊma ma

12 Gʊrsıra ba Pɛrgam kristagʊɔɔ sokʊma malɛɛka bı ma ncınaaʊ:
A n nı kargʊ lɛ hııyazaa m bı nı meer naa do barɛ:
13 Mɔɔ bıncɛ k'ıbıı n ta ʊ bı dɔ. Sʊtaana cirbəəduu bıncɛ m. Ɩbıı gɔɔta ı nı nyasʊm mɔɔ tɔ m, ıbıı n sıra ka mɔɔ ʊ to y, baa dɔmım nıŋŋə kʊ ŋ mɔɔ kasɛtızaa paan… Antipas zɛ ʊ gər awɔɔ zi bıncɛ kʊ Sʊtaana n ta ʊ b'ʊ.
14 Bı mɔɔ ı mim m kan ıbıı kı. Gʊɔɔ gɔsınnɔ y'awɔɔ bire ʊ, ŋnı yɛ Balam* mim ma. A ı dʊndɔrɛ bʊnyaa ka Balak ʊ k'an Israyɛl nyınɔ nyʊnnyɔɔta kʊ ŋ nı *wosobaawɔnnɔ mannı sim sʊ kan jaandarɛ do haay kı.
15 Ɩbıı zi sɔ bı, gʊɔɔ gɔsınnɔ ta ʊ, ŋnı yɛ Nikola gʊɔɔ hɔdındarɛ ma.
16 Bı minto bı, ı bɔ ı taam, kʊ n bɛɛ mɔɔ zɛrɛ ıbıı zi dııtaa, m bı yar ba kan ŋ kı, m lɛ kargʊ bı m.
17 Gʊaa k'a lɛ n taa, k'an hɔ kʊ Sɛnt-Ɛspri n'a hım sokʊmarɔ wɔɔ m bı ma.
Damazaa bı, mɔɔ *mann k'a nyaakʊm da kaŋ ʊ, m jaa fu kʊ n tɔdaa gʊrsıra ba ma bı ka ʊ. Gɔsı n tɔ bı do dɔ kʊ gʊaa k'a a si bı bɛɛ y.

Lemim Tiyatıır kristagʊɔɔ sokʊma ma

18 Gʊrsıra ba Tıyatıır kristagʊɔɔ sokʊma malɛɛka bı ma ncınaaʊ:
Woso Nyı k'a mınyaarɔ bɔ kʊ ʊ kan sɛwurə kı, a gannɔ m bɔ kʊ ʊ kan zaantɔzaa kı bı nı meer naa do barɛ:
19 Mɔɔ ıbıı zibəəro, ıbıı ŋʊarɛ, ı sırakarɛ, ı zibəə kan ı tʊntɔʊrɛ kı dɔ. Ɩ zibəəro k'ıbıı ŋ ba jɛ ʊ rɔ wɔɔ lɛ da biisi hɔɔ wɔɔ ra.
20 Bı, mɔɔ heer bı nyınta kan ıbıı kı y. Ɩbıı k'ı yɛ Zezabɛl ma. Lʊ naa do n'a hırɛ a ma wosolɛsinnısorazaa, an nı mɔɔ zíbəənyınɔ nyʊnnyɔɔm, an nı hɔ dındarɛ ŋ nı kʊ ŋ nı jaan da, kʊ ŋ nı wosobaawɔnnɔ mannı sim sʊ.
21 Mɔɔ toore ka ʊ k'an a bɔ a taam, b'a lɛ baa k'a a bɔ taam a jaandarɛ nɔ ʊ y.
22 Dıga! Mɔɔ y'a karɛ an wʊta yaaba m, an fır yı, a muno jaandənno wɔɔ maam sɔ, kʊ ŋ n a bɔ a taam a zibəəro wɔɔ nɔ ʊ y.
23 Mɔɔ y'a nyınɔ wɔɔ zınzɛm. Bı kristagʊɔɔ sokʊmarɔ wɔɔ haay y'a dɔrɛ ŋ ʊ: mɔɔ m gʊaa k'a gʊaa haay lɛtaama dɔ kan a heer kı. Bı mɔɔ y'awɔɔ gʊaa biyəə hɔ kaŋ ʊ, an a ga kʊ ʊ kan a zaa zibəə kı.
24 B'awɔɔ gʊɔɔ k'a nı Tıyatıır ʊ, a gɔɔta a n yɛ hɔdındarɛ naa do ma bı, awɔɔ n yɛ hɔ kʊ n'a hım ma Sʊtaana minno kʊ ŋ y'a nyaakʊm da rɔ wɔɔ ma y, awɔɔ n a ka ma k'a ŋ dɔ y. Maam bı mɔɔ bı m yarɛ m mər gorezaa ka awɔɔ m la y.

---

* **2:14 2.14** K'a dıga 2 Pıyɛɛr 2.15-16; Ziidi 11 bıncɛ ʊ.

25 Bı, k'a nyasʊ hɔ k'awɔɔ n ta m bı m bala kɔɔkɔɔ, k'an ta an mɔɔ zɛrɛ dɔmım ku.
26-28 Damazaa bı, gʊaa k'a nyasʊ mɔɔ zibəə bı m an ta an a nyarɛ ku, mɔɔ paŋŋa kʊ mɔɔ mıŋŋa a yı m Zı zi bı kaŋ ʊ: Mɔɔ y'a karɛ an a so do gʊta ʊ, a y'a sore ŋ ʊ kʊsı-kʊsı, a yı ŋ zɔrɛ amba nı gedro zɔm bı m. Mɔɔ dɔmırɛ monyaa kaŋ ʊ.
29 Gʊaa k'a lɛ n taa, k'an hɔ kʊ Sɛnt-Ɛspri n'a hım kristagʊɔɔ sokʊmarɔ wɔɔ m bı ma.

3

Lemim Sardı kristagʊɔɔ sokʊma ma

1 Gʊrsıra ba Sardı kristagʊɔɔ sokʊma malɛɛka bı ma ncınaaʊ:
Gʊaa k'a nı Woso ɛspri saanhınarɔ m kan monyaa saanhınarɔ kı bı nı meer naa do barɛ: Mɔɔ ıbıı zibəəro dɔ, ŋ y'a lɛ bɔrɛ ıbıı ʊ ŋ ʊ, ı mısır, bala gər n'ı mı.
2 I tɔ ʊ, ı b'a ka an gɔɔta an n'a ŋʊam k'a ga bı n a nyambʊr y, a mım bɔ ʊ. Bala, mɔɔ yı, ıbıı zibəə bı mıŋŋabaa bı gʊta mɔɔ Woso mım ʊ y.
3 Hɔ k'ıbıı yı, ı ma sɔ bı tɔ da ı nɔ ʊ. Nyasʊ m k'ı ı bɔ ı taam. K'ıbıı n dundo ı zi, mɔɔ zɛrɛ am koor hɔ bı m. B'ıbıı bı wakatı kʊ mɔɔ n nı zɛm bı daata zɛ ıbıı ra bı dɔrɛ y.
4 Bı kan bı kı, ıbıı gʊɔɔ gɔsınnɔ ı Sardı ʊ, ŋ n dintim ka a huuro ma y. Ŋ zum kʊ ʊ kan mɔɔ kı, huu furo n a ma, bala, ŋ y'a ga m.
5 Damazaa bı, huu fu dure a ma ncınaaʊ, mɔɔ b'a tɔ bɔm mısırbaa ci b'ʊ y. Mɔɔ y'a kasɛtı kam m Zı kan a malɛɛkarɔ kı taa, mɔɔ ʊ, mɔɔ gʊaa m.
6 Gʊaa k'a lɛ n taa, k'an hɔ kʊ Sɛnt-Ɛspri n'a hım kristagʊɔɔ sokʊmarɔ wɔɔ m bı ma.

Lemim Filadɛlfii kristagʊɔɔ sokʊma ma

7 Gʊrsıra ba Filadɛlfii kristagʊɔɔ sokʊma malɛɛka bı ma ncınaaʊ:
Gʊaa mıŋŋa, sırazaa bı, k'a nı Davıd cɛlɛnyı m, an a gʊm bı gɔsı b'a dam ma a n a ta y, an n'a tam bı gɔsı b'a dam ma an a gʊ y bı nı meer barɛ, a ʊ:
8 Mɔɔ ıbıı zibəəro dɔ: Ba n nı, mɔɔ cɛlɛ gʊ, ı lɛɛ, bı gɔsı b'a dam ma an a ta y. Ibıı paŋŋa bı bı gʊta y, bı kan bı kı, ıbıı gɔɔta ı zu mɔɔ lemim ʊ, ıbıı n bısı ka mɔɔ tɔ ma y.
9 Sʊtaana sokʊmacɛ gʊɔɔ kʊ ŋ ʊ, zııfʊrɔ n'a mı rɔ wɔɔ, ŋʊaar ŋn'a barɛ, zııfʊrɔ bɛɛ n ŋ mı y. Mɔɔ y'a karɛ, ŋnı bʊr, ŋnı bı kukurə zɛ ıbıı taa, bı ŋn'a dɔm ma ŋ ʊ, mɔɔ ıbıı ŋʊa.
10 Bala, ıbıı ı zum mɔɔ lemim ʊ kan tʊntɔʊrɛ kı, mɔɔ dɔrɛ ıbıı ma sɔ fıryırɛ k'a nı zɛm bı bʊr durnya jilli nɔ ʊ k'a bı durnyazannɔ makra ba bı dɔmım ʊ.
11 Mɔɔ zɛm zɔɔ, nyasʊ hɔ k'ıbıı ta m bı m kɔɔkɔɔ, kʊ gɔsı b'ıbıı firgə bı yɔ ı nı y.
12 Damazaa bı, mɔɔ y'a bam mɔɔ Zı Wosocɛ bı sagɔ, a bı bɔm dɔ fııga y. Bı mɔɔ yı m Woso tɔ gʊrsıra bam ma, kan mɔɔ Woso kʊ tɔ kı, Zerizalɛm daa k'a a to brama mɔɔ Woso zi an nı zerm bı kı, kan mɔɔ tɔ daa bı kı.
13 Gʊaa k'a lɛ n taa, k'an hɔ kʊ Sɛnt-Ɛspri n'a hım kristagʊɔɔ sokʊmarɔ wɔɔ m bı ma.

Lemim Lawodisee kristagʊɔɔ sokʊma ma

14 Gʊrsıra ba Lawodisee kristagʊɔɔ sokʊma malɛɛka bı ma ncınaaʊ:

Ba hɔ kʊ Amina, kasɛtɪzaa paan..., sɪrazaa, an a zɛ kʊ ra kan Woso kɪ hɔ haay darɛ sɪŋŋɪda ʊ bɪ n'a hɪm na:

15 Mɔɔ ɪbɪɪ zibəəro dɔ. Ɪbɪɪ bɪ nyɔɔrɛ, b'ɪbɪɪ bɪ kaarɛ y. A ŋʊa mɔɔ ʊ k'ɪbɪɪ n bɪr nyɔɔrɛ gɛɛ kaarɛ.

16 Bɪ k'ɪbɪɪ n zaarɔɔ, ɪbɪɪ bɪ nyɔɔrɛ, b'ɪbɪɪ bɪ kaarɛ bɪ, mɔɔ y'ɪbɪɪ bɔrɛ m lɛ.

17 Bala, ɪbɪɪ y'a hɪrɛ, ɪ ʊ: Hɔnyɪzaa n'ɪ mɪ, mɔɔ m ba hɔnyɪzaa, mɔɔ bɪr m kam hɔsɪ ma dɔ y, bɪ k'ɪbɪɪ n a dɔ ɪ ʊ, ɪ ɪ fɪr nɔ ʊ, cicir nɔ ʊ, ɪ m ŋʊazaa, ɪ m bʊʊ, ɪ m dɪgɪ bɪ.

18 Ɪbɪɪ dʊndɔ mɔɔ nawʊm k'ɪ sarma kʊ ŋ y'a sʊr bɪ si mɔɔ zi k'ɪ ba hɔnyɪzaa, k'ɪ huuro furo si, k'ɪ du ɪ ma, k'ɪ nyannɪ nyaakʊm da m. Ɪ hɔ si ɪ tɔ ɪ mɪm la k'ɪ ɪ da ma ɪ lɛɛ yɪ.

19 Gʊɔɔ haay kʊ mɔɔ ŋʊa rɔ wɔɔ, mɔɔ nɪ ŋ bɔm zaa ʊ, m nɪ ŋ hʊnhʊrm. Ncɪnaaʊ bɪ, ɪ tɔ ʊ, k'ɪ ɪ bɔ ɪ taam!

20 Ba mɔɔ jɪm cɛlɛ ma, m n'a zɛm na. Kʊ gʊaa mɔɔ leer ma, an cɛ bɪ lɛ gʊ, mɔɔ gasʊm zi. M hɔ bɪ kan kɪ, an a bɪ kan mɔɔ kɪ.

21 Damazaa bɪ, mɔɔ y'a karɛ, an nyɪnta kan mɔɔ kɪ, m cirbəəduu ra, amba mɔɔ m da ma sɔ, m ta m aa nyɪnta kan m Zɪ kɪ a cirbəəduu ra bɪ m.

22 Gʊaa k'a lɛ n taa, k'an hɔ kʊ Sɛnt-Ɛspri n'a hɪm kristagʊɔɔ sokʊmarɔ wɔɔ m bɪ ma.

4

Woso daʊrɛ Arzana ʊ

1 Bɪ jɛ ʊ bɪ, mɔɔ m ya m a yɪ cɛlɛ n a gʊ brama, bɪ leer kʊ mɔɔ lɛɛ ka m a ma, an meer ba kan mɔɔ kɪ an bɔ kʊ ʊ kan huure leer kɪ b'a hɪ mɔɔ m, a ʊ:

Der naa ʊ, kʊ m hɔ k'a nɪ zɛm bɪ nyɪnta ʊ bɪ hɪnka ɪ m.

2 Lɛɛm bɪ, Sɛnt-Ɛspri zer mɔɔ ra. Bɪ, mɔɔ duu yɪ brama b'ʊ, gʊaa nɪ nyɪntam la.

3 Gʊaa k'a nɪ nyɪntam la bɪ, bɔ a kʊ ʊ kan jaa kʊ n n'a birm zaspɪ, n n'a birm sardʊannɪ bɪ kɪ. Bramahɔwosɪʊrɛ k'a bɔ kʊ ʊ kan jaa kʊ n n'a birm emerodɪ bɪ n bɪr duu bɪ ma.

4 Duuro buhɪra a yaa si ɪ bɪr duu bɪ ma, bɪ duuro wɔɔ duro burə ʊ, gʊɔɔgusinno buhɪra a yaa si ɪ nyɪnta ŋ la, ŋnɪ huuro furo du a ma, sarma firgəro nɪ ŋ mim ma.

5 Brama nyakɪ nɪ bɔm duu bɪ nɔ ʊ kan leerlo kɪ, kan bramahəənsire kɪ. Fɪtɪrɛ saanhɪnarɔ nɪ cirbəəduu bɪ jɪr ʊ, ŋn'ɪ yɔm kan paŋŋa kɪ, brɔɔ m Woso ɛspri saanhɪnarɔ wɔɔ.

6 Duu bɪ lɛɛ bɪ, bɔ a kʊ ʊ, ɪ ʊ, higʊta hi k'a nɪ yɔm pɛkʊ-pɛkʊ am kristal hɔ bɪ m bɪ m.

Hɔɔmɪsɪɪrɔ si ɪ bɪr duu bɪ ma. Ŋ nɪ mɪnyaarɔ m a mɛ ma jilli lɛɛ kan jɛ kɪ.

7 Lɛɛkarɛ hɔmɪsɪr bɪ, bɔ a kʊ ʊ kan poozaa kɪ. A hɪɪya hɔ bɪ, bɔ a kʊ ʊ kan ŋʊaapoo kɪ. A kaakʊ hɔ bɪ meer ɪ bɔ kʊ ʊ kan gʊaa hɔ kɪ. A si hɔ bɪ bɔ a kʊ ʊ kan caa gʊta k'a wer bɪ kɪ.

8 Hɔɔmɪsɪɪrɔ wɔɔ za sɔrdɪ-sɔrdɪ, mɪnyaarɔ n bɪr ŋ ma jilli, kan ŋ nɔ ʊ kɪ. Sinuu ʊ kan a gunuu ʊ kɪ, a hɪ nawʊm ncɪnaaʊ bɪ ŋ bɪr a tore y, ŋ ʊ:

«Mɪŋŋa, Mɪŋŋa, Mɪŋŋa, Zuuba, Woso paŋŋa k'a jirə ba ʊ, a ɪ nyɪnta ʊ, an ta ʊ, an nɪ zɛm bɪ.»

9 Bı kʊ hɔɔmısıırɔ wɔɔ bʊr ŋn'ı laa lɔm ŋn'a lɛ bɔm bɔ nı nyıntam duu
bı ra an mısır dɔɔraa k'a nyarɛ ba ʊ nɔ ʊ b'ʊ, ŋn'a daŋ ʊ, ŋn'ı yaa dam
nı barka,
10 *gʊɔɔgusinno buhıra a yaa si rɔ wɔɔ ı kukurə zɛrɛ bɔ nı nyıntam duu
burə ʊ an mısır dɔɔraa k'a nyarɛ ba ʊ nɔ ʊ bı taa, ŋn'a daŋ ʊ, ŋn'a firgəro
wɔɔ zom duu bı lɛɛ, ŋn'a hırɛ, ŋ ʊ:
11 «Zuuba wɔɔ Woso, ıbıı ı ga lɛbɔʊrɛ, daʊrɛ kan paŋŋa kı m. Bala, ıbıı
ı hɔ haay da: ıbıı yı ŋ ŋʊa, kʊ ŋ nı bır ta ʊ, bı y'a ka, ı ŋ da.»

5

Ci kan sinnyɛɛm kı

1 Mɔɔ ci yı gʊaa k'a nı nyıntam duu bı ra bı bısı wɔ ʊ, n n a gʊrsıra ba
a nɔ ʊ kan a burə kı, n n a kʊsı kʊsırɛ saanhına m.
2 Mɔɔ malɛɛka paŋŋazaa yı, an n'a hım kan paŋŋa kı, a ʊ:
Nka y'a ga m, an ci bı gʊ, an a kʊsırɛrɔ wɔɔ cincer?
3 Bı gʊaa ba ʊ an nı brama gɛɛ, tara burə ʊ gɛɛ, tara noom ʊ, an n'a dam
ma, an ci bı gʊ, gɛɛ an dıga a y.
4 Bı, mɔɔ heer a zar kʊ n n gʊaa yı an a ga m an ci bı gʊ, gɛɛ, an dıga a
bı tɔ ma.
5 Gʊɔɔgusinno wɔɔ gʊaa deem n a hı mɔɔ m, a ʊ:
I b'ı heer zar y. Ba n nı, Ziida do poozaa k'an Davıd yaŋŋa bı, k'a yı
damazaa bı, an nı ci bı gʊm kan a kʊsırɛrɔ saanhınarɔ wɔɔ kı.
6 Kɛɛrɛ bı, mɔɔ sinnyɛɛm yı an jım, ı ʊ, a zɛ n y'a ʊ, duu bı bire ʊ,
hɔɔmısıırɔ wɔɔ kan gʊɔɔgusinno wɔɔ kı m bır ma. A mınnɔ saanhına
kan a mınyaarɔ kı saanhına, ŋ mıŋŋɔɔ n Woso ɛspri saanhınarɔ k'a ŋ
nyɔɔ tara burə ʊ rɔ wɔɔ.
7 A a zɔ k'a ci bı si bɔ nı nyıntam duu bı burə ʊ bı bısı wɔ ʊ.
8 K'a ci bı si bı, hɔɔmısıırɔ si rɔ wɔɔ kan gʊɔɔgusinno buhıra yaa si
rɔ wɔɔ kı kukurə zɛ sinnyɛɛm bı taa. Gʊaa biyəə nı kɔnnı m kan sarma
laagarɔ kı, tidəər nyisi nı ŋ hınhan. Wosogʊɔɔ yaadarɛ m.
9 Ŋ nı laa daa lɔrɛ, ŋ ʊ:
«Ibıı y'ı ga m ı ci bı si,
ı kʊsırɛrɔ wɔɔ cincer,
bala, n y'ıbıı zɛ ıbıı n gʊɔɔ bʊmbɔ do haay nɔ ʊ,
lemim biyəə nɔ ʊ,
kʊrɔ y'a hʊnhɔ kı nɔ ʊ,
tara y'a hʊnhɔ ı ma bı m,
ı ŋ ka Woso ʊ.
10 Ibıı ŋ ba cinno,
mannıbənno wɔɔ Woso minto,
bı ŋ cirbəə bım tara burə ʊ.»
11 Mɔɔ dıga, m malɛɛkarɔ cir leer ma, ŋ lɛ tisi-tisi kan tisi-tisi k'a lɛ ba ʊ y,
ŋnı bır duu bı ma kan hɔɔmısıırɔ kı, gʊɔɔgusinno kı.
12 Ŋ n a leer busu kan paŋŋa kı, ŋn'a hırɛ, ŋ ʊ:
«Sinnyɛɛm kʊ ŋ y'a zɛ b'a ga m an paŋŋa yı kan arzaka kı, mindɔrɛ kı,
kan dama kı, daʊrɛ kı, cirbəə kı, lɛbɔʊrɛ kı.»
13 Hɔɔdarɛ haay k'a nı brama, an nı tara burə ʊ, tara noom ʊ kan hi
burə kı hɔɔmısıırɔ haay kʊ ŋ nı ta ŋ ʊ rɔ wɔɔ, mɔɔ ma ŋn'a hırɛ, ŋ ʊ:
«Bɔ nı duu burə ʊ kan sinnyɛɛm bı kı m lɛbɔʊrɛ, daʊrɛ, cirbəə kan
paŋŋa kı yı dɔɔraa k'a nyarɛ ba ʊ nɔ ʊ.»
14 Hɔɔmısıırɔ siro wɔɔ n'a hırɛ, ŋ ʊ: «Amina!» Gʊɔɔgusinno wɔɔ n
kukurə zɛ, ŋn'a daŋ ʊ.

6

Lɛɛkarɛ kʊsɪrɛrɔ sɔrdɪrɔ wɔɔ hɔnhɔrlɛ

1 Kʊ sinnyɛɛm bɪ lɛɛkarɛ kʊsɪrɛ bɪ hʊr saanhɪnarɔ wɔɔ bar la bɪ, mɔɔ yɪ, m a ma hɔɔmɪsɪɪrɔ siro wɔɔ lɛɛkarɛzaa bɪ həən si bramahəənsire m, a ʊ: «Bʊr!»
2 Bɪ, mɔɔ sisi fu yɪ. Gʊaa k'a da ʊ bɪ n sa nyasʊ a wɔ ʊ. N n cirbəə firgə ka ʊ, an ta k'a yaa yar ba, a ɪ dama m, b'a dama yɪm.
3 K'a kʊsɪrɛ hɪɪya hɔ bɪ hʊr bɪ, mɔɔ ma hɔmɪsɪr hɪɪya hɔ bɪ n həən si, a ʊ: «Bʊr!»
4 Sisi vanta n a hɪnka piin…: N lɛ ka gʊaa k'a da ʊ b'ʊ k'an laafɪ bɔ durnya ʊ kʊ gʊɔɔ n bɪr kʊ zɪnzɛm, n kargʊ jintə ka ʊ sɔ.
5 K'a kʊsɪrɛ kaakʊ hɔ bɪ hʊr bɪ, mɔɔ ma, hɔmɪsɪr kaakʊ hɔ bɪ həən si, a ʊ: «Bʊr!» Bɪ, mɔɔ sisi kundə yɪ. Gʊaa k'a da ʊ bɪ nɪ hɔ kʊ n nɪ mər gore makra bam nɪ bɪ n'a wɔ ʊ.
6 Bɪ, mɔɔ hɔ niŋŋə ma an bɔ kʊ ʊ kan leer kɪ hɔɔmɪsɪɪrɔ siro wɔɔ bire ʊ, an n'a hɪrɛ, a ʊ: «Yɪryaa makra ba deem, hindeem zibəə busoo ma, naanyaa makra kaakʊ, hindeem zibəə busoo ma. K'a gɔɔta nyɔɔ bɪ ma kan dɪvɛn bɪ kɪ, ɪ b'ɪ wɔ da ma y.»
7 K'a kʊsɪrɛ si hɔ bɪ hʊr bɪ, mɔɔ ma hɔmɪsɪr si hɔ bɪ m həən si, a ʊ: «Bʊr!»
8 Bɪ, mɔɔ sisi vɔnnɪmɛzaa yɪ. Gʊaa k'a da ʊ bɪ bir n nawʊm «zɛ» gəənokʊ n zu a jɛ ʊ. Ŋ paŋŋa ka ŋ ʊ kʊ ŋ n'a so tara burə zɛkumbir si kər bɪ deem ʊ, kʊ ŋ nɪ gʊɔɔ zɪnzɛ kargʊ m, nɔ m, yaaba bʊnyaa m kan poohɔɔ kɪ m.
9 K'a kʊsɪrɛ soor hɔ bɪ hʊr bɪ, mɔɔ gʊɔɔ kʊ ŋ yɪ ŋ zɪnzɛ Woso lemim kan kasɛtɪ kʊ ŋ y'a ka bɪ minto rɔ wɔɔ nyiro yɪ, mannɪduu bɪ lɛtaa.
10 Ŋ n'ɪ zee dam kan paŋŋa kɪ, ŋ ʊ: «Zuuba mɪŋŋa, sɪrazaa, ɪbɪɪ maasɪrɛ barɛ an ta an dɔmɪm kara ku k'ɪ bɔkarɛ ɪ dʊdɔ ka, ɪ wɔɔ ma bɪ zɪm bɔ durnyazannɔ ma?»
11 N n huu fu ka ŋ gʊaa biyəə ʊ, n n a hɪ ŋ nɪ, kʊ ŋ n'a ya, ŋnɪ bʊr a ma poore, k'an ta, an ŋ zibəəkɔɔnrɔ kan ŋ danyɪnɔ kʊ ŋ nɪ zɛm bɪ ŋ zɪnzɛ am ŋ hɔ bɪ m nɔ wɔɔ lɛzerle dɔmɪm ku.
12 Bɪ, k'a kʊsɪrɛ sɔrdɪ hɔ bɪ hʊr bɪ, mɔɔ taranyiŋŋərɛ gʊta yɪ. Woso n a ba kundə ɪ ʊ pɛɛra kʊ n y'a ba hɔmɪsɪr ka kundə m, mom bɪ jilli n a ba ɪ ʊ ma m.
13 Monyaarɔ n sur tara ʊ, ɪ ʊ, hɪnhɛr gandaara ɪ sɔɔn jɪngɪr sur.
14 Brama n a gʊr ɪ ʊ, wʊtaa n y'a gʊr. Ciro haay kan tararɔ kʊ ŋ nɪ hi bire ʊ rɔ wɔɔ kɪ n'a gaa a bɪncɛrɔ ʊ.
15 Tara burə cinno, gʊɔɔ gʊtɔɔ, yarbənno cinno, arzakazannɔ kan paŋŋazannɔ kɪ, lɔnnɔ kan soamɪŋŋaʊzannɔ kɪ, ŋ haay, a nyaakʊm dɪnda ciyaarɔ kan cigəəziro kɪ ʊ.
16 Ŋ n a hɪ ciro kan jaarɔ wɔɔ kɪ m, ŋ ʊ: «K'a dɪnda wɔɔ ra, k'a wɔɔ nyaakʊm da laatʊ gʊaa k'a nɪ nyɪntam cirbəəduu burə ʊ bɪ meer ma, kan sinnyɛɛm bɪ nɔmaa kɪ.
17 Bala, ŋ nɔmaa dɔmɪm gʊta ɪ bʊr, nka n n'a dam ma an bɔlɛ nɪ?»

7

Gʊɔɔ kʊ ŋ Woso makra yɪ rɔ wɔɔ

1 Bɪ jɛ ʊ bɪ, mɔɔ malɛɛkarɔ yɪ si, ŋnɪ jɪm tara gʊrga si bɪ nɔ ʊ. Ŋ nɪ tara burə hɪnhɛr si bɪ nyasʊ, kʊ hɪnhɛr sɪ b'a da ma an hɔn tara burə ʊ, higʊta burə ʊ, gɛɛ gɔ deem taan… burə ʊ y.

2 Mɔɔ malɛɛka vanta yı, an a to dɔgʊr ʊ, an Woso mısır bı hɔ makra sa
a wɔ ʊ. A n a leer busu gʊta an a hı malɛɛkarɔ siro kʊ ŋ nı paŋŋa m, ŋn'a
dam ma, ŋn'a bʊnyaa ba tara kan higʊta kı m nɔ wɔɔ m, a ʊ:
3 «A bı hɔsı ba tara m kan higʊta kı, gɔrɔ wɔɔ kı m, kʊ wɔɔ n makra da
wɔɔ Woso zibəənyınɔ wɔɔ tusə ʊ y.»
4 Bı, mɔɔ gʊɔɔ kʊ ŋ Woso makra bı yı a tusə ma rɔ wɔɔ lɛ ma: Ŋ tisi-tisi
zɔrɔ busi yaa si, ŋnı makra bı yı, Israyɛl nyınɔ paryaa bueerehııya bı nɔ
ʊ.
5 Ziida paryaa ma, gʊaa tisi-tisi bueerehııya, ŋ makra bı nɔ ŋ tusə
ma. Rubɛn paryaa ma, ŋ tisi-tisi bueerehııya; Gaad paryaa ma, ŋ tisi-tisi
bueerehııya;
6 Asɛɛr paryaa ma, ŋ tisi-tisi bueerehııya; Nɛftalii paryaa ma, ŋ tisi-tisi
bueerehııya; Manase paryaa ma, ŋ tisi-tisi bueerehııya;
7 Sımınyɔn paryaa ma, ŋ tisi-tisi bueerehııya; Levii paryaa ma, ŋ tisi-tisi
bueerehııya; Isakaar paryaa ma, ŋ tisi-tisi bueerehııya;
8 Zabılɔn paryaa ma, ŋ tisi-tisi bueerehııya; Zozɛf paryaa ma, ŋ tisi-tisi
bueerehııya; Bɛnzamɛn paryaa ma, ŋ tisi-tisi bueerehııya, ŋnı makra bı
m a tusə ma.

Gʊɔɔ cir k'a lɛ ba ʊ

9 Bı jɛ ʊ bı, mɔɔ gʊɔɔ cir gʊta yı, gʊaa b'a dam ma, an ŋ lɛ sa y. Tara
y'a hʊnhɔ, do y'a hʊnhɔ, kʊrɔ y'a hʊnhɔ, lemim y'a hʊnhɔ gʊɔɔ m. Ŋ n
jım brama cirbəəduu bı kan sinnyɛɛm bı kı taa, ŋnı zaba huuro du a ma,
ŋn'ı bɛ lɛɛrɔ m a wɔ ʊ.
10 Ŋ n a leer busu brama, ŋn'a hırɛ, ŋ ʊ: «Bʊmbɔrɛ bı, a to a ʊ wɔɔ
Woso k'a nı nyıntam cirbəəduu ra kan sinnyɛɛm bı kı zi!»
11 Malɛɛkarɔ haay kʊ ŋ y'a zɛ kʊ ra ŋnı bır cirbəəduu bı ma rɔ wɔɔ kan
gʊɔɔgusinno wɔɔ kı, hɔmısır siro wɔɔ kı kukurə zɛ ŋn'a meer ku tara ma
duu bı lɛ ʊ, ŋn'ı Woso daŋ ʊ.
12 Ŋ n'a hırɛ, ŋ ʊ: «Amina! Wɔɔ Woso n daʊrɛ yı kan lɛbɔʊrɛ kı,
mindɔrɛ, barka yaa, cirbəə kan paŋŋa kı yı dɔɔraa k'a nyarɛ ba ʊ nɔ
ʊ. Amina!»
13 Gʊɔɔgusinno wɔɔ gʊaa deem meerbaa sa, an a hı mɔɔ m, a ʊ: Gʊɔɔ
nɔɔn duro kʊ ŋ zaba furo du a ma rɔ wɔɔ, nkɔɔ nı? A to ŋ y'a ʊ ka?
14 Mɔɔ n a nyı bɔ nʊ, mɔɔ ʊ: Mɔɔ Zuuba, ıbıı y'a dɔ! A n a hı mɔɔ m, a
ʊ: Bɔ ŋ y'a ʊ fır gʊta bı nɔ ʊ. A huuro wɔɔ sʊrgɔ ŋ y'a ʊ, sinnyɛɛm ma bı
nɔ ʊ, ŋ fu n bɔ.
15 Bı minto y'a ka, ŋn'ı jınım Woso cirbəəduu bı lɛ ʊ, ŋn'ı daʊrɛ zi bam
sinuu ʊ kan a gunuu ʊ kı a cɛ ʊ b'ʊ. Bı, bɔ nı nyıntam a cirbəəduu bı ra
bı dɔrɛ ŋ ma.
16 Nɔ bı ŋ zɛm dɔ, mısı bı ŋ nyasʊm dɔ y, wosogure kan sınsɛɛm kı bı
narɛ ŋ ma dɔ y.
17 Bala, sinnyɛɛm k'a nı jınım cirbəəduu bı burə ʊ bı n nı yırɛ ŋ dundor.
A karɛ ŋ lɛɛ, an ta ŋ nı mısırbaa himinyaarɔ bıncɛ ʊ. Bı Woso yı ŋ nyifeer
do haay gʊngʊm ma.

8

Kʊsırɛ saanhına hɔ hʊrlɛ

1 Kʊ sinnyɛɛm bı kʊsırɛ saanhına hɔ bı hʊr bı, lɛɛ zɛ sıı… brama ʊ, an
ta, an miniti bukərku ku.
2 Bı, mɔɔ malɛɛka saanhınarɔ kʊ ŋ nı Woso taa rɔ wɔɔ yı. Ŋ n huurero
gʊtɔɔ ka ŋ ʊ saanhına.

3 Malɛɛka vanta n bʊr an bɪ jɪm mannɪjaa bɪ lɛ ʊ. A n tidəər nyisi laaga kʊ n y'a ba sarma m bɪ sa a wɔ ʊ, n n tidəərlo ka ʊ gʊta k'an a zɛ kʊ ra kan wosogʊɔɔ wɔɔ haay yaadarɛrɔ kɪ k'a nɪ ŋ ka Woso ʊ sarma mannɪjaa k'a nɪ cirbəəduu bɪ lɛ ʊ bɪ burə ʊ.
4 Tidəər siŋŋə bɪ n a to malɛɛka bɪ wɔ ʊ kan wosogʊɔɔ wɔɔ yaa darɛ kɪ, an der an ta Woso taa.
5 Malɛɛka bɪ n tidəər nyisi mɔr bɪ sa, an mannɪduu bɪ sɛ sa an a da ʊ, an a han, an a zo tara burə ʊ. Bramahəənsirero, leerlo kɪ, brama nyakɪ kan taranyiŋŋəre kɪ nyɪnta ʊ.

Lɛɛkarɛ huurero sɔrdɪrɔ wɔɔ

6 Malɛɛka saanhɪnarɔ kʊ ŋ nɪ huurero saanhɪnarɔ wɔɔ m bɪ, ŋ y'a banka ka ŋ hɛ.
7 Lɛɛkarɛzaa b'a huure bɪ hɛ: Lajaa kan sɛ kɪ an a war kʊ ma kan ma kɪ sur tara burə ʊ. Sɛ n tara burə zɛkumbir kaakʊ bɪ deem sa kan tara burə zɛkumbir kaakʊ bɪ deem gɔrɔ kɪ, burbutur do haay kɪ.
8 Malɛɛka hɪɪya hɔ bɪ n a huure bɪ hɛ: Hɔ m, an bɔ kʊ ʊ kan ci gʊta kʊ sɛ a sa, n n a nyɔɔta n a da higʊta ʊ kɪ. Higʊta bɪ zɛkumbir kaakʊ bɪ deem a ba ma.
9 Higʊta bɪ hɔɔmɪsɪɪrɔ wɔɔ zɛkumbir kaakʊ bɪ deem nɔ n gɪnga, kɔɔlʊʊ gʊta-gʊtarɔ wɔɔ zɛkumbir kaakʊ bɪ deem n a zar.
10 Malɛɛka kaakʊ hɔ bɪ n a huure bɪ hɛ: Monyaa gandaa n a to brama an a da an nɪ bɪrɛ, ɪ ʊ sɛwurə m. A da a ʊ kɔyaarɔ zɛkumbir kaakʊ bɪ deem kan himinyaarɔ wɔɔ kɪ ra.
11 Monyaa bɪ do tɔ m «kʊsɪ-kʊsɪ». Hiro wɔɔ zɛkumbir kaakʊ bɪ deem n a ba «kʊsɪ-kʊsɪ», gʊɔɔ n gɪnga gʊta hiro wɔɔ kʊ ŋ y'a ba kʊsɪ-kʊsɪ minto.
12 Malɛɛka si hɔ bɪ n a huure bɪ hɛ: Wosogure zɛkumbir kaakʊ bɪ deem kan mom zɛkumbir kaakʊ bɪ deem kɪ, monyaarɔ zɛkumbir kaakʊ bɪ deem kɪ n a ba monsigə. Sinuu zɛkumbir kaakʊ bɪ deem n a ba monsigə, gunuu maam sɔ.
13 Mɔɔ n dɪga, m cɛda yɪ werle ma brama nɔyaa ʊ, m a ma, an n'a hɪm kan paŋŋa kɪ, a ʊ: «A yɪm kʊsɪ! A yɪm kʊsɪ! A yɪm kʊsɪ, tara burə gʊɔɔ wɔɔ ma huurero kʊ malɛɛkarɔ kaakʊrɔ wɔɔ n nɪ zɛm k'a b'a hɛ bɪ minto.»

9

1 Malɛɛka soor hɔ bɪ n a huure bɪ hɛ: Mɔɔ n monyaa yɪ, an a to brama ʊ, an b'a da. N n yaa gandaa k'a nɔ tɛkka ba ʊ bɪ cɛlɛnyɪ ka ʊ.
2 A n yaa gandaa k'a nɔ tɛkka ba ʊ bɪ lɛ gʊ, siŋŋə n bɔ ʊ, ɪ ʊ, sɛ gandaa siŋŋə m. Siŋŋə bɪ n a ka woso kan hɪnhɛr kɪ n a ba kundə.
3 Bɪsɪnɔ n bɔ siŋŋə bɪ do nɔ ʊ, ŋn'a kərgu tara burə ra. N n paŋŋa ka ŋ ʊ, am tara burə bɔɔrɔrɔ hɔ bɪ m.
4 N n lɛ ka ŋ ʊ: Kʊ ŋ bɪ hɔsɪ ba tara burə bur nɪ, bɪ ŋ bɪ hɔsɪ ba gɔ m, gɛɛ hɔ k'a nɪ lɛɛ dam tara burə ʊ bɪ nɪ y. Bɪ kʊ ŋ n nyaa ba kan gʊɔɔ kʊ Woso makra ba ŋ tusə ʊ rɔ wɔɔ kɪ bala.
5 N zaa ka ŋ ʊ kʊ ŋ n fɪr ka gʊɔɔ wɔɔ ma mom soor tɔr, bɪ kʊ ŋ bɪ ŋ zɪnzɛ y. Bɪ fɪr kʊ ŋ n'a kam gʊɔɔ ma bɪ bɔ kʊ ʊ kan bɔɔrɔ k'a nɪ gʊaa hanm bɪ kɪ.
6 Dɔmɪnnɔ wɔɔ duro ʊ bɪ, gʊɔɔ zɛ birm, bɪ ŋ b'a yɪrɛ y. Ŋ y'a ŋʊam k'a gɪnga, bɪ zɛ bɪ y'a sire ŋ lɛɛ.
7 Bɪsɪnɔ wɔɔ duro bɔ ŋ y'a ʊ kʊ ʊ kan sisiro kʊ ŋ mɔr da ŋ ma k'a ta ŋ nɪ yar ʊ rɔ wɔɔ kɪ. Ŋ minno wɔɔ ra bɪ, a k'an naa ɪ ʊ, sarma firgərɔ m. Ŋ meerlɔ wɔɔ n bɔ kʊ ʊ kan gʊɔɔ hɔɔ kɪ.
8 Ŋ minkərɔ n bɔ kʊ ʊ kan lannɔ hɔɔ kɪ, ŋ sɔrɔ n bɔ kʊ ʊ kan poozaa sɔrɔ kɪ.

9 Ŋ cırɔ wɔɔ k'an naa ı ʊ, pɔyaa goŋŋoro ŋ yı ŋ ka a ma, ŋ zarɔ wɔɔ bʊgʊr bı n bɔ kʊ ʊ kan sisiro tɛrkʊrɔ kʊ ŋ bra si ŋn'ı tam yar ʊ rɔ wɔɔ bʊgʊr kı.

10 Ŋ monno wɔɔ n bɔ kʊ ʊ kan bɔɔrɔrɔ monno kı, ŋ karɔ n ta ʊ. Ŋ monno wɔɔ ŋ paŋŋa bı n ta ʊ, k'a fır ka gʊɔɔ ma mom soor tɔr.

11 Ŋ cir bı m yaa gandaa k'a nɔ tɛkka ba ʊ malɛɛka kʊ n n'a birm *ebree lemim m «Abadɔn», n n'a birm grɛkkı m «Apoliyɔn» bı m.

12 Lɛɛkarɛ kʊsı bı cem: Ba kʊsı vantɔɔ hııyɔɔ n nı zɛm k'a b'a nya ʊ na.

13 Malɛɛka sɔrdı hɔ bı n a huure bı hɛ: Bı, mɔɔ leer ma an a to sarma mannıjaa kɔɔn siro k'a nı Woso lɛɛ bı zeezi.

14 A n n'a hım malɛɛka sɔrdı hɔ k'a nı huure bı m bı m, a ʊ: «Bar zɛ malɛɛkarɔ siro kʊ ŋ yı ŋ sur Efratı kɔ gʊta burə ʊ rɔ wɔɔ ma.»

15 N n bar zɛ malɛɛkarɔ siro kʊ ŋ y'a banka ŋn'ı dɔm wakatı, dɔmım, mom kan dɔɔraa kı minto, k'a bı zamaa zɛkumbir kaakʊ deem zɛ rɔ wɔɔ ma.

16 Bı, mɔɔ sisiro zannɔ wɔɔ lɛ ma: Ŋ miliyɔn zɔɔhıra.

17 Siirozannɔ kʊ ŋ y'a hınka mɔɔ m makra bı nɔ ʊ rɔ wɔɔ ba n nı: Goŋŋoro ŋ yı ŋ ka a ma, ŋnı bɔ kʊ ʊ kan sɛ kı, bʊramɛ kı, kidibirmɛ kı. Sisiro wɔɔ minno wɔɔ n bɔ kʊ ʊ kan poozannɔ minno kı, sɛ n nı bɔrɛ ŋ lɛ ʊ kan siŋŋə kı, kidibir kı.

18 Kʊsı kaakʊrɔ nɔɔm, sɛ, siŋŋə kan kidibir kʊ ŋ nı bɔrɛ ŋ lɛrɔ ʊ, gʊɔɔ zɛkumbir kaakʊ deem zɛ.

19 Bala, sisiro wɔɔ paŋŋa bı, ŋ lɛrɔ an ta ʊ kan ŋ monno kı sɔ. Kʊ sıra nı, ŋ monno wɔɔ bɔ ŋ y'a ʊ kʊ ʊ kan mınnɔ kı, ŋ minno n tınta ʊ, bı n'a karɛ ŋn'a dam ma, ŋn'ı fır kam gʊɔɔ ma.

20 Kʊ gʊɔɔ kʊ ŋ gɔɔtarɔ wɔɔ nı, gʊɔɔ kʊ ŋ n gınga fıryırɛrɔ nɔɔn duro nɔ ʊ rɔ wɔɔ, ŋ n a bɔ a taam ŋn'a wɔbʊmbɔ a zibəəro wɔɔ ʊ y. Ŋ gɔɔta, ŋn'ı zinəro, *wosobaawɔnnɔ kʊ ŋ yı ŋ ba sarma m gɛɛ wanzur m, gɛɛ zaan m, gɛɛ jaa m, gɛɛ gɔ m, kʊ ŋ b'a dam ma, ŋnı lɛɛ yı, ŋnı mim ma, ŋnı ta rɔ wɔɔ daŋ ʊ y.

21 Ŋ n a bɔ a taam ŋn'a wɔbʊmbɔ a gərzɛrɛ, a wɔkurero, a jaandarɛ kan a kombaarɔ wɔɔ kı ʊ y.

10

Malɛɛka kan ci poore kı

1 Bı jɛ ʊ bı, mɔɔ malɛɛka paŋŋazaa deem yı, an a to brama, an nı zerm, warkʊ n a kurə ı ʊ, huu m. Brama hɔwasıʊʊrɛ n a bır a mim ma, a meer nı yırɛ ı ʊ wosogure m. A gannɔ nı yırɛ ı ʊ sɛ y'a zaa da.

2 Ci poore n'a wɔ ʊ, an gʊ. A n a bısı gam tɔ higʊta ra, an a jısa gam tɔ tara ra.

3 A n zee gʊta da, an bɔ kʊ ʊ kan poozaa baadarɛ kı. K'a zee bı da kan paŋŋa kı bı, bramahəənsire saanhınarɔ wɔɔ baa da.

4 Kʊ bramahəənsire saanhınarɔ wɔɔ baa da bı, mɔɔ nyınta kʊ m a gʊrsıra ba, mɔɔ leer ma an a to brama, an n'a hım mɔɔ m, a ʊ: Bramahəənsire saanhınarɔ wɔɔ leer nyaakʊm da, ı bı ŋ da ci ʊ y.

5 Malɛɛka kʊ mɔɔ nyınta m a yı, an nı jınım higʊta kan tara kı burə ʊ bı, a a bısı wɔ busu brama, an a wer si

6 k'an bɔ m mısır dɔɔraa nyarɛ ba ʊ bı nɔ ʊ, an brama da kan tara kı kan hɔɔ haay kʊ ŋ nı ŋ nɔ ʊ rɔ wɔɔ kı, an higʊta da kan hɔ k'a n'a nɔ ʊ bı kı m, a ʊ: Dɔmım darɛ ba ʊ dɔ y.

7 Dɔmɩm kʊ malɛɛka saanhɩna hɔ bɩ n n'a huure bɩ hɛŋ ʊ bɩ, Woso mim k'a nyaakʊm da bɩ kʊ yɩrɛ, amba a hɩ a zibəənyɩnɔ lɛsinnɩsorazannɔ padarɛ m bɩ m.

8 Leer kʊ mɔɔ ma an a to brama b'a ya an a hɩ mɔɔ m, a ʊ: Ta, ɩ ci kʊ n y'a gʊ malɛɛka k'a nɩ jɩnɩm higʊta burə ʊ kan tara kɩ wɔ ʊ bɩ si.

9 Mɔɔ nɩ m zɔ malɛɛka bɩ ma, m a yɛ han k'an ci poore bɩ ka m ʊ. A n a hɩ mɔɔ m, a ʊ: A si, ɩ sʊ. A nyɩntam kʊsɩ-kʊsɩ ɩbɩɩ nɔ ʊ. Bɩ, a nyɩntarɛ am zɔɔn hɔ bɩ m ɩbɩɩ lɛ ʊ.

10 Mɔɔ n ci poore bɩ si malɛɛka bɩ wɔ ʊ, m a sʊ. Mɔɔ lɛ ʊ bɩ a nyɩnta am zɔɔn hɔ bɩ m. Bɩ kʊ mɔɔ sʊ bɩ, mɔɔ nɔ a ba kʊsɩ-kʊsɩ.

11 N n a hɩ mɔɔ m, n ʊ: A a ga m k'ɩbɩɩ n ɩ ya, ɩ Woso lɛ si ɩ so ra kʊrɔ gʊta minto, tararɔ gʊta minto, lemim gʊta kan cinno gʊta kɩ minto.

11

Kasɛtɩzannɔ hɩɩyɔɔ

1 Bɩ jɛ ʊ bɩ, n n niigə gɔ ka mɔɔ ʊ, an bɔ kʊ ʊ kan hɔ makra barɛ gʊra kɩ, n n'a hɩ mɔɔ m, n ʊ: wuti, ɩ Wosocɛ bɩ makra ba kan mannɩjaa bɩ kɩ, k'ɩ gʊɔɔ kʊ ŋ nɩ Woso daŋ ʊ b'ʊ rɔ wɔɔ lɛ sa.

2 Bɩ kʊ Wosocɛ jɛɛr bɩ nɩ, k'ɩ to maam, ɩ b'a makra ba y. Bala, a da n y'a ʊ doro vantɔɔ kʊ ŋ nɩ zɛm bɩ tʊntɔ tara mɩŋŋa bɩ ra mom busi a yaa hɩɩya nɔ ʊ rɔ wɔɔ wɔ ʊ.

3 Bɩ mɔɔ y'a kam mɔɔ kasɛtɩzannɔ hɩɩyɔɔ wɔɔ m yɔrgɔrɔ huuro du a ma, ŋnɩ Woso lɛ si ŋnɩ so ra dɔmɩm tisi kan a zɔɔhɩra a busɔrdɩ kɩ nɔ ʊ.

4 Kasɛtɩzannɔ hɩɩyɔɔ wɔɔ, oliviyee hɩɩyɔɔ wɔɔ m kan fɪtɪrɛ cɪntarahɔɔ hɩɩyɔɔ kʊ ŋ nɩ jɩnɩm durnya Zuuba taa rɔ wɔɔ kɩ m.

5 Kʊ gʊaa ʊ k'a bʊnyaa ba ŋ nɩ, sɛ n nɩ bɔrɛ ŋ lɛ ʊ, an ŋ jɩnnɔ wɔɔ bɩ. Denter, kʊ gʊaa ʊ k'a hɔ bʊnyaa ba ŋ nɩ, a a ga m, k'an ga ncɪnaaʊ.

6 Bala, ŋ y'ɩ lɛ m k'a brama ta, bɩ la b'a dam ma, an tɔkʊ ŋ wosolɛsinnɩsora meerbaa dɔmɩm ʊ y. Ŋ y'a da ma, ŋn'a ka hi n a lʊr ma. Ŋ y'a da ma ŋn'a ka fɪr do haay n bʊr durnya ʊ, dɔmɩm kʊ ŋ y'a ŋʊa ma.

7 Bɩ kʊ ŋ kasɛtɩ bɩ ka ŋn'a nya, hɔnyaazaa k'a n'a tom yaa gandaa k'a nɔ tɛkka ba ʊ b'ʊ bɩ wutim yarm kan ŋ kɩ, an bʊr ŋ la, an ŋ zɪnzɛ.

8 Ŋ gəəro wɔɔ gɔɔtam kʊ gʊta kʊ n n'a birm makra nɔ ʊ Sodɔm kan Eziptɩ kɩ bire ma. Bɪncɛ bɩ do n yɩ ŋ Zuuba bɩ wɔ ʊ gɔdarkʊra ma bɩ.

9 Kʊrɔ y'a hʊnhɔ, do y'a hʊnhɔ, lemim y'a hʊnhɔ, kan tararɔ y'a hʊnhɔ kɩ zɛm bɩ dɪga ŋ gəəro ma dɔmɩm kaakʊ kan a kur kɩ, bɩ, ŋ bɩ yɛrɛ ŋ birle ma y.

10 Durnyazannɔ y'a heer nyɔɔrɛ ŋ mim ma, ŋ nyɩntam heer nyɔɔ nɔ ʊ, ŋ ganwʊrɛ nyɔɔm kʊ ma, kʊ wosolɛsinnɩsorazannɔ hɩɩyɔɔ nɔɔn duro fɪr ka ŋ ma gʊta bɩ minto.

11 Bɩ dɔmɩm kaakʊ kan a kur kɩ rɔ nɔɔn duro jɛ ʊ bɩ, Woso a ka mɪsɪrbaa hoonsi n gasʊ ŋ ʊ, ŋnɩ wuti, ŋnɩ jɩnjɩm. Bɩ, nyibəə gʊta gasʊ gʊɔɔ kʊ ŋ nɩ dɪgarɛ ŋ ma rɔ wɔɔ ʊ.

12 Ŋ leer gʊta ma an a to brama, an n'a hɪrɛ ŋ nɩ, a ʊ: «K'a der naa ʊ!» Bɩ ŋ der brama warkʊ nɔ ʊ, ŋ jɩnnɔ wɔɔ mɪm m.

13 Wakatɩ bɩ do ʊ bɩ, taranyiŋŋəre paŋŋazaa nyɩnta ʊ. Tara bɩ do nɔ ʊ, cɛ bu barla, cɛ deem wurgə haay, bɩ gʊaa tisi saanhɩna ɩ gɪnga tara bɩ nyiŋŋəre nɔ ʊ. Nyibəə gasʊ gʊɔɔ kʊ ŋ gɔɔta rɔ wɔɔ ʊ, ŋn'a lɛ bɔ brama Woso ʊ.

14 Kʊsɩ hɩɩya hɔ bɩ cem. Ba «kʊsɩ» kaakʊ hɔ n nɩ zɛm lɛɛm na.

Huure saanhına hɔ

15 Maleɛka saanhına hɔ b'a huure bı hɛ: Leer gʊtɔɔ n a to brama, ŋn'a hırɛ, ŋ ʊ: «Wɔɔ Zuuba Woso kan a Krista kı y'a so durnya cirbəə b'ʊ kɛɛrɛ. A cirbəə bım dɔɔraa k'a nyarɛ ba ʊ nɔ ʊ.»

16 Gʊɔɔgusinno buhıra a yaa si rɔ kʊ ŋ nı Woso taa rɔ wɔɔ, ŋn'ı nyıntarɛ a cirbəəduuro ra rɔ wɔɔ kukurə zɛ, ŋn'a meer ku tara ma, ŋn'a daŋ ʊ,

17 ŋn'a hırɛ, ŋ ʊ:

«Wɔɔ ı barka darɛ ıbıı m Zuuba Woso paŋŋa k'a jire ba ʊ, ıbıı n ta ʊ, ı nyınta ʊ. Bala, ıbıı ı paŋŋa gʊta hınka ı ı cirbəə cınta.

18 Tara cinno wuti nɔmaa m, b'ıbıı nɔmaa ı bʊr. Gəəno dʊdɔkarɛ dɔmım m naa, ıbıı zibəənyınɔ lɛsinnısorazannɔ ganwʊrɛ yırɛ dɔmım m naa, kan wosogʊɔɔ wɔɔ kı, gʊɔɔ kʊ ŋ nı nyi barɛ ıbıı tɔm nɔ wɔɔ kı, gʊɔɔ poorero kan gʊɔɔ gʊtɔɔ kı. Gʊɔɔ kʊ ŋ nı durnya zarm nɔ wɔɔ zınzɛrɛ dɔmım m naa.»

19 Bı jɛ ʊ bı, Wosocɛ k'a nı arzana ʊ b'a gʊ, *gʊaasıbabaa daka bı n a hınka Wosocɛ ʊ b'ʊ. Kɛɛrɛ bı, brama nyakırɔ, leerlo kan bramahəənsirero kı, taranyiŋŋəre kı lajaa paŋŋazannɔ kı nyınta ʊ.

12

Lʊ kan mında gandaa kı

1 Makra gandaa a hınka brama. Lʊ m, an wosogure du a ma, mom n'a gannɔ taa, an monyaa bueerehııya ku a mim ma, ı ʊ, firgə m.

2 A n nı jısı m, an nı zee darɛ a nyoosibarɛ nɔbusu nɔ ʊ.

3 Makra vanta n a hınka brama. Mında gandaara m bʊmbʊɛɛda yoyy… A mim saanhına, a mınnɔ bu, firgəro saanhına n a minno wɔɔ ma.

4 A mom bı n brama monyaarɔ zɛkumbir kaakʊrɔ wɔɔ deem waa, an a sur tara ʊ. Mında bı n a da lʊ k'a nı nyı yım bı lɛ ʊ, kʊ nyı bı bı bɔ k'a a da ma a mom.

5 Lʊ bı n nyı bı yı yar. A n n'a so tara burə kʊrɔ haay ʊ kʊsı-kʊsı. Bı, n y'a nyı bı busu, n n der m Woso zi a cirbəəduu bı jır ʊ.

6 Kɛɛrɛ bı, lʊ bı bra si an ta poohɔɔn ʊ. Poohɔɔn bı do Woso bıncɛ banka ʊ a tɔ ma, kʊ n n'a tʊr ʊ dɔmım tisi zɔɔhıra busɔrdı nɔ ʊ.

7 Yar nyınta ʊ brama b'ʊ: Misɛl kan a malɛɛkarɔ kı yar ba kan mında bı kı. Mında bı kan a malɛɛkarɔ kı nı yar bam sɔ.

8 Bı, Misɛl kan a malɛɛkarɔ kı bʊr ŋ la. Mında kan a malɛɛkarɔ kı ba bıncɛ m brama dɔ y.

9 N n mında gʊta bı bra n n a da tara ʊ. A m mım gusire, n n'a birm minkagʊaarazaa gɛɛ Sʊtaana, a lɛ taa k'a hı, a ʊ, jım, a m nı bra bam durnya haay m bı. N y'a bra n n a da tara ʊ kan a malɛɛkarɔ kı.

10 Mɔɔ n leer paŋŋazaa ma brama, an n'a hırɛ, a ʊ: «Wɔɔ Woso bʊmbɔrɛ dɔmım a ku. Wɔɔ Woso paŋŋa kan a cirbəə kı dɔmım n a ku, a Krista paŋŋa dɔmım a ku. Bala, bɔ nı mim kam wɔɔ danyınɔ ra Woso taa sinuu ʊ kan a gunuu ʊ kı bı, n bı bra n n a da tara ʊ:

11 Bı wɔɔ danyınɔ wɔɔ bʊr la sinnyɛɛm bı ma paŋŋa m, kan ŋ mıŋŋɔɔ kasɛtı karɛ kı m. Bala, ŋ yɛ ŋnı kaanm a mısırbaa m, ŋnı yɛ zɛ ma.

12 Arzana kan a gʊɔɔ kı k'a heer nyɔɔ, tara kan higʊta kı kʊsı ı kan awɔɔ kı. Bala, Sʊtaana zer awɔɔ zi nɔmaa n a heer ʊ, bala, a a dɔ a ʊ, a dɔmım n gɔɔta hɔsı y.»

13 Mında bı k'a bı dıga a, ŋ y'a bra ŋn'a dam bı, a a da a ra, an nı lam lʊ k'a nyı yı yar bı ra.

14 Bɩ, n cɛda za hɩɩyɔɔ wɔɔ ka lʊ b'ʊ kan wer an ta poohɔɔn ʊ bɩncɛ kʊ n y'a ka ʊ, k'an nyɩnta ʊ kʊ n n'a tʊr ʊ b'ʊ dɔɔraa kaakʊ kan a kur kɩ nɔ ʊ, laatʊ mɩnda bɩ ma.
15 Kɛɛrɛ bɩ, mɩnda bɩ hi bɔ a rɛ gʊta am kɔyaa hɔ bɩ m, lʊ bɩ jɛ ʊ, k'an a gaa an cenim.
16 Tara n bʊr an b'a da lʊ bɩ han, an yar ʊ, an kɔyaa kʊ mɩnda b'a bɔ a rɛ bɩ mom.
17 Mɩnda bɩ k'a heer nɩ busum kan lʊ bɩ kɩ bɩ, a yar bɩ lɛ bɩr kan lʊ bɩ yaŋŋɔɔ kʊ ŋ gɔɔta ŋn'ɩ zum Woso lɛrɔ ʊ, ŋnɩ gɔɔta Yeezuu kasɛtɩ nɔ ʊ rɔ wɔɔ kɩ.
18 A m bɩ, an gɔɔta higʊta nyɩntaa bɩ ra.

13

Hɔɔturmɔɔ hɩɩyɔɔ

1 Kɛɛrɛ bɩ, mɔɔ hɔturma yɩ an wuti an nɩ bɔm higʊta b'ʊ. A mɩnnɔ bu, a mim saanhɩna. A mɩnnɔ wɔɔ, firgəro bu nɩ ŋ la. A minno wɔɔ ra bɩ, Woso sʊnsɔ tɔ n ta ŋ ma.
2 Hɔturma kʊ mɔɔ yɩ bɩ, bɔ a kʊ ʊ kan bɔnla kɩ. A gannɔ n bɔ kʊ ʊ kan *ursi gannɔ kɩ, a lɛ n bɔ kʊ ʊ kan poozaa hɔ kɩ, mɩnda bɩ n a paŋŋa ka ʊ kan a cirbəə kɩ, lɛ gʊta kɩ.
3 A minno wɔɔ deem nɩ yɩrɛ ɩ ʊ, a sakʊ n y'a ʊ, k'an ga, b'a sakʊrɛ maam-maam bɩ nyim bɩ nya. Durnya haay n a lɛ bɔ ʊ, ŋnɩ zu a jɛ ʊ.
4 Ŋ n mɩnda bɩ da ʊ, bala, a ɩ paŋŋa ka hɔturma b'ʊ, ŋn'a da ʊ, ŋ ʊ: «Nka n'a makra bam kan hɔturma bɩ kɩ? Nka y'a da ma, an zoo ba kan kɩ?»
5 N n a da meerbaa ma k'an a lɛ bɔ a ʊ, k'an Woso sʊnsɔ wʊ. N lɛ ka ʊ k'an zi ba mom busi a yaa hɩɩya.
6 A n a lɛ gʊ, an nɩ Woso sʊnsɔ wʊrɛ an n'a tɔ kan a har bɩ kɩ sʊnsɔ wʊrɛ, kan gʊɔɔ kʊ ŋ nɩ arzana ʊ rɔ wɔɔ kɩ.
7 N lɛ ka ʊ k'an yar ba kan wosogʊɔɔ wɔɔ kɩ, k'an bʊr ŋ la. N paŋŋa ka ʊ do y'a hʊnhɔ, kʊ y'a hʊnhɔ, lemim y'a hʊnhɔ kan tara y'a hʊnhɔ kɩ burə ʊ.
8 Kʊ durnya gʊɔɔ haay n a da ʊ kan gʊɔɔ niŋŋoo kʊ ŋ n ŋ tɔ gʊrsɩra ba sinnyɛɛm kʊ n y'a zɛ bɩ mɩsɩrbaa ci b'ʊ hal durnya sɩŋŋɩda ma rɔ wɔɔ kɩ.
9 «Gʊaa k'a lɛ n taa bɩ k'an a ma!
10 Kʊ n y'a cɩnta kʊ gʊaa m ta lɔmbaa ʊ, ta an nawʊm lɔmbaa ʊ. Kʊ n y'a cɩnta kʊ kargʊ n gʊaa zɛ, kargʊ n n'a zɛm. Wosogʊɔɔ tʊntɔʊrɛ wakatɩ m naa kan ŋ sɩrakarɛ kɩ.»
11 Mɔɔ m ya, m hɔturma vanta yɩ, an nɩ bɔm tara ʊ. A mɩnnɔ hɩɩya, an bɔ kʊ ʊ kan sinnyɛɛm mɩnnɔ kɩ. A n nɩ meer barɛ am mɩnda bɩ hɔ bɩ m.
12 A n nɩ lɛɛkarɛ hɔturma bɩ paŋŋa m haay, an nɩ zi bam lɛɛkarɛ hɔturma bɩ mɩm m. A n a ka durnya kan gʊɔɔ kʊ ŋ nɩ durnya nɔ ʊ rɔ wɔɔ kɩ nɩ lɛɛkarɛ hɔturma kʊ n y'a sakʊ maam-maam, a nyi m n nya bɩ daŋ ʊ.
13 A ɩ makrarɔ gʊta bam. A a ka sɛ n'a tom brama sɔ an nɩ zerm tara burə ʊ, gʊaa haay mɩm ʊ.
14 Bra an n'a bam tara burə gʊɔɔ m kan makrarɔ gʊtɔɔ kʊ n yɩ ŋ ka ʊ k'a nɩ ŋ ba lɛɛkarɛ hɔturma bɩ mɩm ʊ rɔ wɔɔ kɩ. A a hɩ durnyazannɔ wɔɔ m, a ʊ, ŋnɩ hɔturma kʊ n y'a sakʊ kargʊ m, a nyim n nyɔɔ bɩ bɔkʊrɛ ba.
15 N paŋŋa ka hɔturma hɩɩya hɔ b'ʊ k'an meeyaa ka hɔturma bɩ bɔkʊrɛ b'ʊ, k'a n'a da ma an meer ba sɔ. Gʊaa haay k'a bɩr hɔturma bɩ bɔkʊrɛ bɩ daŋ ʊ bɩ, k'an a ka kʊ ŋ nɩ ŋ zɩnzɛ.

16 Hɔturma b'ı paŋŋa bam gʊɔɔ ma, gʊɔɔ poorero gɛɛ gʊɔɔ gʊtɔɔ, arzakazannɔ gɛɛ ŋʊazannɔ, soamıŋŋaʊzannɔ gɛɛ lɔnnɔ, an nı gʊrsıra barɛ ŋ bısı wɔ ma gɛɛ ŋ tusə ma.
17 Gʊaa b'a dam ma an hɔ hɛɛ gɛɛ an hɔ si k'a ba hɔturma bı makra m, a tɔ gɛɛ a tɔ bı lɛsarɛnyı m a mɛ ma y.
18 Mindɔrɛ bıncɛ n naa: Bala, gʊaa k'a hɔɔn ta ʊ k'an lɛsarɛnyı kʊ hɔturma bı n ta m bı jı hı. Gʊaa makra m lɛsarɛnyı bı m. Lɛsarɛnyı bı zɔrsɔddı busɔrdı yaa sɔrdı.

14

Sinnyɛɛm kan gʊɔɔ kʊ ŋ bʊmbɔrɛ yı rɔ kı

1 Bı, mɔɔ m ya, m dıga, m sinnyɛɛm bı yı, an jım *Siyɔn ci bı burə ʊ, gʊaa tisi-tisi zɔrɔ busi a yaa siro kʊ ŋ y'a tɔ kan a zı tɔ kı gʊrsıra ba ŋ tusə ma rɔ wɔɔ nı kan kı.
2 Mɔɔ leer ma, an a to brama an bɔ kʊ ʊ kan higʊtɔɔ susur bıncɛ kı, an bɔ kʊ ʊ kan bramahəənsire paŋŋazaa kı. Bı, leer kʊ mɔɔ ma bı, bɔ a kʊ ʊ kan kɔnnı zenno kʊ ŋ n'a kɔnnı zɛm nɔ laa leer kı.
3 Ŋ n'ı laa daa lɔrɛ cirbəəduu kan hɔɔmısıırɔ siro wɔɔ kı, gʊɔɔgusinno wɔɔ kı taa. Bı gʊaa ba ʊ, an b'a dam ma an laa bı do dında kʊ gʊaa tisi-tisi zɔrɔ busi a yaa siro kʊ ŋ bʊmbɔrɛ yı tara burə ʊ rɔ wɔɔ bɛɛ y.
4 Gʊɔɔ m, ŋ n a mıŋŋɔɔ zar kan lannɔ kı y, ŋ n dintim zi ba kan lannɔ kı y. Zu ŋ nawʊm kʊ ʊ kan sinnyɛɛm bı kı bıncɛ haay k'a nı taŋ ʊ b'ʊ. Ŋ bʊmbɔrɛ yı gʊɔɔ bire ʊ, ŋnı lɛɛkarɛ gʊɔɔ, n nı ŋ ka Woso ʊ kan sinnyɛɛm bı kı ʊ.
5 Ŋʊaar n nyınta ŋ lɛ ʊ y, bala, kʊrɔma ba ŋ gʊr zi y.

Malɛɛka kaakʊrɔ lemim

6 Mɔɔ malɛɛka vanta yı an wer brama yaa ʊ, an nı lemim nyınta k'a nyarɛ ba ʊ bı m, k'a pa da gʊɔɔ kʊ ŋ nı tara burə ʊ rɔ wɔɔ m, tara y'a hʊnhɔ kı, do y'a hʊnhɔ kı, lemim y'a hʊnhɔ kı, kʊ y'a hʊnhɔ kı m.
7 A n n'a hım leer paŋŋazaa m, a ʊ: «K'a nyi ba Woso m, k'a a lɛ bɔ ʊ, bala, a dʊdɔkarɛ wakatı a ku. K'a bɔ ı brama da kan tara kı, higʊta kan himinyaarɔ kı bı da ʊ!»
8 Malɛɛka vanta n zu lɛɛkarɛzaa bı jɛ ʊ, an n'a hırɛ, a ʊ: «A a da! A a da! *Babılɔnnı kʊ gʊta b'a da! A y'a ka tararɔ haay n a jaandarɛ bʊnyaabaa dıvɛn bı mi!»
9 Malɛɛka kaakʊ hɔ n zu malɛɛka hııyɔɔ wɔɔ jɛ ʊ, an n'a hırɛ kan leer paŋŋazaa kı, a ʊ: «Kʊ gʊaa hɔturma bı bɔkʊrɛ bı da ʊ kan a mıŋŋa kı, k'a a makra bı yı a tusə ma gɛɛ a wɔ ma,
10 a zaa Woso nɔmaa dıvɛn bı mire. A heerbusu dıvɛn paan..., dıvɛn k'a a tɔ nɔmaa laaga ʊ bı, a bı mim sɔ. B'a fıryırɛ dɔm sɛ ʊ kan kidibir sɛ kı malɛɛkarɔ mıŋŋɔɔ wɔɔ kan sinnyɛɛm bı kı mım ʊ.
11 Ŋ fıryırɛ sɛ sinŋə bı derm dɔɔraa k'a nyarɛ ba ʊ nɔ ʊ. Bı, gʊɔɔ kʊ ŋ hɔturma bı da ʊ kan a bɔkʊrɛ bı kı, ŋnı yɛ a tɔ makra ma rɔ wɔɔ bı mɛnyɔɔ yım sinuu ʊ kan a gunuu ʊ kı y.»
12 Gʊɔɔ kʊ ŋ nı zum Woso lɛrɔ ʊ, ŋnı sıra ka Yeezuu ʊ rɔ wɔɔ tʊntɔʊrɛ dɔmım m naa.
13 Mɔɔ leer ma brama, an n'a hırɛ, a ʊ: naa gʊrsıra ba: «Mim-birenyıntazannɔ m gʊɔɔ kʊ ŋ gınga Zuuba zaa zuure nɔ ʊ rɔ wɔɔ m dııtaa.» «Sɛnt-Ɛspri a hı, a ʊ: sıra m, kʊ ŋ n a kɔrɛ mɛnyɔɔ da. Bala, ŋ zibəəro mıŋŋɔɔ wɔɔ ı zure ŋ jɛ ʊ.»

Hɔdarɛ durnya ʊ

14 Mɔɔ m ya, m warkʊ yı fu. Warkʊ bı burə ʊ bı, gʊaa nı nyıntam, an
bɔ kʊ ʊ kan gʊaa nyı kı. Sarma firgə n'a mim ma, gore lɛzaa n'a wɔ ʊ.
15 Bı jɛ ʊ bı, malɛɛka vanta n bɔ Wosocɛ ʊ b'ʊ, an a leer busu, an a hı
gʊaa k'a nı nyıntam warkʊ burə ʊ bı m, a ʊ: «I gore bı sa, ı hɔ dam, bala,
hɔdarɛ dɔmım y'a ku. Bala, hɔ ma tara burə ʊ.»
16 Gʊaa k'a nı warkʊ burə ʊ bı n a gore bı sa, an a nyɔɔ tara burə ʊ, an
hɔ k'a nı tara burə ʊ bı da.
17 Mɔɔ m ya, m malɛɛka deem yı, an bɔ Wosocɛ ʊ arzana ʊ. Guere lɛzaa
n'a wɔ ʊ sɔ.
18 Malɛɛka vanta n a ya, an bɔ mannıjaa bı bıncɛ ʊ. A paŋŋa n bʊr sɛ
ra. A n a leer busu kan paŋŋa kı an a hı malɛɛka k'a nı gore lɛzaa bı m, a
ʊ: «I gore lɛzaa bı nyɔɔ, ı tara burə dıvɛn gɔ bı nyı bı nɔ m. Bala, a nyı
bı ma.»
19 Malɛɛka bı n a gore bı sa, an a nyɔɔ tara burə ʊ, an tara burə dıvɛn
gɔ nyı bı nɔ m, an a nyɔɔ an a zar Woso nɔmaa mɔr gʊta ʊ.
20 N n tʊntɔ ra mɔr gʊta b'ʊ kʊ bı toore ma. Ma n bɔ an der an b'a
dam ma an sisi mom an a sarbır ku, an bra, an yar an a zɔ cilo zɔɔhıra
bunɛɛhʊ ma.

15

Malɛɛka saanhınarɔ kan kurmə kʊsırɔ kı

1 Mɔɔ m ya, m makra vanta yı brama gandaa ʊ, a dıgama sʊra n ta ʊ.
Malɛɛkarɔ saanhınarɔ nı kʊsırɔ saanhına m a wɔ ʊ. Kʊsırɔ jɛzannɔ m,
bala, brɔɔ nı Woso heerbusu bı zibəə nyambʊrlɛ.
2 Mɔɔ m higʊta hi k'a nı yɔm pɛkʊ-pɛkʊ an bɔ kʊ ʊ kan kristal kı yı,
an a war kʊ ma kan sɛ kı. Mɔɔ yı sɔ gʊɔɔ kʊ ŋ bʊr hɔturma bı ra kan a
bɔkʊrɛ bı kı, kan a tɔ bı lɛsarɛnyı bı kı ra rɔ wɔɔ n jım higʊta hi k'a nı
yɔm pɛkʊ-pɛkʊ am kristal hɔ bı m bı jır ma, ŋn'ı Woso kɔnnırɔ m.
3 Ŋ n'ı laa kʊ Moyiisi, Woso zibəənyı a lɔ bı lɔrɛ, sinnyɛɛm bı hɔ kı, ŋ ʊ:
«Zuuba Woso paŋŋa k'a jire ba ʊ zaa, ıbıı zibəəro wɔɔ gʊta, ŋnı mıŋŋa
paan..., ŋn'a ga dıgama m. Tararɔ haay cir, ıbıı n'a bam haay bı tırga,
sıra m sɔ, Zuuba!
4 Nka ı bı nyi barɛ ıbıı tɔ m, an a lɛ bɔ ʊ? Bala, ıbıı y'ı deem n mıŋŋa.
Tararɔ haay zɛrɛ ŋnı b'ıbıı da ʊ. Bala, ıbıı dʊdɔkarɛ b'a hınka.»
5 Bı jɛ ʊ bı, mɔɔ yı Wosocɛ kʊ gʊaasıbabaa kasɛtı pɛɛracɛ bı n ta ʊ bı n
a gʊ brama.
6 Malɛɛka saanhınarɔ kʊ ŋ nı ta kʊsı saanhına rɔ wɔɔ n bɔ Wosocɛ ʊ
b'ʊ. Ŋ n huu furo kʊ ŋ nı yɔm nɔ wɔɔ du a ma, ŋnı sarma hɔsoaʊrɔ so a
cı ʊ.
7 Hɔɔmısıırɔ siro wɔɔ deem n sarma laaga saanhınarɔ ka malɛɛkarɔ
saanhınarɔ wɔɔ ʊ, Woso k'an mısır dɔɔraa k'a nyarɛ ba ʊ bı nɔmaa nı ŋ
hınhan.
8 Siŋŋə n Wosocɛ bı han, Woso lɛbɔʊrɛ kan a paŋŋa gʊta bı kı minto. Bı
gʊaa b'a dam ma, an gasʊ Wosocɛ b'ʊ kʊ kʊsı saanhınarɔ kʊ malɛɛkarɔ
saanhınarɔ wɔɔ bʊr ŋ nı rɔ wɔɔ n nya y.

16

Laaga saanhınarɔ

1 Mɔɔ leer gʊta ma an a to Wosocɛ bı zeezi, an n'a hım malɛɛka
saanhınarɔ wɔɔ m, a ʊ: «K'a ta, a Woso nɔmaa k'a nı laaga saanhınarɔ
wɔɔ ʊ rɔ wɔɔ lo tara burə ʊ!»

2 Lɛɛkarɛ malɛɛka bı n ta, an aa a laaga hɔ bı lo tara burə ʊ. Nyim bʊnyaa k'a nı busum gʊta y'a da gʊɔɔ kʊ ŋ nı hɔturma bı makra m, ŋn'a bɔkʊrɛ bı daŋ ʊ rɔ wɔɔ ʊ.

3 Malɛɛka hııya hɔ bı n a laaga hɔ bı lo higʊta burə ʊ. Hi bı n a ba am gər ma hɔ bı m. Hɔɔmısıırɔ kʊ ŋ nı hi bı nɔ ʊ rɔ wɔɔ n gınga.

4 Malɛɛka kaakʊ hɔ bı n a laaga hɔ bı lo kɔyaarɔ ʊ, himinyaarɔ kı ʊ, ŋn'a ba ma.

5 Mɔɔ malɛɛka k'a so hi ʊ bı leer ma, an n'a hırɛ, a ʊ: «Ibıı k'ı n ta ʊ, ı nyınta ʊ bı, ıbıı tırga. Ibıı mıŋŋa, bala, ıbıı ı dʊdɔ ka kan tırgabaa kı.

6 Kʊ ŋ y'a ka wosogʊɔɔ ma n bra kan ı lɛsinnısorazannɔ hɔ kı bı, kɛɛrɛ bı, ıbıı ma ka ŋ ʊ kʊ ŋ n'a mi sɔ, naa ŋ y'a ga m.»

7 Mɔɔ ma mannıjaa bı n'a hırɛ, a ʊ: «Sıra m, Zuuba Woso paŋŋa k'a jire ba ʊ zaa, ıbıı dʊdɔkarɛrɔ wɔɔ sıra m, bı ŋ tırga sɔ.»

8 Malɛɛka si hɔ bı n a laaga hɔ bı lo wosogure burə ʊ. N n paŋŋa ka ʊ k'a sɛ n gʊɔɔ bı.

9 Fınfır gandaara n na gʊɔɔ wɔɔ ma. Ŋ n Woso k'a so kʊsırɔ nɔɔn duro ʊ bı sʊnsɔ wʊ. Ŋ lɛ baa k'a bɔ a taam, k'a a lɛ bɔ Woso ʊ y.

10 Malɛɛka soor hɔ bı n a laaga hɔ bı lo hɔturma bı cirbəəduu bı ra. A cirbəə bıncɛ bı n a ba monsigə bimm…. Gʊɔɔ n'a nɛɛm sʊm fıryırɛ nɔ ʊ.

11 Ŋ n arzana Woso bı sʊnsɔ wʊ, ŋ fıryırɛ kan ŋ nyinno wɔɔ kı minto, bı ŋ heer n a lʊr a zibəə bʊnyaarɔ wɔɔ minto y.

12 Malɛɛka sɔrdı hɔ bı n a laaga hɔ bı lo Efratı kɔ gʊta b'ʊ. Hi bı n gaan k'a zaa to cinno kʊ ŋ n'a tom dɔjır ʊ rɔ wɔɔ cenle minto.

13 Bı jɛ ʊ bı, mɔɔ zinəro yı kaakʊ, ŋnı bɔ kʊ ʊ kan ŋʊıkannɔ kı, ŋnı bɔ mında bı lɛ ʊ kan hɔturma bı lɛ kı, ŋʊaarlɛsinnısorazaa lɛ kı.

14 Zinəro wɔɔ duro nı hoserlo barɛ. Ta ŋ nawʊm durnya haay cinno wɔɔ zi k'a yaa ŋ so kʊ ma yar k'a nı nyıntaŋ ʊ Woso paŋŋa k'a jire ba ʊ zaa dɔmım gʊta hinni ʊ bı tɔ ma.

15 «Ba n na: Zɛ mɔɔ nawʊrɛ, am koor hɔ bı m. Mimbirenyıntazaa m gʊaa k'a nı dɔrɛ a huuro ma, a n a zu a ʊ y, a yaa ta dıgı, a a nyannı hınka bı m.»

16 Zinəro wɔɔ cinno wɔɔ so kʊ ma bıncɛ kʊ n n'a birm *ebree lemim m Armagedɔn b'ʊ.

17 Malɛɛka saanhına hɔ bı n a laaga hɔ bı lo hınhɛr nɔ ʊ. Leer paŋŋazaa n a to cirbəəduu bı zeezi Wosocɛ ʊ b'ʊ, an n'a hırɛ, a ʊ: «A ba an nya!»

18 Kɛɛrɛ bı, bramanyakırɔ, leerlo kan bramahəənsirero kı, taranyiŋŋəre paŋŋazaa kı nyınta ʊ. Hɔ kʊ gʊaa bʊr durnya ʊ, taranyiŋŋəre naa do lɔɔ n nyınta ʊ cına y.

19 Kʊnɔ gʊta bı n a zɛ kumbir lɛ kaakʊ, tararɔ kʊnɔrɔ n wurgə. Woso *Babılɔnnı gʊta bı tɔ da a nɔ ʊ, k'a nɔmaa dıvɛn laaga k'a nı hirm bı kınka ma.

20 Kʊrɔ kʊ hi bır ŋ ma rɔ wɔɔ haay n nyaam, n n a ya, n n ciro yı sɔ y.

21 Lajaa gandaarɔ ŋ cilo n a zɔ busi-busi ma n a to brama, ŋnı b'a da gʊɔɔ wɔɔ ra. Gʊɔɔ wɔɔ n Woso sʊnsɔ wʊ, kʊsı lajaa k'a nyɔɔ bı minto, bala, kʊsı m, a paŋŋa n ta ʊ gʊta.

17

Jaandər gʊta

1 Malɛɛka saanhınarɔ wɔɔ deem k'a nı laaga saanhınarɔ wɔɔ n b'a zɔ, an a hı mɔɔ m, a ʊ:

«Bʊr kʊ m hʊnhʊrlɛ niŋŋə kʊ jaandər gʊta bı n'a yım bı hınka ı m. Jaandər bı do, kʊ gʊta k'a nı bɔrkɔrɔ lɛ ra bı m.
2 Durnya cinno wɔɔ jaan da ma, durnyazannɔ n a jaandarɛ dıvɛn mi an ŋ zɛ.»
3 Ɛspri n gasʊ mɔɔ ʊ, malɛɛka bı n mɔɔ gaa, an ta mɔɔ m poohɔɔn ʊ. Bı, mɔɔ lʊ yı an nı nyıntam hɔturma piin… ra. Hɔturma bı mim saanhına, a mınnɔ bu. N n Woso sʊnsɔrɔ gʊrsıra ba a mɛ bı ma.
4 Lʊ bı n huu piinə wısı du a ma, kan sarma mədrɔ kı, jaa tɔzannɔ kı, nyɛɛnnɔ kı da a ma. Sarma laaga n'a wɔ ʊ, hɔ bʊnyaa n a han: a jaandarɛ bı dintim m.
5 Tɔ k'a jı n dɔ n'a tusə ma: «*Babılɔnnı gʊta, jaandənno kan durnya hɔɔ bʊnyaarɔ kı da.»
6 Bı mɔɔ lʊ bı yı, an wosogʊɔɔ ma kan Yeezuu kasɛtızannɔ ma kı mi, an n'a zɛrɛ.
Kʊ mɔɔ yı bı, mɔɔ n zɛ kədə.
7 Malɛɛka bı n a hı mɔɔ m, a ʊ: «Bɔ minto ıbıı n zɛ kədə? Mɔɔ lʊ bı kan hɔturma k'a da ʊ a minno saanhına, a mınnɔ bu bı jı k'a nyaakʊm da bı hırɛ ıbıı m.
8 Hɔturma k'ıbıı yı bı nyınta ʊ, b'a ba ʊ dɔ y. A bɔm yaa gʊta k'a nɔ tɛkka ba ʊ b'ʊ an ta nyaanlɛ bıncɛ ʊ. Bı durnyazannɔ kʊ ŋ n tɔ gʊrsıra ba mısırbaa ci b'ʊ hal durnya sıŋŋıda ʊ rɔ wɔɔ zɛm kədə hɔturma bı yırɛ tɔ ma. Bala, a nyınta ʊ biisi, b'a ba ʊ dɔ y, b'a y'a bɔrɛ an bʊr.
9 Naa ʊ bı, mimpʊnɔ kan mindɔrɛ kı bıncɛ m. Mim saanhınarɔ wɔɔ lɛ taa k'a hı a ʊ, ciro saanhınarɔ kʊ lʊ bı nı nyıntarɛ ŋ burə ʊ rɔ wɔɔ m, cinno saanhınarɔ m sɔ.
10 Cinno soorlɔ wɔɔ cirbəə nya, a sɔrdı hɔ bı gɔɔta an nı cirbəə ʊ, a saanhına hɔ bı n bʊr cına y, bı k'a bı bʊr, a bı maasırɛ barɛ y.
11 Hɔturma k'a nyınta ʊ, b'a ba ʊ dɔ bı, a mıŋŋa m cir sinnyə hɔ. A nyınta cinno saanhınarɔ wɔɔ barla, b'a ı tam nyaanlɛ bıncɛ ʊ.
12 Mınnɔ buro k'ıbıı ŋ yı rɔ wɔɔ, cinno bu kʊ ŋ n cirbəə bı cına rɔ m. Bı, wakatı deem nɔ ʊ, ŋ yirm cirbəə ma ŋn'a bı kan hɔturma bı kı.
13 Cinno buro wɔɔ haay lɛ bı deem: Ŋ y'a paŋŋa kan a cirbəə kı sam, ŋn'ı zi bam hɔturma bı minto.
14 Ŋ yar bam kan sinnyɛɛm bı kı, bı sinnyɛɛm bı bʊrlɛ ŋ la. Bala, a m zuubarɔ haay Zuuba, cinno Cir. A kan a gʊɔɔ wɔɔ kı bʊrlɛ ŋ la. Gʊɔɔ kʊ n yı ŋ bir, n ŋ nyʊkɔ ʊ, a lɛsirezannɔ m.»
15 Malɛɛka bı n a ya, an a hı mɔɔ m, a ʊ:
«Hiro k'ıbıı ŋ yı bıncɛ kʊ jaandər bı n ta ʊ bı, do y'a hʊnhɔ m, gʊɔɔ ciiro m, tararɔ m kan leminno kı m.
16 Mınnɔ buro kan hɔturma bı kı k'ıbıı ŋ yı rɔ wɔɔ, ŋ sɔm lʊ jaandər bı m, ŋ hɔ k'an ta m yɔm nı, ŋn'a to dıgı. Ŋ y'a nyasʊrɛ ŋn'a sʊ, ŋn'a mısı zar sɛ ʊ.
17 Bala, Woso hɔɔndarɛ da ŋ heer ʊ, hɔɔndarɛ deem ŋn'ı zi bam nı: kʊ ŋ n'a cirbəə bı sa ŋnı zi ba m hɔturma bı minto, k'an ta an Woso meerbaarɔ wɔɔ kʊyırɛ dɔmım ku.
18 Bı, lʊ k'ıbıı yı bı, kʊ gʊta k'a a so durnya cinno wɔɔ bı m.»

18

Babılɔnnı darɛ

1 Bı jɛ ʊ bı, mɔɔ malɛɛka vanta yı an a to brama an nı zerm. Paŋŋa gʊta an ta m, a gure n tara bɔ a ʊ jilli.

2 A n zee da kan paŋŋa kı, a ʊ: «A a da, *Babılɔnnı gʊta b'a da. A a
ba zinərɔ bıncɛ. A tara b'a ba ɛspri bʊnyaarɔ haay bıncɛ kɛɛrɛ. Bɛnnɔ
bʊnyaarɔ do haay kʊ ŋ dıgama sʊra ba ʊ rɔ bıncɛ.
3 Bala, a a jaandarɛ waası bı dıvɛn kınka tararɔ haay ma. Durnya cinno
jaan da ma, durnya terbənno n a ba arzakazannɔ a hɔnta paŋŋa minto.»
4 Mɔɔ m ya, m leer vanta ma, an a to brama, an n'a hırɛ, a ʊ: «Mɔɔ gʊɔɔ
wɔɔ, k'a bɔ kʊ naa do bire ʊ a mimbʊnyaarɔ wɔɔ yaa zar da a ma, kʊsı
k'a nı zɛm la bı yaa a ku.
5 Bala, a mimbʊnyaarɔ wɔɔ a sonso kʊ ra an ta an brama ku. Bı, Woso
a zibəə bʊnyaarɔ wɔɔ tɔ da a nɔ ʊ.
6 K'a ba m sɔ, amba a a ba awɔɔ m bı m. Hɔ k'a ba awɔɔ m bı, k'a suutə
gallɛm hııya. Dıvɛn k'a tɔ a laaga ʊ an a ka awɔɔ ʊ bı, k'a dıvɛn k'a paŋŋa
lɛ da a hɔ bı ra gallɛm hııya bı tɔ nʊ.
7 K'a hʊnhʊrlɛ kan kʊsı kı k'a ka a mıŋŋa ʊ tɔkama kan gʊɛrɛ kı m bı
ka ʊ maam sɔ. A y'a hırɛ a mıŋŋa m, a ʊ: Nyınta mɔɔ nawʊrɛ m cirbəə
nɔ ʊ naa ʊ, zoro bɛɛ m mɔɔ nı y, mɔɔ bı zɛheerzar dɔrɛ y.
8 Bı y'a ka, kʊsırɔ kʊ n yı ŋ banka awɔɔ minto bı zɛm hindeem ʊ, an
b'awɔɔ zɛ: zɛ, zɛheerzar, nɔ kı. Sɛ n n'a bım. Bala, Zuuba Woso k'a n'a
dʊdɔ kam bı, paŋŋa gʊtazaa m.»
9 Durnya cinno wɔɔ kʊ ŋ jaan da ma kan a hɔɔ mıŋŋɔɔ wɔɔ kı rɔ wɔɔ
baa darɛ, ŋ y'a wʊnwʊrŋ ʊ kʊ ŋ bʊr ŋn'ı sɛ k'a n'a bım bı sıŋŋə bı yım.
10 Ŋ jınım laatʊ, a hʊnhʊrlɛ bı nyibəə minto. Ŋ y'a hırɛ, ŋ ʊ: «Waay…
waay…. Babılɔnnı tara gʊta ra, Babılɔnnı gʊta k'a paŋŋa n ta ʊ! Wakatı
deem taan… ıbıı hʊnhʊrlɛ bɔ ra?»
11 Bı durnya terbənno wɔɔ ı baa dam sɔ ŋn'a zɛnyi da ʊ, kʊ gɔsı bır ŋ
mɔdrɔ wɔɔ sim dɔ bı minto.
12 Sarma kan wanzur kı, jaa tɔzannɔ kan nyɛɛnnɔ kı, pɛɛrarɔ kʊ ŋ yı ŋ
ba pannı mıŋŋɔɔ furo m kan pɛɛrarɔ mıŋŋɔɔ piinoo kı, sʊa kı, gɔ mıŋŋa
k'a ji n ta ʊ k'a yırɛ wer n ta ʊ kan mɔdrɔ do haay kʊ n y'a ba yıbır sɔ m
nɔ wɔɔ kı, gɔrɔ mıŋŋɔɔ, zaan kan pɔyaa mɔdrɔ kı, jaa mıŋŋɔɔ mɔdrɔ n
nɔ wɔɔ kı.
13 Kanɛl kan dʊrɔ kı, tidəər, miir kan tidəər nyisi kı, dıvɛn, nyɔɔ, nyisi
kan ble kı, dono kan seero kı, sisiro kan tɛrkʊrɔ kı, lɔnnɔ kan gʊɔɔ kʊ ŋ
yı ŋ gʊr yar ʊ rɔ kı.
14 Malɛɛka bı n a ya, a ʊ: «Mɔdrɔ mıŋŋɔɔ k'ıbıı ŋʊa k'ı yı rɔ wɔɔ nyaam
ıbıı lɛɛ. Ibıı arzaka bı haay kan ıbıı hɔ mıŋŋa bı kı a zar, b'ıbıı bı ı yarɛ,
ı ŋ yı fııga y!»
15 Terbənno k'a ŋ ba arzakazannɔ terbarɛ naa do jɛ ʊ rɔ wɔɔ ı jınım
laatʊ a fıryırɛ nyibəə minto. Ŋ baa darɛ ŋnı zɛnyi da ʊ,
16 ŋ ʊ: «Waay… waay…, bɔ hʊnhʊrlɛ ı kʊ gʊta yı! A pannı mıŋŋa huu
da a ra, kan pɛɛrarɔ piinoo mıŋŋɔɔ kı, sarma mɔdrɔ n a bɔ mıŋŋa, jaa
tɔzannɔ kı, nyɛɛnnɔ kı!
17 Wakatı deem taan… ıbıı hʊnhʊrlɛ bɔ, k'ıbıı arzaka haay n a zar!»
Kɔɔlʊʊ gʊtɔɔ kənno haay, gʊɔɔ haay kʊ ŋ nı zi bam higʊta burə ʊ bı
zeezi, kan gʊɔɔ kʊ ŋ nı zi bam kɔɔlʊʊ gʊtɔɔ burə ʊ kı, kan gʊɔɔ kʊ ŋ n'a
lɛhɔ yım higʊta zibəə minto rɔ wɔɔ kı jım laatʊ,
18 ŋn'ı zee darɛ a sɛ sıŋŋə kʊ ŋ y'a yı bı minto: «Kʊ kara ı nyınta an kʊ
gʊta naa do ku?»
19 Ŋ taapuu gʊr, ŋn'a lore a mim la, ŋn'ı baa darɛ, ŋn'ı zɛnyi daŋ ʊ, ŋ ʊ:
«Waay… waay…, bɔ hʊnhʊrlɛ ı kʊ gʊta yı! A arzaka minto y'a ka higʊta
kɔɔlʊʊ zannɔ a ba arzakazannɔ haay. Wakatı deem taan… nɔ ʊ a a do hɔ
haay ma!»

20 Brama, ɩ heer nyɔɔ a darɛ minto! K'a heer nyɔɔ wosogʊɔɔ, kristazibəəzannɔ kan wosolɛsinnɩsorazannɔ kɩ! Bala, Woso a dʊdɔ ka, k'a zibəə bʊnyaa ba awɔɔ m bɩ minto.

21 Malɛɛka paŋŋazaa deem jaa busu an bɔ kʊ ʊ kan jɛnlajaa gʊta kɩ, an a nyɔɔ an a da higʊta ʊ, an n'a hɩrɛ, a ʊ: «Kʊ gʊta Babɩlɔnnɩ bɩ busu n nawʊrɛ n n a da ncɩnaaʊ kan paŋŋa kɩ, bɩ n b'a yarɛ, n a yɩ fɩɩga y.

22 N b'a yarɛ, n n kɔnnɩzenno, kan hɔzenno kɩ leer ma ɩbɩɩ zi y. Hirhenno kan huurehenno kɩ leer b'a yarɛ, an bɔ ɩbɩɩ zi y. N b'a yarɛ n n zibəəsɩzaa yɩ ɩbɩɩ zi y. N b'a yarɛ n n jaalɔrɛ nyi ma ɩbɩɩ zi y.

23 Fɩtɩrɛ lɛɛgure b'a yarɛ an yɔ ɩbɩɩ zi fɩɩga y. N b'a yarɛ n n lʊdaa kan a zim kɩ leer ma ɩbɩɩ zi y. Ibɩɩ terbənno wɔɔ ɩ nyɩnta terbənno paŋŋazannɔ durnya naa nɔ ʊ, bɩ kan ɩbɩɩ ŋʊaar zibəəro wɔɔ kɩ, ɩbɩɩ bra ba gʊɔɔ wɔɔ m haay.»

24 Babɩlɔnnɩ fɩr yɩ, bala, n wosolɛsinnɩsorazannɔ ma kan wosogʊɔɔ kɩ ma, kan gʊɔɔ haay kʊ n yɩ ŋ zɩnzɛ tara burə ʊ ma rɔ wɔɔ kɩ ma yɩ tara naa do nɔ ʊ.

19

Babɩlɔnnɩ darɛ bʊr heernyɔɔ m arzana ʊ

1 Bɩ jɛ ʊ bɩ, mɔɔ gʊaa cir gʊta leer paŋŋazaa ma brama ʊ, an n'a hɩrɛ, a ʊ: «K'a Woso da ʊ! Bʊmbɔrɛ, kan cirbəə kɩ, paŋŋa gʊta kɩ bɩ, wɔɔ Woso hɔɔ m.

2 A dʊdɔkarɛrɔ mɩŋŋa, ŋnɩ tɩrga. Bala, a jaandər gʊta bɩ dʊdɔ ka, k'a gʊɔɔ zar gʊta tara burə ʊ a jaandarɛ bɩ minto, n bɩ dʊdɔ ka. Woso hʊnhʊrlɛ ka ʊ an a zibəənyɩnɔ k'a ŋ zɩnzɛ rɔ wɔɔ zɩm bɔ ma.»

3 Ŋ n a ya, ŋn'a hɩ, ŋ ʊ: «K'a Woso da ʊ! Bɩ kʊ gʊta bɩ sɛ siŋŋə bam bɩr derm dɔɔraa k'a nyarɛ ba ʊ nɔ ʊ.»

4 Bɩ, gʊɔɔgusinno buhɩra a yaa si rɔ wɔɔ kan hɔɔmɩsɩɩrɔ siro wɔɔ kɩ kukurə zɛ ŋnɩ Woso k'a nɩ nyɩntarɛ cirbəəduu ra bɩ da ʊ, ŋn'a hɩrɛ, ŋ ʊ: «*Amina, Aleluya!»*

Sinnyɛɛm lʊsarɛ cibsa hɔbɩrɛ

5 Leer n a to cirbəəduu bɩ ra, an n'a hɩrɛ, a ʊ: «Awɔɔ haay k'an Woso zibəənyɩnɔ, awɔɔ k'a nɩ nyi bam nɩ, gʊɔɔ poorero kan gʊɔɔ gʊtɔɔ kɩ, k'a wɔɔ Woso bɩ da ʊ!»

6 Mɔɔ m ya, m a ma ɩ ʊ, gʊaa cir gʊta leer m, ɩ ʊ, higʊta surle m, ɩ ʊ, bramahəənsire paŋŋazaa leer m. Ŋ n'a hɩrɛ, ŋ ʊ: «K'a Woso da ʊ! Bala, Zuuba, wɔɔ Woso paŋŋa k'a jire ba ʊ b'a cirbəə hɩnka.

7 Ʊ ʊ heer nyɔɔ k'ʊ saŋŋa ba, k'ʊ ʊ lɛ bɔ ʊ, bala, sinnyɛɛm bɩ lʊsarɛ cibsa m. A lʊ b'a banka,

8 ŋ zaa ka ʊ k'an huu fu k'a nɩ yɔm bɩ du a ma, a fu n ta ʊ.» Bala, huu fu bɩ, wosogʊɔɔ wɔɔ zibəə mɩŋŋɔɔ m.

9 Malɛɛka deem n a hɩ mɔɔ m, a ʊ: A gʊrsɩra ba! Mimbirenyɩntazannɔ m gʊɔɔ kʊ ŋ yɩ ŋ bir sinnyɛɛm lʊsarɛ hɔbɩrɛ ma rɔ wɔɔ m.

A n a ya, an a hɩ mɔɔ m, a ʊ: Woso mɩŋŋa leminno m.

10 Mɔɔ n kukurə zɛ a taa kʊ m a da ʊ, an a hɩ mɔɔ m, a ʊ:

Ɪ b'a ka ɩ naa ba y. Ɪ zibəəkɔɔn m mɔɔ m, ɩbɩɩ kan ɩ danyɩnɔ kʊ ŋ nɩ sɩra zi bam Yeezuu zuure nɔ ʊ rɔ wɔɔ kɩ. Woso ɩbɩɩ ɩ ga m, ɩ da ʊ, bala, Yeezuu kasɛtɩ bɩ nɩ wosolɛsinnɩsorazannɔ wɔɔ hɔɔn gum.

Gʊaa k'a da sisi fu ʊ

---

* **19:4 19.4** ‹Aleluya› a lɛ taa k'a hɩ, a ʊ: ‹K'a Woso da ʊ!›.

11 Kɛɛrɛ bı, mɔɔ brama yı an a gʊ: sisi fu n bɔ, gʊaa k'a da ʊ bı tɔ m, gʊaa paan… sırazaa, dʊdɔ an n'a kam, an nı zoo bam kan tırgabaa kı.
12 A mınyaa bı, bɔ a kʊ ʊ kan sɛwurə kı. A mim la bı, cinno firgəro gʊta ta ma, n n tɔ k'a deem y'a dɔ bı ba a mɛ ma.
13 A n huu gʊta kʊ n y'a gɔrmı ma ʊ du a ma b'a tɔ m: ‹Woso lemim›.
14 Brama yarbənno n da sisi furo ʊ, ŋnı huu furo kʊ ŋ fu n ta ʊ rɔ du a ma, ŋn'ı zure a jɛ ʊ.
15 Kargʊ lɛzaa nı bɔrɛ a lɛ ʊ k'a tararɔ zɛ m. A y'a sore ŋ ʊ kʊsı-kʊsı, b'a Woso k'a paŋŋa jire ba ʊ bı nɔmaa gʊta lom tara burə gʊɔɔ ra.
16 A huu gʊta burə kan a ganda burə kı ma, n tɔ gʊrsıra ba ŋ ma ncınaaʊ: ‹Cinno wɔɔ Cir, zuubarɔ wɔɔ Zuuba›.
17 Mɔɔ malɛɛka deem yı, an nı jınım wosogure nɔ ʊ. A n zee da kan paŋŋa kı bɛnnɔ kʊ ŋ nı werm brama yaa ʊ rɔ wɔɔ m, a ʊ: «K'a bʊr, a a zɛ kʊ ra hɔbırɛ gʊta kʊ Woso a ka awɔɔ ʊ bı tɔ ma.
18 K'a bʊr a cinno mɛsim sʊ, kan yarbənno lɛɛzannɔ mɛsim kı, paŋŋazannɔ mɛsim kı, k'a sisiro sim sʊ kan gʊɔɔ kʊ ŋ nı darɛ ŋ ʊ rɔ wɔɔ mɛsim kı. K'a gʊɔɔ haay mɛsim sʊ, lɔnnɔ mɛsim kan soamıŋŋaʊzannɔ mɛsim kı, gʊɔɔ gʊtɔɔ kan gʊɔɔ poorero mɛsim kı.»
19 Bı, mɔɔ hɔturma bı yı, tararɔ cinno kan a yarbənno kı n a zɛ kʊ ra k'a yar ba kan gʊaa k'a da sisi b'ʊ bı kı, a yarbənno kı.
20 N hɔturma bı nyasʊ kan hɔdɔrɛŋʊaarzaa bı kı. A ı hoserlo ba hɔturma bı mım ʊ bı. A ı hoserlo ba an bra ba gʊɔɔ kʊ ŋ hɔturma bı makra yı, ŋn'a bɔkʊrɛ bı daŋ ʊ rɔ wɔɔ m. N yı ŋ hııya haay zar sɛ haarɛ gʊta kʊ kidibir sɛ nı bıŋ ʊ b'ʊ hııya haay mısır.
21 Kargʊ k'a nı bɔm gʊaa k'a da sisi ʊ bı lɛ ʊ bı bɔ ı gɔɔta rɔ wɔɔ zınzɛ, bɛnnɔ haay nı ŋ sinno bı, an ŋ ka.

20

Dɔɔraa tisi cirbəə bırɛ

1 Bı jɛ ʊ bı, mɔɔ malɛɛka deem yı an a to brama an nı zerm. A n nı yaa gandaa k'a nɔ tɛkka ba ʊ bı lɛ nyı m, kan baŋŋa gandaa kı a wɔ ʊ.
2 A mında gʊta bı nyasʊ, mım gusire bı, n n'a birm minkagʊaarazaa gɛɛ Sʊtaana bı, a lɛ taa k'a hı, a ʊ, jım bı, an a sur dɔɔraa tisi minto.
3 A n a nyɔɔ an a da yaa gandaa k'a nɔ tɛkka ba ʊ b'ʊ, an a lɛ bı ta, an a nyı da ʊ, an a naasʊ, k'a b'a da ma dʊntɔ, an bra ba tararɔ wɔɔ nı y, kʊ dɔɔraa tisi bı n ta an a ku. Bı jɛ ʊ bı, a a ga m, kʊ n n wɔ saa ma dɔmım poore minto.
4 Bı jɛ ʊ bı, mɔɔ cirbəəduuro yı. Gʊɔɔ kʊ ŋ nı nyıntarɛ ŋ la rɔ wɔɔ, n paŋŋa ka ŋ ʊ kʊ ŋ nı gʊɔɔ dʊdɔ ka. Mɔɔ gʊɔɔ kʊ n yı ŋ mim gʊngʊ ma Yeezuu kasɛtı karɛ kan Woso lemim kı minto rɔ wɔɔ nyiro yı sɔ, kan gʊɔɔ kʊ ŋ n hɔturma bı gɛɛ a bɔkʊrɛ bı kı da ʊ, bı ŋ n makra yı a tusə ma gɛɛ a wɔ kı ma rɔ wɔɔ nyiro kı sɔ. Ŋ y'a mım bɔ ʊ, ŋnı bı cirbəə bı dɔɔraa tisi nɔ ʊ kan Krista kı.
5 Gəəno gɔsınnɔ wɔɔ b'a bɔrɛ ŋnı bʊr mısırbaa nɔ ʊ kʊ dɔɔraa tisi bı n a ku y. Lɛɛkarɛ mımbɔʊrɛ m bı.
6 Gʊɔɔ kʊ ŋ nı lɛɛkarɛ mımbɔʊrɛ bı nɔ ʊ rɔ wɔɔ, mimbirenyıntazannɔ m, wosogʊɔɔ m sɔ. Zɛ hııya hɔ bı paŋŋa ba ŋ zi y. Ŋ nyıntam Woso kan Krista kı mannıbənno. Ŋ cirbəə bım kan kı dɔɔraa tisi bı nɔ ʊ.

Sʊtaana darɛ

7 Kʊ dɔɔraa tisi b'a ku, n Sʊtaana bɔrɛ a dujı ʊ b'ʊ.

8 Bı, a tarɛ an aa bra ba tararɔ kʊ ŋ nı durnya gʊrga siro wɔɔ ʊ rɔ wɔɔ m, Gɔg kan Magɔg kı m. A yı ŋ som kʊ ma yar bı barɛ minto. Ŋ lɛ gʊtabaa do m higʊta nyıntaayaa m.
9 Ba ŋ y'a kərgu durnya burə ʊ jilli, ŋnı bır wosogʊɔɔ wɔɔ bıncɛ bı ma kan kʊ kʊ Woso a ŋʊa bı kı ma na. Bı, sɛ a to brama, an ŋ bı.
10 Bı, minkagʊaarazaa k'a nı bra barɛ ŋ nı bı, n y'a nyɔɔ, n n a da sɛ haarɛ kʊ kidibir sɛ nı bıŋ ʊ b'ʊ, hɔturma bı kan hɔdɔrɛŋʊaarzaa bı kı zi. Ŋ fır yım b'ʊ gʊta sinuu ʊ kan a gunuu ʊ kı, dɔɔraa k'a nyarɛ ba ʊ nɔ ʊ.

Dʊdɔkarɛ

11 Bı jɛ ʊ bı, mɔɔ cirbəəduu gʊta yı fu, a zaa nı nyıntam la. Brama kan tara kı n nyaam a lɛɛ fıgaa.
12 Mɔɔ gəəno yı sɔ, gʊɔɔ gʊtɔɔ kan gʊɔɔ poorero kı, ŋn'ı jınım cirbəəduu bı lɛ ʊ. N n ciro gʊngʊ, n n a ya, n nı ci vanta gʊ: mısırbaa ci bı. N n gəəno wɔɔ dʊdɔ yar an a gakʊ ʊ ba kan ŋ zibəəro kı, amba n y'a gʊrsıra ba ciro wɔɔ nɔ ʊ bı m.
13 Higʊta, zɛ kan gəənokʊ kı a gəəno bɔ a rɛ. Ŋ gʊaa biyəə dʊdɔ ka an a gakʊ ʊ ba kan a zibəə kı.
14 Kɛɛrɛ bı, n zɛ kan gəənokʊ kı nyɔɔta n nı ŋ da sɛ haarɛ b'ʊ. Sɛ haarɛ bı do m zɛ hııya hɔ bı.
15 Gʊaa kʊ n n'a tɔ yı mısırbaa ci b'ʊ bı, bı n y'a nyɔɔta, n n a da sɛ haarɛ b'ʊ.

21

Brama daa kan tara daa kı

1 Bı jɛ ʊ bı, mɔɔ brama daa yı kan tara daa kı. Bala, lɛɛkarɛ brama bı kan lɛɛkarɛ tara bı kı nyaam, bı higʊta bı ba ʊ dɔ y.
2 Mɔɔ kʊ mıŋŋa bı yı, Zerizalɛm daa bı. Mɔɔ yı, an a to brama Woso zi an nı zerm. A n a banka am lʊ daa k'a gar ba a zim minto bı hɔ bı m.
3 Mɔɔ leer paŋŋazaa ma an a to cirbəəduu bı zeezi, an n'a hırɛ, a ʊ: «Ba Woso a har cınta gʊɔɔ bireyaa ʊ na. A gɔɔtam kan ŋ kı. Ŋ nyıntarɛ a gʊɔɔ, a mıŋŋa n nyınta ŋ Woso, an bır kan ŋ kı.
4 A yı ŋ nyifeer do haay gʊngʊm ma. Zɛ bı nyıntaŋ ʊ dɔ y. Heerzar bı nyıntaŋ ʊ dɔ kan zee kı, fır kı y. Bala, durnya gusire bı cem.»
5 Bɔ n nı nyıntam cirbəəduu ra bı n a hı, a ʊ: «Kɛɛrɛ naa hɔ haay daarɔ mɔɔ n nı ŋ bam.» A n a ya, an a hı, a ʊ:
«A gʊrsıra ba: Meerbaa paan…rɔ m nawɔnnɔ, n a ga m, n ŋ si sıra m sɔ.»
6 A n a ya, an a hı mɔɔ m, a ʊ:
«Hɔ haay nya. Mɔɔ m lɛɛkarɛzaa, mɔɔ m jɛzaa. Mɔɔ n'a sıŋŋıda, mɔɔ n'a nyarɛ. Gʊaa kʊ mısı n'a zɛrɛ, mɔɔ mısırbaa himinyaa hi kaŋ ʊ, an a mi vam.
7 Damazaa bı ganwʊrɛ naa do yım, mɔɔ nyıntarɛ a Woso, a m nyınta mɔɔ nyı.
8 Kʊ nyibəəzannɔ wɔɔ nı, sırakarɛwarzannɔ wɔɔ, dintinzannɔ wɔɔ, gərzenno wɔɔ, jaandənno, nyısızannɔ wɔɔ, gʊɔɔ kʊ ŋ nı wosoro bawɔnnɔ daŋ ʊ rɔ wɔɔ kan ŋʊaarzannɔ wɔɔ kı haay, ŋ hɔjirlehɔ ı sɛ haarɛ kan kidibir sɛ kı nɔ ʊ. Zɛ hııya hɔ bı m bı.»

Zerizalɛm daa

9 Malɛɛka saanhınarɔ kʊ ŋ nı laaga saanhınarɔ kʊ kʊsı jɛzannɔ saanhınarɔ wɔɔ a hınhan rɔ wɔɔ deem bʊr, an b'a hı mɔɔ m, a ʊ:
«Bʊr kʊ m lʊdaa k'a m sinnyɛɛm bı lʊ bı hınka ı m.»

10 Sɛnt-Ɛspri n zer mɔɔ ra, malɛɛka bı n mɔɔ gaa an ta mɔɔ m ci gandaa k'a nı mim ʊ nıʊʊ... b'ʊ, an kʊ mıŋŋa Zerizalɛm, k'a a to Woso zi brama an nı zerm bı hınka mɔɔ m.
11 A n nı yɔm Woso mıŋŋa lɛbɔʊrɛ nɔ ʊ. A yɔrɛ bı bɔ kʊ ʊ kan jaa tɔzaa yɔrɛ kı, an nı yɔrɛ ı ʊ jaa kʊ n n'a birm zaspı bı m.
12 A pəŋŋə bı nyınta jintə brama, a dəu n ta ʊ. A lɛrɔ bueerehııya. Malɛɛka bueerehııyɔɔ nı dɔrɛ ŋ ma. N n Israyɛl paryaa bueerehııyɔɔ wɔɔ tɔ bımba cɛlɛrɔ bueerehııyɔɔ wɔɔ ma.
13 Dɔjır ʊ cɛlɛ kaakʊ, meer ʊ cɛlɛ kaakʊ, jısadɔpaası ma cɛlɛ kaakʊ bısıdɔpaası ma cɛlɛ kaakʊ.
14 Kʊ bı pəŋŋə bı jır jaa bueerehııya, n sinnyɛɛm bı zibəəzannɔ bueerehııyɔɔ wɔɔ tɔ gʊrsıra bımba jaarɔ wɔɔ ma.
15 Malɛɛka k'a nı meer bam kan mɔɔ kı bı nı makra ba hɔ m a wɔ ʊ, sarma bənkə m, k'a kʊ bı kan a cɛlɛrɔ, a pəŋŋəro kı makra ba m.
16 Kʊnɔ bı pəŋŋə bı gʊrga si, b'a jintəbaa kan a hɛ kı hɔdeem. Malɛɛka bı kʊ bı makra ba a bənkə bı m. A jintəbaa bı cilomɛtır tisi hııya kan a zɔɔhıra kı. A hɛ kan a jintəbaa burə kı hɔdeem sɔ.
17 Malɛɛka bı n pəŋŋə bı makra ba. A jintəbaa burə bı mɛtır busaanhına a yaa hııya. Makra bı ba a ʊ gʊɔɔ makra barɛ m.
18 Pəŋŋə bı dɔ n y'a ʊ jaa kʊ n n'a birm zaspı bı m. Kʊ bı mıŋŋa dɔ n y'a ʊ sarma paan... m, an nı yırɛ ı ʊ jaa pɛkʊ-pɛkʊda fırr... m.
19 Kʊnɔ bı pəŋŋə bı jır banka n y'a ʊ *jaa tɔzaa do haay m. A jır bı lɛɛkarɛ jaa bı, zaspı m, a hııya hɔ bı, safıır, a kaakʊ hɔ bı, agatı, a si hɔ bı, emerodı,
20 a soor hɔ bı, oniksi, a sɔrdı hɔ bı, sardʊannı, a saanhına hɔ bı, krizolitı, a sinnyə hɔ bı, beril, a nɛɛhʊ hɔ bı, topaazı, a bu hɔ bı, krizopraazı, a bueeredeem hɔ bı, tırkʊaazı, a bueerehııya hɔ bı, ametistı m.
21 Cɛlɛ bueerehııya rɔ wɔɔ nyɛɛnyaa bueerehııyɔɔ m. Cɛlɛ biyəə bı ba n y'a ʊ nyɛɛnyaa deem m. Kʊ bı bire ma bı, sarma n y'a wʊta ra, an nı yɔrɛ am jaa pɛkʊ-pɛkʊda hɔ bı m.
22 Mɔɔ n Wosocɛ yı kʊ bı do nɔ ʊ fııga y, bala, a Wosocɛ bı m Zuuba Woso k'a paŋŋa jire ba ʊ bı m, kan sinnyɛɛm bı kı m.
23 Kʊ bı bır a kam wosogure ma, a bır a kam mom gure ma sɔ kʊ ŋ nı lɛɛ gu a nı y. Bala, Woso lɛbɔʊrɛ bı nı guŋ ʊ, a sinnyɛɛm bı m fıtırɛ.
24 Tararɔ tarɛ a lɛɛgure bı nɔ ʊ, durnya cinno zɛrɛ a arzakarɔ m.
25 N bı kʊ bı cɛlɛrɔ wɔɔ tıntam sinuu ʊ fııga y, bıncɛ bı do ʊ gunuu bı nyıntaŋ ʊ dɔ y.
26 N zɛm tararɔ arzaka m kan a daʊrɛ kı m kʊ b'ʊ.
27 Bı dintim sı bı gasʊm kʊ bı do ʊ y. Gʊɔɔ kʊ ŋ nı dintim zi bam kan ŋʊaar kı rɔ wɔɔ bı gasʊŋ ʊ sɔ y. Gʊɔɔ kʊ n yı ŋ tɔ gʊrsıra ba sinnyɛɛm bı mısırbaa ci ʊ rɔ wɔɔ, brɔɔ bala n nı gasʊŋ ʊ bala.

22

1 Malɛɛka b'a ya, an mısırbaa kɔyaa hi hınka mɔɔ m, an nı yɔm am jaa kristal hɔ bı m, an nı bɔm Woso cirbəəduu kan sinnyɛɛm bı kı bıncɛ ʊ.
2 Hi bı nı bram kʊ bı bire ʊ. Kɔyaa bı gəm biyəə ra bı, mısırbaa gɔ nı b'ʊ, an nı nyı dam gallɛm bueerehııya dɔɔraa deem nɔ ʊ. Mom biyəə, a ı nyı dam. A lɛɛ bı, yaaba nyısı m tararɔ minto.
3 Ler kʊsı bɔrɛ bı nyıntaŋ ʊ dɔ y.
Woso kan sinnyɛɛm bı kı cirbəəduu nyıntam kʊ b'ʊ, a zibəənyınɔ y'a daŋ ʊ.

4 Ŋ y'a meer yɩrɛ, bɩ, a tɔ nyɩntarɛ ŋ tusə ma.
5 Gunuu bɩ nyɩntaŋ ʊ dɔ y. Gɔsɩ b'a kam fɩtɩrɛ lɛɛgure ma gɛɛ woso gure ma dɔ y. Bala, Zuuba Woso y'a lɛɛgure kərgure ŋ la. Bɩ ŋ cirbəə bɩm dɔɔraa k'a nyarɛ ba ʊ nɔ ʊ.

Yeezuu a bɔ an nɩ zɛrɛ

6 Malɛɛka bɩ n a ya, an a hɩ mɔɔ m, a ʊ:
«Meerbaarɔ paan…rɔ n'awɔɔ m, n a ga m, n ŋ si sɩra m sɔ. Woso k'a m Zuuba, k'a n'a lɛsinnɩsorazannɔ hɔɔn gum Sɛnt-Ɛspri m bɩ, a malɛɛka nyɔɔ k'an hɔ k'a nɩ zɛrɛ an a zɔ bɩ hɩnka a zibəənyɩnɔ m.»
7 Yeezuu a hɩ, a ʊ: «Mɔɔ zɛm dɩɩtaa. Mimbirenyɩntazaa m gʊaa k'a nɩ ci naa do meerbaarɔ kʊ ŋ nɩ Woso hɔɔnhɔ hɩnkam sim an nɩ zuŋ ʊ bɩ m.»
8 Mɔɔ mɩŋŋa Zaan hɔɔ nɔɔn duro ma, m ŋ yɩ sɔ. Kʊ mɔɔ hɔɔ nɔɔn duro ma, m ŋ yɩ sɔ bɩ, mɔɔ kukurə zɛ malɛɛka k'an ŋ hɩnka mɔɔ m bɩ taa.
9 Malɛɛka bɩ n a hɩ mɔɔ m, a ʊ:
«Ɩ b'a ka ɩ naa ba y. Ɩ zibəəkɔɔn n mɔɔ m kan ɩbɩɩ danyɩnɔ wosolɛsinnɩsorazannɔ kan gʊɔɔ kʊ ŋ nɩ ci naa do meerbaarɔ sim ŋn'ɩ zuŋ ʊ rɔ wɔɔ kɩ. Woso ɩbɩɩ ɩ ga m ɩ da ʊ.»
10 A n a ya, an a hɩ mɔɔ m, a ʊ:
«Ɩ bɩ ci naa do wosolɛsinnɩsora meerbaarɔ to ɩ nɔ ʊ y, bala, dɔmɩm b'a zɔ.
11 Kʊ gʊaa bʊnyaa n gɔɔta an bɩr a bʊnyaa bam, kʊ dintinzaa n gɔɔta, an bɩr a dintim zi bam. Kʊ sɩrazaa n gɔɔta an bɩr a sɩra ra, kʊ gʊaa mɩŋŋa n bɩr a mɩŋŋabaa dam la.»
12 «K'a tʊr ka, mɔɔ zɛm dɩɩtaa. Bɩ, mɔɔ ɩ zɛrɛ m ganwʊrɛ m, m n'a kam gʊaa biyəə ʊ, amba a a ga a zibəə m.
13 Mɔɔ m Alfa, mɔɔ m Omega. Mɔɔ m lɛɛkarɛzaa, mɔɔ m jɛzaa. Mɔɔ n'a sɩŋŋɩda, mɔɔ n'a nyarɛ.»
14 Mimbirenyɩntazannɔ m gʊɔɔ kʊ ŋ n'a huuro sʊrgɔm k'a b'a da ma a zaa yɩ, a mɩsɩrbaa gɔ bɩ nyɩ bɩ, k'a b'a da ma, a gasʊ kʊ b'ʊ a cɛlɛrɔ rɔ wɔɔ m.
15 Bɩ jino, wɔkunno kan jaandənno kɩ, gerzenno kan wosoro ba a wɔ m nɔ daʊrɛzannɔ wɔɔ kɩ, kan gʊaa k'a ŋʊaar ŋʊa gɛɛ an n'a zi bam bɩ kɩ, brɔɔ haay gɔɔtam garga ra.
16 «Mɔɔ mɩŋŋa, Yeezuu, m malɛɛka bɩ nyɔɔ mɔɔ ʊ k'an bɩ kasɛtɩ naa do ka mɔɔ gʊɔɔ sokʊmarɔ wɔɔ ʊ. Davɩd yaŋŋa m mɔɔ m. Dɔgta Monyaa k'a nɩ yɔm bɩ m mɔɔ m.»
17 Sɛnt-Ɛspri kan lʊdaa bɩ kɩ y'a hɩrɛ, ŋ ʊ: «Bʊr!»
Kʊ gʊaa k'a n'a mam bɩ na hɩ, a ʊ: «Bʊr!» Kʊ gʊaa kʊ mɩsɩ n'a zɛm bɩ n bʊr!
Kʊ gʊaa k'a lɛ n taa mɩsɩrbaa hi ma bɩ n a yɩ vam!

Nyarɛ

18 Mɔɔ mɩŋŋa Zaan, awɔɔ haay k'a n'a tʊr kam wosolɛsinnɩsora meerbaarɔ nɔɔn duro ma ci naa do nɔ ʊ bɩ n'a hɩrɛ awɔɔ m, mɔɔ ʊ: Kʊ gʊaa hɔ zu hɔ kʊ Woso a hɩ bɩ ra, Woso kʊsɩrɔ kʊ n yɩ ŋ gaa da ci naa do nɔ ʊ rɔ wɔɔ zure a zaa m la.
19 Bɩ kʊ gʊaa hɔ bɔ hɔ kʊ Woso a hɩ ci naa do nɔ ʊ b'ʊ, Woso mɩsɩrbaa gɔ bɩ, kan kʊ mɩŋŋa kʊ n yɩ ŋ hɩnka ci naa do ʊ kɩ bɩ, hɔjirle k'a zaa n n'a yɩm bɩ yɔm nɩ.
20 Gʊaa k'a nɩ naa haay kasɛtɩ kam bɩ n'a hɩrɛ, a ʊ: «Denter m, Mɔɔ zɛm dɩɩtaa.»
Amina, Zuuba Yeezuu, bʊr!
21 Kʊ Zuuba Yeezuu barka n nyɩnta awɔɔ haay mim ʊ.